MDK.

Feledy Péter

Fotókiállitási kritika

Hevesmegyei Néplap 1967 márc.4.

38. **FELEDY TIVADAR**
(Pest, 1852 – Budapest, 1896)
Pipázó hordár
Olaj, fa 24x16.5. Jelezve lent balra:
Feledy Tivadar 15.000,-

85. Müvészei Képaukció. Bp., 1991. augusztus
BÁV

Feledi /Flesch/ Tivadar

A "néhai müvész egy jó képéről" tesz említést Masque: "Az ezredik év Szalonja" c. kritikájában, mely a kiállitáson szereplő müveket ismerteti.

/Az 1896. évben elhunyt müvész képét megnevezi, de sajtó hiba folytán, nem lehet a címet megérteni./

A HÉT, Bp. 1896. juni. 7.
VII. évf.23. sz. 384-385. lap.

172. *Feledi-Flesch Tivadar :* Tájkép. Olajf.

775. *Saar Karl:* Női képmás. Vízf.

MDK

Feledi /Flesch/ Tivadar, festőm.
1852-1892

párizsi tanulmányai után Szolnokra jött, ahol a népéletből vett zsánerjeivel a nyolcvanas években érdeklődést keltett.

dr.Lázár Béla: Magyar művészek Szolnokon.
Szolnok a művészetben.e.Emlékkönyv/ifj.Gondá Béla/ a 25 éves jub. alkalmából. 1927.szept. 19.-24.1.

Feledi Tivadar.

A szolnoki műrésztelep 25. éves fennállásának jubiláris kiállításán ízhány képe szerepelt, melyeket a szolnoki telepen festett.

Nemzeti Ujság, 1927. szept. 20.

Frau Dr. Hedwig Kallert.

Dr. Walter Kallert, Rechtsanwalt und Notar a. D.

Theresienstadt, Hauptstraße 32, Haus Hirschl.

Feledi /Flesch/ Tivadar MDK

Téli táj, repr.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

MDK

Feledi Tivadar

Udvarba térő szekér, of.

Képkiállitási kalauz. Kolozsvár, 1883. 4 l.

MDK

Feledi Tivadar

Szamár istálló, of.

Képkiállitási kalauz. Kolozsvár, 1883. 4 l.

MDK

Feledi Tivadar

Csendélet, of.

Képkiállitási kalauz. Kolozsvár, 1883. 4 l.

Feledi Tivadar MDK

Ima, of.

Képkiállitási kalauz. Kolozsvár, 1883.

15. l.

Feledi /Flesch/ Tivadar MDK

Vándorlegény, olf.

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Feledi /Flesch/ Tivadar MDK

Lövéshez szoktatás, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Feledi Tivadar MDK

Téli hajtóvadászat, a puskások felállitása, olf.

Műcsarnok 189o. téli kiáll.

Feledi Tivadar MDK

Téli vadászat nyul és fácánra, olf.

Műcsarnok 1890. téli kiáll.

MD K

Feledi-Flesch Tivadar festöm.

172. Tájkép. Olf. 15x22 J.1.b.
Illusztrálva a XVIII.táblán.

Arv. Közl. 1932. I.rk.sz. 61.sz. 18.1.

1881. karácsonyi kiáll.: Pipára gyújtó katona, ~~olajf.~~ — Női tanulmány, ~~olajf.~~ — Vándorló legény, olajf.

1882. őszi kiáll.: Tehén-istálló, II ~~olajf.~~ — Huszár, ~~olajf.~~ — Közeledő zivatar, ~~olajf.~~ — Huszárok, ~~olajf.~~ — Ökrök nyári jászol körül, olajf.

1883. őszi kiáll.: Modern Magdolna, ~~olajf.~~ — A vásárról hazafelé, ~~olajf.~~ — Lóugratás, ~~olajf.~~ — Keresztény vértanu, olajf.

1884. tavaszi kiáll.: Huszárok a szolnoki tiszai hídon, ~~olajf., 450 frt.~~ — Huszárok gyakorlaton, olajf., ~~260 frt.~~

1884. őszi kiáll.: Vértanu utolsó imája, ~~olajf.~~ — Jobbra-e vagy balra? olajf.

1885. orsz. kiáll.: Keresztény martyr, ~~olajf., 600 frt.~~ — Lövéshez szoktatás, ~~olajf., 1200 frt.~~ — Hóban lovagló huszárok, olajf., ~~800 frt.~~

1888. őszi kiáll.: Téli tájkép birkákkal, ~~olajf.~~ — Csendélet (keleti edények), olajf.

1890. téli kiáll.: Téli vadászat nyúl és fáczánra, ~~olajf.~~ — Megy a juhász szamáron, ~~olajf.~~ — Őszi vadászat, ~~olajf., 250 frt.~~ — Téli hajtóvadászat (A puskások felállítása.), olajf., ~~250 frt.~~

1890. ápr. (kolozsvári kiáll) Pipára gyújtó parasit lóháton, of

1890 máj. (Brassói kiáll) Virginiáre gyújtó huszár, of (és fcati kép)

1896. ezredéves orsz. kiáll.: Téli táj, ~~olajf.~~ — Martyr, ~~olajf.~~ — Jobbra-e vagy balra? II olajf., Királyfi Ármin dr. tulajdona. — Lövéshez szoktatás, II ~~olajf.~~ — Vándorlegény, ~~olajf., Királyfi Ármin dr. tulajdona.~~ — Csendélet, II olajf.

Budapesti Hírlap. 1896. 37. sz. — *Ezredéves orsz. kiállítás.* A képzőművészeti osztály képes tárgymutatója. Budapest, 1896. 109—110. l. — *Fővárosi Lapok.* 1896. 38. sz. — *Kalauz* a Délmagyarországi Történelmi és Régészeti Múzeum-Társulat képtárában. Temesvár, 1907. 7. l. — *Keleti Gusztáv:* Festészet és szobrászat. (Matlekovits S.: Az 1896. évi ezredéves kiállítás eredménye. Budapest, 1898. IX. k.) 224. l. — *Képzőművészeti Szemle.* 1880. 102, 160. l. — 1881. 12, 59, 62, 156, 184. l. — *Kiáll. tárgymutatók.* — *Peregriny János dr.:* A M. N. Múzeum képtárának leíró katalogusa. Budapest, 1900. 169. l. — *Prém József:* Magyar műtermek. *Magyar Szalon.* V. 1886. 58. l. — *Vasárnapi Ujság.* 1896. 94. l. (Nekrolog.)

Feledi Flesch Tivadar festő

M.N.K.

Zichyvel egyidőben tartózkodott Párizsban

Berkovits Ilona: Zichy Mihály .. bp. 1964. 92. l.

Feledi /Flesch/ Tivadar MDK

Jobbra vagy balra, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Feledi Tivadar MDK

Pipázó paraszt, of.

Képkiállitási kalauz. Kolozsvár, 1883, 7.l.

Feledi Tivadar MDK

Megy a juhász szamáron, olf.

Műcsarnok 1890. téli kiáll.

Feledi Tivadar MDK

Őszi vadászat, olf.

Műcsarnok 1890. téli kiáll.

MDK

Feledi-Flesch Tivadar, festöm.

Fácánvadászat. Olf. 148x9o. J.l.b.

Árv.Közl. 193o. 4.rk.sz.55.szám. 19.1.

MDK

Feledi Tivadar, festöm.

Pipára gyujtó paraszt, lóháton. Olf.

Virginiára gyujtó huszár. " 25.1.

OMKT ált. rend. Kolozsvári Képkiáll. 1890. ápr.
Kat. 18.1. és
25.1.

Feledi Tivadar, festőm. MDK

ott festett a „üvészetelepen, ahit lebötött, inspirált Szolnok szép környéke.

Hyba: Fényes ünnepség keretében nyilt meg a szolnoki művésztelep jubiláris kiállítása. -Szolnok.

Nemzeti Ujság. 1927. szept. 2o. 6.l.

MDK

Feledi /Flesch/ Tivadar, festöm.
szül. 1852, Bpest., megh. 1896 u.o.

639. Jobbra-e vagy balra?

Mücs.-A bp.-i Orvosszövetség Mü-kiállitása. 1902.
Kat. 58.l.

M.D.K.

Feledi Tivadar

„Munkácsi Mihály elhalt tanitványa" a művész,-irja a lap és közli "Ujoncoktatás a szabadban" c. művének repr.-ját a Solymosi Szalon Szent István napi képvásárja alkalmából.

"Mire készül Marci bácsi" c.
Szinházi Élet. Bp. 1927. aug. 21-27. XVII.
évf. 34. sz. 14o . lap.

Feledi /Flesch/ Tivadar MDK

Jobbre-e vagy balra?

Műcsarnok 1902.
A bpi. Orvosszövetség Műkiállitása

MDK

Feledi Tivadar

Vasárnapi Ujság. 1882. 689.l.

MDK

Feledi Tivadar, festöm.

Virginára gyujtó huszár. Olf.

Pipára gyujtó paraszt. " 16.1.

OMKT ált.rend. Brassói Képkiáll. 1890.máj. Kat. 14.1.
és 16.1.

MDK

Feledi /Flesch/ Tivadar, festőm.

Kati néni.. Illusztr. 146.sz.

A Szent György-Czéh XI.aukciója.
1912. 259.l. Kat.

FELEDI TIVADAR

83, Lövéshez szoktatás. Olajf.

1885.orsz.kiáll.kat. 45.oldal.

FELEDI TIVADAR

75. Keresztény martyr. Olajf.

1885.orsz.kiáll.kat. 45.oldal

Feledi Tivadar

MDK

Keresztény vértanu, olf.

Műcsarnok 1883. őszi kiáll. II.

Feledi Tivadar MDK

Modern Magdolna, olf.

Műcsarnok 1883. őszi kiáll. II.

Feledi Tivadar MDK

Lóugratás, olf.

Műcsarnok 1883. őszi kiáll. II.

Feledi Tivadar

X vásárról hazafelé, olf.

Műcsarnok 1883. őszi kiáll. II.

Feledi Tivadar MDK

Jobbra-e vagy balra. olf.

Mucsarnok 1884. őszi kiáll.

Feledi Tivadar MDK

Keresztény martyr, olf.

Mücsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Feledi Tivadar MDK

Lövéshez szoktatás, olf.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Feledi Tivadar MDK

Vértanu utolsó imája, olf.

Műcsarnok 1884. őszi kiáll.

Feledi Tivadar MDK

Hóban lovagló huszárok, olf.

Műcsarnok 1885. Bpil. orsz. ált. kiáll.

Feledi Tivadar MDK

Lövéshez szoktatás, repr.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

MDK

Feledi Tivadar

Elmélkedés, of.

Képkiállitási Kalauz. Kolozsvár, 1883. 6 l.

MDK

Feledi Tivadar

Pipázó paraszt, of.

Képkiállitási Kalauz. Kolozsvár, 1883.

7. l.

MDK

Feledi Tivadar, festőmüv.

kiállitási nagy éremmel kitüntetve.

A képzőm. kiáll. kitüntetései. Vasárnapi Ujság. 1885. 32.sz. 520 l.

MDK.

Feledi Pivadar futó

(Zala)

„Kercutény vértanu"

„Imádkozó barátok" – képeit páni tárlatra küldi,

1888

MDK-A-L-1/2215.

MDK

Feledi Tivador fatö

„Modern Magdalena" c képét Lichy Jenő kopja meg Benczúr Gyula „Scherzo" c képe helyett, amely a bécsi kiállítáne lesz küldve, 1884.

MDK-A-I-1/1310.

MDK

Feledi Tivadar Jutó

„Huszár gyalog"
„Huszár bóháton"
„Cigány libériában"
„Cigány hegedűvel"
„Parantlány horsóval" c képzét jelenti be
a KT-nek. 1884.

MDK-A-I-1/1393.

Feledi /Flesch/ Ticadar MDK

Téli táj, olf.

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Feledi /Flesch/ Tivadar MDK

Martyr, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

M.D.K.

Feledi Tivadar

A Mücsarnok őszi tárlatán kiállitott, "Falu bikája" c. képét mégvásárolta Károlyi Tibor gróf, -közli az "Irodalom és Müvészet" c. rovat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1881. okt. 23.
4. évf. 4. sz. 62. lap

M.D.K.

Feledy Tivadar

Az "Irodalom és Müvészet" c. rovat ir a Képzőmüvészeti Társulat őszi kiállitásáról a Mücsarnokban, ahol müveivel szerepel a müvész.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. juli. 23.
4. évf. 43. sz. 685. lap

M.D.K.

Feledi Tivadar

A müvész bejelentette részvételét a vidéki kiállitásokon, melyek közül az első Székesfehérvárott rendezik, -közli a "Vidéki Hirek" c. rovat.

Képes Családi Lapok. Bp. 1882. 5. évf. 2. sz. 32. lap

M.D.K.

Feledi Tivadar

"Több apró festményé"-t dicséri a Képzőművészet c. rovat a Karácsonyi Képkiállitásról, melyet a Képzőművészeti Társulat rendezett a Mücsarnokban.

Képes Családi Lapok. Bp. 1884. dec. 28.
14. sz. 223. lap

Feledi Flesch T.

1912. XI. kati néni, of

l.

Szent György Céh

~~XII. [illegible] 20. [illegible]~~

Ernst Muz. 1929 máj. 42.

Csikós, of

Aro Csaru. 1932. 1. rk.: Tájkép, of

1930. 4. rk = Fáian vadászat, of.

1938. 3. rk. Tájkép I–II

etlen festő.

zázadból.

k, hol a harczoló lovasok
ő vértes (labancz) a balra
gyikét, a ki épen hátra-
ól három kurucz közeledik
ben segítségre ; a vértesnek
föl. Elől a földön, a vörös
ldre borulva elesett vértes
tart és a kitől nem messze
térben hegy bontakozik ki.

cm. — Lelt. sz. 819. — Véte-
308–96). — Kifizettetett 1896
ltatott 1897 márczius 16-án
váhagyta az 1897 július 7-iki

adatok. 1907 : IV. 25. *Isme-*
rucz lovasok.

Feledi Tivadar

ind

E.g. I. 309 l

Feledi Tivadár

1852-1892

irod.

Farkas Szolnoki

Szépmüvèszet

Minstelet. 1942. 228. l.

azonos, amelyet egyébként szi

oOo

2./Szabad Nép.

A bányák államositás
zetgyülés egyhangúlag elfogadt

oOo

Több hónapos kinos h
ban az angol-amerikai kölcsönt
kölcsönt kap Amerikától.

oOo

Truman elnök szerdá
ország amerikai követé.

oOo

3./Népszava.

Ries István igazságü

Flesch (Feledi) Tivadar
fertő"

Fővárosi Lapok. 1896. febr. 8, – 3. old.
((Sz.): F. T.)

Kalmán

Feledi Tivadar

MAGYAR MŰVÉSZET

1927-7.

Gerő G.:
A m. népélethép

a ..... szakosztály

Feledi (Flesch)

Tivadar

1852 - 1896

l.

Justh Zsigmond

naplója. Sajtó alá

rendezte Halász

Gábor, Bp. é.n.

311. l.

4268. Ae

Sz. Dordrechtben 1620 októb
novemb

Alkonyat.

Egy hegyes és erdős
lapályos előtérben balról egy
a partmenti növényzet tükr
pásztor terel négy szarvasm
ról pedig sziklás hegyek em
melyen czölöpökön nyugvó
jószág elseje legel. Öltözete
széles karimával, ing szükr
nadrág, harisnya és czipő.
madár röpköd. Az égbolt fel

Fa, méretei 47·5 : 75·2
értéke 1500 K. — Néhai gróf
november 14-én (1429–908).
jóváhagyására vonatkozó adatok
Bejelentetett 1913 márczius 16

Kifüggesztésére vonatkozó
ban. 1913 : 26. *Aelbert Cuyp*

Jegyzet. Az e festményre v

a) a törzsleltárban (19
Cuyp: Landschaft mit Kühen
See. Ölgemälde; im einen gekeh
gebeizten Holzrahmen; die innere
(Bibliothek);

b) a leltári kivonatban (
Cuyp: Landschaft. Ölgemälde, i
zu Paris 1867 bei Pozsonyi. –

c) a hagyományi jegyzékb
Cuyp: Tájkép;

d) az átvételi okmányban
Cuyp: Tájkép. Fa, 47·3 : 74·8

Hay. 1912.
Pálffy

Feledi Tivadar

ered.

eti k: Hiv. jel. a bje

Kel 1885-i orsz. ált. kiáll.-ról

I. k. 1. f) 114. l.

1886

godat, hogy alant megjelölt esedékességét, a csatolt befizetési lap felhasználásával, címemre haladéktalanul átutalni sziveskedjék.-

Teljes tisztelettel

HOLZER SIMON

Számlatartozás

P.6.3o

1 bef.lap

Feledi Tivadar

festő

iród

z

Krück I. 314. l.

Kultura folyóiratról

Prohászka Ottokár előadása

VI. 73-77.

Feledi Flesch

Tivadar

festő

felesége Zichy Zsófia,

Zichy Mihály festő

leánya volt.

Margittay Rikárd

Balaton. Tájak-

emberek. Bp. 1943

198. l.

Győr, 1929. október 10.

1½ cm

i Rizsfinomító Rt.,

Gyékényes.

Monor Ferenc úrtól, hogy Önök
re kereskedelmi képviselőt keresnek,
odom kereskedelmi képviselői
elajánlani Jártasságomat a kö-
szeretném igazólni: e szak-
működöm és kitünö vevö köröm

Feledi Flesch Tivadar

festö

l.

Möbius Izabella

Deák Ebner Lajos

34 l.

44. l.

Szeredai (Gruber) Károly, egyetemi
könyvtártiszt IX. 87.

Flesch Tivadar, festő II. 209

Mur. és Kot. Ért

Feledi Tivadar

Grod

Schanzer Mednyanszky. 1935.

5. l. 14. l, 18, l.

Flesch Tivadar

festő

l. Feledi T.

L.

Kendrey-kentivanyi

476 ~~és 518.1~~.

ıtó város felől folyó patak
ek tetején szemlélhető sar-
eteket uraló kerek torony-
magas hegyek emelkednek.

. — Lelt. sz. 628. — Értéke
th-féle ereklyemúzeumból. —
ıtokat l. a 62. lapon az 593
ilis 23-án (107–95). — Átvételi
lomásul vette az 1896 április

Feledi (Flesch)

Tivadar

Lód

Thieme-Becker

XI. 367. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Feledi Tivadar

Cigány muzsikus
c. rajza repr.
Vas. Ujs. 1887. 25. l.
~~Nowy~~ 27. l.

Műtermi és egyéb fényképfelvételek
Telefon: 45-5-10

B

Méttósa

a Műem

Tartalma: 6 db fénykép

Feledi (Flesch)

Tivadar

l. Négvári Kolnoki

Nemvészet 32. 66. l.

1852-1952.

1952

Édesanyám meg elment üvegért az üzletbe. Üveget
nem kapott, s egy lábosba tette édesanyám ami
megmaradt a" mézből. Azzal bántattam meg
édesanyámat, hogy amikor ő mérgelődött én nagy
lelki nyugalommal mindig ezt mondtam.
„ Ha eltörött, eltörött, most már úgyis hiába
minden". Édesanyám azért volt mérges,
hogy idegen háznál kellett a „mér" mü-

még
mérgelődött,
úgyis eltörött,

Feledi (Flesch) Tivadar

festő

L.

Szendrey - Szentiványi

476. l.

Ismeretlen festő.
A XIX. századból.

645. Aradi szobor-terv.

—harc

Ez kettős talapzatból kiemelk
~~nyujtó, allegorikus női alak áll szárnyakka~~
ugy felső, mint alsó talapzatán ~~vezér~~
láb-a ~~földön pedig~~ itt-ott ~~[illegible]~~ törött ág
mál

Bádoglemez, méretei 67.8:52.
Az 1848/9-iki szabadságharcz
Átvétetett az 1896: IV. 8-ik

A háttér hes

allegori
babérko

904:V.5.

64

2867

59. Feledi (Flesch) Tivadar.

(Sz. Pesten 1852. október 8-án. † Buda-Pesten 1896. február 6-án.)

»*Megy a juhász a szamáron.*«

A kissé balra fordult szamáron közeledő juhász tarisznyájából ennivalót vesz ki s előtte négy birka halad. Fején nemezkalap van, rövidre nyírt haja fekete, bajusza és szakálla nincs. Öltözete: vállra vetett kabát, kék ujjas, gatya és csizma. Csikos tarisznyáját szíjon hordja. Az égbolt felhős. Jelzése alól balra: »*Feledi Tivadar.*«

Vászon, méretei 201 : 118 cm. — Nyilv. lelt. sz. 493. —
1896: III. 59. — 1897: III. 59. — 1898: III. 59.
A művész özvegyének ajándéka 1896-ban. — Ltsza 493. márc. 2-án.

733

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

— 1900: III. 59. — 1901: III. 59. — 1903: III. 59. — 1905: III. 59. — 1905: II. 59.

1905. átvételi jegyzék 243. — Száma az Orsz. Képtárban 1896. és a leltárban 2867.

Feledi Tivadar

Feledi Tivadar új. 1896. márc. 2-án.

Nyilv. lelt. 493.

241

Feledi Flesch Tivadar

Vas. Ujs. 1896. 94. l.

Feledi (Flesch) Tivadar, festőművész, elhunyt Budapesten febr. 6-án, 44 éves korában. Az utóbbi időkben már nem igen találkoztunk műveivel a műcsarnokban, de évek előtt annál sűrűbben. Leginkább állatokat, és pedig lovat, tehenet, birkát szeretett festeni tájképi részletekkel, vagy életképeknek feldolgozva. Mérnöki pályára készült s mint műegyetemi tanuló Zürichben volt. A festészet kedveért félbeszakította tanulmányait, s a különben igen vagyonos fiatal ember Olaszországba, Münchenbe ment, majd Párisban nyitott műtermet. Itt tartózkodott abban az időben Zichy Mihály kitünő művészünk is családjával, s Feledi később nőül vette a nagy művész egyik leányát, Zsófiát. A párisi szalonban nehány képet állított ki, itthon sokat. Nehány év óta mitsem lehetett látni tőle. A magánéletben igen rokonszenves ember volt, s halála ismerősei körében mély részvétet támaszt.

Fekete-Örs;
zarasta ne

138-135

Muzeum Mérnöke

83. Feledi Tivadar. lövéshez szoktatás.

1885. ősz. kiáll. Eat.

346. Székely Bertalan, a táncosnő.

Feledi Tivadar

Flesch Tivadar

festő

Budapestről 1874-ben

22 éves

Flesch Tivadar, festő, Budapestről, 22 éves korában, 1874—75 a festészeti szakosztályban Wurzinger tanítványa volt.

Lásd Feledi

alatt.

Lásd Fleischer Béla 42. l.

Mindent összegezve: *a Buda felszabadítását eredményező hadjárat anyagi támogatásában a legnagyobb rész a magyarságé volt; területi és lélekszám-arányához viszonyítva megfelelő mértékben résztvett a hozott véráldozatban is; jelentős szerepet vitt a sereg szükségleteinek ellátásában; számarányán túlmenően kivette a részét a hadjárat és az ostrom katonai vállalkozásaiból és sikereiből.* A hadjáratban és Buda visszafoglalásában vitt szerepének jelentősége tehát semmivel sem marad hátrább a hadjáratban s az ostromban résztvett császári és birodalmi tartományok, csapatok szerepének jelentőségénél.

Ha emellett figyelembe vesszük azt, amit előrebocsátva részletesen tárgyaltunk, hogy az örökös tartományok és a birodalom 1684 előtt ténylegesen és aránylagosan is jóval kevesebb áldozatot hoztak a töröknek és Európának évszázados harcában, mint a magyar, akkor még az 1686. évi hadjáratra szorítkozva sem szabad túlértékelnünk az egyszeri sikeres birodalmi segítséget olymódon, hogy a magyarság rengeteg áldozatát felületes tájékozatlansággal lekicsinyeljük.

Asztalos Miklós

Feledi Flesch Tivadar

Szépm. Mus.

Mez a juhász a szamárou, of

Önök címére. Amennyiben Schmidt Lajos vagy Sobor Zsuzsánna keresztlevele vagy házassági levelük kimutathat volna ugy azokra a költséget azonnal beküldöm.

Tekintettel, hogy katonatiszti igazoláshoz van szükségem az iratokra és annak máris lejárt az ideje kérném kérésem lehetőleg azonnali elintézését.

Fáradságukért és szivességükért előre is hálás köszönettel vagyok

igaz tisztelettel

Budapest, XI. Lágymányos ut. 16.

Budapest, 1940. szeptember 27.

Egyéb okmány itt nem fordul elő.

Feledi (Flesch) Tivadar

festő; sz. Pesten 1852. okt. 8
mh. 1896 febr. án Bpesten.
Mérnöki pályára készült és Zü-
richben, majd 1874-75. a bécsi kép-
zőművészeti akadémián Wur-
zinger osztalyában tanult festeni.
Ezután hat évig Olaszorszag-
ban, Münchenben, végül Párizs-
ban felsztatott festészeti tanul-
mányokat. A francia fővárosban
előbb Bonnat és Munká-
csy mitály utóbb Zichy Mi-
haly tanítványa volt. Párizs-
ban vette feleségül Zichy Zró-
fiát, a nagy m. mester leá-
nyát. 1880. két életképével
szerepelt a párizsi Salonban,
majd Becsben, s kevésnel u-
tóbb Bpesten telepedett le.
Az 1885-ki orsz. kiállitáson
a nagyérennel tüntettek
ki.

Mesz a gokaż Szanaśon
e i keje a Képrununeti
Muzeum Kulajdona.

Ifjabb Bethlen Miklós gróf. Pünkösd vasárnapján virradatkor egy magyar fejedelmi név viselője halt meg Korányi tanár üllői-uti klinikáján: ifjabb *Bethlen*

Miklós gróf. Született arisztokrata volt, de abból a fajtából, amelyik a maga egyénisége révén akar magának kiváltságot szerezni. Egész életének tartama hosszu szakitás volt az arisztokrata előitéletekkel. Már tizenhét éves korában beállt honvédnek, végig harcolta a szabadságharcot s aztán szinésznek csapott fel és *Bolnai* álnév alatt tagja lett a Nemzeti Szinháznak. Mikor az 1866-i porosz háboru kitört, ismét beállt katonának s nagyon kitüntette magát. Sebeiből fölgyógyulva 1868-ban Budapesten telepedett le és tollával kereste kenyerét. Számos politikai és művészeti cikket irt, de szerzője több regénynek is. Rendkivül szorgalmas öreg úr volt, aki szegényes viszonyai közepette is mindenkor megtartotta finom, nagyúri életbölcsességét. Érdemes, munkás életének hatvannyolcadik évében vetett véget a halál.

Uj magyar okmánybélyegek. Váltó, nyugta, szerződés és más hasonló népszerü okmányok nemsokára uj művészi diszt kapnak az államnyomda jóvoltából, amely az uj koronaérték életbeléptetésével sutba veti a régi, még használatos, krajcárra és forintra szóló *stempliket*. Az államnyomda pályázatot irt ki az uj koronaértékü okmánybélyegek tervrajzaira, amiért dicséret illeti, mert igy a művészi érdekességü rajzok egész sorozatából válogathatta össze a jövendő magyar *stemplit*. A pályázatot a *Magyar Iparművészet*-ben irták ki, a zsüri már döntött is a pályadijak odaitélése fölött s nekünk módunkban áll a *Magyar Iparművészet* szivességéből néhány pályanyertes okmánybélyegrajzot közölnünk. A zsüri a negyvenyolc pályamunka közül tiz rajzot tüntetett ki. Az első 300—300 koronás dijban részesült *Helbing* Ferencnek és *Csizik* Gyulának egy-egy rajza, továbbá *Dörre* Tivadarnak három rajza. A második 150—150 koronás pályadijak közül kettőt-kettőt *Marsi* Ferenc és *Obendorf* Gusztáv nyerte, *Fiesch* Tivadar pedig egyet.

Az uj okmánybélyegek rajza eléggé változatos s az egész pályázat is eléggé sikerült. Az összes tervelők arra iparkodtak, hogy rajzaikon lehetőleg érvényre jusson a magyar diszitő stil. Egyes hiányok ellenére is sokkal értékesebbek ezek a rajzok, mint régibb okmánybélyegeink.

A *Magyar Iparművészet*, amely májusi füzetében számol be erről a pályázatról, ismét diszes és művészi iparunkhoz méltó kiállitásban jelent meg. Számos műmelléklete közül kiemelendő *Donner* Rafaelnek, a világhirü, félig-magyar szobrásznak pozsonyi szent Márton szobra, amely, fájdalom, pusztulásnak indul, mert az ólomöntvény nem képes ellentállani az időjárás behatásainak. *Fadrusz* szobrász vállalkozott arra, hogy ingyen átmintázza a szobrot, ha Pozsony városa bronzba önteti. Emellett a terv mellett ir hosszabb cikket az uj füzetben *Divald* Kornél. *Édvi Illés* Aladár a középkori magyar vasalásokról értekezik. Nagy figyelmet keltő *Hampel* József tanulmánya a magyar diszitő stilről, amelyben arra inti a kutatókat, hogy legyenek óvatosak annak a hipotézisnek elfogadásától, mintha meglevő népies ornamentikánk ázsiai eredetü volna.

A *Magyar Iparművészet*, amelyet az *Iparművészeti Társulat* tagjai ingyen kapnak az ötforintos tagsági dijuk fejében egyre szebbre fejlődik és megérdemli a legszélesebb körü pártolást.

Vajda-Hunyad föltámadása. A városligeti pompás művészi diszébe, a történeti főcsoport Vajda-Hunyad-várába kemény csákány csapott bele ezen a héten. Bontják ezt a gyönyörü alkotmányt, a mulandósága eredendő bűne volt, csak úgy »szemnek épitették, mikor millenáris kiállitást rendeztek a városligetben. Vajda Hunyad-vára, amelyet hü rekonstrukcióban épitett az erdélyi eredetije után *Alpár* műépitész, tótok csákánya alatt porrá zúzódik. Fáj ez minden embernek, akiben buzog az igazi művészet iránt való szeretett. És csakugyan, a művészek riadtak föl először erre a hírre. Nagyszabásu akciót indított *Mannheimer* Ágost kezdeményezésére a *Műcsarnok*, a *Képzőművészeti Társulat* hetilapja s lelkes cikkben hívta föl az érdeklődőket, hogy mentsék meg Vajda-Hunyadot a végromlástól. Épitsük fel ujra — ez a cikkek veleje — épitsük fel szilárd, állandó anyagból, legyen továbbra is disze, ékessége a magyar fővárosnak. Egész sora a művészet és irodalom képviselőinek nyilatkozott ily értelemben a *Műcsarnok* hasábjain s remény van rá, hogy a *Műcsarnok*-nak ez az akciója visszhangra talál azokban a körökben is amelyektől Vajda-Hunyad szilárd ujjaépitése függ. Ha ez a szép és művészi gondolat győz, Budapest gazdagabb lesz egy művészi kincscsel, amilyennel kevés főváros dicsekedhetik.

Egy amatőr naplójából. *Szana* Tamás egy sor tanulmányt gyüjtött össze ebbe a kötetbe. Mint minden könyvének, úgy ennek is főképpen az a célja, hogy megszeretteesse a közönséggel a művészetet s megösmertesse vele annak mély emberi vonatkozásait. Tanulmányai ezúttal az *amatőrség* köré csoportosulnak: finom lélektani képet nyujt az amatőrről, annak gyönyöreiről és különleges szenvedéseiről. Az amatőr tipusa ma még igen ritka minálunk, sőt a művészi tudás hijján szüköködő gyüjtőket is amatőrnek veszik nálunk egy fogalomzavar folytán. *Szana* igen pontosan és plasztikusan irja meg a mely különbséget, könyvének első cikke valóságos lélektani tanulmány. De nem kevésbbé érdekes a többi kilenc cikk is. Hol valamely műtörténetileg értékes visszaemlékezést elevenit föl, például az öreg Favrettóról vagy Madarászról, hol meg elvezet minket a bibliofilek, a nagy gyüjtők és antikvárusok világába, amelynek apró szenzációival sorra megösmerkedünk. Majd egy egy speciális műtörténeti szakaszt mutat be, elevenen, szinesen, élvezetesen, például a legyezőről és annak történetéről szólót. Végre bepillantást nyerünk a műtárgyak hamisitóinak boszorkánykonyhájába, ahol gyárilag készülnek az antik és renaissancekori márványok, bronzok, szőnyegek, festmények. Mindez lebilincseli a figyelmét a művészettel szivesen foglalkozó olvasónak, főképp miután egy oly nagytapasztalatu, kitünően jártas és igazi amatőr-vérü műtörténész adja mindezt elő, mint amilyen *Szana* Tamás. Amatőr-vérre vall a könyv kiállitása is. Oly gond és szeretet látszik rajta, amilyen csak igaz bibliofiltől telik ki. A szép kötetet, amely hivatva van a művészet iránt való érdeklődést nagyban elmozditani s bepillantást adni egy különleges, érdekes világba, az Athenaeum adta ki.

Az uj magyar okmánybélyegek
Helbing Ferenc rajza

Olga, regény, írta: *Werner* Gyula. Ennek a regénynek nem Erdély a színhelye, mint Werner többi regényeiben, hanem a Délvidék, melynek népéletét és költői szépségét a szerző szintén rajongó szeretettel megfesti. A föld szeretete, a magyar talaj majdnem imádásszerü dicsőitése egy különösen megkapó vonás Werner minden művében és itt is találkozunk vele. Olgában egy fiatal lány történetét mondja el, ki arra vállalkozik, hogy kigyógyítson szívsebéből olyan férfiut, kin hűtlen asszony révén méltatlanság megesett. Sikerül is neki, mert Olga kisasszony, amint őt Werner leírja, egy igen kedves, okos, eleveneszü és a hősébe szerelmes lányka. A mellékalakok is jól vannak megrajzolva, a mese érdekes és így Werner regénye (megjelent az *Egyetemes Regénytár*-ban) bizonyára sok olyan olvasóra fog találni, ki meg van elégedve a könyvvel is, a szerzőjével is. A regény ára két piros vászonkötésben 1 forint.

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

D. Bertalan *Budapest.* Orvosi tanácscsal egyáltalában nem szolgálunk, mivel nagy meggondolatlanság volna úgy látatlanában, a baj okának tökéletes ismerése nélkül bármily szert ajánlani. Azt hiszszük azonban, hogy az ön baján nagyon hamar segit majd a fogorvos, ha hozzá fordul tanácsért.

T. Juliska. Kijelentettük már több izben, hogy csak azokat a leveleket veszszük figyelembe, melyek teljes névaláírással vannak ellátva. Ami pedig a képes levelezőlapokat illeti, azokra nézve is kijelentettük már, hogy nem nyithatunk nekik külön rovatot, mivel érdekesebb és fontosabb témáknak tartogatjuk a helyet lapunkban. Amit ön tudni kiván, esetről-esetre megmondja önnek az illető postahivatal.

Margitta. Prometheusz a görög hitrege szerint Uranusz (az ég) és Gäa (a föld) fia volt. Ő alkotta meg agyagból az első emberpárt és hogy életet öntsön beléje, ellopta az égi tüzet, mely a holt tömegbe lelket vitt. E miatt nagyon megneheztelt rá Zeusz és odaláncolta a Kaukázus egyik sziklájához, hova minden éjjel elküldött egy saskeselyüt, mely kivájta Prometheusz máját, mig Heraklesz lelövi a saskeselyüt és megszabaditja Prometheuszt rabságából. Más verzió szerint Prometheusz Japetosz és Klimene fia, azért bünhődött, mivel az emberek pártját fogta az istenek ellenében, arra oktatván őket, hogy ne áldozzák mindenüket az isteneknek. Ezért Zeusz elvette az éltető tüzet az emberektől, de Prometheusz ismét visszalopta azt. Aischylos, a híres görög költő, trilogiát irt a Prometheusz-monda nyomán.

Miklós. Nagyon okosan tette, hogy névtelenül küldte be első cikkét. Mert mi ezt az *első* cikket már olvastuk egy amerikai lapban, sőt magyar fordításban is.

Kezdő. Ismeretes motivumokból összeszürt vegyülék, amelynek sem szine, sem pedig íze nincsen. Ha volna rajta valami dicsérni való, az a jó magyarsága lenne.

Műkedvelő. Ruysdal nevü festő kettő is volt: Jakab, aki 1628 körül Haarlemben született és minden idők legkiválóbb tájfestőinek egyike és Salamon, akitől nálunk is látható négy kép a budapesti országos képtárban.

L. Józsefné úrhölgynek. Nagyon köszönjük szives érdeklődeset és alkalomadtával hasznát veszszük majd a beküldött lappéldánynak. Hogy a harmincas évek prózáját olyan különösnek es dagályosnak találja, azon nem csodálkozunk. Abban az időben élte vaskorszakát a magyar próza, de már akadtak olyan irói, kik a nyelv gazdagitására és finomitására törekedtek. Mutatja ezt az a két elbeszélés, melyet ön említ.

Két előfizető. Eltalálták.

L. A. *Szeged.* A *pokolgép* elnevezést először 1693-ban használták, mikor az angol-francia háboruban Meesters angol tengernagy lőporral s egyéb égésre alkalmas anyaggal megrakott hajót hajtatott a st.-maloi parti erőd falai ellen. Ennek a gépnek *machine infernal* volt a neve es azután is még jó sokáig használták háboruban. Politikai merényletben először szerepelt az I. Napoleon ellen való merényletben, 1800 december 24 én, melynek intézője Cadoudal volt.

H. Z. 1. Kétkerekü taligát jelent. 2. A *kármentő* egy somfából készült szerszám, mit a csizmadia a dikics elé tart vágás közben, nehogy rossz helyre fusson a bőrbe a kés. 3. *Cupák*, valószinüleg német eredetü szó, ebből származik *Zuwaag*. Azt a csontot jelenti, mit ráadásul adnak a húsra.

V. L. *Itt a tavasz!* Nagyon is tudjuk, hogy itt a tavasz, mert már idáig kaptunk egy pár száz verset róla. Lelketlen hangok, üres rímpengetések többnyire. Az idén tán azért is késett, mert megijedt az üdvözlő hangzavartól. Ön is egyik oka volt a tavasz késésének. Mennyi meleg napsugártól, nyiló virágtól fosztottak meg bennünket. Ha még egy ilyen verset küld be: kiirjuk a nevét egészen.

B. D. A *Fényes pesti kávéházba* cimü költeményének ujabb kidolgozása gyöngébb, mint volt. A *Megsiratna?* cimü keserü ötlettel elcsendülő versecske, de a versnek ezt a fájó gondolatát nagyon sokan kiaknázták már. Valami ujabb mozzanattal kell az ilyen közismert tépelődést fölfrissiteni, hogy valamennyire elfogadható legyen. *Ha majd itt lesz.* A második strófa két első sora kedves, de a többi gyönge. A fa hullathat virágot kedvese lába elé, ez szép; de az ég már ne hullasson a hajára, fejére, szemére harmatot, mert náthát kap.

B-a. *Mi. Napsugár. Romantika. Dalok.* A tehetség mindig megcsillan verseiben, de nem mindig egyenlő szerencsével. Verseinek végén mindig van valami csattanó, de a legtöbbször nem hat igaz erővel. Aztán ne irjon mindig egy és ugyanabban a formában. A magyar versforma oly változatos, hogy válogathat belőle a hangulatnak megfelelően tetszése szerint.

B—r. *Dicséret.* Az érzés gyöngédsége, a szeretet nemes hangja dicséretet érdemel; de a kigolgozásban egy kicsit bőbeszédü és a rímelesben sem valami nagymester. Kapunk mi onnan jobbat is.

R. S. *A honvédek sirjánál.* Ne háborgassa a hazáért elesett hősök nyugodalmát ilyen verssel. Több kegyeletet érdemelnek azok a porladó vitézek, kik a szabadságért hullatták vérüket.

A. P. *A világ.* Feje is van, lába is van költeményének, de dereka nincsen. Küldje el a derekát is.

K—r. *Hajnal Zsuzsi. Ballada.* Száraz elkrónikázása egy szerencsétlen leány szerelmi történetének. Az összeütközéseket, a vívódó lélek drámai mozzanatait gondosan kerüli; a nyelve meg döcögős, dallamtalan. Olvasgasson, ne irogasson.

T. A. *Hulló virágok.* Minek ír most a hervasztó, sárga őszről, mikor erdő, mező, liget, berek éppen most bontogatja viruló pompáját. Csak legalább jó verset irt volna! Arra kér, hogy hibáit javitsuk ki. Lehetetlenséget ne kivánjon tőlünk.

D—s. F. *Dalaim.* Egy-két sor akad benne jó, sőt a harmadik strófa teljesen beválik; de az egész költemény olyan szétfolyó, hogy nem oda ér, a hova törekedett; nem azt fejezi ki, a mit akart.

Nem közölhetők: Anyámhoz. Panasz. Fájó dalok I—III. Kérdés. Ha csöndes éjjelente... Szondi György. Petőfi emléke. A Manzanares partján. Magdolna. Tavaszkor. A boldogság. Tudj' Isten. A szív. Csillagos éjjel. A jövő. Fürdőben. Kint jártam... Boldogságban. A korzón. Csillag ragyog... Temetőben. Nóta. Dalok hozzá. Igaz gyöngyök. Imádás. Hozzá. Emlékeim. A béke galambja. Huszonöt év után. A fák beszéde.

Tartalom

Szöveg: *Giroflé Girofla.* Irta Ambrus Zoltán. — *Dalok.* Irta Olán Etelka. — *Az asszony elmegy.* Irta Angelo. — *A repülő ember.* Irta Seress Imre. — *Nyaralás.* Irta Köris — *A modern babona legendáiból.* Irta Igric. — *Rovatok.* Mindenféle. — A szerkesztő üzenetei.

Képek: Mária Valéria királyi hercegnő gyermekei. — Arckép. — Sarcey a dolgozószobajában. — Az új magyar okmánybélyegek (öt képben). — Pardon győzött. — Perczel Mór. — Ifjabb Bethlen Miklós gróf.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Laptulajdonos: **Singer és Wolfner**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI. ker., Andrássy-út 10. szám.

Selyem-damasztok

75 krtól 14 frt 65 krig méterenkint

és selyem-brocatok saját gyáraimból

valamint **fekete, fehér és szines Henneberg-selyem 45 krtól 14 frt 65 krig** méterenkint, sima, csikos, kockázott, mintázott és damaszt stb. (mintegy 240 különböző fajta és 2000 különböző szin- és árnyalatban stb.) **Ruhák s bluzokra a gyárból! Privát fogyasztóknak postabér-, vámmentesen s házhoz szállitva**

Minták póstafordultával. Magyar levelezés.

Svájcba kétszeres levélbélyeg ragasztandó.

HENNEBERG G. selyemgyárai Zürichben

(ős. és kir. udvari szállító).

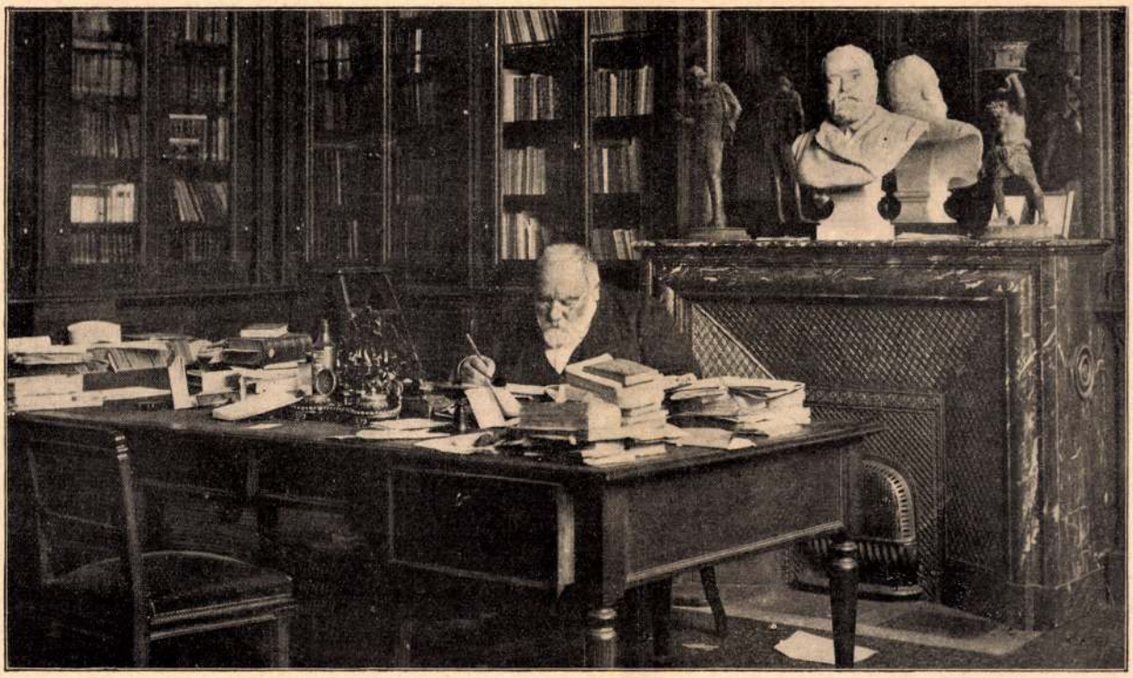

Sarcey a dolgozó szobájában

Nyaralás

Amikor a nyaraló-bőröndök legutolsójára is ráakasztják a lakatot és a cseléd kocsiért megy, hogy az egész familia megkezdje a nyaralásnak nevezett tragikomédiát, mindenki jókorát sóhajt ilyformán:

— Istenem, hogyan fog ez végződni!

A nyaralás mindenütt félelmetes jelek közt kezdődik. Először előszedik a család és az ismeretségi kör földrajzi ismereteit, azután gyüjtik az ujságok hirdetéseit, végre tanulmányozzák a vasuti útmutatót. E tényezők hatása alatt választják meg azt a geográfiai pontot, amelyen egy hosszu nyarat kell eltölteni egészségügyi szempontból.

Azoknál még hagyján a dolog, akik divatból nyaralnak. A divat maga imperative előírja, hogy most ide, most meg amoda elegáns menni. A divatnyaralók tehát kötött marsrutával nyaralnak s föl vannak mentve az előkészületek fejtörése alól.

De aki csakugyan friss levegőt, házi kényelmet, üdülést keres, arra emberfölötti feladat vár. Hova menjen a család?

Erre a kérdésre egy perc alatt egész sor kedves, kényelmes, nem túldrága, üdítő vidéket tud felsorolni mindenki, aki egy kicsit megfordult a külföldön. Csakhogy nem mindenki mehet ám hosszu útra s nincs is mindenkinek kedve a pénzét külföldi vállalkozók zsebébe raktárolni. A bús hazafi körülnéz a Kárpátok és az Adria között, de nem lel nyaralót e hazában. Tavaly itt, két év előtt amott próbálkozott meg, igazi üdülőhelyre azonban nem akadt sehol sem. Sorra kérdezi rokonait, ismerőseit s elmesélteti magának a nyári élményeket. Lesujtó adatgyüjtemény! Például:

Gyönyörü, poétikus hely. De méregdrága. Hegyek közt vagy tópartján fekszik, de voltaképpen egy darab Váci-utca. A hölgyek naponkint négyszer, a férfiak kétszer váltanak toalettet. Ez tehát nem üdülés, de teher.

A másik hely egészen közel esik a fővároshoz. Naponkint be-beszaladhat a városba az, akinek nyáron is dolga van odabenn. Villatelep, spekulációra épitve, kis szobák sovány kerttel, amelybe a fát csak most ültetik. Főzni otthon kell, a tojást, sót, húst, lisztet ellenben Budapestről kell hozni, mert a falu összes élelmiszer-készletét beszállítja a fővárosba. A telep zsufolt, szinte kaszárnyaszerü. Drága és kényelmetlen, nem üdülésre való.

Akad azonban valahol, egy vidéki városka mellett, a szőllőshegyen egy nyári lakás. Kedves, idilli, egyszerü hely, olcsó. De nem tiszta, nincs víze, a közlekedés szörnyü, a posta minden páros nap baktat ki, a cseléd félnapig marad a piacon. Kellemes, szép kirándulóhely, de nem laknivaló.

Ennek a három kategoriának valamelyikébe tartoznak majdnem kivétel nélkül azok a nyaralóhelyek, amelyekre a fővárosi polgár gondolhat. Melyiket válaszsza közülök? Itt is, ott is temérdek kényelmetlenséggel és hátránynyal kell megküzdenie, ami elkeseríti az egész nyarát. De ki kell menni a füstös, egészségtelen falak közül, szabadulni kell az aszfaltszagu utcától.

Végre összeakad a választás gyötrelmeitől zaklatott polgár egy ösmerőssel, aki fölfedi előtte az abszolut nyaralás titkát. Itt, meg itt — mondja — Stájerországban van ez meg ez a falucska: csupa patyolattiszta ház, gondos, jószivü, értelmes emberek, remek fenyves. Az ár, no az megmosolyogni való. Csak tessék bíró uramnak levelet irni, mire odaérkezik bőröndjeivel és cókmókjával, frissen surolt szoba fogadja, még virág is lesz az asztalon. Senki sem háborgatja, nincs toalettkényszer, a lakosok mindegyike csak úgy töri magát hogy kedvében járjon, szivességet tegyen. És minő, olcsó!...

Hát ennek a varázsnak ki tudna ellentállani? A szegény elgyötört ember végre fölleli az eldorádót, ahol ő maga kényelemben pihenhet, a gyerekek pedig visszakapják az orcáik rózsáját, amelyet lehervasztott a szörnyüséges fővárosi levegő.

Igaz, hogy Stájerbe viszi a pénzét és éppen nem pártolja a magyar nyaraló-ipart, de hát ott egészséget és kényelmet kap a pénzéért, azt pedig venni kell, ahol adják. Otthon, a fővárosban azt mondja rá valaki, hogy hazaáruló. Jobb tanácscsal azonban még sem szolgál neki senki sem.

Ilyenek az okok, amelyek miatt a legtöbb polgárember, aki nem úszik a pénzben, átmegy Ausztriába nyaralni. És ezek az okok teszik lehetetlenné azt, hogy nálunk az üdülőhelyek racionálisan, igazában fölvirágozhassanak. Ezen pedig segiteniök kellene azoknak, akik a nyaralótelepek, üdülőhelyek, fürdők igazgatását vezetik. Két fontos elemet hanyagolnak el: az egyszerüséget és az olcsóságot. Cifra, hangzatos reklamot nyomatnak az ujságba, de kevés gondot fordítanak arra, hogy azok, akik engednek a reklámnak, igazi kényelmet, tisztaságot, gondos szolgálatot találjanak. Nálunk az ilyen helyek adminisztrálása nagyobbára olyan üzleti spekuláció, amely gyors és nagy nyereségre számit. Rablógazdálkodás-féle, amely csak a jelent nézi és nem gondol a jövővel. Pedig minő gyönyörüséges fészkeket alkotott meg minálunk a természet, minő kevés munkával és kis tőkével lehetne belőlük kényelmes és olcsó nyaralótelepeket, vagy ha nem is telepeket, hát intim apró nyári szállásokat formálni. De nálunk hiányzik az ehhez megkivántató gondosság és körültekintés. A magánember ritkán vagy sohasem vállalkozik ilyen föladatra, az esetleg e célra alakult részvénytársaságok pedig csak egy szempontot tekintenek: az osztalékot.

Akad bizonyára nagy Magyarországon nehány hely, ahol igazán jól érezheti magát a nyaraló család s nem is kell erején túl költekeznie. Az ilyen helyekről azonban csak véletlenül szerezhetnek tudomást az érdeklődő felek. Pedig hány ember örülne az ilyen fölfedezésnek!

KÖRIS

A modern babona legendáiból

Spiritiszta családi körök

Angliában két év előtt nagy föltünést keltett egy *Világok harca* cimü regény, melyben el van mondva, hogyan hódítják meg a *Mars* nevü bolygó lakói a mi földünket. Sok tudománynyal és még több fantáziával irja le a szerző, hogy egy napon a kihülőfélben levő világtestről hogyan száll le hozzánk ötven Mars-lakó és gyujtó tükrök meg fojtó gázok segítségével hogyan terjesztenek rémületet és páni félelmet a mi bolygónkon. Meghódítják Londont, elpusztítják Anglia egy részét és nincs olyan földi lény, mely velök szembe merne szállni. Az emberiség sorsa meg volna pecsételve, a kihaló állatfajok sorára jutna, ha szerencsére nem akadna egy jótékony baktérium, egy puszta szemmel észre sem vehető élősdi lény, mely gátat vet a Marsbeliek térfoglalásának. Odafönn a világürben nincs efféle élősdi és a Marsbeliek, kik minden eshetőséggel számoltak, ezt az egyet számításon kivül hagyták. Mikor már minden ellenállást levertek, egyszerre csak azon veszik észre magukat, hogy a mikroszkopikus élősdi befészkelte magát szervezetükbe és fölemészti őket. Ezek a láthatatlan lények mentik meg a földet és lakóit a kegyetlen hódítóktól.

Mi modern emberek megszoktuk — különösen Flamarion regényes előadása alapján — hogy a Mars lakóiban egy nagyon szeretetreméltó, rózsaszinü költői atmoszférában élő fajt lássunk, mely csupa jóság és a mienknél sokkal magasabb müveltségü. Az angol szerző kijózanit ebből az illusióból és bebizonyitja, hogy annak a rózsaszinü bolygónak lakói nem olyan romantikus alakok, mint eddig hittük, hanem kegyetlenek, gonoszak és megtestesülései annak a tudomány által hirdetett elvnek, hogy a természetben csak azé lehet a hatalom, aki szivtelen, erős és kiméletlen. Az erősebb jogát hirdeti a *Világok harca* cimü regény, mely azért is érdekel, mivel körülbelül mutatja, hogy milyen lenne a föld, ha a negyedik dimenzió csakugyan uralkodásra jutna. Olyan Flamarion-féle szines buboréknak láttuk eddig azokban a propagandát csináló irásokban, miket napról-napra világgá bocsátanak a negyedik dimenzió adeptusai. Egy egész irodalom már az, amivel szivünket és képzeletünket ostromolják. A szándékuk kétségkivül jó és becsületes, utópiájuk nagyon tetszetős, de azért mégis nagyon veszedelmes. Ha nem is tartunk tőle, hogy a negyedik dimenziót meghonosítják a földön, de tartunk tőle, hogy sok beteges érzelgést terjesztenek és a babonának száz meg száz tág kaput nyitnak.

Csizik Gyula rajza

Flesch Miksa rajza

Dörre Tivadar rajza

AZ UJ MAGYAR OKMÁNYBÉLYEGEK

Feledi Tivadar

Gonda Béla:
Szolnok a müvészetben. Bp. 1927. 21 l.

MDK

Feledi Flesch Tivadar, festő
Zichy Mihály Sophie nevü leányának volt a férje.

Berkovits Ilona: Zichy Mihály baráti köre Párizsban.
Müv.Ért.1956,V.évf.1.sz. 3,1o,12 l.

MDK

Feledi-Flesch festő

(Siófokon dolgozott, Glatz Oszkár ifjúkorában.) (más adat nincs.)

Glatz Oszkár: Megbuktam a felvételin.

Magyar Ifjúság, Bp. 1957. 54. sz. [6. l.]

B.S.K.

Feledi Flesch Tivadar festő

Zichy Mihály egyik lányának volt a férje.

Borkovits Ilona: Zichy Mihály.. Bp. 1964. 90. l.

MDK

Feledi Pivadarfestő

„Falu bikája" c. képe KI-nél 1881.

MDK-A-I-1/958.

M.D.K.

Feledy Tivadar, festő

„Lóidomítás" c. képe nagyérmet nyert az Országos Kiállításon.

Budapester Ausstellungs-Zeitung, Bp. 1885.

XI. 8. sz. 326. old.

MDK

Feledi Hesch Tivadar festő

„A muzsikáló cigánylány" c képe a KT-nál 1881.

MDK-A-1-1/909.

MDK

Feledi Flesch Tivadar festő

1881. „A mocsáron keresztül" c. képét a KTnak felkínálja vételre.

MDK-A-I-1/908.

Hans Hard Tuesday flute

MDK

Feledi Tivadar

Magyar dalok illusztrálva. Vas. Ujs. 1882.
20.sz. 313-314 l.

MDK

Feledi Flesch Tivadar, festő. /1852- 1896/

Szamarak az istállóban, of.-

Tájkép, "

Árv. Közl. 193o jun.3. rk. sz.- 54.aukc.- 18.l.

M. D. K.

FELEDI Tivadar festő

Keresztény martyr

Brók. Tárgymut. Bp. 1885. 45. l.

M. D. K.

FELEDI Tivadar festő

Hóban lovagló huszárok.

Boák. Tárgymut. Bp. 1885. 59. l.

59.

M. D. K.

FELEDI Tivadar festő

Lövéshez szoktatás. (Repr.)

Bodk. Tárgymut. Rp. 1885. 45, 105.

Feledy Flesch Tivadar festő MDK

1882

„A vándor" c. képét a K. T-tól átvette

MDK-A-I-1/397

MDK

Feledy /Flesch/ Tivadar, 1852-1896.

Csikós, festm.

Ernst Muz. 42. aukc. 1929. máj.

7 1.

Feledi (Flesch Tivadar) festő M. D. K.

rövid ideig Szolnokon dolgozott

Körner É.: Könyvismertetés. Művészet Ét
1954 1 n. 183

MDK

Feledy Tivadar

A vándorlegény, of.

Képkiállitási kalauz. Kolozsvár, 1883.

7. l.

MDK

Feledi Tivadar

Honvéd szolgálatban, of.

Bor mellett, of.

Trombitás, of.

Képkiállitási kalauz. Kolozsvár, 1883.
9. l.

MDK

Feledy Tivadar

Párisi női-fej, of.

Képkiállitási kalauz. Kolozsvár, 1883. 15. l.

MDK

Feledi Tivadar

A mücsarnok kiállitása. Vas. Ujs. 1882.
688.l.

Tablaköp, Az örallomason

Feledi Tivadartól.

Pondapati Mirlap. 1882. V. 10.

128 sz 3.o. (Sz. és Kr

Táblakef, Szümolcsvesondelet

Feledi Tivadartól

Budapesti Kiilap. 1882, V. 10.

128 n. 3.0. (Sz. és K.)

Feledy Tivadar festö

Pesti Hirlap. 1881. dec. 17. 3.

a Mücsarnokból

Felady Tivadar festő

Pesti Hirlap. 1881. Dec. 24.4.

Mutemuckból

Feledy Tivadar festő

Pesti Hirlap. 1882. febr. 18. 4.

Munkácsy Budapesten

Hb

Feledi Tivadar festo

Budapesti Hirlap. 1881, XII. 24.

191. n. h. a. (Sz. idk.)

JH

Feledy Tivadar festő

Budapesti Heilap. 1881, XII. 8.

175. n. 3. o. (Sz. és Ms.)

Feledi Tivadar festo

fol

Budapesti Hirlap, 1881, XI. 6.

143.n. Melléklet, 1.o. Mario Proth:

Magyar Szalon

Feledi Tivadar festő

Budapesti Hirlap, 1881, XI. 15

152 n. 1. o. Tárca,

Feledi Tivadar: Ismeretségem Sarah Bernhardttal.

Feledi tivadar festö

Budapest, Kiilap, 1882, I. 4

4. q. 4. o. (Szeik)

Feledi Tivadar festő (1852–1896), kiállitási nagy érem, orsz. kiáll.

Pesti Hirlap. 1885. III. é. aug. 3. 4o.

Rózli az orsz. kiállitás képzőművészeti szerinje által....

Feledi Tivadar festő 1852-1896 Ybl

(Fleischl)

Budapesti Hirlap, 1882, X.15

284. sz. l. o. tárca.

Táblakép, Hegedülő cigánygyerek

Feledi Tivadartól

Budapesti Kiilap, 1881, XII. 8.

175 n. 3. o. (Sz. és M.)

Táblakép, Aratáskor Teledi JH

Tivadartól

Budapesti Kilap. 1881. XII. 8.

178. n. 3. r. (Sz. és M.)

Jbt

Táblakép, Munka után Feledc

Tivadartól.

Budapest. Hirlap. 1881, XII. 8

175 sp. 3.o (Ly. és K.)

Grafika Ybl

Feledi Iwader huszár-rajzai

Budapesti Hirlap.1882.X.15.

284.sz.l.o.tárca.

Doŭarenèz (Bretagne), Feledi

Tivadar, ott=tartózkodása
(Festő)

Budapesti Hirlap, 1881. XI. 15.
152. n. 1. o. tárca,

Feledi Tivadar: Ismeretségem Sarah
Berkhardttal.

Olaszország Ybc

(Feledi-Zichy Zsófia pár ott-tartózkodása)

Budapesti Hírlap, 1882, X. 18.

287. sz. 3-o. (Sz. és M.)

Táblaktép, a Falu bikája Feledi Hl

Tivadartól

Budapesti Hirlap, 1881, X. 5

110 n. melléklet, Berényi László:

A magyar Salon II.

Táblaký, A falu bikája Teledy Jbl

Tiradartól.

Budapesti Hirlap, 1881, X. 11.

117. sz. 4.o. (K. és M.)

Tablakép, Műszárok Feledi-Tiva- Jb1

dartól.

Budapesti Hirlap, 1882, X. 21.

290. n. 1. o. Berényi László: A műtár-

lat (tárca)

Táblakép, Tehénistálló Feledi Flor

Tivadartól.

Budapesti Hírlap, 1892. X. 21.

290. n. f. o. Berényi László: A mű-

tárlat (tárca).

Tablakép, Ökrök nyári pásztol

körül Feledi Tivadartól

Budapesti Hirlap, 1902, X. 21.

290. n. 1. o. Berényi László. A művész-

let. (Tárca)

Feledi Tivadar

Huszár, olf.

Közeledő zivatar, olf.

Műcsarnok 1882. őszi kiáll.

Feledi Tivadar MDK

Huszárok, olf.

Ökrök nyári jászol körül, olf.

Mücsarnok 1882. őszi kiáll.

Feledi Tivadar MDK

Huszár, olf.

Műcsarnok 1882. őszi kiáll.második sorozat

Feledi Tivadar MDK

Huszárok, olf.

Műcsarnok 1882. őszi kiáll.
második sorozat

Feledi Tivadar MDK

Ökrök nyári jászol körül, olf.

Műcsarnok 1882. őszi kiáll.
második sorozat

Feledi Tivadar MDK

Téli tájkép birkákkal, olf.

Mücsarnok 1888. őszi kiáll.
II. sorozat

Feledi Tivadar MDK

Csendélet, Keleti edények, olf.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.

II. sorozat

Feledi Tivadar MDK

Az istállóban, repr.

Mücsarnok 1881. őszi kiáll.
második sorozat

Feledi Tivadar MDK

Tehén-istálló, olf.

Mücsarnok 1882. őszi kiáll.

Feledi Tivadar MDK

Szolnoki mussikus, olf.

Mücsarnok 1881. ápr.1.

Feledi Tivadar MDK

Az udvarba levő szekér, olf.

Miccarnok 1881. ápr.1.

Feledi Tivadar

MDK

A mocsáron keresztül, olf.

Mücsarnok 1881. ápr.1.

Feledi Tivadar

MDK

Csendélet

Műcsarnok 1881. ápr.1.

Feledi Tivadar

MDK

Szolnoki muzsikus, olf.

Műcsarnok 1881. tavaszi kiáll.
második sorozat.

Feledi Tivadar MDK

Az udvarba térő szekér, olf.

Mücsarnok 1881. tavaszi kiáll.
Második sorozat

Feledi /Flesch/ Tivadar MDK

Haraszti legelő, olf.
Istálló-részlet, olf.
A szamáristállóban, olf.

Mücsarnok 1881. őszi kiáll.
második sorozat

Feledi /Flesch/ Tivadar MDK

Haraszti legelő, olf.
Istálló részlet, olf.
A szamáristállóban, olf.
A falu bikája, olf.

Mücsarnok 1881. őszi kiáll.

Feledi Tivadar MDK

A mocsáron keresztül, olf.

Műcsarnok 1881. tavaszi kiáll.
második sorozat

Feledi Flesch Tivadar, 1852-96. MDK

Tájkép, of.

Árverési közl. 1938, 3.rk.sz.

16 l.

MDK

Feledi Flesch Tivadar, 1852-1896

Tájkép, of.

Árverési Közl. 1938, 3.rk.sz. 28 l.

Magyar Nemzet
1985. 11. 9.

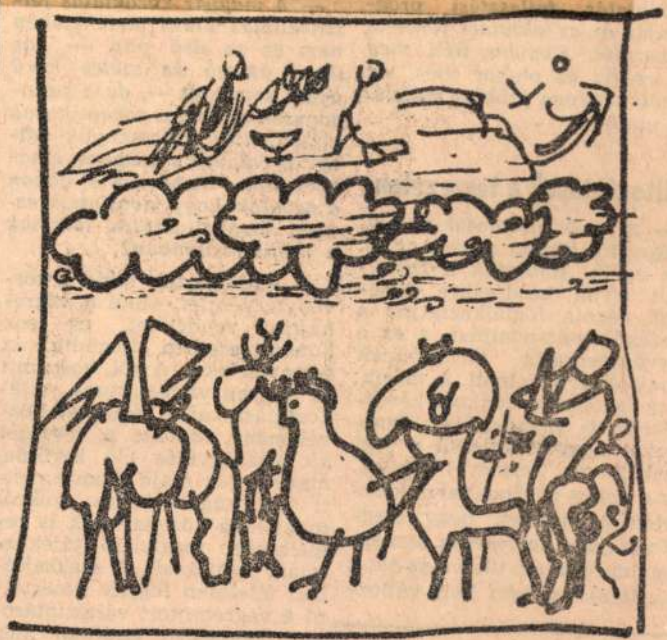

Feledi Zsuzsa rajza

Ø Félegyházi Ágoston

1928. a kejzőművé-
szeti főiskolaban

Glatz Oszkár
tanítványa.

Ujság. 1928. maj. 20
(c.a.: A kejzőművészeti
Főiskola növendékeinek
kiállítása)

Félegyházi Gyula

Föv. képt.

Behavazott tanya, vízf

munkaügyi miniszter ur a városi
kében meginditott akcióval kapcsolat-
lyhoz tartozó egyének, különösen a
sa érdekében Budapest székesfővárosnak
ületében egy-egy polgári konyhát léte-
özjótékonysági egyesület"-tel 200 sze-
:/ a "II. ker. általános közjótékony-
szére /:II. Menház u.:/ az "V. ker.
t"-tel 200 személy részére /:V. Vág
menekültügyi Hivatal étkezdéjé"-vel
a utca 10./ sikerült megállapodást
lmében fentjelzett szervezetek a ne-

A fentieket a vezet
vel. való közlés céljából van
hogy az ezen kedvezményt igén
több megjelölt étkezőhelyeken
ék.

Budapest, 192

A miniszter

miniszteri

Félegyházy Gyula

1900/1 - 1903/4

Ferképzomfoiskevk

1932-33 81. l.

Félegyházy Gyula

festő Keszthely

l. Szent Márton Céh
Szombathelyi tav. Eiáll.

Rat. 1943.

Könyvtáramban

Rönk szállítás
Erdélyben
M. csendélet

of

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Félegyházy Gyula
festő Kenthely

lásd

Szeged ~~[illegible]~~ i képzm. [illegible]. 1943
ötri:

Régiségek, of

Fatanúlmány, cer. r.

Helikoni emlék, vérf.

A vidéken élő képzm kiáll. 1954.
nov-dec. ([illegible])

Ónarcképp, of

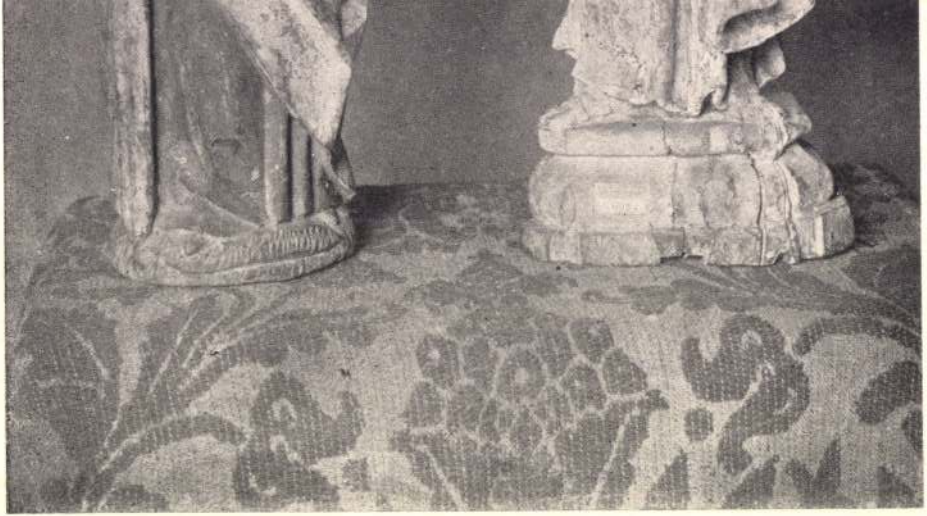

902 925

Félegyházy Gyula
festő
Keszthely

Szegi P:
A m. festőművészet
mesterei és keszthelyi
művészek
a Balatoni
Muz-Gau

Szabad Művészet

1957. 79. l

302 - Erkezett: augusztus 9én

emléki Bizottság.

n, miszerint fiam és
lék János műépítész,
Kath. templom tornyá,
folyamatban levő
örzése végett f. év. ~~julius~~
3-5 én a helyszinére

Félegyházy Gyula,

festő, sz. 1879 márc. 11.
Szilágycsehen. Zilahon a
ref. kollegiumban érettségi-
zett, 1900–4. a bpesti militá-
rajziskola és rajztanárképző-
ben Székely Bertalan, Hege-
düs László, Zemplényi Tivadar
és Révész Imre voltak tanárai
s rajztanári oklevelet szer-
zett. A petrozsonyi állami
gimnázium ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~, majd 1925.-tól a mezőtu-
ri gimnázium ~~[illegible]~~
rajztanára volt. 1938. nyu-
galomba vonult s Keszthelyen
telepedett le. 1917. Karánsé-
besen, 1925–38 közt mezőtu-
ron 3 gyűjt. kiállítást ren-
dezett műveiből. Tagja volt
a szombathelyi Szt. Márton
Céhnek, ~~[illegible]~~ részt vett annak
kiállításain s 1942. nagy
éremmel tüntette (a Céh
Ki: Rösze volt a Mészely
Géza társaság megalapi-
tásában.

Keszthelyi

Behavarott tanya c. vízfestménye a Főv. Képtárba került, egy állattanulmányát Szilágymegye vekc meg.

Művei kiállításokon:

T (Szombathely) Szt Márton Cek T 1943. tav. kiáll. Rönk nállítás Erdélyben, M. erendélet, of. — Szegedi Képzőm.

T (Szeged) Egyesület T 1943. ősz. kiáll. Régiségek, of., Helikoni emlék, vízf., Fatanulmány, c. r. — Vidéken élő képzőmű kiáll. 1954. nov.-dec. (Ernst Mus.) Ömarcképp.

Képzőmű. Fönk. Évk. 1932-33. 81. l. — Mintarajzisk. Ert. 1905-6. 13. l. — Szegi P. a m. festőművészet mesterei és keszthelyi művészek a Balatoni Múzeumban. Sz. M. 1951. 79. l. és önéletr. adatok.

MDK

Félegyházi Gyula, Keszthely

Önarckép, of.

Vidéken élő képzőműv.kiáll. Ernst Múz. 1954. nov. 8. 1.

MDK

Félegyházy Gyula, Keszthely.

Helikoni emlék, vf.

Fatanulmány, cer.

Régiségek, of.

Szegedi Képzőműv. Egyes. kiáll. Hungária szálló, 1943. okt. 5 l.

s, 6 oszlopos, rhombuszos fakapuval.

ásodik lapszám, lo 1/

MDK

Félegyházi Gyula, Keszthely, Veszprém m.

Önarckép olaj

A vidéken élő képzőművészek kiállitása.
1954.nov.20-dec.4-ig.Ernst Múzeum. 8.1.

Félegyházi Gyula

MDK

a kiállitáson szerepelt.

Dr. Vajkai Aurél: A magyar képzőművészek és iparművészek szövetsége Veszprém megyei munkacsoportjának kiállitása a Bakonyi Muzeumban. KÖZÉPDUNÁNTULI NAPLO, 1957. nov. 15.

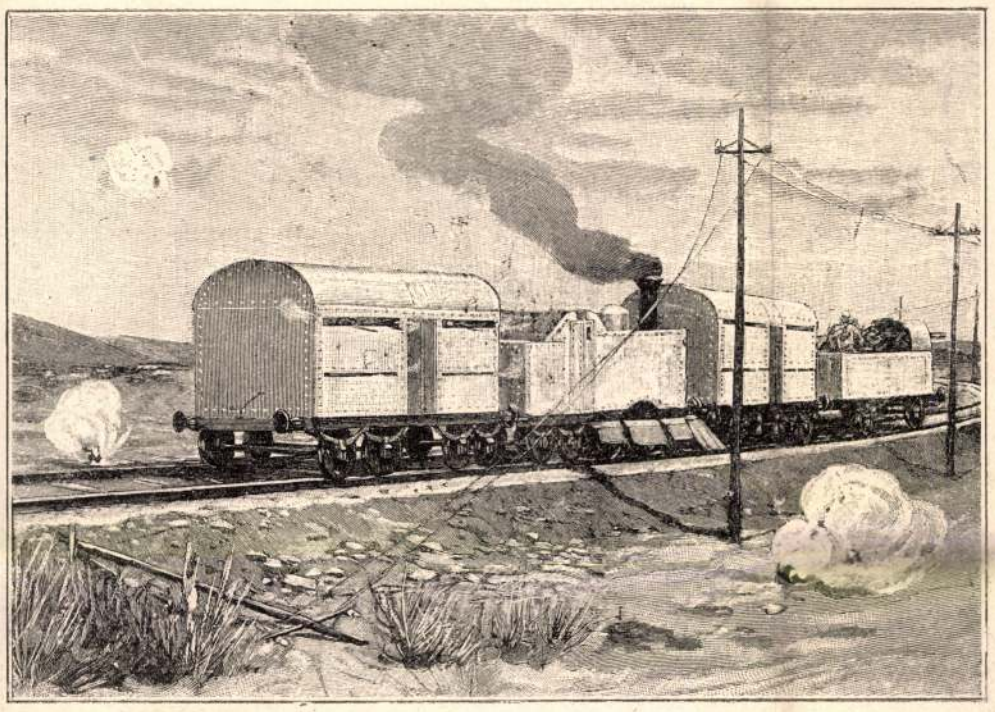

AZ ANGOLOK PÁNCZÉLOS VASÚTI VONATA A KIMBERLEY-MAFEKINGI VONALON.

NOVELLI.

II.

Novelli zsúfolásig telt házak előtt lefolyt vendégszereplését befejezte, Shakespeare «Velenczei kalmár»-jával, a melyet háromszor adott. Azzal hódította meg ittléte második estéjén a közönséget; abban nyerte — és pedig méltán — a legkitörőbb tapsokat; természetszerűleg azzal búcsúzott is.

A mi magamat illet, odaadó élvezettel néztem ezt az ő «Velenczei kalmár»-ját. Elejétől végig, a «művészi egész»-nek összhangzó hatását tette rám. Rendkívüli finom részletek sorozatából alkotta meg ő azt; és pedig a nélkül, hogy egyik a másiknak rovására vagy előnyére legyen. Nem domborított ő ki különlegesen semmiféle részletet. Egymásba olvadón követte egyik árnyalat a másikat, azon jellem természetes megnyilatkozásául, a melyet Shylock-ban elénk tárt. Az ő Shylockjának az a legnagyobb érdeme, hogy nincs kiválóan kiemelni való részlete; hogy az, a maga egészében, művészileg kiemelkedő alakítás.

Másik nagy érdeme, hogy a felfogása nemes és helyes. Részvétet tud biztosítani a gyűlölettől égő ember részére; a mi nem könnyű dolog. Shylock a nézőre kettős hatást gyakorol. Visszariaszt a boszúszomja; részvétet kelt az indító oka. Novelli az utóbbi javára billenti a mérleget. Úgy tolmácsolja Shylockot, hogy az ő végletekre vivő elkeseredésének jogosságát érezze a néző s azon a nyomon enyhítve számítsa be neki megtorló boszúvágyát. Shylockot nemcsak a személyesen agyongúnyolt és lepiszkolt embernek kínja égeti, hanem hitsorsosainak elnyomottsága, lenézettsége is gyötri a lelkét, s ezekhez még az is járul, hogy megszökött egy kereszténynyel a lánya. Neki — minden vérszomjassága mellett is — részvétre van joga; a minek sorsa eldőlésekor, úgyszólva osztatlan részese is lesz.

Mikor ő a velenczei Doge-palota birósági termében, az itélet kimondása után, megsemmisülve kitántorog: az addig ellenszenvvel vegyes érzés, szükségszerűleg, a javára változik. És pedig azért, mert túlszigorún, szinte kegyetlenséggel sújtja őt az itélet. Nemcsak kölcsön adott pénze elvesztésével bünteti, hanem megfosztja minden vagyonától s hite megváltoztatására is készteti. Enyhítő körülmények nélkül is kegyetlen ez az itélet; pedig nála bőven van, a mi emberi elnézést követel.

Leköpik, gúnyolják, kinevetik; egy kereszténynyel megszökik a leánya s az ebből eredő keserűség jogosultságával nem számol a biró. Nem kutatja, mi mindenen ment keresztül, egy egész életen át: a belseje. Ő előtte csakis a megtorlás embertelen neme dönt s azt sújtja rideg szigorával, annak kimondása nélkül, hogy ennek az agyongyötört embernek *valamiféle* megtorlásra joga van. Ezt kiérzi a néző s innét ered Shylock iránt érzett ösztönszerű részvéte, az itélet kimondása után.

A mi az előadást, egészben véve, illeti: hát ott csak részlegesen van meg a Shakespeare légköre. «Velenczei kalmár»-jában, külön egyéniségül állította ő Shylock mellé a baráti nemes önfeláldozás mintaképét: Antoniót, s külön egyéniségül annak barátját: a fiatal könnyűvérű, rokonszenves Bassaniót, — a mellékalakokkal együtt. Csak gyakorlott szerepelmondók mozognak Novelli körül a «Velenczei Kalmár»-ban, s egyáltalán Shakespeare darabjaiban; a kik azonban az utazó művészek környezetének szokott mértékéhez képest, elég tisztességes segitőkül mutatkoztak be a «Lebonnard» és «Alleluja»-féle külvárosi polgári drámák tolmácsolása körül.

Az újabb idők olasz utazó művészei, a realistikus hatás fokozása kedveért, úgyszólva lelkiismereti furdalás nélkül változtatgatják Shakespeare-t, nemcsak a jelenetek beosztása, hanem a szöveg tekintetében is — a szerint, a mint művészi egyéniségüknek kedvez a változtatás, vagy toldalék. A «Velenczei kalmár»-ban Novelli is két ilyen meglepetésben részesíti a nézőt. Az egyik kisebb beszámítás alá esik, a másik meg nem engedhető.

Mikor Shylock megtudja, hogy a leánya megszökött s hogy magával vitte összes ékszer- és arany-készletét: az utczán futkosva, kitör. Két dolog marczangolja őt: hogy keresztény a szöktető s hogy az aranyait is elvitte a leánya. Ezt a kitörését nem mondatja el vele nyilt színen Shakespeare, hanem az utcza egy fültanúja által beszélteti el *szószerű idézéssel*. Novelli jelenetet csinál belőle és színre hozza azt. Nem főbenjáró változtatás, mert a Shakespeare által szájába adott szavak elmondására szorítkozik, a melylyel persze egy hatásos utczai kitörésre nyer alkalmat. De már annak semmi jogosúltsága sincs, a mit a bírói itélet kimondása után megenged magának végszavakúl. Ő ezzel a fölkiáltással vánszorog ki a bírói teremből: «Elitéltetek, mert zsidó vagyok.» Ez nincs Shakespeareben. Annak a czélnak elérésére pedig, a melyet ebben a szerepben művészi czélúl maga elé tűz: teljesen fölösleges is, mert a közönség minden további magyarázat nélkül is érzi az itélet kegyetlenségét.

Novelli mellett, elég sikerült alakítása volt Portia személyesítőjének a törvényszéki jelenetben.

Sz—y D—s.

A TRANSZVÁLI HÁBORÚBÓL.

Redvers Buller, az angol fővezér most már Fokvárosba ért s ott várja be az egymás után érkező csapatszállító hajókat s csinálja az új haditerveket, mert a régieket meglehetősen fölforgatták a boerok győzelmei.

A harcztér legérdekesebb és legfontosabb pontja most Ladysmith városa, a hol az angolok be vannak szorítva s a boer hadak elrekesztettek előlük minden utat. Nagyobb csaták nem voltak az utóbbi időben, a kisebb összecsapások, az angolok kirohanásai azonban napirenden vannak. A harcztérről ez alkalommal az angol katonák tábori életéből közlünk egy képet: egy könnyű angol lovasezredet, sátraik előtt sorakozva. A képet akkor vették föl, a mikor az ezred még Pietermaritzburg mellett táborozott; azóta ezek is Ladysmithbe kerültek s úgy el vannak zárva a világtól, hogy csak galambpostán ha nagynéha ki tudnak bocsátani egy-egy hírt hogylétükről.

A háború másik nevezetes színhelye Mafeking városa, a hol szintén bekerítették s most ostromolják a boerok az angol sereget. A Mafeking körüli harczokban vették először használatba e háborúban a pánczélos vonatokat, melyek egy hatalmas gőzgépből és több kocsiból állnak. A kocsik oldalfalai két méter magas vas-lemezekkel vannak borítva. Mindegyik kocsiba 64 ember fér bele, a kik a vaslemezekbe vágott lövőréseken át lövöldözhetnek ki az ellenségre. A vonatvezető és a gépész a gőzmozdony pánczél-lemezei által védve vannak az ellenséges golyók ellen. A vonat parancsnoka csöngetyű-jelekkel adja meg rendeleteit a vonatvezetőnek az előrehatolásra vagy visszavonúlásra.

Az angolok gyűlölete most kétszeres erővel fordúl a boerok vezérférfiai, de ezek között is különösen az öreg Krüger elnök ellen s számos többé-kevésbbé sikerült torzképben is nyilvánúl a hírlapokban. Az öreg hazafi azelőtt se volt épen népszerű ember Rhodes Cecil honfitársai előtt, de most szidják, csúfolják, a hol tehetik. Népszerűtlenségét s a háború aktualitását felhasználják még üzleti czélokra is. Mutatja ezt az a reklámkép, melyet, mint a Krügerről gyártott élczeknek és tréfáknak egyik legsikerültebbikét, mai számunkban közlünk. A «monkey brand» nevű fémtisztító-szer hirdetése ez, a melyen Krüger van lerajzolva, a mint meglehetős kétségbeesett arczczal üldögél a Chamberlain arczképe alatt. Kezében az angolokhoz intézett ultimátum, a mely azonban, a mint rá van írva, «nem mossa le bűneit». A majom pedig, a monkey brand védjegye, gúnyos arczczal mutatja neki árúját egy dobozban, hogy talán ez majd tisztázza a vádak alól. Úgy is szüksége van egy kis csiszolódásra Krüger urammak, mondja a majom szájából kiinduló irás.

Ugyancsak Krügert látjuk a másik torzképen, a mely ügyesen jellemzi azt az ellenszenvet, melylyel az európai népek közvéleménye, úgyszólván kivétel nélkül nézi az angolokat e háború alkalmából. Az orosz, a spanyol, a német, a franczia terített asztalnál ülnek és sóvárgó, éhes szemekkel nézik a boer győzelmi hírek kacsáját, melyet Krüger tálal föl nekik. Jóke képen az egyes népek torzképei, különösen a bekötött balszemű, lerongyolódott, lesoványodott, megtépázott spanyolé. A törököt meg épenséggel fezes kutyának rajzolta oda az asztal elébe a torzkép készítője, a mint ott a neki jutó csontokat lesi.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Báró Eötvös József műveinek kiadása. A fővárosban «Tanítók háza» nevű intézetet állítanak, melyben a tanítók iskolába járó gyermekei találnak ellátást. A tanítók szövetkezete a kormány támogatásával létesíti a jótékony intézetet. Báró *Eötvös* Loránd, az akadémia elnöke pedig az intézet javára fölajánlotta nagyemlékű néhai atyja, báró Eötvös József összes munkáinak kiadási jogát a Tanítók háza javára. Hálás örömmel fogadta a tanítóság a népnevelés nagy emberének irodalmi hagyatékát, s a művek kiadására *Országos Eötvös-bizottságot* szervez, mely nov. 13-ikán tartotta alakúló gyűlését az új városház termében, *Jókai* Mór elnöklete alatt. A gyűlésre sokan jelentek meg nemcsak a tanügy férfiai közűl, hanem képviselők, tudósok, a közélet szereplői, Budapest főpolgármestere Márkus József.

Jókai szép beszéddel nyitotta meg az ülést. Eötvös — úgymond — egész korszak Magyarország ujjáalakúlásának történetében: a legszebb, a legküzdelmesebb korszak. Nekem adatott a sors különös végzése által, hogy e korszakot végig élhessem, mint közharczosa vezéreinek. Azok között báró Eötvös József volt az a tűzoszlop, ki a pusztában vándorlók előtt az igéret földéhez vezető útat bevilágította. Ő adta az eszméket, ő idézte fel az ideálo-

AZ ALFÖLDI MŰÚT FELAVATÁSI ÜNNEPÉLYE.

Emlékezetes ünnepély folyt le november hó 12-ikén Félegyházán, az Alföld emez egyik legnépesebb városában, Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter és közéletünk sok más kitűnőségének jelenlétében. Öt évi munka után elkészült az Alföld nagy részét átszelő hatalmas műút s ennek zárkőletételi ünnepélye ment végbe a mondott napon.

Hogy mily fontos és messze kiható horderejű ez a nagy alkotás, azt csak azok tudják kellőleg méltányolni, a kik ismerik az alföldi régi közlekedési viszonyokat, midőn különösen őszön és tavaszon a sár miatt az útak szinte járhatatlanok voltak s kivált a teherforgalomnak gyakran hétszámra kellett szünetelni, kiszámíthatatlan kárára különösen a gazdáknak, kik a járhatatlan útak miatt sokszor egészen el voltak szigetelve tanyáikon.

Ezen állapoton most már legalább részben segitve van, a mennyiben ime, elkészült egy nagyarányú útvonal, a mely az Alföld nagy részén biztossá teszi a kocsiforgalmat.

Ezen út építéséhez Lukács Béla kereskedelmi minisztersége alatt fogtak hozzá 1894-ben s azóta mostanáig szakadatlanúl dolgoztak rajta, egyes részeit már időközben átadván a közhasználatnak. Az egész vonal hoszsza 301 kilométer, melyhez még egy 11 kilométeres szárnyvonal is járúl Békés és Csaba közt.

FÉLEGYHÁZA. — A főutcza a róm. kath. templommal és a gimnázium épületével.

Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter üdvözlése Félegyházán az alföldi műút zárókő-letételi ünnepélyén.

A nagy mű összesen kerekszámban négy millió forintba került.

A zárókő letételének ünnepélyén jelen volt *Hegedüs* Sándor kereskedelmi miniszter, *Lukács* Béla, e nagy mű kezdeményezője, *Csörgeő* Gyula államtitkár, *Vértessy* Kálmán osztálytanácsos, *Beniczky* Ferencz pestmegyei főispán, a szomszédos megyék főispánai, alispánai, a környékbeli városok polgármesterei, több országos képviselő és közéletünk számos kitünősége.

Az ünnepély a piacztéren folyt le, hol először is *Csörgeő* Gyula államtitkár intézett beszédet a miniszterhez, kérvén, hogy a zárókövet helyezze el. Ezután *Holló* Lajos, a félegyházi kerület országgyülési képviselője szólott, ecsetelvén azt az áldásos hatást, melyet az új műút az egész Alföld forgalmára gyakorolni fog. Dicsérettel emelte ki azt a gyorsaságot, mintaszerűséget is, a melylyel a nagy munka elkészült.

Most a jelenlevők feszült figyelme közt *Hegedüs* miniszter kezdett beszélni, többek közt ezeket mondván: «Örömmel jöttem az Alföldre és annak e szép városába. Azért hivtak ide, hogy zárkövet tegyek le. Ez nem zárkő, hanem egy kiindúlási pont, nem egy művet fejeztünk be, hanem egy műnek kezdetén vagyunk. Ez a kő fordúlópont is, a mely az Alföldnek úthálózatában és nemzetgazdasági életében jelentékeny változást kell, hogy előidézzen. Ez a zárkő az Alföldre nézve nemcsak azt jelenti, hogy egy úton jó és biztos a közlekedés, hanem azt is jelenti, hogy a nemzetgazdasági tényezőknek az a szerencsés összeköttetése, a mely elvezetett eddig a zárkőig, még fokozottabb mértékben kell, hogy érvényesűljön a jövőben és nem szabad, hogy szüneteljen mindaddig, míg az Alföldnek minden jogosúlt igénye kielégítve nem lesz. Hiszem, hogy ez a zárkő áldást fog hozni az Alföldre, áldást fog hozni e városra különösen. Ebben a reményben, ennek biztos tudatában lépek le és fogom ezt a zárkövet letenni, Istennek nevében, a király dicsőségére, a haza javára, a vidék és e város felvirágozására.»

Ezután a miniszter a jelenlevők szünni nem akaró éljenzése és tapsai közt lelépett az emelvényről és e szavak kiséretében: «Istennek nevében, a király dicsőségére, a haza javára, a vidék és e város felvirágzására» háromszor ráütött a sulykozóval a zárkőre, mire a szép ünnepély Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter és Lukács Béla éltetésével véget ért.

Ez emlékezetes ünnepélyről, valamint ennek szinhelyéről, a szépen fejlődő Félegyházáról is bemutatunk egy pár fényképi fölvétel után készült képet.

FÉLEGYHÁZA. — A városház. Erdélyi fényképei után.

Fölegyházi rk. templom

Vas. egy.

1877. 583. l.

FÉLEGYHÁZI JANOS/Johannes Forintwerew/, vésnök

Az újjászervezés, 1480-1485.-A király Szebenből Nagybányára rendelte félegyházit, JUNG ALBERT-et és az 1483 óta feltűnt OSZTOPÁNI ZOLD ISTVÁN-t, akik élénk, kiadós arany-forint verésba fogtak, amelyhez a megnövekedett aranykitermelés adott lehetőséget.-A gazdaságilag megerősödött polgárság így jobban kivehette részét a dénár verésből is és a királyi rendelkezés szerint a Madonnát koronásan kellett ábrázolniok. 53.old Kép 57 oldal

POHL ARTUR: Hunyadi Mátyás birodalmának ezüstpénzei 1458-1490.

A Magy. Éremgyűjtők Egy, kiadványa, 2. csop. 3. sz.
Bp. 1972

Félegyházi Károly

Összecsukható kerékpár modell-
je: Félegyházi Károly és Boros
Antal terve.

Székely András: Design - Ipari formák a lakásban
Új Tiehor, 1977. október 23 - 24 lap.

Félegyházy Gyula

Gyöngyösi csárda. /Szerk. Zíkonyi Ferenc. Átd., bőv.: Dernay-Dernyay Béla. /Közrem.: Vajkay Aurél, Csák Árpád/ /III./ Félegyházy Gyula, Dernay-Dernyay Béla stb.:/ 7., bőv. kiad. /Veszprém/ 1966, Veszprém. ny. 16 o. - 16 cm - / A Veszprém Megyei Tanács Idegenforgalmi Hivatalának kiadványa 11./

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-283.l./ 251. l.

Félegyházi Ágost, MDK
festö-graf.

Glatz Oszkár tehetséges tanitványa.

e.a.f.

A Képzömüv. Föisk. növ. kiáll. -Mücs.
Ujság. 1928 máj.2o. 22.1.

Félegyházy Gyula

Székely Bertalan tanítványa volt.

Székely Bertalan válogatott művészeti írásai. (Vál. és bev.: Maksay Ferenc.) Bp. 1962. Képzőmű v. Alap Kiadóv. – 214 l., 32 t. (A művészettörténet forrásai.) – 20 l. l.

MDK

Félegyházy Gyula

Mintalapok c. kiadványban rajza kiadva

Mintarajzisk. évk. 1905-6. 13. l.

Félegyházi Gyula MDK

a veszprémmegyei művészeknek a Bakonyi Muzeumban rendezett kiállitásán szerepelt.

Dr. Vajkai Aurél: A veszprémi képzőművészeti kiállitás és a Képzőművészeti Alap.
KÖZÉPDUNÁNTULI NAPLÓ 1958. Nov. 30.

Félegyházi ~~Nándor~~ Károly

Szerepel a Nógrádmegyei
Képzőművészek Studiója Kiállítása
Balassagyarmaton

Nógrád 1968 I. 6.

Telephházy Lajos

kiállít

N. Ú. 1936. III. 27.

Féleg Lázy

festőművész

Szegyei Társaság tavaszi tárlata - Nemzeti Szalónban
- képével szerepel.

Magyar Hirlap
1933.III.19.

Télegyházi.

Munkácsi díjas művész,

a megyei képzőművészeti kiállításon
két tanulmányával szerepelt.

Hajdu Bihormegyei Néplap, Debrecen, 1952. dec. 2

Félegyházi László

Szerepelt a Munkácsy-céh kiáll.-án.

N.U. 935. III. 31.

Félegyházi László

Nyíregyházán tárlat. Munkácsy-díjas festő. 15 pasztell és 1 olajképe. Csendélet narancsal; Szobarészlet; Tanya; Akt.

említve.

Alföld, 1964 7. szám, 853. egs.

Félegyházi László festő:

Debrecenben kiallítása nyílt a Medgyessy tekemben.

Munkácsy díjos.

Négyszava, 1964, nov. 21. 6 old.

Félegyházi László

Önarckép.

Festmény, reprodukció.

Alföld, 1964. 6. sz. 357. l.

Félegyházi László

Kislány – portré.

Festmény, reprodukció.

Alföld, 1964. 6. sz. 558. l.

Fényképész László.

Leányfej és Tanulmány I. Tanulmány II. pasztellképe a debreceni és Hajdú megyei képzőművészek III. tavaszi tárlatán.

Említve.

Alföld, 1964 6. sz. 566. l.

Fél egyházi László

két művalak.

Grafika, reprodukció.

Alföld, 1964. 5. szám, 472. lap.

Félegyházi László MDK

szerepelt az ápr. 7-én megnyilt kiállitáson.

"Kislány virággal"

Kovanecz Ilona: A VI. Alföldi Képzőművészeti Kiállitás Békéscsabán.
Békésmegyei Népujság, 1963. ápr. 21.

Félegyházi László

MNK

szerepelt a debreceni tárlaton.

B.J.: Jegyzetek a Tavaszi Tárlatról.
Hajdú-Bihar megyei Népujság. 1963. máj. 5.

Félegyházi László.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvész.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Fellegházi László, festő DDK

Az irodalom magyari iránti érdeklődés fokozása céljából Hajdú megyében a Megyei Tanács Fellegházi László Munkácsy-díjas festőművészről képsorozatot készíttetett: Csokonairól, Fazekasról, Kölcseiről, Petőfiről, Gorkijról, Majakovszkijról.

D. P.: A versenyfelajánlások teljesítése nyomában 39–40. l.

A Könyv

[Könyvbarát], ápr. 1955. január V/1-

ALFÖLD

IRODALMI ÉS MŰVELŐDÉSI FOLYÓIRAT

1965-9

CSAN

A Fejér megyei Lajoskomáromban született 1932-ben, szegényparaszti családban. Nemcsak elemi fokú tanulmányait végezte falujában, a négy polgárit is, magánúton. Ekkor kezdett verseket írni. Napszámos lett, majd tanonc, szakmát tanult, húszéves koráig Budapesten és Salgótarjánban dolgozott. Ekkor szakérettségit tett, utána elvégezte a Színművészeti Főiskola dramaturg tanszakát, 1958-ban szerezte meg a diplomát. Ezek a zaklatott évek több élményt nyújtottak neki, mint elmélyült alkotó munkához szükséges nyugalmat. Első versei az ötvenes évek elején jelentek meg, sokat találunk közülük a Csillag és az Új Hang hasábjain. 1958 nemcsak tanulmányai befejezését jelentette, hanem az addigi költői termés betakarítását, az első komoly számvetést is. Megjelent első kötete *Fölzúdul a táj* címmel, amelyet azóta kétévenkénti rendben követték az újabbak: *Áttört egek* (1960), *Hegyélen* (1962) és *Új törvény* (1964). Az egyenletes fejlődés az eszménye, szívósan hódító költőtípus, kritikusai jelentős tehetségnek tartják.

Színes szövetű, erőteljes hangú líra a Csanády Jánosé. *Atomkori próbatétel* c. versében írja: „meg kell vallani /a győzni kényszerítő ősöket!" Első köteteiben e vallomások dominálnak, de a falusi-paraszti környezetben töltött gyermekkor emlékei nem tartják fogva: termékenynek bizonyultak új élményei is, melyeket a lüktető ritmusú nagyváros, az ipari környezet adott neki. Élményvilágában természetesen egyesülnek a különböző szférák. A költő magasra tekint, az egyetemeset, a „kor lelkét" keresi: „mit tudhat magáról ez a tízmilliós, ez a hárommilliárdos emberi közösség a szocializmus és a serdülő atomfenomén korszakában." Ezt akarja kifejezni. Természetes számára a közéleti gondok vállalása is, ars poétikáját így érzi teljesnek. „Miért írok? Azért, mert meg akarom változtatni a világot." A költészet mai hivatásáról szólva, rendkívüli jelentőséget tulajdonít a költői nyelv demokratizmusának. A tartalmi mélység mellett a közérthetőségre való törekvést tartja a költő legszentebb feladatának. A közérthetőséget persze József Attilával példázza, nem gondol leegyszerűsítésre. A költő számára „a világ megváltoztatása minden időben ott kezdődött, ahol a kifejezés ősi alapanyagát, a nyelvet kezdte újjáteremteni!" A költő „az emberi fejlődésnek talán a legfontosabb és legnehezebben megragadható területét teszi konkréttá, amikor versében a szellem fejlődésének jelei és dokumentumai jelennek meg a képalkotás mikéntjében, a szavak és fogalmak egymáshoz való – lépésként talán csak villanásnyira új – viszonyában." – A mai élet ütőereit keresi. Máris megalkotta különleges korunk, a „pörlő Huszadikszázad" néhány hiteles lírai dokumentumát. További bátor keresésre biztatjuk a József Attila-díjas költőt.

/1021

Félegyházi László: Női portré

Gadányi Jenő rajza

Fényképek

Fényképek

Fényképek

Τὰ ἀφηγοῦμαι ὅσα

1021

ÉLMÉNY ÉS EMBER

Néhány gondolat a XXII. őszi tárlatról

Nemrégen, az egyik fiatal debreceni festő egyéni tárlatának megnyitóján mondta Félegyházi László festőművész, hogy a jó tárlatról kétféle benyomással távozhat a néző. Vagy a művek összességének kiegyensúlyozott műszaki szintje, gondolati egysége vagy egy-két alkotás kiugró, a többit elhomályosító szuggesztivitása határozza meg a tárlatlátogató élményét. Talán nem erőszakolt a feltételezés, hogy a kollektív tárlaton mindkét élményt keresheti a néző, és a jó tárlat ki is elégíti ezt a kettős igényt. Különösen, ha olyan alkalomról van szó, mint a debreceni őszi tárlatok, melyek arra adnak lehetőséget a kiállítóknak, hogy egy év munkájáról, művészi eredményeiről adjanak számot, tájékoztatást.

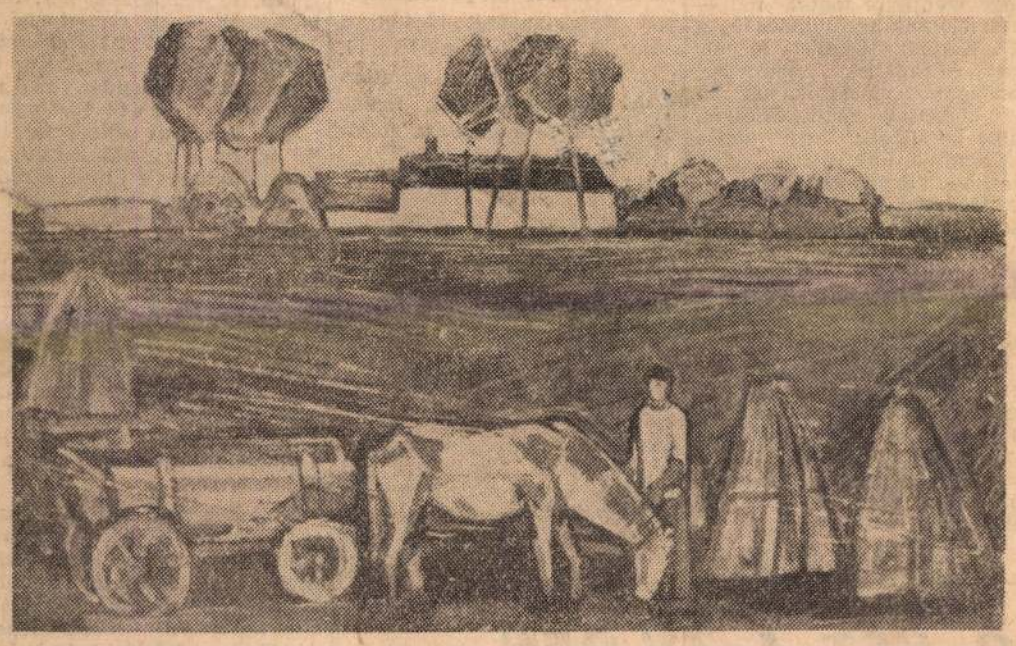

Józsa János: TANYA

Kevesebb jobb

A XXII. őszi tárlat bíráló bizottságának az a törekvése, hogy az előző tárlatokkal ellentétben a kiállított művek számbeli csökkentése árán a kiállítás átlagos művészi szintjét emelje, talán elsősorban járult hozzá ahhoz, hogy a tárlatlátogató a többé-kevésbé egységes kiállítás élményeivel távozhat. Az pedig, hogy kinek-kinek milyen alkotás válik legmaradandóbb élményévé, sok mindentől függ. Talán nem túlzás, ha feltételezzük, hogy ebben az élményben is részesülhettek azok, akik megfelelő érzékenységgel tudnak közelíteni a képzőművész, a festő vallomásaihoz.

Ha az őszi tárlaton bemutatott alkotásokhoz úgy közelítünk, hogy a művek mögött keressük az embert, az alkotót, a művész viszonyát alkotása tárgyához, és keressük azt a tartalmat, amit az ábrázolt anyag a művész és az élet kapcsolatáról elárul, különböző eredményekhez juthatunk.

A művek egy része vallomás gyától való elidegenedését, megnyilatkozásának visszafogottságát érezteti.

Emberi tartalom

A tárlat legmagávalragadóbb alkotásai közé tartozik Holló László „Móra Ferenc szülőháza" című képe, ami tárgyánál fogva nem látszik elsősorban alkalmasnak a művészi megnyilatkozásra, mégis érezzük a művész közvetlen jelenlétét, erejét. A sötét, felleges, nyugtalan ég és a helyenként árnyékos föld közötti feszültség középpontjában egy monumentális méretű, nádfedeles, vakítóan fehér falú ház áll. Növeli a feszültséget, hogy a témától függetlenül a szemlélő határozottan érzi: az örök mozgás egy pillanatával találkozott. Holló többi műveiből is ez az emberi tartalom árad.

Félegyházi László csak portrékat állított ki, ami önmagában is vallomás. Portréiban mégis fellelhető egy bizonyos „elvonatkoztatás", az, hogy nem elsősorban az ember, hanem a megoldandó feladat érdekli, amit viszont fölényes biztonsággal old meg. A kislányok, akikről portréi készültek, kissé „fiktív" lények, a szemlélőnek az az érzése, hogy a művésznek személyesen nem sok köze van hozzájuk.

A festő legközvetlenebb vallomására az önarckép ad lehetőséget. Bíró Lajos Önarcképén a befelé tekintő, ugyanakkor a kitárulkozás líráját sugárzó arc drámai egysége a vallomás erejével hat. Humánuma, biztató emberközelisége többi művein is megszempár. Ennek ellenére mindkét fej zárkózottságot, tartózkodást is éreztet.

Az ember legtermészetesebb, napról napra ismétlődő tevékenysége a munka, amihez a legszerteágazóbb érzelmi szálak kötnek bennünket. Ennek ellenére kevés olyan művel találkozunk a tárlaton, melynek munkája végzése közben ábrázolják az embert, a munkának emberformáló szerepét, dinamizmusát fogalmaznák meg. Feltűnő az is, hogy az ilyen tárgyú művek művészi színvonala jóval alatta marad többi, más témát feldolgozó műveknek. Menyhárt József Vágóhíd című alkotása a kiállításnak azon kevés darabjai közé tartozik, melyek munka közben vetnek pillantást az emberre. Szilágyi Elek „Mészelő asszony" és Istálló című művei szintén a munkavégző embert jelenítik meg, de mindkét festő magatartásán közömbös meditáció uralkodik.

Csak vizuális élmény

Ez az a pont, amelytől a kiállított művek egy másik véglet felé közelítenek. A néző keresi a művekben a festő vallomását, de kénytelen tudomásul venni, hogy nem alakulhat ki közte és az alkotó között bizalmas viszony, mert az alkotónak nem is volt ilyen igénye. Sőt a festő nemcsak hogy nem vall, de még az is feltételezhető, hogy vizuális élményen kívül nem köti más alkotásának tárgyához. Ennek eredménye, hogy a nézőt nem érinti a mű

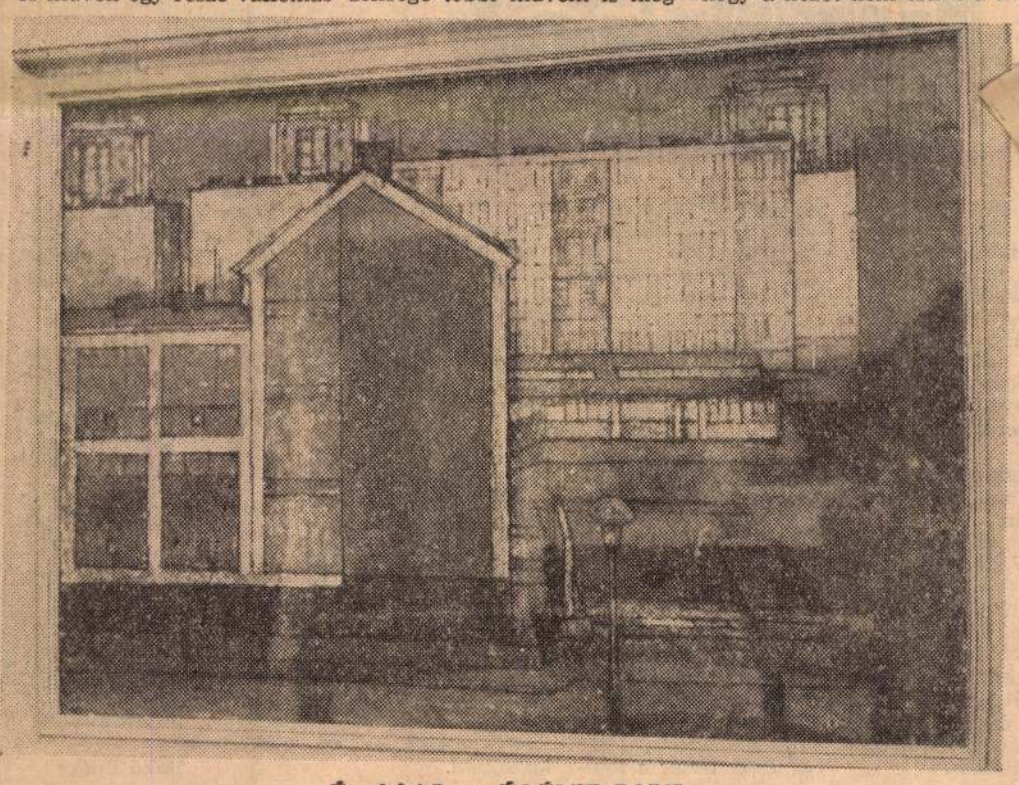

Égerházi Imre: ÚJ ÉLET PARK

Formai kísérletezés

A formai kísérletezés kapcsolja össze Bényi Árpád, Tilless Béla és Kapcsa János alkotásait. Mindhárom esetben a modorosság veszélyétől lehet tartani, annak ellenére, hogy Bényi Árpád két olajképére melegség, belső ragyogás, Kapcsa János temperájára életszeretet jellemző. Tilless Béla szereplése bizonyítja, hogy egy zárt, nagyon kis „átmérőjű" világ mennyire rejti annak a veszélyét, hogy az emberek számára előbb-utóbb közömbös marad, még akkor is, ha ezen a világon belül otthonosan mozog, és művészettel is győzi az eligazodást.

Először szerepelnek tárlaton Bihari Sándor, Makoldi Sándor, Szilágyi Imre, Török Anna és Valkovits Zoltán művei. Ízléssel megmunkált vásznaik a mesterségbeli tudás elsajátításáról tanúskodnak.

Balla László: KIS VÁROS

Grafika, kisplasztika

Külön kell szólni a grafikai és a kisplasztikai munkákról. Józsa János kivételes tehetségről tanúskodó, rendkívül dekoratív, egyénien komponált és szuggesztív mondanivalót hordozó munkái közül az Apám és a „Vietnam I." a legemlékezetesebbek. Minden egyes grafikai munkája bizonyítéka annak, hogy ebben a műfajban van igazán otthon, és bármit választ tárgyául, mindig jelentőset alkot. Nem lehet ilyen egyértelműen megítélni Szabó László két kiállított grafikáját. Mindkettő más-más alkotói magatartás eredménye, és ez rontja a művek hitelét. Nem elszigetelt jelenség ez, a fiatalok között többen hajlamosak arra, hogy az alkotás külsőségeiből induljanak ki, eltanult formulákat sorakoztassanak fel belső indíték nélkül. Megnyugtató ellenpéldája ennek Bíró László Ősz című olajképe, ami elmélyültségről, belső élményről tanúskodik.

A szegényes grafikai termés mellett a kisplasztikát egyetlen szobrászművész, a vendégként szereplő Papi Lajos két műve képviseli. Mindkettő nagyon tömör, a lényeget megfogalmazó alkotás.

Akik hiányoznak

Az őszi tárlat olyan művészi alkalom, melyen a legkülönbözőbb művészi magatartást képviselő, a legkülönbözőbb stíluslehetőségeket irányzathoz tartozó alkotóknak kell felsorakozni, munkásságukról számot adni. Feltűnik a tárlatlátogatónak, hogy hiányoznak Móré Mihály, Horváth Imre, Veress Géza, Velényi Rudolf képei. Nem igénylik talán az őszi tárlat nyilvánosságát, vagy nem kaptak megfelelő ösztönzést, segítséget, megértést? Nyitott kérdés, amire csak művekkel lehet választ adni.

Magyari Vilmos

Holló László: MÓRA FERENC SZÜLŐHÁZA

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ERRŐL IS BESZÉLJÜNK...

Négy esztendő művészeti sikerei

Ha művészeti életünk valamely fogyatékossága kerül szóba, túl gyakran találkozni a kritika olyan hangsúlyával, amelyről érezni: hiányzik mögüle az eredmények ismerete, a fejlődés tényeinek számontartása, a bizalomnak az a tárgyi alapja, amely megóv a téves általánosításoktól. Gyakori az olyan vita, amelyben csaknem mindenki tájékozottnak bizonyul a hibák, gyengeségek és tévedések felsorolásakor, de alig akad, aki hasonló otthonossággal sorolná fel azt, ami jó, azt, ami érték. Sokszor meglepő elmélettel teremtünk szerves kapcsolatot egyes negatív jelenségek közt, de rendszeresen adósak maradunk a pozitív teljesítmények szerves összegezésével. Nem beszélve arról, hogy mennyivel nagyobb hévvel továbbítjuk rossz tapasztalatainkat (vagy adjuk tovább másokéit), mint hirdetjük, ha valami megelégedésünkre, örömünkre szolgál.

Nélkülözhetetlenül szükséges tehát, hogy beszéljünk az eredményekről is, nem egy másfajta egyoldalúság, hanem a helyes önismeret, a pontosabb, reálisabb helyzettudat érdekében. És csak a legutóbbi évek termését szem előtt tartva, neveket, példákat is csak illusztrációképpen, emlékeztetőül idézve.

Irodalmunk színesebb, elevenebb, gazdagabb lett, problémaköre, témavilága szemmelláthatóan életünk valóságához igazodik. Felveti a szocialista tudat, erkölcs, életforma kérdéseit; az elavult polgári—kispolgári életvitelt a szocializmus adta lehetőségekkel szembesíti (mint pl. Fejes Endre: Rozsdatemető, Fekete Gyula: „Az orvos halála", Goda Gábor: „Magányos utazás", Kolozsvári Grandpierre Emil: Párbeszéd c. regényei). Tükrözi és segíti azt a történelmi átalakulást, amely a falu világában megy végbe. Ezzel összefüggésben folyóirataink, napi sajtónk hasábjain érdekes szociográfiai irodalom bontakozott ki, s nem egy szerző írásai izgalmas riportkötetekké is kerekedtek (Féja Géza: Sarjadás, Galgóczi Erzsébet: „Kegyetlen sugarak" stb.).

Darvas József: Orosháza, Illyés Gyula: „Ebéd a kastélyban" című könyve arra bizonyíték, hogy a szociográfia a tegnap és ma történelmi érdekű összevetésévé is szélesedhet. A parasztság megváltozott helyzetével — s ugyanakkor irodalmunk életközelségével — függ össze, hogy nem egy regénye a paraszti életet ábrázolva nemzeti érdekű keresztmetszetet ad. Galambos Lajos „Isten őszi csillaga" c. regénye a fordulat évét megelőző idők magyar társadalmáról nyújtott — egy termelőszövetkezet alakulása kapcsán — széles képet. Sánta Ferenc „Húsz órá"-ja ugyancsak a falu világának ábrázolása révén az elmúlt húsz esztendőnek jóformán minden ellentmondását markolta össze szorongásosan, félreérthetet-

nat"). Lengyel József („Elévült tartozás") rendíthetetlen szocialista meggyőződéssel oldja fel a tegnap nemegyszer keserű tapasztalatait.

Líránkra hasonlóképpen az jellemző, hogy lépést tart a társadalom kérdéseivel. Az a közéleti költészet hozta meg a szocialista líra elismerését, s vált joggal a legnépszerűbbé, amely a ma bonyolult viszonyai közt is meg tudja ragadni aktuális forradalmi feladatát —: Garai Gábor, Simon István, Váci Mihály költészete. A neveknek, címeknek — amelyeket nyilván sokáig lehetne sorolni — nem önmagukban van a jelentősége, együttesen illusztrálják azt a legfőbb eredményt, hogy nagymértékben megnövekedett irodalmunk realizmusának érvénye, hogy minden eddiginél elevenebb kapcsolatot tart a társadalmi fejlődés menetével. S végül is ez az, amit a közönség növekvő érdeklődése honorál: jelentősen emelkedtek az átlagpéldányszámok. De ugyanaz a megnövekedett érdeklődés hívja életre országszerte az irodalmi színpadokat, kíséri a rádió, televízió mennyiségben, színvonalban gyarapodó irodalmi műsorait.

Filmművészetünk az utóbbi években hagyta maga mögött átmeneti „szürke" periódusát, s a hazai közönség érdeklődése és számos nemzetközi elismerés bizonyítja, hogy a kibontakozás útjára lépett. E területre jellemző: azok az alkotások tudtak eszközeikben is sajátosan újat hozni, azok kerültek a hazai és nagyrészt a nemzetközi érdeklődés középpontjába, amelyek a mi mai életünkről adtak őszinte, szocialista elkötelezettségű s épp ennek révén művészileg is hiteles képet („Húsz óra", Párbeszéd, Sodrásban, „Nehéz emberek", „Hogy állunk, fiatalember?"). A múltban játszódó filmjeink közül ugyancsak azok váltak ki, amelyek összetett erkölcsi-politikai kérdésekre az egyértelmű válaszadás igényével feleltek („Hideg napok"), amelyekben elmélyültebb, igényesebb lett a társadalmi kapcsolatok elemzése, egyén és közösség viszonyának történelmileg konkrét feltárása (Pacsirta, Iszony, Szegénylegények).

A tartalmi igényesség ugyanakkor műfaji gazdagodással is együtt járt. „A tizedes meg a többiek", a „Butaságom története" a filmvígjáték szórakoztató feladatát színvonalengedmény nélkül, eredeti eszközökkel tudták megoldani; olyan jó riport dokumentum filmjeink születtek, mint az Itthon és az „Éjszakára hajnal"; a cannes-i és krakkói fesztiválok első díjai pedig rövidfilmművészetünk eredményeinek nemzetközi elismerését is jelentették (Nyitány, „Válás Budapesten"). Mindez nemcsak elvont „esztétikai" eredmény — a tartalmi értéket ebben is a tekintetben is a növekvő közönségérdeklődés nyugtázta.

bi két esztendőben éppen az új magyar drámák bemutatásában — mai magyar drámairodalmunk segítő támogatásában — múltak felül a fővárosi színházakat, ugyanakkor számos produkciójuk emlékezetes eseménye volt az egész magyar színházi életnek (pl. a Sirály debreceni előadása). S ha ehhez hozzávesszük a szegedi szabadtéri játékok, a gyulai várjátékok — s bár szorosan nem tartozik ide —, a Sabariai karnevál, a soproni ünnepi hetek, a baranyai vasárnapok, a siklósi és nagyvázsonyi játékok stb. sikerét: kitűnik, hogy a vidéki városok milyen lelkesen és eredményesen kezdeményeznek kulturális programokat, ápolják történelmi és kulturális hagyományaikat, amelyek egész kulturális életünket gazdagítják.

Zenei életünk sikereiről is beszélnünk kell, többek között a hazai és nemzetközi elismerést aratott új magyar operákról (Petrovics: „C' est la guerre", Szokolay: Vérnász, Mihály András: „Együtt és egyedül") és azokról az eredményekről, amelyeket képzőművészetünk, különösen a monumentális szobrászat, a grafika, az illusztrációs művészet területén s az iparművészet számos ágában ért el.

Ugyancsak meg kell emlékeznünk arról, hogy az utóbbi években mennyire előtérbe került a szocialista művészeti örökség (Derkovits, Dési Huber, s a szocialista képzőművész csoport anyagainak kiállítása: a szocialista irodalom hagyományának feltárása); hogy mennyire tágult művészeti életünk szemhatára és a XX. századi szocialista és polgári értékeknek mennyivel gazdagabb választéka áll ma a közönség rendelkezésére, mint korábban; hogy egész szellemi életünk mennyi közéleti — köztük művészeti — kérdést feszegető vitától pezseg; hogy az általános kulturális forradalom eredményei nyomán hogyan szélesedik és aktivizálódik az új közönség, az új szocialista művészeti közvélemény.

De hát e cikk korántsem teljességretörő „eredménylista". Szerény és alkalmi emlékeztető csupán: bizonyos fogyatékosságokkal küszködő művészeti életünk megítélése során tartsuk szem előtt sokkal jelentősebb eredményeit!

Tóth Dezső

SZEX - KORHATÁR NÉLKÜL

Napokon keresztül öles nagyságú fotókkal van tele a debreceni Vörös Hadsereg útja. A Fáraó című film jeleneteivel. Közte az ifjú fáraó váltakozó feleségének életnagyságú alakja — meztelenül. (Pl. a Gambrinusz átjáró előtt, a Víg filmszínház előcsarnokában stb.) A hölgyeken csupán egy átlátszó, tüllszerű lepel van, ami nem is a legfontosabb részeiket takarja. A filmről megkülönböztetett propagandánk tudtunkra adja: korhatár nélküli. (De ha csak ez az egyetlen olyan filmbemutatónk lenne, amelynek „korszakolása" elhibázott!) Az ifjúság pedig reagál. Hát hogyne reagálna!

Jön a gyerek, kéri az öt forintot. Azt mondja kedvezményesen(?) megnézik — az egész osztály — a Fáraót. Mondom, megállj! Nincs összhangban a család és az iskola! Mert a család nem enged! Tízéves gyereknek még nem feltétlenül szükséges ezt látni. De a gyerek erősödik. Korhatár nélküli. (Hatásos a propagandánk.) Én is erősködöm. Konfliktus. Tévedés ne essék, most még nem is a filmben levő könnyed öltözetben s anélkül pergő jeleneteket kifogásolom elsősorban hanem, legalábbis, **négy** dolgot:

1. A film korhatár nélküli kategorizálását. Nemcsak a sex jelenetek miatt, a film naturalizmusa miatt is, s azért is, mert az egész film az amerikai szuperprodukciók gyenge utánzata, sem eszmei, sem esztétikai szempontból nem kifogástalan.

2. Az utca mindenkié, s utcára kinagyítani a meztelenséget — ami a film természetes közegében, úgy-ahogy elmegy, felnőtteknek — ízléstelen.

3. Az általános iskolások körében nem helyes az amúgy is téves filmpropagandát tetőzni a szervezett látogatással. Súlyos pedagógiai hiba az, ha a nevelő nem nézi meg előzetesen a filmet, s csak a címe után szervezi a kollektív látogatást.

4. Azt a szemléletet is bírálni kell, hogy egyes filmekre telt házat csak a sex túlhangsúlyozásával lehet biztosítani. (Sokszor még ott is, ahol nincs sex.) A túlzó propaganda ezért egy idő múlva elveszti azt a hatását, amit szerettek volna elérni általa. Deformálja a tájékozódást és az ízlést is.

Külön is írni kell a korhatárhoz kötött filmek propagandájáról. Az ilyen filmek fotói ismét csak korhatár nélkül, mindenki elé, az utca elé tárják a korhatáros filmek sex jeleneteit. Ezek a hirdetési helyek, kirakatok a fiatalok búcsújáró helyei. Ha már a filmet nem láthatjuk — gondolják — akkor legalább a fotókat bámuljuk agyon, ha ilyen előzékenyen kitették elénk. Ez azért is jobb, mert a moziban a jelenet gyorsan elpereg a szem elől, de a foto itt áll, s addig nézem, amíg akarom. Rendben van. Mindenki tudja, hogy az ifjúság ma élettanilag korábban érik, mint mondjuk húsz évvel ezelőtt. De ez nem jogosít fel bennünket arra, hogy olcsó, csámcsogást, kéjsóvárgást előidéző dolgokkal felelsleges izgassuk. S egyébként is, a gyerek ma is gyerek. S a biológiailag érettek körében is óriási a szám, akik gondolkodásban nem emelkedtek még fel biológiai önmagukhoz. A nemiség problémája — közismert — rendkívül bonyolult, s az is természetes, hogy művészeti vonatkozása csak egy a nagyon sok közül. (Legfeljebb arról van szó, hogy éppen a film nagy tömegeket vonz, s itt fokozottabban ügyelni kell.)

Nagy László János

A JÖVŐ HÉT A TV-BEN

AHOL A KÖVESÚT VÉGET ÉR (szerda, 18.10) Dokumentum film. Az alkotók nagyonis valós témában igyekeznek felhívni a nézők figyelmét a tanyavilágban élő 1 millió 200 ezer ember problémáira. A riporterek Bács megyét keresték fel, ahol a lakosságnak több mint 30 százaléka tanyasi. Ezen a vidéken villany, kövesút, iskola kilométerekre van a lakóhelytől; de ugyanígy gond a munkaalkalom; szociális, kulturális nehézségek is adódnak.

WARRENNÉ MESTERSÉGE (szerda, 18.50) nyugatnémet film. A „Nagy siker volt..." sorozatból. 1961-ben mutatták be Magyarországon ezt a filmet. A magyar származású Ráthonyi Ákos rendezésében azonban sok minden elsikkad Shaw eredeti művéből. Ő ugyanis ezt írta színművéről: „A darab döbbenetesen könyörtelen mű." S valóban, maró társadalomkritikája, nagyszerű, sziporkázó szelleme azzá teszi. A filmről viszont — teljes joggal — írta ezt egyik kritikusa: „a film döbbenetesen meghamisított mű". Warrennéből (Lili Palmer; magyar hangja Mezey Mária), aki nyilvánosháza jövedelmező forgalmából Oxfordban nevelteti mit sem sejtő lányát, a nyugatnémet film érzelgős, tragikus sorsú anyát fabrikál. Shaw a prostitucióról úgy vélekedett — és ez érvényes az „iparág" arisztokratájára, Warrennéra is —, hogy az semmivel sem szégyenletesebb a kizsákmányolás bármely más válfajánál. A filmben mindez finomkodó szalonszellemességgé silányul, bár a történet váza mégis jelzi az igazit, az álszenteskedés valóban könyörtelen leleplezését.

UTÓREZGÉSEK (csütörtök, 20.20) magyarul beszélő francia film. Az ember és a háború című sorozatból. Egy francia katona a második világháború végén, Bécs négyhatalmi megszállása idején viszonyt kezd egy lánnyal, akinek gyereke születik tőle. A katona eltávozik, és csak 20 év múltán megy ismét Bécsbe, ezúttal már mint gazdag üzletember. Találkozik egy fiatal, 20 év körüli lánnyal, aki segíti őt emlékezni. A férfi keresi a régi kedvest és gyermekét is, de nem talál nyomukra. S a lány táplálja benne a reményt, hogy megtalálhatja gyermekét. S hogy miért? Ő maga is 20 éve született, ugyanúgy, mint az, akit együtt keresnek...

GYÁRFÁS MIKLÓS: EGÉRÚT (szombat, 20.30) kétrészes színmű közvetítése a József Attila Színházból, felvételről. A sziporkázóan szellemes vígjátékot — amelynek műfaja írója szerint: „vígopera prózában" — az elmúlt évben több magyar színházban bemutatták. A könnyed, ironikus, jellemkomikumra épített darab egy „nagyember" gépkocsivezetőjéről, Orbók Istvánról (Ráday Imre) szól, aki főnökétől ellesett pózokat, mondatokat barkácsol össze környezete számára. Főnöke csodálatában él, de minden amit tesz, talmi — még a családja is kineveti. Ezt a groteszk jelenséget tűzi tollhegyre az író szatírájában, remek, vérbő komédiázási lehetőséget nyújtva a színészeknek.

J. GY.

Megkönnyebbülten sóhajtottam fel, amikor egész napi lótás-futás után végre befejeződött kiküldetésem. Lássuk csak! Igen. Voltam mindenütt, mind az öt helyen. Sőt, Kapornoki osztályvezetőt nem is találtam bent a hivatalában. Utánamentem, ami egy százasomba került. Na, mindegy, a lényeg az, hogy a vonaton kipihenem egy kicsit magam. [illegible] megvan.

dast uraságodnak?
– Köszönöm, inkább
n. Láthatja, nem
gyok már újszülött.
Rámbámult:
– Vagy úgy? Akkor
Esti Hírlapot.
lási szenzáció tört. Karjaiban vitte
egényét az anyaayvvezetőhöz. Halta?
– Csak nem? — szalt ki a számon a csokozás.
– Na, itt van, vegye
g! Vagy talán sajja azt a néhány filt az elvtárs a művéésére? Kösz.
Az utóbbi arra vonatzott, hogy a forintot eltette, és már ssze járt. Kerestem zenzációt, ám persze n találtam.

— Frissek a képeslapok — közölte harsányan.

Kissé riadtan még, de azért mosolyogva mutattam neki a Képes Sport, Film Színház Muzsika egy-egy birtokomban levő példányát.

— Akkor talán egy

Nyílt az ajtó, idős házaspár érkezett.

— Jó napot kívánok.

— Jó napot kívánok — fogadtam a köszönést illedelmesen. Lehunytam a szemem. A lábamban azonban hasogató fájdalmat éreztem. A néni úgy 80—90 fele járt, no nem az éveinek, hanem a kilóinak száma, lábamon egyensúlyozott. Amikor figyelmeztettem, bűbájos mosolya volt a bocsánatkérés.

Lassan megtelt a fülke, s azonnal vita alakult ki, hogy elzárják-e a fűtést vagy sem.

— Nagy hőség van itt — érveltek. Mások meg azt mondták, hogy Szajol körül már hideg lesz.

Nagy szuszanással hátravetettem magam, hogy hadd lássák, alszom. Egyedül akarok maradni végre a gondolataimmal, pihenni akarok.

A vonat elindult, amit az jelzett, hogy egy nagy kosár a földre esett. Zsák, madzag meg ilyesmi volt benne. Istenem, mi van, ha mondjuk Debrecenben járok így? Mi lehet egy ilyen kaskában? Napos csibe? Vagy talán egy egész méhraj?

Úgy tettem, mintha nem vettem volna észre az egészet. Teljesen hiábavaló dolog volt, mert be kellett avatkoznom abba a vitába, hogy a vasúti szabályzat lehetővé teszi-e az utasnak, hogy a cipőjét levesse. Végül a vita azzal zárult, hogy vegye csak fel az utas azt a cipőt.

Az öreg útitárs ekkor elővette bűzlő pipáját. Elkapta tekintetemet és megszólított:

— Hallott már ilyet? Nálunk, Turinkán már sok minden megesett, de még ilyen soha. A sógor véletlenül megfojtotta magát a parkettkefélő gép zsinegével.

— Nocsak? — válaszoltam.

— Igen. Úgy történt, hogy kefélt, kefélt, aztán a hosszú zsineget a nyakára tette. Egyszer a gép megszalad, ő meg a földön fekvő zsinegre hágott. Hát így járt.

Feljálltam, s úgy tettem, mintha csak szellőzni mennék, de közben kinéztem magamnak egy másik helyet. Félhomály volt a fülkében, egy férfi üldögélt magánosan. Alszik — állapítottam meg örömmel. Visszamentem, kicsit szégyenlős mosollyal elnézést kértem, és elhoztam a csomagom. Óvatosan foglaltam el új helyemet. Végre egyedül. Lesz időm gondolkodni saját dolgaimról. Kényelembe helyeztem magam, és máris pihentem.

A vonat egy nagyot zökkent, útitársam felébredt. Szuszogott, megtörölte izzadt homlokát. A zsebében cigarettát keresett. Barátságosan elém tartotta a tárcát, aztán a ráerős emberek nyugalmával kérdezte:

— Hová lesz a menés?

Egy pillanatig a vészfékre meredtem, csak aztán válaszoltam a nem túlságosan magyaros, de barátságos kérdésre.

Bakó Endre

1021 Félegyházi László

Szárnyalás földközelben

LÁTOGATÁS A 60 ÉVES FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓNÁL

Kamaszkori emlékeim közé tartozik első találkozásom Félegyházi Lászlóval, amiről természetesen ő nem tudhat semmit.

— Ott megy Félegyházi — bökött oldalba az utcán egyik iskolatársam, aki abban az időben még órák alatt is állandóan rajzolt, mert festőművész akart lenni.

Az utca másik oldalán energikus léptű férfi haladt, felöltője nem volt begombolva, minden lépésnél kétfelé csapódtak szárnyai. Fejtartása magabiztosságot árult el, arca szigorúnak és zárkózottnak látszott. Ő volt az első festőművész, akit láttam, és akiről tudtam is, hogy festő.

Azután gyakran láttam az utcán, kíváncsian, fürkészve néztem mindig az arcát, sokszor majdnem köszöntem, ha találkoztunk. Híre volt köztünk, mint szigorú rajztanárnak is. Óráitól nem kevésbé féltek a diákok, mint egy-egy izgalmas matematika vagy latin órától.

Mindez eszembe jutott, s talán ezért éreztem szorongást akkor is, amikor most felnőttként ülhettem szemben vele, hogy festői pályájának eddigi eredményeiről beszéljünk, hiszen a napokban tölti be életének hatvanadik évét. Szerettem volna elmondani, hogy amióta először láttam — pedig már annak is sok éve —, semmit sem változott, de ezt éppen úgy nem mertem, mint ismeretlenül köszönni annak idején.

— A főiskolán volt egy tanárom, aki jónevű festő is volt abban az időben. Ő mondta nekem egyszer, amikor már Debrecenben éltem, és egy alkalommal együtt nézegettük a Déri Múzeum galériáját, hogy legjobb tanítványait mindig arra intette, ne vállaljanak tanári állást, ha festők akarnak lenni. A tanárság legnagyobb ellensége a művészetnek. Egészen egyszerű, gyakorlati okok miatt igazság ez. A tanártól a tanítás éppen a festésre legalkalmasabb időt, a délelőttöt rabolja el. Télen pedig olyan rövidek a délutánok, hogy akkor képtelenség festeni. A műfénynél való festést pedig nem hívják semminek. A nyár csak ahhoz elég, hogy tréningbe jöjjön az ember, s amikor szeptemberben megkezdődik az iskola, mintha ajtó csapódna be a festő orra előtt. Egészen rendkívüli tehetség kell ahhoz, hogy valaki ezt a falat áttörje.

Félegyházi László 1931-ben jött Debrecenbe, a Református Gimnáziumban vállalt tanári állást. A Képzőművészeti Főiskola, majd a művészképző elvégzése után — ahol Glatz Oszkár tanítványa volt — egy évig még Budapesten élt. Nem akart állást vállalni, hogy minden energiájával, tehetségének teljes koncentrálásával a festésnek élhessen. A megélhetés gondjai azonban állás vállalására kényszerítették. Ekkor jött Debrecenbe, ahol a Református Gimnáziumban rendelkezésére bocsátott műterem végleg az állás elfoglalására ösztönözte.

— Abban az időben két lehetősége volt a névtelen, kezdő, fiatal festőnek. Vagy állást vállalt, vagy elkezdett „gicscselni". Undorodtam attól a posványtól, amit a „giccselés" jelentett, inkább állást vállaltam, ami ráadásul egy másik nagy gondot is megoldott számomra, a műterem gondját. Debrecenben még ma is mostoha műteremviszonyok uralkodnak, abban az időben pedig egy jó műterem különösen nagy dolog volt. Én ott éltem a műteremben. Délután sohasem töltöttem az időt otthon, csak este mentem mindig haza. Szabad időmben állandóan festettem. A művészet nemcsak tehetség kérdése, szorgalom, kitartás kell ahhoz, hogy eredményt lehessen felmutatni.

Félegyházi László: KISLÁNY PORTRÉ

A következetes munkának a tanári állás tehertételei ellenére megvolt az eredménye. 1934-ben a „Kalapos nő" című képét Szinyei-díjjal jutalmazták. Ebben az időben leginkább Budapest kiállításain szerepelnek képei. 1941-ben a Nemzeti Szalonban Holló Lászlóval és Gáborjáni Szabó Kálmánnal együtt állít ki. A tárlatnak nagy sikere volt, de a folytatást a háború derékbatörte. Kisebb megszakításokkal négy évig volt katona. Nemcsak az alkotás folyamata szakadt meg a háború miatt, de a Református Gimnázium műtermében felhalmozott képei is elpusztultak.

— A negyvenes évek elején festett képeim sorsáról jóformán semmit sem tudok. A gimnázium műterméből elveszett képeken kívül, azok, amelyek magántulajdonban voltak, tulajdonosaikkal együtt tűntek el. Egyetlenegyet találtam meg Budapesten, azt is véletlenül egy ismerősöm lakásán. De nem is a képeket sajnálom, inkább a négy évet, amit a háború elrabolt. A legjobb éveim voltak. És a lehetőségeket, amik kihasználatlanul maradtak. Jóval a háború után hallottam például, hogy Oláh Gusztáv látta valakinél egyik képemet, és mindenáron vásárolni akart tőlem. Dehát hol voltam én akkor! Fel sem tudom mérni, mit jelentett volna akkor az ő pártfogása. A háború után pedig évek kellettek ahhoz, hogy a képzőművészeti élet valamennyire talpraálljon. Azok a képek, amiket 1945-től az ötvenes évekig festettem, még nem is voltak kiállítva.

1954 az elismerés újabb állomását jelentette. „Bútorgyári sztahanovisták" című alkotása és az ez idő tájt festett képei alapján Munkácsy-díjjal jutalmazták. A kitüntetés a tanári munkában is könnyítést jelent, mert órakedvezménnyel jár. Ebben az időben, az akkori irányzatnak megfelelően szigorúbb elvek alapján fest.

— Milyen periódusait tudná megkülönböztetni munkásságának?

— A válasz nagyon egyszerű. Egy bizonyos hullámzás fedezhető fel munkáimon. Hol közelebb, hol távolabb a naturához. Volt idő, amikor eljutottam egészen az absztrakcióig. Ha az ember tömören dolgozik, egy idő múlva vágyat érez, hogy könnyedébben, lazábban fessen. Aztán ez ismét az ellenkező hatást váltja ki. Persze mindez sok egyenetlenséggel járt, elsősorban azért, mert nem tudtam folyamatosan csinálni. De eszközeimet mindig a kifejezés érdekében alkalmaztam.

Az utóbbi években Félegyházi László sok portrét fest, és ezek mind fiatal embereket, gyerekeket ábrázolnak.

— Meggyőződésem, hogy ezek a festőileg szebb témák, és a nehezebbek is. A fiatalság szépsége tünékeny és finom. Amit festői nyelvezettel mondani akarok, arra ezek a témák az alkalmasabbak. Sokan kifogásolják, hogy csak egyalakos kompozíciókat festek. Én nem szeretem a sokalakos képeket. Még a muzsikában sem szeretem a nagy kompozíciókat. A ma emberétől távol áll a grandiozitás. A mi korunk az atomizálódás kora. Döntő feladat korlátaink felismerése. A nagy szocialista társadalomnak is meglesz majd valamikor a maga grandiózus művészete, ebben hiszek. De ennek nincs még itt az ideje. És különben is minden kifejezi a kort, ami nem rossz. A mi korunkat annyi irányzat fejezi ki, hogy már nem is tudjuk, melyik fejezi ki jobban. A jövő művészetének az expresszionizmusból kell kiindulnia. Csinálni már természetesen nem lehet úgy, ahogy a nagyok csinálták, de tanulságokat levonni igen. Szinyei mondása, de ettől függetlenül is elvem volt mindig: a festőnek szárnyalni kell, de nagyon ügyeljen arra, hogy a fél lába mindig a földön maradjon.

Magyari Vilmos

Félegyházi László: CSENDÉLET

BÉKÉS MEGYEI NAPLÓ

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG
MNB 1967

NYELV ÉS MŰVELTSÉG

MIRŐL VALLANAK A MAGYAR SZAVAK?

A televízió nyelvi vetélkedői a közelmúltban sok kétkedőt meggyőzhettek arról, hogy a sokaktól száraznak tartott „nyelvtan", játékosan megközelítve mennyi örömet, szórakozást nyújthat a vele foglalkozónak. Ugyanerre akarja rávezetni az olvasót Fajcsek Magdának és Szende Aladárnak a Gondolat Kiadónál nemrég megjelent könyve is, mely a leggyakrabban előforduló magyar szavakat fogja valahára nyelvünk, gondolkodásunk változásairól. Tulajdonképpen szófejtéseket, szómagyarázatokat találunk tehát a könyvecske lapjain, fogalmi összetartozás szerint csoportosítva.

A tárgyalást az ember szó eredetével kezdik a szerzők, s aztán — mintegy körültekintve a világban — az embert környező dolgok elnevezésének eredetét, jelentés- és alakváltozásait veszik szemügyre. Bármelyik szónál időznek is el, úgy idézi az fel nyelvünk egész gazdagságát, fejlődését a maga összetettségében, mint a tengert egy cseppje. Mert ki gondolná például, hogy a világ és a virág szavunk származásilag azonos, a hiedelem viszont kívülről került a hisz szó családjába; vagy hogy az előkelően hangzó büszke szavunk a bűz származéka, viszont a trágya régen finom fűszerféle volt?

A szórakoztatás mellett nem hanyagolhatók el azok az elvi következtetések sem, amelyekhez a szerzők játszva vezetik el az olyan olvasót is, aki az ilyen tárgyú elméleti fejtegetéseket önmagukban talán soha el nem olvasná. Szemléletesen bizonyítják, hogy a szavak története párhuzamos egy-egy fogalom történetével, s hogy a legelvontabb fogalom forrása is végső fokon a közvetlen érzéki szemlélet. Jól példázza ezt a tapasztal, érdekel igék története, melyek jelentése a tapintásra, érintésre megy vissza. Az egyfajtájú dolgok összefoglaló, általánosító nevének viszonylag kései gondolkodási fázisban való kialakulását igazolja például az, hogy növény szavunk a nyelvújítás terméke, azelőtt a fű-fa kifejezést használták helyette. A könyv utószavában kapott helyet a szócikkekben előforduló szakkifejezések rövid magyarázata. Talán helyesebb lett volna ezt már a könyv elején megadni, ott nem lett volna „elriasztó".

S. Varjú Anna

Jelenet a „Csak szemtől szembe ismerték őket" című

KALANDFILM ÉS JELLEM

Háború. A Szovjetunió déli kikötőinek egyike. Ragyogóan süt a nap, a megszálló német csapatok egy tábornokot fogadnak a felső hadvezetésből. A kikötő parancsnoka jelent: veszély nincs. Az aknazáron a szovjet tengeralattjárók nem törhetnek át.

Még aznap levegőbe repül az egyik legnagyobb német hadihajó, s ezzel megkezdődik az egyik legújabb szovjet kalandfilm: *„Csak szemtől szembe ismerték őket"* (rendezője A. Tyimosinyin).

Hosszú sorbanállás után a délelőtti előadásra kaptam jegyet, de már ekkor is telt ház volt. A közönség szereti a kalandfilmeket, van is belőlük elég, s látszólag minden megy a maga rendjén. Szakkörökben, kritikusok egymás között és a sajtó hasábjain most mégis egyre többet beszélnek, vitatkoznak az „izgatóan" szórakoztató műfajról. Ismerkedjünk meg néhány ilyen filmmel és a felmerült legfőbb problémákkal!

Modern esszpresszó. Vastag üvegfala két ember választ el egymástól, akik rég nem találkoztak. Hirtelen felismerik egymást, és arcjátékkal, kézmozdulatokkal próbálnak valamit megmagyarázni egymásnak. Az üvegfal — meglehetősen naívan — az időt jelképezi, mely zavarja a két embert abban, hogy ugyanúgy megértse egymást, mint valamikor régen. A szituáció érdekes alapállásból következik. Adva van egy férfi, aki a háború előtt kisebb-nagyobb szélhámosságokból élt. A börtönben a földalatti antifasiszta mozgalom egyik harcosával kerül össze, s az ő hatására hőstettet visz véghez. A körülmények úgy hozzák, hogy fel kell vennie az illegalitásban dolgozott mozgalmi munkás nevét. 23 év múltán azonban a nyomozó szervek felfedezik a névcserét...

Az *Álnév* című filmben (rendező Sulman) a kritikusok a hősök sablonos papírmasé figuráit, a cselekmény vontatottságát bírálják.

Hasonló problémák merültek fel a grúz *filmstúdió „Játék, melyben nincsenek döntetlenek"* című produkciójával kapcsolatban (rendező J. Kavtaradze). A színészek ugyan igyekeznek életet vinni hőseikbe, de azok eleve árnyalatlanok: a külföldi kémről első pillantásra látszik, hogy külföldi kém, az „okos" nyomozó pedig szakmájának elementáris tudnivalóiról tart száraz kiselőadást beosztottjainak — és a nézőnek.

Nem sikerült jobban a *„Követek összeesküvése"* című történelmi kalandfilm sem (rendező N. Rozancev). Hiába Feliksz Dzerzsinszkij a film főalakja, itt is hiányzik a pszichológiai emberábrázolás, az árnyalt, élethű jellemzés, sőt a műfaj alapkövetelménye, az igazán lebilincselő jelleg is.

A szovjet kritika e szempontból sokkal szerencsésebbnek tartja a közelmúlt olyan filmjeit, mint V. Csebotarjev rendezőnek Valerij szovjet felderítőről szóló munkáját, melyben az ellenség maga is leleményes, ügyes (*„Már most hogy hívjam magát?"*), vagy A. Bobrovszkij filmjét (*„Egy ember, akinek nincs igazolványa"*), mely valós környezetben mutatja be hús-vér hőseit.

S most térjünk vissza a legújabb kalandfilmhez!

A német hadihajók gyakori felrobbanásának oka előttünk, nézők előtt nem titok. Jól szervezett partizánosztag hajtja végre a diverziókat, könnyűbúvár felszerelésben, a tenger víztükre alatt. A két főhős — Galina, (I. Mirosnyicsenko), a kikötőparancsnokság tolmácsnője és Kulagin (A. Beljavszkij), a színész — érző, élő, sokszor félő emberek, hősök — hősi póz nélkül. A cselekmény — az első rész ütemének kisebb lelassulásán kívül — mindvégig érdekes és érdekfeszítő, olyan, amikor az ember izgalmában önkéntelenül megszorítja mellette ülő partnere kezét.

Az ellenszenvesen intelligens Gestapo-főnök már tudja, hogy a tolmácsnő partizán. Figyelteti, de nem tartóztatja le, hogy elfoghassa társait is. Galina sok jelből megsejtette, hogy veszélyben van, de teljesítenie kell feladatát. Elhatározza, hogy megszerzi az aknamező térképét. Mindezt — látszólag kívülállóként — állandóan szemmel tartja Kulagin, s a döntő pillanatban ledobja a gyáva nyárspolgár álarcát, és harcba lép... Megkezdődik a szédítő tempójú hajsza, melynek kétségtelen feszültséget az ad, hogy ezt a két embert jól ismeri már a

Jelenet a Heltai „Jaguár"-jából készülő új filmből. Törőcsik Mari, Garas Dezső, Petkó István

Félegyházi László

Kezeprel az UME kiállításána

Nemzeti Szalonban

Nemzeti Újság 1937 IV. 25

Félegyházy László

Szerepel az UME VII. kiállításán a Nemzeti Szalonban

Cipág 1937 IV. 28

Félegyházi Kósztó
festő

M.D.Y

A kiállítások átlagba plein
airbe helyezett portrei szerepelnek.
A „kiányka tállal" visszont sö-
tétebb szín világú.

Tóth Béla: A debreceni és Hajdú-Bihar megyei . . .
Művészet, 1967. április - 39 kep

MDK

Félegyházi László

Oláh leány, paszt.

" cigány, "

Napsütés, "

N.Szal. 94. csop.kiáll. 1941. szept. Debreceni festők.

Télegyházi László

Emlitve

Schalz Erik Kiállítása
Hajdu-Tiszai Napló, Debrecen
1970. feb. 8.

Télegyházi
festő

A fiatal Józsa Jánosra rendkívül hatott.

Lékelyhidi Ágoston: Józsa János kiz éve
Alföld, 1970. 3. 82-88.

Félegyházi László

Szerepel a 24. magyar Őszi Táslatan Hajdunánásan

N.N: ha nyílik a magyar Őszi Táslatan

Hajdu Bihari Napló 1969 XI. 30

Félegyházi László festő

Művével szerepel a montreáli
Városi Galéria tárlatán.

Magyar Nemzet 1968 szept. 14
– Naplé –

Félegyházi László

festőművész kiállitása. Debreden, Medgyessy Terem. - Ism: Magyari Vilmos, Hajdú-Bihar Megyei Napló, 1967. dec.17. - Hajdú-Bihar Megyei Napló, dec.1. és dec.2.

Az 1967.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája / Művtört.Irt. 1970.1.sz. 68-107.l./

90. l.

Telegyházi Lenkő

Említve

Dr. Tóth Ervin: Kiemelt grafikát szereg-
nemléje a Mestgyessy-terembe
Hajdu-Bihari Napló, Debrecen 1970 jul. 21

MDK

Félegyházi László, festő

Nem szerepel művészi rangjához méltóan ezen a tárlaton.

Bánszki János: Gondolatok a Debreceni II.
bsz. Nyári Tárlatról 84-86.

ALFÖLD, Debrecen. 1970. aug. XXI/8.

MDK

Félegy házi [Kánló], festő

Megemlítve.

Módy György: Semyei Oláh István

81-84.

ALFÖLD, Debrecen. 1970. július

XXI/7.

MDK

Félegyházi László

Kiállitási hir

Magyar Nemzet 1968 aug. 28.

Ügyiratszám:

Ügyintézőnk:

Budapest, 196 _____

ORSZÁGOS TERMÉ
BUDAPEST, V.,
TELEF

4081 66. FNYV. 9. t. (N)

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ

„Csendélet pipaccsal" (eml.)

„Csendélet sárga virággal" (eml.) c.

művei szerepelnek Hajdúsoboszlón az

Ősz Tárlaton.

Simon Zoltán: Szubjektív jegyzetek az

Ősz Tárlatról.

Alföld, 1971. január.

Félegyházi László

Szerepel a megyei őszi távlatok Hajdúböszörményben

N. N.: megnyitották azidei őszi távlatot

Hajdu Bihari Napló 1970 XII. 1

Félegyházi László (1907-)

Sitzende Frau c. Szépe (eml.)
a Déri Muzeum bán van

- bozóky -: Die Gemäldegalerie
im Déri Museum Debrecen

Daily News 1969 VI. 27

Télegyházi László

1. Öregasszony paszt. 50x60
2. Csendélet halakkal paszt. 50x60

II. Debreceni Országos Nyári Tárlat
Déri Múzeum, 1970. júl. 19–aug. 9

Telepházi László,

Bacsányi Sándor, Bényi László, Berényi Ferenc és Hollós László közös francia kiállítását hirdeti a Les Lettres Françaises,

(Napvilág)

Magyar Hírlap, 1968 november 15. 9. l.

Telephházi László

Munkácsy-díjas, Holló László Kossuth-díjas, Barnyó Sándor, Bercsényi Ferenc és Bényi László festők párizsi kiállítás megrendezésére kaptak meghívást. Ez alkalomból Debrecenben vasárnap kiállítást nyitottak e művészek alkotásaiból.

A nap hírei (Párizsi kiállítás)

Magyar Hírlap, 1968 augusztus 26. 8. l.

Telegdhári László

Tóth Béla: Telegdhári László. - Művelt, 1967. 8.évf. 10.n. 11.l.

Tóth Ervin: ——"—— hatvan éves. - Alföld, 1967. 18.évf. 4.n. 80-82.l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája / Művtört. Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

82. l.

Félegyházi László

„Ülő asszony" című műve a debreceni Déri muzeum gyűjteményében szerepel.

-bozóky-: Die Gemäldegalerie im Déri Muzeum Debrecen. Neueste Nachrichten, Budapest, 1969. jun. 27

61

Félegyházi László

Szeregel a debreceni tavasni
tárlatot

Mo. nyílik a tavasni tárlat
Hajdu-Bihari Napló, Debrecen
1970. ápr. 30.

Felegyházi László

A debreceni Képzőművészeti Szabadiskolában tanított

Magyari Vilmos: Fiatalok studiója 1970

Hajdu Bihari Napló 1970 IV. 18

Télegyhári Lénkő

Említve

A képzőművés eti ismeretterjesztő
új formája
Hajdu-Bihari Napló, Debrecen 1970. máj. 27.

Félegyházi László

Félegyházi László festőművész új tárlata néhány képével

Szocialista
művészetért 1970 XII.

Szociális tevéken

számolnak

HUNGAROFILM

— Halló, Hungarofilm vállalat!? *Föld*
ványné szb-titkárt keresem. Ő beszél? S
nék holnap a „Szocialista Művészetért"
bízásából egy kis beszélgetésre megjelen
guknál . . .

Elfogódott válasz hangzott erre a te
ban.

— Gondolnak ránk is? Hiszen mi egy
kicsiny vállalat vagyunk, hogy . . .

— Remélem, azért lesz témánk böven

— Mindössze 89 dolgozónk van. Nin
egbe kiáltó problémáink. Nem történik n
semmi érdekes . . .

— Ezt nem hiszem el egészen — ágas
bennem a riporteri ösztön. Hiszen aho
két ember együtt van — gondoltam m
ban — már ott is fel

Félegyházi László debreceni kiállítása

1024

Félegyházi László a Tiszántúl egyik legmegbecsültebb művésze, és az alföldi festészet sajátos hangú képviselője. Tárlata a debreceni *Medgyessy Teremben* nemcsak az 1968-ban Párizsban kiállított anyag nagyvonalú, művészileg továbbérlelt reprezentációja, hanem az azóta eltelt időszak nyári és őszi kiállításainak is betetőzését jelenti.

Félegyházi képeit sajátos értékstabilizáció minősíti. Virtuóz technikája megőrzi attól, hogy nagyobb nívókilengésekkel alkosson. Technikáját a nyerseség (különösen pasztellképein), a színfelrakás néha szinte brutális elnagyoltsága jellemzi; a porrá tört krétát tenyérrel dörzsöli a papírba, s emiatt a folt- és vonaltechnika már a külső formájában is látványos feszültséget eredményez. Témaköre viszont inkább a precíz, minuciózusabb megformálást igényelné. Finom vonalú kislányfejek, egy réz öntözőkannán elcsúszó fény, a szőlő, alma, körte tompult ragyogása, néhány kecses ívű vagy bágyadt színű virág az első pillanatra mintha minden báját elvesztené a festői technika sodró ereje és nyomása alatt. Pedig éppen a technika és a téma e belső feszültsége és ellentmondása szüli a képek erejét. Ez az oka annak, hogy Félegyházi minden képét a báj és derű hatja át, de ez éppen a külső forma drasztikus megoldása, és a belső forma szigorúan zárt kompozíciós egysége miatt soha nem az idillben oldódik fel, hanem a drámaiságban. S ha már a belső formáról szóltam, nem hagyhatom említés nélkül a képek intenzív hatását. A drámaiság, amely a tájképeket, csendéleteket, portrékat egyaránt áthatja, nem tűri az epikai extenzitást. Félegyházi képei nem „beszélnek", hanem meggyőznek, nem narratívak, hanem szuggesztívak, nem nyelvük, hanem lelkük van. Képeinek drámaisága, ereje, szuggesztivitása a fényből táplálkozik. A fény hol csak besurran egy csendéletbe, néha végigreflektoroz egy arcélen, elömlik a tájon, alkalmanként az egész kompozíció ráépül. A forrását rafináltan elrejti, huzamosabb szemlélődés után az az ember benyomása, hogy ez a fény belülről jön, a kép egészének mintegy belső megvilágítást adva.

Képein a külvilág teljesen oldott formában van jelen, minden színné válik, csak a színek élnek, azok beszélnek a tárgyak ürügyén. Félegyházi képeinek alaposabb ismerője akár vöröskorszaknak is nevezhetné ezt a periódust. A vörös korábban sem volt idegen tőle, de inkább aláfestő, kiemelő, alkalmanként hiátustöltő dekoratív funkciója volt. Most uralkodó a szerepe, de — mint jeleztem — alig vagy egyáltalán nem témához kötötten, hanem inkább a kompozíció szervező központját jelenti. Az intellektust, az érzelmi motívumokat mélyíti, színezi és fokozza.

S ha már a *drámai* szót annyiszor leírtam, hadd egészítsem ki azzal, hogy az *intimitás* legalább ilyen mértékben jelen van ezekben a képekben. Ez az intim jelleg — szemérmességnek is fogalmazhatom — arra figyelmezteti a befogadót, hogy a képek egyszeri, első jelentése mögött más és újabb rétegek húzódnak. Ezek alkotják a belső tartalékokat, amelyek egyúttal Félegyházi művészi meg-megújulásának is forrásai. A művész számára a szakadatlan belső megújulás a törvény. A Medgyessy Terem kiállítása a belső szellemi tartalékokkal való okos gazdálkodás bizonyítéka.

Földényi László

legakadályozása, vagy legalábbis
negnehezítése.

Szükségesnek látszik még egyzer leszögezni, hogy miről folyik
s miről folyhat a véleménycsee. A lap ezzel kapcsolatban idézi
Valter Ulbricht november 8-i tevízió s nyilatkozatának idevágó
észét. *„Azzal a feltétellel, hogy*
a Nyugat-Berlinben beszüntetik
az NSZK minden olyan tevékenységét, amely tudvalevően ellent
mond a város nemzetközi jog
státusának és sérti az NDK
más szocialista országok érdeke
az NDK kormánya kész tárgyal
sokat folytatni az NSZK-val
kétoldalú személyi és áruforg
lom kérdéséről." Egy ilyenfa
megállapodás azonban csakis
NDK szuverenitásának és tö
nyeinek tiszteletben tartás
jöhet létre — szögezi le a N
Deutschland.

Nyugat-Berlin státusáról
va, a kommentár ismételten alá-

NOV 29
NÉPSZABADSÁG
Budapest
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-066, 337-748, 340-726

Szovjet előterjesztés Nyugat-Berlin problémájáról

Mint ismeretessé vált, *Abraszimov*, a Szovjetunió NDK-beli nagykövete november 27-én előterjesztéssel fordult a három nyugati hatalom bonni nagyköveteihez azzal kapcsolatban, hogy a CDU—CSU parlamenti frakciója november 30-án Nyugat-Berlinben szándékozik ülést tartani.

Az előterjesztés rámutat arra, hogy provokációs tervről van szó, amely a Nyugat-Berlinnel és környékével kapcsolatos helyzet rendezését célzó erőfeszítések ellen irányul.

A három nyugati hatalom, amely többször is kijelentette, hogy a nyugat-berlini ügyekkel kapcsolatos helyzet kiélezésének meggátlására törekszik, most tettekkel bizonyíthatja ezt.

A Szovjetunió és a többi szocialista ország olyan megegyezés híve, amely egészséges helyzetet teremt Európa közepén. Ugyanakkor a szocialista országok szilárd elhatározása, hogy megvédik érdekeiket, ha kísérlet történik azok megsértésére — mondja az előterjesztés. (TASZSZ)

gressziós kísérlet
ı ellen

mény további éberségre intette a lakosságot.

Vasárnap óta ez volt a negyedik agressziós kísérlet Guinea ellen.

A conakryi rádió a közleményen kívül ismertette *Sékou Touré* elnöknek *Senghor* szenegáli elnökhöz intézett táviratát, amelyben kérte, hogy a jelen helyzetre való tekintettel halasszák el a tervezett francia—szenegáli közös hadgyakorlatot Guinea határai mentén. (MTI)

A képzőművészeti élet

II. Válaszok a Napló körkérdésére

Folytatjuk a képzőművészek válaszait körkérdéseinkre. A kérdések az alábbiak voltak:

Mi jellemezte az utóbbi években megyénk és Debrecen képzőművészeti életét, mit tart a legnagyobb eredménynek e területen?

Van-e jelenleg képzőművészeti alkotóműhely, megfelelő alkotói légkör? Milyen javaslatai vannak a megye és város művészeti-szellemi életének javításához?

Félegyházi László festőművész:

Képzőművészeti életünket a kiállítások alapján kialakult állapot jellemzi, ugyanis a tárlatokon minden művész igyekszik a legjobbat nyújtani. A fejlődést mutatja, hogy a szövetségi tagok száma ötről nyolcra emelkedett Debrecenben és Nyíregyházán, s többen elnyerték az alaptagságot is. Országos nagy kiállításokra viszont csak alig egy-két művész került be, bár kívánatos volna, hogy minél többen bekerülhessenek. Legnagyobb eredménynek a debreceni nyári tárlat véglegesítését és a debreceni képzőművészeti körből kinőtt fiatalok eredményes szereplését tartom művészeti életünkben.

Debrecenben a képzőművészeti életben olyan alkotóműhely, amelyre a kérdés vonatkozik, nincs. A művészek csak egyénileg, egy-két társukkal tartanak fenn szorosabb kapcsolatot, elsősorban a hasonló művészi szemléletű alkotók egymással. Tudomásom szerint azonban sem a többi nagyvárosban, sem a fővárosban nem lehet beszélni ilyenfajta állandó együttműködésről.

A közönséggel való kapcsolat három formában alakult ki. Elsősorban egyéni kapcsolat, személyes kapcsolat, másrészt a kiállításokon létrejött kapcsolat, főleg a művek és nézőik között. Harmadrészt előadások tartása, képzőművészeti ismeretterjesztés, amelyben én magam is részt vettem eddig is, szívesen részt veszek ezután is. Egymás munkáival kapcsolatosan a művészek nem ülnek össze, nem vitatják meg azokat, de úgy tudom, máshol sincs ilyen gyakorlat.

Mi ennek az oka? A sokrétű művészeti szemléleti különbség nem tud megfelelő közös nevezőt biztosítani. A művésznek különben is magának kell kialakítania saját formanyelvét. Esetleg a fiataloknál lehetne szerepe egy ilyen közös műhelynek, ha egyáltalán ők is igénylik ezt. Valamelyes szellemi kontaktus, gondolatáramlás a hasonló szemléletű művészek között alakulhat és alakult ki.

Javaslataim a művészet és a közönség kapcsolatának elmélyítésére vonatkoznának. Mindenekelőtt a szorosabb kapcsolat megteremtésének fontosságát hangsúlyoznám, okvetlenül ki kell alakítani ennek valamilyen módját. Gondolom, sokkal több művészeti vonatkozású előadást kellene tartani, több vitát e kérdésekről. Sokat segíthetne a hatékonyabb sajtómunka is, a művészeti problémák színvonalas elemzése, az anyagok, tárlatok ismertetése.

Józsa János festőművész:

Arra a kérdésre, hogy mi jellemezte az utóbbi években megyénk és Debrecen képzőművészeti életét, őszintén nehéz felelnem, annál is inkább, mivel én is tagja vagyok a helyi csoportnak. Mégis el kell mondanom, hogy az egy helyben állás és a stagnálás volt jellemző az utóbbi évek során, kivéve pár egyéni kiállítást, egyéni szereplést. Kevésnek bizonyul a közepes kvalitású tavaszi- és őszi tárlatok megrendezése egy év képzőművészeti programjaként. Nem is beszélve arról, hogy ezeket a kiállításokat nem követi semmiféle vita vagy ankét, egy-két szokványos kritikán kívül.

Képzőművészeti alkotóműhelyről a mi területünkön még nem beszélhetünk, mert véleményem szerint az itt élő képzőművészek szemlélete különböző, tehát az úgynevezett alföldi iskola, bármilyen furcsán hangzik is, erőltetett és idejét múlta. Egyedül Holló László művészetében virágzik még magas színvonalon. Ahhoz, hogy alkotóműhelyről beszélhessünk, hasonló látásmódú és szemléletű művészekre lenne szükség. Reméljük, hogy rövidesen Debrecenben is létrejön a művésztelep létrehozásával egy képzőművészeti alkotóműhely, annál is inkább, mert tudomásom szerint több fiatal képzőművésszel bővül csoportunk, ezért remélem, hogy megfelelőbb alkotói légkör alakul ki köztünk, mint eddig volt.

A művészeti-szellemi élet javítása érdekében aktívabb vezetésre van szükség, hogy mozgékonyabb és gazdagabb legyen művészeti programunk, értem ezalatt a kiállításokat követő vitákat, előadásokat jelenkori művészetünkről, csoportos szereplést Budapesten (amire eddig még nem került sor), külföldi cserekiállításokat és tanulmányutakat.

Kiss László intarziaművész:

A kérdések egyértelműek és világosak. Egyirányúak is.

Úgy gondolom, nem ejtek csorbát a kérdező szándékán, ha ezúttal egy szűkebb közösség, egy hátrányosabb körülmények között tevékenykedő kis csoport problémáit saját szemszögemből felvetem.

Hatalmas iramban fejlődő városunk feltételezi egy képző-, és egy iparművészeti közösség létrehozását, hogy a későbbiek során kielégíthesse a növekvő esztétikai igényeket. Mind a két csoport részéről tettek kísérleteket az illetékes szervek. Eredménytelenül. Az alkotóművészek becsukták maguk mögött az ajtót, és vállalnak minden ezzel járó következményt. Nem hiányolják egymást, gyakran alig ismerik. Nem tudnak egymás szándékairól, nem is érdekli őket. Kisliba módjára ki-ki magának annyit szed az „Alföld gyepéből", amennyit az ösztöne és tehetsége megenged. De hogy abból él és jól él vele, ez már eredmény. Legnagyobb eredménynek mégis azt tartanám, hogy a széthúzódás ellenére is betölti szerepét. Az objektív nehézségeken átvágja magát és helyet követel magának a város és az ország művészeti életében.

Debreceni viszonylatban a képzőművészek többségét a festők alkotják. Miután a festő megvásárolta festékét és vásznát, elképzeléseit, álmait akadálytalanul megvalósíthatja zárt ajtók mögött is. Nem így az iparművész. Ha szellemi kapcsolat nem is vonzza őket, terveik megvalósítása érdekében a szoros együttműködés nélkülözhetetlen. Különböző anyagok előteremtése, technikai eszközök és megoldások előbb-utóbb egymásra utalják a szenvedélyes alkotókat. A választ így is megfogalmazhatnám: nincs alkotóműhely. Semmilyen műhely sincs. Az alkotói légkör viszont jó. Tájunk hagyományai, az Alföld göröngye, a rohanva változó modern környezet megannyi nyugalmat, másnak tempót diktálva alkotásra ösztönöz.

Javaslatomat némi gátlással teszem meg, éppen a kialakulóban levő képzőművészeti átszervezések miatt.

Művészeti-szellemi életünk javulását bizonyára sokan abban látják, hogy rövidesen megalakul egy olyan alkotóműhely, mely gazdag programmal magasszintű tájékoztatást nyújt az aktív résztvevőknek. Most kellene ide egy Kőmíves Kelemen, aki olyan szellemi alkotóműhelyt építene, amely nem omlana össze „estvélig". Nem sajnálná akár saját magát is elégetni, csakhogy hamvaival tartósan megállítsa azt.

1970 OKT 8

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 138-068, 337-148, 340-126

Október 7-én és 8-án

ázban

ató

DEBRECEN ÁRUHÁZ

A helyszínen gyári szaktanácsadás!

Szeretettel várjuk Önt is!

Új készítményeket ismer meg!

APRÓHIRDETÉSEK

spájzos sel eladó.

ák u. 50., nyha, egy négyszögöl kok miatt

családi 3 mögött, komfortot s, étkező- kást be- letig. Ér- Cserei ut-

an beköl- ás, kony- komfor- s. u. 22. li ház el- u. 25. három- telekkel

ALBÉRLET

Külön bejáratú bútorozott szoba házaspárnak és egy személynek azonnal kiadó. Budai Ézsiás u. 63.

Bútorozott szoba két diáknak, vagy két dolgozónak külön bejárattal fürdőszoba használattal, igényesnek kiadó. Budai Nagy Antal utca 49.

Tanuló fiút albérletbe felveszek, azonnalra. Marx Károly u. 47.

Két dolgozó fiatalembert albérlőnek felveszek. Hadházi u. 55.

Külön szoba lányoknak

Eladó 750-es Zündapp műszaki vizsgáztatva, teher és személy oldalkocsival, kifogástalan állapotban és egy háromkerekű tricikli. Dimitrov u. 27. Bodnárék.

Jawa Stadion segédmotor eladó. Hámán Kató u. 7., I. em. 5.

KULTÚRCIKK

Üzembiztos, kisképernyős tv, keveset üzemelt, AW 43+80-as képcső eladó. Csapó u. 19. Bézyék.

Zongora eladó, vagy bérbeadó. Lehel u. 41.

ÁLLAT

tés eladó. or telep, Kadarcs

kg-os mangalica ó. Sámsoni út 80.

miatt a Pacsir- sz. alatti papa- t felszámolásra dók beállított te- , fiatal madarak, s odúk.

BÚTOR

kombinálszoba, es rekamiéval és lyha eladó. Meg- este 6 óra után. Endre u. 4., II. Sal.

abútor és szelon gekert u. 12.

tt székek, asztal,

Négyszemélyes új barokk rekamié két fotellel, asztallal, székekkel eladó. Szabó Kálmán u. 66.

Eladó két ágy sodronnyal, matraccal és zománcos fürészporos kályha. Izsó u. 30.

Modern konyhabútor eladó. Dembinszky u. 42.

Sürgősen eladó szép komkombináltszekrény, heverők, hármasszekrény, ágyneműtartó, könyvszekrény, tvasztal, fotelek, szelon, konyhabútor, Kígyó u. 57.

Sürgősen, olcsón eladó rekamiégarnitúra, hármasszekrény háló, konyhabútor, asztalok, székek, sparherd, kályha. Kút u. 34.

Hálószobabútor, festett használt sodrony matraccal, asztaltűzhely eladó. Jerikó u. 28.

Eladó kétszemélyes zöld huzatú rekamié és két fotel. Széchenyi u. 44., 6. ajtó.

Eladó modern, kis konyhaszekrény, rekamié, tölött székek, fotelek, ruhaszekrény, asztalok, pároságy, szelon, zománcos tűzhely, asztalok. Pacsirta utca 28.

Eladó igényesnek szép dió, kombináltszekrény, négyszemélyes rekamié, két fotel, két szék, konyhabútor, keresztépület, Kossuth u. 40.

Kétszemélyes rekamié eladó Gyepű sor 74. A.

Luna asztaltűzhely jó állapotban eladó. Ember Pál u. 10.

Cserépkályha fehér, olcsón eladó. Ember Pál utca 10.

Szép mély gyermekkocsi eladó. Hámán Kató u. 20.

Irhabunda 10—12 éves gyermek részére és 52-es krombi télikabát olcsón eladó Ötmalom u. 9., Dusa, Kígyó utcából nyílik.

Nagy mennyiségű köszméte vadalany eladó. Oroszék. Apafi vasútállomásnál.

Kiadó 7 hold tengeri részes törésre. Bundi u. 15.

Kétrészes vaskapu eladó kerítéssel. Monostorpályi út 34.

Nyloncsipke menyasszonyi ruha, koszorúslány ruha kölcsönzés. Batthyány u. 20.

Igényesnek fali gázkályha eladó. Monostor u. 1. Kígyó utcánál.

Sötétkék női teddybear bunda eladó. Tímár u. 9.

Női fodrászüzletemet megnyitottam. Takács Barnáné, Böllér u. Hét vezérből nyílik.

Eladó pöszméte vadalany. Mikepércsi út 68.

Használt mély gyermekkocsi olcsón eladó. Péceli u. 10.

Sablon, betonoszlophoz és összekötőhöz eladó. Hősök útja 7.

Beoltott pöszméte alany eladó Szabadságtelep, Táltos u. 20.

j gázkonvektor eladó 2-es, 1990-es. Salgó. eklődni Bajcsy-Zs. ut- 43., délután 3 órától.

ollat, bőrt, dunyhát ve- . Gottlieb. Bajcsy-Zs. 55.

szek 1000 db elsőosz- ú vadalanyt, esetleg ki- em. Bercsényi u. 40.

y pár mázsa ezerjó eladó. Pápai József . Poroszlai útból nyí-

nyasszonyi ruhák, bun- kölcsönzése nagy vá- kban. Poroszlay út 7. mag Kutatónál.

hold kukorica terme- ában eladó. Házgyár tt. Mészáros, Holló Já- u. 16., kis SZTK mel-

gyszemű földiepertő el- Honvédtemető u. 57.

ér, mély gyermekko- gényesnek eladó. Sza- u. 3., II. em. 2.

lőprés és kútszivattyú Töhötöm u. 61.

aj tv-antenna eladó. u. 5. Ferenciék.

dó jó állapotban levő zománcozott asztal- ly. Gyár u. 11.

boroshordók, káposz- ordók kaphatók. Tele- 92. Nagyállomásnál.

omfa 35 db citrommal Komlóssy u. 28.

répkályha eladó. Csa- 47., az udvarban, kö- lakás.

dó 20 kaptár méh, anyával NB, méhek r nélkül is, egy csa- nyával 200 Ft, kiépí- keretek 24 Ft, üres rak 100 Ft-tól. Arany u. 15., keresztépü-

Kőműves és tetőfedő munkát vállalok. Varga István, Bercsényi u. 37.

Gáztűzhely eladó. Leiningen u. 29.

II. o. pöszméte vadalany eladó. Kender u. 1.

60-as teleajtó és egy 40×40-es ablak eladó. Homok u. 129.

Társulásba nevelt osztályos köszméteoltvány eladó. Kígyó u. 34. Verdó.

Lottón nyert kétszemélyes külföldi társasutazási jegy eladó. Széchenyi u. 6. Papp József.

Használt cserépkályha és „Sugár" vaskályha eladó. Érdeklődni 5 óra után. Lakatos u. 40.

Tűzifáját géppel vágja Bóné, Bégány u. 18. Telefon: 11-057.

Mérleg-javítást minden típusban vállal a Fém-feldolgozó Ktsz mérleg-javító részlege Debrecen, Vígkedvű M. utca 63. Telefon: 11-419

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett jó férjem, édesapánk, apósunk, nagyapánk, testvérünk, sógorunk és jó rokonunk

ID. KARÁNDI SÁNDOR

életének 74., boldog házasságának 51. évében türelemmel viselt betegség után elhunyt. Drága halottunkat f. hó 10-én, szombaton délelőtt fél 11 órakor fogjuk a Köztemető I. o. ravatalozójából a ref. egyház szertartása szerint örök nyugalomra helyezni.

A részvétlátogatások mellőzését kérjük.

A gyászoló család

Lakás: Lándzsa u. 27.

Félegyházi László

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

19 NOV 2 01

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ KIÁLLÍTÁSA A MEDGYESSY TEREMBEN

1021

Félegyházi László Munkácsy-díjas festőművész gyűjteményes kiállítását rendezi meg a Képcsarnok Vállalat debreceni Medgyessy Terme. A kiállításon Félegyházi László 18 pasztell- és 10 olajképet mutat be, tájképeket, csendéleteket és portrékat. Valamennyi alkotás megvásárolható. A kiállítást ma, pénteken este fél 6 órakor dr. Dankó Imre, a Déri Múzeum igazgatója nyitja meg.

szoba tanuló
lánynak ki-
. 32.

obát tanuló-
lőnyben zon-

BÚTOR

Két kisméretü fotel, sezlon eladó. Hajnal u. 1.

Eladó kisiparossal készíttetett sezlon, kinyitható fénvezett asztal. Sestakert

GÉP É

Süllyesz
adó. Simc
tő.

Eladó
hortobágy

1021

Megnyílt Félegyházi László kiállítása

A debreceni Medgyessy-teremben november 20-án délután fél 6 órakor ünnepélyes keretek között megnyílt Félegyázi László Munkácsy-díjas festőművész kiállítása. A megnyitó ünnepségen megjelent Kiss Imre, a megyei tanács vb-elnökhelyettese. Megnyitó beszédet mondott dr. Dankó Imre, a Déri Múzeum igazgatója. Beszédében méltatta Félegyházi László eddigi munkásságát, kolorisztikus stílusának jellegzetességeit, kiemelkedő szerepét Debrecen képzőművészetében. Hangsúlyozta szervező tevékenységét az 1945 utáni művészeti életben. A kiállítás december 5-ig tart nyitva, megtekinthető hétköznapokon az üzleti órákban.

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

...OZÓKAT

rendelkező
ünk műsza-
Férfi segéd-
okat felvesz
yár, Debre-

köszörűst és
i belépéssel
gyártó Vál-
recen, Ispo-

agkönyvelőt,
hinisztrátort,
keres mi-
CHEMICAL
, Monostor-

tőipari Vál-
zetősége ki-
ási munkák-
új cement-
cs-állványo-
gyártó szak-
zó kubikos
lláskor szer-
lmazás elle-
s étkezést —
ítunk. A fő-
sz továbbá
rendelkező
és hejőcsa-
rezés meg-
kezni lehet:
ni Építőipari
ésvezetősége,
ortnál.

er karikahajós
vennék. Címet
el „Üzembiz-
e a kiadóba

A Hajdú meg...
ri Vállalat felv...
ves, vasbetonsz...
zelő, hegesztő s...
lamint kubiko...
vállalat Házgy...
kusokat, vízfű...
zánkezelő, vízl...
bantartó villa...
kásokat, valamint betonozó...
fi és női segédmunkásokat. Jelentkezni lehet a munkaerő-gazdálkodáson: Debrecen, Kálvin tér 11., valamint a házgyárban, a Balmazújvárosi úton.

Szakképzett szakácsot és konyhalányt, érettségizett férfit raktári munkára felvételre keres a Debreceni Ruhagyár. Jelentkezés a vállalat munkaügyi osztályán.

Matrózokat, uszálykormányosokat, hajóvezetőket, kapitányokat, hajógépészeket felveszünk. Érettségizett fiatalokat parancsnokká és gépésszé képezünk. Jelentkezés: Folyamszabályozó és Kavicskotró Vállalat, Budapest XIII., Cserhalom u. 2.

16. évet betöltött lányokat szövőnek felvesz a Pamuttextilművek Jacquard Szövőgyára. A betanulási idő 12 hét. Jelentkezés írásban a PTM Jacquard Szövőgyár Üzemgazdasági Osztályán. Budapest XIII., Szekszárdi u. 19—25.

A Magyar Gördülőcsapágy Művek felvételre keres gyakorlattal rendelkező gyors-gépírókat, férfi és női betanított munkásokat, férfi segédmunkásokat, fiatalkorú fiúkat és lányokat, vidékieket is. Térítés ellenében napi egyszeri étkezés igénybevehető, valamint vidéki

...ri-
...er-
...as
...n-
...la-

...ön-
...ka-
...ré-
...ját
motorkerekpár ... Felveszünk továbbá nagy gyakorlattal önálló motortekercselőt. Jelentkezés: Hajdú—Szabolcs megyei Tégla- és Cserépipari Vállalat Központja, Debrecen, Kálvin tér 9—11. V. em. 510.

Debreceni Közlekedési Vállalat felvesz asztalos, lakatos, hegesztő, szakmunkásokat, kazánfűtőket, pályamunkásokat, érvényes jogosítvánnyal rendelkező villamos járművezetőket, kalauzokat napi 8, illetve 4 órás munkaidővel, telefonőröket, váltókezelőket, állandó debreceni lakással rendelkezőket kalauz tanfolyamra, nyugdíjasokat kalauz és váltókezelői munkakörbe. Jelentkezés: Blaháné u. 2.

Segédmunkásokat és nyugdíjas fűtőt felvételre keres a Hajdú-Bihar megyei Tanács Gyógyszertári Központja. Jelentkezés: Debrecen, Dóczi József u. 36. Gyógyszerraktár.

A Debreceni Általános Szolgáltató Ktsz villanyszerelő, víz-gázszerelő, kőműves, parkettás szakmunkásokat, továbbá gépkocsivezetőt, gépírót és segédmunkásokat vesz fel. Téli munka biztosított, munkadíjazás megegyezés szerint. Jelentkezés: Rákóczi u. 37. Üzemgazdasági osztály.

· 1970 DEC

1021

Félegyházi László kiállítása a Medgyessy teremben

Többször voltam már abban a helyzetben — azt hiszem, önhibámon kívül —, hogy a Félegyházi László képei előtt eltöltött álldogálások után a riasztóan üres és fehér papír felett kerestem a szavakat, és próbáltam megfogalmazni a szinte megfogalmazhatatlant, azt a varázslatot, amit Félegyházi László képei jelentenek számomra s talán mindazok számára, akik évtizedek óta ismerik és szeretik művészetét. S hogy ismét ezzel a helyzettel kell megküzdenem, ahhoz a debreceni Medgyessy teremben megrendezett jelenlegi kiállítása szolgáltatja az alkalmat, ahol legújabb olaj- és pasztellképeit mutatja be.

A kiállítás érdekességei közé tartozik, hogy a megszokott csendéleteken és portrékon kívül néhány tájképpel bővült a repertoár. Félegyházi László ugyanis az a festő, aki nem keresi a témát, pontosabban nem a témában keresi a festői lehetőségeket. Csak azzal a témával foglalkozik, amely a kezeügyében van, amelynek megszerzéséért nem kell külön energiát pazarolnia. Ezeket aztán úgy hódítja meg, úgy keríti festészetének hatalmába, hogy nem általuk, hanem a témák ürügyén valósítja meg festői elképzeléseit, mondhatnám azt is, festői magatartását.

Túlméretezett vállalkozás és feladat lenne az adott kereteken belül művészetének minden jellemző tulajdonságát felvázolni. Már az is számottevő eredmény, ha csak a legjellemzőbbeket sikerülne érzékeltetni. A Népszabadság néhány nappal ezelőtti számában Földényi László a jelenlegi kiállítás kapcsán a Félegyházi László művészetében érzékelhető drámai erőt és a festői megformálás könnyedsége, virtuozitása közötti ellentmondást hangsúlyozza. Megfigyelése rendkívül jelentős és ennek a külsőségeiben valóban nagyvonalú festészetnek számomra is legjellemzőbb mozzanatát fogalmazza meg, amely nemcsak a most bemutatott képek kvalitásait, hanem munkásságának évekre visszamenő eredményeit is meghatározza. Nem lenne érdektelen egyszer nyomába szegődni annak a kérdésnek, hogy mi az oka ennek az ellentmondásnak, mekkora szerepe van ebben a Félegyházi László eleve adott talentuma és az évtizedek óta viselt életkörülmények összeütközésének. Bár az is vitathatatlan, hogy ez a gondolatmenet egy fikcióhoz vezethetne, mely szerint enélkül a feszültséget teremtő el lentmondás nélkül művészetének szükségszerűen másfélének kellene lennie, másféle eredményekhez és következtetésekhez kellett volna eljutnia. Ez pedig már túllő azon a célon, hogy az adott tények alapján jusson el megállapításokhoz.

Szakkörökben jelenleg is folyik a posztimpresszionizmus kiátkozása. A tulajdonképpeni vád az, hogy az impresszionizmus hosszúra nyúlt utóélete túlhaladott művészi magatartást konzervál, és akadályozza a korszerű képzőművészeti alkotói magatartás és szemlélet kialakítását. Ez a vád Félegyházi László művészetével kapcsolatban is gyakran elhangzik. Csakhogy a helyzet általában sem és Félegyházi László vonatkozásában sem ilyen egyszerű és egyértelmű. Félegyházi művészetének vannak ugyan mozzanatai, melyek utalnak az impresszionizmusra, ezek azonban semmiképpen sem állapotot rögzítenek, hanem kiindulópontul szolgálnak. Ezt a kiindulópontot pedig Félegyházi László nyíltan és következetesen vállalja is minden alkotásán, ellentétben sokakkal, akik ágálnak ugyan az impresszionizmus ellen, de saját művészi gyakorlatukban is alig tudnak tenni ellene. A divatokhoz, iskolákhoz való csatlakozás pedig általában nem idegen mai képzőművészetünk gyakorlatától, akár az újszerűség címkéjét viseljék is. A lényeg a végeredmény, amely Félegyházi László művészetében nemcsak a formai megoldások szuggesztivitásában, hanem kirobbanó egyéniségének állandó jelenlétében is megnyilvánul. Így van ez a Medgyessy teremben kiállított mintegy harminc kiegyensúlyozott vagy kevésbé kiegyensúlyozott alkotása esetében is. A drámaiság és a nagyvonalú megmunkálás ellentmondását meghatározó egyénisége által szabályozza műalkotássá.

(M. V.)

MAGYAR DOHÁNYIPAR BUDAPEST

Kellemes a na

HAJDU-BIHARI NAP
Debrecen

SAJTÓFI
MAGYAR HIRLAPTÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐ
Telefon: 138-068, 337-

Ne várjon az utolsó percig!

Már most keresse fel állandó és ideiglenesen üzemelő játékszaküzleteinket!

Játékboltok:

Csapó u. 13.
Vörös Hadsereg útja 43.
Hajdúszoboszló
Hajdúböszörmény
Hajdúnánás
Polgár

VEGYES PÁRCIKK KISKERESKEDELMI VÁLLALAT

Játékvásár:

Csonka templom mögött a Révész téren

Vidéken: Fő útvonalakon.

gyors-gépírót felvesz

a Debreceni Kertészeti Vállalat.

Jelentkezés: Vértesi u. 1. (7-es busz.) személyzeti vezetőnél.

Fel

gyors-gépírót,

betanított mun

Hungária M

sége, Kishegye

HÁZ

Marx Károly u. 7
ház eladó. Érdeklődn
velyes u. 3. Kötő.

Eladó központban
tözhető többszobás k
tos alápincézett ház
si rendelőnek, irodá
kiválóan alkalmas.
Zs. u. 22.

Beköltözhetően el
rény szoba-konyha,
melléképületekkel, 2
szögöl telekkel. Ku
ca 28.

Eladó Nagycsere
mú tanya, 3 hold
szögöl területtel,
beköltözhető. É
özv. Szabó Al
Nagycsere 168. sz

Eladó szoba, ko
180 négyszögöl tel
rés u. 6.

LAKÁS

Elcserélném Sz
váron saját tulaj
levő azonnal be
másfél szobás, fé
összkomfortos, kü
ratú, gázvezetéke
séges, szép lakásc
receni hasonlóra.
Arndt Józsefné, M
Kölcsey F. u. 16.

Elcserélem Fürs
utcai főbérleti, I
összkomfortos gar
som másfél vagy
szövetkezeti lakáss
letig. Leveleket „
sel" jeligére a ki
rem

Dolgozókat alkalmaznak

Debrecen 1. sz. Postahivatal, Hatvan u. 5—7., hírlapkézbesítőket alkalmaz 4 óra körüli elfoglaltsággal 1100—1400 forint kereseti lehetőséggel. Jelentkezés a hivatal városi hírlaposztályán.

Tehergépkocsi-vezetőt, rakodómunkást és raktári dolgozókat vesz fel a MÉH Vállalat. Debrecen, Külső vásártér 3.

Garázsmestert azonnali belépéssel felveszünk, Debreceni Építőipari Ktsz, Pásti u. 2., főmérnök.

Magyar Pamutipar Budapest IV. (Újpest), Erkel utca 30., felvesz szakképzett szövőket, fonókat, továbbá lányokat 15 éves kortól betanulónak.

MÁV Villamos Felsővezeték Építési Főnökség Budapest, Kőbánya-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 JUN. 23

HAJDU-BIHARI NAPLÓ
Debrecen

KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK

A Megyei Művelődési Központ kiváló képzőművészeti köre minden évben megrendezi tagjainak évzáró kiállítását. Idei kiállításunkat június 21-én, vasárnap délelőtt 11 órakor nyitotta meg Gyarmati Kálmán, a Művelődési Központ igazgatója a Kossuth utca 1. szám alatti kiállítóteremben. Megnyitójában hangsúlyozta, hogy a tárlatlátogató amatőr képzőművészek alkotásait láthatja a kiállításon. „Ennek ellenére, saját lehetőségeivel és az amatőr mozgalom mércéjével mérve igen magas színvonalat képvisel a kiállítás". Méltatta a képzőművészeti körben folyó magas szintű és tudatos pedagógiai munkát, amit Félegyházi László Munkácsy-díjas, Bíró Lajos és Kapcsa János festőművészek végeznek, s amelynek eredményei a kiállított alkotásokban realizálódnak.

Megemlítette, hogy a kör tagjai közül többen nyertek díjat a közelmúltban különböző pályázatokon, fesztiválokon, négyen jelentkeztek az idén a képzőművészeti főiskolára. Végül a jellemző tendenciák alapján röviden elemezte a kiállítás teljes anyagát.

A kiállításon 25 köri tag mintegy 120 alkotással szerepel. A kiállítás július 4-ig lesz nyitva, megtekinthető hétfő kivételével naponta 10 órától 18 óráig.

Vasárnap, június 21-én délelőtt 11 órakor megnyílt Tar Zoltán művész tanár olaj, pasztell, akvarell, szén technikával készült festményeinek a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Csokonai klubjában rendezett kiállítása. A kiállítás megnyitóján — amelyen megjelent Ördögh László, a debreceni városi tanács vb-elnökhelyettese és számos pedagógus művészetkedvelő — dr. Szodoray Lajos, a TIT elnöke köszöntötte az egybegyűlteket, majd dr. Kurucz Albert, a debreceni Tanítóképző Intézet igazgatóhelyettese méltatta Tar Zoltán munkásságát, emberi és művészi alapállását.

A kiállítás egyik részlete

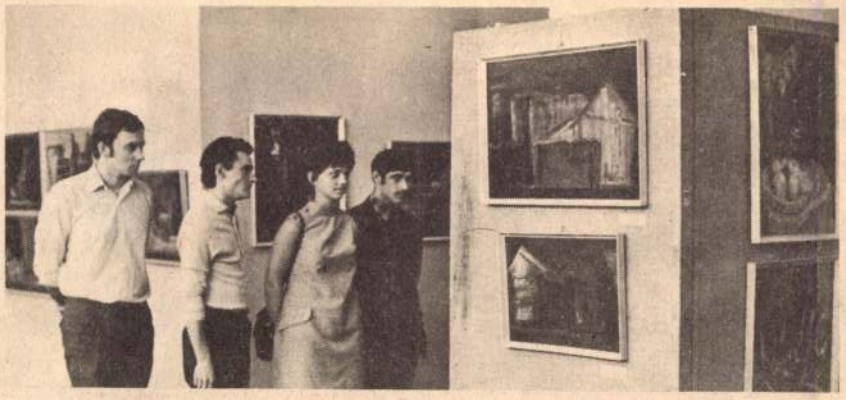

Dr. Kurucz Albert megnyitója

Huszonötezren vettek részt a lovasnapo

ıbati és vasárnapi rendez- vett részt. A kánikula ı, hogy érdeklődéssel néz- endégek között voltak cse- k és olaszok.

a vendégek ellátására. A ió forint értéket árusított. hűtött sör került elárusí- hogy az étel- és italellátás lt elegendő mennyiség. A indenki megvehette a ma-

ga kedvenc ételét. Ezt az is bizonyítja, hogy a két nap alatt több ezer adag debreceni páros, lacipecsenye, birkapörkölt, főtt és sült kolbász talált gazdára. Az ínyenc falatokat tizenhat nagyméretű elárusítóhelyen árulták.

Több mint 3400 gépjármű volt a parkolóhelyeken. Ezek között voltak autóbuszok, személygépkocsik, teherautók és motorkerékpárok. A 6-os AKÖV a helyszínen hat autóbuszt közlekedtetett. Az üzemanyag-ellátásról gondoskodott az ÁFORT mozgó benzinkútja, a gépjárművek műszaki meghibásodásának elhárításában pedig sokat segített a „sárga angyal".

Az árvízt
tek a lovas
fenntartásá
ja mély volt
peltek. A pr
kahajtás és
vonalas műs
Dicséret ill
rült lovasnap *a szervezésben, a verseny lebonyolításában.*

Ökörkifogás

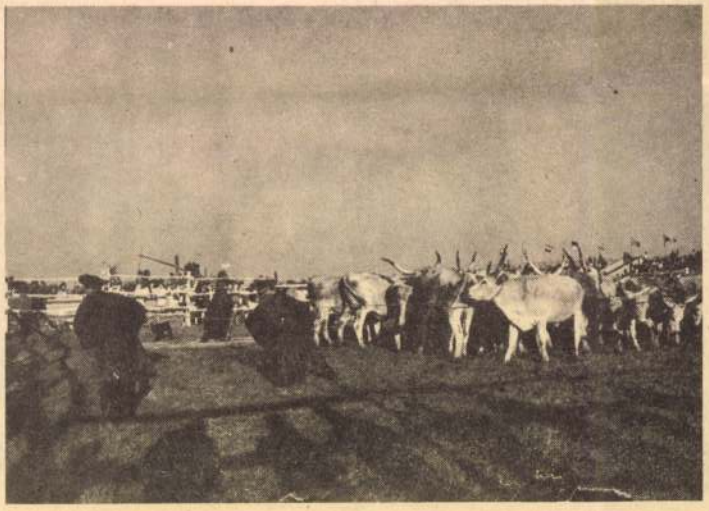

Nagy tetszést aratott a Debreceni Népi Együttes
Fényképezte: Süli

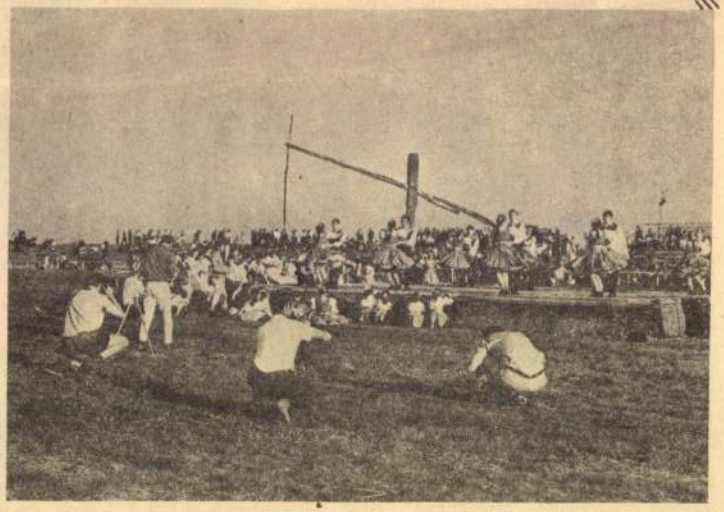

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1966 DEC. 8

Félegyházi László

ESTI HÍRLAP

1021

Eddig ismeretlen Bocskai-képet találtak

A debreceni Déri Múzeum évek óta kutatja és gyűjti a hajdúk korára vonatkozó emlékeket. Igy került elő egy *eddig ismeretlen Bocskai-kép.* Az alkotás *Szotyori Nagy Sándor* kisvárdai lakos birtokában volt, aki őseitől örökölte. A képet *Félegyházi László* Munkácsy-díjas debreceni festőművész javította ki. A festmény *Bocskai Istvánt* fejedelmi díszben, ékkövekkel gazdagon díszített süveggel, fiatal korában ábrázolja. A Déri Múzeum az olajfestményt a nagykereki Bocskai kastélymúzeumnak ajándékozta, ahol a *„Hajduk a magyar történelemben"* című állandó kiállítással együtt mutatják be a közönségnek. A kép alkotójának nevét még nem sikerült kideríteni. (MTI)

Franciscóban. Mint egy rendőr mondotta neki: ott a fehéreknek semmi bajuk a színesekkel. Hölzl próbát tett, többször is egymás után: *megszólított néhány fehérbőrű járókelőt és utcanevek után tudakozódott, miközben fényképész ismerőse megörökítette a jeleneteket.* A képeken szemet szúrnak a megvetés hamisítatlan pózai: a színessel senki sem áll szóba. Kivéve azt az egyet, aki ráförmedt: „Rossz helyen ke-

volt. A szűk utcák nehéz levegőjétől a lélegzetem elállt. Pedig Harlemben az emberek az utcán élnek: lakásaikban, ezekben a piszkos, sötét lyukakban nem bírnák ki sokáig... És itt láttam először részeg gyerekeket... Olyan voltam nekik, mint a gazdag nagybácsi a tengeren túlról."

Magyar Hirdető
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Szocialista Művészetért

Félegyházi László

1967 DEC

1021

— MŰVÉSZETI DÍJAT alapított a Hajdú-Bihar megyei Tanács és Debrecen mj. Városi Tanács. Az 5000 forintos művészeti díjakat első ízben **dr. Barta János** egyetemi tanárnak, dr. **Baranyi Imrének**, az „Alföld" főszerkesztőjének, **Gulyás György** Liszt-díjas karnagynak, **Szathmári Károly** karnagynak, **Félegyházi László** Munkácsy-díjas festőművésznek és **Mikolás Tibor** Ybl-díjas építőművésznek ítélték oda.

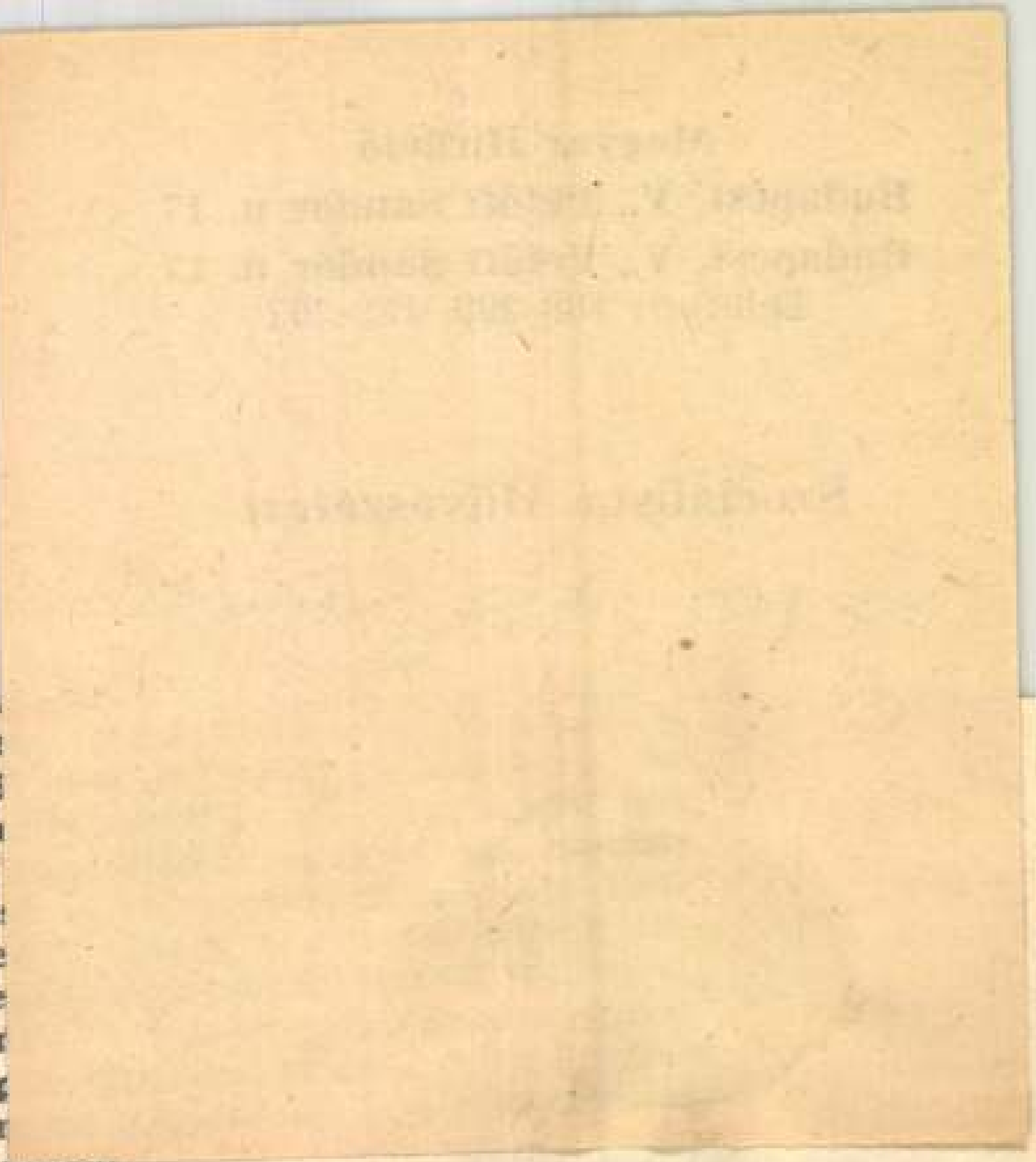

ate
96
Ja
or
tá
le
ze
alr
p
lot
hoven.
helyiségektől 50—150 méter távolság-
ak a kezelő helyiségekkel is szoros

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI NÉPÚJSÁG

Fülegyházi László

NŐI PORTRÉK. A MEDICOR és a Megyei Művelődési Ház közös rendezésében március 7-én, csütörtökön a nemzetközi nőnap alkalmából Fülegyházi László festőművész munkáiból rendeznek tárlatot „Női portrék" címmel az üzem kultúrtermében.

1021

gja
ól
te
em
sok
v
ség
ma

századba. Állítólag nevét onnan származtatják, hogy évti-

Taval gyúlt a tán

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Félegyházi László

Hajdú-Bihar megyei Napló

DEC 1.
1021

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ KIÁLLÍTÁSA

Félegyházi László Munkácsy-díjas festőművész kiállításának ünnepélyes megnyitására kerül sor ma, pénteken délután fél 6 órai kezdettel a Képcsarnok Vállalat debreceni Medgyessy termében. A kiállításon ezúttal harminc új alkotását mutatja be a művész: olaj- és pasztelltechnikával készült portrékat és csendéleteket.

Félegyházi László művészetét egyéni és kollektív tárlatokról jól ismeri a debreceni tárlatlátogató közönség. Az utóbbi években különösen nagy alkotókedvvel dolgozik, és elsősorban pasztellel készített műveket állított ki. Saját vallomása szerint fiatalokról készített portréin a törékeny szépséget kívánja megfogalmazni, ami festőileg is a legnagyobb feladatok közé sorolható.

A jelenlegi kiállítás érdekessége, hogy most a pasztellek mellett olajjal is megfestette kedvenc témáinak egy részét. A színekben és festői megoldásokban gazdag képanyag bemutatása iránt előzetesen is igen nagy érdeklődés nyilvánul meg.

A kiállítás megnyitása alkalmával dr. Barta János egyetemi tanár, akadémikus mond beszédet.

Úttörőolim

Az általános iskolások sportmoz galmát, a tehetséges fiatalok he lyes kiválasztását jelenti az úttö rőolimpia versenye, több sportág ban. Az úttörőolimpia verseny során ezrek és ezrek sportolna Hajdú-Bihar megyében, és ezeke a versenyeken már eddig is töb tehetséges fiatal tűnt fel.

Az 1967—68. évi úttörőolimpi küzdelmeit már nem egy sportág ban megkezdték.

A kispályás labdarúgásban Haj dúszoboszlón és Debrecenben i befejeződött a mérkőzéssoroza Hajdúszoboszlón az 1. sz. általá nos iskola lett az első, megelőzv a 3., 4., illetve a 2. számú iskol csapatát.

Debrecenben is október—novem ber hónapban került sor a kispá lyás labdarúgásban a küzdelmek re. Az I. kerületben a Kossuth álta lános iskola, az összevont II—III kerületben a Lilla téri iskola csa pata nyerte a körmérkőzéses rend szerben lebonyolított kerületi baj nokságot. A két csoportgyőzte vívta a városi döntőt. Ezen a mér kőzésen a Kossuth 2:1 arányba legyőzte a Lilla téri iskola együtte sét. A győztes csapat a debrecen városi úttörőelnökség vándorserle gét kapta.

A kispályáshoz hasonlóan bo nyolították le a nagypályás labda rúgó-bajnokságot, azzal az eltérés sel, hogy ebben a három kerüle első helyezettje vívta a döntőt. A végeredmény: 1. Tóthfalusi Sándo ált. iskola, 2. Fakezas Mihály ált iskola, 3. Simonyi úti ált. iskola

---

RÖVID

sporthírek

Labdarúgó játékvezetői tanfolyamot rendez a debreceni városi labdarúgó-szövetség. A tanfolyamra még elfogadnak jelentkezéseket, legkésőbb december 4-én estig. Jelentkezni a városi testnevelési és sportszövetségben (Simonffy u. 1. C) lehet.

★

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Félegyházi László

Hajdú-Bihar megyei Napló

1961 DEC 2

1021

Megnyílt Félegyházi László kiállítása

Dr. Barta János egyetemi tanár megnyitja a kiállítást

Igen nagy érdeklődés mellett nyílt meg december 1-én, pénteken délután a Képcsarnok Vállalat debreceni Medgyessy-termében Félegyházi László Munkácsy-díjas festőművész kiállítása. A kiállítás megnyitásán megjelent *Ördög László*, a Debrecen Városi Tanács vb-elnökhelyettese, *Szöllősi Gyula*, a Hajdú-Bihar megyei Tanács V. B. művelődésügyi osztályának helyettes vezetője, *dr. Sz. Szabó László*, az MSZMP Debrecen Városi Bizottságának munkatársa, a megye és Debrecen város társadalmi és kulturális életének számos képviselője.

Megnyitó beszédét *dr. Barta János* egyetemi tanár, akadémikus mondott. Félegyházi László művészetét méltatva többek között ezeket mondotta:

— Az ő világa mindannyiunk világa, alapjaiban legalább: emberalakjai, tárgyai a festőiség közegén át is megőrzik természetes arányaikat és összefüggéseiket. Festőiség és ábrázolás, természetelvűség és expresszió egyéni összhangja valósul tehát meg, bizonyos változatok közt ingadozva, Félegyházi László festészetében. A tárgyi mondanivaló, ha egyáltalán kiemelhető, ennek a szemléletnek áramló közegében festői mondanivalóvá oldódik.

A kiállítás iránt megnyilvánuló érdeklődésre való tekintettel a Medgyessy-terem december 3-án, vasárnap délelőtt 11 órától 13 óráig nyitva lesz, és fél 12 órakor Bíró Lajos festőművész tárlatvezetést tart.

Panmindzsonban, a koreai katonai fegyverszüneti bizottság pénteki ülésén Pak Cson Guk vezérőrnagy, a koreai fél képviselője tiltakozást jelentett be amiatt, hogy november 7-től december 1-ig az amerikai fél 220 hadihajót, felderítő hajót és ellenséges célú halászhajót küldött a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság parti vizeire. (TASZSZ)

Hétfőn és kedden Brandt külügyminiszter elnökletével értekezlet lesz Bonnban, amelyen az NSZK-nak a kelet-európai országokban működő diplomáciai és kereskedelmi képviseleteinek vezetői vesznek részt. (MTI)

Az angol külügyminisztérium bejelentése szerint az EAK londoni ügyvivőjévé Mahmud Szalah El-Din Hasszánt nevezték ki. Sir Harold Beeley kairói angol nagykövet feltehetően december 12-én veszi át tisztségét. (AFP)

Thaiföld középső és déli részén összesen öt tartományban hadbíráskodást vezettek be, arra való hivatkozással, hogy fokozódott a partizántevékenység. A hadbíráskodás hét északkeleti tartományban már évek óta ... (Reuter)

szíriai vendég... tatta a szíriai... gát, hogy fels... resszió kö... izraeli megsz... területet, hely... a Közel-Kele... mondott a ... azért a sokoldalú segítségért, amelyet Szíriának nyújt az agresszió maradványainak megszüntetéséhez.

Leonyid Brezsnyev határozott támogatásáról biztosítot-

...dottség tiszteletére. ... rán szovjet részről jelen volt *Alekszej Koszigin* miniszterelnök és több más állami vezető. (MTI)

Kairóban ülnek össze az arab külügyminiszterek

Az arab külügyminiszterek december 9-én Kairóban ülnek össze és nem Rabatban — jelenti illetékes forrásra hivatkozva gyorshírében az AFP. (MTI)

Három repülőgép Budapest helyett Debrecenben szállt le

Pénteken este Debrecenben rendkívül tiszta volt az ég, ugyanakkor Budapest határában, a Ferihegyi repülőtéren nagy köd bénította meg a légikikötő munkáját.

A Hamburgból érkező gépet a kora esti órákban nem fogadhatták Budapesten s ezért ezt az áruszállító gépet, amely egyébként naposcsibéket hozott, Debrecenbe irányították. Ugyancsak Debrecenben szállt le az a nemzetközi járat, amely Helsinkiből hozott utasokat a magyar fővárosba. A belföldi személyszállító járatok közül nem indíthatták a Debrecenből Budapestre közlekedő esti járatot. A legnagyobb meglepetésben a szombathelyi utasoknak volt részük pénteken este: gépük felszállt Szombathelyen, de Budapest helyett Debrecenben ért földet.

Tegnap este rendkívüli forgalmat kellett lebonyolítani a debreceni repülőtérnek, amelynek adott volt az előnye: ködmentes estével rendelkezett.

Rendelet a mezőgazdas... új beruházási rendjéről

Magyar Hirdető

SAJTÓFIGYELŐ

Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1967 DEC 10.

Hajdú-Bihar megyei Napló

Félegyházi László

— **A Képcsarnok Vállalat** debreceni Medgyessy termében vasárnap, délelőtt fél 12 órára hirdetett művész—közönség találkozó Félegyházi László festőművész betegsége miatt elmarad.

— **A Debreceni Közlekedési Vál-**

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Félegyházi László

HAJDU-BIHARMEGYEI
NÉPUJSÁG

1965 NOV 17

NOVEMBER 20-ÁN NYÍLIK A MEGYEI ŐSZI TÁRLAT

November 20-án nyitják meg a Déri Múzeumban az őszi tárlatot. A tárlat zsűrije elé 262 olajkép, grafika és plasztika került, melyek közül 56-ot válogattak ki és mutatnak be a közönségnek. Az őszi tárlat az utóbbi évek gyakorlatához hasonlóan nyilvános, tehát nemcsak a területi szervezet tagjai pályázhatnak alkotásaikkal. Az ismertebb helyi művészek közül több képpel szerepelnek Félegyházi László, Holló László, Menyhárt József, Józsa János, Bíró Lajos, Bényi Árpád. Meghívták a kiállításra Szlávik Lajos budapesti és Pál Gyula nyíregyházi festőművészt, valamint Papp Lajos kisújszállási szobrászművészt. A kiállítás megnyitására november 20-án délelőtt 11 órakor kerül sor, és három héten keresztül tekinthetik meg az érdeklődők.

sorában sikerült már ed
vírusokkal leukémiát elő
ni.

Az afrikai államokban
kori, de újabban az Eg
Államokban, Angliában
másutt is előforduló n
csomó-daganatban, az ú
vezett burkittlymphor
vírusszerű testecskéket
tak. Ez azonban még nem bizonyítja kétséget kizáróan a daganat víruseredetét, mivel lehet, hogy a vírusok másodlagosan kerültek oda.

— A kemoterápiás szerek kutatásában jelenleg a fő irány a hatásmechanizmus és a vegyületek szerkezeti képle-

szerint a
sának előkészületei befejezésükhöz közelednek. Ez újabb lehetőségeket nyújt majd orvosainknak a betegek megmentéséért folytatott küzdelemben — fejezte be nyilatkozatát Kellner professzor. (MTI)

---

kon. De azért
odaértek. Akk
kisütött a nap

Három modern festő kiállítása

Szeged, március 31.

Régen megdőlt annak a magyar viszonyainkra egy időben oly jellemző állításnak az igazsága, hogy Budapesten kivül nincs talaja a komoly és az élen haladó müvészeti munkának. A magyar müvészet korszakalkotó megujhódása a századfordulón a vidéken (Nagybányán, Szolnokon) indult meg és lenditette a magyar képirást európai mértékkel mérve is első helyre.

A Szegedi Fiatalok Müvészeti Kollégiumának célja — amikor Félegyházy Lászlót, Gádorjáni Szabó Kálmánt és Vadász Endrét kiállításra meghivta — épen az volt, hogy a magyar vidék müvészet-termő erejét bemutassa. Mindhárman rajztanárok, akik tehát a szerény, de biztos anyagi függetlenség nyugalmával tisztán a hivatás lelki kényszerével és etikai erejével közelednek a pikturához, hogy csak a hennük élő daimo-

Sz.U.N. 934.IV.1.

Félegyházy László

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Felegyházi László

HAJDU-BIHARMEGYEI
NÉPUJSÁG
1967 FEB 17

1021

„Presszótárlat"

AZ ARANYBIKÁBAN

A Hajdú megyei Vendéglátó Vállalat és a Medgyessy terem közös rendezésében havonként fog a jövőben képzőművészeti alkotásokból kiállítást rendezni az Aranybika eszpresszójában. Az első tárlat anyagát a megye festőművészeinek alkotásaiból állították össze. A kiállítást február 17-én, pénteken délelőtt fél 10 órakor nyitja meg Ördög László, a Debrecen Városi Tanács Végrehajtó Bizottságának elnökhelyettese. A megnyitó után ~~Félegyházi~~ László Munkácsi-díjas festőművész tárlatvezetést tart.

i vendégszereplé-
elvételről.
ifradó — 2. kiadás.

RUÁR 23.

TÖRTÖL

SUTH RADIO

ii Kis Károly né-
enekara játszik.
szerű nemzetközi
dések. (Ism.)
rarészletek.
Ön számlájára
t. Rádiójáték.
malódiák.

KOS

8.20 Kön
Szat
8.50 Oper
9.34 Mun
10.10 Zson
Óvo
10.30 Édes
10.35 Szovjet népek dalai.
10.59 Lottóeredmények.
11.00 Iskolarádió.
11.30 D'Indy: Szimfónia hegylakók dalaira.
12.15 Tánczenei koktél.
13.03 Csináld meg magad! Hasznos tanácsok.
13.08 A vig özvegy. Részletek Lehár operettjéből.
14.00 Falusi gondolatok.

Martos operettjéb
részletek.
13.20 Orvosok a mikr
előtt.
13.25 Bach: f-moll hege
zongoraszonáta.
14.03 Petőfi útján. A N
zeti Kör. Rádiójáté
14.50 Verdi: Aida. Hár
felvonásos opera.
16.50 Vásárhelyi híres vás

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Félegyházi László

HAJDU-BIHARMEGYEI
NÉPUJSÁG

1967 FEB 19.

1021

Megnyílt a presszótárlat

A Hajdú megyei Vendéglátó Vállalat és a Medgyessy-terem állandó „presszótárlatot" kezdeményezett az Aranybika eszpresszójában.

A tárlat megnyitására február 17-én, pénteken délelőtt került sor nagy érdeklődés mellett. Ördög László, a Debrecen Városi Tanács Végrehajtó Bizottságának elnökhelyettese nyitotta meg. A megnyitó után Félegyházi László Munkácsy-díjas festőművész tárlatvezetést tartott.

amikor vasárnap vagy szombat éjszaka hívnak, akkor is rögtön indulok. Nem akarok nagy dolgokat mondani. Ő-

MDK

Félegyházi hímző, festő

Debreceni festőművészen. Kiállít.

–: Megnyílt a debreceni tavaszi tárlat. 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1967. máj. 3. [Vidéki]

Félegyházy

festőművész

Szinyei Társaság tavaszi kiállítása - Nemzeti Szalónban - képével szerepel.

S. s. t.
1933.III.19.

Fölegyházy László

festőművész

Debreceni Ady-társaság kiállítása - Déry muzeumban képével szerepel.

Magyarság

1933 III-2.

Fólay László

festőművész

Szinyei Merse Pál Társaság VIII.Tavaszi Szalonja - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1933.III.19.

Félegyházy László

Glatz tanítványa

Szerepel a Képzőmův. Főiskola

kiállításán a Műsarvedban

Nemzeti Lyság 1937 III. 20.

M.D.K.

Félegyházy László

Müveivel szerepel az Ernst muzeumban rendezett nagyarányu tárlaton..
Berend Ilona: "Vidéki müvészek monstre kiállitása" cimmel ir a vidéki müvészet reprezentánsairól.

"Szinház Szeme Füle" c. rovat.
Szinház, Bp. 1947. juli 8-14. III. évf.
28. sz.

Télegyházy László

A Képzőművészeti Főiskola kiállításán díszeretet kapott

Magyarság 1937 IV. 9.

Félegyházy László
festőművész

Szinyei Merse Pál Társaság Tavaszi Szalonja –
Nemzeti Szalonban – képével szerepel „Nevetés".

Pesti Hirlap

1933 III. 19

Félegyházi László
festő

1968-ban a párizs-montreuil-i
Galerie Municipale M.T. Drouet ben
kiő kiállításon vett részt.

Bauer Jenő: Még egyszer alföldi . .
Műbeszét, 1969. augusztus – 44 l. a.p.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Félegyházi László

Masnis lány c. képe (eml.)

Szerepel a pedagógus képzőművészek

V. orsz. kiállításán

Bényei József: Kettős kötésben

Nagyművelés 1969 VII. sz

Félegyháze László
festő

M.D.Y.

„Archip"
(repro)

Bérés András: Ót magyar alföldi festő.
Művészet, 1969. junius – 11 kep.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Félegyházi László

Szerepel az alábbi tárlaton

Dr. Tóth Ervin: A pedagógus
Képzőművészek V. orsz. kiállításáról

Hajdú-Bihar megyei Napló 1969 VI. 6

Félegyházi László

Szerepel a pedagógusok tárlatan
Debrecenben

Dr. Tóth Ervin: Az Ú. országos kiállítás

Pedagógusok Lapja 1969 VI. 16

Félegházi László, festő

M.D.K.

60-ik születés napja alkalmából méltatja művészetét Tóth Ervin. Kiemeli érzékenységét, mellyel lemérte lehetőségeinek határát: tudta, hogy pedagógus létére a kibontakorás lassúbb ütemű, a nagy feladatok Debrecenben nem érhetők el. Növendék korában Vágó Pál és Glatz Oszkár mellett dolgozik Jászapátiban; nyaranta Nagybányán és Felsőbányán. A 30-as évek köreledtével - talán az un. „római iskola" távoli hatása alatt - ő is jelentős, korszakához érkezik: „Barna kalapos nő" c. képe (1931) Szinyei díjat nyer, „Nő virággal" c. a Déri ./.

ALFÖLD, Debrecen, 1967. XVIII. évf. 4. sz. 80- old.
82. "

Félegyhári László, festő M.D.K.

... muzeumba kerül. Rövid hitetővel az absztrahálás irányába ismét vissza fordul a valóság felé, „egy posztimpressziomz" musba oltott expresszív szemlélet keriti hatalmába. Egy ideig Ferenczy Károly a festő-ideálja, de azután inkább a „verbő szinez" mesterei vonzzák: Munkácsy, Tornyai, stb. Mindig pasztellel és olajjal dolgozik, a tempera hideg-szu hagja. Főtémája az emberi fej és alak. A lap körli a „Barna halapos nő", „Kisleány arckép" és „Csendélet" c. festményeit.

ALFÖLD, Debrecen, 1967. XVIII. évf. 4. sz. 80 - old.
+ a borító lap elülső két belső old. 82.

Félegyházi László

festőművész

V. Tavaszi Szalon a Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Az Est
1935.V.9.

MDK

Félegyházi László, festő

Egy eddig ismeretlen Bocskai-képet találtak Kisvárdán. A festmény fiatal korában ábrázolja Bocskait fejedelmi díszében. A képet félegyházi László debreceni festőművész javítottaki. A mű a nagykereki Bocskai kastélymúzeum birtokába került.

-: Eddig ismeretlen Bocskai-képet találtak 6

ESTI HIRLAP Bp., 1966. dec. 8.

Félegyházi László MDK

Butorgyári sztahávonista, olf.

Mücsarnok 195o. I. Magy. Képzőm. Kiáll.

Félegyházi László MDK

Vagongyári tüzkovács, olf.

Műcsarnok 1951.II. Magy. Képzőm. Kiáll.

Félegyházi László

„Cigánylány" c. képe szerepel a Lingei Társaság „tavaszi Szalon" c. kiállításán az Ernst Múzeumban

(emlitve)

Magyar Hirlap 1938 IV. 10

Felegyházi Károly

szerepel a Hajdú-Bihar megyei képzőművészek
őszi tárlatán.

Hl-B. megyei Képújság 1966. nov. 22.

Félegyházi László

Szerepelt a Hajdú-Bihar megyei képző-
művészek őszi tárlatán.

Alföld 1967. jan.

Félegyházy László

festőművész

Rotary-Klub mütárlata - a Corvin Áruházban - képével szerepel. Ülő nő és Iniciálé.

Pesti Hirlap
1930.V.1.

Félegyház László MDK

Vasaló asszony, olf.

Műcsarnok 1952-53 III. Magy. Képzőm. Kiáll.

M.D.K.

Félegyházi László
festő

Portréival vett részt a tárlaton.

Kovács Gyula: A XI. Alföldi Tárlat Békéscsabán
Művészet, 1968. julius – 35 kop

MDK

Félegyházi László, festő

A debreceni festőművész elkészíti Kodály Zoltán képmását, s azt a róla elnevezett szakiskolában helyezik el.

– : Kodály emlékünnepség Debrecenben 2

EST! HIRLAP, Bp. 1968. ápr. 29.

FÉL EGYHÁZI LÁSZLÓ

Kiállít: A művészetanárok
Debrecenben (1813–1996)
címen a Déri Múzeumban
„EGYKORI ÉS MAI MŰVÉSZTANÁROK"
LÁSD: KISS SÁMUEL

Hajdú-bihari Napló: 1996. aug 2. péntek.

melyben a szerző három újabb csempetipust – Szent György, vadászjelenet, vakmérmű – sorol az Anjou-korba, részben feltételesen. – Ezzel összefüggésben a „pesti királyi ház"-értelmezés cáfolata: Gerevich L.: A pesti és a budai vár. BpR 24 1. 47; *Pomáz:* MRT Pest megye. Budai és szentendrei járás. Bp. 1986. 180. skk. A *Pécs*ett előkerült csempeanyag: Kárpáti G.: I. Lajos 1982. 369–371. Az Anjou-korra való datálása nem meggyőző, a címerek alapján a Zsigmond-korra is helyezhető, és kapcsolatba hozható Eberhard püspök (†1419) kancellárral.

*A Zsigmond kori kályhák*ra l. Holl. I. idézett munkáit, továbbá Koppány T.–Sági K.: A kereki Fehérkővár története. Kaposvár 1967. 19. és Kozák É. idézett két munkáját nagyobb anyagközléssel. A tanulmány második részében újabban három, töredékesen megmaradt, téglalap alakú csempét ismertet, egyiken életfára csavarodó koronás kígyók, másik kettőn Zsigmond sisakdíszekkel, sárkányrenddel, mellékalakokkal kísért brandenburgi, ill. cseh–magyar címerei. Mindezeket feltételesen a budai ún. 4. csoporttal hozza kapcsolatba. Közzétesz néhány mérműves-vakmérműves csempét is, továbbá pártázatos oromcsempedarabokat, ezek egy részének ide sorolása nem meggyőző. A solymári és ozorai leletekre: Feld I.: Újabb kutatások a solymári középkori várban. Studia Comitatensia 17(1985) 451–478, valamint Feld I.–Gerelyes I.: i. m. Külön kiemelendő Holl. I.

Félegyházi László

FESTŐ

A most kiállított képeimen, talán az eddigiektől eltérően, kevésbé törekedtem a sokszínűségre. Inkább a feketék és világosak, és még egy-két hangsúlyos szín dominálnak. A valóság látványához viszonyítottan ezek a képek valamelyest áttételesebbek. A látvány hűségétől egy felfokozottabban, hangsúlyosabban megjelenített látomásszerű megoldásra törekedtem. Remélem, hogy további utamon ezek a képek majd tovább vihetők. Persze ezt majd a jövő dönti el, hogy menynyiben fog sikerülni.

II. Debreceni Országos
Nyári Tárlat

Hajdú Bihari Napló
1970. VII. 26.

Telepyhári László

A „Virág a képzőművészetben" c.
kiállításon részt vett

Hajdú-Bihari Napló, Debrecen
1964. aug. 19.

Télegyházi tésiló

Kiállítása nyílik

Érsekes kiállítását nyíkat ma
Hajdu-Bihari Napló Debrecen
1969. aug. 17.

Fe'legyházi László

1907-ben szül. Szatmárnémetiben.
a Képzőművészeti Főiskolán Glatznál
tanul, 1931-ben végez. 24 éves korában
kerül Debrecenbe tanárnak, azóta
ott működik. Fiatalon csatlakozik
a Vaszary vezette új Művészek Egyesü-
letéhez, majd az Ady Társaság
tagja lett. Egyideig szabad-
iskolát vezet. Szerepet já'tszott a
Képzőművészeti körben, majd a

Félegyházi László

Kiállít a debreceni virágkarneválon.

Hajdu-bihari Napló 1969 aug. 14.

Télegyházi László

A „Virág a képzőművészetben" c. kiállításon résztvesz

Hajdu-Bihari Napló Debrecen
1969. aug. 19.

MDK

Félegyházi László

Nő vázával, of.

Kislány akt, paszt.

Önarckép, of.

N.Szal. 94. csop.kiáll. 1941. szept. Debreceni festők.

Félegyházi László, festő M.D.K.

fiatal leány alakját, oldott pastell színeit, dicséri Kádár Zoltán a Hajdu-Bihar megyei képzőművészek XXII. őszi tárlatáról írt beszámolójában

ALFÖLD, Debrecen, 1967. XVIII. évf. 1. sz. 84. old.

Felegyházi László

Képei szerepelnek a montreuil-i
városi galéria Ziállításán

Népszava 1968 szeptember 20
Zold.

Félegyházi László

Alkotói díjat kapott

Alkotói díjat

Szocialista Művészetért, Bp. 1970. sep.

Félegyházi László

Szerepel az alábbi tárlatom

Bánszki Pál: Gondolatok a Debreceni II. Orsz. Nyári Tárlatról

Alföld 1970 VIII. sz. 84 old.

Fényképészeti László

Kiállít

II. Debreceni Országos Nyári Tárlat

Hajdú-Bihari Napló, Debrecen 1969.

aug. 18.

Félegyházi tárló

Megnyitó beszédet mond

Bíró Lajos kiállítása Derecskén

Hajdu-Bihari Napló, Debrecen 1970.

sep. 20.

Félegyházi Lászbó

Munkával résztvesz a

szolnoki Damjanich Múzeum Viallí-

tásán

Magyar Nemzet

1969 febr. 7

– Naplé –

MDK

Félegyházi László, festő

Kiállítása nyílt meg Debrecenben. A festőművész az alföldi festészet sajátos hangú képviselője. Bemutatja 1968-ban Párizsban kiállított anyagát és újabb műveit. „Számára a szakadatlan belső megújulás a törvény."

Földényi László: Félegyházi László debreceni kiállítása 10.

Népszabadság, Bp. 1970. nov. 29.

Telegyházi László

Emlétve

Ki az illetéres?
Hajdu-Bihari Napló, Debrecen
1970. nov. 18.

Telegdiári László

Díjat nyert

Megnyílt a nyári tárlat

Hajdú-Bihari Napló Debrecen

1970. jul. 21.

Feléggyházi László

Méltatás

Tóth Endre: Sarjai Tóth István [illegible]
Művészet, 1970. febres - 37 lap.

Téleghúzi László,

Baranyó Sándor, Berényi Ferenc, Bényi László és Holló László közös debreceni kiállítását egy héttel meg kellett hosszabbitani. A közös kiállítás anyagát a Francia Képzőművészeti Szövetség meghívására október elején Párisban, a motreuili galériában mutatják be.

Párizs előtt Debrecen (A nap hírei)

Magyar Hírlap, 1968 szeptember 13. 8. l.

Telegyházi Lóruló

Öregasszony repr.

II. Debreceni Országos Nyári Tárlat
Déri Múzeum 1970. jul. 19 – aug. 9.

Félegyházi László

Masnik kisláry c. képe (eml.)

Szerepel az alábbi tárlaton

Debrecenben

Béryei József: A pedagógus

képzőművészet) V. orsz. kiállításáról

Négyművelés 1969 VII. sz. 34 old.

Télegyházi László festő

A debreceni hedgyessy tékemben

Kiállítása nyílt

Szocialista Művészetért 1971 I.

Félegyházi László

Pasztelekkel

Szerepel a megyei őrításlaton

Magyari Vilmos: Őrításlat 1970

Hajdu Bihari Napló 1970 XII 16

MDK

Félegyházi László

Kiállitási kritika

Művészet 1968 7.p.36.

SZETVÉDELMI HIVATAL
EGYETEM TÉR 5.
N: 385-179

Tárgy: _____

Ügyintézőjük: _____

Hiv. sz.: _____

Mell.: _____

Télegyházi Kárló

Szerepel a megyei tanlatban

N. N: Az őszi tanlat debrecen. bemutatója

Hajdu Bihari Napló 1970 XII. 19

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ
Hortobágyi híd (1970 k.), olaj, 61 × 80 cm, HB Megyei Önkorm. tul.

Délibábok hazája. IV.kiáll. Debrecen, 1992

Felegyházy Gyula festőművész

Kodály festőnője a debreceni
Kodály Zoltán zeneművészeti szakközép-
iskola tanára.

Népszava 1968 április 30
7. old.

Félegyházi László

Szerepel a Savaszi Táslatou a debrecenii Déri Múzeumban

N.N.: Holnap nyílik a Savaszi Táslat

Hajdu Bihari Napló 1974 IV. 28

Félegyházi László
festő

Egyenességet festésmódjának
könnyedsége és szinesinek
derűje árulja el.

Tóth Béla: A Hajdu-Bihar megyei képzőmüvészek.....
Müvészet, 1971.április - 37.oldal.

Fényképházi László fotóművész

A kiállítási naptár Medgyessy teremi kiállítását jelzi (X.16 – X.31).

Műgyűjtő, 1970. 3. sz.

Feledi József, (bpesti) építész M.D.K.

második díjat nyert a szentesi szálloda tervezésére kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1897. XVIII. évf.
ápr. 13. sz, 4. old.

M.D.K.

Feledy József (bpesti) építész

Első díjat nyert az Aranyos-Maroton felépítendő tokorékpénztár épületére kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp.1896. XVII.évf.

márc. 17. sz. 3. old.

Feledi József

építész

Élet

Válóban

335. l.

Feledi József

építőmester

+ 1906 dec. 3.

Bpesti építőmesterek
stb ipartestülete. III. évk.
Bp. 1907. 186 l.

Ruhaszekrény, szecessziós barok

VI. 158

Feledi és Kondor

VI. Gyár utca 3935
hrsz. 4 emel. ház

Vállalkozók Közlöny
1906. jún. 11. máj. 16.
(Magánépítési engedélyek Budapesten.)

Feledi és Kondor

épitettek a hajmáskéri
tüzérsiskola épületeit
1908-10-ben.

Dor Bakony

43. l.
121. l.
képpel

[illegible] kiratok a pétervári és moszkvai
[illegible]79/99), de nem [illegible] el, [illegible]
(6.6/99).

1701 Tölgyessy Artur:

(Sz. Szegeden 1853. május 9. jén.)

Aranysugarak

A kép azt a hangulatot
talunk midőn a rétet a
A Balaton-videki elöterben az üde réten li
és nagymennyiségü ~~[illegible]~~ gyerme
aranysarga ~~[illegible]~~ részb
~~[illegible]~~
el jobbra négy szénaboglyá
~~[illegible]~~. Font a magasban külön
dár röpül. Az égbolt deri

Vászon, méretei 135·4:
Vétetett az 1899. majú
~~Az~~ 2000 frt. vételar
elszámolást tudomásul
(521/99)
A sz. Napló szám

1021 Félegyházi László

MEGNYÍLT A TAVASZI TÁRLAT

Holló László képe előtt **(Fotó: Iklódy János)**

Nagy erdeklődés mellett nyitották meg a Déri Múzeum kiállítótermeiben április 27-én, vasárnap délelőtt az idei tavaszi tárlatot, a Magyar Képzőművészek Szövetsége kelet-magyarországi területi szervezetének rendezésében. A megjelenteket *Félegyházi László* festőművész, a területi szervezet titkára köszöntötte, majd *Koroknai Berta*, a Debrecen Városi Tanács V. B. művelődésügyi osztályának vezetője mondott megnyitó beszédet.

A tárlaton 15 festőművész 71 és három iparművész 9 alkotásával szerepel. A kiállító festőművészek: *Bényi Árpád, Bíró Lajos, Félegyházi László, Gáspár Péter, Holló László, Józsa János, Kapcsa János, Maghy Zoltán, Menyhárt József, Madarász Gyula, Pál Gyula, Szilágyi Elek, Tar Zoltán, Tilles Béla* és *Veress Géza*. Az iparművészek közül *Kissné Herpay Katalin* batikmunkákat, *Kiss László* faberakásokat és *Prim Zoltán* fémdomborításokat állított ki.

1969 APR 29

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

Hazaérkezett Moszkvából a magyar küldöttség

Április 27-én délelőtt hazaérkezett Moszkvából a Magyar Népköztársaság küldöttsége, mely Kádár Jánosnak, az MSZMP KB első titkárának vezetésével részt vett a KGST rendkívüli ülésszakán. Képünkön: Fehér Lajos üdvözli Kádár Jánost.

(MTI-fotó — Vigovszki Ferenc felvétele — KS)

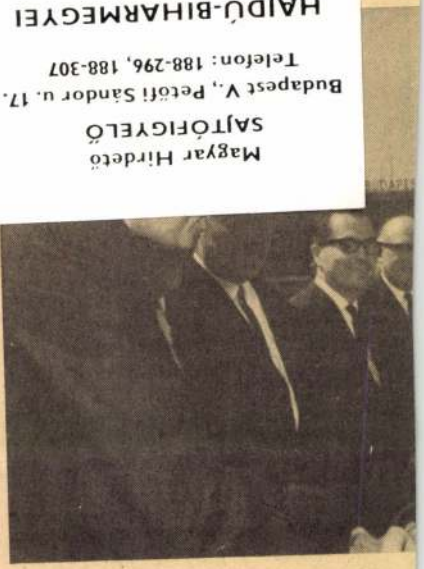

Pompido

baloldali pártokat és a nagy szakszervezeti szövetségeket a munkásosztály és valamennyi dolgozó érdekeinek, a Franciaország nemzeti érdekeinek megfelelő tökéletesen új rend bevezetése érdekében".

UPI-jelentés szerint a CGT, a legnagyobb francia szakszervezeti szövetség még vasárnap éjjel összehívta vezetőinek gyűlését és szintén felszólította a politika teljes megváltoztatására.

A francia rendőrség — írja egy éjszakai UPI-jelentés — megszállta Párizs stratégiai fontosságú pontjait.

A francia kormány tagjai hétfőn

Félegyházi László festő

Kerepel a Hajdunaboszlón, aug. 20-án nyíló kiállításon

N. N.: Hajdunaboszló szépe

Est. Hirlap 1909 IV. 19

Félegyházi László

Pasztelekkel

szerepel az alábbi tárlaton

Magyari Vilmos: Tavaszi Tárlat
1969

Hajdu Bihar magyar Megújság 1969 V. 11

MDK

Feleghiári László
festő

Párizsi kiállítása előtt a debreceni
Déri Múzeumban volt látható.

Berés András: Öt magyar alföldi festő-
művészet, 1969. június – 11 lap.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Félegyházi László festő

Szerepel az 5 művész kiállításán Hajdúszoboszlón

N. N.: „Hajdúszoboszlói nyár - 1969"

Kelet-Magyarország 1969 IV. 19

Fèlegyházy László

Szinyei M. Társaság Tavaszi Szalonján szerepelt.

NU. 934.IV.4.

Nemzeti Szalon.

Árpádházi szentek
modern
egyházművészeti
kiállitása.

1930. VIII. 15 - 31.

katalogus ~~1.- pengő.~~

MDK.

Félegyházi László

Festménye a debreceni tavaszi tárlatról

Szocialista Müvészetért 1967 ápr.

MDK.

Félegyházi László

Tóth Ervin cikke a hatvanéves művészről

Alföld 1967 ápr.

1021

MŰVÉSZETI DÍJASOK 1967

Tényszerűen ennyi az egész:

A Hajdú-Bihar megyei és Debrecen Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága (a 22/1967. illetve 23/1967. számú határozattal) művészeti díjat alapított abból a célból, hogy a megyében alkotó, kiemelkedő teljesítményeket nyújtó művészek, művészettel foglalkozó szakemberek, művészetpolitikusok munkásságát külön is elismerje és értékelje és ezzel is segítséget nyújtson a szocialista művészet további fejlődéséhez, a művészi nevelés kiszélesítéséhez.

A művészeti díjakat a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója alkalmából kiosztották. Hatan kapták meg első alkalommal, mind a hatan a megye művészeti életének olyan kiemelkedő képviselői, akiknek híre, munkásságának jelentősége országosan is elismert. Valamennyien hozzájárultak ahhoz, hogy a megye művészeti élete egyre rangosabbá, értékesebbé váljék. Munkásságukat mindenki ismeri és nagyra becsüli.

Ezért választottuk a bemutatásnak azt a formáját, amelyben a díjazottak terveikről, művészi emberi hitvallásukról beszélnek. Véleményük, gondolataik hasznosan pezsdíthetik meg a megye művészeti életének amúgy sem álló vizét s saját vallomásukkal járulhatnak hozzá a művészet és közönség kapcsolatának szorosabbá tételéhez.

A díjazottaktól az alábbi négy kérdésre kértünk választ:

1. Milyen funkciója lehet véleménye szerint a művészeti díjaknak Debrecen és a megye szellemi életében?

2. Milyen tervei vannak a következő évekre, min dolgozik jelenleg?

3. Hogyan fogalmazná meg művészi, pedagógiai és emberi hitvallását?

4. Véleménye szerint mi a feltétele annak, hogy művészet és közönség jobban, tartalmasabban egymásra találjon?

dr. Barta János

egyetemi tanár

1904-ben született, Budapesten szerzett tanári oklevelet, majd 1923-tól 1950-ig Budapesten tanár. 1950-ben docens a budapesti egyetemen, 1951 óta egyetemi tanár Debrecenben, a Kossuth Lajos Tudományegyetemen. Irodalomtörténeti munkásságáért 1935-ben és 1938-ban Baumgarten-díjat kapott. Munkássága elsősorban a XIX. századi magyar irodalom elemzésére, vizsgálatára terjed ki. Fontosabb megjelent művei: Madách Imre (1942), Arany János (1953), Élmény és forma (1965), Költők és írók (1965). Munkássága elismeréseként 1967-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjai sorába választották.

1. A művészeti díjaknak minden bizonnyal meglesz az ösztönző hatásuk a művészi alkotómunkára is. Ennél fontosabbnak tartom mégis azt, hogy elősegíthetik saját értékeink megismerését és tudatosítását, országos viszonylatban pedig az egyetemes magyar szocialista kultúrán belül a speciálisan tiszántúli, debreceni hagyományok és törekvések fokozott megbecsülését.

2. A mi korunkban a tudást és az egyetemi oktatót a legkülönbözőbb jellegű feladatok foglalkoztatják a futó alkalmi megbízásoktól kezdve a fontos, de mégis külsőlegesnek mondható munkákon át a komoly elmélyüléssel kiérlelt szakmonográfiáig. A külsőleges fajtából az én vállamon van Vajda János összes művei kritikai kiadásának szerkesztése; magamban alakítgatok két monográfiatervet, Arany epikájáról és Kemény Zsigmond írói világáról. Kivitelükhöz erő és főként idő kell.

3. Az irodalom a társadalmi és tudati valóságot tárja fel, az egyén, a közösség, a világ komoly problémáira, értékeire, szépségeire ébreszti rá olvasóját. Nem törekszem többre, mint hogy az én magyarázatom révén az egyes írói életműnek ez a ráébresztő funkciója torzítatlanul érvényesüljön.

4. Művészet és közönség egymásra találásának korunkban, nálunk is, hatalmasan kiépített apparátusa van. Azt kell elérnünk, hogy ez az apparátus minél életszerűbb és minél kevésbé adminisztratív jellegű legyen. Keressük az egymásra találás intimebb, közvetlenebb formáit; ismerjük meg a közönség spontán igényeit és érdeklődését, nem azért, hogy szolgái, hanem hogy megértői és nevelői legyünk! Igyekezzünk elérni azt, hogy a kulturális apparátusban minél több a kultúra iránt valóban fogékony, ügyszerető és a gyakorlati oldal iránt is érzékkel bíró elvtárs dolgozzon!

Szathmári Károly

karnagy

1925-ben született, 1946-ban végzett a Debreceni Tanítóképzőben. Levelezőként számtan—fizika, majd ének szakos tanári oklevelet szerzett Egerben. 1946-tól 1960-ig Hajdúszováton tanított, 1949-től iskolaigazgató volt. 1960 és 1964 között a Moziüzemi Vállalat igazgatója volt. 1964 óta a Debreceni Járási Tanács vb-elnöke. 1947 óta vezeti a hajdúszováti Kodály-kórust, amellyel sok elismerést és sikert szerzett.

1. Az én esetem talán azt példázza, hogy a díjat falusi tanítók, tanárok, népművelők is megkaphatják eredményes munkájukért. Ennek a ténynek mindenképpen serkentő hatásúnak kell lennie a megye művészeti életére. Persze a díj odaítélésének, főleg az előadóművészettel foglalkozók esetében az áldozatos, fáradtságot nem ismerő, következetes munka, az emberek szépre, jóra való törekvéséből táplálkozó hit teremtheti meg az alapját. Mindezekből pedig csak magasabb szintű szép fakadhat az emberek gyönyörködtetésére.

2. Művészi munkámmal továbbra is szeretném bizonyítani, hogy kis községekben is adott a lehetősége a kórusművészet magasabb színvonalú ápolásának. Igennel akarok felelni Kodály Zoltán 1948-ban kórusunkhoz küldött levelének egyik kitételére: „... megbír, megtűr-e a magyar vidék olyan énekkart, amely csak jót énekel?"

3. Művészeti hitvallásom az előbbiekben summázódik. Falusi művészeti csoportokkal foglalkozó kartársaim higyjék el nekem, e munkának is megvan a sok-sok szépsége, bár a fáradtság, kitartás, következetesség e területen talán még fontosabb mint máshol. Vallom, hogy megfelelő műsorpolitikával, a csoport teljesítőképességének reális értékelésével minden művészeti ágban, minden műfajban az öntevékeny művészeti csoportokat is végig lehet és végig is kell vezetni az emberiség nagy művészeti korain és stílusain. Ezzel nagy szolgálatot teszünk a művészettörténet megismertetésének, de a művészetek megértésének is. Erőteljesen foglalkozni kell a ma művészetével, támogatni, felkarolni minden arra alkalmas új alkotást.

4. Ebben van például a kórusművészet és közönség jobb egymásra találásának is egyik kulcsa. A számtalan feltétel közül legfontosabb szerintem a közérthető, magas színvonalú művészi teljesítmény minden művészeti ágban és mindenütt, faluban is, városban is.

dr. Baranyi Imre,

az Alföld főszerkesztője

1935-ben született, a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen szerzett tanári diplomát. Előbb az egyetem magyar irodalmi intézeténél dolgozott, majd aspiráns lett. Jelenleg is az, s kandidátusi disszertációján dolgozik. 1964-ben jelent meg „A fiatal Madách gondolatvilága" című kötete. 1964-ben lett az Alföld című irodalmi folyóirat főszerkesztője, s jelenleg is ebben a funkcióban dolgozik.

1. Debrecen szellemi életének ereje több mint olykor magunk is hisszük. Ez a város mindig is gazdag volt tehetségekben. A művészeti díjak funkciója éppen az, hogy szervezze ezeket az erőket, kényszerítse nemes versenyre, hozza pezsgésbe a város szellemi életét s végső soron pedig teremtsen valóságos értékrendet. Csak így van értelme a díjazásnak.

2. 1964-ben megjelent Madách-könyvem alapkoncepcióját megtartva és továbbfejlesztve marxista monográfiát írok „Az ember tragédiája" költőjéről. Remélem, hogy 1968 végére elkészülök vele s megvédem kandidátusi címem. Madách Imre életművét tekintem tehát tudományos munkásságom alapjának, noha majdcsak ekkora szenvedéllyel vonzódom a magyar szocialista kultúra problémáihoz. E tárgykörből is vannak — s remélem lesznek is — tanulmányaim, kritikáim.

3. Nem vagyok alkotóművész — így hát ars poeticám sincs. De van hitvallásom a lényeges dolgokról. Igazság, őszinteség, szolgálat — ezt szeretném, ha töredékesen is valósulva látni magam életében. Újra meg újra elbukunk ebben a küzdelemben, de amíg élünk mégiscsak erre kell törekedni. Legfőbb elvem: a konstruktív bátorság. Legszebb örömöm az alkotás öröme. Így hát azokat szeretem és tisztelem, akik értékben gyarapítják az életet, a hazát. Azok az eszményeim, akik erre adnak példát. Nem könnyű ez a küzdelem, és olykor csalódással jár, de csak az első, a közvetlen hatásában, később épp ezek a csalódások igazolják az embert.

4. „A szép: igaz, az igaz az szép." Bizonyos, hogy csak az ilyen művészet marad a közönség, az ember örök útitársa. Az tehát a dolgunk, hogy az ilyen művészet útját egyengessük a közönséghez, az ilyen művészet befogadására neveljük az embert. Olyan szenvedéllyel, ahogy nagy embereink tették, az úttörők, a főroszok.

Mikolás Tibor

főmérnök

1924-ben született, 1948-ban szerzett diplomát a Budapesti Műszaki Egyetemen. Előbb Budapesten dolgozott, az Építésügyi Minisztériumban, az Iparterv-nél, majd 1956 óta Debrecenben dolgozik a tervezővállalatnál. 1957 óta e vállalat főmérnöke. 1961-ben munkásságáért Ybl-díjat kapott. 1965-ben a Nemzeti Színház pályázatán pályaműve kiemelt megvételben részesült. Jelentősebb alkotásai Debrecenben az Agrártudományi Főiskola, az Alföldi Nyomda üzemi épületei, a Kálvin téri lakóház, a Hajdúsági Áruház, a Kossuth Lajos Tudományegyetem új épületei, az orosházi 404 ágyas és a hatvani 454 ágyas kórház.

Az alkotó munka mindennél jobban igényli, hogy visszhangja legyen. Az elismerés megújult erőt ad a munkához, ha annak eredménye egybe esik nemcsak a társadalom igényeivel, hanem harmonizál gondolataival, érzéseivel is.

A művészeti díjak alapítása azért is rendkívül jelentős kezdeményezés, mert a díj elnyerői valóban első kézből kaphatják bizonyítékát annak, hogy szűkebb hazájuk társadalma ismeri és elismeri tevékenységüket, hogy méltányolja a kezet és a mozgató szellemet, mely segít életét kulturált tartalommal és szépséggel megtölteni. Nagy érzés, ha valaki lehet próféta a saját hazájában, s kényszerítő erő is, hogy még többet, jobbat, még szebbet tegyünk.

A feladatok, melyek előttem állnak, köteleznek is a legszigorúbb igényességre és meg is adják a lehetőséget arra, hogy ezt kifejthessem. Munkatársaimmal most kezdjük az Orvostudományi Egyetem új elméleti épületének kiviteli tervezését. Néhány hónapja foglalkozom új „nagy szerelemmel", a megye és a város új művelődési otthonával; erről külön szeretném, ha valóban a művészi (és műszaki) igényességnek a művelődésért és a művészetekért annyit áldozó társadalom megkívánta legmagasabb szintjét képviselhetné.

Ezekkel a munkáimmal is szeretném elősegíteni, hogy a korszerű mondanivalót korszerű módon előadó építészet és közönsége egyre jobban egymásra találjanak. Még sok a tennivalónk e kulturálisan is hallatlanul nagy társadalmi érdekeket érintő tevékenység iránti érdeklődés koncentrálását illetően. Hogy mi épül, hol, mikor — mindenkit érdekel. Mégsem találjuk pl. nyomát sem a színvonalas, hozzáértő építészeti kritikának, vagy a városrendezés széleskörű ismertetésének és megvitatásának. Igaz, ebben maguk az építészek is ludasak, ők lehetnének első számú művelői ennek.

Félegyházi László

festőművész

1907-ben született, 1930-ban végezte el a Képzőművészeti Főiskolát Glatz Oszkár tanítványaként. Azóta Debrecenben él, jelenleg rajztanár a Tanítóképző Intézetben. 1930 óta rendszeresen szerepel debreceni és országos tárlatokon, nem egy műve külföldi tárlatokra is eljutott. 1932-ben megkapja a Szinyei-díjat. Az 1950-es évek elején Munkácsy-díjjal tüntetik ki. Évek óta vezető tanára a debreceni képzőművészeti körnek.

1. A művészeti díjaknak ösztönző, alakító és előrelendítő hatása van, ha az odaítélés indulatoktól és elfogultságoktól mentes. Bízni tudok abban, hogy a javaslattevő bizottságok mindig a jövő fejlődése szempontjából hozzák meg döntésüket. Főleg a fiatalabb művészeket lehet és kell számításba venni. Nem lenne helyeselhető az az elv — szerencsére nincs is ilyen —, hogy a díjakat feltétlenül ki kell adni, nem megfelelő színvonal esetén is, hiszen itt a dolgozó nép bizalmáról és anyagi erőfeszítéséről van szó.

2. Terveim jelenleg az eddigiekhez hasonló feladatok — később megfelelőbb műteremviszonyok között nagyobb méretű és aktívabb tematikájú művek — megoldása.

3. Nem véletlen, hogy a művészeteket „szépművészeteknek" nevezték el. A művész elsőrendű feladata a sokoldalú szép kifejezése és alakítása. Mert a szépség lehet fenségesen, emelkedetten, tragikusan, elbűvölően, gyönyörködtetően szép, de persze lehet szokványosan, desztilláltan, émelyítően is az — ez a veszélye. Nem lehet és főleg kizárólag nem lehet a művész törekvése az ábrázolásban a visszataszító, a torz; az emberi és tárgyi valóságot megfosztani minden szépségétől, belülről kifordítva, leboncolva, rideg, undorító látvánnyá emberteleníteni. Nem indokolja ezt sem a konstrukció, sem más problémakereső kísérletezés. Lehet, hogy ez részemről elfogultság, de „szép elfogultság".

4. A közönség és művész viszonya közismerten kétoldalú. Kétségtelen, hogy a művésznek olyan formanyelven kell beszélni, amit az értő és érteni akaró közönség befogadhat. Ez a haladó emberi társadalom joga és jogos igénye. De az is igaz, hogy a közönségnek ma még jelentős része képzőművészetileg elmaradott, vagy semmilyen szemléletű, és itt a közönségnek kell nagyot előrelépni. Nekünk a népet szolgálni és nem kiszolgálni kötelességünk.

Gulyás György

karnagy

1916-ban született, tanyai tanító volt, majd zenei tanulmányokat folytatott, s Debrecenben lett zenetanár. Az ő javaslatára szervezték meg Békéstarhoson az ország első zenei általános és középiskoláját, ezt igazgatta, majd ennek megszűnése után Debrecenbe került vissza. Jelenleg a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola debreceni tanárképző tagozatának igazgatója. Több éve vezeti a Kodály-kórust, s együtt sok hazai és nemzetközi sikert értek el. 1959-ben Liszt-díjjal tüntették ki.

Jóleső érzés, hogy számon tartják a művészeti élet területén végzett munkásságot, s ez ösztönző erő is a megyében dolgozók számára. Ugyanakkor ráirányítja a díj a figyelmet egy-egy művészre, alkotóra, a művészeti munka egy-egy területére.

Összefügg ez a művészet és közönség egymásra találásával is. Ha elhisszük, hogy nincs könnyű és nehéz zene, hanem csak jó vagy rossz, akkor az érdeklődés már bizonyos kapcsolatot teremt a Debrecenben élő művész és közönsége között. A művészeti díj sok új lehetőséget is megnyit a tömegek zenei nevelésére. Hihető, hogy a város és megye ezután még bőkezűbben fordítja kulturális kapacitásának bizonyos hányadát arra, hogy a széles néptömegekhez minél többször és minél nagyobb számban eljusson a művészet. Ezáltal lehetőséget adunk a szélesebb tömegeknek a „zenei párbeszédre". Tudniillik a szemléltetés hiánya vagy igen szerény volta kizárja az egyik felet az említett párbeszéd lehetőségéből. Vigyünk hát jó zenét hozzájuk!

Többet kellene tenni annak érdekében is, hogy a vidékre került művészek ne vágyakozzanak el Debrecenből, s hogy sok lehetőséget kaphassanak tehetségük és munkásságuk kibontakoztatásához. A művészeti díj alapítása a művészek számára Debrecen és a megye megbecsülését külön is példázza.

Közvetlenül foglalkoztat Kodály Psalmusának és más kórusművének felújítása, egy budapesti à capella koncert, valamint a rigai hat koncert terve. Szó van egy új magyar oratórium, Károlyi Pál „Aucasin és Nicolette" című művének bemutatásáról a következő év tavaszán. Elég anyag gyűlt össze arra is, hogy „A kórus-hangzásvilág, az intonáció és hangszín összefüggése az énekkari gyakorlatban" című elméleti munkára időt szakítsak.

Valamikor a 20-as, 30-as években az egyszerűbb ember számára luxuscikk volt a zene. Ez ma már feloldódott, de tovább kell vinni, s az egész népet kellene a kulturális művelődés keretén belül a zenei műveltség színvonalára is emelni. Ezért dolgozni önmagában is elég hitvallásnak. Az én számomra aligha lehet szebb feladat, mint azt a zenei szintet, amelyet országosan elértünk, a vidéken is kiszélesíteni, továbbadni, időről időre egy-egy részletének megvalósításában közreműködni.

A művészeti díj célja, hogy alkotó munkára serkentsen, a szocialista kultúra megteremtésére buzdítson. A nyilatkozatokból ennek felelősségteljes vállalása pontosan kiolvasható. Kiolvasható a tettvágy, a munkakedv is.

Egészen bizonyos, hogy a díjazottak — s a nem díjazott, de alkotó művészek — terveinek megvalósulása tovább emeli a kulturális színvonalat, a megye szellemi értékét. Éppen ezért is szükséges, hogy a művészek alkotó munkáját a társadalom figyelme, aktív érdeklődése és támogatása kísérje.

Összeállította: BÉNYEI JÓZSEF
Fényképezte: SÜLI ANDOR

Trenyov:

Ljubov Jarovaja

Bemutató a Csokonai Színházban

Trenyov műve a szovjet drámairodalom alapvető alkotásai közé tartozik abban az értelemben is, hogy más művekkel együtt a polgárháború győzelmes befejezése utáni korszak kísérletezéseit lezárja, s elindítja a szovjet drámairodalom fejlődését a maga sajátos útján. A darab magán viseli mindazokat a jegyeket, melyeket Vahtagonov, a szovjet színházművészet halhatatlanja az új típusú drámától — egy hatalmas, kultúrára szomjazó nép igényeit megfogalmazva — megkövetelt: „Ha a művész újat akar alkotni most, a forradalom győzelme után, az szükséges, hogy a néppel együtt alkosson. Nem csupán érette, nem is csak a kedvéért, hanem összeforrva vele: a néppel együtt." Trenyov műve Vahtagonov szerkezeti, formai követelményrendszerének is tökéletesen megfelel: „A népi színház előadásainak — írja Sztanyiszlavszkij kiváló tanítványa — feltétlenül hatalmas méretűeknek kell lenniük, feltétlenül nagy tömegjelenetekre van szükség, feltétlenül hősies témákat kell színrehozniuk."

Hősi téma

Trenyov ebben a drámájában hősies témát állít színpadra: a téma maga a forradalom. Nem a hősies harcok történelmileg konkrét valamelyikét, hanem a forradalom irodalmilag megfogalmazott lényegét, mely éppen olyan hiteles, mert sűrítve — tipizálva — jelenik meg térben és időben, az emberi jellemek rajzában mindaz, ami magát a Nagy Októberi Szocialista Forradalmat konkrétan is jellemzi.

Mik ezek a jellemző vonások? Mindenekelőtt a mindkét oldalon megmutatkozó roppant elszántság (a fehéreknél elsősorban a tisztek részéről), ami már önmagában is biztosítja a darab lendületességét, drámai feszültségét. A dráma típusai jórészt egyéniségek is, amennyiben az író megpróbálja konkrét emberi tulajdonságokkal is felruházni őket, s így — bár a két pólus jól kirajzolva áll előttünk — más és más emberek az egy táborba tartozók indíttattásuk, tudati fejlettségük szerint. Koskin például a rendíthetetlen forradalmár típusa. Ő világosan látja a célt, módszerei forradalmi tapasztaltságra vallanak. Svangya viszont naiv forradalmár. Marxot élő orosz embernek hiszi, a forradalom ügyével még csak érzelmileg azonosult, de ez is eltéphetetlen köteléknek számít. Jarovaja fokozatosan magasodik fel az eszméhez, neki meg kell harcolnia saját magával, érzelmeivel, amíg eljut a feltétlen azonosulásig. Nem véletlen, hogy a darab címe az ő nevét viseli. Számtalan átmeneti és jellegzetes alak mellett még azt említem meg, hogy Trenyov a fehéreket is egyéni arcéllel láttatja. Jarovoj — bár a vörösök legádázabb ellensége — különb ember, mint Malinyin vagy Kutov, mert minden mást alárendel az ügynek, melyért harcol, s kész meghalni is érte. Más kérdés, hogy mélységesen reakciós, az orosz néptől idegen érdekeket képvisel. Trenyov drámájában tehát erő erőnek feszül, s ez a darabnak kétségtelen értéke.

A történelmileg adott konfliktus mellett egy másik, a dráma szempontjából nem kevésbé jelentős konflikus húzódik végig a darabon. Ljubov Jarovaja nagy megpróbáltatásáról van szó. Érzelmeire hallgasson-e, és férjét kövesse; vagy mondjon le a férjéről, s maradjon hű eszméihez? A drámai séma tulajdonképpen nem új, elégszer találkoztunk vele. Jarovaja katarzisa azonban olyan történelmi helyzetben megy végbe, amikor a döntés életet követelhet, s ez a körülmény fokozza a drámaiságot.

Ábrázolási módszerek

Trenyov ábrázolási módszereiben az élet sokféleségét követi, vagyis a drámai hangokat nemegyszer vígjátékival váltja, sőt még romantikus, népmesei elemeket is belevegyít. Mindez valamiféle teljességet, befejezettséget kölcsönöz a műnek, pótolva bizonyos szerkezeti, ábrázolásbeli hiányosságokat.

Mert a darab korántsem hibátlan. Elsősorban azért, mert epizódok halmazából áll, s az epizódok némelykor elterpeszkednek, elnyomják magát a főmotívumot. Ezáltal a darab a történelmi játék vagy a történelmi revü műfaja felé is közelít. Kisebb-nagyobb dramaturgiai hibák is észlelhetők, melyeket a rendezők sem küszöböltek ki mindenhol. Gondolok például arra a jelenetre, amikor Jarovaja megismeri elveszettnek hitt férje törülközőjét a professzorné kezében, elindul ezen a nyomon, s mégis úgy tér vissza a színpadra, hogy az eredményről nem értesíti a nézőt. De zavar az a körülmény is — minden ízében realista darabról lévén szó —, hogy a kastély, azaz a főhadiszállás előtt fegyveres őrök vigyáznak, ennek ellenére minden rendű-rangú civil és katona ki- és bejárhat.

A rendezés problémái

Ezek a megjegyzések már átvezetnek a színpadra állítás, a rendezés problémáihoz is. Giricz Mátyás és Ruszt József realista díszletek között (Gara György munkája) valósítják meg elképzelésüket. Az eredetileg öt felvonásból álló drámát négy felvonásba sűrítik, gyors, pergő ritmust diktálva az eseményeknek. A fokozott tempóval hiánytalanul érzékeltetik a forradalom lendületét, a vörösök visszatérésének szükségszerűségét. A gyors ritmus azonban sajátságos módon nem kedvez Jarovaja belső konfliktusa érzékeltetésének, annál is inkább, mert a hősnő viszonylag keveset van színen, fejlődése csendben, nem a nézők előtt történik. Megítélésem szerint éppen ezért az ő jeleneteinek nagyobb hangsúlyt kellett volna biztosítani.

A szereplők

Az elmondottakból következik, hogy Ljubov Jarovája szerepe nem könnyű színészi feladat. Szakács Eszter alapjában véve mégis sikerrel birkózott meg vele, bár a figura asszonyiságát nem mindig hangsúlyozza kellőképpen. Bángyörgyi Károly (Jarovoj) illúziót keltően eleveníti meg az elszánt, bonyolult jellemű, a maga módján rendíthetetlen ellenforradalmárt. Az ő játékában érezzük, hogy a fehérek ügye mindennél fontosabb számára, még az asszony elvesztése árán is. Huszár László (Svangya) a darab egyik leghálásabb szerepét tehetségesen alakítja, kiaknázva egyfelől a figura naivitását, másfelől viszont ravasz tulajdonságait. Az előadás legjobb alakítása alighanem Dégi István játéka Csir szerepében. Hasonlóképpen értékes művészi teljesítményt nyújt Sárosdy Rezső (Koskin), Gerbár Tibor (Malinyin), Csáky Magda (Panova) és Sárközy Zoltán (Jeliszatov) karakterszerepében. Tulajdonképpen a dicséret hangján kell megemlékeznünk a hatalmas szereplőgárda minden egyes tagjáról (mintegy harminc név szerinti szerep van a darabban), mert tudatosan és fegyelmezetten játszották kisebb-nagyobb szerepüket, s úgy mozogtak a színpadon, hogy a rendezői szándék értelmében végig illúziót keltően érzékeltették a dráma eredeti miliőjét. Tréfás György, Sárady Zoltán, Dózsa László, Szabó Ibolya, Novák István, Hegedűs Erzsi, Kiss László és a többiek azért érdemelnek elismerést, mert az előadás folyamán többször is akad villanásnyi jelenetük, s ezért állandó készenlétben kell állniuk ahhoz, hogy a dráma menetében megfelelő helyet foglaljanak el. Az előadás sikere csakis az együttes jól összehangolt munkája révén valósulhatott meg.

Ebbe az együttesbe tartozik természetesen Greguss Ildikó, a jelmezek és Zakar István, a maszkok tervezője is.

Bakó Endre

MAJDÓ-BIHARI NAPLÓ
6. oldal — 1967. november 12.

KÖNYV

LOVASHADSEREG

Polgárháborús élményekből fakad Babelnak a húszas években írott romantikus novellagyűjteménye. Bugyonnij legendás I. lovashadseregében feltűnt egy zömök, széles arcú, magas homlokú, nevető szemű újságíró, Ljutov-Babel, aki fényképszerű naturalizmussal örökítette meg a polgárháború epizódjait. Gránát tépte utakon, felperzselt mezőkön, égő templomok mellett vonul a lovashadsereg, hogy megvédje a forradalmat a lengyel intervenciósokkal szemben.

Babelt lényegében Gorkij indította el, az ő tanácsára ment az emberek közé, életismeretének elmélyítése végett. Ezért járta meg a polgárháború frontjait, szolgálta a forradalmat Galíciában, Ogyesszában, Pétervárott, Tbilisziben. A Lovashadsereg novelláiban Babel nem alkotja meg sem a hadsereg összképét, sem a lovaskatona típusát. Ezért sok elmarasztaló bírálat érte a művet már megjelenése idején. Babelt elsősorban a rendkívüli, a szokatlan, az extravagáns vonzza, a polgárháború és az emberi tudat viszonya, az a kérdés, hogy joga van-e a forradalomnak a jövő érdekében az erőszakhoz és vérontáshoz. Két világ tragikus konfliktusa, a forradalom első éveinek drámai feszültsége tükröződik vissza ezekben az elbeszélésekben. Az ábrázolt jelenségek mögött pedig ott húzódik egy bonyolult, ellentmondásos, „nehéz sorsú" író (Babel önjellemzése) belső harca.

Babel lovaskatonáit a lélektani kontrasztok jellemzik. Egyaránt képesek kegyetlenségre és emberségre, durvaságra és gyöngédségre, önzésre és bajtársiasságra. Néha az ösztön, néha az értelem vezérli őket. „A só" Balmasovja pl. atyai gondoskodással vesz körül egy asszonyt, akit anyának gondol, de amikor megtudja, hogy a pólyában gyermek helyett egy pud só van, saját kezüleg végzi ki. Idézhetnénk Kurgyukov alakját is, aki bátyjával együtt öli meg az apját, mert Gyenyikin századparancsnoka volt, ugyanakkor megható gyöngédséggel gondoskodik Sztyopka nevű lováról.

Babel hitt a művészet világot átalakító erejében. Témáit, alakjait a való életből vette, ebben a tekintetben Gorkij munkássága volt az útjelzője. Az író maga így határozta meg „ars poeticá"-ját: „Nem értek a kitaláláshoz. Ismernem kell mindent a legapróbb részletekig, különben semmit sem tudok írni. Pajzsomra ez a jelszó van vésve: Valóság." Babel világ- és életérzése ennek ellenére romantikus. Kedveli a lírai tájakat, a sejtelmes holdfényt, a régi templomokat. Romantikus egzotikum és aprólékos naturalizmus — ezek az összetevői a babeli novelláknak. Jól szemlélteti ezt a következő részlet: „A romok nyirkos penésze virágzott, akár egy operai díszletpad márványa. Felzaklatott szívvel vártam, mikor lép a színre Rómeó a fellegek mögül, egy csupa atlasz Rómeó, aki a szerelemről énekel, mialatt a kulisszák mögött az elszontyolodott világítós ujja ott babrál a hold villanykapcsolóján (28. o.)."

Babelban van valami a francia szellemből. Írásait gyakran hasonlítják Flaubert, Maupassant műveihez. Igen találó Sklovszkij megjegyzése: „Babel olyannak látta Oroszországot, amilyennek egy francia láthatta — egy író, akit Napóleon hadseregébe osztottak be."

Az „Ogyesszai történetek" a Lovashadsereggel egyidőben keletkeztek. Az egzotikumot, a romantikus szertelenségeket, az élet paradoxonjait kedvelő író a régi Ogyessza alkonyát, a festői Moldavankát rajzolja meg. Itt már elmosódik idő és történelem, hogy helyet adjon Babel gazdag humorának. Felejthetetlen figurákat teremt: Froim Gracsot, az öreg betörőt, a kozák Ljubkát vagy a merész Benya Kriket. Bizonyos költőiség lengi körül ezeknek az ogyesszai banditáknak az alakját, akik egy kicsit mintha Gorkij romantikus mezítlábasainak lennének az utódai. Bőségesen árad az ogyesszai zsargon, amely jellemző Ilf-Petrov írásaira is. A nagyvárosi zsargon ilyen megnyilvánulásait olvashatjuk pl. Babelnál: — „Ide figyeljen, Károly... egypár szavam volna magához." (151. o.) vagy „Mire van gondja egy ilyen atyuskának? Egyébre se, mint hogy felhajtson egy jókora stampedli vodkát, vagy a pofájába vágjon valakinek, meg a saját lovaira van gondja" (159. o.).

A kötet harmadik részét Babel önéletrajzi vonatkozású írásai alkotják (Galambdúcom története, Az első szerelem, A pincében, Ébredés), amelyeket az elbeszélőnek, egy beteges, „lángoló képzeletű" zsidófiúnak a személye fog össze.

Novelláit olvasgatva nem lehet észre nem venni pazar hasonlatait, szokatlan metaforáit. Pausztovszkijt Babel nyelvének rendkívüli elevensége és tömörsége varázsolja el. Erenburg a kötethez írott utószavában az alkotó módszer tekintetében Babelt Hemingwayvel, Caldwellel és Steinbeckkel helyezi egy sorba. (Európa Könyvkiadó, Bp. 1967.)

Balló Károly

ŐSZ

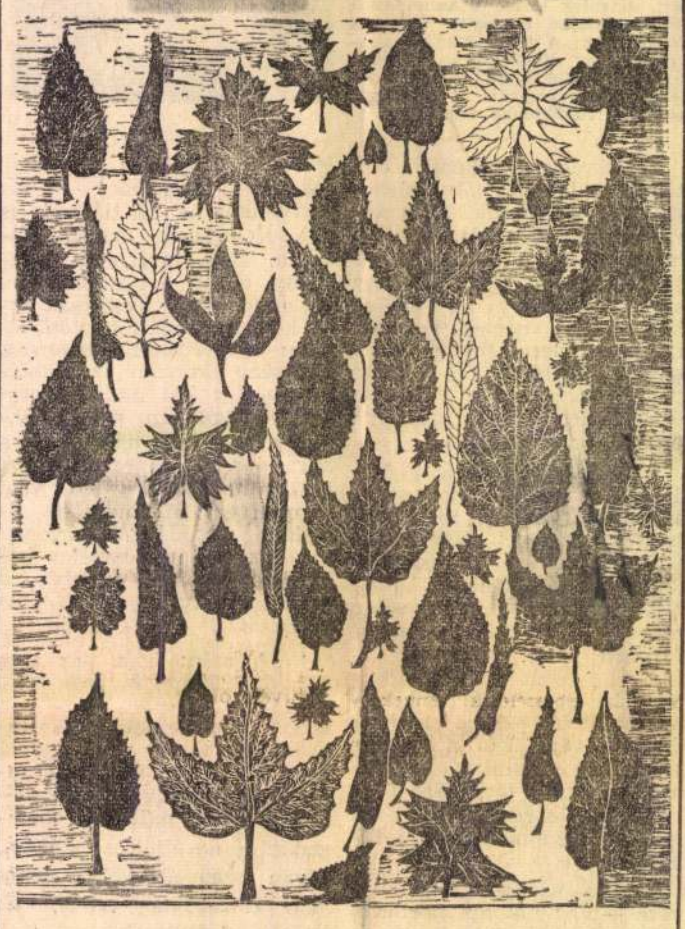

Szabó László

Karikás Frigyes:

Nana Paraszkejeva

(Részlet)

Úgy harmadéves inasgyerekkoromban visszakerültem a falumba. Az iparvasúti mozdonyokat javítottuk ott a mesteremmel, meg néhány Aradról jött segéddel.

Mikor az első mozdony kész volt, vonalpróbára mentünk öt-hat kis vagonnal. A kiszindai bakterháznál megálltunk. A mester és a segédek leszálltak a hajtószerkezetet és a csapágyakat megvizsgálni, nem tágult-e vagy nem melegedett-e át. Egy tizennyolc év körüli román fiú, az egyik fékező, megállt a masina előtt, és bambán bámult fel rám. Rögtön megismertem a játszótársamat, a Trajánt. Némi büszkeséggel, úgy a mozdonyból kihajolva szóltam le hozzá:

— Szervusz, Traján!

— Szervusz — mondta ő férfiasodó hangján.

— Hát te fékes vagy?

— Nem látod?

— Dehogynem, csak nem ismertelek meg mindjárt. Megnőttél.

— Te is megnőttél, de azért én mindjárt megismertelek. Mondd, jó lesz most már a masina?

— Hát persze, hogy jó lesz — mondtam olyan hangon, mintha az egész munkát én végeztem volna.

— Akkor jó, legalább nem lesz annyi munka vele. Már az üres vagonokat sem tudta felhúzni.

— Ne félj tőle, most felhúzza majd akár az egész falut is. Jól megcsináltuk.

— Mikor jövünk le?

— Majd estére.

— Csak el ne késnénk a komédiától — mondta, nagy aggodalommal nézve végig a mozdony körül foglalatoskodó embereken.

— A komédiába akarsz menni?

— Öhöm. Segítettem tegnap gödröt ásni a sátorhoz, aztán azt mondta a komédiás, hogy majd bemehetek máma ingyen. Nem jössz velem?

— Nem engednek be.

— Dehogynem, engem jól ismer a komédiás, megmondom majd neki, hogy a testvérem vagy.

— Akkor beenged?

— Persze, hogy beenged.

— Jó, akkor este majd elmegyünk.

Vígan füstölve zártuk be a fűtőházat és ballagtunk befelé a faluba. Jóval hét óra előtt értünk a piactérre, ahol egy nagy kerek sátor volt. A sátor bejárata előtt sok román gyerek állott, mi is közéjük vegyültünk és bámultuk az ajtó előtt reklámot csináló komédiásokat.

Egy frakkba öltözött ember, akinek lovaglóostor volt a kezében, az lehetett a főnök közöttük, mert a többiek igazgató úrnak szólították. Mikor odaértünk, az igazgató úr éppen akkor kérdezte a mellette álló lisztes arcú bohóctól:

— Hát még mi látható a mi világhírű cirkuszunkban?

— Az indiánust nyelő kard.

— Maga szamár, Auguszt. Nem az indiánust nyelő kard, hanem a kardot nyelő indiánus. Hát mi látható még azonkívül?

— Huszonöt métert ugró emberbolha. Hehehe.

Erre az igazgató úr úgy képen törölte az Augusztot, hogy az hármat bukfencezve begurult a cirkuszba, a bámészkodó emberek és gyerekek nagy kacagása közben.

— A huszonöt métert ugró bolhaember látható nálunk kérem. Azonkívül birkózás, ahol maga Czája János mérkőzik a híres muszka birkózóval. Továbbá a kalusert táncoló ló, bemutatva az igazgatóné által és záradékul egy némajáték. „A halálos kézfogás". Tessék-tessék a jegyeket megváltani, amíg el nem kelnek. Első hely húsz krajcár, második hely tíz krajcár, állóhely öt krajcár. Az előadás azonnal kezdetét veszi.

Mikor az igazgató befejezte a mondókáját, oldalba böktem Trajánt, aki levett kalappal állt az igazgató elé:

— Domnu igazgató! Engedje be a testvéremet is a komédiába.

— Van pénzetek? — kérdi az igazgató szigorú hangon.

— Nincs, de én segítettem a gödröt ásni a sátorkaróknak.

— Elmenj innen, mert mindjárt kapsz egy pofont.

— Igazgató úr — vetettem közbe —, a Traján ásta a gödröt, hát legalább őt eressze be.

— Elmenjetek innen, mert mindjárt rátok uszítom a kutyákat. Sok haszontalan kölyke... — s ezzel már ott is hagyott bennünket, sietett be a komédiába.

Csalódottan néztünk egymásra a Trajánnal és a bámészkodó nép nevetésére szégyenkezve húzódtunk félre.

— Gyere, menjünk haza, Traján — mondom szomorúan.

— Nem megyek — felelte dacosan —, azért is megnézzük a komédiát.

— Hát hallod, hogy nem eresztenek be.

— Mégis megnézzük.

— Hogy fogjuk megnézni?

— Majd keresünk egy lyukat a ponyván és ott fogunk bekukucskálni.

Erre körüljártuk a sátort, kerestünk

Telefon: 188-296, 188-307
Félegyházi László
ALFÖLD

/1021 1964 JUN

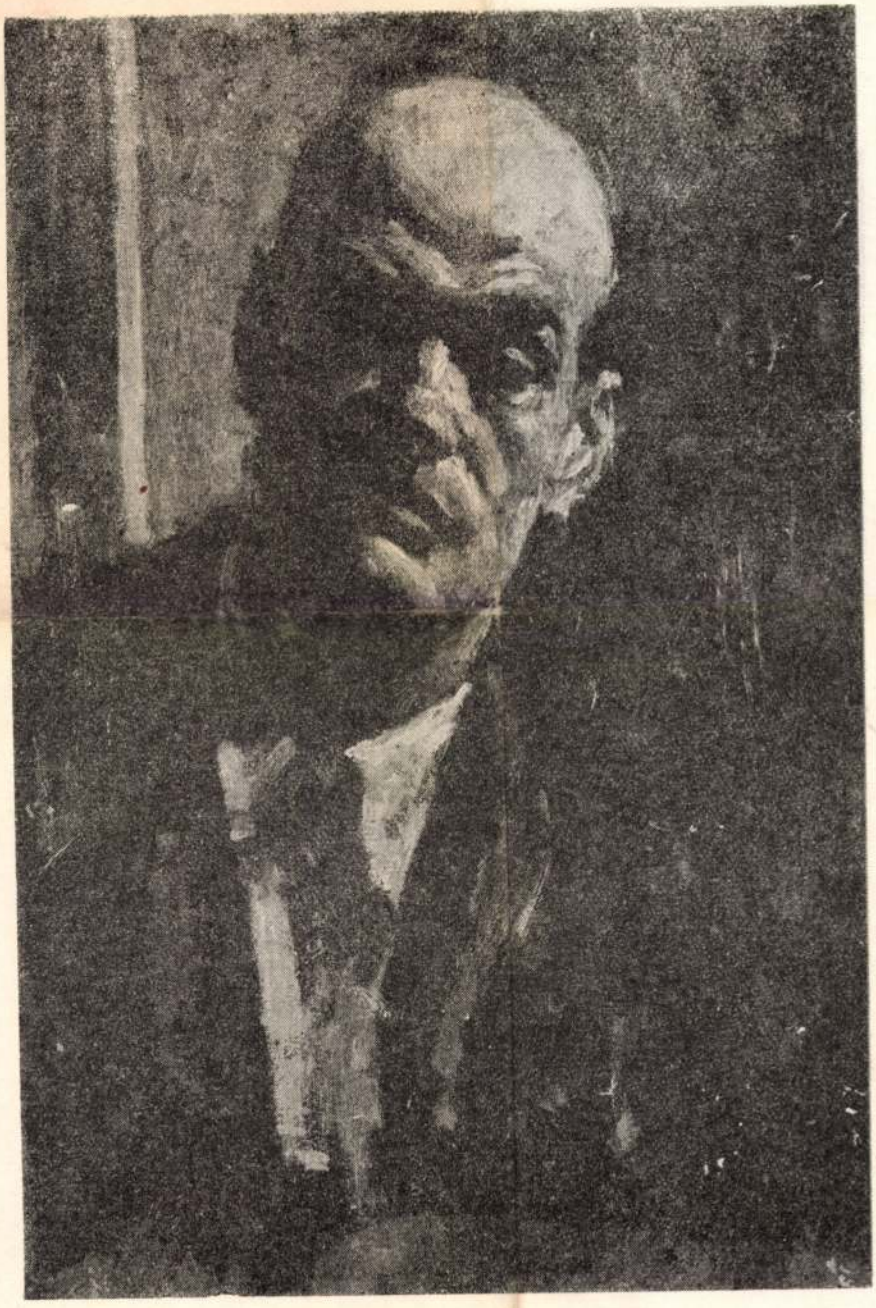

Félegyházi László: Önarckép

Magyar Hírlapíró
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Bajcsy-Zs.

Félegyházi László: Kislány portré

MDK

Félegyházi László

Ablak előtt, of.

Reggel, of.

Napsütés, paszt.

N.Szal. 9?. csop.kiáll. 1941. szept. Debreceni festők.

Félegyházi László

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Hajdú-Bihar megyei Napló

Érdekes műsorok a Csokonai-klubban

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Hajdú-Bihar megyei szervezetének debreceni Csokonai értelmiségi klubja számára érdekes havi műsort állítottak össze.

Kiemelkedő eseménynek ígérkezik május 15-én este az egészségügyi felvilágosító kisfilmek bemutatója, ahol két amerikai (*Hogyan érheti baleset otthonában?* és *Vigyázat az orvosságokkal!*) és egy csehszlovák filmet (*A gyerekek vádolnak*) vetítenek.

Két nappal később — május 17-én, pénteken *Félegyházi László* Munkácsy-díjas debreceni festőművész kiállítását nyitják meg a klubban. Május 22-én *Mocsár Gábor*, az Alföld főszerkesztője tart előadást *Irodalmi életünk mai problémái* címmel.

Látogatást tet

Finn Köztársa
felesége, valar
ket kísérő poi
dalmi személyiségek. A vendégek *Dobi Istvánnak*, az Elnöki Tanács elnökének és feleségének meghívására tartózkodnak Magyarországon. A finn elnököt útja során elkísérte *Dobi István* és felesége, *Losonczi Pál* földművelésügyi miniszter, *Pulya Frigyes* külügyminiszter-helyettes, vala-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Hajdú-Bihar megyei Napló

1967 DEC 17

Félegyházi Zsuzsa

Félegyházi László 1021 KIÁLLÍTÁSÁRÓL

A művészeti alkotások korszerűsége létrehozójuknak szemléletmódja és egyéb meghatározó jegyek mellett nem utolsósorban formaviláguk, kifejező eszközeik korszerűségétől is függ. Ezért tűnik végső fokon másodlagosnak, hogy Félegyházi László művészetének jelenlegi — a Medgyessy-teremben kiállított festmények által igazolt — eredményeit a legi kiállításon. Úgy tűnik, hogy az alkotó az említett két téma számtalan lehetőségét idézi meg, tökélesíti képről képre haladva, s talán maga sem tud betelni ennek a magasrendű művészi „játéknak" örömeivel.

Szokás Félegyházi Lászlótól számonkérni, hogy nem vállalkozik nagy lélegzetű alkotások, többalakos kompozíciók festésére, és megelégszik festői „etűdök" létrehozásával. Talán nem jár messze az igazságtól az a feltételezés, hogy éppen a rendkívüli igényesség terelte művészetét abba az irányba, amelynek kiteljesedését az utóbbi években figyelhettük meg, s amelynek a Medgyessy-teremben megrendezett kiállítás is bizonyítéka.

A kiállított művek az élet egy-egy részletét emelik a művészet régióiba. Igaz, hogy a csendéletek elrendezettségének célszerűsége és a portrék személytelensége fiktív jelleget kölcsönöz valamennyi alkotásnak, de a művész megformáló lendületének, rendkívüli dinamizmusának állandó jelenléte feledtetni tudja ezt.

Sok tűnődésre adhatna okot annak kinyomozása, hogy a képalkotásnak milyen eszközei teszik sajátossá, egyedivé Félegyházi László műveit. Ami talán legszembeötlőbb és leglényegesebb, az a képen belüli ellentétek: a kompozíció nyugalma és — a pasztelltechnikából adódó lehetőségek kihasználása által — a megmunkálás mozgalmassága közötti feszültség mérnöki és pszichológiai pontossággal kiszámított egyensúlya. Egyaránt érvényes ez a csendéletekre és az egyalakos portrészerű kompozíciókra. A csendéleteken a tárgyak egymás mellé helyezése, a portrékon az ábrázolt személyek testtartása

Félegyházi László: LEÁNY TÁLLAL

képzőművészet története folyamán kialakult stílusirányzatok közül melyikhez (az impresszionizmushoz vagy az expresszionizmushoz) érezzük-e közelebb állónak. Mert ezek a képek elsősorban nem stílusjegyeikkel, hanem a művésznek a megvalósításban jelen levő emberi és festői nagyvonalúságával, „színdramaturgiájuk" egyidejű szokatlanságaival és hagyománytiszteletével, energiabőségük és meditatív jellegük különös ötvözetével, s ki tudná megfogalmazni, hogy a művészi tudatosság hány kitapintható és tetten nem érhető eszköze által hatnak a szemlélőre.

A kiállítóterem falain sorakozó csendéletek és egyalakos figurális kompozíciók nagy igényű festői magatartásból fakadó művészi tevékenység produktumai. Nem sok kiállításon találkozhatunk a tökéletes képi egység kialakítására való törekvésnek olyan egyértelmű, következetes és megalkuvás nélküli igényével, mint a jelen-

klasszikus értelemben vett harmóniát hordoz. A festék felhordásának dinamizmusa, száguldó lendülete azonban a kompozícióban eleve kialakított harmóniát végtelen feszültség légkörével veszi körül. Az egyensúlyt — ami a szemlélőben vizuális élményként jelentkezik — csupán Félegyházi László mesteri biztonsága teremti meg.

Külön kell szólnunk a néhány olajképről, melyeknek tematikája, kompozíciós és megmunkálásbeli tulajdonságai csaknem azonosak a pasztelltechnikával készült művekével, a pasztellek mégis mintha élőbbek, frissebbek és emlékedettebbek lennének.

Nyílnak kiállítások újabban, melyeken muzsikával segítenek a kiállítás rendezői a látogatóknak a képzőművészeti alkotások lényegéhez, hangulatához közelférkőzni. Ha Félegyházi László kiállításán ezt alkalmazták volna, talán Debussy kamaraművei közül kellett volna választaniuk.

Magyari Vilmos

Századunk magyar [illegible]

SARKADI IMRE

Életpályájának kezdetei Debrecenhez kötik. Itt is született 1921. augusztus 13-án, itt is érettségizett s lett utána gyógyszerészsegéd, egyetemi hallgató, majd nyomdász és újságíró. 1946-ban Budapestre költözött, a Szabad Szó munkatársa lett A fővárosban volt újságíró, lektor, dramaturg, közben 1951-ben Balmazújvároson tanár, majd halála előtt 1960—61-ben gyári munkás.

Élete elégett, tragikus véget ért, öngyilkos lett 1961. április 12-én. Halálának körülményei mindmáig tisztázatlanok, nem tudja senki, miért választotta ezt az utat problémáinak megoldására. A parasztgyerek szétesett, sokat ivott, nagy emberi problémákkal birkózott. Mindenesetre élete teljében, akkor választotta a halált, amikor legnagyobb alkotásai, A gyáva, az Elveszett paradicsom egészen nagy jelentőségű írói pályát sejtettek.

Móricz példája nyomán indult el, a paraszti világ életét ábrázolta nagy drámai erővel, mindvégig különleges érzékkel a tragikus konfliktusok iránt. Utolsó műveiben általánosabb érvénnyel keresi az igaz emberi magatartás és etika kérdéseire a választ. Novellái, kisregényei a legjelentősebb alkotásai, bár drámaíróként is egyike a század legjobbjainak. Filmjei — Körhinta, Dúvad, Elveszett paradicsom — nemzetközi sikert is hoztak számára.

Úgy ment el, hogy az életmű nem tudott beteljesedni. Az Oszlopos Simeon válságait nem tudta művekben megoldani, életét adta oda érte.

B. Nagy László:

KÁRPÓTLÁS

...a mű mindig kárpótlás azért, amit meg nem élhetünk: oda mentjük át nemesebb, tisztább lényünket: ott azonosulnak magunkból eredt ideáinkkal. A tes mozgása nehezebb, mint az életé, a gondolatot könnyebb megszabaditani a rossz reflexek ártalmától, mint a sejteket, az idegeket. De abban feltétlenül hitt, hogy művekben továbbfejlesztheti, továbbemelheti önmagát, hitt, felszabadult volt, mint aki személyes dolgait becsülettel elintézte, s tele volt új tervekkel, elképzelésekkel, melyek be voltak népesítve Szabó István testvéreivel, rokonaival.

Így volt? Így. De bajok, bántások is érték, érdemtelenül idegölő huzavonák, részvéttel álcázott közömbösség: megannyi újabb akadály, megannyi tenyér, mely lökte vissza, a kút pereméről, vissza a mélybe...

A nagy magyar írók mélységes népszeretete élt benne. „Hőn szerette, imádta gyalázatában is" nemzetét — „ugyanaznak tudta magát" vele, de ezt a mély elkötelezettséget nem tudta helyesen, világosan értelmezni. Nem döbbent rá, hogy az egyes ember élete millió elkötelezettség közé szövődik, de éppen ezért szabad a választása, hogy ne az erősebbet, a történetileg pillanatnyi viszonylatok felé húzót, hanem az igazabbat válassza: a jövőbe pányvázza magát. Hisz az emberiség, a nép egyeteme, a közösség is a jövő útjait-módjait kutatja, az igazibb életforma lehetőségeit keresi, formálja — s nem e folyamat kényszerű és átmeneti zökkenői, hanem az értelme az igazi, az egyént is felszabadító elkötelezettség.

MŰVEI

Sarkadi Imre írásaiból 1962-ben megjelent egy terjedelmes, kétkötetes válogatás A szökevény címen. 1966-ban másodszor is kiadták. Első kötetében a drámákat — Út a tanyákról, Szeptember, Oszlopos Simeon, Elveszett paradicsom — és a kisregényeket — Gál János útja, Tanyasi dúvad, Viharban, Bolond és szörnyeteg, A gyáva — találjuk. A második Sarkadi elbeszéléseit és karcolatait tartalmazza, mintegy 500 oldalas válogatásban. Színművei és kisregényei korábbi kiadásokban is hozzáférhetőek. Nem szerepel A szökevény kötetei-ben két regénye: az 1950-ben megjelent Kísértetjárás Szikesen és az 1951-ben kiadott Rozi. Hasonló módon kiegészíthetik a fenti válogatás anyagát Sarkadi novelláskötetei: Barta Mihály szerencséje (1952), Verébdűlő (1954), Elmaradt találkozás (1956). Sarkadi Imre számos írása csak folyóiratokban, újságokban olvasható.

SARKADI IMRE:

ÖNZŐ

A nyár elején Joli írt haza a szülőknek, hogy kislányával együtt náluk töltené a szabadságát. Mióta hazulról elkerült, hatodik éve, egyszer se volt otthon. S most teljes két hétre ígérte látogatását. A két öreg örült is, és nyugtalan is volt; az öröm keveredett a nyugtalansággal. Vajon hogy érzi majd magát két hétig.. nem unatkozik-e majd? S az a csöpp gyerek, még másfél éves sincs, mit csinál itt az udvaron egész nap? Hiszen nem szokott az ahhoz, hogy liba, kacsa, csirke, kutya, malac mászkáljon körülötte, s hogy félti majd az anyja! Joli néhány nap múlva megérkezett a kislánnyal. Férjéről csak annyit mondott, külföldön van, s neki a szabadságát most kellett kivennie, nem várhatott rá, hogy együtt nyaraljanak. Az öregek boldogok voltak.

Egy ilyen kis hegyi faluban a nyaralás annyi, hogy az ember reggel, leginkább kora reggel felébred, aztán megreggelizik, sétálgat egy kicsit, s várja az ebédidőt, azután a délután is eltelik, rokonokkal, ismerősökkel lehet beszélgetni, csupa olyan dolgokról, ami egy cseppet se érdekes. Ezek inkább kérdezősködnek, s észrevehetik, hogy Joli a kérdésekre nem szívesen felelget. állatok legelhetnek, annyi kis föld, hogy talán a kenyeret megteremni elég — aztán tizenöt kilométerre a bánya, ahova a férfiak fele dolgozni jár, s a közelben az útépítések, ide jár a másik fele. Joli is a bányában kezdte, onnan férjhez ment hirtelen egy mérnökhöz, attól rövid és viharos házasélet után elvált, de mindjárt elvette a mostani férje; ez a külkereskedelminél dolgozik, tehát sokat utazik ide-oda.

A közelben viszont két nagy üdülő is van, az egyik óra, a másik másfél óra gyalogútra. Ezek olyanok, mintha egy-egy kis városi központ lenne a falu közelében. Innen kapják a postát, innen vehetik a zöldségboltokban nyaranta a paradicsomot és paprikát, amely az ő éghajlatuk alatt csak augusztus végére kezd érni, s éppen ezért nem is érdemes termelni. S ide hordják fel eladni a tejet, túrót, gombát — ni-főzni. Megsüt egy kacsát, de két is rántott, vászonzacskóba vös cserépkorsób szamócát s máln reggel még felg lőhöz, mert a fa fogyott a vaníli akart sütni. Dé vissza, fáradtan, leült a konyhaas csóválva nézte a tarka, varrott sz

A többiek má de benn voltak a cigarettázott, s e vasott, az öregem akkor az öregass megkérdezte:

— Te Joli. Iga disszidált?

Joli felnézett Látta anyja vár arcát, apjára néz kent a kérdéstől, éppen kirohant a

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Hajdubiharmegyei Népujság

1964 MÁR. 12

Képzőművészeti kiállítás az orvosiműszer-gyárban

Jelentős kulturális esemény zajlott le március 10-én, pénteken délután 3 órai kezdettel az orvosiműszer-gyár művelődési termében. Ekkor került sor az üzem fiatal alkotó képzőművészeinek közös kiállítására. A kiállítók valamennyien az Ady Endre művelődési otthon képzőművészeti szakkörében ismerkednek a művészetekkel. Tehetséges alkotásaik, az egész kiállítás bizonyítja, hogy a sokoldalúan művelt ember kialakítását jól segítheti elő a képzőművészeti műveltség gyarapítása is. A kis házi-tárlaton stúdiumok, csendéletek, grafikák kerültek bemutatásra. A tárlatot Félegyházy László Munkácsy-díjas festőművész nyitotta meg.

Félegyházi László Munkácsy-díjas festőművész megnyitja a kiállítást

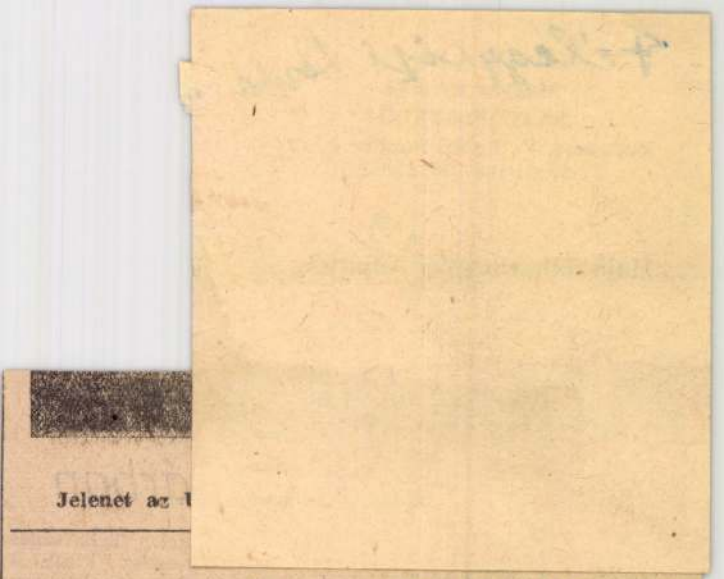

Jelenet az

Keres Emil előadói a Kossuth egyeter

A Kossuth Lajos Tudományegyetem szakszervezeti bizottságának és KISZ-bizottságának közös rendezésében *Keres Emil*, a Thália Színház művésze adott nagysikerű önálló előadói estet az egyetem aulájában. A több száz főnyi közönség nem a nemzeti és világirodalom monumentális, reprezentáns pózokra leginkább lehetőséget adó verseit hallhatta itt, hanem a kevéssé ismerteket, lírából, prózából egyaránt. És ez is kétségtelen érték. A válogatót dicséri. Az előadott művek nagy része talán a legritkábban pódiumra kerülők közül való. Petőfi Fölszedtem a sátorfámat című versétől Majakovszkij Sápszedőkjéig, vagy Csehov A kegyelmes úr naplót ír című szatirájától Radnóti önéletírásának részletéig.

Keres lenyűgöző egyszerűséggel, mindenütt lényeglátó és azt is hangsúlyozó szövegmondásával, de az interpretátor alázatával közeledett a művekhez. Talán nem is szaval a hagyományos értelemben, hanem magyaráz, értelmezi a verset és értelmezni kényszeríti a hallgatót is. Az az előad úgy, hogy hozzánk valóban Petőfi, Neruda, Karinthy, Csehov, Váci Mihály szólt és ő csak a felmutatásban segített.

Hallottuk a széles jókedvében itt-ott még magát el is kurjantó Petőfit versben, levélben egyaránt. A szép, szomorú Juhász Gyula is vallott nekünk szellemes írásában örök szerelméről, a könyvről. Előttünk szólott csodaszépen a Tiszta szívvel fanyar öntudatú költője a kapitalizmus által kilúgozott kezű mamáról, Flóráról... S folytatta klaszszikus sorokban, fegyelmezetlen felháborodását, Radnóti pusztulása felett érzett bánatát Hárs György (Most kell).

Míg az est első részében Juhász Gyula vallomása adta az alaphangot (A könyvek és én), addig a másodikat Hárs György kedves Tavaszi zsoltára vezette be széles hangulati skálájával. Aztán Pablo Neruda Tavaszhoz írt versét hallhattuk az est egyik fénypon-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Félegyházi Lapló

KELETMAGYARORSZÁG

1964 MÁJ 26.

3

1021

HÁROM DEBRECENI FESTŐMŰVÉSZ GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA NYÍREGYHÁZÁN

Vasárnap délelőtt Nyíregyházán, a Jósa András Megyei Múzeumban ünnepélyesen nyitották meg három debreceni festőművész: Menyhárt József, Félegyházi László és Bíró Lajos gyűjteményes kiállítását. Az országosan is ismert művészek alkotásaiból négy héten át hatvankét művet mutatnak be a nyíregyházi közönségnek. A kiállítás megnyitóján dr. Balogh István, a nyíregyházi múzeum tudományos főmunkatársa mondott beszédet és tartott tárlatvezetést.

Murvai Milán, a KISZ-bizottság titkára, dr. Ördöh János, a városi tanács vb. elnökhelyettese és Nagy Zsigmond rendőralezredes, a városi kapitányság vezetője mondott beszédet. Az ünnepi szónokok emlékeztették a jelen lévőket arra, hogy életüknek egy jelentős állomásához érkeztek: a felnőttek soraiba léptek.

Ezt követően jelképesen 31, a tanulásban, közösségi munkában kitűnt fiatalnak egyenként adták át személyi igazolványát és az emléklapot.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ

festőművész szintén több alkotással szerepel az idei tárlaton. *Olvasó lány, Leány hegedűvel, Szalmakalapos fiú* című képei már készen várják a tárlatot. Legszebbnek találtuk a sok szép és művészi munka között — azt a képet, amely ablak előtt álló fiatal, szőke kislányt ábrázol. Nagyon szép, hangulatos, napsugaras kép, ragyogóak a fényhatások és a színek.

(kc)

Hajdu-Bihar megyei Napló 1958 okt. 11.

Félegy
lázi
imre
Hasta-Bitor mezőgi. Nyolo
1962 nov. 7

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, MUNKÁCSY-DÍJAS:

„Csak ennyit kívánok, legyen olyan derűs az életünk, mint ezé a fiatal vagongyári munkásé."

Szovjet kísérletek és gyakorlati tapasztalatok alapján a gyá szakemberei bevezettek egy új eljárást. Ezáltal a készülék kapacitása megnőtt és évenként ezer kiló penicillinnel termelnek többet. Ez a mennyiség közel 100 ezer ember gyógyításához elegendő. Mindezek mellett jelentős alapanyag-megtakarítást eredményez. Az új eljárás széleskörű üzemi bevezetése még ez évben megtörténik.

A gyárban jelenleg ötféle penicillint gyártanak. A legutóbb penicillinnel sok műszaki probléma merült fel. Szovjet dokumentációk alapján sikerült megszüntetni a termelést gátló tényezőket és közel kétszeresére növelni a termelékenységet.

A szovjet eljárások bevezetését megkönnyítette az a tény, hogy az elmúlt években több mint tíz szakember járt kint a gyárból. Közülük sokan levelezést is folytatnak az ottani szakemberekkel. Többek között rendszeres kapcsolatot tartanak fent a moszkvai antibiotikum-kutató intézettel.

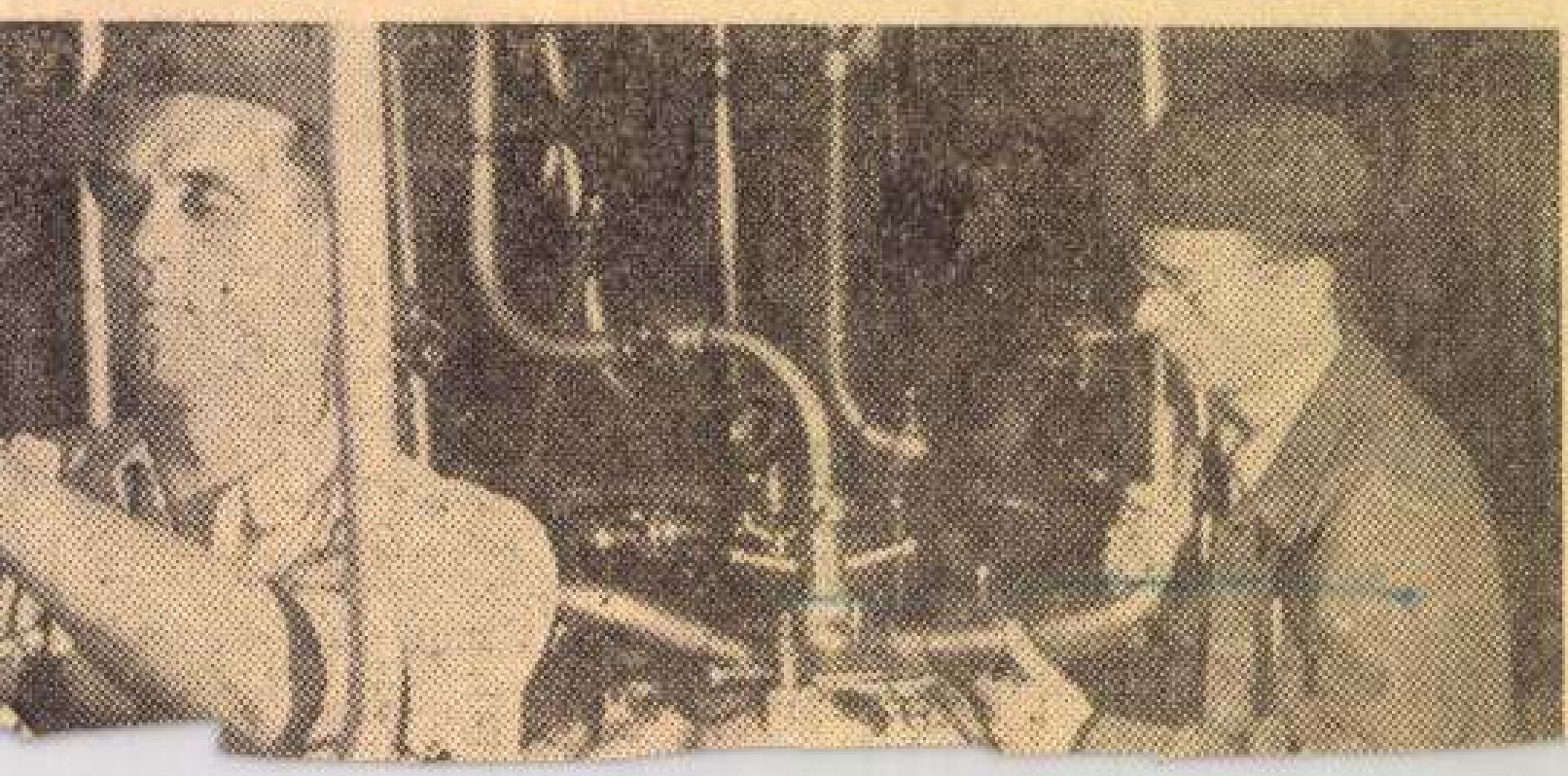

Félegyházi Látkép 1951 SZEP. - 4.

KÜLFÖLDI SAJTÓSZOLGÁLAT
FIGYELŐSZOLGÁLATA
KÉPLAP - DEBRECEN Budapest, VI., Dalszínház u. 1.
Telefon: 227-651, 227-658,

276

A ma valósága olyan szép és gazdag, hogy szebbet és gazdagabbat kitalálni sem lehet

— MONDJA FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ MUNKÁCSI-DÍJAS FESTŐMŰVÉSZ

Vidám ifjúmunkás nevet le ránk a vászonról Félegyházi László debreceni festőművész műtermében. Legújabb képe. Nyikita György vagongyári rúgókovácsot ábrázolja, ahogy az előtte lévő izzó vasat kovácsolja.

Derűs, optimista a kép. Érezzük a képen szereplő munkás alakjából, hogy szereti, örömmel végzi munkáját. A felszabadult, alkotó ember tipikus alakját festette meg a művész.

Félegyházi László beszélni kezd a képről, hogyan szerezte a témát, hogyan festette meg. Szavaiból érezzük: nemcsak a festés művészetét szereti, hanem művészetének témáit, a témákban szereplő alakokat, a bútorgyári asztalosinast, a vagongyári rúgókovácsot is.

Aztán mondja is:

— Alapvető követelmény a ma művészétől, hogy szeresse a dolgozó népet és higyjen harcuk győzelmében, mert hiszen csak így tudja a valóságot hiven és pártosan ábrázolni, úgy, hogy az a jövőbe mutasson.

Az új kép címe „Ifjúmunkás". Ezzel és egy másik új képével, melyet VIII. általános iskolás fiúról festett „tanulás közben" — ez a címe is — szerepel majd a debreceni festőművészek október elején megrendezendő tárlatán. A tárlat legjobb képei a II. Képzőművészeti Kiállításra kerülnek.

Félegyházi László az I. Képzőművészeti Kiállításon a „Bútorgyári asztalosinas" című képéért Munkácsi-díjat kapott. Szerepelt az a képe a magyar képzőművészek moszkvai kiállításán is, ahol a legmelegebb elismeréssel nyilatkoztak róla.

— Sokáig voltak rám hatással a különböző „izmusos", de egyformán formalista, elvont irányzatok — mondja a festőművész. — Pedig harcoltam ez ellen a befolyás ellen. A szovjet festőművészek alkotásai, a szovjet esztéták tanulmányai és a kritikusok bírálatai pedig végképp meggyőztek arról, hogy az igazi művészet egyedüli helyes útja: a valóságot hiven és közérthetően kifejezni. De a ma művészének bűn is elfordulnia a valóságtól, mert hiszen az olyan szép és gazdag, hogy annál szebb, gazdagabb és értékesebb témát kitalálni sem lehet.

— A Vagongyárban például egész életemet szívesen eltölteném, egész életre szóló témák témaanyag kínálkozik ott. A nyáron sűrűn jártam kint vidéken. Munkájukat kiválóan teljesítő dolgozó parasztokat rajzoltam. Rengeteg téma kínálkozott itt is minden egyes utam alkalmával ecset alá. Egyik alkalommal egy traktoros lányt láttam, amint elmerülve uralkodott a gépen. Mély benyomást gyakorolt rám. Legközelebbi képemnek ez lesz a témája: Nagy tagosított földterület.. szántja a traktor.. egy lány vezeti és keményen néz előre — a holnapba.

jelentsék

A házf
cetének
fáratú ve
elügyelő
rékosságra. Az első kiértékelés után hat asszony került ki győztesen a versenyből.

A debreceni állami Zenekonzervatóriumnak az 1951—52. tanévindítására vonatkozó közleménye. Pótvizsgák, felvételi vizsgák, az iskolai tehetségvizsgálatból kimaradtak vizsgája szeptember 6-án és 7-én délelőtt 9-től 1-ig és délután 4-től 7-ig. A felvett növendékek beírása 7-én délelőtt 9—1-ig és délután 4—7-ig. Az összes növendékek beosztása 13-án a falitáblán olvasható. Tanévnyitó ünnepély 14-én délután 4 órakor, tanítás kezdete 15-én. A Konzervatórium felügyelete alatt működő Munkacsoport zeneiovodájába, előképzőjébe és zongoratanszakára való beiratkozás szeptember 3-án és 4-én délelőtt 9—1-ig és délután 4—7-ig. Munkacsoportos növendékek beosztása 13-án a falitáblán.

Mozik műsora

BÉKE: 4, 6, 8 órakor: *Sivatagi 13-ak.* — Szovjet film.

VIG: 4, 6, 8 órakor: *Csók a stadionban.* — Kacagtató csehszlovák film vígjáték.

MÉTEOR: 5 és fél 8 órakor 2 és félórás előadásban két film: *„Harcban a holnapért"* és az *„Ezred fia"*. Magyarul beszélő szovjet film.

KULTURPARK-KERTMOZI: 7. órakor: *Nagy mérkőzés.* — Izgalmas szovjet sportfilm.

Alexandrov-együttes műsorából. 6.30: Magyar és szovjet zenekari muzsika. 6.45: Hírek. 7: Hanglemezek. 7.20: Hanglemezek. Utána: Naptár. 7.45: Lapszemle. 7.55: Műsorismertetés. — 8.05: Hanglemezek. 8.30: Műsorzárás. 11.30: Elbeszélés. 12: Hírek. Hangos Ujság. 12.30: A Honvéd Művészegyüttes hangversenye. 13.15: A Rádió szórakoztató zenekara játszik. 14: Időjárás- és vízállásjelentés. 14.10: Operarészletek. 15.15: Hírek szerbül. — 15.30: Hanglemezek. 15.50: Műsorismertetés. 15.55: Tánczene. 16.20: Iskolások rádiója. 17: Hírek. 17.19: Vasutasok műsora 17.25: Hanglemezek. 17.45: Termelési híradó. 18: Legyetek éberek. Julius Fucsik emlékezete. — 18.40: Hírek németül. 19: A Közalkalmazottak népi együttesének és kórusának műsora. 19.30: Hírek szerbül. 20: Hangos Ujság. 20.35: Versenyben az ország kenyeréért. 20.45: Tűzkeresztség. 22: Hírek.

PETŐFI RÁDIÓ. 5.30: Népzene. — 5.50: MHK-negyedóra. 6.05: Termelési hírek. 6.15: Színházak és mozik műsora. 6.20: Szórakoztató zene a Moszkvai Rádió műsorából. 7: Jó reggelt, gyerekek. 7.15: Hírek szlovénül. 7.35: Magyar népzene. 8: Hanglemezek. 8.30: Hanglemezek. 9.20: Iskolások rádiója. 10: Hírek. 10.10: Éber Fálma és Bernáth Jenő énekel. 10.40: A Rádió népi zenekara játszik. 11.10: Szórakoztató zene. 11.30: Műsorzárás. 15: Színes muzsika. 15.40: Petur György és Hajdú István kétzongorán játszik. 16.10: A Magyar Hangverseny zenekar játszik. 17.15: A terv győzelméért. 17.30: Hírek. 17.40: Tánczene. 18: Dolgozóknak zenéről. 18.30: Hírek szlovénül. 18.40: A könyvek ünnepe. 18.50: Egy falu — egy nóta. 19.15: Sportnegyedóra. 19.30: Tánczene. 21: Hírek franciául. 21.30: Mi történik a világgazdaságban? — 21.45: Szovjet és magyar könnyűzene. 22.35: Részletek szovjet operákból.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Félegyházi László

Hajdúbiharmegyei Népujság

65
1959 MÁJ 4

1021

Alföld 1965.

A JÓZSEF ATTILA IRODALMI SZÍNPAD BEMUTATÓJA

A KPVDSZ József Attila irodalmi színpad az idény utolsó bemutatójaként az Alföld 1965. című műsorral lépett közönség elé. Hagyomány már az irodalmi színpad gyakorlatában, hogy minden évben műsorában egyszer helyet ad a debreceni alkotóműhely, az Alföld írógárdájának bemutatására.

A vállalkozás nehézsége legelőször szerkesztés közben bukkan föl. Egy Radnóti- vagy Váci-műsort meg lehet úgy szerkeszteni, hogy a legjellemzőbb, legművészibb versekkel megrajzolják a költő portréját, a tematikus műsorok pedig önmagukban hordják az egységet.

Az Alföldben jelentkező írók, költők munkássága azonban — a realista szemlélet összefűző rokonságán túl — rendkívül változatos képet mutat, amit az érdeklődés, a stílus de legfőképpen az életutak különbözősége, más-más állomása tesz érthetővé. Tematikus építkezést tehát hiába keresünk a műsorban. Az indítás hangjaira (a háború csapásai alól éledő Debrecen egy jobb élet lehetősége előtt áll) ugyan egy-egy írás visszarímelt, de ez tulajdonképpen nem volt szándékos, mert hiszen az utolsó műsorszám — Fábián Zoltán írása — a tanácsköztársaság napjait idézte. A két Váci vers tolmácsolása elmaradt, ami esetleg más kicsengést adhatott volna a műsornak.

Érdekes, új kezdeményezés tanúi voltunk: két képzőművész: Félegyházi László és Móré Mihály is a pódiumra lépett, hogy beszéljen néhány kiállított alkotásáról, művészetszemléletéről. A közönségsikerből ítélve is érdemes lesz az irodalmi színpadnak tovább haladnia ezen az úton, de sokkal koncentráltabban, kidolgozottabban kell beleilleszteni a műsorba a képzőművészek fellépését.

A szerkesztők (Debreczeni Tibor és Juhász Béla) munkáját dicséri, hogy színvonalasan és lényegretörően válogattak. Az est hangulata, éppen a szerencsés válogatás folytán, egyre forróbbá vált. Ebben természetesen jelentős szerepe van a kitűnő szavalógárdának, amely a gyakori bemutatók és fellépések ellenére is igényesen és ihletetten felelt meg feladatának.

B. E.

sportolók menetben

sportutánpótlását biztosítják. A sportolók nemcsak a felvonulási menetben arattak sikert, hanem a nagyerdei majális rendezvényein is. A sportműsor legkiemelkedőbb eseményeire a nagyerdei stadionban került sor, de a Nagyerdő számos helyén tartottak „alkalmi sportvetélkedőket." Ilyennek számított a Debrecenben tanuló afrikai fiatalok labdarúgó-válogatottjának „vendégjátéka" a gördülőcsapágygyáriakkal, úttörők különböző sportversenyei, de sokhelyütt láttuk, hogy még a felnőttek is kergették a labdát...

Színes, eleven volt a májusi ünnepség sportbeli része. Igazi majális jellege volt, mert tömegek kapcsolódtak az alkalmi sportpályákon a játékos versengésekbe.

nek a vívók

K & K

z már továbbjutott

pont, Tiszai, Sőreghy 3—3 pont, Székely 1,5 pont.

A verseny utolsó fordulójára ma délelőtt 9 órai kezdettel kerül sor a sportszövetség Simonffy utcai nagytermében.

★

Hajdúhadházon a kultúrotthonban a május 1-i ünnepségek alkalmából sakkszimultánt rendeztek. Filep Tibor debreceni mester 28 táblán mérkőzött a helyi versenyzőkkel, sakkedvelőkkel. A 28 játsz-

1021

A Debreceni Képzőművészeti Kör kiállítása a Csokonai értelmiségi klubban

Amikor a népművelés korszerű formáiról országos szinten folynak a viták, joggal kerül reflektorfénybe a képzőművészeti körök problémája, fejlődési kérdése, a köri forma jelenlegi helyzete. A Bíró Lajos által vezetett szakkör —, ahol már évek óta egyre több szerepet vállal a Munkácsy-díjas festőművész: Félegyházi László is, rendszeres kiállításai s eredményei révén egyre inkább maga felé fordítja az érdeklődést. A tagság növekedése, az eredményes nyári táborok, tanfolyamok bizonyítják, hogy fejlődő társadalmunk országszerte igényli a körök munkáját. Hiszen az együttalkotás, elemzés, szenvedélyes viták maximálisan hozzák felszínre az egyénben rejlő képességeket.

Gondos tanulmányok

A két teremnyi tárlatnak mintegy 60 műve elsősorban a tanulmányok alaposságával és gondosságával tűnik ki. Az itt szereplő tagok közül már jó néhányan bebizonyították, hogy eljutottak az egyéni alkotásig s a különböző műfajokban való eredményes szereplésig. Hamar felmérhető, hogy a köri nevelőmunkában alapvető irány — mind Bíró Lajos, mind Félegyházi László részéről —, hogy rajzstudiumok útján a teljes felelősségérzetet kialakítsák a tagokban, ha kell, akár 40—50 órát is meghaladó, azonos szögből való tárgy- vagy modellrajzolással, a felületek részletekbe menő kimunkálásával. Csak mikor ez az elmélyedő munkastílus beidegződik, s már elvezetett a mesterségbeli tudás megszerzéséig, akkor jelentkezzék az igény, hogy alakítsa ki a tanítvány egyéni stílusát is. Ez az a pont, ahol Bírót a legtöbb támadás éri, felvetve az uniformizálás veszélyét. Ezzel kapcsolatban hosszasan elbeszélgettem Bíró Lajossal, s álláspontját röviden a következőkben foglalom össze:

Uniformizálódás?

A növendék először nyilván azt tanulja meg, amit a mester mutat. Igy a kezdet, a tanulás időpontja teljes mértékben az irányító művész elképzelését, munkamódszerét tükrözi. A tehetséges növendék később úgyis képes bebizonyítani, hogy mit tud önmagára szabni, ki tud-e szabadulni abból a körből, amelyben egyébként mindaddig bent kell maradnia, amíg a mesterségbeli és szemléleti alapfogalmakkal küzd. Hogy a tanítvány kezdetben úgy fest, mint mestere, az azt jelzi, hogy szemléletét elfogadta, ismeri a célkitűzését, s később a „talpraállás" idején erről a bázisról óhajt továbblépni. Amennyiben tehát van Bíró Lajos-iskola, akkor ez azt jelzi, hogy a tanítványok rendelkeznek irányítójuk pedagógiai jegyeivel, a studiumokban irányítását teljes mértékben elfogadják. „Itt — mondotta Bíró Lajos — nem érdekes az, hogy őt utánozzák vagy nem. A szakmai munkában elsősorban azt kell megítélni, hogy mennyire hatékony. Felsőbb szinten ezt a belső műhelymunkát értékelték a ,kiváló kör' kitüntetés átadásakor."

Néhányan a legjobbak közül

Ha a legkiválóbbak munkáit elemezzük, akkor valóban meg kell állapítani, hogy közelednek saját stílusuk kialakításához, de többen küzdenek még a kibontakozás lehetőségeivel. Egészen egyéni utat jár már a festészetben Kapcsa János, ő csak studiumaiban, szénrajzaiban kapcsolódik a kör belső életéhez. Nagy erejű munkái elemzésénél a figyelmes szemlélő azonban észreveheti, hogy a beállítás, a leegyszerűsítés nem mindig következetes. Kapcsánál még fennáll a veszély — s erre éppen kiemelkedő tehetsége miatt kell figyelmeztetni —, hogy nem mindig gondolja át, szakmailag nem érleli maximálisan a képmező minden részletét, függetlenül attól, hogy érzelmileg hibátlanul átéli. Tóth Irén is egyre egyénibb úton jár, el tud jutni a portré megkövetelte szerkezeti fegyelemig, de színkezelése még nem felszabadult. Török Anna pedig elsősorban színben nem tudott szabadulni mestere koloritjától, bár tematikailag egészen más. Érzelemmel átitatott — logikusan szerkesztett — képeit sokkal több festőiséggel kellene megoldania.

— A 17 éves Ásztay Csaba tanulmányaiban és festményeiben erős egyéniséget árul el. Fejlődése elé várakozással kell tekintenünk. Grafikai gondolkodása, színlátása egyaránt túlmutat fiatal életkorán. — Gonda Zoltán linóleummetszetei előrelépést jeleznek, de nála sem következetes a tömörítés, „redukció" a képalakításban, a síkba való kiterítésnél —, ami pedig a fehérfeketével építő linóleumnál fokozottabban lép előtérbe. — Fejlett rajzi tudást s helyes színkezelést bizonyít még Dezső Györgyné is, különösen megjegyeztem Tokaji részlet című művét. — Van még néhány igen jó képességű fiatal: Medgyes Zsigmond, Nagy Sándor, Tellett Sándor, Solymos Sándor, akik egy-egy fej, egy-egy studium megoldásában átlagon túl emelkedő tehetséget árulnak el, s a kör fejlődésének szintjét biztosítják.

Tóth Ervin

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ
7. oldal — 1965. július 4.

néhány Ikarusz melle kanyarodik; úgy látszik, nemcsak a lengyeleknél, hanem az NDK-ban is kedvelik autóbuszainkat. Egy sötét-téglaszín, újromán stílusú impozáns templom alatt parkírozunk. Szeretném tudni, merre, mit láthatok. A tudakozóba utasítanak.

Fél három. Az eltelt fél óra alatt bejártam a városka központját. Igaza volt ismerősömnek: a város olyan, mint egy szabadtéri műgyűjtemény. Minden utcában valami nevezetességre akad az ember, s nehéz eldönteni, hogy a csinos német lányokban gyönyörködjön (akik egyébként nem is mindig szőkék), vagy pedig a restaurálás alatt álló ódon városházát, s a vele szomszédos hatalmas templomot tanulmányozza. Kiderült, hogy ez a monumentális, pantheon stílusú székesegyház a XVIII. század közepén épült az ide települt hugenották számára. Azóta is hívják francia templomnak. Az idegenforgalmi irodából visszafelé — mert ilyen is van Potsdamban — váratlanul egy egzotikus városnegyedben találtam magam, mely az útikalauz szerint a hollandnegyed nevet viseli, és Frigyes Vilmos építtette a holland kézműveseknek. Ma már csak a negyed ódon házacskái idézik a múltat és egy márványtábla, mely a neves német író, Theodor Storm 3 éves potsdami tartózkodásának állít emléket.

A város lakói még egy nagy géniusszal is büszkélkedhetnek. Dicsekedve újságolják az idegennek, hogy Heine itt írta 1829-ben Útinaplójának harmadik kötetét. Ahogyan ezt elmesélik, annak van valami kispolgári íze is. Persze, lehet, hogy csak nekem tűnt furcsának, mint ahogy az is szokatlan volt, hogy Berlinben este 8 után alig látni embert az utcákon. A németek ilyenkor

Királyi

amikor hosszú
— néhány el
velve az izg
tíz után kop
zájuk.

Három ór
lom, hogy a
gyorsan me
Potsdamnak
csak főbb
között, hanem
mében is eligazodom valahogy. A város a XVII. században kezdett rohamosan fejlődni mint katonai garnizon, és Frigyes Vilmos, a katonakirály székvárosa volt. A király a kaszárnyavárost Schönbrunn és Versailles

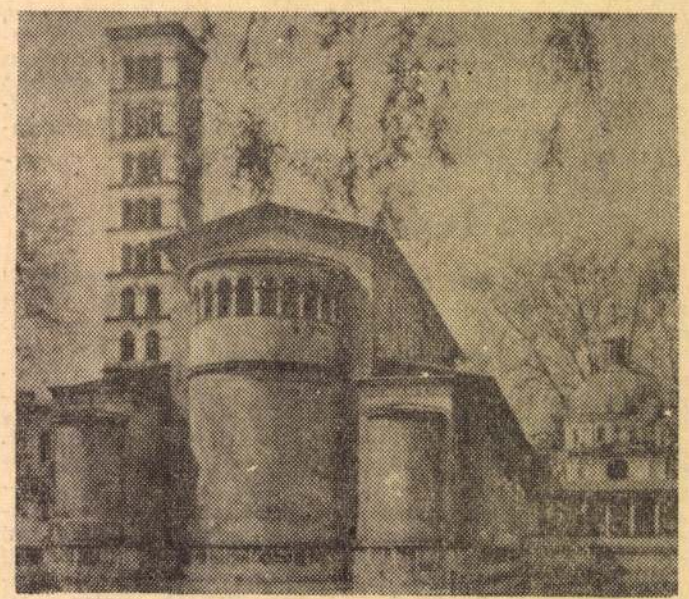

A porosz birodalom utolsó remeke, a Friedenskirche

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1965 JUL 4.
Hajdubiharmegyei Népujság

...nt.
...int
...ard.
...ény
...ma-
...zat-
tak, nem érezte jól magát, s rövidesen elhagyta Potsdamot. Így a Sanssouci park kastélyában zavartalan fényben tündökölhetett a „sanssouci filozófus", ahogy műveinek egyik kiadásában II. Frigyes király magát „szerényen" nevezte. Ebből az időből maradt fenn egy anekdota, mely szintén ragyogóan jellemzi Nagy Frigyest és udvarát. Johann Seb. Bach fia, udvari csembalóművész mondta társainak: „Önök azt hiszik, hogy a király szereti a zenét? Önök tévednek, ő csak a flótát szereti. Ám, ha azt hiszik, hogy a király csak a flótát szereti, akkor is tévednek: a király csak a saját flótáját szereti."

Háromnegyed négy. Mesebirodalomba pottyantam. A már említett Sanssouci park. Nem mond semmit az, hogy 280 hektáron terül el, és az NDK legnagyobb szabadtéri műgyűjteménye. Látni kell a gyönyörű parkot, melyben a XVIII—XIX. század legtehetségesebb park...

JOGI §

A dolgozók évi rendes szabadságáról

G. S. debreceni olvasónk kérdi, hogy az évi szabadság beosztásánál van-e lehetősége a dolgozónak az egyéni kívánságai érvényesítésére?

A vonatkozó törvényi rendelkezés szerint a fizetett szabadságot üzemrészenként készített szabadságolási terv alapján kell beosztani. A szabadság beosztása előtt a dolgozót meg kell hallgatni, és kívánságait lehetőség szerint figyelembe kell venni.

A szabadságot — amennyiben mód van rá — egyszerre, de legfeljebb két részletben kell kiadni. Ha a dolgozó kívánja, tizenkét munkanap szabadságot egybefüggően kell részére biztosítani, de indokolt esetben engedélyezni lehet azt is, hogy a szabadságát több részletben vegye ki. Leg-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Felelős kiadó

Hajdú-Bihar megyei Napló

1965 ÁPR 24.

1024

Alföld-est az Építők pódiumtermében

A „Szocialista Kultúráért" jelvénnyel kitüntetett debreceni KPVDSZ József Attila irodalmi színpad 1965. április 26—27-én este 7 órakor tartja az évad utolsó bérleti estjét Alföld 1965 címmel. A műsort Debreczeni Tibor és Juhász Béla szerkesztette. Bemutatásra kerülnek Boda István, Bényei József, Fábián Zoltán, Grandpierre Lajos, Horgas Béla, Kertész László, Kiss Tamás, Pákozdy Ferenc, Ratkó József, Taar Ferenc, Váczi Mihály és Várkonyi Anikó művei, valamint Félegyházi László és Móré Mihály festőművészek grafikai alkotásai. Az esten Kovács Kálmán egyetemi docens, az Alföld szerkesztő bizottságának tagja mond bevezetőt.

tű

berényben

edzést. A csapat összeállításánál gondot okozott Varsányi és Magyar sérülése, s Szűcs György edző arra is gondol, hogy mély talajon esetleg Németit szerepelteti a jobbszélen. A várható összeállítás: Németh — Gellér, Nagykaposi, Magyar — Cseke, Somodi — Fajd, (Németi), Tóth, Zilahi, Gazsó, Csekő. A debreceniek már ma elutaznak Szolnokra, ahonnan vasárnap délben utaznak tovább a mérkőzés színhelyére, Jászberénybe.

Rövid

SPORTHIREK

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

1956 OKI 3.

Hajdu-Biharmegyei
Néplap, Debrecen

610

AZ ŐSZI TÁRLAT ELŐTT

Látogatás a debreceni képzőművészek műtermeiben

Október 7-én kezdődik a debreceni képzőművészek őszi tárlata a Déri Múzeumban. A művészet kedvelők nagy érdeklődéssel várják ezt az eseményt, de a művészek is régen készülnek erre. A művésznek minden alkotása kedves, életüknek egy-egy darabját látván benne, úgy adják közre, a közönség ízlésére bízva, őszinte szeretettel.

A napokban útnak indultunk, hogy meglátogassuk a piktúra Debrecenben és környékén élő mestereit. Megkérdeztük tőlük, milyen érzésekkel és művekkel készülnek a tárlatra. Őszintén szólva elfogódottan álltunk meg a művészek műtermeiben. Ugy éreztük, mintha valami édes mustot ízleltünk volna. Ahány kép, annyi íz, ízlés és szépség. De együtt látva, végig ízlelve, különleges világ tárult elénk. S az, ami leköti az embert. — Hogy mégis közös ez a világ velünk, hogy az élet tükre áll előttünk, amely a művészek ecsete után tündököl, mert benne magunkat, életünket is látjuk.

Félegyházi László

Munkácsy-díjas műtermében kezdtük a látogatást. A hallgatag, egyszerű mester kedves műveit mutogatja. Azt mondják Félegyháziról, hogy ő a ceruza, a szén mestere. Valóban sok szép műve dícséri őt, ha csak Móricz Zsigmond és más grafikai munkáira gondolunk. Perszé Félegyházi az ecsetkezelésben is otthon van. A bútorgyári sztahanovista, a Kossuth portré, a csellós fiú és más képei is ezt bizonyítják. Most gyermekarcok mosolyognak ránk a vászonról: Zsuzsi, Zsuzsi darál, a Virág csendélet. Az elsőosztályos és más művei most valami újabbat mond magáról a művészről, s környezetéről. Félegyházi művészete bizonyos zárkózottságot árul el, de ezuttal mintha kitörne ebből, szárnyalni kezd, eleven színei, bátor ecsetkezelése ezt bizonyítja.

Veres Géza

Munkácsy-díjas festő műtermében ismerős tájakat, hangulatokat látunk. Veres, a tájak szerelmese, az öreg Tisza füzesei, a bodrozó víz tükre, a haragos felhő, a sikkesen hajladozó leány, a robusztus férfi bukkan elő ecsete nyomán. Nagyon hangulatos a tiszai komp-átkelés, A tiszai alkonyat. Szokatlan tőle a pasztel finomságú Nagyerdei téli táj. A maga ónos-szürkeségében egy pillanat alatt téli hangulatba ejt bennünket. S talán ami a legszebb a művei közül: A jósvafői táj és A hortobágyi alkonyat. De mindegyik kép Veres életszemléletét tükrözi, amely nem más, mint a friss levegő, a természet szépsége, s a korlátlan lehetőség, látás.

Holló László,

az idős, de fiatalosan mozgó és alkotó debreceni remete, a Tócóskert szerelmese, a Munkácsy-díjas művész műhelyében megint egy másik világ tárul elénk. Hosszú évekig nem értették meg ezt a robusztus festőt, aki egyetlen ecsethúzással, egyetlen eleven színnel lenyűgözi az embert. De a hosszú, hosszú évek után közönség elé került januári tárlata nagy feltűnést váltott ki a fővárosban. Holló piktúráját megérteni valóban nem könnyű. De meg kell mondani őszintén, őt mint embert is nehezen értik meg, pedig ebben a zárkózott, remetelelkű mesterben óriási energia feszül. 71 éves, s most mondta el nekünk vallomását, amit talán eddig senki nem hallott tőle.

— *Most fogok festeni! Most jöttem rá, hogy sok tennivalóm van, s számomra egy új korszak kezdődött művészetemben.*

A sokat hányatott mestertől újabb remekművek kerülnek a közönség elé. Többek közt: Motyózás, Földmunkások, Pihenő gereblyéslány, néhány kedvenc témája: Virág csendélet, Tanulmányok, s ami igen megkapó és új szín a mester művészetében a Nyárfák című, gyönyörű tájképe.

Dienes János,

Munkácsy Mihály-díjas művészt éppen munka közben találjuk. A kiállításra készülő egyik nagy képét javítgatja. Dienes János sem fiatal ember már, de tele van fiatalos lendülettel és tettvággyal. Olyan lelkes izgalommal készül az őszi tárlatra, mint 20 éves korában. Talán először arról a képről beszéljünk, amelyik legjobban megragadott bennünket. A nagy kép címe Parasztkonyha. Öreg parasztasszony krumplit hámoz a tűzhely előtt, mellette egy fiatal nő áll, bizonyosan a lánya, s fakanálból ismerős mozdulattal kóstolja az ételt. A két alak közül különösen megkapja a nézőt az öregasszony alakja. Az évtizedek gondjai és terhei ott bujkálnak arcának redőiben. Krumplit tisztító keze külön tanulmány. Kidolgozott, eres és görcsös, mint valami öreg fa kérge. Egy asszony kezei ezek, jellegzetesen egy asszonyé, de mégis megtaláljuk benne minden dolgos paraszti asszony kezét. Egyszerű, sötét otthoni ruhában, kendővel a fején ül a tűzhely előtt, amely már a mai életünket jelképezi, új, virágos, zománcos. Valódi mestermű. Nagy hatással volt ránk a művész önarcképe is. Elkészült a tárlatra még a Tavaszi virágok című, derűs, melegszínű csendélete, a Kis Kati című képe, ahol egy olvasó kislány komoly, elmélyedt kis fejét világítja meg a ragyogó napfény.

Menyhárt József

festőművész képei is készen várják a kiállítást. Az értékes képek közül csak egy párat említünk meg, mert hiszen mindegyikről sokat lehetne írni. Említsük meg talán először a Liliomos csendéletet, meleg sárga, vörös és zöld színeivel mély benyomást tesz a szemlélőre, tavaszi hangulatot áraszt magából. Azt hiszem, minden festő közül azonnal felismerjük Menyhárt József erős és meleg színeit, a zöldet különös árnyalataival, a napsugaras sárgát és a tűzvöröset. Igen hangulatos és megragadó a Tükör előtt című képe. Törékeny, légiesen finom lányalak áll fehér ruhában a tükör előtt. Elmenőben van, alakját visszaveri a tükör fénye. Nagy művészi alkotás a művész önarcképe. A Cirkusz című festménye tele van mozgalmas élettel. A lírai hangulatú Falusi csendélete, a Festő és tanítványa, a Nagytakarítás, a terakotta korsós csendélet festményeiről hosszú oldalakat lehetne írni.

Rimóczi József

festőművész kiállításra szánt képei közül talán a legmegragadóbb Reggel az Április 4 úton című tájképe, amely húen visszaadja a tavaszi nasugaras reggelek hangulatát. Igen szépek a többi tájképei: Búzakeresztek Ebesen, Mezei út reggel és a gyermektanulmányfejek.

A képzőművészek munkacsoportjának többi tagja is elkészült a kiállításra. Készen várják a kiállítás napját *Tarr Zoltán, Várkonyi Károly, Tóth László, Móré Mihály, Nagy Ferenc* festményei. *Berki Nándor* nyíregyházi művész levélben írta meg a kiállításra szánt munkáinak témáit. Elkészültek a Marokszedő, Tejeslány, Öntözés, Móricz Zsigmond és Zalka Máté plakettjei.

A képek, szobrok, plakettek készen várják a kiállítás napját és a debreceniek szintén várják a megnyitást, hogy gyönyörködjenek művészeink alkotásaiban.

Kapusi Erzsébet
Fábián Sándor

az egyes munkahelyeken és munkakörökben foglalkoztatottak létszámát a felettes szerv szabta meg. S bár ez a tervezés sok esetben nem vette figyelembe a helyi adottságokat, sőt nemegyszer teljesen ellentétes volt az ésszerűség szabályaival, az igazgatónak mégis tartania kellett hozzá magát. A régi létszámtervezés még azt is leszögezte, hogy a közel 1500 dolgozót foglalkoztató vállalat állományában pontosan 11 takarítónő szerepelhet.

De hogyan állapították meg Budapesten ezt a 11-es létszámot? Ki tudja?! Annyi bizonyos, hogy *a legilletékesebbet, az igazgatót, nemigen kérdezgették*, hogy hány takarítóra van szükség a gyárban. De hagyjuk a múltat, a hibák hánytorgatása helyett örüljünk inkább annak, hogy néhány hónappal ezelőtt győzött az ésszerűség, s ma már senki nem fenyegetheti felelősségrevonással a Ruhagyár igazgatóját, ha netalántán 13 takarítót alkalmazna a 11 helyett. Nagyon helyes, hogy szabadon gazdálkodhat a létszámmal, hiszen ki tudja jobban, mint az igazgató, hogy egyik-másik munkahelyen hány emberre van szükség.

Üdvözlendő újítás az is, hogy ezentúl a vállalati nyereség 25 százalékát — mely a gyárban marad — nem határozzák meg, hogy milyen beruházási, üzemfejlesztési célokra szabad elkölteni. Tavaly például pontosan a kötöttségek miatt 260 000 forint vagyis az, hogy a felsőbb szervek megszabják minden hónapra a gyárnak, miből mennyit kell elkészíteni, s pontosan következő elsejéig a rendelő részére elszállítani. E merev szabály rengeteg fejtörést okoz a Ruhagyár vezetőinek. Ezért az a javaslatuk és egyben kérésük, hogy ne havonként, hanem negyedévenként kérjék tőlük számon, hogy ebből vagy abból a színű ruhából elkészült-e a kívánt mennyiség. Három hónapon belül sokkal könnyebben tudnák megszervezni a munkát, s nem kellene félni a hó végi kapkodástól, ha valamelyik anyag késve érkeznék.

Végezetül még annyit, hogy az igazgatók önállóságérzetét nagymértékben növelné, ha látnák, hogy javaslataikat a felettesek értékelik, s a mindennapi munkában hasznosítják is. A Ruhagyárból még májusban elment a javaslat az adminisztráció ésszerűsítésére, melyben 30 statisztikai kimutatás, köztük negyedévi és havi jelentések eltörlését indítványozták. S bár bebizonyították, hogy ezekre menynyire nincs szükség, idáig mégis csak 5 megszüntetésére kaptak engedélyt. Érdemes lenne ott. Budapesten az adminisztráció egyszerűsítését komolyabban fontolóra venni, hiszen a ruhagyáriak javaslatának végrehajtása negyedévenként 750 munkaóra megtakarítást eredményezne. Nekünk pedig talán soha nem kellett annyira takarékoskodnunk óráinkkal, perceinkkel, mint éppen napjainkban.

gyar Népköztársaság és a Szovjetunió szoros kapcsolatai és testvéri együttműködése állandóan bővüljön és mélyüljön.

A megbízólevél átadása és a beszédek elhangzása után *Kogyica* megbeszélést folyt.

Élethe lépett Csehszlovákiában a 46 órás munkahét

Október elsején életbe lépett Csehszlovákiában az az új törvény, amely 46 órára, a fiatalkorú dolgozóknál pedig 36 órára csökkenti a munkahetet anélkül, hogy a munkabérben bármilyen csökkenés következne be.

Államkölcsönt bocsátanak ki Ausztriában

Az Osztrák Köztársaság kormánya hivatalos jelentés szerint 400 millió shillinges, 6,5 százalékkal kamatozó új államkölcsönt bocsát ki. A kölcsönjegyzés október 22-én kezdődik és október 30-án ér véget.

Ön, kedves D
és az elnyomott
leni harcnak szen
nemcsak a franci
te megbecsülését

Az egész mag
nunk önnek jó e
keresztül alkotó
munkásegység megteremtésén, hazája nemzeti függetlenségének megvédésén, a népek közötti barátság és együttműködés elmélyítésén, a világbéke megszilárdításán.

Forró kommunista üdvözlettel:

a Magyar Dolgozók Pártja
Központi Vezetősége

★

JACQUES DUCLOS 60 ÉVES

Jacques Duclos, a Francia Kommunista Párt titkára hatvan éves.

A Francia Kommunista Párt Politikai Bizottsága üzenetet küldött Duclos-nak 60. születése napjára s ebben leszögezi, hogy a kommunisták ismerik azt a kimagasló szerepet, amelyet Maurice Thorez oldalán játszott a Francia Kommunista Párt egész története során a munkásegységért, a népfront megvalósításáért, a német megszállók ellen, továbbá a nemzeti függetlenségért és a békéért vivott harcban. Az üzenet megállapítja, hogy Duclos a nemzetgyűlésben 30 év óta a dolgozók és Franciaország érdekeinek fáradhatatlan védelmezője.

A Szovjetunió Kommunista Pártjának vezetősége meleghangú táviratban üdvözölte Duclos-t hatvanadik születésnapja alkalmából.

Fokozatosan megszűnik a vasúti személyszállítás korlátozása

Október 25-ig fokozatosan megszűnik a vasúti személyszállítás korlátozása, mert a bányászok derekas munkájával és behozatal útján sikerült nagyobb mennyiségű szenet biztosítani a MAV részére. Már pénteken, október 5-én 3000 vonatkilométerre terjedő korlátozást megszüntet a MAV; mintegy negyven személyvonatot közlekedtet azokon a vonalakon, amelyeken erre leginkább szükség van. Október 10-én 7000, október 15-én 10 000 és végül október 25-én 15 000 vonatkilométerre terjedő korlátozás szűnik meg és ezzel a tervezett téli menetrend teljes egészében érvénybe lép.

Emlékbizottságot alakít október 6 m

Debrecenl küldött

A Hazafias Népfront Haj szabadságharc 13 hős táborn való megemlékezésre emlékl bizottság elhatározta, hogy az megye községeiben október kező üléseket tartanak a Ha gainak rendezésében. Tervb indul Aradra, amely koszor ünnepél.

1021

Ma nyílik a XIX. őszi tárlat

Félegyházi László: **LÁNY**

Ma, vasárnap délelőtt 11 órakor nyitják meg Debrecenben a Déri Múzeumban a Magyar Képzőművészek Szövetsége Hajdú-Bihar megyei munkacsoportjának XIX. őszi tárlatát.

A hagyományos őszi tárlaton 21 hajdúsági képzőművész alkotásait láthatja a közönség. A kiállításon 30 grafikai mű, 59 festmény és négy szobor szerepel. Megnyitót mond *dr. Tatár Kiss Lajos* országgyűlési képviselő

A XIX. őszi tárlaton bemutatják azokat a képzőművészeti alkotásokat is, amelyek a Debrecen felszabadulásának 20. évfordulójára kiírt pályázaton díjat nyertek.

1983 NOV 1 8.
Hajdubiharmegyei Népujság
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

sai s…
A
vai f…
segít…
land…
ben
megtev…
1914-e…
mir Al…
Magyar…
ezer or…
akkor a fogolytáborokba és üzemekbe. Vlagyimir Alekszandrovics nyolcszáz társával a magyaróvári töltény-gyárba került. S amit ezután mesél, szinte már regénybe való. A fiatal, mozgalmi tapasztalatokkal már rendelkező fémmunkás nem hajlandó lövedéket gyártani. Vesszőzés, kikötés a büntetése. Társával együtt hamarosan megszökik, és csak nyolc napi bujkálás után találnak rájuk. A hadbíróság ítélete: büntetőtábor. Ám az állandó éhezéstől, erős munkától legyöngült fiatalembernek ez sem vette el forradalmi hitét.

— Az egész ország közvéleményét akartuk felrázni, amikor a bánásmód elleni tiltakozásul alagutat kezdtünk ásni — mondja. Három hétig vájták a mintegy 16 méteres aknát, kerítés és őrtorony alatt, hogy így ötük szökését biztosítsák. Kijutottak, de a rendőrkutyák elől nem tudták eltüntetni nyomaikat. Mindőjükre börtön várt, de az erkölcsi győzelem az övék volt.

Vlagyimir Alekszandrovics ma már mosolyogva emlékezik vissza, hogy — még mielőtt a barakk padlóját lebetonozták volna — a dunaszerdahelyi táborban ásott alagutat tanulságos példaként mutatták be a magasrangú tisztekből álló különbizottságnak.

Ferenc József halála után, a királyválasztáskor ő is amnesztiát kap. Egy közép-

…ot is el

…ében

feladatr…
társáva…
…ütt ő v…
a magya…
munistá…
a Vörö…
. Csikor…
országo…
Breszt-Litovszkon keresztü…
német állásokon át csodáva…
határos módon jutnak e…
Moszkváig, hogy megbizatá…
sukat teljesítsék. A találko…
zásról a Kremlben, Uraszo…
még ma is meghatottan beszé…

— Az hittem, hogy a be…
szélgetés során majd bonyo…
lult politikai kérdésekre kel…
válaszolnom, de Lenin leülte…
tett, s arról kezdett kérdezős…
ködni, hogyan értünk ide…
hogy vagyunk ellátva élelem…
mel. Minden érdekelte, ami…
a magyar elvtársakról, mun…
kájukról mondtam, tanácsok…
kal látott el, s üzenetet küldött a magyar kommunistáknak...

De az üzenet átadására má…
nem volt szükség. Amikor ő…
és társai visszaérkeztek Magyarországra, a fiatal tanácshatalom és a szovjet kormány közt már kétoldalú táviróösszekötetés volt.

Uraszov elvtárs forradalmi feladatát teljesítve visszatért hazájába. Nem rajta múlt, hogy az álmok, melyeknek megalapozásához ő is hozzájárult, nálunk csak hosszú évtizedek múltán valósulhattak meg.

Vlagyimir Alekszandrovics ez évben lesz hetvennégy éves. Munkája után, melyet hazája és még sok európai később pedig távol-keleti nép felszabadításáért végzett, megérdemelten élvezi a nyugdíjat.

Szándékosan nem írtam a pihenés szót, mert ma is dolgozik. Állandó kapcsolatot tart fenn magyar elvtársaival pl. Kun Bélánéval. Az ő adataikat is felhasználva készül

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 133-868. 337-748. 340-726

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ
1972 MAR 12

Félegyházi László festőművész

Tárlatvezetés

Félegyházi László Munkácsy-díjas festőművész kiállítása az elmúlt vasárnap nyílt meg a Hajdúszoboszlói Művelődési Központban, s azóta is nagy érdeklődés kíséri. Ma, vasárnap délelőtt 11 órakor Bíró Lajos festőművész — a művész társaságában — kalauzolja az érdeklődőket. A kiállítás egyébként március 17-ig várja a látogatókat.

hogy [illegible]
csak akkor nőnek, ha súlyokat emelnek, hanem akkor is, ha valamilyen rögzített tárggyal szemben fejtenek ki erőfeszítést.

szo
selő
néh
kul

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Félegyházi László

Hajdú-Bihar megyei Napló

1021

Érdekes kulturális találkozó Debrecenben

Tegnap — szombaton — délután fél hatkor Debrecenben a Művészklubban baráti találkozón vettek részt a Debrecenben most folyó nemzetközi művelődési tanfolyam hallgatói és a Debrecenben élő képzőművészek és írók képviselői.

A baráti találkozó Kovács Kálmánnak, az Alföld szerkesztőbizottsága tagjának bevezető szavaival kezdődött, majd Félegyházi László Munkácsy-díjas festő tartott rövid tájékoztatót a debreceni képzőművészeti életről. Ezt követően a jelenlevő külföldi hallgatók több kérdést tettek fel a mai magyar irodalmi és kulturális életre vonatkozóan.

— sz —

Népbíróság
a Brazzaville

Brazzaville-ben pénteken ismét összeült a népbíróság.
Szombaton elsőként az Uhuru című lap egykori főszerkesztője, Montsieto ügyét tárgyalták. Montsieto „Ellen-

HAJDÚ-BIHARI
NAPLÓ
2. oldal — 1966. július 24.

Télegyházi László

Szendélet sárga virággal
repr.

Ősi Tárlat 1970 Hajdúnánás
Műv. Közp.

Félegyházi László

Gendélet hostével
pastell 50 x 60

Ősi Tárlat 1971. Debrecen

Télegyházi László

1. Csendélet vörös vízzigokkal
pasztell 50x60

2. Kötényes kislány pasztell 50x60

Őszi Tárlat 1971. Debrecen

Félegyházi László

Kislány pastell

Őszi Tárlat 1970. Hajdúszoboszló
Műv. Közp.

Félegyházi László

1. Csendélet sárga virággal pasztell
2. — " — pipacsokkal — " —

Őszi Tárlat 1970. Hajduszoboszló
Műv. Közp.

Félegyházi László festőművész

Szegő György fotókiállitása a Fiatal Művészek Klubjában megtekinthető november 3.-tól.

Buhály József festőművész a Ferencvárosi Pincetárlaton,
Dér István " a Képcsarnok győri bemutatótermében,
Félegyházi László " a debreceni Medgyessy teremben,
Leitner Sándor " a nagykanizsai Egry József Teremben,
Vecsési Sándor " a Csontváry Teremben mutatja be müveit. A felsorolt festőművészek kiállitása november 9.-től látható, -közli a kulturális eseményeket ismertető rovat.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. nov. 11. XXII. évf. 45. sz. 8. lap.

Félegyházy László festő
munkásy díjas. Pasztelljeiből
kiállítása nyílik Tokajban

N. N.: Hajdúsági hetek Tokajban

Hajdú Bihari Napló 1971 IX. 14

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ

Művei kiállítva Hajdúszoboszlón, a műv. házban.

N. Tóth Ervin: Fellegi Vince magángyűjteményének bemutatója.

Hajdú-Bihari Napló, 1971. aug. 10.

Félegyházi László

Portréiban a gyermek vagy fiatal lány varázsa kapja meg a nézőt, az a szépségérzet, amely a mai képzőművészetben már periférikus jelen ségnek hat. Mint a Tanítóképző Intézet és a Megyei Művelődési Ház. Kiváló Képzőművészeti Kör-ének tanára legfőbb feladatának tekinti a tehetség kifejlesztését a fiatalokból.

Sz. Kürti Katalin: Képzőművészeti élet Debrecenben és Hajdú-Bihanban

Népművelés 1968/6 31old.

Félegyházi László

Kanczós pszendélet

Népművelés 1968/6 31 old.

Félegyházi László

Ülő lány

Népmüvelés 1968/6 30old

Félegyházi László

A fölfokozás mestere. Jelentéktelen tárgyaiból a szinek a lobogások, a vibrálások szimfoniáját képes kibontani (Csendélet erkélyen) Most azonban a szingazdagság kissé túlfeszített változatait is szerepelteti: egyik-másik pasztelljén kevés az egységet alkotó rend (Virágcsendélet)

Székelyhidi Ágoston: Teljesedő szinkép
Kelet-Magyarországi Tavaszi Tárlat 1971

Alföld 1971/6 63 old.

Félegyházi László

Sokat és könnyen dolgozik. Pályájának mostani szakasza az ötvenes évek közepe táján indult. Félegyházi világát továbbra is a csendéletek, mellképek, tájképek, virágok, edények, fiatal női arcok, a a nyulánk törzsű fák képezik. Fekete, sárga, piros, kék világ ez. Elsősorban a fekete hatja át. Nem válik meg eleven ragyogásu színeitől, de nem is engedi korlátlanul uralkodni. Sőt nem egy képet feketére épil (Téli nap, Csendélet fekete kannával)

Székelyhidi Ágoston: Félegyházi László ujabb képei

Alföld 1971/3 79 old, 80 old.

Félegyházi László

2

Rétegesen szinezett pasztellyein a sárgát, a pirosat a kékel gyakran fekete alapja rakja fel. A Szinek tartalma modosült itt (Piros bluzos lány, Sárga bluzos lány, Ablakban, Merengő, Csendélet kék kancsóval) Ám ha következetes akart lenni, a vonalat sa formát is a szinnel kellett helyettesitemie. Kiállitásán már föltünnek azoka a kompoziciók is, melyek az alapvető sikidomokra a körre, sa téglalapra egyszerüsitik a szinfoltokat Pl. Csendélet napraforgoval I. négy köralaku szinfoltot formáz.

Székelyhidi Ágoston: Félegyházi László ujabb képei

Alföld 1971/3 80 old.

Telegdi László

a Debreceni Képzőművészeti Körben tanult 1951-1954 között, majd 1964-től kiállított a körben.

Sz. Kürti Katalin: A Debreceni Képzőművészeti Kör kiállításai 1942. május.

Félegyházy László

*** A jászapáti művésztelep kiállitása.** A Képzőművészeti Főiskola jászapáti művésztelepén tartózkodó növendékei nyári kiállitást rendeznek a kaszinó nagytermében. A kiállitáson résztvesznek: *Félegyházy* László, *Neogrády* Miklós, *Dudinszky* Rudolf, *Földy* Mihály. A kiállitás e hó 15-től 22-ig lesz nyitva.

Magyarság. 1926. VIII. 14.

M. 1926. VIII. 14.

Félegyházi.

Glatz-növendék,

a Műcsarnokban, a Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán munkája szerepel.

Pesti Napló, 1928. Máj. 20.

Fellegyházi Ágost,
Glatz Oszkár tanítványa.

Munkája szerepel a Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán.

Újvidék, 1928. Máj. 20.

Fellegyházi László,
Glatz tanár növendéke.

A Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán aktja részére.
(emlékül.)

Budapesti Hírlap, 1928. Máj. 20.

Félegyházi László festő

Szöveg által említett művek:

Zöld ruhás kislány,
Lány fehér kancsóval,
Gyermekportrék.

Lázár István
Muvakori Ágota
Két kritika a XX. őszi tárlatról

Hajdubiharm. Népújság. 1964. dec. 13.

Félegyházy László

szerepelt a debreceni tavasi tárlatom.

Hajdúbihar megyei Népújság 1966. ápr. 4.

MDK

Félegyházi László

Önarcképével vett részt a vidéki művészek I. kiállitásan.

Rabinovszky Máriusz: Vidéki művészeink.

Szabad Művészet, 1947. 8.sz. 154.lap

Fénykép

Magyar Foto: GK 1026/27 Hegedűsné

Félegyházi László: Vagónyári tűzkovács blaj

Jelz. j.o.: „Félegházi"

1951. X. 26.

Neg. van

HDK

Félegyházi Lánló festő
1907 -

„Önarckép" - Déri Muzeumban

Munkácsy-díjat kapott!

Debrecen Déri Muzeum képtára. Debrecen 1954. 16 lap

MDK

Félegyházi Lánló festő.

1907 –

„Butorgyári sztahanovista archépe." Tanulmány (vizf.)

„~~Önarchép~~"

Déri Museum Debrecen. Vezető a képtárhoz Bys 1952. 5. lap

MDK

Félegyházy László

kitüntető elismerésben részesült

XII. Tavaszi Szal. N.Szal. 1977. máj.
4 l.

MDK

Félegyházi László

Ablak előtt, olaj
Önarckép, "

XII. Tavaszi Szal. N.Szal. 1937. máj.

9 1.

Félegyházi László

Az 1932 évi tav.szalonnak a Nemzeti Szalonban rendezett tárlatán a Szinyei-Merse Társ.bíráló bizottsága, dicséró elismeréssel tüntette ki.

P.H.932.V.7.

Téleghány László.

Glatz Oszkár növendéke.

Festménye szerepel a képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállitásán, a Műcsarnokban.

Pesti Hirlap, 1928. Máj. 23.

Félegyházy László

Alkotásával szerepelt a Nemzeti Szalon tav. tárlatán.

P.H.932.IV.29.

Fellegházi László.

Glatz Oszkár tanítványa.

Aktjával szerepelt a képzőművészeti Főiskola kiállításán, a Műcsarnokban. (említve.)

Nemzeti Ujság, 1928. Május 20.

Félegyházy László

Vágó Pál, a jákapáti kis művésztelep irányítója nyilatkozik róla a telep nyári kiállításával kapcsolatban, megemlítve kép arcképtanulmányai, templom, interieurje, cséplése.

M. 1926. IX. 3. (Magyarság)

MDK.

Félegyházi László

Kiállitási kritika

Keletmagyarország 1966 juli.3.

MDK.

Felegyházi Lászlá

Kiállítási Kritika

Kelet-Magyarország 1966 július 3.

MDK.

Félegyházi László

Kiállitási kritika

Hajdubiharmegyei Népujság 1966 dec.4.

Félegyházi László

Bemutatott műveci: „Csendélet sárga virággal", pasztell: (reprodukció). „Csendélet pipacsokkal", pasztell; „Kislány", pasztell.

Tilless Béla: Őszi tárlat 1970.

Hajdúszoboszló, 1970

Félegyházi László

Bemutatott művei: „Csendélet vörös virágokkal", pasztell, 50 x 60 cm; „Kötényes kislány", pasztell, 50 x 60 cm; „Csendélet körtével", pasztell, 50 x 60 cm.

Szabó László: Őszi tárlat 1971.

Debrecen, 1971

MAGYAR HÍRLAP SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP KIADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1972 MAJ 23

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Debrecen

Félegyházi László festőművész

1021

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ festőművész alkotásaiból nyílik kiállítás május 24-én szerdán Bihartordán a klubkönyvtárban. A Bemutatjuk-sorozat keretében nyíló tárlatot június 1-ig tekinthetik meg az érdeklődők.

Félegyházi László

Bemutatott műve:

."Csendélet hallal" pasztell, 50 x60

Zala Tibor: XI. magyar képzőművészeti kiállitás,

Budapest, 1968.

Félegyházi László

A gyermeki arcban, lélekben megtalálta saját mondanivalójához a témát, tiszlaság, őszinteség, báj tükrözödik Masnis kislány cimü itt kiállitott képén is.

Bényei József: Kettős kötésben. A pedagogus képzőművészek v. országos kiállitásáról

Népmüvelés 1969/7 34 old.

Félegyházi László

a debreceni tavaszi tárlat április 29-én nyílt meg a Déri Múzeumban. A hu-szonhat alkotó közt szerepel többek közt Félegyházi László

Népművelés 1971/6 46 old.

Félegyházi László

Művei szerepelnek Benkő Ferenc derecskei főgyógyszerész tulajdonában.

Sz. Kürti Katalin - Benkő Ferenc gyüjteménye a Déri Muzeumban; Mügyüjtő, 1971. 4. sz. 35. l.

Felegyháza László
festő

Kapcsa János mestere volt.

Bariszky Pál: Kapcsa János ki alkotása.
Műveszet, 1972. ápr. szés - 42 oldal.

M.D.K.

Félegyházi László

A Nemzeti Szalonban állitottak ki a debreceni festők, akik között szerepel a müvész figyelemre méltó alkotásaival, mint a kritika irja.

Szentgyörgyi Elvira: A debreceni festők pesti kiállitása.
Szinházi Magazin, Bp. 1941 okt. 8-14. IV. évf. 42. sz. 18-19. lap.

Féleglíari László, festő M.D.K.

„Vagongári tűzhovács"
C. képét a felületes, kevésse
sikerült művez körök említi
a szerző (a II. képző művészeti
kiállítás során)

Láncz Sándor: A szocialista realizmus művészetéb
1949-1956

Művészettörténeti Értesitő, XIV.évf. 1965. 2.sz.

122. old.

MDK.

Félegyházi László

Kiállitási kritika

Szabad Föld 1965 juli.11.lap -

Félegy házi László M.D.K.

Müve a kiállitáson

Vándorkiállitás a biharkeresztesi járásban

Hajdu-Bihar megyei Napló 1965. jan. 26.

Félegyházi László
festő

M.D.K.

Méltatás.

Danhó Imre: Jórsa János gyulai kiállítása
Művészet, 1962. junius — 45 kap.

M.D.K.

Félegyházi Károly
festő

Bíró Lajossal volt közös kiállítása
a gyulai Erkel Ferenc Múzeumban

Daukó Imre: Bíró Lajos gyulai kiállítása
Művészet, 1962. február — 34 l.

mdk

Félegyházi László

Kimaradt a képzőművészek fővelsége-ből, mert a hajduságiak részére nem maradt hely

Kiss Sándor: Nemcsak a képzőművészek ügye
Alföld 1963 1–2. sz 141–142 l.

MDK

Félegyházy László

UME kiáll.1934.jan.
Frankel.Szépművészeti Kiállitások.

MDK

Félegyházy László

"A tükör", of.

Munkácsy Céh 8.repr. kiáll. N.Szal. 1935.márc.

MDK

Félegyházi László

Debreceni festők. Móricz Virág cikke. Kelet Népe, 1941. okt. 1.

MDK

Félegyházi László

Vörösbluzos nő, of.

Debreceni festőművészek. Magyarország, 1941. szept. 29. 8.l.

MDK

Félegyházi László festőm.

Ablak előtt

Vasalónő

A N.Sual. kiáll. Uj Magyarság, 1941. okt.2.

Félegyházi László

MNK

Képei a debreceni Medgyessy-szalonban.

—: Megnyílt a Medgyessy-képszalon.
HAJDÚ - BIHARMEGYEI NAPLÓ, 1958 okt. 11.

MDK

Félegyházy László: Ülő nő, olf.
Barnaruhás nő, olf.

Nemzeti Szalon, 1936. ápr.
XI. Tavaszi Szalon

Félegyházi MDK

szerepelt a tárlaton.

Bényi József: Bátortalanság és szubjektivizmus. Megjegyzések az Őszi Tárlat ürügyén a debreceni képzőművészetről.

Hajdúbiharmegyei Népujság. 1963. nov.17.

MDK

Félegyházi

szerepelt a megyei művészek őszi tárlatán.
/Debrecen/

Koroknay Gyula: Megragadó művek, bosszantó hibák.
Hajdu-Bihar megyei Napló. 1962. dec. 2.

Félegyházi

A Tiszántuli képzőművészet

II. Vándorkiállításán nezajelt

1958 ban

A képzőművészetek Debrecenben, 1961.

60 oldal

Félegyházi Lázló

1932-ok tóbekében közös kiállítása volt Debrecenben Gábor Jóni Szabó Kálmánnal

A képzőművészetek Debrecenben
1961

70 oldal

Felegyházi Károly
festő

M.D.K.

Méltatás.

B. Supka Magdolna: A békéscsabai VI. Alföldi Képzőművészeti Kiállítás"

Művészet, 1963. szeptember - 46 lap

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ

Vasaló asszony. Olaj 14ox9o.

III.Magyar Képzőművészeti kiáll.kat.Műcsarnok 1952.dec-
1953.márc.

Félegyházi László MDK

Szerepelt a három megye: Szolnok, Bács-Kiskun, Hajdu-Bihar, tárlatán.

Koczogh Ákos: Tavaszi Tárlat /1964/.

Szolnok Megyei Néplap. 1964. ápr. 26.

MDK

Félegyházi László festő

Részt vett a Déri Múzeumban (Debrecen) november 22-én megnyílt őszi tárlaton. Témái: csendéletek, enteriörök, portrék. Említve: Kislány virágokkal, Fehérruhás kislány, Önarckép. (Néhány szó festészetéről.)

Tóth Ervin: Őszi tárlat 1959.

Alföld, Debrecen, 1959. 5-6. sz. 109. l.

MDK

Félegyházi László, festö

Vagongyári tüzkovács. Olf.

Mayy

Bp.Mücs.- II. Képzőm.Kiáll. 1951.nov.4.-dec.2.

Kat. 6.1.

MDK

Felegyházi László [festő]

(1950-52 között a (debreceni) Képzőművészeti Körben tanította Szegedy Imrét.)

Tóth Ervin: Hajdúböszörmény képzőművészeti múltja és jelene

Alföld, Debrecen, 1959. 1. sz. 111. l.

MDK

Félegyházi László

Kiállitott a Déri Muzeumban 1957 Dec. 15-én megnyilt kiállitáson.

"Finfej."

Dr. Tóth Ervin: A Hajdu-Bihar megyei képzőművészek grafikai és kisplasztikai kiállitásáról.
HAJDU-BIHARI NAPLO, 1957. dec. 25.

MDK

Félegyházi László

A Hajdu-Bihar megyei képzőművészek
őszi kiállitásán /1957. okt ~~20~~ 20-tól/szerepelt.

HAJDU - BIHARI NAPLÓ, 1957 okt. 20. és okt 16

Felégyházi László
festő

M.D.K.

Szegeden rendezett kiállítást,

– 41 l.

Művészet, 1961. január. – 1 szám

Félegyházi László MDK

""Butorgyári sztahánovista"

Végvári Lajos: I.Magyar Képzőművészeti Kiállitás. Festészet III.
Magyar Nemzet. 1950. VIII.24.

Félegyházy László

diosdról elismerésben részesült

Képzőműv. főisk. jelöltjeit... Magyarság, 1937. ápr. 9. 10 l.

MDK

Csébi Pogány István
A szakszofónos, 2oo P vizfestő dij

Képzőműv. főisk. jelölései... Magyarság, 1937. ápr. 9. 1o 1.

M.D.K.

Felegházi László
festőművész

A gyulai Erkel Ferenc Múzeumban
kiállította be műveit.

Művészeti életünk. — 38 lap.
Művészet, 1960. szeptember.

M.D.K.

MDK

Félegyházi László (festő)

Részt vett a Hajdú-Bihar megyei Képzőművészeti Munkacsoport 1957 őszén a Déri Múzeumban rendezett tárlatán. Külön említve: portréi.

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti életéről.

Alföld, Debrecen, 1958. nov.-dec. 106. l.

MDK

Félegyházi László (festő)

Kréta val készített csendéletei szerepeltek a decemberben (1957) megrendezett grafikai és kisplasztikai kiállításon.

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti életéről.

Alföld, Debrecen, 1958. nov.-dec. 10 7. l.

MDK

Félegyházi László festőművész

Munkácsy-díjas. A (debreceni) Képzőművészeti Kör egyik vezetője.

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti életéről.

Alföld, Debrecen, 1958. nov.–dec.
109. l.

MDK

Félegyházi László festő

Debreceni művész. Részt vett a nyár végén (Debrecen, 1958.) megnyílt Tiszántúli Képzőművészek II. vándorkiállításán.

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti életéről.
Alföld, Debrecen, 1958. nov.-dec. 110. l.

MDK

Félegyházi László (festő)

Részt vett a Déri Múzeumban október végén (1958.) megnyílt őszi tárlaton. (Néhány mondat festésmódjáról.)

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti kletéről.

Alföld, Debrecen, 1958. nov-dec. [redacted]
110-111 l.

MDK

Fellegyházi László [festő]

Tanulmányfej c. műve repr.
(Melléklet kért a 96–97. lapok közé tűzve.)

Alföld, Debrecen, 1959. 1. sz. 2., 96–97. l.

M.D.K.

Félegyházi Kiszló
festő

„Önarckép"-e, „Falurészlet" c. művével
vett részt a kiállitáson.

Erdős Kamill: IV. Alföldi Népzőművészeti kiállitás Békéscsabán
Művészet, 1961. augusztus — 42 l.

P.D.A.

MDK

Félegyházi László (festő)

rajza: Alföldi táj – repr.

(Adat a Tartalom-ból!)

Alföld, Debrecen, 1960. 3. sz.
[2.], 43. l.

MDK

Félegyházi László (képzőművész)

cenzurajza: Tanulmányfej – repr.

(Adat a Tartalom-ból!)

Alföld, Debrecen, 1960. 3. sz.

[2., 39. l.]

HDK

Félegyházi László festőművész

és Bíró Lajos debreceni művészek kiállítását a Szegedi Móra Ferenc múzeum kupolacsarnokában nyitották meg.

Zenei hírek [!].

Tiszatáj, Szeged, 1960. december. 2. l.

HDK

Feleggyházi László (festő)

(Nem szerepelt a Hajdú-Bihar megyei képzőművészeti munkacsoport őszi tárlatán (1960).

Kádár Zoltán: A Hajdú-Bihar megyei képzőművészeti munkacsoport őszi tárlatáról.

Alföld, Debrecen, 1960. 6. sz. 69. l.

MDK

Félegyházi László

1950 VIII. 20-án a "Munkácsy Mihály-díj" harmadik fokozatát /2000 frt/ nyerte el

"Butorgyári sztahánovista" c.

festményéért.

Szabad Nép 1950. VIII. 20.

Félegyházi László MDK

Készül a debreceni művészek őszi tárlatára /1956 okt 7- Déri Múzeumban/.

Móricz Zsigmond, Kossuth portré
"A butorgyári sztahánovista"
"Csellós fiu"
"Zsuzsi","Zsuzsi darál"
"Virágcsendélet."

Kapusi Erzsébet, Fábián Sándor: Az Őszi tárlat előtt. Látogatás a debreceni képzőművészek mütermeiben.
Hajdu-Biharmegyei Néplap. Debrecen, 1956.okt.3.

MDK

Félegyházi László képzőművész

részt vett a fiatal Géra lakásán (Debrecen) 1934-től rendre tartott irodalmi összejöveteleken.

Nagy Sándor: Debrecen irodalmi folyóiratok a két háború között.

Alföld, Debrecen 1961. 3. sz. 151. l.

. MDK

Félegyházi László (képzőművész)

Említve: Gálboryáni Szabó Kálmánnal közösen rendezett októberi (1932 ?) kiállítása.

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti életéből.

Alföld, [redacted] Debrecen 1961. 3 sz. 200. l.

MDK

Felegyházi László (festő)

tagja volt a debreceni Ady-társaság képzőművészeti osztályának.

Juhász Géza: Nagyjaink emlékek.

Alföld, Debrecen 1961. 3. sz. 184 l.

MDK

Félegyházi László (festő)

Néhány évig – Adler Miklóssal – szabadiskolát vezetett (Debrecenben).

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti életéből.
Alföld, Debrecen 1961. 3. sz. 702. l.

MDK

Félegyházi László festő

(Futólag említve.)

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti életéből.

Alföld, Debrecen 1961. 3. sz. 204. l.

MDK

Félegyházi László festőművész

Bíró Lajossal közös kiállítása a Szegedi Móra Ferenc [redacted] Múzeum kupolacsarnokában nyílt meg.

Néhány sorban.

Tiszatáj, Szeged, 1961. január. 2. l.

Félegyházi László MDK

szerepelt a tárlaton.

Tóth Béla: A II. tavaszi tárlatról. A Hajdu-Bihar Megyei Képzőművészeti Csoport kiállításáról.
Alföld 1963. jun. 76-78. lap.

MDK

Félegyházi László, festő.

Butorgyári asztalosvista. Olf.

Műcsarnok.-I.M.Képzőm. Kiáll. 1950. Kat.4.l.

Félegyházi László MDK

és Veres Géza áldozatás munkájának köszönhető a szép kiállitás

Dr. Tóth Ervin: Megnyilt a Debreceni Képzőművészeti Kor hallgatóinak kiállitása.

HajduéBiharmegyei Napló: 1958. máj. 20;

Félegyházi L.
festő

M.D.K.

Gendelet sajtárral' cimü
"munkáját mutatta be a kiállitáson

Vehmacher Anna: Kései, de nem elhésett gondolatok...
Művészet, 1962. szeptember – 36 kep.

MDK

Félegyházi László, festö

Vasaló asszony. Olaj.

/Műcsarnok?/-III.Képzömüv.kiáll.1952.dec.-1953.márc.
Kat. 7.1.

mdk

Félegyházi László

Portrék, eseudéletek, „meleg lira lengi át képeit"

Tóth Béla: A II. Tavaszi Tárlatról
Alföld 1963, 6. sz 77.l

MDK

Félegyházy László, festőm.

"A tükör" Olf.

Nemz. Szal.- A Munkácsy Céh VIII. repr. kiáll.-a. 1935. márc.3o.-ápr.14. Kat.

MDK

Félegyházi László

"Bútorgyári sztahánovista"c.kép repr. A mű az I Magyar Képzőművészeti Kiállitáson szerepelt.

Szabad Nép Képes Melléklete,1950.aug.20.

Félegyházi László (1907) festő

A Debreceni ~~Képzőm~~ tág Társaság Képzőművészeti csoportjának tagja.

A képzőművészeti Szabadiskola tanára.

A hajdú Képző és Iparművészeti Követsége tagja. 1950-ben „Bútolgyári sztahanovista" c. festménye Munkácsy díj III. fokozatát kapta.

A képzőművészetek Debrecenben, 1961. 56 oldal
58

Félegyházi Lajos

Fametszetével nekrajott 1935-ben az Ajtósi Dürer Céh által rendezett nemzetközi grafikai kiállításon Debrecenben

A képzőművészetek Debrecenben, 1961

68-69 oldal

Félegyházi László

Ónarckép (festmény-repro)

A képrömüvészeti Debrecen kon. 1961

88 kép

Télegyházi László

Beteg fiu (rajz, vegyes)

A képzőművészetek
Debrecenben 1961

113 kép

Fé legyházi László festőművész.

MDK.

Ernst Muzeum XIII. Tavaszi Szalon Kiállitásán vett részt.

Pesti Hirlap, 1938. ápril. lo.4.l.

MDK

Félegyházi László

b.m: Debreceni festők a N.Szal.ban. Esti Kurir, 1941. okt.1.

MDK

Félegyházy László festőm.

Szegi P: Debreceni festők a N.Szal-ban. Pesti Hirlap, 1941, szept.30.

Félegyházi László

MDK

Szerepelt a kiállításon, mely jan. 1-ig megtekinthető a Déry Muzeumban.

---: Megnyilt a tiszántuli képzőművészek grafikai kiállitása.

Hajdu-Bihari Napló. 1957. dec. 17.

MDK

Félegyházi László

Szerepelt a szegedi Móra Ferenc Muzeumban megnyilt kiállitáson.

Nagyjából a rajzosság és festői plasztika jellemzi.

Szelesi Zoltán: Séta a Tiszántuli Festőművészek Vándorkiállitásán.
DÉLMAGYARORSZÁG, SZEGED. 1957. máj. 8.

Félegyházi László

/debreceni/ MDK

A kiállítás szürijének tagja volt.

Dr. Tóth Ervin: A Hajdu-bihar megyei képzőművészek munkacsoportjának őszi Tárlatáról.
HAJDU-BIHARI NAPLÓ. 1957. okt. 27.

Félegyházi László MDK

szerepelt a debreceni művészek őszi kiállitásán.

"Butorgyári sztahanovista"
"Rugókovács "
"Reggel"
"Piros ruhás lány"
"Női fej"

Kocka László: Még egyszer az őszi tárlatról.
HAJDU-BIHARI NAPLO, 1957. nov. 3.

Félegyházi László MDK

Szerepelt a tárlaton.

Nagyméretü aktja.

Dr. Tóth Ervin: A Hajdu-bihar megyei képzőművészek munkacsoportjának Őszi Tárlatáról.
HAJDU-BIHARI NAPLO. 1957. okt. 27.

Félegyházi László MDK

részt vett a Debrecenben rendezett kiállitáson.

"Fiu"
portréi

(m): A tiszántuli festőművészek kiállitása.
HAJDU-BIHARI NAPLO. 1957. jun. 12.

mdk

Félegyházi László festőművész
(Munkácsy díjas)

rajza: Mórcz Zsigmond a
Népművelés ciklopján (6. szám)

Népművelés 1954, 1 évf 6 sz.

mdk

Félegyházi László

képei a tavaszi tárlaton Déry Muzeum
„Zöldrutás cigánylány" „Leányarcképe"
c. festmények.

Kürti Katalin: Megjegyzések a tavaszi
tárlatról

Alföld 1962. 3. sz 62-63. l

mak

Félegyházi László

Pallagi tanya (tolvajz)
reprodukció

Alföld 1962, 3. sz 33. L

mdk

Félegyházi László

Tanulmányfej (tus)
" (ceruza) reprodukciók

Alföld, 1961, t. sz. 42.-82 l

mdk

Félegyházi László, Dienes János és Holló László

országos és határontuli szereplése nyilvánvalová "tette rangos debreceni festőművészet" létezését

Mody György: A képzőművészetek Debrecenben

Alföld 1962, 1. sz. 137–139.

mdk

Félegyházi László és Biró Lajos
festőművészek

1960-ban, Gyulán, Orosházán és Szegeden szerepeltek sikeres kiállításukkal.

M. Gy: Tegyzetek két tárlatról

Alföld 1962. 1. sz 85. l

MDK

Félegyházi László

Oláh leány, paszt.

Oláh cigány, "

Napsütés, "

N.Szal. 94. csop.kiáll. 1941. szept. kex
lo. 1.

MDK

Félegyházi László festőm.

Kislány akt, paszt.

Önarckép, of.

N.Szal. 9. csop.kiáll. 1941. szept. 9. l.

MDK

Félegyházi László festőm.

Reggel, of.

Napsütés, paszt.

Nő vázával, of.

M.Szal. 94. csop.kiáll. 1941. szept. 9. l.

MDK

Félegyházi László festőm.

Ablaknál, of.

Vörös bluzos nő, of.

Olvasó nő, pszt.

N.Szal. 94. csop.kiáll. 1941. szept. 9. l.

MDK

Félegyházi László festőm.

Vasalónő, of.

Hegyek között, of.

Ablak előtt, of.

N.Szal. 94. csop.kiáll. 1941. szept. 9. l.

MDK

Félegyházi László

Önarckép, szén

Tanulmányfej I. paszt.

" II. "

N.Szal. 94. csop.kiáll. 1941. szept. ~~kex~~
lo. l.

MDK

Télegyházi László

„Vagongyári tűrkovács" c. képe szerepel a II. Magyar Képzőműnészeti Kiállításon repr.

Horváth Márton: Megjegyzések a képzőműnészeti vitához. Bp. 1952. 41. o

Félegyházi László festő M.D.K.

Müvei a kiállitáson

Zöldruhás kislány, Lány fehér kancsóval, Piros sapkás kislány, Gyerekfej

Sz. Kürti Katalin: A debreceni XX. őszi tárlatról

A föld 1965. /2.

MDK.

Félegyházi László

A debreceni TIT klubban kiállitást rendezett.

Hajdubiharmegyei Népujság 1965 juni.22.lap -

Félegyházi László
festő

M.D.V.

Alakos képei és csendéletei szerepelnek a tárlaton. Almás vagy sajtarcos csendélete vagy „hilarulhás banya" kiváló alkotások.

Tóth Béla: Tavaszi tárlat Debrecenben.

Művészet, 1966. junius - 37 kap.

Félegyházi tanló

Szerepel a Keletmagyarországi Képzőművészek I. tavaszi táklatán.

Alföld, 1965, 6 sz. 74. o.

Félegyházi László

Hat képpel szerepelt a debreceni tavaszi kiállításon.

Alföld 1966. jun.

A debreceni tavaszi kiállítás és problémái. Szíj Rezső

Félegyházi László
Glatz tanár tanítványa.

A Képzőművészeti Főiskola a Mű-
csarnokban rendezett kiállításán képe
szerepelt.

Az Est, 1928. Máj. 20.

Telegdiné Kántó

A debreceni tavaszi tár-
laton szerepel.

Hajdúbihar megyei Népújság 1966. ápr. 10.

Fellegyházi László.

Képe szerepel a Képzőművészeti Főiskola kiállításán.

Magyarság, 1928. május 20.

Fényképhári László.

Női portré.

Repro.

Alföld, 1965. 9. sz. belső február, elején.

Telephári László

Kálmit

Ujvár 1936. IV. 21.

Félyházi László

Kiállít

MC. 1936. III. 22.

Fülep Lázár László

Kiállít

P. N. 1936. III. 22

M.D.K.

Féleghári László, festő

hat képpel szerepel a debreceni tavaszi tárlaton: melyeken Szij Rezső a szinek frisseségét dicséri, kivéve a „Támaszkodó lány" cimút, melyen „meglátszik, hogy sokat gyötörte a témát."

ALFÖLD, Debrecen, 1966. XVII.évf. 6. sz. 71. old.

Féleghári László, festő

M.

— két „virág csendélete" és „Falusi csendélete, Szij Rezső" nerűt, a XXI. debreceni őszi tárlaton. Holló László „Kecske-pásztorával" együtt a „hiállítás csúcspontját jelentik. „Fiú horsóval" c. képe látható az elülső borítólap egik belső oldalán.

ALFÖLD, Debrecen, 1966, XVII.évf. 1.sz.

70. old.

No. 2

MDK

Félegyházi László

Akt

Munkácsy cél 5.kiáll. Ernst Muz. 138.kiáll.

1933. márc. 12 l.

MDK

Félegyházi László

Kislány

Munkácsy céh 5.kiáll. Ernst Mus. 138.

kiáll. 1933. márc. 13 l.

MDK

Fellegyházy László, festő.

Fiatal leány, of.

Nemz. Szal. Műv. E. - Szinyei Társ. X. Lad. kiáll. - 1935 V. 8-19.
Kat.

MDK

Félegyházi László, festő

Bulvogyári sztahanovista, portré
(Munkácsy díjjal kitüntetve)
egyébb prényei mellett, - a fa texturájának
remek visszavetítése.

Műcs. (?) - I. M. képzőm. kiáll. portréképei. - Kis Ujs.
1950 aug. 24. - 4. l. - Nagy T.

MDK

Télegyházi László, festő

Neuz. Szalónban: Szinyei Társ. Tavaszi Szalónja
(renderte Szőnyi István és Herman Lipót.)
PN. 1937. V. 16

MDK

Félegyházi László

Ablaknál, of.

Vörös bluzos nő, of.

Olvasó nő, paszt.

N.Szal. 94. csop.kiáll. 1941. szept. Debreceni festők.

MDK

Félegyházi László [festőművész]

tagja lett a Képző- és Iparművészek Szövetsége 1950-ben létrejött Hajdú-Bihar megyei Munkacsoportjának.

Kádár Zoltán: Debrecen művészi fejlődése a felszabadulás után. Alföld, Debrecen, 1955 tavaszán, VI. évf. 1-2. sz. 48. l.

MDK

Téglagyári László (festőművész)

Béke hőse című rajza szerepelt az 1949 decemberében rendezett debreceni képzőművészeti kiállításon.

Kádár Zoltán: Debrecen művészi fejlődése a felszabadulás után.

Alföld, Debrecen, 1955 tavaszán, VI. évf. 1-2. sz. 48. l.

MDK

Félegyházi László

Butorgyári szahanovista

A nagy kiáll. kérdőívei. Világosság, 1950. szept. 12.

MDK

Félegyházi László

Mx
2.M.Képzőmüv.Kiáll. Szab. Nép, 1951, nov. 4. 9 l.

MDK

Félegyházi László (festőművész)

Traktoroslányok c. készülő kétalakos kompozíciójából egy tanulmányfejet állított ki az 1954-ben rendezett megyei kiállításon.

Kádár Zoltán: Debrecen művészi fejlődése a felszabadulás után.
Alföld, Debrecen, 1955 tavaszán, VI. évf. 1-2. sz. 49. l.

MDK

Félegyházy László [festőművész]

(Munkácsy-díjat kapott. Más adat nincs.)

Taar Ferenc: Megyénk kulturális életéről.
Alföld, Debrecen, 1955 júl.–aug. 01. old.
4. sz. 102. l.

MDK

Félegyházi László (festőművész)

Munkácsy-díjas. Főként egyalakos arcképekkel – köztük egy kisleány-arcképpel szerepelt a debreceni Déri Múzeumban 1955 októberében rendezett képzőművészeti kiállításon. Az anyagából megemlítve még: Örömhír az üzemben és Önarckép c. művei.

Váradi Zoltán: Debreceni képzőművészek kiállítása.
Alföld, Debrecen, 1955.6. és 1956.1. összevont szám. VII. évf. (1956. jan.–febr.) 76. l.

MDK

Félegyházi László (festőművész)

Egy önarcképe a debreceni Déri Múzeum állandó kiállításán szerepel.

Oláh Zoltán: Debreceni képzőművészek kiállítása.
Alföld, Debrecen, 1955. 6. és 1956. 1. összevont szám. VII. évf. (1956. jan.-febr.) 76. l.

MDK

Félegyházi László festőművész

A moszkvai Magyar Művészeti Kiállításon szerepelt, a debreceni Bútorgyár sztahánovistájáról készült portréja általános elismerésben részesült. (A cikkíró idéz a Cirlim a Szovjetszkoje Iszkusztvo május 5-i számában megjelent cikkéből.)

L.Z.: Látogatás debreceni művészeknél. Építünk, Debrecen, 1951-52 telén, II. évf. 3-4. sz. 75. l.

MDK

Félegyházi László festőművész

— A felszabadulás után megismerkedik a szocialista realizmussal. 1950-ben Munkácsy-díjjal kitüntetett, a debreceni Bútorgyár szitakötőjéről készült portréja szerepelt a moszkvai Magyar Művészeti Kiállításon.

K. Z.: Látogatás debreceni művészeknél.
Építünk, Debrecen, 1951-52 teleén, II. évf. 3-4. sz. 75. l.

MDK

Feleggyházi László festőművész

A minap készítette el Vasalónő c. kompozíciójának vázlatát.

M. Z.: Látogatás Debreceni művészeknél.
Építünk, Debrecen, 1951-52 telén,
II. évf. 3-4. sz. 76. l.

MDK

Téglagyári lázrló festőművész

Nyikita Gy. vagongyári ifjúmunkást izzó acél kalapálása közben ábrázoló, „Ifjúmunkás c. művével részt a II. Demokratikus Művészeti Kiállításra. A képhez a helyszínen készített vázlatot.

U.Z.: Látogatás debreceni művészeknél.

Építünk, [redacted] Debrecen, 1951-52 telén, II. évf. 3-4. sz. 75-76. l.

MDK

Félegyházi László festőművész

1940 táján – néhány éves Nagybánisai tanulmány után – festészete objektivebbé, konstruktivabbá válik. Ekkoriban festi Cigánylány c. portréját.

K. Z.: Látogatás debreceni művészeknél.

Építünk, Debrecen, 1951–52 telén, II. évf. 3–4. sz. 75. l.

MDK

Félegyházi László festőművész

Párisban is tanult. Eleinte a francia impresszionistákat követi. Ebben az időben készült a Nemzeti Múzeumban őrzött Önarckép-e.

L. Z.: Látogatás debreceni művészeknél.
Építünk, Debrecen, 1951-52 telén, II. évf. 3-4. sz. 75. l.

MDK

Feleggházi László festőművész

A Felvidéken született. Glatz Oszkár irányításával tanult a Képzőművészeti Főiskolán. Hat évi tanulás után Debrecenbe került rajztanárnak.

K. Z.: Látogatás debreceni művészeknél.
Építünk, Debrecen, 1951-52 telén, II. évf. 3-4. sz. 75. l.

MDK

Félegyházi László (festőművész)

Debreceni művész. Bútorgyári sztahánovista c. olajfestménye szerepelt az I. Magyar Képzőművészeti Kiállításon.

M. J.: Képzőművészeti életünk.
Építünk, Debrecen, 1951. tavasz. II. évf.
1. sz. 62. l.

MDK

Féleghházi László (festőművész)

Elnyerte az első ízben kiosztásra kerülő Munkácsy-díj egyik III. fokozatát.

M. j.: Képzőművészeti élet ünk. Építünk, Debrecen, 1951. tavasz; II. évf. 1. sz. 62. l.

MDK

Félegyházi László (festőművész)

Bútorgyári sztahánovista c. képe szerepelt az elmúlt évben az Alkotmány ünnepén a budapesti volt Műcsarnokban megnyílt kiállításon. A kép elnyerte a Munkácsy-díj III. fokozatát.

K. Z.: Látogatás debreceni művészeknél.
Építünk, Debrecen, 1951-52 telén, II. évf. 3-4. sz. 75. l.

Félegyházi László MDK

sz. 1907

Résztvett az 1950.évi Első Magyar Képzőművészeti Kiállitáson/ a neonaturalisták között emlitve/

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században. Bp.1959.77.l.

MDK

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ

kitüntető elism.

17. Tav.Szal. díjnyert. növnora. N.Szal.
1942. jun.

MDK

Félegyházy László
kitüntető elismerés

N.Szal. Tav.Szal. kiáll. 1934.

MDK

Félegyházi László [festőművész]

Szerepelt az 1950-ben rendezett I. Magyar Képzőművészeti Kiállításon. Bútorgyári sztahanovista c. olajfestménye megnyerte az ezúttal első-ízben kiadott Munkácsy-díjat.

Kádár Zoltán: Debrecen művészi fejlődése a felszabadulás után.
Alföld, Debrecen, 1955 tavaszán, VI. évf. 1-2. sz. 48-l.

MDK

Felegyházi László (festőművész)

szerepelt az 1951 őszén Budapesten megnyílt II. Magyar Képzőművészeti Kiállításon.

Vádat Zoltán: Debrecen művészi fejlődése a felszabadulás után.
Alföld, Debrecen, 1955 tavaszán, VI. évf. 1-2. sz. 49. l.

MDK

Félegyházi László (festőművész)

Szerepelt az 1952. évi III. Magyar Képzőművészeti Kiállításon.

Vádár Zoltán: Debrecen művészi fejlődése a felszabadulás után.
Alföld, Debrecen, 1955 tavaszán, VI. évf. 1-2. sz. 49. l.

MDK

Félegyházi László

Az Ady-Társ. képzőművésze. Debrecen. 1935. képekkel.

Rabinovszky Márius: Nyugat, 1933. márc.

MDK

Félegyházi László

Vasalónő, of.

Hegyek között, of.

N.Szal. 94. csop.kiáll. 1941. szept. Debreceni festők.

MDK

Félegyházi László

Önarckép, szén

Tanulmányfej, I., paszt.

" II., "

N.Szal. 94. csop.kiáll. 1941. szept. Debreceni festők.

MDK.

Félegyházi László

Utalások Debrecen müvészéletével kapcsolatban.

Alföld 1965. 4. 137 lap.

MDK.

Félegyházi László

Utalások Debrecen képzőművészeti életével kapcsolatban.

Alföld 1965 4. 131-142.

MDK.

Félegyházi László

Debrecenben kiállitott 1965-ben

Hajdubiharmegyei Népujság 1965.ápr.1.

lap -

MDK.

Félegyházi László

Szerepelt a debreceni Tavaszi Tárlaton

Hajdubiharmegyei Napló 1965 ápr.6. lap -

.

Félegyházi Kávló

Debreceni festő. Budapesten, Berlinben, Moszkvában, Prágában, Varsóban állított ki.
„Sztahanovista" (amlitre)
Fölegy pektrét és alkot fest.

Alföld, 1965, 4 n., 137 old.

Félegyházi László

Festőművész. Zöldmuhás kislány; Lány fehér kanccsal c. képei a XX. debreceni Őszi Tárlaton.

említve.

Alföld, 1965 2. szám. 79. lap.

Félegyházi László.

Munkácsy-díjas festőművész.
a debreceni Medgyessy-Ferenben
kiállítása nyílt.

említve.

Népszava, 1964 nov. 21. 6. l.

Félegyházi László.

Mint növendék Vágó Pál és Glatz Oszkár mellett dolgozott. Azután Debrecenbe kerül, tanít. Pasztellel, olajjal dolgozik. 1926: Fiatal lányportré. 1930: a Déri Múzeumban lévő Fehér puláveres nő. 1937: Nőzöld vázával, Hegedűs. Cigányleány 1948: Önarckép. Tanít a Szabadiskolán. Medgyesi Szalonban 30 képe kiállítva. említve.

Tóth Ervin: Jegyzetek...
Alföld, 1965. 2. szám, 82-83. lap

/Félegyházi László folyt/.

Képzőművészek és Iparművészek szövetsége Hajdú-Bihar megyei munkacsoportjában. (1951.)
1932-ben a Szinyei Társaság jutalomdíját kapja: Rendszeres kiállításai vidéki és főnánosi tárlatokon. 1945 után Prága, Berlin, Varsó és Moszkvai kiállításai. 1950-ben a Munkácsy-díj III. fokozatát kapja. (Bútongyári cztahanovista c. képért).
Az Alföld képcsarnoka (Szíj Rezső).
Alföld, 1964 5. szám. 472. lap.

Táblanyv. Sztahanovista-portré, Filegyházi

Szabad Művészet. 1950 IV. 9. 321-330

Szegi Pál: Műfajok gazdagsága

Táblakép. „Butorgyári sztahanovisztá", Félegyházi

Szabad Művészet. 1950 IV. 8. 294-295

a Munkácsy Mihály-díj első kiosztása

Akvarell. Vázlat a „Butorgyári szta-
lianovistá" – hoz, Félegyházi

Szabad Művészet. 1951. V. 1. 31

(szegi) A vázlat és a mű

Művészek 1919-1945

dr. Félegyházi László /festő ?/

Pesti Hirlap 1932 LIV okt

l. 6 o.

Kézdi.: Fényképező művészek kiáll.

Félegyházi László festő

Szabad Művészet. 1951 V. 1. 31

(szegi) Miskolci és debreceni művészek
cserekiállítása

Félegyházi László festő

Szabad Művészet. 1951 V. 1. 31

(szegi) a vázlat és a mű

Fényházi László festő

Szabad Művészet. 1950 IV. 5-6-7 sz.
207-210

Szegi Pál: Hogyan Részültek művészünk
az I. Magyar Képzőművészeti
Riállitásra

Félegyházi László festő

Szabad Művészet. 1950 IV. 8. 294-295

A Munkácsy Mihály-díj első kiosztása

Félegyházi László festő

Szabad Művészet. 1950 IV. 8. 297-302

Kis lexikon

Féleggházi László festő

Szabad Művészet. 1950. II. 9. 321-330

Szegi Pál: Műfajok gazdagsága

Fleischhacker László festő

Szabad művészet. 1930 IV. 11. 429-431

Radó Sándor: Az I. Magyar Képzőművészeti
Kiállítás a dolgozó tömegek

Félegyházi László festő, Munkácsy-díj III

Szab.Nép.193.sz.aug.20. 7.l.

Félegyházi László

Album készül a KK válogatott műveiből

Magyar Nemzet
1950.VI.é.210.sz.
Széch.kvt

Félegyházi László

A realizmus utja

Magyar Nemzet
1950.VI.éf 222
Széchenyi kvt.

Félegyházi László

"Előzetes beszámoló az I.Magyar Képzőművészeti Kiállitásról"

Magyar Nemzet Végvári Lajos
1950.VI.évf.192.sz.

Orsz.Széch.Kvt.

Félegyházi László

I. Magy. Képzőmüv. Kiáll.

-

Magyar Nemzet
1950. VI. é. 196. sz.
Széch. kvt.

Végvári Lajos

Félepházi László festő

Szabad Művészet. 1957 V. 1. 25-27

Radovsay Dénes: Jegyzetek a I. Magyar Képzőművészeti Kiállításhoz

Félegyházy László

festő

Magyar Csillag, 1941. nov. I. félf. 2. sz.

126. l. - Szegi Pál: Debreceni festők.

MDK

Félegyházi László (festőművész)

Az 1947 novemberében az Ady Társaság 20 éves jubileumakor rendezett kiállításon szereplő Önarckép című korában készült művével kapcsolódott be újra Debrecen művészi életébe.

Kádár Zoltán: Debrecen művészi fejlődése a felszabadulás után.
Alföld, Debrecen, 1955. tavaszán, VI. évf. 1-2. sz. 48. l.

MDK

Félegyházi László

Juhász Nagy Sándor.
Román leány.

Debrecen festőművészetének 200 éve.
Kiállitás a Debreceni Déri Múzeumban 1950-ben.

Palli

Fénykép

Képrőművészek Szövetsége

Télegyházi László: Bútorgyári sztakanovista
/T. Magyar Képz. Kiáll./

Olajfestmény

Fotó: Petrás S.

Neg. van

Fénykép

Palli

Képzőművészek Szövetsége

Félegyházi tanszló: Pagonyvári Tűzhovács
/II. Magy. Vérpr. Kiáll./

Jel: Félegyházi

Olajfestmény

Fotó: Petrás J.

Neg. van

Fényhép Pallai

Képrőműrészek Szövetsége

Felegyházi László: Vasaló asszony /III. Magy. Vép. Kiáll./

Olajf.

Fotó: Petrás J.

Neg. van

MDK

Félegyházy László

kitüntető elismerés

N.Szal. Tavaszi szalon 1937.

MDK.

Félegyházi László

Népszerüségéről

Alföld 1965.7. lap.6o

MDK.

Félegyházi László

Könyöklő lány c. müve.

Müvészet 1966 jan. lap 41.

MDK.

Félegyházi László

Müvészetének rövid ismertetése

Müvészet 1966 jan.lap 42.

Félegyházy László MDK

Leány könyvvel

Kislány

Ülő nő

Műcsarnok 1937 Képzőm. Főisk. Kiáll.

Félegyházi László.

~~Munkácsy-díjas festő.~~

Debrecenben, a Déri-Múzeumban rendezett Megyei Képzőművészek Kiállításán két kis tanulmánya szerepelt.

Hajdú-Bihari Megyei Képlap, Debrecen, 1972. Nov. 16.

Félegyházi László.

„Vasaló asszony" c. képe szerepelt a III. Magyar Képzőművészeti Kiállításon. (olaj)

Szabad Ifjúság, 1952. dec. 21.

MDK.

Félegyházi László

Kiállitási kritika

Hajdubiharmegyei Népujság 1965 szept.22.

lap-

Felégyházi László

festő

A debreceni Medgyessy Szalonban
rendezett tárlatot. – Annak ide-
jén országosan felfigyeltek „Bútor-
gyári sztahanovistájára". – Most
is mint eddig pasztellel és olajjal dol-
gozott, de a kréta munkái is szerepelnek.

Tóth Erin: Debrecen kiállítási Sevmeiből.
Művészet, 1966. január – 42 lap

Felegyhári László
festő

M.D.K.

„Könyöklő leány" (repro)

Tóth Erwin: Dobrecen kiállítási termeiből
Művészet, 1966. január - 42 kep

Félegyházi László festő M.D.K.
Munkácsy-dijas

Egyik alkotását megvásárolta a Pécsi Janus Pannonius Muzeum

Megkezdték a felszabdulási emlékkiállitás előkészi tését
Dunántuli Napló 1965 febr. 6.

M.T.K.

Félegyházi László.

A moszkvai magyar képzőművészeti kiállításon „Bútorgyári sztahanovista" c. festményével vett részt. (emlétve)

Népszava, 1951. Máj. 9.

Félegyházi László.

A moszkvai magyar képzőművészeti kiállításon „Bútorgyári sztahánovista" c. képe szerepelt. /említve./

Szabad Nép, 1951. Máj. 9.

Télegyháti László

Fiú korsóval c. képéről repr.

Alföld 1966. jan.

Félegyházi László

Szerepelt a XXI. debreceni tárlaton.

Alföld 1966. jan.

A debreceni képzőművészet valaszúton. Súj Rezső

Fellegvári László

A II. Magyar Képzőművészeti Kiállítá-
son munkásportréja szerepelt. (említve.)

Szabad Nép, 1951. Nov. 4.

Félegyházi László.

A Magyar Népköztársaság Képzőművészeti Kiállításán, Bukarestben, a „Butorgyári sztahanovista" c. Képe szerepelt. (említve.)

Romániai Magyar Szó, Bukarest, 1952. Máj. 6.

M.D.i

Félegyházi László
festő

1931-ben ézi el első komoly sikerét az „Illő nő" cmiú művével. Ennyeri vele a Szinyei Társaság kitüntetést, s az Uj Művészek Egyesulete tagjával választja.

Tóth Béla: Félegyházi László.
Művészet, 1967. oktober - 11 lap.

M.D.K.

Ferenczy Károly
festő

Művészete nagy hatással
volt Félegyházi Kázlóra.

Tóth Béla: Félegyházi Kázló.
Művészet, 1967. Oktober - 11 lap

M.D.V.

Félegyházi László
festő

1937-ben készült a „Nő az ablakban", 1939-ből való a „Vasalónő". Ebben az időben készült „Önarckipe" amit a Szépművészeti Múzeum vett meg.

Tóth Béla: Félegyházi László
Művészet 1967 október - 11 lap

Félegyháni László
festő

M.D.K.

1931-től állandó résztvevője az UME kiállításainak. 1935-1936-os években tölbszer megfordul Nagybányán, és műveszetében visszatér a természethez.

Fóth Béla: Félegyháni László
Művészet, 1967. október - 11 kap.

M.D.V.

Félegyházi László
festő

A 40-es években szarvos akt,
a hibbrúzos, paletta's „Festőnő", a
zöldh alapos „Ünarchép" készült.
— „Akt" (repro)

Tóth Béla: Félegyházi László
Művészet, 1967. Orfóber - 11 lap

Tel. 3 Abo. Telephone Service
Mutual Telephone Co., Hawaii - Hilo

M.D.K.

Téleggyáre László
festő

Az ötvenes években készült a „Vagongyári kovács", a „Bétor-gyári sztahanovista". Kisméretű képei több bel és külföldi tárlaton szerepelt.

Tóth Béla: Téleggyáre László
Művészet, 1967. október - 11 lap

M.D.Y

Félegyházi László
festő

Az ötvenes években kapta a művész eddigi munkássága elismerése-ként a Munkácsy díj II. fokozatát.

Tóth Béla: Félegyházi László.
Művészet, 1967. október - 11 kap.

M.D.K.

Fehegyhári László
festő

A debreceni Déri Múzeumban lévő
ő maschípén ismét az oldott festőiség
is anyába tér vissza. Ujabb képein
szívesen használ pasztellt.

Tóth Béla: Fehegyhári László,
Művészet, 1967. október - 11 kép.

M.D.K.

Félegyházi László, festő

portréival és csendéletével
vett részt az I. debreceni Ars.
Nyári Tárlaton.

ALFÖLD, Debrecen, 1967. XVII.évf. 10. sz. 81. old.

MDK

Félegyházi László, festő

Debrecenben nyílik meg tárlata.

—: Gazdag ősz a képcsarnoknál 7

Népszabadság Bp. 1967. okt. 6.

M.D.Y.

Fényfiaire László
festő

Ujabb-lapai a „Csendélet miákos-kalácsal", „Kislány tállal", a „Fehérgalléros kislány" és a „Leány-fej" című vapa.

Tóth Béla: Fényfiaire László
Művészet, 1967. okt. – 11 kap.

M.D.V.

Félegyházi László
festő

Ez évben lesz 60 éves a művész,
aki a tiszántúli művészeti élet
egyik legjelentősebb alakja. —

Tolh Béla: Félegyházi László
művész, 1961. okt. – 11 lap.

Félegyháni László
festő

M.D.V.

A Főiskolán Glatz Oszkár tanítványa volt, de mint induló művésszre legnagyobb hatással Ferenczy Károly volt.

Tóth Béla: Félegyháni László

Művészet, 1967. október - 11 lap.

M.D.V.

Felegyhán László
festő

Első számottevő alkotása 19 éves korában festett „Rózsaszín ruhás lány". Ez a mű Székely Bertalan archépeire emlékeztet.

Tóth Béla: Felegyhán László.
Művészet, 1967 október – 11 lap.

MDK.

Félegyházi László

Kiállitási kritika

Alföld 1967 jun.p.68.

Félegyházi László

Szerepelt a nyíregyházi nyári tárlaton.

Kelet-Mo. 1967. jul. 2.

Félegyházi László

Szerepelt az F. debreceni nyári tárlaton.

Hajdú-Bihar megyei N.ú., 1967. aug. 12.

1965 MÁR 2 4.

1021

A NAPLÓ tárlata

Félegyházi László

Félegyházi László Munkácsy-díjas festőművész 1907-ben született Szatmárnémetiben. A főiskolán Glatz Oszkárnak volt növendéke. Tanulmányai befejezése után 1931-ben Debrecenbe jött tanárnak. Kettős életre kényszerült, tanári állást vállalt, s emellett műtermet-hiánnyal küszködve állandóan fejlesztette festői egyéniségét és módszereit. 1932-ben Szinyei-díjat kapott. Rendszeresen kiállít a Nemzeti Szalonban. 1936-ban Párizsba megy, hogy tanulmányozza a modern irányzatokat, hogy eredetiben lássa a Louvre kincsestárát.

LEÁNYFEJ

Magáévá teszi az absztrakt művészeti elveket, mint sok európai festő kortársa. Művészetébe olvasztja a modern irányzatokat, de alapvető valóságszeretete mindig átcsillan a valóság ábrázolásán.

A szabadban való fényfestést Nagybányán sajátítja el. A Déri Múzeum tulajdonában

levő Cigánylány vibráló, zöld reflexei, rendkívüli atmoszférája az impresszionizmus nagy mestereivel kel versenyre. Fényben feloldott, virtuóz ecsetkezelésű olajképeit nagy magabiztossággal festi, Leibl oldott női arcait, Zorn óriási technikai felkészültségét idézik e képei.

Oldott, a fényben vibráló impresszionitikus festésmodorát (a pointilizmus egy roppant festői variációját teremtette meg hosszú ecsetjeivel) a natura elmélyült fegyelmezett tanulmányozásával fékezi.

A formalista, konstruktivista, expresszív kísérletek után az oldott impresszionisztikus festés minden tanulságával megrakodva visszatér újra a természet megragadásához. A szépség, az üde fiatalság ihleti ecsetjét, a megfestett gyermek-, nőiarcok, interieurök, csendéletek harmóniát sugároznak. Bútorgyári sztahanovista című festménye egész Kelet-Európa csodálatát kivívta. A valóságot ilyen teljességében és részletességében csak a legnagyobb mesterségbeli tudással és művészi önfegyelemmel lehetett megragadni.

Ragyogóan rajzol, pasztelljeinek, gyerek- és leányportréinak sorozata, aktjai a modern realista festészet minden vívmányát magában foglalják. Rajzában hiteles, színeiben modern, szemléletében mind összefoglalóbb és teljesebb. Ízig-vérig modern festő, a kísérletező változatos útján mindig hű maradt a valósághoz és a szépséghez, a mesterségbeli elmélyüléshez és korunk őszinte kutató szellemé-hez.

(M. Á.)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Hajdu-Bihar megyei Napló

45 perc A JÖVŐRŐL

VII. Medikusok

Kicsit talán hamar is faggatom őket a jövendőről, hiszen még egy esztendő múlva sem nevezhetik magukat doktornak. A három lány és hét fiú —, akik kissé idegenül ülnek le körém a székekre —, ötödéves orvostanhallgató. Az utolsó hónapok lázas vizsgaizgalmaihoz, az elhelyezkedés nagyon konkrét izgalma járul, akkor hevesebbek a szenvedélyek, élesebben fogalmazódik meg minden mondat. Ők, az ötödévesek még szabadabban tervezhetnek, szándékaikat, céljaikat még nem kötik meg a lehetőségek sokszor száraznak, szürkének tűnő korlátai. Most még a vágy fogalmazódhat meg.

Egy dologban nagyon egységes állásponton vannak. Mind a tízen szeretnének szakorvosi vizsgát tenni, miután az általános orvosi képesítést megszerezték. S a válaszokból majdnem úgy tűnik, megosztották maguk között a szakokat. Nincs túlságosan népszerű szak és nincs elhanyagolt sem. Vajon tényleg az érdeklődés természetes megoszlása?

— Nálunk nincs ilyen, hogy: „ez akarok lenni". Orvosok leszünk, de azt is látjuk, hogy nem lehet mindenki mondjuk sebész. Reálisan számítunk, felmérjük, hol van ténylegesen lehetőségünk a szakosodásra és ehhez tartjuk magunkat.

Öten jelentkeznek

Egy kicsit hidegnek tartom ezt az érvelést. Túlságosan józannak, a jövő teljes perspektíváját hidegen mérlegelő ember véleményének.

— De mégis, nincsenek olyan vágyak, amelyeket még most dédelgetnek? Amikor orvosnak jöttek, bizonyára konkrét célok miatt választották ezt a hivatást. Azok a célok már nincsenek meg?

— Orvosok legyünk, ez volt a cél. Ezen belül? Ismerjük a lehetőségeket és nem szeretünk csalódni. Mi értelme van annak, hogy az ember majdnem elérhetetlen célt tűzzön maga elé? Ha nem sikerül, csalódik, kiábrándult lesz. Nem a mi reális számításunk a jobb?

Bizonyára nekik van igazuk, bizonyára jobb ez így, számítgatva, reálisan. De mégis, valami hiányérzet marad bennem.

— Hányan szeretnének végzés után Debrecenben maradni?

Öten jelentkeznek. De elég bizonytalanul.

— Jó lenne itt maradni, legalább amíg a szakvizsgát leteszi az ember. Könnyebb lenne talán itt...

Ekörül aztán megindul a vita. A központi kérdés ez: mihez ragaszkodjon az ember, a helyhez, vagy a szakmához? Ez utóbbi kalommal elmegy onnan a szakterületre, ahová korábban vágyott.

Aki magános ember, az habozás nélkül a szakmát választaná. Ezt nagyon egyértelműen mondják és el is hiszem. De mégis, nem lehetne esetleg fordítani a dolgon? A szakmát választani és kivárni itt a lakást is és a magasabb fizetést is?

Csappan az érdeklődés

— Nem lehet azt. Aki nehéz anyagi körülmények között él, az elmegy a választott szakról a jobb körülmények reményében. Úgysem lehet nagy gondok között teljes értékű munkát végezni.

Váratlanul sok szó esik a beszélgetés során az anyagiakról. Ez meglep, hiszen a köztudatban az orvosok a legjobban keresők kategóriájába tartoznak. Tévedne a köztudat?

— Inkább túlságosan leegyszerűsít. Egy kutató orvos például, aki elméleti kérdésekkel foglalkozik, nem keres sokat. De még egy kórházi alorvos sem. Aki körzetbe készül vagy körzetbe megy, az igaz, jól keres. És később, az évekkel arányosan nő a kereset is. De a fiatal orvos nem tartozik a legjobban keresők közé.

— Mit gondolnak, miért olyan nagy akkor az érdeklődés az orvosi pálya iránt?

— Csappan az is, az érdeklődés. Én most voltam Sárospatakon és Sátoraljaújhelyben beiskolázni. Csappan az érdeklődés. Sokan félnek ide jelentkezni, hogy nem veszik fel őket.

— De hát akkor ez együtt jár azzal, hogy az orvostanhallgatók minősége romlik.

— Máris romlik.

Persze azért ebben van egy kis elfogultság. A legfőbb érvük ugyanis az, hogy a hallgatók aránya az egyetemen 52:48 a lányok javára és a fiúk ezzel sehogy sem értenek egyet. Szerintük az orvosi hivatás férfi embernek való. Nőknek nem.

— És a lányok?

Nem bíznak magukban?

Mintha ők is egyetértenének ezzel egy kicsit. Legalábbis azzal, hogy egy nő-orvos nem dolgozhat bármelyik területen. Ezért is gondolkodnak annyit, amíg kiválasztják, melyik területen szakosodnak.

Újra visszakanyarodunk az anyagi kérdésekhez.

— Sokan azt hiszik, tényleg nagyon sokat keresnek az orvosok. Ha egy orvos kimegy az utcára cipőben, akkor azt mondják, hogy milyen jól megy neki. Ha csizmában, akkor meg azt, hogy milyen rosszul. Ha kimegy az utcára és végigsétálni a kirakatok előtt, megnézni őket, szóval úgy jólesik a várost érezni magunk körül.

— Meg aztán lenézik a körzeti orvosokat.

— Kik?

— Sokszor még a debreceniek is. Ha bejön egy vidéki orvos, akkor azt sokszor öreg tudatlannak tartják. Pedig mennyi tapasztalatuk van!

Félnek az elzárkózástól, egyikük így fogalmaz: „eltemetkezés," másikuk: „feladni minden igényt." Félnek a vidéktől. Nem bíznak talán eléggé magukban?

— Én soha nem ittam egy korty bort sem. Mégis, attól félek, ha borvidékre kerülök, rászokom és inni fogok. Higgye el, nagyon félek ettől. És a közömbösségtől is.

Mind a tízen egyetértenek

— Közömbösségtől? Lehet egy orvos közömbös?

— Válhat közömbössé. Famulálások idején hányszor néztünk csodálkozó szemmel az orvosra, aki mosolygott s így felelt: majd megtudod te is, majd megszokod. Ki tudja, bennünk nem alakul-e ki ilyen közömbösség...

Azt nagyon erősen hangsúlyozzák, hogy nem arról van szó, mintha az orvosok általában közömbösek lennének. Ugy is éreznek, ők medikusok is egy kis orvosellenes hangulatot még a betegeknél is, talán nem is [illegible]

seket. Jang Szun alakítójától emocionális (pozitív) töltésű hullámok áramlanak. Ez egyenes következménye Linka stílusalakító alapelemének, robusztus, de a valóságtól el nem szakadó pátoszának. Béres Ilona már jóval leegyszerűsítettebb érzelmi tartást tanúsít, s gyakrabban közvetít intellektuális (negatív) töltésű hullámokat, melyek semlegesítenék Jang Szun érzelmi megnyilatkozásait is. Wang érzelmi kondenzálása következtében azonban e negatív töltésű hullámok is emocionálisan ható tényezőkké válnak. Tanulságos példa erre Sen Te híres gyerekjelenete a VII. színből: Sen Te születendő gyermekével játszik. A gyermeket nem látjuk, de ott kell őt éreznünk a leány kezében. El kell hinnünk – a jelenet minden látszólagos teatralizmusa ellenére is! –, hogy Sen Te gyermekét sétáltatja. Ez a parányi mozzanat, a valóság és a színházi forma mesteri összehangolása, az anyai gondolat színpadi nyelvre való művészi fordítása, a néző érzelmi megragadását célozza. Béres Ilona egy kicsit tompítja a jelenet emocionális élét, de már ezzel is csökkenti pszichológiai igazát; talán el is veszne a jelenet érzelmi hatása, ha az időközben megjelenő Wang (Lin To gyermekét hozza!) nem hangolná azt át mélységesen realistává.

A színészi stílus és a szerepépítés helyessége – amint azt most Novák *Jó embert keresünk*-beli alakításánál láttuk – nemcsak az egyes szerep és az egyes színész szempontjából jelentős, hanem kihat a színészi kollektíva összteljesítményére is, amely aztán – mutatis mutandis – a színházi koncepció életképességét dönti el. Megnyugtató képet alkothatunk erről a Csokonai Színház őszi-téli évadjának az alapján: mert ha a *Háború és béke* esetében nem is sikerült teljesen megvalósítani a színészi összjáték egységét, mindannyiunkat bőven kárpótolt *A makrancos hölgy*ben és a *Jó embert keresünk* előadásain félreérthetetlenül megfogalmazott egységes – rendezésben és játékban egyaránt kifejezésre jutó törekvés: azzá tenni a színházat, aminek igazában lennie kell: a közönség érzelmi és értelmi ráhatásokban megnyilvánuló nevelésének műhelyévé.

PÁLFY ISTVÁN

1021

A debreceni XX. Őszi Tárlatról

A debreceni és Hajdú-Bihar megyei képzőművészetek XX. Őszi Tárlata (Déri Múzeum, 1964. november 29–december 27) minden hiányossága, hibája ellenére sok értékes vonást mutat. Ha áttételesen is: tükrözi 20 év eredményeit. 28 alkotó (s köztük Kossuth- és Munkácsy-díjas festőművész, rajztanár, fizikai mukás, képzőművészeti köri tag) több mint 100 műve szerepel a kiállításon. A 28 művész közül nem egynél értékes fejlődés tanúi vagyunk, s felfedezhetünk egy-két fiatal tehetséget is. A művek változatos technikai megoldással készültek: a hagyományos olaj, rézkarc stb. mellett sok a gouache, walkid, formalkidmáz stb. kép. Az idős festőgeneráció (Holló, Félegyházi, Menyhárt) és a fiatalabb (Bíró, Tilles, Józsa) mellett egy egészen fiatal gárda (Kapcsa, Velényi, Szabó) sorakozott fel az idén.

Képzőművészeti életünk „nagy öregje", *Holló László* Kossuth-díjas festőművész folytatja ragyogó anatómiai tudására valló emberábrázolását *(Női akt)*, tájábrázolása azonban változott az előző évekhez viszonyítva. *Rigófészek c.* festménye szerkezetileg nem jelent újat – színei világossá tételével, az ég drámaiságának felbontásával azonban hangulati változást mutat: egy lehiggadt, derűsen visszatekintő ember harmonikus életszemléletét.

Félegyházi László modern, kiforrott festőegyéniség – még évek óta váltakozó stílusirányzatai sem mondanak ennek ellent –, hiszen a tartalmi és formai értékek kulturált összhangjára épülnek, elhitető erejűek. Legfőbb témája az emberábrázolás, nagyvonalú lényegi jellemzéssel *(Zöldruhás kislány, Lány fehér kancsóval)*. Különösen tetszett merész színhatású: vörös-lilás rózsaszín tónusú *Piros sapkás kislány* és zöldet-kéket harmonizáló *Gyerekfej* c. portréja.

Menyhárt József művészete pár évvel ezelőtti önálló kiállítása óta töretlen és egyenletes. Színvilága kitágult, emberábrázolása, képei hangulatteremtő ereje mélyült. Emberszeretete, széles körű szociális érdeklődése tematikus gazdagságát eredményezi. Betekint Debrecen hétköznapjaiba: észreveszi az élet legprózaibb részleteit *(Árusbódé)*, ábrázolja az átalakuló városképet: a régi és az új házak sorát *(Utca)*. Az utca ábrázolása formai kísérletként is érdekli: mint a falak, kémé-

nyek, kerítések ritmikus játéka *(Tűzfalak)*. Freskótervnek is beillene a görög múzsákra emlékeztető *Éneklő lányok* c. harmonikus, klasszikus ihletettségű színes rajza. Csendéletei artisztikus színhatásukkal, kiegyensúlyozott szerkesztésükkel e műfaj igen kulturált alkotásai.

Az idősebb festőgeneráció többi tagjának művészetében nem történt lényeges változás. *Balla László* olajképe szociális érdeklődését bizonyítja *(Csapókertben)*, *Nagy Ferenc* természetelvű festészetével a vízpart világát eleveníti meg *(Híd, Rakodó)*. *Maghy Zoltán Tedeji pusztán* c. képe a Káplár-hagyomány tiszta folytatása, a *Hortobágyi híd* kettős stílusával: az ég teátrális, romantikus felhőivel és a híd nyugodt, realisztikus megfogalmazásával érdekes alkotás.

A fiatal festőnemzedék kétségtelenül legtehetségesebb, de egyben legproblémásabb alakja *Bíró Lajos*. Képei előtt évek óta – most pedig különösen – értetlenül áll a közönség. Nem látva a művész alkotói szándékát, kétféleképpen reagál: vagy türelmetlenül elmarasztalja, vagy sznob módon, meggyőződés nélkül elismeri. Bíró modern, nyugtalan egyéniség: míg egy témát ki nem fest magából, míg nem találja a számára legkorszerűbb formát, nem tud tovább lépni. E téma a nyírségi tájábrázolás, ezen belül keres nyugtalanul újabb és újabb tér- és színlehetőségeket, illetve e formai elemek rendezettségére, a megformálás egységességére: azaz *egyéni stílusra* törekszik. E stílus kifejező, sőt már erősen absztraháló, majdnem teljes lemondást jelent a konkrét anyagról a lényegi ábrázolás érdekében. Ez annál érdekesebb, mert egy számára nagyon is eleven életanyagot – a nyírségi falu és tanya világát – kényszeríti tudatos zárt rendbe. E sűrített rendben azonban már minden csak geometrikus elem (kocka, gömb, rombusz és trapéz): az emberfej, a kazlak, a kerítés *(Beszélgetők, Asszony és az útjelző tábla)*. Kétségtelenül artisztikus a színvilága (pl. a *Nyírségi táj* kék tónusa, *Piros kerítés*). Bizonyos képein érezzük az olajwalkiid adta színhatás esetlegességét, s ennek komor hangulatteremtő erejét. Hogy jó festő, azt a fent említett ábrázolás- és formálásmódja bizonyítja – a *közlés* funkciója azonban csak szándékában valósul meg –, s ez mutatja művészete kísérletező jellegét. Addig ugyanis, míg nem tudja a nézőben (s most nem az átlagnézőre, hanem a kulturált képzőművészeti ízlésűre gondolok) azt az asszociációs sort megindítani, amit ő próbált formálni – nem beszélhetünk kész műalkotásokról.

Bíró Ferenc hasonlóan szuggesztív, de lágyabb egyéniség. Művészete egyenes ívben fejlődik tavalyi első önálló kiállítása óta. Modern fiatal festő: szerencsésen egyesíti képein a korszerű formai törekvéseket a legmélyebb gondolati-hangulati tartalommal. Finom ritmushatást ér el házai, fái vízszintes, függőleges tagoltságával, egyenletes váltakozásával *(Őszi délután)*, szelíden ívelő, emberalakjaira hajló hegyeivel *(Hegy lábánál)*, egy fehér házhoz sietve összefutó útjaival *(Part)*. A kiállítás egyik legszebb darabja a *Csend* c olajképe. Egy elvont fogalmat, hangulatot kék színben jelenít meg költői erővel és egyszerűséggel.

Tilles Béla tehetséges fiatal művész, a korszerű kifejezés igénye és megvalósulása rokonszenvesen jelentkezik festészetében, főleg grafikájában. Az emberábrázolás, karakterizáló képesség erős oldala – érdekesek majdnem síkhatású formalkidmáz súdiumfejei és ritmikus, nagyvonalú *Két figurá*-ja. Az ember és táj együttes ábrázolása nehezebb feladat elé állítja. *Téli Baranya c.* olajképén a jó geometrikus rendbe felépített tájelemek és emberfigurák sem alkotnak szerves egészet. Kettős portréjának modern szépsége *(Nő gyermekkel)*, tanulmányfejeinek rafinált egyszerűsége tudatos, korszerű kifejezésmódot mutat.

Horváth Imre tavaly óta érdekes egyéni formanyelv kialakítására törekszik, nagy utat megtéve Bíró Lajossal rokon, kevésbé eredeti festésmódjától. Erőteljes színkultúrájú pasztellképei egy különös térhatás kikísérletezésének eszközei. Azt kutatja: milyen szín- és tértörvények jutnak érvényre két megvilágított terület között meghúzódó árnyékos sávon *(Főtér, Házak fával, Falu)*. Képeinek inkább dekoratív, mint ábrázoló hatása van – kérdés: stúdiumnak vagy kész műalkotásnak szánja?

Madarász Gyulának az őszi tárlattal egyidőben önálló kiállítása volt a debreceni Művészklubban. E tárlaton szereplő három gouache képe a kisvárosi, a falusi házak, utcák és emberek ábrázolása lírai hangulatteremtő erővel.

Égerházi Imre előző képeinél konstruktívabb hatású finom színkultúrájú *Udvar* c. tempera képével, monotypia csendéletével és utcákat ábrázoló metszeteivel jelentkezett.

Józsa János e tárlaton szereplő olajképei tematikus művek: konstruktívan szerkesztett munkaábrázolások *(Építkezésen, Hólapátolók)*. Több éve láttuk tőle ugyanezeket a témákat hasonló szerkezeti rendben: akkor fehér-szürkéskék-drapp, most sokkal elevenebb vörös-kék stb. színekben – de semmiesetre sem harmonikusabban. Nincs színkultúrája – s hiába párosul szerkeszteni tudása tematikus érzékenységgel –, enélkül nehezen lesz képes murális feladatok megoldására. Alakjai merevek, archaikus tekintetűek, semmibe néznek – csak egymás mellé komponáltak, de nem szerves embercsoportot alkotók. Nem érzem képein a vívódást, az élmény művészi formálásának folyamatát, pedig az életanyag tudatos rendezése mellett alkotói szenvedélyre, őszinte emberi hangra is szükség van. *Jutka c.* geometrikusan felépített, tudatosan torzított portréja viszont nagyon tetszett: hatalmas, igéző bizánci szemével, pici szájával, állával szuggesztív hatású. Józsa nem festőalkat, grafikáin sokkal intelligensebb, modernebb egyénisége tárul

elénk. *Emlékezés* c. rézkarca lírai hatású, nagystílű finom ábrázolásmódjával. Brecht-illisztrációi csak szándékukban emelkednek fel a brechti mű gondolatiságához, de az ábrázolás zsúfoltsága, groteszksége a megfelelő képi élményt nyújtja.
Hasonló a véleményem *Móré Mihály* grafikai és festői munkásságának viszonyáról. Olajképei – bár tagadhatatlanul hordoznak szociális mondanivalót – érdektelen, monoton, szürke alkotások (*Kecskefejő, Útőr, Libatömő*). Grafikái szintén az egyszerű mindennapi élet munkaábrázolásai (*Disznóölés, Fuvaros*), jóval szerencsésebb formai, technikai megoldással. Solohov Emberi sorsának illusztrációi – bár inkább csak egyszerű képzőművészeti vetületei az irodalmi műnek – őszintébb és tömörebb alkotások.
Bényi Árpád szintén mint grafikus erősebb, illetve e műfajba visz több gondolati telítettséget. *Tiszapart és Uszályok* c. gouache képei a Bíró-féle formanyelv hatását mutatják, linóleummetszetei, különösen Radnóti-illusztrációi a versekhez méltó expresszív, sűrített grafikai kifejezések.
A legfiatalabbak (18–25 évesek) jó része a képzőművészeti köri mozgalomból nőtt ki (*Kapcsa, Makoldi, Bíró László*), illetve Félegyházi, Menyhárt tanítványaként indult (*Velényi, Gonda*).
Legerőteljesebb tehetség *Kapcsa János*, akinek 5 olajképe méltán kapott helyet a kiállításon. Határozott festőegyéniség máris, különös szubjektív látásmód és emberábrázolás (*Halász, Önarckép*), biztos szerkesztésmód (*Délibáb, Mandolin és ernyő*) és leegyszerűsítő hajlam (*Serpenyő hallal*) jellemzi. Nemcsak tanárai, de a társadalom felelőssége is jelentkezik sorsa alakulásában: sikerül-e műveltségét és intelligenciáját tehetségéhez felemelni: az elkallódástól megmenteni.
Velényi Rudolf tárlaton szereplő képei tudatos festői törekvést, szívós formai útkeresést árulnak el. Életanyaga változatos: a körülötte levő modern világ minden jelensége izgatja, ha nem is éli át és tükrözi teljes mélységében. *Sztrádája* a mozgás érdekes képi kifejezése. *Várakozás c.* képe – ha részletmegoldásaiban nem is hiánytalan – hangulatában érdekes, modern ábrázolás.
Szabó László fiatal egyetemista, metszetei a mai élet jól megfigyelt friss alkotásai (*Fodrász, Utcán, Városrészlet*). *Gonda Zoltán* tájképei – ha nem is mutatnak még önálló egyéniséget – a nógrádi iparvidék színes ábrázolásai. *Bíró László* már fiatalon sok festői erénnyel rendelkezik. Gouache tájképei finom színkultúra alapjait mutatják. *Makoldi Sándor* képzőművészeti köri tag ceruzarajza gyors vonásokkal felvetett érdekes stúdiumfej.
A szobrászatnak évek óta csak *Berky Nándor* volt művelője és kiállítója Debrecenben. Jelenlegi két gipszszobra (*Könyöklő, Nő és galamb*) az előző évek művészi felfogását folytatja – *Útépítő munkás*a azonban előrelépés az eddigiekhez: egyénibb és tömörebb kifejezése, lényegi, kissé expresszív ábrázolása a nehéz testi munkát végző robusztus figurának. Mellette *Kovács Béla* több szobrát láthattuk ez őszi tárlaton, s minden jegy megvan művészetében, ami az elkövetkező kiállításokon részvételét biztosítja. Első önálló kiállítása s e gipszszobrai is bizonyítják tehetségét, egységes, zárt komponálásmódját, munkaábrázolás iránti érdeklődését (*Szőlőmetsző, Kukoricaszár vágó lány*), karakterizáló képességét (*Zsuzsi*). Mindkét szobrász művei gipszből készültek. Remélhetőleg anyagi és technikai képességeik alkalmasak lesznek bronzba, terrakottába dolgozásra is.
Minden érvet és ellenérvet figyelembe véve, számomra ez az őszi tárlat vetette fel legélesebben és legkoncentráltabban Debrecen képzőművészeti életében már eddig is jelentkező problémákat. Miért hat minden értékével együtt „diétásnak" a kiállítás? Miért hiányzik belőle és körülötte az a légkör, amit kedvező képzőművészeti közhangulatnak nevezünk?
Hogy nem előzte meg a XX. őszi tárlatot pályázati felhívás, nem magyarázhatja a tematikus művek csekély számát – de a Szolnok-központúság sem a hangvételben és színvonalban jelentkező nagy ellentéteket. Észrevette a hibákat a közönség is, és kifejezésre juttatta.
A tárlatot több ezren megnézték, az élmény intenzitásfoka már nem ilyen magas. A közönség jó része érdektelenül átment a termeken, nem jelent meg a tárlat vitáján. (Sajnos a művészek sem, még a Kelet-Magyarországi Területi Munkacsoport helyi képviselői sem!) A művészek a szemlélők fejletlen képzőművészeti ízlésére hivatkoznak (amiben ugyan sok igazuk van), de ők maguk tehetnének legtöbbet. Pár éve többször előfordult, hogy egy-egy kiállító és éppen a teremben tartózkodó festőművészt körülvett és spontán tárlatvezetésre késztetett a közönség. Most több lett a sznob, érdeklődni és kérdezni közönyös néző, vagy kevesebb a kiállításon tartózkodó és beszélni is hajlandó festő?
Bár még megyénkben és Debrecenben is szűk körben hat, legeredményesebb a köri mozgalom, a képzőművészeti ismeretterjesztés aktív formája. E mozgalmakból nő majd ki a jó ízlésű, a látáskultúra egészében jártas műértő, kiállítást aktívan és rendszeresen látogató közönség. (Amely Hajdúnánásról és Püspökladányból is beutazik az őszi tárlat megtekintésére!)
Mivel a művészetnek igen fontos az ízlésformáló, emberekhez szóló szerepe, sokkal több gondot kell fordítanunk a közönség meg-, illetve visszahódítására. S ez a művészek és a népművelők közös feladata.

SZ. KÜRTI KATALIN

Jegyzetek Félegyházi László életéhez és művészetéhez

„A kamarazenét mindig jobban élveztem, mint a nagy orchesztermüveket, a szólistákat jobban, mint az együtteseket. Szerettem azt, aminek megvannak a konkrét határai . . ." Félegyházi valóban korán felismerte képességei határait, túl szigorú és kegyetlen volt önmagához s ebből magyarázhatók alapvető stiluskitérései is s lemondása a nagy méretekről. Múzeumlátogatásai során még Rembrandtnál, Tiziánnál s Rubensnél is a kisebb méretű, egyfigurás képek érdekelték. „Még az *Utolsó ítélet*nél is jobban megragadott *Ádám teremtése.*" E szavak rávilágítanak sajátos egyéniségére, aki képességeinek méreteit erőszakoltan sohasem tágította s ha tovább lépett, akkor ehhez megvolt az ereje is. Műterem hiányában feladta azt a tervét, hogy nagyobb igényű vásznakat fessen, hogy többalakos kompozíciókkal kísérletezzen.

Félegyházi László Debrecen művészetének problematikus egyénisége, aki alkotó tevékenységének egy-egy váratlan fordulatával, eddigi stílusának merész átváltásával lepi meg a műbarátokat. Volt idő, amikor egyéni sértődöttségből vagy nem egyéniségéhez mért feladatok elutasításával évekig távol tartotta magát városa művészeti arénájától, máskor meg festői vénájának más irányú kiteljesedésével hozta zavarba bírálóit. De akkor is számontartották, amikor évekig távol maradt a kiállításoktól,mert élete és működése összefonódott városunk képzőművészeti harcaival, törekvéseivel.

Növendék korában Vágó Pál és Glatz Oszkár mellett dolgozott Jászapátiban, illetve Mohácson, nyaranta egyedül festett Nagybányán és Felsőbányán, sőt időnként egy kis kárpátaljai faluban, Bisztrán is. Aztán városunkba került. Előbb a Ref. Kollégiumban, majd a Tanítóképző Intézetben működött. A tanítványok százait vezeti a művészeti értékelés, főleg a festészet iránti rajongás útjára. Közben állandóan vázlatokat készít, főleg nyáron, hiszen egyéb hónapjait kitölti az intézeti munka. „Csak egy évig festhettem volna egyszer egyfolytában – panaszolja –, de erre nem volt lehetőségem. Az igazi idő a délelőtt, a délutáni fény már nem sokat ér." Ezért aztán mennyiségileg keveset fest, s ha egy kép elkészül, többnyire azonnal gazdára is talál.

Mindig pasztellel és olajjal dolgozott, az utóbbi három évben mégis mintha a kréta mellett kötött volna ki, amelynek selymes puhaságát, parázsló erejét mesterien tudja éreztetni. Még önálló szénvázlat sem igen készült műtermében 25–30 év óta, pedig ilyen irányú tanulmányait annak idején sokra értékelték, még a Főiskola is többet átvett belőlük. A fej és az akt állt nála mindig előtérben, bár időnként – mint ez a tárlat is bizonyítja – az interieur és a csendélet is érdekli. A szín azonban változatlanul központi kérdés nála. Félegyházi mindig festő volt, s nem grafikus, ami nem „színprobléma" arra nem mozdult a keze, csak az értelme. Pedig ezen a területen is jelentőset alkotott volna, hiszen milyen expresszív egyetlen ismert fametszete! A színek már gyermekkorában lekötik figyelmét, festőideált is választ Ferenczy Károly személyében, de aztán elfordul tőle, mert hidegséget, kiszámítottságot érez műveiben. Annál jobban vonzzák a vérbő színek mesterei: Munkácsy, Tornyai, a franciák közül Renoir, de legfőképpen a pasztell poétája: Degas.

Látogatásom alkalmával szobájának falán egymás mellett láttam egy 1964-es keltezésű pasztellt és egy lazán szétbomló színekre vázlatolt 1960-as képét, amely összevetve a négy évvel előbbivel, kiáltóan jelezve azt az óriási távolságot, amely művészetének egyes fázisait elválasztja. Teljes oeuvre-jét összevetve leolvasható a viaskodás a formanyelvért, hol menekülés a természethez, hol alkalmi kirándulás az absztrakció szakadékáig. Lemérhető örök elégedetlensége: hol a hangsúlyozottabb, a sommázott formák kötik le, hol pedig ködlő tárgyakat fest, egy-egy beállítást mérlegel számtalan formában. A természet, a valóság talaját azonban sohasem hagyta el.

Félegyházi László a legnehezebb feladatot, a fiatal arcok, a fiatal testek mintázását vállalta. Nem érdeklik a könnyen elérhető karakterek, a véglegesen kialakult formák, amelyekbe egy ügyes rajzoló könnyen kapaszkodhat. Meggyőződése: a szép arc, a szép test a vásznon is legyen szép. Tudja, hogy ez nehéz terület, mert a festő könnyen juthat a giccs határáig. Az expresszív torzítás könnyebb, de egy fiatal arc hamvasságát, pillanatnyi helyzetét, az ifjúság varázsát nehezebb foglyul ejteni, méghozzá úgy, hogy az karakteres is legyen. „E körül keringtem évtizedeken át, több-kevesebb sikerrel!" – vallja önmagáról, s most e tárlat kapcsán is megállapíthatjuk, hogy célját megközelítette. Az arcokat sommásan látja, nem vész el a részletekben, nem csap át túlzott grafikusságba. Innen ered képeinek könnyed eszközökkel elért tömörsége, a meghódított eszköznek: a színes krétának magasabb szintű alkalmazása. Ezért képei túl a stúdium jellegen s e vázlatokban is benne ízzik egy nagyobb kompozíció igénye.

Ha műveit, amelyek időrendből kiszakítva egymástól nagyon távol levőnek látszanak, időrendbe állíthatnók, jobban megértenénk stílusának hullámzását. *Fiatal leányportréja* 1926-ból való, de utána nagy úr következett. A harmincas évekből alig találunk valamit, így a Déri Múzeumban *a Fehér pulóveres nőt*, a 1937-ből *Nő zöld vázával*, közben festette a *Hegedűs* c. vásznát, mely szinte súrolja az absztrakció határát, a hangszer csak itt-ott látszik, a kéz formája hol megjelenik, hol eltűnik. Élete fő műve a félalakos *Cigányleány* plein airban, igazi nagybányai zöldben. A

következő években, főleg 1944–48 között az erős festői oldás-lazítás a jellemző. Bernáth Aurél – 1948-ban festett önarcképére – azt üzente, hogy az a pesti kiállítás legjobb darabja. *Zöldkalapos önarcképéről* pedig Rabinovszky Mariusz nyilatkozott elismerően a Művészet c. lapban. Majd ismét erősebb, konstruktívabb vásznak következnek *Ülő akt, Zöldkabátos kislány* stb.). Ezek után tér a természetelvű képek útjára. Ekkor tanít a Képzőművészeti szabadiskolában s hatalmába ejti a közvetlen modell nyomán folyó munka. Félegyháziról ez időben sok szó esett, hiszen ekkor készült el a *Bútorgyári sztahanovistával*, amely sok folyóiratban megjelent s alkotójának a Munkácsy-díjat jelentette. Bár e képet utólag sokan támadták, tárgyilagosan erről is meg kell állapítanunk, hogy nincs benne frazeológia, a deszkát megmunkáló munkás mozdulata minden kidolgozása ellenére is keresetlen. Inkább bizonyosság e kép arra, hogy előírt tematikában is tudott jót alkotni.

A Medgyessy Szalonban legutóbbi korszakának műveit láthatjuk, alig néhány hónap termését, pedig az itt felsorakozó 30 kép zöme a fej és a portré területéről való. E gyors és mégis színvonalas munka elismerésre méltó teljesítmény. Emeljük ki a *Támaszkodó fiú* természetes mozdulatát, a *Kékruhás kislány* hamvasságát, *Virágcsendéletében* az előre hozott szirmok parázsló tüzét. Félegyházi érti, hogyan kell a kréta anyagszerűségét minél erőteljesebben kiaknázni. Erre utalnak a *Cigányleány, Virágcsendélet hegedűvel, Pirosruhás leány, Csendélet birsalmával, Szürkeruhás nő* és egyéb képei. Egy idősebb asszonyról festett képe, mintegy ellenpólusául megszokott témakörének, arról tanúskodik, hogy ezen a területen is otthonos tudna lenni. Általában minden művén a széles festőiségre való törekvés, a nagyvonalúság uralkodik. Hogy ezt minél inkább „testközelben" érje el: a pasztellt gyakran porlasztja szét kezében, s teljes tenyérrel viszi fel a felületre, olajképeinél pedig gyakran használ 6–8 cm széles ecseteket, hogy a színek minél összefogottabban kerüljenek a vászonra.

A Medgyessy Szalon parányi helyisége a megnyitás napján zsúfolásig megtelt érdeklődő műbarátokkal, sokan szorultak az utcára is, mintegy figyelmeztetésül: mennyire időszerű kérdést old meg a készülő szalon új nagy kiállítási terme.

TÓTH ERVIN

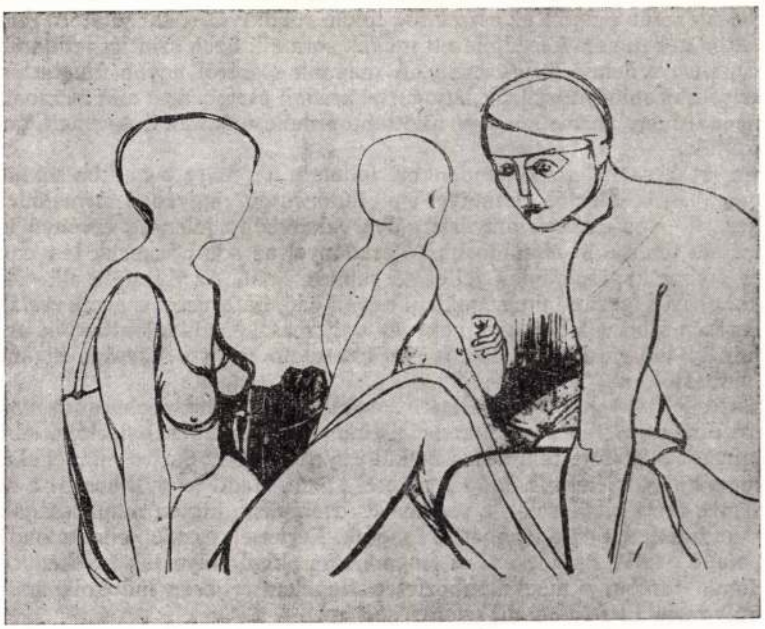

Velényi Rudolf rajza

KÖNYVEK KÖZT

Fülöp László: Egy emlékirat rétegei

Kardos Pál: Sánta Ferenc: Húsz óra

Kiss Gábor: Cseres Tibor: Hideg napok

Borbély Sándor: Simon Lajos: Az otthon küszöbén

Sonkoly István: Járdányi Pál: Magyar népdaltípusok

Egy emlékirat rétegei

Sartre: A szavak

A külhoni és a hazai kritika egybehangzó véleménye szerint *A szavak* Sartre legsikerültebb műve, írói pályáján az általa jelzett állomás jelenti a magaslati pontot. S ha jól meggondoljuk, ez az ítélet a több kötetre tervezett önéletrajz most kiadott első részének igen magas minősítését jelenti, hiszen, mint ismeretes, a Nobel-díjat visszautasító író-filozófus mögött az eszmeiség fokán rendkívül sokat vitatott, de az értékjelentőség tekintetében nem kérdőjelezett művek sora áll. Ezek szintjét felülmúlni mindenképp elismerést érdemlő teljesítmény. A magunk részéről ugyan fenntartásokkal tekintjük a felsőfokú minősítő jelzők létjogát *A szavak* esetében – ami azonban nem mond ellent annak, hogy Sartre könyvét fölöttébb érdekesnek, tanulságosnak, gondolatébresztőnek ítéljük.

Az értékes önéletírás mindenkori feltétele az, hogy a múltba tekintő író gazdag, önmagában is jelentős életművel s a „különösség" jegyében formálódott életúttal rendelkezzék – az emberi, művészi pálya valamiképp jelenség érvényű legyen, egyedi formában fejezze ki általánosítható érvénnyel az adott korszak lényeges problémáit, kor és ember kapcsolatának jellemző sajátosságait. Az ilyesféle alkotói önvallomás tehát akkor lesz igazán tanulságokban bővelkedő, ha Musset szavait variálva – egyben a lehetőség szerint a kor gyermekének vallomásaként is tekinthetjük. A konkrét és általános, az individuális és az egyénin túlmutató arányos egysége kívántatik az ily típusú alkotástól.

Sartre néhány kritikusa felteszi a spekulatív és meddő kérdést: vajon filozófus vagy író inkább a francia egzisztencializmus legnagyobb képviselője. Abban viszont szinte minden méltatója fenntartás nélkül egyetért, hogy Sartre mindenekelőtt mint jelenség magasodik ki korunk átlagos alkotói közül. Hadd tegyük hozzá: e rang és szerep egyszerre illeti a bölcselőt, a regény- és drámaírót, hiszen munkásságában ez a két motívum bonthatatlanul egymásba fonódik. Képviselt eszméi, ellentmondásosságában is imponáló gondolatrendszere és magatartása okkal helyezték tevékenységét az érdeklődés homlokterébe; a megkülönböztetett figyelem teljesen indokolt, amint egyáltalán nem volt váratlan a Nobel-díj odaítélése sem.

Együtt vannak tehát azok a tényezők, amelyek kiváló fedezetet biztosítanak az egészen személyes, közvetlen vallomásoknak – az önéletrajznak. Persze, miként a szerző

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Hajdú-Bihar megyei Napló

Fellegházy László
NOV. 4'
1021

Jubileumi események Hajdú-Biharban

Átadták a művészeti díjakat

Bensőséges ünnepségen került sor november 3-án délután a Hajdú-Bihar megyei és Debrecen m. j. Városi Tanács Végrehajtó Bizottságai által alapított művészeti díjak átadására a Debreceni Városi Tanácsnál. Az ünnepségen megjelent *Karakas László*, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a megyei pártbizottság első titkára, *Sikula György*, a megyei pártbizottság titkára, *Nagy Tiborné*, a Debreceni Városi Pártbizottság titkára, *dr. Ács István*, a Debreceni Városi Tanács vb-elnöke, *Ördög László*, a városi tanács vb-elnökhelyettese, *Lőrinczi János*, a Szakszervezetek Megyei Tanácsa elnökségének tagja, *Onosi László*, a Hazafias Népfront megyei bizottságának titkára, *Kigyós Sándor*, a megyei tanács vb és *Koroknai Berta* a Debreceni Városi Tanács vb művelődésügyi osztályának vezetői.

Ördög László megnyitója után dr. Ács István, a városi tanács vb-elnöke mondott beszédet. Hangsúlyozta, hogy a két tanács által létesített s a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulója alkalmával először kiosztásra kerülő díjaknak az a célja, hogy művészeink még jobban érezzék a társadalmi megbecsülést. Érezzék, hogy a társadalom figyelemmel kíséri munkásságukat és megbecsüli eredményeiket. A díjak odaítélésétől a két tanács és a társadalom azt várja, hogy azok további szocialista alkotó munkára serkentsék a művészeket.

Ezután Tarr Károly, a művészeti díj bizottság titkára ismertette a művészeti díj bizottság döntését, és dr. Ács István átadta a díjat és a vele járó 5000 forintos pénzjutalmat a díjazottaknak.

Művészeti díjban részesült

DR. BARTA JÁNOS

egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, a marxista esztétika és kritika terén kifejtett magas színvonalú munkásságáért, a közelmúltban megjelent Élmény és forma, valamint a Költők és írók című tanulmánykötetéért, amelyek a marxista esztétikának és irodalomtörténetnek igen jelentős alkotásai.

DR. BARANYI IMRE,

az Alföld főszerkesztője, az Alföld című irodalmi és művészeti folyóirat biztos marxista eszmeiségű, magas színvonalú szerkesztéséért, az országos jellegű és hatókörű népművelési és művészeti viták megszervezéséért, irányításáért.

GULYÁS GYÖRGY

Liszt-díjas karnagy, Debrecen és a megye zenekultúrájában végzett kiemelkedő munkásságáért, a debreceni Kodály Kórussal elért magas színvonalú, művészi munkásságáért, a modern zeneművek igényes és rangos megszólaltatásáért, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 50. évfordulójának tiszteletére bemutatott és betanított oratóriumi művek művészi munkájáért.

Dr. Ács István Szathmári Károlynak adja át a díjat

SZATHMÁRI KÁROLY

karnagy a hajdúszováti Kodály kórus élén végzett kiváló karnagyi munkájáért, a falusi zenei nevelésben végzett áldozatos és eredményes munkásságáért.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ

Munkácsy-díjas festőművész, a 60. életévében alkotó művész eddigi munkásságáért, magas művészi színvonalú, optimista, emberközpontú műveiért, a képzőművészeti nevelésben végzett eredményes munkájáért.

MIKOLÁS TIBOR

Ybl-díjas építőművész, a város építőművészetében, építészeti kultúrájában végzett magas színvonalú munkájáért, az agrártudományi főiskola művészi tervezéséért, országos pályázatokon való sikeres szereplésért.

A díjazott művészek nevében Barta János egyetemi tanár mondott köszönetet. Hangsúlyozta, hogy a díjat átadók és abban részesültek egy közös ügyért dolgoznak, a magyar szocialista kultúra kiépítéséért. Hangsúlyozta továbbá, hogy a kitüntetés mögött érzi a dolgozó nép bizalmát s a kitüntetetteknek e közösség nevében, e közösség javára kell dolgozniuk.

ÜNNEPI ÜLÉS

(Folytatás az 1. oldalról)

Szovjetoroszország dolgozói fegyverrel a kézben megvédelmezve a forradalmat, a leninj párt vezetése alatt elindultak a szocializmus magaslatai felé. Nagy és nehéz út, a szovjet nép felejthetetlen nagy hőstette volt ez — mondotta Brezsnyev elvtárs.

A szocializmus építése azért is bonyolult vállalkozás volt számunkra, mert elsőként fogtunk hozzá. Nem volt kitől tanulnunk,

A szovjet nép nagy győzelme

Azokról a magaslatokról, ahova most eljutottunk, nem is olyan nehéz észrevennünk a múltbeli melléfogásokat és hibákat. Nem vitatjuk, hogy egyet s mást gyorsabban, jobban, kisebb erőfeszítésekkel is megtehettünk volna. Ahhoz azonban, hogy objektíven értékelhessük a megtett utat, mindenkor szem előtt kell tartanunk: minden egyes lépés útkeresés volt számunkra. Minden előrehaladásunk az országon belül és a világküzdőtéren jelentkező ellenségekkel szemben vívott állhatatos harc eredménye volt.

A párt, amikor hozzálátott az ország szocialista átszervezéséhez, tudatában volt annak, hogy a szocializmus felépítéséhez létre kell hozni a modern nagyipart. Történelmileg a legrövidebb idő alatt. Más választásunk nem volt.

A párt a szocialista rendszer hatalmas előnyeire támaszkodva alig három évtized alatt meg tudta oldani az ország iparosításának alapvető problémáit.

A szocializmus felépítéséhez nemcsak hatalmas ipart kellett teremteni, hanem a falu szocialista átszervezését is végre kellett hajtani. E hatalmas társadalmi probléma megoldását Lenin találta meg, aki kidolgozta híres szövetkezeti tervét, amit a párt falun kifejtett tevékenységének az alapjává tett. A kollektivizálás a szocialista forradalom egyik legfontosabb alkotórésze volt. Mint minden forradalmi vállalkozás, ez is éles harcban ment végbe.

Országunk szocialista átalakulása elképzelhetetlen lett volna, ha a párt október első napjaitól kezdve nem látott volna hozzá minden energiájával és céltudatosságával a kulturális forradalom megvalósításához.

A szocialista forradalom nyitotta meg az utat a nemzetiségi kérdés megoldásához. Október teljes felszabadulást hozott az országot benépesítő valamennyi nemzetségnek.

A párt már az 1939-ben megtartott XVIII. kongresszusán megkezdte a következő szakaszhoz, a kommunizmus építéséhez való átmenet első körvonalainak felvázolását. Mielőtt azonban e szakasz feladatait megvalósítottuk volna, országunknak és népünknek történelme legnagyobb meg-

jetuniónak a világűrkutatásban elért sikerei. A világot épp a közelmúltban ámulatba ejtette a szovjet automata űrállomás leszállása a Venusra. Elsőként oldották meg — és ragyogóan megoldották! — Az űrszerkezetek automatikus összekapcsolásának bonyolult tudományos-műszaki problémáját. Ezzel megnyílt az út a nagy bolygóközi állomások megteremtéséhez.

Ezek az újabb űrsikerek — nagyszerű ajándékok a nagy október 50. évfordulójára.

A szocializmus megadta népünknek azt, amivel a leggazdagabb kapitalista országok dolgozói sem rendelkeznek: a tőkés elnyomás alól való felszabadulást, a biztos holnap érzését. A szovjet emberek nem tudják, mi a kizsákmányolás, mi a munkanélküliség és ezt sohasem fogják megismerni.

A párt és az állam szüntelenül gondoskodik a munkakörülmények javításáról, a munkanap csökkentéséről. A szovjet hatalom évei alatt a munkahét az iparban 18 órával csökkent. Az idén megvalósul az ötnapos munkahétre való átállás, heti két szabad nappal.

A szovjet hatalom évei alatt hat és félszeresére nőtt a munkások reáljövedelme, nyolc és félszeresére emelkedett a parasztság jövedelme. Csupán az utóbbi években mintegy 25 millió munkás és alkalmazott fizetését emelték, bevezették a kolhoztagok számára a garantált rendszeres havi munkabért és nyugdíjat, emelték a rokkantsági nyugdíjakat. Jelenleg több mint 34 millió ember kap a Szovjetunióban az állami és kolhozforrásokból nyugdíjat.

Az ez év szeptemberében hozott határozatok az életszínvonal emeléséről több mint 50 millió szovjet embert érintenek. Nagy megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy államunk történelmében soha még nem fordítottak egyszerre ilyen hatalmas összegeket a dolgozók jólétének az emelésére.

Új sikerek felé

Brezsnyev elvtárs ezután a kommunizmus építésének tennivalóiról szólt.

— A szovjet nép részéről a kommunizmus győzelméért vivott küzdelem fő színtere a gazdasági élet, a kommunizmus anyagi és műszaki bázisának a megteremtése. Az élet fontos feladatokat vetett fel a gazdasági módszerek, a gazdaság irányítás tökéletesítésének, a termelési rendszer és a gazdasági ösztönzés javításának területén. E feladatok megoldása céljából a párt és a kormány megkezdte egy széleskörű gazdasági reform megvalósítását. Ennek fő célja az, hogy fokozzuk a társadalmi termelés eredményességét, biztosítsuk a munka termelékenységének további növekedését. Mire van szükség ehhez a jelenlegi viszonyok között? Elsősorban jobban ki kell használni a gazdasági ösztönzőket, ügyesen meg kell teremteni a harmóniát a terv, a központi irányítás és az ipari vállalatok, szovhozok, kolhozok dolgozóinak kezdeményezései között.

Az első eredmények máris azt mutatják, hogy helyes úton járunk. Az elmúlt három év alatt az ipari és a mezőgazdasági termelés növekedésének üteme észrevehetően meggyorsult. A népgazdasági ágak munkája kifizetődőbbé vált. Mindez lehetővé tette új intézkedések megvalósítását a nép jólétének emelésére.

Brezsnyev elvtárs rámutatott: a párt nagy jelentőséget tulajdonít az egyéniség sokoldalú fejlődését leginkább biztosító feltételek kialakításának, majd arról szólott, hogy a szovjetek és a társadalmi szervezetek szerepének szüntelen fokozása elő fogja segíteni, hogy a néptömegek még aktívabban részt vegyenek az állam és a társadalom ügyeinek az irányításában, előmozdítja a nép kezdeményezőkészségének és a szovjet emberek teremtő aktivitásának a fejlesztését. Pártunk nagy, mindennapos munkát végez ilyen irányban.

— Elvtársak! A szovjet nép nagy tetteket és hősi cselekedeteket vitt véghez ötven év alatt. A fél évszázad határán még nagyobb távlatok nyílnak meg előttünk. Meggyőződésünk, hogy országunknak következő második ötvenéves időszakát is világtörténelmi jelentőségű új vívmányok teszik emlékezetessé. Az a forradalmi láng, amelyet október gyújtott az emberi szívekben, bevilágítja a jövőbe a kommunizmus felé vezető utunkat!

A nagy október és

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI NÉPÚJSÁG

1966 MÁR 8.

Felegyházi László

1021

A MEDICOR és a Megyei Művelődési Ház közös rendezésében március 7-én, csütörtökön a nemzetközi nőnap alkalmából Félegyházi László festőművész munkájból rendeznek kiállítást: „Női portrék" címmel az üzem kultúrtermében.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

FOLTOK A FALON

Kiállításra többször szeretek elmenni. Néhány percre, félórára benegrani, ellenőrizni saját élményeimet. Így tettem a tavaszi tárlat esetében is, amelyet a debreceni Déri Múzeumban láthat a közönség, illetve...

Egészen pontosan: egy részét láthatja. Bizonyos képek helyén ugyanis csak a fal üres foltja van s a vékony drótszál, amelyen valamikor a képek függtek. Már nem függenek. Félegyházy László, Bíró Lajos, Menyhárt József, Tilles Béla egy-egy alkotását a termekből elvitték. S a folyosókon sem teljes a képek sora.

Nem járt tolvaj a múzeumban. A kiállításról ugyanis azok a képek hiányzanak, amelyeket a Debreceni Városi Tanács megvásárolt. Azaz feltehetően a tárlat legjobb képei. Így a tárlatlátogató nem tud valóságos összképet szerezni a kiállításról, hiszen legjobb darabjai közül négy hiányzik.

Nem ismerem az okot, miért szedték le idő előtt a képeket, ez az eljárás azonban legalábbis szokatlan. A tárlat a megnyitás napjától a zárás napjáig tart. Közben képeket levenni csak ahhoz hasonlítható, mintha a színház premieren egy háromfelvonásos drámából mind a három felvonást eljátszaná, s utána előadásról előadásra elhagyna egy jelenetet.

Vajon annyira népszerű már a képzőművészet a közönség körében, hogy vállalni lehet egy nagy jelentőségű tárlat megcsonkítását?

(if)

nető kétszoba-összkomfortos ház eladó. Érdeklődni 10 órától. Kardos u. 10.

Házrész eladó, magányos férfinak vagy nőnek, esetleg házaspárnak. „Idősebb" jellegére a kiadóba.

Kétszobás, kert adó. Két és fél bás főbérleti beszámítok, I. Érdeklődni szom után, vasárnap Óvoda u. 4.

ményes vásá

ÉS MŰSZAKI

RUKBÓL

jus 6-tól 25-ig

engedménnyel. Koncert zenegép 6950 450 Ft), és ezenkívül még: szobai szőkő tafőzők, petróleumfőzők, camping sz nagyon sok háztartási áru nagyn ményekkel

Megvásárolható
ERESKEDELMI VÁLLALAT sza
-ban és a Szövetkezeti szakboltok

JS 11.

1968 APR 26 1021

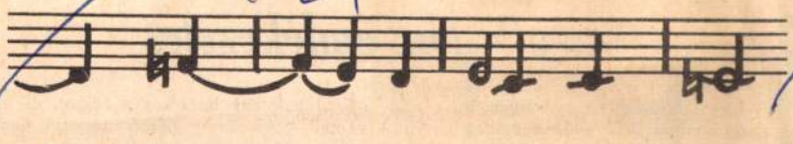

Kodály-emlékünnepély Debrecenben

A debreceni Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola igazgatósága 1968. május 2-án, csütörtökön délután négy órai kezdettel Kodály-emlékünnepélyt rendez az iskola nagytermében. Az ünnepségen a tervek szerint Kodály Zoltánné is részt vesz.

Az iskola névadója, Kodály Zoltán utoljára 1964 májusának első napjaiban járt Debrecenben. Meghallgatta a debreceni kórusokat, és elnökölt a szakiskola szolfézsversenyén. Ennek emlékére a szakiskola évről évre május 2-án adja át a névadója tiszteletére megrendezendő szolfézsverseny nyerteseinek jutalmait. Így ez évben is most a[d] át a verseny díjait, valamin[i] győztesnek azt a művészi kivi[i] Kodály-érmet, amellyel Kod[á] Zoltánné jutalmazza a verseny l[e] jobbját.

Ugyancsak az ünnepély során a[d] ják át Kodály Zoltánnak a han[g] versenyteremben elhelyezendő ar[c] képét, amelyet Kodály Zoltánn[é] ajándékozott az iskolának. A nag[y] zeneszerzőt ábrázoló festmény Fél[e] egyházy László Munkácsy-díjas festőművész alkotása.

P. Nagy Ilona zongoraestje

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola zene- és énektanárképző szaka debreceni tagozatának második tanári hangversenyén *P. Nagy Ilona* művésztanár adott önálló zongoraestet. Tavalyi szólóestjéhez hasonlóan idén is több zenetörténeti korszakból merítette műsorát, amelyben Mozarttól Szelényiig a legkülönfélébb stílusok szerepeltek. Két nagyobb méretű mű, Mozart D-dúr szonátája és Beethoven Les Adieux szonátája képviselte a bécsi klasszicizmus korszakát s egyben a nagy formák világát. Érdekes kontrasztként hatott a Mozart-mű áttörtebb, visszafogottabb hangzása a Beethoven-szonáta magvasabb kantilénája, tömörebb zongorahangja mellett. Mindkét tolmácsolás hiteles és stílusos volta mellett annyi megjegyezni való van, hogy a Mozart-szonáta éneklő hangja néhol kevés volt — akár a lassú tételre, akár néhány túl légiesen hangzó staccatomenetre gondolunk. A „búcsúzás-távollét-viszontlátás" gondolatára épülő Les Adieux szonáta nagy művészi feladatot jelentő egybefogása szépen sikerült, elmélyült és kiművelt, biztos technikájú zongorázás jellemezte az előadást.

A műsor kisebb darabokból álló további része Chopin-sorozattal kezdődött, amelyből különösen a játékosság és líraiság ellentétére épülő Asz-dúr impromtu előadása tetszett — valóban a műfajra jellemző „rögtönzésszerű" hatással. Az Asz-dúr etüd virtuozitása a lassúbb tempóvételnél nem tudott maradéktalanul érvényesülni, az f-moll etüdben még több drámaiság is lehetett volna.

Ravel két műve — Pavane és Alborada del Gracioso — hangulatidéző, hangszínben gazdag előadásával P. Nagy Ilona az impresszionizmus zongorastílusában való jártasságát ismét bebizonyította. Örömmel hallottuk a műsor végén a ráadásban is ezt a hangot Debussy La puerta del vinójának sejtelmes habaneraritmusában. Szelényi István notturnója és toccatája is használ fel bizonyos hangzásbeli, főleg harmóniai elemeket ebből a stílusból, amellett, hogy a műfaj adta kereteket bizonyos hagyományos fordulatok is jellemzik, és ezeket is felhasználja. Ha a művek nem mondanak is különösebben újat, zongoraszerű hangzásukkal, arányos formai felépítettségükkel és bizonyos színhatásukkal jól hatnak mint koncertdarabok.

A műsort Bartók hat, bolgár ritmusban írt táncának művészi előadása zárta be. A bonyolult ritmusú, zenei ötletekben gazdag kis sorozat kedvelt műsorszáma zongoraművészeinknek. Bartók kezdő foktól a felső szintig vezető Mikrokozmoszának hat pompás záródarabja méltó befejezése volt ennek a kitűnő összeállítású és igényes kivitelezésű zongoraestnek.

Straky Tibor

Zenei fejtörő diákoknak

Az Országos Filharmónia ifjúsági bérleti hangversenysorozatának befejezéseként a közelmúltban rendezte meg Debrecenben a bérletes hangversenylátogató diákok zenei vetélkedőjét, a bérleti sorozatnak megfelelően három csoportban. A nagy sikerű fejtörőt Lukin László vezette.

A verseny eredménye a következő.

Az általános iskolások első csoportjában első díjat nyert Lévai Katalin, a Péterfia utcai általános iskola VI. osztályos tanulója. Második lett Lázár Katalin, a Péterfia utcai általános iskola VI. osztályos tanulója, míg a harmadik helyet Kemecsei Piroska, az Új Élet parki általános iskola VII. osztályos tanulója szerezte meg.

Az általános iskolások második csoportjában is a Péterfia utcai iskola tanulói diadalmaskodtak, mind a három helyet ők szerezték meg. Első lett Gupcsó Gyöngyvér VI. osztályos, második Kocsis Márta VI. osztályos és harmadik Straky Zoltán VI. osztályos tanuló.

A középiskolások vetélkedőjéből Szabó Katalin, a zenegimnázium II. osztályos tanulója került ki győztesen. A második helyet Deák Margit, a Csokonai gimnázium IV. osztályos tanulója, a harmadik helyet pedig Sumczer Éva, ugyancsak a Csokonai gimnázium I. osztályos tanulója.

A nyertesek 150, 100, illetve 50 forintos vásárlási utalványt kaptak, amely könyv, zenemű, hanglemez vásárlására jogosít.

Az alkalom

Úgy mondják, s úgy is igaz, hogy régi dolgok nincsenek, a csecsemőnek minden új. A kisdobosavatás is csak azoknak jelent évente ismétlődő eseményt, akik minden májusban ott vannak, csak úgy minden családi érdekeltség nélkül, mert szeretik látni a kipirult arcú, csillogó szemű gyerekeket, akik nagyon vigyáznak a vállukon nyugvó kék nyakkendőre, nehogy egyetlen gyűrődés is essen rajta, mielőtt a gallérjuk alá kötik. Bevallom őszintén, közéjük tartozom én is. Már hiányérzetem lenne, ha úgy múlna el tavasz, hogy nem simogattam végig pillantásommal a tisztára mosdatott gyermekarcokat, s nem kívántam volna nekik sok, nagyon sok örömet a most kezdődő kisdoboséletben.

Hiszen ők maguk is arra tesznek ígéretet, hogy sok örömet szereznek azoknak akik szeretik őket, akik számukra az egész világot jelentő kisebb és nagyobb közösséget alkotják. Nem is kívánhatunk tőlük mást, hiszen még nagyon gyerekek, alig kóstoltak bele a kötelességekkel körülhatárolt iskoláséletbe is. Szeptemberben mentek először édesapjuk, édesanyjuk kezét fogva, tetszett vagy sem, mentek, hiszen iskolába járni kötelező, tanulni mindenkinek kell. S most ismét kötelezettséget vállalnak magukra – csak most mást és másképpen. Mert kisdobosnak lenni nem kötelező – még akkor sem, ha a szokások úgy alakultak, hogy nehéz elképzelni egy kisiskolás gyereket, akinek nincs kék nyakkendője. Ez, mint minden társadalmi szervezet tagsága, önként vállalt, saját elhatározásból történik. Lehet egy hétéves gyereknek saját elhatározása? Erről érdemes lenne vitatkozni, de én most nem pedagógiai problémákat akarok fejtegetni, és éppen ezért nem félek kimondani: az, hogy a gyerekből lesz-e kisdobos, elsősorban a felnőtteken múlik. A pedagógusokon – akik magától értetődően ezt igyekeznek elősegíteni – és a szülőkön. S tovább folytatva a sort, az is jórészt a felnőtteken múlik, hogy milyen kisdobos lesz a gyerekből.

A felnőttek világának, a társadalomnak a szerepét, felelősségét a gyermekek emberré formálásában sokat hangoztattuk már. A közelmúltban a Hazafias Népfront IV. kongresszusának egyik legfontosabb vitatémája volt a kérdés, s bár ott inkább a nagyobbakról esett szó, egy percig sem lehet megkérdőjelezni, hogy az ifjúság, a jövő generáció nevelése már itt kezdődik: a kisdobosok kék nyakkendőjének felkötésénél.

Igen, de ez így, hogy a társadalom felelős az ifjúság neveléséért, rendkívül általánosnak tűnik. Tehetek-e én annak érdekében valamit, hogy Baranya megyében a gyerekek megfelelő nevelésben részesüljenek? Vajmi keveset. Sőt Darvason is leélheti az életét bárki úgy, hogy nem került kapcsolatba egyetlen nyíracsádi fiatallal sem. De aligha van valaki, bárhol lakik is, aki úgy tudna végigmenni az utcán, hogy nem találkozott szaladgáló gyerekekkel, s ne lenne családja, rokonsága, ismerősei körében az élet első lépéseit próbálgató gyerek.

Rokonokról, ismerősökről szólok, olyan emberekről, akik egészen biztosan találkoznak ezekben a napokban is az avatandó vagy már felavatott kisdobosokkal. S csak arra szeretném kérni őket, legalább néhány mondat erejéig beszélgessenek a gyerekkel erről a számára nagy eseményről. Ha mást nem, mondjanak annyit, hogy szebben csillog a szeme, mióta kék nyakkendő felett mosolyog, ...ványák neki, hogy nőjön nagyra! Csak azért, hogy érezhesse, a felnőttek számára is jelent valamit az, ami vele történik.

Van azonban a rokonoknak, ismerősöknek egy szűkebb köre, akiktől már kevés, ha csak ennyit tesznek. Évekkel ezelőtt kezdett kialakulni a szokás – kár, hogy keveset beszélünk róla, s így nem válhatott eléggé általánossá – az avató szülők választása. Szép gondolat, helyes elképzelés, hogy a szülők mellett legyen még valaki, aki egy kicsit kötelességének érzi, hogy foglalkozzék a gyerekkel, s nem is akárhogyan, hanem mint kisdobossal. Talán legtermészetesebb, ha a névadó szülők vállalják ezt is, csak erősödik a kapcsolat, s így kétszeresen is kötelességükké válik az, amit a névadó alkalmával megfogadtak: segítenek a szülőknek hazáját szerető, becsületes embert nevelni a gyerekből.

És van ennek egy másik mozzanata is. A névadó alkalmával a gyerek maga még semmiről sem tudott, annak csak részese volt, de a kisdobosavatásnak szereplője. Most már emlékezhet rá, hogy ki kötötte fel a nyakkendőjét, hallottam – s örömmel – olyan gyerekről, aki már hetekkel ezelőtt megkérte az avatószülőket, hogy vegyék meg neki ők a kék nyakkendőt, hadd kapja igazán tőlük. A gyerek nem felejti el, hogy kik az avatószülei – a felnőttek hajlamosabbak a feledékenységre.

Pedig valójában csak úgy van értelme, ha a kapcsolat évek múltán is megmarad. Ha a gyerek tudja – mert a felnőttek tudatosítják benne –, hogy amint a szüleinek számot kell adnia arról, hogy mit csinált egész nap, hogyan viselkedett az iskolában, az avató szülők számára fontos az, hogy milyen kisdobos lett belőle. Koránál fogva szüksége van még erre, kell vele beszélgetni, időnként számon kérni vagy figyelmeztetni, máskor dicsérni, jó tanácsokkal ellátni. (Ez annál is inkább elképzelhető, hiszen manapság már a kisiskolás gyerekek szüleinek nemzedékében egyre többen vannak olyanok, akik maguk is voltak úttörők.)

Az általános mindig az egyesekből alakul ki. S ha csak egy-egy gyerek erkölcsi, világnézeti, politikai neveléséért vállalunk részben felelősséget egy ilyen kapcsolat révén, s ha ez valóban szokássá válik, könnyebben eljutunk odáig, hogy a felnőtt társadalom általában felelősséget vállal az ifjúságért. A társadalom számára jelentős, nagy dolgok a mindennapi életben, az egyének, családok esetében mindig ilyen egyszerűk, kézenfekvők, s néha talán éppen ezért nem is vesszük észre, nem figyelünk fel a lehetőségekre sem. Jó, hogy az úttörőcsapatok évről évre mind szebbé igyekeznek tenni ezt az eseményt, részben azért is, hogy felfigyeljünk rá, ne hagyjuk elsikkadni az alkalmakat.

Az alkalom emlékezetes, csak rajtunk múlik, hogy mind jobban azzátegyük. Az utóbbi napokban megnőtt az úttörőbolt forgalma, egymásnak adják a kilincset az első osztályos gyerekek szülei. Válogatnak az egyenruhák között, s a kislányok, kisfiúk fontoskodó arccal magyarázzák, mi is kell még a felszereléshez. A csapatvezetők, rajvezetők már rajzolgatják a neveket az emléklapokra, amit az ígérettétel után kapnak majd a gyerekek. Folyik a készülődés. Készüljünk mi, felnőttek is, hogy az idei újdonsült kisdobosok tíz, húsz év múlva is emlékezzenek majd arra a napra!

Nagy Zsuzsa

A világ legnagyobb aranymosó kotrógépe

Bodajbo város közelében (Kelet-Szibéria), a Marakan folyón vízre eresztették a világ legnagyobb aranymosó kotrógépét. A gépóriás többezer ember munkáját végzi el, hossza negyed kilométer, magassága a víz felszínétől számítva 40 méter. Az említett körzetben egyébként 17 új aranylelő helyet fedeztek fel az utóbbi években. Egyedül a Marakan-folyón 15 ilyen aranymosó kotrógép működik.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1981 APR 30
HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

Megnyílt a tavaszi tárlat

Ördög László megnyitja a tavaszi tárlatot. Mellette dr. Ács István, a Debrecen Városi Tanács vb-elnöke és Félegyházi László festőművész, a Kelet-magyarországi Területi Szervezet titkára.

Igen nagy érdeklődés mellett nyitották meg a debreceni Déri Múzeum földszinti kiállítótermeiben április 28-án, vasárnap délelőtt a Magyar Képzőművészek Szövetsége Kelet-magyarországi Területi Szervezetének rendezésében, a területi szervezet tagjainak műveiből összeállított tavaszi tárlatot. A tárlaton tizenhat alkotó — Balla László, Bényi Árpád, Bíró Lajos, Félegyházi László, Holló László, Huszár István, Józsa János, Kapcsa János, Madarász Gyula, Maghy Zoltán, Menyhárt József, Móré Mihály, Pál Gyula, Szilágyi Elek, Tar Zoltán és Tilless Béla — nyolcvanhat művet állított ki. A kiállításon grafikákat és különböző technikával készített táblaképeket láthatnak az érdeklődők.

Megnyitót Ördög László, a Debrecen Városi Tanács vb-elnökhelyettese mondott, aki méltatta az évről-évre megismétlődő tavaszi tárlatok kulturális jelentőségét, a tárlaton bemutatott munkák értékeit, az idősebb és a fiatal festőgeneráció egymás melletti szereplésének előnyeit, sürgette az alkotói témakör bővülését, és hangot adott annak a meggyőződésének, hogy hiányoznak a tárlatról a plasztikai alkotások.

A kiállítás megnyitásán megjelentek a pártbizottságok, a tanácsok és a tömegszervezetek Debrecen városi és Hajdú-Bihar megyei képviselői és valamennyi kiállító művész.

legágyakban zöldülő kertészeti termékek is: saláta, korai karalábé, hagyma, hátrébb paradicsompalánták.

Megállvaa telep bejáratánál s végignézve a melegágyak között igazi nyári hangulatot lehet érzékelni. A locsoló gumicsöveket itt-ott félmeztelenre vetkezett fiatal fiúk irányítják a paradicsompalántákra. A szertefröcskölő víz azután szivárványszínben játszik a perzselő napfényben. Kellemes látvány, s valahogy úgy érzem, jó is itt dolgozni.

Nem tévedek ebben a gondolatomban. A telepen feltűnően sok a fiatal. S közöttük valahogy más a hangulat, valahogy mozgalmasabb, fiatalosabb, kedélyesebb a légkör. Persze, az idősebb emberek sem elrontói a kellemes hangulatnak; de nekik azért félszemmel arra is kell figyelni, hogy a fiatalok vajon jól végzik-e munkájukat.

Nagy Dániel, aki maga is a fiatalok táborát erősíti — hiszen alig több mint 20 esztendős —, a telep vezetője viszont megnyugtat: jól dolgoznak a fiatalok, s amikor az idősebbek félszemmel rájuk-rájuk néznek, azt csak megszokásból teszik, no meg abból, hogy nagyon szeretik a kertészeti munkát, s valahogy úgy vannak vele: büszkék, ha szépen fejlődnek a palánták, ha korán kezdhetik a szedést, az értékesítést. Ezért van az a figyelem az idősebbek részéről.

Jelenleg negyven fő dolgozik ezen a telepen. S közülük harmincat hivatalosan is a fiatalokhoz kell számolni. Azért mondom, hogy hivatalosan is, mert kedélyállapotot, jókedvet tekintve talán nincs is itt idős ember. S míg néhány szót váltunk az idősebb, tekintélyesebb korú dolgozókkal, azonnal kiderül, hogy — ahogyan ők mondják — mindenük a szövetkezet. Pedig, amikor beléptek, valahogy úgy tekintették a közös munkát, mint amit muszáj elvégezni. S bizony mekko-

Kell-e közg

Nagy Károlynak nehéz napjai lesznek most. Néhány hónap múlva azonban túl lesz az utolsó vizsgán is. (A Debreceni Agrártudományi Főiskola hallgatója.) Hogy mennyire várják már a nagylétai Kossuth Tsz-ben, arra talán nem is igen gondol. Pedig várják, nagyon is várják, és ami munkát neki szánnak, talán még nehezebb lesz, mint a vizsgák.

Közgazdászi munkakörben — vagy ahogyan itt nevezik — üzemgazdászként szeretnék frissen szerzett tudását felhasználni.

Kell-e üzemgazdász egy 3300 holdas gazdaságban, mint a nagylétai

MIT TEHET A K

Laczkó József, a szövetkezet fia-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

Félegyházi László
1961 MAJ 4.

Kodály-emlékünnepély

A Debreceni Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskola — névadója tiszteletére — május 2-án, csütörtökön délután emlékünnepséget és hangversenyt rendezett, amelyen megjelent *Kodály Zoltánné* is. Részt vett az ünnepi megemlékezésen *Ördög László*, a Debrecen Városi Tanács vb-elnökhelyettese, *Kovács Imre*, a Hazafias Népfront városi titkára, *Félegyházi László* Munkácsy-díjas festőművész, *Gulyás György*, a Zeneművészeti Főiskola debreceni tagozatának vezetője. A Kecskeméti Kodály Zoltán zenei általános iskolát és gimnáziumot *Nemesszeghy Lajosné* igazgató képviselte.

Az ünnepség keretében elhelyezték Félegyházy László Kodály-portréját az intézet nagytermében. A képet Kodály Zoltánné ajándékozta az iskolának. Ugyancsak ő nyújtotta át a Kodály Zoltán emlékére rendezett szolfézsverseny első díját — egy Kodály-érmet — a verseny nyertesének, *Ludmány András* növendéknek. Emlékbeszédében ismertette Kodály Zoltán és Debrecen — ezen belül a nevéről elnevezett iskola — kapcsolatát, amely több mint három évtizedet ölel fel, és olyan jelentős tényeket tartalmaz, mint a Háry János első szabadtéri, a Székelyfonó első vidéki előadása, valamint a szakiskola névadása. Ez volt az egyetlen iskola, amely már életében viselte nevét. Beszélt továbbá Debrecennek és az iskolának a zenekultúra terjesztésében betöltött szerepéről, bejelentette az iskolában létesítendő Kodály-emlékszoba és a Kodály-emlékverseny rendszeresítésének tervét.

A műsorban elhangzó Kodály-műveket a szakközépiskola tanárai, növendékei, az intézet női kamarakórusa, a kecskeméti iskola két növendéke, valamint a debreceni Kodály Kórus adták elő. A hangverseny után az iskola igazgatósága és tantestülete látta vendégül Kodály Zoltánnét és a meghívottakat.

...asztoversenyére. hármat egy időben — 5, vasárnap délelőtt 9

csapatot emelt a... sévé. Előmérkőz... DVSC II NB-... mérkőzést játssz... 3 órai kezdettel.

d méh NB ...res, jó ál... ...aptárak és ...mézpergető. ...utca A. ép. ... 1. (Szé... ...yílik.)

...keresztezett ... mahagóni ...ladó. Vág ...Béla útból

...-os sertés ...sítva félbe. ...u. 36.

B

...kén, Kádár ...yát vennék. ...nz, a többit ...éssel. Leve... ...9'' jeligére ...n.

... szép zo... ...ztaltűzhely, ...földgázresó ... 1.

... a Nagy... ...postáig el... ...e műbőr ...t. Kérem ...semete ut... ...á adja le.

...ha réz... Csanak

Bejárónőt felveszek. Jelentkezés szombat délután, vasárnap. Bényei, Libakert u. 15. II. em. 3.

Egy szoba összkomfortos lakáshoz szükséges új ajtók, ablakok és stukatúr deszka eladó a Sámsoni útból nyíló Szeder utca 25. szám alatt.

Használt ablak eladó. Daru u. 4. Bihari telep. Érdeklődni vasárnap egész nap.

Jó karban levő beteg tolókocsi eladó. Landler Jenő utca 25. fszt. 3.

Parketta lerakást új, száraz anyagból, gyalulást, csiszolást, vilupálozást és mindenféle javítást vállalok. Kiss Bálint, Hatvan u. 1/3. sz. 1. kapu. III. emelet 2.

Eladó 11 db 265×14×14 cm-es új betonoszlop. Ugyanott 1 db 65 mm-es új kúthenger. Zoltai Lajos utca 22.

Csővázas autógarázs, víkendháznak is alkalmas, félkész állapotban eladó. Kishegyesi út 73.

Modern, mély gyermekkocsi igényesnek eladó. Érdeklődni: Bajcsy-Zsilinszky utca 65.

200 négyszögöl lucernát éves bérletbe keresek, 2

Galam... cserepes... rec elad... ca 15.

7967. sorszámú Wartburg de Luxe kiutalást átcserélném 5500 sorszámíg. Oláh István, Nagyhegyes-Elep.

Cserépkályhák, kandallók kaphatók, átrakást, tisztítást vállalok. Taizs cserépkályhás mester, Ispotály tér 1. Telefon: 38-49.

1 db zománcozott asztaltűzhely eladó. István út 48.

Férfikerékpár, különféle vasrácsok eladók. Mikszáth utca 11. Sestakertben.

Cseh kuli, mély gyermekkocsi és cserépkályha eladó. Hadházi utca 46.

Jó állapotban levő fürdőkádat és hengert veszek. Eladó játék babakocsi. Hatvan u. 13. I. em. 3.

Gyermek cseh sportkocsi eladó. Babits u. 53.

Padlódeszka, szarufa eladó. Melotai Nyilas u. 18.

Gáz, vízvezeték szerelési és javítási munkát vállalok. Rákóczi utca 9., szerelő.

Középkorú nő gyermek mellé elhelyezkedne családhoz. Komlóssy út 37. fszt. 1.

Nyloncsipke menyaszonyi ruha, koszorús leányruha kölcsönzés. Batthyány u. 20.

Menyasszonyi ruha, új, nyloncsipkéből, fátyol kölcsönzés. Ibolya u. 10.

Mézeskannák, kaptármérleg, fedelező villany, műlépbesütő eladó. Sámsoni út 28.

Üdüljön Parádon. Kertes ház, tiszta szobák. Cím: Pataki Józsefné, Parád 200.

Elad... horny... Monti...

Nád... milyen... ható. ... utca ... Debre... 28. a...

Tol... párn... Bajcs...

Ny... mellé... kalm... átmé... re. L...

Ke... színű... lapot... u. 1...

Ve... u. 5...

Ela... sátor...

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy felejthetetlen jó feleségem, édesanyánk, anyósunk, nagymamánk, testvérem, sógornőnk és jó rokonunk,

SZALÓKI IMRÉNÉ
Kiss Eszter

69 éves korában, április 30-án elhunyt. Drága halottunkat f. hó 6-án, hétfőn délután 1 órakor fogjuk a Köztemető I. o. ravatalozójából a ref.

M... le... dé... k...

79... D... 3...

Pélegyházi László: Kislány

n
hátra
zott.
lenne
ha é
hírt
1962-
óta s
núm,
olyan
gyilk
elkép
az ir
volna

Az
zel f

„Az
nem
ságot
lót, n
ságba

Ar
Magy
közi
rem
azt,
hírt a
reszti

Az
fiú n
ben,
gábar
rény,
tal, n
ha ne
a pos

Magyar Hírek 1968 XI. 16.
kerepel Párisban az alföldi
tertők kiáhítása

MEGNYÍLT AZ ŐSZI TÁRLAT

Vasárnap délelőtt a szokásosnál is nagyobb érdeklődés mellett nyitotta meg *Kállai Imre*, a Hazafias Népfront megyei bizottságának titkára a Magyar Képzőművészek Szövetsége kelet-magyarországi területi szervezetének 21. őszi tárlatát a Déri Múzeumban. Az ünnepélyes megnyitón megjelent *Kovács Béla*, a megyei pártbizottság osztályvezetője, *Ördög László*, a Debrecen Városi Tanács vb-elnökhelyettese, *Fazekas Sándorné*, a megyei Nőtanács titkára, valamint a megye és Debrecen kulturális életének több kiemelkedő személyisége, vezetője.

A vendégeket *Félegyházi László* festőművész, a területi szervezet titkára köszöntötte, majd *Kállai Imre* mondott megnyitó beszédet. Hangsúlyozta, hogy a kiállításnak kettős célja van: lehetőséget teremteni az alkotások nyilvánosságának, ugyanakkor a művészeti közízlést e művekkel is formálni. *Kállai Imre* visszatekintett a korábbi őszi tárlatokra, s megállapította, hogy évről évre emelkedik a képzőművészet, közelebbről az őszi tárlat közönségének száma. De nemcsak a közönségé, hanem a kiállító művészeké is. Az idei őszi tárlat 33 részvevő több mint 80 alkotását foglalja magába, ezzel mintegy reprezentálva Hajdú-Bihar megye képzőművészeti életét. Ezen a tárlaton 10 fiatal művész először jelentkezik alkotásaival.

A kiállító művészek: *Holló László, Bényi Árpád, Biró Lajos, Fekete Borbála, Félegyházi László, Józsa János, Kapcsa János, Menyhárt József, Szabó László, Tilles Béla, Almási Aladár, Balla László, Bihari Sándor, Biró Ferenc, Biró László, Csabai Sándor, Dezső Györgyné, Egerházi Imre, Jászberényi András, Juhász Attila, Kassai Imre, Madarász Gyula, Maghy Zoltán, Meggyesi Zsigmond, Nagy Sándor, Pellet Sándor, Szilágyi Elek, Szilágyi Imre, Valkovits Zoltán, Velényi Rudolf, Veress Géza.*

Az őszi tárlat katalógusa a kiállított művek jegyzékén kívül több fotomellékletet tartalmaz. A tárlat december 16-án zárul.

üzenetváltását egyes amerikai körök már a két ország között valutá-

„Miniszoknya a divat" — hirdeti a felirat a karikaturista által elképzelt nyugati szabóságban. De Gaulle azonban kényes a frankszoknya hosszára, s nemet kiált a „tízek tanácsa" ollójának (Telefotó — AP—MTI—KS)

M. Ngouabi, a kongói (Brazzaville) Nemzeti Forradalmi Ta elnöke interjút adott a TAS tudósítójának.

Az interjú során *Ngouabi* jezte a kongói vezetők ama győződését, hogy a kongói né ellensége az impeializmus, a örökletessé akarja tenni hata Kongóban.

Az új kongói vezetők által lasztott út tekintetében a Nem Forradalmi Tanács elnöke kij tette: „A kongói népnek az á ványsága, hogy szakítson az elm dottsággal és független gazd rendszert építsen fel — szilár megingathatatlan. E cél eléré egyetlen lehetséges útja az ország nem kapitalista fejlődése. Íme az ok, amiért a tudományos szocializmus mellett döntöttünk."

A kongói vezető rendkívül *meleg szavakkal emlékezett meg Vlagyimir Iljics Leninről, aki „óriási alkotott a forradalom elmélete és gyakorlata területén". Az az elmélet, amelyet választottunk — mondotta — lenini elveken nyugszik. Éppen ezért Lenin születésének századik évfordulója számunkra nem egyszerűen jubileum.*

Az interjú befejezéseként Ngouabi rámutatott a szovjet—kongói kapcsolatok az imperializmus elle-

ni általános harc keretén belül

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

meg. Az egyezmény lehetővé teszi, hogy az amerikai kormány szárazföldi, légi és haditengerészeti bázisokat tartson fenn Spanyolországban. Spanyolország szeptemberben felmondotta a katonai paktumot, de a hivatalos spanyol és amerikai megnyilatkozásokból is kitűnik, hogy nem politikai nézeteltérések támadtak a két fél között; a kötélhúzás mögött anyagi megfontolások húzódnak. A kiszivárgott hírek szerint Franco csak a látszat kedvéért ragaszkodik eredeti követeléséhez; úgy tudják, hogy a spanyol diktátor hajlandó lesz hétszáz millió dollárban is kiegyezni.

Az alkudozások elhúzódása azzal is magyarázható, hogy az amerikaiak az elnökválasztás előtt nem akartak döntést hozni és az idő amúgy sem siettette

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

Félegyházy László

1968 ÁPR 29

1021

Kodály-emlékünnepség Debrecenben

Debrecenben május 2-án Kodály-emlékünnepséget rendez a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakiskola. A magyar zene világhírű mestere, az iskola névadója utoljára 1964. május 1-én és 2-án járt Debrecenben, amikor meghallgatta a debreceni kórusokat és elnökölt a szakiskola szolfézsversenyén. Ennek emlékére a szakiskola minden évben ezen a napon adja át a jutalmakat a névadó tiszteletére rendezett szolfézsverseny nyerteseinek. Az iskola megkapja Kodály Zoltán képmását, amelyet Félegyházi László debreceni festőművész készített. Az olajfestményt a mester özvegye ajándékozta a szakiskolának. (MTI)

Esti

PÓLIT

NEWSWE

A „k
fokozták

Saigon, április 29.
Dél-Vietnamban, ahol az

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1968 APR 30

Felegyházi László

Magyar Nemzet

1024

Kodály-emlékünnepséget rendez május 2-án Debrecenben a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakiskola annak emlékére, hogy az iskola névadója négy esztendeje kétnapos látogatást tett Debrecenben. Az idei emlékünnepélyre Kodály özvegye az iskolának ajándékozta Felegyházi László debreceni festőművész Kodály-portréját.

viszony egész tartama
amíg az illetőnek a munka-
bére a havi 250 illetve a napi

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

1000 APR 3 U.

NÉPSZAVA

Kodály-emlékünnepséget tart a debreceni Kodály Zoltán zeneművészeti szakközépiskola május 2-án. Özvegy Kodály Zoltánné az ünnepélyen átadja az iskolának Félegyházy László festményét a mesterről.

meg, illetve munkavédel-
mi problémát oldottak
meg.

rvezetek

1972 2-

Alekszandr Dovzsenko – élő klasszikus. A modern kor túllépett egyik-másik elvén, becsületes emberi és művészi credo-ja azonban kikezdhetetlen példakép marad. A filmművészet holnapja soha nem rekeszthetí ki Dovzsenko színes és gazdag örökségét.

VERESS JÓZSEF

FILMOGRÁFIA

A szerelem gyümölcsei (rövid, 1926), A diplomáciai futár táskája (1927), Zvenyigora (1927), Arzenál (1929), A Föld (1930), Iván (1932), Aerográd (1935), Scsorsz (1939), Felszabadulás (dokumentum, 1940), Harc Szovjet-Ukrajnánkért (dokumentum, 1943), Győzelem a jobb parti Ukrajnában és a német területrablók kiűzése szovjet-ukrán földről a határon túlra (dokumentum, 1945), Micsurin (1948).

Érlelődő folyamatok

1021

HAJDÚ-BIHARI ŐSZI TÁRLAT 1971.

1. Kockázatos merészséggel rendezték ezt a tárlatot. Ötven kiállítója soknak számít, ha a megye hagyományait vesszük alapul. Míg a nyolcvan alkotás bizony kevés a művészek csoportjához képest. Elháríthatatlan következménye ennek, hogy az anyag töredezetté vált. Hiányzik belőle az egyéni ízek kívánatos gazdagsága, a pályák alakulását s helyzetét kellő hitelességgel mutató teljesítmény. Ebben állt a kockázat. De a hiányért valamelyes kárpótlás adatott. Talán épp az ugráló sokféleség hangsúlyoz bizonyos közös tulajdonságokat. Olyan tartalmakat és jegyeket, amelyek figyelmet érdemelnek. Végül nem kevés tanulsággal is szolgálnak. Ez aztán sokban igazolja a merészséget.
Kérdés most már, hogy miféle közös tulajdonságok uralják a tárlatot? Nos, a motívumok kiválasztásának, a művészi mondandók jellegének, a módszer és a stílus kristályosodásának terén jelentkezik néhány azonosság. Mindez eleve kijelöli a megközelítés irányát és módját is. Elsősorban a közös tartalmak, jegyek elemzésére vállalkozom. Mérlegre is főleg ezeket teszem. Egy-egy művészi pálya vagy alkat általános megítélésére nem látok elegendő alapot.
2. Szinte elborítják a termeket a fák, a levelek, a virágok, a gyümölcsök. Meg a földek, a falusi házak, udvarok. Föltűnik egy-egy tengerparti részlet és hegyoldal is. Mintha a természet és az ember viszonyáról akarna vallani a legtöbb művész. Mit s miért vajon?
Félegyházi László most is – mint oly gyakran – a virágokban a természetes és szilaj szépséget, a gyümölcsökben a jó ízek vonzását festi meg izzó, lobogó, meleg színeivel (Csendélet vörös virágokkal, Csendélet körtével). *Maghy Zoltán* az egyszerű örömök forrását, az emberi környezet kellemes díszeit láttatja a harmonikus formákkal és eleven színekkel alkotott Dinnyés csendélet gyümölcseiben és füzéresen összefonódó leveleiben. *Révész Napsugár* indás, leveles, bimbós, virágos növényt rajzol föl a fehér lapra. Benne a parányi részek kecsességét, a szeszélyesen eltérő elemek végül összeilleszkedő rendjét követi (Grafika). *Topor András* két megragadó festménye (Nő és víz, Vízpart) ember és természet összetartozását, sőt azonosságát fejezi ki. A formák és a színek rokon elemeire épül a kompozíció; a víz hullámzó, vibráló színfelülete az alakokban folytatódik; az egymás változatait képező körvonalak csak az összetartozást hangsúlyozzák. Ez a bensőséges, már-már rajongó vonzódás a természethez a mitikus ihletésű művekben tetőzik. *T. Apostol Mária* és *Velényi Rudolf* életfájában, világfájában (Életfa, A két világfa), *Kissné Herpay Katalin* Mesekert és Rend a mindenségben című selyemképében.

lgen: így iramlott el az élet a *Scsorsz* után. Háborút, frontharcokat, verekedéseket és megaláztatásokat követően.
A szív 1956-ban mondja fel a szolgálatot.

5.

A Föld a legvarázsosabb mesék és a shakespeare-i tragédiák hangulatát egyesíti magában. A Munka, a Szerelem, a Halál és az Élet motívumait bontja ki a szimfóniához hasonló tételekben és himnikus emelkedettséggel. Költészet és realitás keveredik a beállításokon. Az alaphangot már az indítás megadja: „Valóban megtörtént-e, vagy csak álmodtam, vagy talán álmaim keverednek emlékeimmel és emlékeim emlékeivel: nem tudnám megmondani. Csak arra emlékszem, hogy nagyapám igen öreg volt és még arra is emlékszem, hogy olyan volt, mint az isten azokon a képeken, melyek öreg vityillónkat díszítették."[9]
A film a nagyapó halálával kezdődik. Apó olyan magától értetődő természetességgel fogadja az elmúlást, mint ahogy az ember a napba néz: mosollyal az arcán, szelíd békével, a mindent tudók és a semmin sem csodálkozók bölcsességével.
A cselekménymozzanatok – a falusi osztályharc eseményei, a kulákgyilkosság, a szerelmes nő tragédiája – a „régi és új" Eizenstein által is filmre vitt témáját variálják s a vérben-vasban született szocialista rend igazságát bizonyítják. Nemes Károly szavaival: „Ez a filozófiai gondolat – a haladás eszméje, a születés és a halál természetes folyamatként való szemlélése, a változások magától értetődősége, az új győzelme a régi felett – nem elvont tézisként fejeződik ki a filmben, hanem rendkívüli képi erővel, s ugyanakkor a táj, az emberek, a gondolkozás stb. nemzeti jellegével."[10]
Az ukrán táj, a hazai föld, a bálványozásig imádott természet képei Dovzsenkónál mindig az Élet és a Termékenység himnuszát harsogják. Gondoljunk a nyári virágoskert színeire, a súlyos terhétől valósággal megroggyanó almafára, a napraforgók körtáncára, a gyászt és a bánatot lemosó nyári záporra. S milyen szépen foglalják össze a tanulságot a költő Dovzsenko szavai a forgatókönyvben: „A föld csak a jót és szépet tűri meg a hátán, bármit alkosson is az ember vagy egész nemzedékek."[11]
Dovzsenko filmje az élet teljességét fogja át. Azt mutatja meg, hogyan kapcsolódik egymáshoz – s miért nem választható el egymástól – öröm és bánat, vágy és lemondás, mélységes gyász és csillapíthatatlan életösztön. A szovjethatalom hősét, az ifjú mártírt tisztelettel és pompával temetik s ezalatt menyasszonya meztelenül dobálja magát az ágyon: a be nem teljesült szerelmet siratja... A zárótétel a minden sebre gyógyírt hozó idő hatalmát érzékelteti: Natalka megtalálja a boldogságát egy másik férfi oldalán. Egyszerű tények: igazak és mindennaposak. Örökkön-örökké ismétlődők.

6.

Az író akkor hal meg, ha nem olvassák.
A filmrendező élete azzal ér véget, hogy alkotásai dobozokba zártan pihennek.
Dovzsenkónak – rehabilitációját tekintve – kivételesen szép utóélet adatott meg. Írásait ma már a világ minden nyelvén kiadják, filmjeit, kivált *A Földet* és a *Scsorszot* folyton vetítik. Ennél is fontosabb azonban, hogy a ma nagyjai is példaképüknek tekintik: egy-egy beállításért, szimbólumért, költői képért sokan vissza-visszanyúlnak hozzá. Tudós film-filológusok bebizonyították, hogy Dovzsenko hatása a mai szovjet nemzetiségi iskolák java termésében, sőt a mi Jancsó Miklósunk egyes drámáiban is kimutatható.

[9] A. P. Dovzsenko: A Föld – a Költő vagyok... című kötetből. Gondolat, Bp. 1968. 203. l.
[10] Minden idők 12 legjobb filmje, Bp. 1960. 147. l.
[11] A. P. Dovzsenko: A Föld – a Költő vagyok... című kötetből. Gondolat, Bp. 1968. 244. l.

Legtöbben – még Józsa János, Kiss János, Szabó László, Tenk László, Cs. Uhrin Tibor – nem pusztán leírják, hanem értelmezik is a természetet. A létezés zavartalan pompáját, mozgalmasságát, eredendő megnyilatkozását, elemi igazságát keresik és mutatják meg benne. Holott megragadhatnák félelmetességét, vad kavargását is. Épp a választás érdekes. Mit igen, mit nem: ez itt a kérdés. Ha innen nézzük, talán jobban értjük ennek a tendenciának indítékait és szerepét. A létezés eredendő örömeinek keresése, elemi törvényeinek megtartása a mai ember számára – hiányként és óhajként – fontos élménynek számít. Ismét és ismét előbukkanó élménynek. Ez a tapasztalat munkálhat a művekben. És ennek a kisugárzásában, kibeszélésében áll a funkciójuk.

3. Különös módon: szaporodtak a falusi tájképek, egyszersmind szelídült a hangjuk, líraibb mondandókat hordoznak.

Holló László olajfestményeiben (Adonyi ház tehenekkel, Hadházi erdészház) mind több a nyugalmas, tetszetős részlet, olykor az idillbe hajló gyöngédség. Az idill simogató hangulata itt-ott édeskéssé változik, túl széppé légiesedik (*Simonné Hadházi Ilona:* Házsor). Nyugalomnak, rendnek, szelíd szépségnek ez a beleérző megfogalmazása *Égerházi Imre* olajképén áll össze új minőséggé. A Gyimesi téli tájban a népmesék hangulatát idézik a székely falu házainak, udvarainak akkurátusan zárt és arányos formái, a kikerekített szerkezet, a meleg, puha színek. Ez a kép a természet mesei, mitikus ábrázolásával rokon. Derűt, kissé mesterkélt derűt és ragyogást árasztanak *Tenk László* (Tanya) és *Debreczeni Zsófia* (Paraszti udvar) falusi képei. *Dezső Györgyné* sajátosan, egy-két motívum fölnagyításával komponált pasztelljein az elégikus szomorúság uralkodik. Csak a szomorúságot, az elmúlásba beletörődő fájdalmat sugározzák ezek a lefokozott, hideget-meleget elegyítő színek, ezek a bánatos és megviselt arcok (Utolsó nyár a faluban, Búcsú). *Bíró Lajos* és *Szilágyi Elek* a falusi világ általánosabb tartalmait mutatja meg. Bíró Lajos, a Tanya országút mellett festője a végsőkig lehántott formák, a végsőkig letompított színek, a végsőkig redukált tér szűkszavú nyelvén a puritán egyszerűség, a nyers természetesség festői megfogalmazását adja. Szilágyi Elek ugyancsak a dísztelen, simítatlan egyszerűséget emeli ki; a durván formált épület nehézkes fehér foltja ehhez az elemi tisztaság hangulatát köti (Rotunda). Íme, a falusi világot ábrázoló művekben is az egyszerűség, az eredendő szépség és tisztaság, a zavartalan nyugalom keresését és megtalálását, megtestesítését követhettük. A megfogalmazás olykor az idill, olykor a mese beleérző, emelt hangnemébe csapott át. Végig az azonosulás és az elismerő értékelés jellemezte. Hogy milyen alapon? Az azonosulást és értékelést az elemi, természetes viszonyok, érzelmek, hangulatok indították és magyarázzák.

4. Hangulatok, érzelmek, szenvedélyek járják át az arcmásokat, az alakos kompozíciókat is.

Bíró Lajos Tanulmányfej, Félegyházi László Kötényes kislány, *Gáspár Péter* Analógia (parasztmenyecske), *Makai Gyula* Öreg néni, *Menyhárt József* Négy asszony, *Tenk László* Nő napraforgóval című alkotását egyaránt. Még *Józsa János* monumentális hatású, nyers ellentétekre épített Dózsa-feje is elsősorban a belső feszültség erejét, sápadt-fehér izzását sugározza. Józsa János egyébként Bartók-kompozíciójában voltaképp Bartók-értelmezést nyújt: az erővonalak módján metsző és keresztező arcvonások ideges rendszerét a szenvedélyben fölmagasodott vagy megtört alakok, arcok sora veszi körül. És *Móré Mihály* Dózsa-képe? A tárlat egyik kiemelkedő darabja ez. Foszladozó tetemei, görnyedt alakjai, középütt a meztelen, mintegy kikezdett testű, ám tépettségében és rútságában is uralkodó Dózsával: csakúgy sugározza a megcsúfolt, nagyságában mégis tragikus szenvedélyt.

Közvetlen művészi értelmezésnek számít, hogy az arcokban, az alakos kompozíciókban mi emelkedik ki, mi szorul háttérbe. Ezekben a művekben az ember az érzelmeivel, a szenvedélyeivel azonos. És ezeknek a tartalmaknak értékelő kifejezése az érzelmi ember értékelését jelenti végül.

5. Tekinthető-e véletlennek, hogy a hangulatok, az érzelmek, a szenvedélyek elsőbbségét hirdető művek szomszédságában alig keletkezett olyan alkotás, amely a tárgyi környezet tulajdonságait írja le? Minden bizonnyal érthető az arány és az összefüggés.

Igaz az is, hogy ezek a tárgyakból – főleg tárgyakból – épített kompozíciók korántsem állnak a tárgyak oldalán. *Bényi Árpád* egyszerre megragadó és taszító látomása, a Vágóhíd az ölés eszközeit és színterét pokoli műhelynek mutatja. Az egybekapcsolódó motívumok a nyers hús, a felnyitott test hideg és elrémítő színeit viselik. Ez a főleg tárgyakat ábrázoló festmény valósággal felkorbácsolja az érzelmeket. Mindahhoz, ami az öléshez fűződik, az undort, a félelmet, a haragot, az ellenkezést társítja és társíttatja. *Tilless Béla* szorosabban ragaszkodik a tárgyakhoz. Úgyszólván a tárgyakat beszélteti képein. Néhány alapformából és felületből a szigorú zártság és a változatokban és arányokban megtestesített mozgalmasság egységét teremti meg (Kapu, Burgundia utca V.). Ez a kiszámított szabatosság azonban az anyagot magát megjelenítő plasztikai elemek játékos, ötletes felületeitől, illetve a kellemesen kiegészítő színektől sok oldottságot kap. Inkább Tilless hidegebb művészetéhez áll közel *Fekete Borbála* (Házak és lépcsők), *Jászberényi András* (Transzformátorok) és *Nyíri Imre* (Kompozíciók I.) is. Műveikben, kivált a Fekete Borbáláéiban a szerkezet és az egyensúly viszonylatai mégsem nélkülözik azokat a színeket és ritmusokat, amelyek lágyabb hangulatokat és érzelmeket hordoznak és keltenek.

6. Mint a mondandók és az alapvető módszerek jelezték: a kiállításon csaknem végig tárgyias (figuratív) művek szerepelnek. Ezen a határon belül néhány változat tetszik meghatározónak.

Főleg a lazább, kötetlen foltokkal és gazdag tónusokkal dolgozó expresszív festőiség erősödött meg. Holló, Félegyházi, Móré, Bíró Lajos, Bényi, Kapcsa mellé újak sorakoztak. *Balla László* fölhagyott merev stílusával. Képe bársonyos felületű, meleg, mély tónusú; igaz, egyszersmind szerkezeti bizonytalanságok bontják meg (Csendélet). *Madarász Gyula* dekorativitása és líraisága már korábban mélyebbé, markánsabbá vált. Drámai erejű műve (Vörös-eges táj) az új szakasz fokozatos emelkedésére utal. Szilágyi Elek is erővel és indulattal teljesebben fest, mint régebben. Elvontabb módon, de lendületesen, kifejező mozgalmassággal viszi föl a színeket Tenk László, Topor András, Cs. Uhrin Tibor.

Korábban főleg Maghy Zoltán képviselte azt a módszert, melyben egyesült a részletezően leíró tárgyiasság és a dekorativitás. Újabb festményein ez a módszer mindinkább a finom részletek önmagukban is szép megmunkálása felé hajlik; a szecesszió eszményeire emlékeztet. Ugyanez a szép részletekből összeállított felület jellemző Égerházi Imre és Dezső Györgyné műveire is. A szecesszió ízlése másutt is föltűnik, különböző módszerek részeként (Kiss Lászlónál, Prim Zoltánnál, Révész Napsugárnál, Szabó Lászlónál például).

Makoldi Sándor sikerült grafikáin (Szerelem IV.–V.) a neoprimitív elemek egészséges humorral és letisztult technikával gazdagodva jelentkeznek. *Szilágyi Imre* linóleummetszetei (Idomítás) hasonló alkatúak, de több iróniát, keménységet és bonyolultabb szerkezeti rendet tartalmaznak. Ez a két fiatal művész, főleg Szilágyi Imre, a modern realista grafika jegyében folytathatja tovább a hajdan híres debreceni hagyományokat.

A tárgyias művészi ábrázolás Józsa János grafikáiban találkozik a legszélesebb körű közlési igénnyel. Ennek a törekvésnek a szabad társításra és a felület mértani elrendezésére épülő szerkesztés felel meg. Józsa ezt alkalmazza; legjobb lapjai ezért zsúfoltak és rendezettek egyszerre (Bartók).

Forma és tér szerkezeti összefüggéseit emeli a meghatározó szemlélet és módszer rangjára Fekete Borbála és Tilless Béla. Fekete Borbála közelebb áll a hagyományos leíró ábrázoláshoz. Hangulatban is többet, több melegséget akar adni. Tilless a tárgyiasság határáig jut el. Plasztikus képein a forma és a tér szerkezeti összefüggése önállósul; első számú tárggyá és módszerré válik. Ehhez igazodik az összefüggéseket a felületen is önállósító plasztikus technika.

Néhány művész ezen a határon is túllép. Elvont elemekből a pusztán felületi, illetve térbeli elhelyezés egy-egy lehetőségét teremti meg. Velényi Rudolf, a festő dekoratív, érdekes felületet alkot. *Berky Nándor* és *Váró Márton*, a két szobrász, a térben ritmusosan elhelyezkedő, egymást kiegészítő s variáló idomokat formál. Váró több nagyvonalúsággal és következetességgel, Berky jobban engedve a véletleneknek.

Szemléletben és módszerben tehát a tárgyias ábrázolás több változata és fokozata uralja a tárlatot. Főleg az expresszív, bensőséges festőiség. Bizonyos fokig újnak mondható a már-már önálló törekvéssé szélesedett szecessziós, a részletek szépségét és finomságát kiemelő megmunkálás. Valamivel szűkebb kört alkotnak a neoavantgardból merítő művészek. Alkotásaik nagyrészt a szürrealizmushoz és a konstruktivizmushoz kapcsolódnak.
A másik ágat az elvont szemléleti és módszerbeli törekvések képviselik. Egyelőre kis területen, és elsősorban a dekorativitás igényével.
Mindezt kiegészíti a technikai megoldások és eszközök meglehetősen gazdag tára. Talán ebben kísérleteznek a legtöbben és a legváltozatosabban. A hagyományos anyagokat és eljárásokat lassan utolérik az új anyagok és eljárások minden műfajban, kivált a festészetben (műanyagok, ragasztás, domborítás stb.).

7. Kirajzolódtak már az összefüggés fontosabb pontjai. Ez a tárlat a természetes, egyszerű motívumok elterjedését mutatja. Közelebbről az élővilág, másodsorban a tárgyi világ mindennapi motívumainak előrenyomulását.
Mondandói azonosulnak a választott motívumokkal. Hiszen épp a létezés eredendő tulajdonságait és jegyeit emeli ki és értékeli a művek zöme. Ember és természet, ember és táj viszonyában is az összetartozást, a belső azonosságokat fogalmazza meg. Az emberben magában – összhangban mindezzel – az érzelmeket, a szenvedélyeket látja és láttatja. Még a távolabbi összefüggések is az ép, tiszta érzelmek, szenvedélyek és ösztönök (játékosság) alapjára épülnek, ezekkel válnak eggyé. Bensőséges, meleg emberi világ ez.
Egyszersmind egysíkú világ. Miközben a különböző nemzedékek képviselői – ki-ki a maga módján – fokozatosan mélyítik művészetüket, a belső egység kedvéért sok másról lemondanak. Így az elvontabb gondolatok művészileg meghódítható tartományairól vagy arról, hogy a környezet újabb és újabb motívumait megkíséreljék a maguk módján értelmezni.
Bizonyos, hogy amit befogadnak műveik világába s aminek alapján értékelnek: fontos tartalom és valódi érték. Lényeges része a világnak, az embernek. Szellemi és erkölcsi értelemben azonban semlegesebb rétege is. A befelé forduló ember tapasztalataiból táplálkozik. Ember és környezet egyszerű, elemi viszonyait kíséri figyelemmel és rokonszenvvel. Elkerüli ennek a viszonynak küzdelemmel, drámaisággal, feszültséggel teljesebb, bonyolultabb zónáit és tartalmait.
Ennek megfelelően a szemlélet és a módszer a lírai alkatú, hangulatokat és érzelmeket megszólaltató műtípus körén belül alkot változatokat. Itt sok finom, árnyalt, eredeti műben nyilatkozik meg. De ezek a művek meglehetősen szűk területet érintenek végül. Hiányzik belőlük az igazi változatosság: az, amely a valóság sokoldalú megközelítéséből és ábrázolásából fakad.
Milyen folyamatok érlelődését bizonyítja tehát ez a kiállítás? Önmagukban jó, érdekes, történelmileg indokolt folyamatokét. Amelyek azonban így egyedül a beszűkülés veszélyét is hordozzák.

SZÉKELYHÍDI ÁGOSTON

HIBAIGAZÍTÁS

1972 januári számunk 32. oldalán közöltük *Bényei József:* Holló László c. versét, melynek második strófája a tördelés során sajnálatosan összekeveredett. A strófa helyesen így olvasandó:

A Tócós kerti ház köré gyűlt
a végtelenség alázattal
A Krisztusarcú ujja mozdul
s karddal int egy altöldi angyal

könyvek között

Illyés Gyula: Abbahagyott versek

Szokatlan kötet az Abbahagyott versek könyve, furcsa gyűjtemény. Efféle versalakzatokat – töredékeket, vázlatokat, változatokat, a torzó formáit – kritikai szövegkiadások szoktak közölni függelék gyanánt. Illyés Gyula most külön kötetté szerkesztve bocsátott közre válogatást az ilyen jellegű versterméséből. Vállalkozása ebben a nemben úttörő tehát; kétségtelenül érdekes és tanulságos.

Az effajta ,,kísérleti'' művek a lírikusi műhelybe vezetik az olvasót. Félbemaradt alakjukban szembetűnőbben magukon viselik a műhely-jelleget, mint az ihlet ,,kegyelmi állapotában'' (Kosztolányi) teljes alakzattá szerveződött társak; közvetlenebbül mutatják az élménytárgyiasítás folyamatát – legalábbis élesebb fényt vetnek az alakítás nehézségeire, gyötrelmeire, akadályaira, hiszen belőlük a költőnek épp a műhely-elemet kevésbé sikerült kiégetnie. Megmaradnak különleges ,,műhelyvallomásoknak''. Hírt hoznak – és tanúskodnak – arról a műveletről, amelyről mélyebb értelemben a már régóta tartó kísérletek, megfigyelések, alanyi feltárulkozások és tudományos elemzések után sem tudunk eleget: az alkotásfolyamatról; jelesül egy-egy kiemelkedő alkotóművész teremtő munkájának jellegzetességeihez, egyéni törvényeihez segíthetnek bennünket közelebb férkőzni. Olyan ,,titkokba'' avathatnak be, amelyek feltárulása révén világosabban állhat előttünk az illető lírikus karaktere; és jó esetben általánosabb érdekű tanulságokhoz is juthatunk általuk, anyagot adhatnak az alkotáslélektani vizsgálatoknak is.

A műalkotás – esztétikai alaptörvény – csak akkor teremthet művészi értelemben külön, saját, önmagában teljes és megálló világot, ha zárt kozmoszként van megszervezve és megépítve, ha tagadja a lezáratlanság ,,rossz végtelenségét'', ha – szerkezetileg – bontatlan egészként létezik, mert hiszen ,, a mű világának minden pontja archimédesi pont'' (József Attila). Ez a szerves egység élteti ,,saját világként'', s létrejöttéhez elengedhetetlen a maradéktalan, a kiteljesedett tárgyiasítás, a hézagtalanul végigvitt objektiváció. A jó vers is természetesen egyetlen önmagában teljes dinamikus belső egység, mely nem engedi meg a nyitottságot. Az nyilván más kérdés, hogy az alkotás a befogadó számára nyitott világként is mutatkozik; ez esztétikai elsajátításának egyik fontos feltétele. Hozzátéve persze, hogy ez a befogadó felől nézve érvényes ,,nyitottság'', ,,lezáratlanság'' nem azonos értelmű azzal, amit mainapság a polgári esztétikában a művészetelmélet egyik iránya a non-finito, a nem-befejezettség elvéről, az imperfekt jellegről, a ,,nyitott mű''-ről – mint a korszerű művészíség feltételéről – hirdet, modernnek állítva a nyitottságban és szándékos befejezetlenségben megnyilatkozó ,,végtelenséget''; mely amennyiben alkotói gyakorlatként létezik – úgy véljük – valójában a ,,rossz végtelenség'' tévútjára viszi a műve. A töredék, a torzó is kivételes esetben, ritkán tarthat igényt a teljes mű, a szuverén műalkotás magas rangjára.

Különös az abbahagyott versek sora, létezési módja. Művészi létük igazában nem önálló, saját létük erősen viszonylagos, függőségük egészen nyilvánvaló. Létezésük értelmét épp e függőségben, a kiegészítő szerepben nyerhetik el. Jelenlétük az életműben alárendelt, és ebben a helyzetben bizonyosan másodlagos is. Érvényüket nem hordozhatják önmagukban, meghatározottságuk jelentékeny részben külső jellegű, kívülről jövő. Kiegészítő funkciót töltenek be. Csupán elvétve lehet ez másképpen. Nem tartoznak alkotójuk művének fő vo-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG
Július 1968 AUG 2

Díjkiosztás a hajdúsági művésztelepen

Még egy-két nap, és bezárul Hajdúböszörményben az idei nyárra a hajdúsági művésztelep, amit most rendezték meg ötödik alkalommal, és ebben az évben először osztották ki július 31-én, szerdán este a részt vevő művészek között a művésztelepen készített munkáik alapján a Káplár Miklós emlékérmet és képzőművészeti díjat. Az ünnepélyes keretek között lezajlott díjkiosztáson megjelent *Lévai Sándor*, a Hajdúböszörményi Városi Pártbizottság titkára, *dr. Uzonyi Kiss Sándor*, a Hazafias Népfront városi bizottságának elnöke. Az emlékérmet és díjakat *Szombati András*, a városi tanács vb-elnöke adta át.

A művészek munkáit zsüri bírálta meg, melynek elnöke *Félegyházi László* Munkácsy-díjas festőművész volt a Magyar Képzőművészek Szövetségének képviseletében. A zsüri döntése alapján ezüst emlékérmet kapott Papi Lajos szobrászművész, kiemelt bronzérmet *Pál Gyula* festőművész, és bronzéremmel jutalmazták *Bényi Árpád*, *Józsa János*, *Madarász Gyula* és *Maghy Zoltán* munkáit. Az emlékérmekkel együtt 7500 forint pénzjutalmat osztottak ki. A művésztelep egyidejűleg megrendezett tárlatán 39 festményt, 4 plasztikát és 10 batik munkát mutattak be a telepen részt vevő művészek.

A kiállítás anyagából a művészek többet a Hajdúböszörményi Városi Tanácsnak és helyi intézményeknek ajándékoztak.

Szombati András bejelentette, hogy a város a telep részvevőinek évenként több kiállítási lehetőséget fog biztosítani, és a művésztelep időtartama a jövő évtől kezdődően hosszabb lesz a jelenlegi tervek szerint.

A díjkiosztás után *Székelyhidi Ágoston* tanár tárlatvezetést tartott, majd a művészek és a vendégek baráti beszélgetésen vettek részt.

Csütörtökön a művésztelep részvevői kétnapos kirándulásra indultak a Hortobágyra és Tiszacsegére. A művésztelep augusztus 3-án zárul.

M. V.

ják a fiatal és idős arcokat. Mos lyogva, életerősen... Ez több, mi megható, ez nagyon is szörny tragikus látvány.

Nehezen tudunk szabadulni nyomasztó érzéstől. De azért mé igyekszünk, mert az élet megy vább, az emberek élnek, dolg nak, alkotnak, s amikor felme gyünk a város legmagasabb pontja felett még négyszáz méterre fekvő hegyoldali hotelba, s innen megszemléljük a csodálatos kilátást, ami a városra esik, mégiscsak áthangolódunk, most már inkább a szépet látjuk, s a látvány jó hangulatot teremt. De kell is, hiszen est bemutatója van az együttesnek, este a skopjei közönség előtt, hét más együttessel kell kiállniuk a magyar táncosoknak. S ahogy közeleg a fellépés órája, úgy egyre inkább az kerít hatalmába bennünket, s most már csak azzal foglalkozunk. Sok ország együttese van jelen, s köztük meg kell állnia a helyét a Magyarországot képviselő Hajdú Táncegyüttesnek...

Boda László

medtek, valahol inni kellett, valahol be kellett rúgni. S ahogy a vizsgálatok megállapí-

Kis hordók

Húsz éve folytatja mesterségét Léber József, paksi kádármester. A kitűnően rajzoló iparos népi motívumokkal, magyaros faragásokkal díszített hordókat, dézsákat, virágvázákat és kancsókat készít. Alkotásaival több vásáron és kiállításon nyert értékes díjakat. Több külföldi országba is eljutott már munkája. Alkotásai rendszeresen díszítik a külföldi vásárok magyar pavilonjait.

A hármas díszhordó, a mester egyik legszebb alkotása.

MTI Foto — Mező Sándor felv.

Magyar Hirdető
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Szocialista Művészetért

1968. JAN

Félegyházi
Tánc

1021

HÁROM KÉP HÁROM KIÁLLÍTÁSRÓL
Balra fent: Juris Ibolya batikjai az Iparművészeti múzeumban (Bojár felv.) — A budapesti Fáklya Klub képzőművész stúdiójának kiállítása Debrecenben (Papp Gábor felv.) — fent: Félegyházi László festménye: „Leányportré" a debreceni Medgyessy-terembeli kiállításán (Süle felv.)

nökségi tájékoztatóban meg is jelenteti, egyéb fontos rendeletek és utasítás közlése mellett.

A jövő évi *munkatervvel* kapcsolatban az elnökség beszámolója legfőbb célkitűzésként szakszervezeti mozgalmunk elé azt állította, hogy járuljon hozzá az új gazdaságirányítási rendszer sikeres érvényre juttatásához a művészeti területen.

A VITA

A központi vezetőség tagjai *egyetértettek* az elnökség beszámolójával és munkatervi javaslatával, s *elismerésüket* fejezték ki azért a tevékenységért, amellyel a szakszervezeti vezető testületek és aktivisták felkészítették szakszervezeti mozgalmunkat a következő év megnövekedett feladatainak eredményes teljesítésére. A felszólalások során számos kiegészítés, elemzés, javaslat hangzott el. Így felvetették az érvényes rendeletek és utasítások közös kiadásának gondolatát, javasolták, hogy az intézmények esetében az állami és szakszervezeti szervek közti megállapodásokat a kollektív szerződések mintájára és

Reich Károly új

Valamennyi szervezett magyar művésznek és művé-

szeti dolgozónak

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Félegyházi László

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

1967 MÁJ. 1

1021

Félegyházi László: **SÁRGARUHÁS KISLÁNY**
(A tavaszi tárlat anyagából)

HÍREK

— **Várható időjárás vasárnap estig:** Meleg, napos, száraz idő. Mérsékelt helyenként élénk délkeleti, déli szél. Várható legmagasabb nappali hőmérséklet vasárnap 23—28 fok között. (MTI)

— **Hajdúnánáson ma, vasárnap** nyit a strandfürdő. A 22 katasztrális hold területen fekvő fürdőt az idén iskolások, városbeliek társadalmi munkában tették rendbe, szépítették. Újjáalakították a kabinokat, parkosítottak és meszeltek.

— **A megyéből a Szovjetunióban** járt békevonat tavaly novemberi útjáról film készült. Az Állami Biztosító, a Hazafias Népfront és az MSZBT rendezésében lebonyolított út részvevőinek moszkvai, kijevi látogatását rögzíti a 270 méter hosszú film, melyet jelenleg Hajdúböszörményben mutatnak be.

A KERESZTREJTVÉNY NYERTESEI

A Napló 1967. április 30-i számá-

— **A Debreceni Attila Irodalmi Színpad** 1967. május 15—16-án tartja legközelebbi bemutatóját, a Hungária kamaraszínházban **Zabhegyezők** címmel. Jerome David Salinger regényét színpadra alkalmazta és rendezte: Jeney István, közreműködnek az irodalmi színpad előadói és jazzzenekara dr. Kis Ernő vezetésével. Az előadás a teenager-kor ki nem mondott kérdéseire keres választ. Előadások kezdete: 19 óra. Jegyek válthatók a KPVDSZ kultúrotthonban, az Országos Filharmóniánál és a helyszínen.

— **Úttörőzenekar zenél** ma délelőtt 11-kor a Nagyerdőn, a csónakázó tó mellett. A kempingkiállítás területén délután divatbemutatót rendeznek négy órai kezdettel, melyen felvonulnak az idei strand- és fürdőruhamodellek. Ezt sátorverési és bontási bemutató követi.

— **A bodaszőlői művelődési klubban** kedden képzőművészeti kiállítás nyílik. A hajdúböszörményi képzőművészeti kör tagjainak alkotásait mutatják be. A kör tagjai Bíró Ferenc festőművész irányításával dolgoznak és készülnek a tárlatra.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ
Debrecen

Félegyházi László, Munkácsy-díjas festőművész

hogy fokozott óvatossággal közlekedjenek az útszűkület miatt.

Félegyházi László Munkácsy-díjas festőművész kiállítását december 5-én délután 5 órakor nyitják meg Debrecenben, a művelődési központ II. emeletén. A kiállítás a Debrecen járási Hivatal művelődésügyi osztálya, a Megyei Művelődési Központ és a balmazújvárosi Veres Péter Művelődési Központ rendezésében nyílik meg.

A Magyar Autóklub Hajdú-Bihar

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Félegyházi László
Hajdúbiharmegyei Népujság
1964 NOV 17.
1021

TISZTA EMBERI ARCOK

Látogatás Félegyházi László festőművésznél

— Utolsó éves voltam a Képzőművészeti Főiskolán. Amikor meghirdették a pályázatot az egyéves római ösztöndíjra, a Collegium Hungaricumba, fiatalos lendülettel én is megpályáztam. Három képet küldtem be. Merészség volt, olyan fiatalon nem nagyon lehetett kijutni Rómába. Egyszer jön be a közös műterembe a mesterem, Glatz Oszkár.

— Mondjon nekem valami csúnyát, — szól hozzám.

— Miért mester?

— Az én szavazatom miatt nem jutott ki Rómába.

Kiderült, hogy a mesterem egyáltalán nem bízott abban, hogy ilyen fiatalon elnyerhetem az ösztöndíjat, ezért nem szavazott rám. Ha rám szavaz, Rómába mehettem volna. Nem sikerült. Leöttem hát Debrecenbe rajztanárnak és itt vagyok azóta is. Tanítok és festek.

Körülöttünk képek sorakoznak, olajképek és pasztellek. Félegyházi László kiállításra készül. Öt képpel szerepel a november 22-én nyíló őszi tárlaton és november 20-án, pénteken nyitják meg egyéni kiállítását a Medgyessy szalonban. A képek, amelyek körülvesznek, valami csodálatos tisztaságot, végtelen nyugalmat és derűt sugároznak. Annál érdekesebb ez, mert a színek frissek, dinamikusak, nyugtalanok és a képek egésze mégis rendkívül harmonikus.

Igen sok a fiatal lányt ábrázoló kép. Nemcsak most tűnt ez fel, korábbi kiállításokon is igen sok szép képet láttunk Félegyházi Lászlótól, amelyek lányokat, gyermek-, vagy fiatal lányokat ábrázoltak. Mi ennek a magyarázata?

— Rajztanár vagyok, gyerekek, diákok között élek, ismerem őket. Meg aztán a fiatal arc megfestése nagyobb feladatot is jelent a festőnek. Az öreg arc hálásabb téma, jobban van mibe megkapaszkodni. De talán legfontosabb magyarázat mégis az, hogy a képeknek meggyőződésem szerint a szó szoros értelmében szépeknek is kell lenniük. Egy fiatal arcon pedig igen sok a valóságos szépség és ez engem érdekel, ezt szeretném kifejezni.

Tizennyolc éves korában festett egy képet — Rózsaszín ruhás lány, — már ez is ezt az elvet bizonyítja. Pór Bertalan jegyezte meg erről a képről, hogy olyan, mintha egy Székely Bertalan-tanítvány festette volna, annyira szép.

Van ezeknek a képeknek még egy érdekes tulajdonságuk. Annak ellenére, hogy arcot ábrázolnak — a művész szerint képeinek nyolcvan százaléka fiatal lányokról vagy gyerekekről készült — mégsem tűnnek egyetlen pillanatra sem portrénak. Többek annál. Nem egyszerűen hasonlítanak a modellre, nemcsak az arc egyéniségét fejezik ki, hanem magukban hordanak valami általánosabb tartalmat is. Az egyéni arcban is az általános emberit keresi a művész, azt próbálja kifejezni. Itt van például a Támaszkodó fiú, amelynek tartása, arca, a színeinek harmóniája is azt jelenti: itt nemcsak arcot festett a művész, típust is, ahogy ő mondja: a „kölyök" általános jellemvonásai is ott találhatók a képen.

Az is meglep, — ismerve a művész utóbbi éveinek termését, — hogy a képek meglepően közelkerültek a valósághoz. Mi ennek az oka?

— Voltam én absztrakt festő is. 1932 után — miután Barnakalapos nő című képpemmel elnyertem a Szinyei-díjat, az absztrakt festészettel kísérletezgettem. Majdnem a tanári állásomból is felmentettek miatta. Általában így követik egymást a szakaszok nálam, egyszer a valósághoz közel kerülök közvetlen közel, máskor oldottabbá válik a festőiség. Néhány éve is sokkal oldottabb képeket festettem, most ismét a valóság érzékenyebb vizsgálata következik. Annál is inkább, mert meggyőződésem, hogy ha valaki újat akar csinálni a festészetben, akkor a természethez kell fordulnia, mert különben spekulatív lesz.

Ehhez egyetlen dolgot kell hozzátenni a riporternek: a valósághoz való visszatérés véleményem szerint most más szinten történt. Most a valóság tömörítése, a lényeges dolgok kiemelése, ugyanakkor összegzése leglényegesebb vonása ezeknek a képeknek. Emberi jellemvonásokat, valóságelemeket összegez a festő, így válik a képeiből kiáradó harmónia teljessé. Tisztaság és végtelen nyugalom, ezek alapvető jegyek s az összegzés nemcsak festőileg értendő, tartalom, mondandó szempontjából is.

Amíg a képek között csodálom a művészet teremtő erejét, a művész életéről is sok mindent megtudok. Többek között azt, hogy Debrecenben csak a Szinyei-díj elnyerése után vették fel az Ady-társaságba, azt, hogy 1928/29-től kezdve minden évben szerepeltek képei budapesti kiállításokon. És megtudom azt, hogy 1950-ben Bútorgyári sztahanovista című képéért Munkácsy-díjat kapott.

Gazdag, színes életmű. Egy kérdés azonban idekívánkozik. Az életműből ugyanis hiányoznak a nagyméretű, többalakos kompozíciók. Mi ennek az oka?

— Megmondom őszintén, a többalakos kompozíciók nem is érdekelnek túlságosan. Szívesen festenék — nem mondom — két három alakos kompozíciókat, de hol? Ebben a szobában? — mutat körül, — itt nyáron azért nem festhetek, mert besüt a nap, télen azért, mert korán beálkonyodik. Műterem kellene. Irigylem a szolnokiakat, ott műtermes lakásban dolgozhatnak a festők, érthető hogy vállalkozóbbak, többoldalról közelíthetik meg a valóságot. Ismét csak azt mondhatom, nagy szükség lenne Debrecenben műtermes lakásokra, a képzőművészet jelene és jövője áll vagy bukik ezen.

— És még valamit, — teszi hozzá. — Dolgozni kell, sokat dolgozni. Debreceni rajztanár voltam, innen küldözgettem fel a képeimet a budapesti tárlatokra. Felmenni nem tudtam, csak értesültem róla, hogy képeimet kiállították. Most a lehetőségek is mások, a fiatal debreceni festőknek épp ezért azt ajánlhatom, dolgozzanak, igyekezzenek betörni a fővárosi tárlatokra is.

Magamban már összegzem a beszélgetést és Félegyházi új képeinek lényegét. Nem nehéz megfogalmazni, ő maga segít benne, ezeknek a képeknek szándéka és megvalósult lényege: az embert teljességében kifejezni. És ugyanakkor bizonyítani azt, hogy a festészet: festészet, formával, színnel kell dolgozni, a kép lelke ez.

A felszabadulás óta nem volt egyéni kiállítása Debrecenben Félegyházi Lászlónak. Most lesz az első; olyan művész mutatkozik be a közönség előtt ezen a kiállításon, aki eljutott az összegzés, a végső kiteljesedés stádiumába. Szépség és harmónia a színek nyelvén. Oda kell figyelni rá.

B. J.

TÁMASZKODÓ FIÚ

KISLÁNY

LEÁNY NAPRAFORGÓVAL

(Szegő Ibolya felvételei)

nizsi—Polgár 4:1

mos—Hajdúböszörmény 4:0

ilyen arányban is megérdemelten nyert. Az első félidőben Hetei I. 11-est hibázott. Góllövők: Hetei I. 2 és Salamon, Kitűntek: Garai, Szabolcsi, Hetei I., illetve Kónya, Erdei és Nábrádi.

D. Elektromos—Hajdúböszörményi Bocskai 4:0 (1:0). Elektromos pálya, vezette Pencz. D. Elektromos: Papp I. — Vadon, Kálmán, Dusa — Tabák, Borsányi — Nagy, Hollósi, Szabó, Szatmári, Tóth. — Hajdúböszörmény: Erdős — Várdai, Fórizs, Uzonyi — Lévai III., Tardi — Nagy, Lévai IV., Vajda, Gál, Végvári. A néhol változatos mérkőzésen a debreceni együttes biztosan győzte le a szünet után láthatóan visszaesett Hajdúböszörményi Bocskait. A gólokat Tóth 2, Szatmári és Szabó szerezte. Kitűntek: Kálmán, Szabó, Tóth, illetve Várdai és Vajda.

Vámospércsi MEDOSZ—Berettyóújfalui MEDOSZ 2:1 (1:0). Vámospércs, vezette Hüvösvölgyi. Vámospércs: Palugyai — Vincze, Tunyogi, Malmos — Lipcsei, Kiss — Tóth, Deák, Lakatos, Kanalas, Sándor. — Berettyóújfalu: Kiss II. — Szitó, Háló, Kiss I. — Csóra I., Csóra II. — Buczi, Kisikán, Balogh, Pántya, Garamvölgyi. Változatos, jó iramú, sportszerű mérkőzésen a helyzeteit jobban kihasználó hazai csapat megérdemelten győzött. A második félidő folyamán több ittas néző sértegette a játékvezetőt, amiért a pályáról kivezették őket. A Vámospércs góljait Deák 2, a vendégekét Kisikán szerezte. Jók: Palugyai, Deák, Kiss, illetve Tóth, Kisikán és Pántya.

D. Előre—DMTK 3:2 (2:1. Előre pálya, vezette Nagy Sándor. D. Előre: Kathy — Perjési, Huszti, Papp — Oláh, Berki — Futaki, Szabó, Piroska, Vass, Sőrés. — DMTK: Nagy II. — Kiss, Sztankat, Grim — Horváth, Kardos — Nagy I., Erdős, Bacsó, Tóth, Építők támadásai lesállások miatt akadtak el. A 19. percben Sinka gólt fejelt. A 46. percben Sinka a védők közt az üresen hagyott kapuba talált. Ezután a D. Építők nyomasztó fölényben volt, azonban csatárai rendre elhibázták helyzeteiket. Jók: Rácz, Szalai, Tóth, Sinka (a mezőny legjobbja), illetve Gulyás.

DASE—Kabai MEDOSZ 1:0 (0:0). Kaba, vezette Fagyas. DASE: Sári — Pásztor, Moravszki, Arany — Laudai, Rogge — Borbás, Németh, Magyar, Papp, Szabó. — Kaba: Biás — Biri, Nyilas, Tanka S. — Molnár L., Ignácz. — Tanka L., Molnár F., Molnár Gy., Pálfi, Csatári. Egyenlő erők küzdelmét hozta a jó iramú, változatos mérkőzés. A hazaiak több helyzetet kihagytak, a debreceniek egyet értékesítettek, a 80. percben és győztek. A gólt Papp szerezte. Kitűntek: Sári, Moravszki, illetve Molnár Gy.

A megyei bajnokság állása

1. D. Kinizsi	29	22	5	2	48:18	49
2. D. Elektr.	29	18	9	2	46:10	45
3. H.-böszörm.	29	17	7	5	64:32	41
4. HIM Vasas	29	14	11	4	44:19	39
5. D. Építők	29	15	6	8	50:27	36
6. P.-ladány	29	12	8	9	51:37	32
7. D. Postás	29	10	10	9	39:37	30
8. B.-újváros	29	7	12	10	31:33	26
9. B.-újfalu	29	10	5	14	40:46	25
10. Polgár	29	7	11	11	44:57	25
11. Hajdúnánás	29	9	6	14	25:38	24
12. DMTK	29	6	10	13	35:59	22
13. D. Előre	29	8	5	16	27:50	21
14. Kaba	29	8	4	17	31:57	20
15. DASE	29	5	6	18	23:49	16
16. Vámospércs	29	3	5	21	17:84	11

A megyei ifjúsági bajnokság eredményei: **D. Építők—D. Postás 14:0 (6:0). DVSC—Kabai MEDOSZ 7:0 (4:0), Balmazújvárosi TSK—Püspökladányi VSK 4:1 (2:1). D. Elektromos—Hajdúböszörményi Bocskai 1:0 (1:0), Hajdúsági Iparművek Vasas—Hajdúnánási Spartacus 4:1 (2:1), Polgár—D. Kinizsi 1:0 (1:0), D. Előre—DMTK 1:1 (0:0), Vámospércsi MEDOSZ—Berettyóújfalui MEDOSZ 4:3 (2:1).**

A megyei ifjúsági bajnokság állása

1. DVSC	29	25	3	1	163:12	53
2. D. Építők	29	24	4	1	121:17	52
3. D. Elektr.	29	23	4	2	118:13	50
4. HIM Vasas	29	17	5	7	69:30	39
5. H.-bösz.	29	17	4	8	74:33	38
6. D. Kinizsi	29	16	2	11	68:38	34
7. Polgár	29	14	3	12	42:71	31
8. DMTK	29	10	7	12	60:80	27
9. D. Előre	29	10	6	13	33:57	26
10. B.-újváros	29	9	6	14	48:58	24
11. H.-nánás	29	10	3	16	47:79	23
12. P.-ladány	29	8	7	14	36:72	23
13. B.-újfalu	29	5	4	20	35:67	14
14. Vámosp.	29	6	1	22	25:116	13
15. Kaba	29	6	—	23	24:110	12
16. D. Postás	29	1	3	25	28:138	5

Debrecen.

Hétről hétre sikeresen szerepelnek a DVSC fiatal vívói az ország különböző helyein rendezett versenyeken. Az ifjúsági és serdülő korú vívók küzdelmein igen népes mezőnyök lépnek pástra, nem ritka az, amikor 60—70 versenyző küzd a győzelemért.

Legutóbb Egerben rendeztek kard- és férfi törvívó versenyt. Mindkét fegyvernemben két-két debreceni fiú került a kilences döntőbe. A kardvívásban Földi Imre megszerezte az első helyet, Nagy Imre pedig második lett. A törvívásban Csath István negyedik, Kurucz Mihály pedig az ötödik helyen végzett.

A DVSC és a Berettyóújfalui MEDOSZ nyerte

az asztalitenisz MNK megyei döntőjét

Vasárnap délelőtt Debrecenben, a dohányipari technikum tornatermében több asztalon egyszerre pattogott a fehér kaucsuklabda, itt rendezték meg az asztalitenisz Magyar Népköztársasági Kupa megyei döntőjét.

A versenyen a megyei bajnokságban részt vevő csapatokon kívül a járási MNK-győztesek is indulhattak. Sajnos a járásokból nem jelentek meg a csapatok, valószínűleg nem is rendezték meg a járásokban ebben a sportágban az MNK-mérkőzéseket.

Ráday (DVSC) játék közben
(Kiss Ferenc felv.)

A férfiaknál kilenc csapat vett részt a megyei döntőn. A DVSC, a D. Vörös Meteor II., Biharnagybajom, a Hajdúnánási Spartacus I. és II., a BIOGAL Gyógyszergyár, a D. Ruhagyár, a Debreceni Kertészet és a Berettyóújfalui Kórház együttese játszott a debreceni döntőn.

A férfiaknál kieséses rendszerben játszottak a csapatok. A döntőt a DVSC és a D. Vörös Meteor II. vívta. A mérkőzést a DVSC nyerte 5:1 arányban. *Végeredményben:* 1. DVSC (dr. Posta, Ráday, Oláh), 2. D. Vörös Meteor II. (Márton, Balogh J., Tatár), 3. Biharnagybajom (Darida L., Darida J., Tóth) és Hajdúnánási Spartacus (Tóth, Pázmándi, Debreceni).

A nők döntőjén mindössze két csapat jelent meg, a Berettyóújfalui MEDOSZ és a Hajdúnánási Spartacus. Sajnos a járások csapatait ebben a csoportban is nélkülözte a versenyrendezőség. A két női csapat versenyén a berettyóújfaluiak győztek 3:2 arányban. *A női végeredmény:* 1. Berettyóújfalui MEDOSZ (Balogh K., Kasza É.), 2. Hajdúnánási Spartacus (Debreceni E., Magyari J.).

Az asztalitenisz Magyar Népköztársasági Kupa területi döntőjét közelesen Szolnokon bonyolítják le, ahol a DVSC férfi és a Berettyóújfalui MEDOSZ női csapata képviseli Hajdú-Bihar színeit.

„Félidőhöz" érkezett a birkózó csb

A birkózó NB I. és NB II. csapatbajnokságban „félidőhöz" érkeztek a küzdelmek. Az első fordulóban szabadfo

pott Viczektől, Kovács pontozásos győzelmet aratott Hajdú ellen. Piri kétvállal vesztett Budaival szemben, Szabó L. pontozással legyőzte Palatinuszt.

DVSC—Vasas 4,5:3,5. A debreceni csapatból Ölveti kétvállal legyőzte Mayert, Kalmár pontozással győzött Becskei ellen. Hajdú Gubikot győzte le pontozással, Gyarmatit Müller tusolta, Piri pontozásos vereséget szenvedett Tiszekkertől, Dihen döntetlenül mérkőzött Székellyel, Kovács pontozással legyőzte Molnárt, míg Szabó L. Kozma ellen visszalépett.

Bp. Honvéd—DVSC 6,5:1,5. A DVSC-ből Ölveti pv. Erdőssel szemben, Balogh kv. vesztett Vargával szemben, Hajdú pv. Kellermantól. Ispán pv. Csobánczival szemben, Piri kv. Tóthtól. A Kovács—Gurics összecsapás eldöntetlent hozott, Rédl kv. Marótitól, míg Szabó L. ellen Hollósi visszalépett.

Diósgyőri VTK—Vasas 4:4, Bp. Honvéd—Diósgyőri VTK 8:0.

Az NB I. állása: 1. Bp. Honvéd 10 pont, 2. Orosházi Spartacus 8 pont, 3. DVSC 5 pont, 4. Diósgyőr 4 pont, 5. Vasas 3 pont, 6. BVSC 0 pont.

Az NB II-ben Ózdon került sor a harmadik fordulóra, ahol az alábbi eredmények születtek.

Győri Vasas ETO—D. Honvéd 4,5:3,5. A debreceniek közül Illés, Széles és Rácz Cs. győzött, míg Rácz L. eldöntetlen eredményt ért el.

D. Honvéd—Egyesített Tisztiiskola 4,5:3,5. A D. Honvéd birkózói közül Illés, Kiss, Németh és Rácz Cs. győzelmet aratott, Kincses pedig eldöntetlenül végzett.

Egyesített Tisztiiskola—Győri Vasas ETO 4:3, Egyesített Tisztiiskola—Ózdi Kohász 4,5:3,5, Győri Vasas ETO—Ózdi Kohász 4:4.

Az NB II. állása: 1. Győri Dózsa 9 pont, 2. Egyesített Tisztiiskola 7 pont, 3. D. Honvéd 6 pont, 4. Győri Vasas ETO 5 pont, 5. MTK 2 pont, 6. Ózdi Kohász 1 pont.

A következő hetekben kötöttfogásban folytatják NB I. és NB II-es együtteseink a csapatbajnokságot.

z országos bajnokságot

A versenyen a D. Honvéd csak két versenyző került dobogóra. A légsúlyban Bihari 215 kg-os teljesítménnyel második, a váltósúlyban Lénárt 300 kg-os eredményével harmadik lett. A küzdelmek során indult Földi Imre és Huszka Mihály. Ők mérsékelt teljesítménnyel szerezték meg az első helyezést.

Az országos vidéki súlyemelő csapatbajnokság végeredménye: 1. Tatabányai Bányász 41 pont, 2. Oroszlányi Bányász 36 pont, 3. Egri Előre 25 pont, 4. Miskolci Bányász 21 pont, 5. Debreceni Honvéd 17 pont.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Félegyházi László

Hajdúbihar megyei Népújság
1964 NOV 22.

1021

Megnyitották Félegyházi László gyűjteményes kiállítását

Nagy érdeklődés közepette nyitották meg pénteken este Debrecenben, a Medgyessy-teremben Félegyházi László Munkácsy-díjas festőművész gyűjteményes kiállítását, amelyen a művész mintegy harminc műve szerepel: mind a legutóbbi hónapok alkotásai.

A megnyitót *Ördög László*, a Debrecen Városi Tanács Végrehajtó Bizottságának elnökhelyettese mondotta. Részt vett a megnyitón *dr. Szilágyi Gábor*, a Debrecen Városi Tanács Végrehajtó Bizottságának elnöke is.

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ
5. oldal — 1964. november 22.

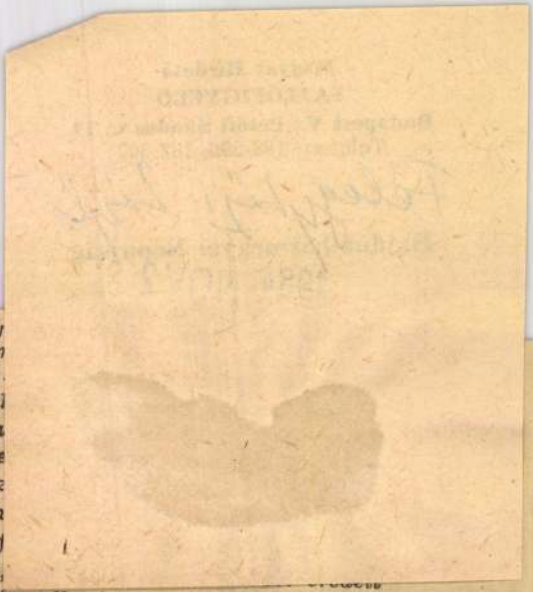

...nber proble-
...delmes belső
... s ez a folya-
...zetű, önként
...d is. Gerelyes
...zol, kemény
...lyen „élesre
... az emberek
... ír a helyt-
... komoly pró-
...egy „kegyet-
...a lélek erői,
...get, csökkent
Indulatosan
...t, az erkölcsi
... a gerincte-

...kor Gerelyes
...an érvénye-

Gerely
dően rokon
get rejt.
kérdések
nyészet; a
donságai
elég intenz
kintő szán
bonyolult
sokszínűbb,

anyag töltése alkotásaiban, akkor tudja több érvénnyel megvallani — s tárgyasítani — máris, figyelemre méltó szép felismeréseit korszerű igazságait.

F. L.

Gerelyes Endre kötetei: Kövek között, 1961. Töprengés az éjszakáról, 1963.

Félegyházi László

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1964 NOV 20.

Hajdu-Bihar megyei Napló

Félegyházi László kiállítása a Medgyessy-teremben

Ma, pénteken délután fél 6 órakor nyitják meg a debreceni Medgyessy-teremben Félegyházi László Munkácsy-díjas festőművész gyűjteményes kiállítását.

A debreceni művész mintegy 30 alkotását mutatja be gyűjteményes tárlatán. Félegyházi Lászlónak a 40-es években volt utoljára Debrecenben önálló kiállítása, azóta csak kisebb tárlatokon szerepelt, illetve a képzőművészek megyei csoportjának közös kiállításain mutatta be műveit. A holnap megnyíló tárlatán egy esztendő, az elmúlt tavaszi tárlat óta alkotott képeit állítja ki.

Megnyitót mond Ördög László, a Debrecen Városi Tanács vb-elnökhelyettese.

az amer
man

Washington (MTI) Az AFP tájékozott washingtoni körök- re hivatkozva arról ad hírt, hogy az amerikai stratégák öt katonai tervet dolgoztak ki és közülük valamelyikét alkal- mazni kívánják a dél-vietna- mi háborúban. E tervek elő- irányozzák a gerilla-ellenes tevékenység fokozásától kezd- ve a legszélesebb skáláját a háború kiszélesítésének, bele-

Félegyházi László

Hajdúbúzsmonyei Nepujság 1969 máj. 1.

Félegyházi László: **LEÁNYFEJ**

ZALKA M

(Moszkvai tudósítónktól).

Faulkner darab megy a rádióban. Az utolsó jelenet is a vége felé járt már, amikor betoppantam, ezért vendéglátóm néhány perc türelmet kért, hogy végighallgathassa az előadást.

Amíg az idős néni csillogó szemekkel, fülét a kis táskarádió hangszórójához szorítva izgalommal várja a konfliktusok megoldódását, bőven van időm szétnézni a harmadik emeleti lakásban. A meghitt légkör, az új típusú tvkészülék, a képek a falon, a dísz- és emléktárgyak katonás rendje, s a tömött irattartókkal terhelt íróasztal tulajdonképpen már mind régi, kedves ismerőseim, de ha először ismeretlenül járnék is itt, fel kellene fedeznem, hogy a kis lakás háziasszonyát szoros kapcsolatok fűzik hozzánk, magyarokhoz. Az asztalon magyar kéziszőttes terítő, rajta a váza szintén hazai fazekasmester kezemunkája, a vitrinben hollóházi vázák, színes herendi porcelánfigurák állnak. És könyvek — magyarul, vagy oroszul és németül — magyarokról. A dolgozószoba falán függő fényképek szintén egy hazánk fiát ábrázolják, legtöbbször katona egyenruhában, helyenként családi körben és mindig mosolyogva: Zalka Máté ő, a spanyol szabadságharc legendás Lukács tábornoka, a Nemzetközi Brigád hősi halált halt parancsnoka. S ha a látottak

Zalka Máté

s egy útkereszteződésnél i
tas sofőr kocsija alá kerül
Az autó combján hajtott k
resztül, s az orvosok csod
jára jártak, hogy csontjai e
parányi sérülést sem sze
vedtek. A gázolást követő
ő maga hívott fel s nyugt
tott meg telefonon.

Vera Ivonovna oros

A debreceni és Hajdú megyei képzőművészek III. tavaszi tárlatáról

Furcsa helyzetben voltam e kritika megírása előtt. Debrecenből elszármazott ember lévén, előbb olvastam el a Naplóban Bényei József sok helyes megállapítást, finom észrevételt és okos meglátást tartalmazó bírálatát a tavaszi tárlatról, mintsem hogy megnézhettem volna magát a kiállítást. Kritikusi megállapításai már ekkor több vonatkozásban heves ellentmondást váltottak ki belőlem. Rögtön az volt az érzésem, hogy a helyes kritikusi érzék, a rutin, a szélesebb képzőművészeti tájékozottság összekeveredett ítélkezésében egyfajta esztétikai szubjektivizmussal, némileg tértől és időtől független mércék felállításával.

Egyelőre ne is csináljunk mást, mint az újságolvasó szemével és gondolkodásmódjával vegyük szemügyre az említett cikk néhány állítását. A mai kritikustól az olvasók jelentékeny, fejlettebb része – s itt most az egyre jobban gyarapodó átlagos műveltségűekről van szó – azt várja, hogy megfelelő marxista esztétikai tudás, ítélkezési biztonság alapján világosan írja meg, hogy mi az értékes és mi a talmi, mi a fejlődő, előremutató, s mi az elmaradott, fejlődésképtelen. Igényli a képzőművészeti élet folyamatába való fontos elhelyezést is.

Mindezek helyett az említett kritikában rögtön azt kapjuk, hogy „különösebb meglepetést nem vártam ettől a kiállítástól, de még így is csalódtam." Mi az, hogy különösebb meglepetést nem várt? Azt jelenti-e, hogy a debreceni és a megyei képzőművészek olyan tehetségtelenek – ad abszurdum vive a dolgot –, hogy már különösebb meglepetést nem is adhatnak? Vagy jelenlegi fejlődési szakaszukban egyszerűen képtelenek nagy élményt nyújtani? „Költői" kérdésként írtam le ezt a mondatot, hiszen bizonyára Bényei nem gondolt, nem is gondolhatott ilyesmire. De hát akkor mire jók az ilyen megállapítások? S miért kell rögtön az első mondattal a tárlat ellen hangolni az átlagolvasót? Nem jó módszer az ilyen, s az meg különösen hibáztatható, hogy ezután az alkotó művészeket méltán elkedvetlenítő megállapítás után nem sokkal szinte megcáfolja önmagát: „Egy ilyen gyűjteményes tárlattól mindenképpen élményt vár a látogató, olyan élményt, amely megrázza, felemeli, nyugtalanítja napokon, heteken át szenvedélyességével, mondanivalójával, s egyáltalában abból a funkciójából adódóan, hogy műalkotásokkal állunk szemben." Világos tehát az alapállás, az előbb említett látszólagos ellentmondás: a kritikus a helyi művészek tárlatától most ugyan nem sokat várt, ő tudja miért, általában azonban nagy élményeket kér számon a művészektől. Az alapállás első gondolatát, mint már mondottam, nem értjük, vagy nem helyeseljük. Az élményelmélettel azonban még kell foglalkoznunk. Való igaz, hogy a nagy alkotások, a legrangosabb szocialista realista alkotások többségükben megragadják az élvező-befogadó képzeletvilágát szenvedélyességükkel, nyugtalanító, tettreserkentő igazmondásukkal és látásukkal. De hát pl. az öregkori derengésnek is lehetnek klasszikusan letisztult, maradandó élményt adó alkotásai, arról nem is beszélve, hogy egy adott képzőművészeti fejlődési szakaszban komoly szerepe lehet a lehiggadásnak, az összegezésnek is, nemcsak a mindenáron való újat akarásnak, felkavarásnak. Arra is kell gondolni, hogy egy tavaszi tárlat nem föltétlenül a termés betakarítására szolgál, hanem elsősorban a készülődésről, a tervekről, a műhelymunka kisebb szakaszának eredményeiről kíván számot adni, s ebből következően más kell, hogy legyen a kritikus alapállása is. Mindent összevetve, ha egy kritikusnak aggályai vannak egy alkotó kollektíva képességeit vagy pillanatnyi formáját illetően, úgy arról nyíltan beszéljen és írjon, s ne abszolutizálja esztétikai koncepcióját, mert az esetleg néhány vonatkozásban ellentétbe kerül a tényekkel. S hadd mondjam még itt el, hogy a szocialista realizmusról sokat vitatkoznak világszerte a marxista kritikusok és esztéták, számos törekvést ismerünk e művészeti alkotói módszer meghatározására –, a lenini tükröződési elmélet, a művészi tükrözés törvényei azonban érintetlenek maradtak, s ezek korántsem jár-

nak együtt, követelik meg a szenvedélyesség, a nyugtalanítás, a mindent felkavarás abszolutizálását.

Midezek után nézzük meg a tényeket, amelyek köztudottan makacsak szoktak lenni, s amelyek –, ezt hangsúlyoztuk cikkünk elején is – számos helyes megállapítást váltottak ki a Napló kritikusából. Egyetérthetünk pl. mindazzal, amit *Bíró Lajos* és *Horváth Imre* jelenlegi fejlődési szakaszáról, pontosabban véve kiállított alkotásairól ír Bényei. Tényleg, „ezekből a házakból, ezekből a falvakból rettenetes magányérzés árad, s nagyon félő, hogy ennek alapvető oka a festőkben belül élő nagy magányosság." Tegyük hozzá rögtön, általánosítva a problémát, hogy az ilyesfajta magatartás hovatovább egyre anakronisztikusabbá válik, szülője lehet egy újabb sematizmusnak is, a magány, a kísérletezés sematizmusának, a méla, kifejezéstelen portrék és víziókban feloldódó vagy szigorú, merev konstrukciókba gyömöszölt falusi házak sorozatának. Éppen ezért nem a szenvedélyességet, a nagy élményt hiányoljuk föltétlenül a kiállítás alkotásaiból, hanem a világnézeti tisztázottságot és biztonságot, amely nélkül nincs szocialista realizmus. A III. tavaszi tárlat művészei még mindig nem jutottak túl eléggé önmagukon, a portrék, tájak, házak végtére mégis egyhangúságba fúló sorozatán. S itt óhatatlanul arra gondolok, hogy voltak persze az ötvenes évek első felének helyi művészetpolitikájában tévedések is, naiv túlzások, elhamarkodott ítélkezések, akkor azonban mégis több lehetőséget biztosítottunk az új valósággal és a mai emberrel való kapcsolatok kialakítására. Szép, hogy művészeink sokat kísérleteznek új formai megoldásokkal, de nem kellene őket a nagyobb világnézeti biztonság megszerzésében segíteni, s ezzel párhuzamosan a tematikai kitárulkozáshoz támogatást nyújtani? Közönség és művészek előtt egyaránt köztudott, hogy az utóbbi években mindehhez nem kaptak festőink és szobrászaink kellő útmutatást, konkrét segítséget.

A legtöbb esetben – sokszor az eltúlzott mércétől függetlenül – helyes megállapításokat tesz Bényei egyes művészek fejlődését, konkrét alkotásait illetően. Egyik-másik értékeléshez azonban van hozzátennivalónk. Az utóbbi évek általános és magyar képzőművészeti életére az is jellemző, hogy a nagy formai forrongás, kísérletezés kezd eredményeket hozni, több életműben összeolvadnak a kísérletezés eredményei bizonyos egyéni vagy általánosan használt realista kifejezési elemekkel, s egy szélesebb értelemben megfogalmazott és alkalmazott realizmus, nálunk szocialista realizmus körvonalai kezdenek kibontakozni. Nem vitás, hogy ez a kibontakozás a magyar képzőművészeti életben összefüggésben van politikai, gazdasági és társadalmi életünk biztos vonalú fejlődésével s nem utolsósorban az eszmei offenzíva előrehaladásával. Persze tarka még a kép, az azonban biztos, hogy az újabb tárlatokat látva többnyire szembetűnőek a lehiggadás, az összegezés és a biztos egyéni stílus megtalálásának jelei.

Hasonló jelenséget vélünk felfedezni a III. tavaszi tárlat több művészénél és alkotásánál. Igaz, erről megelőzőleg szólottunk már, a világnézeti tisztaság, fejlődés, a politikai-művészi tisztánlátás legtöbbjükre még nem jellemző, azt azonban hiba volt észrevétlenül hagyni, hogy a tiszántúli képzőművészek nagyobbik része elérkezett ahhoz az előbb említett meghiggadáshoz, némelyik esetében nemcsak formai vonatkozásban. S ha ehhez hozzávesszük még a tárlat tavaszi jellegét, akkor látszik igazán problematikusnak a Bényei által felállított mérce.

Nézzük csak a tényeket, azaz most már végérvényesen az egyes alkotásokat. *Félegyházi László* alkotói módszerének fejlődését az utóbbi években aggódással vegyes csodálkozással szemléltük. Színkultúrája sokat gazdagodott, s konok következetességgel épített ki magának egy, a valóság és a vízió határán álló formavilágot. Drámaiság, vad színösszeállítások, szinte szándékosan eltorzított formák jellemezték érdekes pasztellképeit, s most, egyenesen revelációként hatott pl. a *Leányfej*, vagy *Tanulmány I.* és *Tanulmány II.* című pasztellje. Megfigyelhetők ezeken is az utóbbi évek vívódásának már elemzett jellegzetességei, a szemlélet azonban higgadtabb, a formavilág reálisabb, a szerkezet, az anatómiai pontosság (nem iskolás értelemben) újból megvalósítandó célkitűzéssé vált a művész számára. A figyelmetlenebb tárlatlátogató azt hinné, hogy *Holló László* képein nincs semmi új a régebbi

Félegyházi László

1021

bb 65. félegyházi lászló kiállitása

vid sze szb -cz

1964. november 20.

pénteken este ördögh lászló, a debreceni városi tanács végrehajtó bizottságának elnökhelyettese nyitotta meg a debreceni medgyessy-teremben félegyházi lászló munkácsy-dijas festőművész kiállitását. a tárlaton a mlvésznek egy esztendő alatt készitett 30 alkotását mutatják be. /mti/

-.-

bb 68. magyar parlamenti küldöttség utazik afrikába - fogadás a ghanai nagykövetségen

t sr/sze szb la 1964. november 20.

a közeli napokban dr. erdei ferenc országgyülési képviselő vezetésével parlamenti delegáció utazik afrikába. pénteken este h.b.k. marrah, a ghanai köztársaság magyarországi rendkivüli és

Félegyházi László

Szatmárnémeti,1907-

festő.Munkácsy dijas/1950/

A Képzőművészeti Főiskolát 1924-30 között végezte, Glatz Oszkár tanitványaként.Tanult Nagybányán is,majd Debrecenben telepedett le.Itt tanitott 1971-ig a Református Gimnáziumban,majd a Tanitóképző Intézetben.1934-ben Párizsban járt tanulmányuton. Tagja volt az Uj Művészek Egyesületének és a debreceni Ady Társaságnak.Kiállitásokon 1932 óta vesz részt.Budapesten a Nemzeti Szalonban,az Ernst Muzeumban,a Mücsarnokban és számos vidéki városban állitott ki.A debreceni Medgyessy Képzőművészeti Kör tanára.

Egyéni kiállitásai 1945 után:1964-ben és 1974-ben - Debrecen,Medgyessy terem.

Dijai:1932-Szinyei dij,1950-Munkácsy dij,Kossuth arcképpályázat ~~dijja~~ I.dija.1967,1970,1974-Országos Nyári Tárlat dijai, Debrecen.1976-Szot dij.

Kiállitása a debreceni Medgyessy Teremben

1978.nov.9-23.

-katalógus a könyvtárban-

Felgyházi László
festő

Támogatóink:

Debrecen Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal

MATÁV Rt.

Országos Takarékpénztár és Kereskedelmi Bank Rt.
Észak-Alföldi Régió

Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola

Magyar Alkotók Országos Egyesületének
Hajdú-Bihar megyei Szervezete

Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége
Kelet-magyarországi Területi Szervezete

Tiszántúli Református Egyházkerületi Gyűjtemények

Alföldi Nyomda Rt.

Kölcsey Ferenc Megyei-Városi Művelődési Központ

Kinizsi Nyomda Kft.

Képpont Kft.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ

festőművész

gyűjteményes kiállítása

MEGHÍVÓ

A DÉRI MÚZEUM

tisztelettel meghívja Önt és kedves családját
1998. október 30-án (pénteken) 16 órára

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ

(1907-1986)
festőművész

gyűjteményes kiállításának megnyitójára.

A megjelenteket köszönti:
Dr. Selmeczi László
megyei múzeumigazgató

Megnyitó beszédet mond:
Dr. Módy György
történész

Közreműködik:
A Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola
Gyakorló Általános Iskolájának
Vox Juventutis gyermekkórusa

Elhangzik:
Regnart: Megbabonáz sok árva szívet
Morley: Megcsalt a régi álomkép
East: Szép tavasz idején

Vezényel:
Pallagi Etelka

KÍSÉRŐ RENDEZVÉNY

1998. október 30-án
11.00 órakor

koszorúzás
Félegyházi László
sírjánál

Megemlékező beszédet mond
Tamus István

Közreműködik:
a Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola
Vegyes Kamarakórusa

Elhangzik:
C. C. Scholefield (Kádár Ferenc fordítása):
A nap, mit Tőled kaptam, elmúlt

Vezényel:
Szabóné Fodor Adrienne

Találkozó
a debreceni Köztemető MGM felőli bejáratánál
10.30 órakor

MDK

Félegyházi László

Kiállitási hir

Hajdubiharmegyei Napló 1968 febr.1.

Félegyházi László
/1907- /

Rajztudásával, színeivel kitűnő debrecení festő.

/szerk.Bőgel József/

A képzőművészetek Debrecenben 1961. Debrecen 62.l

MDK.

Félegyházi László

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1967 máj.18.

MDK.

Félegyházi László

Kiállitási kritika

Hajduboharmegyei Népujság 1967 máj.3.

Felegyházi László
festő

M.D.Y

Pasztelljei művészi értékünk.

Tóth Endre: Az I. Debreczni Országos Tárlat.
Műveszet, 1968. január - 39 lap.

Felegyhári László
festő

M.DK

A debreceni Ady Társaság
képzőművészeti szakosztályba
lépett.

Tóth Endre: Az I. Debreceni Országos Tárlat.
Művészet, 1968. január – 39 lap.

Félegyházi László, grafikusművész

Holló László művészbarátai voltak: Medgyessy Ferenc, Gemyei Oláh István, Félegyházi László, Menyhárt Béla, (stb.) A művészbarátait ábrázoló felvételek sorakonak a tárlokban.

Szabó Ernő: Holló László-emlékházban.
Hajdú-Bihari Napló, 1978. márc. 12.

Félegyházi László

Félegyházi László Debrecen
képet őrzi magában, bázmi
más is a modell.

Losonci Miklós. X. Csoportkiállítás.
Új Tükör, 1978. szeptember 24 – 3. lap.

Félegyházi László, festő

□ FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ festőművész munkáiból nyílik kiállítás ma délután 5 órakor Debrecenben, a Medgyessy teremben. Megnyitja: dr. Simon Zoltán kritikus.

-: □ Félegyházi László

2

Esti Hírlap, Bp 1978. nov. 9.

Félegyházi László, grafikus

Tizedik, okt. végéig látható csoportkiállításán a hazai festészet expresszív törekvéseinek mai fő, képviselőit mutatja be a Nemzeti Galéria, a Várpalotában. – A művész munkái szorosan kötődnek a látványhoz, expresszív vonásokat csak a festés hevességében mutatnak.

Heitler László: Az expresszió jegyében.
Napló (Veszprém), 1978. szept. 19.

Felegyhári László
festő

Félegyhári László adja meg mű-
vészetével azt a példát és erkölcsi
erőt, amely nyomán a közép és
fiatal generáció halad.

Sz.Kürti Katalin: Képzőművészeti Galéria Debrecenben.
Művészet, 1974.október - 20.oldal.

Fèlegyhàzi László
festő

A művész a debreceni képző-
művészeti osztály tagja volt.

Sz.Kürti Katalin: Képzőművészeti Galéria Debrecenben.
Művészet, 1974.október - 20.oldal.

Félegyházi Kiszló

festő

A festészeti anyag kiemelkedő darab-
jai közé tartoznak a művész
alkotásai.

Sz.Kürti Katalin: Képzőművészeti Galéria Debrecenben.
Művészet, 1974.október - 20.oldal.

Félegyházi László
festő

Félegyházi László tanítványa volt
Egerházi Imre.

Kovács Gyula: Debrecen képzőművészei
Művészet, 1974.október - 9. oldal.

Félegyházi László
szobrász - grafikus

Félegyházi László irányította
Kapcsa János tanulmányát
a debreceni képzőművészeti
körben.

Kovács Gyula: Debrecen képzőművészei.
Művészet, 1974.október - 9.oldal.

Fele gyháza Rózsó
festő

„Tanya" 1974.
(repro)

Kovács Gyula: Debrecen képzőművészei.
Művészet, 1974.október - 9.oldal.

Félegyházi László
festő

A művész oldott festőiséggel derűs
képeket fest hedvelt tém áisól. Képei-
ből életvidám hedves derű sugár-
zik.

Kovács Gyula: Debrecen képzőművészei.
Művészet, 1974.október - 9.oldal.

Félegyhári László
festő

Félegyhári festői eszközei karton, farostlemez, olajfesték, pasztellmanna, porfesték, pasztell kritiát csak a rajzi elemeknél használ

Kovács Gyula: Debrecen képzőművészei.
Művészet, 1974.október - 9.oldal.

Felugyhári László
festő

A művész festői témája a női
alak, az akt, olyhor csendélet,
vitrabban tájkép

Kovács Gyula: Debrecen képzőmüvészei.
Müvészet, 1974.október - 9.oldal.

Felegházi Károly
festő

A debreceni kétszeresen kiváló
Képzőművészeti Kör művész-
tanára Felegházi Károly. Ért
a kapcsolatot nyugalomba vo-
nulása után is megtartotta.

Kovács Gyula: Debrecen képzőművészei.
Művészet, 1974.október - 9.oldal.

Feleghiani Károly festő

Feleghiani képei 1930 óta, de különösen a felszabadulás után rendszeresen szerepelnek a helyi, országos és külföldi kiállításokon.

Kovács Gyula: Debrecen képzőművészei.
Művészet, 1974. október - 9. oldal.

Fényghári László
festő

A művész 1950-ben kapta meg az első írben kiadott Munkácsy díjat. Több egyéni kiállítása volt.

Kovács Gyula: Debrecen képzőművészei.

Művészet, 1974.október - 9.oldal.

Félegyházi László

„Kislány virággal", 1974.
olaj, 60 x 80 (repr.)
„Tanya", 1974. pasztell, 65 x 50 (repr.)

Művészet, Budapest, 1974. 10., 10. old.
12 —"—

Félegyházi

Az őszi tárlaton nem szerepelt Félegyházi László,
Révész Napsugár, Móré Mihály, Makoldi Sándor
a Hajdu Bihar megye élvonalába tartozó művészek

Alföld 1975/1 81

Félegyházi László

A Vándortűz c. irodalmi társaságok időszaki értesítője 1946 dec. és 1949. ápr. között jelent meg. Az Ady-Társaság képzőművészeinek bemutatásával is foglalkozott. A művészről is megjelent egy tanulmány.

Balogh László: A Vándortűz-ről.

Hajdúbihari Napló, 1974. jún. 30.

Fellegvári László festőművész

Jún. 30,-án nyílik meg a TV. debreceni országos nyári tárlat, melyen szerepel műve!

Hajdúböszörményi Napló, 1974. jún. 28.

Félegyházi László

Román lány, 1940

Alföld 1974/6 94

M.D.K.

Féleghári László, festő (1908-
Munkácsy-díjas

30 alkotása, 23 pasztell és 7 olaj-festmény volt kiállítva 1967. decemberben a debrecene Medgessy-teremben. Ő maga és kritikusai is, műveiben... az, impresszionizmus kései hajtását látják... tárgi, mondanivalói festői mondanivalová oldódnak... a csendéleter havargó sinkompozíciói, a tárgyakat csaknem feloldó kromatikus hatásai mögött... feszültséget, nyugtalan-

./.

ALFÖLD, Debrecen, 1968. XIX.évf. 1. sz. 74-75. old.

M.D.K.

Félegyházi László, festő

... ságot fojtott dinamitrát érzünk... figurális képein nem találunk egyetlen idős emberábrázolást ... idegen tőle az, ami az érett, vagy hanyatló életet jellemzi ... a gyermekábrázolások szemlélődő mélabújában ... valami különös várakozó csönd érződik ... valami álomszerű köreg be helyezve a szürrealizmus közelségéről árulkodnak ..."

ALFÖLD, Debrecen, 1968. XIX. évf. 1. sz. 75-76. old.

Barta János: Félegyházi László tárlata

M.D.K.

Féleghári László, festő

Kislány-portréjának olaj-
képe látható az elülső borító
belső oldalán

ALFÖLD, Debrecen, 1968.XIX.évf. 1. az. — old.

Fileghári László

16. Csendélet, olaj
17. Szénakoszlat, olaj
18. Arcrép, olaj
19. Ostoros lin, olaj

Tiszántúli festőművészet kiállítása. (vándor) Bev. Kákai Ferenc, Békéscsaba. 1957.

Félegyházi László

Lány könyvvel 1937

Alföld 1974/6 32.o.

Félegyházi László

Ülő nő, 1930

Alföld 1974/6 63

Félegyházi László

Fiu fej

Önarckép 1937

Fiatal lány 1926

Zöldkabátos lány 1931

Alföld 1974/6 boritó 1/4

Pélegyhári László, festő

Évfolyamtársa volt Kolbe Mihálynak.

Tüskés Tibor: Képzőművének műhelyében

61-70.

JELENKOR, Pécs, 1975. január

XVIII
1.

Félegyházi László

az amatőr képzőművészeti mozgalom megyei alapjait az 1947-ben alakult Képzőművészeti Szabadiskola fektette meg, melynek születésénél ő is bábáskodott. 1963-ban kapcsolódott be az irányító, oktató munkába.

Filep Tibor: Az amatőr képzőművészeti mozgalomról.
Hajdúsági Napló, 1974. ápr. 25.

Félegyházi László 1

Budapesten a Szövetség Keletmegyarországi Terület Szervezeteinek tárlatán ~~Budapesten~~ részt vett Félegyházi László, Menyhárt József, Maghy Zoltán az idősebb mesterek közül.

Alföld 1975/7/86

Bereczky Loránd: Tárlat a jubileum jegyében

. Szubjektív vélemény, de megkockáztatom: a színnel épített, könnyed, néha borongós hangulatot idéző lírai töltésű festészetben Félegyházi László eddigi elismerésén jóval túlnövő eredményeket tudhat magáénak.

Alföld 1975/7/86

Félegyházi László

A Magyar Gördülőcsapágy Művekben 1974. szept-ben kiállítása volt.

Népszava, 1974. szept. 20. 102. évf. 220 sz. 4 p.

Félegyházi László festőművész

a Képcsarnok Váll. Medgyessy Teremben rendezett kiállításon szerepelt alajképe „Hortobágyi hid" c. (említve)

Szabó Ernő: Kiállítás a Medgyessy Teremben.

Hajdúbihari Napló, 1974. júl. 3.

Félegyhári László
festő

Az ~~t~~ első magyar képzőművészeti kiállítás on a felszabadulás után szerepelt Félegyhári László: „Bértor-gyári sztahanovista" c. képével.

Kovács Gyula: Debrecen képzőmüvészei.
Müvészet, 1974.október - 9.oldal.

Félegyházi Károly
festő

Az 1930-as évektől kezdve aktív
részvevője a debreceni közéletnek.
Félegyházi Károly.

Kovács Gyula: Debrecen képzőművészei.
Művészet, 1974.október - 9.oldal.

MDK

Félegyházi László

Szerepelt a debreceni művészek tavaszi tárlatán.

"Leányfej" repr.

BÉNYEI József: A tényleges értékek visszfénye csupán.
HAJDÚBIHARMEGYEI NÉPÚJSÁG 1964 máj. 1.

MTK

Félegyházi László

szerepelt a tárlaton

"Csendélet naranccsal"
"Szobarészlet"
"Tanya"
"Akt" /olaj/

Módy György: Debreceni művészek kiállitása Nyiregyházán.

ALFÖLD 1964 7. szám 653-654 lap.

Félegyházi László

festőművész kiállitása. Debrecen, Medgyessy Terem. - Ism: Bartha János, Alföld,1968.1.sz.74-76.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért.1971.2.sz.149-182.l.

168.l.

Téleghází László,

Holló László, Baranyó Sándor, Bényi László és Berényi Ferenc Párizsban bemutatott képeit február 7-én állítják ki a szolnoki Damjanich János múzeumban.

A nap kérei.

Magyar Hírlap, 1969. február 7. S. l.

Télegházi László,

Holló László és Bényi László, a szolnoki művésztelepen alkotó Bényi Ferenccel és Baranyó Sándorral együtt szerepelnek az öt alföldi festő szolnoki kiállításán. Az anyag Párizsból tért haza. Télegházin Czóbel Béla hatása, a többiek a debreceni Hollóé érzödik.

Kiállításról - kiállítása

Öt alföldi festő szolnokon (R. G.)

Magyar Hírlap, 1969. február 15. 9. l.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ

Művei szerepelnek az őszi tárlaton Debrecenben.

Thomas László: Jegyzetek az őszi tárlatról.

Hajdú-Bihari Napló, 1971. dec. 14.

Félegyházi László

Öt festő kiállitása, Debrecen, Dári Múz. /Baranyó S., Bényi L., Berényi F, Félegyházi L., Holló L./ - Ism. Tóth Béla, Hajdú-Bihar Megyei Népújság, 1968.szept.3.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Írt.1971.2.sz.149-182.l.

172.l.

Félegyházi László

A Hajdú-Bihari őszi tárlaton „Kötényes kislány" c. műve szerepelt. (említve.)

Székelyhídi Ágoston: Hajdú-Bihari Őszi Tárlat 1971.

Alföld, Debrecen, 1972. 2.

Tellegyházi László, Munkácsy-díjas festőművész,
Bíró Lajos festőművész kiállítását
megnyitja meg febr. 12-én, a Nyíregyházi Művelődési Házban.

Hajdu-Bihar Naplo, Debrecen, 1942. febr. 12.

Téglabári László munkácsy-díjas festőművész

Nyíregyházon febr. 12-én Bíró Lajos festőművész kiállítását megnyitotta meg.

Hajdú-Bihari Napló, Debrecen, 1942. febr. 13.

Pélegyházi László

Festőművész és tanár aki a tudást és hivatáserzetet plántálta a tehetséges stúdiótagokba

Szöllösi Gyula: A debreceni „Fiatalok Stúdiója" kiállítása

Alföld 1971/6 92 old.

Fülepházi László

/1907 – /

A Debreceni Ady Társaság képzőművészeti csoportjának tagja.

Bőgel József /szerk/

A képzőművészetek Debrecenben 1961. Debrecen 56.l.

MDK

Félegyházi László

Munkáinak dijazásáról

Hajdubiharmegyei Népujság 1968 aug.2.

SZETVÉDELMI HIVATAL
EGYETEM TÉR 5.
N: 385-179

Tárgy: _____

Ügyintézőjük: _____

Hiv. sz.: _____

Mell.: _____

MDK

Félegyházi László

- ------_------

Kiállitási kritika

Hajdubiharmegyei Népujság 1968 szept.3.

MIK

Félegyházi László

Kiállitási hir

Népszabadság 1968 szept.12.

MDK

Félegyházi László
-I----------

Kiállitási hir

Magyar Nemzet 1968 szept.14.

MDK

Félegyházi László

Csendélet hallal, paszt.

11. M. Képzőm. kiáll. Műcs. 1968.

Fényhári László

Párisban rendezett kémára
szóll-t.

Hajdu-Bihar megyei Népujság
1968, szept 29. – B.E. – Ottóbeszi
mürecemi kónyv.

Félegyházi László festő

Debrecenben él. Tanár.
Kanciós vendéket (vegyes)
Ülő lány "

Sz. Kürti Katalin: Képzőművészeti élet
Debrecenben és Hajdu B. kasban

Népművelés 1968 VI. n. 30 old

MDK

Félegyházi László

Kiállitási hir

Szolnokemgyei Néplap 1968 aug.19.

MDK

Félegyházi László

Kiállitási kritika

Alföld 1968 julius.p.65.

Félegyházi László festő

Szerepel az alföldi festők kiállításán a szolnoki Damjanich Múzeumban

N.N.: Horizont

Nagyvarsa 1969 II. 8.

Félegyházi László festő

Szerepel a párisi Galerie Municipale magyar tárlatán

Ország Világ 1968 X. 16

Félegyházi László festő

Szerepel az alföldi festők szolnoki kiállításán, melyet tavaly ősszel Párisban is bemutattak

Szolnok megyei Néplap 1969 II. 2.

Félegyházi László

Debrecenben él

Szerepel az alföldi festők párisi kiállításán

K.M.: Nagyon jó ez a művészeti csere

Szabad Föld 1969 II. 2

Félegyházi László

Passtelekkel – „Bakmakolapos lány"
(anl.)
szekepel a debreceni őszi tárlaton

Tóth Béla: A debreceni őszi tárlatról

Alföld 1969 I. n. 75 dd.

Félegyházi László

Debrecenben él

kerepel az alföldi festők kiállításán

a kolmodi Damjanich Múzeumban

N.N.: Párizs után itthon

Napló (Veszprém) 1969 III. 16

Félegyházi László

Szerepel a magyar festők kiállításán Montreuil-ben.

VM.: Öt magyar festő Montreuilben

Szolnok hegyei Néplap 1968 XII 15

Félepyházi László festő

Debrecenben él.
Szerepel Párisban a galerie
municipale magyar távlatán

Simonka György: Alföldi festők Párisban

Petőfi Népe 1968 X. 20.

Félegyházi László festő

Szerepel az alföldi festők kiállításán a nemzeti Damjanich Múzeumban

Magyar Hírlap 1969 II. 7.

Félepyházi László festő

Szerepel az alföldi festők kiállításán a nemzeti Damjanich Múzeumban

Hapyas Nemzet 1969 II. 7.

MDK

Félegyházi László

Kiállitási hir

Hajdubiharmegyei népujság 1968 ápr. 28.

MDK

Félegyházi László

Kiállitási hir

Hétfői hirek 1968 aug.26.

MDK

Félegyházi László

Kiállitási hir

Szocaxlisata müvészetért 1968 jan.

Télegyházi László

Debrecenben szobadiskolát vezetett Adler Miklóssal.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk. Bőgel József/
1961. Debr. 82.l.

Félegyházi László

Önarckép /repr./

Beteg fiu /graf/ repr.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk.Bőgel József/
1961.Debrecen **Képjegyzék** 88.113.

MDK

Félegyházy Lászbó

Kiállitási hir

Müvészet 1967 dec.p.48

M.D.Ç

Felegyhári László
festő

A debreceni Képcsarnok Vállalat
mál volt tartalma

Kiállítások: 1967. november - december

Művészet, 1967. december - 47 kap.

Telegyházi László

A Tiszántuli Képzőművészek 1958-ban rendezett tárlatán kiállitott.

A képzőművészetek Debrecenben /Szerk. Bőgel József/

A képzőművészetek Debrecenben 1961. Debrecen 60.1

Fellegyházi László

Debrecenben az 1946-ban alakult szabadiskolán müködött

Képzőművészetek Debrecenben. /szerk. Bőgel József/
1961. Debr. 58.1

Tölgyhári László

1950. A magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének tagja.

Butorgyári sztahanovista c. képe az első Munkácsy-díj osztályon III. fokozatot kapott.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk. Bőgel József/
1961. Debrecen, 59.l.

Félegyházi László (Debrecen)

Kézbluzos kislány, pasztel

Szőke kislány, " Reprod.

Öreg néni "

Gyendélet hegedűvel "

Zöldzukás kislány olaj

Leány kanasóval "

Magyar képzőművének hívetsége

keletmagyarországi területi szervezetének

Debrecen tavasi tárlata 1965 kat. bev. Kádár Zoltán

MÜK

Félegyházi Lászlo, Jestő

Kiállít Montreuliben.

— : Kiállítások 9

Népszabadság, Bp. 1968. szept. 12.

Fellegházi Károly, festő

MTI

Szerepel Montreux-ban.

—: Zongora mellett, grafika Tokióban 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. szept. 19.

Féleghári László, festő

M.D.K.

„igen sok képpel... és ismert tematikájával... jelentkezett: csendélet és kislányportrék." Kodály portrájáról viszont az a vélemenyük, hogy „túlfinomult, nincs karaktere; félreérti Kodály benső karakterét."

Kádár Zoltán - Thoma László: Jegyzetek a debreceni Területi Tavaszi Tárlatról,

ALFÖLD, Debrecen, 1968. XIX. évf. 7. sz. 64, 65. old.

Félegyházy László

fl: A Kelet-magyarországi művészek-tárlata a debreceni Déri Múzeumban.

Magyar Nemzet, 1967. V. 18.

MDK

Félegyházi László
Kislány

Ernst Hus. 138. kiáll. Munkácsy Céh V. kiáll.
1933. márc. 13 l.

FÉLEGYHÁZI László

Csokonai Vitéz Mihály – arczképe rajz. (repr.)

Irodalmi Újság 1955 II ért. 5 n. jan. 29. 1 l.

Félegyházi László

1928/29. középiskolai rajztanári oklevelet kapott.

Képzőm. főisk. évk. 1928/29. 22 l.

MDK

Félegyházi László festő

/e.a./ : A Szinyei Társaság Tavaszi Szalonja. Ujság. 1937. V. 16.

MDK

Félegyházi László
Akt

Ernst Muz. 138. kiáll. Munkácsy Céh V. kiáll.
1933. május. 12 l.

FÉLEGYHÁZI László festő M.D.K.

Bútorgyári szakanovista (tobó)
(Munkácsy-díj III.

Müvért. Pogány Ö Gábor: Az első magyar képzőmüvészeti
kiállitás 118., 122. l.

Félegyházi László, Debrecen

Önarckép, olaj

Magy. Képzőművészek Szabadszervezete I.kiáll. Ernst Múz. 1947. jul. 8 l.

Félegyházi László

Vagongyári tüzkovács, olaj

II. Magyar képzőműv. kiáll. Műcs. 1951. nov.

6 l.

Félegyházy László
Jestő

l.

Évk Deší 1941

51. l.
64

Fēlegyházi László

l.

Évk Déri 1939-40

116 l.

I. M. képem kiáll 1950 aug (kincs)

Bútormári sztachanoviste, of

II M. képem kiáll, 1951 nov.dec (h.o)

Vagonmári tűzkovács, of

III. M. képem kiáll, 1952-53 (h.o)

Vasaló asszony, of

M képrem Sz Sz Vid. csoport jamak
I. kiill. 1947 jul
(v. Ernst)

Gyarekép, of

Félegyházi László

irod festő

Az Est. 1935 máj. 9.
(A X. Tavaszi Szalon)

Félegyházi László

1933. febr. részt vett a Debreceni Ady Társaság kiállításán.

Erik Deri 1933. 46. l.

8

9

Félegyháry Lajtó

festő

E/

l. Csoban Hajduvm és

Debrecen varos.

Várm. troc.

XII-XIII.

1940

VIII. Képfalla

Kiváló tisztelettel

Dávna Gyula

...ukat raiva ragyst

db	név. é.	megnev
50.		Turul lipógyár
25		B. sz. K. Rt.
10.		Frankfurti Bi
75.		Magyar Hitel

Telegyházy László

festő
az Ady-Társaság tagja.

Ady Társaság Jub.
kiáll. (Debrecen) 1947.
nov. kiáll.: Gyermek-
fej, rajz.

Debrecen fesdőmáv. zoodéve
1950 (Déri Mur)
Juhász Nagy Sándor arak.
Román lány

вперед. Там у дерева [illegible] ста-
я́л часово́й. Ли́за и Пётр
сказа́ли: „Здра́ствуй Стёпка!"
Часово́й отве́тил: „Здра́ству-
йте ребйа́та!". Зге́сь Алёша.
Он идёт сва́чи к нача́л-
ники в ла́герь. „До ствида́ня!"
Ли́за и Пётр отве́тили:
„До ствида́ня!" Они́ и Стёпка
пошли́ к нача́лнику.

Н.: 5 К.: 4

Félegyházi László

Jestő

Debrecen

M. Képzőművészek Szabadszervezete vi-
déki csoportjaának
kiáll 1947. jul

(Volt Ernst Muz.)

Önarckép V/of.

megvan

Félegyházi László

festő

Debrecen

Kálvin-tér 5

MKSz 1947

Fölegyházi László

festő

(V–ó) Debreceni

festőművészek.

Esti Magyarország

1941. Sept. 29.

Telegyházi László

festő

cród

(b.m.) Debreceni festők a Nemzeti Szalonban.

Esti Kurír

1941. okt. 1.

VASÁRNAP
28
Kat. Vencel kir.
Prot. Vencel
Ó-g. 15. Filoteusz

N. k. 5 ó. 54 p. N. ny. 17 ó. 46 p.

HÉTFŐ
29
Kat. Mihály főa.
Prot. Mihály
Ó-g. 16. Jozafát

3 1/2

KEDD
30
Kat. Jeromos ea.
Prot. Jeromos
Ó-g. 17. Zsófia

5

SZERDA
1

X. HÓ OKTÓBER

Félegyházi Lántó

l.

Évk Déri 1941

bys. l.

Félegyházi László

Finfej c. képe
repr

Független Kritika

1936. 7. 4.

Vél

Nagyságos

ifj. SZENTIVÁNYI GYULA urnak,

BUDAPEST.XI.
Lágymányosi ut 16.félem.1.

Félegyházi László

Horváth M. Megjegyzéser

a képi vitáros 41 (Keppel), 42. l.

1952

napszámdíjak elszámolásához

gyzett 2 drb. wertheim lakat

30 kor, a 2 drb. 60 korona

ek lakatok a kerités kapujá-

át használtatnak fel. — fordult,

1380 —
37 —
141 —

Felegyházy László

volt növendék

a főiskola tanulmányi

kiállításán dicsérő

elismerés –

Képzőm. Fojsk. Erk

1936/37. 58. l.

Ferk'pzomfoiskèvk

Koppantó, réz, vésett jelenettel. 20 cm.
XVIII. század.

Félegyházy László

Nagy Sándor: Egy fiatal élet rapszodiája. Csokonai Vitéz Mihály legifjabb éveinek regényes rajza. Szövegillusztrációk fentitől. Debrecen, 1935
8-r. 256 l.

Tisztelt Tagtár

A MAGYAR IPARMŰ
füzetében oly áttekinthető képét
iparművészeti anyagnak, mint a
sem adott olvasóinak. Miután pe
tött rendkivüli gazdag és becses
keretébe nem szoríthattuk, ez alk
bővítettük dacára annak, hogy s
mint a milyen a csekély évi tago

Bár örömmel konstatálhatj
véseinket fokozódó méltánylásban
rokonszenves megitélésre talál, ta

Félegyházi László

festő

szül. 1907

Szabad Művészet

1957. 198. l.

A moszkvai m.
képem miáll-or
bemutatott festm.
grad. és szobror

Könyvkereskedés
KATZ G.
Buchhandlung

Budapest, 1916 XI-13-
V., Dorottya-utcza 12.

T.

Műemlékek Országos Bizottsága
részére

Budapest

Van szerencsém mellékelve megküldeni

Fèlegyházi László

festő.
Élétr.

Ujmagy képzőm II.

1951. 26. t. 62. l.

143/1932

A MAGYAR NEMZETI MUZEUM
TÖRTÉNETI OSZTÁLYA

22/1931.

A Müemlékek Országos Biz

Hivata

Tisztelet

Osztály helyiségeiben leen

következő rajzokat kikölcs

1, Somló vára Könyöki rajz

62, 63.

2, Sztrecsény /Sztrecsno/

Félegyhári László

festő
szül. 1907

l.

Szabad Művészet

1950. 8. sz. 299. l.

kis lexikon

Krassó-Szöré

Krassova, várrom.
Német-Facset, várro
Turnul, „Ovidius torn
Valkó, csúcsíves temp
Zsidóvár, várrom.

Félegyházi László

festő

l.

Szabad Művészet

1950. 9. sz. 367. l.

Az I M képe kiáll
sikere

Fő képtár megoette
Bútorgyári
sztacha novistát

BUDAPEST
1934 AUG 1123

Félegyházi László

l

Ujmagyképz

I. kiáll 92. l.
II. képzőm. kiáll
23. t.

Kir. Miniszterium S. zámvevőségétől.

Gyula Árnak

bizottsága elnökének

Budapest.

lius hó 23án 498 sz. a.

zerencsém Lux Kálmán

SzM 1950

294. l.

A Mickiewicz M-
dig also
Niosyłaśe

Felegyházi László

Akt c. képe
repr.

Vándortúr

(Debrecen) 1947.
nov. 6. szám.
88. l. után

Jelenleg az Ady-
fársaság képzőmi-
vészeti osztályanak
elnöke

van Everdingen.

1621 június 18-án. Eltemették
675 november 8-án.

élhető, a hol a sziklás előtér-
képező patak kanyargó vize
rében fekvő kövek közt. Part-
i épület van, melynek feltá-
epez és a melynek ajtajában
t alak ül. Az épület körül és
k csoportot. A háttér sík terü-

cm. — Lelt. sz. 4270. — Bécs-
Pálffy János hagyományából 1907
– Az átvételre és az átvétel jóvá-
lásd a 4203 lelt. számnál. —
6-án (453–913).
ó adatok a Szépművészeti Múzeum-
Everdingen: Vízesés.
vonatkozó egyéb adatok és pedig:
0–908. pag. 56. N°. 88). *Aelbert*
mit Wasserfall. Ölgemälde, im
Rahmen (II. Salon);
(2080–908, pag. 10. N° 1).
it Wasserfall. Ölgemälde, in altem
Holzrahmen, angekauft zu Stutt-
bitung vom Maler Peters 1868;
;
kben (1893–912. N° 69). *Allaert*
ssel;
n (2165–912. N° I: 69). *Allaert*
ssel. Fa, 26·2 : 24·2 cm.

III
8921 (4290)
974(46)
69(2004)

Félegyházi László
festő

debreceni rajztanár
az alábbi társaság
képzőművészeti osztályá-
nak törzstagja 1933-tól
Nagybányán is tanult.
Ferenczy Károlytól. Aktok
arcképtanulmányok. Pik-
turája szindús, festői-

cród

Kónya József

Az Ady-társaság
képzőművészei.
Vándortűz (Debrecen)
1947. nov. 6. sz.
89, 90. l.

van Mieris.

ugyanott 1747 január 26-án.

léken szemlélhető, a hol a
n fekve látjuk a göndör
jobbjával fenyegető Diana
na leveles galylyal fenyit
gyike, a ki a balról ülő
gyermektől, az íjat vette
ra a figyelő vadászkutya
kissé jobbrafordult Venus
hust. Közűlök az előbbi
utóbbi, a ki párduczbőrt
lját fogja. A tájék égboltja
bról a sziklán, félmagas-

Lelt. sz. 4272. — Becsértéke
os hagyománya 1907 novem-
vételre és az átvétel jóváha-
l a 4203 lelt. számnál. —
(453–913).
atok a Szépművészeti Múzeum-
ris: Ámor megfenyítése.
atkozó egyéb adatok és pedig:
80. pag. 56. Nº 89). *Willem*
dern spielend. Ölgemälde, im
deten Holzrahmen, unter Glas,
on);
80–98. pag. 10. Nº 3). *Wil-*
phen, welche den Liebesgott
drahmen, unter Glas, gekauft
lischen Bilderhändler, der einst
(II. Salon);
1893–912. Nº 71). *Willem*

165–912. Nº I: 71). *W. van*
59 : 69·7 cm.

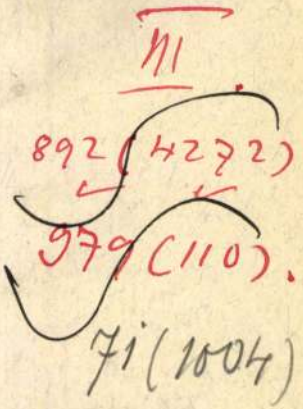

Félegyházy László

Ülő nő c. olajfestményét
(97 x 75 cm) megvette
a Déri Múzeum

Jel Déri 1932. (25. l
(62)

Múz. 1932 évi munkád-ról
és állap-ról

U. o. 1933

3.

4.

Felegyházy László

1924/25 – 1929/30

Ferképzőmfoiskővk
1932-33. 81. l.

Félegyházy László, sz. 1907 márc. 29. Szatmárnémeti - Glatz

Képzőművi. Jőisk
anyak. Rónai M-

Félegyházy László

szül. 1907. Szatmárnémeti

lásd

egi J.

Sör Vezető 199. l.

Debr. város

Déri Mezz-ban

1939

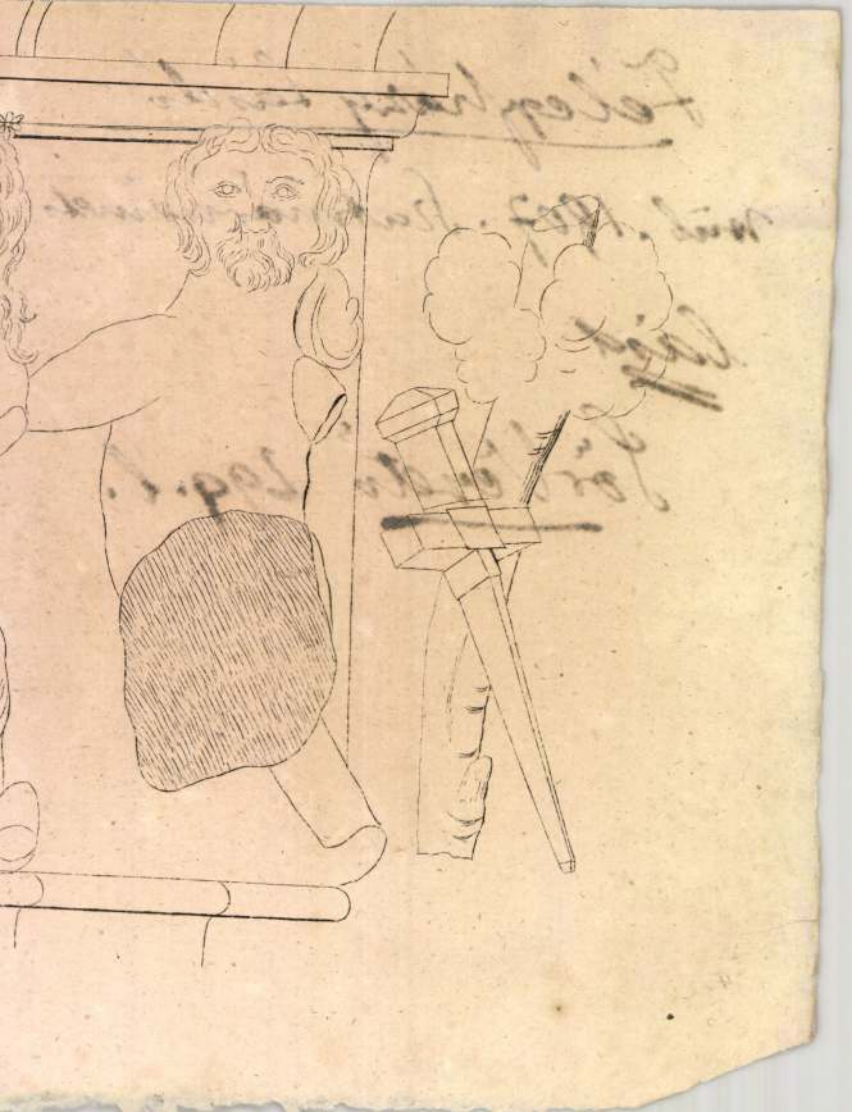

Félegyházi László

Föv. kéfi

Bútorgyári sztahanovista

?

1101 A naplótétel: 7834

nyugta

pengő 73 fillérről,

úr / úrnő

követelés és járulékai fejében

összegből — 4 P 40 f szolgál a

behajtási illetékre, — P 10 f

hó 4. napján.

adópénztár

pénztáros

Félegyházi László

festő

Szinyei Tarsaság

kitüntető elismerése

mikor, mivel

emlitve.

Tavazi Szabon

Katalogus

Télegyházy László

Tavaszi Szalonban kitűnte-
tő elismerés

KIRÁLYI MAGYAR EGYE
BUDAPEST. VIII. MÚZEU

Nagymélt.

Félegyházi László

debreceni bertők

kiáll. a Nemzeti Szalonban

F: képzm. Bpi

Ybl Szemle

1942. 774 sz. 302 303 l.

Elismer

Sebötére átvettem a Vasár

teit:

1879, 1880, 1881, 1882,

1890, 1892, 1894, 1896, 1855

Mintakötet 1915-ből 185

Félegyházi László

Szabad Művészet

1957. 11. 522. l

Sz: A vidéken fokjó képrm. munkc

A Műemlékek Országos Bizo

Fellegyházi László

Szabad Művészet

1957. 12. sz. 570. l.

Lapszéle
[illegible]
[illegible]

Feleghàzi László

festő

Szegi Pál:

Debreceni festők

a Nemzeti Szalonban.

Pesti Hírlap

1941. szept. 30.

Félegyházi László

l.

Szabad Művészet

1950. 209. l.

Szegi P.:

Hogan kitöltek
mint ink az I M. képr.
kiáll-re

A hédervári Héderváry kétemelet
kastélyt, melynek eredete a XVI.száz

Fèlegyházi László

Szegi P

Miskolci és Debreceni művének csere kiáll-a

Szabad Művészet

1957. 32. l.

Félegyházi László

Szegi P.: A III. M.
Képzőmüv. Kiáll.
festményei.

Szabad Művészet.
1953. 16. l. (Kép)

Félegyházi László

festő

l.

Szépművészet

1941. 278. l.

Vidéri

művészet

Bpen

Figyelmeztetés!

A következő jelzésü táblák u. m.:

Nyereg és sisak,

Mátyás király arczképe,

Beatrix királynő arczképe,

Félegyházi László

debreceni festő

l.

Szépművészet

1941. 281. l.

282. l.

(YI: A N. Szalon)

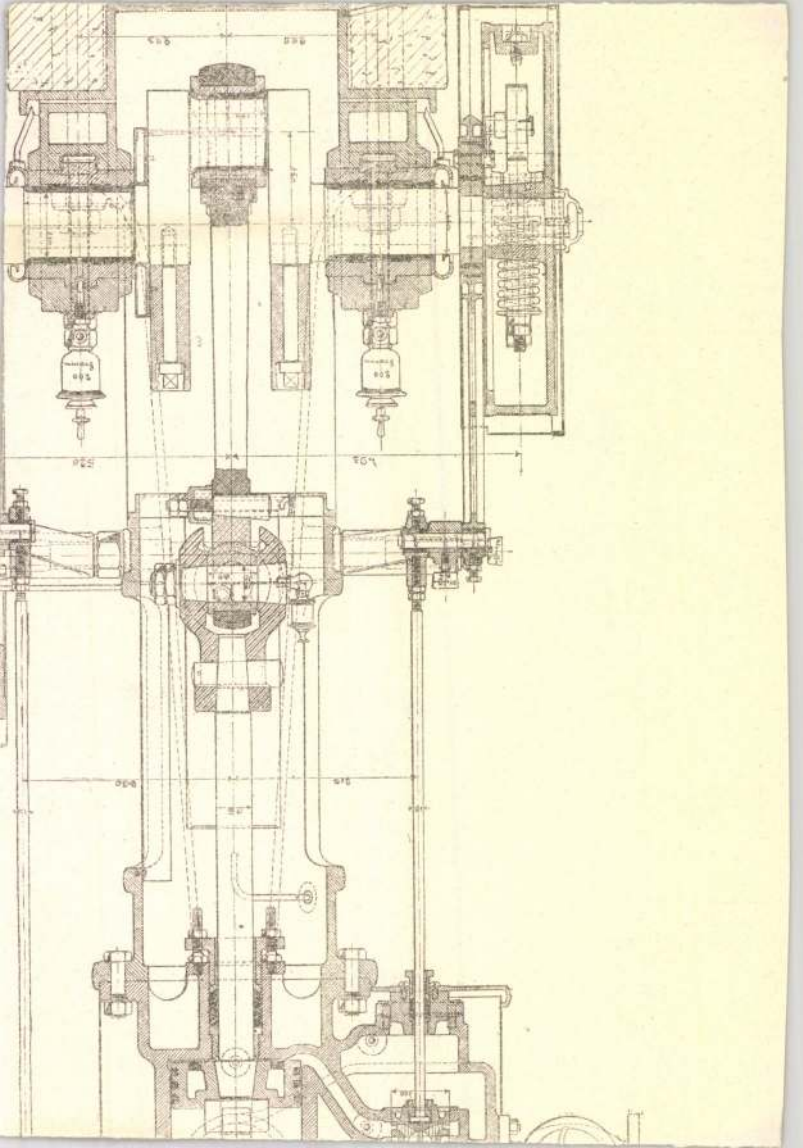

Félegyházi László

festő-

vad

Új Magyarság

1941. október 2.

(A Nemzeti Salon kiállítása.)

BUDAPEST
94 OKT -12
H-211

Télegyházi László
festő

Koll. kiáll. Nemzeti Szalon

cród
z
Ujság. 1941. szept. 27 -
(e. a.: Debreceni festő-
művészek.)

Delhaesz I.

n látjuk a vezért, kinek parancsára
Balra a félig meztelen erőteljes
ber fejét csapta le, ki mellett szer-
feje fölött dicsfénynyel. Mögötte
pedig egy ~~másik fiatal ember~~ ifju rogyott
másik katona támad tőrrel, ~~[illegible]~~ parancs-
szt nézi a véres munkát. Lábainál
t tartó angyal és négy Cherub lebeg. mig a

cm.
ól.
(465/901).

13
1378

Fělegyházi László

Szabad Művészet

1957. 426. l.

Laptrenle
(Szvojet)

elszámolás

28-án d. e. 11 órakor ~~tartott~~.

ladva.	összesen.	Egység-ár.	összérték. —
16.—	16.—	60.—	960.—
38.—	38.—	60.—	2280.—
10.—	10.—	60.—	600.—
35.—	35.—	50.—	1750.—
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

Feleggházi László

Szabad Művészet

1951. 243. l.
244. l.
246. l.

„Művészet, mehet az élet lelkesít"
(tiszaget beszámolók a moszkvai M. Mall ról)

Hiersemann

Félegyházi László

Szabad Művészet

1957. 11. 486. l.

Radocsay D

kiegészítések a
II. III. kiadásról

255/1933.

Másolat

Tisztelettel

Vallás és Közoktatásügyi Mini

án 10.009/1933-III. sz. rende

Bizottsága részére végzett kü

kért 487 P 50 fillért azaz N

fillért a 127.690 számu kiad

nevére kiutalványozott.

Budapest, 193

Félegyházi László

Radocsay D

Jelzetek az I M képre kiáll ról

Szabad Művészet

1951. 26. l.

kiadás 1751724.
ebrnár hó 3án.

báró forster Gruha ob.
chiok

2500—1941. szám.

Tárgy: *Helyettes*

KÖRLEVÉL

a nagytiszteletű esperes és iskolaszéki

Addig is, míg az Egyetemes Konve
temes egyházunkra egységesen nem ren
latos segélydíjas tanítók helyettes tanítói
követendő eljárást, elrendelem, hogy

). Izsnyéte és Dercen; jún. 20. Fornos
21. Beregrákos és Munkács; jún. 22. va-
, ahol szombaton este belmissziói ünnepély
püspök úr prédikál. Onnan délután vissza-

felsegélésére indított akció, a nehéz idők
jóvoltából, szépen halad. Eddig 300,000
történt s befizettetett 25,000 P. A Kollé-
ég multheti vacsoráján nagy beszédet
vész Imre püspök; ennek hatása alatt
ceni bankigazgató 1000 pengőt ajánlott

rmátusok a magyar reformátusoktól kér-
lland-indiai szigeteken végzett külmisz-
A jávai missziói kórházban dolgozik 1930
gyesné, Dr. Horváth Gabriella, az első
zionáriusnő, aki Debrecenből ment ki a
területére.

Hét év a kannibálok földjén című nagy-
ijabb kiadása (IV.) ősszel jelenik meg.
) P Megrendelhető: Budapest, IX. ker.
7., a Református Külmissziói Irtterjesz-

ID EGYHÁZI HÍREK.

i református egyház kebelében Áldozó-

Félegyházi László

festő

Pozsár 6 ty

Az I. ke képzőbiáll elő mégvisel

Szabad Művészet

1950. ~~[illegible]~~ 284. l.

~~294. l.~~

átírva

1950. az I. M. képzőművészeti
Kiállításon Butorgyárz
sztahánovista c. festményéért
a Munkácsy-Ly. III-ik fokozatával
tüntetik ki. 1951. moszkvai
m. képzőművészeti kiállítá-
son szerepelt. Butorgyárz
sztahánovista c. képet a
Fővárosi Képtár, Ülő nő
c. olajfestményet a debre-
ceni Déri Múzeum vette meg.

A szovjet festészet megis-
merése nagyot lendített
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ művészi fejlődésén

és Oláh Leány c. pasz-
teljet
Önarcképe meg 1943. ban a
Szépművészeti Múzeumba
került.

Félegyházi László, festő;

sz. 1907 márc. 29. Szatmár
németiben. 1924-30. a Bpesti
képzőművészeti főiskolában
Glatz Oszkárnál tanult s
rajztanári diplomát kapott.
1927. részt vett a debrece-
ni Ady-Társaság meg-
alapításában s élénk részt
vett a Társaság életében.
A Szinyei Társaságtól 1932.
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
1930. debreceni rajztanárrá
nevezték ki. [1932] a debre-
ceni Déri Múzeumban gyűjt-
kiállítást rendezett [1937. a kép-
zőművészeti főiskola tanul-
manyi kiállításán dicsérő
elismerésben volt része.
1941. kollektív kiállítása
volt Bpesten. Stohányévvel
utóbb az Ady Társaság
képzőművészeti osztályának
elnökévé ~~[illegible]~~ választókat
tordits.

[és 1935.

[művészben.
1933-tól
Nagybá-
nyan
Ferenczyká-
roly mellett
dolgozott
1934. Párizs-
ban volt
tanulmány-
utom.

*

1935 Debrecenben illustrálta
Nagy Sándor: Egy fiatal
élet rapsodiája. Csokonai
Vitéz Mihály legszebb
versének negatívjai rajza
c. könyvek

Félegyházi László

Szinyei Társ Tav. kal.
(Ernst Mur) 1938. ápr.:
Ablak előtt, Cigány-
leány: of.

Félegyházy László

A tükör, olajt.

(2)

Nemzeti halon. Munkácsy

Cek VIII. repr. kiáll. kat.

1935. márc. 30. – ápr. 14

(1.) 1933 márc (Ernst)

akt
kislány

Fényházy László

Koll. kiállítása
a debreceni Déri Múzeumban
1932. máj. 15–22

Jelzet: 1932. 62. l.

2.

Féleszházy László
festő
koll. kiáll. a Nemzeti
Szalonban 1941.

cród
2

Szegi Pál: Debreceni
festők. Magyar
Csillag. 1941. 126. l.

133

KERESZT,
négy darab.
XVIII. század.
Réz, 8·5, 8, 5·8 és 5·4 cm.

SZENT PÉTER,
dombormű.
XVIII. század.

Fēlegyházi László

debreceni festő

1935. febr. 24 – márc. 3

koll. kiáll. a Déri

muzeumban.

Évk Déri 1935. 88. l.

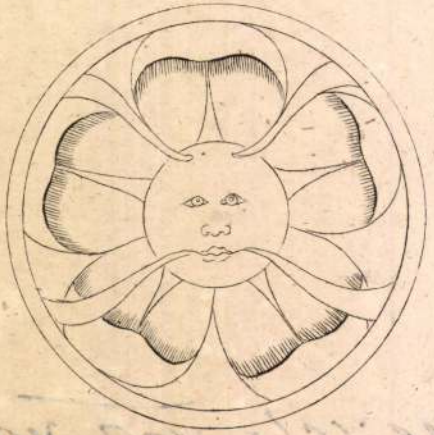

9.

5.

Félegyházy László
festő
V kminkiáll. 1943

Önarckép, olajf.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében

és

f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"
címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Feleghházy László

Fiatal leány, olajf.

X. Tavaszi Szalon
1935.

Félegyházi László

57	Ablak előtt	olajf.	300.— P
58	Önarckép	„	300.— „

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon 1937

nézve. Teje elöl kopasodik, haját elöre fé-
e pöckött, szakálla leberetvált. Csomóra kötött
nek gallérja kilátszik, dolmánya s vállra
zsinóros. Felirata a kép alatt aláírásának

Muslay László m. k.
gyének Követye

lra: Magyar Pantheon
ta
rerek József
h sajátja
es Pantheon.

Lütgendorf

nat, azalak nagysága 10·1 cm.

9903.

N. 463/98
112-98-640.

Félegyházi László

Félegyházi László szemben előbbi társával, aki messzeszóló nagy és kitörő kiáltás, inkább fordul önmaga felé a színeknek mélytüzű izzásával. Problémái ennek megfelelően csak annyiban törnek ki a festői műhely problémaköréből, hogy szívvel-lélekkel a turanid típus festője, mégha a modellje a legszínesebb árja, a cigányleány is. Trópusi forróság zeng alakjaiban és a plenernek mondott tájaira is ilyféle fátyolozottsággal, mégis merész és villanó színek-

SZAVA

ben szikrázva borul a napfény. Stílus tekintetében kiemelkedően különáll munkái között olaszosbarna tónusú érdekes „Önarckép"-e, mellette kiemeljük a „Vörösblúzos nő", a „Vasalónő" című olajfestményét és „Kislány" című pasztelljét. Fölötte érdekes az „Oláh leány" című pasztellje is.

Népszava
1941. okt. 7.
(Debreceni festőművészek.)

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Félegyházy László festő

FÉLEGYHÁZY LÁSZLÓ

48 Ülő nő, olajfestmény . . . . . 250.—
49 Barnaruhás nő, olajfestmény . . . 250.—

Nemzeti Szalon
Tavaszi Szalon
1936.

1336

1336. Ger

Sz. Oudewaterban 1450 táján. †

A gyermek Jézus imá

Az előtérbeli istállón földre tett gyermek, kit a Jézus fejénél elhelyezkedett k tett kezekkel imád. Közelébe viselő férfi ereszkedik térdre odább pedig balról két pás szamarat látunk, míg az istá kíváncsian. Mária, kinek szők sötétzöld palástjának egyik sa szürke ruhát hord. A hegyes tünnek szemünkbe s jobbró

kiknek egyike a Megváltó figyel, őrzik nyájaikat.

Fa, méretei 76·5 : 56·7 cm 1894 október 22-én Gebr. Bourgeoi K-án (131–95). — Elszámoltatott — Az elszámolásra nézve lásd a 3 28-iki 61301 sz. min. előadmány hagyta az 1900 november 28-ik augusztus 26-iki 373 eln. sz. le

Kifüggesztésére vonatkozó

a) Az Orsz. Képtárban. 19 A gyermek Jézus imádása.

b) A Szépművészeti Múzeum *David:* A kis Jézus imádása. — *David:* La Nativité de l'Enfant Jé

Jegyzet. L. az 1896-iki lajst — Preisliste № 233.

KÉ 1894

III

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ
35 Nevetés tempera 300.—

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1933

~~(906-986) Ida~~

1329:

Nemetalföldi mester

J. Decker. ~~felt~~ a XVII. században

Tájkép paraszt házzal:

A előtért átszel
házak
~~viskók~~ vannak és jobb
áll. A viskókon túl f
legény lehajolva foglal
földre térdelve ruhát m
kosár úszik a vizenésa
~~pedig~~ a mester jelzése:

Olajfestés, vászon
~~Deckert J. 1670.~~
Vetetett 1894-be

237

Ltha: 132

7 Decker

280/94

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ

62 Barátnők olajtempera 300.—

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1934

Sarló bronzból VIII. 193

Félegyházy László

35	Női arckép	olajf.	250.--
36	Sokác leány	olajf.	180.—

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1932

III
750 (3555).
818 (44).

tra dulve

nak és egész alakban, de olyképen
l is és jobbról is három-három képez
egy felhuzott bal lábával bibelődik
it feje [redacted] fölé tartja, egy pedig
gon, a melynek tulsó felén asztalka
yaka hosszu; mig az utóbbiakból egy
enczéből jön ki, egy térdel és lepe-
egy meg összekuczorodva felhuzott jobb
falon szőnyeg lóg.

235

Félegyházy László

Tanár: Glatz O.

(Glatz)

63. Félegyházy László . Leány könyvvel
64. Félegyházy László . Kislány
65. Félegyházy László . Ülő nő

és 1 alakrajz -

Képzőm. főisk. kiáll. 1937

Félegyházy László
38 Vizparton szinvázlat

(3)

Nemzeti Szalon 1937
Ume - ápr. máj.

1) 1934. (Fränkel)

Hegedüs
Vöröshagyó nő
Terrasson
) temp

2) 1936 márc (Tamás)

Fiú fej
Fiú
Gyarekép I
) graf

Nyom

Nagyságos

Dr. Szent

a Műemlékek Orsz.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ:

141. Önarckép, szénrajz	150.—
142. Tanulmányfej, I., paszt.	mgt.
143. Tanulmányfej, II., paszt.	200.—
144. Oláh leány, paszt.	250.—
145. Oláh cigány, paszt.	250.—
146. Napsütés, paszt.	200.—

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ:

106. Ablaknál, olajf.	mgt.
107. Vörös blúzos nő, olajf.	mgt.
108. Olvasó nő, paszt.	400.—
109. Vasalónő, olajf.	600.—
110. Hegyek között, olajf.	mgt.
111. Ablak előtt, olajf.	500.—
112. Reggel, olajf.	600.—
113. Napsütés, paszt.	250.—
114. Nő vázával, olajf.	600.—
115. Kislány akt, paszt.	500.—
116. Önarcékp, olajf.	600.—

Félegyházi László lebolcerai festő

Nemzeti Szalon 1941. szept. 94. csop. kiáll. okt.

113. Napsütés, paszt. 250.—
114. Nő vázával, olajf. 600.—
115. Kislány akt, paszt. 500.—
116. Önarcékp, olajf. 600.—

BAL II. TEREM:

HOLLÓ LÁSZLÓ:

117—122-ig Tusrajzok á 40.—
123. Csendélet, olajf. 800.—
124. Kaszafenő, olajf. 1.200.—
125. Csendélet, olajf. 800.—

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ
(1907 - 1986)
EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

DEBRECEN
DÉRI MÚZEUM
1987. DECEMBER 6 - 1988. MÁRCIUS 15.

Az emlékkiállítás védnökei:

DR. SZABÓ IMRE,
a Hajdú-Bihar Megyei Tanács elnöke

DR. ÁCS ISTVÁN,
a Debrecen Megyei-Városi Tanács elnöke

KÁDÁR JÁNOS MIKLÓS,
a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének
alelnöke

Rendező szervek:

Hajdú-Bihar Megyei Tanács
Debrecen Megyei-Városi Tanács
Déri Múzeum
Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége
Kelet-magyarországi Területi Szervezete
Debreceni Műhely Képző és Iparművészeti Alkotóközösség
Kölcsey Ferenc Megyei-Városi Művelődési Központ
és Ifjúsági Ház

Nem hiába mondták Debrecent „kálvinista Rómának", a város szellemi arculatát évszázadokon át a helvét hitvallás formálta. Ennek értékrendjében a „faragott képnek" és a festményeknek nem volt helye, következésképpen egészen a 20. századig a képzőművészeknek szíkes puszta volt a város, ahol nehéz volt megélni.

Látszólag nem volt jobb a helyzet 1930-ban sem, amikor a szatmárnémeti születésű Félegyházi László – tanulmányainak befejezése után – Debrecenbe költözött. Tudjuk, mert sokszor emlegette, hogy művészi ambícióját háttérbe szorítva, a családalapítás és a kollégiumi állás hozta, kötötte ide. Bizonyára így volt. Mégis az, hogy fél évszázadon át itt élt és alkotott, debrecenivé tette, miként a kiskunfélegyházi Holló Lászlót. Igaz, sokkal áttételesebben. Ugyanis Hollónál tematikában is megjelenik a debreceniség: a táj motívumaiban, a paraszti életforma ábrázolásában. Félegyházi képein ezeket hiába keressük, de ami még fontosabb: a puritán szellem, a népi szemlélet is idegen volt tőle. Hiszen festészetében éppen az az új és megragadó, hogy a szépség megszállottja volt.

Ebből a nézőpontból Félegyházi László művészete nem mondható debreceninek, ám hatása a város képzőművészeti életéből kitörölhetetlen. Mindenekelőtt azért, mert már a harmincas években jellegadó szerepe volt az Ady Társaság kiállításain, később pedig úgy, hogy a Medgyessy Ferenc Képzőművészeti Kör tanáraként festőgenerációkat nevelt. Megtisztelő kötelességünk tehát emlékének ápolása, hagyatékának gondozása és közkinccsé tétele.

Akik személyesen ismerték, tudják: Félegyházi László nem szerette, sőt kerülte az ünneplést, a közszereplést. Ezért nem ünneplésnek szántuk ezt az emlékkiállítást, hanem számvetésnek. Számvetésnek és ama munka kezdetének, amely Félegyházi László örökségének méltó kamatoztatására hivatott.

DR. ÁCS ISTVÁN
Debrecen Megyei-Városi Tanács elnöke

„mozdulatlan szemmel"

„foltot rajzolni
szélét nézni
az alakításnak

átnézni a világost
a sötéten
a sötétet a világoson"

(Gondolattöredékek Félegyházi László
1973-as vázlatfüzetében)

AZ UTOLSÓ ALKOTÓI KORSZAK FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ FESTÉSZETÉBEN

Félegyházi László élete utolsó másfél évtizedében festett alkotásait első alkalommal mutatjuk be olyan igénnyel, hogy pályájának erről a korszakáról áttekintő és összegző képet nyújtsunk. Az időszak elejéről, 1970-ből származik a művész itt következő rövid nyilatkozata, amelyben a legfrissebben kiállított műveiről, a jövőre vonatkozó elképzeléseiről vallott, és szavai utaltak a képekben érzékelhető változásokra, művészi tudatossága szintjére. „A most kiállított képeim, talán az eddigiektől eltérően, kevésbé törekedtem a sokszínűségre. Inkább a feketék és világosak és még egy-két hangsúlyos szín dominálnak. A valóság látványához viszonyítottan ezek a képek valamelyest áttételesebbek. A látvány hűségétől egy felfokozattabban, hangsúlyozottabban megjelenített látomásszerű megoldásra törekedtem. Remélem, hogy további utamon ezek a képek majd tovább vihetők. Persze, ezt majd a jövő dönti el, hogy mennyiben fog sikerülni." Félegyházi László ekkor a számára legfontosabb dolgokról szólt: a plasztikai megjelenítésről, valamint a képi világ és a látvány, a tárgyi-dologi világ viszonylatáról. Félegyházi László a harmincas évektől kezdődő fél évszázad alatt egyfajta tradicionális művészetet hozott létre, abban az értelemben, hogy mindvégig a modern művészet kezdeti korszakaiban még általánosan elfogadott, klasszikus értelemben vett totalitásra törekedett – festészete gyökerei így nyúlnak vissza az impresszionizmusig és posztimpresszionizmusig –, hangsúlyozta a műalkotás – viszonylagos – autonómiájának elvét és ragaszkodott a hagyományos festői eszközökhöz, a képalkotásnak, a látványra vonatkoztatott érzéki-plasztikai minőségek megteremtésének személyes, bensőséges módjához, vállalta a művész hagyományos pozícióját. Az ilyen értelemben vett hagyományos festőiség vállalása számos változó alkotói korszakán keresztül is – a kultúra új jelenségei iránt fogékony, a klasszikus és kortárs szépirodalomban tájékozott és a szakmai és művészettörténeti ismeretekben jártas művész esetében – tudatos elhatározásból fakadt. A szakmailag magas szinten felkészült Félegyházi László választásának magyarázatát művészetfelfogásában találhatjuk meg, amely szerint a művészet esztétikai értékeket létrehozó *mesterség*, és az értékek teremtéséhez elengedhetetlen, hogy a művész a szakmáját felső fokon művelje. Mint maga írta egy 1948-as kiállítási katalógus bevezetőjében: „Nem akartam az eddig elmondottakkal egy percig sem azt állítani, hogy a felkészültség minden, de ha hiányzik – még kitűnő adottságú művészeknél is –, minden kétessé válhat... Véletlenekre alapított alkotással nem állhat elő, az, aki komolyan veszi a legmagasabb emberi teljesítmények értékeit." Félegyházi László számára soha nem vált kétségessé a képzőművészetben az ábrázolás és kifejezés egyidejűségének jogossága, elfogadta a hagyományos festőiség anyag, technika és funkció által kijelölt határait. Állásfoglalásában művészi-szakmai indittatásán túl (a Képzőművészeti Főiskolán Glatz Oszkár volt a mestere) valószínűleg az is közrejátszott, hogy „mestersége" folytatásával minden időben, még a szociális, gazdasági, kulturális válságok legsúlyosabb éveiben is, egzisztenciális biztonságot tudott teremteni maga és családja számára, hogy művelt, kulturált személyiségét könnyen elfogadtatta az adott-választott élettér keretei között, és munkássága során nem szakadt el teljesen a hely művészi közízlésétől, épp ellenkezőleg, úgy teremtett esztétikai minőséget, úgy őrizte meg alkotó tevékenységének művészi hitelét, hogy figyelemmel volt a képzőművészet iránti helyi elvárásokra, igényekre is. (Ez tükröződött is a debreceni művészetkritika megnyilvánulásaiban. Már 1932-ben, első önálló bemutatkozása alkalmával elismeréssel üdvözölték a fiatal, pályakezdő művészt, és festészetének megbecsülése nem változott az elkövetkező évtizedekben sem: személyében mindig a debreceni képzőművészet magas szakmai színvonalának egyik letéteményesét tisztelték.) Az a művészetértelmezés és művészi magatartás, amely Félegyházi Lászlót jellemezte, a hagyományos festőiséghez való szubjektív kapcsolódás, Magyarországon sem a háború előtt, sem közvetlenül utána nem volt különös jelenség, és nem az ma sem. Ezt képviselték a két háború közötti „legjellemzőbb" festői csoportosulás tagjai is úgynevezett poszt-

nagybányai lírai látványfestészetükkel, amely a háború után csaknem két évtizedig a főiskolai művészképzés révén hivatalos rangra emelkedett; és a hatvanas évek közepétől újabb és újabb hullámokban jelentkező „avantgardista" törekvések mellett továbbra is számos művész ezt az alkotói attitüdöt vállalva hozott létre korszakos jelentőségű életműveket. Ez a művészi közeg jelenthette hátterét Félegyházi László művészetértelmezésének, festészetében a mű és a látványként jelentkező tárgyi valóság kapcsolata ebben válik fontossá, és különböző pályaszakaszait értelmezve soha nem feledkezhetünk meg arról, hogy a változásokban mindig szerepe volt a látványhoz való viszonylat átalakulásának is. Alkotásaiban a látványelemek, az objektív komponensek még a fokozottabb „szubjektivizálódás" időszakaiban – mint a legutóbbi évtizedben – sem csupán a festői gesztus által mintegy öntudatlanul életrehívott, véletlenszerű részletek, hanem a kompozíció szerkezeti vázát meghatározó, a képtér és a képmező megszervezését irányító, lényegi festői elemek, amelyeknek dologi valósága a művek jelentése szempontjából sem közömbös.

Félegyházi László művészetét döntően befolyásolta rendkívül érzékeny alkotói személyisége, amelynek jegyei még „legtárgyiasabb" életműszakaszaiban is szembetűnően hagyták rajta lenyomatukat a festményeken. Így a kezdeteket jelentő, római iskolás hatásokat mutató korszakában is, amikor a képfelület téri-plasztikai összefüggéseinek alakításában a kontúrvonalak ritmikája, a vonalvezetés harmóniája művészetében soha meg nem ismétlődő jelentőséghez jutott. A hajlékonyan ívelő körvonalakkal jellemzett, fiatal nőalakokról festett, egész vagy háromnegyedalakos portréi távol álltak a neoklasszicizmus robusztus tömegalakításától, monumentális effektusaitól, festészetében a letisztult formavilág, áttekinthető képi téralakítás a keresetten harmonizáló színegyüttesek mellett a szecesszió hagyományaiban gyökerező szépségkultusszal párosult, a törékeny szépség pillanatnyi létét próbálta rögzíteni. Hasonló indíttatásból az ötvenes évek „keményebb objektivitású" munkás portré sorozatában – amelyek őt első Munkácsy-díjasaink sorába emelték és országos, sőt nemzetközi sikereket hoztak a számára – a par excellence festői értékek túlmutattak a tematikus mondanivaló hamar avuló aktualizáltságán – talán éppen ezáltal váltva ki a kritika egy részében ellenérzéseket. Különlegesen szenzibilis művészi alkata predesztinálta Félegyházi Lászlót arra, hogy a harmincas évek közepén a párizsi útja során Renoir pasztelljei, a renoiri utolsó korszak fiatal nőket ábrázoló nagyméretű kompozíciói felé forduljon érdeklődése, és e művészet termékenyítő hatása őt, a hazaiak közül leginkább a „posztnagybányaival" rokonítható festészet kialakítására ösztönözze; arra, hogy az ötvenes és a hatvanas évek fordulójától Magyarországon kibontakozó művészeti pluralizmus lehetőségei között olyan művészetet teremtsen, amelyben túllépve a negyvenes évek „leíró, impresszionisztikus látványfestészetén" de megőrizve a hieratikus kompozíció elvét, a műalkotások színminőségei, a színek fényértékeinek téri-plasztikai viszonylatai nem csupán az alkotások érzéki-dekoratív megjelenésében, konkrét festői-téri valóságában kaptak jelentést, hanem e viszonylatok utaltak a mélyebb, elvontabb tartalmakra is; és arra, hogy utolsó, tehetségének legjavát nyújtó alkotói periódusában a hagyományos festőiség kiterjesztett határai között a plasztikai, fakturális és kolorisztikus mozzanatok jelentésbefogadó képességét kitágítva, az érzéki-konkrét elemek tartalmi gazdagságát fokozva, alkotásai egyfajta átmeneti stációvá váljanak a „szubjektív-romantikus-expresszív" műtípus felé. E korszak teljesítményei formailag az ötvenes-hatvanas évek fordulójáig vezethetők vissza, de a hatvanas évek fő vonulatát jelentő, impresszionisztikus indíttatású és egyben azon túlmutató műalkotások mellett az előzmények nem jelentkeztek tendenciaszerűen, egyértelmű nyilvánvalósággal. Csupán a későbbi periódus eredményei felől visszatekintve tűnnek szembe egy csendélet- és portrésorban azok az előremutató vonások, amelyekben érzékelhetőekké váltak a fokozatos szubjektivizálódás folyamatának jegyei az indulatilag motivált formai, színbeli tömörítésben, a szélesebb festésmódban, a képtér-alakításban fontos szerepet betöltő, szinte végletes fénykontrasztok alkalmazásában, abban, hogy az előadásmód nem a részletgazdagság, hanem a summázó

festői megjelenítés irányába mutatott. Ez a művészet a modern képzőművészet területiumán belül „a valóban festői festészet" hagyományaihoz kapcsolódott, a posztimpresszionista (elsősorban Van Gogh-i) fesztészet tradícióitól kezdve a fauve-ok, a francia és német expresszionisták (mindenek előtt Chaim Soutin festészetének) örökségén keresztül az expresszionizmus második jelentős hullámához tartozó alkotók közül Willem de Kooning művészetének értékeihez és egyben előre mutatott a hetvenes és nyolcvanas évek fordulójától kibomló „új festőiség" irányába.

Félegyházi László művészi magatartásának kezdettől fogva lényeges vonása volt egy ellentmondásos tartalmú defenzió. Egyfajta művészi visszavonulás nyilatkozott meg egy részről festészetének intim szférák felé forduló, „az elemi emberi kapcsolatok által körülhatárolt" tematikájában – női és gyermekportrék, aktok, csendéletek, tájképek sorát csak az ötvenes évek tematikus portréi és a megrendelésekre készített reprezentatív arcképek látszanak megszakítani –, és „a kép szépségére" irányuló művészi akaratában, amely festészetében soha nem eredményezett mondanivaló és meggyőző erő nélküli artisztikus felületalakítást, tartalmatlan dekorativitássá visszafokozott festői gesztikulációt. Pályája során, más részről, soha nem kísérelte meg a művészet funkcióit valamifajta művészeti demokratizmus nevében kibővíteni, művészetfelfogása mentes volt a szociális agitatív szándéktól. Festményeinek nem szánt többet és mást, mint hogy „csak műalkotások" legyenek, ilyen minőségükben azonban határozott esztétikai-etikai agitációt képviseltek. „. . . arról sokan megfeledkeznek, hogy az is társadalmi állásfoglalás, ha igyekszünk megmutatni a sokféle tántorgó és tájékozódó embernek, hogy mi a szép a világban, közvetlen környezetében, legfőképpen pedig a természetben. A ma oly sokat emlegetett és kívánatos jó társadalmi közérzetet az is előidézi, ha egy kiállításon olyan képek vannak, amelyek inkább csillapítják, mintsem fokozzák az emberben dúló – és egyre erősebb intenzitású – disszharmóniát. Nem tudom, hogy nem ez e az igazi állásfoglalás az önkény, az erőszak, a durvaság ellen . . ." – halhattuk tőle 1976-ban egy kiállítás megnyitásán. Ez a művészi intenzivitás felé forduló védekező magatartás a hatvanas és a hetvenes években fokozatosan erősödött, és a megelőző évtizedekben átélt nemzeti, művészi és emberi identitástudat többszöri erőszakos megzavarásának élménye és tapasztalata alapján, tulajdonképpen szembefordulás volt az időszakban jelentkező anyagi-szellemi fellendülés illúzióival. Ez nyilatkozott meg abban a művészetében egyre kifejezettebb tendenciában (a hetvenes évtizedben), amelyben a külső impulzusokról a hangsúly fokozatosan az alkotói személyiség érzelmi-indulati-pszichikai történéseire közvetlenül és elevenen reflektáló művészi megjelenítésre helyeződött. Az utolsó periódusban e művészi gyakorlat legkiemelkedőbb eredményei a leányportrék. Ezeket a képeket nem a művek modelljeire, hanem a művészre utaló portréjellegűség jellemzi. Az ábrázolt fiatal nők – virággal vagy kancsóval a kezükben, fésülködés, öltözködés közben, tükör előtt vagy ablakban állva, egy kert zöldjében vagy minden tárgyi jelzés nélküli környezetben – jelenésszerűen tűnnek elő, a hieratikus kompozíció központi elemeként maguk hívják életre környezetüket, képi terük mintegy önmagukból kisugárzó „élettérként" övezi alakjukat. A festői anyagban követlenül kifejezésre jutó szubjektivitás a művek olyan érzelmi-pszichikai erőterét teremti meg, amelyben a festő által eszményként megjelenített harmónia fölerősíteni látszik a látomásszerű jelenések diszharmónikus alaphangulatát, a lélek belső nyugtalanságára utaló jelentéseit. A mindennapi megszokott helyzetek talányossá válnak, a hétköznapi dolgok asszociációkkal telítődnek; egy virág, egy vizeskancsó, egy kakas nem csupán artisztikusan megformált jelenségek, a szépség, frissesség és romlatlanság, a tisztaság és érintetlenség, az újjászületés olyan képi metafórái, amelyek tartalma a művek pszichikai erőterében, csakúgy, mint a tükör és az ablak évszázados hagyományokban gyökerező gazdag metafórikus jelentései, ambivalenssé válnak. A kompozíciók nyomasztó hangulati telítettsége, gazdag emócionális tartalma a magárahagyottság, elárvultság, sőt elidegenedés érzetét sugallják. A festményeken az elrendezettség érzése mögött fölbukkan az értelmetlenség fenyegetése. A művek utalnak Félegy-

házi László elhivatottsággal vállalt festői magatartásának központi mozzanatára: az emberi-művészi individuum integritásának megőrzésére. Mert nem volt hajlandó elfogadni a személyiség totalitása helyett a töredékességet, művészetének értelmét a teljesség helyreállítására irányuló törekvése adja. Ennek szférája művészetében nem korlátozódott a művészi szubjektum belső valóságára, hanem magába foglalta a személyiség tárgyi-dologi viszonylatait is. Félegyházi nem hitt a festői önfelmutatás minden gátat áttörő közvetlenségében, a korlátlan művészi önkivetítés megváltó erejében, de mindvégig kereste a művészi önkifejezés minél teljesebb és intenzívebb lehetőségeit a maga vállalta keretek között. Nem választotta ketté végletesen a szubjektum és az objektum világát, művészetében a kettő egymást átvilágítva jelent meg, a „külső" valóság ábrázolásában azonban az egyéniség önkifejezésének a tehetségének és fölkészültségének megfelelő legszélsőbb határáig jutott el. Művészetében a személyes jelhagyás expresszív önfeltáró attitüdje nem meghatározóan, de jelen van, sőt, szélsőséges esetekben jelenléte meglehetősen provokatív, nyugtalanító. Félegyházi László tagadta az antihumánus erőkkel való közvetlen szembefordulás lehetőségét, de bízott a művészet indirekt módon ható esztétikai-etikai rendteremtő erejében. A festői munka folyamatára, a téri-plasztikai rendszerteremtés törvényeire, a személyiség belső világára összpontosított – a látványfestészet keretei között. A látványvilág halmazszerűségét aktív festői renddé formálta, élménytöredékek kuszaságával az egyéni értékrendet képviselő képi rend megformáltságát állította szembe. A festés folyamatában nem a létezés, hanem a teremtés drámáját élte át, ebben közvetítődött emberi teljessége, ebben manifesztálódott művészetének növekvő szubjektivizmusa. Művészi tevékenységében nem a létrehozás folyamata volt központi jelentőségű, hanem végeredménye, a kész festmény, a festői-érzéki felület egyéni artikulációja mégis a szubjektum és a teremtő gesztus viszonylatának fontosságára hívta föl a figyelmet. E primér viszonylat érvényesülését a hieratikus kompozíció nem gátolta, éppen ellenkezőleg: a kompozíció zárt elrendezettsége, totalitása emelte a szubjektivitás szférájára közvetlenül utaló elemeket az általánosság szintjére. A kompozíció rendjében ugyanis a festői anyag, a fakturális-kolorisztikus összetevő hármas tartalmú: elsősorban a téri-plasztikai rend kialakításában tölt be alapvető feladatokat, és ilyen funkciójában állandó intellektuális kontroll alatt áll; másodsorban a látványra utaló elemként van jelen; harmadrészt pedig érzelmi-pszichikai közvetlenséggel rendelkezik. Érvényességi területei között az elsődleges funkciója mindig megtartotta primátusát, a hetvenes évtized folyamán azonban a látványra utaló mozzanat élményszerűsége háttérbe szorult a megszületése sajátos pszichikai-emocionális körülményeit tartalmazó gesztusszerű mozzanat spontaneitást sugalló élményszerűségével szemben: ebben a határozott hangsúlyeltolódásban érhető tetten a szubjektivizálódási folyamat érzéki-konkrét mozzanata. E folyamatban a Félegyházi László indulásától jellemző alapvető művészi kiegyensúlyozottsága nem borult föl, de ingataggá vált, harmónia iránti fogékonysága nem veszett el, de félteni valóvá lett, és a szépség keresése, amelyben az emberi teljesség élményét élte át, tragikusan átszíneződött az illúzióvesztés, az önkénytől, erőszaktól, gonoszságtól való félelem, a mélységes kiszolgáltatottság érzés pszichikai élményeivel. Félegyházi László művészetében mindvégig nem mondott le a művészi, emberi értékek megjelenítéséről, az emberi test és a természet vászonra idézésében azt kívánta fölmutatni, „ami harmonikusan vonzó és szép – és . . . követendően emberi", törekvéseit azonban áthangolták a késő huszadik századi személyiség egységességét, teljességét veszélyeztető érzelmi-lelki alapélmények, a kétkedés, a kiábrándultság, a szorongás, az elidegenedettség. Művészi-esztétikai hitele éppen a művészi rendteremtés őszinte szándéka és a művek emberi fájdalmakat magába sűrítő összetettsége között lappangó feszültségben rejlik. Nagyon valószínű, hogy ezeknek az ambivalens tartalmaknak az átélése indította Félegyházi Lászlót arra, hogy élete utolsó időszakában nem vállalta a műveivel történő szembesülés nyilvánosságát, nem jelent meg a kiállításain és nem fogadta el az ünneplést.

Bíró Katalin

KORTÁRS TÜKÖR

„Félegyházi stílusa – az elmúlt évekhez viszonyítva – még oldottabbá vált különös fokozásával eddigi koloritjának. A legszebb képei mégis azok, ahol mértéktartó erejével kötöttebben komponál... A nézőben azonban az a kép alakul ki, hogy Félegyházi László színfogalmazása még nem lezárt, újabb meglepetések várhatók."

(Tóth Ervin őszi tárlat kritikájából. Hajdú-Bihari Napló, 1958. november 2.)

„Mindegyre az a benyomásunk, hogy leány- és gyermekarcainak forrása: a rossztól és a rúttól érintetlen ember eszménye. ... Nem az arcok érzéki szépségét akarta lemásolni: önnön látomásainak, érzelmeinek, eszményeinek megfogalmazásához keresett minél tökéletesebb és világosabb témát, stílust, nyelvet."

(Székelyhidi Ágoston: Debrecen képzőművészete 1945–65. Alföld, 1965. 4. szám 137.)

„Félegyházi László a modern emberi érzések belső kataklizmáját ragyogtatja. Az emberben ő elsősorban a fenséget keresi, s nemcsak lányalakjaiban, hanem fojtott drámaiságú, vibráló színhalmazaiban is. ... nála az alkotói bázis építése elsősorban a lélek belső műhelyében történik. ... a megvalósítás váratlan remeklései megannyi rejtett és a témán túlmutató látomások felé emelik a képzeletet."

(Boda István tavaszi tárlat kritikájából. Hajdú-Bihari Napló, 1966. április 10. 5.)

„... oldott felfogású, kifelé táruló művész... Minden kiállított képe pasztel, élvezetes, virtuóz könnyedség árad belőlük. Mákos kalácsos csendéleteinek nincs népi zamata, ezüst kanalak villódznak rajtuk, kedves sárga ruhás kislányát Pécsett vagy Marseilles-ben éppúgy festhette volna, akár Debrecenben. Bravúrus, derűs festői játékainak lakások intim környezetében van a kívánatos helye, közösségi érvényük kevés, de nem is szándékolt."

(Solymár István tavaszi tárlat kritikájából. (Alföld, 1967. 6. szám 69.)

„Félegyházi Lászlót az emberi lélekbe mélyen bepillantó s annak rokonszenvesen elmerengő, szomorkás, félénken reménykedő rezdületeit kifejező magatartása, erőteljes, olykor felfokozott hatású, tüzes színessége kapcsolja az alföldiekhez. ... felismerhetők az impresszionizmus elvei, ezeket azonban az expresszionizmusra jellemző markáns, nem egyszer keményen és bátran, lendülettel, nagyvonalúan, önállóan is jól megélő színfoltokban hangszereli át a maga kifejező, jellemző szándékának megfelelően."

(Nagy Zoltán: Öt magyar alföldi festő kiállítása Paris-Montreuil-ben. Művészet, 1969. 6. szám 14.)

„. . . ezek a képek elsősorban nem stílusjegyeikkel, hanem a művésznek a megvalósításban jelenlevő emberi és festői nagyvonalúságával, »színdramaturgiájuk« egyidejű szokatlanságaival és hagyománytiszteletével, energiabőségük és meditatív jellegük különös ötvözetével, s ki tudná megfogalmazni, hogy a művészi tudatosság hány kitapintható és tetten nem érhető eszköze által hatnak a szemlélőre. A kiállítóterem falán sorakozó csendéletek és egyalakos figurális kompozíciók nagy igényű festői magatartásból fakadó művészi tevékenység produktumai. Nem sok kiállításon találkozhatunk a tökéletes képi egység kialakításáról való törekvésnek olyan egyértelmű, következetes és megalkuvás nélküli igényével, mint a jelenlegi kiállításon."

(Magyari Vilmos: Félegyházi László kiállításáról. Hajdú-Bihari Napló, 1967. december 17. 5.)

„Amit előző időszakaihoz képest fejlődésnek, továbbhaladásnak érezhetünk – ha esetleg a harminc kép egyszerre látásától némiképp felnagyítva is –, az a képek kifejező jellegének fokozódása és a művész világérzésének és hangulati mondanivalójának szuggesztivebb érvényesülése. Ezekben a képekben van valami hangulati kisugárzás, egyenkint és összességükben. A falakról különös látvány fogad bennünket, sötét háttérből élénk sárga, zöld, kék alakok néznek ránk mély sötét szemmel, olykor egy-egy élénkszínű virágot tartva a kezükben; a csendéleteken mély tónusú tárgyak együtteséből vakítóan megvilágított felületek, formák ugranak elő, közelről nézve olykor kusza vonalak vagy kanyargó színfoltok hökkentenek meg bennünket. Mindezek a jelek egy különös világról vallanak – ez a világ pedig nemcsak egyszerűen a színek világa – annak köntösében jelenik meg, de több és valahogyan mélyebb is annál. . . . A képek mint alkotások harmóniájának keretei közt feszültséget, nyugtalanságot, fojtott dinamikát sejtünk."

(Barta János: Félegyházi László tárlata. Alföld, 1968. 1. szám 75–76.)

„. . . virtuozitása, expresszív ereje talán még lenyűgözőbb, mint eddig látott alkotásain. Könnyedség és magával ragadó lendület, hibátlan kompozíció és költői elragadtatás jellemzi műveit . . ."

(Magyari Vilmos tavaszi tárlat kritikájából. Hajdú-Bihari Napló, 1969. május 11. 5.)

„Lehetséges, hogy művészete új állomáshoz közeledik? . . . A pompás, dús színek melyek máskor mintegy fényben fürdették a tárgyakat, itt már-már elválnak a motívumoktól s önálló színkompozícióba rendeződnek. Átcsapnak a tiszta festőiség minőségébe, egyuttal belül maradnak a színekben megnyilatkozó valóság határain. Sosem volt idegen ez az út ettől a festészettől."

(Székelyhidi Ágoston tavaszi tárlat kritikájából. Alföld, 1970. 6. szám 59.)

FEJTANULMÁNY III., 1970
papír, pasztell, 28,5×21 cm
jelezve jobbra lent: félegyházi 970
magántulajdon

LEPKÉT NÉZŐ, 1970
farost, olaj, 80×60 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

TÁJKÉPTANULMÁNY I. 1971
papír, pasztell, 21×30 cm
jelezve balra fent: félegyházi 971
magántulajdon

KÉK RUHÁS NŐ, 1971
papír, pasztell, 67×50 cm
jelezve balra fent: félegyházi 971
magántulajdon

CSENDÉLET SÁRGA VÁZÁVAL, 1971
papír, pasztell, 50×60 cm
jelezve balra fent: félegyházi 971
magántulajdon

VÖRÖS HAJÚ, 1972
papír, pasztell, 70×50 cm
jelezve balra lent: félegyházi 972
magántulajdon

KÉK RUHÁS, 1972
papír, pasztell, 60×50 cm
jelezve balra fent: félegyházi 972
magántulajdon

LÁNY VIRÁGGAL, 1972
papír, pasztell, 70×50 cm
jelezve balra fent: félegyházi 972
magántulajdon

SÁRGA BLÚZOS LÁNY II., 1972
papír, pasztell, 70×50 cm
jelezve jobbra fent: félegyházi 972
magántulajdon

PROFILBAN, 1972
papír, pasztell, 60×50 cm
jelezve jobbra lent: félegyházi 972
magántulajdon

SÁRGA RUHÁS LÁNY, 1972
papír, pasztell, 70×50 cm
jelezve balra fent: félegyházi 972
magántulajdon

CSENDÉLET SÁRGA VIRÁGOKKAL, 1972
papír, pasztell, 50×60 cm
jelezve balra fent: félegyházi 972
magántulajdon

CSENDÉLET HEGEDŰVEL, 1972
papír, pasztell, 50×65 cm
jelezve jobbra fent: félegyházi 972
Déri Múzeum, II. 72. 7. 3.

CSENDÉLET PIPACSOKKAL, 1972
papír, pasztell, 70×50 cm
jelezve jobbra fent: félegyházi 972
Déri Múzeum, II. 79. 75. 1.

LEÁNYFEJ, 1973
papír, pasztell, 60×50 cm
jelezve balra fent: félegyházi 973
Déri Múzeum, II. 79. 75. 2.

LEÁNYFEJ, 1973
papír, pasztell, 65×50 cm
jelezve balra fent: félegyházi 973
magántulajdon

LEÁNY KÉK VIRÁGGAL, 1973
papír, pasztell, 70×50 cm
jelezve balra fent: félegyházi 973
magántulajdon

KISLÁNY PIROS VIRÁGOKKAL, 1973
vászon, olaj, 80×60 cm
jelezve balra fent: félegyházi 973
magántulajdon

LÁNY NAPRAFORGÓVAL, 1973
farost, olaj, 70×60 cm
jelezve jobbra lent: félegyházi 973
magántulajdon

LÁNY NAPRAFORGÓVAL II., 1973
vászon, olaj, 70×60 cm
jelezve jobbra lent: félegyházi 973
magántulajdon

A KIÁLLÍTOTT MŰVEK JEGYZÉKE

ÖNARCKÉP, 1953
falemez, olaj, 59×41 cm
jelezve balra lent: félegyházi 953
Déri Múzeum, II. 54. 7. 1.

ARCKÉP, 1963
papír, pasztell, 42×35 cm
jelezve jobbra fent: félegyházi 963
magántulajdon

TANULMÁNY II. (KÉK RUHÁS LÁNY), 1964
papír pasztell, 59×48,5 cm
jelezve jobbra fent: félegyházi 964
Déri Múzeum, II. 64. 13. 1.

TÁJKÉPTANULMÁNY, 1969
papír, pasztell, 30×21 cm
jelezve jobbra lent: félegyházi 969
magántulajdon

FEJTANULMÁNY I., 1969
papír, pasztell, 29,5×21 cm
jelezve jobbra lent: félegyházi 969
magántulajdon

FEJTANULMÁNY II., 1969
papír, pasztell, 28,5×21 cm
jelezve jobbra lent: félegyházi 969
magántulajdon

FEJTANULMÁNY IV., 1969
papír, pasztell, 29×21 cm
jelezve jobbra lent: félegyházi 969
magántulajdon

FEJTANULMÁNY V., 1969
papír, pasztell, 28,5×21 cm
jelezve balra lent: félegyházi 969
magántulajdon

VÁZLAT „ÁGNES ASSZONY"-hoz I., 1969
papír, pasztell, 29×20,5 cm
jelezve jobbra lent: félegyházi
Vázlat „Ágnes asszony"-hoz 969
magántulajdon

VÁZLAT „ÁGNES ASSZONY"-hoz II., 1969
papír, pasztell, 29×21 cm
jelezve jobbra lent: félegyházi
Vázlat „Ágnes asszony"-hoz 969
magántulajdon

VÁZLAT „ÁGNES ASSZONY"-hoz III., 1969
papír, pasztell, 29×20,5 cm
jelezve jobbra lent: félegyházi
Vázlat „Ágnes asszony"-hoz 969
magántulajdon

VÁZLAT „ÁGNES ASSZONY"-hoz IV., 1969
papír, pasztell, 29,5×21 cm
jelezve jobbra lent: félegyházi
Vázlat „Ágnes asszony"-hoz 969
magántulajdon

VÁZLAT „ÁGNES ASSZONY"-hoz V., 696
papír, pasztell, 30×21 cm
jelezve jobbra lent: félegyházi 969
Vázlat „Ágnes asszony"-hoz
magántulajdon

FÉLAKT II., 1969
papír, pasztell, 60×50 cm
jelezve jobbra fent: félegyházi 969
magántulajdon

FÉLAKT III., 1969
papír, pasztell, 68,5×49 cm
jelezve jobbra fent: félegyházi 969
magántulajdon

ÖREG ASSZONY, 1969
papír, pasztell, 60×50 cm
jelezve balra fent: félegyházi 969
magántulajdon

HALAS CSENDÉLET, 1969
papír, pasztell, 50,5×60 cm
jelezve jobbra fent: félegyházi 969
magántulajdon

KISLÁNY SÁRGA RUHÁBAN, 1974
papír, pasztell, 70×47,5 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

SZALMAKALAPOS KISFIÚ, 1974
papír, pasztell, 69×50 cm
jelezve jobbra fent: félegyházi 974
magántulajdon

CSENDÉLET ŐSZI VIRÁGOKKAL, 1974
papír, pasztell, 50×60 cm
jelezve balra lent: félegyházi 974
magántulajdon

CSENDÉLET SÁRGA TULIPÁNOKKAL, 1974
papír, pasztell, 50×65 cm
jelezve balra fent: félegyházi 974
magántulajdon

CSENDÉLET FEHÉR CSÉSZÉVEL, 1974
papír, pasztell, 50×65 cm
jelezve jobbra lent: félegyházi 974
magántulajdon

NAPLEMENTE A HORTOBÁGYON II., 1974
papír, pasztell, 50×65 cm
jelezve balra fent: félegyházi 974
magántulajdon

PATAK HÍDDAL, 1974
papír, pasztell, 50×65 cm
jelezve jobbra lent: félegyházi 974
Déri Múzeum, II. 81. 200. 1.

LÁNY KERTBEN, 1974
farost, olaj, 80×60 cm
jelezve balra fent: félegyházi 974
magántulajdon

NAPRAFORGÓS LÁNY, 1974
farost, olaj, 80×60 cm
jelezve balra fent: félegyházi 974
magántulajdon

LÁNY KALAPBAN, 1974
farost, olaj, 70×60 cm
jelezve jobbra lent: félegyházi 974
magántulajdon

KÖNYÖKLŐ LÁNY, 1974
farost, olaj, 80×60 cm
jelezve jobbra fent: félegyházi 974
magántulajdon

CSENDÉLET HALAKKAL, 1974
farost, olaj, 50×70 cm
jelezve balra fent: félegyházi 974
magántulajdon

VÖRÖS SZÉK, 1974
farost, olaj, ??×60 cm
jelezve jobbra lent: félegyházi 974
magántulajdon

FALUVÉGE, 1974
vászon, olaj, 60×80 cm
jelezve jobbra lent: félegyházi 974
magántulajdon

HÍD, 1974
farost, olaj, 60×80 cm
jelezve balra fent: félegyházi 974
magántulajdon

PIROS RUHÁS LEÁNY, 1975
papír, pasztell, 60×50 cm
jelezve balra fent: félegyházi 975
magántulajdon

SÁRGA BLÚZOS LEÁNY, 1975
papír, pasztell, 69,5×50 cm
jelezve balra fent: félegyházi 975
magántulajdon

KISLÁNY BABÁVAL, 1975
papír, pasztell, 65×50 cm
jelezve jobbra fent: félegyházi 975
magántulajdon

CSENDÉLET RÉZKANCSÓVAL, 1975
papír, pasztell, 50×65 cm
jelezve jobbra fent: félegyházi 975
magántulajdon

SZÉK NAPSÜTÉSBEN, 1975
papír, pasztell, 65×50 cm
jelezve balra lent: félegyházi 975
magántulajdon

SÁRGA HÁZ, 1975
papír, pasztell, 50×65 cm
jelezve balra fent: félegyházi 975
Déri Múzeum, II. 81. 14. 1.

NAPLEMENTE A HORTOBÁGYON, 1975
papír, pasztell, 50×65 cm
jelezve balra fent: félegyházi 975
magántulajdon

LÁNY KANCSÓVAL, 1975
farost, olaj, 80×60 cm
jelezve balra lent: félegyházi 975
magántulajdon

NAPRAFORGÓS LÁNY III., 1975
farost, olaj, 80×60 cm
jelezve jobbra fent: félegyházi 975
magántulajdon

FEHÉRRUHÁS KISLÁNY, 1976
farost, olaj, 80×60 cm
jelezve jobbra fent: félegyházi 976
Déri Múzeum, II. 79. 57. 1.

TÜKÖR ELŐTT, 1976
farost, olaj, 80×60 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

LÁNY VIRÁGGAL, 1976
farost, olaj, 70×60 cm
jelezve jobbra fent: félegyházi 976
magántulajdon

NAPRAFORGÓS LÁNY, 1976
farost, olaj, 80×60 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

ABLAKBAN, 1976
vászon, olaj, 80×60 cm
jelezve jobbra fent: félegyházi 976
magántulajdon

VÖRÖS RUHÁS LÁNY, 1976
farost, olaj, 79×60 cm
jelezve jobbra fent: félegyházi 976
magántulajdon

LÁNY FEHÉR KORSÓVAL, 1976–1977
farost, olaj, 80×60 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

LÁNY KAKASSAL, 1977
vászon, olaj, 80×60,5 cm
jelezve jobbra fent: félegyházi 977
magántulajdon

ÉNEKLŐ LÁNY, 1978
farost, olaj, 80×60 cm
jelezve balra fent: félegyházi 978
magántulajdon

PIROS BLÚZOS LÁNY, 1978
farost, olaj, 80×60 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

FEHÉR RUHÁS LÁNY, 1978
farost, olaj, 80×60 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

PIROS BLÚZOS LEÁNY
papír, pasztell, 69×49 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

FÉLAKT
papír, pasztell, 69×49 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

DIÁKLÁNY
papír, pasztell, 69×49 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

FÉSÜLKÖDŐ LÁNY
papír, pasztell, 69,5×50 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

SZŐKE KISLÁNY
papír, pasztell, 69×49 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

NŐ KÉK BLÚZBAN
papír, pasztell, 70×50 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

FÉSÜLKÖDŐ LÁNY
papír, pasztell, 69×49 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

HOSSZÚHAJÚ LÁNY
papír, pasztell, 69×48 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

CSENDÉLET GYÜMÖLCCSEL
papír, pasztell, 49×72 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

KISLÁNY VIRÁGCSOKORRAL
vászon, olaj, 70×60 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

KISLÁNY KAKASSAL
farost, olaj, 80×60 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

LÁNY FEHÉR KANCSÓVAL
vászon, olaj, 80×60 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

VÖRÖS RUHÁS LÁNY II.
farost, olaj, 70×60 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

COPFOS LÁNY
vászon, olaj, 70×60 cm
jelzés nélkül
magántulajdon

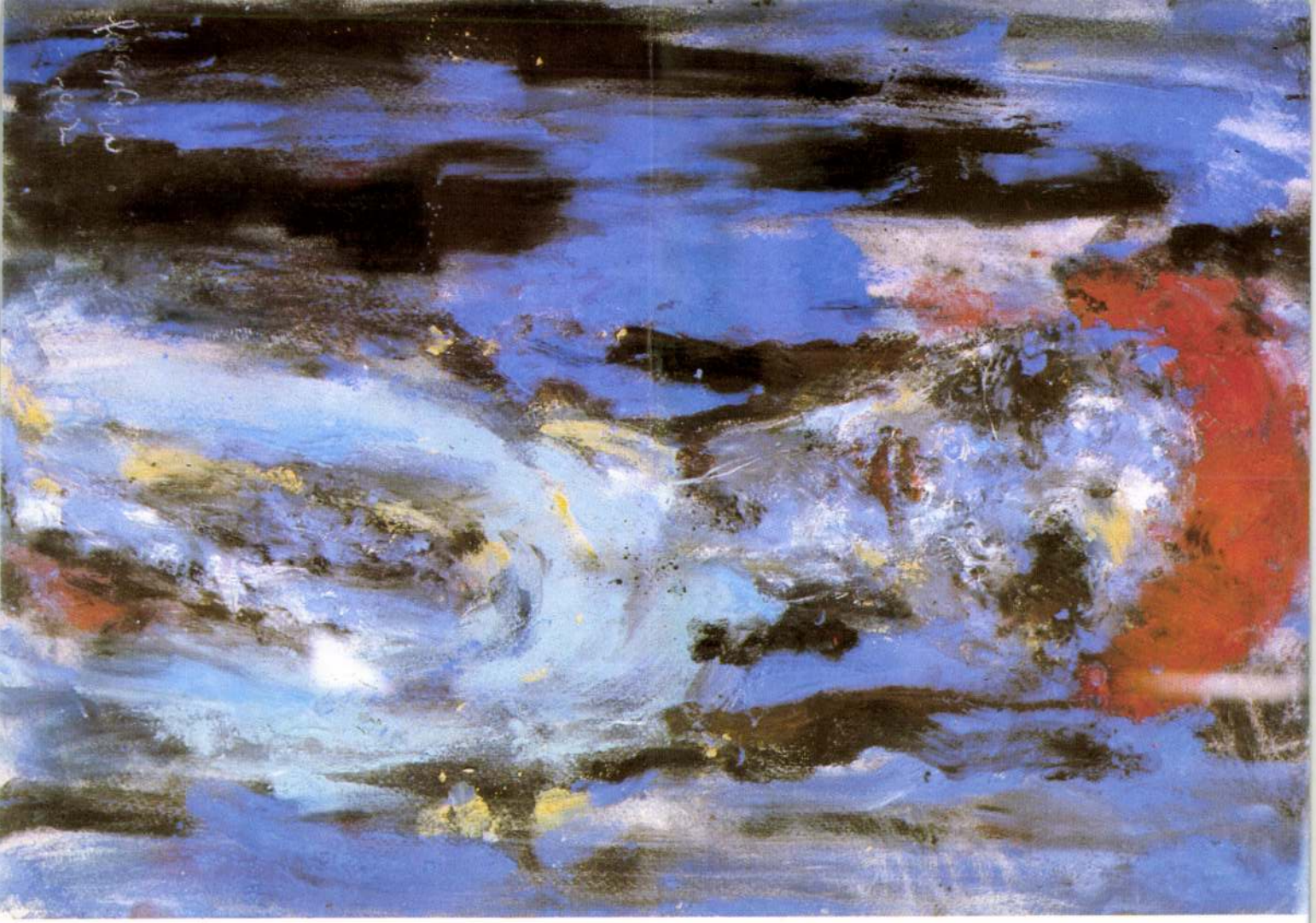

VÖRÖS HAJÚ, 1972

– Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Hajdú-Bihar megyei Napló
1964 NOV 28

1021

ÉLMÉNY ÉS FELADAT

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ KIÁLLÍTÁSA A MEDGYESSY-TEREMBEN

Debrecen művészetének problematikus egyénisége, aki alkotó tevékenységének egy-egy váratlan fordulatával stílusának merész átváltásával lepi meg a műbarátokat. Volt idő, amikor évekig távol tartotta magát Debrecen művészeti életétől, máskor meg festői vénájának más irányú bizonyításával lépett elő.

Félegyházi László élete és festői működése összefonódott Debrecen művészeti harcaival, törekvéseivel. Mindig pasztellel és olajjal dolgozott; az utóbbi három évben mégis mintha a kréta mellett kötött volna ki, amelynek selymes puhaságát, ugyanakkor parázsló erejét oly meggyőzően tudta érzeltetni. Mint a Medgyessy-terem tárlatán levő 30 képe is bizonyítja, a fej és az akt áll oeuvre-e előterében, időnként az interieur és a csendélet is érdekli. A szín azonban változatlanul központi kérdés nála. Mindig festő volt és nem grafikus; ami nem „kolor-probléma", arra nem mozdult a keze, csak az értelme.

Művészetének egyes fázisait óriási szakadékok jelzik. Viaskodik a formanyelvért, hol a természethez menekül, hol eljut az absztrakció határáig. Örök elégedetlenség: kutatja a hangsúlyozottabb, a sommázott formákat, grafikus abroncsolásokkal kísérletezik, máskor meg: oldja a teret, ködlő tárgyakat mutat, gyakran több vásznon mérlegel egy-egy hasonló beállítást. Mozgás, keresés, távolodás és visszatérés, amelyekben egy túlérzékeny festő kutatja évtizedek óta, ami a színek és formák mögött rejlik. A természet, a valóság talaját azonban sohasem hagyja el.

Félegyházi László a legnehezebb feladatot: a fiatal arcok, a fiatal testek mintázását vállalta. Nem érdeklik a könnyen rögzíthető karakterek, a véglegesen kialakult arcélek, formák, amelyekbe az ügyes rajzoló könnyen „megkapaszkodhat". A szép arc, a szép test a vásznon is legyen szép, s ez azért válik ily értelmezéssel nehéz területté, mert a festő könnyen juthat a giccs határáig. A tárlat kapcsán mélyebben beléláthatunk műhelymunkájába: az arcokat sommásan tekinti át, nem vész el a részletekben, nem munkál túl egyes területeket, s nem csap át túlzott grafikusságba. Innen képeinek könnyed eszközökkel elért súlyossága, a meghódított anyagnak: a színes krétának magasabb szintű alkalmazása. Ezért lépnek képei túl a studium-jellegen, s a vázlatokban is benne izzik egy nagyobb kompozíció igénye.

„Csak az lehet őszinte, ami az ember mindennapos élményeiben benne él". Csak azt festette, ami közvetlen környezete: felesége, gyermeke, interieurjeinek tárgyai: szobájának bútorai, a csendéleteknek kancsói, tányérjai... Műterem hiányában adta fel azt a tervét, hogy nagyobb igényű vásznakkal vagy többalakos kompozíciókkal is fellépjen. A freskó mindig távol állott tőle. De egy bizonyos mértéken túl passzívan viselkedett egyéb témákkal szemben is, csak az érdekelte, amit azonnal áttekinthet, összegezhet, elsősorban a festőiség szempontjából. Félegyházi korán felismerte képességeinek határait, talán túl szigorú és kegyetlen is volt önmagához, s ezzel magyarázhatók alapvető stíluskitérései, lemondása a nagy méretekről. De számot vetett szűkre szabott tanári idejével is. Képességeinek sorompóját erőszakoltan sohasem döngette, ha tovább lépett, akkor ereje tudatában lépett tovább.

A Medgyessy-szalon tárlatán legutóbbi korszakának műveit láthatjuk. A harminc képből szóljunk a *Támaszkodó fiúról*, — a rendkívüli anyagszerűséggel megmintázott *Kék ruhás kislányról* — a parázsló színekkel megfestett *Virágcsendélet* premier planba helyezett színorgiájáról, a *Cigányleány*, *Félakt*, *Virágcsendélet hegedűvel* c. vásznairól. Egy idős nőről festett képpel is találkozunk a kiállításon, mintegy ellenpólusául egész élete művének, talán azért, hogy megmutassa: ebben a témakörben is otthonos tudna lenni. Minden művén a széles festőiségre való törekvéssel találkozunk. A pasztellt gyakran porlasztja szét kezében, s teljes tenyérrel viszi fel az anyagra; olajképeinél is gyakran használ 6—8 cm széles ecseteket, hogy minél sommásabban kerüljenek vászonra a színek.

A tárlat megnyitásán mutatott nagy érdeklődés igazolta, hogy Félegyházi László festészetének legújabb megnyilatkozása mennyire megmozgatta Debrecenben a művészetek egyre növekvő táborát.

Dr. Tóth Ervin

Megjegyzés

A közlekedés fegyelméről

tárgyalt a közelmúltban a kormány. A napirend — ezt mind az országos, mind pedig a Hajdú-Bihar megyei tapasztalatok igazolják — nagyon időszerű. Égető problémáról van szó. Arról, hogy a statisztika szerint például 1964 első felében 1156 balesetet okoztak az ittas járművezetők. Arról, hogy az alkohol hatása alatt bekövetkezett balesetek 88 százaléka a vidéki járművezetőket terheli.

A balesetek bekövetkezéséért a fő felelősség a motorosokra hárul. A kormány most több határozatot hozott. Ezek elsősorban azt szolgálják, hogy a közlekedésrendészeti szervek határozottabban felléphessenek a közlekedési fegyelem megsértőivel szemben. A szigorú intézkedések meghozatala indokolt. Emlékezhetünk rá, Debrecenben is előfordult olyan eset, hogy egy motorkerékpárra három ittas fiatalember ült! A vakmerő, cirkuszi mutatványhoz hasonló tett elkövetése és a büntetés, feltétlenül elgondolkodtató lehet a motorosok számára. Az is, hogy az elmúlt év húsvétján egy orvos (!) jogosítvány nélkül, ittasan vezetett, és a halálba motoroztatott egy kislányt. Emberi tragédiák sora int: a járművezetők és főként a motorosok fegyelmezettségével baj van, rendkívül megszaporodott a balesetek száma, és a balesetek többsége helytelen emberi magatartásra vezethető vissza.

A kormányhatározat többek között kötelezően előírja a KRESZ módosítását. Ennek alapján minden motorvezetőnek és utasnak kell bukósi-

Egy jó kezdeméi amely rosszul fol

Vontatottan készülnek a debreceni ifj

— Nézze, tulajdonképpen most már remélhetőleg napokon belül átadják az épületet, mi beköltözünk, és talán el is felejtjük azt a sok bosszúságot, huzavonát, ami egy év alatt megkeserítette életünket. De úgy gondolom, nem közömbös a dolog azok számára, kik még ezután vágnak bele hasonló vállalkozásba, hogy mi milyen kellemetlen tapasztalatokat szereztünk. Nem feltétlenül tartozik hozzá a bosszúság, a kellemetlenség egy ilyen vállalkozáshoz, s remélem, hogy a mi példánkon okulni fognak azok, akik még most állnak a kezdet kezdetén.

Húsz lakás fiatal házasoknak

Ezeket a szavakat Balogh Zoltán, a Magyar Gördülőcsapágy Művek debreceni üzemének dolgozója mondotta, amikor együtt nézegettük az átadásra váró lakásokat a Szabadság útja végén. Itt épült fel a csapágygyár 20 lakásos úgynevezett KISZ-háza, melynek tulajdonosai a gyárban dolgozó fiatal házasárok lesznek. Húsz család fogott bele egy évvel ezelőtt a nagy vállalkozásba: lakóházat építenek maguknak, s az építést tőlük telhetően maguk is segítik.

A kezdeményezés nem volt új országos viszonylatban, Debrecenben azonban igen. A csapágygyári fiatalok megalakították hát a lakásszövetkezetet, s annak néhány tagja Dévai Lászlóval, a csapágygyári KISZ-szervezet vezetőségi tagjával elutazott Kiskunhalasra, ahol már készen volt egy ilyen KISZ-ház. Értékes tapasztalatokkal hazatérve mindjárt hozzá is kezdtek a munkához, mely 20 fiatal házaspárnak biztosított volna kényelmes, jó lakást, az albérlet és egyéb szűkös, kedvezőtlen lakásviszonyok helyett. Az első időkben a különböző szervek támogatták a jó kezdeményezést. A városi tanács vb építési és közlekedési osztá-

lakások, de még hátra volt a parketta lerakása. A Debreceni Tetőfedő, Szigetelő és Burkoló Ktsz megkezdte a munkát, de az igen lassan haladt előre. Nem volt csiszolópapír. A fiatalok szereztek csiszolópapírt. Elromlott a parkettázógép. Debreceni Zoltán, az egyik lakójelölt megjavította. Amikor megjavította — a ktsz elvitte a jó gépet más munkahelyre.

Egymásra hárítjá

Mit mondanak az illetékesek erről a huzavonáról? Hallgassuk meg előbb Ómaisz Istvánt, a Tetőfedő Ktsz műszaki vezetőjét:

— Kérem, a munkák rövidesen kifogástalan állapotban befejeződnek. Valóban elmaradtunk

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 APR - 2

ELZETT

Félegyházi László
Munkácsy-díjas festőművész

1021

KÉK ÉS VÖRÖS

Látogatás Hajdú-Bihar megye neves művészénél, a Munkácsy-díjas Félegyházi Lászlónál

A Hajdú-Bihar megyei képzőművészek budapesti tárlatán a Műcsarnokban két debreceni festőművész, Holló László Kossuth-díjas és a Munkácsy-díjas Félegyházi László művei keltették a legnagyobb érdeklődést.

A kiállítás után Félegyházi Lászlót felkerestük debreceni műtermében. A látogatás teljesen váratlan volt, az idős mestert állványa előtt, aktív alkotó munka kellős közepén zavartuk meg.

Puszta szerencsénk, hogy a művész barátságos, vendégszerető ember, aki a hivatlan vendégeknek nem „ajtót mutatott", hanem a munkáit.

Egy korábbi alkalommal a Debreceni Déryné Múzeumban megismertük Félegyházi klaszszikus korszakának vonzó alkotásait. Jól ismerve hajlamát, hajlékonyságát a stílus-változásokkal szemben, így nem lepődtünk meg a modern kifejezési formákon sem, melyek mai alkotásait jellemzik.

Főleg két szín dominál ezeken a képeken, két egymásnak nekifeszülő, komplementer szín: a kék és a vörös. A formák elmosódottak, inkább csak jelzései a valóságnak, a vásznat a színek uralják és hallatlan feszültséget idéznek elő.

A színek erejéről annyit elárul, hogy higítatlan porfestékkel dolgozik, amit kézzel ken föl és szinte belepréseli a rajzkartonba. A higítás nélküli festék hallatlanul élénk és kifejező erejű, az ultramarin

Félegyházi László műtermében

Félegyházi László a festést mindig szenvedélynek, ünnepnek tartotta napi munkái között. Mint rajztanár kereste a kenyerét s a festés a kikapcsolódást és regenerálódást jelentette.

Bevallja, hogy sokszor irigyelte azokat, akik az egész életüket, teljes erejüket csak a művészetnek szentelhették. Gyakran úgy érezte, hogy csak „fél kézzel fest" és hátrányban van azokkal szemben, akik csak ennek élhetnek.

— Szerencsém volt — mondja —, hogy megérhettem a nyugdíjazást, s hogy még maradt annyi erőm, hogy szinte egész nap az állvány előtt állva bepótoljak valamit az elvesztett időből...

Megértettük a célzást s magára hagytuk. Most már minden elvesztegetett percért kár volna. Még be sem csuktuk az ajtót, már ismét ott állt állványa előtt s kemény tekintettel bírálta az addig elkészült részleteket.

Búcsúzóul nem kívánhatunk jobbat: Minél hosszabbra nyúló életet, s minél több erőt az alkotó munkához.

Gyuris

...obbit Krónes Ferencne, a brigád vezetője mondja el.

— Együttesünk öttagú. Három fizikai, vagyis hivatalosan raktári dolgozó, egy számlázó és egy értékesítési ügyintéző képezi a teljes kollektívát. Sokat töprengtük azon, hogy mi legyen a nevünk. Kézenfekvőnek látszott a Petőfi, vagy a Március 15. elnevezés, hiszen akkor alakultunk. Aztán mégis egy másik érv győzött: Legyen benne a nevünkben a foglalkozásunk lényege s ezért kapta a brigádunk a Pyromax nevet.

— Az újságcikk megjelenése óta némi változás történt a szolgáltató részlegben. Akkor ugyanis két raktári dolgozónk ...ra emlékedett, K... a Teve utcai hor... hely megszűnése ...rült. Őszintén s... félve fogadtuk, ... mindegy, hogy e... kollektívába ki k... diknak. Az is kö... itt nagyon intenzi... lyik, sokszor csa... gyobb ügyességge... ...sággal tudják me... a tumultust. A ... munka mellett el... korlat is szüksé... ügyfelekkel, em... foglalkozni kell ami ugyancsak próbára teszi a türelmet. Egy szó, mint száz Karsai Mihály az eddigi tapasztalatok szerint megfelelt a követelményeknek, beleilleszkedett az ...késsünk, ne hiányozzunk igazolatlanul, hogy részt vegyünk politikai, szakmai oktatásban, ezt magától értetődőnek tartjuk.

Gyuris

EREJÉVEL

...ezárugyár négy brigádja

...hez a vért leme...árugyárbeli dolgozótól kapta. Ezt a brigádnaplóba is bejegyezték. Ami a jó gazdasági munka mellett arról is számot ad, hogy a Zalka Máté ezüstkoszorús szocialista brigád tagjai 1973-ban nagyon szépen helytálltak és az ő munkájuk is segített a szép nyereség eléréséhez. Az idén komolyabb újítási javaslatot nyújtottak be a kosárlabdajáték IX/1. számú műveletének meggyorsítására. Bíznak benne, hogy rövidesen dönt az egyszemélyi elbíráló.

A Gábor Áron brigád a tmk-műhely hét forgácsoló szakmunkását tömöríti. Brigádvezetőjük, *Kordovány József* esztergályos távollétében *Lukács Béla*, a VIII. alapszervezet termelési felelőse tá...

A Barátság brigád is csak féléves múltra tekint vissza. Mégsem kell szégyenkezniük, ők is derekasan „bedolgoztak" az eredményekbe. Amint a brigádnaplóban leírt köszönő sorokat olvastam, szinte érezni, milyen fontos szerepe volt a brigádnak az eredmények elérésében. *Simon Sándor* művezető így ír róluk: „A Barátság brigád munkája szorosan összefügg a vegyi műhely munkájával." Elismeréssel és köszönettel emlékezik meg arról, hogy a brigád jó munkájának következményeképpen nemigen fordult elő üzemzavar. A brigádnapló még többet is mond. Határidő előtt újították fel a nyitó felrakó

Uborka György brigádvezető ezt tartja többek között a brigád egyik nagy eredményének, s ebben igaza is van.

— Én a mostani beosztásomnái fogva egy kicsit távolabb kerültem a brigádtól, miután december óta főművezetőnek neveztek ki, s így elkerültem a mű...

...sonyosan ...agy.

...Most már a siker ...em marad el a műhe...ész mellől. Megrende...lésekkel látják el, a debreceni Medgyesi-teremben novem...ber 8-án megnyílt kiállítását, a nagy érdeklődésre való te...kintettel három héttel meg...hosszabbították. A képek java ...részét már a kiállítás ideje alatt megvásárolták.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ALFÖLD

Félegyházi László

egy kicsit.

1021

32

Félegyházi László: Leány könyvvel (1937)

mintha még mindig ott szorítanám és ütn
nem tudtam felállni. Hová fussak? Hogy
non. Futottam. Megbotlottam, de nem t
volna, hogy nincsen már ott a karomon,
égre felbuktam valamiben. Jó volt feküd
tett. De nem lehetett itt feküdni, mert
Úgy éreztem, így soha többé nem mehet
tem. Előmásznak a bokrok alól. Tudtam,
és nem fogja tudni senki sem. Egy kicsi
en valami fény. Elindultam a folyosón,
ajtó csukva. A ládában ültem. A ládát
tött a nap, egy darab üres ég. A combo
ondoltam, mi lesz, ha a szájából a kezem
Ragacsos lett a vér és ez már biztosar
erettem volna elaludni a ládában, de a
ssam! A kerti csapnál lemostam magam, ne legyek ilyen véres ha meg-
ják, soha ne tudják meg, hogy mi történt velem. Ültem a ládában és
süt a nap. De el kellett menni innen is. A sarokból még nagyobb kí-
elő. Ha nem találom zárva az ajtót, akkor leakaszthattam volna a kar-
ghattam volna darabokra, ne mozogjon tovább. Nagy zöld gyík feküdt
vatt, még rúgott, de én kavicsokat szórtam a fejére és féltem, pedig már
lett menni innen is. Amikor ki akartam mászni a pincéből, láttam, hogy
föl a lépcsőn a teraszra. Látni akartam, mit csinál. Benézett az üveg-
ott a napernyő rúdjába. A napernyő megcsúszott a korláton és nagyot
asz kövezetén. Csider körülnézett és nem mozdult, hallgatta, van-e itt
lt lefelé a lépcsőn. Akkor gyorsan kilöktem a pince vasablakát, nyiko-
megijedt. Nem tudta, honnan jön a nyikorgás. „Te Csider!" Észrevette,
vagyok. Neki nyáron mindig kopaszra nyírták a haját. A fejét dörzsölte
mintha nem ijedt volna meg. Benn maradtam a pincében, a lábam alatt
lák, nem akartam, hogy lássa a kezemet. „Ott be lehet menni?" „Nem.
tot tettek!" Lehajolt és benézett. „Mi van itt?" „Itt fel lehet menni a
baj, hogy az ajtóra lakatot tettek, belülről." „Engedj, én is bemászok!"
en suttogva beszéltünk. Az ablak nyitva maradt. „Van itt gyertyánk is,
ler körüljárta a pincét és benézett a folyosóba is, de ott sötét volt. A fe-
bemásztam a ládába. „Nem hagytak itt semmi iratot?" „Biztosan fenn.
bezárták." Csider mindent megnézett és ő is bemászott a ládába. Ket-
k. Éva mindig kinn maradt. „Te Csider! Ezt most találtam ki!" „Mit?"
a madár!" Vakarta a fejét. „Jó! Nem?" „Az apjuk egy kém volt." –
már régen elment Argentínába, onnan küldi a csomagokat." Nevetett.
!" „Én nem láttam soha!" „Az a nő pedig azért ment el, azért maradt
üdös kurva." „Nem!" – mondtam hangosan. Ő suttogott. „Azt hiszed
ülföldi autó jár ide! Letagadod?" „Én is láttam, az ablakból, és a nagy-

Félegyházi László, festő

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ

A mesterséget tudni kell!

Általános probléma ma a művészeti kérdések tárgyalásánál és a legújabb művészeti irányok vég nélküli vitáinál *a képzőművészeti felkészültség.**
Mi lehet ennek az oka?
Miért éppen most annyira időszerű?
Szerintem az utóbbi három-négy évtizedben létrejött művészeti irányok, „izmusok", a lényegesen megváltozott arcú képzőművészet érthetetlen vagy legalábbis annak látszó kifejezési formája önkéntelenül is egy bizonyos mértékű hiányosság érzését keltette fel. Innen a bizonytalanság az értékelésnél, és egy kétségtelen és nem jelentéktelen szakadás a befogadásnál, a mű és a szemlélő között. Ugyanis a mű spontán hatása és félreérthetetlen igénye – amit támasztani akar kifejezési formáinak teljességével a modern alkotások egy részével – szétkuszálódik. Itt áll be aztán a kétely, hogy talán *a közlési formák körül van a baj.* Nincsenek a művészek – vagy legalábbis igen sokan közülük – a felkészültség olyan fokán, hogy újszerű mondanivalójukat pontosan és félreérthetetlenül közölni és átadni tudnák. Ha visszatekintünk a műtörténelmen, azt látjuk, hogy *az egyes korok kiváló mesterei feltétlenül rendelkeztek* azzal a *korszerű felkészültséggel,* amelylyel zavartalanul közölni tudták azt, amit kifejezni akartak. Giotto, Mantegna, Botticelli, Leonardo, Greco, Valesquez, Rembrandt . . . és később Renoir, Degas . . . stb., mind birtokában voltak annak a készségnek, ami *akkor* kielégítette a legmagasabb igényt, és lehetővé tette később is, hogy művészetük ne álljon elszigetelten, ne csak kevesekhez szóljon. Mit jelent a korszerű felkészültség?
Bizony nagyon sokat. A naturalizmus és impresszionizmus olyan valóságszemléleti formát épített ki, ami mellett nem lehet mint meg nem történt valami mellett elmenni. Megszerezni ezt a formai készséget nem könnyű. Élni eszközeivel egy későbbi korban még nehezebb. Rengeteg kínlódást, sőt sokszor unalommal is vegyesen feszülő idegmunkát és látszólag lassú eredményt jelent. Pedig végeredményben csak eszköz, ami nélkülözhetetlenül szükséges, de nem önmagáért való. Megszerzése, pontosabban megtanulása közben a problémák tömegével találkozunk, amelyek sokszor ellenkezni látszanak egymással, különösen – mint említettem – a naturalizmus és impresszionizmus után. Arról van itt szó, hogy egy egész képfelületre kerülő teljes jelenség maradéktalan egységét kell visszaadni. Persze ez szinte lehetetlen, a színbeli oldottságot és a formai megjelenítést is tekintve. Hogy ez ennyire így van, nem kisebb példa, mint Ferenczy Károlyé bizonyítja, akinek munkáin nem nehéz felfedezni a feladattal való nemes viaskodást. Nyilvánvaló: a kérdést nem lehet megkerülni, helyesebben: kikerülni. A zavar egyik oka abban rejlik, hogy ezt ma sokan megpróbálják. Talán ebből keletkezett a nagy szakadék.
Az impresszionizmus után következő „izmusok" is főként akkor kezdtek elszigeteltté válni, amikor képviselői egyre kevésbé gondoltak a felkészültséggel való nekiindulásra, és csak a kifejezésre, a mindenképpen való új kifejezésére törekedtek. Azok a művészek, akik az ábrázolásban igen messze eltávolodtak a természettől, de az indulásnál – pályájuk kezdetén – még úgynevezett „akadémián" tanultak (nálunk Kernstock, Rippl-Rónai, Vaszary stb.) még elrajzolásaikban és torzításaikban is meggyőzőek tudnak lenni, és egyáltalán nincs hiányérzetünk műveikkel kapcsolatban: tudásuk, felkészültségük nyilvánvaló. Művészet és artisztikum közt legtöbbször felismerik a határvonalat, és *nem esnek az artisztikum bűvöletébe,* ami csak a felületek rendezéséig megy el, és nem a mélységek, a belső rend kifejezéséig.
A modern művészet – még az absztrakt is – úgy érzem, sokkal gazdagabbá és hitelesebbé tudott volna lenni, ha akik csinálják, kellő felkészültséggel rendelkeznek; sok unalmas és üres kép maradt volna el közülük. Hiába, be kell vallanom, hogy még legkivá-

* Részlet Adler Miklós festőművész katalógusának bevezetőjéből. 1948.

tekintve – sohasem azonosult igazán a modern művészeti törekvésekkel, hanem megmaradt a klasszikus szépségeszmény hívének, s a szépet ott találta meg, ahol azt már a régiek is mindig megtalálni vélték: a természetben és az emberi testben. Ezért rögzítette olajba, krétába, pasztellbe a virágok százait; ezért kedvenc témája a fiatal leányarc, az akt; ezért hajol közel a valósághoz, fordul a részletekhez; ezért ábrázolja – a zsivajgó természetet.

Aki ismeri Félegyházi László festészetét, annak nem kell külön bizonyítani, hogy „konzervatív" művészeti eszménye nem jelenti azt, hogy kifejezési eszközeiben is hagyományos. De azt igen, hogy sohasem a divatot követte, s a modern festészet formavilágából csak azt és annyit vett át, amennyire szüksége volt ahhoz, hogy az örökké változó világban megragadhassa a számára és szerinte fontosat, hogy kifejezhesse a szépséget szépelgés, az érzelmet érzelgősség nélkül.

A harmónia, a derű ritka és tünékeny vendég korunkban. „Az Öröm illan, ints neki" – gordonkázza Tóth Árpád. De a festő ezt nem teheti. Neki képpé kell formálnia a pillanatot, ábrázolnia kell a futó percet, a fény egyetlen villanását is. Félegyházi úgy alakította eszköztárát, hogy képes legyen rögzíteni, kifejezni a zsivajgó természet minden rezdülését, a fényben felizzó színek káprázatos játékát.

Gyorsan, megszállottan dolgozik; féktelen iramban viszi fel az anyagot az alapra, mintegy versenyre kelve az illanó örömmel és szépséggel. Képei ezért hatnak virtuóz rögtönzéseknek, holott valójában nagyon tudatosan érlelt, már-már kiszámított minden részletük. Nem is lehet másként, hiszen aki a szépség elkötelezettje, annak be kell tartania a művészet törvényeit, formát kell adnia a formátlannak, s harmóniát kell teremtenie a diszharmóniában.

Ha a kritika, a mecenatúra nem is vette mindig észre, s nem méltányolta érdemeinek megfelelően Félegyházi László festészetét, a közönség ösztönösen „ráérzett" e művészet lényegére, felismerte benne a derű, a szépség üzenetét. Ez a szokatlan – az általános gyakorlattal ellentétes – befogadói magatartás szükségszerű következménye Félegyházi művészi hitvallásának, alkotói gyakorlatának. Annak a „korszerűtlenségnek", hogy makacsul kitart a szépművészetek klasszikus értelmezése mellett egy olyan történelmi periódusban, amelynek alkotásaiból lassan elmaradt a szép, s hovatovább egy részéből kiszorulóban van a művész is.

Félegyházi László, festő

művészet

SIMON ZOLTÁN

A szépség elkötelezettje

(FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ HETVENÉVES)

Félegyházi Lászlóhoz nem illik az ünneplés. Nehéz elképzelni, amint köszöntőket hallgat, gratulációkat fogad. S ha mégis megtenné, bizonyára így reagálna a jókívánságokra: a hetven év nem érdem, hanem állapot; egy kis szerencse meg egészség kell hozzá, s ez igazán nem ok a tisztelgésre. Tiszteljük csak a halottakat.

Így vélekedni: szuverén joga. Az viszont a mi – nem kevésbé szuverén – jogunk, hogy mégis megemlékezzünk róla, s a hetven év ürügyén felidézzük életútját, még inkább művészetének különös világát, senkivel sem rokonítható egyéni karakterét. Mert mi tagadás: számomra elsősorban e színpompás festői életmű különössége, egyedisége a megragadó. Az, hogy jellegzetesen modernnek hat, mégsem lehet egyértelműen egyetlen 20. századi stílusirányhoz sem kapcsolni, sőt valamiképp a modern jelző sem illik igazán hozzá, noha a plein air, a novecento, az impresszionizmus és az expresszionizmus néhány stílusjegye egy-egy alkotói korszakában uralkodónak látszik.

Legtöbben impresszionistának tartják – főleg az utóbbi húsz évben készült művei alapján –, de ez a vélemény csak annyiban helytálló, hogy Félegyházi elsősorban a színek mestere. Ám ahogy a színekkel bánik, ahogy a felületet alakítja, a perspektívát kezeli, az már inkább az expresszionizmusra emlékeztet. De ismét csak emlékeztet, és nem azonos vele sem világlátásában, sem festői céljaiban. A színek kavalkádja, a látszólag szeszélyesen kavargó formák és vonalak láttán olykor absztraktnak is nevezhetnénk, ha néhány másodpercnyi figyelem után szemünk nem hívná elő az amorf foltokból a művet ihlető konkrét látványt. Vagyis: bármerről közeledünk Félegyházi életművéhez, bármilyen stílusiránnyal próbáljuk azonosítani, valamilyen módon mindig rendhagyónak bizonyul.

Nem kevésbé szokatlan – és váratlan fordulatokkal tarkított – életútja sem, amely inkább lehetőségeiben bizonyult gazdagnak, mintsem eseményekben és tartós sikerekben. Mindig többet ígért, mint amennyit beváltott, s mindig mást hozott, mint amire reménnyel biztatott.

Félegyházi Glatz Oszkárnak volt jeles tanítványa. Tőle a főiskolán, a magyar és az európai festészet nagyjaitól pedig az életben mindent megtanult, amit egy festőnek tudnia érdemes, sőt tudnia kell, mert – mint maga is vallja – alapos mesterségbeli felkészültség nélkül nincs igazi művészet. Kiemelkedő kvalitásaira korán felfigyeltek, nyitva állt előtte az alkotói pálya, de ő Debrecenbe jött tanítani. Először úgy látszott: vidéki tanárkodása nem jelent hátrányt. 1932-ben Szinyei-díjjal jutalmazták, ám később mégis háttérbe szorult, mint ahogy az 1950-ben kapott Munkácsy-díj is pillanatnyi – bár jelentős – sikernek bizonyult.

Talán személyes és személyi okok is belejátszottak ebbe a sikerelhallgatás-láncolatba, de legalább annyi szerepük lehetett maguknak a műveknek is. Ugyanis Félegyházi festészetének különössége nemcsak abban van, hogy nem lehet egyetlen sítlusirányhoz sem kötni, hanem abban is, hogy – néhány képét leszámítva – nem lehet műveit konkrét társadalmi, történelmi eseményhez, sőt meghatározott helyhez sem kapcsolni. Megjárta Párizst, gyakran tartózkodott Nagybányán, majd fél évszázada Debrecenben él, kedvenc

Téleg, Pári Kárló, műve

lóbb képviselői: Picasso, Braque vagy Paul Klee munkáinál is az a helyzet, hogy ha már a tizedik képet nézzük tőlük reprodukciós albumokban – Bernáth Aurél szavaival: „Húszasával is nyugodtan lapozhatunk" – és nem térünk vissza, mint az igazi Nagyoknál, ahol éppen fordított a helyzet. Nem akartam az eddig elmondottakkal egy percig sem azt állítani, hogy a felkészültség minden, de ha hiányzik – még kitűnő adottságú művészeknél is –, minden kétessé válhat. Ezért nem tudom elfogadni azt, ha a gyerekrajzokról mint művészi tevékenységről beszélnek, és igen veszélyesnek tartom az ezzel való érvelést a modern művészet mellett. A művészet és artisztikum igen káros összekeveredése ez. *Véletlenekre alapított alkotással nem állhat elő az, aki komolyan veszi a legmagasabb emberi teljesítmények értékeit.*

Nem kell félteni az igazi tehetségeket az ellaposodástól, ha különösen kezdő éveikben elmélyedő és sokszor talán száraznak ható tanulmányokat folytatnak is. Enélkül később állnak elő a nehézségek, amelyeket nagyon nehéz már pótolni. Az elmélyedő keresés különben is legtöbb esetben az új utakra való rátalálást szokta eredményezni, és itt végtelenek a lehetőségek még mindig. *A műtörténet nagy mesterei sohasem a stílusok kialakítását forszírozták pályájuk kezdetén,* hanem – éppen fordítva, mint ma – stílusuk kezdő tanulmányaik fejlesztésén szervesen és természetesen alakult ki és mélyült el. Meggyőződésem, hogy Csontváry nagyobb tudással és művészi kultúrával nem mutatott volna olyan irtózatos ingadozást a mérhetetlen giccs és a zseniális felvillanások között, amit csak szörnyülködve tud az ember nézni. Természetesen ennek a fordítottja az, ha valaki csak kitűnő készséggel szinte virtuóza a mesterségbeli felkészültségnek, de hiányzik a mondanivaló meggyőző erejének teljessége és mértéke (pl. Benczúr, Margittay). Ezeknél csak fájlalni lehet a képesség ekkora pazarlását, hogy csak – felére futotta. Egy azonban megdönthetetlen igazság a felkészültség kérdésében. Alapvetően fontos és hiányának olyan következményei lehetnek, amelyek kiszámíthatatlanok. Cáfolni ezt csak bizonytalan, meg nem fogható, vég nélküli magyarázatokkal lehet, a festészet teljes átváltoztatásának a hitével. Kérdés azonban, hogy lesz-e hozzá olyan társadalom, amelyiket kárpótolni tudja ez az új törekvés a képzőművészet örök érvényű, az ember létezésével szinte összeforrott alkotásaiért. Nehezen tudom elképzelni.

A szép: társadalmi ügy

Az utóbbi évtizedek kiállításainak ismeretében egyre inkább meggyőződésem, hogy a művészeti teljesítménynek elsősorban és mindenek felett szépnek kell lennie.*

Nem véletlen, hogy az ilyen fogalmak, mint: szépirodalom, szépprózа, szépművészetek ilyen elgondolások alapján születtek. Semmi sem indokolja, ha a kép vagy szobor – bármilyen céllal is – ennek ellenkezőjét akarja megmutatni, és követendő mintául javasolni.

Könnyen lehet – és szokták is – ezzel az állásponttal szembeszegezni, hogy mindez szépelgéshez vezethet. De az így vélekedőknek nincs igazuk.

Mint minden emberi tevékenység, úgy a képzőművészet is társadalmi ügy. Különösen most, amikor minden ekörül forog, és nem lehet előle kitérni vagy megkerülni. Ám arról sokan megfeledkeznek, hogy az is társadalmi állásfoglalás, ha igyekszünk megmutatni a sokféle tántorgó és tájékozódó embernek, hogy mi a szép a világban, közvetlen környezetében, legfőképpen pedig a természetben. A ma oly sokat emlegetett és kívánatos jó társadalmi közérzetet az is előidézi, ha egy kiállításon olyan képek vannak, amelyek inkább csillapítják, mintsem fokozzák az emberben dúló – és egyre erősebb intenzitású – diszharmóniát.

Nem tudom, hogy nem ez-e az igazi állásfoglalás az önkény, az erőszak, a durvaság ellen, mintsem az a törekvés, amely csaknem hasonló eszközökkel és formákkal – a torz-

* Részlet Imre István festőművész 1976-os debreceni kiállításának bevezetőjéből.

tártalanok. Mért lehet szép egy kép felemelően, megrázóan, fenségesen, komoran, szenvedélyesen, gyöngéden és erőteljesen, meghökkentően, izgalmasan és szelíden, sőt bizarrul is szép? Nem kell feltétlenül az édeskésségre és annak veszélyére gondolni – ezzel kapcsolatban. Hiszen a természetben is van sok olyan látvány, amit, ha valaki roszszul értelmez, giccsesnek minősülhet – de igenis lehet a holdfénytől kezdve (Szinyei) a szivárványig (Millet), sőt a naplementében csónakázó szerelmespárig mindent megfesteni, anélkül, hogy émelyítő lenne. Csak jó művész kell hozzá, akinek van bátorsága, ép- és szépérzéke, és mindenek felett jó ízlése.

Gondoltuk, megirtuk: Félegyházi László nem szereti az ünneplést. Arra azonban nem számitottunk, hogy tiltakozni is fog ellene. Pedig ezt tette. Személyesen és nyomatékkal kérte, ne emlékezzünk meg róla. Lapzárta után ezt akkor sem tehettük volna meg, ha egyetértünk vele. (A szerk.)

Fényképházi László festő

58

Fényképházi László: Múzsa

Alföld, Debrecen, 1978. május XXVIII/5.

Télegyházi Lánló, festő

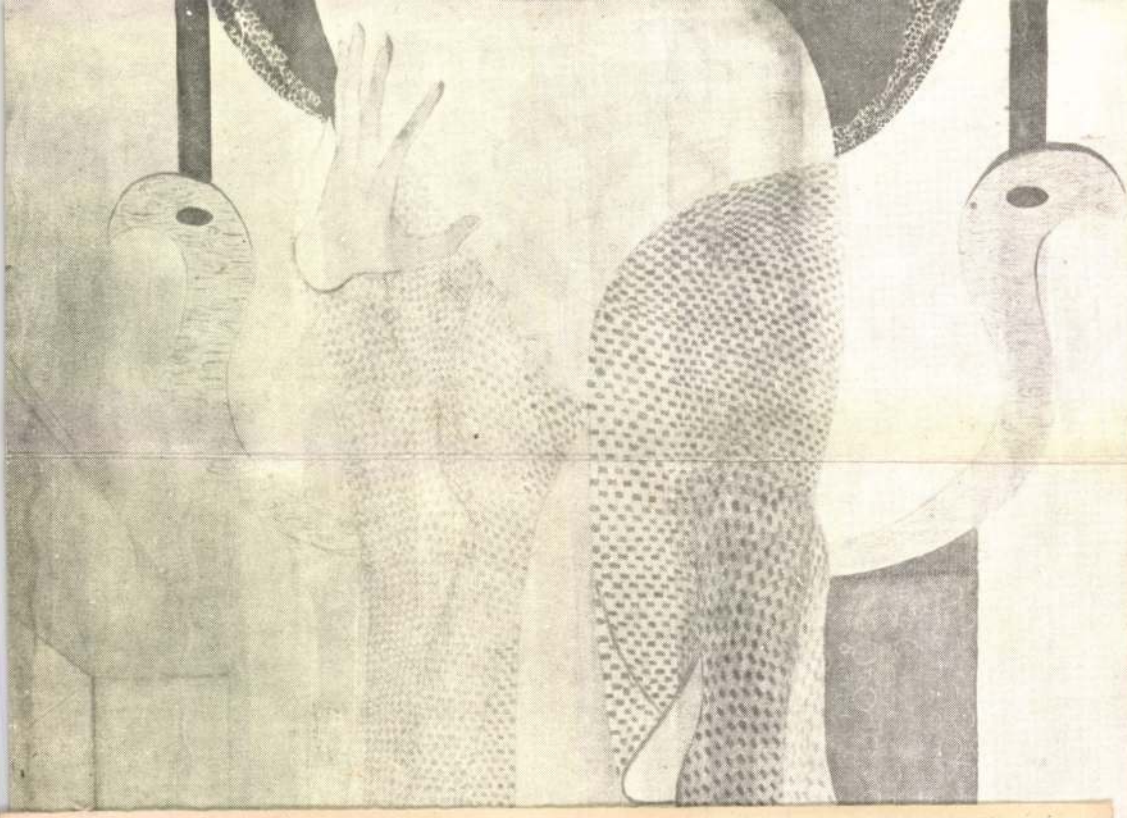

Télegyházi László, festő

68

68.

Télegyházi László: Műve.

Alföld, Debrecen, 1977. máj

XXVIII/5

Telegdházi László festő

R. sz. 1.

M. m.: Z. öldal

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1977 JUN 25

KÉPES ÚJSÁG

Félegyházi László festőművész

1021

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, DEBRECENBEN ÉLŐ FESTŐMŰVÉSZ ALKOTÁSAI:

Akt

Kislányportré

kora-halotti mas
arcomra érdes é
ma tán még fér
tündöklő mellec

Úton

Ha ki útját veszi
erdő sűrűjének:
azt botlatja hullt ág,
abba bokor tépked.

Sajognak sebei,
mégis vigasztalja:
nem az Erdő veri —
csak tövise, gallya ...

forgóba
Karcag alá —
a Morgóba.

Híres csárda,
ütött-kopott
hét szál legény
iszogat ott,

fogja száját
a nótára,
teszi lábát
a kótára.

Télegyházi László, festő

Kl. m. : 4. o.

Ш.м. : 3.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1974 – 6
ALFÖLD

Félegyházi László

1021

Félegyházi László: Ülő nő (1930)

63

ken a próbákon, de még tisztelettudó hallg
jegyezte meg, hogy az a mélypont, amiko
deklődnek.
Valami változásra kellett gondolnia végül
gató-író nyilatkozatában különösen egy m
a közéletben is szerepelni, színházat is ve
hogy ez ne az írás rovására történne.

Ezekután nem hatott meglepetésként az ig
főrendező, *Lendvay Ferenc* is távozott. Így
tek felemásra az évadeleji bemutatók. A
akkor a művészi munkában továbbra is é
történt az új igazgató, *Kertész Gyula* kine
a színház főrendező nélkül maradt az évad
rendező nélkül. Vagy félállásban voltak itt a rendezők *(Nagy András László, Kuszt József)*, vagy mint vendégek szerepeltek *(Várady György, Félix László)*. Egyik sem mondható szerencsésnek, különösen az előbbi nem, akár a színészek közösséggé formálódását tekintjük, akár pedig a pontos, fegyelmezett, gondos együttes-munkát. Nem csoda végül is, hogy az évad olyanra sikeredett, amilyenre: gyengére.

2.

Túlzás volna ugyanakkor mindent a személyi változások körüli bizonytalan helyzettel magyarázni. Hiszen az új igazgató kész helyzet előtt állt azzal, hogy túl az évad felén vette át a színház vezetését. Megszüntetni természetesen nem tudhatta azokat a gondokat, amelyek nem nagy túlzással égetőeknek mondhatók. Közöttük a legégetőbb, hogy kevés az igazán jó színész, még kevesebb a jó teljesítményekre képes színésznő, de még ennél is kevesebben vannak azok, akikben legalább bízni lehetne, hogy valamikor jó színész lesz belőlük. Vagyis az idősebbek, a negyvenévesek után nem látszik az a mezőny – különösen nem a harmincasok, de a húszévesek körében sem –, amelyből nem is olyan sokára a színház vezető művészgárdájának ki kellene nőnie. Hogy nincs egy igazi tragika vagy naiva, hogy hiányzik a buffó-, a primadonna-, a szubrett- és a hősszerepek színésze, említeni is fölösleges talán a fentiek után. Mint ahogy azt is, hány kitűnő művész távozott Debrecenből az utóbbi időkben, s nem biztos, hogy nem lehetett volna itt tartani őket.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Elegyházi János

1977 MÁJ

Alföld

1021

ehunyt szemmel feküdt –, hogy Szűcs
iek figyelték a Madaras mellett guggoló
melte a kezét, és úgy nézte a tőle arasz-

a szájához vitte, nem sietett vele, ne
éhes, egyszerűen csak nincs kedve enni,
a többiek nem figyeltek rá. Harapott a
ötlanul ettek tovább, úgy tűnt Madaras-
elindult volna ide – sokáig gondolko-

Amióta az apja nincs otthon, a biciklivel
a biciklire, és a tanyáról – ott laktak, a
isvárosba. Szűcs Annáék háza előtt állt
orgott körbe-körbe . . .
ában nem vett észre senkit. Nem tudta,

SAJTOFIGYELO
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1977. MÁJ

Feleghári László
Alföld

1021

igerem, többe nem fogok
csillagnak könyörögni.

HAMAROSAN

Most már hamarosan kipusztul
az ablakomat mosó tenger;
tán akkor tépem gátaink
először egész életemmel.

Hol a műutak...

Hol a műutak tenger
madártestből kiverve,
lánctalpas szörnyek járnak
a moslékos vederre,

ahol a búzaszemből
kikelnek vaskeresztek,
s a kardból-kerítések
az égre fölmerednek,

hol kéztördelve jajgat
az ember s embert faggat:
hogy te, tán te akartad,
s mind fejét rázza, hallgat;

Honnan az óriás talp
tipor csöpp termeszekre,
jaj, fölérünk-e egyszer
az átkozott hegyekre?

alföld

IRODALMI ÉS MŰVELŐDÉSI FOLYÓIRAT 1977/5

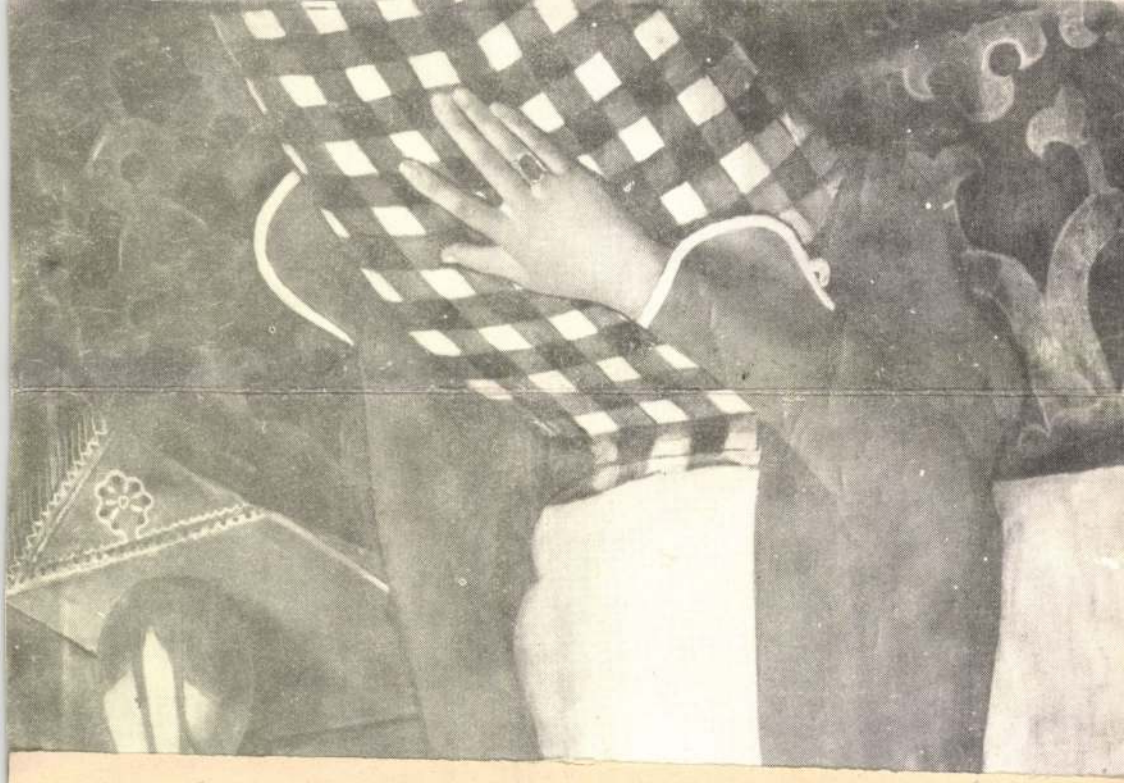

Félegyházi László, testő

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMondó
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728
Fellegházi László
1977 MÁJ
Alföld

1021

IRODALMI ÉS MŰVELŐDÉSI FOLYÓIRAT 1977/5

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Fehérvári László

1977 MÁJ
Alföld

1021

58

t és r
s mel
rszak
ben
l azt
ulajd
lom
nyala
onlóan, szinte látványos terepül szolgált
, lendítő és gátló folyamatainak. Mind-
enő késésből, a mostoha szegénységből
l: ez a vidék mélyebben belekötődött a
úlsó partján elterülő országrész. Így és
em a különösség jegyei formálták a

érlelődő tehetség. Az írói világ mind
ek birtokában Mocsár most Debrecen
óság és megújulás dacolásából és fej-
dot veszi szemügyre. Testközelbe hozza
r történelem leghatalmasabb sorsfordí-
n kell vezetnie a szálakat. Kétszeres ok
. Munkájában sok félig kimondott kér-
juk. Várhatunk-e aztán többet is, mást
tgetem a sejtést és a reményt. Mocsár

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 338-068, 337-748, 340-726

Fényházi - László

1977 MÁJ

Alföld

1021

sz
A

ozz
Má
ola
Átm
szer

gtel ... össze a fák, a kelle-
a kezdtek kiabálni.
hallotta még Madaras, mielőtt nyakig

amikor egyenként ellökték magukat a
visszakiáltott: – Húsz perc alatt le-
knál... Utána megyünk Madarasék-

nyelvhez. Ráhasaltak a homokra, a lá-

an Madaras?
kanyarodó folyót. Most félelmetesnek
kács beszaladt a vízbe, és tehetetlenül

Takácsnak.
úszott. Próbálták felidézni: ki kit lá-
mondtak egymásnak.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
BELFÖLDI HÍRADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 NOV 10
HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Félegyházi László
Munkácsy-díjas festőművész

1021

Vencsellei István fotófantáziája

Megnyitották Félegyházi László kiállítását

November 8-án, csütörtökön, délután a Medgyessy teremben nagyszámú érdeklődő jelenlétében *Szöllősi Gyula*, a megyei tanács művelődésügyi osztályának vezetője nyitotta meg Félegyházi László Munkácsy-díjas festőművész kiállítását. A tárlat november 24-ig tekinthető meg, hétköznap fél kilenctől délután hat óráig, szombaton kilenctől két óráig. A kiállítás olajképeket mutat be.

A

MEDICOR

FELVÉTELRE KERES

LAKATOS, ESZTERGÁLYOS, MECHANIKAI-MŰSZERÉSZ SZAKMUNKÁSOKAT, FÉRFI BETANÍTOTT MUNKÁSOKAT ÉS FÉRFI NEM NYUGDÍJAS PORTÁSOKAT.

JELENTKEZÉS:
a gyár
munkaügyi osztályán,
Hámán Kató utca 98. sz.

Katonaviselt érettségizett férfit gépszedő átképzősnek, betanított munkakörbe férfi- és női munkást, segédmunkást, valamint nyugdíjas portást, éjjeliőrt felvesz az Alföldi Nyomda, Böszörményi út 6.

Kubikosokat, segédmunkásokat, betonozókat azonnali belépéssel

SZ–100, T–100
ALAPGÉPEKET ÉS DÓZE
AZONNAL SZÁLLÍ

vállalatoknak, mezőgazdasági nag
jövő évre előjegyzést is elfo

MEZŐGÉP

horti gyáregysége

Cím: MEZŐGÉP, Hort
(Heves megye), Kossuth
Telefon: 4, 20.

Dolgozókat alkalma

A Siketek Általános Iskolája és Nevelőotthona, Széchenyi u. 60. felvesz közgazdasági technikumot végzett, könyvelői képesítéssel, élelmezésvezetőt helyettesítésre,

Egy fő Mul
szünk. Jelentk
zelő Vállalat
Böszörményi ú
A TIGÁZ d

1021

Félegyházi László

Félegyházi László: Csokonai

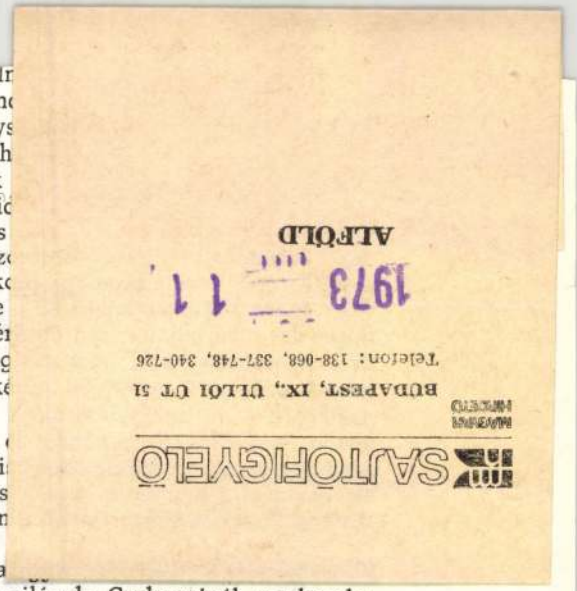

em kallódik el, s valamikor valaki ítéletet mon
iszem, Csokonaiban akkora rugalmasság, mélys
volt, hogy ha testileg is halhatatlan maradh
zete, hanem mindig, azóta is a legnagyobbak
nai úgy szerette ezt a világot, hogy minden i
éggel, olyan bájjal hordozta a halandóság s
eiben annyiszor emlegetett felvilágosodott filoz
inak, technikájának, verselésének ma is akk
agyobb költő lehetne ma is, akinek lenne ereje
nt ellesni. Mert Csokonai művészete, én úgy é
azóta eltelt évszázadok költészetének hajszálg
dani: véleményem szerint Petőfi sem volt k
a zseniális költőnek vívmányait. Meglehet,
olt rá ideje. Csokonai hallatlan racionalizmusa
tikai játékossága felosztott örökség lett azóta i
nki szemelgetett belőle, romantikusok és klass
e l l e m egésze rejtve maradt. Mint a felszín
s elszintelenedik a felszín fényében.
egyik összetevője talán éppen ez: hogy azóta
st, vagy ha nem szabadabb, hát tisztázottabb világok. Csokonainál az abszolu-
iszonyatos nyomása, a maradiság feudális magyarsága, a szűkösség, a mérhe-
l lassú és rossz tájékozódás a költészetben sem igen tett lehetővé munkameg-
. Csokonai kis költői műhelyében úgy dolgozott világfordító eszméin, mint a
gosodás nagy kísérletező-spekuláló tudósai. Intuitív módon, mindent vállukra
másról alig tudva. Hatalmas költői gyakorlatból emelődött ki az a néhány nagy
mit a művelt magyar olvasó általában ismer. De a háttérben az alkalmi, a *gya-*
a tréfás-játékos-elmélkedő, az episztoláris költészet olyan gazdagsága, a nagy
költői előtanulmányainak, előképeinek olyan változatai, amelyek tanúsítják:
nai a költészetben, akár az élőbeszédben-pipázásban-borozásban – *otthon* volt.
ak, barátainak, mecénásainak, s a távoli jövőnek írva. Csokonai egész élet-
a rokokó legösszefüggőbb naplójaként olvasható, lapról lapra, napról napra.
részletességgel és játékossággal, olyan hetyke őszinteséggel, hogy mai értelem-
ve, az azóta kialakult személytelenebb hagyományok tükrében dilettantizmus-
inősülne.
hát azóta is voltak csontig őszinte nagy költőink, Petőfi, Ady, József Attila.
nainál azonban a *napló* szinte fiziológiai őszintesége van meg, az önelemzés
ába nem csap át. Természetes költő a rokokóban? Csokonai nagy ellentmon-
ak egyike. Mert ez a költészet az ellentmondások kényszerű dialektikájában
Gondoljunk csak arra, micsoda ideológiai káosz élhetett Martinovics apát úr
! Vagy József császárében! Vagy Robespierre-ében! A tennivalók és szükség-
égek micsoda labirintusa! Hát Csokonaiban, a kálvinista Róma szűkkeblűségé-
gyan szárnyalhatott fel ez a felvilágosult franciákat-angolokat megszégyenítő
ika? Ismét csak: a kényszerből. Csokonainak a maga rövid életében meg kel-
sérelnie minden költészet lényegét: a törékeny harmóniát. Életmód, rendeltetés,

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJDÚ B. N.

Félegyházi László

1975 SEP 23

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ: VAGONGYÁRI TŰZKOVÁCS

1021

az Üzemi Távlat 1975. augusztusban

én m
rész
szoló

t mo
id.
etésé
imunk
A gyá

t mo
özv. I
tatásá
ban r
ádozója és testverei.

alommal tudatjuk, hogy
E ANDRÁS, az Állami
nyugdíjasa 77 éves ko-
nyt. Temetése f. hó 25-
tők délután 1 órakor
emető I. o. ravatalozó-
házi szertartás szerint.
felesége, gyermekei,
jei, unokái és rokonai.
brecen, Bellegelő 486.

terméből, polgári szertartás szerint. A gyászoló család. Lakás: Debrecen, Bellegelő 479.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy NAGY ISTVÁN volt műszerészmester 84 éves korában elhunyt. Temetése szeptember 26-án, péntek délután 2 órakor lesz a Köztemető I. o. ravatalozó terméből, egyházi szertartás szerint. A gyászoló család. Lakás: Homok u. 111.

A HAJDÚ-BIHAR MEGYEI TANÁCSI
ÉPÍTŐIPARI VÁLLALAT

8 Félegyházi László: Piros blúzos lány, papír, pasztell, 69 × 49 cm, 1962 (fotók Kopasz Árpád)

A művészetszervező műv

Beszélgetés Luzsicza Lajossal

1

– Érsekújvári születésű festő esetében kikerülhetetlen a kérdés, hogyan hatott pályaválasztására és munkásságára Kassák Lajos.

– Nemcsak egy festő, de minden ember életében meghatározó a gyerekkor. Érsekújvár nálam döntő szerepű. Igaz, Kassákot személyesen csak később, Pesten ismertem meg, de gyerekkoromban szelleme benne volt egész Újvárban, az ottani kulturális életben. Kassák is körülbelül annyi ideig élt a szülővárosában, mint én, élete első tizenhét évét töltötte ban nagy tisztelői, de persze olyanok is, akik nem szerették.

– Vagy nem értették...

– Azt hiszem, inkább a keménysége, a szigorú magatartása miatt voltak bírálói. Nem mint művésznek, hanem mint embernek. De ami az én akkori korosztályomat, a fiatalokat illeti, egyértelműen európai nagyságnak, a város kitűnő fiának tartottuk.

– Már akkor követendő példa volt?

– Bennem most már összemosódik az egykori diák távoli rajongása és a későbbi személyes kapcsolat. Pesten ismerkedtünk meg az ötvenes években, s egészen közelről láthattam a kínlódását, szenvedését, ahogyan bezárkózva élt a Bécsi úti lakásában, és nagy szeretettel, szinte áhítattal mutogatta azokat a kis rajzokat, amelyeken természetelvű ábrázolással próbálkozott.

– Nagyon érdekes lehetett közelről látni ezt a küzdelmet, hiszen Kassák művészi fejlődésének jellegzetes vonása, hogy ellentétben a többi konstruktivista művésszel, akik a természetelvűségtől jutottak el az elvont geometriáig, ő megfordította a folyamatot...

– Olyan erős egyéniség volt, hogy megengedhette magának. De tegyük hozzá, amikor ő a természetelvűséghez fordult, itt, Magyarországon a kultúrpolitika azt tette kötelezővé.

– Önnél viszont a természettel való kapcsolat a gyerekkor alapélménye, amelyhez egymást követő művészeti tendenciák közepette mindvégig hű maradt. Ilyen erősek a gyökerek?

Félegyházi László, Munkácsy-díjas festő-grafikusművész 7./Folytatás.
Tóth Béla: A szőnek mestere, Félegyházi László festőművész.

7 **7** Félegyházi László: Szőke nő, olaj, falemez, 53 × 37 cm, 1945

Művészet, 1987. szeptember, 19-old.

Félegyházi László Munkácsy-díjas festő-grafikus művésze 6. Folytatás
Tóth Béla: A színek mestere, Félegyházi László festőművész.

6 Félegyházi László: Kisfiúfej, papír, pasztell, 33,5 × 26 cm, 1949
6

Művészet, 1984. szeptember, 18–old.

Félegyházi László, Munkácsy díjas festő grafikus művész 5. folytatás
Tóth Béla: A színek mestere, Félegyházi László festészete. ./.

5 **5** Félegyházi László: Ablak előtt, olaj, vászon, 80 × 60 cm, 1968

Művészet, 1987. szeptember, 18-old.

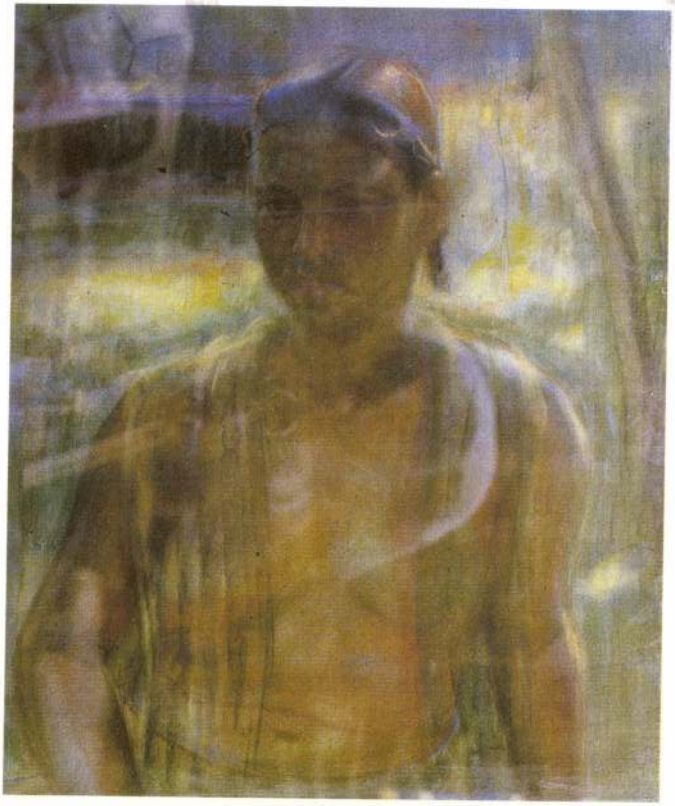

zolid barnának és zöldnek rendkívül azdag árnyalású harmóniája uralkodik ársonyos melegségben, puhaságban, zinte annak jelzéséül: szereti, amit csiál. Képei előterében emberek, szép női lakok, félaktok állnak, jelezve mesterükek azt a tulajdonságát, hogy csak a zép, csak a harmonikus érdekli. A terészet elemei, a fák, a növények csak int az alakok környezete, az atmoszféra, szűrt árnyékok, fények megteremtői zerepelnek *(Mosakodó cigánylány, Önrckép)*. Ez volt Félegyházi legharmoniusabb, valamennyi művészi adottságát cenben három festő is havi ösztöndíjat kap a művelődés minisztériumától, s ezek egyike Félegyházi. Ennek viszonzásául küldte be az 1950-es I. Országos Kiállításra *Bútorgyári sztahanovista* című festményét. Ekkorra már a politikai változások következtében jelentős változások mentek végbe művészeti életünkben, a művészeti felfogásban. Előretört a szocreál felfogás és gyakorlat, amelyet ma inkább a kisrealizmus szóval emlegetünk. Mint tudjuk, ez irányzat a hétköznapi élet, a munka képviselőinek, elsősorban hőseinek ábrázolását kívánta meg, az alkotás

Félegyházi László Munkácsy-díjas festő-grafikusművész 2.) folytatás.
Tóth Béla: A színek mestere, Félegyházi László festészete.

2 Félegyházi László: Önarckép, falemez, olaj, 2 59 × 41 cm, 1953

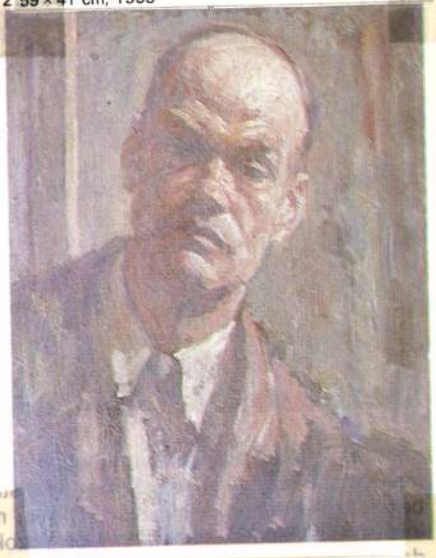

Művészet, 1987. szeptember, 16-old.

Félegyházi László, Munkácsy-díjas festő-grafikusművész. 4. Folytatás
Tóth Béla: A színek mestere. Félegyházi László festőművésze.

4 **4** Félegyházi László: Román leány, papír, pasztell, 69 × 57 cm, 1949

Művészet, 1984. szeptember, 17. old.

5

Félegyházi László, Munkácsy-díjas festőrzete.

3.) Folytatás

3 **3** Félegyházi László: Ülő kislány, olaj, vászon, 80 × 60 cm, 1943

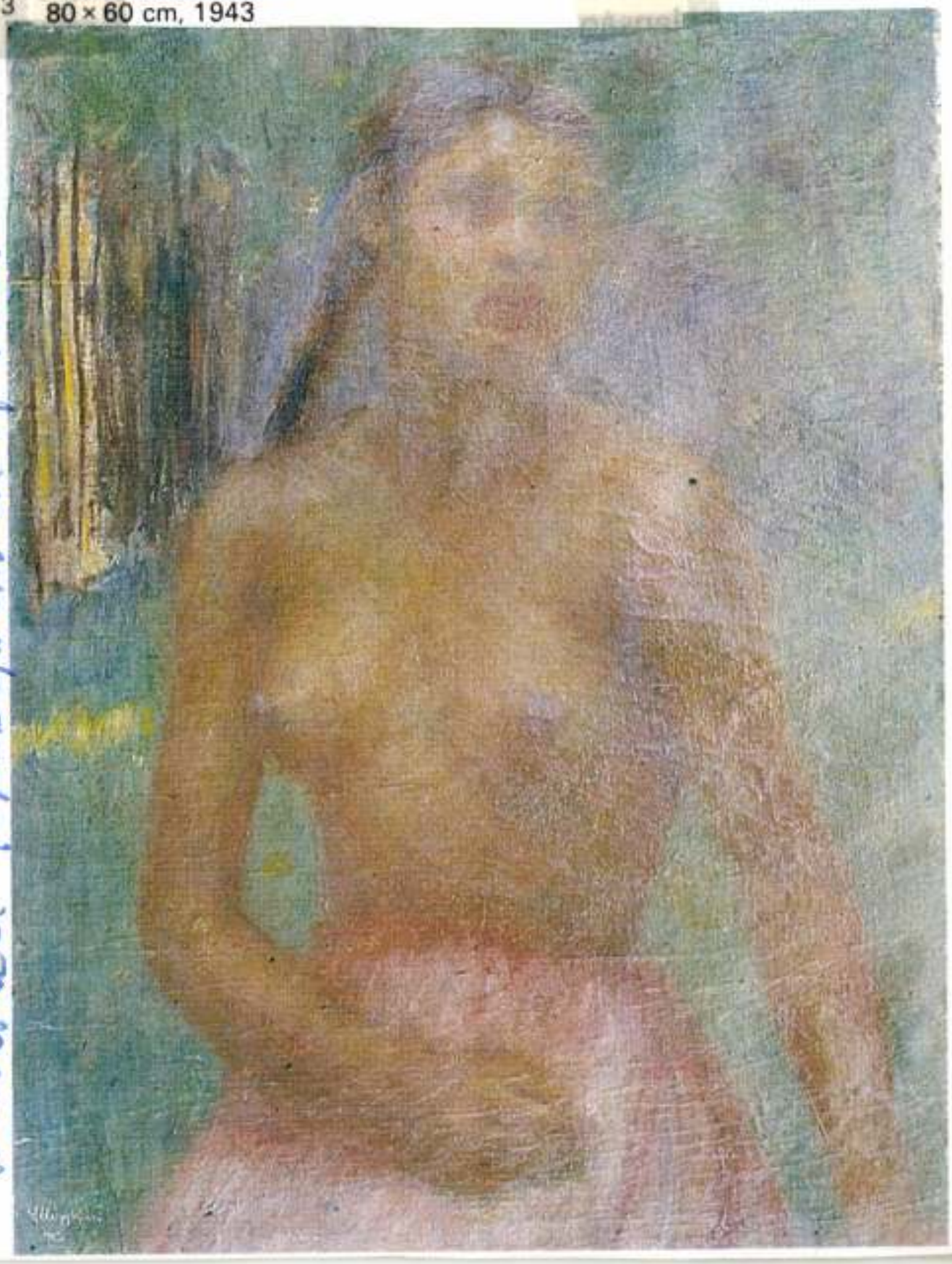

Tóth Béla: A kinek mestere. Félegyházi László festőrzete.

Művészet, 1987. szeptember, 17-old.

6

Félegyházi László, Munkácsy-díjas festő-grafikusnövere 1.) Folytatás

Tóth Béla: A színek mestere, Félegyházi László festésmete.

1 1 Félegyházi László: Bútorgyári sztahanovista, olaj, fa, 121 × 89 cm, 1950 (fotó Somfai István)

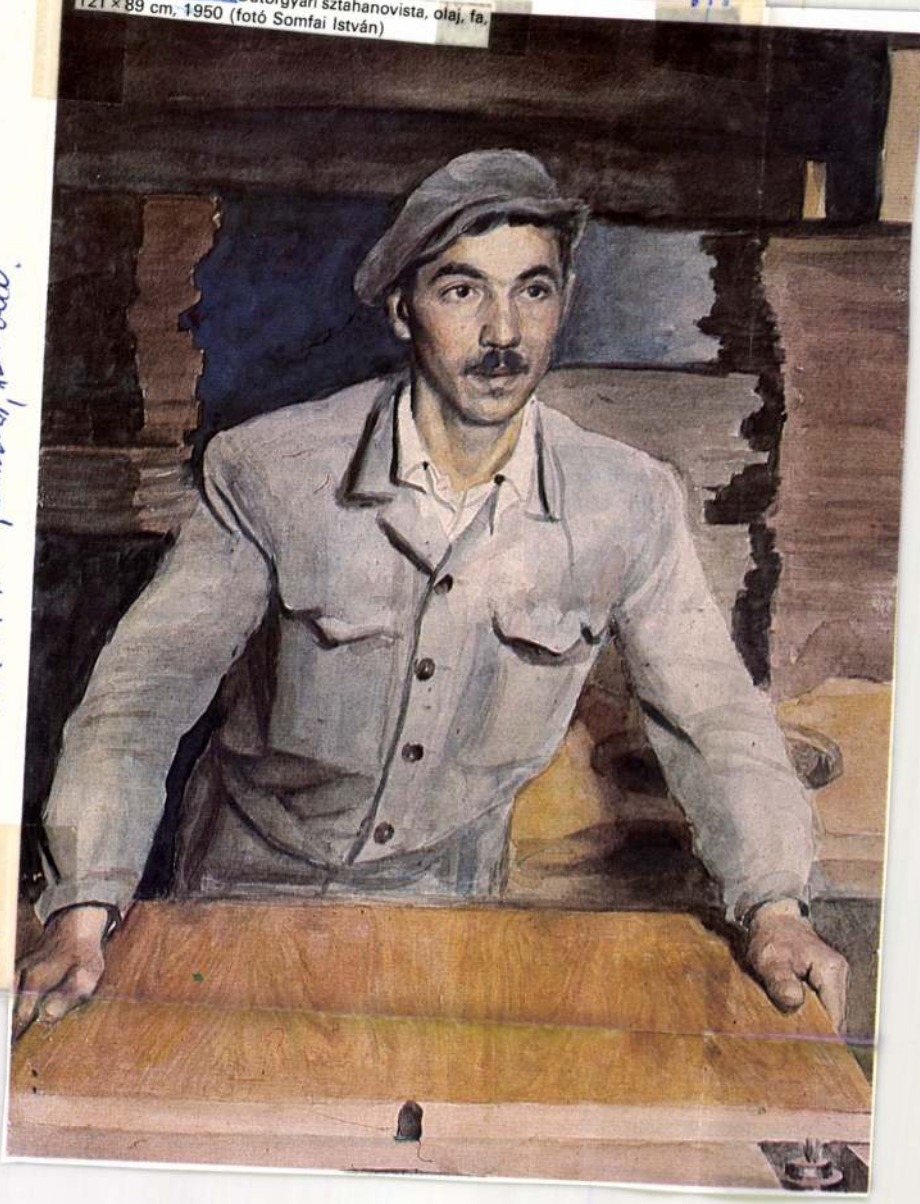

Művészet, 1987. szeptember, 16-old.

ealista" irányza
kifejezést ez es
ódszerként, han
ól az ábrázolásm
g megismerésér
llnak. Az itt bem
ebbeli törekvése
való viszonyukb
állítják középpo
az itt kiállító mű
é forduló, mindi
rtásról volt meg
énvvilágának –
öznapisága" vol
módosult, hiszer
kultúra értékei v
lmásy Aladár, Ne
egyetemes kultú
veikben. Ennyib
, s ezzel módos
játszott szerepe
élők piktúráján
ngja, akikről korá
olyan ízeket kín
a „couleur local
go meghatározá
„nem a szépet k
dráma felszínén k
ahonnét kisugárz
gy mondjuk, a dr
ség sugárzik Fod
t sűríti képi keretb
képi elemeket eg
felfogható motívu-
a látványt, s fantá-
ok között logikailag
runkban a nyugta-
már természetessé
ndennapok szorgos

Félegyházi László
1022 festőművész

művészet

SIMON ZOLTÁN

A szépség elkötelezettje

(FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ HETVENÉVES)

Félegyházi Lászlóhoz nem illik az ünneplés. Nehéz elképzelni, amint köszöntőket hallgat, gratulációkat fogad. S ha mégis megtenné, bizonyára így reagálna a jókívánságokra: a hetven év nem érdem, hanem állapot; egy kis szerencse meg egészség kell hozzá, s ez igazán nem ok a tisztelgésre. Tiszteljük csak a halottakat.

Így vélekedni: szuverén joga. Az viszont a mi – nem kevésbé szuverén – jogunk, hogy mégis megemlékezzünk róla, s a hetven év ürügyén felidézzük életútját, még inkább művészetének különös világát, senkivel sem rokonítható egyéni karakterét. Mert mi tagadás: számomra elsősorban e színpompás festői életmű különössége, egyedisége a megragadó. Az, hogy jellegzetesen modernnek hat, mégsem lehet egyértelműen egyetlen 20. századi stílusirányhoz sem kapcsolni, sőt valamiképp a modern jelző sem illik igazán hozzá, noha a plein air, a novecento, az impresszionizmus és az expresszionizmus néhány stílusjegye egy-egy alkotói korszakában uralkodónak látszik.

Legtöbben impresszionistának tartják – főleg az utóbbi húsz évben készült művei alapján –, de ez a vélemény csak annyiban helytálló, hogy Félegyházi elsősorban a színek mestere. Ám ahogy a színekkel bánik, ahogy a felületet alakítja, a perspektívát kezeli, az már inkább az expresszionizmusra emlékeztet. De ismét csak emlékeztet, és nem azonos vele sem világlátásában, sem festői céljaiban. A színek kavalkádja, a látszólag szeszélyesen kavargó formák és vonalak láttán olykor absztraktnak is nevezhetnénk, ha néhány másodpercnyi figyelem után szemünk nem hívná elő az amorf foltokból a művet ihlető konkrét látványt. Vagyis: bármerről közeledünk Félegyházi életművéhez, bármilyen stílusiránnyal próbáljuk azonosítani, valamilyen módon mindig rendhagyónak bizonyul.

Nem kevésbé szokatlan – és váratlan fordulatokkal tarkított – életútja sem, amely inkább lehetőségeiben bizonyult gazdagnak, mintsem eseményekben és tartós sikerekben. Mindig többet ígért, mint amennyit beváltott, s mindig mást hozott, mint amire reménnyel biztatott.

Félegyházi Glatz Oszkárnak volt jeles tanítványa. Tőle a főiskolán, a magyar és az európai festészet nagyjaitól pedig az életben mindent megtanult, amit egy festőnek tudnia érdemes, sőt tudnia kell, mert – mint maga is vallja – alapos mesterségbeli felkészültség nélkül nincs igazi művészet. Kiemelkedő kvalitásaira korán felfigyeltek, nyitva állt előtte az alkotói pálya, de ő Debrecenbe jött tanítani. Először úgy látszott: vidéki tanárkodása nem jelent hátrányt. 1932-ben Szinyei-díjjal jutalmazták, ám később mégis háttérbe szorult, mint ahogy az 1950-ben kapott Munkácsy-díj is pillanatnyi – bár jelentős – sikernek bizonyult.

Talán személyes és személyi okok is belejátszottak ebbe a sikerelhallgatás-láncolatba, de legalább annyi szerepük lehetett maguknak a műveknek is. Ugyanis Félegyházi festészetének különössége nemcsak abban van, hogy nem lehet egyetlen sítlusirányhoz sem kötni, hanem abban is, hogy – néhány képét leszámítva – nem lehet műveit konkrét társadalmi, történelmi eseményhez, sőt meghatározott helyhez sem kapcsolni. Megjárta Párizst, gyakran tartózkodott Nagybányán, majd fél évszázada Debrecenben él, kedvenc

séges, amivel nemigen rendelkezem; de hát ezzel nem állok egyedül. Már régebben el szerettem volna kezdeni egy regényt – megtörtént esemény hívta fel rá a figyelmemet – magyarokról, ruszinokról, lengyelekről, románokról, szerbekről, szlovákokról, a bukovinai csángókról. A regény Brazíliában – Sao Paulótól 1500 kilométerre az őserdőben – játszódna. Ez az anyag már annyira foglalkoztat, hogy szinte félek elkezdeni, egyre csak halogatom a megírását.
Kész van viszont az *Üvegharangok* című filmforgatókönyv, amelyet Újlaki Tóth János filmrendezőnek írtam, de hasonló témakörben a közelmúltban fejeztem be egy kisregényt is.

nyári tartózkodási helye Kisar, ám e változatos vidék jellegzetes világa annyira nincs jelen képein, hogy akár ki se mozdult volna műterméből. Ilyen tárgyi, ikonográfiai értelemben nincs jellegzetes nyoma művészetében a kornak sem. És ez a kettős hiány már annyira szembeötlő, hogy magyarázatot kíván, s azt gyanítom: ha ezt sikerül kielégítően megadni, érthetővé válik életművének különössége s ezzel együtt jelentősége is.
Mint a művészek általában, Félegyházi is szenzibilis alkat. Élénken és hevesen reagál a társadalom, az élet, a természet minden jelenségére, minden rezdülésére. Ám ahogyan ezeket a benyomásokat feldolgozza, művé formálja, ahogyan a látványt rögzíti, az már csak őrá jellemző. Mert az a megállapítás, hogy szenzibilis alkat, csak fele az igazságnak. Félegyházi nemcsak érzékeny, hanem egyenesen túlérzékeny. Könnyen sebezhető! Ezért számára az alkotás mindenekelőtt védekezés. Ellenállás és szembefordulás mindazzal, ami a világban és az emberben gonosz, rút és barbár; mindazzal, ami a művészetben diszharmonikus, groteszk és sokkoló. Megnyugvást keres és megnyugtatni akar, s ezért a szépet mutatja meg. A szépséget, amely már-már száműzetett a világból, s kiveszni látszik a kortársi művészetből, de ami mégis létezik, csak meg kell keresni az összekuszált, torzókká töredezett, bemocskolt emberi lélekben, és a civilizációs szennyel elborított természetben.
Félegyházi László majd fél évszázada makacs következetességgel keresi és művekben rögzíti a megtalált szépet. „Korszerűtlen", helyesebben: nem divatos törekvés ez. Legalábbis napjainkban nem. Ugyanakkor a klasszikus művészeti eszménynek ez volt a központi magva: az alkotó még a rút mellett is felmutatta, ábrázolta a szépséget, illetve minden esztétikai minőséget a szép korrelációjaként fogalmazott meg. Messzire vezetne annak kibogozása, hogy miért és miként bomlott fel ez a rend; mennyire és meddig indokolt – mert funkcionális és adekvát kifejezési eszköz – az avantgarde új formarendje és értékhierarchiája. Számunkra csak az a fontos, hogy Félegyházi – művészetének lényegét tekintve – sohasem azonosult igazán a modern művészeti törekvésekkel, hanem megmaradt a klasszikus szépségeszmény hívének, s a szépet ott találta meg, ahol azt már a régiek is mindig megtalálni vélték: a természetben és az emberi testben. Ezért rögzítette olajba, krétába, pasztellbe a virágok százait; ezért kedvenc témája a fiatal leányarc, az akt; ezért hajol közel a valósághoz, fordul a részletekhez; ezért ábrázolja – a zsivajgó természetet.
Aki ismeri Félegyházi László festészetét, annak nem kell külön bizonyítani, hogy „konzervatív" művészeti eszménye nem jelenti azt, hogy kifejezési eszközeiben is hagyományos. De azt igen, hogy sohasem a divatot követte, s a modern festészet formavilágából csak azt és annyit vett át, amennyire szüksége volt ahhoz, hogy az örökké változó világban megragadhassa a számára és szerinte fontosat, hogy kifejezhesse a szépséget szépelgés, az érzelmet érzelgősség nélkül.
A harmónia, a derű ritka és tünékeny vendég korunkban. „Az Öröm illan, ints neki" – gordonkázza Tóth Árpád. De a festő ezt nem teheti. Neki képpé kell formálnia a pillanatot, ábrázolnia kell a futó percet, a fény egyetlen villanását is. Félegyházi úgy alakította eszköztárát, hogy képes legyen rögzíteni, kifejezni a zsivajgó természet minden rezdülését, a fényben felizzó színek káprázatos játékát.
Gyorsan, megszállottan dolgozik; féktelen iramban viszi fel az anyagot az alapra, mintegy versenyre kelve az illanó örömmel és szépséggel. Képei ezért hatnak virtuóz rögtönzéseknek, holott valójában nagyon tudatosan érlelt, már-már kiszámított minden részletük. Nem is lehet másként, hiszen aki a szépség elkötelezettje, annak be kell tartania a művészet törvényeit, formát kell adnia a formátlannak, s harmóniát kell teremtenie a diszharmóniában.
Ha a kritika, a mecenatúra nem is vette mindig észre, s nem méltányolta érdemeinek megfelelően Félegyházi László festészetét, a közönség ösztönösen „ráérzett" e művészet lényegére, felismerte benne a derű, a szépség üzenetét. Ez a szokatlan – az általános gyakorlattal ellentétes – befogadói magatartás szükségszerű következménye Félegyházi művészi hitvallásának, alkotói gyakorlatának. Annak a „korszerűtlenségnek", hogy makacsul kitart a szépművészetek klasszikus értelmezése mellett egy olyan történelmi periódusban, amelynek alkotásaiból lassan elmaradt a szép, s hovatovább egy részéből kiszorulóban van a művész is.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ

A mesterséget tudni kell!

Általános probléma ma a művészeti kérdések tárgyalásánál és a legújabb művészeti irányok vég nélküli vitáinál *a képzőművészeti felkészültség.**
Mi lehet ennek az oka?
Miért éppen most annyira időszerű?
Szerintem az utóbbi három-négy évtizedben létrejött művészeti irányok, „izmusok", a lényegesen megváltozott arcú képzőművészet érthetetlen vagy legalábbis annak látszó kifejezési formája önkéntelenül is egy bizonyos mértékű hiányosság érzését keltette fel. Innen a bizonytalanság az értékelésnél, és egy kétségtelen és nem jelentéktelen szakadás a befogadásnál, a mű és a szemlélő között. Ugyanis a mű spontán hatása és félreérthetetlen igénye – amit támasztani akar kifejezési formáinak teljességével a modern alkotások egy részével – szétkuszálódik. Itt áll be aztán a kétely, hogy talán *a közlési formák körül van a baj.* Nincsenek a művészek – vagy legalábbis igen sokan közülük – a felkészültség olyan fokán, hogy újszerű mondanivalójukat pontosan és félreérthetetlenül közölni és átadni tudnák. Ha visszatekintünk a műtörténelmen, azt látjuk, hogy *az egyes korok kiváló mesterei feltétlenül rendelkeztek* azzal a *korszerű felkészültséggel,* amelylyel zavartalanul közölni tudták azt, amit kifejezni akartak. Giotto, Mantegna, Botticelli, Leonardo, Greco, Valesquez, Rembrandt... és később Renoir, Degas... stb., mind birtokában voltak annak a készségnek, ami *akkor* kielégítette a legmagasabb igényt, és lehetővé tette később is, hogy művészetük ne álljon elszigetelten, ne csak kevesekhez szóljon. Mit jelent a korszerű felkészültség?
Bizony nagyon sokat. A naturalizmus és impresszionizmus olyan valóságszemléleti formát épített ki, ami mellett nem lehet mint meg nem történt valami mellett elmenni. Megszerezni ezt a formai készséget nem könnyű. Élni eszközeivel egy későbbi korban még nehezebb. Rengeteg kínlódást, sőt sokszor unalommal is vegyesen feszülő idegmunkát és látszólag lassú eredményt jelent. Pedig végeredményben csak eszköz, ami nélkülözhetetlenül szükséges, de nem önmagáért való. Megszerzése, pontosabban megtanulása közben a problémák tömegével találkozunk, amelyek sokszor ellenkezni látszanak egymással, különösen – mint említettem – a naturalizmus és impresszionizmus után. Arról van itt szó, hogy egy egész képfelületre kerülő teljes jelenség maradéktalan egységét kell visszaadni. Persze ez szinte lehetetlen, a színbeli oldottságot és a formai megjelenítést is tekintve. Hogy ez ennyire így van, nem kisebb példa, mint Ferenczy Károlyé bizonyítja, akinek munkáin nem nehéz felfedezni a feladattal való nemes viaskodást. Nyilvánvaló: a kérdést nem lehet megkerülni, helyesebben: kikerülni. A zavar egyik oka abban rejlik, hogy ezt ma sokan megpróbálják. Talán ebből keletkezett a nagy szakadék.
Az impresszionizmus után következő „izmusok" is főként akkor kezdtek elszigeteltté válni, amikor képviselői egyre kevésbé gondoltak a felkészültséggel való nekiindulásra, és csak a kifejezésre, a mindenképpen való új kifejezésére törekedtek. Azok a művészek, akik az ábrázolásban igen messze eltávolodtak a természettől, de az indulásnál – pályájuk kezdetén – még úgynevezett „akadémián" tanultak (nálunk Kernstock, Rippl-Rónai, Vaszary stb.) még elrajzolásaikban és torzításaikban is meggyőzőek tudnak lenni, és egyáltalán nincs hiányérzetünk műveikkel kapcsolatban: tudásuk, felkészültségük nyilvánvaló. Művészet és artisztikum közt legtöbbször felismerik a határvonalat, és *nem esnek az artisztikum bűvöletébe,* ami csak a felületek rendezéséig megy el, és nem a mélységek, a belső rend kifejezéséig.
A modern művészet – még az absztrakt is – úgy érzem, sokkal gazdagabbá és hitelesebbé tudott volna lenni, ha akik csinálják, kellő felkészültséggel rendelkeznek; sok unalmas és üres kép maradt volna el közülük. Hiába, be kell vallanom, hogy még legkivá-

* Részlet Adler Miklós festőművész katalógusának bevezetőjéből. 1948.

lóbb képviselői: Picasso, Braque vagy Paul Klee munkáinál is az a helyzet, hogy ha már a tizedik képet nézzük tőlük reprodukciós albumokban – Bernáth Aurél szavaival: „Húszasával is nyugodtan lapozhatunk" – és nem térünk vissza, mint az igazi Nagyoknál, ahol éppen fordított a helyzet. Nem akartam az eddig elmondottakkal egy percig sem azt állítani, hogy a felkészültség minden, de ha hiányzik – még kitűnő adottságú művészeknél is –, minden kétessé válhat. Ezért nem tudom elfogadni azt, ha a gyerekrajzokról mint művészi tevékenységről beszélnek, és igen veszélyesnek tartom az ezzel való érvelést a modern művészet mellett. A művészet és artisztikum igen káros összekeveredése ez. *Véletlenekre alapított alkotással nem állhat elő az, aki komolyan veszi a legmagasabb emberi teljesítmények értékeit.*

Nem kell félteni az igazi tehetségeket az ellaposodástól, ha különösen kezdő éveikben elmélyedő és sokszor talán száraznak ható tanulmányokat folytatnak is. Enélkül később állnak elő a nehézségek, amelyeket nagyon nehéz már pótolni. Az elmélyedő keresés különben is legtöbb esetben az új utakra való rátalálást szokta eredményezni, és itt végtelenek a lehetőségek még mindig. *A műtörténet nagy mesterei sohasem a stílusok kialakítását forszírozták pályájuk kezdetén,* hanem – éppen fordítva, mint ma – stílusuk kezdő tanulmányaik fejlesztésén szervesen és természetesen alakult ki és mélyült el. Meggyőződésem, hogy Csontváry nagyobb tudással és művészi kultúrával nem mutatott volna olyan irtózatos ingadozást a mérhetetlen giccs és a zseniális felvillanások között, amit csak szörnyülködve tud az ember nézni. Természetesen ennek a fordítottja az, ha valaki csak kitűnő készséggel szinte virtuóza a mesterségbeli felkészültségnek, de hiányzik a mondanivaló meggyőző erejének teljessége és mértéke (pl. Benczúr, Margittay). Ezeknél csak fájlalni lehet a képesség ekkora pazarlását, hogy csak – felére futotta. Egy azonban megdönthetetlen igazság a felkészültség kérdésében. Alapvetően fontos és hiányának olyan következményei lehetnek, amelyek kiszámíthatatlanok. Cáfolni ezt csak bizonytalan, meg nem fogható, vég nélküli magyarázatokkal lehet, a festészet teljes átváltoztatásának a hitével. Kérdés azonban, hogy lesz-e hozzá olyan társadalom, amelyiket kárpótolni tudja ez az új törekvés a képzőművészet örök érvényű, az ember létezésével szinte összeforrott alkotásaiért. Nehezen tudom elképzelni.

A szép: társadalmi ügy

Az utóbbi évtizedek kiállításainak ismeretében egyre inkább meggyőződésem, hogy a művészeti teljesítménynek elsősorban és mindenek felett szépnek kell lennie.*

Nem véletlen, hogy az ilyen fogalmak, mint: szépirodalom, szépprózа, szépművészetek ilyen elgondolások alapján születtek. Semmi sem indokolja, ha a kép vagy szobor – bármilyen céllal is – ennek ellenkezőjét akarja megmutatni, és követendő mintául javasolni.

Könnyen lehet – és szokták is – ezzel az állásponttal szembeszegezni, hogy mindez szépelgéshez vezethet. De az így vélekedőknek nincs igazuk.

Mint minden emberi tevékenység, úgy a képzőművészet is társadalmi ügy. Különösen most, amikor minden ekörül forog, és nem lehet előle kitérni vagy megkerülni. Ám arról sokan megfeledkeznek, hogy az is társadalmi állásfoglalás, ha igyekszünk megmutatni a sokféle tántorgó és tájékozódó embernek, hogy mi a szép a világban, közvetlen környezetében, legfőképpen pedig a természetben. A ma oly sokat emlegetett és kívánatos jó társadalmi közérzetet az is előidézi, ha egy kiállításon olyan képek vannak, amelyek inkább csillapítják, mintsem fokozzák az emberben dúló – és egyre erősebb intenzitású – diszharmóniát.

Nem tudom, hogy nem ez-e az igazi állásfoglalás az önkény, az erőszak, a durvaság ellen, mintsem az a törekvés, amely csaknem hasonló eszközökkel és formákkal – a torz-

* Részlet Imre István festőművész 1976-os debreceni kiállításának bevezetőjéből.

zal, a morbiddal, a kietlennel, a csúfsággal és a nyomoréksággal – akar hatni, illetve ahogy mostanság emlegetik: sokkolni.
Ezen az alapon minden mű, ha erőszakoltan is, létjogosultságot kap, csak rá kell sütni (főként címében), hogy ez állásfoglalás, harc az önkény, az imperializmus, a háború ellen, és máris kész a felmentés, adott a nyilvánosság.
Nem tudom megérteni és elfogadni, hogy ha valaki pl. a háború rémségei ellen akar sokkolni, akkor olyan művel áll elénk, amely csak borzalmat, félig ember és állati vagy még annak sem nézhető figurákat és kaotikus formahalmazokat mutat, és ezáltal ugyancsak borzalmat, viszolygást, undort és ellenérzületet ébreszt. Sehol ezekkel szembe mást nem állít, és nem is utal arra, hogy van ennek ellenpólusa is, ami harmonikusan vonzó és szép – és ez a követendően emberi.
A világ egyik legmennyeibben szép festménye Tizian: Adógaras c. képe, amelyen az emberi-állati aljasság és gonoszság a maga rútságában a nézőnek félig háttal áll – szemben a sugárzó, világló, Krisztus-arcú emberi tisztességgel. Ez nem sokkol a vesztegetés, a gazság ellen? Ezekkel az eszközökkel, amelyek félreérthetetlenek? Azt hiszem, maximálisan ezt teszi.
Dante az „Isteni színjáték"-ban csak a pokol infernális szörnyűségeit mutatja fel? Nem jeleníti-e meg rögtön utána a katarzis lehetőségét a purgatóriumban, ami a felemelkedéshez vezethet, a paradicsomi világba?
Tudom, hogy szépen és a szépre való utalással sokkolni nehéz és buktatókkal teli erőfeszítés. Hatásosabbnak, könnyebbnek bizonyul, ha valaki ezt szélsőségesen, az eltorzítás, visszataszítás, ostoba groteszkség, fintor és grimasz eszközeivel igyekszik elérni.
Nem könnyű és sokszor kísértően veszélyes lehet az arra való törekvés, hogy mindenek felett a kép szépsége legyen az elsődleges. De hiába! Kitérés – szerény véleményem szerint – nincs. Az eddigi művészet, amely folyamatában századunkig ért el, ezt példázza. A szép területei és lehetőségei, mint az eddigi alkotások és remekművek bizonyítják, határtalanok. Mért lehet szép egy kép felemelően, megrázóan, fenségesen, komoran, szenvedélyesen, gyöngéden és erőteljesen, meghökkentően, izgalmasan és szelíden, sőt bizarrul is szép? Nem kell feltétlenül az édeskésségre és annak veszélyére gondolni – ezzel kapcsolatban. Hiszen a természetben is van sok olyan látvány, amit, ha valaki rosszul értelmez, giccsesnek minősülhet – de igenis lehet a holdfénytől kezdve (Szinyei) a szivárványig (Millet), sőt a naplementében csónakázó szerelmespárig mindent megfesteni, anélkül, hogy émelyítő lenne. Csak jó művész kell hozzá, akinek van bátorsága, ép- és szépérzéke, és mindenek felett jó ízlése.

Gondoltuk, megírtuk: Félegyházi László nem szereti az ünneplést. Arra azonban nem számítottunk, hogy tiltakozni is fog ellene. Pedig ezt tette. Személyesen és nyomatékkal kérte, ne emlékezzünk meg róla. Lapzárta után ezt akkor sem tehettük volna meg, ha egyetértünk vele. (A szerk.)

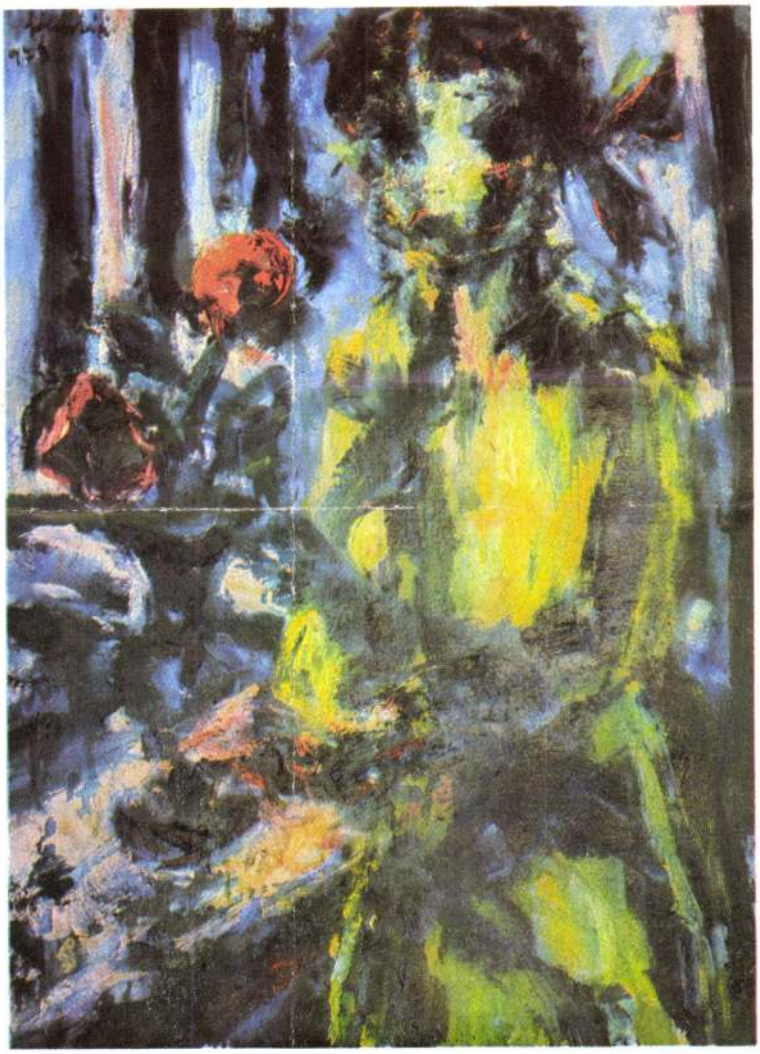

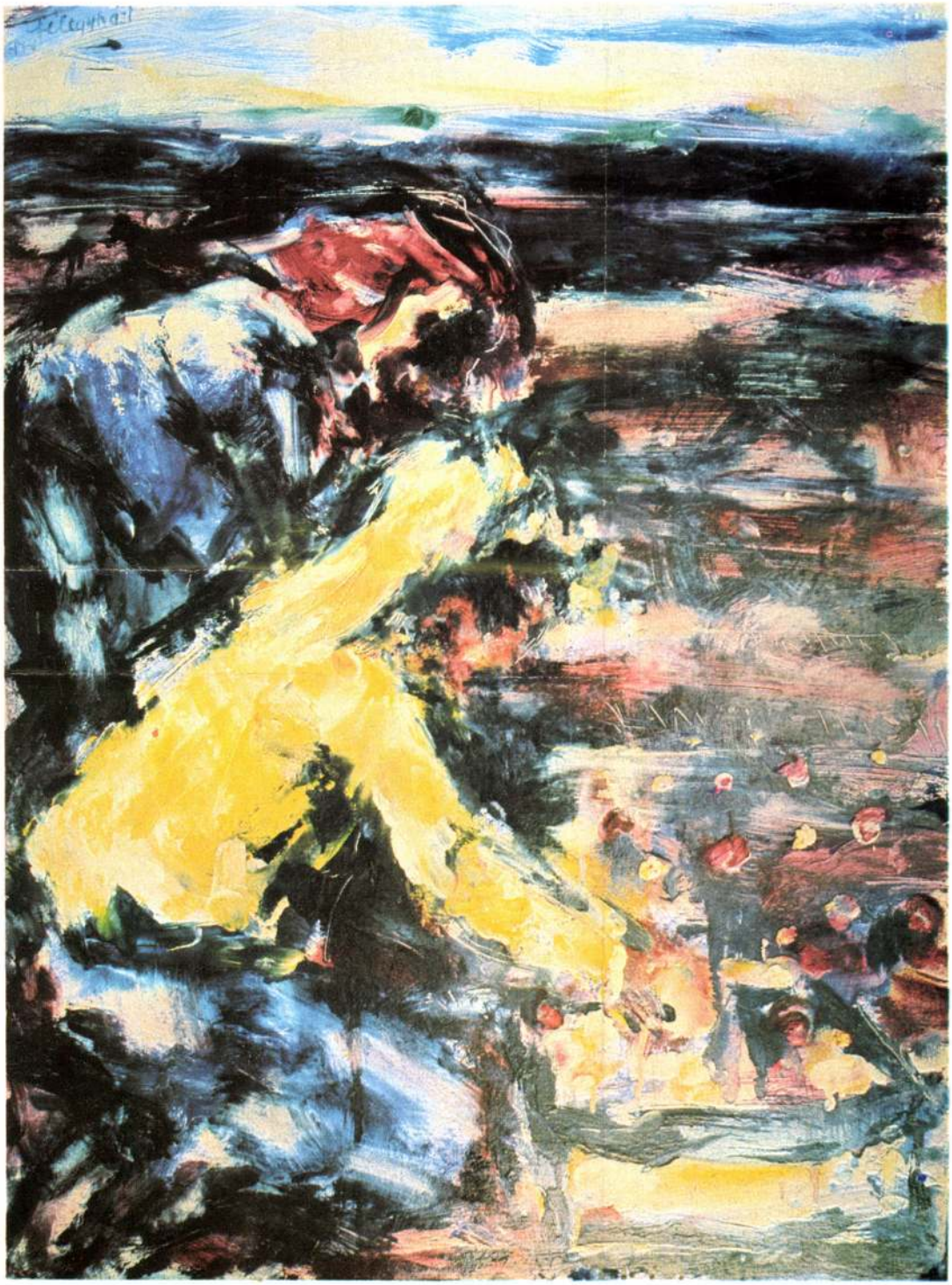

Félegyházi László

s így az amúgyis commedia dell'arte-szerű cselekmény a néző szeme láttára állott össze, mint egy óriási boncolóasztalon. Jó ötlet volt a színpadot különböző furcsa ötletekkel, szinte az utcáig meghosszabbítani, ezzel is aláhúzva a cselekmény nagy fontosságú és – tanulságait illetően – mindenkit érintő jellegét. Nem állítjuk, hogy akár ez a darab is csak így játszható el, vagy hogy pontosan a körszínházi játszási forma a jövő zenéje, sőt, a szocialista színjátszás igazi kerete. Az azonban bizonyos, hogy ez a produkció így teljesen megfelelt stílusában, konstrukciójában, koncepciójában a darabnak, gondolati színház volt a javából, ráadásul úgy, hogy erőteljes sokkhatásokkal operált, nem feledkezve el a színházszerűség, a látványosság követelményéről. Kiemelkedően jó munkát végzett tehát a rendező és az egész együttes, a díszlettervező *Csányi Árpád*, a groteszkséget kitűnő ötletekkel megvalósító *Greguss Ildikó* jelmeztervező, s a jó munkát végző *Zakar István* maszkmester, valamint a zeneszámokat összeállító *Tőzsér István*. Mindössze annyi a megjegyezni valónk, hogy pontosabban kellett volna adagolni a betétszámok hatását, mert egyik-másik föléje nő a produkció néhány részének, s valamivel több játéklehetőség van abban az írói ötletben, hogy ezen az ácsolt színpadon igazi színészek játszanak műkedvelőket, akik ráadásul még önmaguk civil jövőjét is megelevenítik.
Érdekes és jelentős mű, nagyszerű, új feladatok megoldását jelentő megvalósítás. A Csokonai Színház bemutatója országosan is példamutató, rangos teljesítmény. Hisszük, hogy ez a bemutató egyik nyitánya a prózai együttes s így az egész társulat felemelkedésének.

BŐGEL JÓZSEF

1021

Félegyházi László tárlata

1967 december elsején nyílt meg Debrecenben Félegyházi László Munkácsy-díjas festőművész kiállítása. A Medgyessy-teremben a művésznek 30 alkotása volt látható, 23 pasztell és 7 olajfestmény, valamennyi az 1966-os és 67-es év, tehát egy újabb alkotó periódus termése. Maga Félegyházi a debreceni és a magyar műértő közönség régi ismerőse. Immár négy évtizedes alkotómunkájának jellemző vonásait a műkritika már elfogadhatóan kielemezte, szándékairól, művészi intencióiról ő maga is többször nyilatkozott. Történeti helyét ő maga is, kritikusai is a festészetnek az impresszionizmus utáni stádiumába helyezik; alkotásaiban az impresszionizmus kései hajtását látják; alapelve az, hogy a festészet legyen a szó igazi értelmében festészet, ne grafika vagy plasztika, azaz dolgozzon a legsajátosabb festői eszközökkel: a színekkel. Ő maga ad számot arról, hogy éppen a színek kifejező erejére való támaszkodás révén eszközeiben az expresszionizmusból is átvesz valamit, s az expresszionizmus nagy koloristáival: Kokoschkával, Noldéval, Rouault-val tartja a távoli rokonságot. Azt is tudjuk róla, hogy a modern irányok egymást követő hullámaiból, sokunkkal egybehangzóan, az expresszionizmust tartja az utolsó olyan nagy stílusnak, amelyet még művészet gyanánt tekinthetünk. Ő maga ennek is a szélső előretöréseit már nem fogadja el; az ábrázoló elv, a figuratív látás alapjáról még annyira sem tér le, ahogy a hagyományos expresszionizmus a maga mérsékelt torzításával és absztrakciójával megteszi. Az ő világa mindannyiunk világa, alapjaiban legalább; emberalakjai, tárgyai a festőiség közegén át is megőrzik természetes arányaikat és összefüggéseiket. Festőiség és ábrázolás, természetelvűség és expresszió valami egyéni összhangja valósul tehát meg, bizonyos változatok közt ingadozva, Félegyházi László festészetében. A tárgyi mondanivaló, ha ez egyáltalán kiemelhető, ennek a szemléletnek az áramló közegében festői mondanivalóvá oldódik a Félegyházi-képeken.
Ennyiben lehet összefoglalni azt, amit róla általában tudunk. Ha most ezt a tudomá-

zeljük: ez az ember a negyvenes évek végén esetleg tagja lehet egy fasiszta szervezkedés vezérkarának Nyugaton. *Dégi István* rokonszenves narrátor-rendezője bizonnyal jó drámaíró lesz, az elkötelezett, pártos, humanista eszmékért küzdő, önérzetes és becsületes író prototípusaként. *Simor Ottó* visszafogottabb, *Oláh György* erőteljesebb eszközökkel karikíroz egy krakéler magyar tisztet, illetve egy poloska módra viselkedő német katonát. Mindketten helyesen jelzik ezzel, hogy e figurák mindenképpen a történelem szemétdombjára kerültek s kerülnek majd a jövőben is. A darab tehát jól aktualizál, s figyelmeztet máig is élő-ható tendenciákra, tanulságokra.

Az író jól választja meg ehhez a témához, szemlélethez a megfelelő példaképeket, műfajt és ábrázolási módot. A darab elsősorban dokumentumdráma, „nem akar elmondani semmi újat, csak újszerűen próbálja csoportosítani a tényeket". A dokumentumdrámának világszerte divatja van, s igazán drámává éppen az teszi az ilyesfajta alkotást, hogy a szerző tényleg „újszerűen tudja csoportosítani a tényeket". Ezért fordul az író Brechthez, ezért kölcsönöz ötleteket a brechti dráma eszköztárából, s ezért van némi hasonlóság Peter Weiss Marat–Sade-ja és a Kapaszkodj, Malvin . . . dramaturgiája között. Valóban, az egész világon nagy sikert aratott Weiss-darab adhatott bizonyos formai inspirációt a szerzőnek: Weissnél elmegyógyintézetben játszódik le a cselekmény, s színházat játszanak benne a színpadon. Kerekesnél ugyancsak „abnormis" környezetben, egy hadifogolytáborban játsszák el a doni katasztrófát, egyformán primitív színházat teremtve a színpadon. Az igazság megközelítését mindkét esetben ez a felfokozott furcsaságú, különlegességű helyzet, környezet teszi lehetővé, az egyiknél az elmebetegek játéka, a másiknál a normális életből kiemelt, elszigetelt, egynemű (tehát természetellenes), megviselt idegállapotú ad hoc közösség comedia dell'arte-szerű produkciója. S pontosan ebben figyelhető meg a két mű közötti különbség is: Weiss elmebetegei Sade márki automata bábuiként mozognak, mintegy a mozgató, illetve a szerző kivetített gondolataiként, Kerekes figurái viszont fokozatosan tudatosabbá válnak, előlegezvén mintegy azt is, hogy mi lesz belőlük, ha kiszabadulnak. Ez viszont elég lényeges különbség, s ha már ezt megállapítottuk, mondjuk el még rögtön azt is, hogy nem rossz példaképek az előbb felsorolt világirodalmi nagyságok. E sorok írójának amúgyis az a véleménye, hogy a magyar dráma fejlődésének egyik előfeltétele – az eszmei feltételekről itt most nem beszélünk, annak elsődlegességét úgyis hangoztattuk e cikk elején – a kortárs dramaturgia megismerése, leghasznosabb eszközeinek felhasználása, illetve továbbfejlesztése. Kerekes Imre élt a világirodalomadta lehetőségekkel, s bátran felhasználta Brecht vagy Weiss eszközeit, de sokban el is tért ezektől.

Művét mind szerkezetileg, mind egyes stíluseszközök segítségével sajátosan ellenpontozza. A szűkebben értelmezett tandrámai jeleneteket állandóan commedia dell'arte-szerű betétek váltogatják, a dialógusok nyelvezete pedig hol humoros, lezser, hol metszően éles, máshol pedig szándékoltan felfokozott, extatikus. Általában hatásosan keveredik e műben a groteszk a reálissal, a humoros a borzasztóval, s ez is igen korszerű törekvés, ráadásul megfelel az ábrázolt történelmi katasztrófa jellegének. Talán csak azt kifogásolhatnánk, hogy valamivel több akcióvá, képpé oldott vita nem ártott volna, s ebben a vonatkozásban a mű egyes részei egyenetlenek. Teljesebbé tette volna egyrészt a figuráról alkotott képünket, másrészt az események mélyebb megértését, ha a rendező-narrátor figurája több gondolatot és irányítószerepet kapott volna. A mű alkalmas volt arra, hogy Giricz Mátyás rendező fantáziáját felgyújtsa, s a szereplő együttes lelkesedését kiváltsa, ami különben – többek között – a kórus néhány tagjának stílusérzékében, ötletességében, precíz bevágásaiban és együttműködésében nyilvánult meg a legjobban. A rendező kitűnő szcenikai megoldást választott: rájött arra, hogy ezt a művet körszínházi konstrukcióban lehet a legjobban eljátszani, s szakítva a polgári színháztól örökölt színpad-orkeszter-nézőtér felépítéssel, a színpadot (egyszerű, ácsolt emelvényről van szó) odatette az orkeszter és a nézőtér első sorai elé, a nézőteret pedig kettéosztotta, egyik részét a hagyományos színpadon, a másikat a hagyományos nézőtér nagyobbik, hátulsó felén helyezte el. Színészeit úgyszólván a nagy terem mindegyik részéből, bejáratából mozgatta,

sunkat az előttünk sorakozó 30 képpel szembesítjük, első észrevételünk az, hogy Félegyházi az új időszakban is hű maradt régi kettős témájához: a csendélethez és a zsánerszerű, figurális mellképhez – ezeken túl tematikailag nem bővítette szemhatárát. Előbbi éveiből és nagy mintaképeiből őrzi azt a módszert is, hogy felületben komponál, távlatot, mélységperspektívát alig érvényesít – ebben még ott él a századeleji törekvés, hogy a vászon elsősorban szép felületet mutasson. Különösen a pasztell-technika látszik alkalmasnak e törekvés megvalósítására, de az olajnak is ehhez kell Félegyházi keze alatt idomulnia. Kérdés, mennyire érvényesül a képfelület megszerkesztésében a művészi tudatosság? Van-e valami ezeken a képeken, ami „kiszámított"-nak hat? Föl kell vetnünk ezt a kérdést, mert hiszen a képek egyrésze a kuszaság benyomását kelti; a plasztikus ábrázolás fegyelme nem tartja össze. Nyilvánvaló, hogy a Félegyházi-kép ennek ellenére sem puszta hangulati vagy kolorisztikai egység; a színek és a tárgyi elemek ellenpontszerű megszerkesztése a csendéleteken vagy a figurális ábrázolásokon az alak elhelyezése a képsíkban, testtartása és tagjainak mozdulata ha nem is klasszikus értelemben vett harmonikus egyensúlyra, de tudatos szerkesztő elvre vall. Ennyiben hű maradt korábbi önmagához.

Amit előző időszakaihoz képest fejlődésnek, továbbhaladásnak érezhetünk – ha esetleg a 30 kép egyszerre-látásától némiképp felnagyítva is – az a képek kifejező jellegének fokozódása – és a művész világérzésének és hangulati mondanivalójának szuggesztívebb érvényesülése. Ezekben a képekben van valami kisugárzás, egyenkint és összességükben, amelyet könnyebb érezni, mint szavakban kifejezni. A falakról különös látvány fogad bennünket, sötét háttérből élénk sárga, zöld, kék alakok néznek ránk mély sötét szemmel, olykor egy-egy élénkszínű virágot tartva a kezükben; a csendéleteken mély tónusú tárgyak együtteséből fehér vagy vakítóan megvilágított felületek, formák ugranak elő, közelről nézve olykor kusza vonalak vagy kavargó színfoltok hökkentenek meg bennünket. Mindezek a jelek egy különös világról vallanak – ez a világ pedig nemcsak egyszerűen a színek világa – annak a köntösében jelenik meg, de több és valahogyan mélyebb is annál. Érdekes lenne elidőzni annál a témánál, amelyet e képek és alkotójuk színszimbolikájának lehet nevezni. Honnan, az élménynek milyen mélységéből bukkan elő ez a különös, újra és újra megjelenő sárga szín? Miről beszél az a meleg vagy éles piros, amely egyik-másik kompozícióban kiemelt helyen megjelenik? Van-e a szó tartalmi értelmében mélysége annak a homálynak, amelyből az alakok olykor csak félig kibontakozgatnak egy-egy rikító fényfoltban előretörve? Itt emlékeznünk kell arra a kapcsolatra, amely Félegyházit az impresszionistákhoz fűzi. Az impresszionisták számára a világ elsősorban látvány, a fények és színek látványa. Éppen az impresszionisták körein belül ez a látvány nem okvetlenül mély és teherbíró; derűs, friss értékeket hordoz; sorozatosan nézve is van valami nyugodt légköre: bentről nem borzol fel bennünk semmit.

Azt hiszem, mindannyian itt és most tapasztalhatjuk, hogy van valami ezekben a képekben, ami idegen az impresszionizmustól és túlmegy a hagyományos látványimpresszionizmuson. A képek mint alkotások harmóniájának keretei közt feszültséget, nyugtalanságot, fojtott dinamikát sejtünk. A vászon nemcsak felületi hatásokat sugároztat felénk; ezeknek a csendéleteknek kavargó színkompozíciói, a tárgyakat már csaknem feloldó kromatikus hatásai mögött valamit érzünk, amit Kosztolányi ezzel a két szóval fejezett ki: zsivajgó természet. Nem valami démoni természet ez – csupán az élet zsúfoltsága és zsivajgása. Virágok, levelek, szirmok egymással és egymás ellen hadakoznak, tárgyi figurák dobják fel homályukat vagy villantják fel fényeiket. A festő maga pedig abban látja a maga külön bűvészmutatványát, hogy ezt a zsivajt befogja, gyors és kanyargó vonalakkal, zsúfolt jelzésekkel, széles színfoltok skálájával. A kivitelnek feltehető gyorsasága jelzi az alkotó élményének pillanatnyi frisseségét és lüktetését.

A csendéletek mellett azonban szemünkbe ötlik Félegyházi nagy arányokban művelt másik témája is: a figurális ábrázolás. Régebbi ilyen alkotásaira visszaemlékezve, azt a különös észrevételt kell tennünk: ezeken a képeken egyetlen férfit, idősebb nőt nem találunk, idegen tőle az, ami az érett vagy hanyatló életet jellemzi: a gond, a fáradtság, a fájdalom és a megkopottság. A vásznak félhomályából csupa gyerek

és fiatal lány lép elénk, akik, úgy érezzük, még nem éltek, csak várakoznak az életre, mintegy túl vannak rajta emelve, akikre az élet a maga komplikációival még nem tört rá. Az életre-várakozásnak ezt a hangulatát, ennek a homályból a szemek beszédével való kifejezését, egy-egy beszédes színbe való belesűrítését érzem e képek voltaképpeni mondanivalójának.
Persze, van ebben valami különös: a tárgyias ábrázolások friss diszharmóniája – és mellette a gyermekábrázolások szemlélődő mélabúja. Az, ami látvány ezeken a képeken, így hordoz egy jellegzetes egyéni életérzést: a festőiség mögött az élet diszharmonikus tarkaságát, a vitalitást és valami különös, várakozó csöndet. Ezek a mondanivalók ott élhettek már a korábbi Félegyházi-képeken; intenzitásuk ma mintha elevenebb lenne. S ezen a réven jelentenek ezek a képek a hatvanéves művész életművében is továbbfejlődést: a csendéletek erősebben viselik magukon az expresszionizmus stílusjegyeit; a gyermekek és fiatal lányok pedig, könnyeden, súlytalanul és mégis súlyosan, a realitás síkjából kiemelve és valami álomszerű közegbe helyezve, a szürrealizmus közelségéről árulkodnak.
Ezek a stílusjegyek értetik meg velünk Félegyházi új képeinek és egész életművének korszerű jelentőségét. A művészi eszközök modernek; sokukról leolvasható, hogy az absztrakció fegyvertárából való. De mindenképpen csak eszközök egy alapjaiban egészséges világlátás, az ábrázoló elvet teljesen meg nem tagadó művészi szemlélet szolgálatában. Részesei ezek a képek a szocialista kultúra és társadalom nagy vállalkozásának: irodalomban és művészetben szintézist hozni létre hagyomány és modernség között, megtalálni az új kor életérzése számára a korszerű stílust és kifejezést.
A közönség megértéssel és nagy érdeklődéssel fogadta Félegyházi új képeinek kiállítását. A megnyitón zsúfolásig megtelt a Medgyessy-terem, és sokan vettek részt azon a vezetésen is, amelyet harmadnap Bíró Lajos festőművész tartott.

BARTA JÁNOS

Menyhárt József kiállítása

Több mint harminc éve ismerem Menyhárt Józsefet és művészetét. Nem tudok elfogulatlanul, hideg tárgyilagossággal írni róla. Nemcsak ismerem, – szeretem is: a közös indulás, az azonos élmények, a rokon szemlélet jogán. Autodidaktaként indult, több évtizedet olyan munkakörben töltött el ő is, melynek a művészethez semmi köze sem volt. S a művészet mesterfogásait is késve sajátíthatta el. Kezdeti s folyton visszatérő, kifogyhatatlan témavilága a külváros, a maga zeg-zugos utcáival, szegényeivel, munkásaival. Volt egy fametszete, – a *Szegények keresztje* – melynek hatása alól évekig nem vonhattam ki magam. Puritán eszközökkel, a fekete-fehér színek kontrasztjával nyújtott megrázó élményt a kép, mely egy sovány, görnyedt öregasszonyt ábrázolt, aki a hátára kötött rőzse-kereszttel – anélkül, hogy vallásos reminiszcenciákat ébresztett volna a nézőben – nagyon hasonlított a valaha és azóta sokszor keresztre feszített Krisztushoz. Magasfokú művészi*ességgel kifejezett tiltakozás volt ez a kép az akkori embertelen társadalmi rend ellen.
Fametszőként indult s ilyennek ismerték el leghamarabb nemcsak itthon, hanem külföldön is. Nem a cizelláló, archaizáló s elsősorban az artisztikumot kereső művészek (Divéky, Kozma Lajos, Molnár C. Pál) voltak a példaképei. Ő realistább, lényegre törőbb s szociálisabb fogantatású műveket produkált még kisebb grafikai lapjain, ex librisein is.
Csak a fametszet művészetének s technikájának tökéletes elsajátítása után tért át a táblafestészet színesebb s gazdagabb kifejezési lehetőséget kínáló világába. Témakörét nagyjából megtartotta, sőt a felszabadulás után a fejlődő-változó környezetet

in statu nascendi ábrázolta. Színvilágában kerülte a merészebb, harsányabb hatásokat, inkább a tompább, mattnak ható színeket érezte témáihoz megfelelőbbnek. Ugyanez a szándék érvényesült ecsetkezelésénél is. A romokban heverő s egyszerre fővárossá avanzsált Debrecen jellegzetes eseményeit, majd rohamosan fejlődő üzemeit, lakótelepeit is megörökítette. Az ötvenes évek elején a művészetekre kényszerített sematizmus az ő akkori munkáin is nyomot hagyott, de sikerült belőle hamar és törés nélkül kilábalnia.

Mostani kamara-kiállításának minden darabja – tizennyolc festmény és négy grafika – egyetlen esztendő, az 1967 év friss termése. Már maga ez a tény is örvendetes, mert leginkább bizonyítja, hogy a sokat prólbált művész hatodik és hetedik évtizede között is teljes ambícióval, változatlan érdeklődéssel és kísérletező kedvvel folytatja munkásságát. Jellemző és következetesen alkalmazott színei – a zöld, a barna és a sárga – most is dominálnak, de mellettük jóleső meglepetéssel fedezhettük fel az örömöt jelentő piros, a hidegen ható kék és a puritán fehér szín nála szokatlan jelentkezését. Színvilága tehát összetettebb, változatosabb lett, de nem vesztette el alapjait. Még azokon a képein is, ahol főként a szokott, régebbi színeit használja: érzünk bizonyos felfrissülést, elevenséget (főleg a lenyűgöző élményt nyújtó *Körtés csendélet*re, és a *Sárgavirágos csendélet*re gondolok). Ide sorolnám a kizárólag barna és sárga tónusokból felrakott *Domb*-ot, valamint a *Két lány* és a *Fiúk a parton* című képeit. Az újabb színvilágú csoport legjellemzőbb s legérettebb darabja a *Kékterítős csendélet*, amelyen a gyümölcsök és a kancsó zöldje, a bögre és a tálka fehérje izgató kontrasztot fejez ki a képen uralkodó kék szín mellett. A konstruktivizmus felé közeledését mutatják a művésznek azok a kisméretű, erősen kontúros festményei, amelyek főleg utcákat, épületeket ábrázolnak *(Házcsoport, Vörös ház, Tűzfalak, Templom)*. Ezt a ma oly divatos, már-már elcsépelt tematikát Menyhárt azonban a színek visszafogottságával, bensőségességével, hangulatiságával ellensúlyozza s ezáltal egyénivé is teszi.

A kiállított néhány grafika mintha csak azt jelezné, hogy a művész nem lett hűtlen ehhez a műfajhoz sem. Közülük igen harmonikus hatást kelt a *Város este* és a *Temetői kápolna*. Kár, hogy fametszeteket ez alkalommal nem mutatott be a művész. Reméljük, ebben csak a kiállítási helyiség szűkössége akadályozta meg.

Menyhárt egész élete s művészete – nemcsak tematikájával, de szellemiségénél fogva is – Debrecenhez kötődik, bár művészete – legkiemelkedőbb darabjaiban – sohasem volt provinciális. Ízlése és igénye mindig a legkvalitásosabb megoldások felé sarkalta, pedig egzisztenciális helyzete sohasem volt kedvező s a megérdemelt elismerést eddig elég szűkmarkúan nyújtották feléje.

Menyhárt Józsefnek néhány mostani művében is sikerült megteremtenie a művészi szenvedély és fegyelem szép egyensúlyát. S ennél elismerőbbet nem is mondhatok róla.

TÓTH ENDRE

Irodalmi oratóriumi napok Debrecenben

Amikor híre ment, hogy az idei év debreceni rendezvény-sorozatában október utolsó napjait „irodalmi oratóriumoknak" szentelik, a Népművelési Intézet irányításával országszerte készülődni kezdtek, hogy mindazt, ami e nemben érdekes és értékesnek tekinthető, a legcsiszoltabb formában mutassák be az összegyülteknek. S mivel már előzőleg is folytak viták arról, hogy vajon mi is tartozhatik ebbe a műfajba, – hiszen a meghatározás maga is meglehetősen újkeletű –, a válogatás és a megszorítás szempontja inkább a megformálás színvonala lett s nem valamiféle műfajelméleti puritanizmus lett úrrá. Mintha csak magukra a résztvevőkre bízták volna, hogy alkotásaikkal segítsék kialakítani a helyes elképzeléseket, a követendő utat. Az

igényt a meghívó műsorfüzet bevezetője különben is pontosan fogalmazta meg, h
„ez a rendkívül érzékeny, differenciált kifejezési eszközökkel rendelkező oratór
pes a kor összetettségének, morális tartalmának, politikai szféráinak, emberi gazdagságának kifejezésére." (Bényei József) Az volt mármost a kérdés, hogy a bemutatásra kerülő, igen különböző műsorok mennyiben tudnak eleget tenni ezeknek az igényeknek.

A változatosságban semmiképpen sem volt hiány. A vállalkozó és választott együttesek az ország minden részét képviselték: Tatabánya, Somogyjád és Pécs a Dunántúlt, Balassagyarmat s egy borsodi bányászegyüttes az északi megyéket, Kispest és Dunakeszi a fővárost és környékét. Kecskemét és Tiszaföldvár a vendéglátó debreceniekkel együtt az Alföld táját. Bizonyos fajta keresztmetszetet adott az együttesek összetétele is: iskolások és bányászok, művelődési házak körében működő csoportok, szövetkezeti együttesek szólaltak meg. Mindez azonban csak azt tükrözte, hogy az elmúlt évek során, nagyobb zökkenői ellenére is, milyen széles társadalmi bázisra épült az „irodalmi színpadok" mozgalma, azok a vállalkozások, amelyek egészséges elhatározottsággal szakítottak a hivatásos színművészet világát másoló „színházasdi"-val és teremtettek-alkottak új értékeket, bontakoztattak ki tehetségeket.

A legnagyobb változatosság azonban a produkciók jellegében nyilvánult meg. Elég hamar világossá vált, hogy a rendezvény címében szereplő „irodalmi oratórium" kifejezés szinte mindenki számára mást jelent s ha van valamiféle közös az elképzelésekben, akkor az elsősorban a „szcenika-mentesség"-ben és a zenetörténeti oratórium-fogalomtól való távolságban található meg (bár mind a kettő vonásai fel-fel sejlettek az egyes bemutatók során).

Ennek az összefoglaló beszámolónak semmiképpen sem célja, hogy értéksorrendet állítson fel a bemutatott produkciók között. Ezt az értékelési feladatot jól megoldotta az utolsó napon tartott ankét (örömmel emlékezünk kiemelkedően humánus, objektív, baráti-közösségi hangulatára); s azok számára, akik nem látták e bemutatókat, aligha mondana egy rangsorolás valamit is. Ezért inkább az egyes játéktípusok csoportjait igyekszik rendbe szedni, ismertetni, hatástalanságuk vagy sikerük okát felderíteni. Mégcsak azt sem mondhatnánk, hogy e típus-sor két szélét egy értékskála végpontjainak tekintjük. Nem lehet véletlennek ítélni, hogy két „dokumentumműsor" érte el a legmaradandóbb hatást, a legviharosabb tetszést. Ezeket hagyjuk felsorolásunk végére.

A leginkább „színházszerű" produkciók közé hármat sorolhatunk. A Dunakeszi Radnóti Miklós Színpad magas irodalmi igénnyel nyúlt Aiszkhülosz *Leláncolt Prométheusz* című tragédiájához. Jó térkompozíció nyugtalan kivitelezése jellemezte a vizuális oldalt; az „oratórikus" jelleget a szereplők mai divat szerinti öltöztetésével kívánták hangsúlyozni. Az előadás legkiegyensúlyozottabb eleme a kórus munkája volt, a szólisták teljesítménye – némi tisztázatlanság, némi túlzott stilizálás miatt – egyenlőtlen, helyenként egyhangú, monoton lett. – Szcenikus jellegűvé vált a Balassagyarmati Madách Imre Színpad „oratórikus jellegű rádiójátéka", a *Játék a veszéllyel*, mert a szituáció változásait világításváltozással követte (annak ellenére, hogy a szövegmondók a teljes sötétséget jelző gyér fény mellett, mappából olvasták szerepeiket). – Egyszerű és ökonomikus eszközeivel, melyek sohasem lépték át a megértetés szükségszerűségét, szuggesztív hatást ért el a szereplők színpadszerű mozgatásával operáló *A szálláson* című dramatizálás, a Kispesti Irodalmi Színpad előadásában.

Az emberi hang zeneiségére építettek két különleges hatású oratóriumot a kecskemétiek: azonos művészi-alkotói elvek érvényesültek a Kecskeméti Szövetkezeti Bizottság „Orfeusz" Irodaumi Színpadának szépen tagolt előadásában, Juhász Ferenc *Vers négy hangra* című oratóriumának belső építkezésében és igen artisztikus módon a szintén kecskeméti MESZÖV Berkes Ferenc Kollégium Irodalmi Színpada kórusának munkájában, mellyel Zelk Zoltán *Sirály*ának oratorikus feldolgozását szólaltatták meg. Itt már szinte teljesen lemondtak az emberi szó fogalmi-intellektuális asszociációiról és valami „földöntúli", negyedhangközökben realizálódó lebegést valósítottak meg (mintha csak Schönberg és Bartók muzsikáját akarták volna megközelíteni, a „másik oldalról"). De talán éppen végletes kidolgozottsága, egyéni-egyszeri jellege teszi követhetetlenné ezt a kísérletet, hiszen ha egy másik hasonló kísérlet nem ugyanezen a színvonalon valósul meg, semmi sem mentheti attól, hogy ne valami „szépelgő", dekadenssé, finomkodóvá vált dilettantizmus és szentimentalizmus váljék úrrá.

Műfaji „tisztaság" szempontjából leginkább még Illyés Gyulának *Az Éden elvesztése* című oratóriuma felelt meg az eredeti elképzeléseknek. Másfajta, országos hír is megelőzte a Somogyjádi Irodalmi Színpad bemutatóját és valóban lehetetlen nem meghatottan gondolni a kései, s talán

FÉLEGYHÁZY László

Alföld XXIX. évf. 2.sz. 1988

figyelő

Félegyházi László határai

EMLÉKKIÁLLÍTÁS A DÉRI MÚZEUMBAN

Nyolcvanadik születésnapján, 1987 decemberében már csak emlékkiállítását rendezhették meg. Egy évvel korábban temették. Halálát maga is siettette, gyöngülő látásával nem akart megbékélni. Végzetes menekülését a testi romlás elől a teljes élet elvesztésének görcsös félelme, másik oldalon az élet szenvedélyes szeretete indította. Személyisége, sorsa és művészete mélységesen összefonódott. Félegyházi Lászlót igazában a létélmény jelentékeny festőinek sorában tarthatjuk számon.

Mindig, mindenben talált sajátosságot és érdekességet, a körülményekhez ezért elég könnyen alkalmazkodott. Befejezve a képzőművészeti főiskolát, 1930-ban a nagybányai művésztelepre szegődött, párizsi tanulmányúton járt, majd Debrecenben telepedett le. Családot alapított, tanított a református és az állami tanítóképzőben, részt vett a város képzőművészeti szabadiskolájának, Medgyessy Képzőművészeti Körének, a Debreceni Műhelynek alapításában. Tanítók, népművelők, művészek nemzedékeit nevelte. Eldugott hajdúsági és bihari falvakban is szívesen zsűrizett, ha kérték, tüzetesen elemezve műkedvelők szerény próbálkozásait. Föladattól nem húzódozott, segítőkészségben nem fukarkodott. Szembenézett a szükségességekkel, a kötelezettségekkel, a föltételekkel. Vállalkozó, cselekvő, igazában mégis befelé forduló életet élt. Pályája is ebben a mederben haladt. Budapest, Nagybánya és Párizs után nem esett nehezére Debrecenben gyökeret verni. Csatlakozott az Ady Társasághoz, a Szinyei Társasághoz, a KÚT-hoz, a Magyar Képzőművészek Szövetségéhez, 1932-ben Szinyei-díjjal, 1950-ben Munkácsy-díjjal tüntették ki. Egy-egy szakaszban a posztimpresszionizmus, a neoszecesszió, a szocialista realizmus, az expresszionizmus, a szürrealizmus hazai jeleseivel emlegették. Merev bírálók és féltékeny művésztársak ezért elvtelenséggel is gyanúsítgatták. Korszerűség és népszerűség, eredetiség és közízlés egyeztetése valóban nem állt távol tőle. De az igénytelenségnek soha, semmiben sem engedett. Különben sem ez volt nála az első kérdés. Félegyházi László elvekkel nem szabott határt élet és művészet vállalásának, de csak azt az életet és művészetet vállalta, amely ember és világ bensőséges összetartozásának nem szab határt. Ezt a bensőséges összetartozást tekintette végső mércének. Ha, ritkán, szavakkal beszélt róla, az életben „a szépség és a harmónia", illetve „az önkény, az erőszak, a durvaság", a művészetben „a legmagasabb emberi teljesítmény", illetve „a véletlenre alapozott alkotás" ellentétes tartományait nevezte meg, inkább csak sejtetésül. Lényegre törő gondolkodásában a művészeti irányzatok iskolás minősítgetései nem kaptak helyet, bár sokrétű és friss műveltségéből futotta volna ilyesmire is. Mindenesetre a gótikát és az expresszionizmust „nagy stílusnak" tisztelte. Hasonlóságukat abban jelölte meg, hogy „itt a látvány nem megsemmisül, hanem átszellemül".

Életműve is „a látvány átszellemülésének" jegyében bontakozott ki. Utólag úgy tetszik, hogy végig a költői szemlélet és kifejezés egysége uralkodott az eltéréseken, a kitérőkön, a változatokon. Legalább ennyire fontos megszorítás, hogy költőisége túlnyomórészt arcképekben és csendéletekben nyilatkozott meg. Félegyházi László azon-

besorozták az SS tagjai közé. „A magyar hadsereg alezredese másnap kifejezéstelenül üres szemmel asszisztálta végig, hogy negyvenkét erdősi férfi kiskabátjának mellzsebére tűzzék azt a posztódarabkát, melyen ez a két, villámot formázó betű állt: SS. Köztük volt Mayer Joseph is" – írta Leskó.

Bűnös-e az egyén, ha nem tudott választani? Tulajdonképpen ez ellen a kérdésfeltevés ellen szól regényében Leskó László. Újra csak jó komponálókészségére vall, hogy kiélezett helyzetben keres választ az előbbiekre. Az a telepes, aki Mayerék családi házába került, ugyanúgy inkább áldozata volt a történelem viharának, ahogy a német család. Mindkét família sorsát külső döntések és helyzetek határozták meg, a történelmi múlt ismerete nélkül irányították sorsukat el a szülőföldről. Azaz kimondhatjuk, hogy végső soron bűntelenül büntették őket. Érvényes ez a regény főszereplőjére és Szánya Gáspár családjára is. A megbékélés útját villantja fel, hogy Mayer Évát épp ez a telepes viszi el vajúdás közben a faluba: „Egyetlen világossá lobbanó pillanatomban felismerem: telepes Szánya Gáspár. Lassan, szinte pehelyként szállongva hullok vissza valamilyen mély kútba. A kút fenekén heverek, ide alig hallatszanak le a zajok, ahogy Szánya gazda kapkodva befogja a kocsi elé a csökött kis derest meg apám egykori lovát. Aztán egyszer csak a kerekek egyhangú zsolozsmája jut el agyam élő csücskéig. Kocsi zötyköl Erdős felé."

A fiatalasszony áll a regény cselekményének csomópontjában. Egyéni fejlődésrajzát követhetjük nyomon attól a pillanattól, amikor summáslányként megismerkedünk vele egészen a kitelepítés elől való bujkálásáig. Az ő életútjában hosszú ideig csupán háttér a történelem. Ezért szerkesztette párhuzamosra a regényt Leskó László. Egy fejezeten belül olvashatunk történelmi, históriai eseményekről és a Mayer Évával történt dolgokról. Hogy a párhuzamosság még egyértelműbb legyen, a fiatalasszony egyes szám első személyben mondja el történetét. A háttéreseményeket pedig az író harmadik személyben.

A *Kihűlt lábnyomokon* nemcsak témaválasztása, hanem írói megoldásai miatt is érlelt műnek hat. Jóstehetség nélkül is állítható, hogy a nemzetiségi kérdések iránt érdeklődők szívesen forgatják majd, mert hitelesen és – ami nem közömbös – megértő szándékkal követte végig az eseményeket. Kitelepített volt magyar állampolgár mondta a könyvről: így kell írni arról, ami a német nemzetiséggel történt a harmincas és negyneves években. *(Kozmosz)*

LACZKÓ ANDRÁS

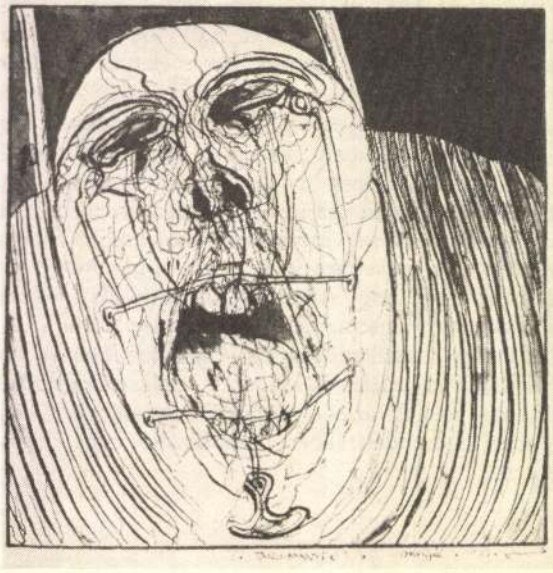

ban a műfaji határokat a maga módján értelmezte. Arcképet, csendéletet, szobabelsőt mintha egy és oszthatatlan műfajnak vett volna, a motívumok hagyományos kapcsolatát és arányát többé-kevésbé szabadon vegyítve. Szabadon, de nem kötetlenül, hanem célszerű kötöttségben. Például a fejet fél alakká egészítette ki, és természeti vagy tárgyi környezetbe helyezte, a csendélet és a szobabelső szokásos motívumcsoportját pedig rendre ellenpontozta, élettelent élővel, élőt élettelennel. Összevonta és kölcsönösen gazdagította, mélyítette a bensőséges műfajokat, a bensőség fokozásának irányába. Következetesen elhárított mindent, ami ettől idegennek bizonyult, és következetesen kísérletbe bocsátkozott mindennel, ami ezzel megfért. Önismeretének szilárdságát is nyugtázhatjuk ebben. Eleve lemondott a megfesthető világ tárgyi teljességének meghódításáról, és bizonyára eleve célul tűzte az élmény teljességének megfogalmazását. Amire jutott, ezen az úton juthatott. Kísérleteit és eredményeit sokféleség és folytonosság egyenetlen párhuzama jellemezte. Akadtak elkerülhetetlen visszaesései és fölösleges kalandjai. Fél évszázadnál hosszabb munkásságában mégis a folytonosság kerekedett felül, azaz, amit elkezdett, azt betetézte. Közelebbről az élmény teljességének festői megjelenítéséről volt szó, egyetlen alkotói személyiség és pálya keretében, no és nem feledhetjük, az 1930-tól 1986-ig húzódó társadalmi és művészeti forrongások közegében. Félegyházi László kitartott amellett, hogy az élmény önálló valóság, de a tárgyától, a látványtól egészen el nem szakítható. Ezt az önálló és azonosítható élményt fogalmazta meg a bensőséges műfajokban, a lehetőségig bontakoztatva az élmény önállóságát és a bensőséges műfajok összegzőképességét. A mesterséges határokat szüntelen tágította, a természetes határokat rendre megtartotta. Életben és művészetben egyaránt, pontosabban egymásból merítve és egymást erősítve. Főleg ebből táplálkozott a festmények összecsengő művészi és lélektani hitelessége korszakról korszakra is, a pálya egészében is.

Most az 1963 és 1983 közt készült olajok és pasztellek javát mutatták be, együtt először (a nyolcvanhárom darabot Bíró Katalin válogatta, kellő tájékozottsággal és tervszerűséggel). Ez a húsz év a pálya legegységesebb szakasza és meghasonlásba torkolló zárása volt. Félegyházi László érett tudatossággal és fölszabadult könnyedséggel teremtette, amíg teremthette akár sorozatba is illeszthető képeit. Mindennel, még a kisebb-közepesebb mérettel is a bensőségességet szolgálta. Szinte kizárólag az arckép és a csendélet motívumaihoz nyúlt, de csak a fejek, a felsőtestek, a ruhák, a virágok, a gyümölcsök, az állatok, a tárgyak jellegzetes foltjának fölidézéséig. A kellékek körét minden korábbinál szűkebbre vonta, a hangulati és érzületi tartalmakét, jelentésekét minden korábbinál szélesebbre nyitotta. Fölidézett motívumai megőrizték a forma, az arány, a tartás természetes vázát, de a képmező önálló jelekké tisztult színfoltok rendszeréből épült. Jelek rendszeréből, nem véletlen festéksávok vagy pasztellvonások halmazából. Épp ez okozott fordulatot Félegyházi László festői nyelvében. Kezdettől míves, lendületes, nemesen szép kalligráfiává emelte az ábrázolást, ha testesebbre vagy légiesebbre változtatva, akkor is a szerves lét formanyelvének szabályos harmóniájához igazítva. Ezt a formanyelvet az utolsó szakaszban sem vetette el, de a szabályos harmóniát szabálytalanra cserélte. A képmezőt hullámzó, kavargó, megvastagodó, elfoszló színfoltokkal, a mozgás, az átalakulás, a feszültség jeleivel borította, a színfoltok és a jelek viszonyát pedig több központúvá tette, többfajta különbséggel, ellentéttel és összhanggal töltötte meg. Ebben a nyelvben a színekkel beszélő festőiségnek az a változata játszott főszerepet, amely az önállósult hangulati, érzületi állapotot fejezte ki. A képmezőn már nem egyenrangúan osztozott látvány és élmény, arányuk az élmény oldalára billent. Félegyházi László azonban nemhogy nem száműzte a látványt, hanem új jelentéssel ruházta föl. Itt és most a látvány megőrzött magvát, a látvány sejtelmét költői metaforába olvasztotta, vagyis pótolhatatlan alapelemmé léptette elő. Ha szűkítette a motívumok körét, akkor legbensőbb élményei, meghatározó hangulati és érzületi állapotai nyomán szűkítette. Csak olyan

motívumokhoz ragaszkodott, melyekre rábízhatta legszemélyesebb vallomását. Motívumaiban a létezés egyik alapállapotát testesítette meg, a dolgok és helyzetek tiszta hangulati és érzületi vonatkozását, mondhatni, a tapasztalati valóság második, rejtett életét. Persze ez már emberi állapot, mert csak ember élheti át és fejezheti ki. Félegyházi László azért terjesztette ki a növényi, az állati, sőt a tárgyi létezésre is, hogy általánosságát és súlyát érzékeltesse. Gyakran evégre vonta is össze ezeket. Kompozícióiból kiiktatta az egymásra irányuló cselekvést, az arcok, az alakok, a virágok, a gyümölcsök, az állatok, a tárgyak pusztán együtt léteznek, külső indok nélkül összenőnek. Festői erejét, fölényesen birtokolt eszközeit a benső viszonyok mélyítésére, tömörítésére mozgósította. Innen nézve vált fontossá, hogy csaknem valamennyi festmény azonosítható szereplői, a női arcok és alakok, a virágok, a gyümölcsök, a fák, az állatok létezésük romlatlan, érintetlen állapotában idéztettek föl. Romlatlan, érintetlen benső teljességük azonban mintegy szélső határig fokozódott, ahol a teljesség már szétfeszíti önmagát, a telítettség kicsordul burkából. A teljesedés csúcsát és végét, a szenvedélyes élet mámorát és fájdalmát együtt szólaltatta meg utolsó korszakában Félegyházi László.

Világos, hogy ezeket a műveket nem egy-egy adott helyzet elszigetelt élménye ihlette, hanem a személyiség egész benső állapota. Félegyházi László létélménye kristályosodott ki bennük, háttérben a huszadik század második felének fenyegetéseivel és az öregedő férfi szorongásaival. Ha a forrásokban kikövetkeztethető is tagadás és menekülés, a létélményt és a kifejezést mégis a valóság és a művészi teremtés akarása, vállalása hatotta át. Talán épp a tagadás és a menekülés hajtóereje sodorta Félegyházi Lászlót a végső fogódzóig, a romlatlan, érintetlen létezés szenvedélyes átéléséig, e szenvedély önemésztő lobogásának fölszításáig. Talán az lehetett a meggyőződése, hogy a magafajta emberhez egyedül a teljes létezés méltó, mindegy, milyen áron. Művészetében is érvényesítette a végső dolgok megértéséből származó elszántságot és méltóságot. Levetett minden külsőséget, minden tetszelgést, minden szerepet, egyedül a vallomás igazságára ügyelt. Ha kellett, kialakította a motívum jellegzetes, esetleges derűsen szép színfoltját, ha kellett, a nyers indulat tagolatlan nyelvét alkalmazta. De a művészi teremtés méltóságát ezzel sem adta föl. Ellenkezőleg, a kimondhatatlan kimondásának képességével és jogával bővítette. Nyers indulatra, tagolatlan kiáltásra utaló kusza jeleit ugyanis alárendelte a tagolt nyelv összegző jeleinek, így fejezve ki titkokkal is terhes létélményét. Hogy itt az expresszionizmus és a szürrealizmus eszközei mellett a koncept art gesztusai is előbukkantak? Meglehet. De Félegyházi László művei nem egyszerűen hagyományos és új festői eszközök ötvözetei, hanem kiforrottságukban jellegzetes tökéletességű alkotások, lenyűgöző sugárzású költői vallomások. Ilyenként foglaltak és foglalnak helyet korunk magyar és európai képzőművészetének figyelmet érdemlő értékei közt.

SZÉKELYHIDI ÁGOSTON

jelentkező szorongásos lírai énje, amely verseiben mutatkozik *(Csontjaimhoz)*. „Mindig úgy éldegélek, mintha holnap / örökre elaludnék..." Tudok róla – úgy emlékszem, tőle magától –, hogy gyermekifjú korában szívizom- vagy szívbelhártya-gyulladáson esett át, s ez megviselte. De nem tudom, hogy milyen sokk- vagy pszichés hatással jár egy ilyen korai megrázkódtatás. Talán hagyhat nyomokat egy túlérzékeny költői kedélyben. A monográfiában feltett kérdésre talán némi támpont is lehet ez: nem csupán a fiatalos képzelet szülte a pusztulás oly eleven „rémképeit".

Belső arcképe is hiteles. Olykor ingerlékeny volt, aki magát is tüzelte, majd indulata átváltott valami csöndesebb ironikus, önironikus tónusba. Ez bölcsességének alapeleme volt. Csak ízlésének megfelelő társaságban volt képes időt tölteni, különben megszökött. Terhére volt a konvencionális vendégeskedés. Első házassága ezért ment oly korán tönkre. Ismerte az embereket, s extremitásukat különösen élvezte, elbeszélései tele vannak ilyen alakokkal. Szerette a gyerekeket, élvezte társaságukat.

Pályáján új fejezetet jelent visszatérése Erdélybe. Pomogáts Béla találóan „közjáték"-nak nevezi a fél évtizednyi időszakot, amikor is szerepet talál szerkesztőként az erdélyi irodalmi életben *(Termés)*, a felszabadulás után pedig a nemzetiségi irodalom második megalapításában, mint a *Világosság* irodalmi szerkesztője, amely a Magyar Népi Szövetség hivatalos napilapja volt.

Visszatérése után Budapestre ismét új szakasz nyílik költészetében, nem tér vissza a régi mederbe. A monográfia *az elégia átalakulásáról*, egy összetettebb érzelmi szerkezet jelenkezéséről fest árnyalt és gazdag fejlődésképet. Az átalakulás lényege az, hogy az elégiába, az álomképekbe, azok ellensúlyaként groteszk és irónia vegyül, a személyességet egy bizonyos lírai tárgyiasság korlátozza. Valami új magatartásformának vagyunk tanúi, a verseket erősebb gondolati töltés, metafizikai nyugtalanság, vízió és meditáció jellemzi *(Madárapokalipszis, Az utolsó szó keresése)*. Ezekkel az új terminusokkal és meghatározó jegyekkel megvilágosul Jékely elbeszélőművészetének fejlődése és kiteljesedése is.

Jékelynél a vers és próza egygyökerű művészet. Saját vallomása szerint is: a költő vers és próza ihletküszöbén él. Megkapjuk a kulcsot Jékely prózájához is: Pomogáts Béla a korai regényírót „nosztalgikus"-nak nevezi, a késeit, a kiteljesedettet „ironikus elbeszélőnek". Nagyon találóan. Egy problémám van: a költő és a regényíró a 30-as években esztétikai értékben igen különböző szinten áll. Természetesen a lírikus jóval magasabban. A *Kincskeresők* és a *Medárdus* Tenger Iványa szépprózába átfogalmazott lírai énje az *Éjszakák* költőjének, de a versek telítettsége nélkül. Itt talán meg lehet jegyezni, hogy a versek izgalmas otthonkeresése az igazi, a múltvallató, befele kiáltó nagy versek jelzik félreérthetetlenül az írói indulás irányát, erejét. Prózai alteregójától, a képzelgős, borongós „jeune homme sage"-ról alig ismerni rá a már teljes vértezetben jelentkező költőre. Vagyis nagy az út a nosztalgikus regényíró és az ironikus elbeszélő között. Jékely „félvállról vette" még ekkor prózai vállalkozásait. Nem alkotott a huszon-egynéhány éves regényíró olyan értékű műveket, mint említett nemzedéktársai: Sőtér István, Thurzó Gábor, Grandpierre Emil. Én szívesen nevezném őket „ifjúsági" regényeknek.

Nagyon találóan, sok árnyalattal jellemzi Pomogáts Béla az érett „ironikus" elbeszélőt összetett színeivel, romantikus motívumaival, anekdotikus realizmusával, valóság és álom határán lebegő poézisával. Elbeszélő-, regénypoézis az övé, ebben egyedülálló a kor prózairodalmában. Méltó helyet kap a monográfiában a színjátékíró és az erudícióval, intuícióval alkotó műfordító – *Európa tolmácsaként*. Föltárja Jékely művészetének rendkívüli formagazdagságát, nyelviségének valóságos, szerves esztétikai értékeit.

Tekintettel van a monográfia a tanulmányíró, az esszéista Jékelyre is. *A Bárány Vére* című ilynemű írásait tartalmazó könyvére számos utalás történik, méltatja néhány tanulmányát, beledolgozza műfordítás-elméletét.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ (festő)

Alföld, 1987.3.

Személyes élményem Pomogáts Béla kismonográfiája, s ebben nagy része van a magvas kérdéseket is könnyeden, olvasmányosan feltáró kristálytiszta írói stílusának. Alapos elmélyültséggel világítja meg a két világháború közt induló írói nemzedék sajátos arculatát, benne Jékely Zoltán írói arculatát, költészetének valódi jellegét, értékeit, helyét. Végre Jékelyt azon a magaslaton láttatja, amely őt megilleti. *(Akadémiai)*

KISS TAMÁS

Félegyházi László 1909—1986

Félegyházi László Glatz Oszkár növendéke volt a főiskolán. Műteremtársával, Domanovszky Endrével, kiemelkedett évfolyamából – 1928-tól már rendszeresen kiállított – mégsem a művész pályát választotta, hanem Debrecenbe jött tanítani. Először úgy látszott: vidéki tanárkodása nem jelent hátrányt. 1932-ben tagja lett az Ady Társaságnak, de nemcsak a helyi tárlatokon vesz részt, képei rendre ott vannak a Szinyei Társaság, a Munkácsy Céh és az UME kiállításain is. A kritikusok elismeréssel szólnak műveiről s a *Barnakalapos nő* című képét 1932-ben Szinyei-díjjal jutalmazzák. 1935-ben Párizsba megy tanulmányútra, később pedig a nagybányai művésztelepet látogatja rendszeresen. Nagy reményre jogosító kezdet. Ám a történelem beleszólt az ő életébe is. A háború alatt szinte állandóan katona, s mire hazaszökik, képeinek egy része elpusztul vagy elkallódik. Miként az országnak, neki is szinte a semmiből kell újra indulnia a felszabadulás után. És mégis: pályája ismét felfelé ível, 1950-ben már Munkácsy-díjat kap, azaz egy pillanatra ismét ott van az élvonalban, a beérkezettek között.

Szinte lehetetlen eldönteni, hogy a teljesítmény változatlanul magas színvonala ellenére miért került ezt követően Félegyházi művészete háttérbe. Miért, hogy csak a műértő gyűjtők s a pályatársak szűk köre becsülte változatlanul? Oka lehetett ennek egy ideig a dogmatikus kultúrpolitika, s mindvégig az önsorsrontás határán mozgó emberi magatartása. A legfőbb ok azonban – úgy gondolom – nem a művész, hanem művészetének természetében rejlett. Abban, hogy bár mesterségbeli tudása alapján mindent meg tudott csinálni, amit akart vagy amit elvártak tőle, alapállása mindig „korszerűtlen" volt. Életében előbb a novecento, majd a szocreál, végül a neoavantgárd divatozott, de ő egyikre sem esküdött fel. Mindig a maga útját járta – s talán lelki habitusának ellenpontjaként is – a harmóniát és a szépséget kereste, egy olyan korban, amelyikből éppen a harmónia és a szépség hiányzott, s egy olyan művészeti közszellemben, amely tagadta a szépség központi szerepét. Ezzel szembeszegülve kereste Félegyházi László – fél évszázadon át – a szépséget ott, ahol a régiek is megtalálni vélték: a természetben és az emberi testben.

Aki ismeri Félegyházi László festészetét, annak nem kell példákat idézni annak igazolására, hogy ez a „konzervatív" művészetideál nála elsődlegesen tartalmi kérdés volt. Mert formavilágában, kifejező eszközeiben sohasem volt hagyományos. Ismerte és felhasználta a modern festészet eszköztárából mindazt, ami eszményének megfelelt. Meglehet, ez ahhoz kevés volt, hogy divatos legyen, de ahhoz elégséges, hogy maradandó műveket alkosson.

A kortárs művészek nagyobbik része, mintha eleve a múzeumoknak dolgozna. Nem így Félegyházi. Művei nem a protokolláris falakra, hanem az otthonokba valók. Lassan elfelejtjük, hogy a táblaképnek ez volt az igazi helye, azért született, hogy a mindennapi élet szerves része legyen. Félegyházi képei azzá lettek, s meglehet a hivatalos mellőzés ellenére ez adott erőt számára az alkotáshoz mindaddig, amíg a betegség, majd a halál el nem parancsolta a festőállvány mellől.

SIMON ZOLTÁN

1021 Félegyházi László

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ

Ez évben lett hatvan éves ez a szegedi származású, de élete eddigi legnagyobb részét Debrecenben leélő művész, a mai tiszántúli művészeti életnek Holló László mellett talán legjelentősebb alakja. Ha több mint negyven évet magába foglaló alkotó munkásságán végigtekintünk, legfőbb jellemzőjének az igazi értelemben vett festőiséget, annak fáradhatatlan keresését tekinthetjük. Már első számottevő alkotása, a 19 éves korában festett *Rózsaszín ruhás lány* elárulja nagy képességeit és festőiségre való hajlamát. A meglepő készséggel megfestett fiatal lány arcképe a finom életszerűségnek, gyöngéd bájnak olyan megkapó megjelenítése, amely Székely Bertalan hasonló képeire vagy Renoir lányportréira emlékeztet.

A főiskolán Glatz Oszkár tanítványa, aki főleg rajzkészségének adózik elismeréssel, de mint induló művészre legnagyobb hatással Ferenczy Károly van reá, annak nagyvonalú, abszolút festőisége, s ezen belül a természet tiszteletben tartása. Az itt megismert elveket Félegyházi azóta is művészete alapjának tekinti.

Indulása ugyan látszatra eltér e felfogástól, tudniillik nyugtalansága, örökké újat kereső hajlama először a szürrealizmus felé sodorja. Rendkívül finoman megfestett e korbeli képei közül az *Ülő nő* c. emlékedik ki, amellyel első komoly sikerét aratja 1931-ben. Elnyeri vele a Szinyei Társaság kitüntetését, s az Új Művészek Egyesülete tagjául választja. Ettől kezdve állandó résztvevője az UME kiállításainak. A kép valójában rendkívül finom megfogalmazásával, gyöngéd bájával, valóság és álom határán lebegő színeivel képviseli a szürrealizmust, egyébként ezen is, akár mestere más hasonló alkotásain, átüt a valóság friss ereje, üde közvetlensége, Félegyházi legfőbb ereje és állandó jellemzője. Rövidesen szakít is az absztrakt törekvéssel: azt az agy festészetének tartja a szemé helyett, s olyan útnak, mely végső következésében a semmibe visz. Ferenczy vonzása most kezd igazán érvényesülni. Szinte máról holnapra visszatér a természethez. Példaképe a nagybányaiak természetközelsége s a francia impresszionisták, posztimpresszionisták, Degas, Van Gogh, Bonnard és Kokoschka festői eredményei. A 35—36-os években valóságosan is többször megfordul Nagybányán. Biztos formaadás, gazdag festőiség, szép, harmonikus, atmoszférában oldott színvilág e kor képeinek uralkodó sajátsága, s témájuk a művész érdeklődésének centruma: az ember. Festőnk, aki szeret a valóság meg-megújuló problémáival szembenézni, s festői képességeit azokon újból és újból próbára tenni, a figurális festészetet tekinti olyan területnek, ahol ezt a hajlamát legjobban kiélheti. Az ember száz meg száz változatban, szabadban, interieurben, más-más megvilágításban, tevékenység közben lesz a képek megújuló témája. Méghozzá a „szép" ember. Félegyházi László sohasem fest elaggott, beteg, csúnya figurákat. Szép gyermek-, vagy ifjú alakok, ruhás nők vagy aktok, tevékenykedő férfiak az ő világa. A látvány szépsége, ami festői szemét megragadja, alkotó kedvét munkára ingerli. Ettől nem tudott szabadulni még úgynevezett absztrakt korában sem. *Nő az ablakban* (1937), *Vasalónő* (1939) (kétszer is) és a korai pasztellek egész sora e korabeli legkiemelkedőbb alkotásai. Ekkor festett *Önarcképét* a Szépművészeti Múzeum vette meg.

A megkezdett út a 40-es évek közepén egy egészen oldott festőiségbe torkollott. A témák ebben az időben csak azt jelentették számára, hogy alapot szolgáltassanak a rajtuk végbemenő fény- és színjáték rögzítésére. Számos akt, a kékblúzos, palettás *Festőnő*, a zöldkalapos *Önarckép* ez időszak jellemző termékei. Művészünk kolorizmusa itt nyilvánul legbátrabban, s fejlődik legmagasabbra, anélkül, hogy elszakadna a jelenségek reális világától.

Már eddig is megfigyelhettük, hogy Félegyházi László munkásságában egy-egy kötetlenebb, festőibb korszakot egy zártabb formavilágú realisztikusabb követett. Ez következett be most is. Az ötvenes évek elején az akkori idők esztétikai igényeinek is megfelelően, egy tárgyban, megoldásban valósághoz ragaszkodóbb módszert alakít ki mesterünk, amelyet biztos rajzkészség, pontos, finom, harmonikus színvilág és kidolgozás jellemez. *Vagongyári ..s*, *Bútorgyári sztahanovista* kisméretű, de jelentős alkotások, amelyek számos bel- és külföldi kiállításon szerepeltek. Ekkor kapta, eddigi munkássága elismeréseként a Munkácsy-díj II. fokozatát.

A debreceni Déri Múzeumban levő önarcképe azonban ismét az oldott festőiség irányába való visszatérést jelzi, s azóta immár kb. tíz éve meg is maradt ezen az úton. Alakos képei, csendéletei széles festőiséggel felrakott, oldott meleg, többnyire derűs színeikkel, melyek olykor valóban Kokoschka játékosan könnyed modorát is megidézik, az életnek egy mélyen igenlő, gyönyörködő szemléletét jelzik, melyet sem a vidéki tanárkodás nehézségei, két átélt világháború, sem egyéb megpróbáltatások nem tudtak megtörni.

Újabb képein egyre gyakrabban találkozunk a régebben is szívesen használt pasztellel. Ennek az anyagnak a puhasága, melegsége és a formaadáshoz is könnyen felhasználható adottságai szinte egyeduralkodóvá váltak újabb művein, bár az olajtól sem vált meg (Csendélet mákoskaláccsal, Kislány tállal, Fehérgalléros kislány).

Bár a képek formaadása is mutatja, néhány rajza pedig elemi erővel bizonyítja, hogy alkotójuk rendkívüli rajzkészséggel rendelkezik, mégis néhány tanulmányjellegű szénrajzon kívül idevágó műveinek száma nagyon csekély. Legszebb talán a festői finomsággal, árnyaltsággal készült *Leányfej*. Ez a tény is Félegyházi festői beállítottságát mutatja.

Az eddigi életút egy örökké kereső, mindig meg-megújuló alkotó tevékenységét jelzi, aki meglehetősen mostoha körülmények között is a magyar festészet jelentős magaslatára jutott fel. Örökös elégedetlensége, útkeresése pedig további emelkedések záloga.

Tóth Béla

Félegyházi László: Akt — Nu — Обнаженная

ÖTVÖSSÉG — FÉMPLASZTIKA

A magyar ötvösművészek Ernst Múzeumban rendezett kiállítása, a legtöbb bemutatott alkotás és a választott témakör — az elengedhetetlenül jelentkező és létező fogyatékosságok mellett — figyelemre méltó erényeket, e művészeti terület fejlődésének teljesebb kibontakozását bizonyítja. Érdemes tématerületnek vélem a fémplasztika művelésének kutatását és továbbfejlesztését, de egyúttal szükségesnek tartom a vita elkezdését vagy folytatását a bemutatott alkotásokról. A fémplasztikai alkotások készítésének és a témáról szóló vitának legilletékesebb haszonélvezője a magyar ötvösség lesz.

Talán az a legszembetűnőbb vonása a kiállításnak, amit a figyelmes szemlélő annak megtekintése után summázhatott: a magyar ötvösség a részterületeken is olyan téma és formagazdagsághoz jutott el — tehát e művészeti tevékenység specializálódott részletében is kerek egészet tud bemutatni — amire korábbról nem hozhatunk példát — e század magyar ötvösségére gondolok — és ami önállóan is méltó módon reprezentálja a magyar ötvösművészetet. Téma, forma, technikai gazdagság és biztonság a részterületek művelésében. Ezek tehát a kiállításon bemutatott anyag legáltalánosabb, de lényeges jellemzői.

Kétségtelen tény, hogy eleddig ötvöseink máshoz szoktatták a közönséget és nagyon is természetes, hogy ma sokan hiányolják a megszokottat. Mert hol maradtak a kiállításról az ékszerek, a díszes ötvösdobozok, a zománc — néhány zománcozott felületű tárgy volt ugyan a kiállításon — és hol vannak az ötvösök egyéb megszokott tárgyai? Jellemző, hogy az ötvösmunkák szokásos méreteit jóval meghaladó nagyságú tárgyakon sem találkozhatunk ezekkel. Az ötvösöket dicséri, hogy plasztikai alkotásaik nem ékszerutánzatok, nem applikált díszek nagyításai, hanem eredetiségek, tehát más témakörrel nem vegyíthető munkák.

Nem lenne helyes, ha ötvösségünk ilyen irányú fejlődését negatívumként fogadnánk s arra igyekeznénk bírni az alkotókat, hogy részben feledjék el, amit a kiállításon bemutattak és inkább térjenek vissza a hagyományosnak ítélt tárgyak készítéséhez. Nos, ilyen túlzásokba nem téved senki, de a részletek értékelésénél vagy fogadásánál, egyes meg nem értett vagy nehezebben érthető s azt is hozzáteszem, hogy egynémelyik nem a legtökéletesebben sikerült tárgy hatására már arra is mutatkozik hajlandóság, hogy az alkotót vagy alkotókat eltanácsolják e tématerülettől. Ami tehát a teljesség értékelésénél fel sem merül, a részletek bírálatánál már jelentkezik. Mindenképpen helytelen állásfoglalás ez. A jobbra, az ötvösséghez tartozóbbra, a konstruktívabbra vagy a funkcionálisabb alkotásra serkentés helyett az egyéneknek ez eltanácsolást jelent.

Az ilyen jellegű bírálat tehát nem hasznos és megfontoltnak sem nevezhető. Mert amit a kiállított tárgykör elénktárt, az csak örömmel tölthetett el bennünket, s ha a művészetekben is vannak minőségi fokozatok, úgy a látottakat azzal fogadhattuk, hogy a magyar ötvösség e fokozatokon feljebb lépett és alapjában jó úton halad. Amit ugyanis a kiállításról hiányolhattunk, azzal egy vagy több, más témakörben rendezett ötvöskiállítás még kárpótolhat bennünket. Aki a magyar ötvösséget többé-kevésbé ismeri, csak bizalommal élhet a más ötvöstematikában rendezésre váró kiállítás anyagával szemben, hiszen fejlett, téma és tárgygazdag az ötvöszománcozás, az ékszerkészítés, a lakást díszítő készletek köre és más ötvöstárgyak speciális területe is. Az új kiállítások szervezése pedig még több eredeti alkotás készítésére serkentené az ötvösöket.

A fémplasztika témakörében rendezett kiállításnak figyelemösszpontosító feladata is volt. A bemutatott tárgyakat ugyanis nem hat nap alatt készítették az ötvösök. Évekre visszanyúló előzménye van valamennyinek, épületbelsőt és külsőt díszítő fémplasztikai munkák, fémlemezből kalapált maszkok, figurális tárgyak hosszú sorát lehetne, mint előzményt felsorolni. Mégis a közvéleményben és a hivatalos művészettörténeti kategóriákban, gyakran pedig az értékelésekben is az efajta tevékenységet még nem is annyira az ötvösség „határ", mint inkább „határon túli" területeként veszik tudomásul. Az a furcsa kettősség alakult ki, hogy míg az alkotók munkájuk közben „felrúgják" a művészetszemlélettől számukra kijelölt határrubrikákat, a művészeti élet hivatásos és nem hivatásos szemlélőinek többsége rendre visszadugdossa e cövekeket az előbbi helyükre és megállapítják, hogy az alkotó elkalandozott vagy több művészeti területet is ápol. Nem akarom azt mondani, hogy az egyes jól meghatározott művészeti ágak és területek között nincs határ, hogy e tevékenységek gyakorlatilag egybeolvadnak vagy összemosódnak, azt azonban feltételezem — mert így tapasztalom — hogy a kategóriák fogyatékosak, nem mindig élők. A határvonalakat, amelyeket kijelölnek csak körülményesen és nagy általánosságban fogadhatjuk el s gyakran nem lehet a művészetszemléleti kategóriák szerint alkotni. Talán a filozófusok számára e helyzet jól érthető, hiszen az élő művészeti tevékenységek elvonatkoztatásairól, általánosításairól van itt szó s az ide vonatkozó fogalmainkat, mint az élet kivonatait nem mindig szerencsés a tevékenységi folyamat és az azt végzők ellen fordítani, vagy a folyamatot és szereplőit a belőlük kivont általános szemüveggel, mint mérőeszközzel mérni. Hasonlítani lehet, mérni nem szabad.

Nos a kiállítás többek között ilyen kérdéseket is felelevenített s tárgyai jól bizonyították, hogy az ötvösök fémplasztikai alkotásai is lehetnek annyira sajátos ötvöstermékek, mint az ékszerek.

Térjünk vissza még pár szóra a „határkérdéshez". Akiben él és hat a különleges módon — művészien — alkotás lángja, az képességeihez és lehetőségeihez mérten alkotóterületet választ magának — vagy választanak neki — és festő, szobrász, építész, grafikus vagy talán éppen ötvös lesz. Ettől kezdve szubjektív adottságai mellett objektív tényezők — mint a használt anyagok sajátosságainak megértése és megérzése, a speciális alkotóterületen alkalmazott technikák és technológiák ismerete, stb. — és nem utolsósorban a társadalmi tudat milyenségén alapuló divatos közfelfogás is beskatu-

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ

Új Művészet

2004. Febr.

XV. évf. 2.

47. old.

erlexikon. Bd. 14.

rlexikon. Bd. 14.

rlexikon. Bd. 14.

Félegyházi Lóuló

és msáok müveiből a párizsi Df. T. Drouet galériáb n októbetben kiállitás nyilik

Magyar Nemzet 1968. aug. 28.

Félegyházi László
festő

M.D.K.

Évtizedek óta Debrecenben él a
művész. Debreceni kiállítása után
műveit Párizsba mutatják be.

Nagy Zoltán: Az magyar alföldi festő kiállítása
Művészet, 1969. junius - 12 lap.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Tilegyházi László

A debreceni Ajtósi Dürer Cék kiállitásán kerültek jamétszetei a közönség elé.

A képzőmüvészetek Debrecenben /szerk.Bőgel József/
1961.Debrecen 69. l.

Félegyházi László

Cinq peintres de la plaine hongroise, Paris /Holló László, Baranyó Sándor, Bényi László, Bényi Ferenc, Félegyházi László/. Exp.Paris - Monteruil, Galerie Municipale.1968. /Catalogue par András Béres, intr-Pogány Ö.Gábor./Bp,1968. - Ism: Simonka György, Petőfi Népe,1968.okt.2o. - Kádár Márta, Magyar Hirek,1968. nov.16.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Írt.1971.3.sz.149-182.l.

173.l.

Félegyházi László

3

Találkozni olyan kompozicióval ahol a tömegek egyensúlya és elosztása csorbul meg. A felső mező szinte üresen marad. (Csendélet napraforgóval II.) Másutt a foltokra épített képen vonalás, aprólékosan tagolt belső formák jelennek meg fölöslegesen és zavarón (Fehér galléros kislány) Vagy a merész lendületes megformálást néhány túlzottan kecses, keresetten díszes rajzú részlet higítja föl (Csendélet pipacsokkal)

Székelyhídi ágoston: Félegyházi László ujabb képei

Alföld 1971/3 80 old.

Félegyházi László

Ny utakon jár. Csendélet pipaccsal és a csendélet sárga virággal ennü képe képviseli az ny törekvést

Simon Zoltán: Szubjektív jegyzetek az őszi tárlatról
Alföld 1971/1. 72 old.

FÉLEGYHÁZI László

Paszetellfestés : Kiállitás mai debreceni művészek alkotásaiból : Debreceni Déri Muzeum kiállitóhelye, 1981. február-április. Debrecen, 1981.

Műtárgyjegyzék, életrajz

emények középpontjába került
ta kísérlet persze már sok volt
ett, míg mások a mindennapi
rintem azonban az embernek
y olyan dolgokat ötöljön ki, amikre
kitalálás pillanatában ezek még
az alkotó képességünkben, akkor
kérdés – azt pedig lépésről lépésre, vagyis
ában nagyon sok az utópisztikus, és mégis
a dolgozhat ilyen gondolatokon, és elérhet
mlanak a világban. Most is csodálkozom a
arad, hasonlóan a művészi alkotáshoz.

SZILÁGYI ILONA ANNA fordítása

LÓ

ti folyóirat *(Eco d'arte)* egyik ez idei száma
épben és rövid cikkekben a nemzetek pavi-
ő tanulmányt a felelős szerkesztő, *Roberto*
előzményeiről. A visszapillantást két fotó
t emlékművének tervéről, a másik *Moholy*-
zálakból összeszőtt alkotásáról készült. És
erközelibb és megbékéltebb, nyugalmasabb

FELEGYHÁZI Lajos

~ : Rebeka Inne, pispok (v./o.), Bp. Református

Zsinati hoda. Ill: Confessio 13. 1989/3. p. 11.

XX ~ / festetnek + Mesterek

The Books
Nádor u. 9 Budape

INVI

On Wednesday Febr

The Hungarian Unive
will

"BRITAIN AN

Félegyházi László, kstó

Új Mír. 2003. 11. p. 14.

FORRÁSOK FELHASZNÁLÁSA
MOGATÁS IGÉNYLÉSE
ltatványként kezelendő

Támogatást nyújtó:

Oktatási Minisztérium, Kutatás-fejlesztési Helyettes Államtitkárság

címe: 1052 Budapest, Szervita tér 8.

MÁK-nál vezetett számla
megnevezése: KMÜFA
száma: 10032000-01220328-54001008

AHT azonosító: 030317

hó nap	Támogatásigénylő bizonylat sorszáma:

.....számú mellékletében vagy megvalósítási

adat teljesítésének ráfordításai táblázatosan

ráfordítás (Ft)	Egyéb külső forrás (Ft)	Összesen - (Ft)

Felföldi László

Nagy Zoltán: Program és megvalósulás az ötvenes évek művészetében

Művészet, 1982. március

Félegyházi László, festő

L: Bíró Lajos

Vanga Imre: Bíró Lajos. Képzőművészet Debrecenben 1945-56
92-93

Alföld, Debrecen, 1981. szeptember XXXII/9.

Félegyházi László

Méltatás.

S Iz. Kürti Katalin: Kiprőművészeti kiállítások...
Művészet, 1981. június - 57. lap.

Félegyházi László, Munkácsy-díjas festő-grafikusművész

Bíró Lajos: „a megjelenítés képi sajátosságának a megvalósítását, az eszközök összefogottságát, a hangsúlyok tudatos megteremtését Holló Lászlótól és Félegyházi Lászlótól próbáltam ellesni."

Bakó Endre: a Napló tárlata: Bíró Lajos. „Hajdú-Bihari Napló", 1982. febr. 27.

Félegyházi László, Munkácsy-díjas festő-grafikusművész

Egerházi Imre látogatta a debreceni képzőművészeti szabadiskolát. Ott nagyon komoly oktatás folyt, Balla László, Félegyházi László, Menyhárt József és Veress Géza foglalkozott a növendékekkel.

Bakó Endre: Egerházi Imre.
Hajdú-Bihari Napló, 1983. ápr. 16. 8. old.

Félegyházi László

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ Munkácsy-díjas festőművész születésének 80. évfordulója tiszteletére vasárnap emlékkiállítás nyílt meg a debreceni Déri Múzeumban.

Népszabadság, 1987. XII. 7

Félegyházi Sándor

— Köszönetet mondunk mindazoknak, akik felejthetetlen halottunkat **Félegyházi László** Munkácsy-díjas festőművész temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélységes bánatunkban részvéttel osztoztak. A gyászoló család.

Magyar Nemzet 1985. I. 12.

Félegyházi László, Munkácsy-díjas festő-grafikusművész

Az alföldi festők – Holló László, Félegyházi László, Baranyi Sándor, Bényi László és mások párizsi kiállításának vízszonzásaként Debrecenben, Szolnokon és Budapesten állított ki először 1968-ban egy francia festőcsoporttal Serge Delaveau.

T.L. Beszélgetés Serge Delaveau francia festőművésszel. Szolnok Megyei Néplap, 1984. nov. 13.

Telegyházi László Debrecen
kapott díjat a szakkör versenyén
közül.

(bm) Képzőművészeti szakkörök regio-
nális kiállítása.

Izrael-Magyarország 1972/245 4 old.

Félegyházi László
érdekes kiállítást rendez Párizsban
a nagy múltú Galerie Municipale.
Öt magyar festőművész alkotásait
mutatja be, köztük Félegyházi László
alföldi témájú festményeit

1968

Országs-Világ 1968/42 21 old.

Félegyházi László 1.

A Nemzeti Galériában 1972 december 20 és január 20 között került megrendezésre a Képzőművészeti Szövetség keletmagyarországi csoportjának kollektív kiállítása, melyen részt vett Félegyházi László is.

Simon Zoltán: Egy kiállítás visszhangja

Alföld 1973/3 64 old.

Fjelegyházi László 2

Bizonyító erejü volt együtt látni Fjelegyházi három stílus-korszakát, mert nemcsak bravuros technikai tudását bizonyitották ismételten, hanem azt is hogy ez a festészet szorosabban kapcsalódik a valósághoz a történelmi helyzetekhez, mint az sokan gondolják.

Simon Zoltán: Egy kiállítás visszhangja

Alföld 1973/3 65 old.

Félegyházi László

Festőnő

Alföld 1973/3 borító 3 old.

Félegyházi László

A Munkácsy-díjas Félegyházi Lászlóból a szabatosan fogalmazott, neoklasszicista „Zöldkabátos lány" (1931) hűnik a legfigyelemreméltóbbnak (Nemzeti Galéria, december-január)

D. Y. A Kelet-magyarországi művészek
háralatán

Vigilia 1973/3 209 old.

Felegyházi László

Művei szerepelnek a Kelet-magyarországi képzőművészek kiállításán a Nemzeti Galériában

Népszava 1973 január 5

2.old.

Félegyházi László

Képei szerepelnek a Kelet-
magyarországi Képzőművészek tárlatán
a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1973 január 9
4. old.

Félegyházi László

a Magyar Nemzeti Galériában megnyílt Kelet-magyarországi képzőművészek kiállításán szerepelnek művei.

M. V.: Országos reflektorfényben.
Hajdú-Bihari Napló, 1972. dec. 22.

Félegyházi László

Debrecenben, a Medgyessy Ferenc képző-
művészeti köre és stúdiója ünnepli 25.
évfordulóját. A körnek művészta-
nára.

Hajdu-Bihari Napló, Debrecen, 1972. máj. 2

Félegyházi László
Munkácsy-díjas festő képeit a pol-
gári Ady Endre Művelődési Ház-
ban mutatják be az érdeklődőknek.

Magyar Hírlap 1972/52 Sold.

Félegyházi László

Kis utca, o. 55x70

Debrecen Kornyjele és Hortobágy
tájképkiállítás

Telegdhári Károly

Hortobágyi híd, o. 60×80

Debreceni lép, o. 55×40

Debrecen környéke és Hortobágy
tájképfestészete

Félegyházi László

szerepelt az V országos nyári tárlaton Debrecenben.

Alföld 1976/1o/87

Szabó:Mire kiváncsi a látogató?

Telepházi László, ( )

L. Bényei Árpád

-Tű 8.

Népszabadság, Bp. 1977. jan. 18.

Telegdyházi László, Munkácsy-díjas festőművész
a Medgyessy teremben megtekinti Juhász
István festőművész kiállítását, nov. 11-én.

Hajdú-Bihari Napló, 1976. nov. 10.

Félegyházi László

Debrecenben megnyílt a „Teremtő művészet" c. kiállítássorozat első „Alakul a kép" című kiállítása, melyen a művész művei szerepelnek.

Szabó Ernő: Alakul a kép.
Hajdu-Bihari Napló, 1976. nov. 2.

Felegyházi Lányló

Müve szerepel Kovács Antal
gyüjteményében, Debrecenben

Mügyüjtő 1975/I

6. old

Telegdházi László [ ]

l.: Bényi Árpád

—: A Művészet ... 2.

Esti Hírlap, Bp. 1977 jan. 18.

Félegyházi László, Munkácsy-díjas festőművész

Imre István nov. 11.-i kiállításán, Debrecenben-Félegyházi László méltatta a művész eddigi munkásságát, a megnyitón.

Hajdu-Bihari Napló, 1976. nov. 12.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ festő, Munkácsy-dijas
Szatmárnémeti, 1907

1924-30 között Glatz Oszkár növendéke a Főiskolán, majd évekig Nagybányán dolgozik. 1934-ben nagyobb párizsi tanulmányutat tesz, ahonnét hazatérve Debrecenben telepedik le. Itt bekapcsolódik a haladó értelmiséget tömörítő Ady-Társaság munkájába és rendszeresen kiállit a Szinyei Társaság és a KUT rendezvényein. A felszabadulás után minden jelentősebb országos tárlat résztvevője, 1972-ben nagyobb anyaggal szerepel a kelet-magyarországi művészek kiállitásán a Nemzeti Galériában. Gyüjteményes tárlata 1932-ben és 35-ben volt a Déri Muzeumban, ujabb munkáit 1973-ban mutatta be a Medgyesy Teremben. 1932-ben Szinyei-dijat, 1950-ben Munkácsy-dijat kapott, 1967-ben elnyerte Debrecen és Hajdu megye művészeti diját. - Az alföldi festészet valóságlátását franciás kulturáltságu kolorittal ötvöző művésze, a szépségvágy s az életszeretet egyéni hangu hirdetője. Különösen sikeresek könnyed festésü, expressziv pasztellképei, ahol a részletek lirizmusából bontja ki egy-egy tárgy, enteriőr vagy portré jellegzetes vonáscit.

Félegyházi László

Félegyházi László, Bodó Károly, Bényi Árpád és Tenk László a Művészet kis galériájában rendezett tárlatuk

—: Hivek

Művészet, 1977. április – 48. oldal.

Felegyházi László

Debreceni művésztársaival vándor kiállítást állított össze. Ez a kiállítás most a Szabadsághegyi Jókai Klubbanis eljutott.

Akácz László: Alakul a kép.
Tükör, 1977. február 6 - 41. oldal.

EGYHÁZI LÁSZLÓ, festő

Debrecenben a Képzőművészek és Műpártolók Egyesülete, 1927-től az Ady Társaság vívmányai a jelentősek. Egyesi tette a város képzőművészeit is. Medgyessy Ferencet, Gaborjáni Szabó Kálmánt, Káplár Miklóst, Vadász Endrét, Senyei Oláh Istvánt, Hrabóczy Ernőt, Holló Lászlót, Fél egyházi Lászlót. 91.old

KISS IMRE: Kelet-magyarországi képzőművészek kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában 89.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 197[illegible]. VIII. 1.sz.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

Az 1933-as csoportkiállitáson szerepeltette félabstrakt képeit is. Többek között a:
"HÉGEDŰ", c. félabsztrakt művét is.-Rabimovszky irta:"A le
---legabsztraktabb fantáziájú...képeinek festői al
alapja a tárgyi elemet csak alig sejtető, elvont
és szines sik szerkezet, melyen körtvonallal jel-
zett figurák hatolnak át." 773.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

A Debreceni Ady Társaság képzőművészeti Osztályának tagja, majd elnöke volt.-Az 1941-es Nemzeti Szalinbeli Debreceni Festők tárlatán többek között Nagybányán festett müveit mutatta be, melyek közül a Kultuszminiszterium megvásárolta:
" ÖNARCKÉP", cimü alkotását. 774, old,

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

Lászlo Feleggházi

„Mädchen mit braunem Hut"
(Alpr.)

Budapester Rundschau,
1973. febr. 12,

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

1930 -ban foglalta el tanári állását Debrecenben, azóta ott él. 1932-ben mutatkozott be Gáborjáni Szabó Kálmánnal közös kiállitáson a Déri Múzeumban. Többek között kiállitotta:
"ZÖLDKABÁTOS LÁNY", cimü alkotását is. 772.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei, 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

1930-ban foglalta el tanári állását Debrecenben. Azóta i
is ott él.-1932-ben mutatkozott be Gáborjáni Szabó Kálmá
mánnal közös kiállitáson. a Déri Múzeumban.-Többek közöt
zött kiállitotta:
"ÜLŐ NŐ", cimü olajfestményét is.-6.kép."ÜLŐ NŐ.olaj.
773.old. Fekete rajz,

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőmüvészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

1930-ban foglalta el tanári állását Debrecenben, azóta is ott él. -1932-ben mutatkozott be Gáborjáni Szabó Kálmánnal közös kiállitáson a Déri Múzeumban. Több ek között kiállitotta:
"ÜLŐ NŐ", cimü olajfestményét is. /6.kép/. 772.old.

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei, 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

Az 1933-as csoportkiállitáson szerepeltette, félabsztrak
képeit is. Többek között az:
ÁLOM", c. művét is.-Rabinov zky irta:"A legabsztraktabb
------fantáziájú...képeinek festőd alapja a tárgyi ele
met csak alig sejtető, elvont és szines sik szerk
zet, melyen körvonallal jelzett figurák hatolnak
773. old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőmü-
vészei, 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

1930-ban foglalta el tanari állását Debrecenben. Azóta ott él. -1932-ben mutatkozott be Gáborjáni Szabó Kálmánnal közös kiállitásán. Többek között Szinyai-dijas képét, a:

"BARNA KALAPOS LÁNY", cimü olajfestményét mutatta be a Déri Múzeumban. 772.old.

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

1932-ben mutatkozott be a Déri Múzeumban Gáborjáni Szabó Kálmánnal közös kiállitáson. Többek között aktjait is bemutatta.-E tárlaton nyújtott szinvonala alapján hivta meg müvésztagul az Ady Társaság Képzőművészeti Osztálya amelynek megszünéséig tagja, 1945-50-ig elnöke volt.
772.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen. 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/.

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályának legfiatalabb tagja, ma is alkotó művész. A Képzőművészeti Főiskolán 1924-1930 között tanult. 1929-ben szerzett tanári diplomát, majd két évig művészképzésen vett részt. Főiskolai sikerei alapján Glatz Oszkar tehetséges tanítványaként tartották számon. 772. old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve. 1974.
Debrecen. 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

Az 1933-as ~~kiállításon~~ csoportkiállitáson többek között női portrékat, akokat állitott ki.-Rabinovszky irta:"A legabsztraktabb fantáziájú...képeinek festői alapja a t tárgyi elemet csak sejtető, elvont és szines sik szerke zet, melyen körvonallal jelzett figurák hatolnak át."
772.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen. 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályának tag
ja,majd elnöke.-1936-ban átmeneti válság állt be művé-
szetében,felhagyott az absztrakt törekvésekkel,s vissza
tért a natúrához.-Az 1941-es Nemzeti Szalonbeli Debrece
ni Festők tárlatán már e posztimpresszionista hatású,
Nagybámyán festett müveit mutatta be. 773.old. 64.jegyz

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőmü-
vészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztálya 1935-ben Gáborjáni Szabó Kálmán és Félegyházi László közös tárlatát vállalta. 757.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő

Debreceni művész.-1932-ben,1935-ben és 1944-bem Közös kiállitása volt Gáborjáni Szabó Kálmánnal a debreceni Déri Muzeumban. 762.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő

Holló Lászoval együtt 1941-ben a Nemzeti Szalonban egy teremben mintegy tizenöt művük szerepelt.
770.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő

A Debreceni Ady Társaság képzőművészeti Osztályaan 1944-ben rendezte meg Félegyházi László katonaskodasa idején Gaborjani Szabó Kálman kettojük kiallitasát. Ez a felszabadulás előtti utolsó megmozdulása a képző művészeti osztalynak. 759.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztálya 1936-ban, V. csoportkiállitásán bemutatta többek között Félegyházi Lászlónak:
"ESTE", cimü müvét is. 757. old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő

Az 1937-es év jubileumi ünnepségeihez az Ady Társaság képzőművészeti osztálya nagyszabású kiállítással és előadásokkal kapcsolódott. Kilenc művész mintegy ötven műve között ott találjuk Félegyházi László festményeit is. 758.11d

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képző-művészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztalya 1936-ban V.csoportkiállitásán többek között Félegyházi László nak:
" REGGEL ",cimü müvét is bemutatta. 757.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ festő

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő

A Debreceni Ady társaság Képzőművészeti Osztálya 1936-ban, V. csoportkiállitásán többek között bemutatta Félegyházi Kálmánnak:

" DÉLUTÁN", cimü müvét is. 757.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHAZI LASZLÓ, festo

A Debreceni Ady Társaság képzoművészeti Osztályának 1947-es huszéves jubileumi ünnepségeinek keretében avattak a Déri Muzeumban Ady-szobajat. Az Ady ünnepségekre megjelent "VANDORTUZ"-ben lathatjuk félegyhazinak pasztelljét. 760.old. 31.jegyz.

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő

A Nemzeti Szalon meghivására Pesten szerepelt a Képző művészeti Osztály 1941 őszén, a kilencven negyedik csoportkiállitást töltve ki. A hat festő: Senyei Oláh István Berki Irma, félegyházi, Gaborjani Szabó Kálmán, Holló László és a vendégként meghivott Kéglné Kalmár Anna. voltak. Félegyházi mintegy 15 művet állitott ki. 758. old. 27. je

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képző-művészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHAZI LÁSZLÓ, festő

A Nemzeti Szalon meghivására Bpesten Szerepelt a képző
művészeti Osztály,1941 őszén,a 94.-ik csoportkiállitast
töltve ki.Hat festő állitott ki.Többek között félegy
házi László
"ABLAKNÁL",cimü müvével. 758.old. 27.jegyz

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képző-
művészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

FÉLEGYHAZI LÁSZLÓ, festő

A debreceni Ady Társaság képzőművészeti Osztályának 1947-es huszéves jubileumi ünnepsége keretében rendezett kiállításom a régebbi tagok közül félegyházinak egy rajzát mutattak be. 760.old. 31.jegyz

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve., 1974.
Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályának huszonkét éves működése alatt összesen tizennégy tagja volt. Ezek egyike Félegyházi László, festőművész volt aki osztályelnök is volt. 761.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

Félegyházi 24.

1930-32 között főként menyasszonya, majd felesége a modell. Erdélyben festett egy csikos ruhás lányt mely a biztos szin és formaérzékről tanuskodik. Ez is csak reprodukcióban van mg. Eredetiben megvan a Zöld-kabátos lány, 1932-es Ülő nő, /Déri M/ és a Szinyei dijas Barna kalapos lány.

Alföld 1974/6/61

Sz. Kürti K.: Félegyházi pályakezdése

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

1924-1930 között végezte el a Képzőművészeti Főiskolát Majd két évig művészképzésen vett részt.-1937-ben a Képzőművészeti Főiskola tanulmányi kiállitásán dicséretben részesült. 772.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei, 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

1924-1930 között végezte el a Képzőművészeti Főiskolát, majd két évig művészképzésen vett részt.-1934-ben, 1937-bén és 1942-ben kitüntető elismerést kapott a Tavaszi Szalon kiállitásain. 772.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei, 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztálylnak tagja, majd elnöke volt.-1933-tól egyénileg járt Nagybányára.Olaj-tempera képeket festett,főként modellek alapján.
774.old. 64.jegyz

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debreden, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályának tagja, majd elnöke volt.-1935-ben illusztrálta Nagy Sándornak :Egy fiatal élet rapszódiája cimü Csokonai könyvét. 773.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

1930-ban foglalta el tanári állást Debrecenben, Leszámiva Nagybányán töltött nyarait, katonáskodása idejét, és rövid párizsi tanulmányútját /1934-ben/, azóta Debrecenben él. 772.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

A Képzőművészeti Főiskolat 1924-1930 között végezte. Majd két évig művészképzésen vett részt.-1928-ban a Főiskola Műcsarnokban rendezett kiallitásán kap kiemelt kritikat. /Ujság, 1928.V.20./. 772.old 60.jegyz

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei, 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

RÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő

A Debreceni Ady Társaság képzőművészeti osztályának 1947-es hároszéves jubileumi ünnepsége keretében rendezett kiállításon Kardos László, a MKM. tanácsosa megvásárolta a Déri Múzeum számára többek között Rélegyházinak egy rajzát. 760.old. 31.jegyz

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

Az Ady Társaság révén szoros barátságba került Gulyás Pállal. és Juhász Nagy Sándorral.-Portréikat megfestette, ezek a Gulyás, illetve a Juhász Nagy Család birtokában láthatók. 774.old. 65.jegyz

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő

A debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztálya 1934-ben III. csoportkiállitását rendezte a Déri Múzeumban. A Juhász Géza beszédével nyiló tárlaton szereplet többbek között Félegyházi több portréjával . 757.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztálya 193[illegible]-ben csoportkiállitas helyett egyéni tarlatokat rendezet a Déri Múzeumban. Május 15-től Gáborjáni Szabó Kálmán és Félegyházi László festményei, grafikái aratnak nagy közönségsikert, érnek el erkölcsi és anyagi elismerést.
756. old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályánal II. csoportkiállitása 1933.febr.12-19 közt nyiltmeg,nyolc művész mintegy nyolcvan művével.Holló László kivételével mindenki szerepelt,az ujonnan meghivott Félegyházi László Szinyei-dijas festőművész és Smurák József hódmezővásárhelyi kerámikus művésszel együtt. 756.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályának tagja, majd elnöke volt.-1941 után a nemzeti kiállitások, majd a felszabadulás után a Művészek Szabadszervezete tagjaként az országos kiállitások résztvevője 1950-ben Munkácsy-dijat kapott. 774.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztalyanak ta
tagja,majd elnöke volt.-1935-és 1944 februarjaban ,a Kép
zőművészeti Osztály gondozásában ismét a Déri Múzeum-
ban volt táboriani Szabó Kálmánnal közös tárlata..
773.old

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőmü-
vészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Evkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő

1943-ban a Vallás-és Közoktatásügyi Miniszterium kiállítást rendezett az 1940-1943 között vásárolt müvekből. Ezek között szerepelt Félegyházinak "ÖNARCKÉP", cimü alkotása is. 772. 62.jegyz

---

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

1924-1930 között végezte el a Képzőművészeti Főiskolát. majd két évig művészképzésen vett részt.-1932-ben Szinnyei dijat kapott
"BARNA KALAPOS LÁNY", cimü olajfestményére. 772.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályának tagja, majd elnöke volt.-1934-ben Gáborjáni Szabó Kálmánnal és Vadász Endrével közös kiállitáson szerepelt Szegeden, a Fiatalok Művészeti Kollégiuma vendégeként. A Tisza szálló nagytermében volt. 773.old. 63.jegyz

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

A Képzőművészeti Főiskolán 1924-1930 között tanált. 1926-ban a Főiskola jászapáti művésztelepén dolgozik, kiallitason is részt vesz. Vagó Pal, mint legtehetségesebbet emliti nyilatkozataban. /Magyarság, 1926.IX.3./. 772.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

1930-tól sem szüntek meg budapesti kapcsolatai. Állandó résztvevője volt a Nemzeti Szalonban, az Ernst Múzeumban rendezett csoport tárlatoknak. A Szinyei Társaság Tavaszi Szalonjának, A Munkácsy -Céhnek, majd az Uj Művészek Egyesülete kiállitásainak. 772.old

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

1924-1930 között végete el a Képzőművészeti Főiskolát. 1934-ben, 1937-ben és 1942-ben kitüntető elismerést kapott a Tavaszi Szalon kiállitásain.-Az Uj Művészek Egyesülete 1934-től sikereit látva hivta meg kiállitásaira. 772.old. 61.jegyz

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

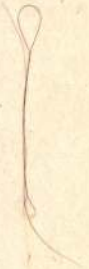

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő, /1907-/

1942-ben részt vett a"Magyar Müvészetért"cimü reprezentativ mücsarnoki kiállitáson.-1943-ban a Vallás-és Közoktatásügyi Miniszterium kiállitásán.Müvészetét Farkas Zoltán,Ybl Ervin,Szomory Dezső,Elek Artur méltatta. 772.old. 62.jegyz

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő

A Debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályának II.csoportkiállitása 1933.febr.12-19 között.Rabinovszky Márius kritikájában emliti Félegyhazi László"legabsztrakabb fantáziájú"alkatát ,finom szinkultúráját.
756.old

Sz. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.
Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő

A Képzőművészeti Osztály a felszabadulás után nem képezett oly ütőerőt, mint 1931-41 közt. Ennek oka az az érzékeny veszteség, ami Vadász Endre tragikus halálával és Gaborjáni Szabó Kálman/1945/Budapestre költözésével történt. Félegyházit választották osztályelnöknek. 759.old 29.jegyz

SZEKÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ, festő

A Debreceni Ady Társaság képzőművészeti Osztályának 1940-es csoportkiállításán megkezdődött a felhigitás idegen művészek meghívásával.-Többek között szerepeltek félegyházi László művei is. 758.old. 26.jegyz

SZ.KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

Félegyházi László festőművész

Debrecenben a Medgyessy-Teremben rendezett kiállitását nov. 8.-án nyitják meg, -közli a lap kulturális eseményeket ismertető rovata.

Élet és irodalom, Bp. 1973. nov. 3.
XVII. évf. 44. sz. 2. lap.

Félegyházi László festő

Szolnokon öt alföldi festő kiállítása nyílt meg tegnap, melyen alkotásai szerepelnek. E kiállítás anyagát tavaly Párizsban mutatták be.

Pestmegyei Hírlap, 1969. febr. 8.

Félegyházi László festő

Szolnakon öt alföldi festő műveinek kiállítása nyílt meg, melyen szerepelnek alkotásai. A bemutatott képanyagot 1968-ban először Párizsban állították ki s ezzel a francia festők szolnoki kiállítását visszonozták.

Délmagyarország, 1969. febr. 8.

Félegyházi László festő

A szolnoki Damjanich János Múzeumban öt alföldi festő kiállítása nyílt meg, melyen művei szerepelnek. A képanyagot először 1968-ban Párizsban állították ki.

Kalai Hírlap, 1969. febr. 8.

Félegyházi László festő

Tavaly öt alföldi festő képét mutatták be Franciaországban, melyek anyagát Szolnokon látjuk most.

R. G.: Öt alföldi festő Szolnokon.
Magyar Hírlap, 1969. febr. 15.

Fellegházi László festő
Szolnokon, a Damjanich János Mú-
zeumban rendezték meg a Párizs-
ban bemutatott öt festő kollektív
kiállítását, melyen művei szerepel-
nek.

Kiállítási katalógus

Szocialista Művészetért, 1969. márc.

Félegyházi László

A megnyílt 25. Debreceni Őszi Tárlaton portréi és csendéletei szerepelnek. Alkotói technikája az utóbbi években nem változott. „Barnakalapos bány" – „Csendélet hallal" c. pasztellek (emlétve).

Magyari Vilmos: Őszi Tárlat 1968.
Hajdu Bihar megyei Népújság, 1968. dec. 14.

Félegyházi László festőművész.

Öt festőművész közös kiállítása megnyílt Párizsban, a montrecili városi galériában, melyen művei szerepeltek, az alföldi művésznek.

Kádár Márta: Debrecen után – ikor Párizsban.
Hajdú-Bihar megyei Népújság, 1968. dec. 22.

Félegyházi
Részt vett az 1941-es budapesti Nemzeti Szalon-beli tárlatom. 1945-ben megválasztják osztályelnöknek.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei.

Alföld 1974/1 62 old.

Félegyházi

Az 1947-es huszeves jubileumi ünnepség keretében rendezett kiállításon a régebbi tagok közül Félegyházi egy rajzat mutatták be. Az Ady-ünnepre megjelenő „Vándortüz" pedig egy pasztelljét tartalmazza.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei.

Alföld 1974/1 62 old.

Félegyházi László
aki közösen alitott ki Gáboyanival a
Déri Múzeumban rendezett tárlatán
mint az Ady Társaság ujonnan felvett
művésze.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság
képző művészei.

Alföld 1974/1 62 old.

Félegyházi László

Ülő nő

Alföld 1974/1 borító 4 old

Félegyházi László (1907) 1

Az Ady Társaság képzőművészeti osztályának legfiatalabb, ma is alkotó tagja 1931-től, a főiskola elvégzése óta el Debrecenben. Mint Glatz-tanítvány tette ismertté nevét. A 30-as években állandó részvevője volt a Nemzeti Szalonban, az Ernst Múzeumban rendezett fiatalok kiállításának (a Szinyei Társaság keretében) a Munkácsy-béh, majd az Ily Művészek egyesülete tárlatainak.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei

Alföld 1974/1. 67 old.

Félegyházi László 2

1932-ben a „Barnakalapos lány" c. olajképéért Szinyei-díjat kap. Ezt a művét több akttal, a Zöldkabátos lány," „Ülő nő" c. festmenyekkel együtt bemutatta 1932-majusában a Déri Múzeumban Gáborjanival közös kiállitásán. E. tárlaton nyujtott szinvonala alapján hivta meg tagul az Ady Társaság képzőművészeti osztálya, melynek megszüneséig tagja. 1945-50 között elnöke volt.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei.

Alföld 1974/1 67 old.

Félegyházi László 3

Az 1933-as második csoportkiállitáson
női portrékat, aktokat, s az „Álom" „He-
gedü" c. félabsztrakt képeit szerepeltette,
mint Rabinovszky jellemezte a „Nyugat"-
ban: „A legabsztraktabb fantáziájú... ké-
peinek festői alapja a tárgyi elemet csak
alig sejtető, elvont és színes sík szerkezet
melyen körvonallal jelzett figurák hatol-
nak át.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társa-
ság képzőművészei

Alföld 1974/1 67 old.

Félegyházi László 4

1934-ben Párizsban járt tanulmányúton
1935 februárjában és 1944-ben ismét meg-
rendezi Gáboyaníval közös tárlatát a
Déri-Múzeumban. Az országos tárlatokon
való szereplését Ybl Ervin, Elek Artur, Far-
kas Zoltán, Szomory Dezső kíséri figyelemmel.
1936-ban átmeneti válság áll be művészeté-
ben, felhagy az absztrakt törekvésekkel, s
visszatér a naturához.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság
képzőművészei.

Alföld 1974/1 67 old.

Félegyházi László 5

Az 1941-es Nemzeti Szalon-beli debreceni festők tárlatán már e posztimpresszionista hatású Nagybányán festett műveit mutatja be, melyek közül „Önarckép"-et megvásárolja a kultuszminisztérium. Ezt követően a nemzeti kiállítások, majd a felszabadulás után a művészek Szabadszervezete tagjaként az országos kiállítások résztvevője.

Sz. Kurti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei.

Alföld 1974/1. 67 old.

Pélegyházi László 6

1950-ben Munkácsy-díjat kap. Az Ady Társaság révén legszorosabb barátságba Gáboryani Szabó Kálmánnal, Gulyás Pállal került, akinek portréját halála után elkészítette. E társaságban fejlődött úgy ki politikai, társadalmi eideklődése, etikája, hogy a veszélyes időkben is elvbarátja és segítővolt Juhász Nagy Sándor és Zöld Sándor politikusaknak.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képző művészei.

Alföld 1974/1. 67 old.

Pelegyházi László
debreceni Munkácsy-díjas festő-
művész kiállítása Balmazújvárosban
vasárnap megnyílt.

Magyar Hírlap 1971/339 8 old.

Félegyházi László

Jollehet expresszív formanyelvében romantikus vonások is tükröződnek, - sokkal inkább kapcsolódik Párizshoz, semmint az Alföldhöz, hazai rokonai között pedig Czóbelt nevezheti meg.

Bojár Iván: Kiállításról kiállításra

Magyar Hírlap 1972/25 6 old.

Telegyháti László

1. Tél alut 50 x 70 pasztell

2. Csendélet pipacsokkal
pentell 50 x 70

Tavasi Tárlat 1972
Nyíregyháza – Debrecen

Télegyházi László

Tél akt repr.

Tavasi Tárlat 1972
Nyíregyháza – Debrecen

Télegyhári László

Gendélet szörös virágokkal

repr.

Kelet-Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M.N.G. 1972.

Félegyházi László

Lány pillangóval repr.

Kelet-Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M.N.G. 1972.

Télegyházi László

Szőke nő repr.

Kelet-Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M.N.G. 1972.

Télegyházi László

Barna halapos lány

. rajz.

Kelet-Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M.N.G. 1972.

Télegyhári László

1. Vörös szukás lány 80x60
2. Kislány virággal 70x50

Kelet-Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M.N.G. 1972.

Telegdyházi László

1. Lány napraforgóval 80×60

2. Lány pillangóval 70×60

Kelet-Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M.N.G-1972.

Télepykári László

1. Csendélet vörös virágokkal
70x90

2. Virágcsendélet 90x70

Kelet-Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M.N.G. 1972.

Félegyházi László

1. Félalt II. 70x50
2. Kéksapkás lány 60x45

Kelet-Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M.N.G. 1972.

Télegyházi László

1. Kistáros tavasszal 60x80
2. Csendélet hegedűvel 80x65

Kelet – Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M.N.G. 1972.

Télegyházi László

1. Csendélet őszi virágokkal
80x60

2. Félalt I. 70x80

Kelet – Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M.N.G. 1972.

Félegyházi László

1. Rózsaszín ruhás lány 70x60
2. Csendélet hallal 50x60

Kelet-Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M.N.G. 1972.

Telegdyházi László

1. Interieur 56×38

2. Szendélet korsóval
65×50

Kelet-Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M.N.G. 1972.

Fellegvári László

1. Arckép 60x44

2. Cigánylány 54x40

Kelet-Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M.N.G. 1972.

Félegyházi László

1. Vasaló nő 115 x 75
2. Festő nő 100 x 70

Kelet-Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M.N.G. 1972.

Félegyházi László

1. Figyelő mű 47x37

2. Sőke mű 53x37

Kelet-Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M.N.G-1972.

Telephási László

1. Barna kalapos lány 92x76

2. Női arc 46x39

Kelet-Magyarországi Képzőművészek
Kiállítása M.N.G. 1972.

Telegdyházi László

1. Ülő nő 96x75

2. Zöldkabátos lány 80x66

Kelet-Magyarország Képzőművészek
Kiállítása M.N.G. 1972.

Félegyháni László
festő

Félegyháni László festő ittszedek
óta Debrecenben él.

Ury Endréné: Egy országos tárlat tanulságai.
MŰVÉSZET, 1972.szeptember - 11.oldal

Fellegházi László.

a Nemzeti Galériában ma nyílt meg Hajdu-Bihar és Szabolcs-Szatmár megyei képzőművészeti kiállítása, melyen a debreceni művész alkotásai szerepelnek.

Esti krónika
1992. XII. 20. 19.00 | 5 | 4.

Félegyházi László

A XX. századi magyar grafikai kiállításon szerepelnek a művész rajzai.

Sz. Kürti Katalin: Kiállítás a szolnoki galériában
Hajdúbihari Napló, 1975. okt. 15.

Félegyházi László, grafikusművész

1) Folytatás

A Magyar Nemzeti Galéria Debrecenben bemutatott tizedik csoportkiállításán 11 festő művei szerepelnek – A színekkel való kifejezés irányvonalába tartozik Félegyházi alkotói felfogása. Kiállított munkái azt mutatják, szabadabban használja a színek harmóniáit, illi disszonanciáit hangulati-érzelmi szándékainak kifejezéséhez, kevésbé tartja fontosnak a motívumok hangsúlyozását. A művész munkásságában korszakonként erősödik vagy gyengül a testek plasztícitásának, a dekorativ rajzi elemek hangsúlyának jelentősége. Első képeit játékos vonalgazdagság, dekorativ forma és színkezelés jellemezte. „Zöldkabátos lány" c. és

Egri Mária: A Nemzeti Galéria csoportkiállítása Debrecenben.

Alföld, 1979. jún. 87-88 old.

Félegyházi László, festő- és grafikusművész 2) Folytatás

„Barna kalapos lány" c. (említve) 1933 ~~-ban a~~ -tól a nagybányai művésztelepen a „szürrealizmus" felé tevelődött, érdeklődése. Az utóbbi évtizedekben – különösen pasztellképein – egyre puhább, érzékibb foltokkal közelít a tárgyi motívumokhoz, egyre tünékenyebb a forma és egyre jelentősebb képein a szín. Bemutatott alkotásai ismételten távolodást jeleznek a figurációtól, a tárgyi világ csak sejthetően van jelen. Színei egymásba folynak, szimulnak, kékek-narancsok-zöldek-lilák feszülnek, vagy szélidülnek össze, magukba rejtve a természeti formákat.

„Csendélet halakkal" c. (említve).

Egri Mária: A Nemzeti Galéria csoportkiállítása Debrecenben.

Alföld, 1979. jún. 88. old.

Félegyházi László, festő- és grafikusművész

Félegyházi László és Bíró Lajos festőművészek kiállítása jún. 6.-án nyílik meg a művelődési házban

Kelet-Magyarország, 1980. jún. 4.

Felegyházi László festőművész

képei szerepelnek a mai magyar expresz-
szionista festőknek a Nemzeti Galériában
megnyílt kiállításán

(cikket lásd, Czóbel Béla festőművész"
cimszó alatt

Heitler László cikkei, „Mai magyar expresz-
szionista festők. Kiállítás a Nemzeti Galériában"
cimmel

Tolna Megyei Népujság 1948. X. 1

Telegdyházi László, Pest

L: Gröbel

Egri M: A Nemzeti Galéria csoportkiállítása 2759.
Alföld, Debrecen, 1979 jún. XXX/6.

Félegyházi László festőművész

a Tudományos Társulat Csokonai klubjában Fekete Barbála kiállítását mutatta be a festőművész.

Hajdú-Biharmegyei Népújság, 1969. febr. 25.

Félegyházi László

Vadász Endre emlékkiállításával olyan sorozatot indít a Déri Múzeum, amely országos szempontból is jelentős. A debrecen Ady-Társaság képzőművészeit mutatja be; — a Társaság 1927-ben alakult, tagja volt Szunyák József, Félegyházi László, stb.

Szabó Ernő: Vadász Endre-emlékkiállítás.

Pesti Műsor, 1977. febr. 2.

Félegyházi László, festő

Négy debreceni festő: Bényi Árpád, Bodó Károly, Félegyházi László és Tenk László segítségével olyan vándorkiállítást rendeztek, melynek tabláiról rendre kiderül, hogyan születik meg a pillanatnyi ötlettől kezdve, a többszöri megdolgozásig a kép. A Szabadság-hegyi Jókai Klubban látható e kiállítás.

Akácz László: Alakul a kép. Jókai klub.

Tükör, Bpest, 1977. febr. 6.

Fellegházi László

Az Őszi Találkon szerepel műve

Szabó Ernő: Őszi Találat 1946.

Hajdu-Bihari Napló, 1946. dec. 19.

Félegyházi László 1.

Munkásságának egy terem jutott. Ez a terem valóban minden oldalán csiszolt ékszert mutat. A 30-as évek finom elegánciája a negyvenes évek közepére meleg, lírai tomisokba megy át. A 60-as és 70-évek a színek varázslatos festőiségét hozzák. Ez a mesterünk mindenkor sokkal több talentummal rendelkezett annál, amit a művészetről való közvélemény ben átválthatott.

Solymár István: Kelet-magyarországi képző művészek kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában

Alföld 1973/2 83 old

Félegyházi László 2

A külső okok belsőkké váltak élet útján, Nem adta át magát teljesen a művészi vállalkozásnak. Képei, szinei belülről indultak, de kívülről, a közönség szemével is megnézte őket. Elfogadott korlátok között mégis gyakorta remekelt, s festészetében megőrzött valami olyan frisseséget, amellyel a legfiatalabbaknak is társa lehet.

Solymár István: Kelet-magyarországi képzőművészek a Magyar Nemzeti Galériában

Alföld 1973/2

83old

Felegyházi László
1951-57 között tanít a körré alakuló „Szabadművelődés Képzőművészeti Iskolája"-ban. 1964-től visszatér a körbe.

Sz. Kürti Katalin: A Debreceni Képzőművészeti Kör huszonöt éve

Alföld 1972/5 89old.

Félegyházi László

A kétszeresen „kiváló képzőművészeti kör" és stúdióban Félegyházi László művésztanár is dolgozik jelenleg.

Sz. Kurti Katalin: A Debreceni Képzőművészeti Kör huszonöt éve.

Alföld 1972/5 90 old.

Pélegyházi László, festő

Kiállítása nyílik meg
Debrecenben. (Nov. 9.)

— : Hallottuk

2

ESTI HIRLAP, Bp 1973. nov. 9.

Fényes László

Debrecenben a Magyar Képzőművészek Szövetsége Kelet-Magyarországi Szervezete rendezett területi tavaszi tárlatot. A festők közül kiemeljük Fényes László francias hangvételű, de hazai koloritot felvillantó pasztelljeit. E művésznél a tárgyi formák lényegtelenek, a formálás feudális és a színek kavalkádja hordozza festményein a tartalmat.

Bojár Iván: Vidéki országos kiállítás.

Magyar Hírlap 1971/128 10 old.

Feléggyházy Károly
festő

Feléggyházy Károly festőművész
kiállítása a Debreceni Medgyessy
Teremben volt.

-------Kiállítási naptár.
Művészet, 1975.november - 46.oldal

Télegyházi László festőművész.

Szolnokon a Damjanich Múzeumban nyílt kiállítása annak az öt alföldi festőnek akik nemrég Párizsban szintatták be műveiket. A debreceni művész finom hangulatú parztellsorozata szerepel, kislányportréi, csendéletei a festői szépség, a költői ábrázolás megtestesítői. (emlétve)

Kádár Márta: Párizs után itthon.

Somogy Megyei Néplap, 1969. márc. 2.

Félegyházi László, Munkácsy díjas festőművész.

Baranyo-Bényi-Berényi-Félegyházi-és Hollo-festőművészek közös kiállítása először Debrecenben, majd Párizs elővárosában, Montreuilban, most pedig itt Szolnokon kerül bemutatásra. — A francia kritika elismerően és szeretettel fogadta a magyar kiállítást.

Egri Mária: Öt magyar alföldi festő.

Szolnok Megyei Néplap, 1969. febr. 11.

Télegyházi László festőművész (Debrecen)

Szolnokon megnyílt annak az öt alföldi festőnek a kiállítása akik nemrég Párizsban mutatták be műveiket. A művész alkotásai szerepelnek e kiállításon: finomhangulatú pasztellsorozattal képviseltett magát, kislányportrék, csendéletek. (említve)

Kádár Márta: Párizs után itthon.

Fejér megyei Hírlap, 1969. márc. 2.

Félegyházi László festőművész

Debrecenben, a Medgyessy-teremben

mjelt meg a kiállítása.

Szombat délelőtt

1973. XI. 10. Petőfi 10.00 | 11 | Hué.

Félegyházi László, festő

Egész életművétől mutatnak be válogatott darabokat.

Nagy Zoltán: Kelet-magyarországi képzőművészek a Nemzeti Galériában 7.

Népszabadság, Bp. 1973. jan. 19.

Félegyházi László

A Magyar Nemzeti Galéria termeiben nyílt meg Kelet-magyarország képzőművészek kiállítása, melyen képei szerepeltek.

Bajár Iván: Kelet-magyarországi képzőművészek kiállítása.

Magyar Hírlap, 1972. dec. 27.

Téleghází László

Jún. 4.-én megnyílt Debrecenben a Képzőművészeti Galéria, ahol a művész alkotása látható.

Hajdúbihari Napló, 1974. jún. 5.

Télegyházi László festőművész

a Képcsarnok Váll. Medgyessy Termében megnyílt „Debrecen, környéke és Hortobágy" c. tájképkiállítás, melyen szerepel műve.

Hajdúbihari Napló, 1974. jún. 19.

Félegyházi László, festőművész

A kiállítók a közép- és az idősebb generáció tagjai. Művészetfelfogásuk, életszemléletük, festői látásmódjuk összekapcsolja mindannyiukat, ugyanakkor mindnyájan, mégis önálló művészegyenségek. – A művészsokszor már a formákat is felbontja és a színekre bízza mondanivalóját. (említve)

A. J.: A Magyar Nemzeti Galéria Tizedik csoportkiállítása.
Pesti Műsor, 1975. szept. 27.

Félegyházi László Festőművész

a Magyar Nemzeti Galéria X. Csoportkiállításán a művész művei is szerepelnek.

Meghívó,

1978. aug. 29.

Télegyházi László, festő

L. : Mün. 1.

↓

Műmelléklet 2.

Télegyházi László: Műve.

Alföld, Debrecen, 1977. máj.

XXVIII/5

Félegyházi László, festő

L.: Bori'Li. 4.

Félegyházi László: Műve

Alföld, Debrecen, 1977. máj.

Bori'ló 3

XXVIII/5.

Télegyházi László, festő

h: télegyházi h.
[Címoldal]

Télegyházi László: Műve Borító 2

Alföld, Debrecen, 1977. máj XXVIII/5

Félegyházi László

A Jókai klubban szerepel közös tárlaton

4 Debrecen/i művész Bényi, Bodó, Félegyházi

és Tenk.

Magyar Hirlp 1977/39/4

Wagner: Hogyan születik a műalkotás?

Fülöpházi Károly:

Ablakban

A 31. Hajdu Bihar megyei Őszitx Tárlaton szerepelt.

Alföld 1977-1-94

Szabó Ernő:Egy őszi terem

Félegyházi László

Holló László rendezte meg kiállitását

Alföld 1977/3/46/

Sz Kürti Katalin: Holló debreceni művészkapcsolatai

Félegyházi László

festménye Kossuthról a Kossuth Lajos Tudományegyetem rektori tanácstermének található.

Alföld 1977/9/26
Sz. Kürti Katalin: Kossuth szobraink története

Télegyházi László, festő

L.: Műmell: 4.

↓

Műmellékel 3.

Télegyházi László: Műve

Alföld, Debrecen, 1977. máj.

XXVIII/5.

Fényképek

Fényképek

Fényképek

Félegyházi László, festő-

Télegyházi László, festő

Kép: Repr

Télegyházi László: Műve 31.

Alföld, Debrecen, 1977. máj XXVIII/5.

Feleghházi László, festő

Feleghházi László: Múve

Alföld, Debrecen, 1977. május

Félegyházi László, festő

L: félegyházi L

[Simon Z.: A szépség ...
44-45.]

Félegyházi László: Műve

43.

Alföld, Debrecen, 1977. máj

XXVIII/5

Félegyházi László
festő

Rajztanári diplomájának megszerzése után Félegyházi László a debreceni református gimnáziumban kapott állást.

Kovács Gyula: Debrecen képzőmüvészei.
Müvészet, 1974.október - 9.oldal.

Feliegyházi Károly

festő

Feliegyházi Károly 1907-ben született Szatmárnémetiben. A Főiskolát 1924-1930 között végezte Glatz Oszkár tanítványaként.

Kovács Gyula: Debrecen képzőművészei.
Művészet, 1974.október - 9.oldal.

Félegyházi Károly
festő

"Kislányvirággal" 1974.
(repró)

Kovács Gyula: Debrecen képzőművészei.
MŰVÉSZET, 1974.október - 9.oldal.

Pelegyházi László

1973. nov. 8 - 24 -ig a debreceni Medgyessy-teremben volt kiállítása

Népszava, 1973. okt. 26. 101. évf. 251 sz. 6p.

Félegyházi László

Kiállít a debreceni Medgyessy Teremben.

Műgyűjtő 1972/4. sz. „kiállítási naptár"

Felégyházi László
festő

Az „Új Debrecen született"
pályázat díjazottja.

— : IV. Debreceni Országos Vyári Tárlat.
Tüköt, 1974. aug. 27 - 16 lap.

Fellegvári László

Kislány virággal olaj 60×80

Leány kertben — " — 60×80

IV. Debreceni Országos Nyári
Tárlat 1974.

Telegyházi László

Felkelő nap olaj 60×70

IV. Debreceni Országos Nyári
Tárlat 1974.

Félegyházi László

Kislány virággal repr.

N. Debreceni Országos Nyári
Tárlat 1974.

Félegyházi László 1.

Holló mellett ott találjuk a mai Félegyházi László. A „mait" mivel az ő kündulási pontja alapvetően másvolt: szigorúan rajzos, inkább az olasz novecentistákhoz kapcsolodó zárt festészetből jutott el egy borús szinezetü korszakon át az izgalott, franciás ~~hangv~~ hangvételü piktúrához.

Bojár Iván: Relet-magyarországi képzőművészek kiállítása.

Magyar Hirlap 1972/356 6old

Félegyházi László 2

S mégis – ha közelebbről vesszük szemügyre az ulobbi évtizedekben kelt alkotásait – lehetetlen nem megpillantanunk a közös „alföldi gyökereket" a fénynek és árnyékoknak azt az ellentétes feszültséget, a sötét és világos szineknek kontrasztjában megnyilvánult romantikus, drámaiságot, amely – mutatis mutandis – mégis csak a Hollo világával rokon. Mindkettőjüket jellemzi a széles ecsetkezelés lendülete, a formák nyitottsága.

Bojár Iván: Kelet-magyarországi képzőművészek kicillilása.

Magyar Hírlap 1972/356 6old

FESTÉSZETI MŰHELY II.

Pasztellfestés
Kiállítás mai debreceni
művészek alkotásaiból
a Déri Múzeum kiállítóhelyén
(Debrecen, Hámán Kató u. 17.)

1981. február—április

Bíró Lajos

Félegyházi László

Sipos Zsófia

Török Anikó

FM

II.

A Déri Múzeum kiállításának társrendezői:

A MAGYAR KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE
KELET-MAGYARORSZÁGI TERÜLETI SZERVEZETE,
A DEBRECENI DOKUMENTÁCIÓS FILMSTÚDIÓ

Fotó: VENCSELLEI ISTVÁN
Katalógus: BÍRÓ KATALIN

Felelős kiadó: dr. Dankó Imre
Alföldi Nyomda, Debrecen

A pasztellfestés

„A pasztell tulajdonképpen átmenet a rajz és festés között. A rajzolástól indult el és fokozatosan festéssé fejlődött. A hagyomány szerint a francia grafikában jelentkezett először a pasztelltechnika, a XVIII. sz. elején. Felfedezőjének Maurice Quentin de la Tour-t tekintjük.

Valószínűleg a régi időkben is készítettek maguknak a festők száraz festékdarabokkal színvázlatokat, amikor még nem törődve a rögzítéssel, a megőrzésre sem gondolhattak. A száraz festék általánosabb művészi alkalmazása csak akkor kezdődhetett, amikor az üveggyártás fejlődésével elterjedt a simára hengerelt, színtelen és átlátszó táblaüveg, mely biztos védelmet nyújthatott a könnyen törlődő képeknek.

A pasztellkréta mai formájában hengeres rudacska, mely festékporból vagy festékkel színezett krétából oly minimális kötőanyag hozzáadásával készül, hogy az éppen csak összetartsa, és elég lágyan omló legyen ahhoz, hogy a rajzpapíron vagy egyéb zsírtalan festőlapon egyszerű érintésre is nyomot hagyjon. Ezt eldörzsölve a legfinomabb árnyalatú átmeneteket állíthatjuk elő. Ez a tulajdonsága sorsdöntő a pasztell egész történetére. Magában foglalja minden erényét és minden fogyatékosságát.

A pasztell a legegyszerűbb vonalas rajztól a több rétegben egymásra vitt szövevényes színkeverésig a legkülönbözőbb módon használható. ... Minél simább (de nem síkos) az alap, annál élesebb szélű vonalakat húzhatunk rá. Dörzsöléssel egyenletesebb felületet kapunk, s az árnyalások annál gazdagabban érvényesülnek. Érdes papíron a vonalak töredezettek, a felületek vibrálók. Még a nagyobb színbeli ellentétek is jól megférnek egymás mellett, a kisebb árnyalati különbségek viszont elvesznek rajta. A rovátkák mélyedései ... a vonások mögül kivillannak, tehát fontos lesz a papír színének megválasztása."

(A képzőművészet iskolája. 1976. Szobotka Imre: A pasztell. Részletek.)

Bíró Lajos

Bíró Lajos a festői középnemzedék tagja. Festői formanyelvét pályája elején a magyar posztimpresszionista hagyományoktól befolyásolt látásmód jellemezte. Az önálló stílus formálódásának első nyomai az 1960-as évek elején festett gouache képeken fedezhetők fel. Sajátos stílusa létrejöttében jelentős szerepe volt annak az egyéni festőtechnikának, amelyet a művész az olajfesték és a műanyagfesték együttes használatával alakított ki. Ez a technika alkalmas volt olyan lágyan szétterülő foltok, vékonyan-vastagon csurgatott festékjátékok, széles ecsettel terített, színben homogén vagy finom belső árnyalású képi felületek létrehozására, amelyek hidegen izzó lávaszerűségükkel leginkább megfelelnek a festő lírai indulatoktól fűtött szenvedélyes egyéniségének.

Bíró Lajos pályáján kezdettől vissza-visszatérő festési eljárás a pasztellkép festés. Kezdetben tanulmányokat, arcképeket készített így. Az ötvenes-hatvanas évek fordulóján Nyírábrányban festett tájképek és csendéletek technikája olajpasztell. Később csak arcképtanulmányok készítésekor használta a pasztellt, míg a legutóbbi években a pasztell arcképeknek egész sorozatát festette. Ezekben az arcképekben a festői jellemzőerő az előadásbeliség frisseségével találkozik.

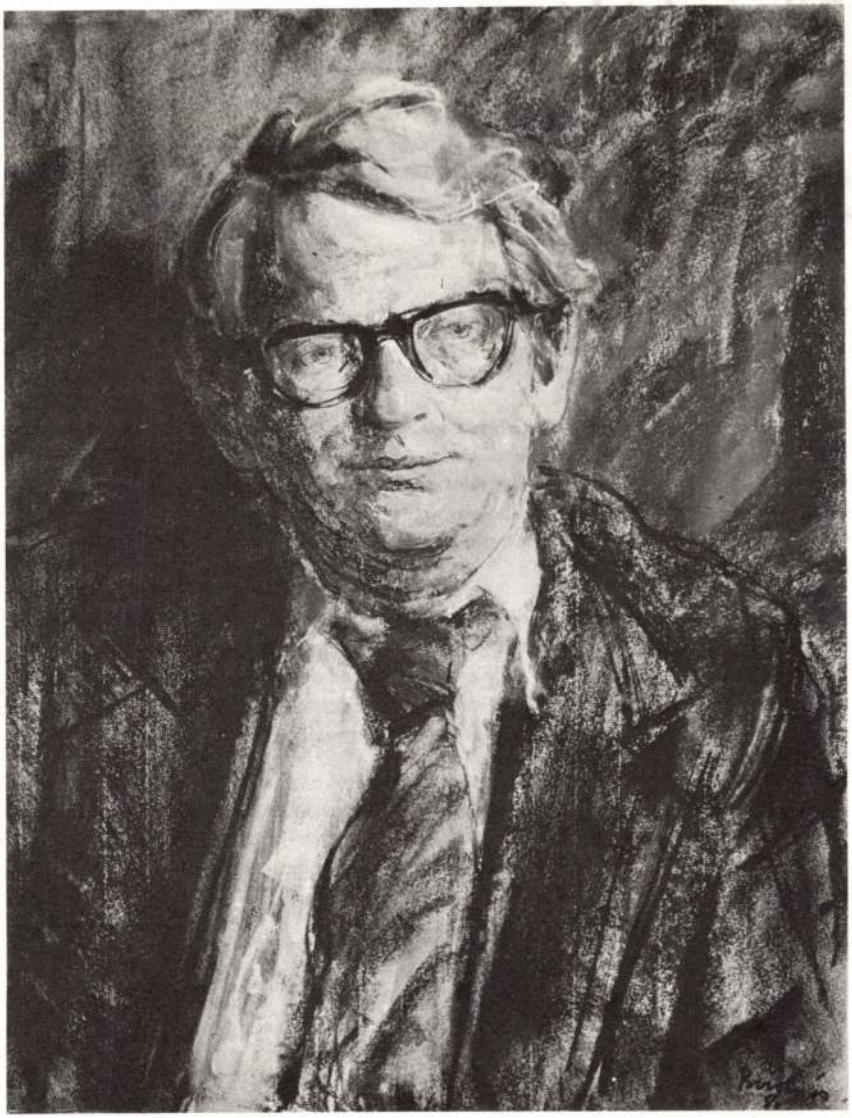

Bíró Lajos:
Daróczi Zoltán
arcképe
(pasztell)

Félegyházi László

Munkácsy-díjas

Félegyházi László munkásságára egy állandó „útközben-lét" jellemző „a naturális látvány és az absztrahált kompozíció között". A művek hol az egyik, hol a másik véglethez közelítenek, anélkül, hogy a végpontokat valaha is érinteni kívánnák.

A harmincas évek első felében a művész a klasszicizáló, novocentista vonalhoz húzva egyfajta szecessziós stilizálástól indult, majd az évtized közepén egy rövid ideig tartó absztrakt próbálkozás következett. Ezután, az előzmények szinte teljes hatásbeli felszámolásával, a harmincas évek vége és a negyvenes évek elejétől mind a mai napig a látványfestészet jellemzi stílusát, a naturalisztikus nagybányai jellegtől el egészen expresszív jellegű summázásokig. Az utóbbi 15—20 év fő vonala egy végletekig lírai, expresszionisztikus irányba tendál, a színhasználat és az érzelmek felszabadulását teremtve meg.

Félegyházi László évtizedek óta dolgozik pasztell-lal, porfestékkel. Képei szemlélésének első pillanatától magával ragadja a nézőt a festői ötletek gazdagsága, a festékkezelés áradó hevessége és magától értetődő természetessége. Előadásmódjának szuggesztivitása lírai és agresszív indulatok feszültségében teremtődik. A lírai formaalakítást átforrósító indulatot a harsogóan tiszta színek kontrapunktos használata fűti. Míg a szinte végletesnek tetsző festői ellentéteket a finom belső formamozgások egymásbaárnyaló hatása fűzi egybe.

Ezt az előadást az önfeledt játékosság és a festői korrektség, a fegyelem kettőssége élteti. A képek az intim szépség élményének hevességét idézik, a bensőséges hangulatok intenzív átéléséről beszélnek. A mindenkori jelenben élésről, az elmélyedésről és a figyelem nyitottságáról, a torzulatlan életintenzitásról. A festő bensőséges kapcsolata a festékkel az anyag feletti uralom magabiztosságát, a magát biztonsággal kifejező ember önerejébe vetett hitét, művészi elhivatottságát sugározza.

Félegyházi László:
Sárga ház
(pasztell)

Sipos Zsófia

Sipos Zsófia festészete sajátos utat képvisel napjaink debreceni képzőművészetében. Nem csatlakozik ahhoz az expresszionista irányba futó főáramhoz, amely beprogramozott és uniformizálódó életünkre nosztalgikus-lírai vagy agresszív indulatokkal reagál. Tematikájában közvetlenül is igyekszik kifejezni szándékát: csendes csökönyösséggel hívja fel a néző figyelmét azokra a meghittséget sugalló motívumokra, amelyek felüdülést nyújtanak a szemnek, a gondolatnak. Nem fokozni kívánja zajgó életünk sokkhatásait, nem menekül azok elől vagy szembeszáll velük, hanem a megpihenés lehetőségét kínálja.

Sipos Zsófia e festői elképzelésének legmegfelelőbb technikát a pasztellban találta meg. Képeinek formarendjét a stilizált természeti formák és azok stilizált belső részleteinek egymásmellettisége jellemzi. E formák puha, bizonytalan találkozású foltok, amelyeket a kontúrvonalak szövedéke hálóz be. Csöndet, meghittséget sugalló képein a karakterben, tónusban, hideg-meleg értékben egymáshoz közelálló színek kiegyensúlyozott mennyiségekben szerepelnek. A festő forma- és színkezelése egyaránt hangulatteremtő szándékát segítik.

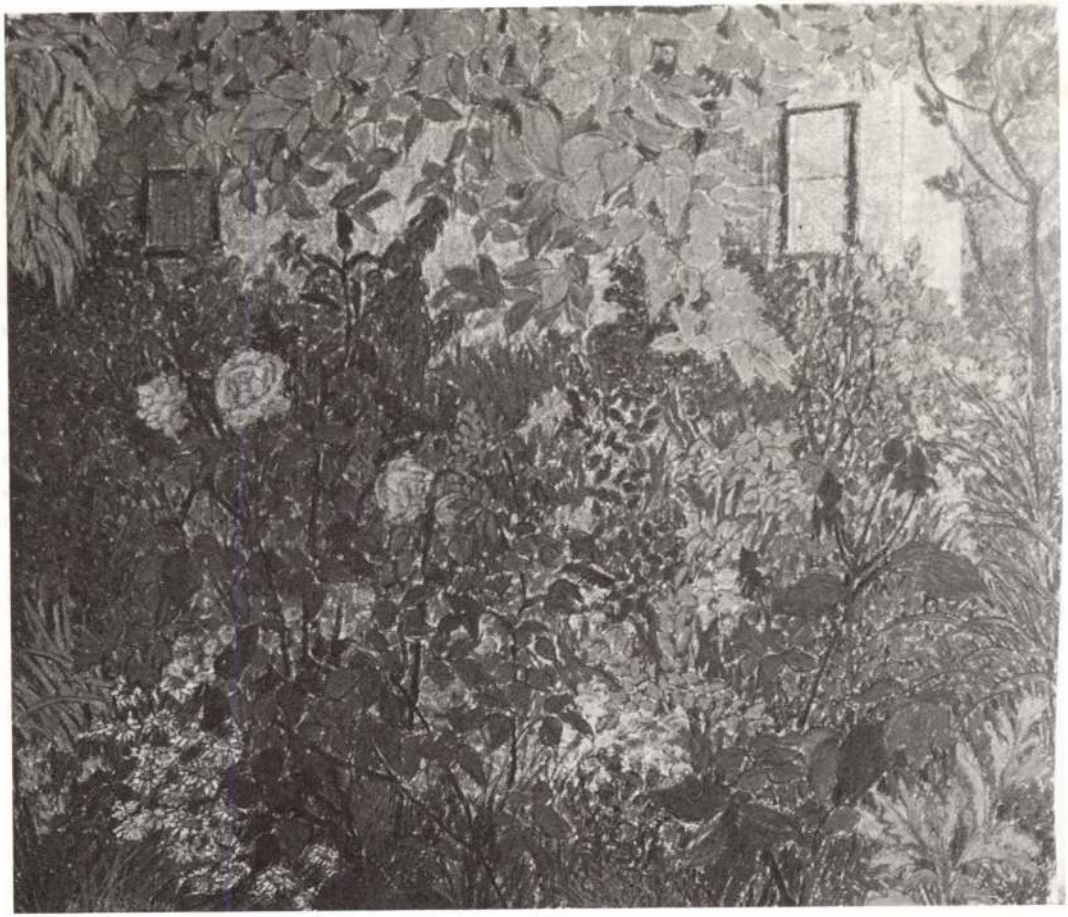

Sipos Zsófia:
Rózsáskert
(pasztell)

Török Anikó

Török Anikó a fiatal debreceni festőnemzedék tagja. 1974-ben jelentkezett először önálló kiállítással. Művei akkor már nem voltak ismeretlenek a közönség előtt, hiszen találkozhattak azokkal az őszi tárlatokon és a Medgyessy Ferenc Képzőművészeti Stúdió kiállításain.

Török Anikó csak pár éve dolgozik pasztell-lal. Művein mindennapi élményei, közvetlen környezetének motívumai ötvöződnek szuggesztív egységbe. Az elsődleges élményt számára legtöbbször egy-egy szín jelenti, és képein ennek alapján helyezi el a festői hangsúlyokat. Ezek a hangsúlyok a világos-sötét és a különböző karakterű színek ellentétében nyerik el végleges helyüket. A művek színharmóniája legtöbbször két fő elemen alapul. A korábbi pasztellképek alapvető formaelemei a lendületes krétahúzások voltak — az újabb alkotások formaegyüttesének alapja a tiszta, telített színfoltok és a finom kalligráfiájú, törékenynek tűnő vonaljáték harmóniája.

Ez a festészet az intim szépség szférájában mozog. Az élmények indulatát híven őrző képek a környezeti tárgyakhoz fűződő bensőséges kapcsolatot sugallják, az egyszerű tárgyakhoz és élményekhez fűződő hűségről vallanak.

Török Anikó:
Szilvaérés
a kertben
(pasztell)

A kiállított művek jegyzéke

BÍRÓ LAJOS			
1. Szántás	1959	olajpasztell	50 × 60 cm
2. Tanyai udvar	1960	olajpasztell	49 × 63 cm
3. Magyari Vilmos		pasztell	70 × 42 cm
4. Harry	1970	pasztell	60 × 47 cm
5. Daróczi Zoltán arcképe	1980	pasztell	48 × 63 cm
6. Kati sárga blúzban	1980	pasztell	70 × 55 cm
FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ			
1. Csendélet vörös virágokkal	1972	pasztell	50 × 70 cm
2. Csendélet fehér csészével	1974	pasztell	50 × 65 cm
3. Szalmakalapos kisfiú	1974	pasztell	70 × 50 cm
4. Csendélet őszi falevelekkel	1975	pasztell	50 × 65 cm
5. Piros ruhás leány	1975	pasztell	60 × 50 cm
6. Sárga ház	1979	pasztell	50 × 65 cm
SIPOS ZSÓFIA			
1. Viruló virágok		pasztell	63 × 90 cm
2. Kertrészlet		pasztell	70 × 60 cm
3. Elfelejtett álmok		pasztell	62 × 98 cm
4. Napraforgó		pasztell	100 × 45 cm
5. Szatmárcseke, temető		pasztell	85 × 54 cm
TÖRÖK ANIKÓ			
1. Szilvaérés a kertben		pasztell	85 × 65 cm
2. A kertben I.		pasztell	80 × 60 cm
3. A kertben II.		pasztell	84 × 64 cm
sabokor		pasztell	80 × 60 cm

Félegyházi László 1

A Debrecenben a Medgyessy Teremben rendezett egyéni kiállitást, egy-két év termését reprezentálja. Ezért nem adnak nagyobb betekintést müvészetébe. A müvésznek gyüjtemény, retrospektiv kiállitása még eddig nem volt. Ennek megrendezéséért a Déri Muzeum a felelős, utoljára itt rendezett kiállitást 1944-ben Gáborjáni Szabó Kálmánnal/

Alföld 1974/6/59

Sz. Kürti Katalin: Félegyházi pályakezdése

1907.március 29-én született Szatmárnémeti-ben.Nagyapja paraszt,apja saját erejéből tanult és mérnök lett,miniszteri osztálytanácsosként halt meg.1908ban Szegeden él,itt végezte alsó és középiskoláit.1924/ben érettségizett.Festessel rajzolással 14 éves kora óta foglalkozik.Édesapja

Alföld 1974/6/59

Sz. Kürty Katalin :Félegyházi pályakezdése

Félegyházi László 3

Félegyházi László édesapja vitte el gyermekét Nyilassy Sándor festőhöz, hogy eldöntse a fiu tehetségét. Nyilassy tápéi parasztasszonyt rajzoltatott vele és tehetségesnek találta.

Alföld 1974/6/59

Sz. Kürti Katalin: Félegyházi pályakezdése

Félegyházi László 4

A 17 éves Félegyházi szigoru felvételi vel kerül a Képzőművészeti Főiskolára. A III. évet a művészképzőn végezte el, de a család nyomására átiratta magát a tanári szakra. 1928-29-es évben szerzett rajztanári diplomát, utána egy évet a művészképzőn maradt.

Alföld 1974/6/59

Sz. Kürti Katalin: félegyházi pályakezdése

Félegyházi László 5

1926-ban Félegyházi a Képzőművészeti Főiskola jászapáti telepén Vágó Pál irányitása alatt dolgozik. Augusztusban a telep záró-kiállitásán Templom és Cséplés c. olajképeit és arcképeit állitja ki. 1928-1929-ben Putnokon és Mohácson dolgozott.

Alföld 1974/6/59

Sz. Kürti K.: Félegyházi pályakezdése

Félegyházi Lászlónak, mint sok fiatalnak eszményképe Vaszary János. Vaszary elfoglaltsága miatt Glatz Oszkárhoz járt Félegyházi. Glatz preciz rajztudása nevelte, a stidium munkát fontosnak tartotta.

Alföld 1974/6/59

Sz. Kürti Katalin: Félegyházi pályakezdése.

Félegyházi 7

Az 1928_as Mücsarnoki kiállitás,mely Félegyházi főiskolai tanulmányai befejeztével volt,a kritika szerint ,mint Glatz legjobb tanitványa emlegetik. Itt szereplő akt és csendélet olajképeit,szénrajz tanulmányait a Képzőművészeti Főiskola megvásárolta.

Alföld 1974/6/6o

Sz. Kürti Katalin:Félegyházi pályakezdése

1930-ban a római ösztöndijra készül Félegyházi és az itt kiszült képét és a Zöld kabátos lányt küldi be a zsürinek. Mivel Glatz nem számit arra hogy tanitványa kapjatja meg a kiküldetést, másra szavaz. Igy egy szavazattal maradt le.

Alföld 1974/6/60

Sz. Kürti Katalin: Félegyházi pályakezdése

Biztatást kapott,hogy még egy évet a Főiskolán töltsön.Kiábrándult és ezért vidéki tanári állást pályáz meg.

Glatzcal nem szakad meg a kapcsolata, levelezne egymással.1937-ben a főiskola jubileumi kiállitására is ő hivta meg,itt kitüntető elismerést kapott.

Alföld 1974/6/6o

Sz Kürti Katalin:Félgyházi pályakezdése

Félegyházi László lo.

192o-ban részt vett a Rotary Club Corvim áruházi kiállitásán Iniciale és Ülő nő cimü müveivel .Ebben az évben megnyerte a debreceni Református Gimnázium tanári állását,Debrecenbe költözött.A kollégium tágas mütermében dolgozott Gáborjáni Szabó Kálmánnal.

Alföld 1974/6/6o
SZ. Kürti Katalin:Félegyházi pályakezdése

Félegyházi László 11

Gáborjáni Szabó Lászlóval Félegyházi barátsága 1931-ben Gáborjáni Rómából való visszatérése után került sor. Hozzájuk csatlakozott Semjei Oláh István, s a város több fiatal festője. Közös kiállitása volt Gáborjáni Szabó Kálmánnal a Déri muzeumban 1932, 1935, 1944-ben

Alföld 1974/6/660 Sz Kürti K. Félegyházi pálya kezdése

Félegyházi László 12

Első kiállitásán a Barna kalapos lány, az Ülő nő, Zöld kabátos lány cimü müveit állitotta ki. E teljesitmény alapján hivta meg müvész tagul az Ady Társaság képzőmüvészeti osztálya, melynek megszünéséig 1949-ig tagja, 1945-49 között elnöke.

Alföld 1974/6/60

Sz Kürti K.: Félegyházi pályakezdése

Félegyházi László 13.

1934-ben Buday György és Ortutay Gyula nebdezésében a Szegedi Fiatalok Müvészeti kollégiuma rendez kiállitást az Ady Társaság tagjainak : Vadász Endre, Gáborjáni Szabó Kálmán és Félegyházi kollektiv kiállitása a Tisza szálló nagytermében.

Alföld 1974/6/6o

Sz Kürti Katalin: félegyházi pályakezdése

Félegyházi 14

Félegyházi László tanára Devich Sándor volt, a modern magyar piktura képviselőjeként üdvözli a szegedi bemutató alkalmából Félegyházit.

Alföld 1974/6/60
Sz. Kürti K. :Félegyházi pályakezdése

Félegyházi 15

1935-ben Nagy Sándorral volt kollektiv kiállitá-

sa Félegyházinak.Egy fiatal élet rapszódiája

c. müvét állitotta ki.Tusrajzainál jelentős

Csokonai portréi,valamint a Déri Muzeumban

1941-es Országos Grafikai kiállitáson szereplő grafikái./Munkáslányok fametszete/

Alföld 1974/6/6o

Sz. Kürti K. :Félegyházi pályakezdése

Országos kiállitásokon és pályázatokon vesz részt ,rendszeresen küld olaj és pasztetteket,ugy a Tavasz Szalon,Munkácsy Céh,Uj Müvészek Egyesülete kiállitásán,Ernst Muzeum,Tamás Galéria, Nemzeti Szalon,Mücsarnok.A Szinyei Társaság Tavaszi Szalonján 1932-ben nagy feltünést keltt Női arckép/Barna kalapos lány/olajképe.

Alföld 1974/6/6o

Sz. Kürti K:Félegyházi pályakezdése

Félegyházi 17

A Szinyei Társaság Tavaszi Szalonján 1932-ben Szinyei dijat kapott. 1933-ban Nevetés cimü müve aratott sikert, e müve alapján hivta meg tagjának az Uj Magyar Müvészek Egyesülete Gadányi Jenő ajánlatára, Szőnyi és Aba Novák elismerésére.

Alföld 1974/6/60

SZ, Kürti K.: Félegyházi pál akezdése

Félegyházi 18

1934,1937,1942-ben kitüntető elismerés fogadja a Tavaszi Szalonban nyujtott teljesitményéért. Kritikák jelennek meg,Farkas Zoltán a Nyugatban, Szomory Dezső az Estben és Rabinovszky Márius. Az Uj Müvészek Egyesületének tárlatán szerepelt Hegedüs,Vörös haju nő cimü képe.

Alföld 1974/6/60

Sz. Kürti K.:Félegyházi pályakezdése

1933-ban az Ady Társaság tárlatán Aranyhalak, Hegedü, Tékép, Portré cimü müvei szerepelnek. Az 1933-as Nevetést érdekesen fantasztikusnak tartották. Az 1934-ben készitett Kisállomás monumentális.
1935-ben a Munkácsy Céhéél Tükör c. müve tünt fe

Alföld 1974/6/62

Sz. Kürti: Félegyházi pályakezdése

Félegyházi 23.

Félegyházi Fiatal lány cimü festménye
Székely Bertalan emberábrázolásához rokon mü.
A Rotary Club tárlatán szerplő 1930-as Ülő nő
is csak reprodukcióban ismert.

Alföld 1974/6/60
Sz. Kürti:Félegyházi pályakezdése

Félegyházi 21

1943-ban a minisztérium uj szerzemények kiállitásán szerepelt az 1941-ben vásárolt Önarckép. 1938-1944 között kisebb megszakitásokkal katona. Távollétében Gáborjáni 1944 februárban rendezte meg utolsó közös kiállitását, a Déri Muzeumban.

Alföld 1974/6/60

Sz. Kürti K.: Félegyáházi pályakezdése

Félegyházi 22.

A visszatérő Félegyházi csak rajzai, festményi töredékét találja csak a kollégiumban. Elveszett 15 év munkája. Nem vezetett istát magán eladásáiról. 1926 első jelentős müve melyet Szegeden Devich Sándor rajztanárnál dolgozott időszakból való a nyári szünidőben. A megrendelés egy családtól származik portré egy lányról, de annyira megszerette, hogy nem adta el, ma is otthonában látható a Fiatal lány.

Alföld 1974/6/60

SZ Kürti K: Félegyházi pályakezdése

Félegyházi 2o

Nagybánya hatása 1936-óta uralkodó festészetében. Felhagyott az absztrakt kisérletekről és visszatért a naturahoz. Az 1941-i Debreceni Festők Tárlatán, a Nemzeti Szalonban, állitx ki nagyméretü képeket. Készül az Ady Társaság csoportkiállitására, 1942 a Mücsarnokban "Magyar Müvészek" c, reprezentativ kiállitáson, az Uj Müvészek Egyesülete tárlatár a Munkácsy Céh, a Tavaszi Szalon bemutatói vesz részt

Alföld 1974/6/6o

Félegyházi 19

1934-ben egy hónapos párizsi tanulmányuton vesz részt .Számtalan ceruza és akvarell készül a Szajnáról,az Eiffel toronyról.Ezek a háborúban ~~e~~önkrementek.1933-tóla nyarakat többmyire Nagybányán tölti.Főként figurális,tájképeket, aktot,portrét készit olajfestményeket és pasztellt

Alföld 1974/6/6o

Sz. Kürti K:Félegyházi pályaezdése

Félegyházi 25

1935-ben Félegyházinak közös kiállitása volt Gáborjáni Szabó Kálmánnal. Itt Ablakmodó, Kutnál, Tehénpásztor müvei szerepelnek.

Az Ady Társaságnál a Muzsikusok, Baratánők, Nyár, Délután, Este, Munkáslányok, Parasztlány szerepel. Ezek a képek még reprodukcióból sem ismertek.

Alföld 1974/6/62

Kürti K: Félegyházi pályakezdése

Félegyházi 27

1936-tól kezdődő uj korszakának alkotása a Lány könyvvel az 1937-es főiskolai kiállitáson kitüntetett elismerést szerzett. Sötét, világos elem található ezen, mint az 1928-31 közötti periódusban.

Nő vázával modern jelenség.

Alföld 1974/6/62

Félegyházi 28

Nagybányai otthonában festi a Leányfejet,pasztell

Akt alma fák előtt,ahol román lány a modell.

Szi tén román lány a modell a Kegyel c. képén.

194o festi a Román lányt,mely a Déri Muzeum tulajdona,

Alföld 1974/6/62

Sz.Kürti ÖFélegyházi pályakezdése

Félegyházi 29

Az 1941-es Nemzeti Szalonban bemutatja a Vasalónő, Önar ckép, Ablak előtt, Hegyek között, Ablaknál, Vörös bluzu nő olajképeit, Napsütés, Cigánylány Kislány akt c, pasztelleket. Az 1937 ben festett Önarckép a Magyar Nemzeti Galéria tulajdona.

Alföld 1974/6/62

SZ: Kürti : Félegyházi pályakezdése

Félegyházi 3o

1936-44 között a plein air festészet jellemzi. 1945-ben bitatást kap Ady Társaság beli barátaitól. A Butorgyári Sztahanovista cimü olajképe az I magyar képzőművészeti kiállitáson szerepel, majd az ebből készült válogatással az ő képe is eljut a moszkvai bemutatóra.

Alföld 1974/6/63

SZ. Kürti: Félegyházi pályakezdése

Félegyházi 31

1950-ben első izben kapott Munkácsy dijat

Alföld 1974/6/63

Sz Kürti Katalin ÖFélegyházi pályaezdése

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ

Szatmárnémetiben született 1907. március 29-én. Munkácsy-díjas. A Képzőművészeti Főiskolán Glatz Oszkár tanítványa volt 1924-től 1930-ig. Nagybányán is dolgozott. 1934-ben Párizsban járt tanulmányúton. Többször volt gyűjteményes kiállítása a Déri Múzeumban Debrecenben. 1931 óta állandóan kiállít Budapesten és vidéki városokban.
Külföldön Berlinben, Párizsban, Varsóban, Moszkvában és Prágában vett részt kiállításokon. 1967-ben elsőként kapta meg Debrecen város „Művészeti díj"-át. Kétszer nyert díjat az Országos Nyári Tárlaton. Főként arcképeket, alakos kompozíciókat, csendéleteket fest. Festményei vannak a Nemzeti Galériában és vidéki múzeumokban.

SZOT-díjat kapott 1976-ban.

CSENDÉLET VÖRÖS VIRÁGOKKAL. 1972
pasztell, papír, 70x50 cm
J. b. l.: Félegyházi 972
A művész tulajdona

CSENDÉLET FEHÉR CSÉSZÉVEL. 1974
pasztell, papír, 65x50 cm
J. b. l.: Félegyházi 974
A művész tulajdona

CSENDÉLET HALAKKAL. 1974
pasztell, farost, 70x50 cm
J. b. f.: Félegyházi 974
A művész tulajdona

FALUVÉGE. 1974
olaj, vászon, 80x60 cm
J. j. l.: Félegyházi 974
A művész tulajdona

HÍD. 1974
olaj, farost, 80x60 cm
J. b. f.: Félegyházi 1974.
A művész tulajdona

LÁNY KAKASSAL. 1974
olaj, farost, 80x60 cm
J. j. f.: Félegyházi 974.
A művész tulajdona

LÁNY KERTBEN. 1974
olaj, farost, 80x60 cm
J. b. f.: Félegyházi 974
A művész tulajdona

LÁNY VIRÁGGAL II. 1974
olaj, farost, 80x60 cm
J. b. f.: Félegyházi 974.
A művész tulajdona

SÁRGARUHÁS LÁNY. 1974
olaj, vászon, 80x60 cm
J. b. l.: Félegyházi 974
A művész tulajdona

SZALMAKALAPOS FIÚ. 1974
pasztell, papír, 70x50 cm
J. j. f.: Félegyházi 974
A művész tulajdona

VÖRÖS SZÉK. 1974
olaj, farost, 80x60 cm
J. j. l.: Félegyházi 974.
A művész tulajdona

TANYA. 1974
olaj, vászon, 60x80 cm
J. j. f.: Félegyházi 974.
A művész tulajdona

TÜKÖR ELŐTT. 1974
olaj, farost, 80x60 cm
J. j. l.: Félegyházi 974.
A művész tulajdona

CSENDÉLET ŐSZI LEVELEKKEL. 1975
pasztell, papír, 65x50 cm
J. b. f.: Félegyházi 975.
A művész tulajdona

KÖNYÖKLŐ LÁNY. 1975
olaj, vászon, 80x60 cm
J. j. l.: Félegyházi 1975.
A művész tulajdona

VÖRÖSRUHÁS LÁNY. 1975
olaj, farost, 80x60 cm
J. j. l.: Félegyházi 975.
A művész tulajdona

FEHÉRRUHÁS KISLÁNY. 1976
olaj, farost, 80x60 cm
J. j. f.: Félegyházi 1976.
A művész tulajdona

KERTBEN. 1976
olaj, vászon, 80x60 cm
J. j. l.: Félegyházi 976.
A művész tulajdona

Az MNG 10. reprezentációja Bp. 1978. VIII–IX–X.
Szolnok, Debrecen, Győr – 1979.

~~Félgy~~ Félgyházi Lányló

„A Gondolat visszfénye az érzés szivárványa"

FÉLEGYHÁZI LÁSZLÓ (1907–1986) FESTŐMŰVÉSZ EMLÉKKIÁLLÍTÁSA A SIÓFOKI KÁLMÁN IMRE MÚZEUMBAN 1999. 03. 10–04. 30.

Múzeumi Táj., 1999/2

Nem hiába nevezték Debrecent „kálvinista Rómának", a város szellemi arculatát évszázadokon keresztül a református vallás formálta. Ezért a szobroknak és festményeknek nem volt helyük a templomokban. A polgári életben is nehezen terjedt el (főleg portréfestészet révén) a festészet. A helyi képzőművészeti élet fejlődésén nagyot lendítettek a rézmetsző diákok, akik közül nem egy kiváló festővé, de inkább grafikussá is fejlődött. A nyomukban kialakult XIX. századi és századfordulói debreceni képzőművészeti élet meglehetősen szerény volt.

Somogyi Gyula Siófok város alpolgármestere, Matyikó Sebestyén József múzeumigazgató, dr. Selmeczi László, a Déri Múzeum igazgatója

Művei a Magyar Nemzeti Galériában, a pécsi Janus Pannonius Múzeumban, a kaposvári Rippl-Rónai Múzeumban, a Szombathelyi Kétárban és a Tatai Múzeumban találhatók nagyobb számban.

Martyn Ferenc 1986. április 10-én halt meg Pécsett.

Születésének 100. évfordulóján Kaposvárott nagyszabású emlékkiállítás nyílik festményeiből. A kiállításnak két helyszíne van: a Rippl-Rónai Múzeum Nagyterme és a Vaszary Képtár.

HORVÁTH JÁNOS
művészettörténész, főmuzeológus

HÍREK, INFORMÁCIÓK

A Rippl-Rónai Múzeum régészei megkezdték a 61-es út elkerülő szakaszának régészeti feltárását. Az ásatások során bronzkori, kelta és középkori leletek kerültek elő.

* * *

Tabon a Nagy Ferenc Galéria újra látogatható. A kibővített és felújított kiállítótérben bemutatásra kerül az 1998. januárjában elhunyt művész 80 darabból álló hagyatéka is. A kiállítást Horváth János, a Rippl-Rónai Múzeum művészettörténésze rendezte. A megnyitón avatóbeszédet Vissy Zsolt, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma helyettes államtitkára, és Farkas István, Tab polgármestere mondott. Elhangzott Matyikó Sebestyén Nagy Ferencről írott verse.

* * *

Május 18-án, a Múzeumi Világnapon a Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága valamennyi kiállítóhelyén díjmentes volt a látogatás. A Rippl-Rónai Múzeumban nyílt napot tartottunk. Nyolc általános iskolai csoportot kalauzoltak a múzeum restaurátorai és preparátorai a műhelyekben.

A Múzeumi Világnap alkalmából rendezett Múzeumok Majálisán – a Nemzeti Múzeum kertjében – az idén is részt vett a Rippl-Rónai Múzeum. Satrunkat sok érdeklődő kereste fel. A múzeumi kiadványok árusítása mellet kézműves foglalkozásokra is sor került.

* * *

Kapitány Orsolya és Imrő Judit részt vett Debrecenben a Kossuth Lajos Tudományegyetem néprajzi tanszéke alapításának 50. Évfordulója alkalmából tartott konferencián.

Imrő Judit

Nem volt jobb a helyzet 1930-ban sem, amikor a szatmárnémeti születésű *Félegyházi László* Debrecenbe költözött. A Képzőművészeti Főiskolán *Glatz Oszkár* volt mestere, majd 1926–1928 között Jászapátiban, Mohácson, Putnokon megrendezett nyári művésztelepeken vett részt. Jászapátiban készített, s egy záró tárlaton bemutatott alkotásai kivívták a vezető tanárként ott dolgozó *Vágó Pál* elismerését.

1930–1940-es évek közepéig a Református Főgimnázium rajz-, később a rajz tanszék vezető tanára. Félegyházi Debrecenbe költözését követően is folyamatosan szerepelt a Műcsarnokban, a Tamás Galériában, az Ernst Múzeumban rendezett országos tárlatokon. Továbbá művei modern szellemiségének elismeréseként, egyéni meghívással az UME, Munkácsy Céh, Szinyei Társaság kiállításain. Debrecen közönségének 1932-ben mutatkozott be képeivel, majd az Ady Társaság kollektív tárlatain jelentkezett új és újabb alkotásaival, sajátos színfoltot képezve *Holló László* és *Senyei Oláh István* mellett a város képzőművészetében.

Félegyházi László művészetét döntően befolyásolta rendkívül érzékeny alkotói személyisége, melynek a jegyei még a „legtárgyiasabb" életműszakaszaiban is megjelentek, ugyanígy a kezdeteket jelentő Római iskola hatását mutató korszakában is.

A hajlékonyan ívelő körvonalakkal jellemzett, fiatal nőalakokról festett, egész vagy háromnegyed-alakos portréi távol álltak a neoklasszicizmus összefoglaló tömegalakításától, monumentális effektusaitól. Festészetében a letisztult formavilág, áttekinthető képi téralakítás a keresetten harmonizáló színeggyüttesek mellett a szecesszió hagyományaiban gyökerező szépségkultusszal párosult, a törékeny szépség pillanatnyi létét próbálta rögzíteni. Hasonló indíttatásból születtek az ötvenes évek „keményebb objektivitású" munkás portréi – amelyek a Munkácsy-díjasok sorába emelték, országos, nemzetközi sikereket hoztak számára. A par excellence festői értékei túlmutattak a kultúrpolitika által megkövetelt tematikus mondanivaló hamar avuló aktualizáltságán, talán éppen ezáltal váltva ki a kritika egy részének ellenérzéseit.

Különleges érzékeny művészi alkata rendelte arra Félegyházit, hogy a „posztnagybányai iskolával" rokonítható festészet kialakítására ösztönözze. *Nagy Zoltán* írta az 1969-es párizsi szereplése alkalmából: „Félegyházi Lászlót az emberi lélekbe mélyen bepillantó s annak rokonszenvesen elmerengő, szomorkás, félénken reménykedő rezdületeit kifejező magatartása, erőteljes, olykor felfokozott hatású, tüzes színessége kapcsolja az alföldiekhez... felismerhetők az impresszionizmus elvei, ezeket azonban az expresszionizmusra jellemző markáns, nem egyszer keményen és bátran, lendülettel,

nagyvonalúan is jól megélő színfoltokban hangszereli át a maga kifejező, jellemző szándékának megfelelően."

Félegyházi László művészi magatartásának kezdettől fogva lényeges vonása volt egy ellentmondásos tartalmú defenzió. Egyfajta művészi visszavonulás nyilvánult meg festészetében az intim szférák felé fordulásával, „az elemi emberi kapcsolatok által körülhatárolt" tematikájában. Női és gyermekportrék, aktok, csendéletek, tájképek sorát csak az ötvenes évek tematikus portréi és a megrendelésre készített reprezentatív arcképek szakítják meg, – és „a kép szépségére" irányuló művészi akaratában, amely festészetében soha nem eredményezett mondanivaló és meggyőző erő nélküli artisztikus felületalakítást, tartalmatlan dekorativitássá visszafogott festői gesztikulációt. Festményeinek nem szánt többet és mást, mint hogy „csak műalkotások" legyenek, ilyen minőségükben azonban határozott esztétikai–etikai agitációt képviselnek...

Félegyházi alkotásain a kompozíció a fény és színvilág az életet ünnepli, a lélekig ható kapcsolatot. Művészi–esztétikai hitele éppen a rendteremtés őszinte szándéka és a művek emberi fájdalmakat magába sűrítő összetettsége között lappangó feszültségben rejlik. Kosztolányival szólva: „A gondolat visszfénye az érzés szivárványa."

Félegyházi László emlékkiállítása azon kiállítási sorozatba illeszthető, melynek célkitűzése az ország más részén élt, illetve élő művészek bemutatása. Aki Holló László mellett sokoldalú művészi, pedagógusi tevékenységével, a Medgyessy Ferenc Képzőművészeti Kör tanáraként festőgenerációkat nevelt és meghatározó szerepet töltött be a debreceni és a magyar képzőművészetben.

MATYIKÓ SEBESTYÉN JÓZSEF
múzeumigazgató

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

IZZÓ
Fehér Ágnes

1961 MÁR 30

1021

Mini Galéria Újpesten

Az újpesti *Mini Galéria* több hete tartó kiállítássorozatának újabb eseménye a fiatal *Fehér Agnesnek*, az Egyesült Izzó és a Postások képzőművészköre tagjának bemutatkozása.

Fehér Ágnes 18 éves.

Képei: egy fogékony lélek őszinte és erőteljes megnyilatkozásai. Egy gondolkozó és mindent érzékelő ember véleménye a környező világról.

Az önarcképnek szánt *Én* című alkotása mond talán a legtöbbet e túlérzékeny festő lelki alkatáról. Az izzó vörös korong, a képen a tüzelő vágyak és remények fényével világítja meg ezt az őszintén szomorú emberi portrét. Fehér Ágnes szomorúsága emberi. Nem egyféle „világfájdalom" kérkedése ez. Ahhoz túlságosan is mértéktartó. A mértéktartás pedig lényeges vonása művészetének.

Karácsony című alkotása a legsikerültebb képek egyike. Expresszív alkotás. Az erőteljes vonalak harmóniája jól párosul a kép hangulatkeltő erejével. Komor tónusa ellenére is gyermeteg öröm és túláradó boldogság érzete sugárzik róla.

A *Fekete virágok* már meggyőznek bennünket arról, hogy *Fehér Ágnes* expresszivitása nem kellék, hanem alapvető sajátság. A kifejezés ereje nála egyben a kifejezés igazsága is. A vázából oldalra kihajló megtört virág, amely az alatta elhelyezett vidáman pirosló almára mutat, nemcsak jó kompozíciós megoldás, hanem gondolati tartalmat is tükröz. Itt ismét találkozunk azzal a kontraszttal, amely több képén megtalálható, és amely jól szimbolizálja a hangulatoknak és érzéseknek kettősségét.

Fehér Ágnes a művészeti kör egyik igen tehetséges tagja. Fiatalsága és erőteljesen kibontakozó tehetsége nagy reményekre jogosít.

Tóth Ernő

Bevált az uj br

MDK;

FÉLEGYHÁZI TAMÁS

A keresztyén igaz hitnek részéről való tanitás c. müvéhez valószinü maga készitette a metszeteket.

Soltész Zoltánné: A magyarországi könyvdiszités a XVI. században. p.92.

Akadémiai kiadó Budapest 1961.

EGYHÁZY LÁSZLÓ

Alföld XXIX. évf. 2.sz. 1988

A borítón *Félegyházi László* művei: *Fejtanulmányok* (I, II), *Fél akt* (III) és *Halas csendélet* (IV).

alföld

16 forint

alföld

IRODALMI, MŰVELŐDÉSI ÉS KRITIKAI FOLYÓIRAT

SÜTŐ ANDRÁS
NAPLÓJEGYZETEI
SÁNDOR IVÁN
AZ ÁLOMKOMMANDÓRÓL

DÖBRENTEI KORNÉL
KALÁSZ MÁRTON
SIMONYI ZOLTÁN
VASADI PÉTER VERSEI

GÖRÖMBEI ANDRÁS
NAGY KÁROLY
SZAKOLCZAY LAJOS
A NYUGATI MAGYAR
IRODALOMRÓL

A VALLÁSOSSÁG
MAGYARORSZÁGON

HARMINCKILENCEDIK ÉVFOLYAM 1988/2

M.D.K.

Felek Antal

A Műcsarnok tavaszi tárlatán bemutatott 443 kép és szobor között szerepel festménye.

A 19. oldalon a 2-es számu kép alatt Telek Antal szerepel./?/

Képek, szobrok--festők, szobrászok c. közl. Szinházi Élet. Bp. 1921. juni. 26-juli.2. X. évf. 26. sz. 20.lap.

1976. X. 3. 14-25 TV. N.

150 éves a Herendi Porcelángyár.

dr. Felek Béla, igazgató

- 150 év nagyon hosszu idő egy gyár életében, ebből dr. Felek Béla az igazgató 20 esztendőt töltött el itt kezdetben mint főmérnök, később mint igazgató. Melyik volt a könnyebb?

- Hát nagyon nehéz erre válaszolni, mind a kettőnek van nagyon sok szépsége és nagyon sok nehézsége.

- Most az ünnepségeknek csak szépsége van?

- Hát az ünnepségek előkészületének nagyon sok kevésbé szép pldala is van, nagyon sok munka, nagyon sok fáradtság. Ezt azonban nem sajnáljuk annak reményében, hogy az ünnepség jól fog sikerülni és méltóképpen ünnepeljük meg azt a 150 évet, amely mögöttünk van.

- Mit vártak az emberek Herendtől, hosszu évtizedeken keresztül és mit szeretne adni Herend? A következő esztendőkben.

- Herendtől az elmult évtizedekben mindenki a szépet, esztétikus, az otthont és a környezetet diszitő porcelánokat várta. Herend ennek nyugodtan mondhatjuk a 150 év alatt talán maradéktalanul eleget tett. Mi a jövőben igyekszünk ezeken a nagyon szép hagyományokon tovább haladni, azonban figyelembevéve azt, hogy a kor esztétikai igénye a kor technológiai, technikai igénye, lakáskultúrája fejlődik, ehhez jell alkalmazkodni Herendnek minden további tevékenységében.

- Megvan erre a lehetősége Herendnek?

- Megvan a lehetőség, megvan a lehetőség a régi elmult évekből adódóan és meg lesz a lehetősége a most épülő, most folyamatban lévő fejlesztéseinkből is.

- Éppen egy épülő, készülő épület előtt állunk, ez mi lesz, a festészet?

- Valóban most az egyik legujabb létesitményünk végénél állunk, amelynek egyik része az embert, a másik része a technológiát, a termelést fogja szolgálni. Nevezetesen az épület egyik fele a festőknek ad korszerü szociális létesitményt öltözővel, fürdővel, uzsonnázó reggelizö helységgel és minden ami ehhez tartozik kompletten. A másik része viszont már a termelést fogja szolgálni, azonban ott is olyan körülményeketigyekszünk teremteni, amelyek korszerüek és a mai embernek, a mai dolgozónak, a mai festőnek lehetőleg maximális kényelmet adnak a munkához, hogy a kényelmes munkahelyen a maximális esztétikai és mennyiségi teljesitményt is ki tudják fejteni.

- Az elmut néhány esztendőben például mi készült itt, szakmailag is és szociális létesitményekre is gondolok.

- Csupán az a kérdés, hogy öt évre, tizre vagy tizenötre akarunk visszamenni. Ezt hiszem az idő rövidsége miatt maradjunk a közelebbi dátumnál. Az elmult néhány évben uj technológiát valósitottunk meg az égetősben, uj korszerü nyersáru csarnokot készitettünk, amely jobb technológiai körülményeket és jobb munkakörülményeket is ad az embereknek. Ebben a csarnokban vagy az egyéb más létesitményeinkben már sokkal korszerübb körülmények között, de megőrizve a legfontosabb

műveleteknél a kézi munkát, mindenki úgy tud dolgozni, ahogy lelkiismerete, szorgalma és tehetsége diktálja.

- És ennek megfelelően kapja a javadalmazást is. Ezt is elmondták egyébként.

- Valóban ennek megfelelően kap mindenki javadalmazást, hiszen ha teljesítményben dolgozik, akkor ügyessége, szorgalma, munkaidő kihasználása adja a kereset lehetőséget, a kereset mennyiségét. Ha órabérben, akkor bizonyos mértékben becsületére van bízva, azonban úgy érzem a Herendi Porcelángyár dolgozóinak a becsülete a munkaidő kihasználással nagy probléma nincs.

- Nagyon sok lány, nagyon sok asszony dolgozik a gyárban, jó ez egy igazgatónak?

- Ez, hogy fiatalok az nagyon jó, mert hiszen a jövő generációja nevelődik, fejlődik. Az, hogy nők, asszonyok ez is jó. Persze néha gondot okoz, mert hiszen a női mivolttal együttjár nagyon sok olyan gond, nagyon sok olyan probléma, amely néha a termelésnek is akadályozója lehet ha arra nem készülünk föl és nem számítunk rá előre.

- Hát bizony a mamák elmennek gyereket szülni és otthon maradnak. Bár itt nagyon sokan visszajönnek még az idő előtt.

- Visszajönnek, de miért? Mert igyekeztünk megteremteni a körülményeket ahhoz, hogy azok a kismamák, akik talán nem akarnak három vagy netalán hat évig otthon maradni, azok megfelelő körülmények között tudják elhelyezni bölcsődénkben, óvodánkban apróságaikat.

- Beszéljünk egy kicsit a jövőről, mit szeretnének?

- A jövő, az mindenkinek egy kicsit ködösnek tűnhet vagy tul napfényesnek. Én azt hiszem, hogy a középutat válasszuk, mert ha valaki tervezetten próbálja a jövőt alkotni, tervezni, irányitani akkor a jövő sok meglepetést nem okozhat. Mi a herendi gyárban igyekszünk a jövőt nem rózsaszinüre festve, de mindenképpen remény teljesen előkésziteni és ebben a jövőben olyan esztétikai és techni kai, technológiai kivitelezési darabokat előállitani, amelyek a jövő emberének is a legszebb darabjai közé fognak tartozni a lakásában.

- Én egy kicsit meglepődtem, amikor ide jötte, hogy nagyon fiatal mber a művészház vezetője és valamennyien szinte, akik ott dolgoznak. Ennyire bizik a fiatalokban?

- Igen. Herend 150 éve mögöttünk van, előttünk a jövő van és a jövő a fiatalok é, akár a tervező művészeinkre gondolok, akár egy kivitelező szakembereinkre, maga az átlag életkor is utal erre a 30 év, mindenképpen az övéké a jövő. Ők fogják Herendnek akár művészeti szempontból, akár termelési szempontból azt a jövőt biztositani amelyet szántunk és szánt neki azt hiszem az egész magyarság, legalábbis, aki szereti Herendet.

- Mi az, amit látunk?

Felek Gyula, szobrász

Művészet, III., 1903. 339.

Uj szobrok

[illegible]

Félek Gyula

[illegible]

Erod

E. G. I. 309. l.

Felek Gyula

Békés vármegyétől
300 k
Értímisk 1899/1900
39. l.

300 k. u-attól
Értímisk 1900/1901. 23 24. l.

III

712 (1980)
818 (46).

Letten hajtják

zó bikát, az előtérben ~~balra~~ két lovas ~~via-~~
gyes végü rúd van. Mellettük két szolga
galléru és hajtókáju ruhában. Mögöttük
ó van ~~piros~~ ugarinken sunn kendőkkel. Hátul jobbról kék ru-
homokot, kissé odább a harmadik torreador
ik szomoruan nézi elesett paripáját, a
háttérben ~~a közönség~~ ülések vannak, melyekből
laltak. Az ábrázoltak jobbra eső árnyékot
Lunois«.

cm.
ki 63. sz. előterjesztésre 1901: III. 27-én
2000 koronán.
19-én (151/901.)

1901: IX. 23-i 64907 sz. rendelet. (554/901)

142

Felek Gyula

szobrász

Jó eredménnyel végbiz. nyert.

Eötvösmisk 1900/1901.

23. l.

~~Alone V. 253.~~

Felek Gyula

Kaputtveret.

Repr.

Értimisk 1902/3. 38.1.

kép

~~Alsófehérmegyei Tört. Raj. és~~

~~Természettud. Egyesület~~

~~X. 215.~~

Fellk Gyula

diszitő szobrász

Mátrai Lajos nál volt

alkalmazásban.

Értimisk 1901/2. 24. l.

XIX n/ 4

Pohár üvegből, Kokovai

VIII. 45.

Felek Gyula

Nobrin

1898–1900

Érmisk 1930. 85. l.

Felek Gyula

A M. KIR. IPARMŰVÉSZE

Magyar Iparművészet
1900, 139. l

°° I. DIJ NYERTESE. °°

FELEK GYULA TERVEZETE.

árugyárosnak a kereskedelmi miniszterhez intézett folyamodványainak tartalmát, a melyekre vonatkozólag a vallás- és közoktatásügyi miniszter a társulat nyilatkozatát kivánta.

Miután a társulat a beadványokban felhozott több rendbeli panaszra és vádakra vonatkozólag az összes érdekeltektől beszerezte a tényállás helyes megitéléséhez szükséges adatokat s nyilatkozatokat s a maga részéről is kijelentheti, hogy az említett folyamodványokban úgy egyes intézmények, mint iparosok ellen emelt vádak részben valótlanok, részben a valóságot irányzatosan elferdítik, a vál sztmány elhatározza, hogy a rendelkezésére álló összes iratokat felterjeszti a kultuszminiszterhez. A társulatra vonatkozó vádakra pedig ki fogja jelenteni, hogy a társulat mostani s jövőben kifejtendő működésében magát nem korlátoztatja egyesek magán érdeke által, hanem mindig csak a hazai iparművészet jól felfogott érdekét tarthatja szem előtt.

Titkár bejelenti, hogy egy Angolországban élő honfitársunk útján érintkezésbe [illegible] Grano val, a ki egyik levelé-

Felek Gyula

gyulai nobrán

kőszítette Erzsébet

királyné (karrai mamány) nobrát 1903-

ban, melyet a gyulai

gőndöcs-népkertben

állítottak fel. Lelep-

lezték 1904-ben.

Scherer F:

II 299. l. 300. l.

képpel

Gyula város

Tört. II. k.

Bp. 1938

ménytár

A mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
Fénykép.		17/47 cm.

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

vezetésével a baszk nyelv elemeit ismerte meg.

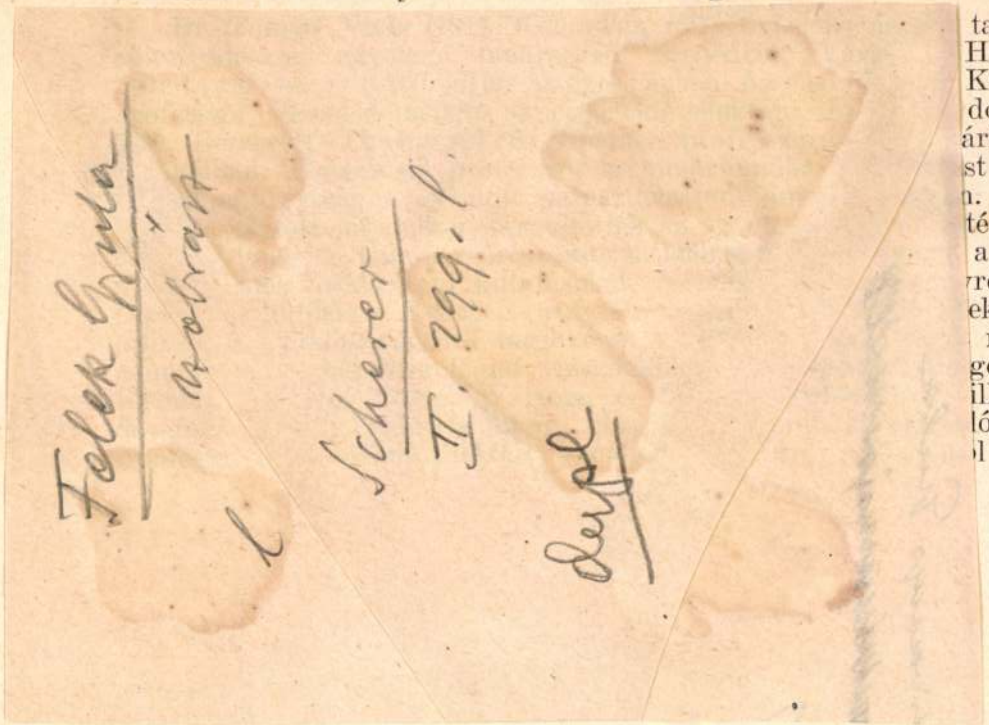

tanár,
Hilde-
Keller
dolgo-
áriumi
st tar-
n. Két
tézeté-
a leg-
rrészét
ektani
meg-
gozott
illetve
lógiai,
l ígé-

Ehrengerichtbarkeit lényegével és számos tárgyaláson figyelte meg gyakorlatilag is. A Humboldt Klub magyar estjén „Liszt, als Symbol der deutsch-ungarischen Kulturverbundenheit" címen tartott előadást. A Möller van Bruck Archiv számára pedig „Die Zeitfragen Ungarns" címen számolt be hazánkat érintő aktuális kérdésekről.

Eckert Irma (1912, Újvidék, Bács m., róm. kat.), magyar-német szakos, szakvizsgás tanárjelölt, Szegedről. A berlini egyetem bölcsészeti karára iratkozott be s eddigi néprajzi tanulmányainak megfelelően főképen etnográfiai vonatkozású kollégiumokat hallgatott Farkas Gyula, A. Spamer és R. Thurnwald professzoroknál, s szemináriumi közös munka keretében a következő előadásokat tartotta: „Herkunft und Entwicklung der Stickereien in Kalocsa", „Die sociale Lage der Schreibfrauen in Kalocsa", „Über Rebus und Rebusbilder". Engedélyt kapott a berlini egyetemtől néprajzi doktorátus letételére s ennek előfeltételeként német kiegészítő érettségit tett jeles eredménnyel. Kutatómunkát végzett Rosenthal községben, ahol különösen a népviselet és népies művelődések felkutatására törekedett, s eredményei

Felek Gyula, gyulai születésű szobrász. Tanulmányait Békés vármegye ösztöndíjával végezte s egy ideig Fadrusz János műtermében dolgozott. Legjelentékenyebb műve Erzsébet királyné márvány mellszobra, mely Gyulán a Göndöcs-parkban áll. Leleplezték 1904 júl. 24-én.

Pesti Hírlap. 1904 ápr. 4., jún. 4., júl. 21. számai. — *Művészet.* 1904. 339. l. — *Vas. Ujs.* 1904. 528. l. (képpel).

Felek Gyula

Zobrász

L.

Szendrey-Szentiványi

476 l.

…oló honvédek vannak 48. Ereklyemuz.

…edő oszlop tetején négy ~~babérkoszorút~~
~~…l és~~ fej~~ök~~ felett ragyog~~ó~~ csillag~~ok~~. A szobornak
~~…ylő tiszteket látunk~~ ágaskodó lovakon; a meljeknek
…yúrészek, golyók és kardok hevernek.

…5 cm.
…i emlékek muzeumából (107/95. No. 190).
…i 14985 sz. leirat alapján (159/96).

…ges vidék felhős égbolttal.

…icus szárnyas nőt ~~alakot~~ ábrázol, a kik
…szorút nyujtanak s a kiknek

5(76)

410

Felek Gyula, szobrász

sz. ... Gyulán

[1898–1900. a bpesti pár-
nuvesseti iskolában ~~ta-~~
~~nult~~ Matrai Lajosnál
tanult, kinek 1901–2.
segéde volt: Ezután Fad-
rusz János műtermében
dolgozott. 1903. Karrarai
márványból készítette
Erzsébet királyné mell-
szobrát, melyet 1904.
a gyulai Gondócs-nép-
kertben állatottak fel

[Békés megye önkön-
dájával

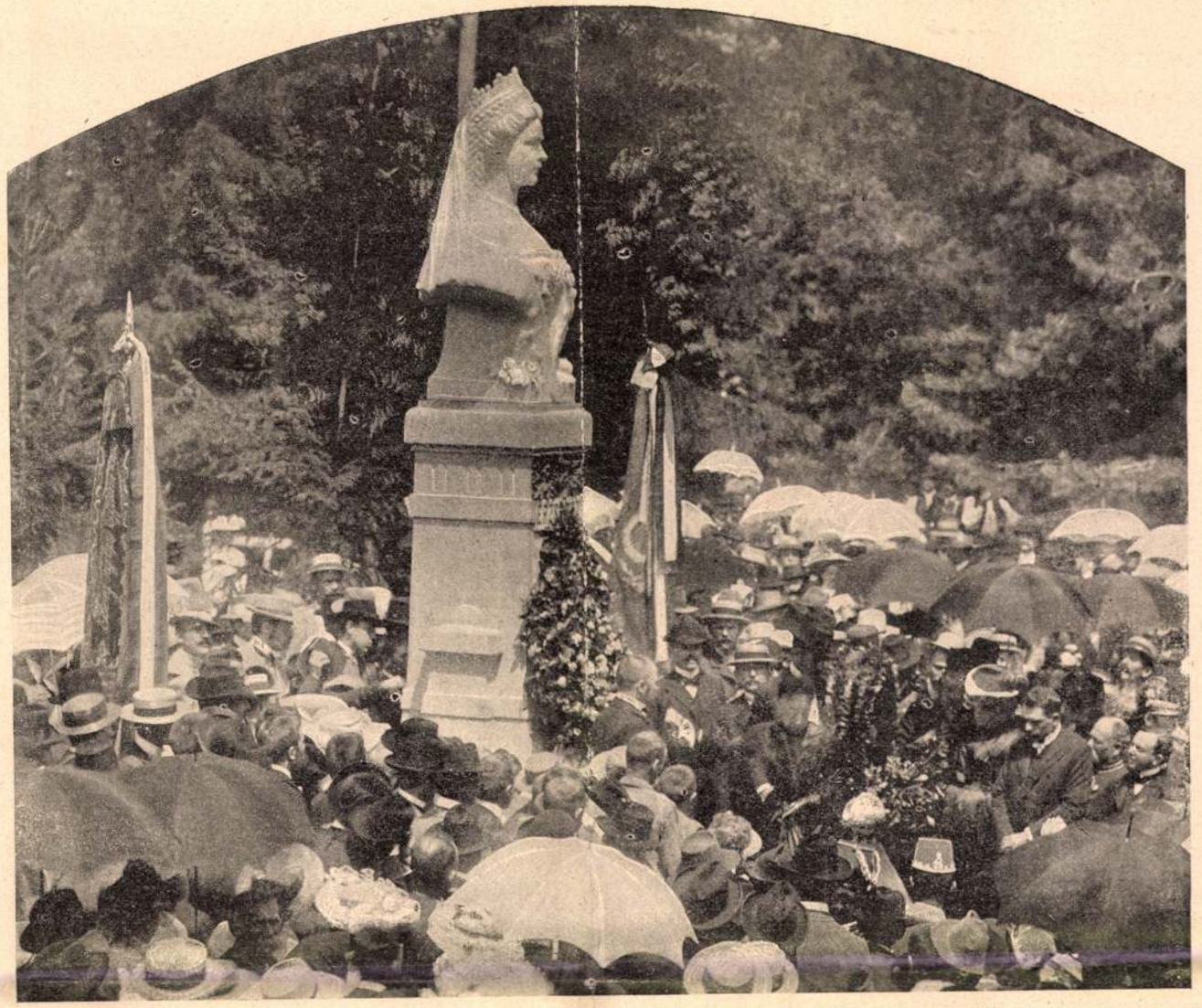

Békés Gyula udvari fényképész fölvétele

A gyulai Erzsébet-szobor leleplezése július 24-én. A szobrot Felek Gyula készítette

A kavicsdarab

Irta Szomaházy István

Köszönöm a jóságát, uram és szivesen elfogadom az ajánlatát, hogy vacsorázzunk együtt a kis olasz osteriában, amelyet ön nélkülem ugyancsak sohase ismert volna meg. Hálás is vagyok a meghivásért, hiszen az uraságok nem igen szokták az asztalukhoz invitálni a hotel idegen-vezetőjét, akivel csak azért állanak szóba, hogy a város nevezetességeit megszemléljék. Tudom, hogy ön is annak örül, hogy egy magyar honfitársát fedezte föl itt Nápolyban, ahol kedvesen hangzik a hazai szó . . . Hogy valami hasznomat is vegye, hát majd én állítom össze a vacsora étekrendjét; s ha megengedi, hát magam válogatom ki a konyhán a halakat és egyéb tengeri állatokat, amelyek a kicsiny kocsmának a specialitásai.

Nagyon megtisztel, hogy a poharát is odaüti az enyémhez, s azt kivánja, hogy még valamikor a hazámba visszakerüljek. Óh, én remélem, hogy úgy lesz . . . Évek óta kuporgatok össze zsugori módjára minden krajcárt, reggeltől-estig lótok-futok az idegenekkel, tűröm a szeszélyeiket és a durvaságaikat, csakhogy a célomat elérjem valaha . . . Ha a szerencse megsegít, négy év mulva a célnál leszek; vagyis együtt lesz a harmincezer forintom, amivel az új életemet megkezdhetem . . . És akkor, biztosítom, hogy milliomosként fogok meghalni . . .

Ön mosolyog uram, de nem fog mosolyogni, ha a nevemet meghallja. Boldog vagyok, hogy egy jó emberrel magyarul beszélhetek a fehér asztal mellett, s a boldogságom hálássá és őszintévé tesz . . . Ne gondolja, hogy akárki vagyok, egy szürke semmi, aki csak úgy véletlenül került ide a Földközi tenger partjára. A nevemet bizonyosan hallotta már; úgy hívnak, hogy: gróf Petendy János . . .

Csodálkozik! Leejti a villáját? Ön a legelső ember, aki tizenkét év óta az igazi nevemet hallja. Itt nincs is nevem, csak aranyos sipkám; s ha a sors egyszer-másszor össze is hozott hazai ismerősökkel, mindig úgy tudtam uralkodni magamon, hogy nem mertek fölismerni... Ki hitte volna, hogy Petendy János gróf angolokat vezetget a képtárakba és a templomokba? Csak egyszer történt, hogy a volt trainerem is nálunk szállott meg, s az irodában, ahol a szobafőnökkel értekezett, összetalálkoztam vele . . . Megdöbbenve nézett rám, az ajkát már beszédre nyitotta, de nyugodtságom eloszlatta gyanuját; nem mondott mást, csak ezt a néhány szót:

— No ilyen pokoli hasonlatosságot még sohase láttam . . .

Igen, uram, én vagyok az a Petendy gróf, akit valamikor minden boltoslegény ismert, s aki egy-egy eladóverseny után nyolc-tízezer forintot is adott az árverésen egy kétévesért . . . Majd minden versenyben futott valami lovam, egyízben, amint tudja, klasszikus díjat és vertezüst római kancsót is nyertem, a dresszemre pedig, a halványkékre a hármas fekete szalaggal, ma is emlékszik minden gyerek . . . A bookmakerek levett kalappal

Uj Idők 1904. X. 32. sz. 124. l

JANCSI ÉS JULISKA

Hajnali fényben, esti sugárban
Röppen az erdőn száz madár, —
Csicsergés, csergés közt a falombon
Száz kicsi hős párjára talál.
Hajnali fényben, esti sugárban,
— Mint a mesében, dajka dalában —
Összefogózva két gyerek:
Jancsi, Juliska mentenek.

„Jancsika, édes! Már olyan éhes,
Már olyan fáradt s bús vagyok!
Nem tudok óperenciát járni,
Nem, na, hiába! mint a nagyok . . .
Tüske sebezte szép, pici lábam,
Majd hogy a mécs is el nem tört nálam . . .
Azt akarod tán: béna legyek?
Én bizony egy lépést se megyek!"

„Jaj, kicsi párom, lenge virágom,
Útba' pihenni nem szabad ám!
Hallod: amott már dörmög a medve,
Farkas is ránk tör az éjszakán . . .
Rengeteg alján rejleni mélyen,
S bujdosni árván játszi mesében —
Tudhatod: ez nem tréfadolog,
Bárha merész és hősi vagyok!"

Szöszke Juliska, haj! hova légyen?
Kis fitos orrát törli serényen . . .
Picike szíve úgy dobog!
Valami benne úgy zokog!
Mért is eredt el erdei útra?
Hogyha meg itt van, hát legalább
Valami csöppet, valami pöttyet
Rövidebb lenne ez a világ!

S összesímulva, mint a galambok,
Két kicsi vándor úgy megyen
Át a falombos erdei úton,
Végig a csöndes ligeten;
Csörgedező patakon, valamerre
Búg a csalitban bujdosó gerle
S játszva, nagyot füttyent a bohó,
Szertecsapongó sárgarigó.

Ám, hogy a szómat egybe ne öltsem,
Ott vala ép, mint tudnivaló,
Rengeteg alján picike kunyhó,
Nádfödeles, szép, hívogató.
Méz csorog ott a ház ereszéből,
Oldala van omlós derelyéből . . .
Tavalyi kolbász még a sövény,
Ablaka meg palacsinta, lepény.

Hogy nekiláttak ép az ebédnek,
Szárnyi növének csalfa beszédnek
S kél vala némely asszonyi szó:
„Szép csemetéim, ugy-e, mi jó?
Jertek idébb is; íme, felétek
Hivogatón a mézeresz int . . .
Tejbe fürösztlek, vajba takarlak
S meg szabad ennetek végtire mind!"

Jancsi legény ám visszafelelget:
„Drága anyókám, majd, ha fagy!
Tudnivaló rég: dajkamesébül
Hogy a vasorru bába vagy!
Már mai napság ki hisz a szónak?
Szörnyü sárkánynak, repülő lónak
Csak a mesében van helye . . .
Hinni — nem hiszi senki se!"

S Julcsa leánynak perdül a nyelve:
„Hej, de öreg kend, bába anyó!
Tudja-e, néni, hogy a világon
Mily nagy a civilizáció?
Nem titok ám már picike pólya, —
Tiszta dolog, hogy nem hozza gólya
S nékem a bábut, néki lovat
Nem a Jézuska, — anyuka ad!"

Víg kacagással a két kicsi vándor
Akkoron újra útnak eredt . . .
Haj, de az erdő néma; merengve
Száll a pacsirta búza felett;
Víg kacagásuk fönn, aki lesse,
Rég tovaszállt a bujdosó gerle
S pajkosan nem füttyent a bohó,
Szertecsapongó sárgarigó . . .

Kékszemü lányok, lenge virágok
S mind, akiket most bánat ért,
Ejtsetek egy-két harmatos könyet,
Keserü könyet Jancsiért . . .
Ám, ha idővel majd valamerre
Kis szívetek lobban szerelemre, —
Jancsival szóba ne álljatok!
Tőle riadtan fussatok . . .

S lángszemü ifjak, hősi legények,
Julcsa kisasszonyt el ne vegyétek!
Mert aki nem hisz tarka mesét,
Soh'se lesz abból jó feleség . . .
Olyan a lélek, olyan a szív is,
Mint a virágon játszi sugár:
Ragyogó álom, mit lekaszál a
Fekete éjjel, sárga halál . . .

DOMOKOS LÁSZLÓ

Feleky Gyula, szobrászm. MDK

1904 julius óta több uj szobrot lepleztek le Magyarország különböző vidékein.

jul 4.-én avattak fel Gyulán Erzsébet királyasszony mellszobrát, amelyet F.Gy. mintázott.

Uj szobrok.
Müvészet.1904. 339.l.

lenül vonszolja magával az élet terhét, mialatt a hivatalos orosz politika merész és erőszakos lépésekkel tör nagy czélok felé. *Csehov* finom iróniával festi a nyomort, a szegénységet, a kapzsiságot, az elzüllést, a szellemi eldurvulást, de iróniájában mély fájdalom rejlik s a javulás vágya, melynek lehetőségén nem esik kétségbe. Nevelni akarja műveivel népét, melyet mindenek fölött szeretett. Czélját el nem érhette, s a hírnév és ünneplés, melyben az irodalom s a közönség részesítette, nem kárpótolhatta ezért.

Munkáinak száma igen nagy; a rövidke, de rendkívül mélyreható emberismettel irt rajzok bőven ömlöttek tollából s Európa egyik legolvasottabb irójává tették Csehovot. A közönség mindenütt, így nálunk is élvezettel olvasta a lapok tárczáiban, külön kötetekben e rajzokat, a melyek tömör, hatásos formában mutatják be az orosz társadalom s különösen a hivatalnokok, a katonák és munkások elfajultságát, oly elevenen, hogy szinte az iró által átélt dolgok hatását keltik. Hangja mindig egyszerű, a tárgy természetéből folyó s ezért a tárgyhoz simuló, nincs benne páthosz, sem nagyzolás. Képeket mutat be, melyek beszélnek önmagukért, a magyarázatot, a mélyebb értelem kifejtését rábízza magára az olvasóra. Tekhnikája sok tekintetben emlékeztet a franczia Maupassantra, biztos szerkezetével, tömör és mégis minden szükségeset elmondó szükszavúságával, stiljének elegancziájával. Novellisztikus munkáival bizonyos ellentétben állanak drámái, melyekben sokkal sötétebb, vigasztalanabb a szinezés. E drámákat nálunk nem ismerik, csak «A medve» czímű vidám kis vigjátéka került szinre a Nemzeti Szinházban.

Csehovval a mai Oroszország egyik legtartalmasabb és legszeretetreméltóbb szelleme tűnt el, moszkvai sírja felé részvéttel tekint az egész világ mívelt olvasó közönsége, mely annyi nemes élvezetet köszönhet neki.

CSEHOV ANTAL.

NO, A KÖZÖNSÉG!

Irta *Csehov Antal.*

Oroszból fordította *Zsatkovics Kálmán.*

Sábesz, többé nem iszom! Nem . . . semmi áron; ideje lesz észre térni. Dolgozni, fáradozni kell! Ha jól esik fizetést húzni, hát dolgozzál becsületesen, szorgalmasan, lelkiismeretesen, megvetve a nyugodalmat és az álmot. A lustálkodással hagyj fel. Megszoktad, pajtás, ingyen szedni a fizetést és ez nem jól van . . . nem jól van!

Elolvasva magának néhány hasonló erkölcsi oktatást, Podtyakin főkalauz legyőzhetlen vonzalmat kezd érezni a munka iránt. Már két óra van éjfél után, de ennek daczára, felkölti a kalauzokat s azokkal együtt megy végig a kocsikon felülvizsgálni a jegyeket.

— Kérem a jegyeket! — kiáltja vidáman csattogtatva a bélyegzőt.

A kocsi félhomályába burkolt, álmos alakok fölrezzennek, a fejüket rázzák és odanyújtják a jegyüket.

— Kérem a jegyet! — fordúl Podtyakin egy II. osztályú utashoz, egy szikár, szálas emberhez, ki bundába és takaróba volt burkolva. — Kérem a jegyet!

A szálas ember nem válaszol. Álomba van merűlve. A főkalauz megragadja a vállát és türelmetlenűl ismétli:

— Kérem a jegyet!

Az utas felriad, kinyitja a szemét és rémülten néz Podtyakinra.

— Mi az? Ki az? No?

— Érthetőleg mondom önnek: kérem a jegyet, elő vele!

— Istenem! — nyögi a szálas ember siró arczot vágva. — Uram, Istenem! A reuma kínoz, három éjjel nem aludtam, készakarva morfiumot vettem be, hogy aludni tudjak, ön meg . . . a jegygyel! Hisz ez kiméletlenség, embertelenség! Ha ön tudná, milyen nehezen tudok elaludni, hát nem háborgatna ilyen haszontalansággal. Kiméletlenség, illetlenség! És minek önnek az én jegyem? Ez valóban ostoba dolog!

Podtyakin azon gondolkodik, megharagudjék-e vagy sem; és elhatározta, hogy megharagszik.

— Ne lármázzon itt. Ez nem korcsma! — mondja.

— A korcsmában emberségesebbek az emberek, — köhögi az utas. — No, most aztán aludjam el ismét. És különös egy dolog: végig jártam a külföldet és ott senki tőlem a jegyet nem kérte, itt meg mintha az ördög bizgatná őket, folyton ezt csinálják, folyton ezt csinálják!

— No, hát menjen a külföldre, ha ott jobban tetszik önnek!

— Ostoba egy dolog ez, uram! Igen! Nem elég, hogy fojtó levegővel, széngőzzel, léghuzammal kinozzák az utasokat, de az ördög vinné el, még az alakiságokkal is meg akarják ölni. A jegy kell neki! Mondja csak kérem, mire való ez a szorgoskodás? Jó lenne, ha ez az ellenőrzés czéljából történnék, de hisz az utasok fele jegy nélkül utazik!

— Nézze csak uram! — pattant fel Podtyakin. — Legyen szives bebizonyítani az állítását és ha ön meg nem szünik lármázni és a közönséget háborgatni, hát én kénytelen leszek önt az állomáson leszállítani és az esetről jegyzőkönyvet venni fel.

— Ez felháborító, — méltatlankodik a közönség. — Beleköt a beteg emberbe! Nézze csak, legyen kimélettel!

— De hisz ő maga gorombáskodik, — ijed meg Podtyakin. — Jól van, én nem veszem el a jegyet. Csakhogy önök maguk is tudják, hogy a szolgálatom ezt parancsolja. Ha nem a szolgálat, hát természetesen . . . Megkérdezhetik az állomásfőnöktől is . . . kérdezzenek meg bárkit!

Podtyakin vállat von és távozik a betegtől. Eleinte sértve és némileg lefőzve érzi magát, de később, végig járva két-három kocsit, főkalauzi keblében bizonyos nyugtalanságot kezd érezni, mely lelkiismeret furdaláshoz hasonlit.

Csakugyan nem kellett volna felkölteni a beteg embert, gondolja magában. Különben én nem vagyok hibás. Azt hiszik, hogy én jó kedvemből teszem ezt, mert nincs más dolgom, azt meg nem tudják, hogy a szolgálat igy kivánja. Ha nem hiszik, előhivathatom hozzájuk az állomásfőnököt.

Állomás. A vonat öt perczig áll. A harmadik csengetés előtt az emlitett II. osztályú kocsiba bejön Podtyakin, utána az állomásfőnök lépdel piros sapkában.

— Íme ez az úr, — kezdi Podtyakin, — azt mondja, hogy nincs jogom tőle a jegyet kérni és . . . és haragszik. Kérem, állomásfőnök úr, mondja meg neki, szolgálatból kérem-e én a jegyet, vagy csak úgy? Uram, — fordúl Podtyakin a szálas emberhez. — Uram! megkérdezheti az állomásfőnöktől, ha nekem nem hisz.

A beteg felriad, mintha megcsípték volna, felnyitja a szemét és siró arczot vágva, odadől a diván támlájához.

— Istenem! Bevettem újból egy port és ép elszunnyadtam, ő meg újra itt van . . . itt van! Kérem, legyen kímélettel!

— Beszélhet az állomásfőnök úrral. Van-e jogom kérni a jegyet vagy nincs?

— Ez már tűrhetetlen dolog! Fogja, itt a jegye. Fogja! Még veszek öt jegyet, csak engedjen nyugodtan meghalni. Nem volt ön soha beteg? Érzéketlen egy nép!

— Ez valóságos szekatúra! — méltatlankodik egy katonás kinézésű úr. Máskép nem birom felfogni ezt a kötözködést!

— Hagyja el, — ránczolja össze a homlokát az állomásfőnök, megrántva a Podtyakin karját.

Podtyakin a vállát vonogatja és lassú léptekkel kimegy az állomásfőnök után.

Légy itt okos! — töpreng magában. — Miatta hívtam elő az állomásfőnököt, hogy értse meg, hogy nyugodjék meg, ő meg . . . veszekszik.

Második állomás. A vonat tiz perczig áll. A második csengetés előtt, a mikor Podtyakin a buffet mellett áll és selters-vizet iszik, két úr jön hozzá, az egyik mérnök kinézésű, a másik katona-köpönyegben.

— Nézze csak főkalauz úr! — fordúl a mérnök Podtyakinhoz. — Az ön eljárása a beteg utassal szemben felháborította az összes szemtanukat. Én Puziczki mérnök vagyok, ez meg az ezredes úr. Ha ön bocsánatot nem kér az illető utastól, hát mi panaszt emelünk közös barátunk, a forgalmi főnök előtt.

— Uraim, de hisz én . : . de hisz önök . . . hebegte Podtyakin.

— Magyarázatokra nincs szükségünk. De figyelmeztetjük, ha nem kér bocsánatot, mi veszszük védelmünkbe az illető utast.

— Jól van, én . . . én bocsánatot kérek . . . kérem . . .

Félóra mulva, Podtyakin kieszelve olyan bocsánatkérő frázist, mely kielégitené az illető utast és meg nem rontaná az ő méltóságát, bejön a kocsiba.

— Uram! — fordul oda a beteghez. — Hallgasson meg, uram!

A beteg felriad és felugrik.

— Mi az?

— Hát én . . . hogy is csak? Ne haragudjék.

— Ah . . . vizet . . . fuldoklik a beteg, a szivéhez kapva. Bevettem a harmadik adag morfiumot, elszunyadtam és . . . ismét! Istenem, mikor lesz már vége ennek a kinzásnak!

— Hát én . . . Bocsásson meg . . .

— Nézze csak, szállítson le engem a következő állomáson. Nem birok tovább tűrni . . . Én . . . meghalok . . .

— Ez gyalázat, ez alávalóság! — háborodik fel a közönség. — Hordja el magát innen! Ön számolni fog az ilyen kötekedésért. Ki vele!

Podtyakin egyet int a kezével, egy nagyot sohajt és kimegy a kocsiból. Bemegy a szolgálati kocsiba, fáradtan leül és panaszkodik.

No, a közönség! Tessék a kedvére tenni! Tessék szolgálni, fáradni. Nem csinál az ember semmit, haragusznak, elkezd valamit csinálni, megint haragusznak. Igyunk egyet!

Podtyakin bevezetésül megiszik egy fél üveg pálinkát és többé már nem gondol a munkára, a kötelességre és a becsületre.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZOBRA BÉKÉS-GYULÁN.

A néhai királyné emlékét több szobor hirdeti az ország minden részében, a magyar nemzet benső kegyelete jeléül. E szobrok száma most ismét szaporodott. Békésmegye székhelyén, *Békés-Gyulán* julius 24-ike óta a Göndöcs-parkban ott fehérlik Erzsébet királyné mellszobra, tiszta karrarai márványból faragva. *Fábry* Sándor a megye alispánja kezdeményezte a szobor felállítását. *Felek* Gyula fiatal szobrászt, a megye szülöttjét bizták meg a szobor elkészítésével, a ki sikerrel teljesítette feladatát. Felek Gyula Békésmegye ösztöndíjával végezte el tanúlmányait s az Erzsébet-szobor gipszmodelljét mesterének, *Fadrusz* Jánosnak budapesti műtermében készítette el, a ki *Kallós* Ede szobrászművészszel együtt már a modellkészítésnél dicsérettel nyilatkozott az ifjú művész tehetségéről. A királynénak ifjú korából ismert képét faragta ki Felek is.

A szobor-avatást Békésmegye közgyűlése nyitotta meg. A várost lobogók díszítették és a gyűlésre a megye távoli vidékéről is összegyűltek. *Lukács* György főispán mondott itt mély hatású beszédet Erzsébet királynéról, többi közt így szólva:

«Kossuthban a magyar nemzeti önállóság és függetlenség eszméjének személyesítőjét tiszteli a magyar, Erzsébet királyné kultuszában pedig a magyarral veleszületett dinasztikus érzés nyilvánul határozott és megható formában. Erős, nagy, önálló magyar birodalom, — ez minden magyar érzés eszménye. A nemzettel egybeforrott dinasztia, — ez a másik kiolthatatlan vágyódása a magyar közjogi gondolkozásnak. És mert az önálló, erős, független nagy Magyarország iránt táplált nemzeti hő vágy legpregnánsabb megtestesítőjét Kossuth Lajosban látja a nemzet, és mert Erzsébet királyné egész élete eszménye annak az állapotnak, melyben a nemzettel lélekben egybeforr annak dinasztiája: ez magyarázza a Kossuth-kultusz páratlan hatalmasságát és ez magyarázza a rajongó szeretetet az elhunyt királyné iránt. Ezért siet minden város legszebb ékességének szerezni meg a szép királyné szobrát, mintha szobrával együtt elröppent lelkének egy darabját is magához lánczolná, magának foglalná le mindörökre! Nem ismeri a magyar lelket, a ki a két kultuszt ellentéteseknek képzeli azért, mert az egyik a független Magyarország, a másik a dinasztikus hűség apotheosisa. Mindnyájunk lelkében élő hit gyanánt lobog a minden ízében önálló, korlát nélkül független Magyarország ideálja, a Kossuth-kultusz előtt tehát azok is hazafias tisztelettel hajolnak meg, a kiknek politikai meggyőződése szerint egy velünk szomszédos, az érdekek közössége és a történelem rendelése szerint velünk kapcsolatba jutott másik állammal való szoros szövetség közvetítésével kell megvalósítani a nagy czélt, melyhez átmenet nélkül fognunk, magának a czélnak veszélyeztetését jelentené. Viszont az Erzsébet királyné kultuszának azok is égő oltárt emelnek lelkök bensejében, a kik a legszélsőbb értelemben vett függetlenség haladéktalan megvalósítását követelik.»

A főispán beszédét a közgyűlés jegyzőkönyvbe igtatta. Majd isteni tiszteletre ment a gyülekezet, a honnan zászlók alatt vonultak a Göndöcs-kertbe a fenyők árnyában fölállított szoborhoz. Az Erkel-dalkör énekével kezdődött a szép ünnep, majd *Szentmiklósi* József hirlapiró szavalta el alkalmi versét. Dr. *Fábry* Sándor alispán lelkesítő beszéde fejezte be az avatást. Beszéde közben lehullt a lepel és láthatóvá lett a magas talapzatra helyezett mellszobor. *Dutkay* Béla polgármester átvette a szobrot és *Karaszy* Ödön elszavalta *Székely* Sándor «Erzsébet» czímű versét. Az ünnepet a dalárok kara zárta be.

Békés Gyula udv. fényképész fölvétele.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE BÉKÉS-GYULÁN.

KATONAI CZÉLLÖVÉS.

A fővárosnak gazdasági érdekekből nagyon lefoglalt határán a katonáknak messze kell gyalogolni a czéllövés gyakorlatára. A katonai kincstár a budai oldalon, a *Tétény* és *Budaörs* közti magas lapályon szerzett területet lövési gyakorlatokra. A sváb lakosok nyelvén *Grosze Haide* név alatt ismert kopárságon julius 23-án reggel szokatlan nagy élénkség támadt a lövölde körül. Ezúttal nemcsak a bakák jelentek meg, hanem fényes gallérú főtiszti egyenruhák is csillogtak. A lövölde körül zászlók lengtek a forró levegőben, s a privatdínerek szép paripákat sétáltattak, és kocsik sora érkezett Budaörs és Tétény felől. A budapesti helyőrség tisztjei tartották czéllövő versenyöket, s erre megjelentek az összes csapatparancsnokok, törzstisztek s a fővárosi honvédség tisztjei csaknem teljes számban. Megjelent *József Ágost* főherczeg és *Lobkovitz* Rezső herczeg hadtestparancsnok is. A főherczeg automobilon érkezett, és *Czankl* Rudolf ezredes üdvözölte őt s a hadtestparancsnokot. A kert és a mellékhelyisé-

A versenyt *Lobkovitz* hadtestparancsnok nyitotta meg, a kinek nevében a kiséretében levő tábornokok egyike tette az első lövést. A versenyzők ismétlőfegyverrel és forgópisztolylyal lőttek négy czéltáblára. A megnyitó lövés után elkezdődött a puskaropogás, a melyet sokszorosan visszhangoztak a távoli erdős dombok. Egyik tiszt a másik után feküdt a lövőpadra s a többi élénk érdeklődéssel állta körül és figyelte minden lövését. A főherczeg, a hadtestparancsnok és a tábornokok elvegyültek az egyenruhás tömegben. *József Ágost* főherczeg honvédhuszár tisztjeitől körűlvéve, szintén megpróbálkozott a lövéssel. Igen szép eredménynyel lőtt, mert a pisztoly-lövésnél ötvennégy egységgel a hetedik nyerő lett.

Sok nézője volt a díszes sátornak is, a hol a czéllövő-verseny díjai ki voltak állítva. A versenyre díjat küldött *József* főherczeg, egy értékes monogrammos aranyórát. Ez volt a fegyverlövés első díja. A második díjat *Lobkovitz* herczeg adta, szintén drága aranyórát. A pisztolylövés első díja a honvédelmi miniszterium ajándéka volt, a második díjat

A MÉMOSZ-freskópályázat kiállítása

Az Építőmunkások Országos Szövetsége a magyar képzőművészet elé nagy feladatot állított: pályázatot hirdetett beépített talikép tervezésére nagyterme részére. A pályázat eszmei tartalma az volt, hogy a kép, a freskó, monumentális kifejezésmódja, napjaink legmodernebb gondolatát, az építőmunkát állítsa fölemelő tanulságul a MÉMOSZ nagytermében megjelenő tömegek elé. Az építőmunkások szerepe az ország újjáépítésében, — ezt a gondolatot kellett a művésznek maradandó kifejezéssel és hatással megszólaltatnia. A kivitel technikája dolgában a pályaterv nem kötötte meg a művészt, nem ragaszkodott az al fresco-megoldáshoz, a nedves vakolaton történt festéshez, a száraz malterre és a fatáblára festés mellett látunk a vasárnap megnyitott kiállításon (Andrássy út 69.) márványberakásos, továbbá mozaikra dolgozó megoldást is.

Török János elvtárs, aki a MÉMOSZ nevében nagy érdeklődéstől kísérten, a kiállítást megnyitotta, hangsúlyozta a felszabadulással és a szocializmus építésének megkezdésével bekövetkezett fordulatot: a művész immár nem kénytelen gazdag mecenások ízléséhez alkalmazkodni és a társadalmi valóság elől a formák mögé menekülni, elérkezett a munka és a művészet szövetségének korszaka s a régiek helyébe a történelem legnagyobb mecenása, a dolgozó nép lépett, hogy anyagi és szellemi erőt adjon a művészetnek. Ezek a megállapítások jellemzik a tervpályázat gondolatának jelentőségét.

A pályázatra 71 pályamunka érkezett be, ami fölötte élénk visszhangra mutat. Szabó Iván elvtárs szobrászművész, a Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének főtitkára, megnyitó szavaiban érintette a pályázat eredményének művészi értékelését. Megállapította, hogy a MÉMOSZ felhívása váratlanul érintette a magyar képzőművészetet, amelyet az elmúlt évtizedek egészen más feladatok elé állítottak és a kifejezésnek a tőlünk már idegen tartalmi és formavilágát követelték meg. Sok értéket hozott máris a megoldás keresésében a tervpályázat, ez mégis, egyelőre, a kísérlet stádiumát mutatja, a legbiztatóbb értelemben.

A bírálóbizottság az első díjat nem adta ki, a kivitelről sem történt döntés. Udvary Pál és Breznay József festőművészek és közös pályaművel Molnár László és Szabó Endre iparművészek a második díjat, Toroczkai Oszvald, Iván Szilárd és Deli Antal festőművészek a harmadik díjat kapták, megvásárolták Hikády Erzsébet, Czene Béla és Felekiné Gáspár Anna festőművészek pályaművét.

A kivitel technikai megoldását illetően a főkikötés az volt, hogy a MÉMOSZ hatalmas terméhez és a rendelkezésre bocsátott nem teljesen szabályos alakú fal arányaihoz a kép úgy alkalmazkodjék, hogy a kép a maga hatását 18—20 méter távolságból kifejtse. Ez a kikötés megfelel a freskóhatás követelményeinek: megköveteli a monumentális hatást, az alakokkal való takarékos gazdálkodást s az egyes alakok kifejező erejének általános jellegét, a dolgok kiegyensúlyozott csoportosításának, kompozíciójának eszmei tartalmát, a szilárd rajzosságot és az élénk, egyszerű színhatást. A pályaművek jelentékeny része arra vall, hogy alkotóik nem tudtak kilépni a képfestés szokott technikájából és mély távlatokkal számos nem jellemző olyan részletet vittek a kartonra, amely részletek a kivitelben nem érvényesülhetnek, akadályozzák a gyors áttekintést, a freskó szuggesztív hatását. Fölöslegesen nagy tömegek s tétlen alakok szerepelnek egyik-másik terven, holott itt a kevesebb sokkal több: a kevés alak jól megfigyelt és ábrázolt jellegzetes munkamozdulata jobban jellemzi a munkát és a munkást, mintha egymásra zsúfolt alakok aprózzák el a témát. A felszabadult munka, a szocializmus építésének kifejezése — ennek a feladatnak megoldására szólította művészeinket a MÉMOSZ pályázata.

Toroczkai Oszvald tudatosan fejlesztette ki a téma történelmi folytonosságát: romeltakarítás, a munka megindulása, először csak kézi erővel, majd gépekkel, végül a nagy eszmei és politikai átalakulás hangja... Minden témacsoport önálló kompozícióban, de az egész folyamatos kapcsolatban és egységben. A tervhez csatolt részletkiviteli terv a realista szellem megnyilatkozása, modern színhatással, gondosan megfigyelt munkamozdulat, az alakok általános kifejező jellege jellemzi a biztos hatással komponált művet. Hikády Erzsébet és Czene Béla hatásosan a klasszikus freskó stílusát juttatják szóhoz. Deli Antal a közelmúlt történelmi freskó festésére emlékeztet, de hasonlíthatatlanul derűsebb hangon. A realizmus hangját keresi a többi pályanyertes művész értékes megoldása is.

Összefoglalva az eredményt, a pályázat a magyar képzőművészet új útján határozott értéknyereség és a MÉMOSZ ez akciójával példát mutat.

A kiállítás helyiségeiben látjuk a honvédelmi minisztérium szoborpályázatára beérkezett műveket is. A feladat, a nép hadseregének, népi demokráciánk őrének, a katona és a dolgozók új viszonyának emlékedett szellemű megszólaltatása, ugyancsak újszerű volt művészeink számára. A megoldás egyes részleteiben nem egyszer kifejező és hatásos, legtöbbször azonban megtorpan a feladat bonyolultan egyszerű követelményei előtt. Díjat nem adtak ki, a kiállítás mégis tanulságos és további fejlődésre buzdító.

sz. s.

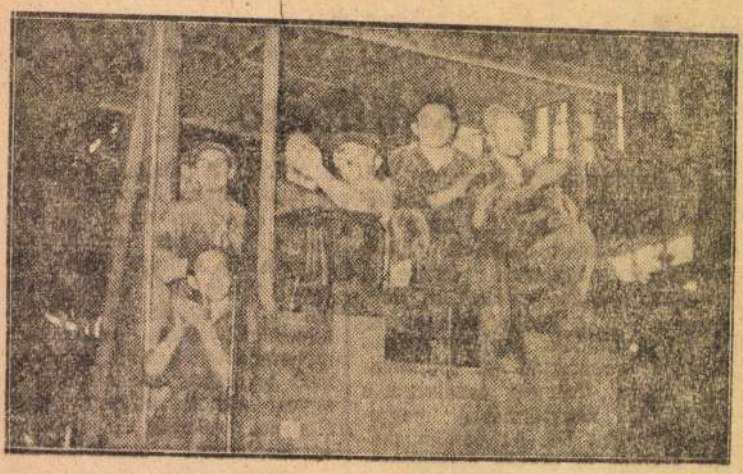

A műhely dolgozói lelkesen fogadják az ötéves terv első évi programjának ismertetését

...lizmus építésének ... vezetői nevelődnek

...nián és a veszprémi nehézvegyipari főiskolán

Zoltán elvtársak megnyitották két új főiskolánkat

értelmiség feladata, hogy tökéletes szaktudást szerezzen. Olyan hatalmas fegyver van a birtokában, amellyel a régi értelmiség nem rendelkezhetett: a marxista-leninista ideológia. Meg kell tanulni a Szovjetunió történetéből, hogy *az a gazdasági káder, aki nem ismeri el a Párt vezető és irányító szerepét, menthetetlenül az ellenség oldalára sodródik.* A szocialista gazdasági szakembernek tisztán kell látnia, hogy a rábízott ügy egyben politikai ügy is.

— *Ahogy létrehoztuk az MDP elgondolása szerint ezt az új akadémiát* — mondotta Vas Zoltán befejezésül —, *úgy fogjuk megvalósítani minden további feladatunkat is, a mi nagyszerű Pártunk és Rákosi Mátyás vezetésével.*

Béka László államtitkár a közoktatásügyi minisztérium nevében üdvözölte az Akadémia hallgatóit, példaképül állítva eléjük a szocialista munkaverseny élmunkásait és kiváló munkásait.

Kovács Lajos az Akadémia hallgatói nevében megfogadta, hogy valamennyien *jó tanulással készülnek fel a szocialista gazdaság nagy feladatainak megoldására.* Ezzel hálálják meg Rákosi elvtársnak és az MDP-nek, hogy a munkásosztály soraiból kikerült fiatalok számára lehetővé tette a tanulást.

Az évnyitó ünnepség részvevői táviratot küldtek Rákosi Mátyás elvtársnak, amelyben megköszönik az új Akadémia létesítését.

Új értelmiség a munkás- és parasztfiatalokból

Ugyancsak vasárnap avatták fel Veszprémben a Műszaki Egyetem nehézvegyipari tagozatát. A kétemeletes új egyetemi épület előtt megtartott ünnepségen *Kossa István* pénzügyminiszter mondott beszédet.

— Az új egyetemi karnak megnyitását az tette szükségessé — mondotta Kossa István —, hogy *az ötéves terv a vegyipar terén nagy előrehaladást irányoz elő.* óriási vegyipari gyárakat fogunk építeni, hogy dolgozó népünk javára e téren is jobban kiaknázzuk hazánk természeti kincseit. A nehézvegyiparnak hatalmas jelentősége van a szocialista építés szempontjából. Nem elég azonban a hatalmas üzemek felállítása. *Olyan műszaki értelmiségre van szükség, amely ezeket az üzemeket jól tudja vezetni.* Ahhoz, hogy tervelnket végrehajthassuk, minden iparágban, így a nehézvegyiparban is, az eddigi mérnök- és technikuslétszám többszörösét kell üzemeink számára biztosítani.

Kossa István beszéde további részében rámutatott arra, hogy *az új ... akik marxista-leninista szakemberek és úgy ismerik a marxizmust-leninizmust, hogy napról napra a legkülönbözőbb körülmények között alkalmazni is tudják.* Ébereknek kell lenniök minden ellenséges kozmopolita áltudományos elmélettel szemben, *harcolniok kell a marxizmus-leninizmus fegyverével a tudomány pártszerűségéért.* Ez pedig nem jelent mást, minthogy a tudomány a dolgozó nép pártján van a kizsákmányolókkal szemben; a béke pártján van a háborús uszítókkal szemben; az építés pártján van a rombolókkal szemben.

Kossa István nagy tapssal fogadott beszéde után az ünnepség részvevői hosszú perceken át éltették Rákosi elvtársat, a magyar nép bölcs vezetőjét.

Leiter Ernő, az MDP veszprémmegyei titkára és *Mihajlich Győző* Kossuth-díjas tudós, a Műszaki Egyetem rektora méltatták ezután a nehézvegyipari tagozat jelentőségét, majd a péti, fűzfői és ajkai üzemek dolgozói adtak át három ... az egyetemi ifjúságnak.

M.D.K.

Felek Gyula

Az ő müve Erzsébet királyné szobra, melyet 1904-ben lepleztek le.

Börtsök László: Gyula városképi és müemléki vizsgálata.Bp. 1953. 66. l.

M.D.K.

Felek Gyula, gyulai szobrász

fogja elhárítani a béliés-csabai Kossuth-szobrot, melyre a körség képviselőtestülete 13.000 K-át szavarott meg.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

jan. 20. sz. 7. old.

M. D. K.

FELEK Gyula szobrász

a XIX. sz. végé

Női mellszobor (1903.)

A M. N. Galéria állagjegyzéke I. (a r.

Bp. 1959. 111-112.

Relek Gyula

ajtó terve

repr.

K.D.K.

Györgyi Kálmán: Az iparművészet a párisi kiállításon
A világ iparművészete Párisban.1900. Szerk . Pittler
Hamill és Györgyi Kálmán
Kny. Magyar iparművészet 1900. évi folyamából

B.1.

M.D.K.

Felek Gyula szobrászmüvész

Erzsébet királyné szobrának repr.-ját bemutatja a lap.
A gyulai Göndöcs-parkban leplezték le a karrarai márványból faragott szobrot.
"Jegyzetek" c. rovatban méltatja a lap a fiatal szobrász müvét.

Szinház és Élet. Bp. 1904. juli. 31. II. évf.
31. sz. 55-56. lap

Feleki ? festőművész

Nemzeti Szalon őszi tárlatán - képével vett részt

8 órai Ujság 1931.IX.20

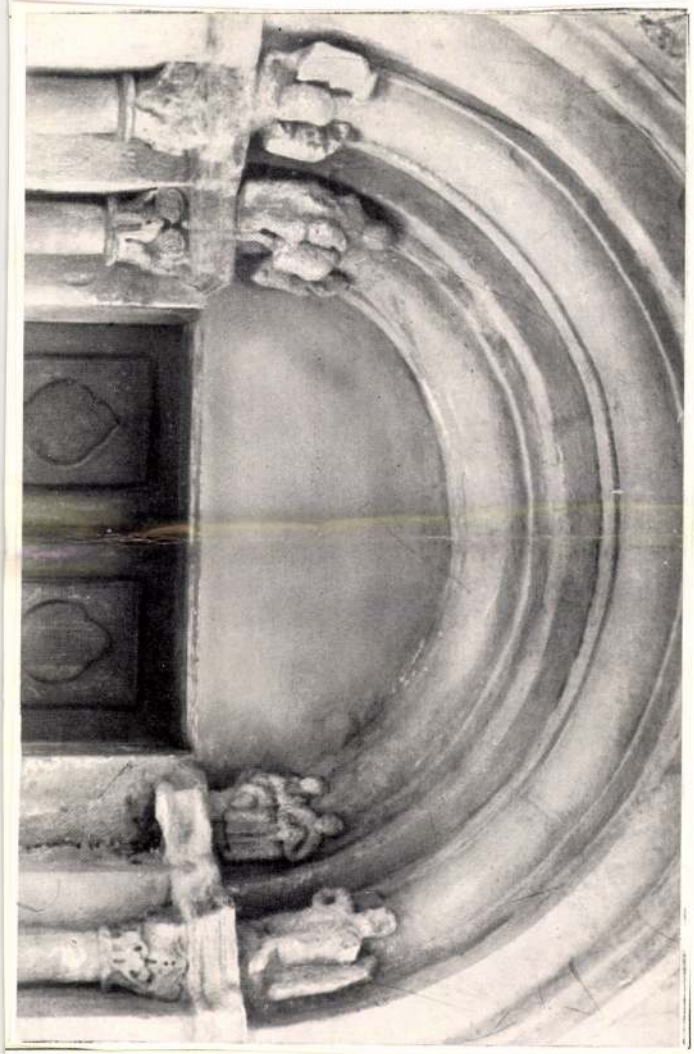

Felek. Nyugati kapu XIII. sz.

Gerevich: M. románkori eml.

91. tábla

Felek i co Templom

Feleki ev. templom

Halaváts Gyula: Az alczinai, holczmányi, oltszakadáti és feleki románkori templomok. /Kny. Archeologiai Értesitő./ 8 o, K, L, Budapest, év nélkül, /1914./

telei. A M
Épitészeti
REFORMÁTUS
15 L, Buda
Épitészhal
telei. A M
kori Lpité
REFORMÁTUS
16 L, Buda
Épitészhal
telei. A M
kori Épité
KE vE. GÖRÖ
4 o, 14 K,
Erdélyi re
50 K, 18 L,
Ernszt End
művésztárg
Ernst Lajo

Felekiág. ev. templom

románkori

l. Arch. Ért 1914.

378 — 380. l.

ábrákkal

194

I. KÖTET

Oldal
65
66
ux Géza 67
Kálmán Géza 71
kháza, Halászy Jenő 75
ázata, Hidasi Lajos 78
82
őemléki feltárása, Dr. Gosztonyi Gyula 85
Első közlemény), Dr. ing. Bierbauer Virgil 89

MAREK LÁSZLÓ
*V, Reáltanoda-utca 13-15 * Telefon: 185-330*
*n 5—½7-ig * Telefon: 186-098*
ásnak évi 8 P, egyes szám ára 2·50 P

Feleki templom

románkori kapuzata

Repr.

Arch. Ért.

1911. 291. l.

pe a kormánnyal, hogy megállítsam azon az uton,
lyzethez és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
viselőház feloszlatása előtt kiléptem a kormány

aggodalom és választóim ezreivel való személyes
zdjek a kormány politikája ellen, mely a nemzet
asági megélhetést veszélyezteti.
a eszme szolgálatában, mely egyedül vezetheti
és

us zászlaját a fővárosban!
rályért, Hazáért"

Feleki templom

l.

Szabóárpép

347. l.

Folder: Various

1. Photographs

Cat. C.

Feleki ág. ev.

templom

(Avrig, Freck Szeben m)

l.

Ger MRE 101.

184-186-l.

XCI t.

—1343.

1342 Ismeretlen művész.
A ... száradból.

1342, Atilla ~~érme~~,

Mellig,
~~A hunok vezérét~~ jo
szarvakkal, ~~és~~ Satyr-füle
sza és hegyes szakálla ho
irata az
előlapon: ATTILA REX
és hátlapján, az által
AQVILEIA.

Galvanoplasztikus
4,9:4,9 cm, --
kiállitás kormá
~~[illegible]~~ -- Értéke 5

1912 január 6-án.

Sz
Át
19

— Az adomomány elfogadtatott 1912 április 23-án.

Feleky Fetter Ferenc

Rok. kiáll. az
Ernst Múzeumban

A szobrász Mikussal együtt kiállító festők közül csupán *Feleky-Fetter Frigyes* próbálkozik az ütemesen kötött ábrázolással, sajnos, egyelőre nem nagyon eredményesen. Képein a meglehetősen elnagyolt, plakettszerű dekorativitás heves kifejező lendületbe ütközik. Az erős ellentétekre szakadt, izgága, nyers színesség zavart támaszt a vonalak ütemes lejtése és kapcsolódása körül. Reméljük, hogy a nagyon érdekes és egyéni szándékú festő legközelebb alaposabban átgondolt és megművelt kompozíciókkal áll megint a nyilvánosság elé.

Kállai Ernő
Kiállítások
Korunk Szava
1938. jún. 1.
(11. sz.)

Feleky Fetter Frigyes

Feleky-Fetter Frigyes képei, sikokká egyszerüsitett formáikkal, érdekességre törekszenek, de amit csinál, festészetnek kevés, grafikának pedig nem tulságosan uj

F. J. Kiállítás az Ernst Muzeumban.
Pesti Hirlap, 1938
máj. 8.

Feleky-Fetter Frigyes

Feleky-Fetter Frigyes a vidéki élet motivumait ábrázolja legtöbbször. Leegyszerüsített egykörvonalú ceruzarajzai bravúros megoldások. Vízfestményeiben kihagyásos egyszerű színekkel dolgozik s sokszor a plakát határait érinti.

(d. m.) Három festő is egy zsoház kiállítása (az Ernst Museumban) Magyarország. 1938 Máj. 8.

Fetter Frigyes dr

1927-ben fogalmazó a szentesi adóhivatal-ban. Azonos a festővel ?? valószínűleg

Nagy Imre: Szentes. Bp 1928. 286 l.

jesitsen fizetéseket.

s másolat hiteléül:

Grabowszky Adolf

igazgató.

Fetter Frigyes

Festő. Szentesen
A legifjabb generá-
cióhoz tartozik.

Nagy Imre

Szentes. Magyar
Városok Monográfiája.
III. Bp. 1928. 218
286

iniszter f.é. május hó 14-én
ti IX ker. m.kir. állampénztár-
másolata.

templom restaurálási és belső
tlolag Tizenkilenczezeregyszáz-
engedélyezvén utasitom az állam-
erejéig Gyalus László épitész ne-
ezen összeg erejéig nevezett-
aira elszámolás kötelezettsége
z képest részletfizetéseket tel-

HIREK

Szél, hófuvás, nagy hideg

A Meteorológiai Intézet jelenti február 11-én délben 12 órakor:

A súlyos európai fagyhullám tovább erősödött, a sarkvidéki eredetű hideg légtömegek most már a Fekete tenger medencéjét is elárasztják. Északnyugat felől újabb hideg légtömeg is közeledőben van, a fagyos időszak lezáródása tehát egyelőre még nem remélhető.

Hazánkban tegnap délelőtt 5—8 fokos hőmérsékletzuhanás következett be, amihez az ország nagy részét elborító hótakaró következtében még erős délutáni és éjjeli lehülés járult. Ennek következtében éjjel általában minusz 10 Celsius fokot meghaladó, egyes vidékeken pedig minusz 18 Celsius fokig terjedő szigorú fagy következett be. A Kékestetőn minusz 20 Celsius fokot észleltek. Havazás főleg a Duna—Tisza közén és a déli megyékben volt, legtöbb csapadékot mértek Izsákon és Szentgotthárdon, 5 milliméter. A szél a fővárost környező, hegyektől védett területen meglehetősen elgyengült, a szélső nyugati és a szélső keleti megyékben azonban viharos erősségű maradt, miért is ott nehezebben viselhető el a hideg. A vetéseket védő hótakaró az ország nagy részében megvan, de a Dunántúl nyugati felében, az északkeleti megyék egyes pontjain, továbbá az Alföld egyes kisebb területein, a déli határszéleken és a Tiszántúlnak a Köröstől délre eső vidékén sok helyen hiányzik. A hófúvás veszedelme elsősorban a Dunántúl északibb részein, a Bakony vidékén és a Tiszántúl középső területein áll fenn.

A hóréteg vastagsága

ma reggel: Budai hegyek: Svábhegy 7, Jánoshegy 12 cm; Pilis: Esztergom-Vaskapu 3, Dobogókő 20 cm; Bakony: Zirc 29, Farkasgyepü 24 cm; Börzsöny: Kisinóc 3 cm; Mátra: Gallyatető 36, Kékestető 44 cm; Bükk: Szentlélek 17 cm.

Budapesten február 11-én

délben a hőmérséklet —8 Celsius fok,

a tengerszintre átszámított légnyomás pedig 766 milliméter, gyengén süllyedő irányzatú.

Várható időjárás a következő huszonnégy órára:

Ismét erősebb szél. Hófúvások. Több felhő. Egyes helyeken (kivált északon és keleten) újabb havazás. A nagy hideg tovább tart, a nappali hőmérséklet esetleg még kissé csökkenni is fog.

— (Hatalmas szobrot kap Varsóban Pilsudski tábornagy.) *Varsóban* nagyszabású szoborral fogják megörökíteni *Pilsudski* tábornagy emlékét. A költségeket országos gyüjtésből fedezik. A szoborbizottsághoz máris tömegesen érkeznek a pénzadományok. A Lengyel Bank ötszázezer zlotyt ajánlott fel. A szobrot a város legszebb negyedében állítják fel. A bizottság most írta ki a szobormű pályázatát.

— (Nem lehet a lakásbérleti szerződést hatálytalanítani a sok gyermek miatt.) *Rózsa* Mihályné bérházában az egyik lakást bérbevette *Krón* Emil ügynök. A beköltözés után a háztulajdonosnő pert indított Krónék ellen a szerződés felbontása iránt. Keresete szerint a bérlő személyi körülményeit illetően megtévesztette őt, ezért a szerződés hatálytalanítását kérte. A megtévesztést abban látta, hogy *a bérlőnek nyolc gyereke van, a gyerekek nagy zajt csapnak és természetszerüleg a lakást is rongálják.*

A járásbíróság és a törvényszék a keresetet elutasította. Az indokolás szerint az előadottak miatt a háztulajdonosnő legfeljebb rögtöni hatállyal felmondhat, de a bérleti szerződés hatálytalanítása peres úton nem szorgalmazható. A felperes ugyanis nem bizonyította be azt, hogy a szerződés megkötése során szóba került volna, hány gyereke van a bérlőnek. Az alperes a lakbért pontosan fizeti, a szerződés egyéb kikötéseit is megtartja, *a szerződés hatálytalanítását tehát bírói ítélettel kimondani nem lehet.*

— (Milliós pénzbüntetések tiltott valutázás miatt.) *Rómából* táviratozzák: A pénzügyi rendőrség nagyszabású tiltott devizakereskedés nyomára jött és a pénzügyminiszternél feljelentést tett több mint tíz személy ellen, akik az ügybe bele voltak keverve. *Merellot*, a Banca Commerciale társigazgatóját, az Augustin postagőzös parancsnokát, első tisztjét és felügyelőjét és a Banca Commercialenak a hajón szolgálatot teljesítő alkalmazottját a pénzügyminiszter 30.000 lirától 1,500.000 liráig terjedő pénzbüntetésre ítélte. Öt más személyt 200.000 lirától 1,200.000 liráig terjedő pénzbüntetésre és két vagy három másodrendű vádlottat 8000—10.000 líra pénzbirságra ítéltek.

— (Meghalt Raymond svájci orvostanár, aki 1917-ben az osztrák különbékéről tárgyalt.) *Bernből* táviratozzák: Henry *Raymond* freiburgi egyetemi orvostanár hétfőn este 58 éves korában Freiburgban elhúnyt. A megboldogult Svájc egyik legnevesebb orvosa volt. Annak idején ő kezelte a volt spanyol király fiát. Raymond a világháború idejében diplomáciai téren is szerepet játszott: 1917-ben a Freiburg közelében fekvő Matranban *ő tárgyalt a francia kormány megbízásából Revertera gróffal az Ausztriával kötendő különbéke ügyében.*

— (A Vatikán és Olaszország kibékülése.) *Római* távirat szerint Olaszországban ma, február 11-én ünneplik a Vatikánnal megkötött konkordátum évfordulóját.

Még egy szpikerverseny

A »zsűri«: Azt hiszem, egyetértünk abban, uraim, hogy ez a férfihang cseng a legszebben...

(Forrai rajza)

— (Az új népszövetségi palota.) *Genfből* jelentik: Az az új palota, amelybe a Népszövetség február 17-én beköltözik, egyike a legnagyobbaknak. Az irodai és egyéb helyiségek száma körülbelül kilencszáz, az ajtóké ezerhétszáz, az ablakoké ezerhatszázötven. A személy- és teherfelvonók száma 21. A Népszövetség odaköltözése hetvenötezer svájci frank költséggel jár. Az új palota jókarbantartási és személyzeti összköltségei 750.000 svájci frankot tesznek ki; ezt az összeget a Népszövetség legutóbbi közgyülése már megszavazta.

Nagy Zsigmond bútor Lázár u. 3. (Egész ház)

— (A volt közös Schwere Haubitz Division No. 4.) (később: Schwere Feldartilerie Reg. No. 31—32.) tagjait felkéri a volt ezred intézőbizottsága, hogy *Ezrednapi ünnepély* megbeszélése végett jelenjenek meg, vagy címüket adják le VI., Andrássy út 25., (Andrássy-kávéház) különhelyiségében, ahol a bizottság minden szombat este 7 órától értekezletet tart.

— (Bezárt a bár-könyvkereskedés.) *Rövid élet után bezárt a milánói Libar könyvkereskedés, melynek az a különös érdekessége volt, hogy a könyvespolcok mellett bárpult állt s a vevők könyvvásárlás után — vagy előtt, vagy egyáltalán könyvvásárlás nélkül — szomjúságukat is csillapíthatták. De az ötletnek nem volt sikere, a bár-könyvkereskedés kezdettől fogva rosszul ment.*

— (A török fösvény.) A török népies irodalomnak egyik érdekes alakja *Pinti Hamid*, a fösvény. Rengeteg történetet beszélnek róla a régi anekdótagyüjtemények. *Fuad Köprülü* professzor közli egy XVI. századbeli anekdótagyüjtemény alapján a következő két mulatságos történetet:

Pinti Hamid, a gazdag isztanbuli kereskedő ismeretes volt fösvénységéről és gyenge jelleméről. Egy napon beteg lett s egyik barátja egy tyúkot vitt neki ajándékba. Pinti Hamidnak volt egy *Devlet* nevü rabszolganője, ez végezte a munkát a ház körül. Pinti Hamid behívta az öregasszonyt s megparancsolta neki, hogy főzzön levest a tyúkból.

— De a húst őrizd meg, holnap megint levest fogsz főzni belőle — tette hozzá.

Igy történt három-négy napon át, a rabszolganő minden délben levest főzött ugyanabból a tyúkból, míg végre a tyúk már olyan száraz lett, mint a kő. *Devlet* akkor bement a gazdájához s igy szólt hozzá:

— Effendi, ha mégegyszer megfőzöm ezt a tyúkot, szétmálik. Edd meg most, míg van belőle valami.

— Devlet, — felelte Pinti Hamid — ha mégegyszer levest tudsz főzni ebből a tyúkból, végrendeletemben meghagyom, hogy szabadítsanak fel.

— Isten éltessen sokáig, uram, — mondta erre Devlet. — Lemondok a felszabadításról, inkább arra kérlek a lelked üdvösségéért, hogy szabadítsd már fel ezt a tyúkot.

*

Pinti Hamid beteg volt s orvost hivatott. Az orvos negyven piasztert kért, de minthogy tudta, milyen fösvény a beteg, előre követelte a fizetést.

— Jöjjön el holnap, — mondta neki *Pinti Hamid* — addig meggondolom a dolgot.

Mikor az orvos elment, elhivatta a papot és megkérdezte tőle:

— Ha meghalnék, mennyibe kerülne a temetésem?

— Húsz piaszterbe, — válaszolta a pap.

Pinti Hamid tehát megállapította, hogy a temetés kevesebbe kerül, mint a gyógyítás és üzent az orvosnak, hogy nem tart számot szolgálataira.

— (Budai lakások gránát- és gázmentes fedezékkel.) A Fonciére Biztosító nyugdíjpénztára Margit rakpart 27. szám alatt gyönyörü bérpalotát építtet, szemben a parlamenttel, a Lánchídtól nyolc percnyire. A lakásokban központi fütés, állandó melegvíz, lefelé is használható lift és ami különlegesen érdekes: *gránát- és gázmentes fedezék is található.* A budai Dunapart egyik legszebb bérpalotája május elsejére készül el 1, 2, 3 szoba hallos és garszon lakásokkal, amelyekbe már áprilisban is be lehet költözni. Felvilágosítások a Fonciére Biztosító központi irodájában.

— (Feleky Fetter Frigyes kiállítása.) Az Alföld hangulata érdekli azt a fiatal festőt, aki most állít ki a »*Műterem*«-ben. Világos színekkel és stilizáltan komponált formákkal igyekszik éreztetni a nagy puszta hatalmát és a síkon fekvő falut, amit felülről próbál nézni, magasabb festői és emberi szemszögből. *(m—i)*

---

x **Nem csalódik,** ha bútor beszerzése céljából Nagy Zsigmond, Lázár ucca 3. sz. (egész házában) négy évtizedes cég, lakberendező áruházát keresi fel, ahol minden igényt kielégítő, modern-, antik- és stílbútorok óriási választékából szolidan szolgálják ki.

x **A »Nő és a sport orvosi vonatkozásai«**ról a Budapesti Orvosok Turista Egyesületében (VII., Kertész ucca 36. sz. Fészek Klub) február 12-én este 8 órakor előadást tart Fekete Sándor dr. egyetemi m. tanár, az egyesület alelnöke. Az előadáson vendégeket szívesen látnak.

x **Szívbetegeknek és érelmeszesedésben szenvedőknek** reggel éhgyomorra egy fél pohár természetes »*Ferenc József*« keserüvíz — a legkisebb erőlködés nélkül — igen könnyű ürülést biztosít.

x **Mielőtt hazulról elmegy,** tegyen szájába egy Anacot-pasztillát, hogy az időjárás kellemetlenségeitől mentesüljön.

Egyhangú határozatok a mai kormányzótanácson

Tárgy: az Alföld fásítása és csatornázása, egyes nemzetközi kereskedelmi és közlekedési kérdések

(A Magyarország tudósítójától.) *Horthy Miklós kormányzó* elnöklésével *ma délelőtt kormányzótanács* volt a *királyi palotában.* A kormányzótanácson *Gömbös* Gyula miniszterelnök és *a kormány valamennyi tagja* résztvett. Tíz óra előtt egymásután érkeztek a miniszterek, *Gömbös* Gyula miniszterelnök autón ment át a királyi várpalotába, *Kozma* Miklós a Szent György téren *kiszállt autójából és gyalog ment.*

Ilyen kormányzótanácsot *bizonyos hosszabb időközökben szoktak tartani* egyes *fontosabb kérdések letárgyalása* céljából. *Utoljára a mult év áprilisában* volt kormányzótanács, amikor a kormány által a parlament foglalkoztatására kidolgozott *négyéves munkatervet* tárgyalták le. A mai *kormányzótanácsról a következő hivatalos jelentést* adták ki:

— Ma délelőtt tíz órakor *Vitéz nagybányai Horthy* Miklós, *Magyarország kormányzójának elnöklésével* a királyi Várban *kormányzótanács* volt, amelyen a *miniszterelnök* vezetésével a kormány valamennyi tagja résztvett. A tanácskozás *tárgya az Alföld fásítása és csatornázása,* valamint az *egyes nemzetközi kereskedelmi és közlekedési kérdések megvitatása volt.* A felmerült kérdések *megoldását illetően egyhangú határozatok hozattak.* A kormányzótanács déli tizenkét órakor ért véget.

Nikopáll szipkában
Nikopáll betéttel
dohányozzon,

mert az egészségére ártalmas nikotin, pyridin, kátrány, gyanta stb. származékok ezáltal nem jutnak a szájba és a tüdőbe.

Minden dohánytőzsdében kapható!

1 elegáns bakelit szipka és 5 betét ára 1.50 P.
1 betét — mely 40 cigarettára elég — 16 fillér.

Gyártja és forgalomba hozza:
„Nikopáll" k. f. t., Budapest, IV, Gerlóczy u. 11. Tel. 892-30

Elvált férjén akart bosszút állni, megölte két gyermekét

Tizennégy évi fegyházra emelte a tábla a ráckevei gyermekgyilkos anya büntetését

(A Magyarország tudósítójától.) *Nyerges Lajosné, a kétszeres ráckevei gyermekgyilkos anya* bűnügyében tüzött ki ma tárgyalást az ítélőtábla *Kállay*-tanácsa.

Körülbelül egy évvel ezelőtt *Nyerges* Lajosné, telefonkezelő neje, ráckevei lakásán *borotvával elmetszette két lányának nyakát, majd öngyilkosságot kisérelt meg* és a saját nyakát is elvágta borotvával.

Mire a borzalmas családi drámát felfedezték és a mentők megérkeztek, *a két leány elvérzett. Nyergesné életben maradt.* Letartóztatták és szándékos emberölés bűntettével vádolva került a pestvidéki törvényszék elé. A törvényszék előtt részletesen bontakozott ki *a szörnyű családi dráma előzménye.*

Nyerges Lajos telefonkezelő áldatlan családi életet élt feleségével, aki ellen válópert indított és a bíróság az asszony hibájából *jogerősen elválasztotta* a házasfeleket. *Nyerges* Lajosné a válóper befejezése után két leányával *Ráckevére* költözött és abból *a tartásdíjból élt,* amit férje a gyermekek után fizetett. *Nyerges* azonban úgy találta, hogy a két leány nincs jó helyen az asszonynál és ezért *erkölcsi okokra hivatkozva arra kérte az árvaszéket, hogy a leányokat vegye el az anyjuktól* és adja át neki nevelésre. Az árvaszék úgy döntött, hogy a 13 éves *Klári* az apához kerül, míg a 18 éves *Margit* továbbra is az anya felügyelete mellett marad.

Nyergesné, aki fanatikus szeretettel csüngött gyermekein, *sehogysem tudott beletörődni abba,* hogy kisebbik leányát át kell engednie férjének és ezért többször megjelent az árvaszéken, zokogva, *hisztériás jeleneteket rögtönözve könyörgött,* hogy lánya továbbra is nála maradhasson.

A döntést azonban már megváltoztatni nem lehetett s amikor *Nyergesné* mult év februárjában megtudta, hogy minden próbálkozása reménytelen, *zokogva, félig önkívületi állapotban tért haza.* Útközben egy üzletben *borotvált* vásárolt, azt élesre fenette, úgylátszik, már ekkor megfogamzott benne a *családirtás* gondolata. Hazatérve *lefektette gyermekeit.*

A hajnali órákban *hangos sikoltozás* verte fel a szomszédokat.

— *Segítség! Megöltem a gyermekeimet! Borotvával elvágtam a nyakukat! Én szép két kislányom!... Végük van!...*

Közben mire a szomszédok a sikoltozásra felriadtak és többen a közeli rendőrőrszobára szaladtak, *Nyergesné egy óvatlan pillanatban a véres borotvával, amellyel előbb gyermekei nyakát metszette el, saját torkát is átvágta.* A mentők megállapították, hogy a két lány menthetetlen. Elvéreztek. *Nyergesnét* egy fővárosi kórházba szállították, ahol a gondos ápolás megmentette az életnek. Szörnyű tettéért a törvényszék szándékos emberölés bűntette címén a nagyszámú nyomatékos enyhítő körülményekre való tekintettel *tízévi fegyházra* ítélte.

Fellebbezés folytán került ma az ügy a tábla Kállay-tanácsa elé, ahol *Molnár* Gyula táblabíró ismertette az előzményeket.

Fegyőr vezette a tábla elé az egyszerű fekete ruhába öltözött, megtört, kisírt szemű asszonyt, aki mindvégig zokogva, sóhajtozva hallgatta az iratok ismertetését.

Felolvasták az iratok ismeretése során az asszony búcsúlevelét, amelyet férjéhez intézett. A levélben többek között ezeket írja:

— *Kísérje minden lépésedet az életben ez a három koporsó. Hajszád sikerült, elérted célodat, teljes egészében a tied lesz a vagyon.*

A tábla egy kisebb jelentőségű részletkérdésekkel kapcsolatban kihallgatta *Nyerges* Lajost, a vádlott asszony férjét. *Nyerges* kijelentette, hogy a *meggyilkolt gyermekek temetkezési költségei miatt perben áll elvált feleségével.*

Tyápay Ede főügyészhelyettes vádbeszédében azt fejtegette, hogy *az asszony előre megfontolt szándékkal követte el tettét,* ezért a fegyházbüntetés súlyosbítását kérte. Vitéz *Varga* Béla védő szerint előre megfontoltságról szó sem lehet. Minden arra mutat, hogy *Nyergesné erős felindulásban követte el tettét.* Ezért a büntetés enyhítését kérte.

Amikor az elnök Nyergesnét szólította, az asszony megroggyant térdekkel állt fel a vádlottak padjáról és halkan csak annyit suttogott, hogy *az utolsó szó jogával nem kíván élni.*

Hosszas tanácskozás után hirdette ki a tábla ítéletét *Kállay* elnök. A tábla a törvényszék ítéletét megsemmisítve *Nyergesné büntetését 14 évi fegyházra emelte fel.* Az indokolás szerint az előre megfontolt szándék nem nyert teljes értékű bizonyítást, *viszont arra sincs kellő adat, hogy az asszony erős felindulásban követte volna el tettét.*

Nyomatékos súlyosbító körülmény: *az asszony két ártatlan kiskorú lányt ölt meg és a gyilkos merényletet alvókkal szemben hajtotta végre.* Nem tekinthető *nyomatékos enyhítő körülménynek az, hogy a kettős gyermekgyilkosság után öngyilkosságot kísérelt meg.*

Tettével főleg elvált férjén akart bosszút állni, amint ez volt férjéhez intézett búcsúleveléből is kiderül. Mindezek alapján úgy látja a tábla, hogy *a büntetés súlyosbítása jogosult.*

A főügyész és a védő semmiségi panaszt jelentett be a kúriához.

Bíró a vádlottak padján

A tönkrement csecsemőotthon és Tomcsányi Albert bíró látogatása

(A Magyarország tudósítójától.) *Tomcsányi* Albert dr. törvényszéki bíró ült ma a vádlottak padján *Kovácsy* Ferenc dr. büntetőjárásbíró előtt. A bírót *Timár* József dr. jelentette fel *becsületsértés* címén, mert a bíró a mult év júliusában *Mesterházy* Béláné dr.-néval megjelent *Timár* József dr. villájában és ott Timárra vonatkozóan a következő kifejezéseket használta: »*Csirkefogó, gazember, így meg lehet gazdagodni, a lányát akarja így kiházasítani, piszok, disznó eljárás.*«

— Nem vagyok bűnös, — védekezett a bíró, az inkriminált kifejezéseket nem használtam. Dr. *Mesterházy* Béláné, az egyik hozzátartozóm *ápolónője* volt nálam és anyagi tönkremenetelének történetét előadásából ismerem. Ügyeit sohasem intéztem, hiszen neki állandóan voltak ügyvédei. *A közte és Timár József dr. között felmerült anyagi természetű ellentétekről a következőket tudom:*

— Mesterházynénak *Zuglóban volt csecsemőotthona.* Onnan ki kellett költöznie és nehogy a csecsemők az uccára kerüljenek, gyorsan más helyiség után nézett. *Így került Timár villájába.* Bérleti szerződést kötöttek, amelynél *tanu* voltam. A csecsemőotthon tönkrement és *Mesterházyné adós maradt a bérrel.*

— Erre Timár biztosítási végrehajtást vezetett az asszony ellen, *Mesterházyné egész vagyonát, ingóságait lefoglalta.* Ezek Timárnál maradtak. Mesterházyné szerette volna értékesíteni az ingóságokat, hogy Timárt kifizethesse, *azonban Timár nem volt hajlandó az ingókat kiadni.* Mesterházyné a legnagyobb szegénységbe került, teljesen tönkrement és legszemélyesebb ingóságait sem tudta megkapni. A kényszerhelyzetben levő tapasztalatlan asszony, akivel előzőleg *Timár* nyilatkozatot is iratott alá, egy *uzsorajellegű bírói egyesség megkötésébe vitte bele.* Minderről tőle értesültem.

— Hogy tisztán lássam a dolgot, *levelezőlapot írtam Timár dr.-nak, amelyben az ügy állásáról kértem felvilágosítást,* de ő nem válaszolt. Ilyen előzmények után *Mesterházyné* ismételt kérésére vállalkoztam arra, hogy *elkísérem őt Timár lakására.* Mesterházyné az ellenséges viszony miatt *nem akart férfikísérő nélkül odamenni,* esetleg tanácsra is lehetett szüksége. Nem is akartam bemenni, a kertben várakoztam, *de amikor Mesterházyné izgatott kiabálását hallottam, odamentem.*

— Mesterházyné a cselédleánnyal tárgyalt és *ott volt még Timár dr. fia is.* A cselédlány kitiltotta a síró asszonyt és én megjegyeztem: nem lehet ezen csodálkozni, ezzel a szerencsétlen, védtelen nővel jól elbántak, mindenét elvették. A cselédlány még helyeselt, én pedig csitítottam *Mesterházynét,* aki *valóságos hisztériás rohamot kapott.* Mesterházyné azt mondotta, hogy *Timár otthon van, elrejtőzik előle.* Uriemberek vagyunk, nem akarok bántani senkit — mondottuk, — csak egyességet szerettünk volna kötni. *Nem úriemberhez méltó letagadtatni magát.* A vád tárgyává tett kifejezéseket annál kevésbé használhattam, mert *még ma sem tudok arról, hogy Timárnak leánya lenne.*

Kihallgatták *Borbély* Márton nevű cipészsegédet, aki hallotta, hogy a *bíró a csirkefogó, gazember kifejezéseket használta.*

Ezzel szemben *Mesterházyné* elmondotta a csecsemőotthon bukásának történetét, majd kijelentette, hogy *a sértő kifejezéseket a bíró nem használta,* mindössze annyit mondott, *nem úri eljárás, hogy elbújik előlünk Timár,* csak nem fél tőlünk? Nem a bíró, ő mondotta: csak nem a lányának akarja a bútorokat megszerezni?

Békési Imre bútorszállító szintén arról vallott, *nem hallotta, hogy a bíró a sértő kifejezéseket használta volna.*

Kovácsy járásbíró még elrendelte *Timár cselédlányának* kihallgatását, mert a vád szerint a leány hallotta, hogy a bíró az inkriminált kifejezéseket használta és *ezután a tárgyalást elnapolta.*

Illetékes hely Grünblattról

Folyik a kötvénycsempészés vizsgalata

(A Magyarország tudósítójától.) A valutaügyészség letartóztatta *Grünblatt* Ferenc Mátyás tőzsdést. Illetékes hely ma kijelentette, hogy *Grünblattot* azért tartóztatták le, mert *körülbelül 100—140.000 pengő értékű értékpapírt csempészett az országba.* Az értékpapirok megvásárlásához szükséges pénzt *pengőkiajánlással* szerezte meg.

A nyomozás folyik, mert még nem derítették fel minden részletében a becsempészés körülményeit és azt, hogy a letartóztatott tőzsdés gyanusított társai közül kik nyujtottak bűncselekményéhez segédkezet. Eljárás folyik Grünblatton kívül *Winter* Sándor tőzsdés, volt filmvállalkozó, *Palotai* Géza és *Bauer* Károly értékpapirkereskedő, filmvállalkozó és még mások ellen.

Ideális hashajtó a valódi
WALDHEIM tabletta és tea

KIRAKAT ÁRAI
Mitterdorfer
Kigyó ucca 4
SZENZÁCIÓ!

Feleki Fetter Friggyes

festő

1932. gpit. Kiall
N. Kalon.
1939. dtto n. o.
1936 Mutteran gpit
1938. Ernst Mu[illegible] Kiall.
dtto

Feleki Fetter Friggyes

festő, 18. 1899. Kolozsvár. Az ottani piarista főgimnáziumban érettségezett, majd szegeden szegi diplomát szerzett. Koszta József tanácsára ment Párizsba, hol a Julian akadémiában tanult. Azután a nyugati államokban volt tanulmányúton. Az első világháborúban katona volt. Verdunél súlyosan megsebesült és francia fogságba esett. Hazatérte után ~~szegeden, majd~~ Szentesen élt.

Feldri-Fetter Frigyes

Szentes

Tiszapart.

Kesed. 1928 I.

összesen 500.000 P-t,

sekkszámla terhére: kiküldetési költ-
azaz: Kettőszázötvenezer pengőt,
sekkszámla terhére müemlékek helyreál-
ki célokra 12,500.000 P-t, azaz: Ti-
t dr. Dercsényi Dezső, a M.O.B. előa-
gyes Endre-u.10.:/.
vi február hó 6.-án.
A miniszter rendeletéből:

Pátzay Pál s.k.

művészeti főiskolai rendes tanár.
művészeti ügyosztály vezetője.

l:

Feleky-Fetter Frigyes dr

Szeged Révai u. 4.

Falusi táj

Parkrészlet

Falusi utca

Szeged 1928. II

49.877/1946.VII.szám.

Értesitem, hogy jelen
zső előadó /:Bp.Postatakarékp
helyreállitási költségeire 50
tam ki, elszámolás kötelezett

Budapest, 1946.évi ápr

A kiadvány hiteléül:

irodavezető.

Dr. G e r e v
a Müemlékek Orsz

Feleki-Fetter F

N. Szál

1932. Szept. okt, ruhit.

Napsütés
Kettős akt
Parkban
Árnyas út
Tisza part
Csolnakázók
Hajnal felé
Fürdőzők
Játék a Luz. hertben
Párisi hártetők
Weekendezők
Szajnapart a Notre Dame mal

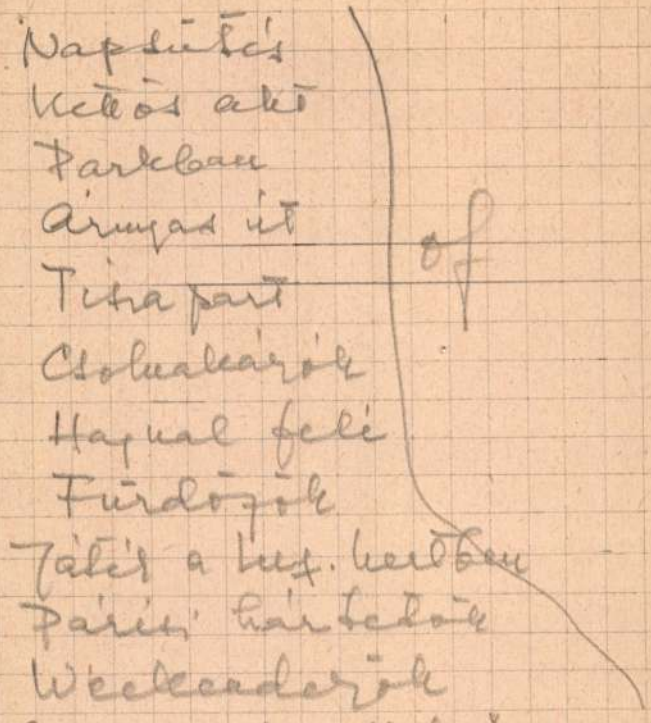

of

Sz. 1899, Kolozsvár

Fetter Frigyes

kidlt -

Nemzeti Szalon

1932. szept okt.

1934 jun.

Korcsolyázók
Üzemzárás
Búcsú
Szerenád

of

FELEKY-FETTER FRIGYES

58. Kútnál, olajf.	500.—
59. Esti itatás, olajf.	500.—
60. Falusi idill, olajf.	400.—
61. Horgászás, olajf.	500.—
62. Fény, olajf.	600.—
63. Kapások, olajf.	800.—
64. Halászok, temp.	500.—
65. Nehéz út, temp.	400.—
66. Hazatérők, temp.	100.—
67. Átkelés, temp.	400.—
68. Kaszások, temp.	400.—
69. Kaptató, temp.	400.—
69/a. Vágta, temp.	400.—

Nemzeti Szalon 1939.
91. csop. kiáll. szept.-okt.

FELEKI-FETTER FRIGYES
54. Szántás, tempera

Nemzeti Szalon
Őszi tárl. 1942. okt.

FELEKY-FETTER FRIGYES

40.	Beszélgetők, pasztell	600.-
41.	Verandán, olaj	1000.-

Nemzeti Szalon

1944 jan. febr.

Téli Tárlat

Nagyságos

Dr. Gerthon

egyet.

Feleky-Tetter Frigyes

festő

koll. kiáll.

~~l.~~

~~Ernst Muzeum kiáll.~~

~~1938. máj.~~

Szépm Muz. 1941 (kultus 38-40)

Női arckép

M képzm Sz Sz. 1945 jul. I. Szab. N. kiáll

(r Mács)

Vásárból harafelé,

kr. r.

Feleky-Fetter Frigyes

Feleky Fetter Frigyes inkább grafikus. A vonal szerelmese és néhány vonással sokkal többet tud kifejezni, mint festményeivel, amelyek inkább színezett rajzok. Hihetetlen erő van benne.

(p. ö.) Uj kiállítás az Ernst-muzeumban. Az Est. 1938. máj. 8.

FELEKY FETTER FRIGYES

FESTŐMŰVÉSZ

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

»MŰTEREM«
Képzőművészeti Kiállítások Kft.
termeiben
Budapest, IV. Kossuth Lajos-u. 12
Tel. 89-3-65

1936 február 8 — február 22-ig.

Ára: 30 fillér.

MERKUR P. GHÁS/KA OTTÓKÁ"-UTCA 6

Ára:
40 fillér

Magyar Nemzet

Csütörtök
1947 február 27
III. év 48. szám

Magyarország megsegítéséről tárgyalt az amerikai képviselőház külügyi bizottsága

Washingtonból jelenti az MTI, hogy a képviselőház külügyi bizottsága kedvező hangulatban tárgyalt annak a 350 millió dollárnak a kutalásáról, amelyben *Magyarországot*, Ausztriát, Görögországot, Olaszországot és Lengyelországot kívánják részesíteni. A bizottság tagjai kedvezően fogadták *Clayton* külügyi államtitkár közlését, hogy *a természetbeni juttatások szétosztását az Egyesült Államok képviselői ellenőrzik.* A segélyezéseknél *nem vesznek tekintetbe semmiféle politikai, faji vagy vallási megkülönböztetéseket.* Az amerikai megfigyelők pedig *cenzúramentes jelentéseket* küldhetnek az adományok szétosztásának részleteiről.

Clayton külügyi államtitkár kifejtette, hogy a háborúsujtotta országoknak 1947-ben legalább 610 millió dollárra volna szükségük *Truman* szerint e szükséglet 57 százalékának vállalása az Egyesült Államok méltányos részvételét jelentené. *1947-ben Magyarország, Ausztria, Görögország, Olaszország, Lengyelország és Kína szorul közvetlen támogatásra,* sőt Ausztriának még 1948-ban is szüksége lesz támogatásra. Az Egyesült Államok csak olyan államoknak hajlandók támogatást nyujtani, amelyek saját anyagi forrásaikból nem tudják behozatalukat fedezni.

Marshall Byrnes útján halad

A newyorki rádió beszámolt *Marshall* külügyminiszter sajtóértekezetéről. Az Egyesült Államok külügyminisztere elsősorban közölte, hogy jegyzéket kapott a szovjet kormánytól, amely *nem emel kifogást a volt mandátumos japán területekre vonatkozó amerikai gyámsági politika ellen.* A szovjet kormány mélytányosnak tartja az Egyesült Államok ama politikáját, amely 650 csendesóceáni szigetet kíván ellenőrizni. Romániával foglalkozva, *Marshall* kijelentette, hogy *a román kormány elfogadta az amerikai gyorssegély kiutalásához fűzött feltételeket* és háláját nyilvánította az Egyesült Államok kormányának a Moldova inséges lakosságának nyujtott élelmiszersegélyért.

Marshall külügyminiszter a továbbiakban hangsúlyozta, hogy az Egyesült Államok kormányának külpolitikájában, valamint a német és osztrák békeszerződésekkel kapcsolatos álláspontjában semmiféle változás nem történt. *Az Egyesült Államok külpolitikája ma is ugyanazon az úton halad, amelyet Byrnes volt külügyminiszter által itott meg* emlékezetes stuttgarti beszédében. E külpolitikai irányvonal értelmében az Egyesült Államok kormánya *továbbra is érdekelve van az európai és világpolitikai kérdésekben.*

Marshall végül arról beszélt, hogy az *Acheson* külügyminiszterhelyettes kijelentései nyomán támadt szovjet-amerikai jegyzékváltással *az incidens lezártnak tekinthető.*

Jövő héten megkezdik Washingtonban a magyar békeszerződés megvitatását

A newyorki rádió közli: *Vandenberg* szenátor, az Egyesült Államok külügyi bizottságának elnöke kijelentette, hogy jövő héten megkezdik Olaszország, Bulgária, Románia és *Magyarország* békeszerződéseinek tárgyalását.

A szenátusban a békeszerződések tárgyalása alkalmával *Byrnes* volt külügyminiszter is felszólal.

Párisi tudósítónk telefonjelentése

A megszállott Németország négy katonai kormányzója törvényrendeletet írt alá, amely kimondja, hogy a „porosz állam, annak központi kormánya és minden szerve" likvidáltassék. Ez a törvényrendelet azonnal érvénybe is lépett. Ezzel fordulópont következett be a szövetséges megszálló hatóságok viszonylatában is. A porosz állam likvidálását ugyanis már régóta követelik az amerikai, angol és francia katonai megbízottak, azonban szovjetorosz részről eddig azt az álláspontot foglalták el, hogy a kérdés megoldása a külügyminiszterek március 10-én kezdődő moszkvai értekezlete elé tartozik. Moszkva berlini képviselője most megváltoztatta álláspontját és így születhetett meg a közös okmány.

A világpolitikát a moszkvai konferenciát megelőző szélcsend jellemzi. A konferencia — jelentik Londonból — minimálisan két hónapig tart majd.

Végül ami Párist illeti, az újságsztrájk szerdán harmadik hetébe ért, de megoldásra semmi remény sincs, sőt éppen a harmadik hét első napján a tárgyalások is megszakadtak.

J. E.

Az angol parlament indiai és palesztinai vitája

A londoni rádió jelenti, hogy az alsóházban — egy képviselő kérdésére — *Attlee* kijelentette, hogy *1948 júniusa után a kívülről jövő támadás elleni védekezés feladata India ra hárul.* Amennyiben azonban India úgy dönt, hogy a brit államközösségen belül marad, úgy a viszony közte és Anglia között ugyanolyan lesz, mint a brit államközösség bármely tagjának viszonya Angliával.

A brit alsóházban *Bevin* nyitotta meg a Palesztina-vitát. Hangsúlyozta, hogy *még mindig volna lehetőség Palesztina problémájának megoldására,* anélkül hogy az Egyesült Nemzetek szervezetéhez forduljanak ha az érdekelt felek feladnák önkényes állásfoglalásukat. Erre azonban nincs semmi remény. *A palesztinai zsidó bevándorlási kvóta évi 18.000 fő.* A kvóta felemelésére tárgyalások voltak folyamatban, ezeket azonban *az Egyesült Államok beavatkozása meghiúsította. Truman* elnök ugyanis egy nyilatkozatában 100.000 zsidó azonnali beengedését követelte. *Ez elrontotta az egész ügyet".* A nyilatkozat elhangzása után a *Jewish Agency* már nem százezrek, hanem milliók bebocsátását követeli, kívánságai nem ismernek határt.

A brit felsőházban az indiai vita során lord *Templewood,* mint az ellenzék szónoka, leszögezte, hogy a hatalom átruházása veszélyezteti India békéjét és fejlődését. Lord *Samuel,* a liberálisok vezetője örömmel üdvözölte *Attlee* indiai terveit, mert ezek egy hosszú fejlődési folyamat befejezését jelentik. A kormány nevében Sir *Lawrence* szólalt fel, aki azt fejtegette, hogy *a kormány döntése Anglia húszévi politikájának természetes és elkerülhetetlen következménye.*

A csehszlovák sajtó magyarellenes támadásai

A csehszlovák sajtó néhány hónap óta *rendkívül hevesen* támadja Magyarországot. Magyar részről erre a gyülölködő hangra nem válaszoltak. Sajnálatos módon a magyarellenes sajtókampány alatt nem kímélik csehrészről a magyar vezető politikusok személyét sem, sőt a nemzetközi jómodort sértő hangnemben bírálták egyes sajtóorgánumok a magyar kormányférfiak politikáját. A *Nove Slovo* című pozsonyi lap február 15-i számában nyomdafestéket nem tűrő módon támadja *Gyön-*

az atómerőbizottságot a kérdés további alapos megvizsgálására és az atómellenőrzési szerződés vázlatának kidolgozására *Gromiko* szovjetdelegátus időt kért a határozati javaslat megvizsgálására. A vitát péntekig elnapolták.

Bevin az alsóházban Trumanra hárította a felelősséget a palesztinai kudarcért

A londoni rádió *szerdán éjjel* ismertette a londoni lapok véleményét *Bevinnek* arról az alsóházi nyilatkozatáról, amelyben *Truman elnökre hárította a felelősséget a palesztinai kudarcért.* Bevin azt fejtegette, hogy sikerült volna létrehozni a palesztinai kérdésben a megegyezést, ha *Truman* nem tette volna magáévá a Zsidó Ügynökségnek 100.000 bevándorlási engedélyt követelő határozatát.

A *Manchester Guardian* szerint: „Truman ugyan felelőtlenül foglalt állást a palesztinai bevándorlás kérdésében, de nem szabad elfeledni, hogy Amerika széles rétegeiben komoly szimpátia kíséri a zsidóság palesztinai bevándorlási követeléseit.

Hivatalos szovjet cáfolat

A szovjet hírszolgálat hivatalos helyről szerzett értesülés alapján megcáfolta azokat a híreszteléseket, amelyek szerint az ausztriai szovjet hatóságok négy kohóművet elkoboztak volna. Ugyancsak alaptalan az a hír is, mely a szovjet kezelésben lévő egykori német iparvállalatok leszereléséről szól.

A moszkvai jelentés utal arra, hogy a hírek a célzatos hamis híreszteléshez tartoznak, amelyet bizonyos oldalról *szovjetellenes céllel folytatnak.* (MTI)

A Szovjetunió módosítja alkotmányát

A TASS-iroda — mint az MTI jelenti — közli, hogy Moszkvában a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa és a Nemzetiségek Tanácsa együttes ülést tartott, *Molotovnak* és miniszter-társainak, valamint a bolsevikipárt más vezetőinek a kormány páholyában való megjelenését hosszantartó ovációval fogadták. *Visinszkij* előterjesztette a Szovjetunió alkotmányának módosításáról szóló bizottsági jelentést. Az egyik módosítás szerint: a Legfelső Tanács illetékességi körébe tartozik a nemzetközi szerződések ratifikálásán kívül a Szovjetunió és más államok közötti szerződések felmondása is. A bizottság szükségesnek tartja, hogy a házassági és családi jog alapelveinek meghatározását szintén a Szovjetunió legfőbb szerveinek hatáskörébe utalják.

Visinszkij a továbbiakban utalt arra, hogy a hat éven át fennállott nemzetközi helyzet *szükségessé tette a nyolcórás munkanap életbeléptetését, a hétórás munkanap helyett.* Mindamellett az egész világon most is a Szovjetunióban a legrövidebb a munkanap.

A választásnál az a megkülönböztetés alakul ki, hogy a Legfelsőbb Tanács választásainál az aktiv választójog 18 éves életkortól, a passziv választójog 23 éves kortól kezdődik.

A külpolitika hírei

A Reuter-iroda jelenti: *Tillessen,* Erzberger gyilkosa perének újrafelvételi tárgyalásán *beismerte bűnösségét.* Elmondotta, hogy nagyon sajnálja a gyilkosságot. Tettét a «Német Rend» című társaság utasítására követte el, amely a németség ellenségének nyilvánította a szabadkőműveseket, zsidókat, jezsuitákat, katolikusokat és baloldaliakat. *Tillessen* a gyilkosság elkövetése után Ausztriába, később *Magyarországra, majd Spanyolországba menekült.*

A Reuter Iroda jelenti, hogy a földalatti náciszervezet felgöngyölítésére indított akció rendkívül eredményes volt, mert *a keresett nácivezetők 85 százalékát sikerült letartóztatni.*

Washingtonban olyan hírek terjedtek el, hogy *Byrnes lesz az Egyesült Államok londoni nagykövete.*

Megegyezés felé haladnak az atom-tárgyalások

A newyorki rádió közli hogy a Biztonsági Tanács folytatta az atómbizottság jelentésének tárgyalását. *Austin* amerikai delegátus kijelentette, hogy *nagy haladást értek el a megegyezés felé.* Indítványozta, hogy határozati javaslatban szóljanak fel

Nagyszabású offenzivára készülnek a kommunista csapatok Mandzsuriában

A *Central News* jelentése szerint a kommunista csapatok komolyabb hadműveletekbe kezdtek Mandzsuriában. E hadműveletek a tavaszra tervezett nagyszabású offenziva előkészítésére szolgálnak. (MTI)

Életbe lépett a lengyel közkegyelmi rendelet

Szerdán lépett életbe Lengyelországban a rég várt *közkegyelmi rendelet.* Az ország különböző részeiben csoportosan engedtek szabadon *25.000 politikai és egyéb foglyot.* Az országszerte feltűnő helyeken elhelyezett plakátokon és felhívásokon felszólítják a földalatti szervezkedés tagjait: adják meg magukat, fegyverestől, nyomdai és rádiófelszerelésükkel együtt.

Churchill veje halálos beteg

Christopher *Soames* kapitány, aki Mary *Churchillt,* Winston Churchill leányát vette feleségül, Svájcban töltött mézesheteit alatt *halálosan megbetegedett* — jelentette be szerdán Churchill titkára. Mrs. Churchill szerdán elutazott leányához Svájcba.

Az ország egyharmadát komoly árvízveszély fenyegeti

Az árvízveszélyre való tekintettel *Kővágó* József polgármester szerda délelőttre *szükségkörű ankétra* hívta meg mindazokat a hatóságokat, amelyeknek ebben a fontos kérdésben szerepük van. Az értekezleten megjelent *Zamercev* tábornok orosz városparancsnok, *Takács* Ferenc államtitkár, árvízvédelmi kormánybiztos, *Münnich* Ferenc rendőrfőkapitány, a főváros érdekelt ügyosztályainak, üzemeinek, kerületi elöljáróságainak vezetői.

Kővágó József polgármester meleg szavakkal üdvözölte Zamercev tábornokot és köszönetet mondott azért a megértő, értékes támogatásért, amelyel aktív támogatást nyujt a magyar fővárost fenyegető veszély elhárítására.

Zamercev tábornok szólalt fel ezután és beszédét tolmács közvetítette. Közölte, hogy most érkezett vissza Ausztriából, ahol tanulmányozta a helyzetet. Tapasztalatai szerint onnan *komoly árvízveszedelem fenyeget,* mert egész Ausztriát magas hóréteg borítja s ha ott megindul az olvadás, óriási víztömegek zúdulnak a Dunába. Fel kell készülni a gyors olvadás bekövetkezésére és a fenyegető veszély elhárítására. Térképen mutatta be azokat a helyeket, amelyek Magyarországon és Budapesten elönlésnek vannak kitéve. *Az ország egyharmada néz ilyen veszély elé,* részben a Dunántúlon, részben a Tiszamentén. Az orosz katonaság minden szükséges segítséget megad. Érintkezést tart

Kovács Bélát a szovjet megszálló hatóságok letartóztatták

Kedden éjjel 23 óra 45 perc kor közölte az MTI a belügyminisztérium alábbi nyilatkozatát:

Kovács Béla nemzetgyűlési képviselő kedden reggel ½10 órakor kihallgatásra jelentkezett az államrendőrség államvédelmi osztályán. A kihallgatás délután folytatódott és este 7 órakor ért véget. A délután folyamán szembesítették a letartóztatásban levő *Szentiványi* Domokossal, dr *Jaczkó* Pál nemzetgyűlési képviselővel, *Gyulai* Pál nemzetgyűlési képviselővel és *Raffai* Sándorral. Nevezettek összes terhelő vallomásukat Kovács Bélával szemben *fenntartották.* A szembesítésnél Raffai Sándor újabb terhelő részletekről is tett pótvallomást. A kihallgatást és szembesítést dr *Timár* István r. ezredes, dr *Gyurs* Aladár r. alezredes és *Bittmann* István r. alezredes folytatták le. *Kovács Béla kihallgatása holnap reggel folytatódik.* (MTI)

A magyarországi szovjet megszálló hadsereg főparancsnoksága a Magyar Távirati Irodát a következők közlésére kérte fel (a közleményt az MTI kedden éjjel 23 óra 55 perckor adta ki):

A szovjet megszálló hatóságok 1947 február 25-én Budapesten szovjetellenes fegyveres terrorista csoportok alakításában és a szovjet hadsereg ellen irányuló kémkedés szervezésében való aktív részvétele miatt letartóztatták *Kovács* Bélát, a Független Kisgazdapárt volt főtitkárát.

Kovács Béla tevékenyen vett részt oly földalatti szovjetellenes fegyveres csoportok megalakításában, melyeknek tagjai terrorcselekményeket, gyilkosságokat követtek el Magyarország területén a szovjet hadsereg tagjai ellen.

A kisgazdapárt politikai bizottsága szerint a koalíciós tárgyalások újrafelvételének lehetősége megvan

A kisgazdapárt politikai bizottsága szerdán este tartott ülésén *Nagy* Ferenc miniszterelnök tájékoztatója alapján foglalkozott *a magyar helyzettel.* A tájékoztatóból megállapította a bizottság, hogy *a koalíciós tárgyalások újrafelvételének lehetősége megvan* és hogy ezt a maga részéről meggyorsítsa, már a részletkérdésekkel is foglalkozott. Elhatározta a politikai bizottság, hogy átvizsgálja a válság kezdetén lefolyt pártközi tárgyalások anyagát és az akkor kötött megállapodások *eddig meg nem valósított pontjait,* valamint a le nem tárgyalt témák és az újabban felmerült kérdések összefoglalásával készíti elő a pártközi tanácskozások újrafelvételét.

A politikai bizottság ezután *Balogh* István megbizott főtitkár beszámolója alapján különféle *pártszervezési kérdésekkel* foglalkozott és megadta a párt végrehajtó szerveinek a szükséges felhatalmazásokat, hogy *az organizációt korszerűsítsék,* esetleg jelentkező *újabb feladatok* megoldására is alkalmassá tegyék és az egész pártszervezet gépezetén belül intézményes gondoskodás történjék azoknak a demokratikus irányelveknek érvényesítésére, amelyek a békési radikális programból és a pártvezetőség ezzel kapcsolatos elhatározásaiból természetesen következnek.

Elhatározta a politikai bizottság, hogy az összeesküvés ügyében letartóztatott képviselők nemzetgyűlési bizottsági tagsági helyeit *megürülteknek* tekinti és azoknak betöltésére nézve a legközelebbi ülésen javaslatot tesz.

Tudomásul vette a bizottság, hogy *Antall* József nyugalmazott miniszter betegsége miatt pillanatnyilag nincs abban a helyzetben, hogy a Vöröskeresztnél betöltött kormánymegbizotti tisztségével járó feladatkört ellássa, ezért hozzájárult, hogy helyettesítésére *Oltványi* Imre megbizatására tegyenek előterjesztést a legközelebbi minisztertanácson.

Hozzájárult a politikai bizottság ahhoz a javaslathoz, hogy a *Jóvátételi Hivatalt,* amely eddig a miniszterelnökség felügyelete alá tartozott, *a pénzügyminisztérium hatáskörébe helyezzék át.*

Tizenkét napon át tárgyalják az összeesküvők bűnügyét

A budapesti törvényszék nagy esküdtszéki termében csütörtökön reggel ½9 órakor kezdik meg az összeesküvési ügy főtárgyalását. Ezúttal 13 vádlott kerül a bíróság elé. A tárgyalást dr *Jankó* Péter tanácselnök vezeti és abban a koalíciós pártok által delegált népbirák vesznek részt. A vádat dr *Zaboretzky* Ervin ügyész képviseli. *A tárgyalás előreláthatólag 12 napon át fog tartani.*

---

fenn ebből a célból *Trainin* ellentengernaggyal és fenntartja a kapcsolatokat az árvízvédelmi kormánybiztossal. Bejelentette, hogy a Duna jegét Komáromnál és másutt, ahol annak szüksége mutatkozik, légi erőkkel fogják bombázni.

Kővágó József polgármester köszönettel fogadta Zamercev tábornok bejelentéseit és annak a reménynek adott kifejezést, hogy ezzel az összefogással megelőzhető lesz a veszély.

Takács Ferenc államtitkár, árvízvédelmi kormánybiztos számolt be ezután a helyzetről és az eddig tett intézkedésekről. Kiemelte annak fontosságát, hogy a sajtó útján a közönség állandóan és helyesen legyen tájékozva. Az orosz katonaság közreműködésével folynak a Duna jegén a robbantások, különösen a hídroncsok közelében és azokon a helyeken, ahol jéglorlaszok képződtek. Szükség lenne jégtörő hajók üzembehelyezésére is. A maga részéről is *felhívta a helyzet komolyságára a figyelmet* és helyesel te Kővágó József polgármesternek azt a kijelentését, hogy a fokozott gondosságon túl az óvóintézkedéseket kell foganatosítani, nehogy tragédia következzék be.

Ezután *Boross* József tanácsnok, a főváros árvízvédelmének vezetője nyujtott részletes beszámolót az eddig tett intézkedésekről, amelyeket a *Magyar Nemzet* legutóbbi számában már ismertettünk. Hangsulyozta, hogy a gátak 10 méteres vízszint magasságig nyujtanak védelmet. A főváros megfelelően kiegészítette árvízvédelmi felszerelését, közel 4 kilométer hosszúságban új töltéseket épített Budapest északi és déli partszakaszain. Ott ahol a töltés k gyöngébbeknek mutatkoznak, fokozott óvóintézkedéseket léptettek életbe és állandó készültséggel figyelik a helyzet alakulását.

Zamercev tábornok erre közölte, hogy egy orosz utászszázlóaljat vezényel ki a védelmi és elhárítási munkálatokban való segítségre.

Kurlov szovjet ezredes szólt még hozzá hosszabban a kérdéshez. Elsősorban a hídroncsok fokozzák az árvízveszedelmet és ezek következtében *13—14 méter magas vízállás is bekövetkezhet.* A Duna jegének feltörésére erős vontatóhajót helyeznek üzembe, robbantó osztagokat is vezényelnek a veszélyeztetett pontokra.

Takács államtitkár és *Debreczeni* Géza kerületi elöljáró felszólalása után Kővágó József azzal rekesztette be az értekezletet, hogy a közönség *minden hatósági intézkedést vegyen komolyan* és a hatósági utasításokat *haladéktalanul és a legszigorúbban hajtsák végre.*

Szemlecske

Az igazságügyminiszter parlamenti beszédében kijelentette, „hogy a mai törvényszéken számosan foglalnak helyet olyanok, akik az elmult rendszer osztálybíróságának szellemében nőttek fel és ettől a szellemtől ma sem tudnak szabadulni". — Felettébb kívánatos lenne, ha a magyar bíróság valóban függetleníteni tudná magát a *mindenkori* osztályszellemtől.

*

Örömmel értesültünk Ries István beszédéből, hogy új becsületvédelmi törvény készül, szigoritott büntetési tételekkel, „mégpedig úgy, hogy a rágalmazást bizonyos esetekben öt évig terjedő fegyházzal lehessen büntetni". — Remélhetőleg a rágalmazó és a rágalmazott politikai pártállására való tekintet nélkül.

Megvonták Bethlen István nyugdíjat

A miniszterelnökségi tárca keretébe tartozó nyugdíjasok B-listázása befejeződött. A bizottság elnöke *Balogh* István államtitkár, tagjai pedig *Horváth* Károly szakszervezeti kiküldött és *Bojta* Béla államtitkár, aki egyúttal a bizottság előadója is volt. A bizottság a volt kormányzósági nyugdíjasoknál *Kelemen* Istvánt nyugdíjgényének *elvesztésére* itélte, *Haraszthy* Sándor és *Szörényi* Mihály nyugdíját *csökkentette*. A Központi Statisztikai Hivatal nyugdíjasai közül *Hunkár* Dezső, *Tuskai* József, *Erményi* Endréné, özvegy *Jánosa* Zoltánné és *Vértes* Henrik nyugdíját *megvonását* határozta el, dr *Dolányi* Alajos, *Szentirmay* Emil, *Konkoly-Thege* Gyuláné és más személyek nyugdíjigényét *csökkentette*. A miniszterelnökség nyugdíjasai közül megvonták a nyugdíjat *Bethlen* István volt miniszterelnöktől. Nyugdíjigényének megvonását a bizottság *népellenes kormányzati tevékenység miatt mondta ki*. Megvonták a nyugdíjat még: *Bencs* Zoltán volt miniszterelnökségi államtitkár, *Lukács* Béla, *Görgényi* Béla, *László* György, dr *Beöthy* Andor, *Kovács* István, *Darányi* Kálmánné nyugdíjasoktól. *Lakatos* Géza volt miniszterelnök nyugdíjának [illegible] ügyét a bizottság a szakszervezeti kiküldött javaslatára a *honvédelmi minisztérium hatáskörébe utalta.*

Feleky-Fetter Frigyes kiállítása

Andrássy-út 69 alatt nyilt meg *Feleky-Fetter* Frigyesnek, a Julien-Akadémia növendékének kiállítása. Közel tizenöt év munkájának anyagát foglalja magában a tárlat, amelyen olajfestmények, pasztellek és «egykörös» ceruzarajzok váltakoznak. Minden kiállított darab egyfajta könnyedségnek a jelét viseli magán, az ábrázolt témáknak tökéletesen ura a festő. Színei üdék és melegek, vonalai helyenként bravurosan jók.

A kiállítás érdekességét jelentik az «egykörös» ceruzarajzok, melyek Magyarországon ismeretlenek és amely elv szerint szinte kizárólag Franciaországban rajzolnak. Ezek a képek egyetlenegy ragvogó vonalnak az eredményei *(p. zs.)*

Megtört szívvel tudatom, hogy forrón szeretett feleségem,

Schneller Miksáné

szül. GUTTMAN ILONA

hirtelen, elhúnyt. Temetése február 27-én, csü örtökön déli 12 órakor a rákoskeresztúri izraelita temetőben.

Gyászolják még egyetlen fia Zoltán, unokája Péter, fivére Guttman Béla és az összes rokonság.

Befagyást

bontás nélkül olcsón kivolvaszt Lápossy, Paulay Ede-u. harminchárom

101-329

kisilvai muszosok és hozzátartozók!

Vasárnap, március 2-án délelőtt Országház kávéházban.

Vitás vagy társas elszámolását

[illegible] Hofbauer Testvérek ALP- és KÖNYVSZAKÉRTŐK IV. Mártyrok-körút hét. Tel. 181-382.

300:0

Az 1932:VIII. törvénycikk kimondja, hogy az ipartestületi közgyűléseket és választásokat minden év első két hónapjában, legkésőbb február 28-áig meg kell tartani.

Budapesten vasárnap zajlott le egyik legnépesebb, a 2040 tagot számláló *Fodrászipartestület* választása, melynek során feltünés nélkül kibuktatták a kommunista vezetőt és mérsékeltebb beállítású elnököt állitottak az ipartestület élére. A szavazóurna előtt 300 szavazó jelent meg és titkos választással a mérsékeltebb irányt képviselő listát fogadták el. Egyhangúan erre szavaztak. A fodrászok ipartestületének hivatalos listáján *a munkáspártok képviselői szintén helyet kaptak*, jelezvén ezzel a békésen együttműködő koalició fontosságát. A fodrászok elnökévé *Gere* Antalt, alelnökökké pedig *Fábos* Lajost és *Spatenka* Lászlót választották meg. A választást csendben és gyorsan bonyolitották le.

A hódmezővásárhelyi ipartestületi választásokon összesen 1100 szavazatot adtak le. *A kisgazdapárti ellenlistára 753, a szociáldemokraták által készitett hivatalos listára pedig 336 szavazat esett.*

Budapesten nagy érdeklődéssel néznek a cipészek, férfiszabók és női szabók ipartestületi választásai elé, melyeknek kimenetele a fentiek ismeretében nem lehet kétséges.

A budapesti szabóiparosok ipartestületének tisztujitásával kapcsolatban illetékes helyen megállapitják, hogy *Krammer* Sándort egy évvel ezelőtt a kommunista és szociáldemokrata kisiparosok szabad szakszervezete jelölte az elnöki tisztségre. Vele szemben megnyilvánult különös magatartást az magyaráthatja meg, hogy Krammer Sándor ma is tagja ugyan a szabóiparosok szabad szakszervezetének, de *nem tagja sem a kommunista, sem a szociáldemokrata pártnak.* A *Szabad Nép* legutóbbi támadásával szemben megállapitják, hogy Prónay Lajos vezetőségi tag soha semmiféle szervezetnek tagja nem volt és hogy vagyontalan parasztcsaládnak sok küzdelmekben megedződött fia. A kisgazdapárt iparostagozata és a hozzájuk csatlakozó független polgári iparosok arra törekszenek, hogy távoltartsák az ipartestülettől a *pártelőszakot* s az általuk képviselt tiszteletlen *személyeskedést.* Az ipartestület egyetlen önvédelmi szerve az iparosságnak, azért az *önálló iparosok semmiképpen sem engedik ki kezükből az ipartestület vezetését.*

Párisi utazás miatt koratavaszi modellek olcsón FERDA MANYI-nál

JÉGRAKÉTA

gyártásában abszolut szakembert keresek. „Részesedés" jeligére Boros hirdetőbe, VI. Andrássy-út 67. szám.

Vármegyék Gazdáinak Szövetkezete

Budapest, Szentkirályi-utca 17 szám. Telefon: 137-655 és 138-514.

A mezőgazdasági textilakció keretében Budapesten, VIII., Rákóczi-út 71. szám alatti üzletében kiszolgáltat a vidéki községi elöljárósógok által kiadott utalványokra és az önellátási szelvényekre akciós pamutárut.

Utazó

tehetséges eladó, nagy rutinnal, 30—50 között, azonnal belépheti egy elsőrangú állást. Továbbá

Ügynök

ki Budapesten gyárakná., üzemeknél, vállalatoknál jól be van vezetve. Ajánlatában Kérek 3. referenciái megadni és hogy hol dolgozott 1945—46. években. Választ „Tex" szövő üzem 4" jeligére kérek a kiadóba.

Vashordókat és vasdrömöket veszek

Telefon 422-566

Gazdasági hírek

A tőzsde

Szerdán a tőzsdei üzletlenség rekordot ért el: mindössze kilenc részvényben fordult elő kötés. Bár voltak jobb momentumok is, nagyjából lanyha volt a hangulat és az árfolyamok lemorzsolódtak. Olyan népszerű papírban, mint a Nemzeti Bank, egyetlen kötés sem fordult elő. A kötvénypiac is üzlettelen volt. Árfolyamok: Magyar Hitel 32—33, Keresk. Bank 67, Borsodi Szén 6, Szén 162—156, Salgó 12.50—12.25, Urikányi 17.75, Rima 25—24.50, Tröszt 34.50, Magyar Cukor 252.50—247.50, 14-es fővárosi 180—175, 27-es fővárosi 2300. A Hungária Műtrágyában 80 áru volt. érdeklődés volt a hotelrészvények iránt„ anélkül, hogy kötés jött volna létre.

Cukor ismét kapható és van elég. A gyárak alig várják, hogy a kormány felszabaditson cukrot a szabad forgalom számára, mert az eladások révén pénzhez jutnak. A kereskedőnek is szüksége van a cukorforgalom hasznára és az államnak is fontos szempont a cukoradóbevétel. A hiba a lassú adminisztrációban keresendő.

A Magyar Nemzeti Bank hetijelentése

A bankjegyforgalom a Magyar Nemzeti Bank február 23-i kimutatása szerint a február 15-i forgalommal szemben 27.4 millió forinttal 1035.1 millió forintra csökkent. Az állami zsírószámlák egyenlege 56.7 millióról 104.2 millió forintra, az egyéb számlák egyenlege 22.9 millió forinttal 48.1 millió forintra, a zsírókövetelések együttes állománya tehát összesen 79.6 millió forinttal 152.3 millió forintra emelkedett. Az érckészlet 1.5 millió forinttal 381.1 millió forintra apadt. A váltópénzkészlet 0.9 millió forinttal 12.5 millió forintra növekedett. A leszámitolt váltók összege 20.2 millió forinttal 471.5 millió forintra emelkedett. Az «Egyéb követelések» 0.3 millió forinttal 409.2 millió forintra, az «Egyéb tartozások» 33 millió forinttal 275.3 millió forintra csökkentek. *(MTI)*

A Kokron-harisnyagyár

sorsa eldőlt. A vállalatot az Elhagyott Javak vezetősége öt évre bérbeadták a *Fehér és Radvány* budapesti kötszövőtt-árugyárnak.

Gyengül a vihar

Szerdán hajnalban kisebb viharcsatlakozás vonult át Budapest felett és óránként elérte a 60 kilométer-sebességet, sőt egyes szellőkések megközelitették a 100 kilométeres sebességet is. A vihar nagy pusztitást okoz a fagy által szétrepesztett épületeken. Az erős szél újabb hideget is hozott és visszaszoritotta az enyhe levegőt. A hőmérséklet 3—5 fokra süllyedt a fagypont alá.

Várható időjárás: A szél fokozatosan gyengülni fog, változó felhőzet mellett kisebb futóhavazások fordulnak elő. Holnapra Budapesten már melegebb időt várnak.

Városházi hírek

Március 7-éig összeírják a Budapest területén eszközölt telefonvezetékfelvételek számát és méretét, egyben jelentést tesznek arról, hány esetben került sor a mulasztó háztulajdonosok megbüntetésére.

Lezárták a fővárosi kinevezések listáját. 3038 alkalmazott előléptetését tartalmazza a névsor, amelyet a *Fővárosi Napló* pénteki száma teljes terjedelmében közöl.

Üdülés, hétvég, kirándulás: pestkörnyéki Erholungsheime Wagons-Lits/Cook-nál

A SIKER KÖTELEZ!

február 27-től, csütörtöktől:

2 NAGY MOZIBAN LÁTHATÓ:

AZ IFJUSÁG ÜNNEPE NÉPEK ITÉLŐSZÉKE

Gyönyörű kettős filmműsorral

7. HÉT

URÁNIA

MÁTÓL:

KOSSUTH IS!

KÜLÖNLEGES FILM! KÜLÖNLEGES ELŐADÁSOK:

mától

CITY

½3, 5, ½8

KAMARA

3, ½6, 8

SZERELMEK VÁROSA

Lósport

A csütörtöki ügetőverseny tőszáma a 2100 méter távolságú Februarihendikep, amelyre 11 lova neveztek. Indokolt (2260 m.) adja az előnyöket, de nem hisszük, hogy ezzel a hátrányával komoly szerephez juthasson. A nevezettek között van néhány amelyek már régóta adósok jobbik formájukkal, melynek birtokában elől kellene végeznlök. Ilyen Arányvirág (2140), Bármikor (2160), Jegyes (2180), Mády (2200) és Versec (2200). Bizonyos, hogy egyik-másikát kimondott an erre a versenyre tartogatták. Jó pályán, reális versenyben, Bármikor és Versec között keressük a valószinü nyertőt. — Jelöljiemk csütörtökre, a következők: I. Arvaleány—Szélvész, II. Juliska—Zsarnok T., III. Mády leánya—Elysia, IV. Bármikor—Versec—Jegyes, V. Napoleon—Haramia, VI. Ernő—Cézár II., VII. Miss England—Bogár, VIII. Bellona—Ernő. A verseny délután fél 3 órakor kezdődik. — Megjegyezzük, hogy heteka nemcsak a sáros, rossz versenypálya befolyásolta károsan a versenyeket, de az úgynevezett „előrelátó" mendzselés is, amelynek irányitói azután a kiszemelt versenyekben fogadták le, a pontosan arra a napra tartozatott, vagy helyesebben visszatartott lovat, amely azután sok másodperces hirtelen „javulással" győzött is. Az efajta megrendezett meglepetések ellen természetesen sem a közönség, sem a bukmékerek nem tudnak védekezni annál kevésbé, mert immár hosszabb idő óta senki nem kéri számon a futtatók ól és a hajtóktól, a sok esetben kirivó formaváltozásokat, pedig az illetékesek nek tudniok kellene, hogy az efajta dolgok nem nagyon használnak az ügetőversenyek népszerűségének.

A Hunnia filmgyár helyettes vezérigazgatóját, dr *Nagy* Sándort népellenes bűncselekmények miatt a népbíróság másfélévi börtönre itélte.

Színházi hírek

Három különleges amerikai film

Három nagy filmsiker hire érkezett hozzánk Amerikából. Az egyiknek a cime: Going My Way *(A magam útját járom)*. A film főszereplője Bing *Crosby* — a legutóbbi közvéleménykutatás adatai szerint *Amerika legnépszerűbb embere* —, akit úgy látszik komolyabb szinészi becsvagyak hevitenek. Ebben a filmjében egy ifjú, modern papot játszik, aki okosságával, meleg szivével, mély emberismeretével és nem utolsó sorban behizelgő hangjával újból megerősit egy eklézsiát, amelytől a hivők már-már elfordultak.

A másik siker a „Bagdadi tolvaj" zsánerében készült, a színes Arabian Nights *(Arab éjszakák)*. Ebben a filmben debütált Maria *Montez*, a szép spanyol táncosnő. Maria Montezt a technikolor eljárással legjobban fényképezhető színesznőnek tartják.

A harmadik filmsiker *„Rhapsody in Blue"* a most annyira divatos zenés életrajzok műfajából. Gershwin életét dolgozza fel és egyben a jazz térfoglalását az egész világon.

Az Opera három tagja, egy magánénekes és két ösztöndíjas: *Tóth* Lajos, *Werner* Mária, *Huszonyi* Irma, mint a *Fővárosi Felsőbb Zeneiskola* növendékei vettek részt az intézet Zeneiskolán elhangzott olasz hangversenyén. Ilyesmire sem volt még precedens s az értékes eredményeket felmutató *Jászó* Györgyné joggal lehet büszke neveltjeire A tanári és intézeti szellemet dicsérő *kamaraduett* műsorból *Vályi* Béláné tanitványai közül *Németh* Mária. *Tim* Klára és *G. Szabó* József érdemel említést.

A Fészek Studió második előadását nagy sikerrel tartották meg, *Korcsmáros* Nándor bevezetője után *Mezei* Mária Babits-verseket szavalt, *Balázs* Béla «Az elszánt színház» cimen mondotta el színházirodalmi elképzeléseit Nagy sikere volt *Bösörményi* Nagy—*Lukács* Pál kettősének, akik *Brahms* szonátáját adták elő és meglepő volt *Rónaszéki* Béla—*Rajna* Aranka szavalókettőse s az teljesen új stilust formázott a versek előadása terén.

A tükre igazolja Asszonyom a Hormocith-krém páratlan hatását.

SZÉKESFŐVÁROSI ZENEKAR: Händel—Haydn—Brahms sorozat II. est febr. 27., ma este ½8. Zeneakad., vezényel: SILVESTRI. Közreműk.: Banda Ede Haydn-csellóversenyével, Brahms: III. szimf. Händel: Concerto grosso.

Mozik műsora

CITY (128-129): Szerelmek városa (Előadások kezdete: ½3, 6, ½8) CORSO (182-813): Nagy hazugság (am.) (½4, ½6, ½8, sz. ½2 v., ü. 11 is) CORVIN (339-933): Aloma (amerikai) (4, 6, 8 vasár és ünnepnap 11, ½ is) DÉCSI (121-343): Nagy hazugság (am.) (4, 6, 8, szomb., vas. ünn. ½ is) FORUM (189-707): Mrs Miniver (am.) (3, ½6 8, szomb., v. ü ½12-kor is) KAMARA (423-901): Szerelmek városa (Előadások kezdete: 3, ½6, 8 órakor) KÖRÚTI HÍRADÓ (222-499): Magyar orosz és Mopex híradók, Alexandrov együttes 3 száma, Hollywoodi fantázia, Nemzetek találkozása, riport film Egyórás előadások: 9-től ½2 óráig. LLOYD: Aloma (amer.) D Lamour (¼4 ½6 ½8 sz v ü ½2-kor is) OMNIA (139-693): Az élet ujra szép (am) (4 6 8 szomb vas és ünn ½ is) ROYAL APOLLO (Telefon. 222—222): Riói éjszakák (4 6 8, sz v ü ½ is) SCALA (120-150): Az élet ujra szép (am) (4 6 8, szomb vas ünn ½-kor is) URÁNIA (T: 136-888): Ifjuság ünnepe. Népek itélőszéke (4, 6, 8) VÁROSI (136-456): Rio Rita (amer.) (3, 5, 7)

UTÁNJÁRTSZÓ MOZIK:

ADY: Csalagok paradicja (3, 5, 7) BELVÁROSI: Bün és szerelem (4, 6, 7, v., ü. 3, 4, 5, 6, 7) [illegible] (¼4, ½6, ½8, vas., ünn 2, 4, 6, 8) BODOGRÁF: Tarzan titkos kincse (¼4, ½6, ½8, v ü ½2 BUDAI VIGADÓ: Casablanca (amerikai film) (3, ½6, ½8, sz., v., ü. ½2, ¼4 ¾6 8) CAPITOL: Fehér vonat (magyar) (2, 4, 6, 8, vas., ünn. ½12) ELIT: Nagy kaland (¼4, ½6, ½8, sz., v., ü. ½2) HOMEROS: Asszonyok a börtönben (5, 7, v., ü. 3) HUNNIA: Lányok egymás közt (am.) (¼4, ½6, ½8, v., ü. 11 és ½2) IPOLY: Téli karnevál (¼4, ½6, ½8, v., ü. ½2 is) JÓZSEF ATTILA: Tarzan titkos kincse (amerikai) (4, 6, 8, v., ü. 2 is) KRISZTINA: Angyalok a tűzvonalban (3, 5, 7, vas ünn ½2, ¼4 ½6 ½8) KOSSUTH: Népek itélőszéke. Ifjuság ünnepe (4, 6, 8) OLYMPIA: Algir (½2, ¼4, ½6, ½8, vas., ünn ½12 is) OTTHON: Kóvirág (o.) (¼4, ½6, ½8) PALACE: Kard és szerelem (amer.) (11, 1, 3, 5, 7, 9) PÁTRIA: Kétágyas hálószoba (amer.) (4, 6, 8, sz., v., ü. 2 is) PETŐFI: Őrség a Rajnán (am.) (¼4, ½6, ½8, v., ü 2, ¼4, ½6 ½8) PHÖNIX: A jég hátán is megélünk (11, 1, 3, 5, 7) ROXI: Zürzavar a mennyországban (amer.) (2, 4, 6, 8, vasár., ünn. ½12, ¼4, ½6, ½8) SAVOY: Utolsó pillanat (amerikai) ¼4, ½6, ½8, vasár. és ünnep. ½2 is) STUDIÓ: Végre egy jó házasság (¼2 ¼4 ½6 ½8 vas ünn ½12 is) SZABADSÁG: Torpedótámadás (am.) (¼4, ½6, ½8) TÁTRA: Bün és szerelem (amer.) (¼4, ½6, ½8, v., ü. ½2 is) TINÓDI: Utolsó dal (magyar) (¼4, ½6, ½8, v., ü. ½2 is) TURÁN: Tarzan titkos kincse (amer.) (2, 4, 6, 8, v., ü. ½12) VESTA: Tarzan titkos kincse (am.) (10, 12, 2, 4, 6, 8)

A vendéglátó üzemekben a számolópok árai osztályok szerint 32. 24, 16 és 8 fillér. Az uj árak élétbe léptek

A eskleszi nagybirtokot *Esterházy* herceg hitbizományát felosztják. A kastély a hozzá tartozó parkkal és 100 hold földdel érintetlenül marad

A vasuti forgalomban az ár viz nem okoz fennakadást A forgalmi korlátozások megszüntek. Egyes helyeken, igy a Dunántúlon hóakadályok keletkeztek és rövidebb szakaszon a vasuti forgalom szünetelt.

JEAN KIEPURA és EGGERT MÁRTA

péntektől VÁROSI SZÍNHÁZBAN

Jegyelővétel 11-től

(Les enfants du Paradis)

PÁRIS, LONDON, NEW YORK, HOLLYWOOD eseménye

A FILMEK FILMJE

A SZERELMI EXTÁZIS HIMNUSZA

SZERELMEK VÁROSA

BUDAPESTEN MA ELŐSZÖR

CITY (Pegazus-film) **KAMARA**

½3, 5, ½8 3, ½6, 8

EGY NAGY SZERELEM ÉS EGY IZGALMAS KALAND TÖRTÉNETE

CASABLANCA

HUMPHREY BOGART — INGRID BERGMAN — CONRAD VEIDT — CLAUDE RAINS

Mától **BUDAI VIGADÓ** (Warner—Mopex-film)

CAROLE LOMBARD, ROBERT MONTGOMERY MULATSÁGOS AMERIKAI KOMÉDIÁJA

(R. K. O —Mopex-film) **VÉGRE EGY JÓ HÁZASSÁG** MÁTÓL **STUDIO**

Feleky - Fetter Frigyes

Új Magyarság Vasárnapja

1936 febr. 9.

Feleky-Fetter Frigyes: Szántás

Feleky-Fetter Frigyes

Új Magyarság Vasárnapja
1936. febr. 9. lapból

Feleky-Fetter Frigyes: Mit tud a rajkó?

Feleky Fetter Frigyes
festő

285

— **Feleky Fetter Frigyes festményei.** („Müterem-Szalon"). Halk és szelid színharmóniák fogadják ezen a kiállításon a nézőt. Feleky Frigyes csendes és békés temperamentumu festő, aki szereti az idilliumot: a természetnek olyan jeleneteit és helyzeteit, amelyek a nyugalom állapotában türik az idő mulását. Finom hangulatu tempera-festményeihez jól illenek a halkra szinezett egyszerü fakeretek, amelyekben a falakon megjelennek. A festői pálya kezdetét jelentik Feleky mostani képei. Még lesz egy és más megtanulnivalója, amire egész teljessége szerint ki tudja majd fejezni a festés eszközeivel azt, ami mint müvészeti mondanivaló, a belsejét feszegeti. Müvészete mai fokán is vonzó müvészet: egyszerü, őszinte, tiszta és becsületes. *(e. a.)* 1936. [illegible] 12.

Ujság

személyes magatartásának

Nincs-e ezzel bizonyos ellentétben a szakszerűség tárgyi követelménye? Lehet-e ezekben a szakokban nemzeti elemet keresni és van-e itt mód nemzetismeret, nemzeti érzés fejlesztésére? Nagyon kevés olyan szak lehet, amelyre nem volna hatással a hazai állapot az illető szak alkalmazásának területén, olyan meg egy sem lehet, amelynek tudományos művelését és tanítását nem befolyásolná a hazai szükséglet vagy az itthoni lehetőség. De a kérdés nem az, hogy egyik vagy másik szaktudomány anyagában van-e és mi a nemzeti elem, hanem, hogy adhatnak-e az itt művelt szakok tájékoztatást a nemzet viszonyairól, megmutathatják-e az egyes szakismereteknek a nemzet életében való szerepét és így felkelthetik-e a szándékot a szaktudásnak a nemzet érdekében való érvényesítésére. A felelet erre is nagyon egyszerű: itt a tanítás mindig a felhasználás gondolatával folyik, bár némelyik tárgy nem közvetlen gyakorlati felhasználásra való, hanem a gyakorlati munka elméleti megalapozására. Innen azonban nem mesteremberek vagy éppen napszámosok mennek ki, hanem a tudást, a tudomány eredményeit magasabbrendű célokra fordító szakemberek. A kérdés tehát az: felismertetheti-e a Műegyetem, hogy ezt a ma-

Feleky-Fetter Frigyes

festő

l.

Nemzeti Szalon

78. csop.

Eidel

Életrajz

Könyvtáramban

zott.

e s t.

- - -

ge mel-

-én.

...ister rendeletéből:

etásügyi miniszternek jelen kelet és
VII. és Csekkosztályhoz intézett ren-

költségvetési cim: "Művészeti célok tá-
os Bizottsága. Rovat:5. Alrovat: 2.
vat: 7. - Lerovandó bélyegilleték:

om, hogy a Pesti Hazai Első Takarék-
/Budapest, V. Berlini-tér 6./ a Műemlé-
0. évi április havi javadalma fejében
ki:

letdíjakra /:50./

Feleky Fetter Frigyes

Feleky-Fetter Frigyes „Kihajtás" című festménye az Ernszt-múzeum csoportkiállításán

Függetlenség képes melléklete 1938. máj. 15.

Lép

Feleki Fretter Frigyes.

Kiállitotta müveit az Ernst muzeom 1938-ba

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Feleky-Fetter Frigyes: MDK

Kaszások, temp.
Kaptató, temp.
Vágta, temp.

Nemzeti Szalon 1939. szept.-okt. 91. csoportkiáll.

Feleky-Fetter Frigyes: MDK

Kutnál, olf.
Esti itatás, olf.
Falusi idill, olf.
Horgászás, olf.
Fény, olf.

Nemzeti Szalon 1939.szept.-okt. 91. csoportkiáll.

Feleki Fetter Frigyes MDK

Szántás, temp.

Nemzeti Szalon 1942. okt.
Őszi Tárlat Tagkiállitás

MDK

Feleki-Fetter Frigyes

Szántás, temp.

Őszi tárlat. N. Szal. 1942. okt.

Feleky Fetter Frigyes

MDK

festő

Csoportkiállitás a Nemzeti Szalonban.
Esti Ujság 1939. okt. 2.

Feleky-Fetter Frigyes MDK

festő

Nemzeti Szalon.
Pesti Napló 1939. szept. 26.

Feleki Fetter Frigyes MDK

A Nemzeti Szalon XCI. csoportkiáll.
Képzőm. Közlöny 1939. 2.sz.

Feleky-Fetter Frigyes: MDK

Kapások, olf.
Halászok, temp.
Nehéz ut, temp.
Hazatérők, temp.
Átkelés, temp.

Nemzeti Szalon 1939.szept.-okt. 91. csoportkiáll.

Feleky-Fetter Frigyes, festő. MDK

Kutnál.	Olf.
Esti itatás.	"
Falusi idill.	"
Horgászás.	"
Fény.	"
Kapások.	"

Nemz. Szal. -91.csoportkiáll. 1939 szept.24.-okt.8. Kat.

Feleki-Fetter Frigyes, festőm.

részt vett a Nemz.Szal. XLI.Csop.Kiállításán.

Nemz.Szal. XLI.Csoportkiáll.- Képzőm.Közl. 1939. 4.sz.

Felekÿ-Fetter Frigyes, festöm. MDK

Halászok.	Temp.
Nehéz ut.	"
Haza térök.	"
Átkelés.	"
Kaszások.	"
Kaptató.	"
Vágta.	"

Nema. Szul. -91.csoportkiáll. 1939 szept.24.-okt.8. Ks

Feleky Fetter MDK

festő

A Nemzeti Szalon kiállitása.
Magyarország 1939. szept. 23.

MDK

Feleky Frigyes,

Nöi arckép.

A Vall. és Közoktatásügyi Min. vásárlásai. Bp.
1938 jul.1.-aug.1. Kat. 19.1.

MDK

Feleki Fetter Frigyes

Beszélgető

/Z.F.A./: Téli tárlat és a Műbarát-kiáll. Magyarország 1944. febr. 5.

Felery - Fetter Frigyes

Csoportkiállításon szerepelt a Nemzeti Szalonban.

NU 1939. IX. 26.

Feleky - Fetter Frigyes

Csoportkiállításon szerepelt a Nemzeti Szalonban.

Est 1939. IX. 24.

Feleky Fettes Frigyes

Szerepel az Ernst huzamu
csoportriálításán

Nyág 1938, V. 15

Feleky Fetter Frigyes

Föv. képt

Hazafelé, of

Fürdés a patakban, pant
Halász, pant.

Színvázlat, temp.

Egy női arcképe a hejnm
Muremberg jutott a
Föv. Képtárba kerultek
a köv. rovüvei

Elismerveny

140 Paras Egyszázneg-
ven pengőt fölvettem
Budapest 1940 dec. 20

egyen összeggel
számlámtetjes
kiegyenlítést nyat Kés Gy

Nyst 1940 XII/20.

Feleky Fetter Frigyes

festő

gyűjt. kiáll. a

Műteremben

1936. febr. 8 – febr. 22

l. Könyvtáramban

Tetter Frigyes

Született Kolozsvárott 1899.
Tanulmányait a kolozsvári piarista fögimnáziumban végezte. Jogi pályára készült.
Müvészeti tanulmányait Koszta József tanácsára Párisban folytatott, ahol különösen Henri Matisse művei nagy hatással voltak rá.
Részt vett a világháborubban. 1932. szept. – okt.
koll. Erdélt. a Nemzeti Szalonban.
Életr. többnyire táj Eéper, oláss.

3181 Magyar festő. XVI. századból.

Oltár-ajtó.

Egyik felén „Szent Anna", m
látható. Az előbbin szent Anna ül középi
nak, ki tőrt tart kezében és
vasható: „karitas". Öltözete tiara-szer
Oldalt balról szent Katalin,
lóssal és „fides" meg „spes" fe
fejét dicsfény veszi körül. A háttér
jobbra fordultan térdelő Madonnát
rül, kik mindannyian fölfelé néznek, ho
melkedik. A háttérben szikla
Jézus volt elhelyezve.

Fa, mér. 74:53 cm.

A gyöngyösi Ferenczrendiek leté

almásad

kőkoprosója

az égbe.

Letét. 1905

Sz. n. 2284-905

Feleky Fetter Frigyes

kiáll-

Nemzeti Szalon

1939. szept-okt.

Föv. képt.

✓

Fetter Frigyes

MAGYAR MÜVESZET

1932, 324

Adóslevél z

800 P, azaz
men Géza úrtól k
etséggel, hogy ezt
3 hónapi előzetes fe
tok félévenként és p
lesztendők.

E kölcsönöm
úrnak 25 drb, az
Moktár részvényt

Feleky Fetter Frigyes

Koll. Kiáll. Műterem

Ibl Ervin = Képkiállítás.

Bpesti Hirlap 1936.

febr. 12. Dátum levágva

GOS BIZOTTSÁGA.

vármegye
sz. kir. város

tási Bizottságának.

zai műemlékek megismertetésére és ezzel
a is irányuló kiadványainak közzétételét a
évvel megkezdhetvén, van szerencsém bizott-
II. kötetét a tekintetes Közigazgatási Bizott-
.

kintetes Közigazgatási Bizottság figyelmét
azok irodalmát is magában foglaló helyrajzi
ember hó 21-én 246. szám alatt kelt felszóli-
nyhatóságainak közigazgatási bizottságai is
kat.

Feleky Fetter Frigyes

* (Képkiállítás.) Feleky Fetter Frigyes újabb festményei halványtónusú, stilizált temperaképek. Egyszerű formákba foglalja össze a választott motívumot, nem részletez semmit, a színek is lehetőleg a fehér-sárgaszürke és barna skáláján mozognak. Először ceruzával szerkeszti meg a képet, de nem lépi át színeivel a határvonalakat. Legtöbb festménye ezért rideg, plakátszerű. Adós marad a testek mintázásával, nem tud nekik fehér színeivel valószerű életet adni, de — úgy látszik — nem is törekszik erre. A szintézis, a sematikus összefoglalás, a képszerű elvonatkoztatás a célja. Szereti a rálátást, így ábrázolja ugyanazt a parasztudvart, így ad neki egyszerű, szinte mértanilag látott karaktert. *Feleky Fetter* stilizálása bizonyára azért ilyen vértelen, mert a művész már akkor hagyta el a természet közvetlen ábrázolását, mikor még a valószerűségek fölött sem uralkodott. Mostani modora leginkább folyóiratok illusztrálásának felel meg. A kiállítást a Műterem helyiségeiben (Kossuth Lajos-utca 12., félemelet) szombaton délután ifj. *Wlassics* Gyula báró h. államtitkár nyitotta meg. *(Y. E.)*

B. H. 936 11/9

B. H. 936 11/9

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Feleky Fetter Frigyes,

HÉTFŐI HÍREK

festőművész

1979 DEC 3

1021

FELEKY FETTER FRIGYES, a Szegeden, majd hosszú ideig Párizsban, később Budapesten élt, két éve elhunyt kiváló festőművész

életművének legjavát emlékkiállításon mutatja be a Pataky István Művelődési Központ Galéria. A tárlat december 14-ig várja a látogatókat. Képünkön: „Csendélet".

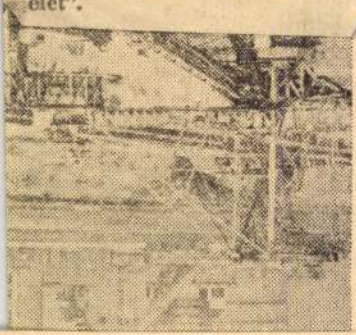

Feleky Fetter Frigyes festőművész

Feleky Fetter Frigyes a Pataky Művelődési Központban december 14.-ig,
Szávoszt Katalin a Ferencvárosi Pincetárlaton december 5.-ig,
Gábor Móric a Csepel Galériában november 27.-től,
Kovács Johanna a nagykőrösi Ifjuságí Házban november 27.-től,
Kórusz József a 12. számu Szabó Ervin Könyvtárban,
Koncz Zsuzsa fotómüvész a Fényes Adolf Teremben december 16.-ig szerepel müveivel.
Zichy Mihály Emlékmuzeum megnyitása Zalán december 2.-án,
Gross Arnold, Szemethy Imre és Almásy Aladár grafikáinak kiállitása a veszprémi Vegyipari Egyetem aulájában megtekinthető december 3.-ig.
Élet és Irodalom, Bp. 1979. dec. 1. XXIII.évf. 48. sz. 8. lap.

GOSZTONYI Ferenc

A magyar modernizmus Munkácsy-monográfiája

FELEKY GÉZA: *MUNKÁCSY* (1913)

„mégis nehéz elhinnem, hogy Rafaelt ma Picassónak hívják"[1]

„Különös, de nem meglepő, hogy nincsen Munkácsy-irodalmunk" – kezdte Feleky Géza könyvének ismertetését 1913 decemberében a Világ névtelen recenzense.[2] Malonyay Dezső Munkácsy-monográfiáját (1898, 1907) Feleky generációja nem vette komolyan, úgy tekintették, mintha nem is lenne.[3] Ez magyarázza az idézett mondat második felét, de mi magyarázza az elsőt? Bölöni György, a Világ munkatársa és a Nyolcak egyik fő támogatója[4] szerint a Munkácsy-problémát Európából, mivel „művei szétszóródtak a nagyvilágban",[5] nem lehet megoldani. Feleky is úgy vélte, hogy Munkácsy művészetének fejlődéstörténete „Amerika alapos végigjárása nélkül" megismerhetetlen.[6] (Ebből a szempontból is igen tanulságos Lázár Béla 1936-os *A Munkácsy-kérdés* című könyve,[7] ott ugyanis felsorolta mindazokat – köztük saját magát is –, akik az Amerikába került nagy kompozíciókról autopszia nélkül nyilatkoztak.) Feleky 1913-ban mégis úgy döntött, hogy „Munkácsy művészetének gyökeres átértékelése"[8] a fenti körülmények ellenére sem halasztható tovább.

68. kép
Rippl-Rónai József: Feleky Géza /
József Rippl-Rónai: Géza Feleky, 1913

Feleky Géza (1890–1936) pályája első, rövidebb felében kritikusként, a Nyugat, a Színjáték és a Világ munkatársaként működött; élete második, körülbelül 1917-től számítható szakaszában (inkább) politikai újságíró – 1920-tól 1925-ig a Világ felelős, 1926-ban főszerkesztője, a lap betiltása után, 1926-tól a Magyar Hírlap főmunkatársa – volt.[9]

Esztéta életművének két szélsősége a Nyolcak második kiállításának katalógus-előszava (1911) és a Munkácsy-monográfia; az alábbiakban – a terjedelmi korlátok miatt csak a legfontosabb kapcsolódási pontokra koncentrálva – azt próbálom bemutatni, hogy a kettő között feszülő ellentét csak látszólagos. *(68. kép)*

The Munkácsy Monograph of Hungarian Modernism

GÉZA FELEKY: *MUNKÁCSY* (1913)

"I still find it difficult to believe that Raphael is now called Picasso"[1]

"It is a strange yet unsurprising fact that we do not have a literature of Munkácsy," the anonymous journalist of the newspaper Világ began his review of Géza Feleky's book in December 1913.[2] Feleky's generation did not consider Dezső Malonyay's monograph on Munkácsy (1898, 1907) to be a work of serious scholarship; they rather pretended it did not exist.[3] This would explain the second half of the quoted sentence, but how do we explain the first half? According to György Bölöni, a correspondent of Világ and one of the principal supporters of the art group *Nyolcak (The Eight)*,[4] the Munkácsy-problem could not be solved without venturing outside Europe, in view of the fact that "his works have been scattered all over the world."[5] Feleky also thought that the evolutionary history of Munkácsy's art "was impossible without a thorough field trip in America."[6] (In this regard, Béla Lázár's book *A Munkácsy-kérdés* [The Munkácsy Problem, 1936][7] was highly educational; here he listed all the people, including himself, who discussed the great compositions sold to American collectors without first-hand inspection of the works.) Regardless of that, in 1913 Feleky decided that in view of the above circumstances "a radical reassessment of Munkácsy's work"[8] could not be postponed any longer.

In the first, slightly shorter half of his career, Géza Feleky (1890–1936) worked as a critic for the magazines Nyugat, Színjáték and Világ; in the second half, roughly from 1917 onwards, he was more of a political journalist. Between 1920 and 1925 he was senior editor at Világ; in 1926 he became the paper's editor-in-chief; after the banning of Világ he became a senior correspondent of Magyar Hírlap.[9] At the two extreme points of his career as an aesthete are the foreword to the catalogue of the second exhibition of the *Nyolcak* (1911) and the Munkácsy monograph; in what follows I shall attempt to demonstrate – confining my attention, for reasons of brevity, to the most important areas of overlap – that the seeming tension between the two is merely superficial. *(Ill. 68)*

A NYOLCAKTÓL A MUNKÁCSY-MONOGRÁFIÁIG

Lázár Béla említett, 1936-os könyvében úgy fogalmazott, hogy *Munkácsy*jában Feleky „az akkor divatos Hildebrand–Marées absztrakt elvi álláspontra helyezkedik". Majd hozzátette: „Ha valaki ehhez az állásfoglaláshoz végletes következetességgel ragaszkodik, az egész Munkácsyt el kell vetnie. De Feleky közvetítő álláspontra állott."[10] Erről a „közvetítő álláspont"-ról szól a cikkem; bevezetésként a Lázár által – helyesen – kijelölt elméleti pozíciót és következményeit ismertetem.

Feleky az impresszionizmussal programszerűen szakítók táborába tartozott; egyik legtöbbet hivatkozott olvasmányuk a századforduló elméleti bestsellere, a szobrász-teoretikus Adolf Hildebrand könyve, a *Das Problem der Form in der bildenden Kunst* (1893) volt.[11] A kötet magyarul *A forma problémája a képzőművészetben* címmel 1910-ben Wilde János fordításában jelent meg. Feleky, és kortársai közül idehaza is jó páran – részben éppen Hildebrand nyomán – a rend, a kompozíció, a szilárdság, az egyensúly, az anyagszerűség stb. követelményére hivatkozva utasították el, nem csupán esztétikai, de világnézeti alapon is (elsőként Fülep Lajos) az impresszionizmust.[12] Ideáljaik Paul Cézanne és Aristide Maillol, valamint Hans von Marées, Adolf Hildebrand és az esztéta Konrad Fiedler voltak. Feleky az utóbbi háromról többször is – a leghosszabban talán Julius Meier-Graefe Marées-monográfiája kapcsán[13] – írt. 1912-es Szinyei-tanulmányát a folytatásos közlés után könyv alakban a beszédes *Adalék a művészeti forma mivoltához* alcímmel kívánta megjelentetni.[14] Munkáját – és ennek a szövegben hangot is adott – Hildebrand folytatásának, kiegészítésének szánta: „A művészeti forma birodalmát [...] a kanti ismeretelmélet magaslatáról körülhatárolta Fiedler, előfeltételeit, inkább csak a szobrászatra nézve tisztázta Hildebrand. Ezek komoly kezdetek, de alig találtak követésre."[15]

Jól rekonstruálható az a fenti inspirációs forrásokra hivatkozó hazai szellemi közeg, amelyben Feleky Munkácsy-kötete is megszületett.

1910. január 9-én Kernstok Károly *A kutató művészet* címmel előadást tartott a Galilei Körben.[16] Kernstok csoportjuk – a későbbi Nyolcak[17] – első nyilvános szereplése apropóján ismertette művészeti elvei(ke)t. Előadása a Nyugat 1910. évi 2. számában jelent meg,[18] a következő szám hozta a fiatal Lukács György január 16-án ugyanott elmondott *Az utak elváltak* című hozzászólását,[19] és a témához kapcsolódva Feleky cikkét, a *Széljegyzetek Kernstock képeihez*.[20] Mindhárom szöveg – akárcsak a Nyolcak művészete – az impresszionizmust meghaladni kívánók programját közölte.

Lukács az előadásáról levélben számolt be barátjának, a fiatalon elhunyt esztétának, Popper Leónak: „beszéltem a Galileiben »Új művészetről«, aztán megírtam és kiadom a Nyugatban."[21] Popper Berlinből keltezte 1910. január 29-ei válaszlevelét: „Kíváncsi vagyok hogy te mit beszéltél a Galileiben. A tény maga – ne vedd rossz

FROM THE *NYOLCAK* TO THE MUNKÁCSY MONOGRAPH

In his earlier mentioned book published in 1936, Béla Lázár wrote that in Feleky's *Munkácsy* the author "took the then fashionable abstract theoretical position of Hildebrand–Marées." Then he went on to declare that "If one were to follow the logic of this line of reasoning down to the ultimate conclusion, one would have to discard Munkácsy's art. Nevertheless, Feleky took the position of a mediator."[10] My essay deals with this "position of a mediator"; by way of an introduction, I would like to describe the theoretical position – rightly postulated by Lázár – and its consequences.

Feleky belonged to the camp which broke with Impressionism as part of a program; one of their most frequently quoted books was the best-seller in art theory, written by the sculptor/art theoretician Adolf Hildebrand under the title *Das Problem der Form in der bildenden Kunst* (1893).[11] The book was published in Hungarian in 1910, in János Wilde's translation under the title *A forma problémája a képzőművészetben*. Along with several of his contemporaries, some of whom had been influenced precisely by Hildebrand, Feleky rejected Impressionism on the grounds of the need for order, composition, firmness, balance, texture, etc., as well as for philosophical considerations. (First one to reject it on philosophical grounds was Lajos Fülep.)[12] Their artistic ideals were epitomized by Paul Cézanne and Aristide Maillol, as well as Hans von Marées, Adolf Hildebrand and the aesthete Konrad Fiedler. Feleky wrote about the latter three more than once – most extensively perhaps in connection with Julius Meier-Graefe's monograph on Marées.[13] After its serial publication in 1912, he wanted to publish his essay on Szinyei in a book format under the revealing title *Adalék a művészeti forma mivoltához* (A Supplement to the Nature of Artistic Form).[14] As he admitted it at several points in the text, Feleky considered his own essay as a continuation of Hildebrand's work: "Fiedler staked out the realm of artistic form [...] from the vantage point of Kant's epistemology; Hildebrand elucidated its preconditions, confined more or less to the case of sculpture. These were serious starts; nevertheless, they attracted hardly any followers."[15]

The Hungarian intellectual milieu that referred to the above given sources of inspiration, of which Feleky's Munkácsy monograph was also a product, can be faithfully reconstructed.

On 9 January, 1910, Károly Kernstok gave a lecture in the Galilei Circle with the title *A kutató művészet* (Art as a Research).[16] Apropos of the first public appearance of his group – later known as the *Nyolcak*[17] – Kernstok announced their artistic principles. His lecture was published in the 2nd issue of Nyugat for the year 1910.[18] The young George Lukács's reaction given in the same place one week later under the title *Az utak elváltak* (The Roads Have Separated)[19] was published in the next issue of Nyugat, along with Feleky's related article, *Széljegyzetek Kernstock képeihez* (Marginal Notes in Connection with Kernstok's

néven – nem rokonszenves nekem. A nyáron mesélted, hogy kellett volna egy Marées cikket írnod de nem tetted, mert – azt mondtad – »nem értek képzőművészethez«. Mi történt azóta? Kinyíltak a szemeid? Vagy becsukódott az egyik?"[22] Lukács mindenesetre megküldte előadását – az említett Nyugat-számot – Poppernek, aki a szöveg ismeretében már visszakozott: „Most elolvastam, hogy mit beszéltél, és hát mondhatom, hogy megint blamiroztam magam, mert az olyan szerény és kitűnő és harcias és hercig és népszerű és találó, hogy bűn lett volna el nem mondani."[23] Ugyanebben a Popper-levélben (ezért időztem ilyen hosszan levélváltásuknál) debütált – a kívülállók elismerésében igen tartózkodó – köreikben Feleky: „Valami Feleki Géza melletted nagyon ügyesen ír a K[ernstok] dolgokról magukról. Sőt, ami a legfőbb dicséret – egy pár dolgot mond, amit én akartam írni, és ami helyett most kénytelen leszek – valami még zseniálisabbat kitalálni."[24] Popper (1886–1911) beharangozott tanulmánya sosem készült el. Másik, Cézanneről tervezett tanulmányát Meier-Graefe „írta el" előle.[25]

Lukács az idézett levélváltás idején *A lélek és a formák* (1910) című esszékötetének összeállítását és korrektúráját intézte. A könyvről Feleky a Színjátékban írt bírálatot: ott Lukács szempontjainak újdonságát, az impresszionista kritika ellenében, a Rodin–Maillol ellentétpárral illusztrálta.[26] (Rodin-ről és Maillolról Popper is írt, előbbiről Feleky könyvterjedelmű tanulmányt publikált.)[27] 1912-ben, *A modern dráma fejlődésének történetét* recenzeálva Feleky már Hans von Marées-éhoz hasonlította Lukács pozícióját és jelentőségét: „Marées a mai művészettel és Lukács a mai irodalomesztétikával szemben szinte a hellén hagyomány felébresztőinek számíthatnak."[28] Ez annyit tesz, hogy a részletek helyett mindketten, akárcsak a görögök, *a dolgok lényegére* koncentráltak. Végső soron Lukács is erről beszélt a Galilei Körben.[29] A kifejezés – mint a vázolt szellemi kör egyik kulcsszava – Feleky írásaiban is megtalálható; Márffyról írta, hogy „törekvése tehát az impresszionista iránnyal való leszámolás, amely a látszatok helyett a dolgok lényege, valódi mivolta iránt érdeklődik..."[30]

1912-ben, *Könyvek, képek, évek* címmel jelent meg Feleky válogatott esszéinek gyűjteménye. Ami *A lélek és a formák* Lukácsnak, az volt a *Könyvek, képek, évek* Felekynek. A könyv nyitódarabja a – címében is programatikus – *Cézanne hagyatéka* című esszé.[31] A kötetről a Lukács–Popper-féle baráti és szellemi körhöz tartozó Balázs Béla költő, esztéta (ekkor még polgári iskolai tanár) írt recenziót. A recenzens erről mentegetőző levélben tájékoztatta Lukácsot: „Felekyről különben kritikát írtam a Nyugatban, melyet ha túlzottnak fogsz tartani, ami biztos, értsd meg levelem elején jellemzett állapotomból és magányosságomból. [A levél elején egzisztenciális problémáiról írt.] Nem nagy ember, de [...] az *egyetlen*, aki közülünk való, *és vallja is*."[32] A bírálatot olvasva érthetővé válik, hogy miért kellett arra előre felkészíteni Lukácsot. Az írásban ugyanis Balázs Béla egymás *pendant*-jaként mutatta be őket; e szerint Lukács *a* „filozófus", míg Feleky *az* „esztéta": „Íme valaki, aki a dolgok lényegéről

Paintings).[20] All three texts – just like the entire art of the the *Nyolcak* – read as the manifesto of those wishing surpass Impressionism.

In a letter he wrote to the aesthete Leo Popper, a friend of his who died at a tragically young age, Lukács mentioned his lecture: "in the Galilei Circle I talked about the »New Art«, and then I wrote it down and shall have it published in the Nyugat."[21] In a letter dated 29 January from Berlin, Popper replied: "I would like to know what you said in the Galilei. The fact itself – I don't mean to offend you – seems disagreeable to me. During the summer you said that you had been occasioned to write an article on Marées but you declined, because – as you put it – »I know nothing about fine art.« What happened since then? Did your eyes get opened? Or did one of them get closed?"[22] In any case, Lukács sent the text of his lecture – the relevant copy of Nyugat – to Popper, who, having read it, quickly backed off: "I have just read what you said, and I must say I made a fool of myself again, because it is so modest and excellent and combative and neat and popular and apt to the point that it would have been a shame if you had not said it."[23] Still in the same letter, Feleky's name came up for the first time in their rather exclusive intellectual club (hence my decision to quote this correspondence at such length): "Beside yourself, someone called Géza Feleki wrote very clever things about the K[ernstok] business. What's more, and this will come as the ultimate praise, he said a couple of things that I had meant to write myself, instead of which I shall have to come up with something even more brilliant."[24] The study that Popper (1886–1911) had meant to write never in fact materialised. His other pet project, a planned study about Cézanne, was "snatched up" before him by Meier-Graefe.[25]

During the period in question, Lukács was working on the compilation and proofs of a collection of essays, *A lélek és a formák* (The Soul and the Forms, 1910). Feleky reviewed the book in Színjáték: in his review, he demonstrated the novelty of Lukács's viewpoints in comparison to the Impressionist critique with the help of the contrast of Rodin versus Maillol.[26] (Popper also wrote on Rodin and Maillol, while Feleky wrote a book-long study on the former.)[27] In 1912, while reviewing *A modern dráma fejlődésének története* (The Evolutionary History of Modern Drama) he already drew a comparison between the positions and importance of Hans von Marées and Lukács, respectively: "Marées in the face of modern art and Lukács in the face of modern literary aesthetics seem to be reviving the Hellen traditions."[28] The point here is that, similarly to the Greeks of antiquity, both men concentrated on the *essence of things*. In the final analysis, this was precisely what Lukács was talking about in the Galilei Circle.[29] The expression, which became one of the key words of the given intellectual circle, can be found in one of Feleky's writings; talking about Márffy, he wrote that "his aim is to do away with the Impressionist tendency, inquiring about the essence and the true nature of things, instead of their outward appearance..."[30]

A selection of Feleky's essays was published in 1912 under the title *Könyvek, képek, évek* (Books, Pictures, Years).

(de rég hallottuk ezt a szót is) és örök törvényekről beszél. »Filozófus«, mondják majd sokan megvető vállrántással. Nem. Feleky Géza a tipikus kritikus. [...] A filozófus név szörnyű szégyenét másvalakinek kell viselnie. [...] Az Lukács György. Ő filozófus, ő törvényeket lát csupán, Feleky hatásuk módját. [...] Lukács György új törvényeket talált és fog találni – Feleky új műveket."[33] Recenziójában Balázs Béla – Lukács szép Popper-nekrológjához igen hasonlóan[34] – azt kutatta, hogy Felekynél „van-e a sok meglátás mögött egy centrális vízió, a sok igazság mögött egy igazság?"[35] Balázs Béla szerint „igenis van", bár azt inkább csak körülírta, mintsem megnevezte: „Nehéz volna itt egészen felfedni azt a centrális forrást, melyből Feleky patakjai és folyói táplálkoznak (és talán nem jelentene jót a sikerülés). Magának ennek az organikusságnak öntudata követeléssé kellett, hogy váljék számára, és hadüzenetté minden impresszionizmus, relativizmus, naturalizmus és minden gyökértelen, magáért való szellemesség ellen. [...] Tektonikus összefüggést, törvényeibe abroncsozott matériát, súlyos valóságú abszolút létezést keres minden kritikája".[36] Nyilván Lukácsnak is szemet szúrt, hogy Balázs Béla, Felekyt jellemezve, *Az utak elváltak* két kulcsmondatát variálta.[37] És talán az sem kerülte el a figyelmét, hogy a *Könyvek, képek, évek*et méltató írásban – és pont az ő személyén *keresztül* – milyen közel került, mennyire *hasonlított* az általa portretírozott – 1911-ben, huszonöt évesen elhunyt – Popper és a Balázs Béla által megrajzolt, huszonkét éves Feleky szellemi arcéle.

Ugyanakkor Balázs Béla kérdése (és válasza is) jogos volt: Feleky 1909–1913 közötti cikkei összefüggnek egymással. Csak egy hosszabb tanulmányban lehetne (a párhuzamos helyeket egymás mellé gyűjtve) bemutatni, hogyan vándoroltak egész bekezdések, hogyan jelentek meg újra és újra ugyanazok a szövegtömbök Feleky publikációiban. A folyamatos *ismétlés* oka, hogy Feleky valóban „egyproblémás" szerző volt. Sőt: nem túlzás azt állítani, hogy a tárgyalt időszakban végig ugyanazt az *egy* szöveget írta – *újra*. Az 1910-es évek elejének változatos témájú publikációi ugyanis voltaképpen csak *egy* kérdést tárgyaltak: nagy egyszerűsítéssel azt lehet mondani, hogy ezekben az években Feleky központi problémája *a (közel)jövő művészete* volt.

A módszertani, elméleti újdonságokra igen fogékony Felekyt a kortárs művészettörténet-írásban zajló, a klaszszikusokat és az új művészetet egyaránt érintő „átértékelési" hullám foglalkoztatta a leginkább.[38] A felismerés, hogy a kortárs művészet, a maga új szempontjaival, *visszamenőleg* is átírhatja a művészettörténetet, a kor műértőinek meghatározó élménye volt. Sőt, a kölcsönviszonyból az *artworld* szereplői duplán profitáltak: sok „régi" művész segített a jelen (és a jövő) törekvéseit is jobban érteni. „Paradox állítás – írta Hugo von Tschudi a Nemes Marcell-gyűjtemény katalógusában –: a régi művészetből nehezen járható utak vezetnek a mai kor művészetéhez. A visszavezető út járhatóbb."[39] Az 1910-es évek elején Feleky több ilyen szempontrendszerű szakirodalmi művet is recenzeált. Számunkra Meier-Graefe

What *A lélek és a formák* was for Lukács, was *Könyvek, képek, évek* for Feleky. Entitled *Cézanne hagyatéka* (Cézanne's Legacy), the book's opening essay read like a manifesto.[31] The book was reviewed by the poet and aesthete (and also a grammar school teacher) Béla Balázs, who belonged to the same group of friends and intellectual circle as Lukács and Popper. Balázs prepared Lukács for the review in an excusatory letter: "Incidentally, I have written a critique in the Nyugat, which you will probably think a little too extreme, but you must take into account my state of mind and loneliness, which I have described at the beginning of my letter. (At the beginning of his letter he complained about his existential problems.) He is not a great man, but [...] he is the *only one* who is one of us and *admits* it."[32] As soon as one reads the reviews, one will understand why it was necessary to give advance warning to Lukács. In the review, Balázs presented Lukács and Feleky as each other's *pendant*; according to this, Lukács was *the* "philosopher" and Feleky, *the* "aesthete": "At last, here we have somebody who talks about the essence of things (it's been some time since we heard this expression) and the perennial laws. 'A 'philosopher,' many people will say, shrugging their shoulder with contempt. But they are wrong. Géza Feleky is the epitome of critics. [...] The terrible burden of being a philosopher befalls on somebody else. [...] He is George Lukács. He is a philosopher; he merely sees laws, while Feleky sees the manner of their action. [...] George Lukács has discovered, and will continue to discover, new laws – Feleky, new artworks."[33] Somewhat analogously to Lukács's beautiful eulogy of Popper,[34] in his review Balázs posed himself the question whether Feleky had "a central vision behind the numerous observations, a single truth behind the numerous truths."[35] Balázs's answer to his own question was a resounding "yes," although admittedly Feleky was only able to sketch it out, rather than nailing it down with a name: "I would be hard put to name the central source, from which Feleky's streams and rivers all originate (and it is far from certain that it would be a good thing if I succeeded). The awareness of this organicism itself had to become an internal demand for Feleky, an ultimatum delivered to Impressionism, relativism, and naturalism, to all forms of empty and self-indulgent witticism. [...] In every one of his critiques, he looks for tectonic interconnections, matter bound by laws, absolute existence heavy with reality..."[36] Lukács must have noticed that in characterizing Feleky, Balázs merely variegated the two key sentences of his essay, *Az utak elváltak* (The Roads Have Separated).[37] Then there was something else, which Lukács probably could not help noticing: his portrait of Popper, who died in 1911 at the age of twenty-five, and the intellectual profile of the twenty-two-year-old Feleky, as drawn by Balázs in the review of *Könyvek, képek, évek*, bore a very close *resemblance*, with the *link* between the two being his own person.

Nevertheless, Béla Balázs's question (and also his answer) was justified: Feleky's articles between 1909 and 1913 were closely interconnected. It would require a longer essay to demonstrate how entire passages were moved from

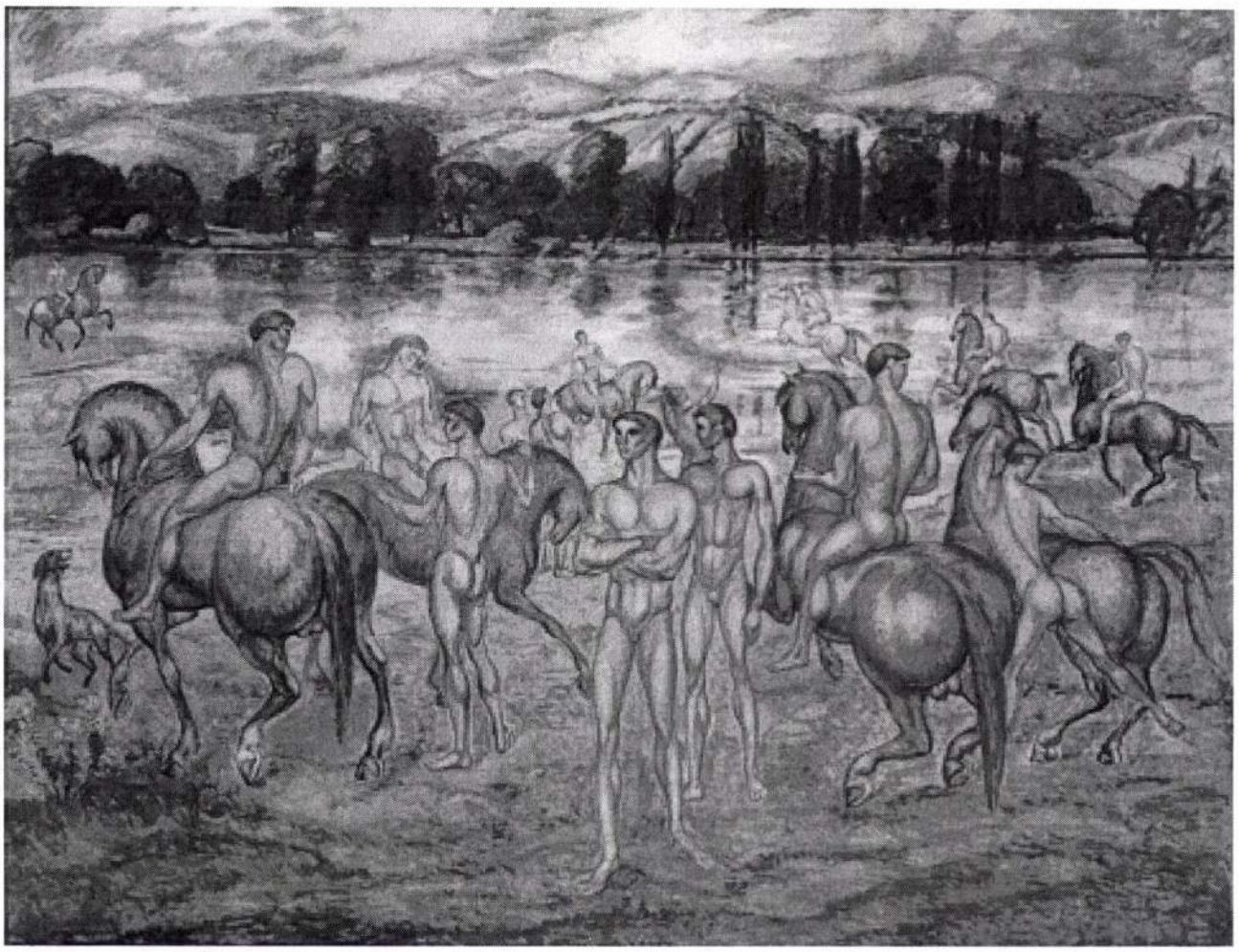

69. kép
Kernstok Károly: Lovasok a vízparton / Károly Kernstok: Riders on the Shore, 1910

Spanische Reise című könyvéről szóló kis tanulmánya, a *Greco Velázquez ellen* a legfontosabb. Amit itt megírt (főleg a kiemelt részek), az a Szinyei- és a Munkácsy-monográfiának is a kulcsa: „A festészet ma átalakulás előtt áll. Az uralkodó irány kiélte magát: újra várunk. [...] Mi már a régi módon nem tudunk újat és fiatalt hozni. Újra ránk köszöntött a nagy próbálkozások ideje. Próbál Picasso és próbál Matisse, próbál Klossowski és próbál Kernstock. [...] *Eddig még minden kor, ha becsületesen önmaga akart és tudott lenni, talált hatalmas segítőtársakra a múltban, akik a múlté maradtak és valahogyan mégis belenőttek a jelenbe.* [...] Talán éppen a félig még homályba vesző Greco a mi emberünk. Az, amit belőle, a múltból és az, amit a reánk váró jövőből tudunk, ezt jelentős lehetőséggé teszi. Ha a lehetőség valósággá válik, akkor a kritika elébe került a művészösztönnek [...]. *A seregbajtó esztétikát felváltja a tettek esztétikája*, amely kíméletlen kézzel félretolja a fölösleges, petyhüdt Velázquezt és méltó helyére emeli az elérkezett, termékenyítő Grecot."[40]

Feleky részt kívánt venni ebben a munkában. Favoritjai – kettő a (közel)múltból, egy a legprogresszívebb jelenből – Munkácsy, Szinyei és Kernstok voltak. Utóbbiban, 1910 óta, a „holnap" művészét látta.[41]

one article to another, and how the same blocks of text appeared over and over again in Feleky's various publications. There is a quite simple explanation for the ceaseless *repetition*: Feleky was, indeed, an author whose mind was firmly focused on a single problem. I would go even further: it would not be an exaggeration to say that during the period in case, he kept writing and rewriting the same article *over and over again*. In the essays he wrote about a broad range of topics in the early 1910s he in fact explored *one* question: with some simplification, we could say that Feleky's central problem during these years was *the art of the (immediate) future*.

Feleky, who was extremely receptive to new developments in methodological and theoretical matters, was above all else preoccupied by the "surging interest" in reinterpreting classical and the modern artists alike.[38] The recognition that, with its new ideas, contemporary art could actually rewrite art history in *retrospect* was a powerful experience for the art experts of the day. What's more, the actors of the art world benefited from the mutual relationship twice: numerous "old" artists helped better understand the tendencies of the present (and also the future). "Paradoxically, the road leading from old art to contem-

Gyakran interpretált művészeket jelen–múlt párba állítva: Courbet-t Velencében „giorgioneszk-problémák" újra felvetőjének látta,[42] Jean-François Millet *Angelus*át a Limbourg-fivérek miniatúráiból értette meg.[43] 1911-ben a Nyolcakat is így értelmezte: „Berény képe előtt egyszerűen Cézannet említeném, Pórnál a firenzei quattrocento utolsó éveinek valamelyik mesterére, Márffynál egy velencei Concerto-képre hivatkoznék, Kernstok nagy lóusztatásához *[Lovasok a vízparton, 69. kép]* érve pedig Rubens egyik oroszlánvadászatát hoznám fel, vagy Rubenset általában, egy megszögletesedett, lehiggadt Rubenset."[44] Munkácsyt azonban *tradíciótlannak* tartotta; ennek kifejtése az 1913-as Munkácsy-monográfia.

1911-ben jelent meg az egykori berlini múzeumigazgatóról, Hugo von Tschudiról írt nekrológja. Felekyt Tschudiban jellemzőkészsége – ahogy művészeti kérdésekben, pár szóval „megadta a hangsúlyt" – ragadta meg a legjobban. Róla írva hasonlóképpen járt el, amikor kiemelte, hogy már fiatalon „közeli kapcsolatba jutott a firenzei Marées–Hildebrand–Fiedler körrel". Ebből vezette le a firenzei kör tagjaihoz hasonló szemléletmódját: azt, hogy Tschudi a jelen művészetét is a történelem egy újabb fejezeteként értékelte. Tschudit fejlődésének „anakronizmusa" segítette ebben, ugyanis „a régi művészettől érkezett az újhoz", és nem fordítva; ennek köszönhette azt is, hogy tisztán látta az „új értékeket, a fejlődésképes elemeket és az eredmények – relativitását" is.[45]

A jelen és a jövő művészetét illetően – elég a mottóra pillantani – Feleky gyakran osztozott Tschudi „szkepszisében". 1913-ban *A művészet válságáról* címmel tartott előadást a Szépművészeti Társaság nyári főiskolai tanfolyamán. Felolvasásában a krízis okát a művészet alapvető céljának (ezt, többnyire Schopenhauerre hivatkozva, a tökéletes nyugalom elérésében jelölte meg) feladásában,[46] és a részletkutatások elharapózásában látta. Előadása szerint a művészet 20. század eleji átalakulásának lényegét akkor értette meg, amikor a kezébe akadtak a pár évvel azelőtt, Párizsban használt jegyzetfüzetei. Ezeket újraolvasva arra jutott, hogy ami régen a képeken „szinte belelopott kompozícionális elem volt: az lett a kép egyedüli tartalmává és egyetlen céljává a festés új irányainál". Ezért azt javasolta a művészeknek, hogy játsszanak nyílt lapokkal: ismerjék be, hogy „nem tartoznak többé a régi, nagy és mégis egyszerű művészet követői közé: és akkor a közönség épp oly közönyös jóindulattal fogja nézni munkájukat, mint ahogy ma Husserl ismeretelméleti könyveit [...] nézi".[47] A Nyolcak katalógusszerzőjétől talán meglepő ez a hang, de ez az ellentmondás is csak látszólagos. Feleky legjobban az itáliai reneszánsz művészeit, valamint Marées-t, Szinyeit és Munkácsyt szerette, illetve Kernstokban azt, ami az előbbiekhez kötötte. Feleky, bár a Nyolcak egyik legharcosabb propagátora volt, Matisse-t és a fauve-okat, Picassót és a kubistákat – ebben is Popperre hasonlított[48] – gyanakvással figyelte, mivel teljesítményüket a régi művészet színvonalánál „gyengébbnek" tartotta. Kernstokot ellenben – fölényét Picassóval szemben is hirdetve – nagyra becsülte; úgy vélte, hogy Kernstok előnye „kiváló natu-

porary art is a problematical one. The road going the other way is much easier," Hugo von Tschudi wrote in the catalogue of the exhibition of Marcell Nemes's collection.[39] In the early 1910s, Feleky reviewed several scholarly works of such conceptual approach. For our purposes, the most important one is a shorter essay he published under the title *Greco Velázquez ellen* (Greco against Velázquez) in connection with Meier-Graefe's book *Spanische Reise*. What he said there (especially the parts in italics) can also provide the key to his monographs on Munkácsy and Szinyei: "Painting faces a transformation. The dominant tendency has exhausted itself: we are once again waiting. [...] We can no longer produce anything new or fresh in the old ways. A period of great challenges lies ahead of us. Picasso is trying hard, Matisse is trying hard, Klossowski is trying hard, Kernstok is trying hard. [...] *Up till now, if a period was serious about wanting to be faithful to itself, it could draw on powerful assistants in the past, on artists who belonged to the past yet somehow grew into the present.* [...] Perhaps our man could be Greco, who is still partially lost in the murky past. All that we know from him and from the past, and all that we know from the future ahead of us, together make such a possibility quite a probable one. And when the possibility becomes reality, the critique will cut in front of the artistic instinct. [...] *The aesthetics that lags behind will be replaced by the aesthetics of action,* which will ruthlessly push aside the superfluous and saggy Velázquez and elevate the inspiring Greco to the place he deserves."[40]

Feleky wanted to take part in this work. His favourites – two from the past and one from the most progressive present – were Munkácsy, Szinyei and Kernstok. Since 1910, he saw in the latter the artist of "tomorrow."[41]

Feleky often interpreted artists by finding their analogous counterpart in the past: he saw Courbet as the artist who re-formulated the "Giorgionesque problems";[42] and he understood Jean-François Millet's *Angelus* from the miniature paintings of the Limbourg brothers.[43] In 1911 he interpreted the *Nyolcak* as follows: "In connection with Berény's painting I would simply mention Cézanne's name, in Pór's case I would refer to one of the Florentine masters from the last few years of the Quattrocento, Márffy reminds me of a Venetian Concerto, and coming to Kernstok's great riders *[Riders on the Shore, ill. 69]* I would bring up one of Rubens's lion hunts, or better still, Rubens in general, but a more angular and mature Rubens."[44] He regarded Munkácsy, however, as an artist *without tradition*; the monograph he wrote on Munkácsy in 1913 was dedicated to the elaboration of this idea.

Feleky's eulogy of Hugo von Tschudi, who had formerly been the director of the Berlin museum, was published in 1911. Feleky was above else impressed by Tschudi's powers of characterisation – the way he had been able to "give emphasis" with the help of just a few words in artistic matters. In writing about Tschudi, Feleky showed similar powers, when he emphasised that already as a young man, Tschudi "had come into close contact with the Florentine circle of Marées/Hildebrand/Fiedler." He used this fact to explain Tschudi's holding views similar to those

ralizmusában" áll.[49] A Munkácsy-monográfia egy kitüntetett helyén pedig azt írta, hogy bár Kernstokot „az emberi testnek és a természetnek nagy, tiszta kristályformái érdeklik elsősorban, [...] sohasem változik nála a valóság geometriai testek laza halmazává."[50]

Munkácsyt a Nyolcak 1911-es katalógusában szerepeltette először beszédes, új összefüggések részeseként. A bevezető tanulmányban ugyanis – az impresszionizmus tagadásában és a „nagy kompozíció"-ra irányuló törekvésekben –, ha még igen bátortalanul is, de közös nevezőre hozta Munkácsyt Kernstokkal, Berénnyel, Márffyval és Pórral: „Komoly dolgokról van itt szó, a komolyságot már egész külsőleg is bejelenti a kiállítás négy [...] nagy kompozíciója. A magyar festés múltja ilyesfélét alig mutathat fel. [...] Munkácsy elszármazott az országból és saját magától: idegen országban idegen utakat járt. A többi igaz művész jóformán csak egyszer-egyszer próbálta ki erejét nagyobb feladaton. És most egyszerre négy nagy kompozíció előtt állunk. Az impresszionista mozgalom csatanyerésének idején sem jutott ennyi egy évre – Párisban."[51]

Felekynek „átértékelései" során elvbarátai negatív előítéleteivel is számolnia kellett. A Nyolcak 1911-es tárlatát Bölöni nyitotta meg. Kettőjük tevékenysége abszolút párhuzamos, és az egyező témákról kifejtett véleményük is hasonló volt. Munkácsy jelentőségéről azonban egészen mást gondoltak. Illetve csak Feleky gondolt mást, generációjuk többségének álláspontját – épp a Nyolcak második kiállításának évében – Bölöni foglalta össze: „Munkácsy teljesen a múlté, [...] újabb nemzedék vagyunk, akiket hidegen hagy művészetének minden káprázata."[52]

Mindeközben Feleky – részben a témaegyezések miatt – az idősebb korosztály kritikusaival is konfrontálódott. 1910-ben jelent meg a többszörös Munkácsy-monográfus Malonyay Dezső Szinyei-monográfiája. A kötetet – szellemesen, de Malonyayt végső soron nevetségessé téve – Bölöni és Feleky is recenzeálta.[53] Malonyay sem maradt adósuk: 1912-ben, a Nyolcak harmadik kiállításáról írt hírhedt kritikájában, „tréfából" – a szerző nevének említése nélkül – Feleky 1911-es katalógus-előszavát és a kiállító művészek önvallomásait „kommentálta".[54]

Feleky 1913 júliusában, a Népművelő Társaság rendezésében, *A modern magyar festés* címmel újabb, nyilvános előadást tartott. A szövegből – melyet a Világ másnap kivonatosan közölt – kitűnik, hogy Munkácsy-kötetének koncepciója ekkorra már összeállt. Előadását – ahogy 1913-as monográfiáját is – Munkácsyval kezdte, és Kernstokkal fejezte be. A Világban megjelentekből nem derül ki, hogy Feleky a helyszínen fűzött-e magyarázatot kissé meghökkentő kijelentéseihez. A monográfiát mindenesetre ezekre az elképzelésekre építette: „Úgy lett festő, hogy alig tudta, mi a festés. [...] Valódi barbár volt Munkácsy Párizs közepén, következetlen, egyenetlen, kiszolgáltatott; de barbár indulatossága és ereje adott kemény gerincet képeinek. Közvetlen viszonyba került a természettel." Az előadás vonatkozó részét a következő – a

of the Florentine circle: in particular, the view that the art of the present was just another chapter in history. In arriving at this conclusion, Tschudi was influenced by the "anachronism" of his personal development, in the sense that he "arrived at the new art from the old one" and not the other way around; it was due to this that he could see clearly "the new values, the progressive elements – and also the relativity of the accomplishments."[45]

As far as the art of the present and the future was concerned, Feleky often shared Tschudi's "scepticism": a quick glance at the motto should suffice to see that. In 1913 he held a lecture *On the Crisis of Art* for the summer students of the Fine Arts Society. In his paper, he traced the cause of the crisis back to the surrendering of art's fundamental aim (after Schopenhauer, he identified this with the attainment of perfect tranquillity),[46] as well as to the proliferation of researches into minute details. His lecture also revealed that he had come to understand the essence of the transformation of 20th-century art when he picked up his old notes dating from his stay in Paris a few years before. On re-reading them, he realized that everything, which in pictures was previously "a compositional element almost smuggled in: has become the sole content and sole purpose of the picture in the case of the new tendencies in painting." For this reason, he advised the artists to show their true colours: he urged them to confess that "they no longer belong to those who believe in old art, which is great and yet simple: and then the audience will come to regard their work with the same kind of indifferent benevolence as they now look on the epistemological writings of Husserl."[47] One would not expect such a tone from the author of the catalogue for the *Nyolcak's* exhibition, perhaps, nevertheless this contradiction is merely illusory. Besides the masters of Italian Renaissance, Feleky first of all admired Marées, Szinyei and Munkácsy, as well as a certain quality in Kernstok, which linked him to all the earlier mentioned artists. Although he was among the *Nyolcak's* most committed propagators, Feleky looked upon Matisse and the Fauves, Picasso and the Cubists with suspicion – in this, too, he resembled Popper;[48] in his view, their accomplishments were of "poor quality" in comparison with the old masters. By contrast, he thought very highly of Kernstok – comparing him favourably with Picasso even; he believed that Kernstok had the advantage on account of his "excellent naturalism."[49] In a rather important passage of the Munkácsy monograph he wrote that although Kernstok was "primarily interested in the human body and in the large and crystal-clear forms of nature [...], the real world in his painting was never transformed into a loosely bound pile of geometrical patterns."[50]

Feleky first mentioned Munkácsy in the capacity of a manifestation of revealing, new interconnections in the catalogue of the *Nyolcak's* exhibition in 1911. In his drive to denounce Impressionism and demand the "great composition", he tentatively brought up Munkácsy's name in connection with Kernstok, Berény, Márffy and Pór in the introductory study: "These are serious matters, indeed, and the momentousness is heralded even physically by the four

monográfiában szintén visszatérő – vízióval zárta: „Ha majd a festés a mai széttagoltságból újra a régi, egységes és egyetemes problémának megoldására fog törekedni: akkor Munkácsy mutatja majd az utat visszafelé, a múlt felé, oda, amikor a festésnek még mindenkihez volt szava, mikor a kép öröme volt százezreknek és nem érdekes kísérlet néhány kiválasztott számára."[55]

MUNKÁCSY-MONOGRÁFIA A NYOLCAK KÖRÉBŐL

Feleky már 1913-as monográfiája *(70. kép)* bevezetőjében közölte, hogy elemzéseit Munkácsy művészetének azokra az alapvonásaira építette, amelyek „fejlődésének anomáliáiból" erednek.[56] E kérdések felvetésében látta Munkácsy radikális átértékelésének zálogát. Úgy vélte, hogy érintésük nélkül „bajos tiszta képet kapni a festésnek most lezárult mozgalmas korszakáról és nehéz másképp tisztán kiolvasni az annyiszor félreértett faji karaktert az új magyar festésből".[57]

Feleky kötete – viszonylagos rövidsége ellenére – műelemzésekkel (a legjobb a *Krisztus Pilátus előtt* analízise)[58] és gyakori kitérőkkel átszőtt, *többrétegű* mű. Az alábbiakban csak az elbeszélés fő szálát követem.

Feleky koncepciója a Munkácsy-recepció fordulatos történetében is különlegesnek számít: a monográfiában Munkácsyt, az „egészséges és igaz, de primitív pusztai embert" mint *par excellence* „primitív"-et állította be;[59] és művészetét a *primitivizmus (primitivisme)* jelenségeként elemezte.

A *modernista primitivizmus*[60] jelentkezése és elterjedése Párizsban az 1906–1912 közötti évekre, a fauvizmus és a kubizmus kibontakozásának idejére tehető.[61] Hazai ismertsége – és széleskörű, képzőművészeti, illetve eszmetörténeti hatása – elsősorban Gauguin 1907-es budapesti kiállításával függ össze.[62]

Munkácsy mint „primitív" – az ötlet első hallásra megdöbbentő, de a kortársak számára – csak néhány példát sorolok – a Gauguin-művek említett, budapesti bemutatója (Nemzeti Szalon, 1907), a *Keleti kiállítás* (Művészház, 1911) és a Nyolcak jelentkezését kísérő viták után, legalábbis *elképzelhetőnek*, megfontolhatónak tűnhetett. A könyvet ebből a szempontból elutasító recenziót nem olvastam.[63] Az eljárás Felekynél amúgy sem volt szokatlan: Szinyeit például – igaz, ez inkább csak futó ötlete volt – a *Léghajó* című kép szép és találó elemzésének végén, „az első kubistának"[64] nevezte.

A primitivizmust interpretációs eszközként – Gauguinre hivatkozva – Csontváry 1910-es kiállításáról írva használta először: „Festésmódja egészen primitívvé lesz, amikor egzotikus, délszaki országoknak különös tájékait és különös szertartásoktól összegyűjtött embereit vonultatja a szemlélő elé. Egy-egy szín, egy-egy folt valahogyan Gauguinre emlékeztet, egy olyan Gauguinre, akinek látása stilizálatlan maradt."[65] Egy másik cikkében pedig ez áll: „Gauguin is egyszerűsít, ő is primitív".[66] De a primitivizmus lényegét 1911-ben, Párizsban, Henri Rousseau képeinek első nagyobb, posztumusz bemumonumental compositions [...] shown at the exhibition. Hungarian painting of the past has had very little to offer on this scale. [...] Munkácsy emigrated both from his country and from himself: he followed a foreign path in a foreign country. The other genuine artists only tested their talent by undertaking more monumental tasks only once in their lives at best. And now we have four great compositions in front of us. Even at the peak of its ascendancy, the Impressionist movement could not equal this in an entire year – in Paris."[51]

In launching his "reassessment campaigns," Feleky had to take into account the negative prejudices of his critic friends. The 1911 exhibition of the *Nyolcak* was opened by György Bölöni. With the two of them following a perfectly parallel course, they usually voiced similar opinions on the same topics. When it came to the significance of Munkácsy's art, however, they held very different opinions. Or Feleky did, rather, as the position of the majority of critics was summed up by Bölöni – in the year of the *Nyolcak's* second exhibition – as follows: "Munkácsy belongs entirely to the past [...]; we are a new generation, who are left untouched by all the delusions of his art."[52]

In the meantime, Feleky also got into a confrontation with the older generation of critics – partly on account of identical thematic interests. In 1910, Dezső Malonyay, who had written two monographs on Munkácsy, also published one on Szinyei. In a humorous vein, but nevertheless making Malonyay look like a fool, both Bölöni and Feleky reviewed the monograph.[53] Malonyay eventually paid this affront back in kind: in 1912, in a critique of the third exhibition of the *Nyolcak*, he "commented" on both the foreword Feleky had written in 1911 for the catalogue – without mentioning the author's name – and the exhibiting artists' self-confessions.[54]

In June 1913, Feleky gave another lecture under the title *A modern magyar festés* (Modern Hungarian Painting) under the aegis of the Népművelő Társaság (Popular Education Society). The lecture's content, a summary of which was published in the newspaper Világ the following day, allows us to assume that by this time Feleky had put together the fundamental ideas for his Munkácsy book. Similarly to the monograph that came out in 1913, his lecture began with Munkácsy and ended with Kernstok. The summary published in Világ gives us no clue whether Feleky had accompanied his slightly startling statements with any explanations. Nevertheless, the monograph was built on the same premises: "He became a painter without actually having the slightest idea what painting was all about. [...] Munkácsy was a proper barbarian in the heart of Paris: he was inconsequent, irregular and vulnerable; nevertheless, it was his barbarian temper and power that lent his compositions their solid backbone. His relation to Nature was direct." He concluded this section of his lecture with a vision that returned in the monograph: "When painting at last will leave behind its present state of dismemberment and resume its original task of finding solution to the old, homogeneous and universal problem, then Munkácsy will be the one who will show the way back to the past, to the

70. kép
Feleky Géza: Munkácsy / Géza Feleky: Munkácsy, 1913

tatóján, a Salon des Independants-ban értette meg. Feleky írását a nemzetközi Rousseau-recepció történetében is kiemelt hely illeti (illetné) meg. Egyidejű rokona ugyanis Apollinaire ugyanezen kiállítás alkalmából írt híres szövegének, amelyben a francia irodalmár először tárgyalta a „Vámos" primitivizmusát pozitív értelemben, a „hamis tradíciót" (az impresszionizmust) meghaladó művészetként.[67] Feleky is pont ezt: a jövő egyik lehetőségét látta meg Rousseau műveiben. A cikket, mint recepciótörténeti kuriózumot, hosszabban idézem: „Rousseau egy naiv, egy primitív, primitívebb akárkinél, Gauguinnél is, nemcsak eszközeinek szegénységénél és drasztikusságánál fogva, hanem és főleg látásának, céljának teljes tisztasága, teljes biztossága következtében. Nem filozófus elme, nem töprengett át éjszakákat a természet és a művészet viszonya felett, [...] Rousseau primitívsége nem kultúra-csömör, nem visszahatás a rafinériára, hanem veleszületett természet. [...] Ez a kísérlet oldalt esik a festés fejlődésének útjából. Végleges ítéletet azonban alapos ismeretség után sem szabad róla mondani addig, amíg el nem érkezik végleges eredményeihez az a processzus, amelyhez Rousseau-t valószínűleg még sem csak az egyidejűség kapcsolja."[68]

time when painting still had something to say to everyone, when it gave joy to hundreds of thousands of people, instead of offering interesting experiments to a chosen few."[55]

A MUNKÁCSY MONOGRAPH FROM THE CIRCLE OF THE *NYOLCAK*

Already in 1913, Feleky stated in the introduction of his monograph *(ill. 70)* that he had based his analysis on those fundamental aspects of Munkácsy's art, which originated from "the anomalies of his development."[56] He thought that the close scrutiny of these anomalies provided the keystone of Munkácsy's radical reassessment. In his view, without touching on these matters, it would be very difficult both to form a clear picture of the eventful period of painting, which had just come to an end, and to recover in its pristine condition the often misunderstood racial character of the new Hungarian painting."[57]

Despite its relative brevity, Feleky's book is a *multilayered* work interwoven with analyses of individual compositions (the one on *Christ before Pilate* stands out)[58] and frequent

Feleky tehát felismerte, hogy Rousseau különös művészete nem csupán „egyidejű" az impresszionizmust tagadók törekvéseivel, hanem annak – igaz, az csak a „processzus" végén derül ki, hogy milyen módon – lényegi része. Bár Rousseau-t az 1913-as monográfiában nem említette, biztos, hogy a könyv koncepciója sokat köszönhet az 1911-es párizsi bemutatónak. Feleky ugyanezen a kiállításon találkozott a negrizmus problémájával is: „Maillol másfél évtizeddel ezelőtt Rodinnel szemben rámutatott az egyiptomi szobrászat zárt tömegeire. Most az észak-afrikai faszobrok szintézise és a keleti bronzistenkék groteszk jellemzetessége irányában keresik a jó utat néhányan, a fiatal nemzedék erősebb tagjai közül."[69] Szempontunkból különösen érdekes, hogy a cikk végén – a fenti előzmények után – Feleky a Nyolcak mielőbbi, párizsi bemutatkozását sürgette.

Munkácsyból – Feleky szerint – azért válhatott a 19. század közepén egy közép-európai „primitív", mert mindenféle művészeti tradíciótól érintetlenül fejlődött autodidakta művésszé. Feleky 1913 után 1921-ben ismételte meg újra (és tudtommal utoljára), Munkácsy-olvasatát. 1921-ben Munkácsy emlékezéseihez írt bevezetőt.[70] Ez a szöveg olykor – talán terjedelméből is adódóan – koncentráltabb az 1913-asnál. Feleky Munkácsy tradíciótlanságát tárgyaló – a taine-i milieu-elmélettől sem érintetlen – levezetését az 1921-es előszóból idézem. E szerint Munkácsy olyan környezetből érkezett, ahol – a 19. század 60-as éveiben – a festés nem művészet, hanem mesterség volt: „A jelen aránylag későn kezdett hatást gyakorolni Munkácsyra, ezért lehetett olyan tiszta, mély és naiv viszonya a múlttal. Munkácsy nem a 19. század látásmódján át nézte a múltat, hanem olyan szemmel, amely szinte független volt korától. Ilyen függetlenségre eleven művészeti kultúrájú környezetben még az igen erős egyéniségek sem tehetnek szert. Ezt a függetlenséget kereste Tahiti szigetén Gauguin..."[71] Feleky Gauguin után Marées-t is bevonta a bizonyításba: szerinte Marées, épp látásának korhoz kötött szubjektivitását felismerve törekedett „a művészet időktől és áramlatoktól független, örök, objektív törvényeihez".[72] Munkácsynak azonban nem volt erre szüksége, hiszen oly kevéssé volt átitatva nemzedéke művészeti problémáival, hogy „mint árva gyerek kérte [...] a múlt gyámságát, nem pedig apjának megtagadásával: a[z apák] generációja által beléje idegzett művészi látástól erőszakosan elszakadva".[73]

A monográfus szerint Munkácsy tartós párizsi sikere is művészetének „primitív" alapvonásával függ össze. „A rafinált Párisban egy új művészeti szükségletet ébresztett fel Munkácsy", aki ennek köszönhette példátlanul hosszú, huszonöt éves tündöklését. A *Siralomház* után a túlfinomult, dekadens Párizs már nem nélkülözhette „az egyszerű, igaz, festő-szokásoktól és hagyománytól nem befolyásolt természetességét, eredetiségének, primitívségének nyugodt, tiszta erejét".[74]

Munkácsynak azonban nem csak erényei, de alapvető hiányosságai is autodidakta voltából eredtek. Művészetének legkomolyabb problémái a *kompozíció* terén tapasztalhatók: a kompozíció törvényei ugyanis „ráeszmélés

digressions. In what follows, I shall only trail the main course of narrative.

Even within the patchy history that characterized the perception of Munkácsy's art, Feleky's concept made a stir: in his monograph he presented Munkácsy as "the healthy and upright yet primitive man of the *puszta*" and a "primitive" *par excellence*,[59] describing his art as a phenomenon of *primitivism (primitivisme)*.

In Paris, the formation and the rise to fame of the category of *modernist primitivism*[60] fell between 1906 and 1912, the period when Fauvism and Cubism emerged.[61] The Hungarian popularity of the term – along with its broad influence on art and on the history of ideas – is primarily related to Gauguin's exhibition in Budapest in 1907.[62]

Munkácsy as a "primitive" artist – shocking as it may have seemed at first sight, yet after the Gauguin exhibition (Nemzeti Szalon 1907), the *Keleti kiállítás* (Oriental Exhibition, Művészház, 1911) and the emergence of the *Nyolcak*, the idea appeared at least *feasible* and open to consideration. I have not encountered any reviews that rejected the book on that account.[63] Such startling ideas were not unusual in Feleky's case: admittedly merely as a passing thought, he called Szinyei the "first cubist"[64] at the end of his beautiful and deep-sighted analysis of the painting *Léghajó* (Zeppelin).

With a reference to Gauguin, Feleky first used primitivism as an interpretive tool in his review of Csontváry's exhibition in 1910: "His art becomes quite primitive, as he parades off the strange lands of exotic, southern countries and the people gathering for strange ceremonies. A colour here and a patch there somehow remind us of Gauguin, whose perception never became stylized."[65] In another article he wrote the following: "Gauguin also simplifies, he is a primitive, too."[66] Nevertheless, he finally understood the true meaning of primitivism in 1911, when he attended the first important show of Henri Rousseau's works, a post-humus exhibition at the Salon des Independants in Paris. Feleky's writing deserves (ought to deserve) a prominent place in the international history of reception of Rousseau's painting. His article was a contemporary counterpart of Apollinaire's famous review of the same exhibition, in which the French poet offered the first favourable view of the primitivism of "La Douanier", presenting him as an artist capable of surpassing the "false tradition" (Impressionism).[67] Feleky discovered the same potential in Rousseau's works: a possible direction for future development. As a curiosity of the history of reception, I would like to insert a long quote from the article: "Rousseau is a naïve artist, a primitive, more primitive in fact than anybody else, Gauguin included, who achieves this effect not merely by the simplicity and radicalism of his artistic means, but also by the perfect purity and complete assurance of his perception and aim. He is not a philosopher who has pondered night after night over the relationship of nature and art. [...] Rousseau's primitivism has nothing to do with his weariness of culture; instead of being a reaction to sophistication, it is unadulterated nature. [...] This experiment is a side branch, when seen from the view-

útján senkinek sem tárulnak fel", azok a művészet belső törvényeivel függnek össze.[75] Munkácsy, ebbéli hiányait érezve, hosszan vívódva – Feleky szerint ebben is Marées rokona[76] – maga találta ki a céljainak leginkább megfelelő kompozíciós sémákat. Feleky idézte a bizonytalan hitelű anekdotát, miszerint Munkácsy a Louvre-ba is csak tízévenként járt, mert féltette önállóságát a régi mesterektől. Kompozíciós megoldásai, bár „olykor elég primitívek", mégis jók; és Munkácsy addig ismételte őket, amíg újat nem talált: „Ha Munkácsyt oly

71. kép
„Munkácsy első festménye" / "Munkácsy's first painting"

statáriálisan végezték ki az impresszionista irány befogadott művészetté változásakor és nem támasztották fel azonnal, amint a formák súlya, tömöttsége s határozottsága visszaszerezte jogosultságát a fénylibbenésekkel, a színszikrázásokkal, a légies könnyűséggel szemben: az a képek novellisztikus tartalmán kívül elsősorban a kevésváltozatúságnak tulajdonítható."[77]

A monográfia kétharmada táján Feleky sort kerített – ezzel generációja elutasítóbbjainak, az értetlenkedőknek is válaszolva – a *miért éppen Munkácsy?* kérdésének megválaszolására. Erre, Lázár Béla mellett, Feleky volt a legalkalmasabb. De az ő kapcsolata a Munkácsy-kérdéssel teljesen más, mint amilyen Lázáré volt. Feleky Munkácsyval is a *jövő művészete* érdekében foglalkozott.

point of the development of painting. Nevertheless, we must refrain from passing a final verdict on his art even after we have developed a thorough familiarity with it, right until the time that the process, to which Rousseau is probably linked not merely by coincidence, ultimately bears results."[68] Feleky therefore recognized that Rousseau's strange art was not merely "coincidental" with the general reaction to Impressionism, but formed an "essential part of the movement", although in order to find out in what way it was actually linked to it one had to wait until the conclusion of the "process". Regardless of the fact that he failed to mention Rousseau in his monograph of 1913, the concept of his book owed much to the Paris exhibition of 1911. This was also the exhibition, where Feleky first encountered African art: "Fifteen years ago, Maillol contrasted the closed masses of Egyptian sculpture with Rodin's art. Now, a great many of the most powerful artists of the new generation explore the possibilities in the direction of the synthesis of North-African wooden sculpture and the grotesque characteristics of small oriental gods made of bronze."[69] The most interesting development from our perspective is that at the end of the article – after the preliminaries outlined above – Feleky urged the *Nyolcak* to show their work to the Paris audience as soon as possible.

In Feleky's opinion, Munkácsy could become a Central-European "primitive" at the middle of the 19th century, because he was an autodidact who developed his art without being affected by any artistic traditions. After 1913, Feleky repeated his interpretation of Munkácsy's art again in 1921 (to my knowledge, for the last time). He was the author of the foreword to Munkácsy's memoirs published in 1921.[70] Perhaps on account of its shorter length, the latter text was more compact than the 1913 study. I shall cite Feleky's thoughts about Munkácsy's taintlessness from tradition, a reasoning tinged with Taine's milieu theory, from the *Foreword* he wrote in 1921. According to this, in the 1860s Munkácsy emerged from a social milieu, where people associated painting with handicrafts, rather than with art. "The present began to affect Munkácsy relatively late; this is why his relationship to the past could remain so pure, deep, and naïve. Rather than seeing through the perspective of the 19th century, Munkácsy observed the past with an eye that was almost independent of his own age. Even people with very strong personality could not achieve such independence in a milieu that had a lively art culture. This was the kind of independence that Gauguin sought on the island of Tahiti..."[71] After Gauguin, it was Marées's turn to bear out Feleky's views: in his opinion, Marées, precisely in recognition of the subjectivity of his own perception rooted in the present age, strived for "the eternal and objective laws of art, which are independent of the changing times and the actual movements."[72] However, Munkácsy had no need for that, since he was so little soaked in his generation's artistic problems that "he sought [...] the guardianship of the past as an orphan, rather than by disowning his father: as someone being forcibly separated from the artistic perception implanted in him by his [fathers'] generation."[73]

72. kép
Zádor István: Feleky Géza, 1925 előtt / István Zádor: Géza Feleky, before 1925

Azért sürgette művészetének antiimpresszionista szempontú átértékelését, hogy az ily módon *újraértett* Munkácsy „segítsen" megtalálni az impresszionizmusból kivezető utat.

Feleky szerint az igazi ok, amely „a mi tőle annyira idegen művészetű évtizedünkben felkelti a hajlamot a tíz év előtt fölötte kimondott ítélet revideálására: az a festés alapvető problémájának tiszta és erőteljes kibontakozása művészetében".[78] Volt már róla szó, hogy Feleky a modern művészet válságát a szintézist kerülő részletkutatások, a csak egyes részproblémákra koncentráló *izmusok* dominanciájában látta. „Mi a festésnek, a síkábrázolásnak leglényegesebb, legmarkánsabb eleme?" – kérdezte Feleky.[79] A válasz: a térbeliség („háromméretűség") megjelenése a síkon, a struktúra és az anyagszerűség.[80] Az impresszionisták „diadalmámorukban nem látták be korrektúrájuk viszonylagos értékét, [...] bizonytalanná tették a teret: a művészi törekvés, sőt már a kép technikája is kezd a háromméretűség illúziója ellen fordulni".[81] És itt remélt monográfusa (fő)szerepet az egyetemes művészettörténetben a „primitív" Munkácsynak: „A nagyszerű művészeti kultúrájú impresszionisták lesiklottak a festés bázisáról: az autodidakta Munkácsy azonban nem."[82] Feleky ez utóbbit is – mint a monográfiában mindent – Munkácsy fejlődésének „anomáliájával" magyarázta: „Nem a művészi tapasztalatok hosszú sorából alakult ki lassanként Munkácsy érzéke a háromméretűség fontossága iránt a festészetben. Ellenkezőleg. A magára bízott, befolyásolatlan ifjú számára természetszerűleg a képhatásnak legmarkánsabb eleme, legfeltűnőbb eredménye

According to the monographer, Munkácsy's enduring success in Paris was also related to the "primitive" streak in his art. "In highly sophisticated Paris, Munkácsy engendered a new artistic demand," thus laying the grounds for his period of glory, which lasted an unprecedented span of twenty five years. After *The Last Day of a Condemned Man*, Paris, this over-refined and decadent metropolis, could no longer do without "his simple and artless ingenuousness unaffected by artistic habits and traditions, and the calm and pure power of his originality and primitivism."[74]

However, just as his virtues, Munkácsy's fundamental weaknesses also stemmed from the fact that he was an autodidact. The gravest problems in his art are all related to *composition*: the rules of composition "do not reveal themselves to anyone in an act of spiritual enlightenment"; rather, they are interconnected with the intrinsic laws of art.[75] Feeling his shortcomings in this regard, Munkácsy was struggling for an extended period – according to Feleky, in this, too, he resembled Marées[76] – to invent the compositional schemes best suited to his purposes. Feleky quoted the unconfirmed anecdote, which alleged that Munkácsy had visited the Louvre only once in every ten years, because he wished to shield himself from the influence of the old masters. Primitive as they may have been occasionally, his compositional arrangements could still hold their own; and Munkácsy kept repeating them until he found a new one: "If Munkácsy was summarily executed at the time when the Impressionist school was admitted to the fold, and if he was not resurrected as soon as the mass, the bulkiness and the firmness of forms recovered their rightful place at the expense of flashes of light, glittering colours and ethereal lightness: then that was due, besides the narrative content of the pictures, to the unchangeability of his art."[77]

After having gone through two-third of his monograph, Feleky finally got around to explaining to his readers – even to the staunchest opponents of Munkácsy's art within his generation – *why rehabilitate Munkácsy, rather than any other painter?* Next to Béla Lázár, Feleky was best qualified for this task. However, his relation with Munkácsy was completely different from Lázár's. Feleky's interest in Munkácsy, as in anything else, was related to the *art of the future*. The reason why he called for the re-evaluation of Munkácsy's art from an anti-Impressionist position was to clear the grounds for this *reassessed* Munkácsy to help find the way out of Impressionism.

According to Feleky, the real reason, which "engendered an inclination in our decade, which was artistically so very different from his own period, to revise the verdict passed on him ten years ago, was the pure and powerful unfolding of painting's fundamental problem."[78] We have already mentioned that Feleky traced the crisis of art back to the lack of synthesis between the detailed partial studies and the domination of *isms* focusing on partial problems. "What is the most salient and most marked element of painting, of two-dimensional representation?" Feleky asked.[79] The answer was that it was the appearance of three-dimensionality on a two-dimensional surface, the

volt a nagy és döntő szenzáció. Nála a háromméretűség illúziója nem rég megszerzett a-b-c-je a festésnek, melyyel nem kell törődni s melyre könnyű nem gondolni: hanem meglepetés, reveláció, nagy eredmény, a festés eszközeinek legfőbb csodatétele."[83] Feleky úgy látta, hogy Munkácsy térérzéke már „első festményén" *(71. kép)* is megmutatkozott.[84]

A fentiekből együttesen következően Munkácsy legfontosabb eredményeit a „háromméretűség" terén, erdei tájképein érte el. Itt ugyanis nem kellett komponálnia, „beérhette a válogatással, és a válogatómunka elvégzésénél nem szorult a művészeti kultúra segítségére".[85]

A színek tekintetében is hasonlóan nyilatkozott Feleky. Szerinte az impresszionistáknál a valóságábrázolás már nem cél, csak alkalom volt a tónuselemzésre. Példaként Monet különböző napszakokban lefestett szalmakazlait említette: „Monet nem vállalja többé a festés teljes feladatát: hanem egyetlen részlet-feladatra szorítkozik."[86] Munkácsy azonban *még* vállalta; színei „anyagszerűek" (textúra-festését a könyv elején egyenesen Vermeeréhez hasonlította[87]): „ezért szabad a közel jövő emberét látni a csak nemrég meghaladott Munkácsyban."[88]

A monográfia végén – amint azt a könyv elején ígérte – Feleky még bemutatta Munkácsy és a magyar művészet kapcsolatának *mélyrétegét*. Szerinte nem paraszti zsánerei teszik „határozottan és jellemzően magyarrá" az „elvándorlott" Munkácsy művészetét,[89] hanem primitivizmusa. „A magyar művészet tradíciója a hagyománytalanság" – foglalta össze véleményét, szép reményeket keltően, Feleky.[90] Nála ebből két dolog következett. Először is: ha ez igaz, akkor tényleg Munkácsy a magyar művészet „megalapítója". Másodszor, és az előbbiekből következően: az inkább a „természet", mint a „művészet" példáján nevelődött, ezért még túlnyomórészt *romlatlan* magyar művészekre – élükön természetesen Kernstokkal – a jövő művészetében kulcsszerep vár.[91]

De minden másképp történt. Feleky 1921-ben a Munkácsy-recepció utolsó nyolc évével is számot vetett. Csalódottan konstatálta, hogy az impresszionizmus ellenfeleként eltemetett Munkácsy – nagyjából az Ernst Múzeum 1914-es nagy Munkácsy-kiállítását követően – az „impresszionista festés egyik előfutáraként" támadt fel.[92] Munkácsy művészetének átértékelése tehát pont fordítva történt, mint remélte. Ezért szükséges az „első perújítás" után egy második (a valódi) lefolytatása is, „amely a tájképek és a vázlatok Munkácsyja után rehabilitálni fogja a nagy kompozíciók Munkácsyját".[93] Feleky úgy vélte, hogy nemcsak a nagy kompozíciók, de a vázlatok interpretációja is megköveteli ezt az újabb átértékelést, hiszen amíg *két* Munkácsy: a vázlatoké (tehát az állítólagos preimpresszionista) és a kompozícióké (az úgynevezett akadémikus) áll szemben egymással, addig éppen a lényeg: *a* Munkácsy-probléma marad megoldatlan. „Munkácsy nagysága az, ami elválasztja őt az impresszionistáktól és nem az, ami kapocs közöttük" – ismételte meg 1921-ben is 1913-as könyve egyik alaptételét.[94]

structure and the texture.[80] "Drunk with glory, (the Impressionists) failed to see the relativity of their correction [...] they have rendered space instable: artistic intention, as well as the technique of painting, have started to turn against the illusion of three-dimensionality."[81] And it was here that his monographer hoped to secure a (leading) role for the "primitive" Munkácsy in the universal history of art: "The Impressionists, with all their magnificent artistic culture, skidded off the basis of painting: but the autodidact Munkácsy did not."[82] Like everything else in the monograph, Feleky explained the latter fact with Munkácsy's anomalous development: "It was not in consequence of a long list of experiences that Munkácsy learned to attach importance to the three-dimensionality of painting. Quite the contrary. To a young and untouched man left to his own devices, the most salient feature of the pictorial effect, the powerful and decisive sensation, seemed to be the most obvious result. For him, the illusion of three-dimensionality was not a recently acquired alpha-and-omega of painting, something that required no attention and no further thought: instead, it was a surprise, a revelation, the ultimate result and the principal miracle of painterly devices."[83] Feleky felt that Munkácsy's affinity for space had been apparent already in his "first painting".[84] *(Ill. 71)*

From the above, it follows that Munkácsy's greatest accomplishments were in the area of "three-dimensionality", i.e. the landscapes of forests. Here he did not have to worry about composition: "all he had to do was to select, and to do that he was not required to have an artistic culture."[85]

Feleky took a similar position with regard to colours. In his opinion, the representation of reality was no longer the aim of the Impressionists, only an excuse for analyzing the tones. As an example, he mentioned Monet's haystacks painted at various hours of the day: "Monet refuses to undertake the entire task of painting: he confines his attention to a single detail."[86] But Munkácsy was *still* willing to undertake the entire task of painting; his colours still imitated the tactile quality of the represented objects (Feleky compared his texture painting to that of Vermeer):[87] "this is why it is possible to see in Munkácsy, a painter recently declared outmoded, the man of the immediate future."[88]

Just as he promised at the beginning of his book, at the end of the monograph Feleky revealed the *substratum* of the connection between Munkácsy and Hungarian painting. In his view, it was not his genre scenes of peasant life that made the art of Munkácsy, the "émigré," a "decidedly and typically Hungarian art,"[89] but his primitivism. "The lack of traditions becomes the tradition of Hungarian art," Feleky summed up his views in hopeful manner.[90] To his mind, this had two implications. Firstly, if this was so, then Munkácsy was, indeed, the "founder" of Hungarian art. Secondly, and this directly followed from the above, the Hungarian artists who, with Kernstok in the lead, drew on "nature" rather than on "art" in their art education, and who were, therefore, largely *unspoilt*, would inevitably play a key role in the art of the future.[91]

But everything turned out differently. In 1921 Feleky took stock of the last eight years in the reception history

Feleky törekvése hatástörténetileg „sikertelennek" bizonyult, javaslatai ellenére a Munkácsy-recepció hazai története az akadémizmus–impresszionizmus ellentéte mentén bonyolódott tovább. *(72. kép)*

Kiállításunk témája: Munkácsy a nagyvilágban; annyi biztos, hogy Munkácsy a Felekynél javasoltnál távolabbra Magyarországtól – Gauguin mellé Tahitira –, sohasem került. De nem akarok ironizálni. Feleky 1913-as kis könyve időrendben az *első*, komoly kísérlet Munkácsy művészetének újraértékelésére: *legalább annyira ön-, mint korjellemző nyitánya* a Munkácsy-kérdés 1900 utáni magyarországi történetének; továbbá – véleményem szerint – az interpretációs ötletekkel, újragondolásokkal igen takarékosan és módjával élő magyar művészet(történet)i irodalom egyik legeredetibb, legszellemesebb teljesítménye: radikálisan *korszerű* mű.

of Munkácsy's art. He was bitterly disappointed to discover that Munkácsy, who had been buried as an adversary of Impressionism, was resurrected as "one of the forerunners of Impressionism" after the great Munkácsy exhibition held in 1914 in the Ernst Museum.[92] In actual fact, Munkácsy's reassessment went exactly the other way than Feleky had hoped for. After the first "retrial", this necessitated a second (successful) one, "which, after the rehabilitation of Munkácsy the landscapist and the sketcher, would also rehabilitate Munkácsy the painter of great compositions."[93] Feleky believed that not only the interpretation of the great compositions, but also the interpretation of the sketches demanded this latest reassessment, since as long as there had been *two* Munkácsys at loggerheads: one represented by the sketches (i.e. the alleged pre-Impressionist painter) and one represented by the compositions (i.e. the so-called Academic painter), the very essence remains unsolved: *the* Munkácsy problem itself. We must bear in mind that "it was Munkácsy's greatness that separated him from the Impressionists, and not that, which connected them," he repeated one of the fundamental tenets of his 1913 monograph in 1921.[94] Feleky "failed" in his ultimate endeavour: against the course he had recommended, the Hungarian reception history of Munkácsy's art continued to evolve along the lines of Academism versus Impressionism. *(Ill 72)*

The central theme of our exhibition is "Munkácsy in the world". One thing is certain: Munkácsy has never ventured as far beyond Hungary's borders as Feleky would have liked it – to be with Gauguin on Tahiti. But I do not want to be ironic. Feleky's book in 1913 was chronologically the *first* serious attempt to reassess Munkácsy's art: *it was an overture* in the post-1900 history of the Munkácsy problem in Hungary, which provided a reflection both *on the author himself and on the age;* it was also one of the most original and most ingenious accomplishments in Hungarian art (historical) writing, a field that has, in my opinion, always been slow in disseminating fresh interpretations and radical rethinking. Feleky's book is a radically *up to date* work.

Translated by Ervin Dunay and Zsuzsa Gábor

JEGYZETEK

1 Feleky 1912b 210. Itt szeretném megköszönni kéziratom első olvasóinak, Boros Juditnak, Földi Eszternek, Sinkó Katalinnak és Tímár Árpádnak, hogy kritikájukkal, megjegyzéseikkel segítették munkámat.
2 N. n.: *Munkácsy.* Világ 1913. december 14. 38.
3 Malonyay 1893 után Munkácsy titkára volt. Monográfiáinak, az 1898-as díszműnek (Malonyay 1898) és az 1907-ben megjelentetett kétkötetes, bővített kiadásnak (Malonyay 1907) a vizsgálata egy másik tanulmányom tárgya lesz. Malonyayról részletesen írtam a Mednyánszky-kiállítás katalógusában: *Kész regény.* Malonyay Dezső 1905-ös Mednyánszy-monográfiája. In: *Mednyánszky László (1852–1919).* Szerk. Markója Csilla. Bp. 2003. 71–88.
4 Róla legutóbb: Tasnádi Attila: *Bölöni György és a Nyolcak.* Ezredvég XIV. (2004) 93–109.
5 Bölöni György: *Munkácsy-kiállítás.* (1914) In: Bölöni 1967. 414.
6 Feleky 1913. 7.
7 Lázár 1936.
8 Feleky 1913. 7.
9 Felekyről: *Almanach* 1912. 231: „A budapesti és a párizsi egyetemeken tanult, aztán Berlinben három féléven át Wölfflin szemináriumában dolgozott."; Gyöngyösi Nándor: *Feleky Géza.* Múlt és jövő XV. (1925) 210–211; Sós Endre: *Feleky Géza.* In: Uő.: *Felvillanó arcok.* Arcképek, emlékezések. Bp. 1965. 195–222; *Magyar írók élete és munkái.* Írta és összeállította Gulyás Pál. S. a. r. Viczián János, Bp. 1992. VIII. 726–728; Litván György: *A Világ 1910–1926.* In: *Világ repertórium (1910–1912).* Összeállította Czére Gyöngyvér. Bp. 1984. XVII–XIX.
10 Lázár 1936. 83.
11 További példák: Hofmann, Werner: *Tanulmányok a XX. század művészetelméletéhez.* In: Uő.: *Törésvonalak.* Művészettörténeti tanulmányok. Ford. Turfitt Katalin, Bp. 1990. 7–33. Palágyi Menyhért is hivatkozik Hildebrandra 1910-es, *Székely Bertalan és a festészet aesthetikája* című művében. Róla: Bogdanov 2004.
12 A probléma hazai jelentkezéséről: Tímár 1993.
13 Feleky Géza: *Julius Meier-Graefe: Hans von Marées.* Nyugat IV. (1911) II. 950–952.
14 A tanulmányt (Feleky 1912b) az Új Életben olvastam. A könyv – ha megjelent egyáltalán – nincs meg az OSzK-ban. Tervezett címét csak hirdetésből ismerem: Feleky 1912a 236.
15 Feleky 1912b 528.
16 Vö. Tömöry Márta: *Új vizeken járok.* (A Galilei Kör története.) Bp. 1960; Kende Zsigmond: *A Galilei Kör megalakulása.* Bp. 1974.
17 A Nyolcakról: Passuth 1967; legutóbb: Bakos 2004. 54–58; Barki 2004.
18 Kernstok 1910.
19 Lukács 1910. Vö. Tímár 1989.
20 Feleky 1910.
21 Lukács György Popper Leónak (1910. I. 23 körül) In: *Dialógus a művészetről* 1993. 324.
22 Popper Leó Lukács Györgynek (Berlin, 1910. I. 29.) In: *Dialógus a művészetről* 1993. 326.
23 Popper Leó Lukács Györgynek (Berlin, 1910. II. 6.) In: *Dialógus a művészetről* 1993. 328.
24 Uo.
25 Popper Leó Lukács Györgynek (Gries, 1910. XII. 17.) In: *Dialógus a művészetről* 1993. 383.
26 Feleky Géza: *A lélek és a formák.* Jegyzetek Lukács György első könyvéről. (1910) In: *Az ifjú Lukács* 1988. 61.
27 Popper, Leó: *Die Bildhauerei, Rodin und Maillol.* In: *Dialógus a művészetről* 1993. 45–51; Feleky Géza: *Rodin-tanulmányok I–II.* Nyugat V. (1912) I. 183–187, 437–450.
28 Feleky Géza: *Lukács György: A modern dráma fejlődésének története.* Nyugat V. (1912) II. 701.
29 „Kernstok Károly megmondotta, hogy itt miről van szó. Arról, hogy azok a képek, amelyeket ő és barátai festenek [...] a dolgok lényegét akarják kifejezni. Dolgok lényege! Ezekkel a polémiát

NOTES

1 Feleky 1912b p. 210. I would like to take this opportunity to express my gratitude to Judit Boros, Eszter Földi, Katalin Sinkó and Árpád Tímár for being the first readers of my manuscript and for helping my work with their critical comments.
2 Unsigned: *Munkácsy.* Világ, December 14, 1913. p. 38.
3 From 1893, Malonyay worked as Munkácsy's personal secretary. A study of his monographs on Munkácsy (the ornamental edition – Malonyay 1898 – and the enlarged edition published in two volumes – Malonyay 1907) will be the subject of another one of my essays. I dealt with Malonyay in some detail in the catalogue of the Mednyánszky exhibition: *Ein richtiger Roman.* Die 1905 herausgegebene Mednyánszky-Monographie von Dezső Malonyay. In: *László Mednyánszky (1852–1919)* Redaktion: Markója, Csilla, Bp. 2004. pp. 71–88.
4 For a more recent study on him see: Tasnádi, Attila: *Bölöni György és a Nyolcak* (György Bölöni and The Eight) Ezredvég XIV. (2004) pp. 93–109.
5 Bölöni, György: *Munkácsy-kiállítás.* 1914 (Munkácsy Exhibition. 1914) In: Bölöni 1967. p. 414.
6 Feleky 1913. p. 7.
7 Lázár 1936.
8 Feleky 1913. p. 7.
9 On Feleky: *Almanach* 1912. p. 231: "He attended university in Budapest and Paris, before working for three half-year semesters in Wölfflin's seminar in Berlin."; Gyöngyösi, Nándor: *Feleky Géza.* Múlt és jövő XV. (1925, pp. 210–211; Sós, Endre: *Feleky Géza.* In: idem: *Felvillanó arcok.* Arcképek, emlékezések (Faces in the Flashlight. Portraits, recollections) Bp. 1965. pp. 195–222; *Magyar írók élete és munkái* (The Lives and Works of Hungarian Writers). Written and edited by Gulyás, Pál, S. a.c. Viczián, János, Bp. 1992. VIII. pp. 726–728; Litván, György: *A Világ 1910–1926* (The World. 1910–1926). In: *Világ repertórium (1910–1912).* Compiled by Czére, Gyöngyvér, Bp. 1984. XVII–XIX.
10 Lázár 1936. p. 83.
11 Further examples: Hofmann, Werner: *Tanulmányok a XX. század művészetelméletéhez* (Studies for the Theory of 20th-Century Art). In: idem: *Törésvonalak* (Fault Lines). Studies in Art History. Trans.: Turfitt, Katalin, Bp. 1990. pp. 7–33.. Menyhért Palányi also quotes Hildebrand in his work written in 1910, entitled *Székely Bertalan és a fesztészet esztétikája* (Bertalan Székely and the Aesthetics of Painting). For more on him, see: Bogdanov 2004.
12 On the Hungarian aspect of the problem, see: Tímár 1993.
13 Feleky, Géza: *Julius Meier-Graefe: Hans von Marées.* Nyugat IV. (1911) II. pp. 950–952.
14 I read the essay (Feleky 1912b) in Új Élet. The book, if it had been published at all, cannot be found in the Hungarian national library, Országos Széchényi Könyvtár. I only know about the planned title from an advertisement: Feleky 1912a p. 236.
15 Feleky 1912b p. 528.
16 Cf.: Tömöry, Márta: *Új vizeken járok* (I Explore New Waters – A History of the Galieo Circle). Bp. 1960; Kende, Zsigmond: *A Galilei Kör megalakulása* (The Formation of the Galilei Circle). Bp. 1974.
17 The *Nyolcak* was the first Avant-garde art group in Hungary. Its members were Róbert Berény, Dezső Czigány, Béla Czóbel, Károly Kernstok, Ödön Márffy, Dezső Orbán, Bertalan Pór and Lajos Tihanyi. On the *Nyolcak:* Passuth 1967; most recently, Bakos 2004. pp. 54–58; Barki 2004.
18 Kernstok 1910.
19 Lukács 1910. Cf. Tímár 1989.
20 Feleky 1910.
21 George Lukács to Leo Popper (around January 23, 1910). In: *Dialógus a művészetről* (Dialogue on Art) 1993. p. 324.
22 Leo Popper to George Lukács (Berlin, 29 January, 1910). In: *Dialógus a művészetről* (Dialogue on Art) 1993. p. 326.
23 Leo Popper to George Lukács (Berlin, 6 February, 1910). In: *Dialógus a művészetről* (Dialogue on Art) 1993. p. 328.
24 Ibid.

kerülően egyszerű szavakkal meg van jelölve a nagy vita anyaga, meg van jelölve a pont, ahol az utak elváltak." Lukács 1910. 281.

30 Feleky Géza: *Egy falkép a huszadik század elejéről.* (1912) In: Feleky 1912a 114.

31 Feleky Géza: *Cézanne hagyatéka.* (1910) In: Feleky 1912a 5–34.

32 Balázs Béla – Lukács Györgyhöz (Budapest 1913. március eleje) In: Lukács 1981. 528. Kiemelések az eredetiben.

33 Balázs 1913. 221.

34 „Minden jelentős embernek csak egy gondolata van; sőt kérdéses, vajon a gondolatnak lehet-e egyáltalán többes száma [...]? Popper világában a forma a megkötő és rögzítő, a feloldó és megváltó." Lukács György: *Popper Leó (1886–1911).* Nekrológ. In: Lukács 1977. 560.

35 Balázs 1913. 220.

36 Balázs 1913. 221.

37 A „dolgok lényegé"-t érintőt már citáltam, a másikat (a hadüzenetest) most idézem. Lukács a következőket írta Kernstokékról: „Hadüzenet ennek a művészetnek puszta megjelenése és létezése. Hadüzenet minden impresszionizmusnak, minden szenzációnak és hangulatnak, minden rendetlenségnek és értékek tagadásának, minden világnézetnek és művészetnek, amely első szavának és utolsónak az »én« szót írja le." Lukács 1910. 286.

38 A magyar vonatkozásokhoz: Geskó 1999; Geskó–Molnos 2003. 28–31. (további irodalommal)

39 Tschudi Hugó: *Nemes Marcell gyűjteménye.* In: *Almanach* 1912. 93.

40 Feleky Géza: *Greco Velázquez ellen.* Nyugat III. (1910) II. 939. Kiemelések tőlem.

41 Feleky 1910. 196.

42 Feleky Géza: *Klimt Velencében.* (1909) In: Feleky 1912a 65.

43 Feleky Géza: *Az Angelusz.* (1909) In: Feleky 1912a 62.

44 Feleky 1911. 6.

45 Feleky Géza: *Hugo von Tschudi.* (1911) In: Feleky 1912a 133, 150, 151.

46 Pl. Feleky 1913. 45.

47 *Két előadás a Svábhegyen. Bolgár: Amerikanizmus – Feleky: A művészet válsága.* Világ 1913. július 4. 8.

48 Vö. Tímár 1993. 430–434.

49 *A modern magyar festés.* Feleky Géza előadása. Világ 1913. július 8. 13.

50 Feleky 1913. 68.

51 Feleky 1911. 5.

52 Bölöni György: *Munkácsy.* (1911) In: Bölöni 1967. 248.

53 Feleky Géza: *Ünneprontás.* Nyugat III. (1910) I. 861–863; Bölöni György: *Szinyei Merse Pál.* Malonyay Dezső könyve (1910). In: Bölöni 1967. 130–132.

54 Malonyay Dezső: *Nyolcak kiállítása.* Budapesti Hírlap 1912. november 15. 1–3.

55 Az eddigiek: *A modern magyar festés.* i. m. (49. j.) 13.

56 Feleky 1913. 7.

57 Uo. Az utóbbi probléma központi szerepet kapott a későbbiekben is a magyar művészettörténet-írásban. Erről szól (megjelenés előtt): *A nagy elbeszélések Munkácsyja.* Fülep – Kállai – Genthon című előadásom (elhangzott: *Művészettörténet az új művészettörténet után,* Magyar Iparművészeti Egyetem, 2004. november 26).

58 Feleky 1913. 21–24.

59 Felekyt koncepciója kialakításában segíthette, hogy a korábbi kritikai irodalomból sem hiányzott Munkácsy művészetének és lelkialkatának – hol tanulatlant, hol az akadémiák álművészetétől függetlent, hol egzotikust: „külföldit" jelentő – „primitív" vagy azzal szinonim meghatározása. (Egy másik értelmű „primitivitásra", a régi-új „spanyolosságra" példa Justh Zsigmond 1888-as párizsi naplóbejegyzése. [Justh 1977. 75.] Ehhez ld. a következő lábjegyzetet.) A „naiv" vagy a „primitív" jelző a Munkácsyról szóló korábbi – elsősorban francia – kritikákban, életrajzi ismertetésekben is előfordult. (Vö. pl. Malonyay 1907. II. 28.) Közülük a legismertebb Boyer D'Agen bevezetője Munkácsy életrajzi leveleinek 1897-es francia kiadásához. (Munkacsy: *Souvenirs.* L'Enface. Préface par Boyer D'Agen, Paris 1897. I–63.) Ebben D'Agen – Taine milieu-elméletét felhasználva – mint Munkácsy művészetét alapvetően befolyásoló tényezőket vizsgálta egykori,

25 Leo Popper to George Lukács (Gries, 17 December, 1910). In: *Dialógus a művészetről* (Dialogue on Art) 1993. p. 383.

26 Feleky, Géza: *A lélek és a formák* (The Soul and the Forms). Notes on George Lukács's first book (1910). In: *Az ifjú Lukács* (The Young Lukács) 1988. p. 61.

27 Popper, Leó: *Die Bildhauerei, Rodin und Maillol.* In: *Dialógus a művészetről* (Dialogue about Art) 1993. pp. 45–51. Feleky, Géza: *Rodin-tanulmányok I–II* (Rodin Studies I–II). Nyugat V. (1912) I. pp. 183–187, 437–450.

28 Feleky, Géza: *Lukács György: A modern dráma fejlődésének története.* (The History of the Development of Modern Drama) Nyugat, V. (1912). II. p. 701.

29 "Károly Kernstok spelled it out what it was all about. It is about the point that the pictures he and his friends painted [...] were meant to express the essence of things. The essence of things! With these simple words bypassing any polemics, the content of the great debate has been specified, the point has been specified where the roads have separated." Lukács 1910. p. 281.

30 Feleky, Géza: *Egy falkép a huszadik század elejéről* (A Mural Painting from the Early Twentieth Century). (1912). In: Feleky 1912a p. 114.

31 Feleky, Géza: *Cézanne hagyatéka* (1910). In: Feleky 1912a pp. 5–34.

32 Béla Balázs – to George Lukács (Budapest, early March, 1913.) In: Lukács 1981. p. 528. Original emphasis.

33 Balázs 1913. p. 221.

34 "Every man of importance has only one thought; it is in fact debatable whether the word »thought« has a plural; [...]? In Popper's world, form is the binder and the fixer, the dissolvent and the redeemer." Lukács, George: *Popper Leó (1886–1911).* Eulogy. In: Lukács 1977. p. 560.

35 Balázs 1913. p. 220.

36 Balázs 1913. p. 221.

37 I have already quoted the one about the "essence of things"; I shall now quote the other one (the ultimatum). Lukács wrote the following about Kernstok and his group: "The mere appearance and existence of this art is an ultimatum. It is an ultimatum delivered to all forms of impressionist art, to every impression and mood, to all forms of chaos and the negation of values, to every worldview and art that begins and ends with the word »I«." Lukács 1910.

38 On the Hungarian aspects, see: Geskó 1999; Geskó–Molnos 2003. pp. 28–31. (with additional literature).

39 Tschudi, Hugó: *Nemes Marcell gyűjteménye* (Marcell Nemes's Collection). In: *Almanach* 1912. p. 93.

40 Feleky, Géza: *Greco Velázquez ellen.* (Greco against Velazquez) Nyugat III. (1910) II. p. 939. My italics.

41 Feleky 1910. p. 196.

42 Feleky, Géza: *Klimt Velencében* (Klimt in Venice 1909). In: Feleky 1912a p. 65.

43 Feleky, Géza: *Az Angelusz.* The Angelus 1909). In: Feleky 1912a p. 62.

44 Feleky 1911 p. 6.

45 Feleky, Géza: *Hugo von Tschudi* (1911). In: Feleky 1912a pp. 133, 150, 151.

46 For example, Feleky 1913, p. 45.

47 *Két előadás a Svábhegyen. Bolgár: Amerikanizmus – Feleky: A művészet válsága* (Two Lectures on the Svábhegy Hill. Bolgár: Americanism – Feleky: The Crisis of Art). Világ, July 4, 1913. p. 8.

48 Cf. Tímár 1993. pp. 430–434.

49 *A modern magyar festés* (Modern Hungarian Painting). Géza Feleky's lecture. Világ, 8 July, 1913. p. 13.

50 Feleky 1913. p. 68.

51 Feleky 1911. p. 5.

52 Bölöni, György: *Munkácsy* (1911). In: Bölöni 1967. p. 248.

53 Feleky, Géza: *Ünneprontás* (Disrupting the Celebration) Nyugat III. (1910) I. pp. 861–863; Bölöni, György: *Szinyei Merse Pál.* Malonyay Dezső's Book (1910). In: Bölöni 1967. pp. 130–132.

54 Malonyay, Dezső: *Nyolcak kiállítása* (The *Nyolcak* Exhibition). Budapest Hírlap, November 15, 1912. pp. 1–3.

55 *A modern magyar festés* (in note 49). Op.cit. p. 13.

56 Feleky 1913. p. 7.

magyar miliőjének karakterisztikumait: a „Pusta danubienne"-t, a „czardas"-t (i. m. 14, 58.), illetve hatásos képekben mutatta be a szegénységben töltött hazai évek („ce petit vagabonde de la Pusta natale" [i. m. 18.]) és a befutott művész fényűző, párizsi életének kontraszt ját. Sőt: az előszó egy pontján Munkácsyt a vad puszta („Pusta sauvage") szülöttjeként jellemezte (i. m. 54.). Talán innét merítette Feleky a főszövegben idézett „primitív pusztai ember" kifejezés ötletét. Nem kizárható, hogy Feleky koncepciójára hatott a *Souvenirs* előszava – amit biztos, hogy ismert –, és az ott olvasottakat aktualizálta a modernizmus primitivizmustapasztalatának megfelelően. Azt azonban fontos megjegyezni, hogy a látszólagos (szó)egyezések ellenére Feleky – épp az eltérő kontextus miatt – *mást* értett „primitíven" mint pl. D'Agen (illetve a többi, részben francia kritikus). Feleky ugyanis a primitivizmus 20. század eleji modernista olvasatában használta a „primitív" kifejezést. Ehhez ld. a következő lábjegyzetet.

60 A *primitivizmus* kifejezés először a 19. században, „a primitívek utánzása" jelentésben, művészettörténeti fogalomként jelent meg. Első előfordulása francia nyelvterületen a *Nouveau Larousse Illustré* (I–VII. 1897–1904.) „primitivisme" címszava volt. „Primitíveken" a 19. században a 14–15. század itáliai és flamand mestereit, majd a román és bizánci művészetet értették. A „primitív" szó és a primitivizmus együttes jelentése fokozatosan bővült: egy idő után már főképp „nem európait" jelentett. Angol nyelvterületen a speciális művészettörténeti szakkifejezést általánosabb: „reakció valamire, ami primitív" értelmében használták. Így vizsgálta Robert Goldwater is – a kérdést elsőként feldolgozó – 1938-as, *Primitivism in Modern Painting* (később: *Primitivism in Modern Art*) című könyvében. Goldwater Gauguint és a fauve-okat a *Romantikus primitivizmus* fejezetben tárgyalta, Henri Rousseau-t pedig „modern primitív"-ként interpretálta. A *Primitivism in 20th Century Art* című katalógusban William Rubin a század primitivizmusát „modernista primitivizmus"-nak nevezte. Analízise szerint a 19. század primitivizmusa tipikus ellenkultúra volt: hívei kezdetben – a művészeti akadémiák tudományos módszerei ellen lázadva – a reneszánsz előtti művészet „egyszerűségét" és „őszinteségét" kívánták visszahozni, de az akadémikusok „nyersnek" és „gorombának" találták stílusukat, és többek között a „vad(ember)" (sauvage, savage) nevet aggatták rájuk. A 19. század végén Van Gogh és Gauguin számára a „primitív" már szinte kizárólag „Európán kívülit" jelentett, de ebbe pl. az egyiptomitól az azték vagy a jávai művészetig sok minden belefért. Gauguin érdeklődése Óceánia iránt és élete („sauvage"-ként is jellemezte önmagát) a 19. században még különlegesnek számított. (Az eddigiekhez: Rubin, William: *Modernist Primitivism.* An Introduction. In: *Primitivism* 1985. I. 2–3.) Ugyanebben a kötetben Kirk Varnedoe a következőket írta Gauguinről: „Paul Gauguin a modernista primitivizmus *primitívje*, eredete, elindítója." (Varnedoe, Kirk: *Gauguin.* In: *Primitivism* 1985. I. 179.) Afrika és Óceánia művészete iránt csak 1906–1907 körül kezdtek szélesebb körben érdeklődni (pl. Matisse, Derain, Vlaminck, Picasso). Pár év múlva – nem kis mértékben Picasso hatására – Párizsban a törzsi művészet, az „art nègre" és a primitivizmus szinte felcserélhető fogalmakká váltak. (Rubin, William: i. m. 3.) Goldwater szerint Picasso „primitív"-en az Elefántcsontpart szobrászatát és Henri Rousseau festészetét értette. Utóbbit, a fogalmak jelentésének átjárhatósága miatt sokszor „naiv"-nak is nevezték. (Goldwater, Robert: *Primitivism in Modern Art.* Cambridge – Massachusetts – London, 1986. 252.) Vö. még: Gombrich, Ernst H.: *A klasszicizmustól a primitivizmusig.* In: Uő.: *Művészet és fejlődés.* Ford. Széphelyi F. György, Bp. 1987. 8–75.

61 A kérdéshez, magyar vonatkozású példákkal, vö. még: Passuth 2001, és Passuth 2002.

62 A Gauguin-hatásról: Boros Judit: *„Ez az ember lett a művészet választóvize".* Thorma János és az 1907-es Gauguin-kiállítás. In: *Thorma János 1870–1937.* Szerk. Szakál Aurél. Kiskunhalas, 2003. 125–135.

63 A dolgozat legelején idézett mellett további recenziók: H. A.: *Feleky Géza: Munkácsy.* Élet VI. (1914) 441–442; Felvinczi Takács Zoltán:

57 Ibid. The latter problem went on to assume central importance in Hungarian art history. My lecture (under publication) was dedicated to this problem: *A nagy elbeszélések Munkácsyja* (Munkácsy in the Great Narratives). Fülep – Kállai – Genthon. (Entitled *Művészettörténet az új művészettörténet után* [Art History after the New Art History], the lecture was held at Magyar Iparművészeti Egyetem on 26 November, 2004.)

58 Feleky 1913. pp. 21–24.

59 In forming his concept, Feleky may have been influenced by the fact that some of Munkácsy's earlier critics had already used, in connection with both his art and his mentality, either the word "primitive" or some of its synonyms – in various senses: sometimes as uneducated, sometimes as independent of the pseudo-art of the art academies, and sometimes as an exotic "foreigner." (For an example of yet another form of primitivism, the old/new "Spanish mannerism", see Zsigmond Justh's diary entry from 1888. [Justh 1977. p. 75.] For more on this, see next note.) The adjective "naïve" or "primitive" frequently popped up in the earlier critiques and biographical entries – most notably French – of Munkácsy's art. (Cf.: Malonyay 1907 II. p. 28., for example). The best known example is found in Boyer D'Agen's Preface to the 1897 edition of Munkácsy's collected autobiographical letters (Munkácsy: *Souvenirs.* L'Enface. Préface part Boyer D'Agen, Paris 1897. pp. 1–63.) Applying Taine's milieu theory, D'Agen examined the fundamental factors that had influenced Munkácsy's art, including the characteristic features of his former Hungarian milieu: the "Pusta danubienne", the "czardas" (op.cit. pp. 14, 58.) as well as the stark contrast between Munkácsy's youth spent in poverty ("ce petit vagabonde de la Pusta natala" (op.cit. p. 18) and the luxurious lifestyle of the successful artist in Paris. More importantly, at one point in the introduction he described Munkácsy as the native of the "Pusta sauvage" (op.cit. p. 54). Feleky may have gotten the idea for an expression he used in the main body of the text: "a primitive, Pusta dweller." We cannot exclude the possibility that in forming his concept, Feleky had been influenced by the Preface of *Souvenirs;* he had definitely read it, so he may have actualized these ideas in the light of the primitivism experience of modernism. We must point out, however, that despite the apparent similarities in the choice of expressions, Feleky – precisely on account of the different context – used the word "primitive" in a different sense than D'Agen (and the other, mostly French critics) did. For Feleky used the expression "primitive" according to its early 20th-century modernist acceptation. For more on this, see the next note.

60 The expression *primitivism* was originally coined by 19th-century art historians, in the sense of "imitating the primitives." Its first occurrence in French-speaking territories was in the article heading "primitivisme" of *Nouveau Larousse Illustré* (I–VII. 1897–1904). By "primitives", the 19th-century art writers initially meant the Italian and Flemish masters of the 14th and 15th centuries, then extended the meaning of the word to cover Romanesque and Byzantine art. The expressions "primitive" and "primitivism" continued to acquire further breadth: after a time it simply meant "non-European". In English-speaking countries, the specialised art historical notion was used in a more general sense, as "a reaction to something that is primitive." This was how Robert Goldwater, the first student of the subject, used the expression in his 1938 book, *Primitivism in Modern Painting* (later: *Primitivism in Modern Art*). Goldwater discussed Gauguin and the Fauves in a chapter entitled *Romantic Primitivism,* while interpreting Henri Rousseau as a "modern primitive." In the catalogue of *Primitivism in 20th Century Art,* William Rubin called the phenomenon "the modernist primitivism." In his analysis, 19th-century primitivism was a typical counter-culture: rebelling against the scientific methods of the academies, its advocates initially wished to bring back the "simplicity" and the "sincerity" of pre-Renaissance art, but the academists, who found their style "raw" and "vulgar", started to call them names such as "savages" ("sauvage"). At the end of the 19th century, van Gogh and Gauguin used the word "primitivism" strictly to mean "non-European," which covered a great variety of art, from Egyptian through Aztec to Javanese. Gauguin's interest in Oceania, and also his lifestyle (he described himself as a "sauvage")

Feleky Géza Munkácsy-könyve. Nyugat VII. (1914) I. 218–219; Preux, Jean: *Tiziano, Goya, Munkácsy*. A Hét XXIV. (1914) 31.

64 Feleky 1912b 96.

65 Feleky Géza: *Csontváry képei*. Nyugat III. (1910) I. 863.

66 Feleky Géza: *Théo van Rysselberghe és más pointillisták*. Nyugat IV. (1911) II. 244.

67 Passuth 2002. 237–238.

68 Feleky Géza: *Salon des Independants*. Nyugat IV. (1911) II. 292, 294.

69 Uo. 294.

70 Munkácsy emlékiratainak kiadásairól: Oltványi 1950.

71 Feleky 1921. 11.

72 Uo.

73 Feleky 1921. 12.

74 Feleky 1913. 10–11.

75 Feleky 1913. 32.

76 Feleky 1913. 29.

77 Feleky 1913. 28.

78 Feleky 1913. 50.

79 Uo.

80 Uo.

81 Feleky 1913. 53.

82 Feleky 1913. 54.

83 Feleky 1913. 55.

84 A képet „Munkácsy első festménye" címmel Malonyay reprodukálta (Malonyay 1907. II. 2. műmelléklet). Elemzése: Feleky 1913. 55–56.

85 Feleky 1913. 58.

86 Feleky 1913. 62.

87 Feleky 1913. 18–21.

88 Feleky 1913. 63.

89 Feleky 1913. 65.

90 Uo.

91 Feleky 1913. 68–70.

92 Feleky 1921. 6.

93 Feleky 1921. 7.

94 Feleky 1921. 7.

still amounted to something of a curiosity in the 19th century. (On the above, see: Rubin, William: *Modernist Primitivism*. An Introduction. In: *Primitivism* 1985. I. pp. 2–3.) In the very same book, Kirk Varnedoe writes the following: "Paul Gauguin is the *primitif* of modernist primitivism, its original, seminal figure." (Varnedoe, Kirk: *Gauguin*. In: *Primitivism* 1985. I. p. 179.) A broader interest for Africa and Oceania had to wait until 1906 or 1907. (For example, Matisse, Derain, Vlaminck, Picasso.) A few years later, in no small measure thanks to Picasso, tribal art, "art nègre" and primitivism became almost interchangeable categories in Paris. (Rubin, William: op.cit. p. 3.) In Goldwater's opinion, by "primitive," Picasso meant both the sculpture of Ivory Coast and the painting of Rousseau. Due to the overlaps in interpretation, the latter was also frequently termed as "naïve." (Goldwater, Robert: *Primitivism in Modern Art*. Cambridge – Massachusetts – London, 1986. p. 252.) Cf.: Gombrich, Ernst H.: *A klasszicizmustól a primitivizmusig* (From Classicism to Primitivism) In: ibid.: Művészet és fejlődés (*The Ideas of Progress and their Impact on Art*) Translated by Széphelyi Frankl, György, Bp. 1987. 8–75.

61 For the relevant Hungarian examples on the subject, cf.: Passuth 2001 and Passuth 2002.

62 On Gauguin's influence, see: Boros, Judit: *"Ez az ember lett a művészet választóvize"* ("This Man became the Watershed of Art"). János Thorma and the Gauguin Exhibition of 1907. In: *Thorma János 1870–1937*. ed.: Szakál, Aurél. Kiskunhalas, 2003. pp. 125–135.

63 In addition to the reviews listed at the beginning of my essay, I include further examples: H. A: *Feleky Géza: Munkácsy*. Élet VI. (1914) pp. 441–442; Felvinczi Takács, Zoltán: *Feleky Géza Munkácsy-könyve* (Géza Feleky's Book on Munkácsy). Nyugat VII. (1914) I. pp. 218–219; Preux, Jean: *Tiziano, Goya, Munkácsy*. A Hét XXIV. (1914) 31.

64 Feleky 1912b p. 96.

65 Feleky, Géza: *Csontváry képei* (Csontváry's Paintings). Nyugat III. (1910) I. p. 863.

66 Feleky, Géza: *Théo van Rysselberghe és más pointillisták* (Théo van Rysselberghe and Other Pointillists). Nyugat IV. (1911) II. p. 244.

67 Passuth 2002. pp. 237–238.

68 Feleky, Géza: *Salon des Independants*. Nyugat IV. (1911) II. p. 244.

69 Ibid. p. 294.

70 On the publication of Munkácsy's memoirs, see: Oltványi 1950.

71 Feleky 1921. p. 11.

72 Ibid.

73 Feleky 1921. p. 12.

74 Feleky 1913. pp. 10–11.

75 Feleky 1913. p. 32.

76 Feleky 1913. p. 29.

77 Feleky 1913. p. 28.

78 Feleky 1913. p. 50.

79 Ibid.

80 Ibid.

81 Feleky 1913. p. 53.

82 Feleky 1913. p. 54.

83 Feleky 1913. p. 55.

84 Malonyay published the picture with the title "Munkácsy's first painting" (Malonyay 1907. II. illustration no. 2.). Its analysis: Feleky 1913. pp. 55–56.

85 Feleky 1913. p. 58.

86 Feleky 1913. p. 62.

87 Feleky 1913. pp. 18–21.

88 Feleky 1913. p. 63.

89 Feleky 1913. p. 65.

90 Ibid.

91 Feleky 1913. pp. 68–70.

92 Feleky 1921. p. 6.

93 Feleky 1921. p. 7.

94 Feleky 1921. p. 7.

Feleky Géza

Munkácsy Rat
MNG 200T

MDK

Feleky Géza

/j.s./A Szinyei Merse Pál Társaságból. Magyar Művészet 1925. 1. sz. 56.l.

Feleky Géza újságíró és esztéta

Feleky Géza 1936. dec. 15.-én halt meg, 46 éves korában. — Tanulmányai a Nyugat kiadásában láttak napvilágot „Könyvek, képek, évek" címmel 1912-ben. — Irt egy érdekes könyvet Munkácsyról is, amely szintén ez időtájt jelent meg. — 1921-ben kiadta a nagy festőművész emlékiratait.

Kisalföld, 1976. dec. 15.

Feleky György

Szerepelt a Műcsarnok Tavani tárlatán.

Pd. 1931. IV. 26.

Feleky György.

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

P R. 1931. IV. 25.

Feleky György festőművész

Nemzeti Szalon Őszi Tárlatán képével vett részt
/tájkompoziciók/

Nemzeti Ujság 1931.IX.20.

Feleky György MDK

Vihar, olf.

Mücsarnok 1931 tavaszi kiállitás

MDK

Feleky György, festö

Arató.	Olajf.
Tavasz.	"
Cigányleány.	Pasztell

Nemzeti Szalon.-Öszi Tárlat. 1931 szept. Kat.

Feleky György MDK

tervét megvették

Az Ujság 1913. jan. 12.
Egy plakátpályázat eredménye

Feleky György

Szerepelt a Múcsarnok Tavasi tárlatán.

8 ó. lí. 1931. IV. 26.

Feleky György

Szerepelt a Műcsarnak Tavaszi tárlatán.

Újság 1931. IV. 26.

Feleky György

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi Kárlatán.

B.H. 1931. IV. 26.

Feleky György

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

M.H. 1931. IV. 26.

MDK

Feleky György, festőm

Utcarészlet. -

Nemz. Szal. -VI.Tavaszi Szalon. 1931.ápr. Kat.

Feleky György

"Utcarészlet" c. műve a Szinyei Társ. tav.tárlatán.

N.U.931.IV.5.

Feleky György

"Utcarészlet" c. műve a Szinyei Térs. tav.tér-
látán.

N.U.°31.IV.5.

Feleky György

"Utcarészlete" c. műve a Szinyei Társ. tav. tárlatán.

P.N.931.IV.5.

Feleky György

"Utcarászletés" c. műve a Szinyei Társ. tav. tárlatán.

P.N.931.IV.5.

FELEKY György festő

M.D.K.

1913.-ban Nagybányán dolgozott a Szabadiskolában

Réti: Nagybánya... Bp., 1954. 330.l.

M.D.K.

FELEKY György festő

1914.-ben "agybányán a Szabadiskolában dolgozott

"éti: Nagybánya... Bp., 1954. 321.l.

MDK

Feleky György

pályamunkáját megvásárolták

Eldőlt plakátpályázat. Magyar Iparművészet 1913. 34.l.

Feleky György

* **Egy szegedi festő kiállitása.** Szegedről irják nekünk: A Kass-szálló előcsarnokában harminchárom uj képét állitotta ki Szeged müvészi életének egyik legtöbbet igérő tehetsége, nagygalambfalvi *Feleky* György. A kiállitásnak nagy sikere van; a szegediek büszkén állapitják meg, hogy a vidék müvészi élete is produkál már olyan tehetségeket, akik hamarosan országos nevet is szerezhetnek maguknak, mert Feleky György nevét alighanem rövidesen megismeri az egész ország. Képei valamennyien magántulajdonban vannak; a legtöbb portré, amelyek közül különösen egy női arckép kelt általános elismerést.

Magyarság
1927 I. 11

Magyarság.

Feleki Gyula

— **Halálozás.** *Felekt* Gyula festőművész, Feleki László zeneszerző édesapja elhunyt. Temetése ma, pénteken délben 1 órakor lesz a rákoskereszturi izr. temetőben.

Újság 1930. XI. 20.

† Feleki Gyula

festő

Pesti Napló

1936. nov. 20.

NYVKERESKEDÉSE

ERZSÉBET KÖRUT 18-20
5-59-től 1-455-50-ig

só ajánlatunk:

	Régi ár	Uj ár
Regény 306 oldal	5.--	1.60
szállóigék	1.--	-.40
gyakrabban előforduló os növénynevek betüren- dal	2.80	1.--
0 oldal	13.50	4.80
750 oldal	7.--	3.--
atai 2 kötetben	6.--	2.40
ány 268 oldal	3.60	1:40
410 oldal	2.40	1.20
y iróiról 365 oldal	2:40	1.20
oldal	2.40	1.--
ltő 412 oldal	2.80	1.20

knek arról mondani lehet:..
ból: Nevelés a csecsemő-
gyermekkorban. E
ása és nevelése

Feleki Gyula

Felejthetetlen férjem és édesapám

néhai Feleki Gyula

festőművész

emlékét május 29-én, vasárnap délelőtt 11 órakor avatjuk fel a rákoskeresztúri temetőben.

Özv. Feleki Gyuláné és Feleki László

Az Est 1938 máj. 29.

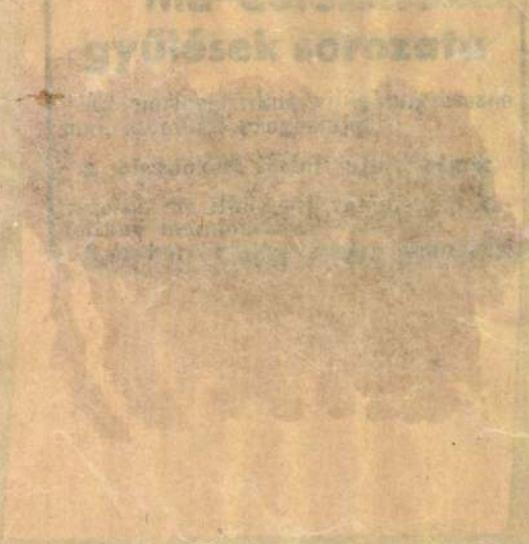

Feleki Klára

IDK

Keresztszemes párnahuzat

Miccarnok 1960. Képző- és Iparitömvészeti körök kiáll.

Feleki Károly
író

M.D.K

Önarckép 2000-szeres nagyítással

N.L.: Írók-költők kiránduláson III.
Élet és Irodalom, 1963. október 26-i lap

HÓSTÁTI FELVÉTELEK

HELYSZÍNEK
HÁZAK, UTCÁK, UDVAROK
LAKÁSBELSŐK
KERTEK
MUNKA I.
ÉLET
MUNKA II.
ÉRTÉKEK
CSALÁD
CÍM NÉLKÜL
ARCOK
ÜNNEP

178.

KORUNK GALÉRIA

1982. MÁJUS

I. P. Cluj, 1982-6535, 700 ex.

Feleki Károly fotó

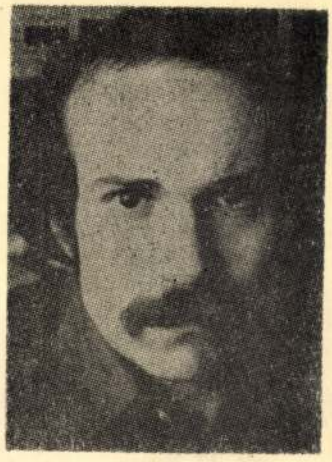

A pillanatok örökkévalósága

Ami (itt) van, az jobbára már csak volt. Ami (itt) látható, az a hóstáti földészek mai (tegnapi) életpillanataiból összeálló kolozsvári valóságszeletke. Öregemberek állnak az udvarok végében, a kerti kapuk rácsának támaszkodva, és nézik, amint a földkotró teherautóra rakja a fekete földet. Kisgyermekek szoktak ilyen rácsodálkozó szemekkel belebámulni a világba. Csakhogy ez mégis más. Ez nem kíváncsiskodás, hanem a tanácstalanság értetlen szemlélődése.

A képeken a pillanatok örökkévalóvá válnak. Ami már nincs, pedig tegnap még volt, most újra megjelenik, igaz és őszinte tükrözésben. Értéket mérve és életsorsok (személyi és közösségi) tragikumát ragadva meg. Egy világot tárnak elénk a képek, de miközben épülését várnók, már csak maradékaira bukannunk Pata utcai, Cukorgyár utcai, kölesföldi (Plevna) sétáink során. És most íme, itt van mégis e tömbházak alá temetett világ. Újra és újra végignézem a képeket. Az arcokat s mindazt, ami a hajnaltól késő estig tartó (palántnevelő, zöldségmosó) munka örökkévalóságában az arcokat tárgyi keretként, értéktelenné meghirdetett életkeretként körülveszi.

De lehet, hogy nem e hagyományos földészkultúra felbomlását fájlalom leginkább. Hanem azt, hogy ennek a bomlásnak végkifejlése (úgy tűnik) a megszűnés és nem az átalakulás. Bomlik a kultúra, mert megszűnik az életforma lehető-

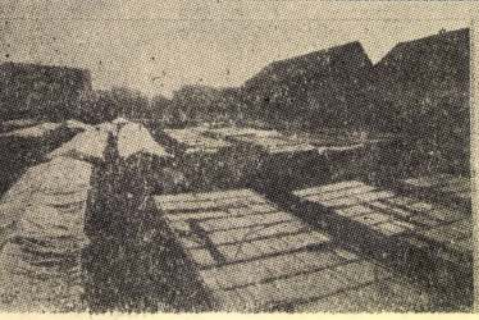

sége. S mivel bomlik a helyi (hóstáti) kiskultúra, bomlik a közösség. Nem a hagyományos (dalárdákat, Kalandos társaságokat, műkedvelő csoportokat, hegyközségeket, virágos táncot és szüreti bált éltető) kultúra széthullása a nagyobb baj, hanem a kisközösségé, mely helyébe újabb, maibb, de idővel szintén hagyományossá válható kultúrát állíthatna. Mert csak (kis) közösségek teremthetnek (kis) kultúrákat!

Mindezt benne érzem a Feleki Károly képeiben. Fotózásának legnagyobb erénye, hogy mindég azt veszi észre környező világunkból, ami éppen fontos, ami mindég lényeges. Fényképezőgépének lencséje pedig úgy villan rá erre a látható, de nem mindenki számára észrevehető lényegre, hogy a képek tükrözése igaz. E képek legnagyobb értéke, hogy igazak! Nem a látványra törekvés, nem a technikai bravúroskodás a lényeg e különös tükrözésben, hanem az objektivitás. A melléállás, az elkötelezettség éppen a szinte kivülállóként, hűvös tárgyilagossággal elvégzett tényfeltárásban rejlik. E mozaikkockákból összeálló kompozíciók a szociofotózás remekei. A közvetlen, képi valóságtükrözésben túli gondolatokat is közvetítenek. Anélkül, hogy előtérbe tolná, a szerzőnek mégis sikerül elénk tárnia saját gondolatait. E képek (el)gondolkoztatnak, gondolatokat fakasztanak. Ez az, ami művészi rangra emeli őket. (Feleki Károly képei eddig nyolc alkalommal találkoztak a közönséggel: 1976-ban — Vass Andrással állított ki — és 1980-ban — Genézis címmel, egyéni kiállításon — a bukaresti Petőfi-házban; 1977-ben a kolozsvári gyermeknapi kiállításon és a marosvásárhelyi VIII. Fotóbiennálén; 1979-ben a kolozsvári OGYI-klubban — Alapállás, egyéni kiállítás — és a nagyváradi PREMFOTO-Ifjúság tárlaton — II. díj; 1981-ben pedig a X. kolozsvári fotókollokviumon és ismét a nagyváradi PREMFOTO-n).

PILLICH LÁSZLÓ

Feleki Ottó

Faszobrász, a nagyvázsonyi Szt. István templom barokk-berendezését restaurálta

Sedlmayr: János: A nagyvázsonyi Szt. István templom helyszállítása

Műemlékvédelem 1962 1 sz. 7. l.

M.D.K.

Feleki Tivadar festö

Párizsban tanulván alkalmilag kértek Munkácsytól tanácsot.

Lyka Károly: Munkácsy, Bp. 1964. 24.l.

Összedőlt a gólem...

A kormánypárt ma értekezletet tartott — talán a legfontosabbat, a párt fennállása óta. Ezen a pártértekezleten mindössze egy rendszerváltozás ment végbe. A párt egyhangúlag elfogadta az új szervezetet, az új »pártalkotmányt«, amelyet a hatvantagú vezetőségből kiküldött hetesbizottság dolgozott ki; ezzel nem egyszerűen új szervezeti szabályokat kapott, hanem új jövőt. A párt szelleme kiszabadult az »organizáció« gépszíjainak fojtogatásából.

A Nep csak nyert avval, amit a mai értekezleten véglegesen elvesztett. De nemcsak a Nep nyert evvel a veszteséggel, hanem az egész magyar közélet, amelyből örökre eltűnt egy árnyék. Ez az árnyék esztendők óta imbolygott politikai életünkben. Valamennyien emlékszünk a közelmult esztendők sajnálatos politikai küzdelmeire, láttuk, mint élesedett ki a pártok harca, szinte választásról választásra, népgyűlésről népgyűlésre és beszédről beszédre; és láttuk azt is, mint alakult ki az ellenzéknek különböző pártkeretekben is egységes frontja az alkotmány védelmének jelszavával... Mi volt mindennek az oka? Ez az árnyék. *Az a látszat,* amelyet a Nep pártszervezésének elfajulásai keltettek. Hogy Magyarországon senki sem akar diktaturát, azt mindenki tudta; de itt volt ez a túlhajszolt pártszervezkedés, a maga megdöbbentő túlzásaival és az emberek óhatatlanul is felvetették a kérdést: totalitást nem akar senki. — de akkor ugyan mirevaló ez a pártszervezkedési képtelenség, amely mintha egyenesen külföldi totalitásos minták igézetében készült volna? Ez a szervezkedés az egész közvéleményt megdöbbentette és nem paradoxon, ha azt mondjuk, hogy pártkülönbség nélkül.

Mert megdöbbentette a *kormánypárt* komoly többségét is. Megdöbbentette azért, mert vadidegen volt a magyar pártpolitikai szervezkedés minden hagyományától, de megdöbbentette azért is, mert tisztában voltak vele, hogy a szervezkedés milyen haszontalan és kártékony, magának a pártnak szempontjából is. Igen, ez a szervezkedés ép olyan ellenérzést keltett abban a pártban, amelyet szolgálni akart, mint azokban a pártokban, amelyek szembe találták magukat evvel a monstruózus gépezettel, amely a »gép és a szellem« küzdelmének változatát vitte bele politikai életünkbe. Ez a szervezkedés — egy túlszervezéssel kezdődött, túlszerveztek és beszerveztek mindent, az »Organizáció« fölébe nőtt annak, amit organizált. Hogyne! A nagy Propaganda térhódításokat is felmutatott, de micsoda térhódítások voltak azok! Térhódítások, amelyeknek nyomában csak tért vesztett a párt. Minden sikere után nehezebb helyzettel találta magát szembe. Minden »eredménye« újabb eredménytelenséget tárt fel. *De mirevaló mindez?* vetették fel a kérdést, még a nempolitizáló emberek is. Mirevaló volt mindez? Mi van emögött? Nem volt mögötte semmi — de mindenki lehetetlennek képzelte, hogy ne legyen mögötte semmi. Egy fantóm lebegett és sötétlett itt esztendők során és a vele szemben való aggály dominálta sokszor a való politikai helyzetet. Senki sem akart totalitást, de a pártszervezkedésben (főispánnal, mint pártelnökkel, az egész élharccal, fekete- és aranykönyvvel zeneszóval és felvonulással) mégis a totalitásos pártpropagandák kísértetei jártak. Ez a kísértetjárás borította fel a helyzetet a mult esztendőkben, ez a furcsa és lehetetlen pártszervezkedés, amely előbb titokzatos, később ellenszenves, végül nem egyszer komikus lett. Ez a pártszervezkedés az egyenlőtlenséget vitte be a politikai pártok küzdelmébe s megfosztotta azt az egyenlő versenyfeltétel elvétől.

A magyar pártpolitikai életben ilyen szervezkedésre még nem volt példa.

Mire hivatkozott a Nep-szervezkedés? Szervezetileg az egységre, világnézetileg a jobboldaliságra. És mit ért el? Szervezetileg az egység felbomlását, a jobboldali »propagandájában« pedig azt, hogy a baloldalra szorította majdnem mindazokat a politikusokat, akiknek számára a jobboldaliság egy haladó konzervatív irányt jelentett, úgy, amint azt a szabadságharc előtt Széchenyi István, a kiegyezés után pedig Sennyey Pál és később a fiatal Apponyi Albert képviselték.

A Nep pártszervezkedése hovatovább úgy állította be önmagát, mintha ő volna *a* nemzeti irányú mozgalom — pedig legfeljebb *egy* nemzeti irányú mozgalom volt a több közt, semmivel sem kevésbé nemzeti, mint akár a független kisgazdapárt, akár a Bethlen István körül csoportosuló ellenzék, akár a liberális ellenzék. Irományaiban, bürokráciáiban, mappáiban, kartotékjaiban megnőtt ez a párt, de az ország lelkében csak vesztett. A túlhajszolt szervezkedés reakciót váltott ki vele szemben s ez megmutatkozott az időközi választások eredményeiben.

Mi ezeket a pártszervezeti túlzásokat kezdettől feltártuk és támadtuk; nem azért, hogy akármilyen pártpolitikát szolgáljunk, hanem azért, hogy a magyar közélet megszabaduljon ezektől a lehetetlenségektől s visszanyerje azt a nyugalmat és békességet, amelyre nemzeti újjáépítésünknek akkora szüksége van. Sosem mondtuk azt, hogy ne szervezkedjen a Nep is, de csak olyan eszközökkel, amelyek a többi alkotmányos pártnak is rendelkezésére állnak. Voltak ennek a szervezkedési monstruozitásnak részletei, amelyek csak derültséget keltettek; de voltak részletei, amelyek ingerültséget és felháborodást keltettek.

Amikor Darányi Kálmán, mint új miniszterelnök bemutatkozott a pártnak, tolmácsolta hűségét a párt régi politikája iránt, és hozzátette, hogy pártot mint annak vezére, *saját módszereivel* kívánja szolgálni. Ezt mindenki természetesnek tartotta. Mondjuk meg, hogy a saját módszer — jó módszernek bizonyult és tegyük hozzá azt is, hogy ez a módszer a magyar alkotmányos pártpolitika régi, hagyományos módszere. Darányi parlamenti bemutatkozásában megteremtette a politikai béke légköri feltételeit. A közel napokban elvi alapokra helyezkedett a pártok békéje — a választójogi konferencián, amely még Gömbös Gyula utolsó politikai óhajaként ült össze és amely annyi választójogi harc után közelhozta a választójogi békét. De az új választójogról való disputák meghozták az első nagy eredményt — a régi választójog körül is, az ajánlási rendszer reformjában, amelyet a mai pártértekezleten már részletesen ismertettek. Mindehhez hozzájárult most a Nep szervezetének megváltoztatása, ami az élharc elnémulását jelenti — mindenesetre azt jelenti, hogy a kormánypártban feléledtek a magyar pártpolitika régi hagyományai. Nem új útra tért a párt, de visszatért a régi útra — arról a dülőútról, amelyre a pártszervezkedés totalitásos látszataiban, saját óriási többségének ellenére is lesiklott.

Az ellenzék a legutóbbi hetekben nem egy példáját mutatta konciliáns érzésének, őszinte békevágyának — erre méltó válasz most a kormánypárt részéről a régi pártszervezkedési monstrum likvidálása. A pártban új korszak kezdődik, a régi korszak kartotékjaiban, statisztikáiban, adattömegeiben darabjaira, sróf-jaira, részecskéire hullt. A gólem, amely — papírból vala. A beszervezett és feldolgozott lehetetlenség. Holnap már sárguló iratcsomó, tegnap még...

Legújabb könyvek:

	Ára
Anna Magdaléna: Bach krónikája. Kötve	5.50
Pearl S. Buck: Az anya. Regény. Kötve	4.50
G. K. Chesterton: Páter Brown bölcsesége. Füz. 4.60, k.	5.80
J. Bainville: Napoleon. Történelmi regény. Kötve, 428 o.	5.40
B. Brehm: Es lett a vége. Tört. reg. Füzve 5.20, kötve	6.40
Bródy Lili: Első ütem. Kötve, 240 oldal	2.—
Faragó László: Az új Palesztina. Riport. Füzve 4.80, köt.	5.80
Földi Mihály: A század asszonya. Regény. Kötve, 522 o.	4.80
Gál György: Diadalszekér (Liszt Ferenc életregénye). 3 kötet. Kötve	10.—
Germanus Gyula: Allah Akbar. Regény 2 kötetben. Köt.	9.60
Knut Hamsun: A kör bezárul. Regény. Kötve	5.80
Harsányi Zsolt: Mathias Rex. Regény, 3 kötet. Füzve 12.—, kötve	18.—
Sven Hedin: Ma Csung-Jin menekülése. Útirajz. Kötve	8.—
G. Krist: Dante pokla megvalósul. Reg. Füzve 4.80, k.	6.20
S. Lewis: Pillék a lámpafényben. Reg. Füzve 3.60, Köt.	4.80
E. Lothar: A megváltó Halál. Regény Füzve 5.40, kötve	6.60
F. Mauriac: Jézus élete. 55 fametszettel. Kötve, 298 oldal	5.—
Molnár Ferenc, A zöld huszár. Regény. Kötve	3.60
Németh László: Bün. Regény 2 kötetben. Füzve 7.60, köt.	10.—
Radnóti Miklós: Járkálj csak halálraitélt. Versek	2.—
Szécsi Ferenc: Szállóigék. (Közszájon forgó idézetek és mondások gyüjteménye.) Kötve	6.50
Tamási Áron: Rügyek és reménységek. Regény. Kötve	4.80
Tarján Ferenc: Atomrakétán a Marsba (Fantasztikus regény.) Füzve 3.60, kötve	4.80
Alexej Tolsztoj: Kálvária. Regény. Kötve, 373 oldal	4.80
K. H. Waggeri: Az Úr esztendeje. Reg. Füzve 4.—, köt.	5.20

Kapható »Az Est« könyvkereskedésében, Budapest, VII., Erzsébet körút 18—20.

Mától kezdve nem kapni zöldséget egy francia városban sem

Párizs, december 15.

Dorgeres parasztvezér a sajtó tudomására juttatta, hogy holnaptól kezdve a zöldségtermelők egész Franciaországban megszüntetik a városok zöldségellátását. Ebben a sztrájkban Algéria is résztvesz.

Az elítélt tüntetők

Fővárosi tisztviselő, asztalossegéd, gépészmérnök, tanár és főiskolai hallgatók az elítéltek névsorában

(Saját tudósítónktól.) A főváros közigazgatási bizottságának hétfői ülésén *Fábián* Béla országgyűlési képviselő azt kérdezte *Kalmár* Béla főkapitányhelyettestől, hogy a legutóbbi tüntetések után *a rendőrség miért nem közölte a nyilvánossággal azoknak a névsorát, akik tüntettek és akiket ezért elítéltek.* Kalmár hétfőn azt mondotta, hogy a sajtó nem közölte a névsort, holott a rendőrség az újságíróknak megmondotta az elítéltek neveit. Kedden kiderült, hogy annakidején *a rendőrség titokban tartotta a névsort és ezért kedd délután hivatalosan közölte az elítéltek névsorát a rendőri riporterekkel.* A névsorból kiderült, hogy az elítéltek között hat olyan fiatalember volt, akiknek *semmi közük a főiskolák, az* és az egyetemhez. Hat fiatalkorú ügyével is kénytelenek voltak foglalkozni az V. kerületi rendőrkapitányságon; őket nem ítélték el, hanem *a fiatalkorúak bíróságához tették át ügyüket.* A tüntetők 30 pengős pénzbüntetéseket kaptak.

A kedden közölt névsor egyébként a következő: *Sali* Károly 20 éves tanuló, *Doszpoly* Dezső 19 éves tanuló, *Szendrey* László 20 éves tanuló, *Kálmán* Mihály 21 éves tanuló. *Megbüntetett jogászok:* a 21 éves *Kecskés* Elek, a 21 éves *Vereseg* János, a 22 éves *Budaváry* Alajos, a 24 éves *Alexy* László, a 22 éves *Szenviczky* Pál, a 29 éves *Tóth* László, a 24 éves *Nagy* Ferenc, a 19 éves *Lampnig* Ottó, a 22 éves *Ottó* Tibor. *Orvostanhallgatók:* a 19 éves *Bárdossy* Gyula és a 20 éves *Nagy* László. *Műegyetemi hallgatók:* a 20 éves *Kossa* István, a *30* éves *Balázs* Zoltán. *Állatorvostanhallgatók:* a 26 éves *Miller* Lajos, a 20 éves *Gödey* István és a 22 éves *Murányi* Ferenc. Megbüntették a 23 éves *Barta* Jánost, akinek *foglalkozását nem ismeri a rendőrség,* ifj. *Hann Henrik 34 éves fővárosi tisztviselőt, Viczner* Olivér 29 éves *asztalossegédet, Fábián* András 27 éves *gépészmérnököt,* akik szintén 30 pengő büntetést kaptak. *Kéméri-Nagy* Imre 34 éves állástalan középiskolai tanár 300 pengő büntetést kapott, míg *Kégl* Tibor 24 éves magántisztviselőt 100 pengő pénzbüntetésre ítéltek sajtórendészeti kihágás miatt, mert *röpcédulákat osztogatott* a tüntetők között. Néhány előállítottat felmentett a kihágási bíró, mert kiderült, hogy csak véletlenül sodródtak a tüntetők közé.

Betyár

Móricz Zsigmond új regénye

Ennek a nagy és nagyszerű műnek első akkordjai a legpompázóbb romantika zengő ütemeit ütik meg. A Milleniumévében, amikor a pompázó optimizmus egy új ezredév küszöbén összehalmozott mindent, amit a mult század iparosodó, amerikanizálódó és polgárosuló világa szépnek és drágának ismert, lent, az Alföld hullámzó messzeségében egy kastély elökelő, gőgös társaságába berobban az éjszakából a Betyár, a kisemmizett paraszt. Odalent a politikusok fellendülésről, gazdagságról és hatalomról szónokolnak, idelent, az Alföldön, betyárrá lesz a nyomorúságba döntött magyar nép fia, Avar Jani neve Szörnyű Jóskára változik, névtelen földtúróból romantikus hőssé, rablóvá nő, cimboráiból, sorstársaiból feketesubás rablóbanda alakul... S ez a Szörnyű Jóska lép be cifraszűrösen, árvalányhajasan, fegyveresen és aranyrojtosan a feketesubás cimbora társaságában az aranypohárból ivó előkelő úri társaságba. Ez a jelenet a magyar irodalom egyik legnagyobb remeke. Az a párbeszéd, amely a dzsentri asszony és a betyár között az arisztokrata társaság némán szörnyülködő, vagy kaptafára húzott erkölcsi ítéleteket makogó, a betyárt s benne a kifosztott magyar parasztot mélyen megvető asszisztálása mellett lepereg, a legdrámaibb, a legmélyebb, minden magyar problémát gyökerükig feltáró jelenet és a maga egészében színpadra kívánkoznék, ha egyáltalában színpadra lehetne vinni ezeket a sorsdöntő kérdéseket.

Itt válik azonban a romantika — valósággá, realitássá, húsunkba-vérünkbe vágó magyar történelemmé. És a regény következő fejezetei egyre jobban elmélyítik ezt a reális elemet. Felfejtik a betyárrá lett Avar Jani életét, a parasztét, aki a semmivel sem biztató inatszakasztó munka rabszolgaságában fellázad s megkísérli a sorstársak felláziását is. Az út, ahogy Avar Janiból Szörnyű Jóska lesz, a névtelen kis parasztlegényből romantikus hős, népe sorsának megtestesítője, jellemének, minden lelki értékének nagyszerű szimboluma, fajának törökös vadságát, egyenességét, könyörtelen igazságérzését, bátorságát, nagyszerű szellemi képességeit felmutató s egyben ebek harmincadjára vető lázadó, aki magárahagyva vívja félig ösztönös, félig kísértetiesen tudatos, hátrálást nem ismerő harcát az egész millenniumi világ, az egész polgári civilizáció, amerikanizálódó termelés és társadalom ellen, az vérlázítóan hősi, nagyvonalú és még ma is időszerű realitás.

Nagyon-nagyon mélyre nyúl ez a könyv, Móricz Zsigmondnak a Sárarany-hoz leginkább hasonló műve. Leszámol egy sor hazug történelmi szemlélettel, felforgatja a stereotíp és ma is annyiszor felrakétázó szólamok alapjait az ország »aranykoráról« és vállalja a bűntudatot mindazért, ami e nagyszerű fellendülés következménye volt a világháború során és után, egészen napjainkig. Ki tudná például felindulás nélkül olvasni azokat a lapokat, amelyek a falu lázongásáról, a piacon lefolyt összecsapásról, a csendőrök fellépéséről és az úri társaság állásfoglalásáról, véleményeiről, tetteiről szólanak! Móricz Zsigmond legigazabb műveiben mindenütt felvillan a csendőrszuronyok kísérteties fénye, — de sehol olyan kísértetiesen, olyan történelemformáló élességgel és kegyetlenséggel, mint ebben, a Millennium évében játszódó regényében.

Azt mondtam, ez a regény emlékeztet első nagy művére, a Sárarany-ra. Igen, mintha jelentős visszakanyarodás történnék itt a nagyszerű írói pálya kiindulási vonalához. Ez az Avar Jóska egyenesen Turi Danitól származik, de míg Turi Dani maga volt a megtestesült romantika, itt a Szörnyü Jóska betyáralakjára és Avar Jani szegény paraszfigurájára bomlik szét Turi Dani eredendő alakja. Itt a betyár romantikus hősisége és a paraszt elnyomottsága olyan szerves kapcsolatban van, amilyenben csak az egyazon test és lélek két felének vérkeringése és indulathullámzása lehet. És a hajdani Turi Dani még önmagáért s öntudatlanul lázadt, mint valami parasztanarchista, míg ez az Avar Jani magában hordozza sorstársainak, népének, fajának egész közös lázadását és közös keserűségeit. Amilyen közel van egymáshoz Turi Dani és Avar Jani, olyan nagy is tehát a távolság közöttük. Éppen annyi, amennyi az akkori Móricz Zsigmond és a mai, várost, háborút, forradalmat, ellenforradalmat, konszolidációt, reformkorszakot és háborús félelmeket megjárt Móricz Zsigmond között van. De ez a Móricz Zsigmond mégis az igazi, a régi, az, akinek indult s akivé lennie kellett. Könyörtelenül igaz, népe életét tudományos aprólékossággal ismerő, lelke mélyébe hideg szeretettel benyúló és bátran beszélő író, az, aki a magyar próza nagy forradalmát megcsinálta és az újabb és legújabb nemzedék szemét a magyar sors sötét színeire megnyitotta.

Nagy mű, igen nagy mű a Betyár s csak az tudja igazán felmérni a nagyságát, aki maga is végigbukdácsolta a millennium utáni korszakot s mindazt a tragédiát, ami ezekben az években a szemünk láttára végbement. Csak az tudja felmérni, aki szívével-lelkével maga is részese ennek a történelmi tragédiának, s aki legalább egy szemernyit hordoz magában a maroknyi magyarság titokzatos küldetéséből... A küldetésből, amely Szörnyü Jóska és sokmillió testvére nagyszerű életéhez hasonlóan ebek harmincadjára jut!

Kodolányi János

AVELENGO (Meran) 480 m magasságban Schmidt-nővér Gyermekotthonában legfeljebb 20 gyermeket fogad üdülésre. Napos fekvés, rét, fenyves, síiskola. Nyelvoktatás. Egész évben nyitva. Havi 800 Lira, mindent beleértve.

Feleky Géza meghalt

(Saját tudósítónktól.) Dr. *Feleky* Géza, a kiváló publicista, kedd este féltíz óra előtt meghalt.

*

A kommün bukása után, amikor hosszú, kényszerű szünetelés után a polgári lapok újból megindulhattak, a »Világ« szerkesztőségének nagy szobájában, a könyvelő ferdepultos íróállványa előtt egy valószínűtlenül sovány, szőke, szemüveges fiatalember állt és írt szorgalmasan, jóval, mielőtt a munkatársak megérkeztek volna. *Purjesz* Lajos, a Világ főszerkesztője aznap korábban jött be, hogy maga mutassa be az új kollégát, dr. *Feleky* Gézát.

Feleky Géza

Neve már magábanvéve is elegét mondott, mert bár Feleky Géza akkor még nem volt 29 éves: tíz éve szerepelt már a nyilvánosság előtt. Első írásai *A Hét* művészeti rovatában jelentek meg, majd a *Nyugat* munkatársa lett. Közben a városháza kultúrpolitikai osztályán egész sor olyan újítást kezdeményezett, amelyek magukbanvéve is maradandó nevet biztosítottak volna neki.

Az ujságírással a *Pesti Napló* szerkesztőségében jegyezte el magát örök életére. 1917-ben lépett be a Pesti Napló redakciójába, amelynek külpolitikai szerkesztője és egyik vezércikkirója lett. Egészen egyéni hangú, nagy tudásról tanuskodó írásaira nyomban felfigyelt az olvasóközönség, amely megérezte, hogy a Pesti Napló ismét egy új tehetség felfedezésével gazdagította a magyar publicisztika büszke arcképcsarnokát.

A kommün utáni évek ideges feszültséggel telt levegőjében a halkszavú, csendes esztéta a Világ hasábjain először értékes portréival tűnt fel, amelyeket a világpolitika államférfiairól rajzolt, egyszerre azonban olyan bátorhangú cikkekkel fordult egyes »különítményesek« működése ellen, hogy az egész ország lélegzetvisszafojtott izgalommal aggódott a neve aláírásával vakmerően kiálló Feleky Gézáért. Kecskemét, Orgovány, Izsák és a Britannia szomorúemlékű főszereplői akkoriban sűrű látogatóivá váltak a Világ Andrássy úti redakciójának. Feleky Géza soha nem tagadtatta le magát és nem igyekezett a hátsó ajtón át a rendőrség oltalma alá helyeztetni magát. Kutyakorbácsos, revolveres látogatói előtt szokott csendes hangján kijelentette, hogy meggyőződésén nem áll módjában változtatni, semmit, amit írt, nem hajlandó visszavonni, sőt a jövőben is minden erejével változatlanul az ország békéjét és jóhírét pusztító »egyéni akciók« ellen fog küzdeni.

Megmondták a szemébe és megírták a névtelen levelek százaiban, hogyha tovább folytatja vakmerő cikkeit, vele is elbánnak, de amikor egy éjjel a Britannia felől egyszerre sűrű egymásutánban felhangzó lövések dördülése robbantotta szét az éjszaka csendjét, Feleky Géza mégis nyomban felugrott íróasztala mellől és úgy, ahogy volt, hajadonfőtt lerohant, mert érezte, hogy egy embertársa élete veszélyben forog. Sajnos, már későn érkezett, mert akkorra ott feküdt az aszfalton a szerencsétlen Soltra rendőr holtteste.

A gyilkosok elképedve bámultak a szemüveges, sápadt fiatalemberre, akit már látásból ismertek, de Feleky halált megvető bátorsággal, önkéntelenül tiszteletet parancsolt és a lövésre emelt fegyverek, amelyek alig néhány perc előtt könyörtelenül kioltották a szerencsétlen Soltra rendőr életét, akaratlanul is leereszkedtek.

Feleky Géza az akkori közélet számos vezetőszemélyiségével vívott páratlanul éles hírlapi harcot. Gömbös Gyulával, akivel különben kölcsönösen tisztelték egymást, egy politikai ügyből kifolyólag lovagias ügye is támadt. Bár a kérdéses cikket nem ő írta, Feleky Géza úgy érezte, hogy mint a lap felelős szerkesztőjének, az ő kötelessége ezért kiállani. Gömbös Gyulával, a mesteri vívóval, a gyengefizikumú Feleky Géza kardpárbajt vívott és ez a bátorsága olyan tiszteletet vívott ki a fajvédőpárt akkori vezérénél, hogy nemcsak forma szerint békültek ki a párbaj után, hanem egész életükön át barátsággal becsülték meg egymást.

Volt idő, hogy szinte mindennap a vádlottak padján ült és hosszú börtönbüntetésekre is ítélték, amelyeknek legnagyobb részét ki is töltötte, de ez sem tudta elrettenteni purifikátori működésétől. Feleky Géza bevonult a Markó uccába, de akkorra már büszke elégtétellel állapíthatta meg, hogy munkájának megvolt a gyümölcse, mert az egész légkör megváltozotet és ebben Feleky Géza merész cikkeinek is elvitathatatlan szerepük volt.

Purjesz Lajos halála után Feleky Géza felelős szerkesztőből a Világ főszerkesztőjévé lépett elő. Nagy tudása, igazán európai műveltsége, kitűnő tolla, egészen egyéni veretű mondatai kivételes helyet biztosítottak neki a magyar ujságírásban akkor is, amikor a Világnak a franküguy idején történt betiltása után a Világ utódának, a *Magyar Hírlapnak* főmunkatársa lett.

Betegségének külső jelei ekkor már erősen szembeszökőkké váltak. A kisértetiesen sovány ember rohamosan hízni kezdett és egyre sűrűbben kellett szanatóriumi betegszobák csendjében gyógyulást keresnie. A 20-as évek izgalmas légkörében lefolytatott önfeláldozó harcok nem múlhattak el nyomtalanul felette és Feleky Géza szívét még akkor találta el a láthatatlan golyó, amely most pontot tett egy kiváló ujságírói karrier után.

Élete és munkássága

Feleky Géza, az utóbbi két évtized egyik legjelentősebb publicistája 1890-ben született. Édesapja, magyarfeleki dr. Feleky Hugó egyetemi magántanár, a hírneves budapesti urológus, a berlini és a párizsi egyetemen neveltette fiát, aki a doktori fok elérése után hosszabb időt töltött Londonban is. Mikor hazatért Magyarországra, széleskörű szociológiai és művészettörténeti tanulmányaival felvértezve, minden érdeklődésével a kritika s a publicisztika felé fordult. Kritikusi s publicisztikai pályafutása 1909-től számítódik, amikor Kiss József rábízta a tizenkilencéves Felekyre *A Hét* képzőművészeti rovatának vezetését s Osváth Ernő kiadta Feleky első tanulmányait a *Nyugat*-ban, melyet később hosszú évek során át mint főmunkatárs jegyzett. 1912-től 1916-ig a városháza közművelődési ügyosztályán dolgozott s a fővárosi szolgálatot nemsokára levéltárosi címmel hagyta el, majd a világkereskedelmi főiskolán vállalt történelmi katedrát. Az első napilap, melynek Feleky Géza belső munkatársa lett, a *Pesti Napló* volt, melynek 1917-ben vezércikkirója és külpolitikai szerkesztője volt. Itt, a *Pesti Napló* hasábjain mutatkozott be Feleky Géza az egész ország olvasóközönségének bátorhangú vezércikkeivel és egyéni stílusú külpolitikai fejtegetéseivel. 1919-ben a *Világ*-hoz lépett át, melynek felelős szerkesztője, majd 1925-ig főszerkesztője lett s melynek hasábjain a publicista Feleky Géza teljesen kiérlelődött. Ugyanekkor lett fővárosi bizottsági tag is, valamint a Magyar Ujságírók Egyesületének alelnöke. Mióta a *Világ*-ot betiltották, Feleky Géza egészen haláláig főmunkatársa volt a *Magyar Hirlap*-nak, melynek »Vasárnap« című mellékletét is szerkesztette.

Mint a *Világ* főszerkesztője s a *Magyar Hirlap* főmunkatársa nemcsak mindig eleven és egyéni publicisztikai munkásságát folytatta, de irodalomtörténeti érdemeket is szerzett azzal, hogy sok mással együtt, például Móra Ferencet is ő ösztönözte munkára. Feleky Géza első önálló könyve a »*Képek, könyvek, évek*« című tanulmánykötet volt, melyet a Nyugat 1912-ben adott ki, ezt követte Feleky *Munkácsy-monográfiája*, mely annakidején elindította a Munkácsy-revízióra vonatkozó képzőművészeti mozgalmat; s volt egy könyve, mely magyarul meg sem jelent, a Bécsben, 1933-ban kiadott »*Kaiser und König*« című könyv, mely a világháború előzményeit világította meg s amely angol kiadásban is feltűnést keltett.

Betegsége és halála

Hat héttel ezelőtt szállították *Feleky* Gézát a Park-szanatóriumba tüdő- és mellhártyagyulladással. A röntgenfelvétel szerint Feleky tüdejében *tályog* volt. *Winternitz* Arnold egyetemi tanár operatív beavatkozása nem menthette meg a beteget. A szövettani vizsgálat később kimutatta Feleky tüdejében a *rákot*. Az orvosok tudták, hogy Feleky Géza menthetetlen. Az orvosok szerepe ekkor már csak arra szorítkozott, hogy digitálisszal, kámforral és koffeininjekciókkal erősítsék a nagybeteg szívét.

A mult hét végén váratlanul javult Feleky Géza állapota, majd ismét rosszabbodás állt be, Feleky sokat volt eszméletlen. Szombaton tízórai eszméletlenség után magához tért, haza akart menni, mint mondotta, cikket írni. Aztán újra elvesztette eszméletét. A rákövetkező napokon, ha magánál volt, naponként kétszer-háromszor fel akart kelni betegágyából: neki dolgoznia kell.

Kedd délben az orvosok már sejtették, hogy a vég közeledik. Feleky ekkor már teljesen eszméletlenül feküdt. Hiába alkalmazták az orvosok az injekciókat, a szív működése egyre halkabb lett, míg végre *este féltíz óra előtt néhány perccel Feleky Géza meghalt.*

Feleky halálának híre az esti órákban terjedt el a fővárosban és mindenhol mély részvétet keltett. Temetéséről döntés még nem történt, valószínűleg csütörtök délután kísérik utolsó útjára. Feleky temetéséről egyébként az Ujságírók Szanatórium Egyesülete gondoskodik.

A M. N. B. 500. sz. eng.

Az Est-IBUSz karácsonyi különvonata

BLED-be

1936. XII. 23.—1937. I. 3.

Részvételi díj P **152.—**

Jelentkezési határidő december 15

Felvilágosítás és jelentkezés:

Az Est Utazási és Menetjegyirodájában

VII., Erzsébet körút 18—20

IBUSz MAV. Hiv. Menetjegyiroda

V., Vigadó tér 2 és az összes fiókirodáiban

Feleky György

nagygalambfalvi

1914. Ifjú Művészek Egyesülete

kiáll. Nemzeti halom

Patakpart, olaff. 150.–

Wagybányai részlet, olaff. 200.–

Délutáni napsütés, olaff. 200.–

Fürész utca, olaff. 150.–

Vágyak, olaff. üvegablak terv 1000.–

Toscanai művészeti iskola III. 154

Feleky György
festő tiszted

A 46-ik gyalogezred
átkelése a Piavén

Nyukosz 1921.

izottság tekintetes
nek,

B u d a p e s t.
VI.Aréna ut 41. sz.

igazgatóság a tekintetes Bizottságot,
rony 1933.VII.1-XII.31-ig terjedő idő
60 %-a fejében Hatszáztizenhét /617/
ztár utján egyidejüleg kiutalt.Kéri az
ől kiállitandó hivatalos,bélyegtelen
óság mellé rendelt számvevőségnek meg-

r hó 17.

ministeri tanácsos,
m.kir.erdőigazgató.

Feleky Grözy

festö Mücsarnok

1931. tav. tarl. 454.

Vihar, of

LO 90. SZÁM
I E.
IRODA. KÖZVETIT
ÉS BIRTOKVÉTELT.
. BEJEGYZETT CÉG
REALITÄTEN - KANZLEI. VERMITTELT
KÄUFE UND VERKÄUFE. HÄUSER. GÜTER
GUTSPACHTUNGEN. PROTOKOLL. FIRMA
TRA
CA 8 ČISLO
CCA 8. SZÁM

Szedte: Lombár László

FELEKY GYÖRGY
48a Utcarészlet 600.—

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1931 ágr

1931 őtri

Arató
Tavasz) of

cigány lány, pasztó

766. 408

1905.

menyezete.

királynak
encz József és Erzsébet királyné-
egorikus alakoktól tartott medail-
nek szent István koronájával,
ódolatát, jobbról Mars vonul hábo-
sai szemlélhetők. A másik oldalon
et, a Szobrászat és Építészet cso-

mér. 86:124.5 cm.
7-iki 20578 sz. leirattal K-án.

Teleky György

fest.

l.

E. G. I. 309 l.

Feleky György

festő

Tornelli - Szigetry:

Kiss Kejed. MVM.

1927

318 l.

Saját képe.

363. ~~Messerschmidt Ferencz.~~

Vállig, jobbra fordul, tan és arcze
szakálla leberetvált.

Márványdombormü, kerek meda
A régiségtárból.
Átvétetett 303/88 B) 25 sz.

KÖNNYEN ELHIHETŐ

— *Igérem, ez sem fog többet velem megtörténni!*

A BOLDOG APA

— Kedves madám, talán már megn
hatná: hasonlít rám a kicsike?

vitéz Feleky György festménye: Kiutasított magyarok

Feleky György, vitéz

Feleky György mütermében.

Feleky György: Hajón.

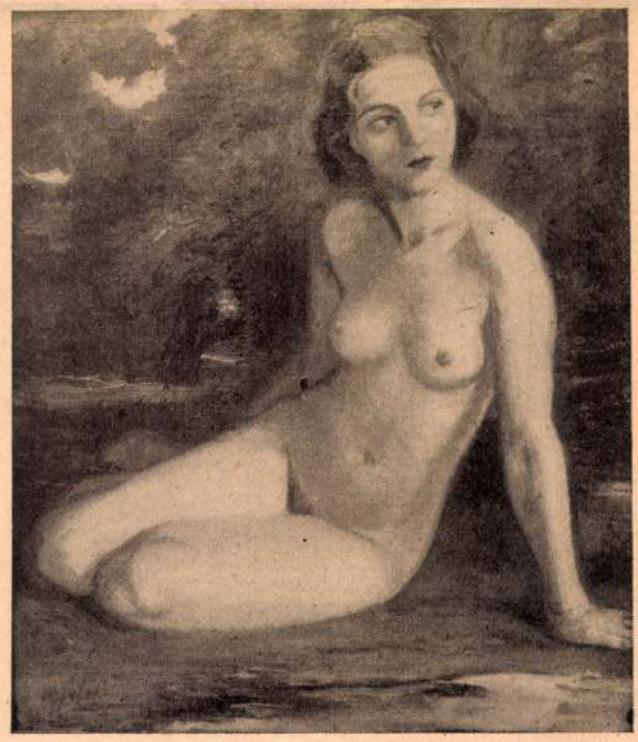

Feleky György: Leányakt.

Harapfelé c. Éze
u. o. 149. l.
522 Leppel

Rátstr 148. l.

Fényes Adolf: Golgota.

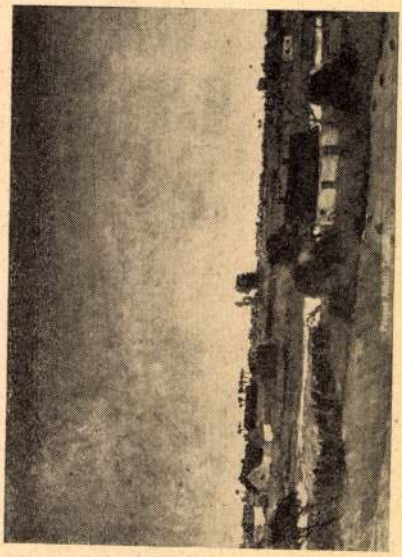

Fényes Adolf: Tanyák.

Farkas István: A villamosban.

Feleky György, nagyga-
lambfalvi.

vül. Budapesten
1893 jan. 21. Rk.
6 gimn.
1912/13. I. első osztály beli mű-
vésznův: Ferencz K, Bosznay J.
1912/13. II. első osz.
n. o.
1913/14. I. más odosztály b. n. o.
1913/14. II. " " "

Rajtvesztőnek tétsovan II. 71.

Érkezett 1904. március 22.

215/1904. sz. (Budapest, 1904. március 15-én 23625. sz.a.)

Kultuszminiszterium tárgyalás végett leküldi a szászdányai E. W. K. E. ifjúsági egyesület, Daloskör és könyvtár alapszabályaira vonatkozó belügyminiszteri ügyiratokat (I. Átirat a tanácshoz, II. Felterjesztés, 1904. IV. 26.)

Feleky György

1912/13 – 1913/14

Ferképzőmfoiskávk
1932-33 81.2

Feleky György

Rát Str
522. C.

Feleky György *(nagygalambfalvi)*, festőművész. Született Budapesten, 1893-ban. Középiskoláit mint a Ferenc József nevelőintézet növendéke a budapesti II. kerületi kir. katolikus gimnáziumban végezte. Ezután az Orsz. m. kir. Képzőművészeti Főiskolát mint Ferenczy Károly és Zemplényi növendéke végezte. 1912—14-ben állami ösztöndíjjal Nagybányán dolgozott. A világháboruban résztvett és a komáromi 15. tábori ágyusezred kötelékében az orosz hadszintéren teljesitett szolgálatot, ahol meg is sebesült. Tartalékos főhadnagyi rangban szerelt le. Vitéz magatartásának elismeréséül több kitüntetésben részesült. Mint hadifestő értékes sikereket ért el; nagy feltünést keltettek: „Átkelés a Piavén" és a „A Faiti-Hrb-csata" cimü képeivel, melyet a 9. honvédgyalogezred részére festett meg. Tanulmányutjai során többek között Rómában és Münchenben is járt. Nagyobb alkotásai: „Aratás", „Kovácsmühely", „Tavasz" és az „Önarckép" c. festménye, amely a szegedi városi muzeum tulajdonában van. A Mücsarnok és a Nemzeti Szalon állandó kiállitója. Az impresszionisztikus naturalizmus hive. — syntethikus alapon. Legujabb müvei közül a Mücsarnok 1931. évi tavaszi tárlatán kiállitott „Vihar" és gróf Zichy János v. b. t. t. portréja tünt fel. A Képzőművészeti Társulat tagja.

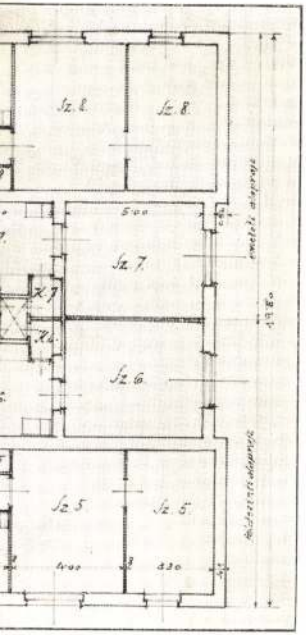

RAJZA

RAINER KÁROLY

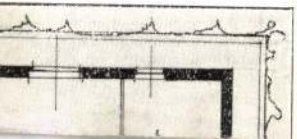

Feleky György

Fővképt

Tájkép (of Búcsúsok)

	Kávéházi italok — Kaffeehaus Getränke			
	Étkek — Speisen			
	Italok, kenyér — Getränke, Brod			
	Bejelentőlap		24	
	Szolgálat — Service		90	
		9	78	

Megbízások a szolgálati díjban nem foglaltatnak.
Commissions sind im Service nicht inbegriffen.

Árpád nyomda, Szeged 2686.

Feleky György

nagygalambfalvi

festő

életrajza

Rát Str - Gau

Műcs. kiáll, 1931 tól
Pipics 112. l.

Római lovasság V. 253.

Feleky György, nagy galambfalvi

Árverési Csarnok aukció kat.

38. 7. 1927 máj. ✓ 0

39–41. nem szepel.

723 Klein, Adam

Borjat szoptató tehén. Rk.

K. 2.50.

150 x 178 mm

Feleky György, festő, st.
1893. jan. 21. Bpesten. 1912–
14. Ferentzy Károlymál és
Bosznay Istvánnal a ~~[illegible]~~ kép-
zőművészeti főiskolában ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ és nagybányán tanult
Tanulmányuton volt Romá-
bán és Münchenben. ~~[illegible]~~
[Önarcképe a szegedi mú-
zeumban ~~[illegible]~~ van.
Kiállítás olyan nem szerepelt
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
Kovácsmihely, gr Zichy
János arcképe.
[A Főnarcsi képtárba ke-
rültek Tájkép és Bucsa-
sok c. olajfestményei

Feleky György

festő

lásd

Ráth Ltr.

522. l.

Feleky György

N. U. 931. IV. 26

A Műcsarnok Tavaszi Tárlata

A Képzőművészeti Társulat ezidei tavaszi tárlatán azt a feladatot rótta a vezetőségére, hogy a mostoha anyagi viszonyok között vergődő művészetet, a dekorativ felvonulás mellett belekapcsolja a *Nemzetközi Vásár* pezsgő elevenségébe. A zsüri kétségtelenül nehéz helyzet előtt állott, amikor az abszolut művészi és a reális gazdasági szempontokat közös nevezőre kellett hoznia, de meg kell állapitani, hogy a feladatnak becsülettel megfelelt. A tárlaton talán nincsenek kiugró alkotások, de az általános szinvonal hiven és szépen képviseli a naturalizmus klasszikus hagyományait, de amellett teret enged azoknak az irányoknak is, amelyek a naturalizmus ortodoxiáit nem tekintik Kánonnak, hanem az impresszionizmus világosabb és dekorativebb palettájával ábrázolják a természetet. A társaság két külön termet bocsátott rendelkezésére fiataljainak, akik között néhány nagyon komoly és vitális tehetség hivja fel magára a figyelmet.

A X. teremben, amely a kiállitás kellemes meglepetése, erősen feltünik *Feleky* György. A fiatal művész tájképein egy nagyratörő művész tehetsége szólal meg. Erős komponáló tehetsége nem szolgai módon másolja, hanem művészi jelentősége szerint „rendezi" a tájat. Széles, merész, nyilt ecsetkezelésével szinte plasztikai hatásokat hoz ki, a *Vihar* cimü képen megrázó erővel érezteti az ólomsulyu, fojtogató atmoszférát, hogy annál drámaibb erővel csendüljön krescsendóba a nehéz barnák és szürkék foglalatában egy-egy mély tüzü vörös szin. *Feleky* György tehetsége már a legutóbbi tárlaton is feltünt, ujabb bemutatkozása csak megerősiti azt a jóslatunkat, hogy önálló gyüjteményes kiállitása a művészet gazdagodása volna. Nagyon jók még ebben a teremben: *Hollósné Mattioni* Eszter coloritban és előadásban is kitünő „*Üvegháza*", *Boroviczényi Fáy* Vilma remek arcképe és a népviselet szinpompáját felragyogtató szép képei, a nagytehetségü *Jeges* Ernő és *Heintz* Henrik, dukai *Takács* Jenő, *Heller* András, *Banáti Schwerák* József, *Bánovszky* Miklós, *Onody* Béla, *Sárközy* Elemér, *Henczné Deák* Adrienne, *Bay* Lajos, *Czene* János és *Vujovich* Irma dolgai.

A fiatalok sikerének megállapitása után most már tartsunk sorrendet: ezuttal legszebb értékei a kiállitásnak *Karlovszky* Bertalan és *Kukán* Géza remek portréi, *Szüle* Péter nemes tónusu *Öreg ujságárusa*, *Benkhard* Ágoston ragyogó, friss tájképei, *Bosznay* István néhány lirai gyengédséggel megcsinált tája, *Burghardt* Rezső, *Zombory* Lajos, *Poll* Hugó, *Nadler* Róbert, *Udvary* Géza, *Mihalovits* Miklós, *Czencz* János, *maróthi Major* Jenő, *Mérő* István és *Komáromi Kacz* Endre képei.

Meg kell emliteni *Müller* Ágotha karakterisztikus portréit, *Pataky* Sára elegáns *Fekete ruhás nőjét*, *Szlányi* Lajos szép téli tájképét, *Nyilassy* Sándor esős *Erdő szélén* cimü tájképét, *Merész* Gyula, Gyügyei *Nagy* Zsiga, *Aldor* János László, *Nagy* Vilmos, *Kövesdy* Géza, *Juszkó* Béla, *Horváth* Béla, *Viski* János, *Kárpáthy* Jenő, *Gulyás* Sándor, *Udvary* Pál, *Szánthó* Mária, *Wagner* Géza, *Wellmann* Róbert, *Komáromi Katz* Endréné, *Háry* Gyula, *Tury* Gyula, *Dolányi* B. Ida, *Boros* Károly, csallóközi *Farkas* Lőrinc, *Prohászka* József, *Hadzsy* Olga, *Mendlik* Lajos szép dolgait, továbbá *Csóka* István pasztelljét, *Bdranszky* E. László, *Bundschuch* Ottó, *Gallé* Tibor és *Tichy* Kálmán akvarelljeit és *Lühnsdorf* Károly jó graflkáit.

A szobrászanyagban *Siklódy* Lőrinc, *Petry* Lajos, *Berán* Lajos és *Lux* Elek mellett feltünik *Esseő* Erzsébet néhány tehetséges dolga, *Hanzély* Géza feltünően jó portré kompozciója és *Szőcy* Szilárd plakettjei.

•

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat az 1930—31-es művészi évad negyedik és zárótárlatát szombaton délelőtt mutatták be a nagyszámu előkelő meghivott közönségnek. A székesfőváros és *Sipőcz* Jenő polgármester képviseletében *Liber* Endre alpolgármester és *Pecher* Béla tanácsjegyző jelent meg, akiket *Lukács* György v. b. t. t. fogadott. *Kertész* K. Róbert h.-államtitkár a kultuszminiszter képviselője és *Preszly* Elemér főispán, Pestvármegye képviselője is megjelentek a tárlaton. Ott voltak *Ripka* Ferenc főpolgármester, *Andrássy* Géza gróf, *Izsépy* Aladár városparancsnok, *Megay* Ernő vegyesdandárparancsnok, *Sárkány* Jenő altábornagy, *Tinódy-Vargha* Sándor tábornok, *Nemes* Antal püspök, *Hodossy* Sándor és felesége, *Kende* Katica bárónő, *Hodossy* Gedeon országgyülési képviselő, a Képzőművészeti Társulat igazgatója, *Nékám* Lajos és *Hültl* Dezső rektorok, *Cholnoky* Jenő, *Staub* Elemérné és még sokan mások.

A Képzőművészeti Társulat tavaszi tárlatát azért rendezte most, hogy a Nemzetközi Vásár látogatóinak alkalmat adjon a magyar képzőművészet legujabb termelésének megszemlélésére. A vásár látogatói 50%-os jegykedvezményben részesülnek. A kiállitás vasárnap délelőtt féltizkor nyilik meg a közönség számára és délután öt óráig marad nyitva. A tárlat május 25-ig mindennap reggel fél 10 órától délután öt óráig megtekinthető. A társulat képes tárgymutatót szerkesztett, melynek első illusztrációja *Bethlen* István gróf miniszterelnöknek jól sikerült arcképe, mely *Lühnsdorf* Károly müve.

on Jan Kiepura
(Bérletszünet fél
c vezényletével F
mbaton Siegfried
3-án délután hár
akkal: A mosoly
ndégfellépésével
8). Hétfőn, máju
fél 8), kedden,
r Traviata. Elős
red szerepében (
— **A japán mü**
tése. A tokiói
mia által szerv
művészeti
unkálatai már
alonban. *Jashir*

A S

A szé
Fel
Pre

A *Vigszinház* jövő hetének
rd Shaw világhírű vigjátéka,

A szénásszekér

ombati bemutatója lesz. A szenzációs ujdon-
got jövő vasárnap és hétfőn megismétlik.
A premierig a szinház nagy operettsikere, a

Jim és Jill

minál, melyet szerdát kivéve, minden nap
nak és amely csütörtökön érkezik meg a
szonötödik előadás jubileumához. Az uj

váltakozik majd vele a szinház müsorán.

Szerdán és most vasárnap délután (mérsékelt helyárak) *Hunyady* Sándor gyönyörű szinjátéka, a

Feketeszáru cseresznye

folytatja utját a századik előadás jubileuma felé.

Jegyek valamennyi előadásra egész napon át válthatók.

A falusi kislány Pesten sikere

Hevesi Sándor uj énekes vigjátékát. *A falusi lány Pesten*-t a Király-szinházban a pre-
er közönsége nagy tetszéssel fogadta és tet-
sének nyiltszini tapsokban, a zeneszámok-
k többszöri megismétlésével, adott kifeje-
t. A 9 képből álló mulatságos darab minden
e szinre kerül azokkal a kiváló szereplők-
, akik egytől-egyig kabinetalakitást nyuj-
tak. Elsősorban Honthy Hanna, aki pályájá-
k egyik legnagyobb sikerét aratta, továbbá Vaály Ilona, Berky Lilá, Sittkey Irén, Kertész Dezső, Tolnay Andor, Latabár Árpád, Vágó Arthur, Pártos Gusztáv és Gonda László, akik mind kivették részüket a közönség nagy tetszésének nyilvánitásából. Jövő vasárnap délután mérsékelt helyárakkal *A ballerina* kerül szinre Honthy Hannával a cimszerepben. Ezen az előadáson jelen lesz Szirmai Albert, az Amerikából hazatérő zeneszerző, aki a közzenéket dirigálni fogja.

FILMSZINHÁZAK

— **Magyar film készül a Hunnia-gyárban.** *Hunnia-filmgyárban* a közeljövőben kezdődk meg *Bónyi* Adorján érdekes történetének nfelvételei. A nagytehetségü iró munkáját nre *Lőrincz* Miklós dolgozta át, mig a net *Lázár* Lajos dr. rendezi. Operatőr terszetesen *Eiben* István, a legjobb magyar eratőr. Szereposztás még nem történt véglesen. A film zenei betanitását végzi és mukáját komponálta *Anaval* László, aki kép-

BODOGRAF FILMSZINHÁZ. (József-körut 63. Telefon: József 384—75.) *A KIS KÁVÉHÁZ.* (Vigjáték). — *KOLDUSDIÁK.* (Filmjáték). — *AZ ÁRULÓ KÉRDŐJEL* (Dráma). — Előadások kezdete fél 5, egynegyed 8 és 10 órakor.

CAPITOL FILMPALOTA. (Baross-tér. Keleti-pályaudvar mellett. Telefon: József 343—37.) *BOSPORUSI ÉJSZAKÁK.* (Filmregény). — *Tinta Matyi.* — *Magyar és amerikai Hiradók.* — Előadások kezdete hétköznap 5, egynegyed 8 és fél 10, vasár- és ünnepnap fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor.

CORSO. (Váci-utca 9. Telefon: Aut. 874—02.) *A HALHATATLAN LUMP.* (Filmregény). — *Magyar Hiradók.* — Előadások kezdete mindennap 4, háromnegyed

XVI.

NÉVJEGYZÉKE

azoknak, akiknek külföldi oklevele az 1939/40. tanévben a M. Kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen honosíttatott.

Sorszám	Név	Születési hely	Születési év	Külföldi oklevelét mely műegyetemen vagy főiskolán szerezte	Külföldi oklevelét melyik évben szerezte	A honosítás keltének éve
	1. Mérnökök.					
1	Dióssy Imre	Nyitra	1903	Wien	1931	1939
2	bocsai Sárközy György	Budapest	1913	Wien	1938	1939
3	Braun Egon	Wien	1906	München	1929	1939
	2. Építészmérnökök.					
1	Feleki Zoltán	Szombathely	1896	München	1920	1939
	3. Gépészmérnökök.					
1	Haltenberger Gyula	Kassa	1912	Michigan	1936	1940
2	Rideg László	Znjováralja	1909	Brünn	1932	1939
3	Schultz György	Igló	1911	Prága	1935	1939
4	Szőcs Lóránt	Dicsőszentmárton	1908	Berlin	1931	1939
	4. Bánya- kohó- és erdőmérnökök.					
1	Ruff István	Bezda	1913	Zágráb	1936	1940

József nádor 1939/40
238. l.

Sorszám	Név	Születési		Az oklevél	
		hely	év	keltének éve	száma
74	Tolnai Oszkár	Léva	1900	1939	509
*75	Tóth Endre	Dés	1909	1939	473
76	Tóth Géza	Budapest	1911	1939	455
77	Ujvári Ferenc	Kapuvár	1913	1940	504
*78	Varga István	Budapest	1911	1939	469
79	Vámos Lajos	Budapest	1914	1940	531
80	Váró György	Budapest	1918	1940	520
81	Vech József	Dorog	1913	1939	476
*82	Viasz Gyula	Budapest	1909	1939	472
*83	Walek Károly Rudolf	München	1910	1939	470
84	Závodszky Miklós	Budapest	1911	1940	513
	XIV. Közgazdagátudományi oklevelesek. (Az egyéves közgazdasági tanfolyamot végzettek.)				
1	Bodnár Richárd	Szilágysomlyó	1901	1940	27
2	Elek György Róbert	Budapest	1911	1938	28
3	Szarvas Béla	Budapest	1914	1940	26
4	Turay László	Mohács	1894	1938	25

*-gal megjelöltek a közigazgatási, a többiek a közgazdasági és kereskedelmi osztályon végeztek.

Feleki Zoltán

Feleki Zoltán okl. építész-mérnök, II. Pasaréti-út 60/a.
165-794

Bptávb 1940 szept.
- 1942. jan.

Feleky Zoltán

Egy magyar épitett, Feleky Zoltán is stéleskörü tevékenységet fejt ki Münchenben. Számos villát épitett, ö tervezte az érdekes tennisz-stadiont és most a tudományos akadémia átépitésénél veszik igénybe munkásságát.

Ybl Ervin. München a régi. Budapesti Hirlap. 1929. dec. 21.

WAGNER EDE ÉS IFJ. PÉNZES JÓZSEF
ÉPITŐMESTEREK
SZÉKESFEHÉRVÁR.
SÜRGÖNYCIM: WAGNER-PÉNZES.

Nagytekintetű
Műszerlékek or

A nagy tek
bizottságának be
szerencsénk az öt
ládákra vonatkozó
tisztelettel teljesen be
A kösztendő ládák
1 db 90/90/0.35, 1 db 1.05

Felszy Zoltán, építész M.D.K.

hegvidéki családi ház-, és egy tenisz klub tervét mutatja be a Műcsarnok tavaszi tárlatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1940. LXI. évf.

jun. 20. sz. 3. old.

Felekyné

MDK

"Május 1." gyenge kép.
61.o.

Németh Lajos: A " Magyar Forradalmi Művészet" kiállitásáról.
Müv. Ért. 1958. VII. 1. sz. 54-61.o.

Fénykép

Palli

Képzőművészek Szövetsége

Feletiné Gáspár Anni: A füttyös / I. Magy. Képz. Kiáll. /

Jelz: F. Gáspár Anny 1950

Olajfestmény

Foló: Petrás S.

Neg. van

F.

Felekyné Gaspár Anny

uj munkája hanyatlást jelent

a tav. kiállitáson oly népszerű

„Füttyös kalauzuához" viszonyitva.

Föv. Képtár. - Képzőm. kiáll.: (II.) „A magy. katona a szabadságért." k. N. Vigvári L. - 1957 X. 4. -

6. l.

MDK

Felekiné Gáspár Anni, festő

a Szöv. Számvizsgáló Bizottságának Tagja.

Magy. Képzőmův. és Iparmův. Szöv. Közgyűlésének

M. N. 1952 V. 27. - 5. l. 2. napja

MDK

Felekiné Gáspár Anni, festő.

a kép méreteihöz nem illő elnagyolás jellemzi kompozicióját.

Ernst Anz. - A. M. - Szooj. Barátsz. - M. Sz. T. pályár. Eráll.
SzN. 1952 III. 28. - Végvári L. - 6. l.

Felekiné Gáspár

Anna

festő

Szabad Művészet

1957. 445. l.

Szegi P

A ha katona a trab-ért

130. Mária és a kis Jézus

PONTORMO, JACOPO

131. Cervini kardinális

RAFFAELLO SANTI

132. Urbino hercege
133. Madonnafej
134. Önarckép
135. Madonna csizzel

Negativ

Petrás: 47o Kerényiné

Felchiné

F. Gáspár Anni: MÉMOSz pályázat terve

megírva

Felekiné Gáspár

Anny

festő

Alkotás Mház 1949.

márc.: Kültelek,

Műteremben, paszt.

MÉMOSZ freskóterop

1949 ~~[illegible]~~ (r. [illegible])

(dy ny estes mü)

Felekiné Gáspár Anni

l.

Ugmagyképz.

92. l.

26. t. 52. t.

Kir. Miniszterium Számvevőségétől.

Gyula úrnak
bizottsága elnökének

Budapest.

augusztus hó 14-én 675 sz. a.

szerencsém Fridli Sándor

Felkiné Gáspár Anna

Szabad Művészet

1951. 12. sz. 570. l.

Lapszemle:
M. képzm. kiáll.
Moszkvában

Felekiné Gáspár Anna

Szabad Művészet

1952. 6. n. 259. l.

A M. képző- és Iparm. Szöv. közgyűlése

Számvizsgáló Bizottság
Tagja

Pozsóky Alajos dr.

A művészetek a római császárság
fénykorában.
Nagyvárad, 1892. Szerz. k.
8-r, 4, 188 l. Egész vk.

I. 3, p. e.

1.-P

Felekiné Gáspár A

I. M. képrm kiáll. 1950 aug. (Mnes)

Késülő lódés Máj. 1-re
Hárdisztás a Felszabadulás ünnepére
a fűttyös halanzuó
} of

M. katona a trab-ért 1951 szept-okt (Tav képt)

Az elmélet fenyerével, of

II. M képzi kiáll. 1951. nov-dec (Mnes)

Gros, képmesék, of

Tav. Tárlat 1952 máj-jun (Mnes)

Műterem sarok, of

Arckép kiáll. 1952 aug (Gruszt)

Dávidáné Bíró E, kossuth-dijas
kémia tanár
Gőarckép
} of

Szovj-M. Barátsy. 1952

A moszkvai m. képrm. kiáll-on, o

IV. M. képr kiáll. 1954 jan-febr (M

Család, of

MDK

Felekyné Gáspár Anni

Komlói táj, of.

MNG. Magyar forradalmi müvészet. Mücs. 1957.

lékei. A háborus eseményekkel
llemző tulajdonsága ugyancsak a
korok keveredése.

MDK

Gáspár Annie, Felekiné

l.: Felekiné Gáspár Annie

Nők Lapja, Bp. 1950. augusztus 31. [3.l.]

Felekiné Gáspár Anni

„Hogy a fiatal realistáknak könnyebb legyen"

Felekiné Gáspár Anni festőművész alapítványa

A hír rövid volt: *egy festőnő igen nagy összegű alapítvány hátrahagyásáról végrendelkezett.* Érdekelt e hír főszereplője és elhatározásának indoka.

A csengetésre hófehér hajú, határozott tekintetű asszony nyit ajtót, s jóformán a bemutatkozásra sem engedve időt terel befelé a jéghideg előszobából a fűtött nappaliba. A szoba telisteli festménnyel. Körben a falakon, az ajtó fölött, az ablak mellett, s a földön egymásnak támasztva azok, amelyek már nem fértek el máshol. *Felekiné Gáspár* Anni helyet mutat nekem a fotelban és mesélni kezd.

„Én festettem a Füttyöst", kezdi in medias res, s lesi arcomon a hatást. Bejelentése nem lep meg, készültem, ám ha tekintetem mégis meglepetést tükröz az a körülöttünk levő festményeknek köszönhető. Mert lehet, hogy Felekiné Gáspár Anni neve a híres *Füttyös kalauznő* című képpel forrott össze (azzal a festménnyel, amelyen munkája közben látható egy fiatal kalauznő), a szobában színpompás csendéletek, élettel teli portrék, napsugártól ragyogó tájképek sorjáznak egymás mellett. Fő helyen egy csaknem életnagyságú férfiportré, Feleki Rezső képe. Anni néni férje már nem él; Berlinben operaénekes volt és tanár, akinek díszes aranyoklevelét, amelyet 1973-ban kapott ötvenéves szakmai, pedagógiai tevékenységéért, felesége féltő büszkeséggel őrzi. Társak voltak ők, 1944-től éltek együtt, s Anni néni nemcsak kegyeletből emlékezik Feleki Rezsőre. Azt a vagyont, amit most alapítványba fektetett, együtt gyűjtötték össze.

Gyermekük nincsen, hobbijuk az utazás volt. Gáspár Anni 1951-ben járt először külföldön, művészdelegációval utazhatott Moszkvába. A *Készülődés Május 1-re* (ezért Munkácsy-díjat is kapott) és a *Füttyös kalauznő* sikere segítették be az utazócsoportba. A *Füttyös*, amiért harminc évvel később oly sok támadás érte. Valójában nem érti, hogy miért az *ő személye* volt a célpont. Őt mindig a valóság hűséges ábrázolása vezette, s akkoriban szívesen fogadták a munkás témájú képeket.

Szívesen és ügyesen festett portrét, sok arcképet készített megrendelésre és a saját kedvtelésére. Tájképeit, csendéleteit is mindig a valóság után festette, modelljének vonásaihoz, legyen az egy cserép virág vagy egy városrészlet, hűséggel ragaszkodott. Turistaútjainak élményeit mappákba zárt akvarellek őrzik. Ceruzás előrajzra nem volt szüksége soha, ecsetjét biztos szakmai tudás vezeti a vásznon. Az Iparrajziskolát anyagi okok miatt elhagyó Gáspár Anni nem folytathatta a szakmát, de tisztviselői, hivatali órái után több szabadiskolában tökéletesítette technikáját; mestere volt Benkhardt Ágost és Bernáth Aurél is.

Alapítványát is, amelynek alapját immár leltárba vett vagyontárgyai és a bankban elhelyezett takarékkönyve szolgáltatják, e stílus kiemelkedő képviselőinek jutalmazására tette.

A *Felekiné Gáspár Anni Alapítvány* kezelője a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja. Az alapító akarata szerint a mintegy kétmillió forint kamatai díjként oszthatók ki a nagy országos tárlatokon, s olyan fiatal, *harmincöt év alatti művész* jutalmazható velük, aki bemutatott műveivel *magas színvonalon, elkötelezetten képviseli a realista művészetet.* S hogy vita ne támadjon a kurátorok közt majd a díjra érdemesek kiválasztásakor, Gáspár Anni megfogalmazta azt is, mit tart ő realista műnek. *„A realista mű mindig természetelvű"*, írja, *„a néző átérezheti a természetnek a művészre gyakorolt hatását, legyen az arckép vagy táj, vagy csendélet áhítatos visszaadása"*. Ez az alapítvány, amelyet immár a minisztérium és az alap is elfogadott, nemcsak elégtétel a művésznek a személyét ért gáncsoskodások miatt. Sokkal inkább a segítő szándék irányította akaratát, az, hogy „a fiatal művészeknek megkönnyíthetem az életüket".

Az utóbbi negyven évben Gáspár Anni alapítványa az első, amit művésztársai javára hozott létre festő.

Hajdú Éva

A NAP

Győztes klub

Nem kétséges: én vagyok a világ leglaikusabb szurkolója. Annyit sem értek a labdához, mint egy kezdő mosómedve. És most úgy örülök az MTK-nak, mintha valaha is érdekelt volna a futball. Persze csak azért örülök az MTK-nak, mert megtörni látszik egy fátumot. Egy, a labdarúgó pályánál sokkal szélesebb ívben ható fátumot. Magyarországon olyan divat lett a legyintés, a kishitűség, hogy azt hiszem, sokan már egyenesen a kudarcra spekulálnak. Ha valami jól megy, zavarba jövünk. Jobb társaságban már-már nem is illik reménykedni.

Lehet, hogy ez a Verebes szerencsét hoz. Valahányszor kópés, bizalmaskodó mosolyával megjelenik a tv-reklámban, elámulok a vakmerszén: mintha ő lenne az egyetlen — talán a valutás Macskákon kívül —, aki a győzelemre spekulál.

A pályára azért én már sosem fogok kijárni. De szívesen lennék tribünjegy nélküli pártoló tagja a klubnak, váltanék egy helyjegyre nem jogosító, szerényebb, mondjuk ötszáz forintos tagkönyvet (még ha egy rollert sem nyerhetnék) — pusztán azért, mert lelkesedem az önbizalommal nekivágókért. Valaki itt végre akar valamit, és talán be is bizonyítja, hogy a magyar ember nemcsak károgni, „miszmacholni", abcúgolni és mérgelődni született.

Fütyülök a futballra, de rajongok mindenért, amitől jobb lehet a közérzetünk. Vagy talán csak végre egy győztes klubhoz szeretnék tartozni?

Lehet. A csuda tudja. Mindenesetre kérem, szóljanak, ha más pályákon is feltűnnek Verebesek. S ha egyszer mégis 0—6-ra kikapunk, akkor se lincseljék meg erkölcsileg. Ne feledjék, az ilyen fickókat sosem tudják örökre megverni az ellenfeleik. Sajnos, csak mi tudjuk őket, mi szoktuk őket örökre kiverni a pályáról.

DIURNUS

MOK

Gáspár Anny, Felekiné

l.: Felekiné Gáspár Anny

Nők Lapja, Bp. 1950. szeptember 21. [20.1.]

MOK

F. Gáspár Anna

l.: Felekiné Gáspár Anna

Nők Lapja, Bp. 1950. szeptember 21. [20.l.]

MDK

Felekyné Gáspár Anny

Végvári: Monumentális pályázatok ...kiáll.
Magyar Nemzet 1949. okt. 19. 5 l.

MDK

Felekiné Gáspár Anna

Sz.S: A MÉMOSZ-freskópályázat kiáll. Népszava, 1949. okt. 18.

Felekiné Gáspár Anna MDK

KÖZÉRT előtt, olf.

Mücsarnok 1958 Magy. Képzőművésznők kiáll.

Felekyné Gáspár Anni

MDK

Május elseje, 1950. olf.

Műcsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Felekyné Gáspár Anni MDK

Komlói táj, olf.

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Felekiné Gáspár Anna MDK

Készülődés Május 1-re, olf.

Házdiszités a Felszabadulás ünnepére, olf.

A füttyös kalauznő, olf.

Mücsarnok 1950. I. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Felekiné Gáspár Anna, festö

Készülödés Május 1-re. Olf.

Házdiszités a Felszabadulás ünnepére. Olf.

A füttyös kalauznö. "

Mücsarnok.-I.M.Képzöm.Kiáll. 1950. Kat. 4.l.

Felekiné Gáspár Anna festőnő, Munkácsy-di
II.

Szab.Nép.1950.193.sz.aug.20. 7.l.

MDK

Felediné Gáspár Anni

"Kalauznő" c.képe az I.Magyar Képzőművészeti Kiállitáson. Repr.

Szabad Nép Képes Melléklete,1950.aug.20.

Felekiné Gáspár Anna MDK

"Házidiszités"
"Készülődés május 1-re"
"Füttyös kalauznő"

Végvári Lajos: I.Magyar Képzőművészeti Kiállitás. Festészet III.
Magyar Nemzet. 1950. VIII.24.

Felekiné Gáspár Anna MDK

Munkácsy-dijas müvész

rajza a Magyar Nemzetnek

/kalapos férfiarckép/ Repr.

Magyar Nemzet 1950. VIII. 27.

Felekiné Gáspár Anna MDK

"Készülődés május elsejére."

Pogány Ö. Gábor: Az Első Magyar Képzőművészeti Kiállitás.I.
Szabad Nép. 1950. VIII. 27. 11.1.

MDK

Felekiné Gáspár Anna

Készülődés május elsejére

Pogány Ö.G: 1. Magy. Képzőművv. kiáll.
Szabad Nép, 1950. aug. 27. 11 1.

Felekiné Gáspár Anna, Munkácsy-díjas művész rajza a Magyar Nemzetnek.

Marhabőrgarnitúra, háromajtós szekrény, szövetgarnitúra, fotelok, kifogástalanok. Kárpitozott bútorok javítása és tisztítása. Kendi kárpitosnál. Semmelweis-utca hét

Használt háló modern hálóra vagy kombináltra alakítva asztalosnál. Landler Jenő-utca 14 (István-út).

Kétszemélyes epedás patent rekamié szövethuzattal 2000. Podmaniczky-utca 67 Kádár

HÁLÓ és KOMB.
SZOBÁK,
GARNITÚRÁK
nagy választékban, jutányos áron
kaphatók
VÁMOSNÁL,
IX., MESTER-U. 13.

Hálók kombinált szobák, rekamiék, konyhabútorok legolcsóbban készítőnél: Landler Jenő-utca 14. (István-út) Asztalosmunkát vállalok.

Kombináltszoba, kétszemélyes rekamiéval, rendkívül olcsón eladó. Rákóczi-út 27/a. I. 4.

Konyhák, színesbútorok részletre is specialistánál. Nagymező-u. 53 (Podmaniczky sarok).

Rekamiék egy-kétszemélyesek, fotelok, székek legolcsóbban Práter-u tizenhat. Kárpitos.

Műbútorok: használtak, újak. Kombináltak: barokkok, simák. Hálók, könyvtárszobák. Bőrgarnitura. Biedermeier ülőgarnitura hármasszekrénnyel. Chippendal garnitura. Király-utca százegy. (Lövölde-térnél) Hadel. 20792

VESZEK
hálót, kombináltat,

eladó. Zsitvay Leó-utca 16. I. 7.

Egy kombinált szekrény első kézből eladó. Ujpest, Lőrinc 60.

EGY JÓ CIM
SZÉKELY és TÁRSA
BÚTOR
Bajcsy-Zs.-út félemelet **43.**

Rekamiék sehol ilyen olcsón gyönyörű kivitelben speciális készítőjénél. Buza asztalosnál, Dessewffy-utca 28

Modern garnitúra kétszemélyes rekamiéval eladó. Kárpitosnál, Piarista-utca nyolc. 15439

Különleges kétszemélyes rekamiék, elsőrendű barokkgarnitúrák olcsón kaphatók. Wesselényi-utca harminchat. 227—192.

Nádazott barokk cseresnye kombináltszoba, különleges dió-kombináltszoba, faragott úriszoba, hálószoba megbízásból eladó. Wesselényi-utca 32. Bútorüzlet.

IPARVÁLLALAT
KERES
kultúrterme részére
150—200 drb. egyforma
SZÉKET.
10 drb.
ASZTALT
és 5 drb.
PADOT.
Telefonajánlatot kérünk
121—663 és 121—664.

Rekamié egy- és kétszemélyes, epedás, olcsón. Wesselényi negyvenkilenc, kárpitos.

Modern kombináltszoba, kétrészes szekrénnyel és háló jutányosan eladó. Hársfa-utca huszonhét, földszint tíz. Ker. hét főtől. 20135

Hálószobabútort csak priváttól vennék. Telefon: 427—516.

Lingel könyvszekrények prima állapotban eladók. Semmelweiss-u. 14. Herceg.

Irodabútorokat, íróasztalokat vennék sürgősen. 183—557.

Kombinált berendezés, hármas szekrény, recamier, kihúzható asztal, újszerű állapotban eladó. Semmelweiss-u. 14. Hercog Bandi.

Neobarokk kétszemélyes gyönyörű garnitúra, sürgősen eladó. Laudon-utca 10. Kárpitos.

VESZEK
hálót, kombináltat, egyes bútordarabokat, egész háztartást magas áron. Hívásra rögtön jövök.
Fekete 341-089

Cseresznye intarziás barokkszoba, kétszemélyes garnitúrával 13 darabból és kétszemélyes recamier megbízásból eladó. Bútortervező iroda. Molnár-utca öt.

Gyönyörű úriszoba garnitúra, 2 fotel, kanapé dohányszín préselt bársony, VI., Nagymező-u. 3. V. 8. hétfőn 10-től eladó.

Egy kétajtós előszoba szekrény eladó. Sütő-u. kettő I. em. négy.

Flamand háromajtós tölgyfaszekrény eladó. Németvölgyi-út 22. I. 4. Vasárnap is.

Recamier, esetleg négy székkel ppriváttól olcsón eladó. Damjanich 26/b. II. udvar. II. 8.

Kétszemélyes világítós rekamié garnitúrák, biedermeier, barokk fotelok, székek olcsón Tóth kárpitosnál. Bródy Sándor-utca negyven-

ágy, megbíz... Kárpit... három.

Diplom... gek r... tatív esodás... berend... könyvs... adó. ...nak ...letszer... adóba. ipari ... rézia szoba

Új k... Somo... Izsák.

Háztar... eladó: bútor. Megtel... nap ... körút

Haszn... lóból ... tort ké... gách-u... Asztal...

Irodab... talokat ... sen! 18...

VE... **MAG**... **bútort**. egé... JELLIN...
T.2...

Két fot... ható as... privátn... adó. M... után 4... ményi-út... ügyelő.

Nagymé... esetleg derobesz... Telefon

Barokk ... zott k... eladó. 31. fél... előtt 1...

Fehér ... porszív... adó. második...

Felekiné G.Annie

Vitaest az I.MKK.tanulságairól a Képzőm.Szöv.-ben

Magyar Nemzet
1950.VI.é.262.sz.
Széch.kvt.

Felekiné Gáspár Anna festő

Szabad művészet. 1950 IV. 12. 465-468

A művészet és az új Rozvonség

Felkiné Gáspár Anni festő

Szabad Művészet. 1950 IV. 8. 294-295

A Munkácsy Mihály-díj első kiosztása

Felekiné Gáspár Anni festő

Szabad Művészet. 1950 IV. 8. 297-302

Rés lexikon

Táblakép „Készülődés Május 1-ére",
Feldmé Gáspár A.

Szabad Művészet. 1950 IV. 8. 294-295

A Munkácsy Mihály-díj elsőkiosztása

Táblakép. „Fütlyös kalauzuó", Felkiné Gaspár A.

Szabad Művészet. 1950 IV. 12. 465-468

A művészet és az új Rózsinszky

Felekyné Gáspár Anni

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1962 JUN 8

MAGYAR NEMZET

A Hazafias Népfront XIV. kerületi bizottsága június hó 10-én délelőtt 10 órakor látogatást rendez Felekyné Gáspár Anni Munkácsy-díjas festőművésznő Szabó József utca 21. szám alatti műtermébe. Minden érdeklődőt szívesen várnak.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

2524 FNYV I.

Feldbinné Gáspár Anni,
Munkácsy-díjas festőművésznő.

MEGHÍVÓ

A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK

MEGHÍVJA ÖNT

FELEKINÉ GÁSPÁR ANNI

MUNKÁCSY-DÍJAS FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITJA:

OLCSAI KISS ZOLTÁN

KOSSUTH-DÍJAS ÉRDEMES MŰVÉSZ

1974. FEBRUÁR 15-ÉN PÉNTEKEN DÉLUTÁN 4 ÓRAKOR

FÉNYES ADOLF TEREM

BUDAPEST VII., RÁKÓCZI ÚT 30.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMondó
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-058, 337-748, 340-796

NÉPSZAVA

Felekiné Gáspár Anni,

1974 FEB 1

Munkácsy-díjas festőművész

(1021)

HORIZONT

Február 15-én, péntek délután 4 órakor nyílik meg Felekiné Gáspár Anni Munkácsy-díjas festőművész kiállítása a Fényes Adolf-teremben (VII., Rákóczi út 30). Megnyitót Olcsai Kiss Zoltán Kossuth-díjas érdemes művész mond.

— **Az Iparművészeti Múzeum** főigazgatósága értesíti a látogatókat, hogy ma, február 14-én és holnap, 15-én a múzeum technikai okok miatt zárva lesz.

sználatos in
ió darabot r
inkön: steril
ket
Dalogh P. L

Felekiné Gáspár Anni
festő

A Fényes Adolf teremben rendezték
Felekiné Gáspár Anni festőművész
kiállítását.

----: Kiállitási naptár.
Művészet, 1974.február - 48.oldal

Felekiné Gáspár Anni festő

a Fényes Adolf Teremben nyílt meg kiállítása. Mértéktartás jellemzi a „vagytétényi kastély" belső múzeumterét kísérő képsorozatát. (említve).
„Csömöri asszony" c. portré (említve)

Losonci Miklós: Fővárosi kiállítások.
Pestmegyei Hírlap, 1974. márc. 2.

Felekiné Gáspár Anni festőművész

A Fényes Adolf Teremben rendezett kiállitását február 15.-én nyitják meg, -közli a lap kulturális eseményekkel foglalkozó rovata.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. febr. 9.
XVIII. évf. 6. sz. 2. lap.

Felekiné, Gáspár Anni

Munkácsy díjas festőművész kiállítása nyílt
február 15-én a Fényes Adolf teremben.

Magyar Hirlap 1974/44/8

Felekiné Gáspár Anni, festő

FELEKINÉ GÁSPÁR ANNI Munkácsy-díjas festőművész munkáiból nyílt meg tárlat tegnap a nyíregyházi Benczúr Gyula Teremben. A kiállítást február 21-ig tekinthetik meg az érdeklődők.

8.

– : Hír

Népszabadság, Bp. 1980 febr. 8.

MDK

Feletkiné Gáspár Ammie

képei szerepelnek az I. magyar képzőművészeti kiállításon. (Készülődés május 1-re c. [redacted] festménye repr.)

-ly-: I. magyar képzőművészeti kiállítás

Nők lapja, Bp. 1950. augusztus 31. [3.l.]

Fénykép. Milgné

Mucsacsok.

Felchyné Sáspár Anni, Fűtbyös. 1950

Jelz: F. Sáspár Anny
1950

Festmény. olaj?

Negatív nincs.

MDK

Felekiné Gáspár Anni

"Készülődés május elsejére" cimű képe az Első Magyar Képzőművészeti Kiállitáson. A Munkacsy-dij II. fokozatát kapta a szabad majusok minden örömét összesüritő képéért.

Pogány Ö.Gábor: Az Első Magyar Képzőművészeti Kiállitás.

Szabad Nép, 1950.szept.2. 6.l.

MDK

Felekiné Gáspár Anni

Bogány G.G: Az Első M. Képzőmüv. Kiáll. Szabad Nép. 1950. szept. 8. 6 l.

MDK

Felekiné Gáspár Anna

Készülődés május 1-re,

A fűztyös

A nagy kiáll. kérdőívei. Világosság, 1950. szept. 12.

MDK

Felekiné Gáspár Anny

két festménye: „Fűttyös", „Készülődés május 1-re" – szerepelt az I. Magyar Képzőművészeti Kiállításon. (repr.: „A fűttyös".)

Berend Ilona: Szoborban, képben.

Nők Lapja, Bp. 1950. szeptember 21. [20.l.]

Felekiné Gáspár Anna

Orosz népmesék, olf.

Műcsarnok 1951.II. Magy. Képzőm. Kiáll.

Felekiné Gáspár Anna

Orosz népmesék, olaj

II. Magyar képzőműv. kiáll. Műcs. 1951. nov.

6 l.

MDK

Felekiné Gáspár Anna, festö

Orosz népmesék. Olf.

Bp.Mücs.- II. Magy. Képzőm.Kiáll. 1951.nov.4.-dec.2.

Kat. 6.1.

Fénykép

Magyar Foto: GK 1025/11 Hegedűsné

Felekiné Gáspár Anna: Crosz népmesék

Olaj

1951. X. 25.

Neg. van

Fekete Gáspár ~~Margit~~. Anni

„A magyar katona a szabadságért" c. képzőművészeti kiállításon művével szerepelt.

Világosság, 1957. Okt. 6.

Felekiné Gáspár Anna,

„A magyar katona a szabadságért"
c. képzőművészeti kiállításon „Az élmület
fegyverével" c. munkájával szerepelt.
(emlitve)

Magyar Nemzet, 1971. Okt. 14.

Felekyné Gáspár Anny.

„A magyar katona a szabadságért" c. képzőművészeti kiállításon képével szerepelt.

Szabad Nép, 1951. Okt. 4.

MDK

Felekiné Gáspár Anna

Az elmélet fegyverei, of.

Magyar katona a szabadságért. Föv. Képt. 1951. szept. 3 l.

Fényképész

Magyar Foto: RB 926/3 Hegedüsné

Felkiné Gáspár Anny: Az élmület jegyében

Festmény

1951. IX. 26.

Neg. van

Felekiné Gáspár Annie.

A moszkvai magyar képzőművészeti kiállításon „Készülődés május elsejére" és „A füttyös kalauznő" c. képei szerepeltek. (emlitve)

Magyar Nemzet, 1951. Máj. 9.

F. Gáspár Annie.
festőművész.

A Szovjetunióban járt képzőművész-küldöttség tagjaként.

Kis Újság, 1951. Jún. 10.

Fellkinè Gáspár Anna.

A moszkvai magyar képzőművészeti kiállításon mûve szerepelt.

Kis Ujfalu, 1957. Ápr. 29-

Tellekiné Gáspár Annie.

A moszkvai magyar képzőművészeti kiállításon műve szerepelt.

Magyar Nemzet, 1971. ápr. 28.

Felekiné Gáspár Annie.

A moszkvai magyar képzőművészeti kiállításon „Kérzülődés május elsejére" c. képe szerepelt, (említve.) valamint „A füttyös kalauznő" c. képe. (említve.)

Szabad Nép, 1951. Máj. 9.

Felekiné Gáspár Annie.

A magyar képzőművészküldöttség tagjaként a Szovjetunióban járt.

Magyar Nemzet, 1951. Jún. 10.

Felleginé Gaál Anna.

Munkácsy-díjas festőművész.

Képzőművészküldöttség tagjaként indult tanulmányútra a Szovjetunióba.

Szabad Nép, 1951. Ápr. 8.

Felekiné Gáspár-Annie festő MZOh.

Munkácsy-díjas Neve megemlítve

„Magyar Képzőművész - küldöttség utazott a Szovjetunióba."

Dunántúli Napló. 1951 VIII évf. ápr. 8.4 l.

Felekiné Gáspár Anni

A Magyar Képzőművészeti Kiállítás alkalmával kiutazott képzőművészeti küldöttséggel hazaérkezett Moszkvából.

Világosság, 1951. Máj. 8.

Felekiné Gáspár Anni..

A Moszkvában megnyílt Magyar Képzőművész Kiállítás alkalmával kiutazott Képzőművészküldöttséggel, hazacérkezett.

Szabad Nép, 1951. Máj. 9.

F. Gaspár Annie,
Munkácsy-díjas festő

A magyar képzőművészek küldöttség tagjaként a Szovjetunióban járt.

Kék Ujság, 1957. június 14.

Fellelné Gáspár Anna.
Munkácsy-díjas festőművész

A Szovjetunióban járt magyar képző-
művészküldöttség tagja volt.

Nepszava, 1957. jún. 13.

Felekiné Gáspár Anni.

A Berlinben tartandó VIT képzőművészeti kiállításra kiviszik „Müngró" c. festmény-nyét. (emlétve.)

Magyar Nemzet, 1951. Jún. 8.

Tellekiné Gáspás Anie.

Munkácsy díjas festőművész.

Képzőművészküldöttség tagjaként tanulmányútra indult a Szovjetunióba

Képzőmővészet, 1951. Ápr. 8.

Fellkiné Gáspár Annie.

Munkácsy-díjas festőművész,

képzőművészküldöttség tagjaként

tanulmányútra indult a Szovjetunióba.

Magyar Nemzet, 1957. okt. 4.

Felekiné Gáspár Anni

„Füttyös" c. Képe a varsói kiállításon szerepel. Berlinbe virzik a VIT-tel kapcsalatos ~~nemt~~ nemzetközi kiállításra (emlétve).

Világosság, 1951, júl. 17

Felleginé Gáspár Anna.

Munkácsy-díjas festőművésznő

képzőművészküldöttség tagjaként
tanulmányútra indult a Szovjetunióba.

Kis Ujság, 1951. Ápr. 4

Felekiné, Gáspár Anni festönö.

Uj Uj Világ. 1951. 23. sz. jun. 7. 7. l.

Felekiné Gáspár Anna festönö.

Szab.Nép.1951.232.sz.okt.4. 6.l.

Felekiné Gáspár Anna festönö.

Szab.Nép.1951.94.sz.ápr.22. 7.l.

Felekiné Gáspár Anna festönö.

Szab.Nép.1951.82.sz.ápr.8. 6.l.

Feleleme Gáspár Anni.

A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének évi közgyűlésén az új tiszteletbeli számvizsgáló bizottság tagjának választottak.

Veszprém, 1952. május 24.

Tellkinè Gáspár Anni

A Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének 1952. évi közgyülésén az új tiztikar számvizsgáló bizottság tagjának választották.

Független Magyarország, 1952. máj. 26,

Telekiné Gáspár Anna.

A Magyar Népköztársaság Képzőművészeti Kiállításán, Bukarestben, szerepelt a „Készülődés május elsejére" c. képe. (említve.)

Romániai Magyar Szó, Bukarest, 1952. máj. 6.

Fellelné Gaál Anni.

Bukarestben, a Magyar Népköztársaság képzőművészeti kiállításán „Kerülő-dél május 1.-re" c. festménye szerepelt. (repro.)

Utunk Kolozsvár, 1952. május 1.

Telekiné Gáspár Anni.

„A Magyar–Szovjet Barátság" az MSZT pályázati kiállításán Kompozíciója szerepel.

Szabad Nép, 1952. März 28.

MDK

Felchné Gáspár Anni, festő.

A moszkvai magyar képzőmův. kiállitáson. Of.

„Magy. Szovj. Barátsi" – 1952. – Képzőm. kiáll. – Kat. 4. l.

MDK

Felekiné Gáspár Anni, festő.

Műtermemarok. Of.

Műcs. - Fav. tárl. - 1952. máj. 10 - jun. 4. - Kat. 8. l.

Felekiné Gáspár Anni MDK

Müteremsarok, olf.

Mücsarnok 1952 Tavaszi Tárlat

~~Gáspárné Telleki Anni~~

Telekiné Gáspár Anni

Az Ernst-Múzeumban rendezett arcképkiállításon önarcképével és Kossuth-díjas pedagógusnő portréjával szerepelt. (említve.)

Magyar Nemzet, 1952. Júl 2.

MDK

Gáspárné Feleki Anni, festő.

Önportré.

Kossuth-díjas pedagogusnő.

Ernst Muz. - Arcképkiáll. - MN. 1952 jul. 2. - 5. l. -

Dutka M.

MDK

Felekiné Gáspár Anni

Dávidáné Biró E. Kossuth-dijas kémiatanár, olf

Önarckép, olf.

Arckép kiáll. Ernst Mus. 1952. aug. 6 l.

MDK

Bálint A. cikke. Nyugat, 1921. jan. 16. 1.sz.

162 l.

Fellelhető G. Anni.

Önarcképével és egy kiváló pedagógusportréjával szerepelt az Ernst-Múzeumban rendezett arcképkiállításon. (említve.)

Kéti Budapest, 1952. Júl. 11.

MDK

Felekiné Gáspár Anna

Dávidáné Biró E. Kossuth-d. kémiatanár, of.

Önarckép, of.

Arckép kiáll. Ernst Muz. 1952. aug.

6 l.

MDK

Felekiné Gáspár Anni

A moszkvai magyar képzőművészeti kiállitáson. Olaj.

"Magyar-Szovjet Barátság" képzőművészeti kiállitás katalogusa. 1952. 4.l.

Felekiné Gáspár A.

"Fiatalok" c. müvével készül a Békekongresszusra,-közli a lap: "Készülődés a Békekongresszusra" cimmel.

Irodalmi Ujság, Bp. 1952. nov. 6.
III. évf. 23. sz. 3. lap.

Felekiné Gáspár Anna festönö.

Szab.Nép.1952.71.sz.márc.25. 2.l.

Felekiné Gáspár Anna festönö.

Szab.Nép.1952.139.sz.jun.14. 5.l.

Fénykép

Magyar Foto: ZÖ 31222/1 Hegedűsné

Felekiné Gáspár Anni: Család

Olaj

Jek. b.o.: „F. Gáspár Anni..."

1953. XII. 22.

Neg. van

Felekiné Gáspár Anni MDK

Család, olf.

Mücsarnok 1953 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

Felekiné Gáspár Anna, festő DDh

„Orosz népmesék" c. festménye.

Repr.

–: Új ifjúságunk képzőművészetünk tükrében

8–9. l

Család és Iskola, Bp. 1953. március IV/1

MDK

Felekiné Gáspár Anni, festő

Család. Olf.

Műcs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954. jan.-febr. Kat. 7.1.

Felekiné Gáspár Anni, festő MDk

A „Család" c. festménye.

Repr.

– : A IV. Magyar Képzőművészeti Kiállítás anyagából

30. l

Család és Iskola, Bp. 1954. jan.–febr. V/1-2.

MDK

Feleki Gáspár Anni

Füttyös 1950 olaj Belügymin.tul.

Képzőművészetünk tiz éve.Műcsarnok.
Kiallitott művek jegyzéke. 10.1.

Felekiné Gáspár Anni

MDK

Füttyös, 195o. olf.

Műcsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

Felekiné Gáspár A

Kollektív kiáll

1955 febr.

Csók István –
Galériában

(Katalogus nem
volt.)

XIV. ker. képre kiáll
(MSzT) 1955 ápr.

Nyár –
Rendőrnő
Festő és modellje

Kogh
Vilig } csud. of

MDK

Felekyné Gáspár Anni

Május elseje, of.

MNG. Magyar forradalmi müvészet. Mücs.
1957.

MDK

Feletiné

Közért című műre szerepel a tavaszi női tárlaton.

Fedor Ágnes: Tavaszi női tárlat a Műcsarnokban.

Nők Lapja, Bp. 1958. március 13. [20. l.]

Felekiné Gáspár Anni MDK

Mütermi interieur, olf.

Mücsarnok 196o. Képzőművésznők nemzetközi kiáll.

MDK

Felekiné Gáspár Anni

Mütermi interieur, of.

Képzőművésznők Nemzetk. kiáll. 196o. Mücs.

MDK

Bozsó János festő

Bozsó János kiáll. Fényes T.-terem 1960. febr.

Feleki Gáspárné

I. Országos kiállításon szerepelt "Kalauzuó" és "Május 1" c. képek még sok primitív vonást mutattak, de az új öntudatot tükrözték.

A. Tyihomirov: Iszkusszstvo Vengrii IX-XX.
Moszkva 1961. 150. l.

mák.

Felekiné Gáspár Anny

Kostutl díjat kapott a „Fütlyös Kalauzuö"e.
Képéért az 50. években.

(Kritika)

Dévényi Iván. Két könyv a XX Század Magyar Képzőművészetéről.
Jelenkor. 1963. 11. sz

1103. L

Felekiné Gáspár Anni

"Önarckép 1951 szept.

Felekiné Gáspár Anni festő-
művész kiállítása, Fényes A.
terem 1974

felekiné Gáspár Anni

J. R. arcképe, 1953 repr.

felekiné Gáspár Anni festőnnő
vész kiállítása, fényes A. terem
1974

Selekció Gáspár Imre

Önarckép 1951, olaj 100 × 75 cm

Ifj. R. arcképe, 1953, olaj 80 × 60 cm

Selekció Gáspár Imre festőmű-
vész kiállítása, Fényes A. terem
1979

Felekiné Gáspár Anni

Csendélet porcelán szoborral

1955

repr.

Felekiné Gáspár Anni festő-
művész kiállítása, Fényes A.
terem 1974

Felekiné Gáspár Anni

Kastélyniuzeum – Szoba arc-
képekkel, 1957. repr.

Felekiné Gáspár Anni festőmű-
vész kiállítása, Fényes A. terem
1974

Felekiné Gáspár Anni

Kastélymúzeum - Olasz szoba
1957

repr.

Felekiné Gáspár Anni festő-
művész kiállítása Fényes A.
terem 1974

felekiné Gáspár Anni

Komlói táj, 1955, olaj 80×100 cm

Csendélet porcelán szoborral 1955
olaj, 80×60 cm

felekiné Gáspár Anni festőmű-
vész kiállítása, Fényes A. terem
1974

Felekiné Gáspár Anni

Kastélymuzeum bidermeyer reggelizősarok, 1957, olaj, 50+60 cm

Kastélymuzeum-bidermeyer szoba kék kályhával, olaj, 50+60 cm

Felekiné Gáspár Anni kiállítása, Fényes A. terem, 1974

Felekiné Gáspár Anni

Kastélymúzeum - olasz szoba 1957
olaj 50 + 60 cm

Kastélymúzeum - szoba arcképekkel, 1957, olaj 60 + 80 cm

Felekiné Gáspár Anni kiállítása, Fényes A. terem, 1974

Fellkiné Gáspár Anni

Kastélyúnyszenn-holland szoba

olaj, 60+80 cm

Pista bácsi arcképe, 1958

olaj 60*50 cm

Fellkiné Gáspár Anni festőnő-

vész kiállítása, Fényes A. terem

1974

Felekiné Gáspár Anni

Műterem részlet 1959, olaj 60 x 50 cm

Csömöri asszony 1964. olaj 60 x 50 cm

Felekiné Gáspár Anni festőmű-vész kiállítása, Fényes A. terem 1974

Felekiné Gáspár Anni

Magyar csendélet 1969
olaj 50 + 60 cm

Mezei virágok, 1969. olaj
60 + 50 cm

Felekiné Gáspár Anni festőmű-
vész kiállítása, Fényes A. terem
1974

Felekiné Gáspár Anni

Zsennyér lépcsőház olaj 60 x 50 cm

Kék kályhás szobasarok

Zsennyén, olaj 60 x 50 cm

Felekiné Gáspár Anni festőnő

vész kiállítása, Fényes A. terem

1924

Szelekiné Gáspár Anni

Zsenyei ebédlő vörös kályhával, olaj 50×60 cm

Piros, 1972, olaj 80×60 cm

Szelekiné Gáspár Anni festőművész kiállítása Fényes A. terem 1974

Szelekiné Gáspári Anni

Kastélymúzeum - kis lépcsőház

olaj 50×60 cm

Kastélymúzeum - freskós rohe

olaj, 50×60 cm

Szelekiné Gáspári Anni festőművész

kiállítása Fényes A. Terem 1974

Felkiné Gáspár Anni

Kastélymúzeum - menyezetes
magyar lakószoba, olaj 50 + 60 cm

Kastélymúzeum - menyezetes
lakószoba, olaj 50 + 60 cm

Felkiné Gáspár Anni festőművén
kiállítása, Fényes A. terem 1974

Felekiné Gáspár Anni

Kastélymúzeum – hangversenyterem, olaj 60 x 80 cm

Kastélymúzeum – Díszterem
olaj 60 x 80 cm

Felekiné Gáspár Anni festőművész
kiállítása, Fényes A. terem 1974

Felekiné Gáspár Anni f

Kastélymúzeum - biedermeyer szalon, olaj 50 + 60 cm

Kastélymuzeum - kis holland szoba, olaj 50 + 60 cm

Felekiné Gáspár Anni festőnővén kiállítása Fényes A. terem 1974

Felekiné Gáspár Anni f

Kastélymúzeum – német szoba
olaj 50 × 60 cm

Kastélymúzeum – empire háló-
szoba, olaj 50 × 60 cm

Felekiné Gáspár Anni festőművész
kiállítása Fényes A. terem 1974

Felekiné Gáspár Anni

Kastélyminiatum – Díszterem
repr. 1973

Felekiné Gáspár Anni festő-
művén kiállítása. Fenyes A.
terem 1974

Felekiné Gáspár Anni

A Békéscsabai Munkácsy Mihály Teremben Felekiné Gáspár Anni kiállitása junius 7.-től,
Esztergomban Morvay László grafikus kiállitása junius 12.-ig,
Az Iparmüvészeti Muzeumban Kanyák Zsófia emlékkiállitása május 27.-től,
az Ajkai Városi Müvelődési Központban Kass János és Reich Károly kiállitása junius 2o.-ig tart nyitva, mint a kulturális eseményeket ismertető rovatában közli a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. május 28.
XXI. évf. 22. sz. 8. lap.

Feledinné Gáspár Anna

Feledinné Gáspár Anna festőművész kiállítása a június 2-án nyílt meg Békéscsabán a Munkácsy Mihály Terem-ben.

------:Köztéri munkák.

Művészet, 1977. június - 48.oldal.

Felekiné G. Anni, festőművész

A Pest megyei pártbizottság Nagy Jenő u.-i székházának aulájában rendezett tárlaton az MSZMP-alapszervezetébe tartozó festők művei láthatók: a művész a krónikás valóságábrázolás felé hajlik.

Losonci Miklós: A sokrétű festészet tárlata.
Pest Megyei Hírlap, 1979. febr. 6.

Telekiné Gáspár Annie

Kiállítása volt a Fényes
Adolf tevemben
Vidovszky Béla szellemében dol-
gozik.
Dévényi Iván cikke

Vigilia 74/4 278.o.

Felekiné Gáspár Anni, Jestő

A Jémyes Adolf Teremben nyílt meg kiállítása.

— : Hír 8.

Népszabadság, Bp. 1974. febr. 16.

Felekiné Gáspár

Anna

festő

l. Szabad Művészet

1950. 12. 7. 467. 7.

A művészet és az
ig közönség

simo, la cui testata meridionale si affaccia sul Piazzale di Porta

Cinque mesi dopo l'apertura della nuova Via dei Trionfi, il 21 aprile del 1934 era compiuto l'allargamento del Viale Aventino, che ne costituisce il diretto prolungamento verso San Paolo e la Via del Mare, ed è stato portato da 25 a 49 metri, quasi il doppio; le linee tramviarie vi passano in sede propria lungo l'asse longitudinale, fiancheggiate da due larghi viali e da spaziosi marciapiedi, ombreggiati da quattro filari di alberi. Il 28 ottobre di quest'anno, è venuta a sboccare sulla destra del Viale Aventino la nuova magnifica Via del Circo Massimo, che è certo una delle meraviglie della Roma di Mussolini: basti dire che correndo a quota abbastanza elevata lungo le pendici dell'Aventino, vede ai suoi piedi l'area del Circo, liberata dalle indegne casupole che la coprivano, e ridotta a verde

Felekiné Gáspár Anni

festő

Világosság

1950. aug. 22.

Felekiné Gáspár Anni festőművészt a Munkácsy-díj 4000 forintos második fokozatával tüntették ki.

26.738. — K. M. E. Ny.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETE

KÖNYVESBO

BUDAPEST IV, KOSSUTH LA

POSTAFIÓK: 242. TELEFON: 189-540. A
POSTATAK.-PÉNZT. CSEKKSZÁMLÁK

50636 / ..... SZÁM

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos
.....

Müemlék
.....
.....

SZÁMLA

MENNYISÉG	ESETLEGES FELSZÓLALÁSOK 14 NAPON BELÜL ÉS CSA SZÁMLA BEKÜLDÉSE MELLETT VÉTETNEK FIGYELE
1	Trócsányi: Kirándulás a magyar

Felekiné Gáspár
Anna

Szabad Művészet

1957. 288. l.

A tvoyčt unióban
járt (m.) művész küldött tól

A vall.és közokt.m.kir.mi
kelt és a IX.ker.állampén

Hiersemann Karl.
Müemlékek Orsz. Bizottság
ának II.részlete fejében
délyezvén, utasitom az ál
Müemlékek Országos Bizotts
jára elszámolás kötelezett
fent megjelölt alnaplójáb

A hiv. másolat

Felekiné Gáspár Anny

1.

Szabad Művészet

1950. 9. sz. 366, 367.

Az I. M. képe kiáll sikere

Megoették

Építési Minisztérium:

„Készülődés május 1-re"

Államvédelmi Hatóság: „Fűttyös kalauzuk

hogy az három-négy ivenki
ható, hogy a további ivek
kozhatunk a munka elkészi
anyagnak egyszerre történ
kellő betüanyag hiányában

Várjuk e
és vagyunk szolgálatára k

Felkiné Gáspár Anna

festő

élet.

l.

Szabad Művészet

1950. 8-9. 299. l.

(kis lexikon)

Iparrajziskolát végzett (?)

csak felszabadulás

óta fest

Személyi adat

Krassó-Szörén

Krassova, várrom.
Német-Facset, várron
Turnul, „Ovidius torn
Valkó, csúcsíves temp
Zsidóvár, várrom.

Felekiné Gáspár Anna
festő

l Szabad Művészet

1950. 8. n. 286. l. kép
294. l.

~~Pogány G. G.~~ (a munkácsy-dép
első kisztése

~~Az I. M. képe kiin elő[illegible]~~

~~286. l. képpel~~

sz. bizottsága rajztárab
s felvételeket számszerint
abot, valamint Nádler
ltal kénitett 8 (nyolcz) a
etekben (ezekből egy kere
l) 1901 évi február hó 17 e

z ládában volt (erről elismerv
en 8 aquarell 3 ládában
ládákról most adnak elismerv
8.

Dr. Ofolyn
eliadó

Felekiné Gáspár Anna

festő

Mil 1902

Szabad Művészet
1957. 198. 1.

A mosszkvai m. képzm.
kiáll. - on bemút.
festm. graf. és szobrok

M. kir. Központi Illetményhivatal, Budapest (I., Vár, Szenthár

1	2		3		
Az alkalmazottnak törzsszáma és neve	Összes járandóság		nyugdíj-járulék		C
1746/b.	P	f	P	f	
Vk. Magyar Nemzeti Múzeum Csekkszámla sz.112753. Műemlékek orsz.bizottsága. Budapest IX.Rákos u.1.					
Vk.2279. Dr.Szentiványi Gyula	755	46	7	49	
Vk.13444 Dr.Lux Kálmán	619	72	6	65	
Vk.1243. Saláth Ferenc	224	23	1	51	

Felkiné Gaspár Anna

Szabad Művészet

1957. 238. l.

M. képzm. kiáll.
Moszkvában

Részvett a külföldi tárlaton

940. április hó 9.-én.

A miniszter rendeletéből:

miniszteri tanácsos.

Bizottsága tek.Elnökségének

B u d a p es t .

Felekiné Gáspár Anna

Szabad Művészet

1957. 244. l.

„Művészet mérét az élet lelkesít"
(trovjet lapszemle)

M. EGYETEMI NYOMDA
ÖNYVESBOLTJA
UNG. UNIVERSITÄTSDRUCKEREI
NIVERSITÉ ROYALE HONGROISE
UNGARIAN UNIVERSITY PRESS

tek Országos Bizottsága

Budapest

Felekiné Gáspár

Anna

l.

Szabad Művészet

1957. 387. l.

A VIT-kiállítás

(Berlin)

... kelt rendeletével arra utasí-
...ott, hogy az ákosi ev. ref. templom"
...állítási munkálataknak a jövő
...űszaki utófelülvizsgálatával egyik
...g.—

...hogy a műszaki írások valamint
...sgálati jegyzőkönyv nélkül az utá-
...m tartható, tiptelettel kérem a Te-
...y azon írásokat alulírt hiratalnak
...piveskedjék, megjegyezvén, hogy azokat
...márazius hó 17-én 276 Á. p. alatt a felül-
...álása végett a nagyméltóságu keresk-
...rnak 23.105/932 éni rendelete folytán
...rhoz felterjesztette.—

...pztus 23.

m. kir. építészeti hiratal:

Maytándorf

[illegible]

Felekiné Gáspár Anna

Szabad Művészet

1957. 426. l.

Laptrenele
(tvojet)

Pénztári

az 1923. évi Január hó

matinéról. —

Jegyek megnevezése.	kiadva.	visszamaradt.	2.
Erkély páholy.	32.	16.—	
Páholy.	95.	57.—	
Számozott hely I. rendű.	111.	101.—	
Számozott hely II. rendű.	110.	75.—	

Felekiné Gáspár Anni, festőművész

Naturalisztikus, leíró jellegű festészetének fő témája az enteriőr, de tájképeket, csendéleteket, portrékat is készít. Első gyűjteményes kiállítását arcképeiből rendezte Aradon, 1946-ban. Azóta a Csók Galériában, a Nagytétényi Kastélymúzeumban, a Fényes Adolf-teremben és Békéscsabán mutatkozott be önálló anyaggal. Most a nyíregyházi Benczur Gyula Teremben látható 41 festménye, febr 7-21.-ig.

Pesti Műsor, 1980. febr. 13.

Felekiné Gáspár Margit

FELEKINÉ GÁSPÁR MARGIT Munkácsy-díjas festőművész alkotásaiból nyílt kiállítás tegnap Nyíregyházán, a Benczúr Gyula teremben. A tárlatot február 21-ig tekinthetik meg az érdeklődők.

Magyar Hirlap 1980/2/8/8

Felekiné Gáspár Anni kiállítása

(Váci utcai képcsarnok)

Szocialista realizmus felé induló képzőművészetünk első jelentkezése idején, az I. Magyar Képzőművészeti Kiállításon tűnt fel *Felekiné Gáspár Anni Füttyös* és *Készülődés május elsejére* című képeivel, amelyek közvetlenségükkel, témáik újszerűségével arattak szép sikert. Gáspár Anni fő törekvése azóta is, hogy képei társadalmi mondanivalókat, mai életünket tükrözzék. Erről tanúskodnak a *Porcellánfestőműhely*, *Üzemi orvosi rendelő*, *Mérnökök tanácskozása az óbudai hajógyárban* című munkái, amelyek azonban többékevésbé nélkülözik a festői felkészültséget. Nehézkesen és keményen birkózik a rajzzal, a színekkel, a távlat érzékeltetésével. Ezeket a hibáit meg kell mondanunk, nem úgy azonban, mint ahogyan a vendégkönyv egyes túlbuzgó beírói tették, rosszindulatúan és kulturálatlanul. Nem hallgathatjuk el azt sem, hogy a hiányosságok ellenére a fejlődés biztató jeleit látjuk nála, főleg a *Nyár* című művén, *Önarcképén* és néhány kisebb csendéletén. A *Nyár*, Ferenczi Károly művészetén érlelt természetszemlélettel, híven fejezi ki az otthonnak és a természetnek bensőséges, családias harmóniáját, alkotója nőies, derűs életlátását. Bízunk benne, hogy Gáspár Anni ezen az úton haladva még jó eredményeket fog elérni. Mindenekelőtt azonban szívós, türelmes és alázatos munkával kell leküzdenie szakmai felkészültségének hiányosságait.

K. G.

filmek számának ugrásszerű növekedése s a készülő filmek műfaji változatossága jelzi.

Befejeződtek Shakespeare—Prokofjev *»Romeo és Julia«* balettjének színes felvételei. A film még ezidén közönségünk elé kerül. Két másik Shakespeare-film felvételei is folyamatban vannak. A leningrádi filmstúdióban a *»Vízkereszt«* filmváltozata készül. *Jutkevics* a *»Othello«*-t viszi filmre. Az »Othello« filmváltozata *nem a színházi előadás egyszerű reprodukálása lesz*, hanem a film sajátos műfaji eszközeivel próbálja kifejezni a dráma mondanivalóját.

Az »Anna a férje nyakán« és a »Svéd gyufa« után az *»Ugriumov«* című Csehov-elbeszélés is filmre kerül, *Druzsnyikovval*, *Bondarcsukkal* és *Celikovszkájával* a főszerepben. *Vera Sztrojeva*, a »Nagy koncert« című film rendezője Muszorgszkij *»Borisz Godunov«*-jának felvételeit fejezte be. A téma a szovjet társadalom erkölcsi életét mutatja be. Az életrajzi filmek sorából kiemelkedik Lomonoszovnak, a nagy orosz tudósnak életéről készülő film. A címszerepet *Livanov* alakítja, akit »A flotta hőse«-ben ismertünk meg, mint Patyomkin herceg kitűnő alakítóját.

Sok kalandos film is készül a szovjet stúdiókban, ilyenek: a *»Befagyott tenger«*, *»Yachtok a tengeren«*, *»A két óceán titka«*, — ez utóbbi fantasztikus film, amely a mélytengerek világát kutató tudósok munkájáról szól. *Jugyin*, a »Bátor emberek« című nagysikerű szovjet kalandosfilm rendezője, cirkuszfilmet forgat, mely a századeleji orosz cirkusz artistáinak változatos, kalandos életét eleveníti meg.

Összesen hatvan új szovjet filmet gyártanak ebben az esztendőben.

J. Leszjuk üdvözlete a magyar kultúrmunkásokhoz

1980.II.8.Televizió 19.30
TV Hiradó

1021

Felekiné, Gáspár Anni Munkácsy-díjas festőművész

- Boldog derü, valami tiszta öröm sugárzik a vásznakról. Felekiné, Gáspár Anni Munkácsy-dijas festőművész képeiből a nyiregyházi Benczur teremben nyilt kiállitás. Az utóbbi két évtizedben készült müveit annak a vidéknek mutatja most be, amelyhez szülei révén őt magát is erős szálak füzik. Képein elhozta a Nyirségnek a verőfényes Dunakanyarfalvainak üzenetét. Megörökitette a mediterrán tájak vibráló pillanatait, és elénk varázsolja az ódon kastélyok hangulatát.

- Csaknem 8 évtizeddel a háta mögött honnan meriti azt a derüt, ami a képeiből árad.

- Én úgy remélem, hogy ez egy születési adottság, tény, hogy a fényt, a szineket azt igyekszem mindig felfokozva megkomponálni a képeimen és átadni annak, akinek majd a birtokába jut ez a kép, hogy örüljön neki, mint ahogy én örülök a látványnak.

- Gondolt-e valaha arra, hogy megváljon az ecsettől.

- Képtelen vagyok erre. Gyerekkoromba végeztem a mai Müvészeti Gimnáziumot, és ott a neves festőktől tovább tanultam, de családot kellett eltartanom, ugyhogy bizony vitak évek amikor nem tudtam dolgozni és a felszabadulás hozta meg részemre azt, hogy csak a festészetnek éljek. Terveim vannak, de a kivitelt azt nem tudom, megpróbálom. Abbanagyni nem hagyom abba, soha nem hagyom abba. Ez a helyzet.

Felekiné Gáspár Anni

Nagy Zoltán: Program és megvalósulás az ötvenes évek művészetében

Művészet, 1982. március

Felekiné Gáspár Anna, festő

L. Ék Sándor

Székely A: Az „ötvenes évek" művészetéhez 23-38

Mozgó Világ, Bp. 1984. márc. X/3

FELEKINÉ GÁSPÁR ANNIE

Új Művészet
2004. május
XV. évf. 5.

2. old.

Felehiné Gáspár Anni, festő M.D.K.

„A fűttgős halacz" c. képét közli:

Láncz Sándor: A szocialista realizmus művészetéből 1949-1956

Művészettörténeti Értesitő, 1965. XIV.évf. 2.sz.

115. old.

Feleriné Gáspár Anni

Műtermi interieur, olaj, 80×87

Képzőművésnők nemzetközi kiállítása, 1960, Bp.

Felekiné Gáspár Anni

1950. VIII. 20. án a "Munkácsy Mihály-díj" II. fokozatát /4000 Ft/ nyerte el

"Készülődés május elsejére." c.

festményéért.

Szabad Nép. 1950. VIII. 20.

FELEKINÉ GÁSPÁR Anni festő M.D.K.

Füttyöskalauznő (fotó)

„Kiszülődés május elsejére" (Munkácsy-díj II)

1952)

Müvért. Pogány O Gábor: Az első magyar képzőmüvészeti kiállitás 119., 122; 124.

Felekiné Gáspár Anni, Munkácsy-díjas festőművész

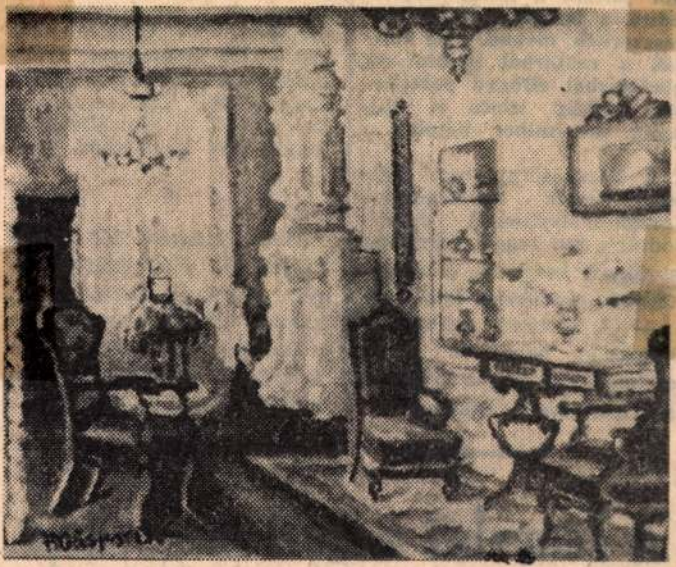

** Felekiné Gáspár Anni Munkácsy-díjas a Szőnyi István-teremben állította ki festményeit*

Déli Hírlap,
1982. máj. 28.

Végvári L.

Szerda, 1949 október 19 — Magyar N

SZÍNHÁZ·ÉS·MŰVESZET

Monumentális pályázatok terveinek kiállítása

Magyar Képzőművészek Szabadszervezete, Andrássy-ut 69

A 3 éves terv útján újjáépült ország egyre több képzőművészeti feladatot ad mestereinknek. Ez év májusában *a MÉMOSZ-székház* előadótermét díszítendő falfestményre és a *Honvédelmi Minisztérium* előtt felállítandó szoborra írtak ki pályázatot.

A két pályázatra 71 festményt és 34 szobrot küldtek be. A rövid határidő ellenére a művek nagy száma jött létre, ami azt bizonyítja, hogy képzőművészeink jelentős hányada megértette azokat az új feladatokat és lehetőségeket, melyeket a Magyar Népköztársaság tár elénk.

A falfestmény-pályázatok megoldása közel sem kielégítő. Azonban a valóság mellőzése volna, ha nem vennők észre azokat a komoly eredményeket, melyek a lassan fejlődő képzőművészet szempontjából igen döntő jelentőségűek. A művek nagy része végre élményszerű. Látszik, hogy festőink valóban tanulmányozták az életet, a munkafolyamatokat. Nem csupán részleteiben jól megfigyelt mozdulatokat találunk, hanem egyes csoportok alakításában valóban levegőt adtak, a valóság teljességét igyekeztek ábrázolni. A megfigyelés, a környezettanulmány szükségességének belátása azt eredményezte, hogy kevesebb az olyan fajta tárgyi hiba, amit az átlag szemlélő elsősorban kifogásolhat: például egy kalapács helytelen tartása, szerszámok elrajzolása. Festőinknél most az a hiba, hogy a részlet-megfigyeléseket, a valóságos munkafolyamatokat erőltetett kompozícióba préselik össze. A helytelen megoldásoknál valószínűleg az is belejátszik, hogy a pályázat tárgyának leírását sokan nem látták elég világosnak. Ez azonban nem mentheti azt az általános körülményt, hogy *a kompozíciók szinte kivétel nélkül sematikusak.* Amit a művészek a valóságból merítenek, azt végesvégig valószerűen kell kezelni, nem eszményítő formulákba szorítani. Az ideológiai felkészületlenség az, amely ezeket a hibákat létrehozta. Azért törődnik meg az, hogy igen sokan a munkásosztály áldozatkészségét, dicsőségét lobogós felvonulásokkal igyekeznek ábrázolni. Holott maga a munka, a teljesítmények nagyszerűsége, a munkához való új viszony, amely ezeket a világraszóló győzelmeket létrehozza ke hogy az ábrázolás tárgya legyen. Igen sokan a 19. század végének dekoratív szellemű festészetéből kiindulva azt hiszik, hogy a monumentális művész nem adhatja a valóságot. Ha e modor nyomán csak eszméket ábrázolunk, hátraszorítván az emberi tartalmat, amely ezt létrehozta, akkor formalizmusba esünk.

A művek egyike sem nyerte el a bírálóbizottság tetszését. *Első díjat nem adtak ki.* A *második díjat* nyert mű közül Breznai József terve a kiállítás legjobb alkotása. Breznai háború jelenetét ábrázolja az építőmunkának. Felfogása nem sikszerű, mint festőink nagy részénél, hanem a táblaképek szélesebb reális lehetőségeit viszi be, magát nem kitéve művét az elaprózódás veszélyének. A helyesen kihangsúlyozott, távlatot adó vonalvezetéssel mégis összefogja kompozícióját. Témái eredetiek, egységesen megjelenítve. Az áttekinthetőség tisztaságát egyes, oktalanul elhelyezett figurák zavarják. A baloldali rész, amely mallhordókat ábrázol, különösen eseményszerű. Kinagyított részletén azonban elrajzolások vannak. A munkásnak ilyen izomkolosszusként való felfogása formalizmus felé vezet. Molnár és Szabó műve szintén a második díj nyertese. A pályázat óriási tömegű embert sorakoztat fel, indokolatlanul összekapcsolva a valóságban össze nem tartozó alakokat és helyzeteket. A fajta plakát és dekoráció elemeit érezzük ilyenfajta megoldásokban. Az alakok rajzolatok az elrajzolás, kisebb mértékű különbségek jelentkeznek. Értéke abban van, hogy a mai az eddigi eredményeket jelképező fontosabb épületekkel zárja illetőleg a jövő perspektí-

Megvételre az alábbiak kerültek: *Gz. Hikády* Erzsébet terve csendéleti részletekben megoldott alkotás. Szeretettel ábrázolja a munkaeszközöket, de emberei passzív, lírai lények és nem újjáépítők. *Czene* Béla izomkolosszussá dagasztja figuráit, fogása szaggatott, a síkszerű és távlati kompozíció között lebeg. *Felekyné Gáspár* Anny terve jól megfigyelt munkafolyamatokban gazdag, derűs színezetű. Azonban rajzhibái, méretkülönbségei művészi kvalitását nagyon lecsökkentik.

A pályadíjat nem nyert művek közül figyelemreméltó: «*Építünk, megvédjük*» jó megoldásait, lendületét, zsúfoltsága gyengíti. A 20. számú terv, üvegablakszerű, tárgyhoz nem illő befejezéssel.

Néhány tévedést is fel kell említenünk: «*Épület*» című, főleg munkavezetőket ábrázol, mintha 1940-et írnánk. «*Dolgozóké a jövő*» csupa szabotáló, lazsáló alak. «*Munkásoké a jövő*» című pályázaton rendkívüli idegesség uralkodik, egymás lába alól ássák ki a földet. Voltak, akik az építészet történetét ábrázolták. Egy igen gyenge alkotás Demosthenést (?) Leonardot és Petőfit állította a kompozíció tengelyeibe.

A szoborpályázaton a díjat nem adták ki. *Palotai* Gyula szürke kompozícióját megvették. *Ungvári* Lajos műve is megvételre került. Kedves, kissé érzelgős alkotás, elmélyedőbb szobrászati megoldás nélkül. Szobrászati élgárdánk nagy részének távolléte erősen éreztette hatását. Az eszményítés és a technikai járatlanság eredményeképp derültséget fakasztó szobrok készültek, amelyek nem érdemlik meg még a kiállítást sem. Remélhető, hogy szobrászaink levonják a kiállítás tanulságait, s a jövőben reális tartalmat reális formában jelenítenek meg.

Végvári Lajos

Nemzet
Mihályfi Ernő.
Parragi György.
kiadó: Hegedüs Gyula.
jcsy-Zsilinszky-út 84. Telefon: 128-340
évre 45 Ft. Postatak csekksz.: 936510
Zsilinszky-út 84. Felelős: Daka István
ek — jellel vannak ellátva

rdetőinket hogy ezentúl
s előfizetési díjakat
n ne küldjenek
936.510 számú csekk-
y postautalvány felhasználása.
ján feltétlen kérjük feltüntetni,
hírdetésre, előfizetésre,
réb célra küldte, mert ezzel
rs ügyintézést.

Magyar Nemzet
kiadóhivatala

Közületeket! Lakást minden méretben Szőkénél, 310—401. Teréz-körút huszonkettő.

Átadók: Budán egyszobás hallos 12.000. Pesten Sándor-térnél egyszobás hallos modern. Háromszobás hallos, központi fűtéses. Lipótvárosban. Négyszobás hallos, központi fűtéses. 126—457. „Duna", Marx-tér négy.

Szabadsághegy legszebb helyén, háromszoba hallos összkomfortos, egyedülálló villalakás, gyümölcsössel elcserélhető, átadó. Tel.: 16-18-12.

Nagylakások megosztásából szabadrendelkezésű, lekötéstől 2—4 hétre bekölthető egy-, kettőszobás komfortos, utcai, udvari és kerti lakások: Nürnberg-, Pozsa-, Személynök-, Déli vasutmál, Lipót-körúton, Orczy-úton üzlethelyiségből alakított egyszobás, konyhás kaphatók Paxnál, Csalogány-utca 26. Telefon: 268—348. 10467

Belvárosban egyszobás

Nagybudapest területén összes közületek részére lakások
ÁTÍRÁSÁT és LEKÖTÉSÉT
október hó 10-étől
kizárólagos joggal csak a
Fővárosi Ingatlanközvetítő Községi Vállalat

Állami Nagyvállalat üzlethelyiséget keres
a Margit-hídtól a Nemzetileg terjedő **főútvonalon,** vagy a Rákóczi-úton. Ajánlatokat a lap kiadóhivatalába kérünk «Pontosan fizető 19» jeligére.

ÁLLÁS VÁLLALK.

Férfi állás

Kárpitos házakhoz mindenkinél legolcsóbban ajánlkozik. Szabó, Lónyay-utca 34.

Gyors, biztos jövedelemhez juthat. Jelentkezés napi elfoglaltsággal fevételik. Révész, Vácutca 46.

Komolyabb nő, hosszú bizonyítvánnyal, főzőmindenesnek elhelyezkedne, környékre is. — Csengery-utca 3. I. 8.

Bejáró mindenest egész napra felveszek. Wekerle Sándor u. 14. I. 6.

Egy megbízható, gyermekszerető főzőmindenes ajánlkozik. VIII. ker., Bacsó Béla-utca 17. fsz. 5. ajtó. Házmester.

Oktatás

Olaszul, franciául, németül tanít, magyarul korrepetál Altschulné, Márvirok-útja 91.

TÁRS, PÉNZ

Társítunk. Kocsmák, söntések elszámolásra is nagy választékban. Lőrinczy, Teréz-körút huszonkettő.

Társulásokat, kisebb-nagyobb tőkékkel közvetítek. Pénzt hasznorészesedésre fedezetkel elhelyezek. Mindennemű üzletek eladás vételét, társulását közvetítem. **Takács,** Prohászka Ottokár-utca nyolc.

Helyiségembe bérlőtársat keresek. Nagy, Kecskeméti-utca 9.

Espressóhoz érvényes iparengedélyt keresek azonnalra. Tel.: 122-058, 8—5-ig.

HÁZASSÁG-LEVELEZÉS

Judit! Egyenlőre az gyere hozzám. Egon.

Kellemes hölgypartnert keresek ideális alapon. „Téli esték 2268" jeligére főkiadóba.

26 éves, vezetőállású tisztviselő, sportember, 17—25-ig tisztamultú, állásban lévő vagy valami tudó élettársat keres. Lehet özvegy. Fényképes választ kérek. „Vidékre 2269" jeligére.

Tisztaelkű, szolid, 42 éves, független csinos asszony ezúton keresi korban hozzáillő 30—35 éves biztos pozíciójú férfit házassági céljából, kinek szép otthona van. Egy gyermek nem akadály. Jelige: «Szeretnék boldog lenni 2828» főkiadóba.

VEGYES HIRD.

Irhatisztítás, festés mestere Keres, Szilágyi-utca egy. Telefon: 336—718.

Sale dell'Ottocento nella Galleria Mussolini.

NEL REGNO DELLE MUSE

bő áradata jellemzi. A lí-
ság olyan fokához jutott el
manovszky, amely az újabb-
i magyar festészetben igen
ta. Értékes eredmény ez,
g kell őriznie akkor is, ha
ikrétabban oldja majd meg
övetkezendő kompozícióit.
manovszky Endre további
lődése elé igen nagy várako-
sokat fűzhetünk. Fónyi Géza
lvasók» c. képe Domanov-
kyhoz hasonlóan a lírai ele-
k felhasználását mutatja. Fó-
inál azonban a színek és te-
k konkrétabbak. Viszont
yanezért hidegebb is Doma-
vszkynál.

Szőnyi István két képet kül-
lt be. Mindkettőben a való-
e színei felé nagy lépést tett.
akok még csak, mint szín-
jelennek meg képén, de
azt, hogy Szőnyi István-
megfogant az érdeklődés
k képzőművészeti proble-
iránt. Szobotka Imre «Út
rmelőszövetkezetig» c. fest-
oye mozgalmas alkotás, tele
megfigyelésekkel, még az elő-
smódot kellene konkrétabbá
tenni sötétebb árnyalatok beik-
tatásával. Szabó Vladimir «1945»
és «Molière a tanyán» c. képei
a népéletkép irányában történő
lépések. Szabó Vladimir a való-
ságot és a fantáziát játékosan
összekeveri s ennek következté-
ben sok jó megfigyelése elvont-
tá válik. Az elbeszélő kedv ki-
apadhatatlan bősége látszik
mindkét képen, ennek érvény-
rejuttatásához az előadásában
kevesebb dekoratív elem is ele-
gendő volna.

A népi életkép nagyszerű ki-
virágzását látjuk Bencze László
«Tszcs Sztálin születésnapjára
készülődik» c. képén. A megfi-
gyelésen alapuló bő elbeszélő-
kedv, a humor és a mozgalmas-
ság jellemzik Bencze új képét,
melynek az a hibája, hogy az
epizódok túltengenek, az elő-
adás még kissé dekoratív. Ben-
cze László nagyot fejlődött,
eleven alkotást hozott létre,
amely nemcsak témájában, ha-
nem hangjában is népünk világát tükrözi. Természetesen vigyázni kell Bencze Lászlónak, hogy ez az új előadásmódja ne váljon modorossá, ne legyen további fejlődésének kerékkötője s ennek következtében ne szakadjon el az élettől.

Végvári Lajos

Első Magyar Képzőművészeti Kiállítá

Festészet V.

Révai miniszter megjegyezte, hogy a kiállításon még felfedezhetők az egyes volt művészeti csoportosulások sajátságai. Ezeknek a sajátságoknak, amennyiben csupán előadásbeli jellegzetességet képviselnek, jelenlétük és továbbfejlesztésük indokolt. Amíg egyfelől pl. Rozs János keményen megfestett, típusaiban kissé naturalista figurái egészséges hangot jelentenek a kiállításon, és hiba volna negatívan megbírálni, ugyanúgy

Aurél nem élte át eléggé a n
tívumot s ráadásul még nem
a legjobban sikerült a n
vázlatból való kivágása. Ünn
pélyes, kissé fagyos, bánat
levegő uralkodik a képen, amin
Bernáth Aurélnak meg kell
szüntetnie képein. Megvan min-
den eszköze ahhoz, hogy derű-
sebb legyen, színei melegek,
megragadó hangulatok kifeje-
zésére alkalmasak, utolérhetet-
len, könnyednek látszó módon,
tisztán, világosan teszi vászon-
ra a festéket — mindezek
olyan festői erények, melyekre

Felekiné Gáspár Anna, Munkácsy-díjas művész rajza a Magyar Nemzetnek.

nem szabad elutasítani azokat az eredményeket sem, melyet a mesterségbeli finomságokra, érzelmi mélységekre, artisztikus előadásra, a csendéletfestő „objektivitására" törekvő művészeink mutatnak. Bár ezek a művészek a minőségre vonatkozó sajátos elképzeléseiken nem változtattak, s ennek következtében a feladatok megoldásában elég konkrétumot még nem hoztak létre, azzal, hogy témáikat a felszabadult nép életéből vették, nagy lépést tettek előre.

Barény Róbert «Majális 1950» c. képe pihenő, majálisozó munkásokat ábrázol. Sok eleven részlet, szerencsés festői megoldás van az egészben, a hangja derűs, a színezés a „Majális" koloritjának emlékét kelti. A természeti környezet, elsősorban a hatalmas füzfák jó hangulatot adnak. Mégis vannak zökkenők a képen. Ilyen pl. a középen rendkívül sematikusan elhelyezett néhány munkásalak. A sötét színekkel megfestett figurák ellenszenves benyomást keltenek. Sokkal szerencsésebb a bal oldalon gyermekével játszó anya, ez az alak valóban kifejezi azt, amit az egész képnek kellene kifejeznie: a boldogságot.

Bernáth Aurél három képe díszíti a kiállítást. „Festőműterem" c. képe az anyagszerű hatásoknak pompás együttese, derült, finom alkotás, erősen intim jelleggel. „Május 1" c. freskótervrész ünnepélyes felvonulást ábrázol. Bernáth

továbbhaladásunk szempontjából szükségünk van. Valami csendéletszerűem akadályozza meg azt, hogy alakjainak a kompozíció és szín adta meghatározáson túl kifejezést adjon, fejei ezért sematikusak, csak az anyag érzékeltetése különbözteti meg embereit a nem élő tárgyaktól. Különösen vonatkozik ez harmadik képére, a „Család"-ra. Az üvegek, réz, vas- és zománctárgyak halmaza csodálatos festői szépségeket kap Bernáth Aurél mesteri ecsetjétől, él, villog, szinte zenei hatásokat kell a szemlélőben, ugyanakkor az alakok fáradtan, szenvtelenül, beállítva ülnek, másféle, szomorkásabb hangulatban mint az üde csendéleti részletek. A hangulat ilymódon kettős s a csendéleti részletek javára dől el.

Domanovszky Endre Tanulmányfeje a mester meglepő fejlődéséről számol be. A kis remekmű nagy lépés a konkrét ábrázolás felé, az átmeneti kor ellenmondásai nélkül. A festői kvalitások, az előadás szépsége lenyűgöző. Nagy vászna, a Dolgozók esti iskolája ugyanezt a konkrétságot nélkülözi. Domanovszky Endre ezen a festményén az esti rajziskolán tanuló fiatalokat ábrázol, tehát egy olyan eredményt örökít meg, mely a dolgozó nép ügyét szolgálja. Ez azonban nem domborodik ki a képen. A nem eléggé konkrét alak- és térábrázolás miatt nem érte el a kívánt hatást. Megkapó, bensőséges hangulatú ez a festmény, az érzé-

Lammermoori Lucia az Állatkerti Színpadon

Operaházunk egyik legnépszerűbb műsordarabja, a «Lammermoori Lucia» került előadásra az Állatkerti Színpadon, az Opera kiváló művészeivel, Svéd Sándor vendégszereplésével. A már jól ismert együttes (Gyurkovics Mária, Liontas Konstantin, Tiszay Magda, Bencze Miklós, Kövecses Béla) a tehetséges és széphangú Mátrai Ferenccel egészült ki. Gyurkovics, Svéd és valamennyi közreműködő — az együttes egészében is — pompás teljesítménnyel hálálta meg a közönség túláradó érdeklődését. Liontas különösképpen kitett magáért, mintha valami olasz vendégtenorista énekelt volna. A jól sikerült, lendületes előadást Kórodi András vezényelte, rendezője Mikó András volt.

szl.

A meleg idő tovább tart

Budapesten szombaton 21 órakor a hőmérséklet 28 fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 760 mm, erősen emelkedő irányzatú.

Várható időjárás vasárnap estig: Mérsékelt déli-délnyugati, helyenként élénk nyugati-északnyugati szél, változó felhőzet, többfelé záporeső, zivatar. A hőmérséklet nyugaton csökken, keleten alig változik.

★

A Balaton hőfoka Siófoknál 25, a Velencei tó Agárdnál 21.5, a Duna Budapesten 22.1 fok.

Halálozás. Özv. Sándor Józsefné szül. Rotter Paula csendesen elhunyt. Temetése aug. 27-én 11 órakor lesz a rákoskeresztúri zsidó temetőben.

Csongor Árpád ny. bankigazgató 59 éves korában Szegeden elhunyt.

Az amerikai képviselőház és szenátus tagjaiból alakult vegyesbizottság úgy döntött, hogy 200 millió dollárral csökkenti a folyó évre előirányzott Marshall-hitelek összegét.

Bevin «lényegesnek és szükségesnek» tartja nyugatnémet csapatok felhasználását — írja a Yorkshire Post.

A Fülöp-szigeti partizánok elfoglalták Ragay városát, 200 kilométernyire Manilától délre.

„A művészek sem nagyon bírják itt már az életet"

írja budapesti barátainak Franciaországból egy híres énekes

Aubrey Pankrey, néger énekes öt hetet töltött Budapesten feleségével és rendkívül megszerette a magyar fővárost. Lengyelországban és Csehszlovákiában is vendégszerepelt és mint a haladó Amerika képviselője, részt vett a wroclavi kongresszuson. Pankrey jelenleg Párizsban tartózkodik, onnan írt érdekes levelet budapesti barátainak.

— A művészek nem nagyon bírják itt már az életet — mondja a levél többek között. — Az Egyesült Államok politikai nyomása ma már gyarmati sorba taszította Franciaországot. Különösen érzi ezt a művészet és az irodalom. Lekötött koncertjeimet nem lehetett megtartani, mert az amerikai beavatkozás azt nem engedélyezte. Képzelhető, hogy ilyen körülmények között semmi kedvem sincs visszatérni az Egyesült Államokba, noha több koncertre kötöttek le. Egyetlen vigaszunk, hogy itt, Franciaországban rendkívül erős a haladó mozgalom és ez nagy reményeket nyujt.

— Minden művész nagy felháborodással fogadta a washingtoni kormány újabb merényletét a művészet szabadsága ellen: megtiltották Paul Robesonnak, hogy elhagyja az országot. Hogy lehet így eljárni egy művész ellen, aki tehetségével és műveltségével mindig a magasabb emberi célokat szolgálta?

Levelében beszámol Pankrey a párizsi zenei életről is. Látott egy Boris Godunov-előadást is, „Közelébe sem jöhetett a felejthetetlen budapesti előadásnak" — írja.

A művész egyébként kilátásba helyezi, hogy ismét meglátogatja Magyarországot.

— Magyarországon és a népi demokráciák országaiban a művészi szabadság nagyszerű levegőjét éreztem — fejezi be levelét.

Magyar Zenei Hét a moszkvai rádióban

Augusztus 28-a és szeptember 3-a között a szovjet-magyar rádióegyezmény keretében Magyar Zenei Hetet rendez a moszkvai rádió.

A Magyar Zenei Hét részletes műsora a következő:

Hétfő, augusztus 28. 19 óra 40 perckor: Megnyitó hangverseny. 1. Mihály A.: Ünnepi nyitány (a Szovjetúnió Állami Zenekara, vezényel Somogyi László). 2. Dávid Gyula: Menetdal (Honvéd Művészegyüttes, vezényel Vásárhelyi Zoltán). 3. Kodály: Karádi nóták (Honvéd Művészegyüttes, vezényel Vásárhelyi Zoltán). 4. Weiner: Magyar szvit (a Szovjetúnió Állami Zenekara, vezényel Somogyi László).

Kedd, augusztus 29-én, 21 órakor: Magyar népdalok és táncok. Közreműködik Máté Jolán, Béres Ferenc, Szabó Miklós és a Magyar Rádió cigányzenekara.

Szerda, augusztus 30. 16 óra 30 perckor: Kamarazenehangverseny. Bartók: Gyermekeknek (zongora: Zempléni Kornél). 2. Liszt-dalok (Sándor Judit). 3. Popper: Magyar rapszódia (gordonka: Banda Ede, kíséri Hajdu István).

Csütörtök, augusztus 31. 16 óra 30 perckor: Zenekari hangverseny. 1. Erkel: Ünnepi nyitány (a Magyar Rádió zenekara, vezényel Lehel György). 2. Erkel: Bordal a Bánk bán című operából (Fodor János, a Szovjetúnió Állami Zenekara, vezényel Somogyi László). 3. Kodály: Háry János-szvit. 4. Liszt: II magyar rapszódia (a Magyar Rádió zenekara, vezényel Lehel György).

Péntek, szeptember 1. 21 órakor: Magyar könnyű zene. Farkas: Csínom Palkó (Gyurkovics Mária, Sárdy János, Reményi Sándor, a Forrai-kórus és a Magyar Rádió zenekara, Lehel György vezényletével). 2. Fényes-Szabolcs: Ma utoljára... (dal). 3. Magyar körtánc (rádió cigányzenekara).

Szombat, szeptember 2. 19 óra 40 perckor: Kamarazenehangverseny. 1. Weiner: Ballada mélyhegedűre és zongorára (Lukács Pál és Sebők György). 2. Régi magyar dalok (Török Erzsi). 3. Liszt: IX. magyar rapszódia (Antal István).

Vasárnap, szeptember 3. 21 órakor: Magyar népi muzsika (Vörös Sári, Tarjáni Tóth Ida, Tóth Lajos, Béres Ferenc és a Magyar Rádió cigányzenekara).

Sztrájkok Ottavától Bombayig

Az imperialisták háborús előkészületei közvetlen támadást jelentenek a dolgozók élete és munkaviszonyai ellen. A munkások szerte a világon egyre erősbödő sztrájkmozgalom fegyverével szállnak szembe a munkaviszonyaik ellen megindított aljas támadással.

Mint a nyugati hírügynökségek jelentik, a 125.000 kanadai vasutas sztrájkja változatlanul tovább tart. A sztrájk következtében az egész országban megbénult a vasúti közlekedés. Újfundlandban — mint a Reuter jelenti — a sztrájk kiterjedt a távírószolgálat alkalmazottaira is.

Az Egyesült Államokban, mint ismeretes — 300.000 vasúti fékező és vasúti kalauz hétfőre sztrájkot hirdetett. Az általános sztrájktól megrémült kapitalisták azonnali közbelépést követeltek a kormánytól. Truman sietett eleget tenni a követelésnek és a sztrájk letörésére rendőri intézkedéshez folyamodott. Parancsot adott az amerikai vasutaknak a kormány nevében történő lefoglalására. A szakszervezetek áruló vezetői csak az adott jelre vártak a sztrájkoló munkások hátbatámadására, s Truman brutális lépését követően nyomban közölték, hogy a sztrájkot bizonytalan időre «elhalasztják», mert a kormányért «boldogan dolgoznak». A szakszervezeti vezetők árulása hatalmas felháborodást keltett a munkások között.

A liverpooli, londoni és high-wyoombi dohánygyári munkások tovább folytatják immár 7 hete tartó sztrájkjukat, amelyet béremelési követeléseik kiharcolásáért indítottak meg.

A római gáz- és villanyművek munkásainak sztrájkja tovább terjed. A gázművek munkásai bejelentették, hogy szombattól kezdve hat órán keresztül sztrájkolnak a csúcsfogyasztás idejében. A villanytelep munkásai kiterjesztették sztrájkjukat a város valamennyi elosztó-központjára.

A rotterdami és amszterdami kikötőmunkások sztrájkja tovább tart. Sajtójelentések szerint a holland hatóságok és vállalattulajdonosok fenyegetésekkel próbálják a kikötőmunkások sztrájkját megtörni, de a sztrájk változatlanul folytatódik.

Ugyancsak tovább tart a bombayi textilmunkások sztrájkja is. Hatvankét textilgyár közül mindössze egy dolgozik. Pénteken Bombay utcái sötétben maradtak mert a gázgyár munkásai sztrájkoltak. Az össz-indiai szakszervezeti kongresszus bombayi bizottsága elhatározta, augusztus 28-án egynapos sztrájkot tart, hogy kifejezze szolidaritását a sztrájkoló textilmunkások iránt. Bombay tartomány belügyminiszter sajtóértekezleten bejelentette, hogy a bombayi hatóságok a közeli napokban rendkívüli állapotot léptetnek életbe Bombayban.

Sztahánovisták, újítók és gyártástervezők értekezlete

A nehézipari minisztériumban értekezletre ültek össze az ország legjobb sztahánovistái, újítási megbízottai és gyártástervezői, hogy megbeszéljék: miképpen lehet az újításokat és a sztahánovista munkamódszereket leggyorsabban népgazdaságunk szolgálatába állítani.

Az értekezleten a nehézipari minisztérium technológiai és racionalizálási osztálya, valamint a gyártmány-korszerűsítési és újítási osztály felhívása nyomán elhatározták a legszorosabb együttműködést az újítók, sztahánovisták és gyártástervezők között.

A jugoszláviai kommunisták ellenállása nőttön nő Titóval szemben — ismeri be a francia katolikus egyház reakciós napilapja, a La Croix.

Kis pajtások

NYÁR

Hull a napfény zápora
A szép barna szántóra.
A napsugár mosolyog,
Bizony a nyár jó dolog.

Ömlik a fényzuhatag,
Mint a csobogó patak.
Nevet az ég felettem,
Egyre szépül életem...

B. PÁL ZSIGA

◆

JÁTÉK-ISKOLA

Háromlábú staféta

Az örsök egymástól 4 méternyire párhuzamosan, párosával állnak fel. A sorok előtt egy-egy pajlás 10 méterre áll.

A játék menete: Az első párok belső lábait összeköljük. Sípjelre indulnak, az előttük álló pajtást megkerülve visszafutnak. Most az egyik pajlás a spárgát leoldja a lábukról és a következők lábait köti össze. Így folytatódik a játék, míg mindenkire sor kerül.

A játék szabályai: Ha a kötés túlzottan meglazult vagy leesett, azonnal meg kell kötni és csak azután indulhatnak tovább. Az az örs győz, amelyiknek utolsó két pajtása a leghamarabb ér vissza.

◆

Takarékoskodjunk

Épül, gazdagszik az ország. S ez mind a dolgozók kezemunkájának az eredménye. „Ez az ország a mi országunk. Itt már a mi kezünk épít." S ha akarjátok, ti is építővé váltatok. Ezentúl hétről-hétre elmondjuk, hogyan, mivel takarékoskodhatunk, miféle, eddig kárbaveszett, személybe került értékből teremthetünk országunknak és magunknak forintot. Mert a takarékosság és a hulladékgyűjtés nemcsak nekünk jelent pénzt, hanem országunkat is gazdagítja.

I. A földeken beérett a mák. Száraz tokjában zörögnek a magok. Hamarosan kipergetik, s a szárat vagy eltüzelik vagy szemétdombra hányják. Pedig a mák szára és gubója komoly érték, fájdalomcsillapító gyógyszer készül belőle. Gyüjtsétek össze. Az összegyüjtött gubót a szövetkezet veszi át. Mázsánként ötven forintot kaptok érte. A szorgalmas gyüjtők ezen felül mázsánként négy forint prémiumot is kapnak.

◆

RejtvényeK

HONNAN TUDTA?

Pista felszáll a villamosra. Egy szót se szól, egy forintot nyújt a kalauznak, aki erre, minden kérdezés nélkül átszállójegyet ad neki, nem vonalat. Honnan tudta a kalauz, hogy Pistának valóban átszállóra van szüksége? (A feleket nagyon egyszerű.)

Beküldte: Kovács Marietta (80)
(Megfejtése hét pont)

CSALAFINTA KÉRDÉSEK

Milyen vár van a víz alatt?
Beküldte: Lakihegyi Ilona (24)

Ketten vagyunk, testvérek vagyunk. Ha nincs mit enni, egymásba harapunk. Mi az?
Beküldte: Patonai János (34)

Melyik lónak van fészke?
Melyik krétával nem lehet írni?
Beküldte: Tegvey Zsuzsa (24)
(Megfejtése három-három pont)

Beküldési határidő: szept. 1.

Multheti rejtvényeink megfejtése: 1. Népköztársaság alkotmánya. 2. A közepéig, egy sem, mert elröpül; egyet; tél. Legmagasabb pontszámot értek el és jutalomban részesülnek:

Egy-egy hangfelvételi utalvány.
Kapja: Lakihegyi Ilona (24) és Elinger István (14)

Egy-egy játék.
Kapja: Zsiga Péter (8) Szentendre, Batthyány-utca 4. B. Pál Zsiga Pereces.

Egy könyv.
Kapja: Juhász Irén (11) Pécs, Lánc-utca 21.

Vidékieknek postán küldjük.

REJTVÉNYSZELVÉNY
MAGYAR NEMZET
KIS PAJTÁSOK 34

NAGY ZSUZSA:

NEM HŐSTETT

Benkő Kati örsében baj van a továbbtanulással. Budai Gabit édesanyja, Kis Klárit nagyszülei nem engedik tovább, Alt Julka meg tanulás nélkül akar érvényesülni. Kati rosszat sejtve a tanulópárok ellenőrzéséhez tát. Tompa Pannához megy el, aki falusi lány. Iskolaévben rokonainál lakik. Panna azonban takarítani, sütni-főzni jobban szeret, mint tanulni.

(13) Kati most is munkában találta. Éppen az amúgyis fényes kilincseket dörzsölgette még ragyogóbbra. — Hát a tanulópárod? — csodálkozott rá Kati.

— Füleki Margit? Egy hete felém se néz. Az iskolában meg, ha kérdem, csak a vállát vonogatja.

— Hallatlan! És hogy tanulsz egyedül?

— Miért hazudjak? Sehogysem. De hát minek is nekem a tudomány? Mondja is a nagynéném: «buta vagy te ahhoz!»

— Hát nem tanulsz tovább?

— Minek? A gimnáziumban, azt mondják, olyan nehéz dolgokat tanítanak, hogy meg se érteném. Ha ezen az éven túl leszek, hazamegyek a falumba. Oda nem kell tudás, s majd csak jó leszek így is.

— Nem hiszem én azt! — rázta a fejét Kati.

— De ha egyszer se testem, se lelkem nem kívánja a tanulást — magyarázta Panna. — Ha tudnád, milyen nehéz ez a mai számtanpélda is.

— Ej, hiszen, nem minden gimnáziumban kell mindjárt számtantudósnak lenned. — próbálkozott Kati. Hanem, ahogy Pannára nézett, rögtön látta, hogy itt most nem továbbtanulásról kell beszélnie, hanem számtani gyorsségélyre van szükség. Azért hát így folytatta:

— No, majd beszélgetünk erről. A számtant pedig szívesen elmagyarázom.

Kati, miután elmagyarázta a számtant, Panna tanulópáriához, a divatmajom Füleki Margithoz indult.

Margit a vállozatosság kedvéért nem a tükör elől, hanem hosszú körmeit formázta, fényesítette és vadító színű lakkal festette. A szobában fertelmes rendetlenség volt, Margit holtfáradság-anyja pedig, mint régen sok a hercegkisasszonyt, úgy-nevelte körül, szolgálta ki a leányát. Kati dühösen tát rá: — Letörne a kezed, hajtenél?

— De Kati — méltatlankodott Margit. — Ehhez semmi tök. Ez magánügy!

— Hát először is nem ügy! De erről majd még. Most másért jöttem.

Margit érezte, hogy a számonkérésről lesz szó. — Amit rám bíztok, azt mindig elvégzem — védekezett jóelőre.

— Éppen erről van szó! Nem végzed el!

— De kérlek, a rajzaim... — csattant fel sértődötten.

— Ugyan, kérlek, ki beszél most a rajzaidról? Hisz azt is csak azért készíted, hogy csodáljanak. De különben is, amíg úgy viselkedsz, mint ahogyan Tompa Pannával...

— Ugyan, kérlek! Én művész vagyok. Mit érdekel engem az a buta liba!

— Látod, ez a baj! Aki nem tud együttérezni az emberekkel, velük együtt sírni és örülni, lelkesedni és dolgozni, abból művész sohase lesz. Még akkor se, ha hatszor olyan jól rajzol, mint te.

Margit valami hatásos választ szeretett volna adni, de Kati nem hagyta szóhoz jutni.

— Nem vitatkozni jöttem. Csak figyelmeztetni akartalak, hogy hűnös hanyagságodért felelned kell.

Margit megvetően elbiggyesztette a száját. Fütyülök rátok! Akár ki is zárhattok. Ha rajzra van szükség, majd jöttök ti még hozzám!

S közömbös arccal tovább mázolta körmét.

(Folytatjuk)

Színházak és mozik műsora:

Margitszigeti Színpad: Vas.: Parasztbecsület, Bajazzók (½8), K.: Román együttes (8), Sze.: Aida (7), P.: Szentiványéji álom (7), Szo.: Vasas népi est (7), Vas.: János vitéz (7).
Állatkerti Színpad: Vas.: Román együttes (8), K.: Balett-est (½8), Szo.: Lammermoori Lucia (7).
Károlyi-kert: Vas.: Rádiózenekar (8), H., Sze., P.: Zenekari-est (8), Vas.: Rádiózenekar (8).
Fővárosi Nagycirkusz: Egész héten: Vadállatok a cirkuszban (4, 8).

A Rádió színházi műsora

Vas.: Verbunkos cigány (Pet. 19.30) K.: Értünk harcoltak (Kossuth 20.25) Sze.: A fiatal Verdi (Petőfi 22.00) Csütörtök: Orfeo (Petőfi 19.20-kor) Péntek: Sérelem (Kossuth 22.20) Szo.: A Jegorova-brigád (Kos. 14.30) Donna Juana (Petőfi Rádió 19.20) Vas.: Bach zenés életregénye (Petőfi 19.30), Két olasz kisopera (Kossuth 22.30).

Mozik műsora

SZERENCSE FEL (bányászfilm) URÁNIA (Rákóczi-út 21.) 4, ¾7, ½9, DÓZSA (Róbert Károly-krt. 61.) 4, 6, 8, MUNKÁS (Kápolna-u. 3/b.) ¾6, 8. v. ½4, TÁNCSICS (Csepel) 6, ½9, v. ¾4, KORZÓ (Ujpest) 4, ¼7, ½9, ROYAL (Kispest) 6, 8, vas. 4 is.
AZ UZSORÁS (Balzac elbeszélése nyomán) Prológgal! **Vörös Csillag** (Erzsébet-krt. 45.) 5, 7, 9, FORUM (Kossuth Lajos-u. 18.) ½5, ¼7, ½9.
KATKA (vigjáték) Szikra (Teréz-krt. 60.) 5, 7, 9, MÁJUS 1. (Mártírok útja 55.) ½5, ¼7, ½9, FELSZABADULÁS (Flórián-tér 3.) ½5, ¼7, ½9, TÁTRA (Pesterzsébet) ½6, ½8, vas. ½4, BRIGÁD (Pilisvörösvár) ½6, ½8, vas. ½4.
VIHAR ELŐTT (szicíliai halászfilm) DUNA (Fürst S.-u. 7.) ½5, ¾7, 9, CORVIN (Kisfaludi-köz) 4, 6, 8.
MAJAKOVSZKIJ FÁKLYA (Teréz-krt. 28.) ½5-től vas. 3-tól este 11-ig folytatólag.
CSIHOSTYI CSODA kísérőműsor a Hazám, Olympia, Petőfi és Brigád filmszínházban.
VITAMIN A, B, C. kísérőműsor a Kamara és Tinódi filmszínházban.
RAJTTÓL A CÉLIG kísérőműsor az Uránia, Vörös Csillag, Munkás, Táncsics és Korzó (Ujpest) filmszínházakban.
PJATNYICKIJ KÓRUS kísérőműsor az Ady filmszínházban.
ÁZSIA ASSZONYAI A BÉKÉÉRT kísérőműsor a József Attila filmszínházban.
Az Orel gőzös pusztulása (tengerészfilm) KAMARA (Dohány-u. 42.) ½5, ¼7, ½9, UGOCSA (Ugocsa-u. 10.) 4, 6, 8.
Külvárosi fiúk ADY (Somogyi Béla-út 3.) 4, 6, 8.
El a kezekkel Koreától! (dokumentfilm) és **A béke legyőzi a háborút** ZUGLÓI (Angol-u. 26.) ½5 ¼7 ½9.
Becsületbiróság (magyarul beszélő szovjet film) SZABADSÁG (Bartók Béla-út 64.) ½5 ¼7, ½9.
Győzelmes visszatérés BÁSTYA (Erzsébet-krt. 8.) 11, ½2, 4, ¼7, 9.
Diadalmas Péter (történelmi film) ÓBUDA (Selmeci-u. 14.) ½5 ¼7 ½9
Haló Moszkva (zenés vigjáték) BETHLEN (Bethlen-tér 3.) ½5, ¼7, ½9.
Jégmezők lovrgia (történelmi film) SAVOY (Üllői-út 4.) 4, ¼7, ½9.
Végzetes éjszaka (magyarul beszélő szovjet film) TINÓDI (Nagymező-utca 8.) ½5, ¼7, ½9.
Legény a Tajgáról (vígjáték) KOSSUTH (Váci-út 14.) 4, ¼7, ½9.
Milliomos úr szerelmes (vígjáték) STUDIÓ (Akácfa-u. 4.) 4, ¼7, ½9.
Figaró házassága (Mozart operája) PÁTRIA (Népszínház-u. 13.) 4, ¼7, ½9.
Viharos alkonyat TÁTRA (Üllői-út 63.) ½5, ¼7, ½9.
Szibériai rapszódia (színes, zenés film) VESTA (Erzsébet-krt. 39.) 4 ¼7 9.
Az ezred fia (magyarul beszélő szovjet film) ROXY (Rákóczi-út 82.) ½11, ½1, ½3, ½5, ¼7, ½9.
Tengerész lánya (vígjáték) JÓZSEF ATTILA (Kálvária-tér 7.) 4, ¼7, ½9, PETŐFI (Rottenbiller-u. 37.) ½5, ¾7, 9.
Egy asszony elindul (magyar film) ELIT (Szent István-krt. 16.) ½5, ¼7, ½9.
Boldog aratás (magyarul beszélő szovjet film) BODOGRÁF (József-krt. 63.) ½5, ¼7, ½9, GLÓRIA (Thököly-út 56.) ½5, ¼7, ½9.
Gazdag menyasszony (zenés vígjáték) PLUTO (Kerepesi-út 44.) ½5 ¼7 ½9
Egy életen át (dráma) KRISZTINA (Krisztina-krt. 155.) 4, 6, 8, csütörtökön szünnap.
Csendháborító (vígjáték) HAZÁM (Váci-út 150.) 4, 6, 8.
Makes menyecskék (vígjáték) OLYMPIA (Erzsébet-krt. 26.) ½5, ¼7, ½9
Híradó mozi 1. A béke ifjú harcosai, 2. A cigaretta élete, 3. Magyar és szovjet híradó, 4. Tavasz a hegyekben (színes film) Reggel 9-től este 11-ig folytatólag.

Eljegyzés. Eredics Irén és Szabó Béla f. hó 27-én tartják eljegyzésüket.

Alojz Neumann csehszlovák és Fritz Burmeister német postaügyi miniszter Berlinben ünnepélyes külsőségek között írták alá a Csehszlovák Köztársaság és a Német Demokratikus Köztársaság között létrejött postaegyezményt.

Hét uralmenti falusi termelőszövetkezet kolhoztagjai elhatározták, hogy „Út a kommunizmus felé" névvel hatalmas kolhozba tömörülnek és a szétszórt, apró falvak helyett nagy mezőgazdasági várost építenek. Az új város építési munkálatait már megkezdték.

A Kereskedelmi és Pénzügyi Dolgozók Szakszervezetének központi kultúrotthonát szombaton délután avatták fel az Eötvös-utca 25. szám alatt. Az elsőemeleti kultúrteremben rendezett megnyitóünnepségen Molnár Ferenc, a szakszervezet titkára mondott beszédet.

Tanácskozóasztal, 12 bőrszékkel, íróasztal, Meidinger kokszkályha, szalongarnitúra, bőrfotel, olcsón eladó. — Hajós-utca tizennégy.

VESZEK
HÁLÓSZOBÁT,
kombinált bútorokat, egész háztartást.
Rózsavölgyi, Ecseri-út 4.
T. 141-571

Dió barokk úriszoba asztalosnál eladó. Újpest, Ósz-utca 131. Hétfőtől.

Prima ebédlőbútor, huszonnégy személyes asztal, csiszolt tükrök, lámpák, gázfűtőtest stb. privátnak eladók! Telefon: 136—753.

Hálószobabútort csak privától vennék. Telefon: 427—516.

Lingel könyvszekrények prima állapotban eladók. Semmelweiss-u. 14. Herceg.

Irodabútorokat, íróasztalokat vennék sürgősen. 183—557.

Kombinált berendezés, hármas szekrény, recamier, kihúzható asztal, újszerű állapotban eladó. Semmelweiss-u. 14. Hercog Bandi.

Neobarokk kétszemélyes gyönyörű garnitúra, sürgősen eladó. Laudon-utca 10. Kárpitos.

VESZEK
hálót, kombináltat, egyes bútordarabokat, egész háztartást magas áron. Hívásra rögtön jövök.
Fekete 341-089

Cseresznye intarziás barokkszoba, kétszemélyes garnitúrával 13 darabból és kétszemélyes recamier megbízásból eladó. Bútortervező iroda. Molnár-utca öt.

Gyönyörű úriszoba garnitúra, 2 fotel, kanapé, dohányszín préselt bársony, VI., Nagymező-u. 3. V. 8. hétfőn 10-től eladó.

Egy kétajtós előszoba szekrény eladó. Sütő-u. ketedik I. em. négy.

Flamand háromajtós tölgyfaszekrény eladó. Németvölgyi-út 22. I. 4. Vasárnap is.

Recamier, esetleg négy székkel privától olcsón eladó. Damjanich 26/b. II. udvar. II. 8.

Kétszemélyes világítós rekamié garnitúrák, biedermeier, barokk fotelok, székek olcsón Tóth kárpitosnál. Bródy Sándor-utca negyvenhat. Fizetési kedvezmény! 16537

Diófaháló gyönyörű, olcsón! Bútort veszek! Asztalosmunkát vállalok! Dob-utca nyolc vanhét. Dittler.

Sürgősen eladó kétszemélyes rekamié, hozzávaló szekrény és garnitúra. Puskin-utca 17. I. egy.

Egy háromajtós szekrényt keresek. Egy része akasztós és egy része rakott legyen. Cím Papp János, Budapest, XIV., Kassai-u. 153.

Modern kihúzható asztal, kárpitozott székekkel, szekrények, virágállványok eladók. Reggel tízig délután 6—8-ig Falk Miksa-utca 12. III. egy. 22024

Keresek szép, modern teljes kombinált szoba berendezést privättól, hétfőtől szerdáig. Bukovi, Hadapród-u. 10.

Kétszemélyes rekamié, álló tükör, asztal, dupla ágyterítő, konyhaedények stb. eladók. Szobi-utca 4. I. 5.

Üvegajtós könyvszekrény, fekhelyek, vánkosok stb. eladók. Podmaniczky-utca 21. I. 14.

Rekamié, szekrény stb. férfiruha eladó. Szép-u. 3. III. 4. Megtekinthető hétfőtől 12—6-ig.

Eladók különféle szobabútorok, szőnyegek. Hétfőtől 387—074.

Bútorát lakásán olcsón átényezi, rendbehozza és újjá varázsolja Frank, Kossuth Lajos-utca kettő. 14029

Rekamié eredás, gyönyörű sürgősen eladó. Üllői-út 5. Kárpitosnál.

Kombinált szoba prima állapotban eladó. Megtekinthető hétfőtől 10—5-ig. Rottenbiller-utca 29/b. Fekete.

Kombinált szoba, kétszemélyes rekamiéval, rendkívül olcsón eladó. Rákóczi-út 27/a. I. 4.

Konyhák, színesbútorok részletre is specialistánál. Nagymező-u. 53 (Podmaniczky sarok).

Rekamiék egy-kétszemélyesek, fotelok, székek legolcsóbban Práter-u tizenhat. Kárpitos.

Műbútorok: használtak, újak. Kombináltak: barokkok, simák. Hálók, könyvtárszobák. Bőrgarnitura. Biedermeier ülőgarnitura hármasszekrénnyel, Chippendal garnitura. Király-utca százegy. (Lövölde-térnél.) Hadel. 20792

VESZEK
hálót, kombináltat,
egyes bútordarabokat, egész háztartást magas áron. Hívásra azonnal jövök.
T. 341-471 FUCHS

Ghyczy, Jellinek, Frankó
Schöberl fotelágyak elsőrendű minőségben ismét kaphatók Schöberlnél. Haris-közben.

Gyönyörű garnitúrák fizetési kedvezménnyel is. Klein bútorüzlet, Nagymező-utca 36.

Bútorok, hálók, kombinált szobák, úriszobák, egyes bútorok jó minőségben fizetés) kedvezménnyel is kaphatók Akácfa-utca hét. szuterén. Gerstl.

Használt és új háló olcsón Klein bútorüzlet, Nagymező-utca 36.

Kétszemélyes rekamier, Egyszemélyesek, fotelágyak, sezlonok, matracok, Biedermeyer-barokk stylgarniturák, sarokrekamiék, megrendelések, átalakítások, javítások. Kárpitosnál, Király-utca nyolcvanhétben.

Környékbeli körorvos keres használt hálószobát és orvosi szakkönyveket, műszereket. „Magánembertől" jel.

Gyönyörű rekamiék, fotelok, székek, sezlonok nagy választékban olcsón. József-körút hatvanhat. Oláhnál.

Hálószoba, ebédlő, kombinált szoba privátnak eladó. Sztálin-út tizenegy, III. négy. 31661

Gyönyörű kétszemélyes rekamié, diófa karokkal 1420 Ft, garnitúrák is jótállással. Noszkay kárpitosmester, Rökk Szilárd utca 23.

Modern kétszemélyes garnitúra, prima kisipari munka, garanciával rendkívül olcsó áron. Podmaniczky-u tizenegy. Kárpitos.

Használt háló modern hálóra vagy kombináltra alkalkitva asztalosnál, Landler Jenő-utca 14 (István-út).

Kétszemélyes epedás patent rekamié szövethuzattal 2000. Podmaniczky-utca 67 Kádár utca 56—58. üzlet.

Tanácskozóasztal, 12 bőrszékkel, íróasztal, Meidinger kokszkályha, szalongarnitúra, bőrfotel, olcsón eladó. — Hajós-utca tizennégy.

VESZEK
HÁLÓSZOBÁT,
kombinált bútorokat, egész háztartást.
Rózsavölgyi, Ecseri-út 4.
T. 141-571

Dió barokk úriszoba asztalosnál eladó. Újpest, Ósz-utca 131. Hétfőtől.

Prima ebédlőbútor, huszonnégy személyes asztal, csiszolt tükrök, lámpák, gázfűtőtest stb. privátnak eladók! Telefon: 136—753.

Hálószobabútort csak privától vennék. Telefon: 427—516.

Lingel könyvszekrények prima állapotban eladók. Semmelweiss-u. 14. Herceg.

Irodabútorokat, íróasztalokat vennék sürgősen. 183—557.

Kombinált berendezés, hármas szekrény, recamier, kihúzható asztal, újszerű állapotban eladó. Semmelweiss-u. 14. Hercog Bandi.

Neobarokk kétszemélyes gyönyörű garnitúra, sürgősen eladó. Laudon-utca 10. Kárpitos.

VESZEK
hálót, kombináltat, egyes bútordarabokat, egész háztartást magas áron. Hívásra rögtön jövök.
Fekete 341-089

Cseresznye intarziás barokkszoba, kétszemélyes garnitúrával 13 darabból és kétszemélyes recamier megbízásból eladó. Bútortervező iroda. Molnár-utca öt.

Gyönyörű úriszoba garnitúra, 2 fotel, kanapé, dohányszín préselt bársony, VI., Nagymező-u. 3. V. 8. hétfőn 10-től eladó.

Egy kétajtós előszoba szekrény eladó. Sütő-u. kettő I. em. négy.

Flamand háromajtós tölgyfaszekrény eladó. Németvölgyi-út 22. I. 4. Vasárnap is.

Recamier, esetleg négy székkel privától olcsón eladó. Damjanich 26/b. II. udvar. II. 8.

Kétszemélyes világítós rekamié garnitúrák, biedermeier, barokk fotelok, székek olcsón Tóth kárpitosnál. Bródy Sándor-utca negyvenhat. Fizetési kedvezmény! 16537

Diófaháló gyönyörű, olcsón! Bútort veszek! Asztalosmunkát vállalok! Dob-utca nyolc vanhét. Dittler.

Sürgősen eladó kétszemélyes rekamié, hozzávaló szekrény és garnitúra. Puskin-utca 17. I. egy.

Egy háromajtós szekrényt keresek. Egy része akasztós és egy része rakott legyen. Cím Papp János, Budapest, XIV., Kassai-u. 153.

Modern kihúzható asztal, kárpitozott székekkel, szekrények, virágállványok eladók. Reggel tízig délután 6—8-ig Falk Miksa-utca 12. III. egy. 22024

Keresek szép, modern teljes kombinált szoba berendezést privättól, hétfőtől szerdáig. Bukovi, Hadapród-u. 10.

Kétszemélyes rekamié, álló tükör, asztal, dupla ágyterítő, konyhaedények stb. eladók. Szobi-utca 4. I. 5.

Üvegajtós könyvszekrény, fekhelyek, vánkosok stb. eladók. Podmaniczky-utca 21. I. 14.

Rekamié, szekrény stb. férfiruha eladó. Szép-u. 3. III. 4. Megtekinthető hétfőtől 12—6-ig.

Eladók különféle szobabútorok, szőnyegek. Hétfőtől 387—074.

Bútorát lakásán olcsón átényezi, rendbehozza és újjá varázsolja Frank, Kossuth Lajos-utca kettő. 14029

Rekamié eredás, gyönyörű sürgősen eladó. Üllői-út 5. Kárpitosnál.

Kombinált szoba prima állapotban eladó. Megtekinthető hétfőtől 10—5-ig. Rottenbiller-utca 29/b. Fekete.

Kombinált szoba, kétszemélyes rekamiéval, rendkívül olcsón eladó. Rákóczi-út 27/a. I. 4.

Konyhák, színesbútorok részletre is specialistánál. Nagymező-u. 53 (Podmaniczky sarok).

Rekamiék egy-kétszemélyesek, fotelok, székek legolcsóbban Práter-u tizenhat. Kárpitos.

Műbútorok: használtak, újak. Kombináltak: barokkok, simák. Hálók, könyvtárszobák. Bőrgarnitura. Biedermeier ülőgarnitura hármasszekrénnyel, Chippendal garnitura. Király-utca százegy. (Lövölde-térnél.) Hadel. 20792

VESZEK
hálót, kombináltat,
egyes bútordarabokat, egész háztartást magas áron. Hívásra azonnal jövök.
T. 341-471 FUCHS

Ghyczy, Jellinek, Frankó
Schöberl fotelágyak elsőrendű minőségben ismét kaphatók Schöberlnél. Haris-közben.

Gyönyörű garnitúrák fizetési kedvezménnyel is. Klein bútorüzlet, Nagymező-utca 36.

Bútorok, hálók, kombinált szobák, úriszobák, egyes bútorok jó minőségben fizetés) kedvezménnyel is kaphatók Akácfa-utca hét. szuterén. Gerstl.

Használt és új háló olcsón Klein bútorüzlet, Nagymező-utca 36.

Kétszemélyes rekamier, Egyszemélyesek, fotelágyak, sezlonok, matracok, Biedermeyer-barokk stylgarniturák, sarokrekamiék, megrendelések, átalakítások, javítások. Kárpitosnál, Király-utca nyolcvanhétben.

Környékbeli körorvos keres használt hálószobát és orvosi szakkönyveket, műszereket. „Magánembertől" jel.

Gyönyörű rekamiék, fotelok, székek, sezlonok nagy választékban olcsón. József-körút hatvanhat. Oláhnál.

Hálószoba, ebédlő, kombinált szoba privátnak eladó. Sztálin-út tizenegy, III. négy. 31661

Gyönyörű kétszemélyes rekamié, diófa karokkal 1420 Ft, garnitúrák is jótállással. Noszkay kárpitosmester, Rökk Szilárd utca 23.

Modern kétszemélyes garnitúra, prima kisipari munka, garanciával rendkívül olcsó áron. Podmaniczky-u tizenegy. Kárpitos.

IPARVÁLLALAT KERES
kultúrterme részére 150—200 drb. egyforma
SZÉKET,
10 drb.
ASZTALT
és 5 drb.
PADOT.
Telefonajánlatot kérünk
121—663 és 121—664.

Rekamié egy- és kétszemélyes, epedás, olcsón. Wesselényi negyvenkilenc, kárpitos.

Modern kombinált szoba, kétrészes szekrénnyel és háló jutányosan eladó. Hársfa-utca huszonhét, földszint tíz. Ker. hét fölött. 20135

Használt és új konyhabútorok alkalmi áron Szabolcs asztalosnál. VIII. Futó-utca egy.

MATRAC
3 darab 124.— forint készítőnél, Teréz-krt. 1/a

Rekamié egy- és kétszemélyes olcsón. Kárpitosnál Lovag-utca hat.

Rekamiék, különfélék, jó kisipari munka, olcsón. Zichy Jenő-utca harmonchárom, kárpitosnál.

Kombináltszobák egyes szekrények, rekamiék, pazar kivitelű interziás ebédlő, úriszoba, irószalok, hálók, konyhák, sok egyéb olcsón. Bútorraktár, Eötvös-u. tizenhét. 19855

Prima, epedás rekamié 1600 forint, asztal, 4 szék megbízásból eladó. Gerlóczy-utca hét. Lónai hétfőtől. 19855

Rekamiék, garnitúrák előnyös fizetési feltételekkel. Üllői-út 16/B.

Rendelésből visszamaradt kétszemélyes epedás garnitura, hat darab 4300 forint. Gerlóczi-utca 7. Kovács kárpitos. 19855

Egy jó rekamié, a legújabb dupla ágyneműtárlós, kettőszemélyes. Alkalmi vételben egy- és kettőszemélyes. Javítást vállalunk. Aczél-utca 3. Kárpitosnál. (Régi Vígszínház mellett.)

Hálószoba, nagyméretű, kombináltszekrény, 330-as garnitúrák, háromajtós, francia rekamié és egyéb bútorok. Eötvös-utca 20. Udvarban, Fedorné.

Kétszemélyes modern garnitúra olcsón. Conti utca 3. Kárpitos. (Népszínház-utca sarok.)

Egy kombinált szekrény első kézből eladó. Ujpest, Lőrinc 60.

EGY JÓ CIM
SZÉKELY és TÁRSA
BÚTOR
Baicsy-Zs.-út **43.**
félemelet

Használt háló modern hálóra vagy kombináltra alkalkitva asztalosnál, Landler Jenő-utca 14 (István-út).

Kétszemélyes epedás patent rekamié szövethuzattal 2000. Podmaniczky-utca 67 Kádár utca 56—58. üzlet.

Tanácskozóasztal, 12 bőrszékkel, íróasztal, Meidinger kokszkályha, szalongarnitúra, bőrfotel, olcsón eladó. — Hajós-utca tizennégy.

VESZEK
HÁLÓSZOBÁT,
kombinált bútorokat, egész háztartást.
Rózsavölgyi, Ecseri-út 4.
T. 141-571

Dió barokk úriszoba asztalosnál eladó. Újpest, Ósz-utca 131. Hétfőtől.

Prima ebédlőbútor, huszonnégy személyes asztal, csiszolt tükrök, lámpák, gázfűtőtest stb. privátnak eladók! Telefon: 136—753.

Hálószobabútort csak privától vennék. Telefon: 427—516.

Lingel könyvszekrények prima állapotban eladók. Semmelweiss-u. 14. Herceg.

Irodabútorokat, íróasztalokat vennék sürgősen. 183—557.

Kombinált berendezés, hármas szekrény, recamier, kihúzható asztal, újszerű állapotban eladó. Semmelweiss-u. 14. Hercog Bandi.

Neobarokk kétszemélyes gyönyörű garnitúra, sürgősen eladó. Laudon-utca 10. Kárpitos.

VESZEK
hálót, kombináltat, egyes bútordarabokat, egész háztartást magas áron. Hívásra rögtön jövök.
Fekete 341-089

Cseresznye intarziás barokkszoba, kétszemélyes garnitúrával 13 darabból és kétszemélyes recamier megbízásból eladó. Bútortervező iroda. Molnár-utca öt.

Gyönyörű úriszoba garnitúra, 2 fotel, kanapé, dohányszín préselt bársony, VI., Nagymező-u. 3. V. 8. hétfőn 10-től eladó.

Egy kétajtós előszoba szekrény eladó. Sütő-u. kettő I. em. négy.

Flamand háromajtós tölgyfaszekrény eladó. Németvölgyi-út 22. I. 4. Vasárnap is.

Recamier, esetleg négy székkel privától olcsón eladó. Damjanich 26/b. II. udvar. II. 8.

Kétszemélyes világítós rekamié garnitúrák, biedermeier, barokk fotelok, székek olcsón Tóth kárpitosnál. Bródy Sándor-utca negyvenhat. Fizetési kedvezmény! 16537

Diófaháló gyönyörű, olcsón! Bútort veszek! Asztalosmunkát vállalok! Dob-utca nyolc vanhét. Dittler.

Sürgősen eladó kétszemélyes rekamié, hozzávaló szekrény és garnitúra. Puskin-utca 17. I. egy.

Egy háromajtós szekrényt keresek. Egy része akasztós és egy része rakott legyen. Cím Papp János, Budapest, XIV., Kassai-u. 153.

Modern kihúzható asztal, kárpitozott székekkel, szekrények, virágállványok eladók. Reggel tízig délután 6—8-ig Falk Miksa-utca 12. III. egy. 22024

Keresek szép, modern teljes kombinált szoba berendezést privättól, hétfőtől szerdáig. Bukovi, Hadapród-u. 10.

Kétszemélyes rekamié, álló tükör, asztal, dupla ágyterítő, konyhaedények stb. eladók. Szobi-utca 4. I. 5.

Üvegajtós könyvszekrény, fekhelyek, vánkosok stb. eladók. Podmaniczky-utca 21. I. 14.

Rekamié, szekrény stb. férfiruha eladó. Szép-u. 3. III. 4. Megtekinthető hétfőtől 12—6-ig.

Eladók különféle szobabútorok, szőnyegek. Hétfőtől 387—074.

Bútorát lakásán olcsón átényezi, rendbehozza és újjá varázsolja Frank, Kossuth Lajos-utca kettő. 14029

Rekamié eredás, gyönyörű sürgősen eladó. Üllői-út 5. Kárpitosnál.

Kombinált szoba prima állapotban eladó. Megtekinthető hétfőtől 10—5-ig. Rottenbiller-utca 29/b. Fekete.

Felekiné Gáspár Anni, 1902-ben született Budapesten. Az Iparrajz-iskolát végezte el, majd tanulmányait neves festőművészek vezetésével folytatta. Festészete nem került múló formai divatok uszályába, mégis formanyelve korszerű, mert minden művén átsüt az átéltség hitele, a tartalom és forma megtalált megnyugtató egysége. Az utolsó 25 évben tanulmányozta Európa legnagyobb képtárait és ez megerősítette benne a természetelvű, realista irányzat szeretetét. Sok kiállításon vett részt, bel- és külföldön egyaránt. Önálló kiállításai: 1946-ban Aradon, 1955-ben a budapesti Csók István Galériában, 1973-ban a nagytétényi Kastélymúzeumban az ott festett képeiből, majd Budapesten a Fényes Adolf teremben, 1977-ben Békéscsabán. Most Nyíregyházán negyvenegy festményét állítja ki. Művei megtalálhatók közgyűjteményekben és magángyűjtőknél.
Munkásságáért Munkácsy-díjjal tüntették ki.

A KÉPCSARNOK MEGHÍVJA ÖNT

FELEKINÉ GÁSPÁR ANNI

MUNKÁCSY-DÍJAS FESTŐMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1980. FEBRUÁR 7-ÉN
CSÜTÖRTÖKÖN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA

MEGNYITJA:

VIDA JÁNOS

A SZABOLCS-SZATMÁR MEGYEI TANÁCS
KÖZMŰVELŐDÉSI FŐELŐADÓJA

MEGTEKINTHETŐ: 1980. FEBRUÁR 7—21.

BENCZÚR GYULA TEREM
NYÍREGYHÁZA, DÓZSA GY. ÚT 3.

F.k.: Köteles István — 80-1211 KNyD

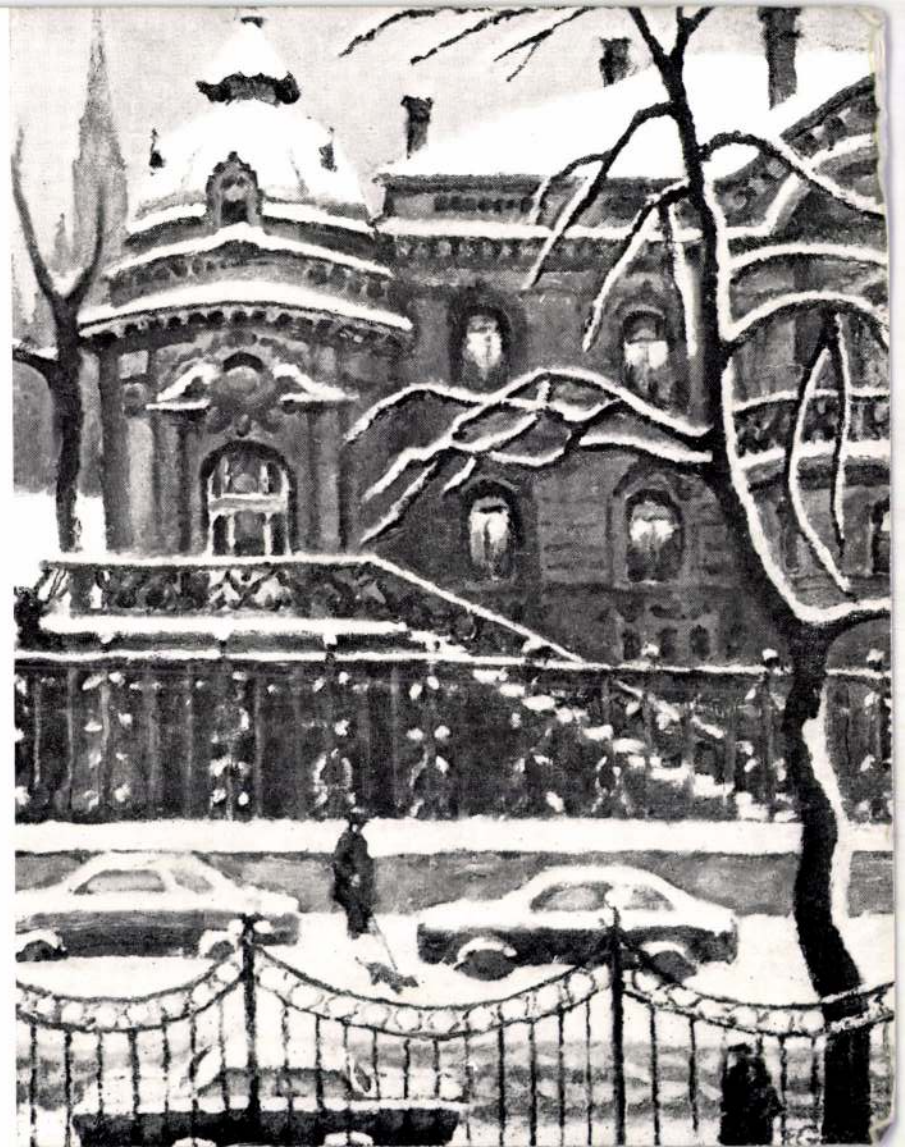

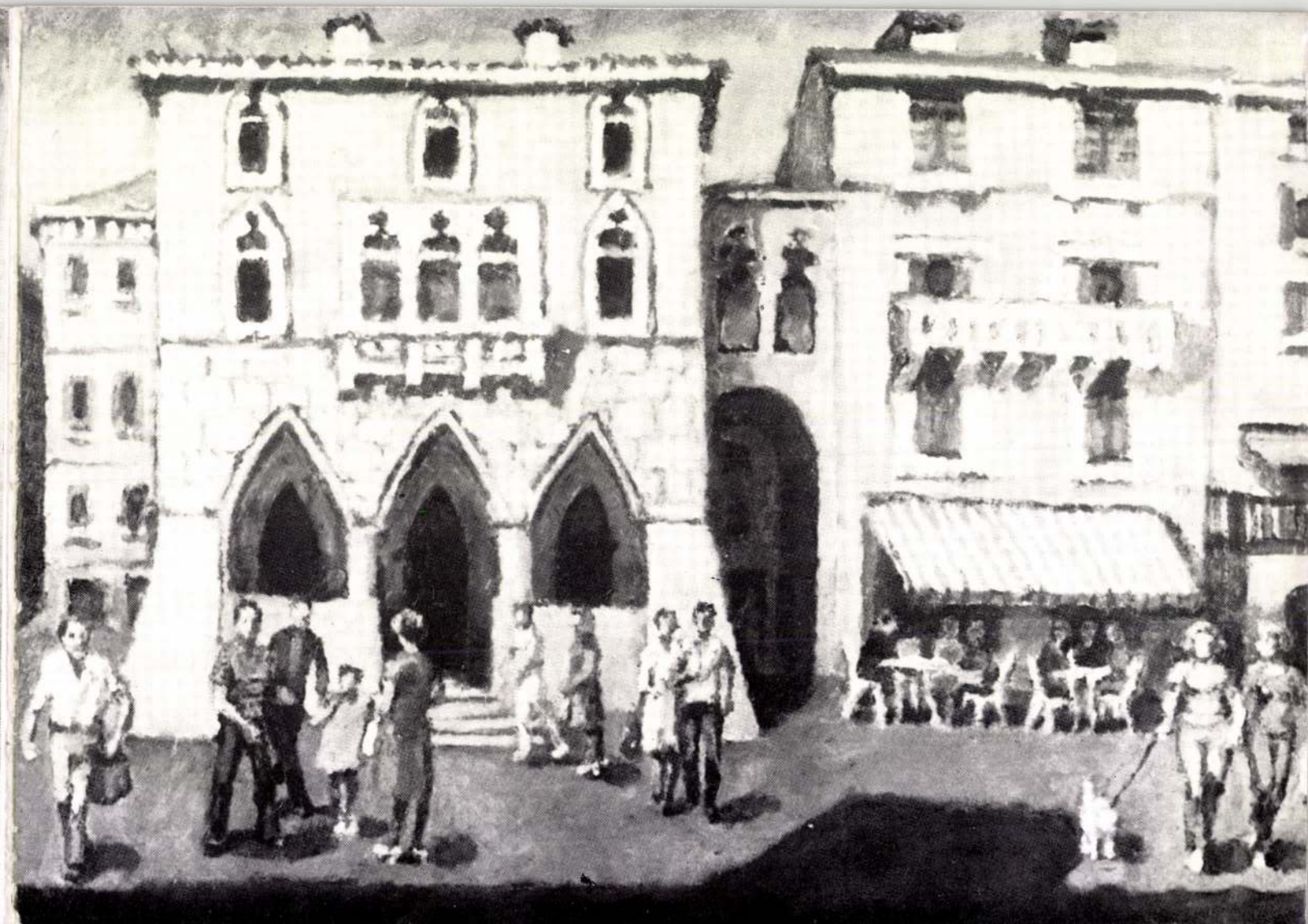

FRIEDRICH László

Kovács Mária: Az Óbudai
ev. templom. = Evé, 1996. III. 10.
3., ill.

1935

A **SANTA MONICA-*i* KAMA

az MTA KONGRESS

(Budapest, I ker. Or

2004. Július 29

Műsor: *MOZART: "La finta giardinera", K*
J.S.BACH: 1. Brandenburgi versen
MARIA NEWMAN: "Lux Aetern

J.M.MOLTER: 2. Trombitaversen
DVORAK:"Two Cypresses" (vonós
J.HAYDN: C-dúr Szimfónia No.6

Szólisták: *MICHAEL EMERY, Hegedűmű*
MARK WAMHOF, Trombitamű

Vezényel: *ALLEN ROBERT GROSS*

Sze

Belépés ingyenes!

MDK

Felegdy /?/ Árpád,

Unii Mária: Képművészetünk felfedezői.
Magyarság. 1932 márc.27. U.3418 U. 3419

FELÉNYI Péter festő

B.M. [BÁTKI Mihály]: Sör és ecset. =
Mükincs Figyelő, 1992.3.sz. 3.p.

Bp., Szent Kristóf Jazz Galéria

tott urának, ez azt a megtisztelt vendégre köszönté
ki azonnal fölkelt, a háta mögött álló pohárnok ke
zéből a kupát átvette s visszaköszöntötte a királyt
Ezután a követekre került sor, kik kupával kezök

Felesúti László, építész

L: Kőris János

—: Díjak, kitüntetések – 1985

Élet és Irodalom. Bp. 1985. ápr 5 8.

XXIX/14

Pesther Tagoblatt 1841.

Amtliche Anzeigen.

(166) (2)

Neuer Concurs-Termin.

der Gläubiger des Ladislaus Hirsch

in Arad den 11. Jänner 1842.

32373. 1841. Von der Gerichtssitzung des Magistrates der k. Freistadt Arad wurde für die Gläubiger des fallirten Ladislaus Hirsch ein Concurs auf den 9. November d J. eröffnet. Wegen Kürze der Zeit wird aber ein neuer Termin auf den 11. Jänner 1842 eröffnet. Zum zeitweiligen Masse-Curator wurde Gabriel Jánkovits, Magistratsrath, zum Litis-Curator hingegen Christoph Koptsányi, Unterfiscal, ernannt. Welche Anordnung hiemit öffentlich kundgemacht wird.

(2)

Citation

des Leopold Mülner (alias Menkler)

in Preßburg den 10. Jänner 1842.

650. 1841. Da der dermalige Aufenthalt des Israeliten Leopold Mülner alias Menkler, angeblich aus Csalóköz-Szerdahely, nicht bekannt ist, und durch Johann Fischer, hiesigen Großhändler, eine Wechselklage über 164 fl. 14 kr. gegen ihn anhängig gemacht wurde, so wird derselbe als wechselgerichtlich Angeklagter, gemäß dem Wechselgesetzbuche II. Thle 214 § zur Erscheinung vor dem k. Wechselgerichte erster Instanz in Preßburg am 10. Jänner 1842 mit dem Bedeuten vorgeladen, daß, wenn besagter Leopold Mülner (alias Menkler) in Folge dieser Citation nicht am bestimmten Terminstage entweder persönlich, oder durch seinen Stellvertreter erscheinen sollte, das gefertigte Wechselgericht demselben im Sinne des angeführten Gesetzparagraphes einen Curator bestellen, und den Prozeß eben so als wenn gegenwärtige Citation ihm zu Händen gekommen wäre, verhandeln wird. Vom k. Wechselgerichte zu Preßburg den 9. Dezember 1841.

(164) (2)

Concurs

der Gläubiger des Lazar Szávits

in Kaposvár den 10. Jänner 1842.

42115. 1841. Auf Anzeige des Schümeger Comitats wurde für die Gläubiger des Lazar Szávits, Kaposvárer Handelsmann, obwaltender Umstände wegen der Concurs auf den 10. Jänner 1842 festgesetzt, und zum Masse-Curator Johann Drávetz, herrsch. Rentmeister in Kaposvár, zum Litis-Curator hingegen Johann Kolonich, beeid. Advocat, ernannt worden. Welches zur gesetzlichen Darnachachtung der Gläubiger hiemit bekannt gemacht wird.

(154) (1)

Concurs

der Gläubiger des Ludwig Reisinger

in Ofen den 20. Jänner 1842.

41090. 1841. Vom Gerichte der k. Frei- und Hauptstadt Ofen wird für die Gläubiger des fallirten Ludwig Reisinger, Rechnungs-Officialen bei der k Statthalterei der Concurs auf den 20. Jänner 1842 festgesetzt. Zum zeitweiligen Massa-Curator wurde Ludwig Rosa k. Statthalterei-Agent, zum Litis-Curator hingegen, Franz Jóry Advocat, ernannt. Alle diejenigen also, die an besagter Concurs-Massa, unter was immer für einem Rechtstitel Ansprüche machen, werden hiemit öffentlich aufgefordert, ihre Ansprüche am obengnannten Terminstage, auf gesetzlich vorgeschriebener Weise wahrzunehmen, da auf spätere Forderungen keine Rücksicht genommen wird.

(152) (1)

Concurs

der Gläubiger des David Lövy

in Groß-Kanischa den 14. Jänner 1842.

41060. 1841. Auf Anzeige des Salader Comitates wird gegen den fallirten David Lövy aus Groß-Kanischa von dem dortigen Magistrat der Concurs seiner Gläubiger auf den 14. Jänner 1842 festgesetzt. Welches hiemit den betreffenden Parteien auf allerhöchste Anordnung zur Wahrnehmung ihrer Rechte öffentlich zu wissen gemacht wird, zugleich mit dem Bemerken, daß sie ihre Forderungen drei Tage nach dem obengenannten Termin, auf gesetzlich vorgeschriebene Weise einzureichen haben, indem auf spätere Forderungen keine Rücksicht genommen wird.

(155) (1)

Concurs

der Gläubiger des Wolf Simon

in Zala-Egerszek den 13. Jänner 1842.

41095. 1841. Auf Anzeige des Salader Comitates, wird vom Magistrate der Stadt Szala-Egerszeg für die Gläubiger des insolventen dortigen Kaufmanns Wolf Simon der Concurs auf den 13. Jänner 1842 eröffnet, uud zum Litis-Curator Samuel v. Szabó Landes-Advocat, zum Masse-Curator hingegen Ignatz Fehér Magistratsrath ernannt. Welche Anordnung zur gesetzlichen Wahrnehmung aller Ansprüche auf allerhöchsten Befehl hiemit öffentlich kund gemacht wird

Circus gymnasticus des Alexander Guerra.

Heute, den 19. Dezember.

Programm:

1) Verschiedene Reitübungen, von Lesensky,
2) Der Vandit, von Letard.
3) Shawlsprünge, von Olle. Josephine Leeb.
4) Der Tiroler, von Brand.
5) Schärpenstellungen von Elise Guerra.
6) Römische Spiele von Bottari.
7) Außerordentliche Sprünge von Cocchi.
8) Die beiden Herkules, von Brand u. Bottari.

Als Beschluß:

Die Bestürmung von Constantine.

In der Papierhandlung der R. Kozma u. Comp.

Pesth, große Brückgasse wird die Pränumeration auf das

Temesvárer Wochenblatt.

Zeitschriftliches für Wissen, Kunst und Industrie.

(Dritter Jahrgang.)

Halbjährig mit freier Postversendung zu 3 fl. 12 kr. C. M. angenommen.

Echter französicher Champagner

ist in vorzüglichster Qualität und zu sehr billigen Preisen zu haben bei

Franz B. Liedemann,

Obere Donauzeile im Heinrich'schen Hause neben dem Dampfschiffsbureau.

Lebensversicherung.

Als ein neuer Beleg für das wohlthätige und gemeinnützige Wirken des, durch die Gefertigten hier vertretenen Versicherungs-Vereines

k. k. priv. Assicurazioni Generali Austro-Italiche in Triest

mag auch folgende Thatsache dienen.

Der Herr Joseph Samuel Pap, ein achtbarer und wohlhabender Kaufmann in Eperies ließ am 28. August 1834 in einem Alter von 29 Jahren sein Leben bei der vorerwähnten Assecuranz-Gesellschaft für den Betrag von 8000 fl. C. M. derart versichern, daß wenn sein Ableben wann immer in dem Zeitraum der nächsten 20 Jahre erfolge, die versicherte Summa seinen Erben ausbezahlt werde, wofür er der Gesellschaft keine baare Einlage machte, sondern blos eine jährliche Prämie von 144 fl. 48 kr. zu zahlen sich verpflichtete.

Am 5. August d. J. starb Herr Pap, nachdem er der Anstalt in Summa 866 fl. 48 kr. als sechsjährige Prämie bezahlt hatte, die Documente, welche diesen Todesfall constatuirten, wurden der Versicherungsgesellschaft eingeschickt, in Ordnung befunden, und allsogleich ließ die Direktion der Frau Witwe von Pap, durch die gefertigte General-Agentschaft das Anerbieten machen, ihr die versicherte Summa, welche laut Statuten erst sechs Monate nach erfolgtem Ableben des Versicherten zahlbar ist, gegen Abzug von 5 Prozent jährlicher Zinsen, unverweilt auszahlen zu lassen.

Dieses Anerbieten wurde aber abgelehnt, und Frau Witwe von Pap, hielt es sich bevor, selbst den Zeitpunkt der Auszahlung zu bestimmen.

Am 23. November a. c. machte sie nun dem gefertigten General-Agenten die Anzeige, daß sie das Großhandlungshaus der Herren M. L. Biedermann et Comp. hier, zur Empfangnahme der versicherten Summa beordert habe, und sogleich erfolgte die Zahlung der mehrerwähnten 8000 fl. C. M. von Seite der unterzeichneten General Agentschaft an das vorbemeldete Großhandlungshaus in Barem, für welche loyale und pünktliche Abmachung die Frau Witwe von Pap ihren Dank den Gefertigten schriftlich abstattete.

Wenn nun reiche und wohlhabende Männer, die ihren Erben ohnedies ein bedeutendes Vermögen hinterlassen, den wohlthätigen Zweck dieser Anstalt benützen, um Legate für gemeinnützige Anstalten machen zu können, oder um hilfsbedürftige entfernte Anverwandte zu versorgen, um wie viel wohlthätiger ist diese Anstalt für wenige bemittelte Individuen, wo der Familienvater, blos durch sein persönliches Wirken den Erwerb für die Seinigen verschafft, und wo mit seinem Ableben seine Familie sich dem drückendsten Mangel, oft der größten Armuth ausgesetzt sieht. Ist es da nicht Pflicht jedes guten Familienvaters durch Ersparung von wenigen 30 kr bis 1 fl. wöchentlich welche er als Prämie bezahlt, seinen Angehörigen nach seinem Tode 1000 bis 2000 fl. zu hinterlassen womit sie doch, wenn er ihnen große Summen nicht sichern kann, wenigstens vor Mangel bewahrt sind?

Wie mancher hat einen Schuldner, dessen persönlicher Charakter oder sonstige Stellung ihm genügende Bürgschaft zur Erlangung seiner Forderung darbieten, während mit dem Ableben desselben jede Hoffnung jemals zu seinem Gelde zu gelangen, für ihn erlischt.

Durch Bezahlung einer mäßigen Prämie an die anfangsgenannte Versicherungs-Gesellschaft kann er das Leben seines Schuldners derart versichern lassen, daß er nach dessen Ableben, den versicherten Betrag von derselben baar erhält

Das Nützliche und Zweckmäßige dieses Versicherungs-Vereins hat zwar schon viel seitige Anerkennung gefunden, was die vielen verschiedenartigsten Verträge, welche mi demselben schon abgeschlossen worden sind, genügend beweisen, wir halten es jedoch fü unsere Pflicht, auch jene, welche das Wirken dieser Anstalt noch nicht kennen, von Zeit zu Zeit zum Beitritt aufzufordern.

Diese Versicherungen

auf das Leben des Menschen so wie gegen Feuersgefahr

auf Gebäude, Waarenvorräthe, Früchte im Freien und Scheuern, Fabriksgeräthschaften ꝛc. ꝛc., ferner

Assecuranz auf reisende Güter

zu Wasser und zu Lande, leistet fortwährend zu den billigsten Bedingungen:

Die General-Agentschaft der k. k. priv. Assicurazioni Generali Austro Italiche in Triest, bei

Gebrüder Kunewalder,

in Pesth, Bureau im Wurmhof, am Eck der Donauzeile und Wienergasse, wo jede mögliche Auskunft bereitwilligst ertheilt wird.

Verlornes Geld.

Ein junger, äußerst dürftiger Studirender hatte das Unglück am 11. Dezember d J. Vormittag vom Exc. Ürményi'schen Haus zu Pesth durch die große und kleine Brückgasse von dem v. Kemnitzer'schen Haus vorbei über die Schiffbrücke auf seinem Rückwege nach Ofen im Taban oder dem Raitzenbade seine einzige Lebensstütze von 2 Stück, neuen Banknoten jede zu 5 fl. zu verlieren welche vom edelmüthigen Finder der Expedition der k. pr Ofner Zeitung gütigst überantwortet werden mögen.

Fremden-Anzeige.

Tiger. HH. Szentiványy, Privatier. — Maroczay, Grundherr. — Lavrán, Schiffs-Capitain. — Trachon u. Obla, Kaufleute. — Syunyghy, Notair. — Bierbrausr, Dr

König v. Ungarn. HH. Teleky, Kastner. — Laurent de Lutz, Professor. — Feley, Architect. — Korenstok, Kaufmann. — Steiner, Lehrer.

Gold. Adler. HH. Dezseöffy, Halassy u. Jacabfalvy, Grundherren.

Beilage: Fortsetzung der Nachrichten

— Der in den Journalen vielerwähnte Wunderknabe aus Moskau, Rubinstein, ist bereits in Wien angekommen, um sich dort auf dem Pianoforte hören zu lassen. — Die Künstler-Sippschaft ist mit einer neuen Spezies bereichert werden. Herr v. Holtei wird in einem Journal ein Lesekünstler genannt! — Als Braut O'Connell's wird die neunzehnjährige, schöne und hochgebildete Tochter des Dubliner Arztes Sir James Murray genannt. Alle Anzeichen der Liebe, wie sie Ovid aufzählt, sollen, dem „Standard" zufolge, bei Sr. Lordschaft vorhanden sein, mit Ausnahme des Magerwerdens und der Gesichtsblässe. O'Connell fährt mit seiner Braut oft in zärtlichem Tête-à-Tête spazieren, und so oft er in der Repealerversammlung Reden hält, irren, während sein Mund Donnerkeile gegen die Tories schleudert, seine Augen mit dem sanftesten Ausdruck nach der Damengallerie, wo er der Miß-Murray und ihren Schwestern einen besonders guten Platz angewiesen hat. Auch soll er sich öfters versprechen, und statt „repeal" — „union" sagen, d. h. vom Binden, statt vom Lösen, reden. O'Connell äußerte erst unlängst, er sei zwar nicht fern von den Siebenzig, aber er fühle in sich die Kraft eines 25jährigen Jünglings. Seitdem nennen ihn die Dubliner Orangisten scherzweise den „starken Mann." — England hat 38 Admirale, 51 Vice-Admirale, 64 Contre-Admirale, 687 Schiffs-Capitäne, 809 Commandeure, 2822 Schiffs-Lieutenants, im Ganzen 4471. Frankreich hat 2 Admirale, 10 Vice-Admirale, 20 Contre-Admirale, 100 Schiffs-Capitäne, 200 Corvetten-Capitäne, 1100 Lieutenants und Fähnriche, zusammen 1432.

Kleine Stadtpost.

Pest. Dem Vernehmen nach soll diesen Winter die Ueberfahrt über die Donau durch Soldaten bewerkstelligt werden. Jeden, den sein Weg im Winter öfters nach Ofen führt, wird ohne Zweifel diese Nachricht freuen, da er nun nicht mehr der Willkühr und Roheit der Schiffer ausgesetzt sein, da sein Leben nicht mehr durch ihre Nachlässigkeit und öftere Betrunkenheit in Gefahr kommen wird. Auch spricht man von einer Umgestaltung der Kähne.

— Das wohlthätige Walten der Polizei wird immer mehr sichtbar. Die Wege, die zum Salzamte führen und die im vorigen Winter ganz ungangbar waren, werden nun gereinigt, und obzwar der Koth dort von solcher Solidität ist, daß er allen Bemühungen der Polizei Trotz bietet, so tröstet doch die dortigen Bewohner die Hoffnung, daß im Frühjahre die „Fleischergasse", wo die Communication am stärksten ist, gepflastert werden wird.

— Das „Athenäum" bringt eine interessante Skizze von dem hiesigen Dienstbotenleben, der wir Folgendes entnehmen: Der Referent (Hr. Zajtay) erzählt, daß er vor einem Trödlerladen Betrachtungen über die alten Kleider und ihre früheren Besitzer angestellt habe, wobei ihm besonders auf einem Nagel ein seidenes, mit Spitzen verziertes Kleid, ein seidener Mantel mit rundem Kragen, worüber ein sammtener Federhut gehängt war, und auf dem andern Nagel ein einfacher Rock aus blauem Kattun, ein gelbes Tuch mit großen Blumen u. s. w. auffiel. Der Trödler der bemerkt hatte, daß diese Kleidersammlung seine Aufmerksamkeit erregte, erzählte ihm deren Geschichte mit folgenden Worten: „Vor drei Jahren kam ein wunderhübsches, brünettes Dorfmädchen in einem langen, feinen und nach der Mode zugeschnittenen Kleide aus Baumwollenstoff zu mir, und verkaufte mir die auf jenem Nagel hängenden Bauernkleider um einen äußerst billigen Preis. Aus ihren Reden erfuhr ich, daß sie vor vier Monaten hieher nach Pesth gekommen sei, um sich durch Dienen einen kleinen Sparpfennig zurückzulegen, und damit auf ihrem Dorfe eine kleine Wirthschaft einzurichten, wenn sie einst nnter die Haube kommen sollte. Nach vier Monaten nahm sie ein wohlhabender Herr als Stubenmädchen für seine Frau zu sich ins Haus, und Panna verkaufte ihre Bauernkleider und nannte sich als Stubenmädchen Netti. Ich sagte damals zu meiner Frau: Wirst Du sehen, Rebekka, dieses Mädchen wird in einigen Jahren in einem seidenen Mantel dahergehen. Meine Frau glaubte dies nicht, und ich ging mit ihr eine Wette ein, nachdem ich noch Netti ersucht hatte, ihre abgetragenen Kleider zu mir zu bringen. Und ich gewann die Wette. Netti's Frau glaubte nach einiger Zeit so etwas wahrzunehmen, als wenn ihr Stubenmädchen die besondere Gunst ihres Gatten genösse, und entließ sie deshalb aus ihrem Dienste. Ihr Verdacht war wahrscheinlich ungegründet, denn der gutherzige Gatte miethete dem armen, unschuldig weggejagten Mädchen, aus purer Gerechtigkeitsliebe, eine Wohnung, und besuchte sie öfters, um sich zu erkundigen, ob sie schon einen andern Dienst erhalten habe. Zuletzt wurden dem Herrn die vielen Erkundigungen zuwider, und er brach seine Besuche ab. Netti fing an, sich zu langweilen, und weil sie schon von der Arbeit entwöhnt war, ging sie oft zum Zeitvertreib spazieren, und verkaufte, ihrem Versprechen gemäß, das baumwollene Kleid bei mir, denn spazieren gehen die Netti's, wo möglich, gern in seidenen Kleidern. Netti wurde bald der einsamen Wohnung überdrüssig, und zog zu einer Dame, welche sie „néni" (Tante) nannte, während Netti den Namen: Nina erhielt. Damals rückte der Winter heran, und Nina brachte mir das seidene Kleid, statt dessen sie sich einen prächtigen seidenen Mantel gekauft hatte. Ich hatte also meine Wette gewonnen, und die ganze Sache beinahe schon vergessen, als vor ungefähr zwei Monaten die arme Panna — Netti — Nina zu mir kam und den Mantel sammt dem Hut verkaufte, und sich dafür das baumwollene Kleid eintauschte. Die Unglückliche hatte so eine kränkliche Gesichtsfarbe, daß ich sie vom Herzen bedauerte, und ihr das Kleid äußerst billig hingab. Und glauben Sie mir, mein Herr, ich könnte Ihnen hundert ähnliche Geschichten von meinen abgetragenen Kleidern erzählen.

Kaum hatte er ausgeredet, so trat seine Frau mit einem Bündel zerlumpter Kleider herein. „Ich komme von .....en Spitale," sagte sie, „kennst Du noch diese Kleider? die arme Panna — Netti — Nina ist gestorben!"

— Heute Nachmittag um halb 5 Uhr, findet die „musikalisch-declamatorische Unterhaltung und humoristische Vorlesung" des Herrn Seidner, im k. st. Redoutensaale Statt.

— Morgen, Montag, kommt zum Vortheile des Sängers Herrn Nusch die Oper: „Malvina" zur Aufführung.

— Uebermorgen, Dienstag, Nachmittag um 5 Uhr findet das erste Concert der von uns oft rühmlich erwähnten Pianistin, Dlle. Legrand aus München Statt, worauf wir alle Kunstfreunde aufmerksam machen.

Verzeichniß

der zum Besten des „Blinden-Institutsfondes," und zur Erbauung dessen eigenthümlichen Hauses im Monate November 1841 eingegangenen Geschenke.

(In Conventions-Münze.)

Für den Institutsfond im Allgemeinen.

Das Legat der weil Frau Anna Lang aus Pesth 4 fl; ein Legat vom hochw. Rosenauer Domkapitel eingesandt 6 fl.; ein Geschenk einer ungenannten Dame aus Güns 40 fl.; das Legat der w. Frau Theresia Jálits aus Ofen 4 fl.; ein Geschenk der M. K. und I. K. aus Gyarmath 7 fl. 12 kr.; das Legat der w. Frau Catharina Greiner geb Markovits, in Pesth 8 fl.; Hr. Sigm. v. Hegedüs, Assessor schenkte als Stammkapital 200 fl.

Zum Bau des Hauses insbesondere:

Vom k. N. U. Oberstkammergrafen Amt zu Schemnitz 242 fl. 35¾ kr.; von k. N. U. Districtual-Berggerichte daselbst 26 fl. 14 kr.; durch Herrn Albert v. Beretvás, Gerichtsbeisitzer in N.-Körös, gesammelt 15 fl.; vom h. Munkácser Domkapitel, durch, Herrn Pfarrer Anton v. Csopey, ges. 10 fl.; Hr. Joh. Pohl, Dampfschiffs-Kapitän 5 fl.; vom l. Oedenburger-Comitat ges. 17 fl; Hr. Joseph v. Stoffer, k. Rath 10 fl.; der k. Freihauptstadt Ofen Neustift 21 fl. 12 kr.; Hr. Michael v. Andrássy, fürstl. Grasalkovics'scher Güter-Direktor 10 fl.; Derselbe die annoch gesammelten 56 fl.; Hr. Vinz. v. Ordody, Gerichtstafel-Beisitzer 5 fl.; Michael v. Sághy 5 fl.; Kapitän v. Sendl 1 fl; Frau v. Feleg 2 fl; Hr. August v. Benedek 1 fl.; eine Ungenannte 1 fl.; das l. Weszprémer Comitat sammelte 113 fl. 24 kr.; die k. Freistadt Modern 32 fl.; die k. Freistadt Pukanz 5 fl.; Hr. Gabr. v. Döbröntey, Ober-Provinzial-Commissär 5 fl; die Herren Gerichtstafel-Beisitzer Jos. v. Hajos 5 fl., Ladisl. v. Kiss 5 fl., Joseph v. Tahy 15 fl.; Herr Eduard v. Zsedényi, k. u. Statthalterey-Rath 10 fl; die Herren Ober- und Vice-Stuhlrichter in Piliser District sammelten 360 fl. 50 kr.; Hr. Ignatz v Majthényi, Stuhlrichter sammelte 91 fl. 30 kr; Hr. Carl v. Meszáros, Ober-Stuhlrichter sam. 125fl. 2kr.; Hr. Ed. v Párnitzky, Stuhlrichter sam. 38fl. 25⁶₁₀ kr.; Hr. G. v. Földváry, Stuhlrichter 2 fl 10 kr; Hr. Ludwig v. Bicsky, Ober-Stuhlrichter sam. 52 fl. 52 kr.; Hr. v Posta, Dr. der Med. sam. 12 fl. 38 kr.; Hr. Georg v. Nagy, Pfarrer zu Czegléd sam. 10 fl. 16 kr.; Ihro Durchlaucht Leopoldine Fürstin Witwe Grassalkovich geb Fürstin Eszterházy 100 fl.; das l. Graner Comitat 12 fl 4 kr.; Hr. Peter v. Ketse, Gerichtstafel-Beisitzer 5 fl.; Hr. Eduard v. Párnitzky, Stuhlrichter sammelte nachträglich 30 kr. 30 kr.; die Hn. Carl und Caspar v. Jeszenszky 10 fl.

Zum Bau des neuen Hauses:

Hr. Graf Gedeon v. Ráday 10 fl; Hr. Alexander v. Jankovics, Gerichtstafel-Beisitzer 2 fl; das l. Eisenburger Comitat sam. 46 fl. 32 kr.; Hr. Nicolaus v. Nyáry, Stuhlrichter, sammelte 6 fl. 46 kr.

An Natural-Geschenken kamen ein:

Von Herrn Jerusalem, Großhändler in Prag, Holz-Buchstaben zur Tastschrift. — Die Hn. Brüder Karczag, Huthändler in Pesth, Tuchkäppchen für die Zöglinge.

Pesth, 30. Nov. 1841.

Carl Gömöry m. p.
Kassier.

Wiener Börsen-Course.

16. Dezember 1841.

		Conv. Mze.
Metaliques	à 5%	106¼
idem	à 4%	99⅛
idem	à 3%	—
Darlehen mit Verlos. v J. 1834		71¼
„ „ „ 1839		272½
Bank-Actien das Stück		—
Kaiserliche Dukaten		—

Lotto-Ziehung.

Ofen am 11. Dezember.
76. 3. 59. 58. 62.
Wien am 15. December
52. 72. 59. 57. 25.

Markt-Preise.

der Körnerfrüchte in Pesth

am 17. Dez. Pesther Metzen, Grosch. W.W.

Weizen	235	bis	190
Halbfrucht	168	—	155
Roggen	135	—	133
Gerste	106	—	102
Hafer	77	—	72
Kukurutz	128	—	120

Früchten-Preise.

Der Preßburger Metzen W. W. Groschen

	Miskolcz den 11. Dezember			Baja den 11. Dez.		
	best.	mit.	ger.	best.	mit.	ger.
Weizen	130	125	123	124	115	108
Halbfrucht	118	115	112	100	97	90
Korn	100	98	96	87	—	—
Gerste	75	72	70	54	—	—
Hafer	43	42	40	38	—	—
Kukurutz	90	—	—	60	—	86
Hirse	—	—	—	—	—	—

Bühnen-Repertoir.

Pesth, deutsches Theater.

19 Dezember. Die Räuber in den Abruzzen

Wasserstand der Donau

(in der Brunnmaschine zu Ofen)

am 18. Dez. Früh 8 Uhr 7' 3'' 6''' ober 0

Meteorologische Beobachtungen an der Ofner königl. Sternwarte vom 17 Dezember.	Zeit der Beobachtung	Barometer auf 0° Reaumur reducirt. Pariser Maas	Wiener Maas	Thermometer Reaumur.	Wind.	Witterung.
	9 Uhr Morgens.	27, Zoll 299	28 Zoll 62 7P.	— 1, 61	NNO. Lüftchen	Wolken, Nebel
	3 Uhr Nachmittags	„ „ 242	26 11 11	+ 0, 65	O. Schwach	Wen. Wolken
	9 Uhr Abends.	„ „ 223	11 8	+ 0. 17	NO. Mittel	Wen. Wolken

Felföldy Mihály.

Barnay István növendéke.

A Műcsarnokban, a ~~Fa~~ Képzőművészeti Főiskola kiállításán aktjai szerepelnek. (említve.)

Magyarság, 1928. Máj, 23.

Felföldy Mihály.

Baznay István tanár rokonsége,

Akt-munkája szerepel a Képző-
művészeti Főiskola növendékeinek
kiállításán, a Műcsarnokban.
(emlétve.)

Budapesti Hirlap, 1928. Máj. 20-

Felföldy Mihály

Őni táj
Szántó
Vséplés
Éjjel a Hortobágyon .. műveivel
mezeyel a Képzőmův. Főiskola
Szekely Bertalan Bajtárs.. Egyesületének
Képkiállításán (emlitve)

Nemzeti Ujság 1926 XII. 29

Felföldy

Műterem jelenete és önarcképe, a Szegedi Képzőm. Egyesület tárlatán.

Szegedi Uj Nemzedék, 935.IV.14.

Felföldi, kékfestő

Kiskörösi kékfestő-műhelye a Múlt század közepéről. 7.ábra. HONI DIVAT feliratú minta .Kiskörös, Felföldi műhely. Fekete repr. 185.old

Domonkos Ottó: Haladó mozgalmak tükröződése a kékfestés mintakincsében 177.old

Árrabona, 11.-Xantus János Múz. Győr. 1969.-Győr-Sopron meg ei Nyomda, Győr

Felföldi,kékfestő

Kiskörösi kékfestő műhely a múlt század közepén.A koronás cimer önálló alkalmazását latjuk műhelyéből, HONI DIVAT/7.ábra/felirattal.vörösréz lemezekből és drótokból kialakitva,stilizalt levelek közé fogva. 181.old. 21.jegyz/Kékfestő Múz.Pápa.Kiállitás/. 181.old

Domonkos Ottó: Haladó mozgalmak tükröződése a kékfestés mintakincsében 177.old

Arrabona,11.-Xantus János Múz.Győr.1969.-Győr-Sopron Megyei Nyomda,Győr

Felföldi Anna, iparművén

Li Soltész György

Vadas József: A lehetetlen lehetősége : 12

Élet és Irodalom Bn. 1986. márc. 21. XXX/12

Felföldi Anna, [igazmúzeú]

L: Schöffer, Nicolas

A.J.: Számítógépes grafikák 24-25

Új Tükör, Bp. 1986. dec. 14. XXIII/50

Felföldi Ilona

Kiállítása a Ferencvárosi Pincatárlatban

Magyar Nemzet 1986. 1. 27.

Felföldi Anna

P. Kiss Julianna: Gazdag szegény

Nepszabadság, 1986. XII. 20

MDK

Felföldi János ép.

Ujcsanálosi templom

Versenytárgyalások eredm. Épitő Ipar 1909.aug.1. 282 l.

Felföldi Anna

Programok

Műcsarnok-Kamaraterem.

ápr. 17. Játssz Velünk!

10 órd

II. csoport

Ismerkedés a textillel III.

Mi lehet a textilből? Díszlet és paravántervezés, játék bábokkal.

Vezetik: Felföldi Anna és Hellenbach Gabriella.

Műcsarnok és Kiállítóterwei,

1988. ápr.

MDK

Felföldy Ferenc

Sarajevói török utca, vf.

Sarajevói bazáros mecsettel, vf.

Sarajevói Ali pasa-mecset, vf.

Pécsi Képzőm. Társ. 25-ik kiáll. 1939. október.

MDK

Felföldy /Fischer/ Ferenc

Legénylakás, of.

Falusi zsákutca, vf.

Pécsi Képzőm. és Mübar. Társ. 23. kiáll. 1938.jun.

lo-11 l.

MDK

Felföldy /Fischer/ Ferenc

Sümegi várromok, vf.

A Balaton Révfülöpnél, vf.

Tátogató virágcsokor, vf.

Pécsi Képzőm. és Mübar. Társ. 23. kiáll. 1938. jun.

lo-11 l.

Felföldy Ferenc MDK

Mindenszentek temploma, vizf.
Havi kápolna, vizf.
Tehenek az udvarban, vizf.

Pécsi Képzőm.és Műbarátok Társ. 1937.
Őszi kiállitás

Fel/öldy

Művével szerepel a Legedi képzőművészeti Egyesület nagy Táslatán.

Legedi Új Nemzedék. 1934. XI. 18.

MDK

Felföldi /Fischer/ Ferenc

Várromok, vizf.
Táborozás, "

Pécsi Képzőmüv. és Mübarátok Társ. kiáll. Pécs,
1936. jun. 15 l.

Felföldy Fischer Ferenc

Pécsi Képem. és Műbar. Társ

1933. Téli: Sümegi várrom
Kisf. S. sírhely Sümegen
Balaton Révfülöpnél I
Duna Moráesnál
Jamboree m. tábor
" " ügyletváros
" " lengyel tábor
" " főárboc
virf

1935 dec. ősz: Sümegi vár déli oldala
Ismeretlen út
virf

1936 jun. tav: Várromok
Táborozás
virf

1936 nov. ősz Balaton Révfülöpnél II
Balaton
virf

1937 ősz Mindenszentek teplome
Havi kápolna
Tehenek az udvarban
virf

1938 tav Legéy lakás i of
Falusi 7sék utca
Sümegi várromok
a Balaton Révfülöpnél III.
Tátogató virágcsokor
virf

1939 ősz jub. Sarajevói török utca
" a bazáros mecsettel
" a Ali pasa-mecset
virf

Felföldi (Fischer) Ferenc
festő
Pécsi kiáll. 1936. jun.
tavassi
Várromok, vízf. mgt.
Táborozás, vízf. "

Orsókövek VII. 46.

Felföldy (Fischer) Ferenc
pécsi festő

Pécsi kiáll. 1935. dec
őszi kiáll.

Siümegi vár déli oldala, vízf.
Emelkedő út, vízf.

Kedves Barátom! az anyagba beírva.

Mellékelten küldöm Erdi Győző életrajzát. Kivezed belőle, amire szükséged van.

—

Pelföldy (Fischer) Ferenc 1882. nov. 3-án, Baranyában- ban született. Rajztanárképző Főiskolát 1903- ban végezte. Pécsi rajztanár volt. Nyugdíjas. Nem találtam otthon, mert hónapok óta klinikán feküdik vízibetegségben. Az adatokat felesége mondta be. Különösen a festészettel kapcsolatban fényéről nem tud mondani

—

Drulánszky Jenő 1901- ben Mohácson született. Középiskoláit Pécsett járta. A Műegyetemet Budapesten, 1906- ban végezte. A szabad-

külön cédulára

~~kézi rajzot annyiban művelte, amennyiben mint építésznek, tervezőnek szüksége volt rá. Festőiskolát nem járt. Kiállításokon nem mint festő, hanem mint építész tervező vett részt. Az adatokat öccse mondta, mert bátyja az építészeti tröszt vezetője: Komlón.~~

—

Dudinszkyről legközelebb.

Azért küldöm e részletet, ne hogy azt kidd, hogy tétlenkedem.

Pécs, 1953. dec. 30.

Sokszor üdvözöl:
Király János

Felföldi (Fischer) Ferenc

festő; sz. 1882. nov. 3.

Bazanyaban. 1904–8. a

bpesti muntarajziskolia-

ban tanult, s rajztanári

oklevelet szerzek. Hosz-

idig Pécsek volt rajz-

tanár, s nyugdíjazása

után s ott ett. 5

Művei kiállításokon:

Berzsenyi D. Társaság

(Neuz szalon) 1929. máj.:

Sárga virágok, Szüme-

gi vár, Pécsi tavi-

hegy kápolnával, vízf.

Fagyá vok a Berzsenyi
Daniel társaságnak.

Fischer Ferenc
festő

dánd

Nemzeti Szalon 1929
65. coop. kiáll. Cat.

Lucius Verus ezüstérme VI. 273

Pécsi kiáll. 1933. tél

FISCHER FERENC

14.	Sümegi várrom. vízf.	40 P
15.	Kisfaludy S. sírhelye Sümegen, vízf.	40 „
16.	Balaton Révfülöpnél, vízf.	40 „
17.	Duna Mohácsnál, vízf.	40 „
18.	Jamboree, magyar tábor, vízf.	30 „
19.	Jamboree, üzletváros, vízf.	30 „
20.	Jamboree, lengyel tábor, vízf.	30 „
21.	Jamboree, főárbóc, vízf.	30 „

Fischer Ferenc

Pécs város foglalkoztató üzeme.

Legolcsóbb bevásárlási forrás.

Karácsonyi vásár gyermekjátékokban.

Magyar-perzsa és toron-

MINDEN

SEHI

Eddig már sok ezren győződtek meg cégünk **karácsonyi játék, baba, babakocsi** pazar kiállításáról és **olcsó árairól.** Kérjük győződjön meg Ön is minden vételkötelezettség nélkül.

Schwarcz és Kálmán,

Nagyáruháza

PÉCS, Király-u. 8 (a volt Reinfeld helyiség.)

Schwarcz Károly

müruhafestő és vegytisztitómester

Pécs, Mária utca 39. sz.

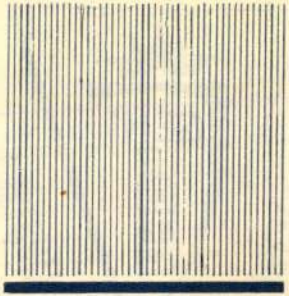

Fest, tisztit vegyileg mindennemü férfi és női ruhát, téli és tavaszi kabátot. **Jó és szép munkáért kétszer aranyéremmel lett kitüntetve.**

Fischer Ferenc

festő

Vízfestésű tájképekkel vett részt az alábbi kiállításon

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társaságai, Kiáll. tárgymutató. 1933. tél.

Fischer Ferenc

Jezt

Üzenetsi cajhéjrekl
vett sort az alakki ki-
állítás

Pécs Képzőmüvesek a
Mühelyek Tárasága,
Kiáll. kérjemelés
1933. lel.

Felföldy János

építőm. Miskolc.

l.

Váljnbal 487. l.

Feladó: Király Farkas

Lakása: Pécs, Liszt Ferenc-
u. 11. k.

Dr. Szentiványi Gyula szerkesztő

Budapest

XI., Lágymányosi utca 16/c.

Felföldi Ferenc

festő

életrajz

valótlanüleg

† 1954

megírva Felgenhauer V.

aradi puska-
muves
XVIII. sz. végén XIX. elején

l. Hamphalauz

65. l.

Céllövő puskája
a M. N. Museumban

„Állet, állit (altköln. Fromm. II, 302), entsprechend dem mhd.

ketteblôm (H. 92) Löwenzahn; s. s. *kæteblom.*

kitzche (H. 93) etwas, das Kleine, ein wenig, ebenso in Aachen; s. s. *kitzken.*

klock (H. 94) Glocke *[klôk].*

knagen, altköln. (Fromm. II, 441) nagen; s. s. *knuegen* [*g* aspiriert].

kôm (H. 98) Schimmel auf gegohrenen Flüssigkeiten.

kötzele (H. 99) husten, besonders bei Kindern; s. s. *kutzeln,* ebenfalls in der Kindersprache.

Latz (H. 105) Latte.

lûstere (H. 110) lauschen, horchen; s. s. *laustern* (sieh Kramers Idiotismen p. 79).

Murre (H. 114) Möhren [sing. *murr,* plur. *murren*].

moltwurm (H. 114) Maulwurf; s. s. *molter, mûlterhûf [mûterhûf].*

mösch (H. 115) Spatz; altköln. *musche;* s. s. *mäsch.*

mostert (H. 115) Senf. Auch das s. s. hat dieselbe ndd. Form.

Nôber (H. 118) Nachbar, *nôberschaff* Nachbarschaft *[nôberschef].*

nôl, plur. *nôlde* (H. 119) Nadel; s. s. *nôld, nôldn.*

Ôs, plur. *ôse* (H. 120) Ochs; s. s. *ôs, ·is, ûs.*

---

[1]) Die Schreibung *sch* für tönenden *sch*-laut ist nicht entsprechend. Bis wir eine Schreibung schaffen, möge lieber das magyar. Zeichen *zs* Verwendung finden.

Felföldi Mihály festő

Művészet, 1938. III. évf. 20. sz. 120 l.

Egyházi és világi képzőművészeti kiállítás Szegeden.

MDK

Felföldy Mihály

Művészet 1938. 12o.l.

JOH.PH.FELGENTRETT, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwèrks Deren Kais: Königl: PRIVIOEGI-RT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 181.- Herr Joh.Ph.Felgentrett
Flvétel ideje: 1799. 9. Sept.
Hová vették fel: Tolnau,/Tolna/. 158.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Felházi
faragómester
1878. Mezőméhes
Bal Hel 132. l.
53. l.

BUDAPEST
1122

Felházi Károly

rajzoló

megvivá

L.

Szmarcy - Lentinányi

476. l.

646. Elischer.

Működött a XIX sz. közepén.

Ét

646. Világos.

~~Az előtért átszelő patakon~~
~~erősen megrongált hid vezet át.~~ A háttér
ros, mennek épületei közül ~~három~~ torony, ~~meg~~ meg tob
nyabb ~~[illegible]~~ épületeit facsoportok fedik.
tik le figyelmünket. Jelzése alól jobbra

Vászon, méretei 73.5: 99
Az 1848/9-iki szabadsághar
Átvétetett az 1896: IV. 8

± Az égbolt felhőzött.

Az
me
a b
A

904: V. 5.

646

FELHÉVIZI TÓTH Lőrinc nuvata

Frangepán Gagely Zalocsai érsek
hagyatékából 511,5 aranyforintot a
32 deiszt adtak ki neki

Építés-Építésztudomány, 1994/3-4. 308.

jó hasznát vette jogi
utolsó éveiben apján
Renáta és Terézia,
Gyurcsányi József per
tárgya Dacsó Anna 1778-
elhúzódó ügy 1815-ben
elsődlegességének elism
visszaszerzéséért 1833-
eljárást, s a Királyi
3360 császári arany
kezdett gróf Andrássy Lá
alperesek elismerték tar
szafizetésére kötelezté

MDA.

Felhős István

Kiállitási hir

Csepel 1967 febr.17.

Felhős István

4

Erdei ut
/4/

Veszprém megye képzőművészei./Összeállitotta:
Z.Szabó Ágnes/
MŰVÉSZET,1980.február - 17.lap.

Felkös István, festőművész

„Erdei út", olaj, 80 x 100 cm. 1978.

(repr.)

[illegible] 1980. febr. 17. old.

Felhősi Gyula, festőművész

a „20 éves Ajka a képzőművészetben" című jubileumi kiállításon szerepelnek a művész képei.

Veszeli Lajos: Egy jubileumi tárlatról.
Napló /Veszprém/. 1979. nov. 15.

Felhőzi István, festőművész

A XX. Veszprém megyei Őszi Tárlaton szerepelnek a művész művei, nagy zöld vásznai „Majd holnap" címet adja egyik képe alá. (is említve.)

Oelmacher Anna: A XX. Veszprém megyei Őszi Tárlat. Napló (Veszprém), 1979. dec. 1.

Felhősi István
festő-restaurátor

A Művészeti Alap megbizásából a művész falkép restaurálási munkákat végez. A Veszprém megyei tárlatokon rendszeresen szerepel.
1971-ben és 1978-ban önálló kiállitása volt Veszprémben.
A Művészeti Alap tagja.

Összeállitotta: Z.Szabó Ágnes: Veszprém megye képzőművészei.
MŰVÉSZET, 1980.február - 17.lap.

Felhősi István
festő-restaurátor

1949-ben Budapesten született Felhősi István.
A Képzőművészeti Főiskolán, ahol Blasky János
Patay László és Barcsay Jenő voltak mesterei.

Összeállította: Z.Szabó Ágnes: Veszprém megye
képzőművészei.
MŰVÉSZET, 1980. február - 17. lap.

Felhősi István, festő 1.) Folytatás

Felhősi István és Král Éva Veszprémben
főiskolai tanulmányaikból ízelítőt mu-
tatnak be a művelődési központ kamara-
termében. – Az amatőr képzőművészek tárlatain
szerepelt néhány képük. Mindhetten elvégezték
a Képzőművészeti Főiskola festorestaurátor
szakát, – időközben összeházasodtak és a
Bakonyi Múzeumban dolgoznak.

Napló /Veszprém/, 1978. febr. 19.

1021

Felhősi István: Portré (grafika)

FELHŐSI ISTVÁN

MAHIR
MAGYAR HÍRLAP

SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

F

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1981 FEB 14

- Ha el is mult a régi közösségi munkák és közösségi munkák ideje, tehát a kender munkák, a szövés-fonás, a fonóházak. De mégis megmarad a közösség, és a közösségteremtő erő abban, hogy az emberek szeretik a kézimunkát. Szeretik az ősök hagyományát. A vásárosnaményi Muzeum muzeológusa Felhősné Csiszár Sarolta ugye erre tette az alkotó életét. Kb 3 ezer db kézimunka és kb 400 esztendő az, amit őriznek a Muzeumban. Milyen haszonnal, milyen céllal.

- Az a célunk ezzel a gyüjteménnyel, hogy az itt összegyüjtött mintákat, az itt összegyüjtött mintakincset közkinccsé tegyük, mégpedig olya módon, hogy felszabaditsuk az alkotókat az alkotókedvü asszonyokat és ráirányitsuk a figyelmüket arra, hogy ezeket a mintákat, amelyeket most már bezártak a szekrényekbe, vegyék elő ujra és próbálják ezeket ujból a lakás diszévé tenni.

- Kétfajta beregi kézimunka él ma az otthonokban. Az egyik az anyáké, nagyanyáké, a szekrények polcain. A másik a kongréra varrott keresztszemes pedig ott látható kitéve.

- Hogy megváltoztaka lakáskörülmények,,megváltozott az életmód, na most a megváltozott életmód nyilván a régi hagyományos paraszt tárgyakat kivetette az otthonokból. Meg kell találnunk tehát azokat az uj tárgyakat, amelyek ezeknek az uj otthonoknak ujból diszei lehetnek.

- Amelyek összhangbanvannak a korszerü otthonnal és mégis az ősi hagyományt hordozzák.

- Igen pontosan igy gondolom. Hiszen nem szőnek fonnak az asszonyok.

- Nem vetnek kendert a földekre.

- Igy van nem vetnek kendert a földekbe, tehát ez azt jelenti, hogy a régi hagymányos parasztvászon az nem lehet kizárólagos alapanyaga a mostani diszitő funkciót hordozó textileknek. Tehát meg kell találni azt az alapanyagot, amelyik könnyen hozzáférhető, mindenki számára hozzáférhető és ezt az alapanyagot kell okosan ugy felhasználni, hogy a szép motivumkincset, ezt a gazdag motivumkincset, amelyet ezek a szekrények őriznek itt például bent a Muzeumban, felhasználhassuk, illetve felhasználhassák az asszonyok, a megváltozott életkörülmények között a lakás diszitésére.

- Amelyet a Muzeumba őriznek, tulajdonképpen arról a gyüjteményről 400

1944. VIII. 15. Kossuth 7-23. Gyé,
Tótkomlós határából
a Mezei diszanyak

esztendő történelme, története is leolvasható. Leolvasható a mindig mindenkori életmód, életforma változás is. Nyomon követhető, hogy mikor kik, hogyan diszitették az otthonukat. Van-e ebben a 4oo esztendőnyi történelemben olyan korszak, amelyre a néprajzos azt mondhja, hogy ez az igazi.

- Területünkön a népmüvészet, a textil diszitő müvészet a mult század közepétől kezd virágzani. A tetőpontját a századfordulóra éri el.

- Ezen azt értsem, hogyakkor válik a paraszti életnek is ujra szerves részévé.

- Pontosan igy kell érteni, ugyanis akkorra jobbára a lakás textilanyaga beszerezhető volt, az üzletekben, tehát gyárilag készitett anyagot tudtak vásárolni, nyilván felszabaditott egy csomó olyan parasztvásznat, amelyre nem volt tovább szükség a háztartásokban. Az üres vásznat azt nem gyürte be a szekrénybe, hanem felszabdalta és himzett rá. Nyilván a sok anyag lehetővé tette azt, hogy itt virágozzon igazán az ő alkotókedve. Ez az időszak az, amikor szinte minden egyes motivum előfordul a textiliákon. A legtöbb mintát a kiskendők őrzik, azok gyüjtik össze tulajdonképpen a legváltozatosabb motivum kincset, ugyanis ezek a mult század közepén funkciójukat vesztett tárgyak voltak. A század végére uj funkciót kaptak, mégpedig az ügyesség a gazdagság fokmérője lett, ami azt jelentette az ügyességgel, hogy ki milyen szépen tudott szinezni, milyen sokféle mintát tudott. Volt például olyan ház, ahol egy szekrénybe loo-15o ilyen kiskendőt is gyüjtöttek, illetve megőriztek, amit a világon semmire nem használtak csak arra, hogyha jött valaki idegen akkor kinyitották a szekrényt és megmutatták, hogy ez a lányomnak a hozománya. A másik része a tárgyaknak viszont a hagyományos funkcióju tárgyak,ilyen például az abrosz, a törölközőkendő a disztörölköző, a koma kendő, a gyász abrosz, a tükörre vab kendő, a gyuró kötő, a kenyeres tarisznya, tehát minden amit még mindig használtak a háztartásokban. Ezeket tartjuk nagyon értékeseknek, ezeket a hagyományozodó tárgyakat, ugyanis ezek nagyon sokszor feliratosak, évszámosak,és bizony megmutatják nekünk, hogy melyik korban, milyen periódusok, milyen izlés periódusok váltották egymást. Nagyon érdekessége a szinezésnek a váltakozása, hogy a mult század közepétől a pasztelszinek és majd később a harsányabb szinek periódusosan váltogatják egymást, ebben a korszakban találkozunk például olyan alapanyaggal, hogy takácsvászon, ebben a korszakban találkozunk a kombri alapanyaggal, és ezzel párhuzamosan természetesen a parasztvászonnal is. A mult század végére a szines, a harsány szinekkel egyidőben megjelenik egy olyan periódus, amikor csak a piros kéket használják, amelyik periódus aztán egészen a mult század végétől egészen a 2o-as évekig tart. Tulajdonképpen ez a korszak az, amikor a népmüvészet ezen a területen virágzott, és össze is gyüjti a területnek a motivum kincsét.

- Csak hogy éppen ezt a korszakot nehézlenne napjainkban rögziteni, hiszen azok a tárgyak, amelyek ennek a legszebb darabjai, ezek éppen ma már régen évtizedek óta funkciójukat vesztett tárgyak ugye.

- Valóban igy vanm most nekünk az a feladatunk, hogy ezeken a funkció-

jukat vesztett tárgyakon felkutassuk azokat a motivumokat, amelyek alkalmasak arra, hogy a megváltozott lakáskörülmények között uj funkcióju, diszitő tárgyakat alkossunk, vagy tervezzünk.

- Az a csodálatos ebben, hogy megteremtődött ez a gyüjtemény tár, amely hasonlatosan egy jó könyvtárhoz tulajdonképpen kinálja a választékot, az a nagyszerü, hogy a beregi táj minden asszonya, aki himezni akar, otthonát disziteni, tudja, hogy hová fordulhat tanácsért.

- Az utóbbi időben különösen, nagyon sokan keresnek fel bennünket, hogy milyen mintákat ajánlunk, melyek, mit gondolunk melyik az eredeti, melyiket érdemes lehimezni. Azt szeretnénk, hogy pontosan igy kiszürve tehát azokat a jellemző mintákat, amelyek erre a területre valók, tehát innen származnak, ezeket szedjük elő, mert ezek olyan szépek, igazán olyan gazdagok, motivumokban annyi féle változatuk van, hogy érdemes megfigyelni, érdemes lenyulni értük és felemelni ujra és behozni a lakásokba. A technika olyan gyorsan fejlődik, és gondolom, hogy nemcsak kongrét fog tudni gyártani, nemcsak panamát fog gyártani, hanem esetleg egy apróbb szemü, valamilyen textil alapanyagot is fog tudni gyártani, amelyen ujból olyan szépen fog mutatni a beregi minta, mint amilyen volt a századfordulón, a kiskendőkön, az abroszokon és más egyéb használati tárgyakon.

Felhősi István:

(Budapest 1949. november 15.)

1977-ben végez a Budapesti Képzőművészeti Főiskolán. Festőművész, restaurátor, a református templom középkori freskójának felújítója és a fesztivál névadójának, a freskón látható dudás alaknak "felfedezője, kiemelője". Számos kiállítása volt már, sok helyre hívják név szerint, restaurátori, festészeti feladatokra.

FELHŐSI ISTVÁN

A rendezvényt támogatja:

Veszprém Megye Kultúrájáért Közalapítvány

Alsóörs Község Önkormányzata

Református Egyházközség

"Kvadrata" Könyvműhely Bt. 88/463-311

Meghívó

I. Alsóörsi Dudafesztivál

Kedves Hölgyek, Tisztelt Urak!
Tisztelt Érdeklődők!

Tisztelettel és szeretettel hívjuk és várjuk
Önt és Szeretteit, Barátait és Ismerőseit
az **Alsóörsön**
2002. Június 1-én, szombaton rendezendő

I. Alsóörsi Dudafesztiválra

A kiállítás nyitva tart június 23-ig:
naponta 15.00-20.00 óráig,
vasárnap délelőtt is, 10.00-12.00 óráig

Programok:

Református templom

15.30
Köszöntő. Megnyitó: **Veress D. Csaba** történész

16.00
A magyarországi dudák története (diaképes előadás)
Szabó Zoltán - Néprajzi Múzeum

17.00
A tündérdombok zenészei
(hangszerek és zene az ír mitológiában - diaképes előadás)
Kovács Gáborján - ELTE

18.00
"Napból hullajtott harmatcsepp" (középkori ír költészet zenével)
Bran Együttes

Törökház

19.00
Felhősi István festőművész kiállításának megnyitója
Udvardi Erzsébet festőművész

Református templom

20.00
Anjou- és Zsigmond kori zene - **Musica Historica** együttes

21.00
Szabó Zoltán, Juhász Katalin és **Orczy Géza**
dudakoncertje

FELHÖSI ISTVÁN

MN 1999 aug. 10.

FELHŐSI ISTVÁN festőművész kiállítása augusztus 11-én este hét órakor nyílik meg a balatonfüredi Art East Galériában (Blaha Lujza u. 7.).

elő deszkafala. 19o5.felv.

elé.
y felé.
elé. Jó!

r részletei.
r részletei.
r részletei.
om szobra. 16.század.
sei Páltól. Portrék. Jó.
l Jézussal.

FELHŐSI ISTVÁN festő-restaurátor

A felhők ihlették mindhármukat, a festőművész-restaurátort, a költőt és a zenészt egyaránt

Fotó: Gáspár Gábor

Felhőjáró művészek estje

Felhősi István festőművész-restaurátor képeinek kiállítása nyílt meg tegnap a veszprémi Inter-Európa Bankban. Itt mutatták be _Fenyvesi Ottó_ legújabb, Felhők és más versek című kötetét és _Kövy Szabolcs_ Felhőjáró című CD-lemezét.

Ha madár volnék, felhők fölött szállnék, ha festő volnék, egyebet sem, csak felhőket festenék – írta 1847-ben Petőfi Sándor. Talán véletlen, hogy mindhárom művészt az égi bárányok fogták meg. Talán nem, hiszen Felhősi és Fenyvesi már régóta ismeri egymást. Ha művészi útjaik eddig másfelé tartottak volna, ezután biztosan egyfelé veszik az irányt.

A képekre rímelnek a versek, a versekre a zene, arra pedig a festmények. Így lesz kerek egész az embert átformáló, alakító művészet. A festőművész derűvel, bölcsességgel felhősíti el környezetét, mondta megnyitóbeszédében *Zongor Gábor*, a megyei közgyűlés elnöke. Fenyvesi Ottó amerikai repülőútján „tanulmányozta" a felhőket, mialatt sok minden eszébe jutott. Jegyzeteit, mint ékszerész a gyémántokat, csiszolgatta, így születtek meg a kötetbe került versei, melyekhez barátja készített illusztrációt. A felhőkön jár Kövy Szabolcs is, aki a restaurátorral később is szeretne együttműködni. Első CD-lemezéhez támogatókat keres, csakúgy mint Fenyvesi az ő kötetéhez.

Az Inter-Európa Bank azzal is pártolja a művészeket, hogy a tegnapival már a harmadik kiállítást rendezték meg.

B. E.

FEJÉR M.-i HÍRLAP '97. dec 8.

ELŐFIZETŐI MEGRENDELŐLAP

PANNON LAPOK KIADÓI KFT. 8200 VESZPRÉM, HÁZGYÁRI ÚT 12. TELEFON:88/406-467

EZENNEL MEGRENDELEM A NAPLŌ NAPILAPOT.

AZ ÚJSÁG ELŐFIZETŐI DÍJÁT A KÖVETKEZŐ MÓDON EGYENLÍTEM KI:

1. Hozzájárulok ahhoz, hogy lakossági számlámról rendszeresen levonják (magánszemélyeknek)

Számlaszámom:

Pénzintézet neve és címe:
(bank, takarékpénztár)

Első terhelési hónap:

A következő időközönként terheljék számlámat: (kérjük X-szel jelölni)

☐ havonta előre 565 Ft ☐ negyedévente előre 1695 Ft
☐ félévente előre 3390 Ft ☐ évente előre 6441 Ft
igy 5%-ot spórolok

A kézbesítőnél készpénzzel fizetek havonta (magánszemélyeknek)

☐ havonta előre 565 Ft ☐ negyedévente előre 1695 Ft
☐ félévente előre 3390 Ft ☐ évente előre 6441 Ft

A megrendelőlap írásbeli visszavonásig érvényes.

2. Számla alapján átutalással fizetek (közületeknek)

☐ havonta előre ☐ negyedévente előre
☐ félévente előre ☐ évente előre így 5%-ot spórolok

Név:

Lakhely:

Utca:

Házszám: Emelet: Ajtó:

Telefonszám:

Dátum:

Aláírás:

Előfizetve olcsóbb a Napló!
Havonta már négy számot kap ingyen, ha megrendeli lapunkat.
Minden fontos információ benne van és reggel hat órakor kiveheti a postaládájából.
A Naplóval mindenképpen nyer!

Egy példa: **Opel Astra Start** (5 ajtós)

Alapár ..... **1 992 600 Ft**
Induló részlet (50%) ..... **996 300 Ft**
Kezelési költség (4%) ..... **39 852 Ft**
Törlesztés havonta ..... **28 484 Ft**
60 alkalommal

Ebből a futamidő végén 13 alkalommal
mi törlesztünk Ön helyett!

Így az Ön megtakarítása ..... 370 292 Ft

*A futamidő (12-60 hónap) és az első befizetés (20-70%) függvényében. OPEL

OPEL Marsal'

8500 Pápa, Külső-Veszprémi út 23.
Tel.: (89)313-240

8448 Ajka-Bakonygyepes, 8-as út mellett
Tel.: (88)212-044

0278107/1+W

Felhősi István, festő 2.) Falfestés

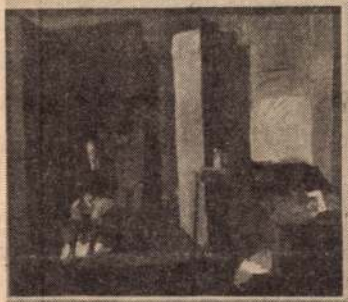

Felhősi István ígéretes vállalkozásaiból

Napló, Veszprém, 1948. febr. 19.

Felhősi István festőművész

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1984 -11- 9

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1021

Fotó: A. H. P.

Január

Felhősi István kiállítása Sümegen

Sokszor mondjuk (talán divat is egy kicsit?), hogy sok a kiállítás művelődési intézményeinkben. Ez a kijelentés – ilyen általánosságban – alig több művészetpolitikai fintorgásnál, hiszen nem mond semmit arra nézve, mihez képest tekinti túlhajtottnak képzőművészetünk nyilvánosságát. Annyit bátran kimondhatunk, hogy a jó kiállításból sohasem elég. Más kérdés, hogy a színvonalas képet is el lehet rontani a nem megfelelő elhelyezéssel. Dicsérendő törekvés, hogy olyan helyeken is szeretnénk terjeszteni a vizuális kultúrát, ahol ennek nincs hagyománya. A sümegi Kisfaludy Művelődési Ház is azok közé az intézmények közé tartozik, ahol érzik ennek a fontosságát. Az első lépés ezen az úton a táblakép műfajának propagálása. Az elmúlt év úttörő munkáját folytatva, a közeli napokban *Felhősi István* festményeinek adott helyet az intézmény. A rendelkezésre álló kiállítótér nem túl nagy, de szerencsés körülmények között jól beépíthető. Felhősi képei – tartalmukkal és méretükkel egyaránt – saját teret követelnek. Mivel minden festménye külön életet él, s nem áll összese „egymást kiegészítő" sorozattá, alkotója jóvoltából megtalálja a helyét az így nagygyá tett helyiségben. Felhősi nagyon jól tudja, hogy így nyújthatott itt a kevesebbel többet épp azáltal, hogy néhány művének bemutatásáról – a körülmények miatt – eleve lemondott. Felhősi természeti képei minden pontosságuk és kidolgozottságuk ellenére sem másolatok. Érdemes elidőzni kissé Felhősi fáinál, „második természete" főtémájánál. E jelenségek festői megfogalmazása teljesen elüt a szokásos stilizációktól. Álomszerűen idézett varázslatuk nem ismert és nem poros, meglep, hogy végül megnyugtasson. Ezek az egymás mellé állított „tájképek" csak látszatra alkotnak csoportot, közös jegyük legfeljebb a tárgy azonossága, rokonsága, de nem ez jelenti a lényegi kapcsolatot. Felnősinek (s ezt örömmel hangsúlyozom) nincsenek jól bevált alkotói módszerei. Nem azok közé tartozik, akik felfedeznek, majd kikísérleteznek egy technikát, s attól (ha nem szükséges) nem tágítanak. Nincsenek csak rá jellemző, szinte névjegyszerű „effektusai", melyek megkönnyítik az alkotási folyamat végigjátszását vagy elfogadtatását. Ha egy kép elkészül, kimeríti önmagát, s az alkotótól a néző birtokába kerül. Épp ezért önmagában kell megállnia. Így van ez az évszakokat sokszoros jelképi szűrőn felidéző képeken csakúgy, mint a nőiséget idéző „zsánerképeken". Nem tévedek nagyot, ha feltételezem, hogy a kiállítótér bejáratával szemközt teljes szélességben megjelenő pannóhatású „Estét" a sümegiek számára is felkavaró hatású képnek ítélem. Jó példa ez Felhősi „két témájának", a természetet idéző és a testiség örömét szemléltető mondandó egy művön belüli kapcsolódására.

Szelényi Pál

...lben is feladható. Telefonon sem hirdetést,

Szentgál kültelkén erdő mellett lévő berendezett tanya gyümölcsössel bérletbe kiadó. Tanyához műút vezet. Érdeklődni: Herend, Kossuth u. 4.

Eladó Balatonfüreden három szobás, összkomfortos, kertes családi ház. Érdeklődni: Tóthné, Siske u. 22., vagy 40-890 telefonon, 18 óra után.

Balatonmárián 3 szobás, komfortos, vízparti családi ház eladó, hajókikötőben, nyaralónak átminősíthető. Érdeklődni: Császásné, Hévíz, Szabadság u. 21. Telefon: 13-402.

Vászoly községben a Balatontól 3 km-re Balatonudvarival légvonalban pince, ráépült szoba, konyhával, szőlővel és nagy telekkel eladó. Összesen: 1400 négyszögöl. Érdeklődni Horváth Jenő, Vászoly, Petőfi u. 5.

Elcserélem debreceni két és félszobás szuterénes belvárosi házam üdülőre. Nagy, Debrecen, Nyíl u. 99.

Alsóőrsi, strandközeli, termő gyümölcsöskerttel másfélszobás nyaraló fele eladó. Levélcím: Martin, 2040 Budaörs, Ifjúság u. 40.

Aszófőn, Vörösmályi dűlőben 400 négyszögöl szőlő, pince, felszereléssel azonnal eladó. Érdeklődni: Kossuth u. 8.

LAKÁS

Ajka Béke u. 15-ben első emeleti kétszobás lakás kiadó, esetleg eladó. Érdeklődni: a helyszínen, vagy levélben. Dr. Gyarmathy, Győr, 9024 Pogány u. 5.

Veszprémben 2 és fél szobás összkomfortos szövetkezeti lakás vállalatnak vagy közületnek több évre kiadó. Válaszokat: „Januártól" jeligére a kiadóba, Veszprém, Szabadság tér 15.

AUTÓ-MOTOR

IR-es Wartburg de Luxe friss műszakival eladó. Jánosháza, Sümegi u. 23.

M–24-es Volga, 4 éves eladó. Balatonfüred, Kéki u. 2. III. 16.

Autósok figyelem! Az ajkai Kórányi utcai (kórház utcája) Autósbolt illetve Autóvillamossági műhely elköltözött, s az Ajka-Bakonygyepes közötti bekötőút mentén megnyílt. Az Autósboltban továbbra is azonnal beszerelhető akkumulátorok, egyéb alkatrészek és felszerelési tárgyak kaphatók. Nagy Tamás műszaki kereskedő. Az Autóvillamossági műhelyben: műszeres motorbeszabályozás, indítómotor, dinamó-generátorjavítás, akkumulátortöltés. Nagy Zoltán járművillamossági üzemmérnök.

ZS-es Wartburg és nemes csincsilla családok eladók. Érdeklődni: Devecser, Móricz Zs. u. 15.

Automata sebességváltós 1970-es évjáratú Volkswagen 1600-os friss műszakival sürgősen eladó. Érdeklődni: délután Somlóvásárhely, Jenei u. 17.

Sprite lakókocsi 4 személyes 480 kg önsúlyú eladó. Müller, Keszthely, Vak Bottyán u. 69. 16 óra után.

1000 MB Skoda olcsón eladó. Cím: Fábián József, Somlóvásárhely, Aradi út 15.

ZB Trabant felújított állapotban eladó. Cím: Császár József Borsosgyőr. Dákai u. 16.

Raj Gaz 69-es gépkocsi ZUK motorral, friss műszakival 20 000 km-rel eladó. Csopak, Kossuth u. 116.

ETZ 250 kcm motorkerékpár eladó. Érdeklődni: Pápa, Széchenyi

Veszprémi zöldség-gyümöl... eladó. „Forgalmas helyen" re a Lapkiadó Vállalathoz, rém, Szabadság tér 15.

Csigafúrók, menetvágók, dö chrom vanádium villás és cs csok, csapágyak, hegesztő fe vegyesen 60 Ft kilós áron Varrógép-alkatrészek, mikrom százalék engedménnyel. Leg mázsa mennyiséggel fogla Bővebb felvilágosítást l adok. Érdeklődni: „Rendkívüli alkalom" jeligére a Pápai Fotószalonba, Kossuth u. 16.

Fotelágyat, íróasztalt vennék. Levelet: „1600 Ft, nyugdíj" jeligére a kiadóba, Veszprém, Szabadság tér 15.

2 db mesterhegedű eladó. Sümeg, Bem u. 17. Horváth.

Lakásfelszerelési üzletemben többféle csempe, járólap, fagyállólap és egyéb lakásdíszítő tárgy kapható. Várom a kedves vásárlókat. Veszprém, Landler Jenő u. 3/C. (Cholnoky ltp.)

KCSM 2,06 öntöttvas kazán eladó. Érdeklődni: Herend, Dózsa Gy. u. 20.

Gyesen lévő kismama bedolgozást vállalna. Levelet: „Lakáson" jeligére a kiadóba, Veszprém, Szabadság tér 15.

Anyagi gondjait oldja meg végleg! Fogjon nemesprémes kisragadozók tenyésztésébe. Norvégiából importált állatok leszármazottai továbbtenyésztésre előjegyezhetők. Szelídek könnyen kezelhetők. Tenyésztésük egyszerű, biztonságos. Kis helyigény, haszonkulcs magas értékesítési szerződéssel. Ketrec, takarmány, részletes tenyésztési technológia kapható. Kérjen ingyenes tájékoztatót. Hadarics Géza az országos hatáskörű Nemesprém Szakcsoport képviselője. Petőháza, József A. u. 5.

Elvesztettem háromkarikás, arany fülbevalóm egyikét, ha volna valakinek egy darab és eladná, szívesen megvenném. Cím: Berta Andrásné, 8200 Veszprém, Veres P. út. 6.

Bedolgozást vállalnék Veszprémben. Levelet: „Gyesen vagyok" jeligére a kiadóba, Veszprém, Szabadság tér 15.

80 basszusos Weltmeister tangóharmonika és Hebros 1300 F típusú táskaírógép eladó. Érdeklődni: Varga, Veszprém, Erkel Ferenc u. 7. délután 15–20 óráig.

Comodor 64 teljes konfigurációban is hosszútávra bérbeadó. Rajki, Székesfehérvár, Malom u. 20. Telefon: 22-11-669 délután 15 órától.

Óriási virágú sárga krizantémtövek eladók. Ár 15 Ft/tő. Megrendelhető utánvéttel Sanda László, Várpalota, Akácfa u. 51.

Búvárszivattyúk javítása Zalaegerszegen a Stadion úti pavilonsorban Osbáth Sándor. Telefon: 14-137.

Kemény tüzifa 70 Ft/mázsa, bányaszén fuvarral, (Volán-tarifa), homok, megrendelhető. Lukács István Veszprém, Arany János u. 10. Telefon: 13-963.

Személyi számítógép, Sinclair ZX-Spectrum 48 k, vámkezelten eladó. Veszprém, Haszkovó u. 18/H. X. 29.

Eltartási szerződést kötne 70 éves özvegyasszony lehetőleg középkorú egyedülálló hölggyel, aki megbecsülné. Egy szoba összkomfortos lakásomba várom. Veszprém, Vörösmarty tér 11. B. ép. fsz. 4. Takácsné.

Fiatal házaspár egyéves kislánnyal eltartási szerződést kötne egyedülálló nénivel, vagy bácsival. Levelet: „Egészségügyi dolgozó" jel-

és este 18 órától

műsoros est lesz

Neves fővárosi művészek lépnek fel. Asztal- és helyfoglalás a vendéglőben.

ÁRAMSZÜNET

Értesítjük
T. fogyasztóinkat, hogy

november 12-én
7.00–16.00 óráig

Várkesző, Egyházaskeszö községekben, valamint Liliom-majorban hálózati munkák miatt áramszünetet tartunk. Előbbi visszakapcsolás lehetséges!

ÉDASZ. Váll. Uzemigazgatósága
KAPUVÁR

MOF Makra: Optika-Fotó Veszprém, Vétel-Eladás.

Eladó egy Sanyó sztereo rádiósmagnó. Vámkezelt, 12 000 Ft. Érdeklődni: 17 óra után Veszprém, Március 15. u. 1/A. 3. em. 30.

Esküvői ruhakülönlegességek kölcsönzése Délinél szombati nyitvatartással Budapest XII. Gregus u. 6.

MENYASSZONYIRUHA-KOLCSONZÉS! Gyönyörű külföldi modellek, nagy választékban. Szombaton nyitva: 13 óráig. Siófok, Mártírok u. 5. Kertmozi mellett. Telefon: 10-037.

Irhabundák női-, férfi-, gyermek minden színben és méretben, extra méretben is, különleges fazonokban kaphatók. Baloghné szegedi szűcsmesternél Mérey u. 9. Bejelentés esetén szombat, vasárnap is. Telefon: 06-62-17-821.

Fűrészgépkerekek minden méretben, megmunkálva is, kaphatók. Rácz István vas- és fémöntő. Celldömölk, Pozsony u. 4.

Fájdalommentes FULLYUKASZTÁS Mátyás K. út 11. Minden hétfőn és csütörtökön 17–19 óráig. **ERZSÉBETRE, KATALINRA, ÁRENGEDMÉNY.**

Gáztűzhelyet, centrifugát, mosógépet, hűtőszekrényt, konyhaszekrényt, heverőket, gyermekheverőket, fotelokat, modern szekrénysorokat, adokveszek, Mód, használtcikk-kereskedő. Veszprém, Eötvös u. 9/A. Autóbusz pályaudvartól a harmadik mellékutca. Margit-templom mellett. Nyitva egész nap, szombaton is. Szállítást vállalok.

Tojótyúk eladó vágásra, vagy továbbtartásra. Ugyanitt mély babakocsi sportrésszel együtt eladó. Tapolca, Pacsirta u. 3/I. Telefon: 11-954.

Felhősi István, festő-grafikusművész

Megyénk művészeti eseményeinek sorában rangjával és szimonaldval kiemelkedik a kétévenként megrendezésre kerülő őszi tárlat, mely az idén XXIII. alkalommal nyílt meg a Veszprémi Vegyipari Egyetem autájában. — Felhősi István két régebben festett képével jelentkezik. A természeti áthatások ihletésében született műveiben a színeket nem valami tudományos teória szerint válogatja, hanem mindig a szemlélet, az észlelés minden egyes megfigyelt dolog különös természete szerint.

Veszeli Lajos: A megfiatalodott Őszi Tárlat.

Napló (Veszprém), 1983. nov. 19. 9old.

Fellíösi István

Résztvesz a Miállításon
(A Katalógust ld. Bányai Erzsébetnél)

XIII. Veszprém-i Őszi Tárlat
1971. nov.

Felhási István

a „Stúdió Verzprém" kiállításon
„Akt"-műve szerepel. (említve)
„Táj" (említve)

Napló, 1971. ápr. 14.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Felhőri István

NAPLÓ
(Veszprém)

1972 JAN 1

1021

Felhőri István: Madár

a szabadban tehát a [illegible] velődési házat" viszik ki emberekhez és nem fordítv

A HÉTVÉGE IDŐMÉRLEGÉT VIZSGÁLVA a következő sorrend alakult ki a időtöltés tar almában: első tévé második a rádió (vag a család), harmadik az újság olvasás, aztán pihenés ház tartás, kertészkedés, könyvolvasás. Egy későbbi vizsgálat azt jelezte, hogy a tévé és a rádió tartja elsőségét de a kirándulás előbbre lépett. Tehát növekszik az igény a *szabad levegő* iránt.

Hazai és nemzetközi tapasztalat *a tévé „zsarnoksága"*. Ám, mihelyt a tévé műsora az ember szórakozását, egyben személyisége gazdagodását szolgálja — a zsarnokból egyszerre felszabadító lesz. *Az emberi képesség felszabadítója, az emberi világnézet, morál, ízlés formálója.*

Az a népművelő cselekszik okosan, aki *a helyi szokásokra helyi hagyományokra figyel* s a maga tevékenységét ezekkel hangolja össze. A *népművelési konferencia* szintén hangsúlyozta a helyi eltöltésére tehát nevelni kell az embereket, termékeny idővé tétele nem önmagától következik be.

Kérdezzük ismételten: mire szabad a szabad szombat?

SEMMI ESETRE SEM PÉNZKERESÉSRE — sokkal inkább *a magunk személyiségének „keresésére"*. Az ön magunkra találásra Képességeink feilesztésére, alkotó kedvünk kibontakozta ására a magunk testi és szellem: gyarapodására.

Ha a szabad időt eladjuk pénzszerzés ürügyén lényegében önmagunkat lopjuk meg. Mert míg pénztárcánk hízik — szegényebbek leszünk emberi tartalmainkban.

Balogh Ödön

István t
Rómába
László t
Ferenc
képeslap
Kinek m
kat-kat
utánozva
s én ten
letörlöm
leheletét

a töltést
ott áll m
megül a
megül a

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61.
Telefon: 337-748, 340-526
Felhősi István,
NAPLÓ (VESZPRÉM)
festő- és grafikaművész
1981 SEP 29
1021

Alkotó feszültség

Felhősi István művészetéről

Az utóbbi években a megye képzőművészeti életében gyakran emlegetik *Felhősi István* nevét. Képeit majd minden kiállításon megjegyzések tömege kíséri. Sem a szakma, sem a közvélemény nem kényeztette el ez idáig a restaurátorként művészeti pályára lépő fiatal festőt maradéktalan dicséretével. Szakmájából eredően ismerve a nagy klasszikusok festészeti, formai konfliktusait, ebből merítve alakította önmagát. Bár elmondása alapján távol tart minden irányzatot, stílust magától, de képein ennek ellenére fellelhetők azok a szálak, amelyek, ha belső hangként is, de követik a múlt törvényszerűségeit. Ha nyomon követjük korábbi képeit a veszprémi vagy ajkai közös kiállításokon, akkor meggyőződhetünk arról, hogy a jelenlegi egyéni kiállítása mindenféle szempontból előrelépést mutat. Érdekes odafigyelni arra is, amit elmond saját magáról. Az az életszemlélet, amiből kiindul, amelynek révén minden egyes individuum a maga egészére irányuló munkájában a lehető legnagyobb produktivitásra serkent, időt és teret nyújt neki arra, hogy akár a legszemélyesebb valót bontakoztassa ki. Ez az, ahol az ember újból reagál saját létének legcsekélyebb rezdüléseire (beleértve az erotikumot is) és éppúgy az anyag törvényeire is.

Október

Az a tény, hogy nemcsak a képek ismertetésére szorítkozom elemzésemben, azért van, mert a megyében élő fiatal festő szemlélete, önművelése, belső harca figyelemre méltó. A pápai kiállítás egy mozaik ahhoz, amit a természethez és társadalomhoz közel álló művészetnek neveznek. Igaz, még nem egyértelmű, nem egészen közérthető, még nem kiforrott, de mindenesetre a jövő ideái közé tartozik.

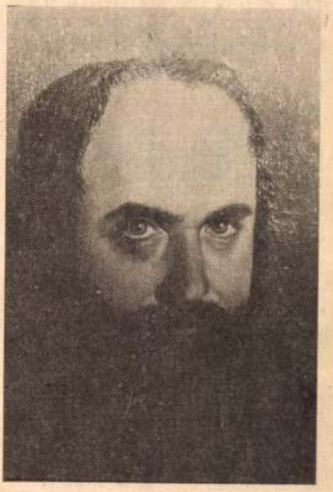

Önarckép

Önálló tárlatának anyaga változatos, mind művészeti, mind technikai szempontból. Felhősi ceruzarajzai már a sajtó hasábjain keresztül is ismertek. Aprólékos gonddal felépített aktjai biztonságos anatómiai tudást mutatnak. A Magánügyek I–VII. sorozatánál már nem érezzük a rajztanulmányokra jellemző útkeresést, hanem a lényeg, a forma belehelyezése a környezetbe, és az a plusz, amit érzelmileg is hozzáad. Az, hogy túlzottan erotikus-e, vagy hűvösen, az lényegtelen, ez magánügy. Mindenesetre a kiállítás legegységesebben megoldott lapjai ezek a rajzok. Festészetéről ugyanezt már egyértelműen nem lehet elmondani. Önarcképe, amely magán hordja a Mányoki-féle kissé idealizált realizmus jegyeit, a ma embere számára is elfogadott és egyértelmű. A Dél című képe, amely a kiállításon az előbbi mellett látható, egy egészen más, szinte grafikai, technikai játékot elevenít fel (a rongygyal való textúrázást) vagy akár a Balaton című képet említem, ahol a hangulat egyértelműségét fitogtatja, és nem a festői erényeket. Itt megint felvetődik a gondolat, hogy a festmények miért nem követik azt az egységet, amit a grafikák. (Pedig a szín megformálásának, mint az ember szellemi és testi koncepciójából sarjadó kifejezésmódnak, a maga biológiai útján kell továbbfejlődnie, miközben megfelel a formát meghatározó események korszerűségének.) Ezeknek a nagyszerű követelményeknek alárendeli ugyanakkor az Október és a Bakonyi táj című képeit is. Felhősi festészeti hullámzásai nem bántóak, de szembetűnőek. No, természetesen útkeresése, belső feszült alkata is tükröződik képein. A Triptichon című képe ismét egy más festői stílust követ. Falfreskóra emlékeztető nagyvonalú ecsetkezelése kifogástalan, mondanivalója a család igényének felvetése, szociális közösségű érzelemre vall. Felhősi művészete előttünk bontakozik ki, erényeivel és hiányosságaival egyaránt. A tárlaton látható alkotások makacs elhivatottságról, egyszerű, tiszta, leplezetlen emberségről adnak tanúbizonyságot.

Veszeli Lajos

tapolcaiak

Horváth Zoltán volt a mezőny legjobbja

vár 2:0 (1:0)

(Sopron). Alu: Bujtor 6 – Holsikhon 5 – Takács 5, Nagy 4 8 – Cserna 7, Turi 5 (Gőcze, a Halter Gyula. Dombóvár: Foki a – Turai (Herbel, a 77. perc- a 76. percben) – Iván, Zirchner,

tén Csikesz hagyott ki helyzetet, ez volt a hatodik ajkai lehetőség! A 67. percben Turi beadását Fehér a kapu torkából emelte a kapus kezébe. Később Menyhárt nagy szóló végén rúgta ismét kapusba a labdát. A 89. percben Fehér remekül lépett ki a védők közül és a kifutó kapus mellett higgadtan gurított a hálóba, 2:0.

Közepes iramú mérkőzésen a nagyobb lelkesedéssel játszó Alumínium biztos győzelmet aratott. A Dombóvár a mérkőzés elején veszélyeztetett, de negyedóra elteltével szinte egykapura játszott a rengeteg helyzetet elhibázó ajkai gárda. G.: Csikesz, Fehér. A vendégek közül Foki, Horváth és az első félidőben Landek teljesítménye tetszett.

B. L.

– BVTC 1:0 (1:0)

Lovassy (Székesfehérvár). Olaj- (Müller a 66. percben), Nagy, nyó, Horváth (Simonecz a 66. k. Edző: Madár Gábor. BVTC: Belső II. 7, Belső I. 7. Németh 6, (Görbicz a 80. percben), Gásmor 6. Edző: Németh Lajos.

Zsadányi nagy lövése vezette be a második félidőt. A 75. percben Ágoston védett bravúrosan. Később Kozmor elől mentettek az utolsó pillanatban a védők. A 79. percben Belák letalpalta Horváthot,

Országos kitűnő eredményekkel

Az utóbbi esztendők legszínvonalasabb országos bajnokságát vívták a Margitszigeten a traplövők. Már az első napon sejteni lehetett a nagyszerű eredményeket. A második napon 150 lövés után így alakultak az eredmények: Ludmann 148, Bodó 147, Putz, Gruber, Lenner, Csepeli 146–146, Kiss, Szakály 144–144, Tizekker 143 találattal. A harmadik napi döntő versenyen már csak 2–2 sorozatot lőttek a résztvevők, mégis izgalmakban, jó eredményekben bővelkedett a vetélkedő.

Az első sorozatban Kiss hibátlan volt, viszont Csepeli csak 23 találatot produkált. A második sorozatban Putz, Gruber és Bodó együtt lőtt. Putz hibátlan volt, Gruber egy, Bodó két hibát vétett. Őket Ludmann követte, aki fölényes biztonsággal 25 találatot ért el. A nagy eredmények kedvezőtlenül hatottak Lennerre.

Az utolsó sorozatban Kiss és Csepeli hibátlan teljesítményt nyújtott, így mindketten pontszerzők maradtak 194 találatukkal. Bodó, Gruber, Putz ismét együtt állt lőállásba. Putz hibátlanul lőtt, küzdenitudásból kitűnőre vizsgázva 196 találattal egyéni csúcsot ért el. Ludmann csak egyet hibázott, 197 (!) találatával ő nyerte a bajnokságot! Lenner 24 korongot talált el, a 193-as eredményével a hetedik helyre szorult.

A végeredmény: 1. Ludmann (Zalka KMFSE) 197, 2. Putz (MHSZ NIKE FAK) 196, 3. Bodó (Zalka KMFSE) 194, 4. Kiss (MHSZ NIKE FAK) 194, 5. Csepeli (Zalka KMFSE) 194, 6. Gruber (MHSZ NIKE FAK) 194, 7. Lenner (MHSZ NIKE FAK) 193 találattal.

A megszerezhető 44 pontból a fűzfőiek összesen 23-at gyűjtöttek a junior és felnőtt bajnokságon. Putz egyéni csúcsát 195-ről, 196-ra javította. Lennernek 200 korongos versenyen eddig 185 volt a legjobb eredménye, most 193-at lőtt. Pajer Katalin és Szakály Márta egyformán 188 találatos eredményt ért el. Ezzel mindketten beállították a női országos csúcsot, amelyet Pajer ért el 1979-ben. Kiss József beállította egyéni csúcsát. Egyedül Horváth György teljesítménye maradt el a várakozástól, a fűzfőiek így elvesztették a csapatbajnokságot. Horváth a verseny előtt betegeskedett, de ezt nem közölte a vezetőkkel.

Az Ú. Dózsa az NB I élén

1. Dózsa	7	4	2	1	12: 6	10
2. Honvéd	7	4	2	1	14: 9	10
3. Csepel	7	4	2	1	8: 7	10
4. Haladás	7	4	1	2	15: 9	9
5. Tatab.	7	3	3	1	15:12	9
6. Videoton	7	3	2	2	14: 9	8
7. Rába E.	7	4	0	3	20:18	8
8. Nyíregy.	7	3	2	2	7: 7	8
9. Ózdi K.	7	3	1	3	17:12	7
10. Vasas	7	2	3	2	14:12	7
11. FTC	7	3	1	3	15:14	7
12. B.-csaba	7	3	1	3	13:13	7
13. Pécs	7	3	1	3	9: 9	7
14. Diósgyőr	7	2	2	3	8:11	6
15. Zalaeg.	7	2	2	3	6:10	6
16. Debr.	6	1	1	4	9:14	3
17. Volán	6	0	2	4	5:13	2
18. Szeged	7	0	0	7	3:19	0

A következő forduló. Pénteken: Csepel–Haladás. Szombaton: Bp. Honvéd–Volán, Diósgyőr–Vasas, Pécs–Ózd, Debrecen–Szeged, B.-csaba–ZTE. Vasárnap: FTC–Tatabánya, Nyíregyháza–Újpesti Dózsa (TV-közvetítéssel 13.55 órától), Rába ETO–Videoton 30-án szerdán: Volán–Debrecen. A BEK-ben: Banik Ostrava–FTC (TV-közvetítéssel 16.55 órától), a KEK-ben: Vasas–Paralimni. Az UEFA Kupában: Real Madrid–Tatabánya, Videoton–Rapid Wien (TV-közvetítéssel II-es műsor, 20 órától).

Ú. Dózsa–Rába ETO 3:1 (2:1) Újpest, 8 ezer néző. V.: Pádár. G.: Kisznyér, Törőcsik, Kiss, ill. Szentes. Vasas–Nyíregyháza 2:0 (0:0). Fáy utca, 4 ezer néző. V.: Palotai. G.: Szebegyinszky, Rixer. Békéscsaba–SzEOL AK 3:1 (1:1). Szeged, 6 ezer néző. V.: Urbán G.: Kurucz, Pásztor, Kanyári, Gruborovics.

A góllövőlista élén. Pogány (FTC), Szabó (Haladás), Dudás (Ózd), Szentes (Győr), Kiss (Ú. Dózsa) 5–5 gólos.

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

Felhősi István festő- és grafikusművész

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1981 DEC 5

1021

Felhősi István grafikája

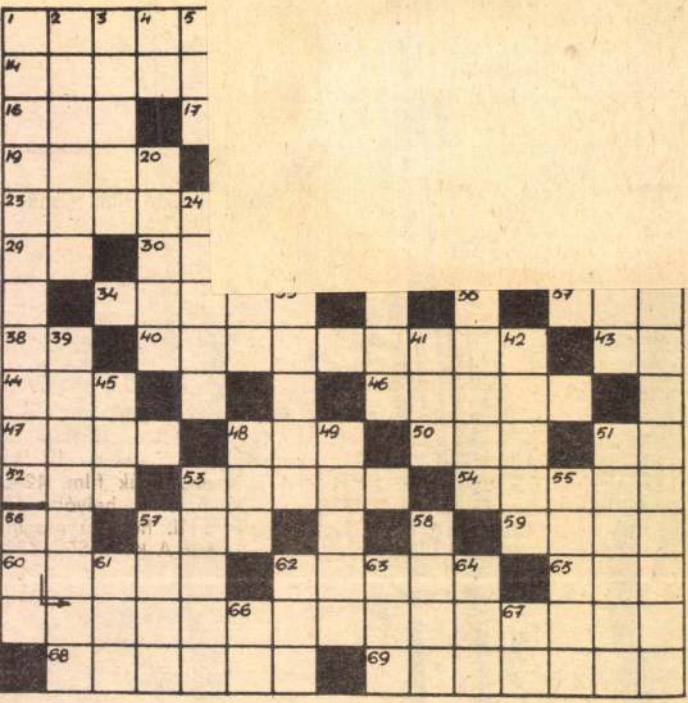

MUSZORGSZKIJ

Rejtvényünkben a nagy orosz zeneszerző, Muszorgszkij három szerzeményének címét találják.

Vízszintes: 1. Gyermekbetegség. 8. Hason csúszva halad. 14. *Az első mű: zongoradarab.* 16. Lóbiztatás. 17. Üledékkőzetek elhelyezési formája. 18. Szinyei ... Pál. 19. Havanna legnagyobb mozija. 21. Élettelen figura. 22. Kettőzve: cukorka. 23 Női név 25. A „Calais-i polgárok" című világhírű szobor alkotóművésze. 27. Hirtelen. 7. Csík folyója. 8. Mialatt. 9. Keresztül. 10. Mongol, tatár kuruzsló pap. 11. A férfiak ruháján több van. 12. Mikron része! 13. Műszaki rendeltetésű szerkezet. 15. Leszámít. 20. Balatoni üdülőhely. 21. „... dat, qui cito dat" (kétszeresen ad, ki gyorsan ad). 24. Körülveszi. 26. A legegyszerűbb antenna. 27. Ókori görög építészeti stílus. 28. *A második mű: opera.* 31. Férfinév. 35. Klasszikus görög piactér. 36. Bányászhelység. 39. Megyeszékhely. 41. Takarmány. 42. Germán nép, a

Felhősi István grafikus
MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1980 SEP 27
NAPLÓ (VESZPRÉM)
1021

Felhősi István grafikái

Tanulmány.

Akt.

Fák.

Valaki kitalálta, ők megalkották, s bizonyára hasznosítják!

A homok, amire lép, a kő amelybe rúg értéktelen anyag egy tköznapi ember szemében. A szakember viszont már értéket, agy megfordítva — takarékossági lehetőséget fedezhet fel értelennek tűnő kőben. A geológus, a földtan kutatója hasznoható ipari nyersanyagokat remél felfedezni benne. Más szaktelletek művelői pedig abban reménykednek, hogy netán egy drább, avagy nehezen, költségesen feldolgozható, alkalmazható nyag könnyebben munkálható, olcsóbb helyettesítőjére akadnak.

Aki tanult egy kis közgazdaságtant tudja, de aki nem tanult is sejtheti, hogy a földben rejlő ásványvagyon fontos része a emzeti kincsnek. Feltárására, az ismertté vált nyersanyagok ndszerezésére újabban nemcsak az arra főállásban hivatott intézények, vállalatok, hanem a különféle tudományos szakmai egyeletek is vállalkoznak. Néhány hónapja arról írtunk, hogy a ehézipari Minisztérium megbízásából a Műszaki és Természetdományi Egyesületek Szövetségének Veszprém megyei Szervete több tagegyesületet mozgósított a bauxitkutatással, valamint z új szénmedencék feltárásával kapcsolatos tanulmányok kidolozására. Abban az Országos Magyar Bányászati és Kohászati gyesület, valamint a Magyarhoni Földtani Társulat megyei szerezeteinek tagjai vesznek részt. Most viszont egy új, megyei kezeményezésnek lehetünk tanúi.

Körülbelül egy éve felvetődött a Magyar Hidrológiai Társaság megyei csoportjának tagjai körében, hogy dokumentációt ellene készíteni a megyében fellelhető építőanyagok helyi felasználhatóságáról. Miért is érdekes ez? Azért, mert nem elég azt dni, hogy valahol agyag van, kavics van, homok és mészkő, vagy dolomit bányászható. Például az a homok lehet üveghonok, vagy falazó homok, de mészkő is többféle van. A többféle égtől függően nem mindegy, hogy melyik építőanyagot milyen élra használják. Elképzelhető ugyanis, hogy bizonyos rendeltetésre a gyakoribb előfordulású, egyszerűbb ásvány is megfelel. ztán az sem közömbös, hogy az adott homok vagy kőzet terészetes, avagy mesterséges úton tárható-e fel? A kitermelését rágítja, ha például vastag földréteg van fölötte. Felhasználását öltségessé teszi, ha rossz útviszonyok között, messziről kell furozni.

Bőven lehetne még folytatni azoknak a szempontoknak az mertetését, amelyek figyelembevételével javítható a különféle pítőanyagok felhasználásának gazdaságossága. *Knauer József*, Magyarhoni Földtani Társulat Közép- és Észak-dunántúli Terüeti Szervezetének titkára — az almádi bauxitkutató vállalat oszályvezetője — elmondta, hogy a fentiek alapján úgy tűnt, az tlet megvalósítására a geológusok lennének a leghivatottabbak. *ihari Dániel* készített is egy térképet, amely Ugod és környékét brázolja. Rajta hatféle színmegjelöléssel a környéken fellelhető pítőanyag-féleségek. Összeállítottak hozzá egy leírást, amely a ldtanosok rövid észrevételeit összegzi a lelőhelyekről. A felárás helyét, a feltárhatóság fokát, javaslatot, továbbá igényt az dott feltáróhely fejlesztésére.

A következő lépésben más tudományos egyesületek véleményezik majd a mintaként megszerkesztett térképvázlatot és a ozzá tartozó leírást. A hidrológiai társaság, a közlekedési, az pítéstudományi egyesület tagjai is átgondolják, hogy szakmáknak megfelelően ők milyen javaslattal, célszerűségi indítványyal egészítenék még ki a dokumentumokat. Mikor teljessé formálják az anyagot, fénymásoltatják, és eljuttatják egy-egy pélányát a szóba jöhető felhasználókhoz: megyei illetékesekhez, elyi tanácsokhoz, szövetkezetekhez. Mondjanak véleményt róla! gényelnének-e az ugodi modell alapján, egy, az egész megyére iterjedő építőanyag-atlaszt, amiből pillanatokon belül kiolvasható, hogy milyen építőanyag, melyik minőségű változata, hol alálható legközelebb a fehasználás helyéhez? Amiből kitűnik, milyenek a bányászási lehetőségek, továbbá milyenek a szállítás örülményei? Ezektől függően ugyanis a szükséges kő drágább, agy olcsóbb lehet.

Az egész megyére kiterjedő térképészeti feldolgozást és lerást társadalmi munkában, csak a szakmai egyesületek tagsára támaszkodva aligha lehetne elvégezni. Ők kiötlöttek egyajta megoldást és elkészítették a mintapéldányt. A későbbiekben már a szóba jöhető felhasználóknak kell lépniük, ha úgy alálják, hogy valóban drága a kő.

Bráz János

Az ezeradagos konyhában készül az ebéd

„műszakban [illegible] ha jövőre átadják az új iskolát talán megoldódik ez a probléma is.

Donát–A. Horváth

Ünnepélyes tanévnyitó a Képzőművészeti Főiskolán

A 109. tanévet nyitották meg pénteken a Képzőművészeti Főiskolán tartott ünnepségen, amelyen részt vett *Tóth Dezső* művelődési miniszterhelyettes. *Somogyi József* rektor köszöntötte az egyetem tanárait és több mint 200 hallgatóját, a jövendő festő-, grafikus-, szobrászművészeket, akik — mint mondotta — várhatóan újabb művészi értékekkel gazdagítják kultúrtörténeti örökségünket.

Az elsőévesekhez szólva hangsúlyozta: érzékenyen reagáljanak az élet jelenségeire, de értékítélettel szemléljék azokat. A továbbiakban a művészek hivatásáról, szerepéről beszélt.

Ezután a 35 elsőéves hallgató letette az esküt. A hagyományokhoz hiven ez alkalommal adták át a Kondor Béla grafikus, Gellért Imre szobrász, Hermann Lipót festőművész emlékét őrző alapítvány díjait 4 hallgatónak, az előző tanév kiváló szakmai és tanulmányi eredményeinek elismeréseként. Négy idős, ötven, illetve hatvan évvel ezelőtt végzett művészt több évtizedes, kiváló pedagógiai és művészi munkásságáért arany, illetve gyémánt diplomával tüntettek ki.

A műszaki hetek programjából

A megyei műszaki hetek rendezvénysorozatának több eseményére került sor az elmúlt napokban. Tegnapra három rendezvényt is kínált a programfüzet. Tapolcán, a garzonház műszaki klubjában az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület tapolcai csoportjának rendezésében arról hangzott el előadás, hogy mik a villamosenergia-gazdálkodás tapasztalatai a Bakonyi Bauxitbánya Vállalatnál. Ugyancsak az OMBKE rendezvényén, Várpalotán a KGST-országok szénbányászatában tapasztalható fejlesztési és korszerűsítési törekvésekről, Pápán — a textilipari egyesület rendezvényén — pedig a textilgyári rekonstrukció eddigi eredményeiről hangzott el előadás, illetve gazdasági elemzés.

Legközelebb az őszi műszaki hetek legnagyobb rendezvényére, a megyei energiagazdálkodási konferenciára kerül sor, amelyet szeptember 30-án Alsóörsön tartanak, a Bányász Üdülőben. Október 2-án Veszprémben, az ÉDÁSZ kultúrtermében *Szakonyi Ágoston*, a DÉDÁSZ főosztályvezetője tart előadást.

FELHŐSI ISTVÁN
festőművész-restaurátor

8200 Veszprém
Gagarin u. 11/B.
Tel.: 80/20-925

Felhősi István

FELHŐSI ISTVÁN, FESTŐMŰVÉSZ-RESTAURÁTOR

1949-ben születtem Csepelen. 1977-ben végeztem a Képzőművészeti Főiskolán festő-restaurátor szakon. Falképrestaurálási feladatokon dolgozom elsősorban. 1979: Sárvár, Nádasdy kastély, 1981-85-ig Balácapuszta, Római villa, 1988: Székesfehérvár, Szt. István Székesegyház, 1989: Pápa, Esterházy kastély kápolna, 1990: Tihany, Plébánia templom, sekrestye. 1990: Pécs, Jeszenszky-ház.
Táblaképeket is festek, megyei és dunántúli tárlatokon vettem részt. Egyéni kiállításaim is voltak Veszprémben, Pápán és Sümegen.

ISTVÁN FELHŐSI, KUNSTMALER-RESTAURATOR

Ich bin 1949 in Csepel geboren. 1977 habe ich meine Studien an der Hochschule für Bildende Künste in der Fachrichtung Kunstmalerei-Restauratorkonst beendet. Ich arbeite in erster Linie an den Wandbild-restaurationen. 1979 Sárvár Nádasdy-Schlo , 1981-85 Balácapuszta Römer Villa, 1988 Székesfehérvár St. Stephan Katedrale, 1989 Pápa Esterházy Schloß-Kapelle, 1990 Tihany Pfarrkirche Sakrastei, 1990 Pécs Jeszenszky-Haus.
Ich mache selbst auch Tafelbilder, habe an Ausstellungen des Komitates und von Transdanubien teilgenommen. Ich hatte auch Einzelausstellungen in Veszprém, Pápa und Sümeg.

MR. ISTVÁN FELHŐSI, PAINTER-RESTORER

I was born in Csepel in 1949. I completed the Painter-Restorer Faculty of the School of Arts in 1977. I am basically engaged in fresco restoration works most of the time. These were: the Nádasdy Palace of Sárvár in 1979, the Roman Villa of Balácapuszta in the 1981-1985 period, the Saint Steven Cathedral of Székesfehérvár in 1988, the Esterházy Palace Chapel of Pápa in 1989, the Sacristy of the Tihany Parochial Church in 1990 and the Jeszenszky House of Pécs in 1990.
I also pain on canvas. I took part in various exhibitions in the Trans-Danubean region and at various county exhibitions. I have held individual exhibitions in Veszprém, Pápa and Sümeg.

FELHÖSI István festőrestaurátor

Barinka 1995 48.

R. SZÉKELY Julianna: Az örökség []beszélgetés Róth Amáliával]. = Új Tükör, 1986. augusztus 3. 3. 10-13. ill. **hozzászólás:** BÁTYAI Jenő = Új Tükör, 1986. augusztus 24. 45. R. SZÉKELY Julianna: Egy riport utóélete. = Új Tükör, 1986. október 19. 45. ill.

1172. Scheiber Hugó

SZILÁGYI György: Kései végelszámolás. Ismeretlen dokumentumok Scheiber Hugó életéből. = Új Élet, 1986. október 15. 2.

1173. Schiele, Egon

SÁMÁNY Ilona: Schiele a fenegyerek. = Interpress Magazin, 12, 1986, 6. 31-37. ill.

1174. Schönberger Armand

SZIJ Béla: Schönberger Armand. = Élet és Tudomány, 1986. január 17. 80-82. ill.

TÉSZABÓ Júlia: Egy emlékkiállítás ürügyén. = Kritika, 1986, 3. 44-45. ill.

1175. Schullerus, Fritz

TĂTARU, Marius: Échos romantiques tardifs dans la peinture Fritz Schullerus. = Revue Roumaine d'Histoire de l'Art, 23, 1986 67-78. ill.

1176. Sima Sándor

PEREHÁZY Károly: Egy aranykoszorús budapesti műlakatos: Sima Sándor. = Műemlékvédelem, 30, 1986, 1. 62-68. ill.

1177. Slevogt, Max

kiáll. Szombathely, Szombathelyi Képtár, 1986 **ism.** SALAMON Nándor: Max Slevogt illusztrációi. = Új Tükör, 1986. szeptember 28. 3. ill.

1178. Speer, Albert

Schönberger, Angela: Die Neue Reichskanzlei von Albert Speer, Berlin, Gebr. Mann Verlag, 1981 **ism.** PAZÁR Béla = Magyar Építőművészet, 1986, 4. 64.

1179. Székely Bertalan

FELHŐSI ISTVÁN

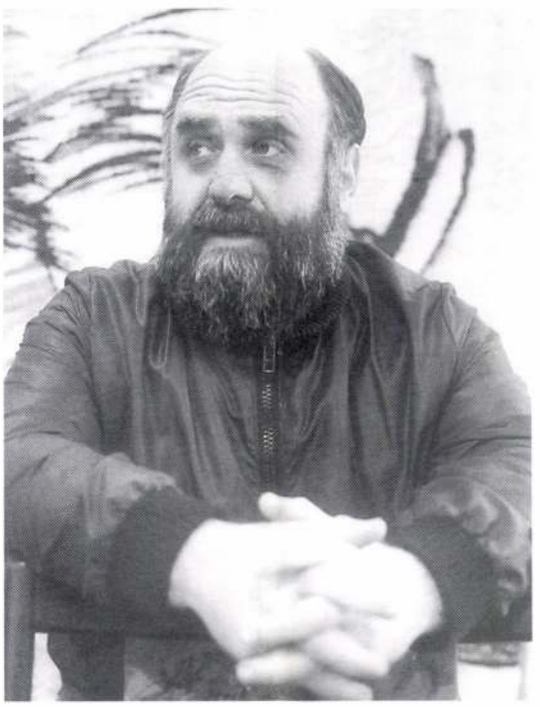

István Felhősi, painter and restorer
8200 Veszprém, Kőhíd utca 11/B
Telephone: +36 88 320-925

Born in Csepel, 1949. Student at the Painting and Restoration Faculty of the Hungarian College of Fine Arts, 1972–1977. His professsional masters were János Blaski, Jenő Barcsay, László Patay, Géza Entz, György Cifka, Lajos Végvári and Dezső Varga. He lives in Veszprém.

Felhősi István, festő-restaurátor
8200 Veszprém, Kőhíd utca 11/B.
T: 88-320 925

1949-ben született Csepelen. A Magyar Képzőművészeti Főiskola festő-restaurátor tanszékének hallgatója 1972-1977 között. Szakmai mesterei: Blaski János, Barcsay Jenő, Patay László, Entz Géza, Cifka György, Végvári Lajos és Varga Dezső. Veszprémben él.

Egyéni kiállításai:

1977. Veszprém, Megyei Művelődési Központ
1981. Pápa, Városi Művelődési Központ
1985. Balatonalmádi, Auróra szálló
1986. Veszprém, VE Aula

Fontosabb csoportos kiállításai:

1989. Pápa, Zsinagóga
1990. Sümeg, Vártorony
1991. Veszprém, Veszprémi Művész Céh-kiállítás, Várgaléria
1992. Budapest, Magyar Honvédség Művelődési Háza

1993. Balatonalmádi, Tavaszi tárlat, Városháza

Munkái:

1981-1985. Baláca, Római villa
1986. Pécs, Művészetek Háza
1988. Székesfehérvér, Szt. István Székesegyház
1989. Pápa, Esterházy-kastély
1990. Tihany, Bencés Apátsági templom, Sekrestye
1991. Nagycenk, Széchenyi-mauzóleum
1992. Tihany, Bencés Apátsági templom, Oratórium
Veszprém, Nagyprépositi palota homlokzata
Zalaszentgyörgy, Plébániatemplom
1993. Tihany, Bencés Apátsági templom, főhajó
Balácapuszta, Római villa

Közgyűjteményekben található munkái:

1986. Veszprémi Vegyipari Egyetem; Október, olajkép, 100 x 120 cm,
1991. Veszprém Megyei Múzeumigazgatóság; Tél, olajkép, 60 x 80 cm,

Díj:

1989. Pápa, Esterházy-kastély; Európa Nostra-díj

Tagság:

1977. Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja
1992. Magyar Alkotóművészek Egyesülete
1992. Veszprémi Művész Céh
1993. Magyar Restaurátor Kamara

Irodalom:

1993. Portréfilm - MTV Szombathelyi Studió (Rendező: Magyar Attila)

FELHŐSI ISTVÁN

Vörösben
olaj, farost, 170 x 130 cm, 1992.

In Red
oil on hardboard, 170 x 130 cm, 1992

Felhő Iván festő

Veszprémi Művész Céh, 1994

Felián Erika, fazekas

L: Gonda Istvánt

Gulyás Éve: II. Alföldi Fazekas Triennálé kolnokon 45-46

Jászkunság, kolnok, 1982. június

XXVIII/2

Felice de Pisa mester

1556-ban Kassa és Sáros erődítési munkálatait vezeti.

H. Takács Marianna: Magyarországi udvarházak és kastélyok, Budapest, 1970.

901

FELICE DA PISA építész

Kassa és környéke állandó építőmestere
1564 előtt

Studia Agriensia 17. 160, 164

	a személy neve, a meg
	Ennek kell kódot kialaki
Inv1.6	A jegyzék leírójára vona
Inv2.1.1	A jegyzék eredeti. Igen:
Inv2.1.2	A jegyzék másolat, egyko
Inv2.1.3	A jegyzék másolat, kései
Inv2.1.4	A jegyzék másolat, kései
Inv2.1.5	Nem eldönthető, hogy a j
	Igen:1; nem:0.
Inv2.1.6	Felfedezte: név.
Inv2.1.7	A jegyzék lelőhelye.
Inv2.2.8	Feldolgozza: név.
Inv2.2.1	A jegyzék kiadott. Kiadt
Inv2.2.2	A jegyzék kiadott. Kiadá
Inv2.2.3	A jegyzék kiadott. A kia
	levéltári jelzete.
Inv3.1	A jegyzék milyen jellegű
	bejegyzés stb.
Inv3.2	A jegyzéken hány tétel s
Megj	Megjegyzés.

MDK

Felice da Pisa ,épitész

A pozsonyi királyi vár épitésze a 16.sz.-ban

A magyarországi müvészet története I. 332.l.
Bpest,1961.II.kiadás.

M.D.K.

Felice di Pisa, olasz várépítő

Sáros és Abaúj vármegyék-
ben tevékenykedett a XVII. szá-
zadban

Divald K.: A sárospataki vár.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1902. 36. kötet. 329. old.

Felica di Pisa

M.D.K.

olasz építőmester Sárosban
működik erődítési munká-
latokon a XVI. sz.-ban, a bécsi
udvar megbízásából.

Dr. Lechner Jenő: Renaissance
építési emlékek Szamosújvárott.

Építőipar - Építőművészet, Bp.1916 évf. 52.sz.
312. old

MDK

Felice de Pisa, épitész

Bécs, 1554.jul. 4. V.42.
Bécs, 1554, okt. 16. V. 67
Bécs, 1555, feb. 13. VI. 8.
Bécs, 1556, feb. 2o. VI. 83.
Bécs, 1557, feb. 25. VI. 136.
Bécs, 1557, márc. 2o. VI. 14o.

Müvészettörténeti regeszták a királyi határozatokból és rendeletekből.
Müv.Ért.1956,V.évf.1.sz.5o. 1.

MDK

Felice de Pisa , építész
Bécs 1554,febr.12 V.14.
Értesiti a kamarát, hogy előterjesztésére Huszt Nagybánya és Sáros várának felülvizsgálatára "architectum nostrum magistrum Felicem de Pisa"t küldte.

Bécs,19554, febr.16, V.17.
Elrendelte magister Felix architectus Husztvára épitkezési munkálatainak befejezésére mielöbb u[illegible] tazzék le.

Müvészettörténeti regeszták a királyi határozatokból és rendeletekből.
Müv.Ért.1956,V.évf.1.sz. 49 l.

megrv

Felice da Pisa

építész

cród
z

Balogh-művel

538. l.

Felica di Pisa

Sáros, Abauj

l.

Lechner Jenő dr.

Renaissance épitészeti emlékek

Szamosujvár OH

Bp. 1917

15. l.

Felica di Pisa

a XVI. században
Sáros- és Abaúj
vármegyékben tevé-
kenny

l. Divald Kornél

A sárospataki vár
Bp. 1902. 40 l.

a saját költségemen csináltattam
hogy takarítsak és rokhantságom
álatom, a kert stb. felügyelősége
ertetést meghívánják, tehát ren-
, így takarittást nem csinálhatok
minhát annit végzek csak
megcsinálni mert ő a jegyzél én
hát végzem, annit bizonyit az
, hiányzik, amiről Vgss D Szenti-
ggyőződött, iparkodom a
hát hüséggel végezmi, de kérek
t találni és rangyok.

Alázatos tisztelettel
vitéz Szakály István

Felix de Pisa

l.

Arch. Ép. 1929

279.-l.-

~~Boer J. Konstantin~~ V. 197.

Felica de Pisa

olasz származású hadi mérnök
és építész

L.

Szendrey - Szentiványi

476. l.

feljesenép és
~~[illegible]~~ egy~~ka~~ csonka ~~[illegible]~~

48. Ereklyemuz.

~~, a balról kanyarodó úthoz csatlakozva,~~
beli ~~[illegible]~~ hegyek aljában elterülő vá-
b emeletes ház válik ki. ~~A község~~ Alacso-
~~z égnek meredő~~ sziklák egyikén romok kö-
: „Elischer a. pedig

m.
czi emlékek muzeumából (107/95. No. 166).
-iki 14985 sz. leirat alapján (159/96).

lőtért szelő patakon erősen
rongált kőhid vezet át, a mely
alról kanyarodó úthoz csatlakozik.
környékbeli

(76)

412

Felice da Ragusa

minator

l.

Petanzio - Ragu-

sino Felice

Felix mester (valószínűleg Felice de Pisa)

1552-ben Huszt várának építésénél dolgozott.

H. Takács Marianna: Magyarországi udvarházak és kastélyok, Budapest, 1970

90 l

Félix Aladár

„Müvészfelvétel: "Magaslatról" cimmel. Fiatal nőt ábrázol a hegytetőn látcsővel. Repr.

ÉLET, Bp. 1914. juli. 5. VI. évf. 27. sz. 841. lap.

Magister Felix → Felice de Pisa

MDK

Félix Vilmos

Payr E.: Két uj postahivatal. Épités-Épitészet 1950. 5. sz. 316-319. l. képekkel.

FÉLIX Vilmos építész

- Csepel, 1. sz. postahivatal (Nyíri Ulvánal 1949)
- Hatvan, vasútállomás, postahivatal 1958
(Nagy Zoltánal)

Postaép 80. és ill
86. és ill

FÈLIX VILMOS

S20C 25.0.

MDI

Félix Vilmos építész

G.J: Legkorszerübb tüdőgyógyint....Budakeszin...
Magyar Nemzet, 1952. aug. 13. 5.l.

MDK

Félix Vilmos

Tervezte a csepeli postaépületet.

Payr E.: Két uj postahivatal. Épités-Épitészet. 1950.316-324.l. Ábrákkal.

Félix Vilmos

Böleskei - Csaba - Kány - Mitiszky:
Vasbetonkidál c. könyvét
illusztrálja.
Első díjat nyert

A nép magyar könyv, 1959, 21 old.

MDK

Félix Vilmos épitész

Lágymányosi lakótelep tervrajzai repr.

Fórum. Lágymányosi lakótelep Magyar Építőművészet 1955.IV.évf.1-2.sz.43-44.l.

MDK

Félix Vilmos épitész

Felvételi épület a futópálya felől repr.

Hoch István:Közforgalmi repülőtér forgalmi épülete
Magyar Épitőmüvészet 1955.IV.évf.6.sz.179.l.

Félix Vilmos

és Nagy Béla Zoltán

O.T.P. Társasház, XIII. Lőrpóstutca, 1959. terve

A felszabadult Budapest művészete.

Kiállítás-katalógus. Budapest, 1960

16 l.

MDK

Félix Vilmos épitész

Zalaegerszegi reptér felvételi épület repr.
Csepeli postaépület repr.

Kelemen László:Közlekedésüzemi épitészetünk tiz éve
Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf.3-4.sz.121.l. 123.l.

M. D. K.

FÉLIX Vilmos építész

(UVATERV)

Attila u. 101. Repr.

Bene László: Lakás építkezések Budapesten

Magyar Építőművészet 1959. 5/6. sz. 165. l.

MDK

Félix Vilmos építész

Felszabadult Bp. művészete. H.Szal. 1960.

M. D. R.

FÉLIX Vilmos építész

Lásd:

Nagy Béla Zoltán – Félix – Murányi

Közösen a Középtéro házi pályázatán

Csorba Dezső: A lágymányási lakó-

telep

Magyar Építőművészet 1956. (V.) 5. sz. 131. l

Félix Vilmos, építész MDH

A Kárpát utcai kilenc emeletes lakóházat tervezte Nagy B. Zoltán építésszel közösen.

— (fényhép — szöveg) 1.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. nov. 27.

Félix Vilmos, építész

MDh

A Kárpát utcai GTP lakóház egyik tervezője.

Repr.

—: Néhány új épületünk

7. l.

Bp. 1961. okt. 1

NÉPSZABADSÁG

Felix Jenő MDK

Bacchansnő

Miesarnok 1877. dec. 16.

Felischer ötvös

a XIX. sz.-ban működött Szegeden

Patalik D.-né: Adatok a szegedi ötvösség történetéhez

Művészettörténeti Értesítő, 1957, VI. évf. 1 sz. 28 l.

Félixfürdő

(Bihar vm.)

Zádor – Rados

230, 357. l.

MDK

Felix Ferenc kőmives

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért 1957.VI.évf.4.szám.298.l.

Ø Félix József

épitész

Életr. arck.

Váljubal

330-l.

ALAT

Félix József

budapesti építőmester

Balatonfenyvesi villa,
nyers tégla épület,
terverte fenti

~~[illegible]~~ Tér és Forma

1935. 3. a. 77. l.

4. a. 48. l.

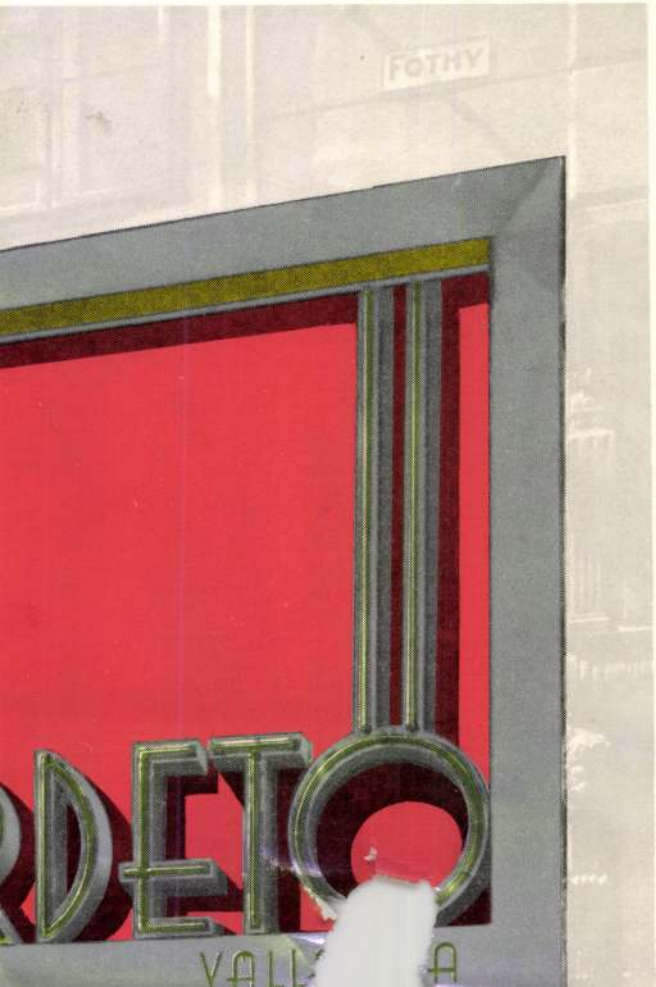
FOTHY
RDEO
VALL A

Félix Vilmos

Shell szervizállomás, Bp. T. Mészáros utca 56. (Félix Vilmos építész.) - Magyar Építőipar, 1967. 16. évf. 1. sz. 53. l.

Az 1967. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája /Müvtört.Ért. 197o. 1.sz. 68-~~15x~~ 1o7. l./

75. l.

megrva

Félix Vilmos

épitész

Kul. Bpest 1923.

Minegjes. neg zett.

Szabó Ezsi lajstroma

Felix Vihurs, építész: 1923. Bpesten. Építészmérnöki diplomájat a bpesti műszaki egyetemen szerezte. A szombathelyi új városháza ~~megoldására~~ terepályázatán 1949. Gergely Istvánnal közösen készített tervét megvásárolták. Nyíri Istvánnal közösen T tervezte a csepeli posta épületet. Az állam. Magasépítési Tervező intézetben 1950 Ziegler Endrénd és Gergely Istvánnal közösen ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ vett vett az intézet szerkezemének ötlet pályázatán a tervét

T az ÁMTI tervező műhelyben

jutalmuertäk. 1952.
Nyiri Istvánnal. Nagy
Béla Zoltánnal és Murony
Sándorral tervezte a
MAV budapesti tudó-
gyógyintézetének kor-
szerű épületét.
A M. Építőművesek
Elso Orsz. Kongresszu-
ravat kapcsolatos, a
Nemzeti Múzeumban ren-
dezett kiállitason a
Közepterobar készített
sztalinvárosi autobusz
megállo tervével vett
részt.

Félix Vilmos

épitett

a Középterv-ben.

l.

Ma. Ép. Orsz. Kongr. 1951

176 l.

József Főherceg Ur Ő Kir.Fe
titkári hivatala.

I-16gy/21-1924.

Méltóságos

K e r t é s

Hivatkozva

magas megbizásból van szer

Főherceg táboragy ur Ő Ki

tudomásul vette, azonban a

nyiben azidőben valósziül

FELIX Vilmos építész

Építészet és tervezés Magyarországon 1945-1956.
Bp.OMHv.Ép.Muz.,1992

101.p.

l. Az egységes tudat kialakulá-
ete az a magatartás, illetve
oleralázadás" /1831/ kiváltott.
századnak.
a korszak, amelyet eszmetörténe-
rának nevezünk. 183o a történé-
formkor kezdete, a müvészet-
zicizmus érett, kivirágzott

tban/ már jeleztük, helytelen
zt mereven elválasztani a 19.
83o-as évekkel kezdődő időszak
data. De kitekintésként feltét-
l a jelenségekkel és életmüvek-
nkban nyerték, de amelyek kibon-
zban került sor.
nciák felvázolására helyezi a

MDK

Felk Carolus, Kassa.

festő

Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Miv. Ért. 1952. 1. sz. 138 l.

Felka

r. kat. templom

Lepes m.

1) szentség tartó termnagyság.

1875/122 n. Pisch Béla plébános.

Miskovszky. 1889.

1) alapraj: déli homlokzat. 1:100

2) Kerentelőkut bronz

és szentség ház és sekrestye ajtó.

javítva (schalek frigyes) töl

Fürk Emő másolópapiron 1914.

1) a templ. alapraj a helyszer. 1:200 és 2 záró kő részlet

2) szentségház 1:10. – részletei ½ nagyság

3) hövét nek tartó és részletei (fanunka)

4.) Kerentkút 12 ltm. = 10 cm részletek vázlatai bronz

22.

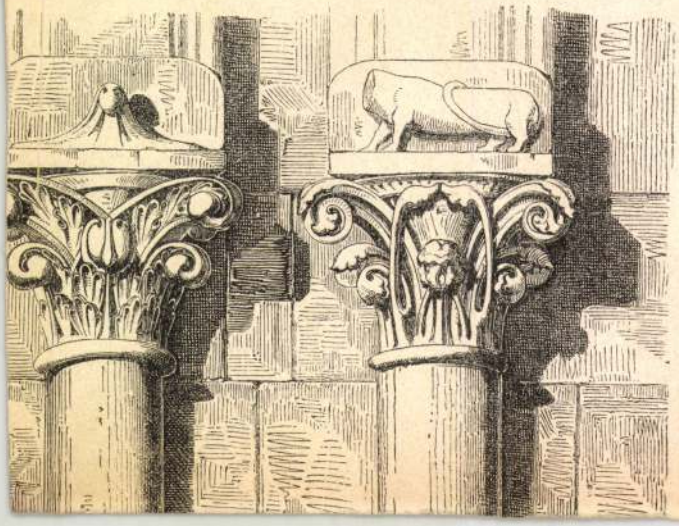

Felkai rk. templom

rzentségmutatója

gótikus

Repr.

Kiss Kiklkath Magy

273. l.

Felkai rk. templom

belsege, XV. n.

Repr.

Dívald Magyarmüvemb.

83. l.

ad.e./ hírlapok, szaklapok, hírde

Több: lo.639.13 Pvel,

átvett könyvek elő nem irányzott v

2o éve" 3.ooo Pbe, a "Fővárosi Üze

holott előirányzatunk "Egyéb könyv

ad.g./ Utazási költségek, tanulmár

Előbbinél 4.446.48 Pve

ként a kiadás, a takarékosság köve

ad.i./ Személyautók üzemköltsége.

személygépkocsit kivontuk a forga

rubb takarékossággal használtuk a

ad.j./ Altiszti ruhák. Több: 1.99

ruhákra forditott,elő nem irányzo

ad.h./ Népmüvelési célokra. Több:

mesteri rendelkezések alapján tel

Felkai sk. plib.

templom

(Szepesom)

l.

Div Felsőm

182. l.

Pálffy János hagyom.
Pozsony 110.

~~Isenheimban 1524-ben.~~
Antwer

~~ssal.~~
ekkel.

ül és
ssé jobbrafordultan ~~[illegible]~~
ek Jézust tartja, ki jobbjával ~~anyja~~ anyjának
elé néző Maria turbánszerűen megkötött
ó kék ruhát és bal vállon átvetett,
lástot visel; a szőke hajú gyermek Jé-
t teritettek, meztelen. A sima háttér

2)
.-- Becsértéke 2400 K.
~~ománya 1907. november 14-én (1429-908).~~

leltárban 77 és annak kivonatában X:15.

ölőfürt és őszi barazk van. Körülök

112

int:
ottes mit dem Christuskinde in alten
dessen innerer und äusserer Rand schmal
och 34 brt. (Schreibcabinet No.15)

pag 51

1.4

Felkai plébánia

templom

képe repr.

Horv Mátyaskoi

135. l.

Felkai ursmutató
gótikus
kéje repr.

Loisch (Divald cikke)
166. l.

BUDAPEST
39 FEB. 17. 11-12

1939
FEB
17-4.
A2 741 A2

1939
FEB
17 10.
A2 741 A2

Felkai rk. templom

gotikus

alapraj és ép. részletek

Fork Szepesség

16. tábla

ép. részletek

u. o. 17. tábla

Európa. Riadó
hivatalának

Budapest V

Rathermere. u. 12.

III 2

Felkai rk. templom

ép. részletek

Foerk Szepesség

33. tábla

Keresztelőkut

u. o. 34. tábla

KÖND-UTCA 43. — TELEFON 231.

Ick Nyomdakvány

Europa lapkerjesztő
vállalat

Budapest
V. Rothermere u 12 III. 2

Felkai templom

(képes vm)

keresztelő medencéje

A mester neve

ismeretlen.

Pajdussák 32. l.

Felkai templom

(Szepesom)

harangja. (Kőrépkori)

Pajdussák 17. l.

Felkai Kercontelő

medence

Repr.

MMÉE Közl

1917. 105. l.

Budapesti felső építő-
ipariskola Hünidei
felvételei. 1912-15.

Üvegablak: Mária koronázása. Alul
ímer. A XIV. század stíljében, XIX. szá-
zadi utánzat. 48 × 39 cm.

Felkai templom

Monstrance, a piece of Hungarian goldsmith's art from the XVI. century, from the church of Felka. — Santissimo della Chiesa di Felka del XVI. sec. (Territorio czeco). — Urmutató a felkai templomban, magyar ötvösmunka a XVI. századból. (Cseh megszállás).

Budapest székesfőváros polgármestere

K-164 szám
193 9 - XIII -

Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes

Műemlékek Orsz. Bizottsága

R Ajánlott | Budapest 4
Bp. 4 | 3329 /t

Hivatalból
Közszolgálati ügyben

hamar kiderült, hogy a fölépüléséhez kötött remények hiábavalók voltak. A betegség diadalmaskodott rajta s megfosztotta a magyar kulturát egy derék munkásától.

LEHÁR FERENCZ.

Az operett vidám birodalmát évek hosszú sora óta nem hódította meg zeneszerző olyan diadalmasan, mint a «Víg özvegy» szerzője. A kedves, bohó műfaj, mely Offenbach föllépтével egy csapásra nyerte meg a maga számára a szinházba járó embereket, a bécsi Strauss-szal és Souppéval, majd Planquette-el, Millöckerrel s néhány igazán kitünő szinészszel és szinésznővel népszerűségben egy időre játszva legyőzött minden más szinpadi műfajt, — éveken át csak úgy tengődött, nem voltak nagy sikerű új szerzői s lassankint elfogytak — nálunk és külföldön is — az igazi kiváló játszói. Megpróbáltak friss vért önteni bele a tánczos és kiállításos angol operettel, de csak ideiglenes sikerrel. Elhamarkodott jósok már az operett pusztulásáról sopánkodtak, szinigazgatók a régi hires operettek fölélesztésével kisérleteztek, kiterjesztették az operett fogalmát énekes bohózatokra, víg operákra, — a mikor egyszerre csak a «Víg özvegy» meseszerű sikere járta be a világot. Hamarjában alig lehet találni külső arányaiban ehhez fogható sikert. Százszor és százszor játszották minden német operett-szinpadon, a magyar szinpadon, Angolországban, Amerikában, — szinte csillagászati számok lennének belőle, ha statisztikát akarnánk csinálni a «Víg özvegy» előadásairól.

Ebből érthető, ha most Budapesten is nagy érdeklődés várta Lehár új darabjának, a «Három feleség»-nek bemutatóját a Népszinházban. De érdeklődhetik iránta a magyar publikum más okból is. Lehár félig-meddig a mienk is. Cseh eredetű apától származik ugyan, de Komáromban született, a hol apja katonai karmester volt. S sorsa később is, miután Prágában elvégezte a konzervatoriumot, visszahozta Magyarországra: ő is katonai karmester volt Losonczon egész 1893-ig. Aztán tengerészeti karmester lett Pólában, majd Budapestre került ismét s itt ismeretlenül, sok küzdelem közepette élt, várta a siker felderülését. Itt Budapesten került először szinpadra «Kukuska» czímű operájával, melyet aztán Lipcsében is előadtak. Igazi sikert azonban nem tudott vele aratni s ezért elkedvetlenedve az operától, a könnyedebb zenére adta magát. Rövid idő múlva mutatkozott neki a siker a «Drótostót» czímű operettel, mely nálunk is kedvelt darabja lett egy időre a közönségnek, de ekkor még csak úgy látszott, hogy Lehár egyike marad a jó középszerű operett-szerzőknek. Csak a «Víg özvegy»-gyel jutott a siker kedvenczei sorába s lett a legkapósabb operett-szerző az egész világon. Ekkora sikere talán nem is lesz többé soha — az ilyet a legritkább ember éri el kétszer — de ez csak annál erősebbé teszi az érdeklődést új darabja iránt.

LEHÁR FERENCZ ARCZKÉPE ÉS NÉVALÁIRÁSA.

KIS EMBEREK RÉGI VILÁGA.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta Fogazzaro Antonio. — Fordította Bezerédj István.

A házkutatás utáni napon, Oria, Albogasio, S. Mamette tele volt suttogásokkal: «Hallottátok? — Oh, szent Isten! — Hallottátok? — Oh, édes Szűz Mária!» A legerősebb suttogások voltak, melyek a tényt Pasotti Barborinnak tudomására hozták. Férje kiáltotta szájába:

— Maironi! Rendőrség! Csendőrök! Elfogták!

Szegény asszony azt hitte, hogy egy hadsereg söpörte el az ő barátait s elkezdett fujtatni, mint egy lokomotiv. Jajgatott, sirt, kérdezte Pasottitól a gyermeket. Pasotti, a ki semmi esetre sem akarta neki megengedni, hogy lemenjen Oriába s ezen körülmények között szeretetet mutasson Maironiék iránt, oly taglejtéssel felelt, mely a söprűzéshez hasonlított. El, elment az is! S a cseléd? Ott lesz a cseléd? — A hamis ember egy második söprűütést mért a levegőbe és Barborin úgy értette, hogy Ő cs. kir. Felsége elvitette a cselédet is.

De a leggonoszabb suttogások Valsoldától nagyon messze hangzottak el, a Maironi-palota egyik termében, Bresciában. Tiz nappal a házkutatás után, S. Giustinai Greisberg lovag, Maironi unokatestvére, a ki Radetzky tábornagy kormányához volt beosztva Veronába 1853 óta s azután urával Milanóba költözött, a Maironi-ház előtt kiszállt a bresciai cs. kir. biztosnak kocsijából, kinek néhány óra óta vendége volt. A lovag, 40 év körüli szép ember, felcziczomázva és illatszerezve, nem nézett nagyon vidáman, mialatt az elfogadó teremben állt és nézegette a födélzetnek régi stuccóit, várakozva a marchesára, ezeknek kortársára. Azonban, a mikor a szemközti ajtót egy szolgakéz kitárta s azon lassan belépett ő méltóságának vastag személyisége, márvány arcza és fekete parókája, a lovag átváltozott és buzgón megcsókolta az öregnek ránczos kezét. Egy Ausztriához hű lombardiai hölgy ritka és nagybecsű állat volt a cs. kir. kormány szemében, minden becsületes hivatalnok a legalázatosabb udvariassággal tartozott neki. A marchesa lovag-unokaöcscsének hódolatát szokott flegmatikus méltóságával fogadta, s leültetvén őt, kérdezte, mi ujság övéinél, megköszönte látogatását, mindig ugyanazon álmos torokhangon. Végre kezeit hasára téve s kissé lihegve a sok beszéd által okozott fáradtságtól, várni látszott az unokaöcs szavait.

Várta, hogy a házkutatásról és Ribera mérnökről fog beszélni. Egykor már kifejezte előtte nem-tetszését, hogy Franco nejének és Riberának befolyása alatt áll, bámulatát, hogy a kormány fizetésben részesit valakit, a ki 1848-ban nyiltan adta a liberálist s kinek családja, különösen az «egérfogó kisasszony», a legszemtelenebb liberálizmust vallja. Greisberg lovag azt felelte, hogy ezen bölcs észleletei figyelembe fognak vétetni. Ezután a marchesa Zerboli biztost biztatta fel a szegény főmérnök ellen. Zerboli által tudott a házkutatásról; ezért, a mikor Greisberget látta, úgy vélte, hogy erről akar vele beszélni. Már most szivesen felhasználta a kormányt az ő egyéni gyűlölségei érdekében, de elvből soha senki iránt nem érezte magát hálára kötelezve. Az osztrák kormány próbára tevén egy hűtlen tisztviselőjét, saját érdekében cselekedett. Ő nem kérelmezett semmit, nem az ő dolga volt valamit kérdezni; a lovagot illette, hogy elsőnek beszéljen. De a lovag úr, a ki ravasz cselszövő és gőgös volt, a maga részéről nem igy értette a dolgot. Az öreg kedvezményt kivánt s miután megkapta, meg kellett hajolnia, hogy a kormány jótévő karmait megcsókolja.

Hallgatott egy kevéssé, hogy összeszedje magát és lássa, enged-e a másik. Látván, hogy az keményen tartja magát és néma marad, egyszerre ő lágyult meg és mosolyogva, kedvesen elmondta, hogy Veronából jön, kérte, találja ki, minő körutat tett! Oly kedves vidéken jött át, oly gyönyörű, oly pompás villát látott, egy paradicsomot! Kitalálni valamit nem volt erős oldala a marchesának; kérdezte, vajjon Brianzában volt-e? Nem, Veronából Bresciába nem jött Brianzán keresztül.* Viszatért a villához és oly apróra leirta, hogy a marchesa kénytelen volt felismerni a saját monzambanói birtokát. Ekkor a lovag felszólította, találná ki, miért ment egyáltalán megnézni a villát. Az öreg rögtön kitalálta a komédiának egész szövetét, melyet előtte elmondtak, de együgyű arcza nem árult el semmit. A bresciai biztos egy más alkalommal puhatolódzott nála, hogy megtudja, nem adná-e bérbe villáját a tábornagy ő exczellencziájának; s ő, a kit a bresciai liberálisok titokban felgyujtással és halállal fenyegettek, tisztelettel kibúvókat keresett. Most Greisberg beszédéből kiérezte az egyezségnek hallgatólagos ajánlatát és védelembe helyezkedett. Bevallotta unokaöcscsének, hogy ezt sem tudja kitalálni. Már azt képzeli, hogy napról-napra ostobább lesz. Az évek és a kellemetlenségek.

— A napokban is volt egy nagy, — szólt. — Megtudtam, hogy a rendőrség házkutatást tartott unokám házában Oriában!

Greisberg, érezvén, hogy a hypokrita öreg kisiklik kezei közül, eldobta a keztyüt és megfogta őt karmaival.

— Marchesa, — igy szólt olyan hangon, mely nem tűrt ellenmondást, — kegyednek nem kell kellemetlenségekről beszélnie. Kegyed én általam és a porlezzai biztos úr útján becses felvilágositásokat szolgáltatott a kormánynak, mely a kegyed érdemeit figyelembe veszi. Unokájának egy hajszálnyi baja sem lett s nem is lesz, ha eszénél van. Ellenben sajnálom, hogy talán nem lesz mód szigorú rendszabályokat követni egy más egyénnel szemben, kivel ön egyénileg haragot tart. Hogy módot találjon ezt a személyt sújtani, a porlezzai biztos úr többet is tett kötelességénél. Beláthatja marchesa, minden további magyarázat nélkül, hogy nincs szó kellemetlenségekről, sőt le van kötelezve a kormánynyal szemben.

A marchesa sohasem hallott ily magas hangon s ily rettenetes tekintélylyel beszélni. Talán szive megvető veréseinek felelt meg nyakának és fejének látható folytonos hullámzása, merev keble fölött; de úgy látszott valóban, mint egy állat, a mely fáradsággal törekszik lenyelni egy óriási falatot. Bármint volt is, mégsem hajolt meg annyira, hogy egy belenyugvó szót szólna. Csak miután visszatért a nyugalma, megjegyezte, hogy sohasem kivánt rendszabályokat senki ellen, hogy ha a házkutatásnál nem találtak semmi Ribera mérnökre terhelőt, ennek csak örül, de különben a Ribera-házban beszéltek mindenfélét s a beszédeket nehéz megtalálni. A lovag szelidebben beszélt, hogy nem mondhatja, találtak-e valamit vagy sem, s hogy az utolsó szót a tábornagy fogja kimondani, a ki személyesen szándékozik az ügygyel foglalkozni. Ez módot nyújtott neki, hogy visszatérjen a monzanbanói villáról való beszélgetésre. Formálisan kérte Ő Exciája részére, ki egy hét múlva készült odajönni. A marchesa megköszönte a nagy kitüntetést, azt mondta, hogy villája nem érdemel ennyit, hogy nagyon is szűknek tartja, hogy javítások szükségesek rajta, s hogy ezt meg kell mondani Ő Exciájának. Szerette volna halogatni, de a lovag újabb karomszorítással kijelentette, hogy azonnal felelnie kell, felelnie határozottan: igent vagy nemet, s az öreg végre is kénytelen volt fejet hajtani.

— Hogy kedvébe járjak Ő Exciájának, — mondta.

Greisberg rögtön szeretetreméltó lett, tréfált az eljárásról, melyet ama mérnök úr ellen folyamatba lehetne tenni. Nincs szó vér ontásáról,

* Brianza, a Como-tó melléke, Bresciától nyugatra, ellenben Verona Bresciától keletre van.

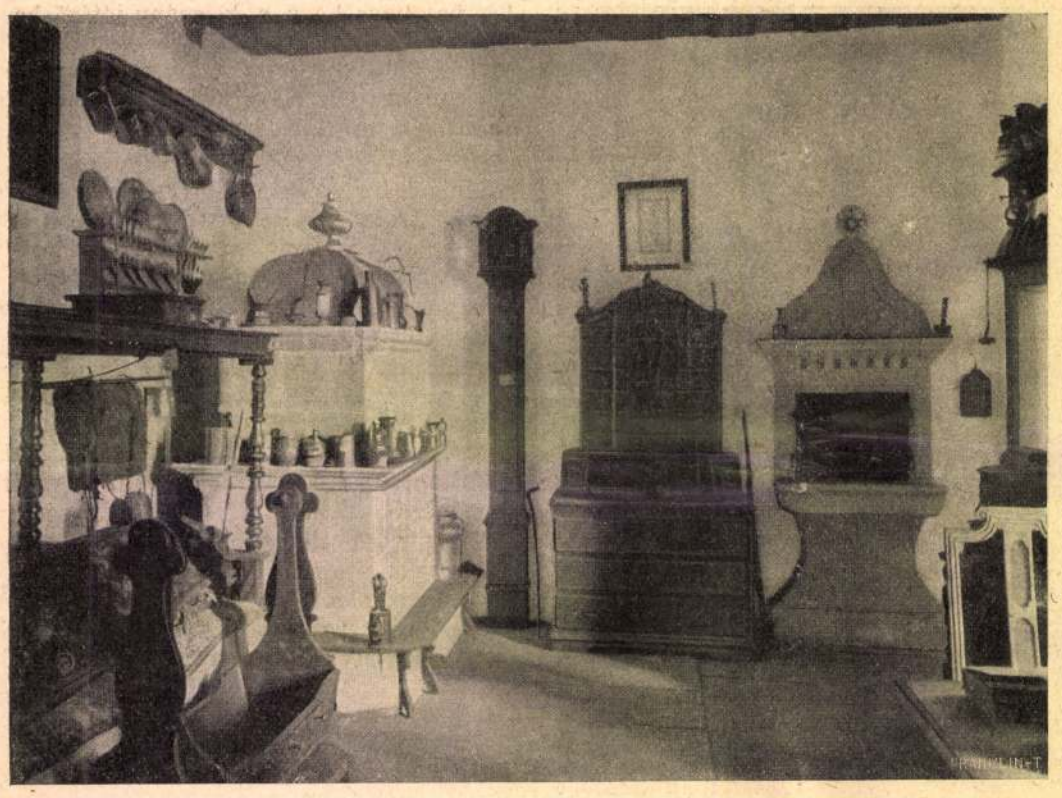

RÉGI SZEPESI SZOBA BELSEJE.

legfeljebb egy kis tinta ontásáról; nem veszik el tőle a szabadságát, inkább teljesen visszaadják neki.

A marchesa nem mocczant. Két pohár limonádét hozatott és lassan szürcsölte a magáét, apró kortyokban, az elégültségnek határozatlan kifejezésével a kortyok között, mintha a limonádéban valami újszerű kitünő zamat volna. A lovag mégis szeretett volna valami kifejezett véleményt hallani tőle Ribera ügyében, bevallását kivánságának, és hirtelen kiürített poharát a tálczára téve, így szólt:

— Majd én foglalkozom vele, tudja, s akkor sikerülni fog. Meg van elégedve?

A marchesa folytatta a limonádé szürcsölését, nagyon lassan s a pohárba nézve.

— Nem jó? — kérdezte unokaöcscse mégegyszer, hiábavaló várakozás után.

— De igen, jó, — felelt az álmos orrhang. — Lassan iszom, a fogaim miatt.

V. FEJEZET.

A szél és a diófák titka.

Mária láza csak nyolcz napig tartott s mégis mikor a kicsiny felkelt, szülei oly megváltozottnak találták arczban és kedvében, mintha a nyolcz nap nyolcz hónap lett volna. Szemei sötétebb szinüek lettek, a komolyságnak és korai érettségnek különös kifejezését öltötték. Tisztábban és gyorsabban beszélt; de olyan személyekkel, a kik nem tetszettek neki, egyáltalán nem beszélt, még csak nem is köszöntötte őket. Ez jobban bántotta Francót, mint Lujzát. Franco szerette volna, ha nyájasabb lenne, míg Lujza félt elrontani őszinteségét. Mária anyja iránt nem annyira mutatós, mint heves szeretetet érzett, szinte büszke és féltékeny érzelmet. Atyját is nagyon kedvelte, de észre lehetett venni, hogy érezte, mennyire különbözik ő tőle. Francónak szenvedélyes kitörései voltak irányában, megölelte váratlanúl, megszorította; elhalmozta csókokkal s akkor ő hátra szegte fejét és kezecskéjét atyja arczának feszítve, sötéten nézett rá, mintha valami idegenszerű vagy ellenszenves volna benne. Gyakran haragosan meg is szidta őt Franco, s Mária sirt, könnyein keresztül mereven és mozdulatlanúl nézte őt, megint olyan kifejezéssel, mintha nem értené. Franco látta és helyeselte, igazságosnak találta a gyermek előszeretetét anyja iránt, nem kételkedett, hogy később Mária őt is gyengéden fogja szeretni. Lujzának férje iránti szeretete folytán épen nem tetszett, hogy a gyermek nagyobb vonzalmat mutat ő iránta, csakhogy ez az érzése nem volt élénk és őszinte, mint Franco nagylelkű megnyugvása. Lujza szive mélyében úgy érezte, hogy Franco, daczára a sok kitörésnek, úgy szereti leányát, mint egy tőle különböző lényt; míg ő, kinek nem voltak gyengédségében külső rohamai, úgy szerette a gyermeket, mint önmagának élő részét; ezért nem is találhatta igazságtalannak, hogy az jobban szereti őt. Azután szivében a jövendő Máriának képe valószinűleg különbözött attól, melyet Franco képzelt el. Már e miatt sem bánhatta, hogy erkölcsileg túlsúlylyal bir leánya felett . . .

November 6-ikán reggeli után Franco vette nagy kertész-ollóját, hogy szokása szerint lenyesse a száraz ágakat a kertben és a terraszon. Oly szép, oly békés óra volt, hogy az ember szive elszorult; egy levél sem mozdult; a levegő nyugat felé kristály-tiszta; keletre könynyed gőzök közé burkolva az Ostezo és Porlezza közti hegyek, a házat elárasztotta fénynyel a nap s a tóban reszkető tükröződése; a nap nagyon meleg volt, de a crysanthemumok a kertben, az olaj- és babérfák a parton, a levegőnek bizonyos frissesége, a szél teljes hiánya, a Como-tónak hótól fehérlő légies hegyei egyaránt hirdették melancholikusan, hogy a kedves évszak haldoklik. Lenyesvén a száraz galyakat, Franco azt indítványozta feleségének, hogy hajón menjenek Casaricóba, visszavinni Gilardoni barátjuknak a *Mysteres du pèuple* első két kötetét, melyet pár nap alatt mohón felfaltak, s elkérni a harmadikat. Elhatározták, hogy délben fognak elindulni, miután lefektették Máriát. De még mielőtt Mária ágyban lett volna, megjelent Pasotti Barborin, lihegve, ferdén feltett kalappal és köpenynyel. A kertecske ajtajától jött fel és megállt a terem küszöbén. Először jött a házkutatás óta; meglátta barátait, összecsapta kezeit, halkan ismételte:

— Oh, uram, oh, uram, — Lujzához rohant, elborította őt csókokkal.

— Kedves asszonyom! Kedves asszonyom!

Szivesen megtette volna ugyanezt Francóval is, de ez nem szeretett bizonyos ömlengéseket, arcza kevéssé volt bátorító, miért is szegény asszony megelégedett azzal, hogy megfogta és megrázta mindkét kezét.

— Kedves don Francóm, kedves don Francóm!

Végre karjaiba zárta Máriát, a ki kezecskéit arczának szegezte, hasonló arczot vágva, mint apja.

— Vén vagyok, mi? Rút vagyok, mi? Nem tetszem neked? Nem baj, nem baj, nem baj!

S alázatosan csókolni kezdte karjait és vállait, nem mervén savanyú arczocskájához közeledni. Ezután elmondta barátainak, hogy jó ujságot hozott nekik és szemei ragyogtak ettől az örvendetes titoktól. A marchesa irt Pasottinak s levelében volt egy mondat, melyet Borbála kivülről betanult: «Értesültem élénk sajnálattal (élénk sajnálattal, így van igazán!) az oriai szomorú esetről . . . esetről . . . (várjon), az oriai szomorú esetről (ahá!) s ámbár unokám nem érdemel semmit (ime, minő türelem!), kivánom, hogy ne legyenek rosz következményei.»

A mondatnak nem volt nagy sikere. Lujza sötét arczot csinált és nem beszélt; Franco feleségére nézett és nem merte előadni a kedvező magyarázatot, a mely nyelvén volt, de valóságban nem jött szivéből. A szegény Barborin, a ki felhasználta férjének Luganóba való menetelét, hogy fusson és elhozza czukorkáját, nagyon bánkódott, megadással nézte hol Lujzát, hol Francót s végre is zsebéből kivett egy igazi és valódi czukorkát, hogy Máriának adja. Majd megértvén, hogy a házaspár el akart menni a hajón és vágyódván egy kevéssé Máriával maradhatni, annyit beszélt és integetett, hogy azok elmentek, megbizva Veronikát, hogy a gyermeket kissé később fektesse le.

Mária nem látszott élvezni öreg barátnéjának társaságát. Makacsúl hallgatott s kis vártatva félrehúzta száját és könnyekre fakadt. Szegény Pasottiné nem tudta, minő szentet hívjon segitségül. Hivta Veronikát, de Veronika egy finánczczal beszélgetett és nem hallott, vagy nem akart hallani. Kinálta gyürüit, óráját (még talán a holdat is az égből), sőt Beauharnais alkirályné divatja szerinti nagy kalapját is, de Máriának semmi sem volt tetszésére, tovább sirdogált. Akkor eszébe jutott a zongorához

RÉGI SZEPESI FÉM-EDÉNYEK, PÁSZTOR-ESZKÖZÖK, KÉKFESTŐ-MINTÁK, CSIPKÉK.

A FELKAI TÁTRA-MÚZEUMBÓL. — Jelfy Gyula fölvételei.

ülni s elkezdte kopogtatni egy vizözön előtti dallamnak nyolcz-tiz ütemét. Ekkor Mária herczegnő megszelidült, megengedte, hogy kamarazenésze felvegye őt oly gyengéden, mintha karocskái pilleszárnyak volnának és ölébe ültesse.

Hallván a dallam öt vagy hat ismétlését, Mária unott arczocskát csinált, megpróbálta leszórni a zongoráról a zongorázó ránczos kezeit és halkan szólt:

— Énekelj nekem egy dalt.

Majd nem kapván feleletet, megfordult, szemébe nézett és torkaszakadtából kiáltotta:

— Énekelj nekem egy dalt!

— Nem értem, — felelt Pasottiné. — Süket vagyok.

— Miért vagy süket?

— Süket vagyok, — felelt a szerencsétlen mosolyogva.

— De miért vagy süket?

Pasottiné nem tudta elképzelni, mit kérdezhet a gyermek.

— Nem értem, — szólt.

— Akkor — felelt Mária nagyon komoly képpel, — ostoba vagy.

Ezután felhúzta szemöldeit és siró hangon ismételte:

— Egy dalt akarok!

Valaki így szólt a kertből:

— Itt a dalos bácsi!

Mária felemelte arczát, mely örömtől ragyogott.

— Missipipi, — kiáltott, s lecsúszott Pasottiné öléből, elébe futott a belépő Piero bácsinak. Pasottiné is felkelt meglepetve és kinyujtotta karjait a váratlan jó barát felé, nevetve.

— Ön itt! Ön itt! — s futott, hogy üdvözölje. Mária oly erősen kiabálta: «Missipipi, Missipipi!», s oly szorosan belecsimpaszkodott a bácsi lábaiba, hogy ez, ámbár úgy látszott, mintha nem lenne kedve hozzá, kénytelen volt leülni a kanapéra, felvenni a gyermeket ölébe és ismételni a régi éneket:

«Kegyetlen Ombretta . . .»

Négy vagy öt Missipipi után Pasottiné félve, hogy férje visszatér, elbucsúzott. Veronika le akarta fektetni Máriát. A kicsike haragudott, a bácsi közbelépett:

— Hagyd egy kissé itt, — s kiment vele a terraszra, megnézni, vajjon a papa és a mama visszajönnek-e.

Semmiféle hajó nem jött Casarico felől.

A kicsike meghagyta a bácsinak, hogy üljön le és felmászott térdeire.

— Miért jöttél? — szólt. — Tudod, nincs ám ebéd számodra.

— Majd te csinálsz nekem ebédet. Azért jöttem, hogy veled maradjak.

— Mindig?

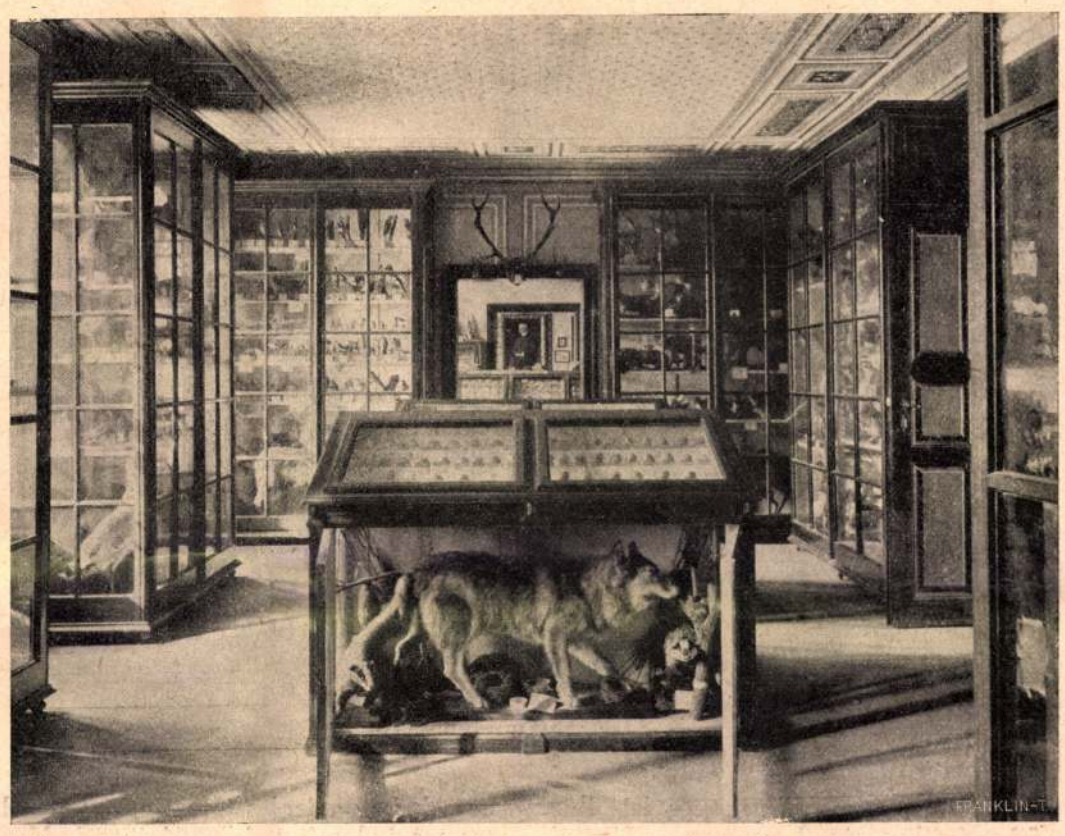

A TERMÉSZETRAJZI GYÜJTEMÉNY.

— Mindig.

— Igazán, mindig, mindig?

— Igazán mindig.

Mária hallgatott és elgondolkodott. Azután kérdezte:

— Mit hoztál nekem?

A bácsi kivett zsebéből egy kis gummibabát. Ha Mária tudhatta volna, érthette volna, minő lelkiállapotban, minő csapás súlya alatt ment a bácsi, hogy a babát megvegye neki, sírt volna a meghatottságtól.

— Csunya ez az ajándék, — szólt, visszaemlékezve a bácsi többi ajándékaira. — És ha itt maradsz, nem hozol nekem többé semmit?

— Semmit.

— Menj el, bácsi! — szólt.

Amaz mosolygott.

A hajó ezalatt megjött, Lujza és Franco kiszálltak, nem gyanítva semmit, gondolva, hogy a gyermek alszik. Franco elsőnek látta meg a passiflora hulló ágai alatt a bácsit, a mint az ölében ülő Mária fölé volt hajolva. Meglepetésében nagyot kiáltott s oda futott, követve Lujzától, s azzal a gondolattal, hogy valami történhetett.

— Te itt vagy? — szólt futtában. Lujza elhalványult és semmit sem szólt. A bácsi felemelte fejét, meglátta őket; ezek rögtön megértették, hogy rosz ujság van, sohasem látták ilyen komoly képpel.

— Adieu! — így szólt.

— Mi történt? — suttogta Franco.

Amaz intett mindkettőjüknek, hogy a terraszról a loggiába menjenek, oda követte őket, kitárta karjait szegény öreg, mint egy keresztre feszített és szomorú, de nyugodt hangon mondta:

— El vagyok csapva.

Franco és Lujza egy pillanatig ránéztek, mintegy értelmetlenül. Azután Franco felkiáltott:

— Oh, bácsi, bácsi! — és megölelte őt. Látva ezt és anyjának arczát, Mária sirva fakadt. Lujza iparkodott elhallgattatni őt, de neki magának is, az erős asszonynak, torkát fojtogatta a sirás.

Leülve a terembeli kanapéra, a bácsi elbeszélte, hogy a comói cs. kir. kiküldött delegátus hivatta őt s megmondta neki, hogy az oriai házában tartott házkutatás váratlan és sajnálatos eredményeket szolgáltatott; hogy miket, azt határozottan nem akarta neki megmondani. Azután hozzátette, hogy pert akartak indítani ellene, de a kormánynyal szemben tanusított hosszú és dicséretes szolgálataira való tekintettel megelégedtek azzal, hogy elvették hivatalát. A bácsi ragaszkodott hozzá, hogy ismertessék meg vele a vádakat, de amaz elbocsátotta felelet nélkül.

— S azután? — szólt Franco.

— Azután? — A bácsi elhallgatott kissé s azután egy szertartásos mondatot hangoztatott, melynek eredete ismeretlen s melyet ő maga és tarokkista-társai szoktak ismételni, a mikor a játék kétségbeejtőn roszúl ment:

— Meg vagyunk sütve-főzve, ó királyné!

Hosszú szünet volt; azután Lujza az öreg nyakába borult.

— Bácsi, bácsi, — súgta neki, — félek, hogy ez mi miattunk történt.

Ő a nagyanyára gondolt, de a bácsi úgy értette, hogy Francót és önmagát valami vigyázatlansággal vádolja.

— Halljátok, kedves barátaim, — szólt a jóakarat hangján, a melynek mégis volt valami rejtett szemrehányásra való íze, — ezek hiábavaló beszédek. Most már a feketeleves megvan s a hozzávaló kenyérre kell gondolnunk. Számítsatok erre a házra, egy kis megtakarított összegre, mely mintegy négy huszast hoz naponkint és két szájjal többre: az enyémre és Ciaéra; az enyém, reméljük, nem sokáig eszik már.

Franco és Lujza tiltakoztak.

— Ez így van! Ez így van! — szólt a bácsi

RÉGI SZEPESI AJTÓ ÉS ABLAK, XVIII. SZÁZADI SPINÉT.

A FELKAI TÁTRA-MÚZEUMBÓL. — Jelfy Gyula fölvételei.

AZ OLASZ KIRÁLY GONDOLÁJA.

karjait mozgatva, mintegy megvetés jeléül az okszerűtlen érzékenységgel szemben. — Jól élni s idején megdögleni. Ez a szabály. Az elsőt megtettem, most megillet, hogy megtegyem a másodikat. A közben küldjetek vizet a szobámba és nyissátok ki táskámat. Találtok benne tiz kolbászt, melyet dell'Agria Carolina asszonyság erővel nekem akart adni. Látjátok, hogy a dolgok nem mennek oly igen roszúl.

Ezt mondván, a bácsi felkelt és kiment a szalon ajtaján erős léptekkel, hátulról is mutatván egyenes alakját, békés szerény kövérségét, antik bölcshöz illő derültségét. Franco a terrasz küszöbén állva, karjait mellén összefonva és szemöldeit összehúzva, Gressogno felé nézett. Ha ebben a pillanatban állkapcsai között lett volna egy csomó kiküldött delegátus, biztos, rendőr és kém, fogaival kásává morzsolta volna össze őket.

(Folytatása következik.)

nemcsak ismeretterjesztő szerepet töltenek be, hanem a tudomány fejlesztéséhez is lényegesen hozzájárulnak.

A legrégibb ily helyi múzeumok egyike a felkai Tátra-múzeum, a mely a Tátra-vidék kulturtörténeti emlékeit, a régi hires szepesi iparra és iparművészetre, építkezésre, társadalmi életre s a tátrai természetre vonatkozó tárgyakat gyűjti össze. Már 25 év óta gyűjtik a múzeum anyagát s szerény eszközökkel, hivalkodás nélküli munkával igen becses gyűjteményt hoztak össze s állítottak ki, a melyet tanulsággal szemlélhet mindenki, a ki Poprád-Felkán, a tátrai közlekedés e központján megfordul. A muzeum ügyeiben különösen dr. *Daits* Ede igazgató és *Krompecher* Ernő pénztáros buzgólkodnak.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A föld meg a város. *Dutka* Ákos adta ezt a czímet új verses könyvének. Hogy e czím mögött mi rejlik, arról a mi olvasóinknak fogalmuk lehet, mert néhányat a legszebb versek közül mi közöltünk először. Dutka Ákos is abból a fiatal csapatból való, a mely alig pár évvel ezelőtt kezdte ostromolni a magyar líra sánczait s ma már szerencsésen rajtuk belül is van. Érdekes ember és szépek a versei. Ő is érzi magában a kulturába belecsöppent turáni fajta lelki kettősségét, a mely ennek a fiatal lírának egyik sarkalatos jellemvonása: intellektualitása egész erejével vonzódik a Nyugat kulturája felé, a soktornyú városokba, az emberi akarat és tudás nagy diadalainak színhelyeire, de a fantáziája, az érzése a föld, a hajdú televény, a köröspartí füzesek felé

A NÉMET CSÁSZÁR FOGADÁSÁRA FELVONULÓ GONDOLÁK A CANALE GRANDÉN.

A FELKAI TÁTRA-MÚZEUM.

A kulturának ama ágai közt, melyek újabb időben erősebb lendületet mutatnak, a legtöbb haladást tanusitók közé tartozik a múzeumok ügye. A fővárosi nagy múzeumok hatalmas gyarapodása mellett egyremásra keletkeznek a helyi jellegű vidéki múzeumok, a melyek a városok, a társadalom, az állam támogatásával felkutatják és bemutatják az illető hely történelmi múltját, természeti viszonyait s ezzel

AZ OLASZ KIRÁLY ÉS NÉMET CSÁSZÁR BEVONULÁSA A CANALE GRANDÉN.

A NÉMET CSÁSZÁR LÁTOGATÁSA VELENCZÉBEN. — Jelfy Gyula fölvételei.

Művészetpolitika

Művészet, 1936. I. évf. 1. sz. 10. l.

Fülep Lajos: A festőművészet krízise.

Szociológia

Művészet, 1936. I. köt. 1. sz. 10. l.

Gelléri Jenő: A festőművészet tragédiája.

Műpártolás

Művészet: 1936. I. köt. 1. sz. 10. l.

Felkes Jenő: A festőművészet tragédiája.

Építészet - világi

Ságmányosi Dohánygyár (1912)

Ericsson Müszergyár (1914) – Fellner Terv.

Tér és Forma, 1929

II. évf. 413.

Használható-e a lapos tető?

/be

Fellner és Hellmer

minkáztermező épitések

Budapesti Kirlap, 1881, XII. 12.

179. n. 4.o. (Szés K.)

Szutészet, szegedi-szinház Fellnertől

Budapesti Hořlap, 1881, VII. 8

23. n. 3. o. (Sz. és M.)

Felkai Anikó, jelmeztervező

a Pórollon páros c. darab jelmezeit terveste (Madách Kamara)

Csáki Judit: Fuss az életed (párja) ért! 28.

Ú. j. Jübär, B p. 1986. jan. 19. XXIII/3

Telkai Anikó, jelmeztervező

Slade: Romantikus komédia c.

dorabjának a jelmezeit tervezte (Madách Kamara)

Stuber Andrea: Sikergyártók

23.

Új Tükör, Bp. 1986. okt. 5.

XXIV/40

Felkai Judit, statikus tervező

Megyei Könyvtár, Békéscsaba. Építészek: Hegedűs Péter és Gomay Zsófia [KÖZTI].

Belsőépítész tervező: Gomay Zsófia és Kerecsényi Zsuzsa

Statikus tervező: Felkai Judit.

Magyar Építőművészet, 1986. 2., 34-old.

Felkai Judit, szerkezettervező

Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Könyvtára, Brest.
Építészek: Mányi István és P. Pál Katalin (Közti).

Belsőépítész tervező: Fehérváry Sándorné.
Gothárd Erzsébet.

Szerkezettervező: Felkai Judit.

Kerttervező: Csontos Péter.

Magyar Építőművészet, 1986. 1., 32-old.

Felkai Judit, statikus-tervező

Madách Kamaraszínház rekonstrukciója, Bp. VII. Madách Imre tér 6.

Építész: Mészáros Klára (Közti)

Statikus tervező: Felkai Judit, Gutuli Imre.

Magyar Építőművészet, 1986. 1. 23-old.

M.D.K.

Felkai Kármér, építész

terve 300 p-ös megvételben részesült az OTI kétemeletes zártsoru házaira kiírt eszmei pályázaton.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1940. LXI. évf.

nov. 14. n. 5. old.

M.D.K.

Felhay Kázmér, építész

terve 300 p-ös megvételben részesült a kiskunhalasi közkórház pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1940. LXI, évf.

febr. 22. sz. 5. old.

M.D.K.

Felhay Kázmér, építész

tervét 300 p-ért megvásároltár a kiskunhalasi kórkórház pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1940. LXI. évf.

febr. 29 sz. 4. old.

/~~Felkai~~/ Felkai J. MDK

MÁV mérnök

A II. világháborúban lerombolt hidak ujjáépitésén Dolgozott.

78.o.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hidépités története. Bp. 1960.

mdk

Felkai Ferenc

rajzai a "Szerelő" c. írásához.

Ország-Világ 1962 9. sz. 16 és 21 l.

frater Félix épitész (?)

Religio, 1850. dec. 22.
597.-598.

Adatok a nt. ferencrendiek... etc.

Lieder Frigyes, festő, XIX.sz.

Divatcsarnok, 1853.nov.13.65.1317.

Iró- és müvészélet.

magyar

Felker György

ötvös

1720, 1732 Nagyszombat

Kassán, Máj Jánosnál

tanult.

Kapmagyarorszötvösök 16 l.

Campigny-i Kultura periódica

X -48.

Fénykép

Magyar Foto: 3903/1-9 Hegedűsné

„Karikatura-Kiállítás" (a megnyitó közönsége)

Felhai

1947. X. 12.

Neg. van

MDK

Felkey Ignác építész

87 éves, 1898-ban végezte az Ybl Miklós Építőipari Technikumot. (Akkor Ktill. felső Építészeti Ipariskola volt a neve.)
Meghívták az intézet jubileumi ünnepélyére.

T. L.: Idősebb, mint az iskola

8

NÉPSZABADSÁG Sz. 1964. dec. 19.

Felkey Ignác

Felkey Ignác m. kir. honvéd
aligazgató, építészmérnök, XIV.
Kőszeg-u. 6. 299-730

Bptávb 1940 szept.
u 1942. jan.

M. D. K.

FELKIS A. mérnök

Határtérkép (1778.)

Budapest müemlékei Ii. Bp. 1962. 257. l.

— 1. — M.D.K.

FELKNER (FELLNER), Hans szobrász
asztalos
Hartberghen, megh. 1674.

1652. Németújvár, plébániatemplom, szt.
Antal-mellékoltárra szerzőaik 220. tr.

1654. Németújvár, oltárszobrokra ár-
ajánlata Batthyány Ádámnak
Márton és György szobra
Rókus és Sebeskyén "

Agghány: Barokk szobrászat ... Bp. 1959.
-/. I. 55., 192. l.

 M. D. K.

FELKNER (FELLNER) Hans szobrász

László és Imre szobra

2 angyal szobra

2 álló angyal szobra

2 ülő angyal szobra

16 angyalfej

(az árakat kalkulták

Kánontáblák

Felső címer, kapitelek, díszek stb.

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 192., II. 197. l.

Fell Jakab

Nagyrév

óbudai pipafaragó XIX. sz. eleje.

100. Régi faragott pipák, Bárczy István főpolgármester gyüjteményéből. A felső sor: Schönfeld pesti pipafaragó „Attila" pipája. 1850 körül. Faragott ulmi és vadász puszpángfa-pipa. 1850 körül. A középen: Régies formájú pipa a vezérekkel. 1850 körül. Alul: Láncos fedelű címeres pipa Fell Jakab óbudai pipafaragótól. XIX. sz. eleje. Hidas pipa magyar címerrel és golizáló faragott dísszel.

Magyar Iparművészet

1918. 87. l.

A nyomda felállitásával kapcsolat
a budai városi tanács hozzájárulá
ir,de ennek,valamint a fenn idéze
"fennmaradt adatok"-nak nem siker
a tanácsi jegyzőkönyvekben nyomára
a kézirat
kadni.Ennek oka az,hogy semmi hit
ot nem szolgáltat.
biztos adat-[illegible]
A kőnyomda ilyen korai felállitása
ként is kissé romantikusnak tünik
mert Bécsben csak 1801-ben találko
a litogr fia meghonositására vonat
Senefelder által végzett első kisé
kel./xx/ A kézirat részletes leirá
s a tanácsi határozatra vonatkozó
vatkozása azonban feltételezi vala
lyen nyomda felállitását,de nem le
tetlen,hogy ez réznyomó felszereló
volt.A kérdés további tanulmányozá

Fellegi Alajos

F. Ng. 19.2.

1889 Rózsahegyi rajzt. - piarista sp. Oktár leg.
Kápuszk. kis. ott. Szabad, Temesvár. (Lg. III. 111.o.)

MDK

Fellegi Alajos iparművészeti tanár
(Czibakháza)

1902 Függönyökat, párnahat, hézimunkákat tervez.

Debreceni Iparmův. Kiállítás vezetője. D. 1909. - 18.2.

Fellegi Alajos

1913. ápr. - máj. kiáll.
Nemzeti Szalon.
Rózsapár, olaj. 500.—
Magyar, olaj. 160.—

1913. szept. kiáll. u. o.
Favágók, olaj. 240.—
Piheno borjúk, olaj. 200.—

1914. máj. - jun. kiáll. u. o.
Eső, olaj. 250.—
Napsütötte, olaj. 280.—

1915. ápr. - máj. kiáll. u. o.
Nyaraló Lucski fürdőn, olaj. 150.—
Gyomek arckép, olaj.

Lipcse III. 112

megyen

Fellegi Alajos

festő

irod

E. G. I. 3091.

Fellegi Alajos

Rózsafák, of.

Május, of.

N.Szal. tav. tárlat, 1913. ápr. 9. l.

 m. D. K.

Tellegi Alajos, festő, 1866-1936.

latos fény és árnyék hatások elélését. élénk szinekkel próbálja kifejezni. Leginkább, archépeket, figurális kompozíciókat és a két alakos képein a Lptó megyei falvak életét próbálta megörökíteni. melegvilágos tonusokkal lazúros könnyedséggel festi képeit.

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie 1918-1945.
Slovenské vydavatelstvo krásnej literatury 1960.

41. old.

 M. D. K.

Fellegi Alajos, festő, 1866–1936

a budapesti akadémiai Székely Bertalan és Lotz Károly tanítványa. Életének nagyrészét Rozsahegyen tölti. a neoromantikus akadémikus stílus követője. Később a nagybányai iskola hatása alatt áttér az nyjabb festési irányhoz (plenér) és az ezzel kap, cso-

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie 1918–1945.
Slovenské vydavatelstvo krásnej literatury 1960.

41. old.

Fellegi Alajos

Leanytej, rajz

repr.

Emlmintart

1888.

Az Orsz. Mintarajz-
tanoda és Rajztanár-
képezde emléklapja.
Bp. 1888

felhívjam s annál a közérdeknél fogva, mely
a vármegye területén található régiségekn
és műkincseknek az állam és saját múzeumu
számára való megmentése képez, megtegye
az intézkedéseket aziránt, hogy az itte
leletekkel való üzérkedés és azoknak elhu
czolása hatóságilag megakadályoztassék, me
irányú intézkedés megtételére annál is inkáb
indíttatva érzem magamat, mivel a vármegy
történelmi és régészeti társulat gazdago
fejlett múzeuma ma már a vármegye tulajdo
nában van és felügyelete alatt áll.

Elrendelem ennélfogva, hogy a vármegye ter
letén netán eszközölt kutatásokat és ásatásokat
hatóságok a legéberebb figyelemmel kisérjék; ama
egyéneket, akik az ásatás- vagy kutatásr
nézve aláirásommal és pecsétemmel ellátott enge
délyt felmutatni nem tudnak, a további tényke
désben akadályozzák meg, a már felszinre kerül
esetleg már megállapítható helyre elvitt tárgyaka
foglalják le és további intézkedésig vegyé
őrizet alá s mindezekről hozzám a további intéz
kedések megtétele végett azonnal tegyenek rész
letes jelentést.

Erről Czimet miheztartás végett azon uta-
sítással értesítem, hogy ezen rendelkezésemet

Fellegi Alajos
rajztanár
Rózsahegy
1904
tagja a Rajztanárok
Egyesületének

1937. augusztus.

~~Butorra~~	~~200 P~~
~~Nyomorakció~~	~~2.—~~
~~Sorspegy~~	~~3.80~~
~~Seiler~~	~~70.—~~
Kadosa	10.—
Saly	9.77
~~Harbér~~	~~83.33~~
Steiner	50.—
~~Kovacsevics~~	~~50.—~~
~~Cseléd~~	~~25.—~~
~~Vici~~	~~2.—~~
~~Gáz~~	~~15.—~~
~~Villany~~	~~7.—~~
~~Tipság~~	~~3.20~~
~~Rádió~~	~~2.40~~
~~tejé~~	~~60.—~~
Cukor	13.40

ny lakásod Kapcsolat-
ban 200 P kiadás
kifizetve

Fellegi Alajos, festő és rajztanár; szül. 1866 ápr. 19-én Temesvárt. A főreáliskolát ugyanott végezte, majd Budapestre jött s 1885—1889-ig a mintarajziskola és rajztanárképző növendéke volt, hol előbb Greguss János, azután Székely Bertalan vezetése alatt tanult. A rajztanári oklevél megszerzése után a rózsahegyi (Liptó m.) piarista főgymnasiumnál kapott rajztanári állást s ugyanitt festette legtöbb vallásos tárgyú képét és tekintélyes számú arczképeit. 1904-ben a szolnoki főgymnasiumhoz helyezték át, hol a festés mellett az elemi iskoláknál a modern rajzoktatás terjesztésén fáradozik.

Jelentékenyebb művei: Kalasantai szent József, oltárkép a rózsahegyi piarista templomban. — Madonna a gyermek Jézussal, a piaristák rózsahegyi rendházának tulajdona. — Belépés a kegyesrendbe, a piaristák rózsahegyi rendházának tulajdona. — I. Ferencz József király arczképe, a rózsahegyi városházán. — Kalasantai szent József, a piaristák temesvári templomában. — Szent Antal, a piaristák temesvári templomában. — Magyarország Nagyasszonya, oltárkép a lieblingi kath. templomban. Ezeken kívül számos szentképe és arczképe van szerteszórtan az országban, továbbá nehány tájképe a Vágvölgyéből, a Tisza—Zagyva szögéből stb.

A művész közlése nyomán.

Fellegi Lajos

1885/86 – 1888/89

Ferképzőmfoiskővk

1932-33. 81. e.

Fellegi Alajos

rajzlapai

l.

Lyka Károly

110. l. - 111. l.

mässig ~~enge~~ nachweisbar enge mit dem
geistliche Bauhütte der Ofener Domink
bildung der Ofener Ordenskirche, ~~beson~~
Übereinstimmungen auf. Doch dürfen wir
Bauaufgaben nicht so ausschliesslich Sa
die Kirche (liche Aufgabe) gebar aus sich Themen und M
ferwille der Gemeinschaft fand oder er
Kräfte und die angemessenen Formen. Die
im Dämmer der Nahmenlosigkeit ~~bleiben~~ verharren,
senhafte Züge fehlen würden. Mit der Au
Sachlage allmählich zu ändern. Mit dem
tungmachung der schöpferischen Grundsä
den. Einen Höhe -und Wendepunkt bedeutet
graphischen Belangen der ungarischen Au
kers der Hochgotik, Villard de Honnecour
hier geweilt und geschaffen hat. Sein pe

Fellegi Alajós

Külföldre távozott,
a tagok sorából
törölték

Rajzoktatás
1930. 114. l.

A hivatalos másolat hitelül:

Busch Ferenc

miniszteri s.hiv.igazgató.-

Fellegi Alajos

szül. Temesvárt 1866 apr.

/9. Rk. Reál érettes.

1885/86 I. I szakosztály

1885/86 II. " " "

1886/87 I. III. " "

1886/87 II " " "

1887/88 I. IV. osztály

1887/88 II " "

1888/9 I " "

1888/89 II " "

Hajdúbagos h. n. IV. 119

FELLEGI Antal festő

MN
1996. febr. 28

FELLEGI ANTAL ÉS VÁRALJAI IMRE festményeiből nyílik meg kiállítás a Művészbarátok Egyesületének rendezésében február 29-én délután fél hatkor a Neumann János Számítástechnikai Szakközépiskolában (Budapest XIV., Kerepesi út 124.)

30 fő. Az idegen nyelvet, a
és a fakultációs tárgyakat

olvashatóan kitöltve, 2 db
bélyeggel ellátott boritékkal
sszaküldeni, vagy személyesen
között.
ejé
00 óra.

nulót a felvételire.

Kővári Tiborné
igazgató

Ø Fellegi Antal

Köparagó Bpest

lásd

Lamagyiparalm

II. 505. l.

KIR. MAGY.
EGYETEMI NYOMDA
BUDAPEST VIII,
MÚZEUM-KÖRÚT 6
(GÓLYAVÁR)
TELEFON: J. *46-1-45
KÖNYVESBOLT
ÉS „MAGYAR
KÖNYVBARÁTOK"
BUDAPEST IV,
KOSSUTH LAJOS-U. 18
TEL.: 89-5-40

CÍM:
EST IV,
FIÓK

Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes

Postatakarékpénztári csekkszámla száma: 37.473

Fell —

- Fellner.

FELLEGI ANTAL

Tápió Menti
HÍRLAP
II. évfolyam 23. szám Az Új Pest Megyei Hírlap különkiadása 1998. június 11., csütörtök

Világjáró festő Tápiószecsőn

Emlékezetből készül a tájkép

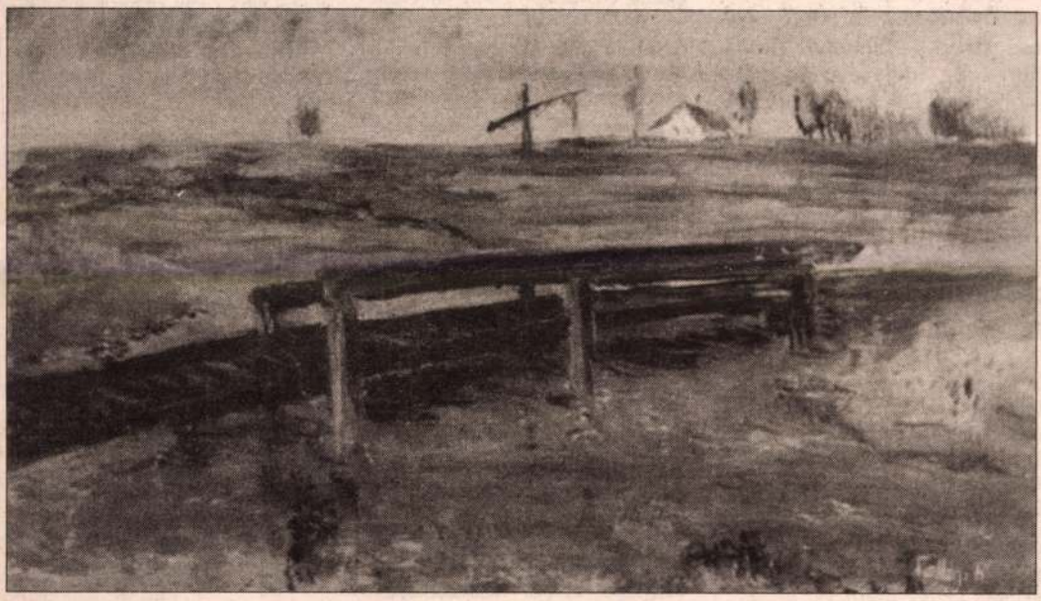

Hortobágyi táj

Fellegi Antal festőművész csak néhány hónapja él Tápiószecsőn, de mint elmondta, máris nagy hatást gyakorolt rá a Tápió-vidék szépsége. A művész világlátott ember, ám ha festeni kezd, nem tesz különbséget a közeli és távolabbi tájak között. Vele beszélgettünk életéről, terveiről.

– *Mikor festette meg első képét?*

– Bár mindig is tisztában voltam képességeimmel, csak viszonylag későn, 1985-ben. Ezt egy véletlennek köszönhettem: barátaimtól festőfelszerelést kaptam karácsonyra. Ezután sorban készültek a képek, ám rájöttem, hogy a képesség megléte nem elég, tanulni kell. *Somogyi István* festőművész műhelyében volt módom képezni magam. Az első kiállítást 1987-ben nyitották meg, amelynek nagy sikere volt. Ezt főként az eladott képek számából lehetett felmérni. Ettől kezdve sokszor nyílt alkalmam arra, hogy megismertessem magam belés külföldön egyaránt.

Erdei patak

– *Legutóbbi kiállításán Tápiószecsőn számos távoli, egzotikus helyről láthattunk képeket. Ezek alkotói utak eredményei?*

– Egyáltalán nem! Bár igaz, hogy jártam a megfestett helyeken, de ott soha nincs időm nekilátni a munkának. Itthon festek, emlékezetből, illetve a pontosság kedvéért fényképeket is használok. Egyébként gyakran csak évekkel az utazás után készül el a kép, amikor az már „megérett" bennem.

– *Hogyan került Tápiószecsőre?*

– Véletlenül. Feleségemmel úgy döntöttünk, hogy elköltözünk a fővárosból, és utazásaink során vidéki házat kerestünk. Így jutottunk Szecsőre, ahol azonnal beleszerettünk jelenlegi lakhelyünkbe. Mivel nagyon szívesen festek tavakat, folyókat, rögtön hozzálátam a horgásztó és környékének megfestéséhez. Ebben is szerencsém volt, hiszen a tó az ablakomból látszik.

APRÓHIRDETÉ

FELHÍVÁS

A VÁCI Bartók Béla Zeneiskola felvételt hirdet és jeletkezőket vár a következő tanszakokra: zongora, orgona, hegedű, cselló, nagybőgő, fa- és rézfúvós hangszerek, gitár, ütő, magánének – valamint újdonságként népzene tanszakra (vonós-, fúvós- és egyéb népi hangszerek). A felvételi vizsga helye és ideje: Zeneiskola, Konstantin tér 8. 1998. június 11. csütörtök, 14–18 óra.

Hogy ne kallódjon el, keresem 18 éves fiam szponzorát. Szenvedélyesen versenykerékpározik. Utolsó túraútja alig 12 óra alatt 260 km. „Olimpia"

INGATLAN

PESTSZENTLŐRINCEN, kertvárosban, főútvonalhoz, tömegközlekedéshez közel 4 szobás családi ház eladó. 150 ❑-öl telek, fedett terasz, előszoba, konyha, kamra, fürdőszoba, WC, pince, villany, gáz, telefon, gázfűtés. Ház 90 m², a telken még egy második, tatarozásra szoruló szoba-konyhás zárt verandás épület van. (cca 35 m².) Irányár: 9,9 M Ft. Tel.: 322-8519, este.

Tápiószelén eladó négyszobás, fürdőszobás kertes családi ház. Érdeklődni: 06-53-381-026, 17 óra után.

Tápiószele központjában lévő kétszobás házamat kerttel eladom vagy budapesti lakásra cserélem. Autót, építőanyagot beszámítok. Tel.: 268-4845, 258-2386, Oláh.

Romhányban 2 szobás gázkonvektoros, telefonos, parabolás, teraszos, összkomfortos családi ház garázzsal, gondozott kerttel csendes helyen eladó. Irányár. 3,1 M Ft. Tel.: 06-35-355-102, 06-20-621-778.

840 m²-es szerelhető szin eladó. Tel.: 06-20-566-712.

Érden, sorházban eladó 100 m²-es, kétszintes, összkomfortos, erkélyes lakás, 70 ❑-öl telken, különálló garázzsal. Irányár: 6,2 M Ft. Érdeklődni: 06-23-366-873.

Ráckevén 350 ❑-öl (150 parkosított, 200 gyümölcs-szőlő) faházzal, pincével eladó. Víz, villany van. Érdeklődni: 06-24-368-956.

Üllőn 175 ❑-ölön lévő 4 szobás telefonos, garázsos, gázfűtéses tégla családi ház eladó. Irányár: 4,8 M Ft. Tel.: 06-29-322-612.

Kis- és Nagymaros között csodás panorámával háromszintes, villanyszerelt tégla családi ház erdőszélen, hegyoldalon 500 ❑-ölön 2 M Ft-ért eladó. Tel.: 06-27-312-247.

Eladó Lóréven parasztház 700 ❑-öles telekkel gazdálkodásra. Villany, gáz, víz és telefon van. Irányár: 1,2 M Ft. Tel.: 06-24-482-573.

Sürgősen eladó Őrbottyánban 877 m²-es telken alápincézett komfortos nyaralóház 44 m²+12 m²-es faház. Irányár: 2,2 M Ft. Tel.: 06-28-489-013, 7–12 óráig.

Eladó Isaszegen a főútvonal mellett egy 18 m²-es üzlet, teljes közművel (víz, csatorna, telefon). Érdeklődni mindennap a 06-30-742-184-es telefonon 12–20 óráig.

Nagykovácsiban 4 szobás családi ház 150 m²-es telekkel eladó. Ára: 10,5 M Ft. Érdeklődni: 06-26-389-008.

Dömsödön Dunától 50 méterre 170 ❑-ölön négy és fél szintes ház (8 éves, 57+23 m²), horgászstéggel 3,5 M Ft-ért eladó. Víz, telefon gázbekötési lehetőség van. Cserelehetőség. Fényképet küldök válaszborítékért. Tel.: 290-6418, 06-60-340-418.

Gödöllőn kertvárosban családi ház eladó vagy értékegyeztetéssel két lakásra cserélhető, háromszintes, 5 szobás, gázfűtéses nagy garázzsal működő üzlethelyiséggel, kis telekkel. Érdeklődni: 06-28-416-507.

Kismaros-Börzsönyligeten 42 m²-es téliesített összkomfortos téglanyaraló 200 ❑-öl telken családi okok miatt sürgősen áron alul eladó. Érdeklődni: Kismaros-B.liget, Kukorica u. 9. vagy a 06-30-668-937-es telefonon.

Vác Deákváron panorámás helyen, Domb utcában egy társasházi lakás eladó. Deákvári lakást, kis teherautót beszámítok. Tel.: 06-27-313-011.

Eladó Érdligeten tetőteres 80+40 m²-es, 4 szobás+étkezős ház 150 ❑-öl telken. Irányár: 7,5 M Ft. Érdeklődni: 06-23-374-087, 06-20-736-093.

ADÁSVÉTEL

NÉMET–HOLLAND vérvonalú Dobermann kiskutyák oltva, törzskönyvvel, tetoválva azonnal elvihetők 15–20 ezer Ft-ért. Tel.: 256-5090.

Pioneer 120-as benzinmotoros vésőgép eladó. Érdeklődni: 06-53-350-330.

Háromkerekű kisbicikli megkímélt állapotban eladó. Érdeklődni: 06-30-325-183.

Kisboyler, virslifőző és melegentartó eladó. Tel.: 302-0862, 06-20-220-001.

JÁRMŰ

VW Polo 1,3 D 88. kitűnő állapotban 750 ezer Ft-ért eladó. Tel.: 06-29-322-612.

Személygépkocsit vásárolnék saját részre, – keleti-nyugati – hibás állapotban is. Lehetőleg vizsgával, százezer Ft-ig. Telefon: 290-8245.

WARTBURG 86-os másfél év műszaki, szép állapotban jó gumikkal, kevés futott km-rel, menetbiztos állapotban eladó. Irányár: 158 ezer Ft. Tel.: 290-8245.

LANCIA PRISMA 1.9D 1989. kpzárral, ablakemelővel, riasztóval eladó. Irányár: 400 ezer Ft. Érdeklődni: 06-27-348-054, 06-30-345-198.

Törött, totálkáros autót veszek legmagasabb áron készpénzért. Tel.: 06-30-440-110.

Tavaszi robogóvásár kis- és nagykereskedőknek. Nagyobb mennyiség esetén konténeres megrendelés is a REKORD Kft.-nél. Dunakeszi–Göd között a Shell benzinkút mellett. Tel.: 06-27 348-054, 06-30-345-198.

ÁLLÁST KÍNÁL

A kistarcsai egészségügyi iskola könyvelő-pénztárost keres. Bérezés: közalkalmazotti besorolás szerint. Érdeklődni: 06-28-470-154-es számon a gazdasági csoportnál.

Keresek CO_2 hegesztésben, rajzolvasásban jártas szerkezeti lakatos(csoportot), marós, esztergályos szakmunkásokat. Varga Miklós, Gödöllő.. Tel.: 06-28-430-971.

GYÖMRŐ NAGYKÖZSI
PÁLYÁZATOT HIRDET C

Pályázati felt
– Szakirányú f
(óvónői, tani
– Részletes sz
– Vezetői kon
– Három hóna
– Képesítést ig
– Magyar állar

Előny a szociális területen elt

Bérezés a közalkalmazotti törvé

A pályázat benyújtása zárt borít
löléssel, a Gyömrő Nagyközség
Bizottságának címzetten (2230
A pályázattal kapcsolatban tová
jegyzőtől kérhető.

Pályázati határidő: 1998. júliu

Elbírálás 15 napon belül várhat

Az állás az elbírálást követően a

Gyömrő, 1998. június 10.

PÁLYÁ

Fellegi Emil, [dekorativ] festő

„Vállalt arcképfestést és miegyebeket."
Egry József hozzá került „inasnak."

Egry József: Emlékek életem körül
M. 6 – 7.

Népszabadság, Bn 1973. jun. 10.

Fellegi József rakt.kez.

Tanulmány /Mappában/
Tanulmány /Mappában/

IV.ik Iparművészeti, Fotóművészeti Kézügyességi és Bélyegkiállítás. Bp. 1936. december

6 l.

gyűjteményeket Balogh rendezte újból, a szükséges bútorzatot a Keresztény Múzeum bocsájtotta rendelkezésre. Az unyi, süttői és lábatlani ásatások a neolitikum és a hallstatti vaskor emlékeivel gyarapították a gyűjteményt, Diósvölgyben népvándorláskori, Dorogon és Pilisszentléleken középkori anyag került elő. Jókuthy Gyula, Reviczky Elemér, dr. Prokopp Gyula, Koffler Gyula és Szabó Antal értékes ajándékaikkal gyarapították a múzeumot.

*

A múzeum anyaga majdnem teljesen régészeti és történeti jellegű: a kis geológiai gyüjtemény, valamint a világháborúval kapcsolatos anyag a régészeti és történeti jelleget talán még erősebben hangsúlyozza. Földrajzi szempontból a gyüjtemény anyaga majdnem teljesen Esztergom városra és vármegyére szorítkozik, de annyira gazdag és változatos, hogy méltán tarthat számot országos jelentőségre. Az anyag értékét növeli, hogy túlnyomó része ásatásokból vagy ismert helyi intézményekből került össze (pl. a barokk szobrok).

Az elrendezésben a történeti fejlődés szempontja vezetett, úgyhogy a látogató a legrégibb korszaktól kezdve induljon el körsétáján, és a világháború emlékeinél fejezze be szemléjét.

Az őskort az esztergommegyei Bajót határában lévő Öreg-kő barlangjaiból ásott tűzkő- és csontkészítmények képviselik: érdekesebb tárgyak: lándzsahegy, fűrész, tű stb.

A neolithikum pompás reprezentálói az unyi leletnek a badeni kultúrkörhöz tartozó hatalmas edényei egy nagyszerű kétosztatú áldozati tállal. (221. kép.) Ezekhez többek között az Esztergom-Szamárhegyről való kisebb edények járulnak, alakjuk azonban már a tiszai kultúrára vall a díszít-

Ø Tellegi Emil

festő

1886–1890

Ermisk 1930. 83. l.

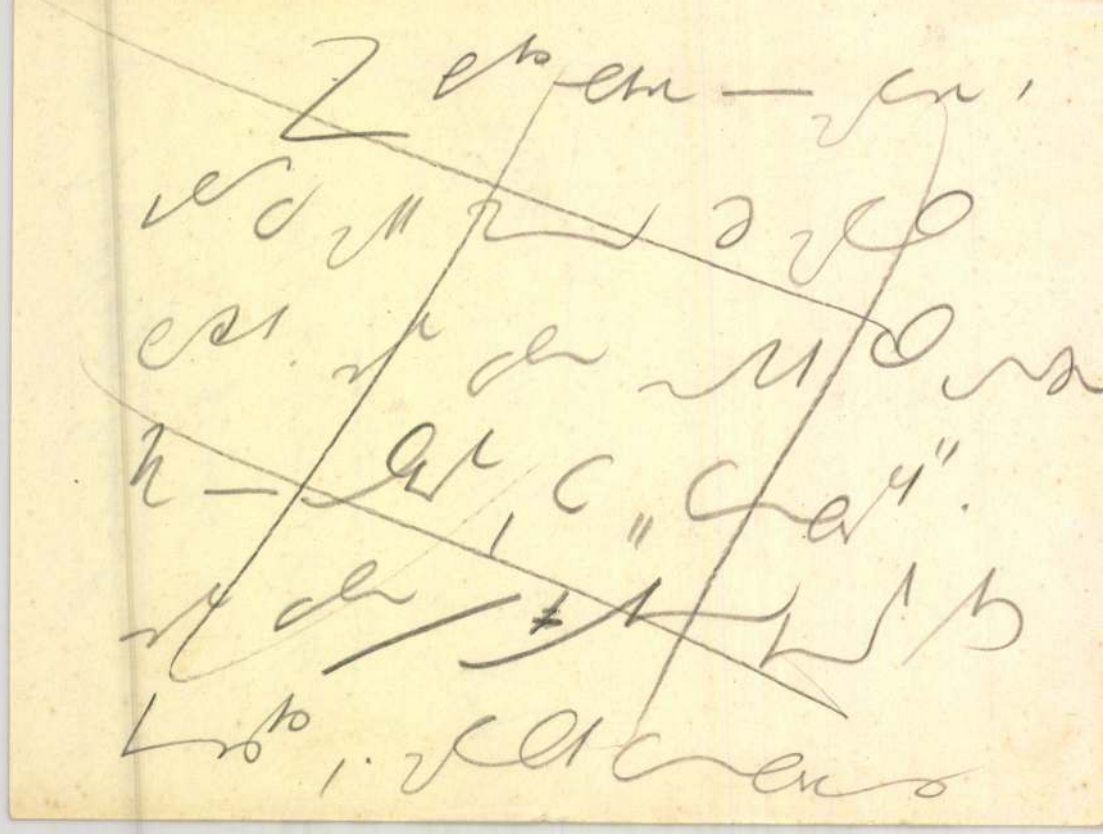

MDK

Fellegi József

Budapest látképe

Halászbástya részlet

Mátyástemplom részlet

Bpvizfpály 1941, Főv.Képtár. Házi példány

4 l.

Ø Fellegi József

festő

l.

t ábrázoló mův.

Bpr. Ipály 1941

kiáll. (Fov képt.)

Bpest látképe

Halász bástya részlet

Mátyás templom részlet

MDK

Feller János, kömives

a rán. katholikus parochián őrzött anyakönyvek szerint 1616-ban házasodott.

Kenény Lajos: Kassai épitömesterek. Renaissance korszak. MMMK Közl. 1904.évf. 80.l. 28. kötet, 3. füz.

Ø Feller M. Jolán

Képzőműv. Szabadiskola
(1916 - 18) növendéke volt

F.llerbauer MDK

lakatos

1807-1812 között a szfvári megyeház (István tér 9) építésénél a lakatos munkákat végezte.

Fitz, Székesfehérvár, 60. o.

Fellerbauer

A Meyer Tanács épületén az ács munkáról végezte. (123 rép)

Dr. Fitz J. – Csánár L. – Papp J., Hétes/Chéssvár, Bp. 1966.

108.

Fellerbauer

karatosmester

l.

Zádor – Rados

332. l.

hoz hellene. Szívesen viszonzom más tabételi
a nyugtát az Erdélyi Tudományos Intézethez

A Egyetemi N

ról. Ellenőrzés volna-e, ha valahol ismertetném
mint tehnik meg épen a Int. György nolvoról kés
zével a Tud. Int. Évkönyvében, s ki nem
makörökbe alapossan beledgyönám mig mag
és komolyt mivedet.

Szívesen válaszoda

Kolozsvár. 1942. nov. 3.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 MÁR 20

NÉPSZAVA

Fellinger István
grafikus

1021

Fellinger István **KETTŐS PORTRÉ**

Hozzávalc
re: *8 toj*
tartja, 1
ség kocka
ci tejföl,
bors, éte
hagyma,
A finom
és a koc
kevés for
tatjuk. Hozzáadjuk a mélyhűtött zöldségeket, sóval, borssal, vágott petrezselyemmel fűszerezzük. Majd kb. fél deci vizet töltve rá, fedő alatt puhára pároljuk. Ételízesítővel utánízesítjük. Kevés sóval és paprikakrémmel simára kevert tojásokat a tejföllel és a liszttel habosra keverjük. Ezután a két serpenyőben zsírt forrósítunk, elosztjuk benne a tojásokat, majd nem keverve, hanem a villával széthuzogatva megsütjük. Az így elkészített lepényekre helyezzük a ra-

Vacsora: Olvott kar
Vasárnap, ebéd: Zöldbo
burgonyával, céklasal
Vacsora: Juhtúrós kö
tea.

SAJTOS NAPOCSKA

Hozzávalók 4 személy rés
re: *25 deka liszt, 10 deka v*
2 tojás, 3—4 kanál víz, töl
lékhez: 25 deka sajt, só, 1
haras tejföl, 2 tojás, szerecs
dió. — A lisztet félpuha vaj
összemorzsoljuk. Hozzáadj
a tojásokat, csipet sót,
annyi vizet, hogy a tés
gyúrható legyen. Ezután

1021

Fellinger István **VESZPRÉM**

FELLINGER ISTVÁN

Kezeljük hasított bornuz való
sprayvel,
vességálló

13. A 21
Nagyapá
sza: gyü
Mongólia
25. Gáb
veres te
csinyítő
akaratos
ben. 33.
diák is,
tel. 34.
sportág.
39. A.
41. Fér
Helyra
Tura e

1982 FEB 6
NÉPSZAVA
SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Megfejtés

A január 23-i gyermekkeresztrejtvény helyes megfejtése:

Barkók — kunok — matyók — sokácok — palócok

Egy-egy 30 forintos könyvutalványt nyertek:

Bréda Attila, Ersching Ági, Kovács János, Pejsmann Ferenc, Unghváry Ilona budapestiek, Bicsérdy István Hajós, Hady Ilona Tiszabecs, Kulcsár Mónika Zalaegerszeg, Németh Szilvia Veszprém, Tölgyesi Béla Békéscsaba.

Az utalványokat postán küldjük ki.

Minden irányban 105

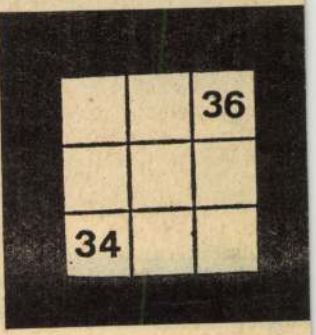

		36
34		

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

Fellinger Imre

NÉPSZAVA

1980 NOV -7

Fellinger Iván: Profil

Fellmoser Károly, pozsonyi ötvös V. 91.

Mur. és Kot. Ert.

magyar Fellmoser Károly

(Fellmosser)

Fellmoser (Károly, pozsonyi ötvös

V. 154.

Mur. és Kol. Ert

Fellmoser Károly, pozsonyi ötvös V. 89.

Muz és Kot. Ert

A romok lényegükből következően elsősorban kulturális értéket jelentenek, hasznosságuk, ill. felhasználhatóságuk másodlagos szempont; ha semmi gyakorlati szerepük sincs, akkor is hasznosak a történeti múlt megismerése, esztétikai élmények keltése, tudatformáló, szemléletet alakító hatásuk szempontjából. Ha gyakorlati felhasználásuk lehetőségéről beszélünk, akkor is elsősorban e kulturális szerepük elő-mozdítására gondolunk. A rom egyes részeinek beboltozás, lefedés, rekonstrukció, stb. útján való felhasználásával lehetőség nyílik olyan igények kielégítésére, mint a rom őrzése, kezelése, kőtár, múzeum, kiállítás, kilátó, esetleg vendéglátás, turistaszállás, árusítás stb, (21. kép). Az ilyen jellegű felhasználás mellett az objektum rom-jellege elvileg nem változik meg. Bizonyos esetekben — különösen városok belterületén — egyes romok, archeológiai emlékek csak úgy tarthatók fenn, ha azokat valamely mai célra készülő építménybe befoglaljuk, azzal funkcionálisan és formailag egyesítjük. Ilyen esetben a rom önálló jellege megszűnik ugyan, de műemléki értéke nem csökken, csak szervesen beépül egy nagyobb modern építészeti kompozícióba. A befoglalás tehát bizonyos mértékű szükségszerűség, amikor a fejlődő élet, a település fejlődése során el kellene pusztítsa az archeológiai emléket, de ehelyett körülveszi és beleilleszti az élet új kereteibe, természetesen megőrizve annak történelmi dokumentum mivoltát ill. értékét.

Leginkább problematikus a gyakorlati felhasználás olyan esetben, amikor annak célja a rom eredeti tereinek ill. tömegének visszaállítása modern szerkezetekkel. Bár elvileg a mai szerkezetek és anyagok alkalmazása mellett az eredeti maradványok tiszta érvényesülése ilyen esetben is biztosítható, a rom ilyen új életre keltése mégis mindig megfontolást kíván. Vitatható voltát abban látjuk, hogy egyrészt általában nem szükségszerű — az élet által követelt beavatkozás, hanem mindig kissé öncélú és erőltetett, másrészt az így létrejött építmény bizonytalan műfajú; se nem rom, se nem mai épület, szemben a már említett két lehetőséggel, amikor vagy az egyik, vagy a másik jelleg határozottan domináló.

A gyakorlati felhasználás: lehetőség, nem szükségszerűség. Következésképpen mindig a rom sajátos adottságai alapján kell eldönteni, milyen használható terek kialakítására nyílik lehetőség, illetve milyen gyakorlati igényeket lehet a rom falai közé bevinni, a műemlékvédelmi szempontok sérelme nélkül.

Horler Miklós

PUSZTULÓ FALUSI MŰEMLÉKEINK
A SZÁKI TEMPLOM

A Műemlékvédelem közleményeiből általában azokról a műemlékekről szereznek tudomást az érdeklődők, melyeknek kutatása, helyreállítása megindult, folyamatban van vagy befejeződött. Ez alkalommal olyan műemlékre szeretném felhívni a figyelmet, amellyel az Országos Műemléki Felügyelőség egyelőre nem tehetett mást, mint hogy az elsőrendű műemlékek jegyzékébe felvette. Egy eset a sok közül.

Az ilyen intézkedés nyomán rendszerint keserűség és panasz születik. Az egyházközség — más esetben a lakóház tulajdonosa — nem érti, miért nem rendelkezhet szabadon az épülettel, és ha már műemlékké nyilvánították, miért nem ad az állam pénzt helyreállításához?

A Felügyelőség helyzete ilyen esetekben nehéz és felelősségteljes. Kétségtelen, hogy történtek mulasztások, mert nincs olyan intézmény, amely minden felmerülő problémát meg tudna oldani. Elvileg minden műemlék helyreállításának anyagi támogatására sor kerül a 15 éves távlati terv folyamán. Ez nagy idő, több épület

1. Szák. Rk.

rommá válhat 1
remélhető, hogy
pontosan betart
tunk panaszt ar
állítanak helyre,
török betörés; ro
funkcionáló ten
pénzt stb., stb.

A Felügyelő
kenységet jelenle
kastélyokra kon
barbár módon bá
lakosságunk. Fel
történtek, amik
tenni, ahol még l
munka folyik. A v
lásának sürgőssé
nincs gazdájuk, s
sem maradna. A
pontjai mellett k
pontokat is szem
jon nyoma ezen
az elmúlt idők k
a szempontok a
legértékesebbjeir

rális értéket jelentenek,
ıt; ha semmi gyakorlati
rése, esztétikai élmények
ontjából. Ha gyakorlati
kulturális szerepük elő-
fedés, rekonstrukció, stb.
elégítésére, mint a rom
ndéglátás, turistaszállás,
az objektum rom-jellege
sok belterületén — egyes
okat valamely mai célra
mailag egyesítjük. Ilyen
rtéke nem csökken, csak
A befoglalás tehát bizo-
lepülés fejlődése során
lveszi és beleilleszti az
i dokumentum mivoltát

esetben, amikor annak
dern szerkezetekkel. Bár
z eredeti maradványok
n új életre keltése mégis
hogy egyrészt általában
m mindig kissé öncélú
műfajú; se nem rom, se
kor vagy az egyik, vagy

ség. Következésképpen
lyen használható terek
yeket lehet a rom falai
l.

Horler Miklós

EINK

ıűemlékekről szereznek
ıegindult, folyamatban
tném felhívni a figyel-
m tehetett mást, mint
a sok közül.
sz születik. Az egyház-
ıért nem rendelkezhet
niért nem ad az állam

ségteljes. Kétségtelen,
ıely minden felmerülő
yreállításának anyagi
nagy idő, több épület

1. Szák. Rk. templom Ny. felől

rommá válhat 15 év alatt. Sőt az sem remélhető, hogy sikerül a távlati tervet pontosan betartani. Nemegyszer hallottunk panaszt arra nézve, hogy várakat állítanak helyre, holott nem fenyeget a török betörés; romokat konzerválnak, de funkcionáló templomokra nem adnak pénzt stb., stb.

A Felügyelőség a helyreállító tevékenységet jelenleg elsősorban a várakra és kastélyokra koncentrálja. Utóbbiakkal barbár módon bánt el a háború és tudatlan lakosságunk. Felmérhetetlen mulasztások történtek, amiket sürgősen jóvá kell tenni, ahol még lehet. E téren eredményes munka folyik. A várak és romok konzerválásának sürgősségét az indokolja, hogy nincs gazdájuk, s így előbb-utóbb nyomuk sem maradna. A felhasználhatóság szempontjai mellett kulturális, történeti szempontokat is szem előtt kell tartani; maradjon nyoma ezen a háború sújtotta földön az elmúlt idők kultúrájának. Ugyanezek a szempontok a funkcionáló templomok legértékesebbjeire is vonatkoznak. A templomoknak azonban van gazdájuk, csak nem mindig rendelkezik elég pénzzel. Sok esetben pedig nem megfelelő módon használja fel a rendelkezésre álló összeget. Nem egyszer láttuk, hogy ízléstelen falképeket festenek a műemléktemplom falaira, ugyanekkor állagbiztosításukra nem telik. Még csak nem is hibáztathatunk ezért senkit, mert a tömegek ízlésének nevelése ma még megoldatlan és hosszadalmas feladat.

Mindezeknek előrebocsátásával röviden ismertetni szeretném Komárom megye egyik műemlékké nyilvánított, de sajátosan rossz állapotban levő templomát, abban a reményben, hogy belátható időn belül talán mégis sikerül valami támogatást nyújtani a roskadozó épület helyreállítására.

Szák község neve feltehetően a Zách családra vezethető vissza. Mint „Zak" helység, először 1335-ben fordul elő.[1] A

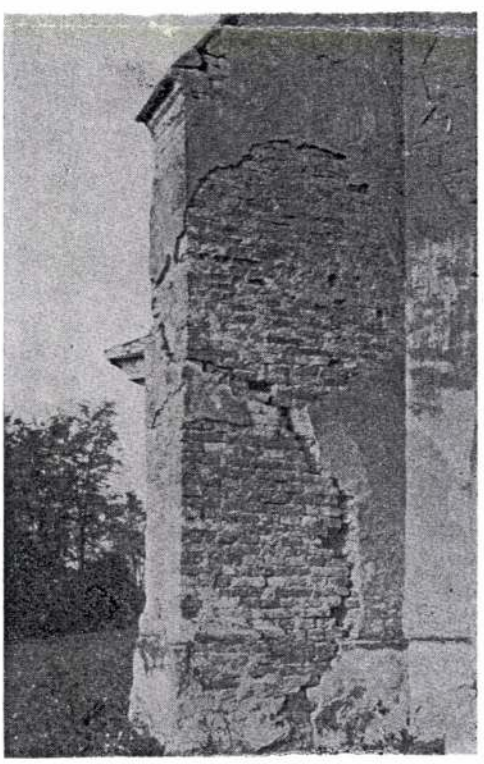

2. Szák. Rk. templom támpillére

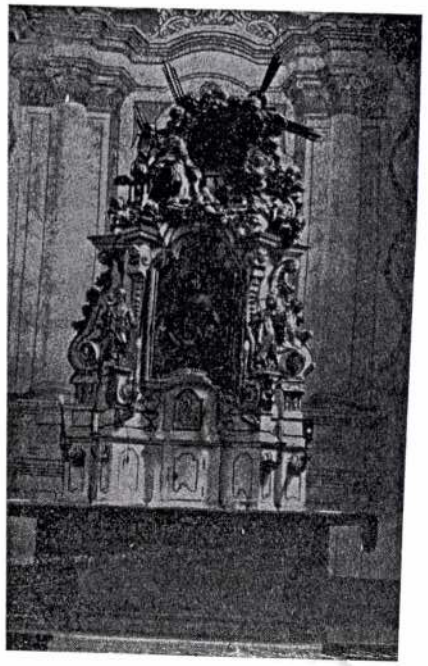

3. Szák. Rk. templom főoltára

: hódoltság idején elnéptelenedett
iget az Esterházyak telepítették be
Nyitra megyei szlovákokkal, akik
esen elmagyarosodtak.
A gótikus templom mellett kolostor
szájhagyomány szerint a templáriu-
volt.[2] Rómer Flóris 1860-ban készí-
rázlatán két négyszögletes helyiség
el „cellák" megjelöléssel.[3] Itt egy
eti ásatás bizonyára nem lenne
telen.
690-ben az épület „puszta" templom
Esterházy József 1748-ban vissza-
a reformátusoktól, akik, nem tud-
ikor foglalták el.[5] A romos középkori
tel évtizedekig nem történt semmi.
771-ben is abban a parasztházhoz
ó paticsépületben tartották az isten-
etet, melyet ideiglenes célra 1749-
neltek. A ma álló templom barokk
Fellner Jakab tervei alapján épült
76-ban.[6]
templom magaslaton áll, ahonnan

pompás kilátás nyílik a környező szelíd lejtésű dombvidékre (1. kép). Keletelt épület, melynek nyugati főhomlokzata elveszítette jelentőségét, a támpilléres tornyon nincs bejárat s az egész település a szentély mögött fekszik. Mind az épülettest, mind a négyszögletes torony nyugati sarkaihoz rézsút álló, kétosztatú támpillérek illeszkednek, faragottkő fedőkkel. E támpillérek állapota erősen rongált (2. kép). Az egész épület — az OMF 1959. évi műszaki felvételezése szerint — külső homlokzatán 80% vakolatpótlást, csatornázást és belső festést igényelt. A tornyot gúla idomú kősisak koronázza. Belsejét teljesen kitölti a csigalépcső.

Fellner Jakab barokk hajója az érdektelenebb tucatmunkák közé tartozik. Sem külsejében, sem belsejében nem látunk jelentősebb építészeti formákat. Csak a torony és a belső berendezés emelte az épületet a műemlékek sorába. A szentély falait

4. A templom mellékoltára

és boltozatát provinciális barokk falképek díszítik, melyeket a lakosság nem tart nagy becsben. Megőrzésük mégis kívánatos lenne, mert a festett barokk belsők száma egyre fogy, történeti értékük pedig pusztulásuk arányában növekszik. Valódi és időálló műértéket jelentenek a Majkról származó, 1776-ban vásárolt oltárok.[7] A főoltár egyszerű asztalán csigás-kagylós rokoko felépítmény nyugszik (3. kép). Tört párkányán szinte áttekinthetetlenül zsúfolt, mozgalmas szoborcsoport, amely Remete Szt. Pált ábrázolja, kis angyalokkal és templommodellel. A csekély értékű oltárkép két oldalán Szt. József és nagy Szt. Teréz színezett fa szobrai állanak. Az első képet, mely Majk legrégibb oltárképe volt, lecserélték, azóta elveszett.[8]

Más mester kezéből került ki a két mellékoltár. Higgadtabb, kiegyensúlyozottabb, mértéktartó kompozíció mindkettő, csaknem teljesen azonos felépítésűek. Koporsó alakú alépítményeiken 2—2 rokokó oszloppal közrefogott retábulum emelkedik, golyvázott párkányokkal, hullámvonalas, váza- és szobordíszes oromzatokkal. A bal oldali mellékoltár oromzatában a készíttető Hartvik család címerét rakták ki 1758-ban, gyöngyház- réz- és elefántcsont intarziával. Rendkívül finom munka. Képe egyszerű provinciális barokk olajfestmény, Nep. Szt. Jánost ábrázolja (4. kép). A jobb oldali oltár hasonló értékű képének Szt. Lajos a főalakja, készíttetője lengyeltóti Lengyel Lajos.[9] E kitűnő iparművészeti munkák mellé méltán csatlakoznak a padok. Tiszta copf stílusúak, ahogyan e stílus-elnevezést hazánkban értelmezik. Mondhatnók korai klasszicistának is. Profiljuk merev vonalú, felső részükön egy-egy nagy rozetta. Aljukon és az ülések vonalában 1—1 vízszintes szalagfonatos sáv a díszítés, a hajlások meander-motívumokban végződnek. A padok egyszerű előoldalait táblákkal közrefogott nagy rozetták díszítik. Pontosan ugyanez a padforma látható a tatai, császári és szendi plébániatemplomokban. Azonos műhely munkái, melynek székhelye Tatán lehetett.

Meg kell még említenünk az egyszerű későbarokk szószéket is. Szerényebb darab, de harmonikusan illeszkedik a berendezéshez. Kosara négyszögletes, hangvetője lapos, voluta- és rojtmotívumokkal díszített.

E rövid áttekintésből kitűnik, hogy a száki műemlék-templom értékei sokféle elemből tevődnek össze, kor, stílus és származás tekintetében. Falusi műemlékeink legtöbbje nem egységes stílusú, úgy alakultak, ahogyan az idő pusztításai és a megrendelők kívánságai lehetővé tették, hacsak nem nyúltak hozzájuk szigorú purista kézzel. A száki templom egy a sok közül. Nem lesz soha különleges idegenforgalmi látványosság, mégis kár lenne érte, ha elpusztulna. A templom ma még domináns eleme a régi faluképnek. Kívánatos, hogy ezt a szerepet értékes műemlék-épület töltse be ott, ahol még fennáll és aránylag kevés költséggel megmenthető.

Rozványiné Tombor Ilona

[1] *Csánki Dezső:* Magyarország történeti földrajza a Hunyadiak korában. III. köt. Bp. 1897. 512. l. — [2] Pesty Frigyes adatgyűjtése, 1864. OSZK kézirattára. Tom. Hung. 1114. — [3] Römer-jegyz. III. 60. l. OMF könyvtára — [4] O. L. Urbaria et Conscriptiones. fasc. IV. Nr. 43, 44. p. 5, 10 — [5] O. L. Esterházy cs. lvt. — a. Dom. Gesztes. fasc. 34. No. 9. — [6] Révhelyi Elemér szíves közlése. — [7] Püsp. lvt. Győr. Can. Vis. 1830. — [8] Wohlmuth Ferencz: A császári plébánia múltjából. Győr, 1903. 71—72. l. — [9] Römer-jegyz. VIII. 59—60, 65. l. OMF könyvtáa.

Fellner Jakob

MAHIR
SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1979 JUN 16

NÉPSZAVA

Fellinger István
grafikusművész

Fellinger István:
Ady-illusztráció

ECHO Elektroakusztikai S
VI., Bajcsy Zsilinszky u. 1
117-698

ÁSKARBANT

Villanybojler szerelése,
Fővárosi Javító Szerelő
II., Hidegkúti út 2. Tel.

M.D.K.

FELLNER

Művészet. 1955. 1. sz.
Zádor Anna: A Pollack-kutatás néhány problémája. 18. l

MDK

Fellner Kamarai mérnök

résztvett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Müvért 1957.VI.évf.4.szám.298.l.

Fellner · építőmester

1770 ben kiépítika tatai majolika gyárat „Fellner Baumeister" nek ~~utajok~~ utaltak ki az illetményeket. 230 old

Mihalik Sándor: Adalékok a régi magyar müvészi kerámiagyártás történetéhez. 225.o.

Folia Archaeologica. XVI.1964. Képzőmüv.Alap Kiadóváll. Bpest

MDK

Fellner Boldizsár a kassai és selmecbányai kamara épitőmestere lett 1679.

Kemény Lajos cikke. Magy. Mérnök és Épitész Egylet Heti Ért. 1907. 14.sz. ápr. 14. 154 l.

Helmer [s... fellner], építész

A 75 éves Vígszínház egyik
tervezője.

Kristóf Károly: Görög színház nem volt
színház 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. május 4.

Helmer .. [és Fellner], építész

A Vígszínházhoz hasonlító kecskeméti

színházat is ők tervezték.

felavatása 1896. okt. 14-én volt.

(Kristóf): Ingyen hely a társulatnak 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. okt. 13.

Helmer [s' fellner], építész

„A pesti művészek otthonosan mozognak a Volkstheater" – ben ... „ugyanaz a fellner s' Helmer cég építette, amely a pesti Vígszínházat."

Pencsik Flóra: Siker a Testőr 2,

ESTI HIRLAP, Br. 1971, nov. 15.

Hermann Helmer

és Ferdinand Fellner építették a bp-i egykori Népszínházat, a temesvári, a szegedi városi, a fiumei, pozsonyi, a tatai grófi színházat.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1907. Budapest 1970.

361

Hermann Helmer

és Fellmanol Fellner további alkotó-
sai: a bp-i Fővárosi Operett színház, a
zágrábi Nemzeti Színház, a kecskeméti
és a bp-i Vígszínház.

Mekényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

361

Hermann Helmer

és Ferdinand Fellner épitkezései:
a magyaróvári Liegligeti, a nyitrai és
a kolozsvári Nemzeti Szinház.

Merényi Ferenc: A magyar épitészet
1867-1967. Budapest 1970.

371

Hermann Helmer

és Ferdinand Fellner épitettek a bp-i egykori Népszínházat 1872-1873. 13 sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest, 1970.

261

Hermann Helmer

és Ferdinand Fellner tervezték a bp-i

Vigszínházat. 1896. 14. p. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet

1867–1907. Budapest, 1970

26 f

Helmer – (és Fellner), építész

A Vígszínház építői.

M. G. P.: A Vígszínház hetvenöt éve 7.

Népszabadság, Bp. 1971. dec. 22.

Fellner, Ferdinand, építész

át. A Vígszínház világos, majdnem fehér külsőt kap; az 1896-ban Fellner és Helmer bécsi építész tervei alapján épített kupolás Vígszínház telt környezetben, a legerősebb színek gyűrűjében pompázik majd. S ha a színház előtti kis térről körültekintünk majd, a szem végig befogja az útvonal mentén felújított házakat.

Gordon Judit: Világos Vígszínház 3.

Esti Hírlap Bp. 1978. márc. 4.

HELMER Hermann

(Fellner

Helmer MDK

NÉPSZÍNHÁZ – Nemzeti

– Vándalkorok lapja 1900

Helmer és Fellner (bécsi) M.D.K.

építészek

nyertek megbízást a kolozsvári Nemzeti Szinház terveinek és költségvetésének elkészítésére.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI. évf.

nov. 21. sz. 5. old.

Fellner és Helmer

Boros Pál: A Kerszemeti Kutona József szinkár felügyitása. = Szinkártechnikai Fórum, 15, 1988, 1. 14–17 ill

994. május 10-én, kedden 14 óra

C épület bejárata)

ar művészet 1890-1919, Bp. 1981.

Marosi Ernő s.k.

igazgató

...ok közül kevesen. Szántó Piroska tudott.

Bosszúállók

Olvasom az MSZMP Központi Bizottságának jegyzőkönyvéből kiragadott részleteket a most megjelent dokumentumgyűjteményből. A forradalom után vagyunk. Kádárék tisztogatnak. A Központi Bizottság ülésén másról sem esik szó, csak az elszámoltatásról. A felszólalókból liheg a bosszúvágy. A stílus is erre utal. A körükhöz tartozó elhajlókat szapulják. Lukács Györgyre nagyon dühösek. Árulónak tartják. Menjen külföldre, ha itt nem érzi jól magát, nem fog hiányozni, így az egyik felszólaló. Megköpködik Illés Bélát is, mert szegény feje a forradalom alatt „nem jól viselkedett". Dühösen rikácsolnak, büntetést érdemel, mondják. Kádár különösen kitesz magáért. A Moszkvában élő Hidas Antalt szidja alpári módon.

...ő, hogy hokedli nem lehet belle." Összevesztek, kiabáltak, majdhogynem ölre mentek. Többé nem beszéltek egymással. Vége szakadt a barátságnak. A lecsó volt az oka.

Mama

„Már egy hete csak a mamára / gondolok mindig meg-megállva..." Halkan mondja a verset, szinte csak mormolja, és lassan elborítja szemét a könny. „Miért sírsz?" – kérdi a társa. „Ó, a mama" – nyögi, és megállíthatatlanul sír. Aztán megnyugszik, és ezt mondja: „A világirodalom legszebb anyaverse. Tudom, érzem. De vajon tudják-e ők is ott künn, az idegenek. Nem tudják, nem tudhatják, mert nem értik a magyar szót." És eszébe jutnak Kosztolányi bús, szomorú sorai: „Jaj, meg ne tudja, hogy hiába minden / ha dalol és ha távolba lát, / mert néma gyermek minden kismagyar / s a Nagyvilág nem érti a szavát."

Csatár Imre

a kísérleti műhelymunkának – nyilatkozta *Iglódi* István igazgató az MTI-nek.

A következő szezon *Hubay* Miklós Hová lett a rózsa lelke című darabjának október 1-jei bemutatójával kezdődik. Ez a darab nyerte meg a Nemzeti Színház által 1994-ben meghirdetett drámapályázatot. A színművet *Vidnyánszky* Attila, a beregszászi Illyés Gyula Nemzeti Színház rendezője állítja színre. A főszerepet, a tragikus sorsú orosz balett-táncost, *Nyizsinszkijt Tóth* Tamás játssza. John Millington *Synge* A nyugati világ bajnoka című kétrészes komédiája október 15-étől bővíti a Várszínház műsorát.

A Hevesi Sándor téri épület állapotáról az igazgató közölte: csak kisebb szépítésekre nyílik lehetőségük. A fő problémát az elavult technika jelenti. A színház jövőbeli státusáról Iglódi úgy vélekedett: az új Nemzeti Színház épülésével megkerülhetetlenné válik, hogy megismerjék az illetékesek szándékait.

lékirat, amelyet pénteken Staffan *Carlsson* svéd nagykövet a szerző társaságában mutatott be a sajtónak, sokáig nem jelenhetett meg Magyarországon. Nemcsak a magyarországi eseményeket: a

...utóbbi máig nem hozott megnyugtató eredményt. Nem tudjuk, hogy a több tízezer ember életét megmentő diplomata a Szovjetunió melyik börtönében lelte halálát.

...bermentő munkáját, ezúttal egy másik diktatúra ellenében. Mint vallja, olyasmire kényszerítette a a történelem, amire nem tanítják meg a jelölteket a diplomataiskolában.

(o. á.)

ZENEI JEGYZETEK

Selyemlétrán a Parnasszusra

A MATÁV-ZENEKARNAK a szeptember 22-i évadnyitó koncertjét követően minden okuk meglehet az elégedettségre. Zsúfolásig tömött terem, kitűnő produkció, hatalmas siker a Zeneakadémia nagytermében – kell-e több? Igaz, nem bíztak sokat a véletlenre. Szólistának azt a *Bogányi* Gergelyt nyerték meg, aki már hosszú ideje a közönség kedvence, az 1996-os Liszt-versenyen aratott győzelme óta pedig hírével talán egy sportcsarnokot is meg lehetne tölteni. S nem ok nélkül. A fiatal zongorista káprázatos hangszertudása, lebilincselő billentéskultúrája, de legfőképpen szuggesztív egyénisége révén nemcsak a hozzáértőket, hanem a komolyzenére kevésbé fogékonyakat is képes elvarázsolni.

A LIGETI ANDRÁS által dirigált hangverseny első műveként *Rossini* Selyemlétra nyitánya hangzott el. Kényes darab, kiváló fokmérője az előadás előtti próbamennyiségnek, egy zenekar összecsiszoltságának. A Matáv együttese megfelelt a kihívásnak: bár kezdetben érzékelhető volt némi bizonytalanság, elsősorban Ligeti pontos ütéseinek és a fúvós szólisták kiemelkedő teljesítményének köszönhetően kiváló előadásnak örülhettünk. *Chopin* f-moll zongoraversenye kevésbé versenymű, mint amennyire a szólista jutalomjátéka: az első tétel bevezetését követően a zenekar alig-alig jut szóhoz. Az improvizatív letét kísérete nem könnyű feladat, tipikus esete a vonósok által annyira utált „alig játszom, mégis hangos vagyok" érzésnek. Éppen ezért bölcs döntés volt a Rossini-nyitányhoz képest csökkenteni a vonóskar létszámát, Bogányi pianissimói megsínylették volna a nagyobb apparátust. Márpedig ez – kivált a lassú tétel leheletfinom megoldásaiért – igencsak kár lett volna...

FÉLŐ VOLT, hogy a közönség egy része csupán Bogányi kedvéért jött el, és a második rész már foghíjas széksorokat talál, de nem így történt. A publikum maradt, s jól döntött: *Brahms* II. szimfóniájának előadása átgondolt koncepcióról és gondos műhelymunkáról árulkodott. A hosszú mű alatt az együttes egy pillanatra sem engedte el a közönség érdeklődését, és a sokarcú szimfónia minden karakterét meggyőzően tolmácsolta. Ligeti András mozdulataiból magabiztosság áradt: bízott zenekarában, s nem alaptalanul. Az együttes már tavaly is nagyot lépett előre, s ez az előadás további reményeket kelthetett a hallgatóságban. Ha meggondoljuk, hogy pár éve hol tartott ez a zenekar – kifejezetten üdítő az összehasonlítás. Lám, mire képes a muzsikus, ha kiegyensúlyozott munkakörülményeket biztosítanak számára!

Zsoldos Dávid

A Nemzeti Kulturális Alapprogram Fotóművészeti Kollégiumának

PÁLYÁZATI FELHÍVÁSA

A Fotóművészeti Kollégium pályázatot hirdet 1999. II. félévére. Pályázni az alábbi témakörökben lehet:

1. A 2000. évi, André Kertészről elnevezett alkotói támogatásra, amelynek célja a párizsi alkotómunka segítése. A kollgéium az alkotói támogatás lehetőségét a magyar fotóművészek nemzetközi kapcsolatszerzésére és párizsi jelenléte megteremtésének előmozdítása érdekében a Párizsi Magyar Intézettel és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumával közösen hozta létre.
Az alkotói támogatást a tárgyévben kell igénybe venni, összefüggő, folyamatos kinntartózkodás keretében. Az alkotói támogatás időtartama két hónap, összege 650 000 Ft, amely a kinntartózkodás, valamint a párizsi alkotói munka fedezésére szolgál. Évente egy fotóművész részesülhet a támogatásban. Pályázati korhatár nincs.
Kívánatos egy nyugati nyelv társalgári szintű ismerete, az igazolt nyelvtudás azonos szakmai megítélés esetén előnynek számít. A pályázónak szakmai önéletrajzot, valamint a munkásságát reprezentáló kiadványokat, (katalógus, könyv) vagy ennek hiányában portfoliót kell benyújtania.
A nyertes kiutazásának konkrét időpontját a kollégium a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának illetékes főosztályával és a Párizsi Magyar Intézettel egyetértve határozza meg. A támogatás összege a Magyar Fotográfiai Alapítványon keresztül kerül kifizetésre, így más lebonyolítót nem kell a pályázónak megneveznie.
A támogatást elnyert pályázónak a Magyar Intézet vendégszobájában ingyenes szállást biztosít. Az intézet a pályázó művész munkáiból a következő évi kiállítási programjában kiállítást rendez.
A művész hazatérését követően a szakmai kollégium számára munkabeszámolót köteles készíteni, amelyhez csatolnia kell az alkotói támogatás ideje alatt készült 10 művét önálló sorozatkép formájában. A beszámolót és a műveket a kollégium – az NKA-nál történt bemutatása után – a Magyar Fotográfiai Múzeumban helyezi el.
2. Múzeumok és kiállítóhelyek, galériák részére 2000. évi Fotóhetek kiállításainak előkészítésére és megrendezésére. A pályázathoz mellékelni kell a tervezett kiállítás szakmai szinopszisát.
3. Múzeumok, közgyűjtemények részére fotóművészeti alkotások megvásárlásának támogatására, gyűjteménygyarapítás céljára. A pályázathoz csatolni kell a beszerezni kívánt műtárgyak rövid leírását.

Pályázni az NKA Igazgatósága által kiadott, új betétlappal ellátott adatlapon lehet. Minden pályázati témához külön adatlapot kell kitölteni és benyújtani. Az adatlapokat csak pontosan kitöltve, illetve az előírt mellékletekkel felszerelve fogadjuk el. A feltételeket nem teljesítő pályázatok érvénytelenek. Nem nyújthat be pályázatot az, aki korábbi, az NKA bármely kollégiumától kapott támogatással kapcsolatos elszámolási kötelezettségének nem tett eleget.

Az igazgatóság felhívja a pályázók figyelmét, hogy 1999-ben valamennyi pályázónak a pályázat beadásakor újból be kell nyújtania jogi dokumentációját az adatlaphoz mellékelt tájékoztatóban közölt követelmények szerint, kivéve, ha 1999-ben valamely nyertes pályázatához már benyújtotta, és ezt az adatlapon az azonosítószám közlésével jelzi. Jelezzük azt is, hogy az államháztartásról szóló – többször módosított – 1992. évi XXXVIII. törvény rendelkezései alapján nem nyújtható támogatás annak a nyertes pályázónak, akinek esedékessé vált és meg nem fizetett (adó, tb-járulék, vám) köztartozása van. A nyertes pályázóknak a hatósági igazolásokat személyesen kell az első fokú adóhatóságoktól beszerezniük.

A pályázatok
1999. október 20-ig beérkezően nyújthatók be kizárólag postai úton az NKA Igazgatóságának címére (1062 Budapest, Bajza u. 32.). A határidőn túl érkező pályázatok érvénytelenek.

A pályázatokhoz szükséges adatlap ugyanezen a címen, továbbá a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának Ügyfélszolgálati Irodájában (1055 Budapest, Honvéd u.–Szalay u. sarok) szerezhető be személyesen. Az NKA Igazgatóságától adatlap – bélyeggel ellátott A/4-es válaszboríték mellékelésével – postai úton is igényelhető, továbbá letölthető az NKA honlapról: www.nka.hu
Az alapprogramból nyújtott támogatás építési beruházásra, felújításra, állandó fenntartási és üzemeltetési kiadásokra, alaptőke emelésére nem használható fel, illetve harmadik fél részére át nem ruházható. A támogatás terhére a fenntartási és üzemeltetési kiadásokra a pályázó vagy a lebonyolító – a pályázóval történő megállapodás alapján – a jóváhagyott összeg 5%-át számolhatja el átalánydíjként.
A pályázatokat a kollégium a benyújtási határnaptól számított 60 napon belül bírálja el, és a döntés meghozatalától számított 15 napon belül a pályázókat kiértesíti. A döntés végleges, felülbírálatát kérni nem lehet.
A pályázattal kapcsolatos felvilágosítás az NKA Igazgatóságának címén és telefonszámán (351-5461/141-es mellék) az ügyfélszolgálattól kérhető.

Kátyúk a pesti Broadwayn

Az Operettszínház már, a Moulin Rouge még üres

A hírek szerint kátyúk tarkítják a pesti Broadwayt. Persze ne afféle kerékakasztó lyukakra gondoljon az olvasó, inkább jelképes akadályokra, melyek lassítják a Nagymező utcai szórakoztató és vigalmi negyed megszületését, a nagy álmot, hogy ott végre mindenféle rafinált időtöltésben részesíthessék a pénzben és szabad időben bővelkedő honi és külhoni polgárokat. Áll az utcában két épület, szorosan egymás mellett, s mindegyikkel akad egy kis baj. A két baj egymástól független, ám néhány ponton mégis csak összekapcsolódik, mivel hogy a Budapesti Operettszínház, valamint a Moulin Rouge néven ismertté vált éjszakai szórakozóhely felújítása is akadozik. Miközben az egyik, a színház, fővárosi és állami beruházás, a másik, a mulató, amelynek a színház a tulajdonosa, magánpénzből szépülget. A mulató már biztosan nem lesz kész a tervezett határidőre. A színház még elkészülhet, amennyiben a közbeszerzési döntőbizottság jóváhagyja, hogy a beruházásért felelős igazgató, *Halasi* Imre olyan céget kíván megbízni a munkával, amelyik a versenytársánál százhatvanmillió forinttal drágább ajánlatott tett.

Két történet a pesti Broadwayről.

Az Operettszínház felújítása a kormány és a főváros közös beruházásában zajlik, és áfa nélkül 4,6 milliárd forintba kerül. A teljes összegből kétmilliárdot tesz ki az a rész, amelyre a generálkivitelező, az építőmesteri feladatokra vállalkozó cég pályázhat. A főváros, hogy visszaigényelhesse az építkezések általános forgalmi adóját, átadja a beruházást és az ezzel kapcsolatos pénzügyi döntéseket az intézményeknek, így az operettnél Halasi Imre igazgató irányítja a rekonstrukciót. Végül is nyolc jelentkező volt a munkára, s ilyenkor a közbeszerzési törvény szerint – magyarázza *Deák* András, a fővárosi önkormányzat közbeszerzési bizottságának az elnöke – az ajánlatkérő (tehát most Halasi Imre) köteles szakmai előkészítő bizottságot összehívni, amelynek a dolga, hogy megvitassa a pályázatokat, szakvéleményt készítsen, és ajánlást fogalmazzon meg az ajánlatkérőnek.

Össze is ült a bizottság, és nyolc órán keresztül vitatkozott a pályázatokról. Bár tagjai többször szavazni akartak, Halasi Imre nem volt hajlandó megszavaztatni őket mondván, hallotta a véleményeket, s végül is úgy dönt, ahogy akar. Csakhogy, mondja Deák András, a közbeszerzési törvény szerint írásba kell foglalni az ajánlást. Az első és legfontosabb szempont a sorrend megállapításánál az ár, azt követi a műszaki alkalmasság, majd a referencia. A szempontokat pontrendszer szerint értékelik, amelyet a közbeszerzési bizottság elnökének elmondása szerint Halasi nem mutatott meg a szakértőknek, akik így nem tudtak a pontrendszer szerint értékelni. Nem tehettek tehát szabályos ajánlatot sem, igaz, erre az igazgató nem is tartott igényt. Arról azonban véleményt formált a bizottság, hogy a szegedi Kész Kft. ajánlatát tartja a legjobbnak, azt követte a Középülettervező Rt., majd a Kipszer Rt. Írásos ajánlás nem született. Végül Halasi Imre azzal a felkiáltással, hogy már késő van, feloszlatta az ülést. Másnap pedig bejelentette, hogy a pályázatot a Kipszer Rt. nyerte.

Tény, hogy az ajánlat kérője nem köteles figyelembe venni a bizottság véleményét, ám ha a szakemberek egyhangúlag döntenek valamelyik pályázó mellett, akkor a döntéshozónak meg kell magyaráznia, miért nem fogadja el az ajánlatot, mondja Deák, aki szerint semmi sem indokolta ebben az esetben, hogy Halasi Imre felülbírálja a szakértőket. A Kész Kft. ugyanis százhatvanmillióval kedvezőbb ajánlatot adott, mint a Kipszer, amelyik még színházat sem épített. Ezzel szemben a Kész épp most fejezi be a Madách Színház felújítását.

A közbeszerzési bizottság elnöke a két héttel ezelőtti eseményekről értesülve levélben fordult *Demszky* Gábor főpolgármesterhez, hogy figyelmeztesse az anomáliára, ám választ nem kapott. Pedig, mint mondja, a főpolgármesternek kötelessége lett volna közbeavatkozni, mert az eredményhirdetés után 15 napig még nem lehet aláírni a szerződést. A vesztes pályázó is panasszal élt a közbeszerzési döntőbizottságnál, amely megtiltotta a szerződés aláírását. Folyik tehát a vizsgálat, az érintett feleket kedden hallgatták meg. Deák reméli, hogy új eljárásra kényszerítik az Operettszínház igazgatóját, ami kétségtelenül a rekonstrukció elhúzódását jelentheti.

Halasi Imre szerint a történet nem egészen ez. Mert igaz, hogy reggel tíztől délután négyig ülésezett a szakértői bizottság, s erről jegyzőkönyv is készült, de döntés végül nem született, mivel valóban nem szavaztak a tagok a pályázatok rangsoráról. Az igazgató szerint a közbeszerzési törvény előírja ugyan, hogy az ajánlatkérő a szakértői bizottsággal szakvéleményt kell készíttessen, ez azonban nem jelent írásos jelentést, az ülés jegyzőkönyve ezt pótolja. Sőt a szakértői testület tagjai nem is akartak szavazni. Elmondták a véleményüket, hozzátéve, nem irigylik Halasit, hogy döntenie kell. Az sem felel meg a valóságnak, hogy a bizottsági tagok nem ismerték a rangsorkészítéshez szükséges pontrendszert, sőt még korrigáltak is rajta.

A rekonstrukciót irányító operettigazgató szerint nem kell csodálkozni azon, hogy nem a legolcsóbb ajánlat mellett döntött, hiszen nem az ár az egyetlen tényező, amit figyelembe kell vennie. Ő ugyanis mindig gyanúperrel él a legolcsóbb árral szemben, az úgynevezett mérnöki középártól 15 százalékkal eltérő ajánlatok már aggályosak. A vesztes pályázó ajánlata pedig még ennél is nagyobb eltérést mutatott – lefelé. Az ár mellett a referenciákat, a korábbi beruházásokat is vizsgálta, s mivel a Madách Színházat még nem tekintette elkészült munkának (igaz, a színházépület átadása megtörtént), a többi esetben a nyertes cég egymilliárd forint feletti építési munkáinak referenciái bizonyultak a jobbnak. Halasi Imre döntését befolyásolta az is, hogy a vesztes cég korábban már elvégzett egy kisebb munkát az Operettszínházban, egy tetőtéri kazánház rekonstrukcióját, és akkor nem voltak elégedettek a teljesítményével. Márpedig ha egy vállalkozás tudja, hogy meg fogja pályázni a generálkivitelezői munkát, akkor igyekszik a legjobb formáját mutatni, mondja az igazgató.

Halasi Imre felelőssége, hogy a rendelkezésre álló pénzből időre befejeződjön a Budapesti Operettszínház felújítása. Vajon nem érdeke, hogy az építés során megtakarított pénzt a színház jobb felszerelésére költse? Márpedig 160 millió forint sok pénz. Ám az igazgató nem biztos abban, hogy valóban az olcsóbb megoldás hoz megtakarítást. Édesapja, aki színházi gazdasági igazgató volt, arra tanította: ha sikeres produkcióra készülsz, ne vegyél olcsó cipőt a balettkarnak, mert hamar elkopik!

Hogy kire hallgatott az igazgató, amikor meghozta a döntését? Elmondása szerint sok véleményt hallott, de a döntést maga hozta. Semmi meglepőt nem lát abban sem, hogy a tendervesztes cég panasszal élt a közbeszerzési döntőbizottságnál. Halasi Imre abban reménykedik, hogy végül megállapítják, minden lépése szabályos volt, kedvező döntést hoznak, és folytatódhat a rekonstrukció.

Az Operettszínház már, a mellette álló Moulin Rouge még üres. Pedig a mulató felújítását már 1997-ben szeptemberében megkezdték, és akkor arról számolt be az épületet tizenöt esztendőre, 2015-ig az operettől bérbe vevő OperocK Kft. vezetője, *Kalmár* Péter, hogy a következő év márciusára *Rajk* László tervei alapján, 220 millió forintos beruházással ismét régi fényében tündökölhet. A Moulin magántőkéből épül, a főváros ugyanis nem kívánta támogatni a felújítást. A megnyitó 1998 márciusában elmaradt, ahogyan nem teljesült a következő ígéret, az őszi sem, igaz, akkorra már a felújítás költségei négyszázmillió forint körül jártak. Az OperocK vezetője még bizakodik, a műsor szereplőit válogatják, sőt Charles *Aznavourt* is várják a megnyitóra.

Nos, nemcsak Aznavour nem jött el, a Moulin sem nyílt meg sem tavaly őszszel, sem az idén májusban, de még augusztusban sem. Akik arra sétálnak, láthatják, most is javában dolgoznak az építők. Kalmár Péter az érdeklődő újságíróknak azt panaszolja, az építési költségek emelkedtek, előre nem látott szerkezeti hibák növelték a számlát, nehezen jutottak hitelhez is. Végül a CIB Bank segítette ki a pénzzavarba került vállalkozást, igaz, a kölcsönszerződés szerint, ha az adós nem fizet, a banké az OperocK. Az építkezés azonban tovább drágult. Az idén júniusban már hétszázmillióról beszél Kalmár, akinek angol befektetője, egy biztosítási vállakozó siet a segítségére. A tőkeinjekcióval az angol lett a kft. többségi, nyolcvanszázalékos tulajdonosa, és Kalmár már csak az egyik, 7,5 százalékos kisebbségi tulajdonos. Azután a hírek szerint az angol úgy dönt, nem fizeti tovább az egyre magasabb számlát, a CIB újabb hitelt ad, a tervező újabb ötletekkel áll elő, amelyeket Kalmár nem tud elutasítani. Ennek ellenére, nyilatkozza, augusztus 20-án megnyílik a Moulin Rouge.

Ilyen előzmények után érthetően keltett érdeklődést a Népszabadságban megjelent hír, hogy *Tasnádi* Péter egyik cége szerzett érdekeltséget az OperocK Kft.-ben. Ezzel a tranzakcióval egy időben Kalmárt az angol többségi tulajdonos leváltotta, maga Alan *Bloom* állt a cég élére, és társügyvezetőnek maga mellé vette *Kertész* Istvánt, az új résztulajdonos Model Invest Kft. egyik tulajdonosát. Tasnádi nevének felbukkanása persze csupán érdekesség a történetben, hiszen az előzetes letartóztatásban lévő vállalkozót egyelőre még csak a gyanú lengi körül, és nem a bizonyosság. A mulató jövőbeni sorsának alakulása szempontjából jóval fontosabb az, miként alakul a két szerződő fél, a Budapesti Operettszínház és az OperocK Kft. viszonya.

A tudakozó jelzi, hogy az OperocK Kft. telefonját titkosították. A főváros illetékesei nem kívánnak foglalkozni az üggyel, mert igaz ugyan, hogy a tizenöt éves bérleti szerződést az önkormányzat kulturális bizottsága jóváhagyta, de azóta nem foglalkozott az üggyel. A kár és a haszon az ingatlan tulajdonosáé, az Operettszínházé, mondja *Körmendy* Ferenc, a kulturális bizottság elnöke, aki leszögezi, a főváros nem veszített eddig sem az ügyleten. Sőt elmarasztalható lenne jogalap nélküli gazdagodás miatt, mivel magánpénzből több százmillió forinttal lett értékesebb egyik ingatlana.

Halasi Imre szerint több ponton is súlyos szerződésszegés történt. Az OperocK ugyanis hónapok óta nem fizeti a bérleti díjat, melyet amúgy is méltányosan állapított meg a bérbeadó. A szerződés szerint a tervezett megnyitás, tehát 1998 márciusáig ötven százalékot, azután teljes összeget kellene fizetnie a bérlőnek. De mert a felújítás elhúzódott, az ötven százalék maradt a bérleti díj, ám mostanában már ez sem érkezik meg a színház kasszájába. A felszólításokat ugyan rendre kipostázzák, de nem akartak ennél súlyosabb szankciót alkalmazni, mert látták, hogy folyik az építkezés, és nem lenne értelme lakatot tetetni a majdnem kész épület ajtajára.

Ami pedig a tulajdonosváltásról érkezett híreket illeti, azok előtt Halasi Imre is értetlenül áll. Mivel társulatával pár napja érkezett haza a németországi turnéról, ő is csak az újságból értesült arról, hogy Kalmár Péter eladta az OperocK-ban lévő tulajdonrészét. Márpedig a szerződés 16. pontja kimondja, hogy a bérlő a bérleményt további bérletbe vagy albérletbe csak a bérbeadó engedélyével adhatja. Ilyen szándékról az Operettszínház nem értesült sem előbb, sem pedig utóbb. Halasi tehát levelet írt Kalmár Péternek, válasz egyelőre nincsen. Most tájékozódik a helyzetről, és ha az adásvételről szóló hír igaz, akkor joga van akár felmondani is a szerződést. Hogy érdemes-e ezt megtennie, majd meglátja.

Addig is, a Moulinban dolgoznak a munkások, a befektetők pedig meglehet komolyan gondolják, hogy 2015-ig valóban megtérül a befektetett nyolcszázmillió forint, tán még hasznot is termel a mulató.

Hanthy Kinga

29.

Operettszínház bordó-aranyban

Megkezdődött az egykori Somossy Orfeum felújítása

Az eredeti Fellner és Helmer tervek alapján építik át az Operettszínházat

TEKNŐS MIKLÓS FELVÉTELE

Még mielőtt befejeződött volna a Madách Színház rekonstrukciója, megkezdődött – három hete – a Budapesti Operettszínház, az egykori Somossy Orfeum felújítása. Az alagsorból a tetőtérbe viszik a kazánt, helyére légkondicionált balett-termet rendeznek be. Az Operett igazgatója, Halasi Imre megmutatta, milyen állapotban van az épület, és elmondta, milyen lesz 2001-ben – a 4,5 milliárd forintos felújítás után – az eredeti tervek alapján átépített színház.

A hatvanas évek óta nem volt komolyabb felújítás az Operettszínházban. Vizesek a falak, itt-ott omlik a vakolat, korszerűtlenek a színpadi berendezések, szűkek a büfék, és néhány helyiség eleve nem felel meg rendeltetésének.

Az elszabott színpad

Az igazgató *Halasi Imre* leginkább azért panaszkodik, mert elszabták az Operett színpadát. A színpad hátsó része – rendezői jobb oldalon – ugyanis le van vágva, belelóg egy Andrássy úti lakóházba. A másik oldalon két oszlop zavarja a művészeket és a díszletezőket. A két oszlopot most lebontják, és egy boltívvel pótolják. Jelentős változásnak számít majd az is, hogy a színház legfelső emeletén megtoldják a kicsi büfét. Jelenlegi helyén a tetőre építenek egy szintet, és a helyiségbe óriási büfépultot helyeznek el. Ez a télikert nevet kapja – mint hajdanában a szomszédos Moulin Rouge elődje. Építenek egy folyosót is, hogy az irodákból könnyebb legyen a színfalak mögé jutni.

A földszinti, a főbejárathoz közeli büfé melletti helyiségben régen a Zsebszínház működött. Amikor úgy döntöttek, hogy az a hely előadásokra nem alkalmas, a zenekar próbaterme lett. Most egybenyitják a zongora alakú balett-teremmel, és itt próbálhat majd a zene- és énekkar. A remények szerint minőségi hangfelvételek készítésére is alkalmas lesz.

A nézőtér földszintjének hátsó részén van a fény- és hangszabályozó. A fülkék előtt egy kis páholy csatlakozik a nézőtérhez, amelyet az átalakításkor kibővítenek, három sorban kiszedik a székeket. Az új páholy mellé elférnek majd a mozgássérültek kerekes székei. Sőt a Mozsár utcai bejáróná mozgássérültek számára is használható feljárót építenek.

Az utolsó három sor mellett az első sor székeit is kiveszik. A zenekari árkot körülvevő párkány 2001-től mobil lesz, a süllyesztővel működő árkot úgy alakítják, hogy a nézők ne kerüljenek túl messze a színészektől.

Mivel a nézőteret nem lehet megdönteni, kissé a színpadot süllyesztik, a berendezéseket modernizálják. A Madách Színház berendezéséhez hasonlatos módon lehet egyszerre forgatni a színpadot és eltüntetni díszletet vagy szereplőt.

A rekonstruált teátrumban páholyokkal építik be a félemeleti erkélysorokat. Ezen az emeleten van jelenleg az úgynevezett háromrészes királyi páholy, amelyet néhány éve egy bank készíttetett.

Amit igazán utál az igazgató a színházban, az a lambéria. Ez Fellner és Helmer, az épület tervezőinek eredeti elképzelései között nem szerepelt, a hatvanas években került a falra. Most az átalakításkor maradéktalanul leszedik. Helyette textíliát raknak fel; dominánsszín lesz a bordó és az arany. A csillár marad, alatta azonban freskó van, ki tudja, milyen állapotban. Ezt is megpróbálják helyreállítani.

Színházigazgató tervrajzokkal

A nézőtéri székek szintén mobilak lesznek, ha megoldható, megtartják a mostaniakat, természetesen felújítva. Az igazgató szeretné ugyanis, ha a nézőtéren bálokat is lehetne tartani. (Különleges rendezvényeket képzel az igazgató a félemeleti Gobelin teremben is.) Ha mégis új széksorokat vásárolnak, a régieket határon túli, illetve hazai kisebb teátrumoknak ajánlanák fel – a cserére ítélt hang- és fényberendezésekkel egyetemben.

Jelmeztár a Taurusban

A művészbüfék és az öltözők szintén megújulnak. A jelenlegi két büféből a kisebb helyett nagyobb épül. A színfalak mögötti két lépcsősorból egy lesz, az öltözők bővülnek, mindegyikhez fürdőszoba is jár. Június 11-én zár a színház, akkor pakolják új helyre a több tízmilliós értékű jelmezeket. A fővárosi önkormányzat ugyanis megvásárolja, és használatra átadja az Operettnek a Mozsár utcai művészbejáró mögötti egykori Taurus-raktárt, amely egy szecessziós üvegtetőjű ház része. A rekonstrukció után ez részben raktár marad, kupolás udvarában pedig kísérleti játszóhelyet képzelnek el az operettesek.

Végigturnézott évek

Amíg *Siklós Mária* tervei alapján újjászületik a színház épülete, a társulat budapesti, vidéki és külföldi turnéra indul. Játszanak Pesten, a befogadó Thália Színházban, a felújított Madáchban, a Stefánia úton, a Magyar Honvédség Művelődési Házában, és remélhetőleg az Erkel Színházban. Elutaznak előadásaikkal Székesfehérvárra, Szolnokra és Kecskemétre is. Nyáron és télen Münchenbe veszik útjukat, decemberben pedig egy Nürnberg melletti városban, Fürthben lépnek színpadra. Majd 2000 januárjában másfél hónapig Japánban szerepelnek. Halasi Imre most tárgyal arról, hogy a felújítás idején orosz és olasz turnéra induljon az Operett-csapat.

Szemere Katalin

ŰSORA ÁPRILIS 29-TŐL MÁJUS 5-IG

mit tettél tavaly nyáron (am.)*** n8, f10, 30-1-jén éjjel h12 is. **Az őrület határán** (am.)** 3. **A púpos** (mb. fr.)* f7. **A szerelem hálójában** (am.) este 9, 1-2-án du. f1 is. **Babe – Kismalac a nagyvárosban** (mb. am.) h2, 4, 1-2-án de. f12 is. **A nő kétszer** (am.)* n7, f9, éjjel h11.

KOSSUTH 4 MOZI (XIII., Váci út 14. Tel.: 349-3771) SZŐR AUSTIN POWERS (am.)* 10, 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10. **Jackie Brown** (am.)** 11, f3, f6, f9 (6. h. prol.). **Star Trek: Űrlázadás** (am.) f11, f1, f3, f5, f7, f9 (4. h. prol.). **Penge** (am.)*** éjjel f11 (15. h. prol.). **A vizesnyolcas** (am.) 10, 12, 2, 4, 6 (3. h. prol.). **Az őrület határán** (am.)** 8 (7. h. prol.).

KŐBÁNYA (X., Szent László tér 15. Tel.: 260-8599) **Rugrats mozi – Fecsegő tipegők** (mb. am. rajzfilm) 6, 1-2-án 4 is. **Ronda ügy** (am.)*** 8.

METRO (VI., Teréz krt. 62. Tel.: 353-4266) **Visszavágó** (am.)** 10, 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10. **Kamaraterem: Egy bogár élete** (mb. am. komputeranimációs) 1-2-án de. 11, 1. **Ámbár tanár úr** (magyar) 3. **A nagy Lebowski** (am.)* 5. **Sziki-szökevény** (mb. am.) 7. **6:3, avagy Játszd újra, Tutti** (magyar) 9.

OLIMPIA (XI., Etele út 55. Tel.: 203-4642) **Visszavágó** (am.)** 5, 7, 9.

UGOCSA (XII., Ugocsa u. 10. Tel.: 355-4973) **Egy bogár élete** (mb. am. komputeranimációs) 4, 1-2-án 2 is. **Star Trek: Űrlázadás** (am.) 6. **Good Will Hunting** (am.)* 8, 30-1-jén éjjel 10 is. **Babe – Kismalac a nagyvárosban** (mb. am.) 1-2-án de. 10. **Joe, az óriásgorilla** (mb. am.) 1-2-án de. 12.

URÁNIA (VIII., Rákóczi út 21. Tel.: 318-8955) **Visszavágó** (am.)** 4, 6, 8, 30-1-jén éjjel 10 is.

ART MOZI HÁLÓZAT

BEM (II., Margit krt. 5/B. Tel.: 316-8708) **Egy bogár élete** (mb. am. komputeranimációs) h4. **Apád-anyád idejöjön!** (mb. am.) 29-én 6, 1-2-án f2. **Ryan közlegény megmentése** (am.)** 30-án f6. **A Suttogó** (am.)* 1-jén f6. **Hét év Tibetben** (am.)* 2-án f6. **Good Will Hunting** (am.)* 3-án h6, 5-én 8. **Angyalok városa** (am.)* 4-én 6. **Szép remények** (am.)* 5-én 6. **Truman-show** (am. eredeti nyelv, magyar felirat!)* 29-én 8, 1-jén n9. **Egy hölgy arcképe** (ausztrál)* 30-án n9. **Alul semmi** (am.)* 2-án 8. **Vad éjszakák** (fr.)** 3-án 8. **Vérfagyasztó** (am.)** 4-én 8. **A csók** (am.)* 1-jén éjjel 10. **Kalózok** (magyar)* 1-2-án de. 10. **Dr. Dolittle** (mb. am.) 1-2-án 12.

BLUE BOX MOZIKLUB (IX., Kinizsi u. 28. Tel.: 218-0983) **Csinibaba** (magyar) 29-én 4. **A nyár meséje** (fr.) 29-én 6. **Rizsporos intrikák** (fr.)* 29-én 8. **A bűvös vadász** (magyar)* 30-án 4. **A szélhámos** (orosz-fr.)* 30-án 6. **Alul semmi** (am.)* 30-án 8. **Tükör** (szovjet) 1-jén 4. **Intim részek** (am.)* 1-jén 6. **Keserű méz** (am.)** 1-jén 8. **Dr. Dolittle** (mb. am.) 2-án de. 10. **Legényanya** (magyar) 2-án 4. **Angyalok városa** (am.)* 2-án 6. **Hét év Tibetben** (am.)* 2-án 8. **A játékos** (magyar)* 3-án 4. **Amikor a farok csóválja...** (am.)* 3-án 6. **Karambol – Crash** (am.)*** 3-án 8. **Iván gyermekkora** (szovjet) 4-én 4. **Lost Highway – Útvesztőben** (am.)** 4-én 6. **A csók** (am.)* 4-én 8. **A kis Valentino** (magyar) 5-én 4. **Édes2kettes** (hongkongi)** 5-én 6. **Lopott szépség** (ang.-olasz)* 5-én 8.

CIRKO-GEJZÍR (V., Balassi B. u. 15-17. Tel.: 269-1915) **Latcho Drom** (T. Gatliff) 29-30-án 5. **Lost Highway – Útvesztőben** (am., D. Lynch)** 1-2-án h5. **A bűn mélysége** (L. von Trier)** 3-án 5. **Titkom virága** (sp., P. Almodóvar)** 4-én 5. **Playtime** (fr.) 29-2-ig 7. **Törökfürdő** (A. Gassmann) 3-4-én 7. **Sue** (A. Kollek) 29-1-jéig 9. **Halott ember** (J. Jarmusch)* 2-5-ig 9. **Kamaraterem: Legényanya** (Garas D.) 29-én f6. **A cseresznye íze** (iráni)* 30-án f6. **Almodóvar: Kika** (sp., P. Almodóvar)*** 1-jén f6. **Trainspotting** (D. Boyle)** 2-án f6. **Presszó** (Sas T.)* 3-án 5. **Rövidfilm a gyilkolásról** (K. Kieslowski)*** 4-én 6. **Gabbeh** (iráni-fr., M. Makhmalbaf) 29-2-ig f8. **Az oroszlán ugrani készül** (Révész Gy.) 3-án 7. **Rövidfilm a szerelemről** (K. Kieslowski)** 4-én f8. **Vérvörös** (mexikói-sp.-fr., A. Ripstein)*** 29-3-ig 9. **Véletlen** (K. Kieslowski) 4-én 9. **Egyszerű emberek** (H. Hartley) 5-én 9.

EURÓPA (VII., Rákóczi út 82. Tel.: 322-5419) **A szerelem hálójában** (am.) h1. **Ha eljön Joe Black** (am.)* 29-1-jéig f3. **Comic Strip – Képtelen képregény** (am.)** 2-5-ig f3. **Európa expressz** (magyar)* 29-1-jéig n6. **Ámbár tanár úr** (magyar) 2-5-ig n6. **Ryan közlegény megmentése** (am.)** 29-1-jéig n8. **Good Will Hunting** (am.)* 2-5-ig n8. **Ronda ügy** (am.)*** 30-1-jén éjjel 10. **Kamaraterem: Ronda ügy** (am.)*** 29-30-án és 3-5-ig f2. **Egyiptom hercege** (mb. am. rajzfilm) 1-2-án f2. **Örökkön-örökké** (mb. am.) 29-1-jéig n4. **Z, a hangya** (am.) 2-5-ig n4. **Truman-show** (mb. am.)* n6. **Az őrület határán** (am.)** n8. **Ha eljön Joe Black** (am.)* 30-1-jén éjjel n11.

HUNNIA (VII., Erzsébet krt. 26. Tel.: 322-3471) **Angyalok városa** (am.)* 29-én f4. **Mikrokozmosz** (fr. természetfilm) 30-án f4. **Babe** (mb. am.) 1-jén f4. **Vuk** (magyar rajzfilm) 2-án f4. **Good Will Hunting** (am.)* 29-én f6, 3-5-ig f4. **Lolita** (am.)*** 30-1-jén n6. **Ponyvaregény – Pulp Fiction** (am.)*** 2-án n6. **Városlakók** (Salamon A.) 3-án 6. **Comic Strip – Képtelen képregény** (am.)** 4-5-én h6. **A púpos** (fr., magyar felirattal!)* h8. **A szerelem hálójában** (am.) 29-1-jéig éjjel 10. **Somethin' Ruff – Valami durva** (Vágvölgyi A.) + **In Brother's Shadow – A nagy testvér árnyékában** (Vágvölgyi A.) 2-án éjjel 10. **Életem szerelme** (am.)* 3-5-ig éjjel 10.

MŰVÉSZ (VI., Teréz krt. 30. Tel.: 332-6726) **Chaplin-terem:** ÉLET, AMIRŐL AZ ANGYALOK ÁLMODNAK (fr., E. Zonca)** h5, 7, n10. **Bunuel-terem: Félelem és reszketés Las Vegasban** (am., T. Gilliam)* 29-én és 3-án h5. **Születésnap** (dán, T. Vinterberg)** 30-án, 2-án és 5-én h5. **A nagy Lebowski** (am., J. Coen)** 1-jén h5. **Az élet sója** (D. Boyle)* 4-én h5. **Little Voice** (angol, M. Herman)* 7, 9. (2. h. prol.) **Tarkovszkij-terem: Két angol lány** (ang., M. Leigh)* 29-én 5, 9. **Sue** (am., A. Kollek)** 30-án 5, 9. **Ragyogj!** (ausztrál)* 1-jén 5. **Eső előtt** (ang.-macedón)* 2-án 5, 9. **A nagy Lebowski** (am., J. Coen)** 3-án 5, 9. **Eleven hús** (sp., P. Almodóvar)** 4-én 5, 9. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am., T. Gilliam)* 5-én 5, 9. **Nekem lámpást adott kezembe az Úr Pesten** (Jancsó M.)* 7, 1-jén 9 is. **Bódy-terem: Az élet sója** (D. Boyle)* 29-én n6. **A kertben** (M. Sulik) 29-én n8. **Isteni komédia** (portugál, J. C. Monteiro)** 29-30-án és 3-án n10, 2-án h10, 5-én f5. **Salo, avagy Sodoma 120 napja** (Pasolini)*** 30-án n6. **Gengszterfilm** (Szomjas Gy.)** 30-án n8. **Túl a felhőkön** (M. Antonioni, W. Wenders)* 1-jén n6. **Visszatérés (Kicsi, de nagyon erős 2.)** (Grunwalsky F.)** 1-jén n8. **Presszó** (Sas T.)* 1-jén n10. **Egy hölgy arcképe** (ausztrál)* 2-án f5. **Hullámtörés** (L. von Trier)** 2-án 7. **Priscilla, avagy a sivatag királynőjének kalandjai** (ausztrál)* 3-án n6. **Nevem Joe** (K. Loach)* 3-án n8. **Underground** (E. Kusturica)* 4-én h6. **Cigányok ideje** (E. Kusturica)* 4-én h9. **Az örökkévalóság meg egy nap** (görög, T. Angelopoulos) 5-én n8. **Az erőszak vége** (W. Wenders)** 5-én 9.40. **Huszárik-terem: Sekély sírhant** (ang., D. Boyle)** 29-én 5. **Trainspotting** (angol, D. Boyle)** 30-án 5. **Lost Highway – Útvesztőben** (am., D. Lynch)** 1-jén h5. **Téli vendég** (ang., A. Rickman)* 2-án h5. **Éjszaka a Földön** (J. Jarmusch)* 3-án 5. **Eladó** (L. Masson)** 4-én 5. **A gyűlölet** (M. Kassowitz)** 5-én 5. **Születésnap** (dán, T. Vinterberg)** 7. **A nő kétszer** (P. Howitt)* 9.

ÖRÖKMOZGÓ (VII., Erzsébet krt. 39. Tel.: 342-2167) **Róma napja alatt** (olasz, R. Castelliani) 29-én f5. **Három pálmafa két gazfickónak és egy cicusnak** (jugoszláv, R. Andric) 29-én f7. **A szép falvak szépen égnek** (jugoszláv, S. Dragojevics) 29-én f9. **Valaki más Amerikája** (fr.-ang.-német, G. Pskaljevic) 30-án f5. **Merre úszik ez a hajó?** (jugoszláv, Z. Zilnik) 30-án f7. Újabb összeállítás a belgrádi B92 rádió videoműsorából: **Belgrádi bohóságok** (G. Markovic) + **Etnikailag tiszta** (J. Baljak) 30-án f9. Vetítés után beszélgetés Juhász József politikatörténésszel. **A számyas ügynök** (Sőth S.) 1-jén f5. **Sebek** (jug., S. Dragojevics) 1-jén 6, 2-án f9. **Berlin eleste I–II.** (szovjet, M. Csucureli) 1-jén 8. **Értük éltem** (NSZK, P. Verhoeven) 2-án f5. **A gorilla délben fürdik** (német, D. Makavejev) 2-án f7. **Berlin, egy nagyváros szimfóniája** (német, W. Ruttmann) 3-án f7. **A mi gólyánk** (Gyarmathy L.) + **Amerikai éjszaka** (F. Truffaut) 3-án 8. **Kettőnk titka** (fr., L. Saslavsky) 4-én f5. **Mese a macskáról a holdon** (portugál animációs) + **Chandor asszonya** (portugál, C. Mourao) + **Aparecida asszonyunk** (portugál, C. Alves) 4-én f7. **Mínusz kilenc** (portugál) + **Kövesd a holdat!** (portugál, J. Antonio) 4-én f9. **Gusztáv örökzöld** (Jankovics M.) + **A kedves szomszéd** (Kézdi-Kovács Zs.) 5-én f7. A vetítés után vendégünk a videogalérián a rendező! **Az adósság** (portugál) + **Az idegen** (portugál, J. M. Grilo) 5-én f9.

PUSKIN (V., Kossuth L. u. 18. Tel.: 429-6080) ELIZABETH (angol)* Premier előtt! Este h10. **Az élet szép** (olasz)* 29-4-ig 11, h2, h4, h6, h8, h10, 5-én 11, f2, f4, f6, h10. **Szerelmes Shakespeare** (am.)* f6, h8, 10, 29-1-jéig de. f11 is, 29-én és 1-5-ig n4 is. **A nő kétszer** (angol-am.)* 29-4-ig n5, 6, 8, 5-én 8, 2-4-ig de. 11 is. ÉLET, AMIRŐL AZ ANGYALOK ÁLMODNAK (fr.)** 29-4-ig de. 11, 2, 5-én de. 11. „KÖDBENÉZŐ" Fesztivál. Homályoszlató filmsorozat egyetemistáknak: **Legényanya** (Garas D.) 5-én 4. ÉLET, AMIRŐL AZ ANGYALOK ÁLMODNAK (fr.)** 5-én 6.

SZINDBÁD (XIII., Szent István krt. 16. Tel.: 349-2773) **Latinovits-terem: A nő kétszer** (angol-am.)* 5, h7, f9. **Dajka-terem: 6:3, avagy Játszd újra, Tutti** (Tímár P. With English Subtitles!) 30-2-ig h5, 3-5-ig f7. **Az első éjszakám** (sp., M. Albaladejo)* 3-án 5. **Káma-Szútra** (am.-indiai)** 4-én h5. **Tamás és Juli** (Enyedi I.) 5-én n5. **Éjfél** (brazil)* 5-én n6. **Az örökösök** (osztrák)* 29-2-ig f7. **A galamb számyai** (angol)* h9.

TABÁN (I., Krisztina krt. 87-89. Tel.: 356-8162) **Nekem lámpást adott kezembe az úr Pesten** (Jancsó M.)* 29-én n7, 1-jén f9. **Budapest-retró** (Életképek a '60-as, '70-es évekből) (Papp G. Zs.) 29-én és 5-én f9, 2-án h7. Vetítési joguk lejár, utoljára láthatók: **Mina Tannenbaum** (fr., M. Dugowson) 30-án n7, **Amatőr** (am., H. Hartley)* 30-án f9. **Jöttünk, láttunk, visszamennénk II. – Az időalagút** (fr.) 1-jén n5. **12 majom** (am., T. Gilliam)** 1-jén n7. **A vakond és a sün** (csehszl. rajzfilm) 2-án h4. **Az idő urai** (magyar-fr. rajzfilm) 2-án 5. **Lolita** (am., A. Lyne)*** 2-án n9. Nyikita Mihalkov-sorozat: **A szerelem rabja** (mb. szovjet) 3-án h7. **Etűdök gépzongorára** (szovjet) 3-án f9. **Őt este** (szovjet) 4-én n7. **Oblomov néhány napja** (szovjet) 4-én 8. **Pereputty** (mb. szovjet) 5-én 5. **Tanúk nélkül** (szovjet) 5-én h7. **Csalóka napfény** (orosz-fr.) 6-án 8. Örmény filmklub: 6-án 6. Filmműfajok – műfajfilmek (western): Filmklub középiskolásoknak minden pénteken 3 órakor!

TOLDI (V., Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. Tel.: 311-2809) **Marvin szobája** (am.)* h5, 9. **Szerelmes Shakespeare** (am.)* h7. **A púpos** (fr., magyar felirattal!)* n5. **Életem szerelme** (am.)* 29-2-ig f7. **Félelem és reszketés Las Vegasban** (am., T. Gilliam)* 3-án és 5-én f7. **Az őrület határán** (am.)** 29-30-án f9. **Good Will Hunting** (am.)* 1-2-án f9. **Cukorkékség** (ff. magyar) 3-án és 5-én h9. BBS-programok: BBS nyilvános ülés 4-én 6, „Kedd fél kilenc". BBS történeti sorozat: **Relatív lengések** (Maurer D.) + **Négy bagatell** (Bódy G.) + **A császár üzenete** (Najimányi L.) 4-én f9.

VÖRÖSMARTY (VIII., Üllői út 4. Tel.: 317-4542) **Amerikai história X** (am.)** 3, 5, n8, f10. **A szerelem hálójában** (am.) 1-2-án 1.

Marea gépkocsiját vásárolja meg az S.P.Q.R-nél!

Fantasztikus árakkal és *AJÁNDÉK ROBOGÓVAL* várjuk minden kedves vásárlónkat. Válasszon az alábbi gépkocsikból és vásárlás esetén hazaviheti a csodálatos *HERO WINNER* robogót!

Típus	Alváz	Szín	Extrák	Km	Rendszám	Évjárat	Eladási ár
Marea 2.0 HLX	186367	sötétzöld metál	klímával	23 500	GLW-448	1997	4 000 000
Marea 1.8 ELX	36250	sötétszürke metál	klímával	31 200	GKB-242	1997	3 150 000
Marea 1.8 ELX	29610	piros	alap	0		1997	3 276 000
Marea 1.8 ELX	22001	sötétszürke metál	klímával	15 698	GPT-513	1998	3 015 000
Marea 1.8 ELX	28908	beige metál	klímával	15 000	GPT-514	1998	3 015 000
Fiat Marea Weekend 1.4 SX	179748	ezüst metál	alap	2634	GTR-350	1998	2 690 000
Fiat Marea Weekend 1.4 SX	185030	világoskék metál	alap	0	GTR-387	1998	2 850 000
Fiat Marea Weekend 1.4 SX	190256	sötétszürke metál	alap	0	GTR-351	1998	2 850 000
Fiat Marea Weekend 1.6 SX	178889	fehér	alap	0	GUA-041	1998	2 990 000
Fiat Marea Weekend 1.6 SX	177897	fehér	ködfényszóró	0	GTR-355	1998	3 050 000
Fiat Marea 1.6 SX	171664	sötétzöld metál	alap	3142	GTR-388	1998	2 750 000
Fiat Marea Weekend 1.4 SX	185491	sötétkék	alap	3345	GTR-349	1998	2 650 000
Fiat Marea Weekend 1.4 SX	178332	világoskék metál	alap	0	GTR-352	1998	2 690 000
Fiat Marea Weekend 1.4 SX	187007	ezüst metál	alap	0	GTF-637	1998	2 850 000
Fiat Marea Weekend 1.4 SX	178978	sötétkék metál	alap	0	GTR-348	1998	2 850 000
Fiat Marea Weekend 1.6 SX	177118	piros	alap	0	GTR-354	1998	2 995 000
Fiat Marea Weekend 1.6 SX	186974	sötétkék	alap	7704	GTF-640	1998	2 820 000
Fiat Marea 1.4 SX	166203	sötétzöl metál	alap	0	GTR-371	1998	2 650 000
Fiat Marea 1.6 SX	171107	piros		0	GTR-389	1998	2 820 000
Fiat Marea 1.4 SX	115801	sötétszürke metál	alap	0	GTF-644	1998	2 620 000
Marea 1.4 SX	248069	bordó metál	alap	0		1999	2 850 000
Marea 1.6 SX	236281	sötétszürke metál	alap	0		1999	3 050 000
Marea 1.6 SX	227549	sötétszürke metál	el. ablakemelő, ködfényszóró	0		1999	3 150 000
Marea 1.6 SX	235569	sötétkék	klímával	0		1999	3 250 000
Marea 1.6 ELX	245778	beige metál	alap	0		1999	3 350 000
Marea 1.6 ELX	113968	sötétszürke metál	alap	12 336	GPX-924	1998	2 840 000

TOP GARANCIA · Forintosítás 2000 · FIAT FINANSZÍROZÁS

SPQR KFT.
1085 Budapest, József krt. 35. Tel.: 267-4946 Fax: 317-4941
1097 Budapest, Dandár u. 22. Tel./Fax: 215-4466

lt megdöbbentő, ha-
y a valóság hirtelen
tette a történetet, és
s cáfolt. Éppen erre a
ugyanis a két denveri
iák mészárlása. A
ugyanis ritkán vég-
py enddel egy ilyen

között A velencei
aiv, kosztümös fil-
y exkluzív prostiról,
enti a várost. A Mar-
a viszont szép, köny-
di történet olyan szta-
nint *Diane Keaton*,
eep, *Robert De Niro* és
DiCaprio. Ehhez ké-
on kevesen látták.

Cs. L.

ATÓ ADATAI

Össz-nézőszám	Az összes bevétel (ezer Ft)
17 620	9 242
33 877	17 059
14 741	7 249
33 940	16 629
62 464	33 138
7 643	3 882
39 228	20 784
36 446	18 747
5 333	2 579
134 013	67 330

film a tíz között

NÉPSZABADSÁG-grafika

ilő akrobaták Gödöllőn

Besenyei Péter világbajnok alacsonyan száll

HANCSOVSZKI JÁNOS FELVÉTELE

nyős produkció is. Az egyik során egy gép szárnyáról indulnak a bátor sportemberek. A műsor végén pedig a nemzeti rekordot próbálják megdönteni. Három gépből összesen 55 ejtőernyős ugrik ki és zuhan alakzatban. Eddig ez negyven fővel sikerült.

A légi show délután 2-kor ér véget, ezután a VPOP kommandósai játsszák el, mi történik gépkocsitolvajok vagy kábítószer-kereskedők elfogásánál. Ezután koncertek kezdődnek: *Kiki*, *Várkonyi Attila* lép fel, lesz latin-amerikai táncbemutató, majd *Majsai Gábor* és együttese következik, végül a Madarak nevű rockegyüttes ad kétórás koncertet. Lesz tombola is, amelyen kétszemélyes repülőutat lehet nyerni Európa bármely országába. A rendezvény alatt sétarepülésre viszik az érdeklődőket, a vakmerőbbeket pedig ejtőernyős tandemugrásra. Ezekért ugyan fizetni kell, ám maga a repülőnap ingyenes.

Mehlhoffer Tamás

családoknak

Severus császár, aki meglátogatja Matrica helyőrségének hős katonáit. Mindeközben nyitva lesznek a rekonstruált bronzkori falu házai, illetve az országszerte híres 115. számú halomsír, amelynek belsejében multimédiás műsort láthatunk az őskori temetkezésről.

Felnőtteknek 750 forint, diákoknak és nyugdíjasoknak 550 forint az egész napos belépő. Családok (két felnőtt, két gyerek) 1800 forintért válthatnak jegyet. 14 óra után félnapos belépők kaphatók. A Régészeti Parkot Százhalombattán, a Szent István úton találjuk. Telefon: (23) 354-591. A családi napok sorozata egyébként minden hónap harmadik vasárnapján folytatódik.

M. H. T.

SPORTAJÁNLÓ

Vasárnap indul útjára a Lidó Sportlétesítmények Rt. hatnapos vízi túrája **Mohácsra.** A szervezők túrakenut biztosítanak. Érdeklődni a 212-2703-as telefonszámon érdemes. A jövő héten péntektől vasárnapig kerül sor a Lidó Szabadidőközpontban (III. kerület, Nánási út 67.) a Hewlett-Packard Vízifoci Kupára. A háromfős csapatok július 20-ig, azaz keddig nevezhetnek a helyszínen vagy a fenti telefonszámon.

A **XI. kerületben** működő MAFC Kosársuli várja tizenhét év alatti fiúk jelentkezését a Yamaha Bajnokság július 26-án induló bajnoki szezonjára. További információt Heisler Péter tud adni a 463-1980-as számon.

Nyáron is van lehetőség a szabadidős tollaslabdázásra **Káposztásmegyeren,** a Diaboló SE szervezésében. A Homoktövis Általános iskola tornatermében (IV. kerület, Homoktövis utca 100.) hétfő és csütörtök este hattól nyolc óráid edzést tartanak, kedden, szerdán, pénteken, valamint vasárnap (reggel nyolctól este nyolcig) pedig pályabérletre van lehetőség.

Szombaton a **Budai-hegységben** lesz tizenkét kilométeres, négyszáz méter szintkülönbségű gyalogtúra. Reggel fél kilenckor a Batthyány téren, a 11-es busz megállójában várja Sándor Lászlóné túravezető az érdeklődőket. Az útvonal Vaskapu-hegy–Oroszlán-szikla–Határ-nyereg–Újlaki-hegy–Hármashatár-hegy–Remete-hegy–Fenyőgyöngye. Másnap a Budai-hegységbe kalauzolja a bakancsosokat Jánoska István túravezető, Budaliget, Zsíros-hegy, Kutya-hegy és Nagykovácsi térségébe. Nyolc óra húsz perckor lesz a találkozó, a táv tizennégy kilométer, míg a szintkülönbség háromszáz méter. Ugyanaznap szintén a Budai-hegységbe indul egy huszonhat kilométeres túra, amelyhez fél nyolckor lehet csatlakozni a Moszkva téri metróállomásnál. Az út szintemelkedése hatszáz méter.

ifj. Galambos Péter

Váci vigalom

MUNKATÁRSUNKTÓL

Majorettek, táncosok és fúvószenekar felvonulásával kezdődik jövő hét pénteken fél négykor a Váci Világi Vigalom programsorozata. A menet egy németországi zenekar kíséretében a Duna-parti nagyszínpadhoz vonul a főtéri megnyitó után, ahol a Váci Huszárbandérium mutatja be a huszáros leányrablást. Este hatkor a Téglaszínházi Csoport adja elő Tabarin komédiáit Vértelen véreshurkák címmel. Ezt követi a Contactus együttes Vidéki kocsma blues című koncertje, amely a címmel ellentétben főként countrydalokból áll majd. Végül *Charlie* ad koncertet a nagyszínpadon.

Eközben a Note Piccole Énekegyüttes lép fel a Görög-templom középkori pincéjében, a Váci Barokk Együttes pedig ünnepélyes nyitóhangversenyt ad a Fehérek templomában este hét órakor. A főtéren felállított színpadon forró ritmusok és tüzes táncok szórakoztatják a nagyérdeműt a Váczi Néptáncegyüttes és romániai kollégái, a Nova Seolkii, illetve a Rajkó Zenekar és a Talentum Táncegyüttes előadásában. Fél tízkor barokk lakoma kezdődik a városháza udvarán, ahol a Halászkert Étterem barokk kori különlegességeit kóstolhatjuk meg egy szlovéniai szalonzenekar kíséretében. Ahogy egy jó lakomához méltó, színházi előadás is lesz: a Tabarin trükkjei-sorozat a Veszedelmes levelek című kétfelvonásossal folytatódik.

Külföldi és hazai Kossuth-szobrok, emlékhelyek szerepelnek azon a fotókiállításon, amely szintén a vigalom első napján nyílik meg a Madách Imre Művelődési Központban. *Messik Miklós* tárlatát *Dobai János* történetíró, Vác díszpolgára nyitja meg.

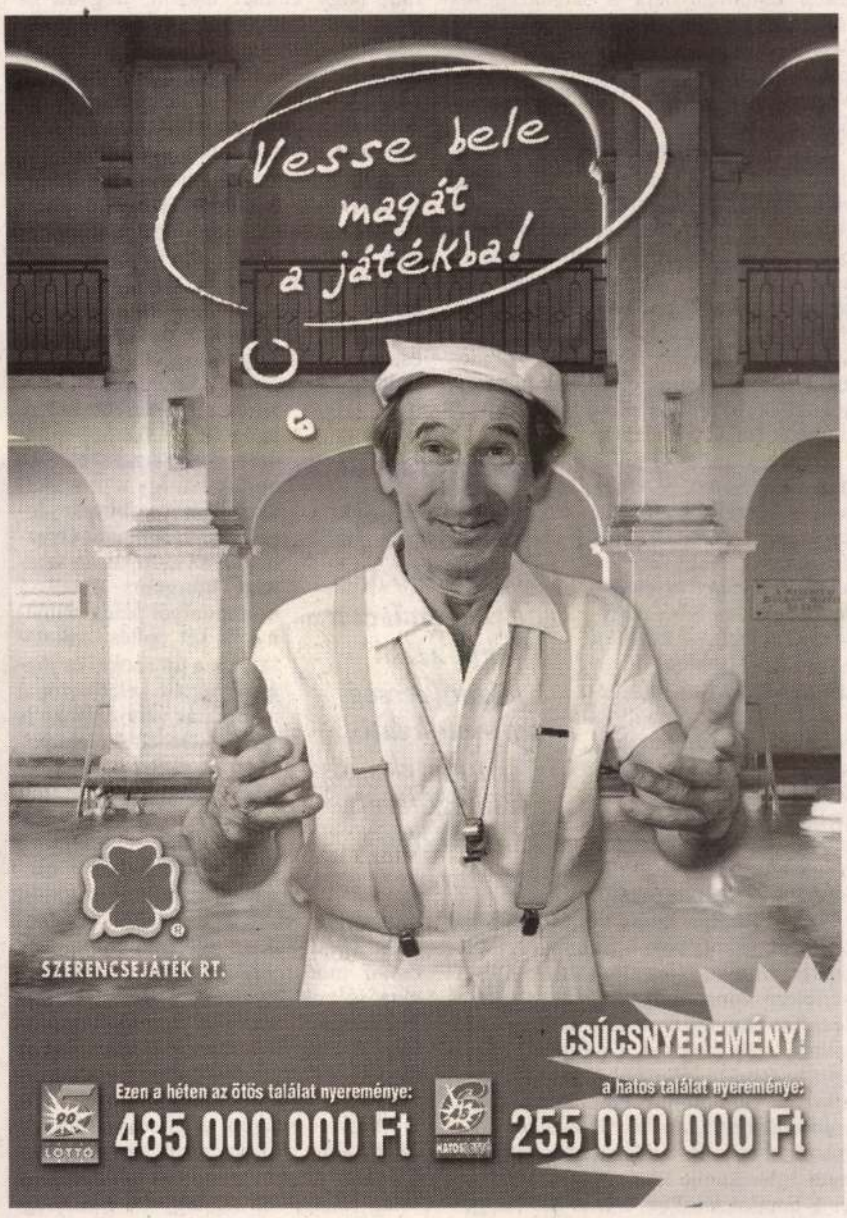

A színházcsinálás mérnökei

Általában egy év alatt befejeződtek az építkezések

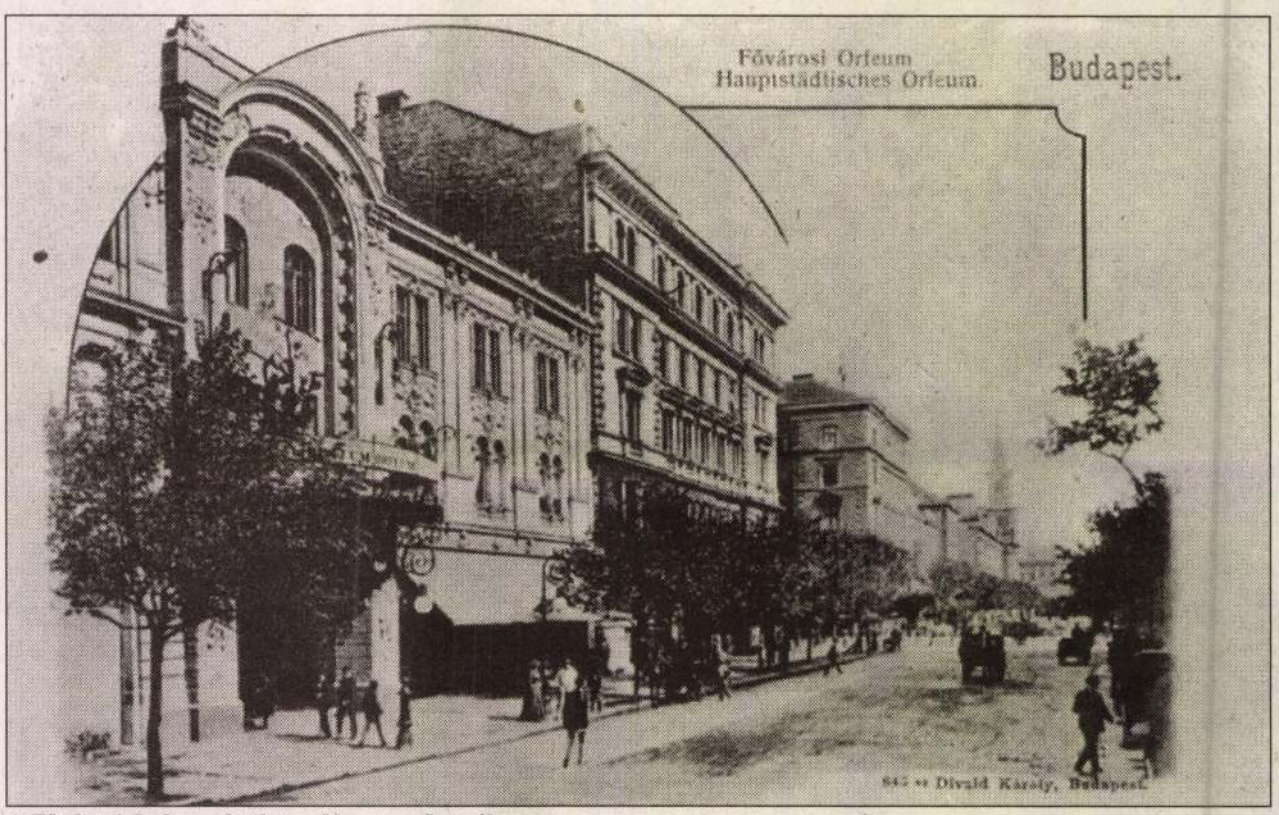

A Fővárosi Orfeum épülete a Nagymező utcában

Budapest talán a világon egyedülállóan nagy léptékben őrizte meg a kiépülését meghatározó eklektikus városképét. Az egyesítés építő lendülete a Monarchia 1873-as válságán is átsegítette a fővárost. Az egy időben épülő háztömegnek a Duna menti fekvés és a kiemelkedő középületek adnak saját arculatot. Csakhogy a múlt századvég építészetét sokáig értetlenül mellőzte, sőt rombolta az utókor. Például dinamit és csákány végzett Fellner és Helmer Népszínházával, amelyet mi már Nemzeti Színházként veszítettünk el. Pedig a korszak városképet is meghatározó, különösen fontos épületei éppen a polgárság olyan „új templomai", mint a börzék, a bíróságok és a színházak. Utóbbiak építésében – számban és minőségben is – világcsúcstartó a két bécsi építész, Ferdinand Fellner és Hermann Helmer. Az egész nyugati világ, Amerikát, a korabeli Oroszországot és az Osztrák–Magyar Monarchiát is beleértve, 1889-ben összesen 302 állandó színházépülettel rendelkezett. Ekkor, az első világháborúig, szinte varázsütésre, mintegy ezerötszáz új színházépületet emeltek.

A városnövekedés, a körutak és a sugárutak létesülése volt az egyik ok. A másik a színházkultúra hirtelen átalakulása. A nagy tűzesetek után a színházakban a tervezők kialakították az üzemi és nézőtéri funkciók szigorú rendjét és arányait. Valóságos tudomány lett a színházcsinálás: Fellner és Helmer specialisták voltak ebben. Helmer kutatócsoportot is létrehozott, amely például makketteken tanulmányozta a színházégések rettenetes folyamatát. Mellesleg jó üzlet is volt beruházni a „világot jelentő deszkákba". Bizonysága ennek: a bécsi Volkstheater egyik építtetője maga az építész Helmer.

Csodákra volt képes az egyre iparosodottabb hátterű, de még művészi kvalitású kézművesség a homlokzatok, foyerek és nézőterek díszítésében. Az alapot a bécsi városi színház rendszere és imázsa adta. Ehhez jöttek a helyi ízlés- és stíluspreferenciák. Mégis, kivételesen előfordult, hogy a lengyelországi Torunban és az erdélyi Kolozsvárott szinte azonos színházhomlokzatok épüljenek. Összességükben impozáns életműlistát adnak a budapesti Népszínház, a Vígszínház és a Somossy Orfeum, a bécsi Volkstheater és számos európai város színházai. Negyven év alatt ötvennégy színházat terveztek, amelyből negyvenhét felépült – közülük harminc a Habsburg Birodalomban. Olyan épülettípus keletkezett, amely a barokk templomokhoz hasonlatosan letisztult formában, de ezúttal a kor polgárainak reprezentációs és kulturális igényeit testesítette meg. A „színházság" építészeti tökélyllyé csiszolódása szinte két évtized alatt lezajlott, és a gépek, a technika fejlődését leszámítva, azóta alig változott. A kísérletező korszak ilyen rövid és sikeres lezárása nem kis részben a két bécsi építész vezette irodának köszönhető. Ők – éppen a pesti Népszínháznál először – sikerrel választották el a tűzveszélyes zsinórpadlást a nézőtértől. A siker azt is jelenti, hogy ez a kényszerű kettősség nem mutatkozik az építészeti tömegen és a homlokzatokon. Ma is azt vizsgálják a kutatók, hogy kettejük közül ki volt a meghatározó egyéniség. Fellner ősbécsi ácsok leszármazottja, Helmer egy aranyműves fiaként Hannover mellett született. Az üzletkönyvek, szerződések és tervek elemzése alapján kiderült, hogy Fellner utazott, tárgyalt és művezetett, egyeztette az áttervezéseket, amíg Helmer a műteremben rajzolt. Ma úgy mondanánk: ő volt az építész, a másik a menedzser. A bennszülött Fellner jobban kiismerte magát a soknemzetiségű állam szokásai és dialektusai között, mint az északnémet Helmer. Mégis, amikor a feladatok feltornyosultak, ki-ki a maga csapatával vitt végig egy-egy önálló munkát, de a vezérelveket mindig egyeztették. Ezért sikerülhetett – annak ellenére, hogy ilyen erőltetett tempóban dolgoztak – szinte minden esetben más, egyedi architektúrát és műtárgyegyüttest létrehozniuk. Fellnerék a legkiesebb helyre is a teljes birodalmi építészet fegyverzetével vonultak fel, így a provinciák polgárai is büszkeséggel vegyes áhítattal élvezhették az európaiság színházi liturgiáit. Ebből a szempontból példát kínálnak a két építész alkotásai, a ma újra sokat és joggal kritizált kelet-európai mentalitás változásában is igen sikeresek voltak. Kínálatuk elfogadásában nagy szerepük lehetett azoknak a polgári erőfeszítéseknek, amelyek a politika hátterében a gazdasági-kulturális fejlődést motiválták. Különlegesen gyors növekedésnek indultak az új Németország és a dunai monarchia városai. Ha nálunk nem is volt hivatalos a Bismarck-féle kulturkampf, amely az egyházat kiszorította az államból, errefelé a polgárság az elegáns színházakkal mégis reprezentálni tudta pénzügyi gyarapodását.

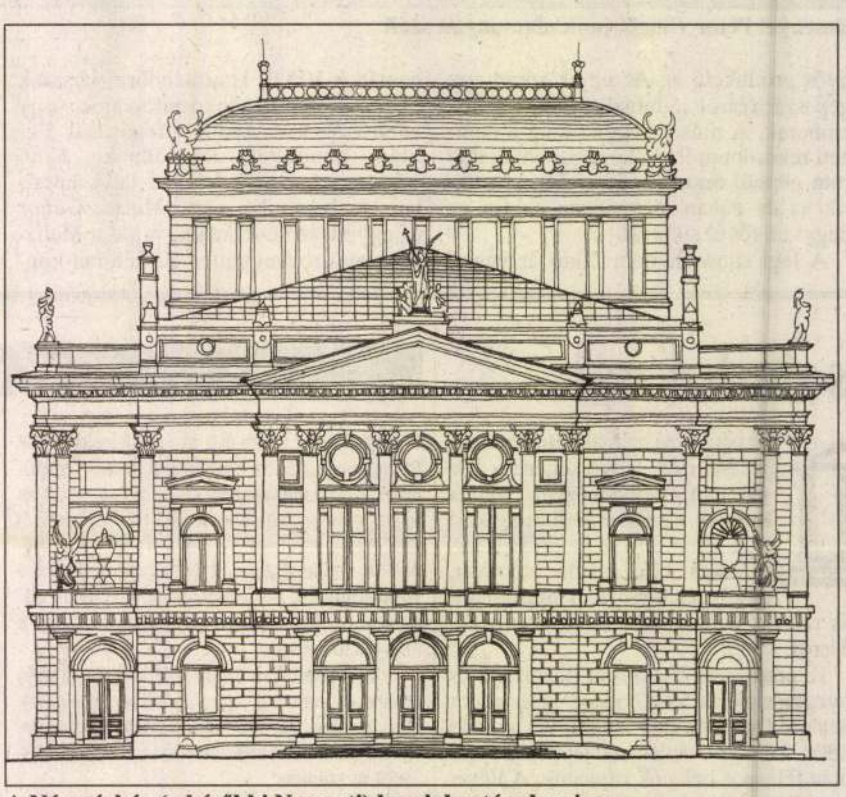

A Népszínház (a későbbi Nemzeti) homlokzatának rajza

Csodákra volt képes az egyre iparosodottabb hátterű, de még művészi kvalitású kézművesség a homlokzatok, foyerek és nézőterek díszítésében.

Magyarországon a gazdaságtörténészek szerint a kiegyezéstől az első világháborúig terjedő szűk négy évtizedben a világ valaha volt legnagyobb gazdasági ugrása zajlott, liberális gazdasági viszonyok között. A nemzetiségek nagyvárosaiban ez a szellem azt is lehetővé tette, hogy az önállóság jelképeiként emelkedjenek a pazar színházépületek. Ekkor alakult ki az a nemzetiszínház-koncepció, amelyben a Fellner–Helmer-cég által épített cseh és horvát színházak is intézményesültek. Tény, hogy nálunk ebben a fénykorban sem tudott megépülni a végleges Nemzeti Színház. Pedig az építkezések általában egy év alatt befejeződtek. Ma egy négyéves választási ciklus is kevés ehhez. A nemzetek gazdagságának csupán egyik forrását jelentik a természeti kincsek, a másikat az emberi erőforrások. Utóbbiak közé éppúgy beleszámít az építészek és mesteremberek tudása, mint a kulturális lobbi hatékonysága...

A Fellner–Helmer-féle diadalutat hosszú szünet követte. Ma bizonyos, most már úgy múlnak el a kilencszázas évek, hogy majd száz éve nem épült a kor színvonalán álló egyetlen új színház sem nálunk. Mert a második világháború után újként megépült Győri Nemzeti Színházra sajnos nem érvényes ez a kitüntető jelző. A Gründerzeit aranykorában is voltak disszonáns hangok. A bécsi alkotópáros nálunk megépített tizenegy színházát sok gáncs érte. A magyar építészek szinte folyamatosan tiltakoztak, és petíciókat nyújtottak be. De az épületek aránylag olcsók és bizonyosan tartósak voltak. A legdrágább Fellner–Helmer-színház Odesszában épült, akkori áron kilencvenháromezer angol fontért. A színpad- és épületgépészet költségei eltérőek voltak, a díszítést nem mindig számították bele a végösszegbe, ezért az összehasonlítás bajos. Az építészettörténészek inkább összeadták negyvenvalahány megépült színházuk költségeit, és kiderült, hogy ez a summa együtt is alig több, mint a múlt század legdrágább színházépületének, a párizsi Opera megépítésének az ára.

Helmerék megújuló hazai teátrumai láttán az építészek tehetsége mellett még valamit érezhetünk: az egykori kulturális lobbi mai megítéléssel szinte mesébe illő erejét és ízlését.

Szegő György

Fellner és Hellner

NÉPSZABADSÁG

BUDA PEST

1999. DECEMBER 24.

Sok a ha a Hauer-ház ügyében

A cukrászunoka időhúzással vádolja a józsefvárosi önkormányzatot

A sokadik forduló következik januárban a Hauer cukrászda felújítási történetében. Az eredeti tulajdonos unokája lassan egy éve próbálja megszerezni a Rákóczi úti ingatlant, most elkeseredett, és a józsefvárosi önkormányzatot időhúzással vádolja. Az ügy kerületi felelőse, szerint viszont a helyi városatyák kimondottan Hauer-pártiak – de a szabályokat be kell tartatniuk.

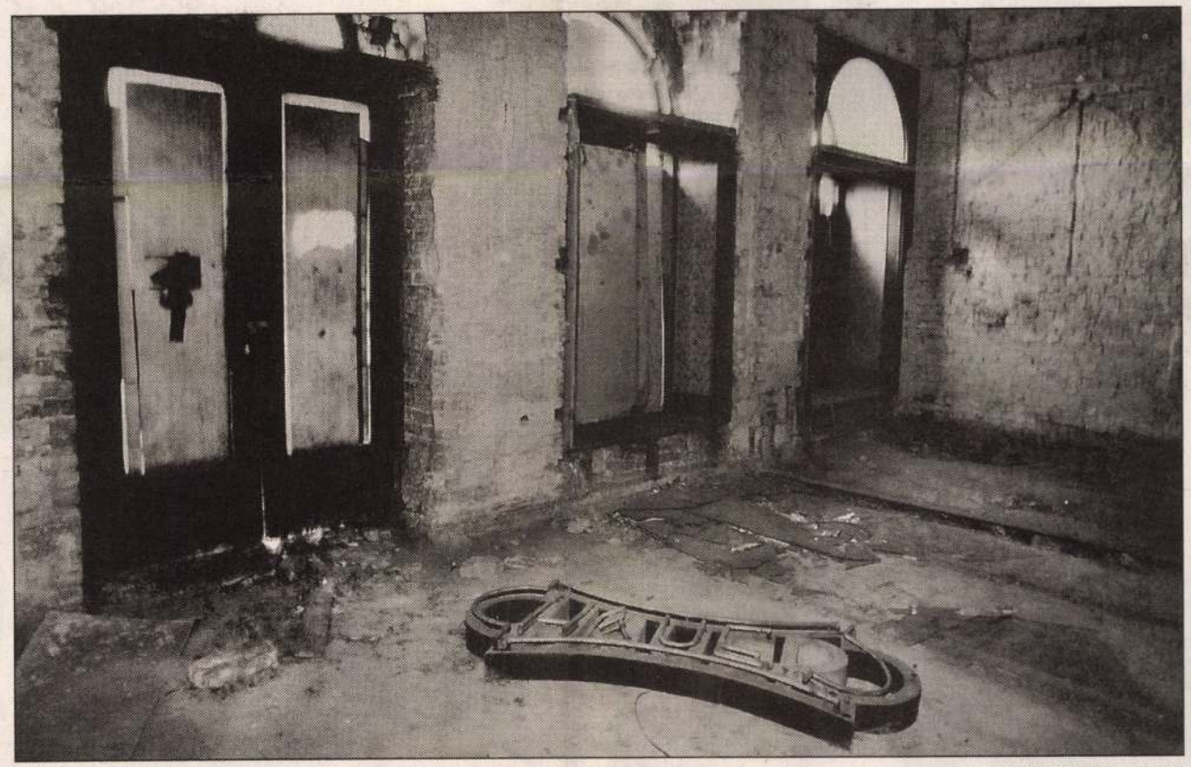

Cégéres áldozat

KOVÁCS BENCE FELVÉTELE

Ha minden jól megy, februárban döntés születhet a Rákóczi út 49. alatti egykori Hauer cukrászda sorsáról, márciusban elkezdődhet a patinás helyiségek helyreállítása, és egy-két éven belül meg is nyílhat a nagyközönség előtt a régi pompájában tündöklő Hauer. És ha minden jól megy, akkor az üzemeltető egyben családi hagyományok folytatója is lesz, vagyis a régi tulajdonos unokája, *Hauer Rezső* kapja meg az épületet. Mindezt a józsefvárosi önkormányzat gazdasági bizottságának vezetője, *Molnár György* mondta, hozzátéve: szinte csak Haueréken múlik, minden jól megy-e majd. Január közepén jár le ugyanis a felújításra és üzemeltetésre kiírt második pályázat beadási határideje. Ha olyan pályázat érkezik a neves cukrász unokájától, amely – ellentétben az előzővel – minden szempontból megfelel a mostani tulajdonos, az önkormányzat elképzeléseinek, szinte biztosra vehető, hogy Hauernek hívják majd a Hauer vezetőjét.

Eddig szinte mindig akadt kifogásolnivaló a család ajánlataiban – mondja Molnár. Olyan anyagi feltételek mellett álltak volna neki a munkálatoknak, amelyek az önkormányzat szerint nem garantálták, hogy a felújítás egyszer véget is ér, és a cukrászda megnyit, közben pedig senki nem megy csődbe. Eszmeileg ugyan nehezen kérdőjelezhető meg, hogy a Hauer család mellett kellene dönteni; az önkormányzatnak azonban az anyagi érdekeit is szem előtt kell tartania, amikor a fontos ingatlan magánkézbe adásáról határoz.

– Nem értem ezt a gondolkodást – mondja Hauer Rezső. – Azt kifogásolták az ajánlatomban, hogy bankhitellel akartam megterhelni az ingatlant, és úgy felújítani, hogy közben – amint egyre értékesebbé válik – újabb hiteleket vettem volna fel. A folyamat végén egy nagyon értékes ingatlan állt volna az egyik oldalon, és egy könnyen visszafizethető hitel a másikon. Ez teljesen elfogadott, bevett eljárás az ingatlanpiacon, aggályoskodni tehát semmi értelme. De ez még hagyján. A pályázat első, eredménytelen fordulójában én is, akár az ellenfelem, harmincmillió forintot ajánlottam a cukrászdáért. Ezzel nyilvánvalóvá vált, hogy a piaci értéke ötvenmillió forint alatt van, vagyis az önkormányzat saját szabálya értelmében nem kell pályázat útján értékesíteni, egyszerű döntés is elég hozzá. Mégis második pályázatot írtak ki. Húzzák az időt, pedig én 2000 végére, a cukrászda száztíz éves születésnapjára meg akartam nyitni a felújított Hauert.

Molnár Gyula erről annyit mondott: az önkormányzat által felkért független szakértők szerint az ingatlan hatvankétmilliót ér. Csak azért nem lehet ennyiért eladni, mert úgy döntöttek, kizárólag cukrászda lehet ott. Az értéke átlépi az ötvenmilliós határt, tehát pályáztatni kell – más kérdés, hogy féláron is eladják, ha senki nem ad érte többet. A legfontosabb szempont úgyis az, hogy a hagyományt megőrizzék. Erre valóban Hauer Rezső a legalkalmasabb, de a pályázatról így sem lehet lemondani. A szabály az szabály.

D. M.

Riportunk a 39. oldalon

Új vállalkozó fejezi be a Moulin Rouge-t?

Várhatóan felbontják a megállapodást a Nagymező utcai Moulin Rouge mulató megújítására vállalkozó OperocK Kft.-vel, mivel nem fizet bérleti díjat. Értesüléseink szerint a helyiséget bérbeadó Operettszínház igazgatója, *Halasi Imre* új partnerrel tárgyal.

Két éve kezdték el felújítani a Moulin Rouge-t, az első átadási időpont 1998 márciusa lett volna. Idén szeptemberben az OperocK Kft. ügyvezető igazgatóját, *Kalmár Pétert* leváltották. Azóta nem láttak építőmunkást a mulató körül. Halasi Imre lapunknak elmondta: súlyos szerződésszegés miatt valószínűleg felbontja a megállapodást az OperocK-kal. Nemrég újabb vállalkozó jelentkezett, de személyéről egyelőre még nem kívánt nyilatkozni, hiszen még tárgyalnak a felújítás esetleges befejezéséről. Egyetlen célja, hogy végre megnyisson a mulató. (Úgy tudjuk, a vendéglátóiparban jól ismert – korábban a Korda-villát, majd a Hotel Korona szállodáját vezető – *Flesch Tamásról* van szó. Flesch annyit mondott: a tárgyalások előre haladott stádiumban vannak, de még nem állapodtak meg.)

Sz. K.

SONY

THOMSON

AJÁNDÉK
10 db
audiokazetta

AJÁNDÉK
vezeték nélküli
fejhallgató

KV-25R2
63cm, 25" SuperTrinitron képcső, képernyőmenü, Nicam sztereohang, 16:9 képarány, automata hangolás, teletext, AV

119 990 Ft

14MG15CL
36 cm, 14" BlackMatrix képcső, képernyőmenü, monohang, teletext

39 990 Ft

14MF10C
teletext nélkül

36 990 Ft

AJÁNDÉK
tálómagnó

20MF10C
51 cm, 20" képcső, képernyőmenü, AV, monohang, 99 program automatikus állomáskeresés

44 990 Ft

21MG15CL
55cm, 21" képcső, képernyőmenü, AV, monohang, 99 program automatikus állomáskeresés, teletext

56 990 Ft

B

AJÁNDÉK
5000 Ft értékű videokazetta

SLV-SE70
HiFi sztereó video
Super TriLogic rendszer, Multisystem, SP/LP, 16:9, Jog/Shuttle, SmartLink, ShowView VPS/PDC, AV, Smart mechanika, menü

89 990 Ft

VPH 6810
HiFi sztereó videorecorder ChromaPro technológia, Multisystem, SP/LP, index, ShowView VPS/PDC, AV

59 990 Ft

ú

AJÁNDÉK
10 db
audiokazetta

MHC-RXD6 AV
Mini Hi-Fi torony
2x60W, 1x30W, 2x15W teljesítmény, beépített Dolby ProLogic dekóder, FM/MW digitális tuner, 30 memória, 3 lemezes CD tár, kétkazettás magnó, távvezérlő, 5 hangsugárzó

119 990 Ft

Altima 580
2 x 170W, RDS tuner, 5 lemezes CD váltó, kétkazettás magnó, beépített subwoofer

79 990 Ft

AJÁNDÉK
10 db
audiokazetta

25DG16ET
25" 63 cm-es Black Pearl képcső, menü rendszer, 16:9 üzemmód, teletext, automata hangolás, két hangszórós rendszer

89 990 Ft

é

28DG16ET
28" 70 cm-es Black Pearl képcső, menü rendszer, 16:9 üzemmód, teletext, automata hangolás, két

FERENCZY Beni

Végvári Lajos: Önarckép tollal.
Bp. 1999. 117–118.

hely kora (A XI. század végétől a
n: A magyarországi művészet
. köt. A magyarországi művészet a
Szerk. Dercsényi Dezső. Bp.,
sö - *Zádor Anna*: Kis magyar
korától a XIX. század végéig.
szétterjedése fejezetben Ercsi,
Csoltmonostor, Eger, Halmágy is.

s Árpád-kori köfaragványainkon.
talógus/István Király Múzeum.
. Bp., - Székesfehérvár, 1978.
tételezésekkel ellentétben ez a
ymunka [ti. a pécsi Szent
g a "pécsi műhely" tevékenységét
elterjedését a püspöki székhelyen
fehérvári stílusvariánsnak e
volt.)" *Tóth M.* 1994. (52.

(3. jegyzetben i. m.) 186. kat.

FELLNER és HELLMER emlékei

Gajdó Tamás: Budapest, Vígszínház.
Bp. 1999 (TKM, 618)

NÉPSZABADSÁG

BUDAPEST

2001. MÁRCIUS 16., PÉNTEK

Májusra befejeződik az Operett felújítása

A Marica grófnővel nyitják meg a következő évadot – Stúdiószínpaddal is gazdagodik a Nagymező utcai intézmény

Az Operettszínház átadás előtti utolsó bejárására invitálták szerdán a színészeket és a sajtót. Noha még állnak az állványok, a felújítást a tervek szerint március végén befejezik, és április 2-án elkezdődhet a műszaki átadás-átvétel. Az új igazgató, Kerényi Miklós Gábor és a marketingigazgató, Herczeg Tamás, valamint a rekonstrukció lebonyolításának vezetője, Homolya László kísérte az érdeklődőket padlástól a pincéig.

A bejárás résztvevői a karzaton

Aranyozás

FOTÓK: TEKNŐS MIKLÓS

Az utolsó díszítőmunkákat végzik már a Budapesti Operettszínházban. Lassan befejezik az aranyozást, helyére kerül a padlószőnyeg, a nézőtéri székek és az utolsó méter kábelek is. Pár hét, és véget ér a zenés színház 4,5 milliárd forintos rekonstrukciója, amelyet másfél éve még az előző igazgató, *Halasi Imre* kezdett el. Az operett társulata valószínűleg május második felében költözhet vissza az épületbe.

Az emeleti büfétől új átjáró vezet addig az épületszárnyig, ahol az új házi színpad áll. Ott akkora, méretarányos forgószínpad lesz, hogy körülbelül nyolcvanszázalékos pontossággal kipróbálható, miként működhetnek az előadások a nagyszínpadon. A házi színpad alatti szinteken lakatos- és kárpitosműhely, díszletraktár és a nyolcvan-kilencven nézőt befogadó Mozsár Stúdiószínpad van. *Kerényi Miklós Gábor* igazgató azt tervezi, hogy ott stúdióprodukciót rendez majd – többek mellett – *Zsótér Sándor, Telihay Péter* és *Almási-Tóth András*.

A zenekari próbaterem igazi unikum, hiszen egyszerre próbálhat benne a nagyzenekar és a kórus. A teremhez stúdióhoz is, hogy az előadásokról jó minőségű képanyag készüljön, amelyet a színház kereskedelmi forgalomba hozhat.

Karamellszínt kapott a nagyszínpadot ölelő keret, és felújították még a stukkókat is. Új a színpadi dobforgós gépezet, a nézőtérre pedig kivehető székeket raknak. Helyüket egyébként – a zenekari igazgatójától, *Kerényi Imrétől* vették az ötletet: eladják a zsöllyét és a páholyokat – vagyis a Budapesti Operettszínház Baráti Körébe tartozók ekképpen támogatják az intézményt. A földszinten az első kilenc sor minden széke százezer forintba kerül, az emeleten ennek a felébe. Az oldalpáholy hathelyenként egymillióba, ezért a bemutató előadásokra kapnak jegyet a barátok, és bizonyos társasági eseményekre is meghívják őket.

Az igazgató szólt az új évad tervéről is. Szeptember 21-én lesz Kálmán Imre operettjének, a Marica grófnőnek a premierje, amelyet maga rendez. Egy nappal később a Funny Girl című musicalt mutatra. November utolsó napjától A kutya, akit Bozzi úrnak hívtak című zenés játék látható – *Verebes Istvánnal* a főszerepben. A rendező: *Kalmár Péter*. Jövő márciusban újabb Kálmán-operett kerül műsorra: a Cigányprímás; ezt *Valló Péter* neve fémjelzi. A következő évad utolsó premierje musical lesz: *Lévay Szilveszter*

Már 4 éve nyomjuk!
kártyafüggetlen

FELLNER és HELLMER

Terbe János: Lámpa kollekció – a 2000-ben Genius-díjat nyert család anyaga szintén hullámpapír

mellett „mindössze" faipari technikumi végzettséggel rendelkező szentendrei mester a 90-es évek első felében kezdett a papírban rejlő lehetőségekkel foglalkozni. 1994-ben bejegyzett első szabadalma a papírcsövekből épített falrendszerek problematikájával kísérletezett. Az indulás hátterében a „Pressel" cég által készített irattároló papírdobozok személyes szeretete állt. A Magyarországon is forgalmazott eszközök jellemzően irodai használatra készülnek, árukban azonban nem igazán tükröződik az anyaghasználat feltételezte alternatíva. A problémát feloldandó 1997-ben készítette el azt az első, 30x40 centiméteres befoglaló méretű dobozát, amely berendezését az elképzelhető legnagyobb variabilitással oldotta meg. A máig sikeres termék indította el a komplett rendszerekben történő gondolkodást. Az általunk is említett gyártási problémákra pedig egy „harmadikutas" megoldás lett a válasz. Az ez év áprilisában bejegyzett szabadalom az egyes elemek formálását csak gíbeléssel (hajlítással), rögzítését pedig irattartó kapcsokkal oldja meg. Az így létrejött elemek otthon a kívánt méretre szabhatóak, szabad bontásuk és összeszerelésük megoldott, az elért szabadság pedig a horribilis gép- és szerszámmérettől vált függetlenné. Kialakított standard méretű könyvespolcai polconként 25 kilogrammos teherbírásúak. A portfólió gerincét polcrendszerek, CD-tartók, válaszfalak, beépített szekrények, irodai kiegészítők, asztalok és a már említett dobozzal szinkronméretű könyvespolcok alkotják.

Az 1982-ben indult pálya nagyigényű belsőépítészeti munkákkal kezdődött. Az 1995 óta tartó „papírdesigneri" tevékenység számtalan nemzetközi sikert hozott.

A rengeteg installáció, iroda és stúdióberendezés közül is kiemelkedik az 1999-es frankfurti könyvvásár magyar standja, 2000-ben a Hannoveri Expo installációja, szintúgy 2000-ben a birminghami „Danube" installáció, az 1999, 2000 és 2001-es frankfurti „Paperworld" kiállításokon, 1999-ben a düsseldorfi „Shopdesign"-on, illetve 2000-ben a chicagói „P.O.P. Show"-n történő részvétel.

Találmányát 2000-ben Genfben a „Salon des Inventions" ezüstéremmel, a brüsszeli „Eureka 2000" aranyéremmel, a budapesti „Genius 2000" szintén aranyéremmel jutalmazta.

Legfrissebb újítása a 30 cm-es egyenlő oldalú kartonháromszögekből irattartó kapcsokkal rögzített ágy, melynek 60 cm magasra felnövelt változata ez év június elsején a budapesti LuciaLaura Showroomban a nemzetközi „Design Therapy" magyarországi képviselete által szervezett papírruha-bemutatón kifutóként debütált. A pontszerű terhek elosztását a méretre szabott MDF-lap biztosította. Az előadás fináléjában a mindössze 6 négyzetméteres dobogón 13 modell és tervező állt.

Terbe János, TerbeDesign

„Mindössze rendet próbáltam teremteni a környező tárgykultúránkban. Ezt a rendet függetlennek tartom az átmeneti, vagy a végleges fogalmától."

A törökbálinti művész 1987-ben diplomázott az Iparművészeti Főiskola Formatervező Szakán. Tanult szakmájában számos nívódíj kitüntetettjeként 1997-ben kezdett papírtárgyakkal foglalkozni. Nevéhez kötődik az az újítás, amely keretén belül – a bútorok korpuszát a bele kerülő berendezési eszközöktől, polcoktól szétválasztva – a kereskedelmi forgalomban kapható bútorokat eredményező sorozatgyártás elindult. Tevékenységének kezdeti szakaszában a bútorait olyan formai jellemzőkkel próbálta ellátni, amelyek a gyengeség, vékonyság adottságát kiküszöbölve tapintható és erős szerkezeti vázat, a stabilitás nyugalmát biztosító „húst" adnak. A jelenlegi papíripari technológiákat és a rendelkezésre álló lemezméreteket elfogadva olyan bútorcsaládot fejlesztett ki, amely összeállítása otthon, a hajtogatási útmutató segítségével történik. A vásárolt termék egy teríték, a létrejövő bútor állékonysági, merevségi problémáit tisztán papíripari eszközökkel oldják meg. Kiegészítő ragasztásokra nincs szükség.

Bútorcsaládja könyvespolcból, árubemutató „display"-ből, képkeretből, lámpából, táskából, székből, író- és tárgyalóasztalból, mappákból és vázákból áll.

A modulméretben készített szekrények tetszés szerint polcozhatóak, fiókozhatók; három különböző méretben készített álló-, vagy függesztett lámpái az elhivatott iparművész egyedi formavilágát tükrözik. A szintén három típusban készülő vázái a beléjük helyezett üvegbetétek segítségével vágott és száraz virágok tárolására egyaránt alkalmasak.

Öt méretben, tíz színben gyártott képkeretei 2000-ben a formatervezői pályázaton a Magyar Szabadalmi Hivatal különdíját, 1998-ban pedig Genius-díjat nyertek. A zsűri ugyanezen évben bútorcsaládját is Genius-díjjal jutalmazta. Lámpacsaládja 2000-ben kapott Genius-díjat, a teljes kollekció pedig nagy sikerrel került bemutatásra a szintén 2000. évi Absolut Design és Bútorvilág kiállításokon. A termékek levédett Pic-Pack márkaneve mára egyre ismerősebben cseng.

Képkeretei külön sikert arattak kisgyermekes családok és az óvodák körében. Speciális típust képviselnek azok, melyek középső részére azonnal lehet rajzolni. Az így létrejött kis mű ezáltal azonnal kiállíthatóvá válik, újabb ösztönzést adva a további alkotásra.

Kiállítás, előadás

Magyarországon a papírban rejlő lehetőségekre, az alkalmi viselet újraértelmezésére, illetve a kettő közötti átjárhatóság vizsgálatára szellemes választ adtak a budapesti Fashion Café rendezésében kiírt „Recycled Street Wear Couture" divatpályázatra beérkezett javarészt papír alapanyagú kreációk. Az alkalmi, vagyis egyszer használatos, vagyis eldobható fogalomrendszerét körüljáró pályaművek díjnyertes darabjait a már említett alkalommal mutatták be. A papírbútor-történet mai állásának bemutatását a Design Therapy nemzetközi designfórum vállalta fel a Bécsi utcai LuciaLaura Showroomban. A hetente változó installációt Sergej Gerasimenko munkái jelentették, az egy hónapig nyitva tartó kiállítás alatt három, többek között Bob Martens professzor által tartott előadás hangzott el. Az esemény záróakkordja a már említett divatbemutató volt. A kiállítóteremben június 7-től a műanyagbútor-történetet bemutató, az előzőhöz hasonló felépítésű és szervezésű kiállítás látható.

Jelen írás a Design Therapy gondozásában kiadott kiállításkatalógus szerkesztett és bővített változata. Áldozatkész munkájukért köszönettel tartozunk Lovas Cecíliának, Fónagy Dórának, Várhelyi Juditnak, Zágor Líviának és Szilvásy Editnek, akik az önzetlenül rendelkezésünkre bocsátott anyagokon túl a papírbútor magyarországi képviselőinek felkutatásában is segédkeztek.

Wesselényi-Garay Andor

Beaumarchais, az ünnepelt 18. századi drámaíró valahogy úgy fogalmazott: azt az ostobaságot, amit már elmondani sem lehet, csak elénekelni, operának nevezik. Érdekes lenne tudni, hogy miként vélekedett volna az operettről, mindenesetre érthető volt a felháborodása, amikor kiderült, hogy sikerdarabját, a Figaro házasságát egy ismeretlen bécsi komponista megzenésítette. Az illetőt Wolfgang Amadeus Mozartnak hívták

Időigézeti panoptikum

A Fővárosi Operettszínház felújítása

Az operett a 19. század végén fejlődött ki a francia vígoperából és a német singspielből, sikerének hátterében Offenbach munkássága állt. 20. század eleji másodvirágzását Huszka Jenő és a Strauss fivérek tevékenységének köszönhette. Karakterei már a századelőre a műfajra jellemző emblematikus figurákká merevedtek. Főszereplője a primadonna, amely egy operaházi hierarchia csúcsán túl determinált szerepkört is jelent. A kezdetben vidám szobalány, majd a találékony és nyelves fiatal lány karakterét megjelenítő szubrett, az először intrikus, később elegáns szalonhős – a bonviván – együttesen alkotják a cselekményt keretbe feszítő szereplői triumvirátust. A jó az jó, az intrikus az intrikus, a rossz pedig végletesen az. Átjárás nincs, a monolitikus jellemek a musicalben aztán feloldódnak.
A dramaturgiájában szerepköri tömbökből építkező műfaj tökéletesen reprezentálta a korabeli K. U. K. Magyarország későfeudális, kasztrendszereket idéző struktúráját. A világháborúk közötti, illetve az azt követő, kezdetben először nyílt, majd rejtett, napjainkban pedig újraéledő nosztalgia az operett Európában egyébként páratlan kontinuitását teremtette meg.
A színpadról áradó hangulat közönsége és hallgatói környezete időből kiszakítható egységét teremtette meg, ahol a darab-publikum-hely egy, azonos, önmagára reflektálóan definitív. Időigézeti panoptikum. A musical élő, a benne lévő fejlődéstörténet következtében per definitio a leginkább polgári, a kortárs opera kultúrünnep, a III. Richárdot igen, a Denevért nem lehet szegecsekkel kivert bőrszerkóban előadni. Ha lehetne, létezne kortárs operett is, de nincs. Nem létezik.

Siklós Mária tehát a rekonstrukciót választotta.

A Helmer–Fellner építészpáros által 1893–94 folyamán tervezett mulató 1897-ben Somossy Orfeum néven nyitotta meg kapuit. (Érdekes történelmi párhuzam, hogy a neves építészpáros nevéhez fűződik az 1895–96 között tervezett Vígszínház is, melynek legújabb kori felújítását ugyancsak Siklós Mária tervezte. Az ott általa először alkalmazott ónüveg álmennyezetek jelen épület rekonstrukciójában is sarokkőként szerepeltek.)
Az épület eddig két átalakításon esett át, az 1922-es Ben Blumenthal iroda tevékenysége nem kifogásolható, ám az 1966-1971 közötti Közti által vezényelt szándékosan eszköztelen, az épületbelsőt díszeitől megfosztó beavatkozás komoly károkat okozott.
A színház környező városszövetbe történő illesztése egyébként telepítési bravúr. Főbejárata a Nagymező utcáról nyílik, színészbejárója a Mozsár utca 5-re néz, a 66-os rekonstrukció pedig a színházhoz tartozó Mozsár utca 3. sz. telket is beépítette. A saroktelket kikerülve a két merőleges épületszárny találkozásánál helyezkedik el a diagonálisan elforgatott nézőtér. Hátul a színpadhoz csatlakozó épületszárny már a Jókai tér felé néz, az igazgatási egységek pedig a mai Moulin Rouge fölött helyezkednek el. A Moulin Rouge-i portálszakasz durva átalakításán túl a főhomlokzat többé-kevéssé eredeti, baldachinszerűen kiemelt aszimmetrikus rizalitja azt a tartalékálmot feltételezte, hogy egyszer a saroktelek is a mulató tulajdona lesz.
A szellemes, a közönségforgalmat lerövidítő színpaddiszpozíciót már Komor Marcell is dicsérte, kinek korabeli „recenzió-

Építész:
Siklós Mária, Borsos Imre, Novák Zsuzsa
Belsőépítészet: Schinágl Gábor
Tartószerkezet: Földvári Gábor
Gépészet: Külkey Dénesné
Légtechnika: Pál József
Akusztika: dr. Karsai Elekné
Színpadtechnika: Sziki Kft.
Bejárati díszkapu:
Lehoczky János

Fotó: Häider Andrea

1. Közlekedő-bejárat
2. Dohányzó, előcsarnok
3. Folyosó
4. Nézőtér
5. Színpad
6. Zenekari próbaterem
7. Díszletraktár és műhely
8. Hátsó színpad
9. Moulin Rouge területe
10. Operettszínház szervezés

1. Alaprajz
2. Hosszmetszet
3. A Nagymező utcai főbejárat

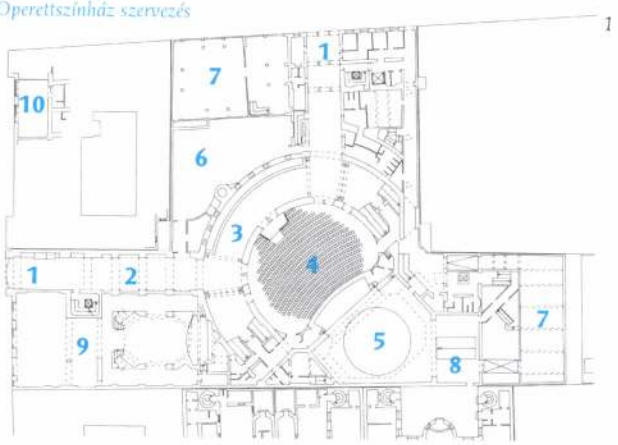

1

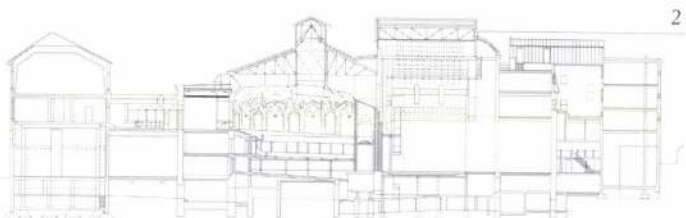

2

3

ja" a mostani átalakítást megalapozó tudományos dokumentáció fő forrása volt. Szintén a megközelítés lerövidítését szolgálta a közforgalomnak átadott passzázs, amelynek utcaszerű megfogalmazása lehetővé tette, hogy belőle nyíljék az egykori kávézó, később Vörös Szalon, később Moulin Rouge, később Budapesti Kávézó, még később Mad Block, ma ismét Moulin Rouge. És ez csak a jéghegy csúcsa. A „Vörös Malom" már egy ideje az utcáról nyílik, arról az előtetőről már nem is beszélve, de ez egy másik történet. Szövevényes sztori, „lehetetlen" beépítés, csápszerűen elnyúló épületszárnyak, toldozott-foltozott bővítések, leszakadó funkciók, használhatatlan színház, stukkók leverve, kosárív műanyag álmennyezettel takarva, tökmag-szotyi, satöbbi.

A fotókon irdatlan és imponáló tervezői munka eredménye köszön. Még több az, ami nem látszik, csak szimplán van. A belső közlekedések megteremtése, a kialakított stúdiószínház, a tömbbe rendezett három énekes, balett, zenekari próbaterem, mindez úgy, hogy az alapterületet csak a még meglévő piciny lukak, emeletráépítések, légudvarok, tetőfelületek okos felhasználásával lehetett növelni. Apró megoldások sorozata, amely elegáns és levegős közönségforgalmat teremtve a korábban funkcionálisan teljesen rossz színházat rendbe tette. Semmi extra, mindössze olyan természetesnek és eredetinek ható térképzési és technikai gesztusok, amelyek mögött új födémek építése, középpilérsorok két szint magasságú kiváltása, perfekcionista színpadtechnika áll. A vázolt funkcionális görcsmentesség mögött az az optikai illúzió áll, hogy a környező zárt sorú beépítés következtében a módosult tömegmozgás, így a 3 méterrel megemelt zsinórpadlás az utcáról már nem érzékelhető.

A fiatalember finoman előredőlt és remegő ajkakkal suttogta: szeretem. Választottja kibomló fürtjei épp csak megrezdültek, mikor szemben egy binokuláré csillant. A titkos hódoló féltékenységtől sápadtan figyelt.

Az orfeumok és a korabeli miliő hangulatát telitalálattal idézi az egykori páholysor szeparészerű helyreállítása. Szűk folyosó, fülledten viktoriánus intimitás, vörös drapéria, elkapott pillantások, titkon összeérintett könyökök. Telitalálat. A reprezentációs kontraszt az emeleti kerengőhöz bővítéssel csatolt büfé-ruhatár feszültséggel teli és elegáns térömlenye.

Tehát rekonstrukció.

Ahol üveg volt, üveg lett, ahol stukkó volt, stukkó lett, az egykori freskó festett ál-opeion, az eklektikus neobarokk csipetnyi túlzásokba eső, ám meghatározott stílusszegmensekből építkező enteriőrje lehet, hogy nem pont úgy, de úgy is lehetett volna. Az eltéréseket a megváltozott technológia háttere magyarázhatja. Stílben tartott a már említett szervesen toldott büfé, artikulálása visszafogott, mérete a szűkös területadottságok következtében nem elegendő egy hatásos ellenponthoz. Enyhe lazulást a Macintosht parafrazeáló keményfa betétes, kastélyparketta idézetű burkolata hoz. Az alapkoncepcióként választott ködmön szorításán az adminisztrációs-üzemi blokkok formálása enyhít. A kovácsoltvas ügyek, ónüvegek átírása észnek is tetsző részletek tömegét produkálja.

1

2

3

Színészbüfé, igazgatósági lépcsőház, csak a legmarkánsabbakat említve. A bejárati díszkapu elegáns szürke fátylat képez a homlokzatok előtt, formája az ajtók osztását követi, szalagmotívuma egy függönydrapéria, vagy egy libbenő kánkán-szoknya átirata, az összképhez képest mégis túl szecessziós... nem tudom, meg kell nézni...
Tehát rekonstrukció, illetve ebben az esetben újjá, vagyis újraépítés. A hátterében óriási anyag- és stílusismerettel, a díszítmények elhelyezésénél mértéktartó ízléssel és tapintható profizmussal. Mindezek következtében a közönségtér épületméretűre duzzadó díszlet, amelyben mi vagyunk a szereplők. Az előadás akkor kezdődik, amikor belépünk a főkapun, az enteriőr pedig egyetlen piano, vagy akár mezzoforte nélküli finálé. Ez nem baj.
Az új és régi határának összemosása, a kanonizált anyaghasználat viszont megszünteti az elemek és építészeti megoldások elrendezhetőségének hátterét jelentő jótékony hierarchiát. Ennek egyik következménye, hogy az elképzelhető legmagasabb szinten kivitelezett szakipari termékek már egy picit „elcsúsznak" egymás mellett, a formateremtésre szánt energia a részletképzési szubtilitással marad adós. A páholysor folyosójáról a foyer-ra néző belső franciaerkélyek pedig ellentmondanak a korábban aposztrofált intimitásnak. A feltételezett tértranszparencia nem valósul meg, az ajtókkal és függönnyel szükségszerűen elzárt elemek az integetőerkélyek provincializmusát idézik. Ki kit néz, ki van fenn és ki van alant, a jellemzően szervilis-kliensi viszonyrendszerre épülő úri Magyarország kellemetlen rekvizitumai. Az ebben a környezetben történő megtartásuk egyetlen indoka, hogy voltak. Az elhelyezett bútorok bántóan ötlettelenek, kínos összehasonlíthatóságukat a berlini Unter den Linden színház mintájára kialakított eredeti fogasok tovább fokozzák.

Paul Virilio „Tiszta háború" című könyvében az építészetet a társadalmi gondolkodás lenyomataként definiálja. Sylvester Ádám a Grafi-Park új épülete kapcsán nyilatkozza: „...minden kor mutassa meg önmagát...", de mehetünk messzebbre is, Kassák: „Éljünk a mi időnkben", és még sorolhatnánk. Ezek a kijelentések,

4

5

1. A színházterem „habos" mennyezete
2. Színtervvariáns a Nagymező utcai homlokzatra...
3. ...és ami megvalósult
4. Az új födém építésével kialakított első emeleti büfé, ruhatár
5. Míves részletek: az ablak, a fal és a bútorok
6. Skicc és rajz a Nagymező utcai főbejárati ajtóról
7. Szecesszióba hajló sárgaréz ajtófogantyú rajza
8. Bejárati stíluskavalkád: neobarokk előtető, „félszeci" ajtófogantyú, szecessziós rácsok, Art Decóba hajló falikar – khm... mintha kissé sok lenne

6

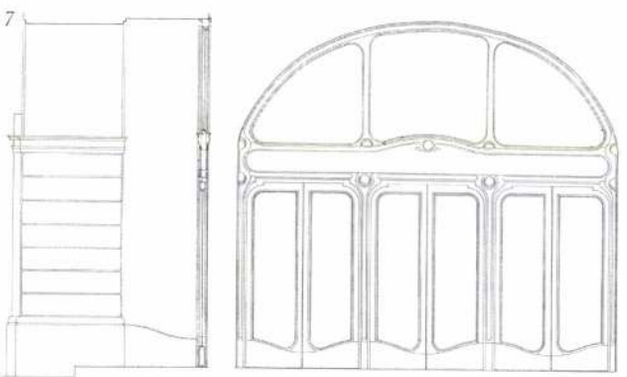

7

megállapítások, definíciók egyrészt sugallnak egy olyan, vizuális környezetünkben ma reneszánszát élő formanyelvet, amit a modern óta először a divat, a design és a zene is stimulál, másrészről az épületet ért 60-as évek végi átalakítás eszköztelensége is erősít. A „mi időnk", „mai kor" hátterében egy sensus communis által érzett és megélt kultúra-intézményrendszer valamijére gondolunk, ami viszont ennél pontosabb definiálásra még nem került. (Tegyük hozzá, hogy amíg külföldi csapatok tartják fenn a békét egy európai országban, még egy darabig nem is fog kerülni, ráadásul égetően megválaszolatlan, hogy MELYIK „mi időnk" és KINEK a „mai kora".)

A Siklós Mária által választott viselkedés, amely egy színház tökéletes funkcionális és technikai rendbetétele mellett – a műfaj, közönsége, környezete és az általuk reprezentált hangulat egységét felismerve, azt kellő bizonyíték hiányában nem megkérdőjelezve – a klasszikus rekonstrukció mellett dönt, a rendkívül labilis és agyonstimulált korszellem alapján vitatkozó zsigeri építészellenszenvet válthatja ki. Szükséges az építészet vizuális

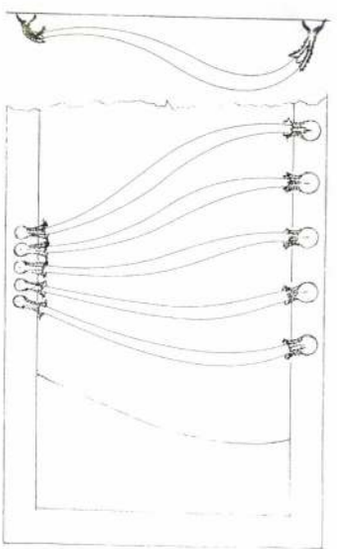

nevelő hatásáról elgondolkodni, érdemes ellamentálni azon, hogy a köztis átalakítás eredményének legalább egy része nem válhatott-e az eklektikus színház stíluspanoptikumának részévé. A filozofálgatás sikamlós grádicsait kikerülve Siklós Mária megteremtette azt a környezetet, ahol mindenkinek eszébe jut Honthy Hanna, meg ama bizonyos lépcső, amin ha ő nem jöhetett le, vagy be, nem is volt hajlandó a darabban szerepelni.

Wesselényi-Garay Andor

8

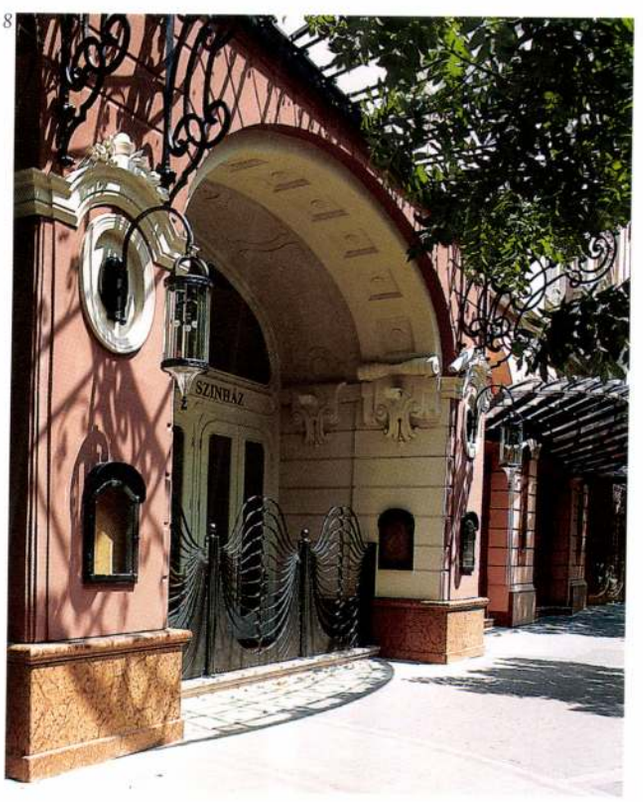

ökotermékek

Lakóházak fenyőgerendából
New Life Gerendaházak Bt., Sopron 48
Zöldtető-szigetelés bitumenes lemezekkel
Villas Hungária Kft., Zalaegerszeg 49
Hőszigetelés és környezetvédelem
Austrotherm Kft., Győr 50
Környezetbarát melegburkolati ragasztórendszer
Akzo Nobel Coatings Rt., Budapest 51
Világújdonság – gyárilag színezett, átfesthető tapéták
Erfurt Forgalmazó Bt., Budapest 52

egyéb

Porszórt ipari padlók
Duromit Kft., Budapest 52
Zajcsillapított osztálytermek
Kerimpex Kft., Budapest 54
Profipanel födémelemek
Wienerberger Téglaipari Rt., Budapest 55

nyílászárók

Beltéri ajtók széles választékban
Trio Trend Kft., Budapest 56
Tetőterek árnyékban
Velux Magyarország Kft., Budapest 58

Lakóházak fenyőgerendából

A fa évezredek óta a legtermészetesebb építőanyagok egyike. Magyarországon sem tradíciója, sem divatja nem volt korábban a gerenda lakóházak építésének. A környezetvédelmi kérdések előtérbe kerülésével – szerencsére – mind több környezetbarát anyagot alkalmaznak az építkezések során, így egyre nagyobb igény mutatkozik a fagerendákból készülő házakra is.

Különböző készenléti állapotban rendelhetők a 180/140 mm-es tömör fenyőgerendából álló lakóépületek, melyek kivitelezését a New Life Gerendaházak Bt. vállalja. Készenléti állapotok: szerkezetkész, emelt szintű szerkezetkész, illetve kulcsrakész állapot. A gerendaházak várható élettartama 100–120 év.

A fa hő- és hangszigetelő képessége kitűnő, meghaladja a jelenleg forgalmazott legjobb minőségű tégla hő- és hangszigetelő képességét. A fenyőgerendákból készülő házak ezen túlmenően különleges előnyöket is nyújtanak az épületben lakók számára, hiszen a fa „lélegző" szerkezete miatt az épületben kialakuló klíma rendkívül egészséges, ugyanakkor kellemes környezetet, a fa megjelenése, illata sajátságos hangulatot teremt.

A házak belső burkolata is fából készül, kivéve a vízterhelésnek kitett helyiségekben, ahol csempe-, illetve járólap burkolat védi a faszerkezetet.

Az épületgépészeti vezetékek a főfalakon elhelyezett szigetelőanyag előtt futnak, melyre lambériaburkolat kerül. Szigetelőanyag nélküli kivitelezés esetén a vezetékek magában a gerendafalban, illetve a padlózatban nyernek elhelyezést.

Az alkalmazott faanyagot az élősködők és a korhadásveszély ellen, illetve a tűzvédelem érdekében kezelik.

Mivel e házak tervezési módja eltér a hagyományos tervezési metódustól, így a kivitelező cég előzetes egyeztetés nélkül készített terveket nem tud elfogadni.

Egy gerendaház kivitelezési ideje átlagosan 3–4 hónap.

New Life Gerendaházak Bt., Sopron

Beolvasztják az Országos Műszaki Könyvtárat

Épületkölcsönzés

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem könyvtárához csatolják a közel 120 éves Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtárat. Az így felszabaduló Múzeum utcai palotába az oktatási tárca tervei szerint egy új egyetemi információs központ kerülne.

Villámcsapásként érte a hír az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár (OMIKK) munkatársait, hogy még a nyáron el kell hagyniuk patinás székházukat, a Nemzeti Múzeum mögött álló egykori Károlyi-palotát. Az Oktatási Minisztérium (OM) elképzelései szerint ugyanis az épületbe a Diákcentrum Hallgatói Információs Központ kerülne, amely a közelében található egyetemek (ELTE, Károli, Pázmány) bölcsész-jogász képzésben részt vevő diákjainak nyújtana tanulóhelyet. „1995 óta mintegy 40 százalékkal nőtt a felsőoktatási hallgatói létszám Budapesten, s ezzel az ütemmel a könyvtári férőhelyek növekedése nem tartott lépést" – indokolta a diákcentrum létrehozását a HVG kérdésére Gál András Levente, az OM közigazgatási államtitkára, aki hozzátette, hogy a Múzeum utcai OMIKK-épületben körülbelül nyolcszáz új olvasóhely létesülhetne, amelyből mintegy hatszáz számítógéppel, internetes kapcsolattal lenne ellátva.

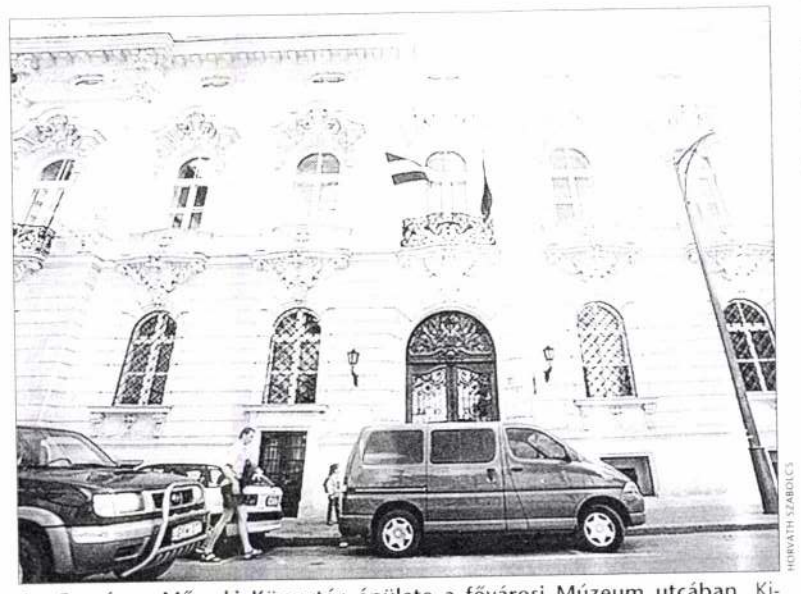

HUSZTI-SZABÓ CS.

Az Országos Műszaki Könyvtár épülete a fővárosi Múzeum utcában. Kiszemelt palota

A palotát az OM úgy szerzi meg, hogy az idén 118 éves, nagy szakmai presztízsű OMIKK-ot – amely 1883-ban alakult a Magyar Királyi Technológiai Iparmúzeum nyilvános könyvtáraként, s 2000 elején került az Országos Műszaki-Fejlesztési Bizottsággal együtt a Gazdasági Minisztériumtól az OM-hez – kitelepítik az épületből, s a könyvtári részlegét a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BME) központi könyvtárával egyesítik. Ezzel elvileg az a gond, hogy az évi 1 milliárd forintos költségvetésből gazdálkodó OMIKK az 1997-es kulturális törvény szerint az országos szakkönyvtárak közé tartozik, s mint ilyen, védett intézmény, csak a törvény módosításával lehetne megszüntetni. Az OM azonban átvágta a gordiuszi csomót: a Műegyetem könyvtárának elnevezését változtatná meg – BME OMIKK lenne az új név –, s az egyesített intézmény az egyetemen belüli „részjogkörű egységként" folytatná országos szakkönyvtári tevékenységét.

Az egyesítés magyarázata – a diákcentrum létrehozása mellett – az, hogy a dél-budai területen koncentrálódik a műszaki és természettudományos egyetemi oktatás, egyre több kutatóbázis települ oda, így szükség van ott egy komoly, a világ természettudományos adatbázisaihoz hozzáférést nyújtó műszaki könyvtárra. A minisztériumi elképzelések szerint ezért az OMIKK könyvtári részlege beköltözne a BME területére, ugyanis ott már – bár eredetileg nem az OMIKK számára – bővítették a könyvtárat, sőt a nyáron további korszerűsítésekre kerül sor OM-pénzből (azon nem segít a költözés, hogy az OMIKK könyvállományának jó része egy törökbálinti raktárban található). Az államtitkár kérdésünkre azt is hangsúlyozta, hogy az áthelyezés során senki munkahelye nem kerül veszélybe.

Ez a megoldás azonban így is távol van attól, hogy egy korszerű, minden igényt kielégítő műszaki könyvtár jöjjön létre Dél-Budán. A legjobb megoldás minden bizonnyal egy zöldmezős beruházásban épített könyvtár lenne, ám erre most nincs esély, mivel az építkezés a kétéves költségvetési törvény miatt leghamarabb 2003-ban indulhatna. Gál András Levente – mint mondta – szimpatizál egy ilyen tervvel, ám „a belvárosi könyvtári férőhely-növelésre a rendelkezésre álló költségvetési források keretein belül a műszaki könyvtár áthelyezése a leggyorsabb megoldás".

Az OMIKK azonban nem csupán egy könyvtár, hanem például feladatai közé tartozik a magyar kutatás-nyilvántartás is, EU-Info szolgálatot működtet (kutatási, technológiai és energetikai információkat nyújtva), emellett van egy műszaki fordítói irodája is. Ezeket a részlegeket – a fordítóiroda kivételével – nem csatolják a műegyetemi könyvtárhoz, hanem az OM Alapkezelő Igazgatóságához kerülnek majd (ennek létrehozatala most van folyamatban). Az OMIKK egyébként már ma sem fér el a Múzeum utcai palotában, kiadványszerkesztő részlege egy Gyorskocsi utcai épületben van. A HVG információi szerint a BME jó eséllyel pályázhat erre a 2700 négyzetméter alapterületű budai épületre, mert a tervek szerint a Múzeum utcai épületből ide költöztetnek több olyan részleget, amely a műegyetemi könyvtárhoz kerül (a költözés becslések szerint mintegy 350 millió forintba kerül, s ehhez jön még az OM által a BME-nek az OMIKK befogadását előkészítő fejlesztésekre ígért több százmillió forint).

Az OMIKK vezetése természetesen megpróbálta védeni intézményét. Ennek nyomán azonban a múlt héten a könyvtár vezetőjének, Herman Ákosnak a nyugdíjba küldéséről döntött az OM közigazgatási államtitkára (ezt azért tudta megtenni, mert bár Hermannak határozott idejű munkaviszonya kellett volna hogy legyen, őt határozatlan időre nevezte ki egykori felettese, az ipari miniszter). A nyugdíjazás tényét Pokorni Zoltán miniszternek írt levélben kifogásolta Vadász János, a Közgyűjteményi és Közművelődési Dolgozók Szakszervezetének elnöke, s ezután a miniszter lapzártánkig nem döntött Herman nyugdíjazásáról.

A műszaki könyvtár annyit el tudott érni az oktatási tárcánál, hogy engedélyezték számukra egy alternatív javaslat kidolgozását. Erre már csak azért is szükség volt, mert – mint azt az oktatási tárcának készített OMIKK-beadvány tartalmazza – a két könyvtár egyelőre csak egymástól független szolgáltatásokkal tud indulni, sőt a számítástechnikai rendszerek, katalógusok integrálása is csak mintegy három év alatt valósítható meg. Az OMIKK vezetői ezért intézményük önállóságának fenntartása mellett hoztak fel érveket. Mint vázolták, a lágymányosi zöldmezős beruházás elkészültéig a két könyvtár összehangolhatná állománygyarapítását, s hajlandóak arra is, hogy további részlegeket helyezzenek át a Gyorskocsi utcába, hogy helyet adjanak az OM szívének oly kedves diákcentrumnak. A terv a jelek szerint azonban nem győzte meg az oktatási tárca illetékeseit, akik a múlt héten tartott értekezleteken is kitartottak az OMIKK áthelyezése mellett.

Az OM mindenáron most akar lépni, a HVG információi szerint már folynak az előkészületek a Múzeum utcai épület leendő gazdájának, a Diákcentrum és Információs Központ Kht.-nak a létrehozására. Rossz nyelvek szerint egyébként nem is kellene az OMIKK-nak áttelepülnie, de a diákcentrumnak való épület keresgélése közben éppen a Múzeum utcai Károlyi-palota keltette fel az oktatási tárca illetékeseinek figyelmét. A minisztérium terveiben egyébként egyes hírek szerint tanácsadóként komoly szerepet játszik a magyar–holland–osztrák tulajdonú CCC+Bogner Kft., amely az utóbbi időben a kultúrtárca és az OM több projektjében kapott feladatot. Ők tervezték a Szent Korona átvitelét a Parlamentbe, s a kft egyik ügyvezetője, Habony Árpád volt az, aki végleges helyére helyezhette a koronázási ékszereket. A kft szervezi például a Modern Művészeti Múzeum kialakítását s az egykori Honvédelmi Minisztérium a budai Várban romosan álló épületének hasznosítását, valamint tanácsadója az Országos Műemlékvédelmi Hivatal elnökének is.

Az OMIKK sorsáról május végén születik végső döntés: 24-én a BME egyetemi tanácsának határoznia kell az egyetem alapító okiratának módosításáról, a dokumentumnak ugyanis tartalmaznia kell az OMIKK kulturális törvényben meghatározott feladatait, utána rögtön miniszteri értekezlet dönt az összevonásról. Egyes információk szerint az is felgyorsította az események menetét, hogy július elején változás lesz az oktatási tárca élén, s a Fidesz-elnökké avanzsált Pokorni Zoltán miniszter addigra pontot szeretne tenni az átszervezési ügy végére.

Riba István

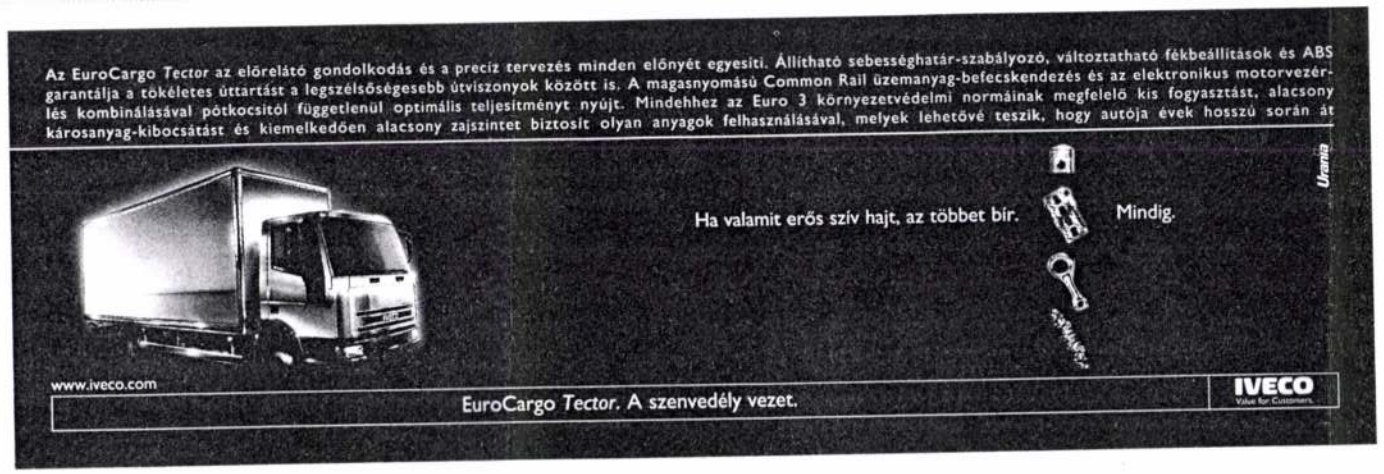

Változó idegenrendészeti szabályok

Tárva zárva

A börtönszerűen működő közösségi szállások a jövőben ismét nyitottá válnak, miután a kormánykoalíció kisebb kompromisszumokra volt hajlandó annak érdekében, hogy a törvényhozás elfogadja a határőrizetről, a külföldiek beutazásáról, a menedékjogról és az állampolgárságról szóló törvények jogharmonizációs módosítását.

Várhatóan megkapja a szükséges kétharmados többséget a két hét múlva esedékes parlamenti végszavazásnál az idegenrendészeti törvénycsomag módosítása. Az egyben kezelt négy jogszabály – az állampolgársági, a beutazási, a mene-

Hazautazó albán menekültek Ferihegyen. Emberségesebb bánásmódot ígérő törvények

TOTH GERGELY

Fellner & Hellmer existerar

Fellner és Hellmer épített?

szegénynegyed r gyerekekkel

ecember 20-án koprodukció-nű musicaljét. ői gyerekek. fi musicalpro-tnek is nehéz ő előadást Se-ás rendezi.

– megharma-gyakorlottabb dt, ők játsza-indegyik elő-bieket egyelő-musicalekben, de egyelőre úgy tűnik, az Oliver lesz a kedvence. – Mivel a fizikai és szellemi megterheléshez is hozzá vagyok szokva, a felnőtt kollégáim magukkal egyenrangúként kezelnek. Sokat tanulok tőlük, de nem szeretek lopkodni a megoldásaikból. Figyelem minden mozdulatukat, igyekszem magamból játszani.

A Madách Színház régi hagyományt folytat azzal, hogy a rockszínpadok nagy-egy jó része korábban pozitív figuraként gondolt rám, most el kell fogadtatnom magamat mint gonosz rablót.

Für Anikó téglaszín hajjal és ugyanilyen árnyalatú ruhában közlekedik a színpadi csehóban és szorgosan tanítgatja a kuncsaftoknak az umpappát. – A premierre körülbelül hetven százalékig szoktam elkészülni egy szereppel, s csak a 100. előadás körül érzem magaménak egé-

s, Szerednyey Béla és Vass Károly az egyik jelenetben Szalmás Péter felvétele

an tartják. Va-bírják majd a

iszló az utolsó agyon elégedet-val. – Úgy csi-iam, mintha bün-ban lennél! Tem-ó! Húzd ki magad, m! Muszáj meg-, mert olyan kicsi gyha állsz, azt hi-, ha ülsz, azt hiszik, Mindezt a címsze-tozó *Kazi Balázs, Gábor és Siklósi* magára veheti. alázs játszott már l Európában, az és A kölyök című jait meghívja egy-egy szerepre. Így volt ez korábban *Komár Lászlóval, Vikidál Gyulával, Sasvári Sándorral* és csapdába esett most Ákos is.

– Halálosan unom magamat mint popsztárt – állítja az énekes. – A rockzenében elértem mindent, amit lehetett, most szeretnék új kihívásoknak megfelelni. Nincs különbség két jó színpadi jelenlét között: a színház az adott szerepen túl éppúgy a személyiség erejéről szól, mint a rockszínpad. Annyiból viszont most nehezebb dolgom lesz, hogy míg a közönség szen. De azt hisze, a néző arra kíváncsi, hogy mi történik a színpadon, és nem érdekli, hogy a próbafolyamat mennyi hasfájással jár. Egy kicsit elegem lett most a zenés szerepekből, elvégre prózai színésznő vagyok. Szeretném, ha a két műfaj végre egyensúlyba kerülne egymással.

A színház december 20-tól január 20-ig 30 alkalommal játssza az Olivert az Erzsébet körúton, majd a március 31-i zárás után (akkor kezdik a Madách Színház felújítását) az Erkel Színházba költözik át a produkció.

RÖVIDEN

Ünnepi kosár

Karácsonyi ajándékkosár címmel december 22-én este 7 órakor ünnepi estet rendez az Óbudai Társaskör (III., Kiskorona u. 7.). Az ajándékokat Lukács Judit zongoraművész, Bálint János fuvolaművész, Lorenz Dávid gitárművész, Papp János színművész, illetve Czigány György és a Budapesti Vonósok adja.

VIII. Henrik

A Radnóti Színházban vasárnap este mutatják be Calderón VIII. Henrik című darabját Szervét Tibor és Kulka János főszereplésével, Telihay Péter rendezésében. A további szerepekben Végvári Tamás, Kováts Adél és Schell Judit lép színpadra.

Írók és könyveik

A Berzsenyi Dániel Irodalmi és Művészeti Társaság december 18-án este 6 órakor a Rátkai Klubban mutatja be Ágh István, Dippold Pál, Kiss Dénes, Lázár Ervin és Vathy Zsuzsa téli könyvvásárra megjelent köteteit, a szerzők jelenlétében.

Misztériumjáték

Tíz éve mutatta be a Térszínház Karácsonyi Misztérium című előadását, s azóta 150-szer prezentálta a közönségnek. A jubileum alkalmából december 19-én 19, illetve 20-án 18 órakor újra műsorra tűzik az előadást a III., Fő tér 1. szám alatt.

Cigány napok

A Cigány Kulturális Művészeti Napok keretében december 18-án este 6 órakor kiállítás nyílik Péli Tamás emlékére a Pataky Művelődési Központban (X., Szent László tér 14.) Az ünnepségen közreműködik Jónás Judit, Körtvélyessy Zsolt, Soproni Ágnes, ifj. Horváth Kálmán, ifj. Nyári Gyula, Balogh Kálmán és ifj. Puka Károly.

Leletek a Vörös Malomban

Az eredeti stílusban újra tervezik a mulató belsejét

Mint arról már beszámoltunk, szeptember közepén elindultak a Nagymező utcai Moulin Rouge felújítási munkái. Az átépítés terveit Rajk László készítette. Az elképzelések szerint a mulató 1998. márciusában nyílik. Azaz csak nyílt volna, mert az építkezés során meglepő dolgok történtek.

Bóka B. László írása
a NÉPSZAVÁNAK

A Vörös Malmot régóta nem használták semmire. Szeptember közepén az OperRock Kft. tizennyolc évre kibérelte a fővárostól, és Rajk Lászlóval elkészíttette az átépítés terveit. A munkálatok megindultak. Módszeres alapossággal szétverték a valamikori mulató egész belsejét és ekkor az álmennyezet alól szecessziós díszek, aranyozott, ám sérült gipszputtók, csillártartók bukkantak elő. Megtalálták azt az átjárót, amely a Moulint valaha a Fővárosi Operett Színházzal kötötte össze.

Kevesen tudják, hogy a legendás mulató valaha a színház része volt. A Fővárosi Operett Színházat a híres színházépítő cég, a Fellner és Helmer építette, a teátrum 1894-ben nyílt meg Fővárosi Orfeum néven. A mai Moulin akkor az orfeum Télikertje volt.

Most, hogy e szecessziós díszek előkerültek, az építkezés megállt. Nem lehet tudni, hogy a megtalált ékítmények vajon a valamikori orfeumot díszítették-e vagy jóval későbbiek. Az építész ezért az eredeti terveket összeveti a megtalált díszekkel. Újra kell gondolni, hogyan is folytatódjék az építkezés. Annyi már bizonyos, hogy a leletek miatt Rajk eredeti terveit el kell vetni. A tulajdonos és a tervező úgy döntöttek, új terveket készítenek, amelyek messzemenően figyelembe veszik az álmennyezet alól előkerült díszek stílusát és hangulatát. Újra meg akarják nyitni az operettszínház felé elzárt falat is, ám ennek esélyeit csökkenti az a tény, hogy feltehetően csupán 1999 tavaszán indul majd meg a színház felújítása, így a két építkezést nem lehet összehangolni.

Az átépítés során előbukkant korabeli angyalka Szalmás Péter felvétele

Az eredeti tervek szerint a Moulint márciusban nyitották volna meg, most azonban májusra tolódik. A leállás, az áttervezés és lényegében teljesen új elképzelések miatt megváltozott az eredeti költségvetés is, a tervezett 200 millió forint helyett 250 millió forintba kerül majd a teljes átépítés. A tulajdonos mindenesetre örül a leleteknek és teljes energiával készül a májusi nyitásra. Januárban az operettszínházban meghallgatásokat is tartanak már, táncosokat, akrobatákat, énekeseket keresnek a régi-új mulatóba.

Az építkezés megkezdésének napján megszólalt a telefon és egy hölgy asztalt kívánt foglalni az újévre. Közölték vele, ez sajnos lehetetlen. Nem baj, felelte a hölgy, akkor legyen a következő szilveszter. Megvan tehát a Moulin Rouge első vendége, akinek érvényes asztalfoglalása van jövő szilveszterre.

Felesleges bürokrácia

A magyar Országgyűlés a közelmúltban elfogadta a történelmi egyházak állami támogatásának új rendjét. A jövő évtől az állampolgárok személyi jövedelemadójuk további 1%-át, így most már 2%-át ajánlhatják fel a világszemléletükkel kompatibilis egyházaknak. Ha a fenti formában összejövő pénz az illető egyházaknak kevés, akkor az állam – az adófizetők pénzéből – a szükséges mértékre kiegészíti azért, hogy az egyházak hitéleti és más közszolgálati tevékenysége akadályba ne ütközzék. Nem tudom, volt-e fogalmuk a parlamentben szavazó képviselőknek arról, hogy micsoda hatalmas munka a sok millió adófizető által megajánlott összegek nyilvántartása, szortírozása és végül eljuttatása a megjelölt egyházi és egyéb altruista szervezetek címére. Az adminisztrációs nehézségek pedig már az 1997-es évben is megmutatkoztak. Sajnos a tanulságot az urak nem vonták le. Más aspektusból vizsgálva: Mivel mind az eseti elbírálás alapján a 2%-os személyi jövedelemadó hányad, mind a fent említett szükséglet szerinti állami kiegészítés egy forrásból ered, azaz az adófizetők zsebéből, így felmerül a kérdés, miért van szükség erre a hatalmas bürokráciára? Persze a módszer jó és értelmes lenne, ha az állam által juttatott kiegészítés elmaradna.

Kósa Barna, Budapest

Szép volt

Németországban élek, magyar állampolgár vagyok. Gyakran látogatom magyar barátaimat. Autóval közlekedem, és minden alkalommal Mol-kútnál tankolok. Így volt ez a napokban is, amikor Diósdon vendégeskedtem. Meglepetésemre két kedves hölgy és egy fiatalember rendkívüli fegyelmezett, kedves, udvarias kiszolgálásban részesített. Példamutató magatartást tanúsítottak. Tanulhatnának tőlük sokan mások. Nevüket is megjegyeztem, és azonnal tollat ragadtam, hogy az egész ország előtt kívánjak nekik erőt, egészséget összetartó csapatmunkájukhoz. Boldog új évet, sikeres munkát kívánok Zsuzsának, Gabriellának, Krisztiánnak. Gratulálok a diósdi polgármesternek is, büszke lehet falujára.

Szabó Margit, Rowensburg

Emlékeztető

Az MTV adását nézve villámcsapásként ért, amikor a Magyarok cselekedetei egyik epizódjában láthattam, miként bombázták 1944-ben Budapestet a szövetséges légierő gépei. Én, aki mindezt átéltem, tudom, hogy ezt nem mi cselekedtük, csupán elszenvedtük. Talán szerencsésebb lett volna más címet választani az adáshoz, ha már sikerült az USA katonai archívumából megszerezni a számunkra megrázó filmanyagot. Azért, hogy élethű legyen, bejátszották az akkori légiriadót jelző fülsiketítő szirénák hangj[a] a – német megszállás miatti – német nyelv[ű] asztó szöveget. Ezt kénytelen-kelletlen mi, gyarok is jól megtanultuk: Achtung, acht[t] lichtspiele, krokodil grossz. Ez hallatszott a dióból sokszor ismételve. Most a tévében eh[ez] mutatták a kötelékben repülő B–28-aso[kat] amint méltóságteljesen himbálódznak az é[gen] és eregetik a párba kötött hatalmas bomb[ák]. Akkor ezt láncos bombának nevezték. Az i[lyen] láncos bombák találata után egy három-[vagy] emeletes házból csak romok maradtak. Fe[lettem] gem kislányként élte át ugyanezt. Mikor a t[error] ben befejeződött az adás, egyszerre mond[ták] egymásnak, soha többé háborút.

Szűcs József, Buda[pest]

Ritkítás

Áremelés, ritkítás, színvonalcsökkenés, konc[epci]ó? Néhány napja a Népszavában olvast[am], hogy nemsokára tárgyalni fogja a Fővárosi K[özgy]űlés a BKV jövő évi koncepcióját. Talált[am] benne egy részt, annak elolvasásakor azt hitte[m], nem jól látok. De aztán rájöttem, hogy a lá[tással] sommal semmi baj. Arról van szó, hogy ritkít[ani] akarják csúcsidőben a HÉV-, valamint az É–[D]- és a K–Ny-i metrószerelvényeket. Az elképze[lés] szerint a HÉV ritkábban és kevesebb kocsiva[l] metró pedig ritkábban járna. Javaslom, h[ogy] aki ezt kitalálta, próbáljon meg mondjuk va[sár]hol a Belvárosban felszállni a metróba, ami[kor] tele van utasokkal. Szinte púposak a kocsik. A HÉV-et nem ismerem annyira, mert azt r[itkán] használom, de látva a Boráros téri vagy az [Ors]vezér téri forgalmat, gyanítom, hogy a hel[yzet] itt is hasonló lehet. És most olvasom, hog[y] autóbuszok között is változtatnak.

Csonka Béla, Buda[pest]

Világrend

Két világrend van, Kínában szocializmus, A[me]rikában a kapitalizmus. Ezek versenyeznek e[gy]mással, fegyverkeznek, ami a világ pusztul[ás]hoz vezet. Sztálin a szocializmus leple alatt g[yil]kolt, rabolt, leigázott, ugyanezt tette Hitler[ék] Horthy is a kapitalizmus érdekében. Mind a ke[t] lejáratta az eszmét. Szerintem nem fegyverke[zni] kellene, hanem versenyezni abban, hogy mely[ik] rendszerben van jobb élete az emberiségnek.

Bugyi Ferenc, Budap[est]

Szent korona

Tisztelettel kérdezem a tévé illetékeseit, miért kell annyi pénzzel támogatni egyetlen filmrendezőt, mint az egész magyar filmgyártást. Félreértések elkerülése végett a témát, a szent korona történetét nagyon fontosnak tartom, de ez a rendező már többször lejáratta magát.

Battancs Károly, Szeged

TISZTELT HIRDETŐINK!

Hirdetéseiket személyesen feladhatják
Budapest II., Törökvész út 30/A
Levélcímünk: 1539 Budapest, Postafiók 785
Telefon: 326-8260, 326-8274

Hirdetésfelvevők: VIII., Blaha Lujza tér 3.
(Blaha Közönségszolgálat) 138-2369
VII., Wesselényi u. 8. (MAHIR) 342-6164

Állás

GYAKORLATTAL rendelkező autószerelőt felveszünk. 208-4666.

Bútor

RÉGISÉGÜZLET. RENDKÍVÜLI LEHETŐSÉG KARÁCSONYRA! Amennyiben Ön november 20. és december 20. között üzletünk részére felajánl vételre legalább 20 000 Ft értékben régiséget, bútort, festményt, órákat, porcelánt, ezüsttárgyat stb. vétel esetén értékkel függően értékes karácsonyi ajándékkal lepjük meg Önt. Üzletcím: Bp. VI., Szondy u. 32. Telefon: 302-5637. Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 10–17 óráig.

ELADÓ jó állapotban lévő sötétbarna szekrénysor és kinyitható rekamié 2 fotellal. Tel.: 363-7869 este.

Régiség

FESTMÉNYEKET, rajzokat, akvarelleket, képkereteket vásárolok! Nagy Ernő 325-6881.

DÍJTALAN kiszállással **antik** drága és **mindenféle régi bútorokat, hagyatékot, dísztárgyakat** külföldi magas áron veszek. Tel.: 405-3820.

Ingatlan

SIÓFOK belterületén, saroktelken 5 éve épült tetőteres családi ház (3 szoba, 2 fürdőszoba) + melléképülettel eladó. Irányár: 8 millió Ft. Érdeklődni: 8609 Siófok 9, Pf.: 7.

ERZSÉBET kertvárosában kiváló fekvésű 2x70 m²-es külön bejáratú családi ház garázzsal, pincével, saroktelken 14,5 M Ft-ért eladó. Tel.: 06-20/345-600.

ELADÓ Veresegyházon panorámás 220 n.öl teljesen közművesített, telefonnal is ellátott telek 132 nm lakóterületű, befejezetlen lakóépülettel és 30 nm-es faházzal, érték alatti áron. Irányár: 8 millió Ft. Érdeklődni: 06-20-392-338 egész nap, 112-7415 este fél 8 után.

Lakás

ELADÓ Újpesten 53 nm-es világos panellakás. Tel.: 379-0040, 407-4920.

Szolgáltatás

REDŐNYJAVÍTÁS, 133-9058.

TELEVÍZIÓ-, videogyorsszerviz. 06-30/483-391.

FÜRDŐKÁD-FELÚJÍTÁS! 290-0119.

Vegyes

KEZDŐ gyűjteményem gyarapításához keresek helyszínen készpénzért bútorokat, festményeket, órákat, csillárt, ezüstneműt, antik varrógépet, hagyatékot kiürítéssel is. 06-30/613-249.

KÁRPÓTLÁSI jegyet, részvényeket készpénzért vásárolok. V., Kálvin tér 4. I. 6. 266-3844, 117-9525.

Oktatás

RELAXÁCIÓS nyelvoktatás. 340-4353.

SZÁMÍTÓGÉP-KEZELŐI tanfolyam! Word, Excel, összesen: 7600 Ft. Hét végén is! Külön gépek biztosítva! 343-8025.

Jármű

TÖRÖTT AUTÓT VESZEK 1984-estől. 06 (30) 543-170.

TRABANTOT, négyüteműt vennék. 295-5924.

AUTÓJÁT KARAMBOLOSAN, TOTÁLKÁROSAN megvenném. Tel.: 06-30/517-938.

VÁSÁROLNÉK nyugati vagy keleti típusú gépkocsit 0–18 évesig. 06-30/414-533.

OPEL Corsát, Suzuki Swiftet vagy négyütemű Wartburgot vennék csak tulajdonostól. 281-3423, 06-20/340-556.

DÁCIÁT, ARO-t vásárolnék. 06-30/404-709.

VÁSÁROLNÉK OPEL, FIAT, FORD, JAPÁN, FRANCIA GÉPKOCSIT AZONNALI KÉSZPÉNZFIZETÉSSEL. 290-2455.

KIS POLSKI, 90-es évjáratú, 36 E km-rel, megkímélten 225 E Ft-ért eladó. Tel.: 06-20/345-600.

TÖRÖTT, totálkáros autót vennék 1984-estől. 06-30/440-110.

Hangszer

GYÖNYÖRŰ angolmechanikás zongora eladó. 06 (30) 614-090.

Utazás

SZILVESZTER Erdélyben, Bécs, Trieszt. 370-0712.

Közlemények

A KÁRPÓTLÁSNAK hamarosan vége. Még idén váltsa jegyét készpénzre. Kárpótlási jegyét, ÉDÁSZ, DÉMÁSZ, ELMŰ és Antenna Hungária részvényét a legmagasabb napi áron megvásároljuk. Korona Broker információ: 266-7259.

A BAKABA Kft. 764951-765000 sorszámú számlatömbjét eltulajdonították. Használata 1997. december 14-től érvénytelen.

FELLNER és HELMER emlékmű

KERÉNYI FERENC

A Nemzeti Színház — és amiről nem beszélünk

Jubilálhatunk. Ezidén kettőszázhúsz éve annak, hogy egy bizonyos Frendel kapitány németül megírta és Pozsonyban kiadta az első röpiratot egy Pesten felépítendő nemzeti színház szükségességéről. Ilyen hosszú időszak már feljogosíthat arra, hogy az ügyet a magyar közgondolkodás és cselekedni tudás modelljeként szemléljük és írjuk le. A maga teljességében: a fogalomnak nem csak *épület*et és *társulat*ot, de *eszmerendszer*t is jelentő, hármas körében.

Európának ezen a táján a nemzeti színházi gondolat a modern, polgári értelemben vett nemzetté válás ideologikus terméke, amely élő színházművészeti gyakorlattá alakulása során megjárta a célkitűzés és feladatmeghatározás 0-fázisát, a társulatszervezés és a működtetés biztosításának stációit, végül — a társadalmi nyilvánosság rendszerébe beépülve — a polgári nemzetállam reprezentatív kultúrintézményévé vált. Ezeket a szakaszokat lassíthatta a történelem (a nemzeti függetlenség hiánya, levert forradalmak, vesztes háborúk révén), gyorsíthatta az uralkodói vagy állami akarat, de megkerülni, kihagyni őket nem lehetett.

A gondolat első hazai megvillanása (1779) és az első, ideiglenesnek szánt épület megnyitása (1837. augusztus 22.) között eltelt 58 esztendő ezért sem nem szégyellni valóan hosszú, sem nem dicsekedésre alkalmasan rövid idő, hanem semleges, érzelmileg közömbös adat. Ahogyan büszkén szoktunk hivatkozni — történeti tényként és nem bármikor előrántható, végső módszerként — az 1830-as évek közadakozására, ugyanolyan öntudattal kerülhetett a prágai *Národné divadlo* homlokzatára „A nemzet önmagának" felirata; utalva arra, hogy a cseh nemzeti színházat sem uralkodói kegy, hanem polgári-nemzeti akarat hívta életre, bár „csak" 1883-ban nyílt meg.

A társulat megszervezésének és a működtetés biztosításának periódusában (ide sorolható az épületgond megoldása is, végleges vagy — mint nálunk — ideiglenes formában) már rögzültek a nemzeti színházi alkotótevékenység hosszú időre érvényes alapsajátosságai. Az anyanyelvi kultúrának, a (mindenkori) erkölcsi eszmény terjesztésének és a nemzeti színházi eszmének már genezisében történő összekapcsolása azt eredményezte, hogy műsorán tartotta a mintául szolgáló világszínházat, és műhelye lett a mindezt kifejezni szándékozó magyar drámának. Hevesi Sándor megfogalmazásában (1932): „Azt hiszem, vitán felül áll, hogy a Nemzeti Színház játékrendje négyféle elemből tevődik össze. Klasszikus magyar alkotásokból, modern, tehát aktuális magyar darabokból, idegen klasszikusokból és mai külföldi darabokból."

A Nemzeti Színház ennek megfelelően alapítása pillanatától *repertoárszínház*, amely sikerdarabjait is — szemben a magánszínházak kifulladásig tartó, en suite-játszásával — csak e feladatoknak alárendelve játszhatja, és elsősorban a kortárs külföldi dráma máshol már kipróbált és bevált műsorhányadában adhat teret a bevételközpontú szemléletnek. Fejlődése harmadik szakaszában, amikor a Nemzeti Színház része lett egy minden közönségigény kielégítésére alkalmas, differenciált polgári színházszervezetnek, ennek a feladatvállalásnak mind előnyei, mind hátrányai megmutatkoztak. Joggal volt elvárható, hogy bármikor műsorra tűzhető legyen például *Az ember tragédiája*, március 15-én a *Bánk bán*, december 1-jén a költő születésnapján Vörösmarty Mihály valamelyik műve — még akkor is, ha Jászai Mari-Gertrudis már a századelőn a színpadról vitatkozott a vasárnap délelőtti diákelőadás unatkozó, zajongó közönségével. Ezzel függött össze a nemzeti színházak konzervativizmusának kérdése, a „múzeumszínház" veszélye, az idegenkedés a XX. századi népszínházi és művész-színházi törekvésektől. Jellemző, hogy az a drámairói nemzedék, Molnár Ferenc, Lengyel Menyhért, Bíró Lajos generációja, amelyet a világ ma is magyar iskolának ismer és ismer el, szinte semmilyen kapcsolatba nem került a Nemzeti Színházzal.

1949-ig Magyarországon két állami színház működött: a *Nemzeti* Színház és (1884-től) a Magyar *Királyi* Operaház. (Elnevezésükben is pontosan szimbolizálva a kiegyezés utáni helyzetet, a magyar címert lenyelt sas kétfejűségét.) A Nemzetit ugyanis, repertoárszínházi feladatai, állami-reprezentatív funkciói ellátásához, mintegy kárpótlásul, előjogok és kedvezmények védőhálója illette meg. Költségei nagyobb részét állami dotációból fedezték; az említett négyes profil vonatkozásában műsorelőjogok védték; a legjobb társulat kialakításában a Színiakadémiáról szerződtetés előjoga segítette; a színészeket garantált nyugdíj, a legjobbakat örökös tagság illette meg. A politikai hatalom ezenfelül élhetett a szükséges korrigálás jogával, és ezt minden korban meg is tette: a Batthyány-kormány 1848-ban első intézkedései egyikével emelte meg a Nemzeti Színház támogatását; 1935-ben a fiatal, mindössze 32 éves igazgató, Németh Antal szabad kezet kapott sztáregyüttes létrehozására, hogy a keresztény-nemzeti elvárásoknak korszerűbb színházművészeti eszközökkel tudjon eleget tenni; 1945-ben a korábban származási és politikai okokból színpadot vesztett művészek elégtétel számba menő vissza-, újra- vagy ideszerződtetésére került sor. Ne kerteljünk ebben a kérdésben sem: a Nemzeti Színház igazgatója mindig is közjogi méltóság volt, a politikacsinálás letéteményese.

Magyar sajátosság, hogy a társulatszervezés és a működtetés időszakában a színházépület kérdését csak átmeneti jelleggel sikerült megoldani. Ez tehát áthúzódott az állami reprezentativitás fázisába, és így óhatatlanul hatalmi presztízs-beruházássá vált: milyen kormányzat, hol, mikor és mennyiért fogja a véglegesnek szánt épületet felépíteni? Tapasztalhatjuk lépten-nyomon, hogy napjainkig ezek a kérdések állnak az érzelmek és illúziók fűtötte érdeklődés homlokterében, holott 1949-ben új korszak kezdődött a nemzeti szín-

NŐ: *(halkan)* Nekem ez nem tetszik. Mindenki láthatja, hogy nincs pénzünk.

FÉRFI: Az is lehet, hogy nem ruhára költöttük.

INGATLANÜGYNÖK: *(egy pillantást vet az órájára, folytatja)* És itt van az étkező. Nézzék ezt a stukkót, a magas falakat és a szép francia ajtókat!

NŐ: *(kuncog)* Nagyobb, mint a mi egész lakásunk!

FÉRFI: Csssss...

INGATLANÜGYNÖK: Gondolom, hogy komolyan érdeklődnek.

FÉRFI: Természetesen! Hajszál pontosan ilyen lakást képzeltünk el magunknak. *(A nő kuncog)*

INGATLANÜGYNÖK: Itt vannak az új fizetési feltételek. *(Halkan, hogy Brandtné ne hallja)* A fizetésről később beszélhetünk.

NŐ: Nézd a csillárt!

FÉRFI: Ez itt marad?

NŐ: Te nem vagy észnél.

INGATLANÜGYNÖK: Azt hiszem, nyugodtan mondhatom, hogy igen. Ahova Brandtné asszony költözik, ott nincs hely csillárok számára.

FÉRFI: Micsoda vacsorákat lehet itt adni!

BRANDTNÉ: Soupe de langouste és kacsa á l'orange, gateau étoile! Az aranyszélű, kék-fehér mintás tányérokon. Hansenné szervírozott a lányával, ha nagyon sokan voltunk. Felgyújtottuk a csillárt, folyt a csevegés, nevetgélés, koccintgatás! Ezek a szép, házilag készült...

NŐ: Boldog lennék, ha itt lakhatnék.

FÉRFI: Azt hittem, boldog vagy.

NŐ: Az is vagyok. Úgy értem, még boldogabb lennék. Tökéletesen boldog.

FÉRFI: Én is...

BRANDTNÉ: Szinte még hallom őket — az összes hangot. Mint a tenger hullámai, magasra csapnak, majd aláhullanak...

NŐ: Mostantól még kisebbnek és még sötétebbnek fogjuk látni a sajátunkat. Rossz játék ez. Nem akarok többet látni.

INGATLANÜGYNÖK: *(az órájára néz)* A könyvtárszoba. Kijárat a balkonra... *(a fiatal pár és Brandtné követi a következő szobába, ki a színről)*

Csillaghullás

(Két férfi, A és B. A az ablaknál áll.)

B: Mit nézel?

A: Csillaghullást láttam.

B: Akkor kívánnod kell valamit.

A: Tudom, de nem jut eszembe semmi.

B: Nincs semmi kívánságod?

A: Nem lehet akármi. Valami komolyat kell kívánni. Valami igazán égetően fontosat.

B: Én tudom, mit kívánnék.

A: Csakhogy nem te láttad. Olyan hirtelen jött — épp itt álltam és azt a csillagot néztem, egyszer csak hirtelen lehullik. Előre kellene tudni, hogy felkészülhessen rá az ember.

B: Ez csak annak a jele, hogy neked minden jól van úgy, ahogy van — hiszen nincsenek beteljesületlen kívánságaid.

A: Kismillió kívánságom van, csak nem tudom eldönteni, hogy melyiket válasszam közülük.

B: Hát akkor kívánj tökéletes boldogságot!

A: Azt nem lehet. Az túl általános. Te mit kívánnál?

B: Állandó munkahelyet, új lakást, pénzt.

A: Ez túl lapos. Ilyeneket én nem tudok kívánni. Pénz...

B: Akkor találj ki valami mást! Az idő telik, rögtön kell kívánni, ha azt akarod, hogy teljesüljön.

A: *(elmegy az ablaktól)* ... feladom. Nem jut eszembe semmi, ami igazán jelentene valamit számomra. Minél jobban erőlködöm, annál üresebb lesz a fejem. Valamikor volt egy célom — valami, amit nagyon szerettem volna, de az már nincs. Minden közömbös. Csak vegetálok — miközben egyik nap telik a másik után. Ez iszonyú. Azt kívánom ... bárcsak soha ne láttam volna csillaghullást!

Kertész Judit fordítása

Astrid Saalbach 1955-ben született dráma- és regényíró, 1981-ben debütált. Azon kevés drámaírók egyike Dániában, akinek művei nemcsak hazájában, hanem külföldön is népszerűek. Az itt közölt részletek 1993-ban megjelent *Morgen og aften (Reggel és este)* című drámájából valók. Magyarul egy rádiójátéka hangzott el 1987-ben *Spor i sandet (Lábnyomok a fövenyen)* címmel.

házi eszme és gyakorlat történetében; mai kérdőjeleink zöme innen datálódik.

Teljesen fölösleges volna ötven év távlatából vitát folytatni a színházak államosításának kérdéséről. Fogadjunk el annyit, hogy mint ideológiai-kultúrpolitikai, tehát a műsort meghatározó és mint az erőforrásokat koncentráló működtetési lépés társadalmilag szükségszerű és elkerülhetetlen volt. Valamennyi színház állami tulajdonba kerülésével azonban a Nemzeti Színház elvesztette kiemelt feladatait, előjogait és lehetőségeit; s bár deklaráltan „az ország első színháza" maradt, de csak első az egyenlők között, hiszen a négyes műsorprofil vállalása révén minden állami fenntartású színház voltaképpen „kis Nemzetivé" válhatott.

A kétségtelen törést némileg elfedte az igazgatás folyamatossága (Major Tamás 1945 óta állt az intézmény élén), a társulat zömének együttmaradása, még évekre elegendő tehetsége és szellemi kapacitása. Mivel a kultúrpolitika az országos színházszervezet és a feltételrendszer döntő változása után is elvárta a Hevesi Sándortól idézett műsorprofilok teljesítését, ám nem foglalkozott a nemzeti színházi funkció újrafogalmazásával, a Nemzeti Színház műsorpolitikája ki-kilendült a lehetséges pólusok irányába. Tapasztalhattuk a magyar és külföldi szocialista dráma favorizálását (az 1950-es évek első felében); tanúi lehettünk látványos kortársi világszínpadi nyitásnak 1957 után; történt kísérletsorozat a magyar klasszikusok körének kibővítésére az 1960-as években; és volt időszak, amikor a művészeti vezetés (1978 és 1982 között) a világirodalmi klasszikus repertoár kibővítésében és korszerű rendezői átértelmezésében látta a Nemzeti Színház időszerű feladatait. Kétségtelen, hogy mindegyik törekvés hozott eredményeket, szolgált nagyértékű előadásokkal, kiugró művészi teljesítményekkel. Mindez azonban nem változtat a tényen, hogy a „nemzeti" díszítő jelző, afféle cím lett. (Mert vajon mi változott Győrött a színház működési feltételeiben és művészeti lehetőségeiben azóta, hogy 1992. január 1-jén felvette a közeli Téten született Kisfaludy Károly neve helyett a „Győri Nemzeti Színház" nevet?)

Noha közgondolkozásunkban máig nem igazán honos a historikus szemlélet, amely az eredmények helyes általánosításával és a kudarcok (bűnbakkeresés helyetti) elemzésével jut döntésekhez vagy legalább javaslatokhoz, most kíséreljünk meg mégis a vázolt organikus fejlődésvonalak meghosszabbításával új szempontokhoz jutni a Nemzeti Színház körüli, jócskán ellaposodott vitákban.

Kezdjük az egyszerűbb kérdéssel, az épület és elhelyezése ügyével. Tisztánlátásunkat itt legendák nehezítik; a sztereotípia, amely szembeállítja Széchenyi István dunaparti „fénypalotáját" (a mai Földművelésügyi Minisztérium helyére tervezve) a Pest vármegye által ajándéktelken, közadakozásból felépített, városszéli ideiglenes színházépülettel (az Astoriával szemközt, a mai Kelet-Nyugat Üzletközpont helyén). Mindez akár példázatként is magyarázható, a nagy álom és a korlátozott megvalósítás, a kisszerűség magyar sorsdrámájaként. A valóság kissé más volt: mindkét telek az 1830-as évek Pestjének peremére esett, és mind észak, mind kelet felé a város terjeszkedésével került utóbb a központba. Ráadásul a nádor által biztosított, Széchenyi-féle telek alapterülete kisebb volt a Grassalkovich-„ajándék"-nál. Ez utóbbi azért kívánkozik idézőjelbe, mert őszinteségéhez férhet kétség. A „hazafiságos áldozat" megtételére Gödöllő földesura, a herceg mintegy kényszerítve volt, hiszen a színházat építeni szándékozó Pest vármegye volt jogosult eljárni (mint testületileg illetékes törvényhatóság) a Grassalkovich-csődtömegre végrehajtandó alsó-ausztriai és németországi követelések érvényesítésekor, és az eljárást a megye a feudális jogszolgáltatás számos kibúvójával igencsak késleltetni tudta... A vármegye jegyzőkönyvi megörökítést szavazott meg köszönetül, és örökös páholyt biztosított a családnak. Más kérdés, hogy az állandóan külföldön élő hercegi özvegy már az 1840-es években perelte a megyét, mivel a színház bérlője kiadta az örökös(en üres) páholyt. A Grassalkovich-ajándék mindenesetre a tulajdonviszonyok megváltoztatásáig, 1949-ig befolyásolta az elhelyezés körüli vitákat.

Két megjegyzés kívánkozik még ide. Egyrészt: a telekügy hiteles története nem a XX. századvég deheroizáló dokumentum-feltárásának eredménye, 1858 (!) óta publikus. Másrészt: a Földváry Gábor alispán vezetésével, a feudális vármegye minden eszközével felépített, ideiglenesnek szánt épület Európa közepes színvonalú teátrumai közé tartozott, és 71 éven át működött üzembiztosan. A dunaparti játékszín terv maradt, így nem lehet minősíteni, ezért lehetett viszont legendák forrása.

Az az elhelyezés, hogy a Nemzeti Színház (állandó épület híján) a hajdani városfal vonaláról, a Kiskörútról a Nagykörút vonalára került át, megfelelt az európai városok sorában listavezető fejlődési ütemű Pest XIX. századi terjeszkedésének. Nagy-Budapest kialakításával (1950) ez a lehetőség tovább bővült. A becsatolt peremkerületek kivételével számításba jöhet minden olyan közművesített, szabad terület, amely a) tömegközlekedéssel jól megközelíthető, b) megfelelő parkolóterülettel rendelkezik, c) eléggé nagy a színház raktárigényének kielégítésére, d) nem tartozik sem alvóvárosi, sem hivatali, azaz estére elnéptelenedő övezetbe. Ebből a szempontból a Dózsa György út környéke nem kifogásolható, viszont a legutóbbi pályázatok helyszínei, a budai Vár (tömegközlekedési lehetőségek híján) és a pesti Erzsébet tér (a terület szűkössége miatt) teljességgel alkalmatlanok a Nemzeti Színház céljára. A város növekedésével lépést tartó elhelyezésnek azonban nemcsak a Grassalkovich-telek állott útjában, hanem az állami reprezentativitás városrendezési igényei is. Ez késztette újra meg újra az elhelyezési pályázatok kiíróit és elbírálóit arra, hogy előnyben részesítsék a túlzsúfolt Belvárost, akár egy új városközpont (1917), akár a Forum Hungaricum különböző elképzelései révén (a két világháború között). E hamvukba holt tervek átnézése mégsem érdektelen, sőt, kettős tanulsággal is járhat: a város belterületére csak átfogóbb rendezés keretében lehet(ne) Nemzeti Színházat elképzelni; a színház helyének felelős kijelölése pedig óhatatlanul együttjár a fejlesztési tervek átgondolásával és publikálásával. Az üres, beépítetlen telkekre rámutogatás

még úgy-ahogy elfogadható vagy legalábbis jószándékú megoldásnak látszott a második világháború utáni romos Budapesten, de egy működő világvárosban már komolytalan.

Mint említettük, a Nemzeti Színház első épülete megfelelt a kor színházépítészeti és színpadtechnikai követelményeinek. Megnyitása után gáz-, 1883-ban színpadi villanyvilágítást kapott (az új technika először *Az ember tragédiája* ősbemutatójának a mennyekben játszódó, I. színében nyűgözte le a nézőket), és nemcsak új homlokzatot nyert az épület, hogy belesimuljon a főútvonal bérházsorába, hanem színpadát, raktárait is bővítették, nézőterét pedig kényelmesebbé tették. Az 1884-ben megnyílt Operaház viszont — hidraulikus színpad alatti berendezésével, az ún. Asphaleia-rendszerrel, amely 1970-ig működött — már építéskor nemcsak a legszebb, de egyben a legkorszerűbb játszóhelyek közé is tartozott. A XX. században a helyzet kétségkívül romlott. A Nemzeti Színházzal szemben megnyilvánuló akadémizmus, miközben a monumentalitást a 30 milliós ország fővárosának tervezett Budapesten előírta és elvárta, még a tervpályázatok kiírásának szintjén sem vette figyelembe a szcenika századfordulós világszínpadi forradalmának vívmányait: negligálták az 1912. évi, az „ideális színházról" lefolytatott ankét tanulságait éppúgy, mint ahogyan Németh Antal körgyűrűszínházának terve (1937) is megmaradt kiállítási darabnak és dokumentációnak. A Nemzeti Színház nevét hallva, az idősebbeknek és a középkorúaknak is a Blaha Lujza téri épület ötlik emlékezetükbe. A közelmúlt cikkeiben, megszólalásaiban többször is felemlegették méltóságteljes küllemét, úgymond „magyaros" stílusát. Az emlékektől és érzelmektől most eltekintve, talán nem fölösleges felidéznünk, hogy az a bécsi Fellner-Helmer színházépítő cég emelte, amely csaknem félszáz játékszínt épített Wiesbadentől Ogyesszáig, és hogy eredetileg Népszínháznak, azaz operett- és népszínmű-színháznak készült.

Az elmondottakból az következik, hogy bár persze lehetséges, de nem volna érdemes tetemes anyagi és szellemi ráfordítással a XX. és a XXI. század fordulóján XIX. századi vagy az előző századforduló világát idéző Nemzeti Színházat építeni; színpad és nézőtér hagyományos dobozszínpadi, többszáz éve változatlan, rögzített elrendezésével. Budapest „nagyszínházai" kivétel nélkül ilyenek, számukat gyarapítani aligha indokolt. Ez egyébként nem csodálható, hiszen tekintélyes hányaduk eredetileg nem is erre a célra épült. Az új Nemzeti Színháznak végre illene továbbfejlesztve megjelenítenie mindazokat a színházépítészeti és színpadtechnikai eredményeket, amelyeket Kéméndy Jenőtől a Bauhaus világhírű tervezőin, Moholy Nagy Lászlón és Molnár Farkason át a már említett Németh Antalig a magyar színpadtervezés felhalmozott — és amely Magyarországon kívül bárhol megbecsült és integrálható-folytatható hagyományt jelentene. És ha komolyan vesszük a Nemzeti Színház feladatát, hogy a mindenkori magyar dráma műhelye legyen, nem tekinthető döntőnek a takarékosság: a nagyszínház korszerű színpadformája és technikája mellett mindenképpen szükséges a kísérletezés terepéül egy stúdiószínház, ahol az anyagi és erkölcsi kudarc csekélyebb veszélyével mutatható be az a kilenc dráma is, amelyek után megszülethet az a bizonyos tizedik, amelyik maradandó értékű produkció alapja lehet.

Épület, színpadtechnika és társulat azonban együttesen sem mentesítheti a döntéshozókat az alól, hogy — ötven évvel a színházak államosítása után — újragondolják a Nemzeti Színház eszmerendszerét, megfogalmazzák feladatait, azaz: *szellemi értelemben is felépítsék a Nemzeti Színházat.* Ma is országos közintézményről lévén szó, a döntések mindenképpen politikaiak. A hozzájuk vezető lépcsőfokok azonban a nyilvánosság előtt is bejárhatók:

— Van-e távlati elképzelés a magyar színházi struktúra fenntartásáról, netán fejlesztéséről? Hol lesz a Nemzeti Színház helye ebben? Látszik-e szándék valamelyes visszatérésre az 1949 előtti állapotokhoz, vagy megelégszik a kulturális kormányzat a spontán változások némi módosításával, befolyásolásával? Hosszabb távon hány tárca-színházat, azaz közvetlenül a mindenkori Kulturális Minisztérium által irányított intézményt képzelnek el?

— Fenntartható, fenntartandó-e a Nemzeti Színház hagyományos, négyes műsorprofilja; netán bővítendő új (zenésszínházi, részleges befogadószínházi stb.) részfeladatokkal?

— Ha a várakozások egyediek, milyen kedvezményezettség illeti meg a Nemzeti Színházat?

— Amennyiben marad a mai helyzet, azaz a (nevében) Nemzeti Színház csak egy a fővárosi játszóhelyek közül, van-e értelme a kérdés napirenden tartásának és a hozzá nem illő, túlméretezett retorika alkalmazásának?

Alapkőletétel, első kapavágás helyett és előtt tehát a szellemi felépítés kérdőjelei sorjáznak. Egressy Gábor 1843-ban azt írta, miután tanulmányozta Bécs és Párizs színházi életét: „A színház szorosabban értelmezve a nemzet kicsinyben." Kétszázhúsz éves előtörténet után fogalmazhatunk kevésbé romantikusan is. Minden országnak olyan Nemzeti Színháza van, amilyet megérdemel.

Fellner és Hellmer

Kolozsvári Nemzeti Szinház, 1900

Pavilon 9 (1994) 30. M

szete, Romániában mindmáig nem szerepelhetett semmiféle tudományos tématervezetben. (Az igazsághoz tartozik viszont, hogy a kitűnő bukaresti művészettörténész, Paul constantin 1972-ben, a Meridiane Kiadónál megjelent könyve, az *Arta 1900 in Romania – 1900 művészete Romániában* példás tudományos korrektséggel tárgyalja Marosvásárhely, Nagyvárad, Sepsiszentgyörgy és Erdély többi városának szecessziós emlékeit, a legnagyobb elismeréssel szólva e korszak erdélyi és magyarországi származású építő- és díszítőművészeiről.)

Trianon után, éppen a magunkramaradottság önvédelmi reflexként az erdélyi magyar sajtó eladdig soha nem tapasztalt mértékű és színképű felvirágzása elsősorban a *kortárs művészet* közügyi krónikájának kedvezett, bár az Erdélyi Múzeum Egyesület folyóiratával az Erdélyi Múzeummal az élen valamennyi periodika művészettörténeti közleményeknek is helyt adott; sőt *Művészet* című képeslap szolgálhatta volna a művészeti irodalom megavasodását, ha a Magyar Autonóm Tartománnyal együtt ez a kísérlet is nem esett volna áldozatul.

Mindazonáltal a mindenkori kortárs művészet, tehát a *20. századi erdélyi művészet* tükre természetszerűen a legteljesebb, hiszen nemcsak a művészetpublicisztika igyekezett követni a kisebbségi irodalom funkciójával egyre inkább egyenrangosodó kisebbségi művészet eredményeit, megőrző és eszméltető szerepvállalását (s ebbe a művészeti publicisztikába, az intézményes művészeti szakíróképzés hiányát enyhítendő szinte valamennyi jelentős szépíró is bekapcsolódott), hanem a könyvkiadásban is egyre hangsúlyosabban kap nyomatékot a művészeti

Fellner & Hellner

VARGHA Mihály: Vigszinház, Budapest. = Magyar Narancs, 1993. március 18. 44. ill.

Bp.,XIII. Szent István krt.

Fellner und Hellmer

Siklós Mária ép.

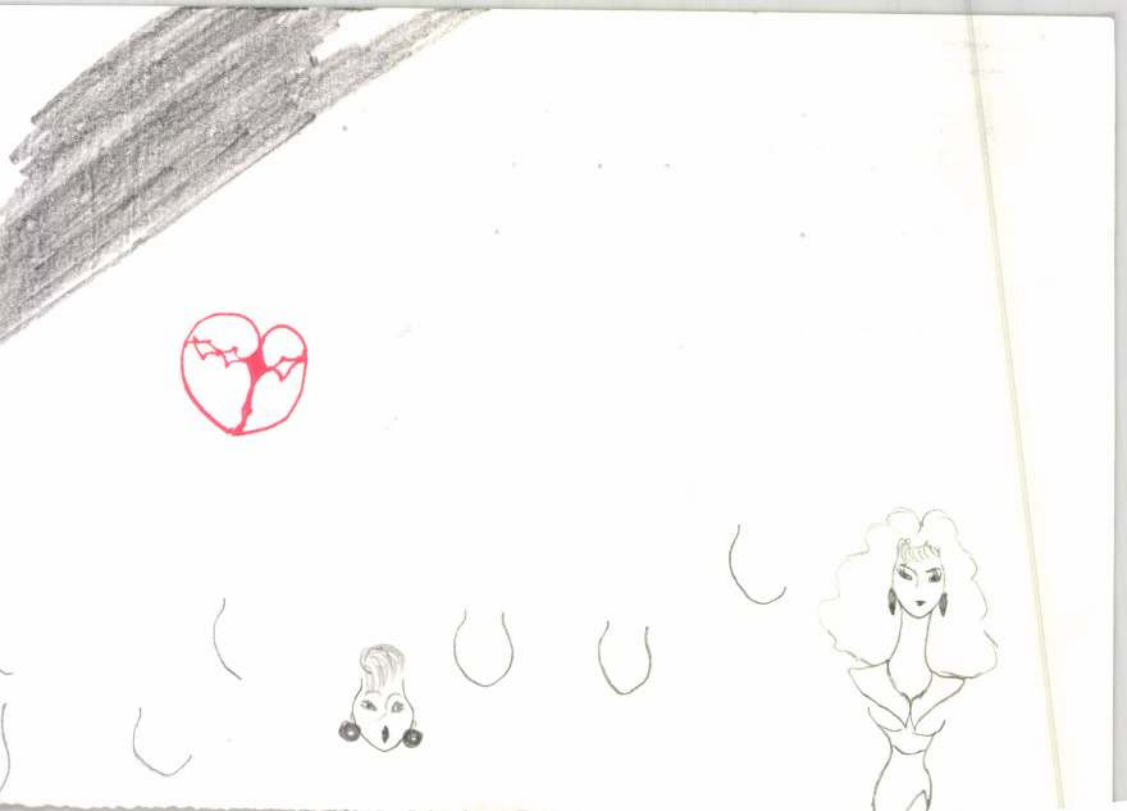

Fellner és Helmer

Ernst-Ludwig Kirchner metszete

Botár Attila:

Háttérzene

Diót kopál a csőr pislákoló szívek mögött
levél terül zörög a parti földek hajlatán
még itt vagyunk kezünkhöz evező törik
párás tükör a tó lekési ezt az indulást
gödröt viszünk magunkkal a képzelt lábnyomunk
fölött a hold hű zárkatársunk úgy követ
túl dombokon felejtve hogy még itt vagyunk
félig nyitott félig bezárult gödreink
tenyércsupasz verejtékfényű tája elmarad
rigó szökik asszonyi másunk távozik
fáradt ezüst szál várja csupán az érkezést
a csőr közel s arcunk a tükrökből kihull.

Csupa fény, csupa ragyogás

Vígszínház-nyitány

A Vígszínház épülete és játékstílusa egyaránt fogalom. Idestova száz esztendeje. Annak idején, amikor a világhírű színházépítő Fellner és Helmer cég megépítette az akkor szegényes Lipót körútra a mai Szent István körútra a pazar neobarokk palotát, csodájára jártak.

Most újból csodálnivaló a Vígszínház. Építészeti megoldásai híven követik az első tervezők elképzeléseit. Csupa fény, ragyogás, arany, bársony puhaság, és ugyanakkor a legmodernebb színpadtechnika egyesül benne. Lévén, hogy tizenhárom hónapos felújítás után birtokba vehetik a színészek és a közönség. Már önmagában az is különlegesség, hogy a tizenhárom hónapra tervezett munkákat pontosan anynyi idő alatt be is fejezték. S az előirányzott kétmilliárd forintnyi keretet sem lépték túl.

Vegyük szemre a színház külsejét! A sárga-fehérdíszes épület ma is kiragyog környezetéből. Tetején vörösréz borítású kupola s vörösréz a tető is. Négyezer négyzetméteres tetőfelületet borít a mívesen kidolgozott rézlemez. Egyedülállóan szépek a homlokzat ornamentikái is, ezeknek még a galambok elleni védelméről is gondoskodtak az építők.

A második világháborúban bombatalálat érte a Vígszínhá-

zat. Romokban hevert a kupola, a nézőtér. 1952-re állították helyre, kívülről és belülről meglehetősen sok változtatással — szerencsére jóvátehetetlen nem volt köztük — a Magyar Néphadsereg Színházává nevezték ki a színházat. A hatvanas években nagyobb átalakítást élt meg a színház-belső, szocreál stílusban. Szerencsére ezek sem tették tönkre a bécsi színházépítő páros épületét.

Most pedig az eredeti neobarokk formavilág gazdag díszítésű jegyeit felhasználva, az eredeti ornamenseket elővarázsolva, továbbfolytatva vált teljessé a színházbelső. Sok eredeti gipsz dísz, klasszikus bécsi színházi struktúra visszakerült a helyére. A bejárati fogadó teremben, az emeletre vezető lépcsősorok mennyezetén, a páholyokon.

Visszaállították az eredeti páholysorokat is, amit a néphadsereg színházzá való átalakításkor megszüntettek, s helyüket széksorokkal népesítették be. Mellvédjükre pedig katonai jelképek, különböző fegyvernemek szimbólumai kerültek. Most a páholyok újból elegáns enteriőrök, díszeik pedig aranyozott girlandok, a színház stílusának szellemében. A nézőtér fölött egy hatalmas kristálycsillárról árad, verődik vissza a fény.

Ha az épület külsejére-belsejére a szépség, színpadtechnikájára a 21. századi korszerűség jellemző. Egyrészt minden irányban kibővült a színpad, oly módon, hogy építészetileg természetesen nem változtattak rajta. A főszínpad mérete azonos maradt a régivel. De, mivel már a hátsó színpad nincs lezárva, s a zsinórpadlás is kibővíti a teret fölfelé, meg kétoldalt is felszabadultak helyek — valójában jóval nagyobb színpadon játszhatnak ezentúl. Az emelőorsós előszínpad pedig — magyar szabadalom! — minden irányban szaggatottan és egységesen mozgatható, forgatható, süllyeszthető, kiemelhető!

Anélkül, hogy technikai részletekbe bocsájtkoznánk, mondjuk el, hogy ötszáz lámpa fénye tudja beragyogni a színpadot, hogy fényszabályzó rendszere minden technikai trükkre képes, hogy Yamaha hangszabályzója olyan, mint egy sokszáz kapcsológombbal ellátott terepasztal. Igaz is, mindent számítógép irányít. Még az ügyelő is számítógép-vezényelte partitúrából dolgozik. Ezt a rendszert Kiss Bálint Szcenikai Kft.-je tervezte, találta ki és építette fel.

Van egy stúdiószínpada is a Vígnek, külön próbateremmel, kamara-előadások megrendezéséhez. Egy másik stúdió a hang- és videofelvételek céljára szolgál.

Megannyi kényelmi-berendezés is kapcsolódik a színpadhoz, nézőtérhez. Elegáns színészöltözők, márvány és intarziaberakásos műkő padlók, (Ausztráliából) aranyozott gipsz ornamentikájú mennyezet a közönségforgalmi helyeken, a színház előterében, ruhatárakban, a büfékben. Mind úgy kialakítva, hogy a színháztól független, önálló rendezvények, fogadások színtere is lehet bármelyik.

Visszakerülnek a nagy színészek portréi a folyosók falaira, kialakítanak egy Ruttkai emléksarkot úgy, hogy a színház jelene mellett a közelmúltja, múltja is ott legyen.

Amikor 1896. május 1-jén, a millenniumi ünnepségek első napján megnyitotta kapuit a Vígszínház, Jókai Mór A Barangók című színműve volt műsoron. (Igaz ez az előadás csúfosan megbukott, de a harmadnap színrekerült darab Bisson Az államtitkár úr megindította a Vígszínház sikertörténetét). Az új színház újfajta közönségnek, a gazdag polgárságnak játszott, fényűző külsőségekkel, a kor követelményei szerint. A polgári színház nagy neveket vonultatott fel. Az első évtizedekből említsük csak Varsányi Irén, Hegedűs Gyula, Góth Sándor, Kertész Ella nevét, az átmenetileg a Vígbe szerződött Jászai Marit, Csillag Terézt. Később itt szerzett példátlan népszerűséget Csortos Gyula, Somlay Artúr. Aztán Tőkés Anna, Makay Margit, Gombaszögi Ella, Makláry Zoltán, Jávor Pár neve fémjelezte a Vígszínházat. Vígszínházi színész volt Tolnay Klári, Dayka Margit, Lázár Mária, Mezey Mária, Somló István, Ráday Imre, Ajtay Andor. És akkor még nem is említettük az elmúlt negyven év Vígszínházi nagyságait, Várkonyi Zoltánt, Ruttkai Évát, Bulla Elmát, Latinovics Zoltánt, Darvas Iványt és másokat.

Napjaink megújult Vígszínháza október végén kezdi az évadot. Egy szöveg nélküli táncprodukcióval, a filmként is ismert A bál című előadással. *(MTI-Press)* **Kádár Márta**

Csák Gyula:

A mindenség sötétje

Ha a valaki Magyarországról érkezik Új-Kaledóniába, okkal kaphatja fel a fejét anyanyelve hallattán. Európából nézve ez a sziget Ausztrálián túl van, ámbár máig francia gyar-t, vagy ahogyan tapintatosabban fogalmazzák mostanság: nciaország része.

Ott élő sógorom jóvoltából utazhattam oda, — és kószálhattam lvemre. Leginkább a tengerpart vonzott, s egyik este olyan kis-ndéglő teraszára ültem, ahonnan szabad kilátás nyílt a végtelen re, amelynek partközeli, apró hullámai sebesen nyargaltak a tra, akár madarak a fészkükre, hogy sós nedvükkel táplálják a tadt homokot.

Az riasztott fel elragadtatott bámészkodásomból, hogy — amint ítettem: — hazám nyelvét hallottam a közelemben. Fehér botkopogtató, fekete szemüveges öregember ült a szomszéd aszoz, és őt kérdezte magyarul a pincér vagy tulajdonos, hogy a kásosat hozhatja-e. Hamarosan fordult a felszolgáló, és zöldes nű itallal telt poharat igazított a nyilvánvalóan vak öreg csontos ai közé.

Merev tartással ült az öreg, mintha ő is a tengert bámulná, s r-már indíttatást éreztem, hogy megszólítsam, amikor kemény tű, testes nő érkezett a teraszra, és elhaladván az öreg mellett, y távolabbi asztalhoz ült. Fehér botjával türelmetlenül ütögetni zdte az öreg az asztal szélét, majd a hozzásietö pincértől suttogva kérdezte:

— Mi a véleménye? Milyen ez a nő?

— A legszebb, akit ma láttam — felelte a pincér.

— Mondhatjuk esetleg, hogy valóságos gyöngyszem?

— Ez a pontos kifejezés — helyeselt a pincér.

— Hány éves lehet?

— Bizonyosan harminc alatt van.

A beszélgetés magyar volta mellett most már a tartalma is megett. Dongalábú trampli volt a nő, és legalább ötven éves.

Miután megivott valami üdítőt, el is távozott, mint aki nem szózni, csupán szomját oltani érkezett.

Alig tűnt el, zajos férfitársaság özönlött a teraszra, bőséges nkát adva a felszolgálónak. Noha tovább ösztökélt a vágy, gy beszélő viszonyba kerüljek a magyar anyanyelvű vak vénséggel, bizonytalanná és óvatossá tett az iménti jelenet, vagyis az, hogy hazudott neki a pincér. Vajon miért?

Amíg tétován tűnődtem, két, ezúttal valóban fiatal, de túlságosan feltűnően viselkedő lány tipegett be az asztalok közé. Egyikük magas és vékony volt, a másik alacsony és enyhén dundi. Kezükön-lábukon élénk vörös festék virított, a hajuk hidrogénezett volt, és szemük, szájuk is erősen, kihívóan túlfestett. A férfitársaság közelébe telepedtek, és küllemük meg viselkedésük alapján kétségtelenül a legősibb női mesterség képviselői voltak.

Az előbbihez hasonlóan kopogott az öreg, és számomra jól hallhatóan kérdezte a megint odasietö pincért:

— Milyenek ezek a lányok?

— Üdék, mint a hamvas gyümölcsök, uram.

— Milyen színű a hajuk?

— Egyik vörös, másik fekete.

— És... a termetük?

— A természet remekművei.

— Mindegyikük?

— Ikreknek látszanak.

Elégedett arccal dőlt hátra az öreg, és gyanúm szerint megpróbált néhány szót elkapni az eléggé hangos lányok csivitéléséből.

Amiként cserélődtek a vendégek, és női lépteket hallott az öreg, mindig magához rendelte a pincért, aki következetesen hazudozott, vagyis mindig szebbnek mondta a valót, mint én láttam. Legjobban meglepett azonban, amikor ellenkező előjellel hazudott: egy valóban csinos nőről azt állította, hogy varangyosbéka. Ez a nő nem jött fel a teraszra, hanem a vendéglő és a tengerpart között húzódó sétányon lépkedett, vagy pontosabb azt mondanom: ringott, akár egy vízreszállt madár a hullámokon.

Jó két óra múltán, amikor már esteledett, felállt az öreg, s a hozzásietö pincér vállára helyezte tapogatózó kezét.

— Máris? — kérdezte a pincér őszintén csalódott hangon.

— Gyorsan röpül az idő, amikor ilyen szép nap után vagyunk — mondta az öreg, és pénzt ejtett az asztalra. — Alighanem ezen a délutánon láttuk a legtöbb szép nőt, ha jól sejtem.

— Egészen bizonyosan — mondta a pincér, és a kijárathoz kísérte a vak öreget. Ekkor magasba emeltem a kezem, és jó hangosan, magyarul mondtam:

— Fizetek!

Miközben hozzámjött a kissé hajlott hátú, őszülő pincér, semmilyen elváltozást nem láttam az arcán, ezért meg is jegyeztem:

— Meglep, hogy nem lepődik meg, amiért magyarul beszélek.

— Ön már a harmadik magyar nálunk a szezonban — vonta fel a vállát.

— A fehér botos bácsi szintén magyar? — kérdeztem.

— Talán — felelte, miközben a számlámat firkantotta.

— Gondolom, tudja — mondtam gúnyosra húzott szájszöglettel —, hogy minden szavukat értettem.

— Ha ön is magyar, akkor az természetes.

— Nem tekinthetem azonban természetesnek, hogy valótlanságokat mondott az öregnek.

A pincér most először jól a szemembe nézett, és elkomolyodott.

— Azt mondom neki, amit hallani szeret. Mi, akik látunk, sok csúnyaságot látunk, hát miért ne kíméljek meg ettől egy vak embert? Jót cselekszem vele, mert szépnek láttatom a világot.

Az imént a sétányon elhaladt, ringó járású hölgy most visszafelé jön, és haladtában üdvözlést intett a pincérnek, aki visszaintett.

— Ismerik egymást? — kérdeztem őszintén csodálkozva, majd miközben bólintott a pincér, hozzáfűztem: — A maga által felkonferált női együttesből az egyetlen, aki valóban csinos és bájos, maga pedig csúnyának minősítette.

— Az a nő — biccentett a ringó csípejű személy után — látszatra olyan, akár egy angyal, valójában azonban ringyó. Nem hazudtam róla. Igazán jól ismerem, ugyanis a feleségem.

Lesétáltam a vízhez, és hosszan gyönyörködtem a sűrűsödő estében mindinkább homályosuló semmiben vagy mindenségben.

A forró víz a szépség ellensége

Zuhanyozzunk vagy fürödjünk?

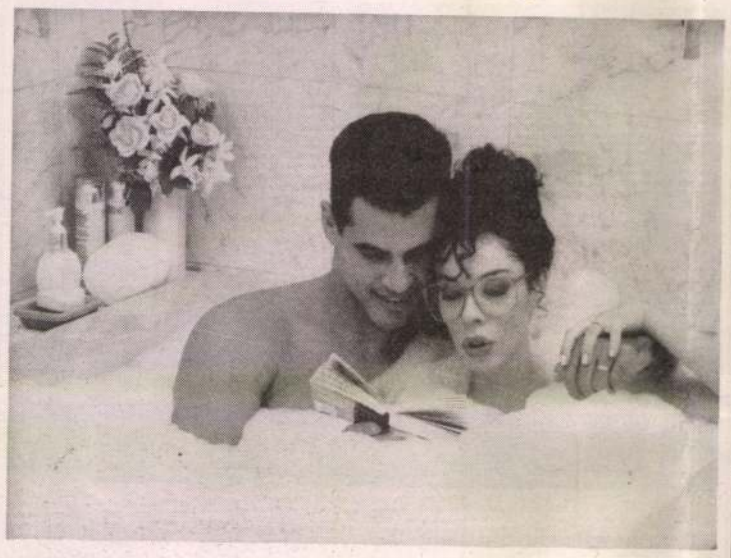

Nem elérhető mindenki számára, hogy minden évben fürdőkúrára menjen, és a gyógyvizek jótékony hatását élvezze. De talán mindenkinek van otthon fürdőszobája, ahol a meleg és a hideg víz korlátlanul rendelkezésére áll, amellyel tetszés szerint megtöltheti kádját vagy zuhanyozhat.

Széles a választéka a különböző illatos, gyógynövényekből készült kellemes fürdőhaboknak, fürdőolajoknak és szappanoknak, s a fürdés utáni bőrregeneráló testápolóknak. Az embernek nem is hiányzik más, mint egy kis lazítás és pihenés — különösen sportolás, vagy megerőltető fizikai munka után. De felmerül a kérdés: kádban fürödjünk-e vagy zuhanyozzunk. Ez függ a lehetőségektől is. Legtöbben azt állítják, hogy a zuhany a legjobb és leggyorsabb frissítő, különösen reggel. S a reggeli fáradtságot szinte „kimossa" a szemből. A meleg kádfürdő pedig segít a teljes ellazulásban, s testi és szellemi jó közérzetet teremt.

A zuhanyozás kevésbé „terheli meg" a bőrt, mint egy kádban vett habfürdő. A zuhanyozás javára írható az is, hogy nem használunk annyi vizet, mint kádfürdőnél.

Orvosok szerint hetente csupán két-háromszor szabad kádban fürdeni. Vigyázzunk arra, hogy a kádban történő fürdésnél a fürdővíz tartalmazza mindazon anyagokat, amelyek megakadályozzák, hogy a bőr „kilugozódjon". Ügyeljünk arra, hogy milyen habfürdőt alkalmazunk. Mindeki a bőrtípusának megfelelőt használja! A gyógynövény-habfürdőket nagyon ajánljuk.

A zuhanyozás felélénkít. Nemcsak tisztítja bőrünket. Ennél sokkal többet tesz. Új erőt ad, *a szervezet ellenálló-képességét előnyösen befolyásolja, energiát ad* a testnek, ha helyesen zuhanyozunk. Fokozhatjuk vérkeringésünket. Ügyeljünk a víz hőfokára. Először langyos vízzel kezdjük a zuhanyozást, majd hideg vízzel, ami felfrissíti az alvás alatt fellazult izmokat. Soha nem szabad túl forró vízzel zuhanyozni. A forró víz első számú ellensége a szépségnek. Még ha jóleső érzés is hátunkra, nyakunkra folyatni a jó forró zuhanyt. A forró víz teljesen kiszárítja a bőrt, sőt még a bőr természetes rugalmasságát is elveszíti forró víz hatására. Váltakozva meleg-hideg vízzel zuhanyozzunk (körülbelül négyszer váltva a víz hőmérsékletét). Ez az anyagcserét is serkenti, simává, kellemessé teszi bőrünket. A zuhanyozást mindig langyos vízzel fejezzük be, mert a hideg víz összehúzza a pórusokat, s a zuhanyozás után használandó krémek nehezen tudnának beszívódni a bőrbe. Ha a zuhanyozásnál az utolsó víz langyos, az elősegíti a testápolók használatát.

Kádfürdő

Ha izgatottak vagyunk, kissé borzongunk, nincs jobb hely, mint egy jó meleg vízzel töltött kád. A meleg vízben való fürdés igen jót tesz a hangulatunknak, életerőt ad, az ifjúság forrásává lesz.

A víz nyomást gyakorol a testre, s a meleg és a nyomás által a vérerek kitágulnak, a pórusok úgyszintén, s az izmok ellazulnak.

A fájdalmas görcsök és feszültségek megszűnnek, a vérnyomás lecsökken, a légzés mélyebb lesz, a szívverés felgyorsul. A fürdőhabokban lévő növényi és egyéb hatóanyagok, amelyet a kádban való fürdéskor használunk, mélyen beivódnak a bőrbe.

Az illatanyagok is intezívebben behatolnak bőrünkbe, és az egész testre pozitív hatást gyakorolnak.

Mielőtt beleülünk a kádba, jó alaposan tisztítsuk meg a napi portól, piszoktól, s addig álljunk a zuhany alá, amíg a kád meg nem telik vízzel. A kádfürdő vize ne legyen 36-37 fokosnál melegebb! Egy túl forró fürdő megterhelné a bőrt és az egész vérkeringést. *(MTI-Press)*

a hírlap szakácskönyve

Maradékból

Mit lehet kezdeni a mélyhűtőben talált 25-30 dekás lapocka- vagy dagadódarabbal, a „félfogamra sem elég" sülthús- vagy pörköltmaradékkal? Sok mindent! Itt van például a

Húsos burgonyagombóc

Kell hozzá egy kilogramm héjában főtt, meghámozott, áttört burgonya, 10 dkg liszt, egy egész tojás és egy tojássárga, só.

Mindezeket összegyúrjuk, simára dolgozzuk, ahogy a gombóctésztát szokás. Lisztezett deszkán elnyújtjuk, négyzetekre vágjuk és megtöltjük a húsdarálón ledarált pörköltmaradékkal. Gombócokká formáljuk, megforgatjuk a sózott, felvert tojásban, utána zsemlemorzsában és bő, forró olajban kisütjük. Joghurtos paradicsomsalátával kínáljuk.

Töltött paradicsompaprika

Hozzávalók (4 személyre): nyolc közepes méretű piros paradicsompaprika, 20 dkg maradék sült hús vagy főtt tarja, 10 dkg húsos füstölt szalonna, 3 kemény tojás, egy dl tejföl, egy teáskanál vegeta, törött bors, egy kiskanál Pirosarany, egy evőkanál olaj.

A sült húst vagy főtt tarját ledaráljuk, s jól összedolgozzuk az előre elkészített, apróra vágott kemény tojással, a tejföllel és a fűszerekkel. A paprikák szár felőli részét levágjuk, csumáját kivágjuk, és a húsmasszát az üregekbe töltjük. Kiolajozott tűzálló tálon egymás mellé rakjuk és mindegyiket beborítjuk egy vékony, húsos füstöltszalonna-szelettel. Előmelegített sütőben 30 percig sütjük. Vajas krumplipürével, melegen tálaljuk.

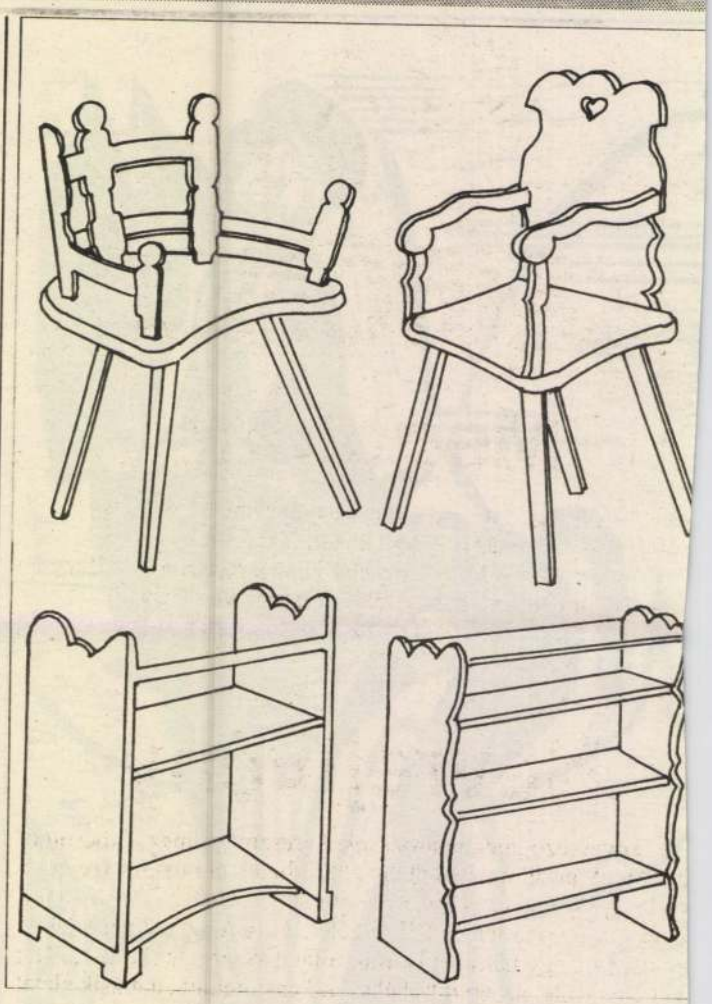

Barkácsolóknak

Magyaros bútorok

Sokan kedvelik a faragással díszített, rendkívül dekoratív hatású magyaros bútorokat. Sajnos, ezeket megfizetni csak keveseknek áll módjában. Ám megfelelő kézügyességgel bíró, barkácsolni tudó ezermesterek olcsóbban beszerzett faanyagból maguk is készíthetnek egy-egy szép darabot, ami jól elhelyezhető a modern bútorok mellett.

Rajzainkon két mutatós faragott karosszék és falipolc, azaz

téka illusztrálja az erdélyi S
lágyság régi bútorainak rus
kus, ősi jellegét.

Az ilyen típusú székek leg
gibb példányait még kemén
gyökérből faragták, ma
fenyődeszkából esztergált
torokat készítenek a hozzá
kezek. Egy-két karosszék és
falipolc különleges dísze le
ma is a modern konyhán
érdemes megpróbálni. *(M
Press)*

B.

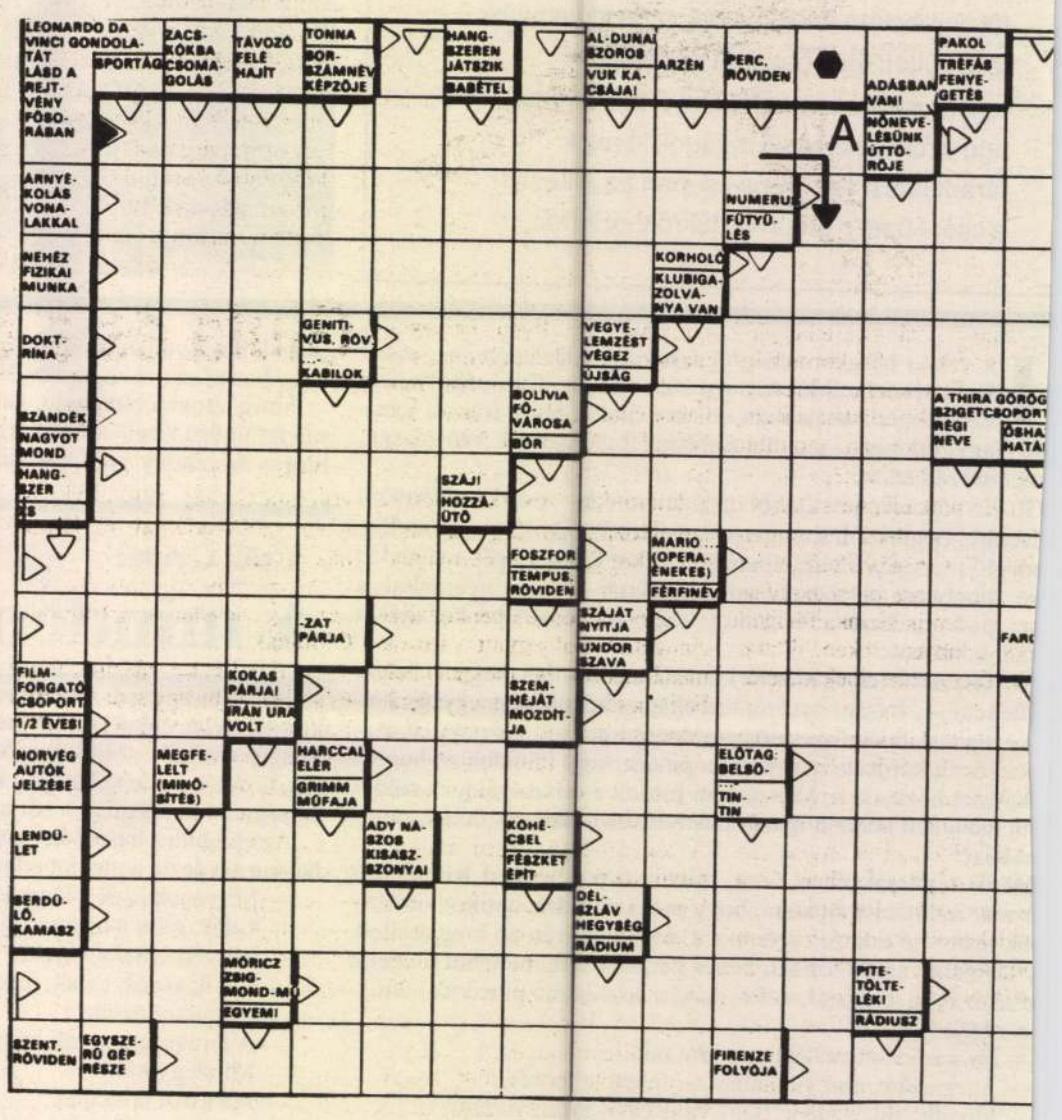

Kertbarátok iskolája

Szüreti előkészületek

A szüreti előkészületek a présházak takarításával kezdődik. Földes terményt ne hagyjunk a pincében. A pince talajának fertőtlenítése után meszeljük le a falakat, a mészbe tegyünk rézgálicoldatot. Ezután egy bádoglapon, vagy téglán égessünk borkénlapot. Egy köbméterre egy kénlapot számoljunk. Pár nap zárás után szellőztessünk.

A gépek, szerszámok előkészítésénél a farészeket lúgos (trisós) meleg vízben jól súroljuk meg, a fémrészeket rozsdagátlós kezelés után míniummal, majd saválló olajfestékkel kenjük be (ezt minden évben nem kell). A tisztításhoz petróleumot, benzint nem szabad használni. Ha száradtak a faedények, váltott vízzel áztassuk, ha szükséges forró vízzel duzzasszszunk. Csak ép zománcú edény alkalmas borkezeléshez.

Horganyzott edények a szüreti munkáknál használhatók, de tárolásra nem alkalmasak. A műanyag edények teljes tisztítása hypóval végezhető el. Musterjesztésre alkalmasak, de fejtett bor tárolására nem! Műanyagok közül a poliészter alapanyagú erre megfelel. A gumi- vagy műanyag tömlőket is szódás vízzel tisztítsuk. A fonott demizsonokat belső mosás után kívülről is fürdessük meg szódás vízben, majd jól keféljük meg a fonatát is. A hordódugókat és borcsapokat is ajánlatos forró vizes kezeléssel, majd öblítéssel tisztítani.

Ha tehetjük, a fejtett bor érlelésére üvegedényt használjunk. A porózusmentes üveg a legjobb borérlelő edény. (A boroshordók előkészítéséről a következő héten lesz szó.)

Fontos kérdés, hogy mikor szüreteljünk? A szüret idejét többféle szempont határozza meg, a legfontosabb: a szőlő érlelési foka. A házikertekben ezt ízleléssel, nagyobb mennyiségnél próbaszedéssel állapítjuk meg. Pár liter próbafokolása után dönthetünk. A szüret idejét még meghatározhatja az időjárás. Az is figyelendő, hogy mikor áll le a bogyók növekedése.

Házikertekben több fajta, különböző időben érő szőlő van. A vegyes szőlő szüretelését össze kell hangolni. Elhúzódó érési időknél ajánlatos kétszer préselni. A fajtajellegnek megfelelő teljes érésben lévő szőlő adja a legjobb és legnagyobb mennyiséget.

Néhány tanács: A fehér asztali szőlőket teljes érésben, a vörös fajtákat jól éretten, az illatos fajtákat teljes érés előtt szedjük. Ha a szőlő repedt, rothadt, kényszerszüretet alkalmazzunk. És legyünk tekintettel az utolsó permetezés idejére is! A növényvédőszer-maradványokkal szennyezett szőlő mustját erjedési zavarok, borát pedig ízhibák ronthatják.

Szvoboda László

Művészi meghatározás

A szeptember 10-i számunkban megjelent „Önteltség" című keresztrejtvény megfejtése: „Aki s
tartja magát, azt hiszi, hogy a nézete közvélemény." A helyes választ beküldők között három darab
száz forintos vásárlási utalványt sorsoltunk ki. A nyertesek: *Balogh Józsefné* (Dunaújváros, Baráts
5. I/1.) *Faragóné Orha Ildikó* (Dunaújváros, Tavasz u. 6. IV/3.) *Finta Ferenc* (Dunaújváros, E
rantó út 33.). Nyereményüket postán küldjük el. Mai keresztrejtvényünk megfejtését 1994. szepte
21-ig juttassák el szerkesztőségünkbe: A Hírlap 2400 Dunaújváros, Városháza tér 1. VII. emelet

Fellner és Helmer

Szegedi színház

Szeged. 1995/4. 36-37. ll

⊢ Nemzeti Kulturális Alap
Képzőművészeti Kuratóriumának

Az év óriása

Immár harmadszorra rendezték meg a magyar óriásplakát-versenyt. A huszonkilenc döntőbe jutott alkotást tegnap reggel értékelte a zsűri, és délben, a Magyar Reklámszövetség sajtótájékoztatóján ki is hirdette az eredményt.

A győztes a Pannon GSM-sorozat lett, amely a zsűrielnök, *Móricz Éva* reklámpszichológus szerint azt mutatta be, hogyan segíthet a termék a vásárlónak, emellett ötletességével nemcsak a közönség, hanem a szakma elismerését is kivívta.

A versenyben részt vevő több mint 350 plakát 29 döntősét bárki megtekintheti a Budapest Sportcsarnok galériáján e hónap végéig. Meglepetésre a közönség szerint legsikeresebb óriásplakát ugyanaz lett, mint tavaly. A Szonda Ipsos reprezentatív felmérése azt mutatta, hogy a Pick „Mindig van rá alkalom... Felejthetetlenül finom" plakátjának sikerét egyetlenegy idei alkotás sem tudta elhomályosítani.

A Magyar Reklámszövetség álláspontját cigaretta-, ital- és gyógyszerügyben *Nagy Péter* elnök ismertette. Eszerint a televízióban továbbra is legyen tiltott a cigaretta-reklám, de lehessen minden más médiában dohányárut hirdetni. Az italok esetében a korlátozás csak a gyerekeknek szóló kiadványokra vonatkozzék, a gyógyszerek közül pedig csak a receptre kapható termékek essenek tiltás alá. Az érintettek bíznak abban, hoyg még ez évben a parlament elé kerül a reklámtörvény.

M. A.

● A Magyar Rádió nem szándékozik lemondani hét vidéki stúdiójáról. Ezt Simkó János alelnök jelentette ki tegnap Szegeden, ahol Szirányi János elnökkel együtt találkoztak az újságírókkal. A Bródy Sándor utcában rendkívül fontosnak tartják, hogy vidéki kollégáik munkáját, erőfeszítéseit az eddiginél jobban méltányolják. Simkó nem rejtette véka alá, hogy a szegedi, a nyíregyházi, a pécsi, valamint a többi megyeszékhelyen lévő stúdiókban dolgozók lényegesen kevesebb bért kaptak a fővárosi kollégáiknál, pedig háromszoranynyit dolgoznak. Ezen az áldatlan állapoton igyekeztek a közelmúltban javítani, amikor 30 százalékos bérfejlesztést hagytak jóvá számukra. A Rádió két vezetője elmondta, a jövőben szorosabb kapcsolatot kívánnak kialakítani az írott sajtóval, de ugyanez a szándékuk érvényes a nem közszolgálati funkciót betöltő rádiókra is.

● Elkészült Borsod-Abaúj-Zemplén megye idei költségvetése, amely a legszigorúbb takarékosság mellett 7 milliárd 830 millió forintos kiadással és 7 milliárd 117 millió forintos bevétellel számol. A megyei közgyűlés, amely áldását adta a tervezetre, a dokumentumot a válság költségvetésének minősítette. Ugyanakkor határoztak arról is, hogy a 713 millió forintos hiányt egy központi pénzalapra benyújtott pályázattal és kölcsönök felvételével hidalják át. Ha ezt nem teszik, bizonytalanná válik a megyi intézményrendszer működtetése. A költségvetés legnagyobb tétele, a 6,8 milliárd forint ugyanis a megye intézményeinek legalább is az eddigi szinten tartásához szükséges.

● A katasztrófavédelmi törvény mielőbbi megalkotását sürgette *Demszky Gábor*, a Fővárosi Védelmi Bizottság tegnapi alakuló ülésén. A főpolgármester, aki a decemberi önkormányzati választások óta – a köztársasági megbízott helyett – elnöke a szervezetnek, úgy vélte: az elmúlt évek katasztrófái egyértelműen jelezték, hogy megfelelő törvényi szabályozás nélkül könnyen gondok lehetnek. A törvényben világosan el kell határolni egymástól az állami és az önkormányzati feladatokat, s rendezni kell a költségek megosztását, az állami céltartalékok felhasználását is. A védelmi bizottság a katonai és a polgári védelmi hírbázisra, illetve szervezeti apparátusra támaszkodva megteszi az általa szükségesnek tartott intézkedéseket.

Minden tárca szegény

– mondja Baja Ferenc

Az építésügyi hatóság részletes ellenőrzési szabályait tartalmazó miniszteri rendeletről tartottak tegnap sajtótájékoztatót a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériumban. A rendelet összegzi az eddig széttagoltan megjelenő szabályokat, s előírja a rendszeres ellenőrzést.

Az önkormányzati szerveknek ezentúl ellenőrizniük kell a szabályok betartását az építmény helyének kijelölése után, az építkezés során két alkalommal, s a használatbavételi engedélyezés előtt, az ellenőrzések eredményeiről pedig évente tájékoztatniuk kell a másodfokú hatóságot. A rendelet nem tartalmaz szigorú szankciókat, célja inkább az, hogy segítse az önkormányzatokat feladatuk ellátásában.

A sajtótájékoztató után *Baja Ferencet* arról kérdeztük, megkapta-e az ADDETUR Alapítvány elnökének levelét, s szándékozik-e válaszolni rá. (Mint arról korábban már hírt adtunk, a mozgássérültek támogatásával foglalkozó alapítvány elnöke szerint a KTM-mel kapcsolatban álló Public Eye Irodát terheli a felelősség az alapítvány több milliós veszteséget okozó befektetéséért.)

– Természetesen fogok beszélni *Rimóczi* úrral – jelentette ki a miniszter. – Tájékoztatást kértem az illetékesektől, azt egybevetjük majd azzal, amit az alapítvány elnöke állít, de meggyőződésem, hogy a minisztériumnak semmi köze nincs a dologhoz. Nem vagyunk jogi kapcsolatban az alapítvánnyal, de a betéti társasággal sem, csupán annyi történt, hogy részt vettünk egy rendezvényen az alapítvánnyal. Mivel az ügy nyilvánosságot kapott, már magam is kíváncsi vagyok, hogyan látja a kérdést az elnök. A találkozó már elő volt készítve, most meg fogjuk gyorsítani. Szó sem lehet azonban arról, hogy a minisztérium az alapítvány valamilyen kiadását fedezze.

– A környezetvédelmi tárca köztudottan szegény. Ön szerint indokoltak az utóbbi idők viszonylag magas kiadásai?

– Minden tárca szegény. Szerintem a tárca kifejezetten jól működik, az átszervezések azonban érdekeket sértettek, s nem mindenkinek tetszenek a változások. Természetesen mi is követhetünk el hibákat, de nem hinném, hogy ettől nekünk kétségbe kellene esnünk. Tovább fogunk menni azon az úton, amely egy nagyobb tekintélyű környezetvédelmi tárcához vezet, nagyobb nyilvánossággal, kiérlelt média-kapcsolatrendszerrel. Persze ha mindezt nem jóindulatúan szemlélem, én is fel tudok állítani olyan aránypárokat, amelyek a társadalom számára nem tűnnek azonos értékűeknek.

K. Cs.

Minisztert mindig találni

– vélekedik Kupa Mihály

Bár *Kupa Mihály* – mint megtudtuk – római katolikus, mégis örömmel fogadta a Debreceni Református kollégium és a debreceni KDNP-szervezet meghívását a cívis városba. Az exminiszter „Látszik-e már az alagút vége"? címmel hétfőn este előadást tartott aktuális gazdasági kérdésekről.

A fórum előtti sajtótájékoztatón Kupa úgy nyilatkozott, hogy 1995 borzalmas év lesz. A *Bokros*-programról nem fejtette ki véleményét, csupán annyit mondott: „Dumálni én is tudok, majd meglátjuk, mit csinál az új miniszter elseje után". Arra minden bizonnyal gyorsan rádöbben – vélte Kupa –, hogy nincs elég szakember a pénzügyminisztériumban.

Kérdésre válaszolva Kupa Mihály elmondta: bármily súlyos is a gazdasági helyzet, mindig akad majd vállalkozó a pénzügyi tárca élére, mert az emberek szeretik mesélni az unokájuknak, hogy miniszterek voltak. A népszerű pénzügyi szakember azt is kifejtette, közepes esélyt lát arra, hogy az ország kilábaljon a nehézségekből. A helyzet azért nem reménytelen – vélte –, mert vannak olyan technikák, amelyekkel kezelni lehet a problémákat. Emlékeztetett arra is: az ő miniszterségе alatt csökkent az ország adósságállománya. Előadása kezdetén Kupa Mihály hibaként említette, hogy Magyarország mindig a nagy országokra figyelt és figyel, miközben sok hasznosat tanulhatna a jól boldoguló kis országoktól.

F. V.

Alagútra bukkant a markológép

A Nemzeti Színház Blaha Lujza téri épületének 1966-ban történt lebontásakor a színház számos titkot magával vitt a sírba. Így többek között azt sem sikerült megtudni, hol van a színház és a – mai Nemzeti Szálló mögött található – két utcával arrébb lévő víztorony közti ipari alagút, amin a vizet nyomták a színházba. Így oldották meg a teátrum színpadi hidraulikáját a víztorony segítségével.

– A víztoronynak azonban nem csak a hidraulikát kellett vezérelnie – tudtuk meg *Déry Attilától*, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal munkatársától. – Tűz esetén a víztoronyból jövő vízzel kellett volna az oltást elvégezni. Az 1855-ben, *Ferdinand Fellner* és *Hermann Helmer* tervei alapján épült Nemzetit is ellátták víztoronnyal. Akkoriban, amikor a Nemzeti is épült, éppen pánikhangulat uralkodott a színházak körében, ugyanis korábban egy bécsi színház porig égett a tűzvédelmi berendezések hiánya miatt. A két bécsi tervező pedig – akik szinte „nagyüzemszerűen" építettek Európaszerte színházakat – úgy gondolta, hogy egyúttal már a víztornyot is megépítik a Csokonai utcában. Az eset apropóját az adja, hogy amikor lebontották a Nemzetit, az ipari alagút helye ismeretlen maradt.

A nagykörút felújítása során azonban tegnap a markológép beleakadt valamibe, s amint egy kicsit jobban kitisztították, felismerték, hogy feltehetően a Nemzeti ipari alagútjáról van szó. Az alagútból meglepően jó állapotban került elő a víznyomócső.

FOTÓ: KÖRMENDI IVÁN

(b.cs.)

A közbiztonság szabotálása

Szegeden az elmúlt hét végén történt bűncselekmények korántsem tükrözik híven a város közbiztonsági helyzetét. Ezt *Balogh László*, az önkormányzat közbiztonsági tanácsnoka hangsúlyozta tegnapi sajtótájékoztatóján. Elképesztőnek minősítette azt, hogy *Kuncze Gábor* belügyminiszter asszisztált annak a két és fél milliárd forintnak a lefaragásánál, amivel csökkentették a rendőrség költségvetési támogatását.

Balogh szerint *Boross Péter* belügyminisztersége alatt országos szinten 6000 fővel gyarapodott a rendőrség állománya, miként az is tény: az elmúlt nyár óta havonta 150-160-an fordítanak hátat a testületnek. A szegedi közbiztonsági tanácsnok a rendőrségnek nyújtott támogatás radikális csökkentését a közbiztonság szabotálásának minősíti.

Minthogy csökkentek a célzott-, címzett- és normatív támogatások, az önkormányzatok működőképessége veszélybe került. Szerencsére a szegedi nem adósodott el, így módjában áll, hogy az idén is némi anyagi támogatást nyújtson a városi rendőrkapitányságnak. Hiába vannak ugyanis szakmailag kiválóan felkészült vezetői a rendőrségnek, ha a kormány nem biztosítja számukra a megfelelő anyagi hátteret.

(bálint)

Embermese

A Nyúl homlokára tolta a szemüvegét, és dühös horkanással a sarokba vágta az újságot. „Ezek..." – morogta maga elé –, „hát ezek tényleg mindenre képesek."

Pedig a Nyúl azt hitte, már minden nagy sokkon túlesett. Tudta, ha a Róka valahol azt nyilatkozta, hogy ezt vagy azt nem tervezi, akkor ez vagy az előbb-utóbb mégis (mégis?) bekövetkezik. Nemhiába vitték be már jó korán a Nyulat az erdőbe: nem kétkedett tehát abban sem, hogy nem szabad bíznia a Róka és a Farkas betéti társaságában. „Csak hát ez van" – gondolta a Nyúl –, „de hogy ezt is kelljen szeretni...?"

Most éppen az hozta ki a sodrából, hogy a Róka és a Farkas BT összetéveszti az erdőt a valaha nagyhírű áruházzal, amelynek – a Nyúl még emlékezett rá – ez volt a szlogenje: „Minden szinten szinte minden". Merthogy alaposan megdrágult (és persze: drágulni is fog) minden az erdőben. Hamarosan megkapja az első megemelt villany- és gázszámláját, ő pedig törheti a fejét: melyiket fizesse ki, és kifizesse-e, ki tudja-e fizetni egyáltalán? Nyúlné már hetek óta rágja a fülét, hogy nem elég a kosztpénz – már akkora a füle tőle, hogy hovatovább füladót (plusz áfa) vethetnek ki rá luxus címén. „Nyulak istene, mikor is ettem utoljára egy jó káposztát, egy hersegő sárgarépát, egy friss salátát?" – gondolta, s ettől hirtelen megfájdult a fekélye, megugrott a vérnyomása.

Még szerencse, hogy hatalmas tappancsokkal áldotta meg a teremtő őt is, családját is, mert kocsira, pontosabban benzinre már rég nem tellett; nem mintha az erdei busz, főleg hogy annyira szapora a család, sokkal olcsóbb volna. Így aztán elugrándozott az erdei patikába – de csalódnia kellett. A patika ugyanis zárva volt. Odabent bősz árazás folyt. És egyébként is: a polcok jóformán teljesen kiürültek, mivel a hetekkel korábban megjelent hír hatására aki csak tehette, alaposan föltöltötte tartalékkal a háztartását.

„Istenem" – gondolta a Nyúl –, „kár, hogy nem lehet mindenről ugyanígy előre gondoskodni. Bár ki tudja, ha az áramot, a gázt, a vizet is el lehetne tenni, akkor tán az is elfogyna hamarabb..." És a Nyúlnak eszébe jutottak azok az idők, amikor még a Rókák igazgatták az erdőt, s egy-egy drasztikusabb áremelés előtt csakis ők értesülhettek arról, hogy miről érdemes előrelátóan gondoskodni. „No nem, hát azok az évek soha vissza ne jöjjenek! De azért ezek a szörnyűségek már igazán elmúlhatnának. Mert ha nem..." – húzta ki magát a Nyúl –, „mert ha nem, akkor bizony olyat teszek, hogy...!"

Azzal hazament, és húzott egyet a nadrágszíján.

Nem hiába hívták ugyanis Nyúlnak.

Gyulay Zoltán

Fényárban a Nemzet

Manapság rendkívül túltelített a hazai sajtópaletta, így a szakma a rendszeres frissítést általában úgy oldja meg, hogy néhanapján egy-egy sajtóorgánumot elad, felad, kiad, átad stb. Majdnem ez történt a Magyar Nemzettel is, ám azóta már stabil a lap helyzete. Többek között, ezt is megtudtuk tegnap Szényi Gábor főszerkesztő-helyettestől.

Azért kerestük meg a Magyar Nemzet egyik frontemberét, mert az a hír röppent fel tegnap, hogy kikapcsolták a villanyt a Kinizsi utcai szerkesztőségben. Mivel az elmúlt hetekben súlyos krízist élt át a lap, akarva–akaratlanul is, de rögtön rosszra gondolt az ember.

– Szó sincs ilyesmiről – válaszolta érdeklődésünkre *Szényi Gábor*. – Az én szobámban például négy helyen ég a villany, egyszóval *fényárban úszunk*.

– Tehát az anyagiak terén nincsen semmi gond?

– Mivel minden költségünket a Hírlapkiadó Vállalat állja, nem terhel bennünket semmiféle anyagi hátralék. Cirkusz csak korábban volt.

– Értesüléseink szerint bútorokat vittek el a szerkesztőségből...

– Ez is csak mese. Való igaz, tegnap itt voltak a Hírlapkiadótól, de csak leltárba vették összes ingóságunkat. Nem tudom egyébként, kinek az érdeke a pánikkeltés velünk kapcsolatban. Az utóbbi napok mindenesetre bebizonyították, ránk is szükség van.

(bartal)

Hajts a ház falának

A becsvágyó emberiség álmainak netovábbja, hogy a legképtelenebb dolgokkal bekerüljön a Guinness-rekordok könyvébe. Ennek ismeretében nehéz elhinni, hogy van olyan, aki viszont a világért sem akar bekerülni, noha teljesítménye szerint ott volna a helye. Az utóbbiak kategóriájából is kiemelkedik egy győri lakóház, amely élettelen voltánál fogva mindennel vádolható, csak hiúsággal nem, mégis a földkerekség legfurcsább rekordját döntögeti. Nem a magasságával, nem a ferdeségével, nem azzal, hogy a kéménye mondjuk lecsúszott a pincébe, hanem azzal, hogy időről-időre nagy sebességgel belehajt egy autó, sőt, autóbusz. A bizarr teljesítményt csak fokozza, hogy az időnként két egymást követő napon megtörténik, s ha még fokozni lehet a fokozhatót, az illetékesek évek óta nem tesznek semmit a baj végleges megszüntetésére.

Nevezett lakóházba, a Jókai és a Zechmeister utca sarkán több évvel ezelőtt egy autóbusz hajtott bele hajnalban. Megállt a hálószobában, de nem volt felszálló. Utána több kalandos kedvű fiatal általában éjszaka és nem ritkán ittasan követte az elődök példáját. Előbb *Arnold Schwarzeneggert* megszégyenítő módon derékba törték a lámpaoszlopot, majd fantasztikus erővel a ház falának csapódtak. Bagatell kérdésekkel persze nem szabad foglalkozni, mint anyagi kár, meg esetlegesen emberélet. Ha van egy ilyen ház a negatív rekordok körében, akkor semmiképpen sem szabad megengedni, hogy előkelő helyéről visszacsússzon az ötödikre. Hátha holnap egy repülőgép száll az udvaron lévő meggyfa tetejére, vagy tehervonat hajt az első emeletre. Az lesz csak a szenzáció.

Bizony igaza volt *Friedrich Koch* úrnak, az Európai Unió közlekedésbiztonsági szakértőjének, aki a napokban éppen Győrött a városi közlekedésbiztonsági bizottság megalakulása és egy projekt elindítása alkalmából kijelentette, hogy a közlekedésbiztonság terén tett fáradozások csak a balesetek számának csökkenésével igazolhatók. Koch úr mindössze egyvalamivel nincs tisztában. Győr városa még vacillál, hogyan kerüljön be a rekordok könyvébe. Miközben az illetékesek projektről tárgyalnak, az ominózus lakóház fala naponta készül az újabb ütközési próbára. A lakók már tudják, hogy a nem várt autó meg fog érkezni. Nem úgy, mint a várt elsőbbségadás kötelező tábla...

Pákovics Miklós

Elismerés a vámosoknak

A magyar vámszervek – egy spanyolországi csempészügy felderítésében való eredményes közreműködésért – az Európai Unió illetékeseinek elismerésében részesültek. A köszönetnyilvánítás annak a ténynek is szólt, hogy a szemfüles pénzügyőrök segítségével 61 millió ECU beszedésére nyílt módja a spanyol vámigazgatóságnak.

Érdeklődésünkre *Sipos Jenő*, a VPOP szóvivőhelyettese elmondta: a magyar vámszervek egyre kiterjedtebb együttműködést folytatnak az EU tagországok társszerveivel. Nemcsak a gazdasági bűncselekmények leleplezésében, de a kábítószer- és a fegyvercsempészet megfékezésében is segítséget nyújtanak egymásnak, s összehangolt stratégiájukat újabb és újabb szerződésekben, megállapodásokban rögzítik. Az utóbbi időben kiváló eredményeket sikerült elérni a kölcsönös tájékoztatásban, így már a megelőzésre is összehangolt lépéseket tehetnek.

Magyarországnak különös érdeke fűződik a fejlett államokkal való szorosabb együttműködéshez, hiszen Ausztria EU-tagságával az Unio határa Hegyeshalomnál ér véget. Nyugati szomszédunk szigorú intézkedésekkel szűri ki a bűnözőket, így hazánknak megfelelően fel kell készülnie az országhatárnál megrekedt bűnözés kezelésére.

Az elismerést kiváltó konkrét eset részeleteiről Sipos Jenő elmondta: egy 74 kamionnyi cigarettaszállítmány ügyletét sikerült felgöngyölíteni.

A vámosok kiderítették, hogy a Marokkóba szállítandó küldemény – noha papír szerint elhagyta Spanyolországot – végül is nem jutott el rendeltetési helyére, hanem Spanyolországban maradt. Magyarország a vámszabadterületi raktározás kapcsán került a körbe, s a fuvarozóknál, illetve egy svájci cég magyarországi képviseleténél végzett helyszíni ellenőrzés tett pontot az ügy végére. A magyar vizsgálat kiderítette, hogy a szállítmányokat Svájcban adták fel, s az elkövetők is svájci vállalkozók.

V. É.

A vezetékben maradt afrikait fogadjuk

Mától jön az olaj az Adrián

Ma délelőtt 9 órakor az Adria-vezetéken – 1991 óta először – ismét érkezik kőolaj Magyarországra. Az olaj a MOL Rt. *csurgói szivattyúállomásán* keresztül a százhalombattai finomítóba kerül – közölte tegnap *Kolozár Andrea*, a Mol Rt. ügyvezető igazgatója.

Bihari Béla, a MOL Rt. siófoki állomásának képviselője, a kőolaj- és földgázszállítási üzletág igazgatóhelyettese elmondta, hogy *várhatóan 22 ezer tonna olajat kap Százhalombatta*. Ez a mennyiség annak az 50 ezer tonna afrikai kőolajnak a része, amely a *jugoszláviai háború miatt még 1991-ben az olajvezetékben* rekedt.

A nyersanyag szállítására a szerződést négy évvel ezelőtt még az OKGT és a horvát JANAF vállalat kötötte meg, de a jogutódlás miatt az ásványkincs a MOL Rt.-t illeti meg. Bihari Béla elmondta, csupán technikai oka van annak, hogy nem a teljes 50 ezer tonna kőolaj, hanem annak csak fele érkezik meg. A fennmaradó kőolajmennyiséget a horvátországi szállítások ütemezésétől függően nyomják fel a vezetéken Százhalombattára.

A tájékoztatás szerint a négy éve vásárolt kőolaj minőségi paramétereit a közvetlenül a magyar határ előtt levő horvátországi *Virjénél* folyamatosan figyelik, és eddig nem észlelték a kőolaj minőségének romlását.

Késik a kinevezés

A Fővárosi Közgyűlés az elmúlt heti ülésén nem tűzte napirendre a fővárosi tűzoltóság vezetője kinevezésének véleményezését. Mint ismeretes *Kuncze Gábor* belügyminiszter *Száray Zoltán* dandártábornokot javasolta a tavaly elhunyt *Timár István* helyére új parancsnoknak.

Horváth Ferenc tűzoltó ezredes a Belügyminisztérium munkatársa elmondta, mivel a közgyűlés nem tárgyalta az új tűzoltó parancsnok kinevezését, továbbra is *Bende Péter*, az általános helyettes irányítja a főváros 1600 tűzoltóját. A kinevezés megvétózását több fővárosi képviselő is szorgalmazta. Így például *Cselovszki Zoltán* a Fidesz frakcióvezetője is azon véleményüknek adott hangot, hogy alig néhány hónappal az önkormányzati tűzoltóságok felállítása előtt már a fővárosban nem célszerű új parancsnok kinevezése. Hangoztatta, hogy amikor júliusban a belügyi tárca átadja az önkormányzatoknak a tűzoltóságokat, több budapesti intézményhez hasonlóan pályázat kiírásával lenne célszerű a parancsnoki állást betölteni.

(r.m.)

Édes Európa

A Pesti Barnabás Élelmiszeripari Szakiskola oktatói és hallgatói a minap kísérletet tettek rá, hogy beírják nevüket a világhírű Guinness-rekordok könyvébe. Az UKBA-95 nemzetközi cukrászati, sütőipari, húsfeldolgozói és gasztronómiai szakkiállításon egyedi alkotással rukkoltak elő, amelynek nagy visszhangja volt.

A magyar pékek olyan Európa-kalácsot tettek le az asztalra, amely *14 ágú csillagból* áll, 42 édes fonata pedig a kontinens országait fonja össze. Megfigyelők még nem tudják, vajon a kalácsot bejegyzik-e a Guinness-rekordok közé, egyvalami azonban biztos: a kalácson és a magyar mestereken nem múlik az „édes Európa", amelyben nincsenek „kevésbé ízes" országok. Egyébiránt a háromezer négyzetméteres kiállítási területen 100 magyar és 30 külhoni cukrász- és sütőipari ízzsonglőr parádéztatta remekeit, valamint vendéglátóipari berendezéseit és legújabb gyártási technológiáit. **(t.s.)**

Kelet-európai Máltai-szeminárium

Szeresd a szenvedőt!

Ma kezdődik Budapesten az a négynapos szeminárium, melyet a Magyar Máltai Szeretetszolgálat és német testvérszervezete kelet-európai résztvevők számára szervezett. A részletekről Schumicky András, a szervezet főtitkárát kérdeztük.

– A szeminárium célja, hogy a *magyar példán bemutassuk* a máltai szervezetek felépítését és működését, ezzel is elősegítve a kelet-európai csoportok megalakulását illetve munkáját, hiszen nagy szükség van tapasztalatokra. Ebben a régióban egészen más viszonyok uralkodnak, mint például Németországban. A Magyar Máltai Szeretetszolgálat *abban tud újat mutatni, hogyan lehet kelet-európai viszonyok között, úgy-szólván anyagiak nélkül, önkéntesekkel* karitatív munkát végezni. Német testvéreink pedig előadásokat tartanak majd a náluk már jól bevált strukturális és „menedzselési" technikákról. Távolabbi céljaink közé tartozik egy „oktatóbázis" kialakítása, amely a többi karitatív szervezetnek is lehetőséget nyújtana a tagok képzésére és továbbképzésére.

– Miről hallhatnak még a résztvevők?

– A szeminárium egyik központi témája lesz a *máltai lelkiség* megismertetése. Ez nagy vonalakban *a szenvedő emberek szeretetét* és segítését jelenti, korra, nemre, nemzetiségre való tekintet nélkül. Ez utóbbi fejeződik ki abban is, hogy szemináriumunkon együtt vesznek részt horvát, szerb, román, magyar, ukrán, lett, észt, litván és német állampolgárok. **(ym)**

Katonadrog

A Magyar Honvédség nem függetleníthető a társadalmi hatásoktól, ezért a seregben is akadnak kábítószerélvezők.

Ezt *Keleti György* jelentette ki tegnap az MTI érdeklődésére azzal kapcsolatban, hogy a Bolyai János Katonai Főiskolán három növendék kábítószerügybe keveredett.

A honvédelmi miniszter elmondta: az ügy azért is sajnálatos, mert az idén indult az egészséges laktanyákért mozgalom és a szenvedélybetegségekről a Bolyain is tartanak előadássorozatot. Egyébként a honvédségnél évente 4-5 kábítószerügy fordul elő, igaz, eddig általában gyógyszereket használtak a katonák. Új jelenség, hogy a főiskolán kábítószeres bélyeget, cigarettát, illetve más drogot találtak.

Keleti György hozzátette: a honvédségnél a legszigorúbban eljárnak a kábítószerélvezőkkel szemben.

Még mindig a kávéról

A tiltás ellenére is

Tudósítónktól:

Szinte nem volt olyan kávéforgalmazó cég, amely tavaly, az év második felében ne importált volna *ochratoxinnal szennyezett* kávét – állapította meg az Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézet (OÉTI).

Mint lapunkban arról már több alkalommal is hírt adtunk, egyes cégek *a tiltás ellenére is* forgalomba hozták a megengedettnél több mérgező anyagot tartalmazó kávét.

Az Országos Tisztifőorvosi Hivatal tegnapi sajtótájékoztatóján elhangzott, hogy *március 31-ig a szervezet ellenőrzésével és hozzájárulásával forgalomba hozható* olyan kávé, melybe belekeverik az egészségügyi határértéket akár kétszeresen meghaladó mértékben ochratoxint tartalmazó kávét is – feltéve, hogy az így nyert kávéban a szennyező anyag mennyisége nem haladja meg az előírt szintet.

Mint megtudtuk, a mérget különféle *penészgombák* termelik, melyek a nem megfelelő tárolás következtében jelennek meg, és amelyek pörköléskor megsemmisülnek. Ugyanekkor egyébként a méreg egy része is lebomlik. A határállomásokon általában *szúrópróbaszerűen* ellenőrzik, hogy a kávészállítmány tartalmazza-e az említett gombát. Bizonyos országokból érkező szállítmányokból minden alkalommal *mintát* vesznek.

A szigorúbb ellenőrzés következtében az utóbbi hetekben *jelentősen csökkent* a hazánkba érkező mérgezett nyerskávé mennyisége.

Tegnap, hajnalban Ráckevén. Sebők Zsolt szigetszentmártoni lakos személygépkocsijával elütötte Csordás Tibor helyi lakost, aki a sérüléseibe a helyszínen belehalt. A gázoló autós cserbenhagyta áldozatát, ám egy balra ívelő kanyarban rosszul számította ki a sebességet, és egy ház falának ütközött. Ő is életét vesztette.

Volkswagen kontroll

Magyarországon is felülvizsgálják a Volkswagen cég Golf és Jetta márkájú személygépkocsijainak egy részét.

A német gyár mérnökei a minőségellenőrzés során megállapították, hogy az 1983 és 1989 között, 1,6-os és 1,8-as motorral felszerelt modellek egy részénél alacsonyabb hűtőfolyadékszintnél túlmelegedés következhet be.

Ez a hűtő idő előtti elöregedéséhez vezethet, és egyes esetekben szivárgást okozhat. Az érintett modellek tulajdonosaitól a Porsche Hungária azt kéri, hogy *időpont-egyeztetésre* keressék fel a legközelebbi Volkswagen márkakereskedést *az ingyenes felülvizsgálat* és az esetleges javítás elvégzésére.

Ugye, nem igaz?

Amint arról tegnapi számunkban beszámoltunk, Demszky Gábor főpolgármester szó nélkül vállalta annak a ballagóbálnak a fővédnökségét, amelyet április 14-én, nagypénteken tartanak. A hír országszerte felháborodást váltott ki, tegnap pedig a számos tiltakozótelefon mellett az alábbi telefax érkezett szerkesztőségünkbe Demszky Gábornak és Fodor Gábornak címezve.

„Tisztelt Demszky és Fodor úr!

Ugye nem igaz, hogy Ön, Demszky úr, a »Szamizdat hős«, elvállalta a nagypénteken tartandó országos ballagóbál fővédnökségét? Ezt még a kommunisták sem merték megcsinálni!

Ugye nem igaz, hogy Fodor Gábor miniszter úr hozzájárul ahhoz, hogy a ballagóbált nagypénteken rendezzék meg?

Tisztelettel: **dr. Kuraly Antal**
Budapest, II. Török u. 2."

Nánási iskolavita

Elmozdul a holtpontról az önkormányzati–egyházi iskolavita Hajdúnánáson. A helyhatóság hozzájárult ahhoz, hogy a helyi református egyházközség – a közoktatási megállapodás megkötését megelőzően – meghirdesse önálló igazgatású első évfolyamos osztály indítását a 2. számú általános iskola épületében. Legalább húsz gyereknek kell beiratkoznia az egyházi osztályba.

Kerestek az államnak

Új épületben működik tegnaptól Tatabányán a vámhivatal és a pénzügyőrség Komárom-Esztergom megyei nyomozóhivatala. E két szervezet eddig más-más épületben dolgozott meglehetősen rossz körülmények között. A pénzügyőrség nyomozócsoportjai 21,5 milliárd forintot „kerestek" az államnak az elmúlt évben a különféle bűncselekmények, szabálysértések felderítésével.

TŰHEGYEN

Kormányfohász

Amikor a nyáron letette az esküt a Horn-kormány, voltak néhányan ez országban, akik jól hegyezték a fülüket: vajon milyen szavakkal fejezik be hűségnyilatkozatukat a miniszteriális urak. Mert bár a televízió annak idején egy fontos futballmérkőzés közvetítése miatt nem sugározta élőben, mégis jól emlékezhetünk még Antall József kabinetének esküjére; emlékeztünk Boross Péterék szavaira; de talán Göncz Árpádéra is.

„Isten engem úgy segéljen!"

Nyáron még egyetlen úr, amúgy tétován megpróbálta odabiggyeszteni a fohászt, de mert társai konokul összeszorították a fogukat, hát félúton ő is elharapta. Most pedig, a tegnap délutáni eskütételen még csak véletlenül sem hangzott el a hagyományos fordulat.

„Isten engem úgy segéljen!" – szégyellik tán kimondani. De ami a kormány eddigi produkcióját illeti, hát, nincs is sok áldás rajta... **(gy .z.)**

Varázsszó

A városi és megyei önkormányzatok ezekben a napokban döntenek idei költségvetésükről, s most tekintsünk el attól, hogy immár március lévén most kezdik bemérni önnön lehetőségeiket, most ismerkednek milliókkal és milliárdokkal, most – márciusban! – kell eldönteniük, hogy vajon mire futja. Meglehet, hogy ebből a nézőpontból nem rendhagyó a naptári fáziskésés. Volt már ilyen, s valószínűleg még lesz is.

Hanem a kísértetiesen azonos jajkiáltás!

Szerte az országban mást sem hallani, minthogy az előterjesztők – a nyílt szó, pontosabban az enyhe megfélemlítés jegyében – nem köntörfalaznak, hanem a költségvetés bunkójával valósággal letaglózzák a testületet. Ez a „bunkó" – szavakra fordítva – így hangzik: válságköltségvetés van előttünk, uraim!

Nos, valószínűleg eme drámai minősítés végtelenül könnyedén vezethet a testületi tagok megszeppentéséhez. Mert ugye, mit tehet az ember akkor – legyen bármely aprócska település küldötte, mondjuk a megyei közgyűlésben – ha neki megcáfolhatatlanul, kőkeményen és kegyetlenül válságot emlegetnek. Hogyan merészelheti ilyen helyzetben eme testületi tag még csak megkockáztatni is, hogy ő bizony, többet szeretne a költségvetésből a maga öt-hat településének útviszonyait javítandó, iskoláit kistafírozandó, avagy lecsípni néhány tízezer forintot a szociális otthonok rozoga épületeinek legalább a bevakolására.

Merthogy válsághelyzet van!

Merthogy a megyei közgyűlés vezetése nem köntörfalaz: ebből a mély gödörből kilábalni úgyszólván reménytelen. Ne mondjuk tehát azt, hogy az effajta önkormányzati költségvetések országszerte válságjellegűek, hanem mondjuk azt – mint fentebb említettük – egyszerűen a reménytelenség költségvetései.

Vajon a fentiekkel kapcsolatban nincs-e összefüggés ama vélekedéssel, miszerint egynémely helyi testületi és megyei önkormányzati ülésen némelyek megkockáztatják a lehetetlent: felemlegetik a tavalyi választások előtti elmúlt négy esztendő sokkal szabadabb mozgásterét... Akkoriban ugyanis a költségvetés még csak nehéz lecke volt, válságos semmiképpen.

(gy)

Nyolcvanhat apró heroincsomag

Beszélt a csempész útlevele

Hatvan kilogramm heroint foglaltak le a nagylaki határátkelőhelynél éber és mindenekelőtt jó szimatú vámosaink. Két török állampolgár próbált nyolcvanhat kisméretű műanyag csomagolásban heroint be-, majd kicsempészni az országból. A részletekről – szegedi tudósítónk közreműködésével – a nagylaki vámhivatal parancsnokhelyettes asszonyát kérdeztük.

– Mikor történt a nagy heroinfogás?

– Hétfő délután, négy óra után nem sokkal, két török állampolgár egy Chevrolet típusú mikrobusszal kívánt belépni országunkba. Az éppen szolgálatot teljesítő vámosnak szemet szúrt az útlevelük, szakmai zsargonnal élve: *„beszélt"*. Túl sok pecséttel volt ugyanis tele a „turista" útlevele, feltehetően azért, mert igen sokszor fordul fuvarjával. A kérdés már csak az volt, hogy mi légyen az a fuvar.

– Hogyan bukott le a török?

– Miután kinyittatták a mikrobusz utasterét, feltűnt, hogy az autó padozatát, a hátsó ülések alatt, másfél négyzetméteres területen, mintegy húsz centiméternyire megemelték. A holland rendszámú mikrobuszban ezenkívül friss ragasztószag terjengett, s láthatóan a megemelt részen a padlószőnyeg frissen volt visszaragasztva. A szőnyeg alatti gumilemezt rögzítő csavarok nútjában lévő karcolások pedig nagyon újnak néztek ki. A fináncezután felbontatta a lemezt, s négy részre elkülönített, 86 darab apró csomagocskára figyelt fel. A zacskókba összesen hatvan kilogramm heroin volt becsomagolva. A török állampolgár, *Y. H.*, azóta a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság vendégszeretetét élvezi. A vizsgálat során kiderült, a Törökországból származó kábítószer célállomása Amszterdam volt, ahol egyébként a heroincsempésznek lakása van.

(bálint–bartal)

FELLNER Jakab

M. Tudományos A-tól Z-ig.
Bp. 1997 293-294.

Fellner Ferdinand

Varga Mihály: A Nepszinhaz.
= SzTf. 8, 1988, 1. 29-30. ll

Nemeti Szinhaz, Blaha Lujza ter

Szabó-Tilek Ilvan: A Szegedi Nemeti Szinhaz
rekonstrukciója = SzTf, 7, 1990, 1. 3-4. l

Fellner Jakab emlékezete

A morvaországi Nikolsburgban 275 évvel ezelőtt, 1722. július 25-én született *Fellner Jakab*, a copf stílus legjelentősebb magyarországi építésze. Sírjánál, a tatai Szent Kereszt-templomban a jubileum alkalmából koszorúzással tisztelegtek munkássága előtt csütörtökön az Építési Vállalkozók Országos Szakszövetségének képviselői.

Fellner Jakab kiemelkedő munkái: a veszprémi püspöki palota, a móri Lamberg-kastély, az egri líceum, a tatai és a pápai római katolikus templom. Tatát tekintette igazi otthonának, s körültekintő munkával megteremtette e település városképi egységét. Tehetségének és munkásságának elismeréseképpen 1773-ban *Mária Teréziától* magyar nemesi címet kapott. 58 éves korában, 1780. december 12-én Tatán hunyt el.

Erdélyország

A Kaposváron megjelenő folyóirat, a Somogy legújabb száma az erdélyi és az erdélyi gyökerű magyar irodalomról ad változatos és gazdag képet: élvezetes olvasmányok találhatók *Köntös-Szabó Zoltántól*, *Lászlóffy Csabától*, *Herédi Gusztávtól* és *Bisztray Ádámtól*. Megdöbbentő dokumentum *Ercsey Gyula* visszaemlékezése a második világháború utáni szovjet hadifogságáról. Verssel Lászlóffy Csaba, *Juhos-Kiss János*, *Borsos Alpár*, Bisztray Ádám és *Nyirfalvi Károly* jelentkezik. *Veress Dániel* egy háromszéki kuruc kapitány verses krónikáját ismerteti, *Rónay László Wass Albert* költészetét méltatja, *Benkő Samu* szülőföldélményéről vall. Az Erdélyi csillagok című antológia gazdag szöveggyűjtemény. A szemle rovatban erdélyi szerzők könyveit, illetve erdélyi kiadóknál megjelent munkákat ismertet *Beke György*, *Zolnai Anette Réka*, *Tóth Károly*, *Mihalik Zsolt*, *Lábadi Károly* és *Nagy Imre*. A szám képzőművészeti anyagát *Kusztos Endre* drámai erejű rajzai, *Cseh Gusztáv* kisgrafikái és *Sólyom Sándor* munkái adják.

Elhunyt Picasso múzsája

Párizsban kilencvenéves korában elhunyt *Dora Maar*, a világhírű művész, *Pablo Picasso* egykori múzsája és élettársa. A dpa jelentése szerint Dora Maar, aki maga is festő és fotográfus volt, július 16-án távozott az élők sorából, és pénteken temették el a Párizstól nyugatra fekvő Clamart-ban.

Dora Maar 1936-ban ismerte meg Picassót a párizsi szürrealista kiállításon. A szeretője lett, két híres festményéhez is modellt állt: az egyik az 1937-ben keletkezett Femme qui pleure, a másik pedig az 1939-ből való Femme couchée avec un livre.

Fotográfusként Dora Maar 1937-ben dokumentumsorozatot készített Picasso nagyszabású művének, a Guernicának a keletkezéséről.

Birodalmak peremén

Nomádok és városlakók a Néprajzi Múzeumban

Somogyi Győző Magyar Hősök tablójának megcsonkítása után ezúttal szép kiállítással rukkolt elő a Néprajzi Múzeum. A Birodalmak peremén című tárlat azokra a földrajzi területekre és ott található kultúrákra összpontosít, melyek a XIX. század végén és a XX. század elején a tőlük délre elhelyezkedő államokhoz képest „peremhelyzetben" voltak.

Az Amur-vidéken, Mongóliában, Turkesztánban és Kazakisztánban, a Kaukázusban és Észak-Afrikában élő emberek évszázadokon át kereskedelmi közvetítők voltak, s közöttük egyaránt megtalálhatók vadászok, halászok, földművesek. Városok, falvak, oázisok nomád és félnomád pásztornépeinek életét ismerhetjük meg a gazdag anyagból. Azt a szakadatlan mozgást, amelyben férfiak, nők, családok, hétköznapi tárgyak, a legkülönbözőbb motívumok vándoroltak, hogy egymást megnemesítve valami gyönyörű ruhán vagy szőnyegen nyerjenek végső formát.

Az első teremben a vadász-halász életmódot folytató nanajok és olcsák hétköznapjait fedezhetjük fel. A Mongólia részben látható jurta, lámaista dob, sámánköpeny, csontsíp, tekercskép, áldozati edények *Hans Leder* és *Diószegi Vilmos* gyűjtéséből csere révén kerültek Magyarországra. Turkesztán földrajzilag a Kína, India, Perzsia és Európa közötti évszázados kereskedelmi utak középpontjában fekszik. Gyönyörű, hímzett faliszőnyegeit mi is megcsodálhatjuk. Kazakisztán a XIII. és XVIII. század között mongol fennhatóság alatt állt. Szép szőnyegeik főleg fekvőhely mögötti fal díszítésére szolgáltak. A Kaukázust csupán a múlt század végén kezdték feltérképezni; egyszerre határ és összekötő kapocs Nyugat- és Délnyugat-Ázsia, valamint Oroszország között.

Az utolsó termekben Észak-Afrika ma ismert legrégebbi őslakóival, a sémi-hámi nyelvcsaládhoz tartozó berberekkel és óegyiptomiakkal ismerkedhetünk meg. Mivel az iszlám tiltja az ember és állat képi ábrázolását, legfőbb motívumukká a növényi és geometrikus minták és az arab írás vált. A gazdag anyagból külön is kiemelkednek a fonott edények, a vörös- és sárgaréz edények. Elámul az ember: ilyen tehetségesek voltak „őseink"? Igen, ilyen szorgalmasak és leleményesek. Úgy érezzük, a tisztaság forrásainál járunk. Elfeledtük őket, csak az idő őrizte meg, ő nem ejtette ki magából.

Olyan rekvizitumokat látunk itt kiállítva – és most nemcsak a töredékében is fennséges tárgyakra gondolok, hanem a megelevenedő hétköznapok élményvilágára –, amelyekben szerencsésen ötvöződik hagyomány az új harmóniával, az egyéni az egyetemes szépséggel. (A kiállítás december 31-ig tekinthető meg.)

(fenyvesi)

Gold kéregedény az Amur-vidékről

A határon túli magyar irodalomról szóló előadásában *Görömbei András* professzor azt hangsúlyozta, hogy a magyar irodalom az országhatárok ellenére is egységes és megbonthatatlan, a kisebbségi magyar irodalom alapvetően hozzájárult és hozzájárul a nyelv megőrzéséhez és ápolásához, ezzel a határon túl élő magyarság fennmaradásához.

Böszörményi Vigasságok

Augusztus 14. és 20. között tartják a hagyományos Hajdúhetet, a hajdúvárosok kulturális ünnepségsorozatát. Az először 1937-ben megtartott rendezvény országos visszhangra is számot tarthat. A szervezők tudatosan törekedtek és törekednek ma is arra, hogy a múlt és a jelen találkozzék az ünnepek során. Néprajzi, képzőművészeti, színházi és sportrendezvényeket éppúgy tartanak, mint csillagászati bemutatót, fotó- és karikatúratárlatot, sokféle hangversenyt, a Kiváló Magyar Áruk kiállítását, utcai futóversenyt, a slambucfőzők vetélkedőjét, a Koronás Főnix Hagyományőrző Haditorna Egyesület bemutatóját, lovasversenyt, éjszakai filmvetítést, Pávakörök fellépését, aszfaltrajzversenyt, indiai táncok felidézését, Mountain Bike terepversenyt, a strandröplabdázók bemutatkozását, tűzijátékot, utcabálat és virágkarneváli felvonulást. A rendezők és az ünnepségsorozat támogatói azt remélik, hogy – mint korábban is – a hajdúböszörményi események során bemutatják ország-világnak a [illegible] ság kultúrájának érték

Fellner Jakab

Új Magyarország 1997. VII. 26.

Az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Rt. első féléves bevételei meghaladták a 125 milliárd forintot, a kiadások több mint 91 milliárd forintot tettek ki – derült ki az ÁPV Rt. júniusi Privatizációs Monitorából.

A 125 milliárd forintot meghaladó bevételből több mint 117 milliárd készpénzben folyt be a privatizációs szervezethez. Az értékesítésből és vagyonhasznosításból 120 milliárd forint származott az első fél évben. A vagyonkezelő szervezetnek több mint 3,6 milliárd forint osztalékot fizettek be a cégek. A privatizációs értékesítések átlagosan 255 százalékos árfolyamon történtek az első fél évben. Az értékesítések 95 százaléka készpénzes volt. Az eladások 4,31 százalékában kárpótlási jeggyel fizetett a vevő.

A 91 milliárdot meghaladó kiadáson belül meghaladják a 49 milliárd forintot a külön jogszabály szerinti kifizetések, a helyi önkormányzatoknak kiadott például több mint 13 milliárd forint. A privatizációs kiadások együttes értéke eléri a 12 milliárd forintot, s ebből befektetésekre több mint 4,3 milliárdot költött a részvénytársaság. A vállalatok reorganizációjára 6,6 milliárdot fordítottak. Az rt. saját működése az első fél évben 1,5 milliárdba került.

● A KSH adatai szerint az év második negyedében összesen 367,5 ezer, az előző negyedévinél 4,6 ezerrel, az egy évvel korábbinál 31,8 ezerrel kevesebb volt a munkanélküliek száma az országban. A statisztika szerint a munkanélküliség mértékét kifejezve a II. negyedévben 8,6 százalékot tett ki.

kedés kilátásai. Az áremelkedés júniusban átmenetileg gyorsult, de az ez évi prognózis ezzel együtt is tartható – állapítja meg a Pénzügyminisztérium MTI-hez eljuttatott gyorsjelentése.

A folyó fizetési mérleg májusban aktívumot mutatott, az öthavi hiánya pedig az előzetes adatok szerint 439 millió dollár volt, ami 300 millió dollárral kedvezőbb az előző évinél. A folyó hiány mértékét meghaladta a beáramló működőtőke. Ennek együttes összege 1051 millió dollár volt, ami az előző évinél majdnem 400 millió dollárral több, és a növekvő privatizációs bevételeknek köszönhető. A tartalékszint májusban 8,5 milliárd dollárra emelkedett. A nettó külföldi adósság április végi záróállománya 13,6 milliárd dollár, ami mintegy 600 millióval kevesebb az 1996. év végénél. A külkereskedelmi mérleg hiánya az első öt hónap előzetes adatai szerint 1037 millió dollár volt. A kivitel meghaladta a 7 milliárd dollárt, a behozatal értéke pedig 8,1 milliárd dollárt tett ki. Az előző év hasonló időszakához viszonyítva az export 13,5 százalékkal, az import pedig 13,8 százalékkal növekedett. Mind az export, mind az import növekedési üteme jóval magasabb a vártnál, ami a gazdasági növekedés gyorsulására vezethető vissza.

Az államháztartáson belül a központi költségvetés és az elkülönített állami pénzalapok 1997. első félévi szaldója kedvező, a társadalombiztosítási alapok hiánya viszont igen magas. Az állami és kincstári vagyonnal összefüggő tervezett befizetéseknek a 91 százaléka teljesült. A társadalombiztosítási alapok első félévi hiánya 33,5 milliárd forint volt, ami 16,5 milliárd forinttal haladja meg az előirányzottat. A magasabb hiány az Egészségbiztosítási Alapnál jelentkeháztartások megtakarításai 206 milliárd forintot tettek ki május végén, ez 5 milliárddal kevesebb az egy évvel korábbinál.

A fogyasztóiár-színvonal emelkedése az első félévben 18,6 százalékos volt. Júniusban a számítottnál nagyobb, 1,7 százalékos áremelkedést mértek. Az élelmiszer idénycikkek áremelkedése valószínűleg az elkövetkező hónapokban is magasabb lesz az átlagosnál. Az 1997. évre előirányzott 18 százalékos infláció mindezzel együtt is tarthatónak látszik. A pénzpiacon folytatódott a kamatok csökkenése, ami a fokozatosan lanyhuló inflációs várakozásokra enged következtetni.

Az ipari termelés május végéig 5,9 százalékkal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. Az összértékesítés 5 százalékos növekedése az export dinamikus emelkedésének köszönhető, miközben a belföldi értékesítés volumene kismértékben csökkent. Kedvező a konjunkturális helyzet az építőiparban, ahol január–májusban 9,1 százalékos teljesítménynövekedés volt tapasztalható. Az élelmiszeripar öthavi termelése a belföldi értékesítés szűkülése és az exportbővülés ütemének mérséklődése miatt 9,2 százalékkal csökkent az előző évi bázishoz képest.

Az előzetes adatok szerint a regisztrált munkanélküliek számának február óta tartó csökkenése júniusban is folytatódott, s az első félévi zárólétszám 460 ezer fő volt. Az első félévi munkanélküliségi ráta 10,3 százalék volt, szemben a tavalyi 10,6 százalékkal. A keresetek a feltételezettnél nagyobb mértékben nőttek a vizsgált időszakban. Május végére a nominális keresetek 26,4 százalékkal, a reálkeresetek 6,6 százalékkal emelkedtek. A vizsgálatok szerint a keresetek emelkedésének üteme várhatóan az év második felében mérséklődik majd jobban.

so jel évben 38 százalékkal 4,21 milliárd schillingre szökött fel.

A Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamai

Devizanem	Árfolyam 1 egységre, forintban
Angol font	326,60
Ausztrál dollár	145,21
Belga frank (100)	517,79
Cseh korona	5,73
Dán korona	28,08
Finn márka	36,16
Francia frank	31,71
Holland forint	94,87
Japán jen (100)	168,74
Kanadai dollár	142,08
Lengyel zloty	57,09
Német márka	106,90
Norvég korona	25,88
Olasz líra (1000)	109,86
Osztrák schilling	15,19
Portugál escudo (100)	105,84
Spanyol peseta (100)	126,88
Svájci frank	129,77
Svéd korona	24,82
Szlovák korona	5,65
USA-dollár	196,04
ECU	211,64

keléséhez, mondván: ezzel tékezhető meg a még nagyobb infláció. A kisgazdapárt álláspontját igazolják azok a külföldi pénzügyi szervezetek vélekedései is, melyek szerint éppen a csúszóleértékelések gerjesztik többek között az inflációt. S nem utolsósorban az év hátralévő részében várható óriási mértékű áremelkedések. Tehát kétséges, hogy tartható lesz a 18 százalékos infláció. Ezért a párt felszólítja a kormányt, hogy mielőbb dolgozzon ki valóban hatékony inflációellenes csomagot, és végérvényesen szakítson a csúszóleértékeléssel.

A kisgazdapárt évek óta hangoztatja, hogy a társadalombiztosítás költségvetésének és gazdálkodásának rendbetétele csak úgy lehetséges, ha a társadalombiztosítás működését átvilágítják. Csak ez lehet az alapja a tárdásán alig változtat valamit. A kisgazdapárt már régebben kifogásolta, hogy több mint 3 millió nyugdíjast értesítenek arról – természetesen a határidő lejárta után –, milyen utazási kedvezményeket vehetnek igénybe. Megdöbbentő, hogy minden nyugdíjas kapott ilyen értesítést, tehát a 70 éven felüliek is. 1996-ban 945 ezer 70 éven felüli nyugdíjas élt az országban. Ezeket az embereket ez az értesítés összezavarja, hiszen azt hihetik, hogy a számukra korábban megszavazott százszázalékos utazási kedvezmény már nem érvényes. Ezenkívül ismét a közpénzeket pazarolják vele, ami megengedhetetlen. Számítások szerint akár 50 millió forintba is belekerülhet ez a fölösleges értesítés.

(banos)

Győrben megnyílt a Pannon GSM hatodik kapcsolóközpontja

Eddig kétmilliárdos fejlesztés

A sikeres tesztüzem után Győrben átadták a Pannon GSM 6. kapcsolóközpontját. A minimum 40 ezer előfizető kiszolgálására képes Nokia kapcsolóközpont a telekommunikációs csúcstechnikát képviselő hetes jelzésrendszert alkalmazza, berendezései felkészültek a legkorszerűbb intelligens szolgáltatások nyújtására. A közel 800 millió forint értékű beruházás üzembe helyezése Nyugat-Magyarország Pannon-előfizetői számára a megnövekedett kapacitás mellett a kiváló minőség fenntartását biztosítja. Az új központba új típusú bázisállomás-vezérlőket és transzkódereket szereltek be, amik megkönnyítik a központi és a bázisállomás-vezérlők üzemeltetését. A megyében eddig közel kétmilliárd forintot ruházott be a cég.

A dinamikus hálózatfejlesztés eredményeként 1996 végére – az egyik első európai szolgáltatóként – sikerült teljes országos lefedettséget biztosítani, így az ország lakosságának 99 százaléka él az ország Pannon GSM által lefedett területén. Évről évre megkétszereződött a hálózati kapacitás. 1994-ben 1, 1995-ben 2, 1996-ban 4, idén a tervek szerint év végéig további két központ épül, azaz összesen nyolc kapcsolóközpont fog működni. A hálózatfejlesztésre szánt összeg idén körülbelül 100 millió dollár lesz. Az elmúlt évek erőteljes hálózatfejlesztésének másik eredménye, hogy az angol Strategies Group felmérése szerint tavaly március és az idei év márciusa között a Pannon GSM előfizetőinek száma átlagosan több mint 40 százalékkal jobban emelkedett, mint az európai mobil szolgáltatók előfizetőinek száma.

A Dun & Bradstreet Hungaria Kft. egyik felmérése szerint a tavalyi nettó árbevétel-növekedés alapján a Pannon GSM 111 százalékos növekedéssel a legnagyobb árbevétel-növekedést elérő távközlési cég volt Magyarországon 1996-ban.

FELLNER Jakab

Csárdai tevelegység

Sisa = MÉrt. 1997/1-2. 3. rr.

ék

gozás

tenényekkel

éktelenedése

dése

„... hogy szót értsünk egymással"

„Egyházad teljességét őrizd meg..."

A görög katolikus egyház

Egyházunkban mindennap elhangzik az egyház teljességéért szóló imádság a Szent Liturgiában, amelyből a címben is idéztünk. A görög katolikus egyház sajátos helyet foglal el az egyetemes egyházon belül. Elnevezésünkben a „görög" jelző rítusbeli hovatartozást, nem pedig nemzetet jelent; a „katolikus" szó ugyanakkor azt jelenti, hogy az egyetemes egyház nagy egészének mozaikját színesítjük. Hazánkban így az egyház katolicitásának, egyetemességének megvalósulásához különösen hozzá tudunk járulni. Létünkkel ugyanakkor a — mások részéről nem mindig elfogadott — *híd szerepét kívánjuk betölteni* a katolikusok és az ortodoxok között. Gyökereink és rítusunk ugyanis a keleti egyházhoz kötnek bennünket — szertartásunk és egyházfegyelmi berendezkedésünk révén; a pápai primátus elfogadásával viszont Rómához kapcsolódunk.

Hazánkban a görög katolikus hívek jelentős része az 1912-ben alapított *Hajdúdorogi Egyházmegyé*ben él. Emellett másik szervezeti egysége a hazai görög katolikusságnak — 1924 óta — a *Miskolci Apostoli Kormányzóság*. Jelenleg mindkettő ordináriusa a hajdúdorogi megyéspüspök, sőt 1980 — a joghatóság végleges kiterjesztése — óta ő viseli gondját a Magyarország területén élő valamennyi görög katolikus hívőnek.

Gyökereink azonban messzebbre nyúlnak vissza. Ismeretes, hogy népünk megtérítését bizánci szerzetesek kezdték, az ország első püspöke *Hierotheosz* volt (még jóval az 1054-es szakadás előtt), utódai pedig *Antóniosz* és *Theophülaktosz* püspökök. Szent István királyunk az általa alapított — kizárólag latin szertartású — egyházmegyékkel alójában megkoronázta ezt a térítői tevékenységet. A bizánci szertartású hívek egyházszervezeti egység nélkül is megmaradtak rítusukban, míg végül az egyháztörténelmi viharok után az 1646-os ungvári unióban egyesültek Rómával.

A görög katolikus egyház színpompás és szimbólumokban gazdag Szent Liturgiája *Aranyszájú Szent János* (+407) és *Nagy Szent Bazil* (+397) nevét viseli (utóbbit évente tíz alkalommal végezzük). A „kimondhatatlan, kifürkészhetetlen, láthatatlan és megfoghatatlan" Istent dicsőítjük, miközben a Titkos Vacsora és a golgotai keresztáldozat megjelenítését (és nem megismétlését!) végezzük. Ugyanakkor a hívek megélhetik az Isten családjába való tartozást is a „földre szállt mennyország" (a liturgiára vonatkozó ősi kifejezés) révén — a liturgia párbeszédes jellege folytonosan „tevékeny részvételre" hívja őket. A templomban és az ikonosztázionon (mely nem elválaszt, hanem összeköt) jelen lévő ikonokon ábrázolt szentek és szent események révén a megdicsőültek közösségében is érezhetik magukat. A szentáldozás nálunk mindig két szín alatt történik.

Templomainkban — a latin rítusú katolikus testvéreink templomaitól eltérően — nincs szembemiséző oltár. Liturgiánk egyik alapgondolatának megfelelően a nép a templomhajóban imádkozik; az ambón előttük álló diakónus irányítja imádságukat. Az oltárnál álló pap azt mintegy összefoglalja, és az oltáron jelenlévő Krisztus felé irányítja, Aki örök áldozatában a mennyei Atyának mutatja be azt. Így a liturgikus imádság egyetlen imádülettel halad embertől Istenig. A papság liturgikus ruhája világosan jelzi a felszenteltségi fokot: a *diakónus* egyik vállán viseli az „orárion"-t, az *áldozópap* mindkét vállán hordja az „epitrachelion"-t, a *püspök* „omofor"-ja pedig mindkét vállát és a nyakát is betakarja. (Ezek a latin szertartású katolikusoknál használatos stólának megfelelő sajátos liturgikus ruhadarabok.)

Egyházunkban a pap számára nincs kötelező magánzsolozsma, templomainkban ő is a hívekkel együtt végzi az alkonyati és reggeli istentiszteletet ünnepeken és vasárnapokon, illetve előestjükön. A teljes liturgikus nap azonban hét szertartásból áll.

A keleti egyházak közül mi tértünk át legelőször a Gergely-naptárra, 1916-ban. A nagy ünnepeket együtt tartjuk a római (pontosabban: latin szertartású) katolikusokkal. Naptárunkban azonban a bizánci egyház szentjei kapnak helyet.

Identitásunk megőrzésének elősegítése érdekében 1990-ben görög katolikus *hittankönyv-sorozat*ot adtunk ki, melyben különlegesen fontos szerepet kap a *liturgikus nevelés* és a hagyományainkhoz való hűség. Az összesen 167 magyarországi parókián ezek alapján folyik a hitoktatás. Görög katolikus egyházunk két *óvodát* (Miskolc, Nyíregyháza), egy *általános iskolát* és egy *gimnáziumot* (Hajdúdorog) működtet. 1950 óta saját *papnevelő intézetünk* van, ahol az utóbbi időkben a határainkon túli magyar anyanyelvű kispapok is készülhetnek a hivatásukra. Hittudományi főiskolánk 1995 óta a római Pápai Keleti Intézet kihelyezett intézménye, ahol a hallgatók (világiak is) tudományos fokozatot szerezhetnek. Hittanári szakunk is van a tanárképző főiskolával együttműködve, valamint levelező tagozat is. Nyolc *szociális intézmény*ben fordítunk gondot az idősekre és a betegekre.

A rendszerváltás után újra lehetővé vált *szerzeteseink* közösségi élete Máriapócson a nővérek és atyák számára, akik régebben fontos oktatási és karitatív tevékenységet fejtettek ki — bár az utóbbiak még nem kapták vissza teljesen monostorukat. A szerzetesi élet megújítására és a hagyományokhoz való visszatérés érdekében új kezdeményezés van kialakulóban: hárman a belgiumi Chevetogne-ban készülnek az itthoni szerzetesi életre.

Máriapócs kedves helyet foglal el egyházunk életében. Lelki központunknak tartjuk. Az Istenszülő háromszor is kinyilvánította itt könnyezésével (1696, 1715, 1905) irántunk való szeretetét. II. János Pál pápa 1991. augusztus 18-án magyar nyelvű görög katolikus Szent Liturgiát végzett itt.

Zarándokok a máriapócsi kegytemplomnál

A gondviselő Isten különleges szeretetét láthatjuk abban, hogy Magyarországon az elmúlt négy és fél évtizedben is fennmaradhatott és viszonylag szabadon működhetett egyházunk. (Ismeretes, hogy a környező országokban betiltották a görög katolikus egyházak működését.) Megtapasztalhatjuk imáink hatékonyságát: „egyházad teljességét őrizd meg..."

Ivancsó István

A kemény beszéd

A Jézus kafarnaumi beszédét lezáró szakasz (6,60—69) felvillantja, milyen pozitív-negatív hatást váltott ki a beszéd a hallgatókban. A csodálatos kenyérszaporítással kezdődött az esemény. Folytatódott a vízenjárás csodájával. Aztán következett a nagy beszéd, amelynek központi mondanivalója: Jézus égi kenyeret ad, új, örök életet hoz az emberiségnek. Az esemény és a tanítás középpontjában ott van az „Én vagyok..." formula, amely leleplezi Jézus személyi méltóságát és isteni küldetését. Jézusban az Isten mutatkozott be, aki követőinek örök életet ad és erre képesít az élet kenyere, az eucharisztikus kenyér. Az örök élet kenyeréről szóló beszéd nem magától értetődő dolgot állít. Jézus személyének és ajándékának elfogadása személyes döntést igényel, személyes-szellemi erőfeszítésre szólít fel. A tanítványoknak nyilatkozniuk kell, kinek tartják Jézust, hisznek-e benne. A Jézusba vetett hit konkretizálódik abban, hogy megtesszük annak akaratát, aki Jézust küldte, „esszük az ő testét és isszuk az ő vérét"; elfogadjuk a megtestesülés valóságát, Jézus egész emberségét, tapinthatóláthető valóságát, amelyben az Atya életadó, örök szeretete testesült meg.

Kemény beszédnek érezték a hallgatók Jézus szavait, mert súlyos és nehéz döntés elé állította őket. Két lehetőség adódott. Vagy megbotránkozva elutasítják Jézus ajánlatát és akkor megmaradnak a földi, emberi vélekedés szintjén, nem lépik túl az evilági gondolkodás határait és szempontjait, megrekednek saját evilági horizontjukban, csak az anyagi-emberi határon belül felfogható valósággal számolnak. Vagy vállalják a hit személyes jellegű döntését, elfogadják Jézust annak, akinek önmagát mondja, átlépnek a hit minőségileg más dimenziójába, a Lélek és élet dimenziójába, az Atya vonzáskörébe. Jézus őszintén és határozottan beszél. Küldetésének lényegéről van szó: hogyan válik ő az élet kenyerévé a hit által és hogyan dicsőül majd meg mennybemenetele által. Jézus ajánlatának végső garanciáját is feltárja. „A Lélek az, ami éltet". Szavainak „pneumatikus" dimenziója van, a Szentlélek hatására létrejövő dimenziója. A Szentlélek ragadja meg az ember legbensejét és ébreszti fel benne a Jézusba vetett hitet.

Az eucharisztikus beszéd súlyos krízist, válságot okozott Jézus tanítványai között. Sokan visszahúzódnak, nem merik vállalni a hit személyes döntését. Az evangélista két típust mutat be, a hitvalló és az áruló ember típusát, Simon Pétert és az iskarióti Simon fiát, Júdást. Jézus körül ellentétes, drámai erők csapnak össze, jellemző az úgynevezett jánosi dualizmus: élet-halál, világosság-sötétség, hit-hitetlenség, szeretet-gyűlölet küzdelme. Péter hitvallása valódi hitvallás, nem spekuláció eredménye, nem merőben értelmi belátáson alapuló elfogadás, valóban szabad tett, személyes döntés tette. Péter elismeri Jézus egyedülálló, páratlan isteni személyét és küldetésének sorsdöntő jelentőségét. Jézussal szemben nincs más alternatíva, mert benne örök életet adó tanítás jelent meg. Jézusban az Atya nyilatkozott meg, az Isten Szentje, az „isteni" Isten. A szentség „istenségét" jelzi, sajátos, isteni valóságában mutatja be Őt.

János evangélista a hitet és a megismerést egymással összefüggésben látja. Péter azt állítja, hogy, „mi hittük és tudjuk". Péternek valóságos tapasztalata, ismerete és hite van Jézussal kapcsolatban. Tapasztalatai és hite kölcsönösen kiegészítik egymást. A hitben szerepe van az ismereteknek és az ismeretekben hit rejtőzik. A keresztény hit belátással rendelkezik, az ismeretet legbelül mindig valamilyen hit mozgatja. Végül felvillan a másik típusú ember is. Júdás, az áruló, aki az ördög útján halad, a sötétség felé megy, a tagadás útján jár. Földi életünkben most még egymás mellett halad a hitvalló és az áruló ember.

J. Jörgensen élete első felében forradalmárként, anarchistaként, istentagadóként élt. Aztán a múlt század utolsó éveiben Luzernben éppen vihar volt, ő a Reuss partján kóborolt és csak gépiesen betért egy templomba, ahol „A pap fölvette az oltárról a szentségtartót, fölemelte és megáldotta a térdeplő tömeget. Én is letérdeltem a sokaság közepén, mintha valami ellenállhatatlan hatalom vonzott volna, s ebben a pillanatban megéreztem, hogy Valaki ott van mellettem... és ettől a luzerni estétől kezdve Krisztus tüze ott égett szívemben."

Fila Béla

Örömhír

Az Eucharisztia és a hitetlenkedők

Ennek hallatára tanítványai közül többen megjegyezték: „Kemény beszéd ez! Ki fogadhatja el?" Jézus tudta, hogy tanítványai zúgolódtak emiatt, hozzájuk fordult tehát: „Ez megbotránkoztat titeket? Hát ha majd látjátok, hogy az Emberfia fölmegy oda, ahol azelőtt volt? A lélek az, ami éltet, a test nem használ semmit. Hozzátok intézett szavaim lélek és élet, de vannak köztetek, akik nem hisznek." — Jézus ugyanis kezdettől fogva tudta, kik azok, akik nem hisznek és ki fogja őt elárulni. — „Ezért mondtam nektek, — folytatta — senki sem jöhet hozzám, ha Atyám nem adja neki."

Ettől fogva több tanítványa visszahúzódott tőle és már nem járt vele. Jézus akkor megkérdezte a tizenkettőt: „Csak nem akartok ti is elmenni?" Simon Péter felelt neki: „Uram, kihez menjünk?" Neked örök életet adó igéid vannak. Mi hisszük és tudjuk, hogy te vagy Isten Szentje. Jézus erre megjegyezte: „Nem tizenkettőt választottam? S egy közületek mégis ördög." Ezt Júdásra értette, a karióti Simon fiára. Ő árulta el ugyanis: egy a tizenkettő közül.

(Jn 6,60-70)

A hét liturgiája

AUGUSZTUS 24. ÉVKÖZI 21. VASÁRNAP (Bertalan apostol, Alíz, Detre) — Józs 24,1—2a.15—17.18b (A választott nép megígéri, hogy az Úr lesz az Istene, és mindig őt fogja szolgálni.) — Ef 5,21—32. (A házastársak látható egysége nagy titok: az apostol Krisztusra és az egyházra vonatkoztatja.) — Jn 6,60—69. (Uram, kihez menjünk? Az örök élet igéi nálad vannak!) — Zöld, saját mise, Dicsőség, Hitvallás, évközi vasárnapi prefáció. ***Énekrend:*** Ho 230. — ÉE 595., Ho 230., Ho 126. — ÉE 596., Ho 269. — ÉE 360. ***Zsolozsma:*** I. zsoltárhét

AUGUSZTUS 25. HÉTFŐ — Szent Lajos király és Kalazanci Szent József áldozópap emléknapja (Patrícia) — 1 Tessz 1,2b—5.8b—10. — Mt 23,13—22.

AUGUSZTUS 26. KEDD (Izsó, Natália, Tália) — 1 Tessz 2,1—8. — Mt 23,23—26.

AUGUSZTUS 27. SZERDA — Szent Mónika emléknapja (Cézár, Gáspár) — 1 Tessz 2,9—13. — Mt 23,27—32.

AUGUSZTUS 28. CSÜTÖRTÖK — Szent Ágoston püspök és egyháztanító emléknapja (Elmár, Hermina) — 1 Tessz 3,7—13. — Mt 24,42—51.

AUGUSZTUS 29. PÉNTEK — Keresztelő Szent János vértanúságának emléknapja (Beátrix, Szabina) — Jer 1,17—19. — Mk 6,17—29.

AUGUSZTUS 30. SZOMBAT (Letícia, Rózsa) — 1 Tessz 4,9—11. — Mt 25,14—30.

AUGUSZTUS 31. ÉVKÖZI 22. VASÁRNAP (Arisztid, Bella, Erika) — MTörv 4,1—2.6—8. — Jak 1,17—18.21b—22.27. — Mk 7,1—8.14—15.21—23. — *Énekrend:* Ho 229. — ÉE 595., Ho 229., Ho 132. — ÉE 214., Ho 270. — ÉE 361.

Aki mindeneket megtalált

Ostia már alkonyidőben volt, hanyatlása évében, amikor *Augustinus* — a későbbi *Szent Ágoston* — hallgatva a tenger tompa zúgását búcsúzott Mónikától, az édesanyjától, aki nem utazhatott vele tovább Afrikába. Az asszony szemében összemosódott Róma és a nagyon messzi partok vonal-füstje. Nyugodtan távozott a legvégső kikötőbe, s azok a képek elevenedhettek meg előtte, amelyek a karthagói kikötőbe vezették, amikor fia becsapta; Ágoston onnan szökött meg tőle, a „házsártostól", hogy Rómában megtelepedjék. Ő egész éjszaka Cyprianus sírjánál könyörgött, aki ékesszólásával előzte meg a még meg nem keresztelkedett fiát, s állt életével a nehéz sorsú afrikai keresztények mellett. Már eltelt több, mint egy évszázad a halála óta... Cyprianus nem hallgatta meg, de most, annyi év után Ágoston megkeresztelkedett. Ambrus, a milánói püspök-poéta verseivel meg érveivel belopta szívébe „Krisztus tüzét", aztán Simplicianus, az „aranylelkű" püspök titkára, aki János, a sasröptű evangélista könyvéből a bevezető sorokat olvastatta el vele; fia mindig magasabbra tört önmagánál, s hiába élt a korában, jóval előbb járt, olykor követhetetlenül, de megértve bűnt és erényt, s egyszerre jogosultnak érzett emberként a világon pogányt és keresztényt. Mert ez volt benne fiatalként is: a valóságos élet, ahogyan az Isten adta. És Adeodatusról sem mondhatott rosszat, akit Ambrus ugyanúgy barátjává fogadott, amikor elhangzott a hitvallás. Mondhatta ő, az anyja: fiam, a legfájóbb tévedés volt az együttélés azzal a társadalmi rangban alsóbbrendű

nővel, aki ezt a gyermeket szülte, de hát mégis hűséges volt hozzád, te meg őhozzá. Aztán... most is... itt a tengerparton, benned maradt a gyötrő jóság; tegnap is valamiféle közösségről beszéltél, akiket majd az otthoni, tagastei házban tanítasz..., nem mehetek veled, nekem itt, Róma kikötőjében rendelték meg síromat. Ez a kápolna... látod..., a falak, az imádság, mióta itt vagyunk, s a tenger — végtelen zúgásával.

A tenger 1600 év elteltével is zúgmorajlik, s Ostia nézi, őrzi a kápolna karéját; a táblán Szent Ágostonnak, Hippo püspökének — a legnagyobb gondolkodónak, aki valaha is latinul írt — sorai állnak, az őszinte gyerek- és felnőttlélek együttes érzésével: *„Lefogtam szemét. Roppant fájdalom hasított szívembe, hogy azután kitörjön könnyeimben. Ámde a lélek erős parancsára szemem elapasztotta a könnyek patakját és szárazon maradt. Szívem igen elnehezült e nagy-nagy küzdelemben. Mikor utolsó sóhaját lehelte anyám, a gyermek Adeodatus hangosan jajveszékelt, de mindnyájan megintettük, és erre elhallgatott. Így az én sírásra hajló gyermeki megindulásom is intelmet kapott a fiatal szív följajdulásában, és hallgatásba mélyedt. Nem láttam illendőnek, hogy könnyes kesergéssel és panasszal övezzük anyám tetemét. Mintha a haldoklók valamiféle vesztét vagy teljes elmúlását siratná többnyire ilyesmivel az emberi szokás. Nem nyomorúságosan halt meg az anyám, és nem volt teljes az elmúlása sem. Erre bizonyságunk volt jelleme..."*

A márványemléken csupán néhány sor olvasható a Vallomásokból, de mindannyiszor továbbgondolja az újraolvasó —, ahogyan múlnak az évek, és saját anyja keresztjénél meg a temetőben.

Ez a mély afrikai, Patricius, Mónika fia többet tudott megkeresztelkedése évében, anyja halálakor a túlontúliról s a földi vigaszról, mint bárki azóta, s hogy a földi életben az emlékezetnek mekkora hatalma van. „Túlhaladok természetemnek ezen az erején" — mondta, s az emlékezet végső pontjáig: az Alkotóig eljutva már annyi nyugalommal számolhatott be nyugtalan életéről, amely eddig négy-öt évtizedet foglalt magába. Még hátravolt három évtizede.

Az emlékezet gyöngyszeme — mondhatnók Petőfivel, ha erre a kegyetlenül őszinte s mégis irodalmi remekműre utalunk. Gondolhatta-e Ágoston, hogy majd a XIX. századvég s e század folytatja igazán a Vallomások időszemléletének fölfedezését; azt a másik időben történő meditációt, amely folyton önvizsgálatra kényszerít, a keresztény lelkiség ébrenlétének őr-pillanataira. Proust, Semprun s Thomas Mann is nem innen indultak el? Babits mond el róla sokat s Szerb Antal, de a legtöbbet mégis a liturgia drámai felvonása, amikor önvizsgálatra szólít a pap az ámbóról...

Róma, Milánó, Hippo — s azóta a világ, amely ha filozófiában akarja kifejezni társadalomelméletét, vagy a modern kételyt próbálja megfogalmazni, hozzá fordul — vagy legalább megemlíti; őt, aki „mindeneket megtalált" egyszer, töprengő-gyötrődő, világos értelemmel az igazságot kereste és felfelkiáltott: „Szépség, mily későn ismertelek meg!"

Ágoston a legmodernebb ókori volt, s ha ma élne, talán a legmegértőbb gyóntató lenne, akihez sorban mennének az emberek. A válasza bizonyára így szólna a bűnöshöz: „Miképpen szóljak a feneketlen mélységbe lehúzó vágyakozás súlyosságáról", a lelkedben lévő Szeretet emelő erejéről? És hozzátenné: „Mind, akik Békére vágytok nézzétek az Igazságot!"

Tóth Sándor

Nyári Pázmány Napok

Szabadegyetemet rendez augusztus 23—28-ig a Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának Hallgatói Önkormányzata és a Pázmány Pódium. Ez utóbbi a Hallgatói Önkormányzat szervezésében 1996 tavaszán kezdte meg működését. Célja a rendezvényeiken résztvevők általános műveltségének, látókörének és ismereteinek növelése, a fiatalok társadalmi beilleszkedésének, tevékeny szerepvállalásának elősegítése, a nemzeti és kulturális hagyományok ápolása, kapcsolattartás tudományos és ifjúsági szervezetekkel, és hazánk jobb nemzetközi megítélésének előmozdítása. A Pázmány Pódium tiszteletbeli elnöke *Habsburg Ottó.*

A Pódium rendezvényei nemcsak az egyetem hallgatói számára elérhetőek: minden érdeklődőt szívesen látnak.

Az idei nyári szabadegyetem előadásai a mindennapi életben fontos és a jog területével kapcsolatos témákkal foglalkoznak (a jogászi hivatás, közéletre nevelés, Európai Unió, kereskedelmi jog, magatartástudományok, a politikai közélet etikája, stb.). Az előadók sorában számos neves jogi szakértő található, többek között az Alkotmánybíróság és az egyetem vezetésének tagjai.

A szabadegyetem látogatása díjtalan. A rendezvénysorozat — mely az előadásokon kívül egyéb, sport- és szabadidőprogramokat is magában foglal — két helyszínen, párhuzamosan zajlik: Budapesten, a Szentkirályi utca 30-ban, illetve Piliscsabán, a Campus területén. Érdeklődni lehet Nagy Lászlónál az alábbi telefonszámon: 06/20-56 56 75.

Sz.L.

Tata építésze

Az építészet jeles alakjairól viszonylag kevés szó esik nálunk. *Fellner Jakab* jubileuma — 275 éve született a morvaországi Nikolsburgban — most alkalmat nyújt arra, hogy munkáira irányítsuk figyelmünket. Mindössze huszonhárom éves volt, amikor Tatára került, s bár sokfelé dolgozott az országban és azon kívül is, élete végéig kitartott e város mellett. Munkássága mindmáig meghatározó Tata városképének kialakításában. A Szent Kereszt-templom az egyik legsikerültebb alkotása. Síremlékét is itt találjuk. Olyan kiváló épületekkel gazdagította még a várost, mint az Esterházy-kastély, a Kiskastély, a Kapucinus-templom, a volt piarista rendház, a Kálvária-templom.

Fellner autodidakta, tudását önképzéssel megszerző művész volt, aki sikeresen oldott meg egyre bonyolultabb feladatokat. A klasszicizáló későbarokk, az úgynevezett copf stílus egyik legjelentősebb magyarországi képviselője lett. Mintegy száz épülete maradt fenn, melyek között nagy számban vannak egyházi rendeltetésűek. Veszprémben a püspöki palota, a szemináriumi épülete, az agg papok háza, Egerben többek között az érseki palota, a Líceum, a nagyprépositi palota dicséri fantáziáját. Kiemelkedő munkája még a pápai Szent István vértanú plébániatemplom, mely egyik alaptípusa a későbbiekben épült magyar templomoknak.

Fellner Jakab maradandó értékű művei építészeti örökségünk nagyobb megbecsülésére int bennünket.

(f.)

Pályázat Szent Imre-ösztöndíj elnyerésére az 1997—98-as oktatási évre

1.) Név:.....

2.) Születési hely, év, hó, nap .....

3.) Lakcíme:.....

4.) Családi állapota:.....

5.) Testvéreinek száma:.....

6.) Melyik oktatási intézmény hallgatója, tanulója?.....

(Az intézmény neve, címe, telefonszáma) .....

7.) Hányadik évfolyamra jár?.....

8.) Melyik iskolába járt korábban?.....

9.) Tanulmányi eredményének átlaga: .....

(Ha a jelenlegi tanintézetben még nincs befejezett évfolyama,

az előző oktatási formában megszerzett eredményeit kell feltüntetni.)

1994—95-ös tanév végén.....

1995—96-os tanév végén.....

1996—97-es tanév végén.....

10.) A család és a pályázó melyik egyházközség tagja? .....

A plébánia címe, telefonszáma:.....

11.) Részt vett-e templomi vagy iskolai hitoktatásban? .....

12.) Tagja-e katolikus ifjúsági közösségnek? Ha igen, melyiknek?.....

13.) Ki fedezi tanulmányainak a költségeit? .....

14.) Ha a szülők, akkor hány eltartottról kell gondoskodniuk?.....

15.) Anyagi helyzetük bemutatása:

(A pályázó és a szülők anyagi helyzetét is ismertetni kell, egy külön lapon.

16.) Lakhatási lehetősége (kollégium, albérlet, szülőkkel együtt, más lehetőség): .....

.....

17.) A pályázó mennyi ösztöndíjat kapott havonta?.....

1996—97-es tanév II. félévében az oktatási intézménytől? .....

Más forrásból? .....

18.) Fizetett-e tandíjat az 1996—97-es tanévben? Ha igen, annak havi összege? .....

19.) Várhatóan mennyi ösztöndíjat kap az 1997—98-as tanévben

az oktatási intézményétől? .....

Más forrásból? (vállalat, alapítvány, stb.).....

20.) Fizet-e tandíjat az 1997-98-as tanévben? Ha igen, annak összege?.....

21.) Kollégiumi díjának havi összege? .....

22.) Van-e más bevételi forrása?.....

23.) Pályázott-e az 1996-97-es tanévben Szent Imre ösztöndíjra?.....

24.) Pályázata alapján elnyerte-e a Szent Imre ösztöndíjat? .....

25.) Indoklás a pályázathoz (Írjon le röviden minden olyan körülményt, amely kérelmét indokolja.)

A pályázatokat 1997. szeptember 15-ig kell benyújtani postán a Katolikus Központi Alapítvány címére (1406 Budapest, Pf. 79). A borítékra kérjük ráírni „Ösztöndíj pályázat". A pályázathoz csatolható az oktatási intézmény vezetőjének, diákönkormányzatnak és a helyi plébánosnak, hitoktatónak az ajánlása. (Az írásbeli ajánlások az elbírálást megkönnyítik, de nem jelentenek előnyt a pályázó számára.

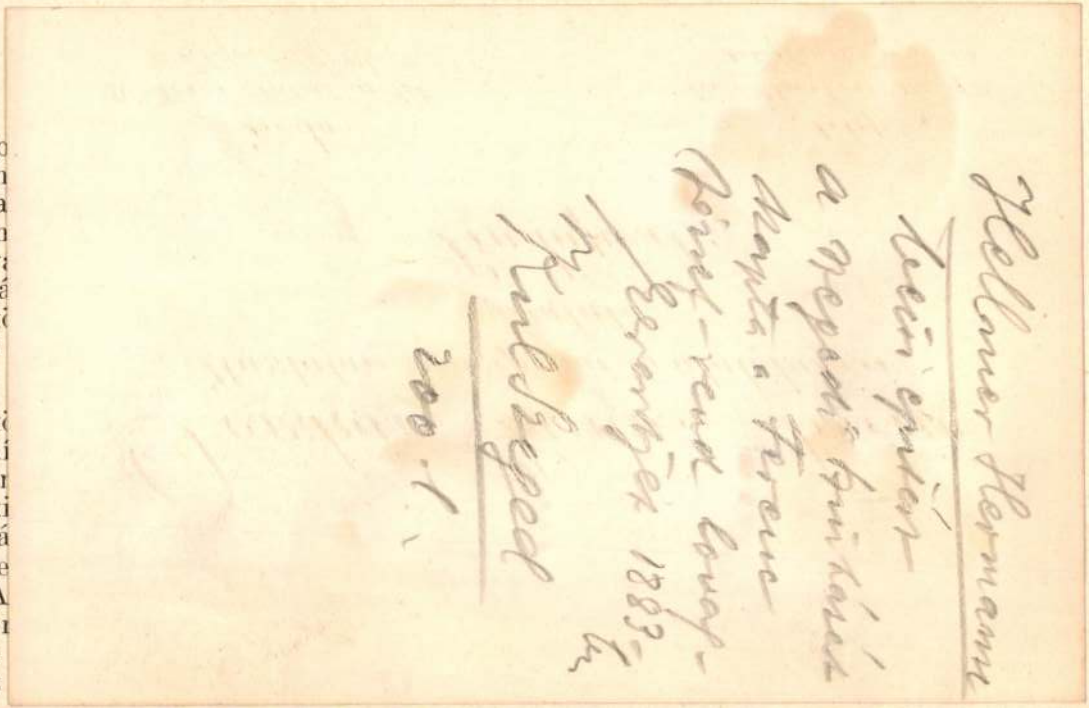

Dr. Karády István (1904, Jászberény, róm. kat.), orvosdoktor, a szegedi Ferenc József Tudományegyetem belgyógyászati klinikájá-

Wiens" 1937. január 26-i ülésén „Über Veränderungen im Drüsenepithel der Mamma" címen hosszabb előadás keretében számolt be. Előadását Rössle professzor német nyelven való közlésre is elfogadta. Foglalkozott ezenkívül a hasnyálmirigy kivezető útjainak basalsejtes metaplasiájával, de ezirányban kutatásait az idő rövidsége miatt már nem tudta befejezni.

Dr. Kovács Lajos (1908, Csákvár, Fejér m., ref.), bölcsészetdoktor, a nyiregyházai Kálvineum tanítónőképző-intézetének tanára, Debrecenből (Telegdi Róth Károly professzor). Ösztöndíjas az egész évben. A bécsi Naturhistorisches Museum geológiai osztályán, Trauth Frigyes osztályigazgató vezetése alatt dolgozott, s itt a rendelkezésre álló szakirodalom és a régebbi kutatók által feldolgozott tudományos anyag átvizsgálása alapján egy fajokban gazdag júrakorú ammonitesz-faunát dolgozott fel, amely a Bakony-hegység több előfordulási helyéről származik és jelenleg a magyar földtani intézet tulajdona. Munkája során ugyancsak áttanulmányozta a bécsi Geologische Bundesanstalt megfelelő összehasonlító anyagát is. Résztvett a bécsi földtani társulat által rendezett szakkirándulásokon, amelyek alkalmával egyrészt a semmeringi mezozoos és paleozoos képződményeket, másrészt az alaphegység wachaui részének paleozoos és tertiär képződményeit ismerte meg. A tanév végén a munkájával szorosabb összefüggésben álló területeket (Dachstein, Hallstatt, Hierlatz, Schaf-

Helmer Hermann

osztrák épi-
tész.

Nül. 1849.

1873-tol Fellner
Ferdinánd osztrák
építésszel közösen fő-
leg szinház tervezés-
sel foglalkozott.
Életrajzát és bib-
liografiáját
lásd
Fellner Ferdinánd
cimszó alatt.

[magyar vonatkozás: Ottal

M.D.K.

HELMER

Lasa Fellnerusé

M. D. K.

HELMER

Lajos Fellner

Gerő László: Magyar építészet haladó hagyományai Rk. 1957. 63.

Hellmer épitész M.D.K.

Lásd: Fellner és Hellmer

Preisich Gábor: Bp. városépitésének tö ténete a ki-
-ssezéstől a Tanácsköztársaig Bp. 1964.

98.1

M. D. L.

HELMER

László Fellner

Hellmer, építész Dok

Bécsi építész. Fellner építésszel együtt az új színházépületet készítette. (1884-1886)
A század végén a legnalamire valóbb építészek egyike.

38. l.

Franz, A. R.: Pressburg, die ehemalige Hauptstadt ...

Berlin-Stuttgart, 1935. 83. l. 12. A

Hellmer

MDK

épitész

A tatai grófi szinház eltünt.
Esti Ujság 1914.máj.28.

Hellmer, [és fellner], építész 7 Dh

A Vígszínházat Fellner és Hellmer bécsi tervezők építették 1896-ban.
Ugyanők tervezték a Népszínházat is.

László Miklós: Ló nem húzza, nem etetik ... 3. l.

ÉSTI HIRLAP, bp. 1961. jún. 30.

Hellmer Hermann MDK

építész

Hellmer Hermann és Fellner Ferdinand társas viszonyban álló bécsi építészek vidéki szinház épületei: Temesvár, Szeged, Kecskemét, Nagyvárad, pozsony stb.
Pesten a régi Népszinház /mai Nemzeti Szinház/ és 1896-ban a Vigszinház /mai Néphadsereg Szinház/.

272.o.

Repr.: A Néphadsereg szinháza. /Szt István körút/. 273.o. 280. kép.

Borsos-Sódor-Zádor: Budapest. Bp. 1959.

M.D.K.

Helmer és Fellner

(bécsi) építészek fogják felépíteni az új vígszinházat „a Margithid közelében fekvő „új világ" nevű épület helyén."

Vállalkozók Lapja, Bp.1895. XVI.évf.

jan. 2. sz. 3. old. + jan. 8. sz. 2. old.

Helmer Hermann MDK

Vigszinház
Szt István körut 14.

Épitette Fellner Ferdinánd és Helmer Hermann
Megnyilt 1896 máj.1-én.
Helyreállitva 1952-ben. Belsejét átalakitotta
Flach János.

Zakariás G. Sándor:Budapest. Bp. 1961.
184.l.

Helmer Hermann

és Fellner Ferdinand tervei alapján épült fel a pesti Népszínház és Vigszínház.

Tóth Endre: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970. 463 l.

831

Helmer

MTK

és Fellner

Repr.:

A Néphadsereg Szinháza

37.o.

Huba László, Pap Miklós, Pán Imre, Szitnyai Jenő /összeállitotta/: BUDAPESTI TÁJÉKOZTATÓ.- Útikalauz. Bp. 19[illegible]/ 1956.

Helmer

és ~~H~~ /~~Fellner~~/ Fellner

MUK

Repr.

Néphadsereg szinházának épülete.

23.o. III. kép.

Szállási Ernő /szerk/: Budapest - Guide illustré.

Bp. é.n.

Helmer

MK

A Magyar Néphadsereg Szinháza
Volt Vigszinház , Fellner és Helmer tervei
szerint 1896-ban épült.

93.

Székely László/szerk./:Budapesti zsebkalauz.
Bp. 1959.

M.D.K.

Helmer és Fellner, bécsi építészek nyertek megbízást a győri szinház terveinek elkészítésére, amit a lap keserű megjegyzésekkel kommentál.

Vállalkozók Lapja, BP. 1903. XXIV. évf.

szept. 30. sz. 6. old. + okt. 7. sz. 3. old.
+ okt. 14. sz. 3. o.

M.D.K.

Helmer és Fellner, béni építészek

megbízását a győri sínzár térverésére vonatkorolag a városi közgyűlés vissza vonta és nyilvános pályázat kiírása mellett döntött.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

okt. 28. sz. 3. old.

HELMER

Katona József Szinház, Kecskemét, Katona József tér. /fénykép/ /1895-96./

Entz Géza - Genthon István - Szapanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 111. l.

HELMER

és Fellner bécsi épitészek tervezték a kecskeméti Katona József Szinházat. Épült 1895-96-ban. A Katona József tér közepén áll, a budapesti Vigszinházhoz teljesen hasonló, de kisebb méretü.

Entz Géza - Genthon István - Szarpanos Jenő: Kecskemét. Bp. 1961. Müszaki könyvkiadó. - 183 l. /Városképek - Müemlékek sorozat./ - 111. l., 172. l. /214. jegyz./

Helmer és Fellner N.D.K.

(Becsi) épitészek
tervei szerint fog felépülni
a kecskeméti színház. Ugyan-
csak velük tárgyalnak a nagy-
váradi színház felépitése
tárgyában.

Vállalkozók Lapja. Bp.1895. XVI.évf.
márc. 12. sz. 2. old. + márc. 19.
2. old.

Hellmer [ ], építész MDK

A lebontandó Nemzeti Színházról szólva: a „jó Fellner és Hellmer, a két bécsi kommerz építész ... maga is jót nevetne, ... hogy építészetük hogyan megdicsőült."

R. Gy.: Perzsaverő 15.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. szept. 13.

Hellmer

Hellmer és Fellner bécsi épitészek kaptak megbizást 1881 tavaszán a szegedi szinház tervezésére.

Vámos Ferenc: A szegedi városháza épitésének történetéről. Müvtört.Ért. 1969. 4.sz. 317-322. l.

317. l.

317

Fellner Hermann
építész

M.D.K

Fellner Ferdinánddal tervezte a szegedi színházat.

Bálint Sándor: Szeged városa, Bp. 1959.

118 l.

MDK

Helmer

Helmer és Fellner módositott tervei alapjan 1884-86-ban, Jiraszek és Krausz épitészek felépitették az 1883-ban leégett szegedi szinházat.

Kul Szeged, 479.1.

Kritérjet, a nyegedi minház

torve Fellner és Helmertől

Helmer

Budapesti Hirlap. 1881, XII. 12

179. n. h. o. (Sz. és M.)

MDK

Helmer és Fellner

a szegedi szinház terve

Budapesti Hirlap 1881, XII. 12. 179.sz. 4 l.

Helmer és Fellner MDK

a szegedi szinház terve

Budapesti Hirlap, 1881. XII.12. 179.sz. 4 l.
Sz. és M.

+

Siriusz császár

Jöttünk Názáretb

Hogyha béfogadná

Bizony megfizetn

+

. . .

. . .

Mondd meg hát ki

+

Felséges királyo

. . .

Ha befogaggyuk e

Helmer és Fellner

M.D.K.

(bécsi) építészek

tervei szerint épült fel a zágrábi színház, melynek ünnepélyes felavatásán a király is részt vett.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1895. XVI évf.

okt. 22. sz. 2. old.

Helmer és Fellner

M.D.K.

(Bécsi) építészek

már megbízást kapta Kassa városától az új színház tervei-ner és költségvetésének elkészítésére, mellyel el is készültek, de a jun. 28-i városi közgyűlés, a helyre nézve sem tudvan végleg határozni", a tervet nem fogadta el, s az ügyet visszaadta a színházépítő bizottságnak.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.

jul. 3. sz. 3. old.

M.D.K.

Helmer és Fellner

(bécsi) építészeknek a kassai szinházra készített tervét a körgyülés 60 tagja mellőzendőnek javasolja s a hivitelre inkább a Steinhardt és Lang építészek tervét tartja megfelelőnek.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.

aug. 28. sz. 2. old.

Hellmer Hermann

Épitész MDK

A Nemzeti Szinház /Fellner és Hellmer/ 1872-75 között épült.

Repr: A Nemzeti Szinház /Blaha Lujza térről/
274.o. 281. kép.
A Nemzeti Szinház nézőtere.
275.o. 282. kép.
A Rákóczi ut Jobboldalt a Nemzeti szinházzal.
275.o. 283. kép.

Borsos-Sódor-Zádor: Budapest. Bp. 1959.

Hellmer Hermann
osztrák szinházépitö

M.D.K.

Nemzeti Szinház Bp.

eredtileg Népszinház , 1875.

Társtervezö: Fellenr Ferdinánd

Budapesti Hirek

Müemlékvédelem, 1965. 2. 129. l.

Fellner Helmud
építész

M.D.K.

Fellner Ferdinanddal közösen építette a Nemzeti Színházat.

Budapest und Umgebung. Budapest. 4/1.

Helmer

és Fellner

Repr.

A Nemzeti Szinház a Blaha Lujza tér felől.

35.o.

Huba László, Pap Miklós, Pán Imre, Szitnyai Jenő
/összeállitotta/:BUDAPESTI TÁJÉKOZTATÓ - Útikalauz.

Bp. 1956.

Helmer
és Fellner

MDK

repr:

Nemzeti Szinház.

23.o. IV. kép.

Szöllősi Ernő /szerk/: Budapest - Guide illustré.

Bp. é.n.

MDK

Helmer

Nemzeti Szinház /Fellner és Helmer terv/

L/ 103.o.

Székely László /szerk/: Budapesti zsebkalauz.
Bp. 1959.

MDk

Hellmer Hermann, építék

1872-ben kezdődött meg Fellner és Hellmer bécsi színházépítők tervei alapján a Népszínház, a mai Nemzeti Színház építése. A színházat 1875. okt. 15-én nyitották meg.

Fekete Gábor: Milyen lesz a Rákóczi út és Nagykörút kereszteződése? 8.1.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. febr. 23.

M. D. K

HELMER és Fellner évélén

Bp. VIII. Blaha Lujza tér Nemzeti Színház

Gerő Lánló. Építészeti stilusok

Bp. 1957. 122. l

Helmer Hermann

és Fellner Ferdinand építettek fel a Népszínházat és a Vigszínházat.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1781

Helmer Hermann

és Fellner Fülöpnél tervei alapján épült a Nemzeti Színház 1875-ben és a Vígszínház 1896-ban.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

201

Helmer Hermann

és Fellner Ferdinánd tervei alapján
épült fel a mai Blaha Lujza téren a Nép-
színház (1875)

Tóth Endréné: Budapest Enciklopé-
dia, Budapest, 1970.

2141

Helmer Hermann MDK

Nemzeti Szinház.
Blaha Lujza tér.

Fellner Ferdinánd és Helmer Hermann terve, 1872-75, kivitelezte Kéler Napoleon.
A timpanonban Theodor Friedl bécsi szobrász dombormüve.

Helyreállitotta 1949-ben Biró Zoltán.

Repr. 258. kép.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

157.1.

Helmer

bécsi szinházépítő mühe a Népszinház

Ruisz: A Nagykörút Bp. 1960. 37. o.

M.D.K.

Hellmer Helmud és Fellner Ferdinand

A Nepszinhaz alkotói

Budapest und Umgebung. Budapest. 10 l.

Helmer és Fellner M.D.K.

(bécsi) építészek

terve nyomán épült fel a bpesti Somossy-féle orfeum.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.

márc. 20. sz. 2. old.

Hellmer [s' fellner], építész

A Somosy-orfeumot — mai Operettszínház — a két nagyhírű bécsi mester: fellner s' Hellmer tervezte. A reneszánsz homlokzatú palota 1894-ben nyílt meg.

(fencsik): Haj-má-si-Pé-ter ... 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. ápr. 17.

Helmer

A Fővárosi Operettszínház Fellner és Helmer által tervezett épületét emliti

Barkoczi Péter: Rákóczi út 5-7-9.
Budapest, 1971.ɨ 8.sz.34-35.l.

M.D.K.

Helmer és Fellner,

bécsi építészek, színházépítő specialisták [ők tervezték a Vígszínházat is]. A Nagymező-utcában épített új mulató-épületüket ismerteti:

Komor Marcell:

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1894. 28. köt. 141-152. old. számos szövegábrával, a IV. táblán egy belső képpel

Helmer Hermann

Tervei alapján épült a VI. Nagymező u. 17. sz. alatti Fővárosi Operettszínház, 1898.-ban. Társ: Fellner Ferdinand.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970. 463 l

831

MDK

Hellmer és Fellner

Képzőművészet 1932. 48. sz. 72.l.

MDK

Hellmer és Fellner

Szinház-Mozi-Szanálás. Dunántul 1924. dec. 4.

MDK

Helmer

Budapesti Hirlap 1881, XII. 12. 197.sz. 4.o.
/Sz. és K./

MDK

Helmer bécsi épitész

Az országház tervpalyazatama bekuldött Fellner és Helmer bécsi épitészek tervét megvételre ajánlották. Pálytervük másfél ezer forint dijban részesült.

Cikk: Az országház tervei.

Vas.Ujs.1883.17.sz. 277.l.

MDK

Hellmer

Fleischer Bécs 98 1.

MDK

Helmer

építész

Magánép. eng. Építő Ipar, 1909. nov. 14. 428. l.

MDK

Helmer és Fellner

Jakabffy Z.: A szinházépités fejlődése. Épitő Ipar 1908. szept. 6. 348.l.

MDK

Helmer és Fellner

Tér és Forma. 1930. 90.l.

MDK

Helmer és Fellner

Magyar Építőművészet. 1929. 11-12. sz.

Helmer [és Fellner], építének M D4

A Múzeum u. 17. sz. Károlyi palota tervezői a bézi építének. Építő: Wechselmann Ignác.

Hatolkay Árpád: A Nemzeti Múzeum körül kiala-kult palotanegyed története 153-161

Műemlékvédelem, Bp. 1960. 3. sz.

Helmer Hermann, építész

M.D.K.

a bécsi hírneves, sőt hírhedt „Fellner és Helmer" színháztervező cég tagja, ápr. 1-én. 70 éves korában meghalt. Magyarországon is sok színház épült a cég tervei szerint ill. Budapesten a Vígszínház, a Népszínház, Orfeum, továbbá a nagyváradi, kolozsvári, pozsonyi, nagyváradi és kecskeméti színházak.

Építőipar - Építőművészet, Bp. 19[illegible]. évf. 14. sz.
113. old.

Helmer H. építész

Pesti Hirlap. 1919. ápr. 4.7

Halálozás

Hellmer

Universal 1903. 198, 398

– 1904. 142 (315 – 258)

– 1913. 62, 63, 147

-á

(871).

-í-

(857).

L és ker. szt. Jánossal 37 (1002)

Helmer

bécsi szinházépítő

l.

Művészet. 1916. 28 l.

Sarkantyú, IX – X. századbeli

VI. 134.

Hellmer & Fellner

l.

Müsarnok

1901. 8, 9. l.

Hellmer & Fellner

Nord Laurencius

131

Ar 1896. 170·l

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Hellmer

1.

Gerö Müviszetről

334,359. l.

Hellmer, Hermann

épitest

Gentrüemb

75, 77, 87, 160

188. l.

Hellmer & Fellner

Nód

=

Ar 1896 . 131 . l.

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

ezem:

.....

helyettesének

.

ndrényi Imre, Szeged.

M.D.K.

Helmer

"Uj kabaré Budapesten" cimmel közlemény adja hirül, hogy a Fővárosi Kabarét Forgó épitész tervezi a Fellner és Helmer cég ifju tanitványa.

Szinházi Élet. Bp. 1919. szept. 28.- okt. 4.
VIII. évf. 37-38. sz. 36. l.

Fellner és Helmer ~~Gluckmann~~ Herman

1883 szerédi szinkör

1885-89 fatai szink (Esterh. Miklós) Mur. u. palota

Parl. pály. szétel

1900 Gerbe Ke. Bank pályaszt
Nelk. 2 kirte tiszk. épit
tabbér

1883 7J rend lovagt

Fellner Ödön

1905 korácsonyi

Reliefs. gipsz

Kiállítás Nemzeti Szalonban

Feliratok rézmetszeteken III. 206-209

Hellmar

l.

Mihályi Pannonh.

14. l.

Nyíl, római VI. 206.

Hellmer Edmund

beeší zobrazit

l.

Lyka Kořeny

73. l.

Hellmer Hermann

l -

Kismtechn

111. l -

Fellner és Hellmer

ép.

mód

Bauzeitung für Ungarn,
1883. 15. n. (Palaisbau in der Museumgasse.)

ó alá. Minthogy a rendezés
Úr életrajza még hiányzik,
azt a mellékelt kérdő-ív és
a lexikon teljessége érde-
atni sziveskedjék.
gy az életrajz néhány napon
a előre is hálás köszöne-

Kiváló tisztelettel

YAR KÉPZŐMŰVÉSZEK LEXIKONA
SZERKESZTŐSÉGE.

Kentiváry Gyula

ó előfizetési kötelezettséggel nem jár.

MIK

Helmer Hermann

Bp. VIII. Muzeum utca 17.

Tervezte Fellner Ferdinánd és Helmer Hermann
bécsi cég, Károlyi István számára, 1881.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

164.l.

Helmer Hermann

és Feltner Ferdinánd tervei alapján épült fel 1881-ben a VIII. Múzeum utca 17. sz. a. épület; Műpaki könyvtár.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970. 1901

M. D. U

HELMER és Fellner építészek Bécs

Múzeum u. 17. Károlyi Istvánné szül. Csekonits Margit grófnő egyszori háza

építője: Wechselmann Ignác (1881)

Hatalhay Árpád: A Nemzeti Múzeum körül kialakult volta a egyes története

Műemlékvédelem 1960. 3 sz 159 l.

Hellmer MDK

épitész

Zámborszky Ilona: A Magyar Országház. Bp. 1937.
19-20.o.

MDK

Hellmer bécsi épitész

bpesti bankpalota

Művészeti hirek. Mücs. 1900. 4.sz.

97. o.

Andrássy Géza gróf, a MAC. elnöke

Széchenyi Imre gróf, a MAC. alelnöke

Krasznay Ferenc dr., a MAC. alelnöke

MINDENFÉLE

—

A nagyváradi új színház története

Lauka Gusztáv bátyánk, amikor a szabadságharc után Váradon megvonult, beamterieskedett s onnan küldözgette a fővárosi lapoknak vidéki leveleit, azt írta 1858-ban a Szépirodalmi Közlöny szerkesztőségének, hogy látnoki szemmel néz a jövőbe és azért bátran mondhatja, hogy a tervezett kőszínház építkezésének megkezdését csak ad graecas calendas reméli és örülne, ha abban valaha unokái gyönyörködhetnének. S ez a jóslatszerü mondás be is teljesedett. Bár akkor már harmincegy éve tervezgették az állandó váradi színházat, csaknem két emberöltő mult el azóta és csak a mai nemzedék valósította meg azt, mit dédapáik hetvenhárom év előtt nem is oly dicstelenül kezdtek.

De ma már ott áll a váradi Bauer-téren, a Fellner és Hellmer tervei szerint épült kőszínház és most csak arról kell beszámolni, hogyan készült el. Mint a legtöbb vidéki magyar városban, úgy Nagyváradon is jóideig csak egyesek mecenáskodása tette lehetővé a színtársulatok előadásait. 1827-ig nem is érdeklődött senki az állandó színház építése iránt. De alig szünt meg a nagylelkü támogatás, Várad-Olaszi már azzal a kéréssel fordult Biharmegyéhez, hogy célukat: nemzeti pallérozottság tekintetéből egy magyar játékszint szándékszik kebelében fölállítani, támogatni ne terheltessen. Biharmegye, a pesti színészetnek is egykori pártfogója, lelkesedéssel karolta föl az eszmét s azért a legközelebbi vármegyegyülésen meg is hozták a határozatot, „hogy a nemzeti játékszín nemcsak a hazai nyelv virágozására, hanem a nemzeti karakter fentartására is hathatós eszközéül szolgál," azért bizottságot küldött ki, hogy a „planumot és projektumot" készítsék el.

A kiküldött deputáció, melyben ott találjuk a későbbi idők nagyhírü vezéralakját: Beöthy Ödönt, továbbá a geometrát (mérnök) Szász Józsefet, el is készült a „rajzolattal", sőt a színházi alapra is csakhamar megindultak a gyüjtések, majd a külső vármegyék támogatását is igénybe akarták venni, de a színházépítés megkezdésének erős ellenzője akadt Lajcsák püspökben, ki nem elégedett meg a megyegyülésen történt fölszólalásával, hanem a Helytartó Tanács elé vitte az ügyet, nem kevesebbet kérve, minthogy Várad-Olaszi eltiltassék a színházépítéstől. Aztán megeredt a papirnáboru. Egyik fölterjesztés követte a másikat. Két hatalmas párt versengése gátat vetett annak, hogy az építkezés megkezdessék. Utóbb a Helytartó Tanács nem tudva másként kibontakozni kényszerhelyzetből, azzal tiltotta be a színház építését, hogy elegendő alappal nem birnak s a fölveendő kölcsön törlesztése sem remélhető, azért ezt nem is engedélyezi.

Erre megindult a gyüjtés. A megye érdeklődése csakhamar csinos tőkét teremtett, Hodossy Miklóst meg is tették perceptornak, de mikor utóbb az 1827—1842-ig befolyt adományokat keresték, az egész színházi alap nyomtalanul eltünt és iratok sem tudták igazolni, hol, mikor és mennyi folyt be erre a célra. Nagyvárad jogügyi bizottsága ekkor hozta azt a határozatot, hogy a fölmerült adakozások „nem hajthatók" be „elévülés miatt."

Le is került akkor a napirendről a színházépítés kérdése, csak 1857-ben lett újra megbolygatva. Ekkor részvénytársasági alapon indult meg a mozgalom. Bár tizenötezer forintot írnak alá egy gyülésen s olyan buzgalommal karolják föl a kérdést, hogy sokan ennek megvalósulását remélik: azért mégis a tamáskodóknak volt igazuk, s mit Lauka megörökitett, azt igazolta a jövő. Szabó József, a korabeli hires színigazgató is, mikor meggyőződött, hogy a színházba csak akkor járnak, ha majmok, békák és harangjátszók lépnek föl, egy ízben elkeseredve azt írta a Szépirodalmi Közlönynek, hogy az állandó színházat egy év alatt képes volna fölépiteni, ha színészei majmokká, énekesei békákká válnának.

El is aludt ez a mozgalom. Mikor további pénzáldozatokról volt szó, akkor nagy csend állott be s bár voltak olyanok, kik annak tulajdonítják a színházépítés elmaradását, mert két templom közé nem engedték meg a müzsatemplom fölépítését, megint csak az anyagi kérdés volt az, ami az ügyet megakasztotta.

Ekkor aztán meg kellett elégedniök a fabódéval, s megint évtizedek vonulnak el, míg egy újabb generáció fölveti az építkezés kérdését.

Ekkor már pénzáldozatok révén a város is tőkéhez jutott és ha sok szóbeszéd folyik is amiatt, hova építsék a színházat, ha nehezen is egyeznek be abba, hogy egész kisajátítások történjenek csak azért, hogy a színház fölépüljön, ha voltak is olyanok, kik sajnálták azt a kerek egy milliót, mibe a színház fölépülése és a kapcsolatos Vásárúti kiszélesítés, kisajátítás került, azért Bulyovszky József dr. polgármester mégis oly energiával karolja föl a kérdést, hogy mindinkább közeledett a megvalósulás stádiumába.

Az építkezési munkálatok Fellner és Hellmer tervei, Rimanóczy Kálmán és társai vállalkozása mellett 1899 nyarán indultak meg. A színház nézőtere, mely egyszerü stíljével, csinos, tetszetős berendezésével kelti föl figyelmünket, krém-alapon dúsan aranyozott, badeni drapériákkal diszített és minden ízében modern színház, melynél a színpadi teknika és színházépítés minden vívmányai sikerrel nyertek alkalmazást.

Végre áll a kőszínház. Ha hetvenhárom évig is tartott a tervezgetés, ha a levéltárban egész akta-csomag hirdeti is apáink huza-vonakodását, bőbeszédüségét, azért a jövő itt is igazolni fogja, hogy Nagyvárad nemcsak a legjobb nyári állomás, hanem a magyarságnak fokról-fokra emelkedő végvára, Erdély kulcsa.

Aradi Lajos

Esterházy Miksa gróf, a MAC. alapitója

—⟡—

Walter Crane

Negyven nagy ládába csomagolva érkezett a napokban a budapesti Iparmüvészeti Müzeumba Walter Crane kétezer müve. Egy kiállítás, amely kétezer számot mutat föl, valamennyi elsőrangu mü s mindannyinak egyazon ember a szerzője! Talán megijed a közönség a puszta szám hallatára, hisz ekkora mütárlat még sohasem volt Budapesten. Minő egyhangúság várható ott, ahol kétezer példányban kell végignézni egyazon elme, egyazon kéz alkotását! Ez az előitélet azonban éppen Walter Cranenél nem okadatolt, ennek a mesternek meglepő sokoldalúsága vetekszik a reneszánsz-kor ezermestereivel: ő képet fest, szobrot mintáz, gyermekkönyvet illusztrál,

művészi betüket komponál, tervet rajzol szövött, faragott, üveg-, zománc-, ötvösmunkák részére, plakátot fest és illusztrációt készit, fába és rézbe metsz, sőt költeményt ir, exlibrist komponál, kalendáriumot ékesit szélrajzokkal, könyvtáblát tervel, cikkeket ir lapokba, fölolvasásokat tart, könyvet ad ki a művészetről és sorompóba száll a szociálizmus eszméi mellett . . . Íme a működési kör, amelyet hamarjában futólag idejegyeztünk a nagy angol művészről, de amely korántsem kimerítő. Látni való, hogy az ő elméje és tehetsége kaleidoszkóp, amely az összes színeket játszsza és képes minden formát magára ölteni. Amellett vérbeli angol, nincs az a vonás, ami faját rögtön el ne árulná, sőt tipikusan ne jellemezné. Az a néhány mutatvány, amelyet az Új Idők e száma közöl, elenyésző csöppség az ő élete munkájához képest, de egy kevéssé mégis jellemzi sokoldalúságát. Fölfogásának komolysága, előadásának lelkessége szinte prófétikus: ő ama prerafaelista nagy művészek körében nevelkedett, aki a primitiv olaszok buzgó hitével látták a művészetben a világmegváltó erőt. Tőlük tanulta a művészet komoly és szent fölfogását, a többi, az egész az övé, sőt sokan autodidaktának szeretik őt mondani. Atyja ugyan jóhirü festő volt, akinek műtermében sokat dolgozott a kis Walter, de ezek a kisérletei abba az áldatlan időkbe estek, amidőn az akadémiai professzorok sovány, hígvérü, elvont sablónjai divatoztak. Amit tőlük tanult, azt utóbb el kellett felednie, hogy önálló utakra térhessen. Szerencsére megösmerkedett a nagy Ruskin műveivel s azután a prerafaelista művészekkel, akik közül különösen későbbi benső barátja, Walter vonzotta. Ez is csak annyiban, hogy táplálta a művészet kulturális hivatásába vetett rendithetetlen hitét. Walter Crane így tért a művészi apostolkodás útjaira. Neki a művészet eszköz az emberek lelkének átformálására s azért nem átallott egy sor képeskönyvet rajzolni gyermekek számára, hogy e gyöngéd kedélyeket mentse meg tanai számára, s nem átallott kalendáriumot illusztrálni, hogy a legszélesebb néprétegekkel léphessen érintkezésbe a művészet közvetlen nyelvén. Ritka egy ember, örüljünk, hogy íme színről-színre láthatjuk.

Kiállitása azon a napon nyilik meg, amelyen e szám megjelenik. Most tehát csak rendkivüli egyéniségéről rajzoltunk ide néhány futólagos jellemvonást. Az ő élete művéről számot ad az Iparművészeti Múzeumban látható tárlat, amely bizonyára ennek az évnek legmagasabb művészeti eseménye nálunk.

—⟡—

Szent Péter esernyője angol nyelven. Mikszáth Kálmán regénye, Szent Péter esernyője, melyet annak idején az Uj Időknek irt, most megjelent angol nyelven, illusztrált kiadásban, mely olyan szép és diszes, hogy még Angliában is ritkítja párját. A Yerold et son cég kiadásában jelent meg, egyidőben Londonban és New-Yorkban. Angolra fordította R. Worsvick.

—⟡—

Pap Lajos, a Kinában elesett magyar tengerész-apród. A mi lobogónk is ott lobog a kinai erődítményeken, amelyeket a nemzetközi csapatok tűzzel, karddal elfoglaltak. A mi lobogónkhoz is piros vér tapad, azoknak az áldozatoknak vére, akik hősi küzdelemben becsületet szereztek zászlónknak. September huszadikán volt a legnehezebb napjuk csapatainknak, akkor Peitang erődjét ostromolták s a tűzben ott volt az Aspern nevü hadihajónk küzdő ereje is. Az ostrom sikerrel végződött, de fájdalom, drága életbe került. Az elesett vitézek közt ott volt egy reményteljes magyar ifju is, Pap Lajos tengerészhadapród, Pap Béla tábornok fia. E számunkban közöljük az elesett fiatal hős arcképét; még csak tizenkilenc éves volt (1881-ben született Bécsben). Most juniusban végezte a haditengerészeti akadémiát Fiumében, két hétre rá behivták s julius 24-én indult Kina felé Pólából az Aspern hadihajón. Utolsó

Pap Lajos, a Kinában hősi halállal kimúlt magyar tengerész-apród

levelét Hongkongból irta. Csupa szép reménységgel szállott kinai földre, ahol belekerült a háboru forgatagába. Az Aspernre jelentékeny munka várt, amiben nagy lelkesedéssel, a született katona halálmegvetésével vett részt Pap Lajos. Peitang ostrománál, aztán utólérte végzete: hős halált halt a fiatal magyar vitéz, becsületet szerezve a zászlónknak és nevének, de mély gyászba borítva családját és barátait. A rövid távirat, amely Pap Lajos halálát jelentette, első sorban Kolozsvárott élő szüleit sújtotta: Pap Béla tábornokot és nejét, szül. Bündsdorf Johannát. A közbecsülésben álló kitünő tábornok családjának nagy fájdalmát valamennyire megvigasztalhatja az egész ország szives részvéte s az a tudat, hogy fia magyar katonához méltó hős halált halt a mi zászlónk védelmében.

—⟡—

Uj kötet Herczeg Ferenctől. Még e hó folyamán egy kötet elbeszélés fog megjelenni Herczeg Ferenc tollából, Singer és Wolfner kiadásában. Mutatóba közöljük belőle ebben a számunkban A nyolcas szám cimü elbeszélést.

—⟡—

Pálffy gróf három milliós alapítványa

Ez a hét egyetlen nagy eseményt vetett a fölszinre: idősb Pálffy János gróf három milliós alapítványát, amelylyel ez a jótékonyságáról és gazdagságáról egyaránt ismert magyar főur a mi középosztályunk értelmi erejének fejlesztéséhez kiván hozzájárulni. A nagylelkü s ritka bőkezü alapítvány épp jókor jött: hisz az ország komolyabb, munkás része régóta azon töri a fejét, hogy minő eszközökkel fejleszthetné az elmaradt, elszegényedett, de nagyrahivatott középosztályt, sőt a minap a kassai agrárkongresszusnak ez volt egyik legjelentősebb programpontja. Sok szó esett reformokról és alkalmas tervekről: Pálffy János gróf a rövidebbik utat választotta s e nagyszerü nemzeti cél megvalósítására fejedelmi adománynyal ajándékozta meg az országot. Szerdán fölkereste Széll Kálmán miniszterelnököt s átadott neki egy oklevelet, amelyben az alsó-diósi, ottóvölgyi, csesztei, pilai és dubovai 5758 katasztrális hold erdőből és 734 katasztrális hold szántóföldből álló pozsonymegyei uradalmát és a csesztei Vöröskő-várnak őt illető háromnyolcad részét örök tulajdonjoggal alapítványként a magyar államra ruházza abból a célból, hogy a körülbelül hárommillió korona értékü ingatlan évi jövedelméből hétszáz és ezer koronás stipendiumokat alkossanak a magyar középosztály magyar érzelmü családjainak oly férfitagjai részére, akik közép vagy főiskolát végeznek és szorgalmuknál, szegénységüknél, hazafias érzületüknél fogva kiválóak. Pálffy gróf e nemeslelkü és nagyjelentőségü alapítványa nem az első, amelylyel az országot hálára kötelezi. Tömérdek jótékony műve hirdeti a nevét, azonfölül ösmerjük őt mint buzgó műbarátot is, akinek bőkezüségéből a Nemzeti Múzeum *Piloty* egyik legszebb s legnagyobb művéhez, a Nero fáklyáihoz jutott.

Olyan példát, mint amilyen a Pálffy Jánosé, eddig csak a nagy Széchenyi adott. A magyar középosztály nemzetfejlesztő erejének ő egyik legnagyobb előmozditója. Mély hálára kötelezte vele Magyarországot s példát adott az önzetlen hazafias munkálkodásra.

—⟡—

Két kiállítás az Akadémiában. Úgy mondják, hogy az Országos Képtár ama kiállításait, amelyek egy-egy régi mester műveit mutatják be metszetekben, közel tizenötezer ember látogatta. Nagy szám, amelyet egyelőre sikertbiztositónak tartunk. Természetes, hogy e kiállítások belső értéke nem volt mindig egyforma. Igy például Velazquezről, bármily szép fényképeket is gyüjtöttek össze a műveiből, alig adhatott fogalmat a színtelen képsor. Az ily szerényebb stilü bemutatásra jóval alkalmasabb az a mester, akinek metszeteiből most Térey Gábor tárlatot rendezett az Akadémiában. Dürer inkább grafikai tehetség, semmint festő. Egész lelke, melankóliája, tépelődései, germán kisérletező-hajlandósága, komoly szorgalmu stúdiuma kiérzik a réz-, fa- és vaskarcolataiból és metszeteiből. Az Országos Képtár csaknem teljes sorozatát bírja az eredeti Dürer-metszeteknek,

az udvarlójuk hangjából... Meghökkenve összenéztek, mint a galambok, mikor meglátják a verőfényes udvaron a szálló kánya fekete árnyékát.

— Szép volt?

— Nem volt szép. Még csinosnak sem mondhatnám.

— És mégis?

— Nem volt szép, de igazi asszony volt. A legigazibb asszony, akit életemben ösmertem...

— Igazi asszony? Legigazibb asszony?

— Nem volt sem fiatal, sem viruló; vékony, beteges és sápadt volt, de telve epedő bűbájjal és fájdalmas édességgel. Rám mindig azt a benyomást tette, mintha az élet egy titkos, halálos sebet ejtett volna a lelkén. És mintha a lelke, amely valaha repülni tudott, most fáradtan vánszorogna csak. De ebben a bágyadtságban is volt valami szelid, harmónikus, behizelgő, odasimuló varázs. Úgy közeledett hozzám, mint egy beteg kis állat: csöndesen, félénken, könyörögve, egy nyájas pillantásért, egy simogatásért, egy kis melegségért esedezve. Ellenállhatatlan volt! Önök ezt nem értik, sohasem érezhetik az igazi nőiesség bensőségének hatását, legfölebb másokkal éreztethetik...

— Jól van, menjünk tovább! mondta az egyik a fiatal asszonyok közül.

Nem tudták bizonyosan, hogy komolyan beszél-e vagy mulat rajtuk az úr.

— Nem megyek tovább, míg el nem mondtam, amit akartam... Az odaadásában is igazi nő maradt. Nem volt sem patetikusan nagylelkü, sem bölcselő, sem szemérmetesen szenvelgő, hanem igazi nő. Nő, aki érzi, hogy ő férfi nélkül senki és semmi. A férfi ad tartalmat és értéket az életének...

— A férfi az erős tölgy, az asszony meg a folyondár. Mintha ezt már hallottuk volna valahol?

— Beszéljen már a hazugságáról!

— Remekül tudott hazudni. Klasszikusan.

— Bizonyos művészi ihlettséggel. Látszott rajta, hogy a hazugság a lelke mélyéből nőtt ki; fegyvere ugyan, melyet a létért való küzdelemben használ, de mégis olyan csillogó fegyvere, amelynek forgatása gyönyörűséget okoz neki. Mindig tudtam, hogy mikor hazudik, mert olyankor megszépült és valóban ellenállhatatlan volt. A szemének pupillája olyankor kissé összehúzódott, az arca, okos, szomoru arca, derült, tiszta és meggyőző lett. Ha hazudott, akkor — valami különös megszokás folytán — idegesen mozogtak az ujjai. A ruhája csipkéin babrált vagy a zsebkendőjével és azt mondta:

— Te vagy az első szerelmem. Te tanítottál meg szeretni. Az uram... ah! Nagyon boldogtalan voltam akkor...

— És maga elhitte neki? kérdezte az egyik szép asszony.

— Semmit sem hittem neki, tudtam, hogy hazudik és mivel szenvedélyes amatőr vagyok, miként volt már szerencsém említeni, éppen azért imádtam.

— És miért nem vette feleségül?

— Mert egy nap azt kellett tapasztalnom, hogy az ő művészete sem tökéletes. Meglehet, hogy nincs is tökéletes alkotás a nap alatt a hazugság terén sem. Olyan fogyatkozást födöztem föl a nyolcas számon, amely egyszerre nagyon leszállította a művészi becsét...

— Ugyan?

— A nyolcas szám ugyanis azon a napon igazat mondott s azzal mindennek vége lett.

— És mit mondott?

— Egy gyönge órában valami démoni sugallatra hallgatva, igazat beszélt: elmondta nekem, hogy volt már egy kedvese én előttem...

A két szép asszony egy pillanatig megdöbbenve nézte a gavallérját, aztán hangosan kacagott.

— Maga bolond, édes uram!

A férfi búsan rázta a fejét.

— Nagyon szomoru dolog az egy szenvedélyes műbarátnak, ha egyszerre megtudja, hogy a legdrágább műkincse hamisítás.

A két asszony még mindig kacagott.

A harmadik nem osztozott hangos jókedvükben, hanem figyelmesen nézte a kert fekete bokrai fölött föl-bukkanó holdat, miközben fonyadt arcán egy könycsepp futott végig.

Krüger legújabb fényképe
Készült Waterval-Onderben, a transzváli kormány utolsó székhelyén
1900 augusztus kilencedikén

Ingyenelőadás a Népszinházban — Az Uj Idők fényképe
A színházi bejáró ostroma

A nagyváradi Szigligeti-Színház — Zsunk Pál fényképe

kivéve egyet, a gyűjtési szenvedélyt. A gyűjtő ösztön, az amatőr szenvedélye, ki szokott fejlődni a legtöbb öregedő agglegénynél, akinek — miként nekem is — sok a szabadideje és elég a pénze . . .

— Es mit szokott gyüjteni? gúnyolódott az egyik asszony. — Női cipőket?

— Vagy hajfürtöket? Hogy teleaggassa velük a tűzhelyét, mint az indiánfőnök skalpokkal?

— Egyiket sem. Én hazugságokat gyűjtök.

— Hazugságokat? Olyat ugyan eleget találhatott . . .

— Nem annyit, mint gondolják. A közönséges, a durva hazugság engem nem érdekel, miként a képgyűjtőt nem érdekli a cégfestő mázolása . . .

— Tehát csak a tökéletes, a művészileg szép hazugság?

— Az. A hazugságnak óriás fokozata van, az iskolakerülő gyerekétől kezdve a nő hazugságáig, aki könyes szemmel suttogja: imádlak!

— Már megint a nőknél vagyunk. Persze ők a klasszikus hazugság Rafaeljei és Tiziánjai?

— Már azok, akik . . . Ezt nem gúnyképpen és nem is szemrehányásképpen mondom. Én nem gyűlölöm a hazugságot. Csak azok vetik meg értelmetlen megrögzöttséggel, akik a fogalmakat feketékre és fehérekre osztályozzák, mint a sakktábla kockáit . . . A fekete a bűn, a hazugság, a rút, — a fehér az erény, az igazság, a szépség . . . És a többi! Nekem azonban nincsenek előítéleteim színekkel szemben . . .

— Maradjunk a dolognál! Maga gyűjti a hazugságokat . . . Nagy már a gyűjteménye?

— Nem igen. Az ember olyan ritkán talál egy-egy igazán szép példányt. És ha talál is, mások, akik szemesebbek, elkaparintják az orra elől . . . Eddig mindössze tizenegy van a gyűjteményemben . . .

— Mind örökbecsü?

— Dehogy! A klasszikus jelzőt csak egy érdemli meg: a nyolcas számu. Én ugyan is megszámozom a műtárgyaimat, mint minden gyűjtő . . . A nyolcas szám a gyüjteményem büszkesége . . .

— A szerző természetesen nő?

— Nem természetesen, de véletlenül az.

— Szerette.

— Isten tudja! Feleségül akartam venni, de talán nem is szerelemből, hanem önzésből, miként az imprezárió, aki örökre le akarja magának kötni a nagyreményü tehetséget. Azt akartam, hogy mindig csak nekem hazudjon, egyedül csak nekem . . .

A két kisebbik asszony egyszerre elkomolyodott. Valami metsző keserűség csengett ki

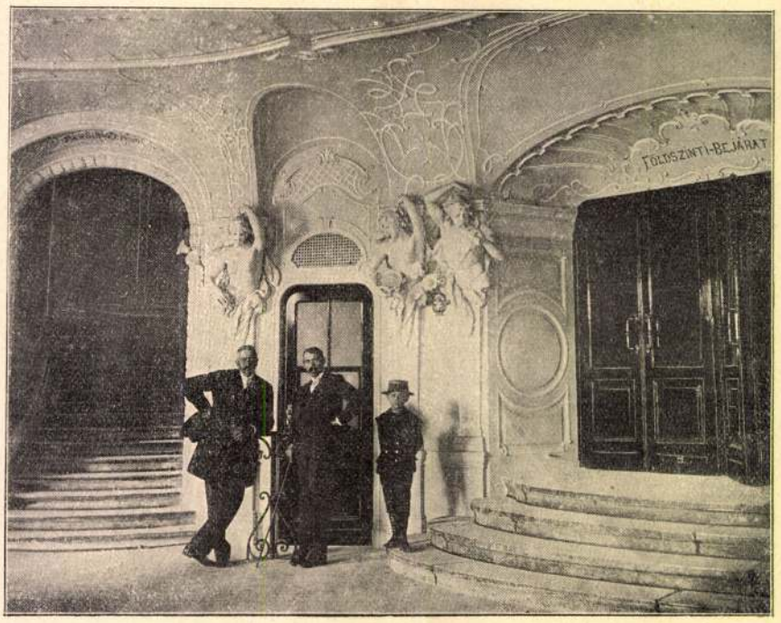

A nagyváradi Szigligeti-Színház előcsarnoka

Uj Idők 1900. VII. évf. 3. sz. 65, 69. l. képekkel

Fellner és Helmer

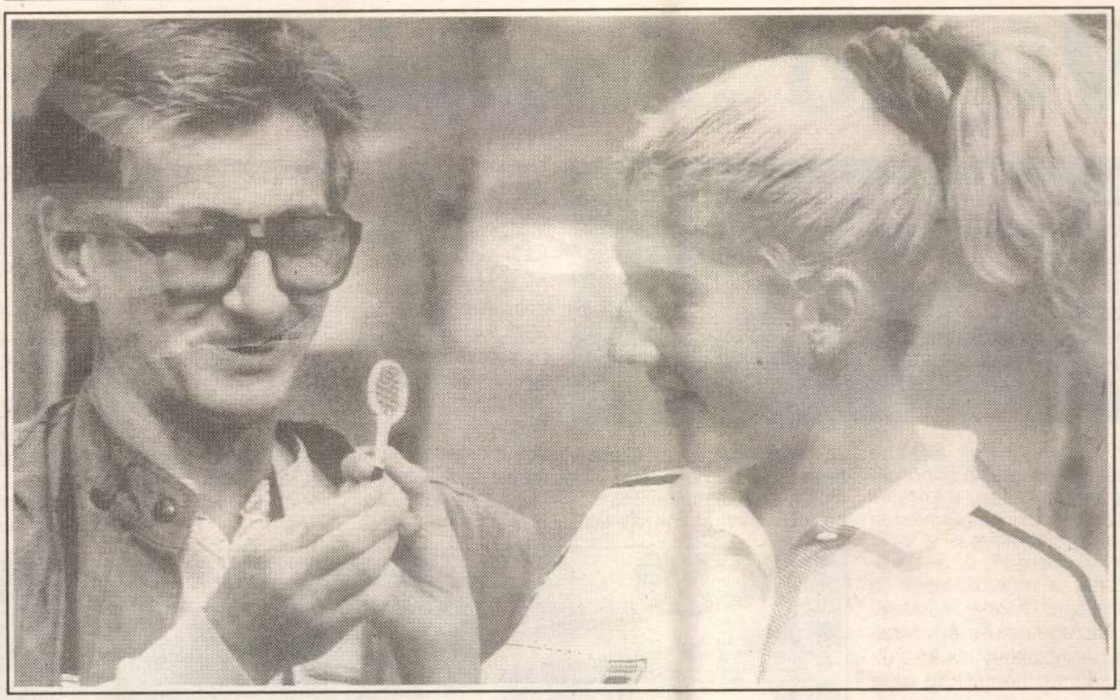

Szeles Mónikát

Azzal kezdi, hogy nem áll szándékában újságszenzációként kamatoztatni a barátságot, s különben is Karcsi megkérte, ha csak egy mód van rá, a tizennégy tampai nap élményei, beszélgetései, Szelesék magánélete ne töltse a honi sajtó hasábjait.

– Mellesleg szólva nincs is az életükben semmilyen szenzáció – mondja Kovijanics úr. – Egészségesek, kedélyesek, anyagi gondok nem gyötrik őket, élik a maguk világát.

– Ez azt jelenti, hogy Mónika is egészséges?

– Fizikai értelemben véve szerintem igen. Normálisan edz, jó kondícióban van, ahogy én láttam, má most pályára léphetne bárki ellen a világon, és nem lenne esélytelen.

– Vagyis lelkileg kell még átvészelnie a hamburgi merénylet nyomait?

Visszatérne

Az ember, aki Mónikát látta! Ritka manapság, aki ezt magáról elmondhatja, de előfordul. Vladimir Kovijanics belgrádi tornatanár teheti. Szeles Károly legjobb barátja még a belgrádi testnevelési főiskolás évekből. A napokban tért vissza Floridából, s a Szeles család vendége volt két héten át.

Szöveg: Gáspár Mihály

– S

– Szerintem azon is túl van. Má akkor túl volt rajta, amikor a Tennis Magazin újságírójának szó szerin ezt nyilatkozta: „Tudom, hogy nehéz lesz ismét világelsőnek lenni, elképzelhetőnek tartom azt is, hogy világ első soha többé nem leszek, d őszintén szólva ez engem már hide gen hagy. Egy év alatt rájöttem vala mire: a tenisz csodálatos része a életemnek, de nem minden az éle temben. Ha úgy érzem, nem megy nem fogom erőltetni. Játszhatom é ezt kedvtelésből is." Kérem szépe annak a fiatal hölgynek, aki ennyi tárgyilagosan tud ítélni világán dolgaiban, nem lehetnek pszichik problémái – meséli Vlado.

Házi pszichológ

Logikus, amit mond, csakho köztudott, Mónika pszichológusho jár. Nehéz elképzelni, hogy teszi ezt

TV Tükör

Kétperces önálló műsort alighanem csak arról lehet készíteni, aminek megtörténtéhez elég néhány másodperc. Pofonról, késszúrásról, lövésről vagy egy karambolról. A Két perc – kék perc tegnap esti jelentkezése mindezt többszörösen is megcáfolta.

Először is két perccel később kezdődött a jelzettnél, ezáltal növelve bennem a várakozás feszültségét. (Amúgy reggelre sem tudtam eldönteni, vajon az alvászavarokban szenvedők rémálomba ringatását, vagy a szunyókálásra hajlamosak felriasztását szolgálja a műsor kései kezdése.)

Másodszor meg szó sem volt itt gyilokról, vérről, halálról. Viszonylag szelídre sikeredett – szerencsénkre – a felsorolás. Eltűnt egy ön-életveszélyes, elmeháborodott asszony, kézre került két újpesti, piti zsaroló, és a kamera előtt produkálta magát az ügyefogyott bankbetörő páros – mit sem sejtve a leselkedő szemekről. Ez utóbbiból csak a belváros területén hatvanat szereltek fel a közveszélyes köztereken... Ám azt persze megint nem árulták el, rögzítik-e a pirosban áthajtókat is. Mintegy levezetésként csupán arra hívták fel mindannyiunk figyelmét, hogy tart még a fokozott közlekedésbiztonsági ellenőrzés.

Amúgy a műsor tempója egy Forma–1-es futam gyorsaságával vetélkedett – ám annál valamivel biztonságosabb vonalvezetéssel. Mi tagadás, szelíd álomba merülni nem lehetett tőle. Pedig tegnap este kimaradtak a velőtrázó pillanatok s a hátborzongató tragédiák a műsorból.

Na ja, így aztán nem is fért bele két percbe...

(m–a)

Vígső simítások

Állványok, létrák, munkapadok, fúró- és csiszológépek, sürgő-forgó emberek között téblábolok a színház előcsarnokában. Festenek, fűrészelnek, fúrnak-faragnak. Végső simítások. Óriási a hangzavar, mint egy üzemcsarnokban. Tegnap alig egyéves munka után a műszaki átadás, átvétel megtörtént, június végén kezdődik a beüzemelés, és augusztusban újra benépesül a Vígszínház.

Komoly emberek járják be a házat a pincétől a zsinórpadig. A tűzoltóság, a kerületi és a fővárosi polgármesteri hivatal munkatársai, a vizesek, a gázosok, az elektromosok, a műemlékesek, a tisztiorvosi hivatal képviselői. Nézegetnek és jegyzetelnek. Jegyzőkönyvek készülnek. Furán hangzik itt ez a kifejezés: hatósági bejárás. Hiszen a mérce a nevetés vagy a csend, a taps, esetleg statisztikát lehet készíteni, hogy egy évadban hányszor játszottak, s az előadást hányan nézték meg. De nem lehet számokkal kifejezni az élményt.

Őrült munkát végeztek a Bácsépszer dolgozói egy év alatt. Igazából nem lehetett felkészülni erre a munkára. Kevés dokumentum maradt fenn a Vígről, amely – hála a *Fellner* és *Helmer* építész párosnak – 1896-ban nyitotta meg kapuit. Három-négyszázan is dolgoztak itt reggeltől estig, még hétvégéken is. Hallom, a főfalak rendesen el voltak rohadva, mondják, statikailag szinte érthetetlen, hogy a színház nem omlott össze. A homlokzaton lévő szobrok az ötvenes években nem kőből készültek, hanem szemeteszsákból, de volt a matériában cserépdarab, sőt kóc is. A háború alatt a nézőteret érte bombatalálat. Az akkori felújításnál eltűntek a páholyok, most komoly erőfeszítés kellett a helyreállításukhoz. A régi – a hajdani néphadsereg színházára emlékeztető – gipszfegyverek és csillagok eltűntek. A mennyezeten míves, hat-hét mázsás csillár függ. A színpadon és a fölött XXI. századi technika. A zenekari árok emelhető és süllyeszthető, széksorokat is be lehet tenni a helyére, sőt a színpad hullámzani is tud. Diszpécserközpont is van, a tűzérzékelők és a folyosókra kirakott kamerák jelei ide futnak be.

Nézem ezt a pompás színházat. Kétezer négyzetméter gipsz, másfél ezer négyzetméter tömörarany-díszítés, két és fél kilométer hosszú falfelület, tizennyolcezer furat, másfél ezer négyzetméter kárpit, több mint húszezer négyzetméter vakolat, két és fél ezer négyzetméter réz. És munka. És majdnem kétmilliárd forint. Már majdnem kész. Azután be kell lakni. Emberek kellenek ide, gesztusok, érzések, zene és fények. Festékek, jelmezek, díszletek és por. Az a semmihez sem hasonlítható színházillat. És vígszínházi szellem. *Marton* igazgató úr egy éve azt mondta, reméli, a felújítás során ez nem vész el.

Hát akkor egy kalappal. A záporpróbát tegnapelőtt nagy sikerrel megtartották. Ez a Víg kezdete.

(murányi)

Fotó: Burger Zsolt

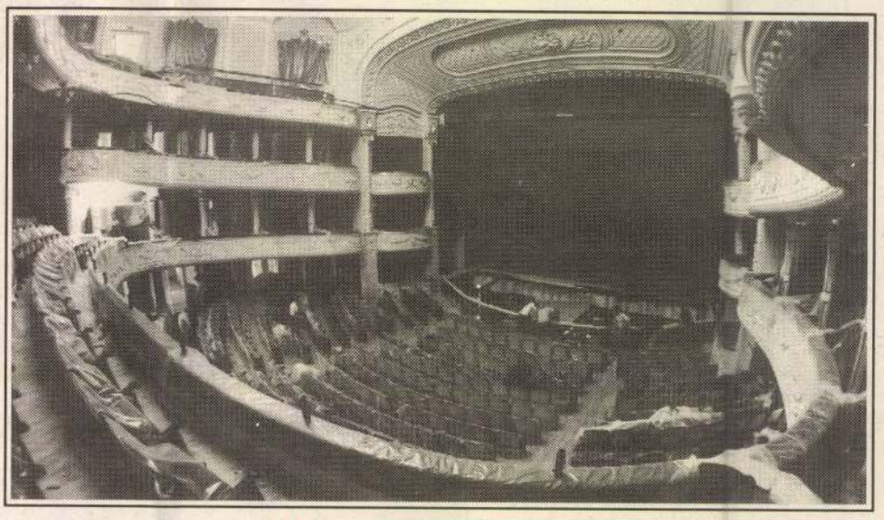

Szájtátók és csepűrágók

Ez a szombat – május 29. – a csepűrágóké. Az előadóké, a színészeké, a táncosoké, a mímeseké, a bábosoké, az alakoskodóké, a szavalóké, a komédiásoké. Ez a nap tehát az övék, s a miénk, nézőké, szájtátóké. A bámulóké, a hallgatóké, a nevetőké, az unatkozóké, a kíváncsiaké, a szünetben virslit evőké.

Erre a napra a budai Vár szinte egészében nyílt színi szentéllyé változik. Színpaddá – mi pedig áldozókká. Tizenegy színpadon mutatják magukat egyszerre és folyamatosan a legkülönfélébb rendű és rangú csepűrágó hölgyek-urak, a mi kedvünkre, s persze a magukéra. Lesz köztük öreg és fiatal, profi és főiskolás, híres és kezdő, kórista és operista, zenés és táncos, profi és műkedvelő. S még ki tudja, ki.

-k-

A Pink Floyd Bostonban

Bálnalesre kihajózva

Amikor a legendás angol együttes, a Pink Floyd Bostonban koncertezett, Massachusetts kormányzója, *Willam Wedd* igen csalódott volt, hogy csak egy kézfogás erejéig találkozott kedvenc együttesének tagjaival. A zenekar rövid, ötnapos, háromkoncertes bostoni látogatásába ugyan egy fogadás is be volt tervezve a kormányzóval, de ezt egy-két váratlan esemény meghiúsította.

Történt ugyanis, hogy a tervezett találkozás délelőttjén az együttes tagjai – barátaikkal és családtagjaikkal – bálnalesre kihajóztak az akkor éppen eléggé viharos bostoni óceánpart környékére. Az egyébként érdekesnek ígérkező, de hányatottra fordult utazás után az együttes érthetően kénytelen volt lemondani a kormányzó ebédmeghívását. Mivel a baj nem jár egyedül, az esti fellépés előtti utolsó pillanatban kiderült, hogy néhány kosztüm az előző napi koncert után kisebb-nagyobb javításra szorul. Szerencséjükre még időben kiderült: a hotel egyik alkalmazottjának az édesapja szabó, így némi rohangálás után, de végül is minden készen állt a sikeres koncerthez.

S. N. É.(Boston)

Mühelyek.

Metszet műnyomda.

Hellriegel, Budán.

Pesther Handlungszeitung. 1840. V. 13.

134-135. l.

MDK

Helm J.

Rhédey Lajos gr. főispáni helytartó, olaj

Tört. Képcs. lajstr. 1907. 12o l.

Helm festö. 1822.

Művészet. 1905. IV. 416. l.

M.D.K.

Helm Erzsébet
keramikus

Keramiamunkáiról.

Bordácsné H. Lenke: Szentendrén elő-képzőművészek kiállítása
Művészet, 1960. december, — 32 l. 1960

M.D.K.

Helm Mihály, egri ácsmester

az 1771-80 közötti adó-
összeírásokban szerepel

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarorsuág müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 338. old.

HELM Mihály egri ácsmester, akinek nevével 1771-től 1780-közötti adóösszeirásokban találkozunk Egerben.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

Helm Sámuel MDK

Sátoraljaujhelyen a szüreti hét alkalmából kiállitást rendeztek.

Szabad Művészet 1948. 399.

MDK

Helm Sámuel

Szabad Müvészet 1949. ~~2éz~~ 2-3.sz. 127.l.

MDK

Helm Sámuel

A tokaji csop.kiáll. Szabad Művészet, 1949, 351 l.

Helm Sámuel

Szabad Művészet, 1948

II. évf. 10. sz. 336.o. - A Szabadszerve-
zet közleményei.

Egri csop.

Helom Sámuel

Szabad Művészet, 1949.

III. évf. 7.–8. n. 351. o. A Szabad-szervezet körleményei. A Tokaji csoport...

Helm Sámuel

Szabad Művészet, 1949

III. évf. 2-3 sz. 127. o. Szabadszervezeti közlemények. Tokaji képkiállítás.

M.D.K.

Helmecz József, egri fazekasmester

nevét említik Kreffli hátyásal kapcsolatban. A pélyi plébánia házban 1853-ban 3 új hátykát állít.

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

338. old.
+355. "

M. D. K.

FELLNER, Ferdinand építész
Bécs

Résztvesz az Opi Operaház kerofógázatán

Ybl Ervin: Ybl Miklós 76.,

M. D.-K.

FELLNER, Ferdinand építész

Az Operaház építési bizottságának tagja

Ybl Ervin · Ybl Miklós 171,

Fellner Ferdinánd és Helmer Helmud
építész.

M.D.K.

A Népszínház alkotói.

Budapest und Umgebung, Budapest. 10 C.

M.D.K.

FELLNER F épitész

Palota; Múzeum u. 17 (repr.)

Helmerrel

Népszínház

(repr.)

Bp. épitményei (Szerk. Rozinay István)

Bp. - Eperjes 1880-1884., 71. 72. 73. 74.

92. T.

Fellner

épitette a Népszínházat 1875-ben

Rusz: A Nagykörút Bp. 1960. 37.o.

Felmayer, kékfestő

A kiegyezés után és főleg a XX. század elején manufakturális szinvonalra emelkedett, sőt kisebb gőzgépek alkalmazásával kis gyárrá fejlődött több kékfestő műhely, igy az övé is Szegeden és Székesfehérváron. 193.old

Domonkos Ottó: Haladó mozgalmak xxkák tükröződése a kékfestés mintakincsében 177.old

Arrabona, 11.-Kantus János Múz. Győr. 1969.-Győr-Sopron Megyei Nyomda, Győr

Fellner Ferdinánd

és Hellner Hermann épületei a budapesti Népszínházak (1875), a Vígszínházak (1896); a Fővárosi Operaház (1898); a temesvári (1875); a pozsonyi (1883); a fiumei (1883) színházak.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi kislexikon, Gondolat, 1969.

1351

Fellner Ferdinánd

Továbbá a tatai (1889), a kecskeméti (1896), a nagyváradi (1900) és a kolozsvári (1906) színházat.

Sőnt Ferenc - Staud Géza: Színházi kislexikon, Gondolat, 1969

Fellner Ferdinand.

és Helmer Hermann tervei szerint épült fel a budapesti Népszínház.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969.

3161.

Fellner Ferdinánd

és Helmer Hermann építészek építették 1888-89 között az Esterházy Tata-i utolsó kastélyszínházat.

Hont Ferenc - Staud Géza: Színházi kislexikon, Budapest, 1969.

447

Fellner Ferdinánd építész

szinházépítő specialista volt.

Hont Ferenc - Staud Géza: Szinházi

kislexikon, Budapest, 1969.

4271.

Fellner Ferdinánd

és Helmer Hermann építészek tervei szerint épült fel Szeged városházája és nyílt meg 1883-ban.

Horváth Ferenc – Staud Géza: Építészeti lexikon, Budapest, 1969

416.

Fellner ... [és Helmer], építész

A Vígszínházhoz hasonlító kecskeméti színházat is ők tervezték.
Felavatása 1896 okt. 14-én volt.

(Kristóf): Ingyen hely a társulatnak 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1971. okt. 13.

fellner [és Helmer], építész

„A pesti művészek otthonosan mozognak a Volkstheater"-ben .... „ugyanaz a feller és Helmer cég építette, amely a pesti Vígszínházat."

Pencsik Flóra: Siker a Testőr

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. nov. 15.

Fellner [s' Helmer], épitén

A 75 éves Vígszínház tervezője.

Kristóf Károly: Öreg színház nem vén színház 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. máj. 4.

Fellner [= Helmer], Emília

A Vígszínház épületei.

M. S. P.: A Vígszínház hetvenöt éve 7.

Népszabadság, Bp. 1971. dec. 22.

FELLNER és HELMER

Ybl Miklós épitész 1814-1891 : A Hild-Ybl Alapitvány kiállitása a BTM-ben 1991/1992 [katalógus] Bp. : Hild-Ybl Alapitvány, 1991
73,114,121.p.

Ferdinand Fellner

és Hermann Helmer tervezték a bp-i
Vigszínházat. 1896. 14. p. jegyzőkönyv.

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967 Budapest, 1970.

261

Ferdinand Fellner

és Hermann Helmer épitették a bp-i egykori Népszínházat, a temesvári, a szegedi városi, a fiumei, pozsonyi, a tatai grófi, a Nagymező u. i Fővárosi Operette színházat.

Merényi Ferenc: A magyar épitészet 1867-1967. Budapest 1970.

361

Ferdinand Fellner

és Hermann Helmer további alkotásai:

a zágrábi Nemzeti Színház, a kecskeméti

és a bp-i Vígszínház.

Mezényi Ferenc: A magyar építészet

1867-1967. Budapest 1970.

37 l

Ferdinand Fellner

és Hermann Helmer építkezései: a nagyváradi kigligeti, a nyitrai és a kolozsvári Nemzeti Kinház

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867–1967. Budapest 1970.

371

Ferdinand Fellner

és Hermann Helmer épitették a bp-i egykori Népszinházat. 1872-1873. 13. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar épitészet 1867-1967. Budapest, 1970.

261

Fellner Ferdinánd

és Helmer Hermann tervei szerint épült fel az új pozsonyi színházat.

Hont Ferenc – Staud Géza: Színházi lexikon, Budapest, 1969.

357 l.

Fellner Ferdinánd

és Helmer Hermann építészek tervei alapján épült 1899-ben Nagyvárad állandó színháza.

Alföldi Ferenc – Staud Géza: Színházi lexikon, Budapest, 1969.

312 l.

Fellner Ferdinánd

és Helmer Hermann tervei szerint épült és 1896-ban nyílt meg a budapesti Vígszínház.

Horváth Ferenc - Staud Géza: Színházi lexikon, Budapest, 1969.

Fellner Ferdinand

és Helmer Hermann építészek tervei alapján épült 1906-ban a kolozsvári Nemzeti Színház.

Sonl Ferenc - Staud Géza: Színházi hislexikon, Budapest, 1969.

236 b

Fellner Ferdinánd

és Helmer Hermann építészek tervei szerint épült 1896-ban Kecskemét szinháza.

Hont Ferenc - Staud Géza: Szinházi kislexikon, Budapest, 1969.

2246

~~Fellner~~ és Helmer

pozsonyi szinház
1886.

irod
z
Aixinger László:
Pozsony. Bp. 1938.
42. l.

Fellner Ferdinand
esztrák épitész
1847 – 1916.

Vinegiva

FELLINI, Federico

Sarkantyú Mihály

Firkálások, torzszülöttek

Fellini rajzai a Gödöllői galeriában

Népszava 1985. juni. 7.

6.

FELLNER Ferdinánd

Molnár Gál Péter

Magyar Építő 1991/12

Fellner & Helmer II.

Ferdinand Fellner tősgyökeres bécsi család sarjaként született 1847. április 19-én. Tíz gyermek ülte körül idősebb Fellner ebédlőasztalát. Ő is tízgyermekes polgári családban nevelkedett. A bécsi Rossauerländeren ácsüzletet vezető nagyapa udvari ács volt (Hofzimmermeister). Idősebb Ferdinand Fellner (1815) a bécsi Képzőművészeti Akadémián építészetet tanult (1834–1837). Képességei gyors elismerésre találtak, Bécs községi tanácsosaként működött (1868–1870), s jóllehet a Fellner céget alapító apa számos megbecsült épületet állított, híre mégis színházépítészként maradt fönn.

Fellnerék családtörténete egybeesik a színháztörténet fordulataival. A német nyelvterület színházvárosai között Fellnerék működési idején veszít jelentőségéből a császárváros és átengedi az elsőbbséget Berlinnek. Bécs addig udvari színházak, külvárosi műintézmények lovagdrámákat, tündérjátékokat és bohózatokat ontó elevenségével habzik. A századvégen Berlin elhódítja az elsőbbséget technikai és dramaturgiai, színjátékreformeri újdonságaival. Bécs színházainak hanyatlása ellentmondásosnak látszóan fölpezsdítette a város színházépítészeti hajlandóságát. 1847-ben *von Siccardsburg* és *Van der Nüll* fölépítik a wiedeni *Carltheatert* – amely az osztrák népszínpadok nevezetes igazgatójáról, Karl Bernbrunnról (1787–1854) nyerte el nevét –, itt aratta első sikereit Franz Grillparzer *Az ősanyá*val. Ugyanezek az építészek készítik el az Operaházat (1867). A bécsi színházak fabódékban működnek. Még a Burgtheater is a Burg mellett tengődik, míg nem kerül pompázatos helyére, (1888) a Franzensringre, (ma: dr. Karl Renner – és dr. Karl Lueger – Ring).

Az idősebb Fellner műtermében a 60-as évek elején mégis a színházak tervezésére fordul a figyelem. A *Wienerneustädter Theater* átépítésének tervei itt készülnek, majd újjáépíti a *Badener Arenát*. Pokorny igazgató megrendeli a mai Thalia utcában a *Thalia Theatert*. Idősebb Fellner tervezi meg a *Quai* – másképpen: *Treumann – Theatert*, ami a mai Metropol Szálló előtti kerthelyiség helyén állott. Mindezek a színházak fából készültek, jóllehet mindegyikük 1500 nézőt tudott befogadni. A Thalia 17 évig állt, bár dacolt az idővel, városszépítési okokra hivatkozva lebontották; a Quai Színház 1864-ben leégett.

Apja színházépítészeti sikerei fordították az ifjú Fellner érdeklődését azon építészeti szakterület felé, ahol aztán a legtöbb babért aratta le. Fellner 1866-ban megszakítja tanulmányait, hogy súlyosan szívbeteg apja segítségére lehessen a brünni *Interimstheater* megépítésére (1870). (A bécsi Quai Színház szolgált modellül, annak előnyeit ismételték el Brünnben, három hónap alatt elkészült az épület.) Édesapja fölügyeletével kidolgozza a temesvári színház terveit és a Laube-féle bécsi Stadttheatert.

Ezek a színházak már kőből épültek. Az apa egyikük elkészültét sem érhette meg: a *temesvári Városi Színház* alapkövének lerakása előtt egy nappal (1871. szeptember 25.) elvitte a szíve. Néhány hónappal korábban (júliusban) ifjú Ferdinand Fellner feleségül vette Plank udvari pékmester leányát, Catharinát. Két gyermekük született: a Ferrynek becézett III. Ferdinand Fellner (1872–1911) ugyancsak követte apja és nagyapja pályáját, valamint Melanie (1873–1909).

A szükség megtanítja úszni a vízbeesőt – lirizálja Fellner 1909-ben (Die Entwicklung des Theaterbaues...). *Apámmal való közös munkáink során sok tudást tettem magamévé, és ez a továbbiakban egész színházi gyakorlatomnak felbecsülhetetlen hajtóereje volt.*

Szolid tudást örökölt apjától. Valamint tiszteletet kiváltó üzletmenetet.

Apján kívül Fellner a legnagyobb hatást a délnémet származású bécsi színházreformer, a

Burgszínház igazgatójától, dr. Heinrich Laubétól kapta – akinek munkássága eltörölhetetlen reformnyomokat hagyott a mi Nemzetink igazgatójának, Paulay Edének máig kevéssé méltányolt működésén. Laube – mint Paulay is – szakadatlan peres viszonyban állt a színházra könyökölő irodalomprofesszorokkal. Paulay mindazokat a párbeszédes drámai műveket, amiket szavahihető irodalmi körök előadásra alkalmatlannak ítéltek – például Madách Tragédiáját és Vörösmarty Csongorát –, a gyakorlati szempontú színház napi céljainak megfelelővé tette. Laube fejére pedig gyakran az a vád hullott, hogy megcsonkítja az értékes drámai műveket a közönség igényei és a színszerűség érdekében. Röviden szólva: mindketten az irodalom magasztos csarnoka helyett drámai művek előadására alkalmas intézményt működtettek igazgatásuk alatt. Jóllehet, kezük alatt csillogó színészek csapata dolgozott, letörték a 19. században annyira dívó szólózási rendszert, a városról városra utazó virtuóz komédiások önállóskodási törekvéseit, s a meiningeni reformokkal összehangzóan az együttesjátékra helyezték a hangsúlyt. Paulay a romantikus színjátszást átvezette a századforduló magyar színházi reformjaihoz. Nélküle nem született volna meg a vígszínházi színpadi természetesség evolúciója és a Thália Társaság revolucionarista színpadi törekvése; Laube doktor pedig Otto Brahmnak, majd Reinhardtnak a német nyelvű színjátszást magasba emelő rendezéseinek ágyazott meg.

Minden héten legalább két alkalommal többórás megbeszélést folytattam dr. Heinrich Laubéval a bécsi Stadttheater építéséről – vallja Fellner (Modelltheater, 1905). A színidirektor felesége, Frau Iduna Laube teaszalonja mindennap nyitva állt 5 óra és 3/4 7 között Bécs szellemi elitje előtt. Szépszámú történelmi és irodalomtörténeti dráma szerzője Laube, ez időben a Wiener Stadttheater igazgatója. Ifjúkorában Németországban nyakig merült a forradalmi mozgalmakban. Hazáját is kényszerűségből cserélte föl Bécsre. Ellentmondásos módon éppen a forradalom elbukása után (1849) veszi át a Burgszínház igazgatását, és hajtja végre reformjait. Laube a színházat a demokratikus eszmék hirdető emelvényének tartotta, gondot fordított hát a tiszta beszédre, az értelem hangsúlyozására, hogy az ülőhelyeket elfoglaló lényegében új nézőréteg megfelelő eszmékhez jusson a színpadról.

A három legfontosabb dolog, amit Fellner Laube teadélutánjain elsajátított, szoros összefüggésben állt azzal, hogy a színidirektor-rendezőreformer és drámaíró új nézőrétegekhez akart új eszméket eljuttatni:

1. *Képzeljék el* – idézi Fellner a színházi orákulum szavait –, *hogy a szónok elkezd egy térben beszélni. Mi történik? Minden egyes hallgató a lehetőség szerint a beszélő közelébe nyomul. Lehetőleg tehát úgy kezelendő a tér, hogy a színház látogatóit a színpadhoz legközelebb hozzuk.*

2. *A színpadi művészetért kitüntetést kapna, aki amennyire csak lehetséges, alacsonyra, a színpad szintje felé ülteti vagy állítja a nézőket. Nem szabad lebecsülni még egy papírlapvastagságú távolságot sem, mert minél könnyebben nézhet a látogató a szónok szemébe vagy szájára, annál erősebben hat ennek művészete.*

3. *Tudatosan ne nagyítsák meg a szükségesnél a színháztermet, vegyenek el minden felesleges, kihasználatlan és a látogató által el nem foglalt helyet, nemcsak azért, mert a termet a színpadi művész hangja kell hogy áthassa, s ez kisebb teremnél könnyebb, mint tágasabb esetben, hanem azért is, mert a ház bensőségessége könnyen veszendőbe megy; a nézők csakis bensőséges hatású térben érzik jól magukat. Tartsák szorosan ehhez magukat, ha kell, az építész érzelmei árán is!*

Laube 1884-ben meghal, de a színházépítész még két évtized múltán is kötelességének érzi, hogy kifejezze forró háláját a színházépítészet Laubétől eltanult lapidáris alapelveiért.

Hálája érthető. A Wiener Stadttheater (1872) Fellnert szertehangzó hírnévhez juttatja. Sorozatban befutnak a megrendelések: ismételje meg a sikeres épületet.

Hermann Gottlieb Helmer 1849. július 13-án született a hannoveri Harburgban. Apja – Adolph Heinrich Ernst Helmer – aranyműves és kiskereskedő. Hermannt kőművestanulónak adja, de a fiú mihamar a hannoveri Politechnikai Iskola hallgatójaként Heinrich Köhler keze alatt tanulmányozza az építőművészetet. Tizenkilenc

évesen (1868 júliusában) műszaki rajzoló lesz idősebb Fellner műtermében. Két év múlva (1870. augusztus 9.) elnyeri a varazsdini színház és vigadó épületére kiírt pályázatot. Önálló építészként 1873-ig dolgozik. A varazsdini terveket *Atelier Helmer* szignóval látja el. Feltehető, hogy egyidejűleg elvégzi a Fellner-műterem munkáit is, önálló tervei ettől kezdve mégsem szerepelnek. 1873-ban a két fiatal építész egyenlő jogú társként megalapítja a Fellner & Helmer műtermet. Együttműködésük 34 éven át, Fellner haláláig tartott. (A varazsdini Városi Színház építésekor Helmer megismerkedik Levanics cipészmester Philippine nevű leányával, feleségül veszi; négy gyermekük születik: Adele 1877, Irene 1881, Hermann 1878 és Hans 1882. Az ifjú Hermann Helmer – hasonlóan az ifjú Fellnerhez – építész lesz, ugyancsak a papák műtermében nyer alkalmazást, az ifjabb Helmer hatására fordul az iroda később a Jugendstíl felé.)

Helmer nyílt, társaságkedvelő ember, ő tarthatta az üzleti kapcsolatokat. Különféle építészeti társaságok elnökségi tagjaként tekintélyt és kapcsolatokat szerzett a cégnek. 1908-ban a VIII. Nemzetközi Építész Kongresszus (Bécs) egyik alelnöke. Már 1883-ban kitüntetik a Ferenc József-rend lovagkeresztjével, 1912-ben a Vaskorona-rend III. fokozatával. A *darmstadti Udvari Színház* átépítéséért megkapja a Hessen Nagyhercegség érdemrendjének kiskeresztjét, a szófiai Nemzeti felépítéséért a bolgár Nemzeti Polgári Érdemrend középkeresztjét, megkapta továbbá a fürstensteini fejedelmi emlékérmet.

Fellnert kitüntetik a Ferenc József-rend lovagkeresztjével (1875), ugyanezen rend tisztikeresztjével (1914), és a svéd Észak Keresztje-rend lovagkeresztjével.

Mindkettőjüket kinevezték építési tanácsosnak, utóbb főtanácsosnak. Hírük a bécsi Stadttheater (1870–1872) és a bécsi Deutsches Volkstheater (1888–1889) terveinek köszönhető. Ez a két terv érleli ki a cég utóbb sokszorosításra került modelljét. Ezekben összegzik a kor technikai, biztonsági és társadalmi változásainak megfelelő színházépítészeti elgondolásokat. Amikor a Fellner & Helmer cég megbízást kap az első merőben új bécsi színház, a *Német Népszínház* terveinek elkészítésére (1887), figyelembe veszik a világszerte megindult demokratizálódási hullámot.

1876. augusztus 16-án megnyílik Bruchwald építész tervei alapján a Wagner színházi reformjait megtestesítő bayreuthi színház. A reform eszméi megszelídített változatban adaptálódtak Fellner & Helmer modelljében. *Carl Friedrich Schinkel*nek a régi berlini Nemzeti Színház átépítésénél, valamint *Gottfried Semper*nek megvalósításra sosem került müncheni *ünnepi színház* elgondolásai közül elsősorban az ülőhelyek demokratizálása szolgált sormintaként. Közeli elgondolást mutatott Otto March wormsi Volksschauspielhausa is. Ekkoriban alakult ki az a színházforma, amelyik rideg művészi hangárokká, dráma-szerelőcsarnokokká avatja a színházakat, az auditóriumok pedig azt a benyomást teszik a nézőkre, hogy egy hatalmas demokratikus szardíniásdoboz egyforma jogú beszorítottjai, akár sokat fizet jegyéért a publikum, akár keveset: demokratikus egyöntetűséggel kényelmetlenül nézheti az előadást. A reformelgondolásokat Fellner & Helmer szerencsés módon enyhítették bécsi kedélyességgel és a tetszetős kényelem iránti vonzódásukkal.

Tagadhatatlan, hogy ezt a kort megelőzően a színházépítészet egyetlen elve az volt, hogy a *jobb emberek* tartják el a színházat. Többet fizetnek, tehát jobb és több hely dukál nekik. A gazdagoknak ezekben a szerkezetekben nem kellett a tömeggel egy sorban vagy akár egyazon szinten helyet foglalniok. Elszigetelődhettek. Kivételezettségük kiemelt helyet biztosított számukra. Nemcsak jobban és többet láttak az előadásból: őket is jobban látta a közönség.

Az eszményi megoldás az lett volna – és erre törekedett Wagner, ezt sugallta Fellnernek dr. Laube teadélutánjain –, hogy 1900 látogatót egy szintre ültessenek le. Horizontális irányban azonban ez olyan terjedelmet követelt volna (napjaink színházépítési torzulásai rá a példák), ahol színész hangja nem jut el a néző füléhez, arcjátéka valahol a távolban csak föltételezhetően van jelen. Fellnerék józanul arra az álláspontra helyezkedtek, hogy *a színházi közönség szemben a múlttal ma már erősen demokratizált, e tekintetben azonban nem haladt még annyira előre, hogy teljesen lemondjon a rangbéli és fi-*

nanciális különbségek ráeső részéről. (Modelltheater)

A színházi széksorok érzékenyen kimutatják a társadalmi rangsort.

Az ülésrendből leolvasható a társadalmi rend.

Az épületek belső elrendezése árulkodó.

Amikor a Fellnerék tervezte, lebombázott *Vígszínház*at Magyar Néphadsereg Színháza néven újjáépítik (megnyitó előadása 1951. december 21-én, Sztálin elvtárs születése napján Szigligeti *II. Rákóczi Ferenc fogsága* című történelmi drámájával), Kaufmann Oszkár megőrzi az eredeti külsőt, a nézőtéri részt azonban a kornak megfelelően demokratizálja. Eltünteti a páholysort. Az emeleti páholyok helyén nyitott oldalüléseket helyez el. A társadalmi kiváltságok azonban szilárdabbak a vasbetonnál és téglánál: *Ölveczky Miklós* a Magyar Színházból úgy épít Nemzetit a Hevesi Sándor téren, hogy lebontatja az épületet és egyetlen pillér megtartásával rekonstrukciónak álcázottan újat építtet (1966. november 4. Vörösmarty: *Czillei és a Hunyadiak*). Megszünteti a Fellner & Helmer mintára tervezett karzatokat, páholyokat. Egyetlen erkéllyel tagolja vertikálisan a nézőteret. Elméletileg eszményien demokratikus elhelyezést produkál. Hamar kiderül: a politikai vezetés nem látogathatja a színház előadásait, mert biztosításuk megoldhatatlan. Mégsem ülhetnek egy sorba a nézőkkel. Az erkély első sorait utólag kiemelik. Pótlólag páholysort építenek a nép vezetői számára.

Fellnerék azonban annak a kornak voltak építészei, amikor a színház elhagyja nemesi közönségét és megcélozza a polgári rend szívét, agyát és pénztárcáját. Lecsökkentik tehát a nézőtér magasságát. Négyszintes karzatok helyett beérik két szinttel. A nézők tömegeit amfiteátrumszerűen ültetik le szemben a színpaddal. A páholyok szerepét ugyancsak redukálják: az amfiteátrumok meghosszabbításaiként kétoldalt helyezik el. Ott, ahol amúgy sincs lehetőség széksor beállítására. Szerkezetváltoztatásuk előnyeként 1700 néző kerül szembe a színpaddal, és csupán 200-at helyeznek el oldalsó páholyüléseken. A legmagasabb erkély leghátsó helyén ülő néző az utca szintjétől csak 11,45 méterre van, míg például a 2263 férőhelyes Hofoper esetében ugyanez az adat 19,20 méter, a Semper & Hasenhauer tervezte Burgban (1532 férőhely) 20,10 méter. A legfelső karzatról Fellneréknél 3 lépcsőfordulóval lehetett leérni az utcára, az Operában ugyanez 7 lépcsőforduló volt, a Burgból pedig menekülés esetén a látogatóra 13 lépcsőfordulónyi verekedés várt.

Fellner azt állítja, hogy *a Német Népszínház megépítéséig semmiféle foyer-élet nem volt Bécsben.* Bizonyításul elmesél egy anekdotát: az építkezések idején jelentkezett egy cukrász a büfé elnyeréséért, hasonló föltételeket kínálva, mint a Wieden- és a Carltheaterben. Évente 200 guldenért működtetné a frissítőket és nyalánkságokat szolgáltató színházi cukrászdát. Nem ő fizet, ellenkezőleg: ő kapja a bérleti díjat szolgáltatásaiért. A Német Népszínház szakított Bécsben először ezzel a gyakorlattal. Létrejöttek francia, német és orosz mintára az úgynevezett *nagy felvonásközök*. Fogalmat alkothatunk ezeknek a társasági életet mozgósító felvonásközöknek lefolyásáról, ha emlékezetünkbe idézzük *Carné* színháztörténelmi szempontból is értékes filmjét, a *Szerelmek városát* (eredeti címe: *Les enfants du paradis* – 1943–44 – nemcsak az Éden, hanem a franciában kettős értelmű *paradis*, vagyis a *karzat* gyermekeiről). *Trauner Sándor* díszlettervei megidézik a Boulevard du Temple melodrámákat ontó szokásait. Látjuk a szünetben a nagy Frédérick Lemaître-t, amint Othello jelmezében elvegyül pezsgőspoharat tartó estélyi ruhás, jó társasági rajongói körében. Vagy megidézhetjük a világ drámairodalmának azt a kis remekét, amelyik rögzíti az orosz színházi szokásokat (Gogol: *A közönség szétoszlása egy új komédia bemutatója után*, 1842).

Fellnerék vonzóvá tették a közönségnek a szüneteket. Addig csak a páholybérlők élhettek társasági életet. A visszaszorított terjedelmű páholyoktól nyert helyen szalonok, kerengők és cukrászdák kínálták csevegve eltölteni a megnyúlt idejű szüneteket. Hatására egy-egy nagyobb bécsi színházban 6000 koronát is fizetett a cukrász bérleti díjként a tulajdonosoknak.

Fellner és Helmer két bécsi színháza tetszést aratott. Amikor Berg báró megrendeli tőlük a *hamburgi Deutsches Schauspielhaus*t (1900), szigorúan megköveteli, hogy ugyanolyan legyen,

mint a bécsi Német Népszínház. Ötvennél több replikáját láthatjuk világszerte az igényeket telibe találó modellnek.

Megvilágítja a mai színházakat ismerőknek a változások lényegét, ha megismerünk két történelmi anekdotának beillő Fellner & Helmer-színházat. Megvalósult terveik közül a totisi és a berndorfi színházépület a két legkisebb, legintimebb hatású. Alkalmi épületek: arisztokrata kastélyszínház az egyik, munkásszínház a másik.

Totis: Tata. *Esterházy Miklós* megrendelésére 33 személyes kastélyszínházat építettek. Talán az utolsó kastélyszínházat Európában. *Arthur Krupp* nagyiparos megrendelésére készült az első német Munkásszínház. A felhasználási célját, meghívott közönségét tekintve is két szélsőséget képviselő épület példája megvilágítja, hogy a századforduló váltókorszakában mennyire különböző igényeket kellett kielégíteni a tervezőpárosnak.

Miközben Bécsben Fellner a *Deutsches Volkstheater* fölépítésével foglalatoskodik, üzletársa Tatán kivitelezi saját tervét. A megrendelő *Esterházy Miklós József gróf* (1839–1897), akit Fellner családiasan Graf Niki Esterházynak mond visszaemlékezésében. A tatai kastélyszínház a lótenyésztés mellékterméke. Esterházy Miklós gróf az elmúlt század 60-as, 70-es éveinek egyik leghíresebb úrlovasa, aki 27 verseny győzteseként Európa úrlovasainak bajnoka lett 1867-ben. Tevékeny propagandistája a lótenyésztésnek és a lósportnak: ő szervezi életre Bécsben a *Jockey Club für Oesterreich* intézményét, fölépíttetni a freudenaui versenypályát. A hazai lóügy éllovasaként tevékenykedik a Magyar Lovaregyletben. Tatai birtokán edzőtelepeket létesít. Évente lóversenyeket rendez. A résztvevők már *megérkezésükkor, a vasútállomástól kezdve a gróf vendégei voltak, az előadások és gazdag souperek után rangtól függetlenül részt vettek a közös bálon. Rákövetkező reggelen a bécsi, budapesti, vagy a még távolabb menő vonatokhoz kivitték a vendégeit* – meséli el Fellner a tatai vendégeskedést *(Entwicklung des Theaterbaues...)*. Emlékének tiszteleg az osztrák Jockey Club legjelentősebb versenye, a kétesztendőként megrendezett 1200 méter távú *Graf Nikolaus Esterházy Memorial*.

Lóversenyszezonhoz csatlakozó színielőadások már korábban is tartattak Tatán. *Staud Géza* tudatja *(Magyarországi kastélyszínházak*, III. rész. 1964.), hogy a kastély melletti régi sörházat Bécsből hozatott díszletekkel, kellékekkel pazar játékszínné alakították át. 1888 májusában, majd az augusztusi lóversenyek idején és végül októberben vígoperák és vígjátékok, operarészletek szórakoztatták a meghívottakat. Nemcsak a lótenyésztés, a mecenatúra is fontos időtöltése volt Esterházy Miklósnak. A *Tata-Tóvárosi Híradó* (1889. I. 26.) beszámol róla, hogy *A tatai Várszínház roppant vonzerővel bír a titkos és nem titkos drámaírókra. Légió az intendatúrához beérkezett magyar és német nyelvű darabok száma, miket félreismert vagy egyáltalán nem is ismert geniek küldözgetnek, úgy hogy a grófi udvarnál időző művészi és írói erők alig győzik már a kritikát.*

A gazdag földbirtokos arisztokrata színházépítő szeszélye egy feudális berendezkedésű, de a polgári iparosodás felé botorkáló országban furcsa késői képződmény. Fellner szerint is *az új idők társasági unikuma*, és: *a cinquecentóra emlékeztet.* Egy bőkezű főúr vendégei idejét színházzal múlatja, egyszermind alkalmat ad az uradalmi cselédségnek és azok rokonainak, hogy részt vegyenek az előadásokon. Háromszáz minden rendű és rangú nézőt azonban mégsem lehet összeereszteni. A társaság krémje így a földszinten kapott helyet. A hátracsúsztatott erkélyen ülhettek az uradalom alkalmazottai. Nekik külön lépcsőház vezetett a szabadba. További társadalmi tagolást is igényelt azonban a közös művészi élvezet. 1889. október 4-én, az ünnepi megnyitón megjelent Ottó főherceg, valamint osztrák és hazai arisztokraták, versenyistálló-tulajdonosok és a művészeti élet kiválóságai. A földszintet tovább tagolták: a körbefutó zártszékeket márványkorlát választotta el a *parterre*-től. A díszvendégek elkülönítésére szolgált a két proszcéniumpáholy, és a gróf páholya hangsúlyossá koronázta a nézőtér közepét.

Staud néhány pontatlansággal ad hírt a kastélyszínház működéséről. Azt állítja: *A színház alaprajzát nem sikerült megtalálni*, de ennek oka kizárólag a kéziratleadás sietőssége. Fellner 1909-ben tartott előadásának saját kiadású pub-

likációja tartalmazza a terveket. A 8. ábra Helmer szignált oldalmetszete a nézőtérről, a 9. ábra pedig a színház alaprajzát adja.

A gazdag díszítésű nézőtér freskóiról a gróf halála alkalmával közölt megemlékezésében a *Vasárnapi Újság* azt tudatja, hogy *Feszty Árpád* és – a nyitó előadás rendezését is vállaló – *Pállik Béla* készítették, a színpadi előfüggöny pedig *Ábrányi Lajos* festménye. A rendkívül pontos Fellner és Helmer-monográfia (*Hans-Christoph Hoffmann*, München 1966) azonban bécsi képzőművészeket sorol föl: *Klimt*et, *Franz von Matsch*ot és a szobrász *Ludwig Strictius*t. A gróf halála után elhanyagolttá vált színházépületet 1913-ban oktalanul lebontották, megsemmisítve ezeket az értékes képzőművészeti díszítéseket. A jó üzleti érzékű Fellner & Helmer ugyanis Európa-szerte a helyi munkaerőkkel dolgoztatott, de a festőket, szobrászokat és az ornamentikát kidolgozó művészeket Bécsből szállították a helyszínre. Rendszerint fiatal, pályájuk elején álló művészeket szerződtettek: *Theodor Friedl* és *Ernst Hegenbarth* szobrászokat (utóbbi készítette a Népszínház-Nemzeti plasztikáit is), *Josef Engelhart*ot, aki a Fővárosi Operett belső tereit díszítette, a festők közül *Eduard Veith*, *Alexander Demetrius Golz*, *Bamberger*, *Gustav Klimt* és mások voltak a legtöbbet foglalkoztatott ifjú művészek. Klimt, a bécsi Sezession nagy alakja alacsony bérezésű díszítőmunkása volt a bécsi cégnek. Huszonkilenc éves, amikor Fellner *reichenbergi* (ma: Liberec) színházának előfüggönyét megfesti Matschcsal közösen (1881); dolgozik a cég *fiumei* és *karlsbadi* színházán is.

Ide tartozik a látszólagos kitérő, amit *Németh Antal* kutatott föl (*Az ember tragédiája a színpadon*, 1933): Madách művének első idegen nyelven tartott bemutatóját (*Hamburg, Stadttheater*, 1892. február 15.) Esterházy gróf mecenatúrájával – hogy korszerű legyek: szponzorálásával – vitték színre, majd a hamburgi társulat és a Carltheater koprodukciójában fölújítják Bécsben az úgynevezett *Ausstellungstheater*ben (1892. június 18.), amint a színlap állítja: *Unter dem Patronate des Grafen Nikolaus Esterházy*. A kiállítás a gróf 40 000 forintjába került. (Ugyanezen év júliusában ugyanezekkel a díszletekkel bemutatják a Tragédiát a prágai Nemzetiben. Esterházy meiningenista ötlettel megfestette Zichy Madách-metszeteinek díszletmegfelelőjét, az egyes történeti képeket hiteles környezetként vonták a misztériumjáték cselekménye köré. Esterházy halála után a hagyatékában maradt pompás díszletet használja föl 1908-ban Hevesi Sándor a Népszínházban megrendezett Tragédiájában.)

A századvégen megmozdult a színházi föld: rohamosan változott a színházi közönség. Hatására a színházépületek. Minek következtében a színpadi játék nyomatékos változáson ment keresztül. Amiért is szükség mutatkozott az együttesjátékot, a színészi alakítást és a dekorációt szabályozó személyt – a rendezőt – kiemelni a társulatból. A színházművészet változásainak csokra magával hozta a színház történetére irányuló kutatások rendszerességét. 1892-ben Bécsben megszervezték a máig legszélesebb körű *Nemzetközi zenei és színházi kiállítás*t. A tudományos gyűjtés és áttekintés mellett prózai és zenei *mintaelőadásokat* tartottak Ausztria-Magyarország és Európa különböző nemzeteinek színházai.

A bemutatók helyszíne a Práterben fölépült, 1653 néző befogadására alkalmas *Kiállítási Színház*. 1891 októberében nekifogtak az építkezésnek, áprilisban kész lett a ház, Goethe *Stella* és *Kéz kezet mos* című darabjainak előadásával nyílt meg (1892. május 7.) Hermann Helmer tervei alapján. Október elsejétől hat napon át hat különböző drámával magyarok szerepeltek: *Bánk bán*, *Donna Diana*, *A nagymama*, *Constantin abbé*, Grillparzer: *Medea* és *Az ember tragédiája*. A budapesti Nemzeti színészeit fölvezette Bécsbe Paulay direktor, hogy az Esterházy-finanszírozta hamburgi Tragédia után Helmer kívülről hippodrom-cirkusz és a Széchenyi Tisztasági Fürdőre emlékeztető épületének tágas színpadán megmérkőzzenek a gazdag kiállítású német változattal.

A Kiállítási Színház tömegében élesen különválik a nézőtéri és a színpadi rész. Fellner & Helmer működése előtt harmonikus egységben állnak az épületek, és csak tűzbiztonsági megoldásaik és a vasfüggöny bevezetése után válik első pillantásra kétfelé valamennyi színház, mereven elhatárolva az épület két ellentétes felét.

A talán túlságosan hosszú kitérő után kapcsolódjunk vissza a színházépítő páros munkái közül a második legkisebb méretűhöz, a német nagyiparos, *Arthur Krupp* (Berndorfer Metallwarenfabrik AG) megrendelésére készített *Munkásszínház*hoz.

488 férőhelyes, egy földszinttel és egy erkéllyel bíró színház épült Berndorfban, hogy szinte szünnap nélkül játsszék a gyár alkalmazottainak és munkásainak. A megrendelő szociális szándéka szerint a berndorfi valóban *demokratikus* nézőteret kínált, ahol rangkülönbségeket nem hangsúlyoz a belső szerkezet, nincs kiemelt ülés, ahol kivételezett körülmények közé kerülhetnek egyesek. Legfeljebb a négy proszcéniumpáholy jelzi, mennyire reménytelen retorikus demagógiával színházat építeni, mert a társadalmi különbségek kibukkannak a legellágyultabb egyenlősdit ígérő szándékon. Az okos Krupp kifogni készült a szelet a vitorlákból. Ford bölcsességét követte a szociáldemokrácia előretörése és a szerveződő szindikalizmus támadásai ellenében. A berndorfi Munkásszínház akár egy utópisztikus álom. Mintha Upton Sinclair valamelyik szociális izgalmú regényéből bukkant volna elő a *jó király* helyére fölkapaszkodott jó kapitalista, aki nyeresége bizonyos százalékát jótékonyságnak álcázott önvédelemre fordítja. Krupp nem spórolt a megrendeléskor. A munkásközönségnek célzott épület nem jelentett egyszersmind puritanizmust. Ragaszkodott a belső kiképzés művészi kidolgozásához. *Peyfuss* finom falfestésekkel töltötte ki a cirádás arany keretezést. A nézőtér első látásra a Somossy Orfeumnak épült jelenlegi *Fővárosi Operettszínház*ra emlékeztet. Krupp színháza csatlakozott olyan szociális intézményekhez, mint a berndorfi kórház, fürdőintézet, iskola, óvoda és munkáslakóházak. A nagytőkés kezdeményezése megelőzte a *vörös Bécs* szociáldemokrata építkezéseit, a munkáskaszárnyákat. A Munkásszínházat 1960–63 között fölújították és mind a mai napig, tehát majdnem évszázada rendszeresen működik.

Esterházy és Krupp két ellentétes megfontolásból hasonlóan intim színházat rendelt Fellner & Helmertől. Főúri vendéglátás és műpártolás elkésett kastélyszínháza a tatai, munkásjóléti intézmény korai kísérlete a berndorfi. Hiába búcsúzik az egyikkel az arisztokácia történelmi szerepétől (jellemző módon az örökösök nem kívánnak költeni fenntartására: lebontják) és hiába védekezik a társadalmi elosztás igazságtalanságai miatt lázongó munkástömegek és a programszerűen antikapitalista munkásszervezetek mozgalmi hatása ellen a másik: mindkét színházépület magán viseli a Ferenc József-kor Bécsének önelégült polgári pompáját, arisztokráciamajmoló föltörekvési szándékát.

Fellner maga megvallja: *Mindegyik színház hasonlít egymáshoz, mert takarékosnak kellett lenni. Jóllehet különböző szerkezeteket terveztünk, legtöbbször visszatértünk a legolcsóbb típushoz* (Entwicklung). Csak olyan esetekben térhettek el szabványszínházuktól, amikor az építtetők bőre tárták pénztárszekrényüket. Nem takarékoskodtak a karlsbadi színháznál, mert a világ minden tájáról a fürdőhelyre áradó tehetős vendégseregnek készítettek luxusszínházat, amit a nyitó előadás prológusában Oscar Blumenthal *kőből írott versnek* nevezett. Hasonlóan volt elegendő pénz a költségekre a *iaşi-i Udvari Színház*, a *prágai Német Színház* (2000 férőhelyes, 84 páhollyal), a hatalmas díszlépcsőjű *brünni* (Brno) *Városi Színház*, az 1500 személyes *wiesbadeni Udvari Színház*, a *hamburgi Deutsches Schauspielhaus*, a *fürthi Városi Színház* (Bajorország), a *zürichi Városi Színház* és a 3000 személyes *odesszai Városi Színház* esetében. (Ma: *Odesszai Állami Akadémiai Opera és Balettszínház.* Homlokzatán Puskin, Gogol, Gribojedov és Glinka szobra áll. Hat erkélylépcsője díszes fölvonulást tett lehetővé. A földszinten és a második-harmadik szinten az épületet belül körülölelte a hatalmas foyer. Minden emeleten büfét működtethettek. Fellner büszkén elregéli, hogy a felvonásközökben egyetlen néző sem maradt benn a bécsi Hofoper méretű teremben, s a büfé már a megnyitás esztendejében 15 ezer rubel hasznot hozott.)

53 színházat és varietét felölelő életművük 15 ezer néző befogadására alkalmas szórakozóhelyeket állított. Színházépületeik összesen 30 millió koronába kerültek. Három – a szegedi, a temesvári és a bécsi – Városi Színház minden elővigyázatosságuk ellenére leégett. Újjáépítésükkel ugyancsak őket bízták meg. (A bécsi

Stadttheatert miután átépítették: *Ronacher mulatóként* működött.)

Fölsoroltam a Fellner & Helmer szabványtól eltérő színházait, amelyek építtetésénél nem szólt közbe a takarékosság. Kifelejtettem közülük a budapesti Népszínházat és a Vígszínházat.

Az ezredéves ünnepségek idején felmerül az új Nemzeti Színház szükségessége. A közadakozásból emelt volt Pesti Magyar Színházzal szemközt szélsebesen épül a Pestre érkező közönség elszórakoztatására egy orfeum. A színház személyzete szorong a szűk telken, az elavult épületben.

Nopcsa intendáns szorgalmazza az építkezést. De nincs rá közpénz. Keglevich intendáns azonban megbízza titkon Fellner & Helmert a tervek kidolgozásával (mindmáig lappang a bécsiek készítette Nemzeti Színház tervrajza). Pichler Győző parlamenti fölszólalása kipattintja a titkot: az érdekkel megvert honi építészekre hivatkozik hazafiasan, és tiltakozik az osztrák vállalkozók újabb kereseti lehetősége ellen. A hazafiasság adu ász egy színházi vitában: *ad acta* kerül a színház-ügy (Keglevich a bécsiekkel fölépítteti a Vígszínházat).

Mintegy kilenc–tíz évvel ezelőtt – írja cikkében Rákosi Jenő (*Népszínmű, Népszínház, Blaháné*, Budapesti Hírlap, 1881. július 28.) – *a színház és színügy barátai értekezletet tartottak a Nemzeti Kör helyiségeiben s az értekezlet eredménye egy népgyűlés volt, mely a Vigadónak ama termében tartatott meg, mely akkor még a városi közgyűlés terme volt. E népgyűlés elhatározta egy magyar népszínház létesítését, s az eszme előkészítésére és a szükséges intézkedések megtételére egy ötventagú bizottságot választott. Az ötventagú bizottság ismét egy öttagú végrehajtó bizottmányt küldött ki, s ez az öt ember, mondhatni, építette a Népszínházat, név szerint báró Lipthay Béla, báró Podmaniczky Frigyes, Steiger Gyula, Tavaszy Endre és Rákosi Jenő. Az építési tőke három forrásból folyt be: a telek árából, melyet a főváros adományozott s mely 500 000 frtért értékesíttetett, jótékony célú előadásokból – mintegy 5000 frt, és nemzeti közadakozásokból – vagy 20 000 frt. A színház építése és fölszerelése került mintegy 700 000 frt-ba; a vállalat deficitjét fedezte részben egy sorsjáték, részben az eddigi igazgató bérfizetése* [ti.: Rákosié]; *egy csekély rész még teherképpen rajta van a házon.*

A Kávéforrás írói asztaltársasága pártfogolta az új színi vállalkozást. Rákosi *Reform*ja megszellőztette a népszínházi gondolatot. Steiger Gyula ügyvéd képviselte a gazdasági hozzáértést.

A Népszínház céljaira a főváros ingyentelket adományozott. 1874. szeptember 27-én elkészült Fellner & Helmer kivitelezésében az épület a Disznóvásár téren, a Kerepesi út porában. Megnyílni azonban csak egy év múlva tudott (1875. október 15.) a király és a trónörökös jelenlétében, akik azonban fölmérgesedve Rákosi Jenő *Vidra Sipka* álnéven írott bohózatának vaskosságaitól (*Jeremiás siralmai*), tüntetőleg fölálltak karszékeikből: Ferenc József és kísérete maga mögött hagyta a nyitóelőadást.

Akad egy színháztörténeti rejtély a megnyitó körül. *Sándor Tibor* baráti noszogatására belenéztem a *Budapest Gyűjtemény* mappájába (Bf. 0910/279). *Project-Skizze für ein Volks-Theater in Pest* címmel többségében Fellner-szignálta lapokat tartalmaz 1872. október 15. (Wien) keltezéssel. Azt az épületet láttam mérnöki elképzelésként, amely kölyökkorom színházi neveltetéséről gondoskodott. Az egyik tervlap megmutatja a fölépítendő épület elhelyezkedését: a Lazarus Gasse–Schiffmanns Gasse–Herminen Platz között. A Hermina téren akkor Fürst német komédiásbódéjában – amit egy orfeum helyére a ház udvarára épített (1870) – *Miklósi Gyula* pécsi színidirektor népszínházi kísérlete időzött átmenetileg. Fellner megrendelésre ide tervezte a Népszínházat. Tudjuk: nem itt állította föl. Elmerenghetünk: ha mégis az 1872-es elképzelés emelkedik kőbe, a Népszínházban utóbb helyet kapott Nemzeti még mindig áll, tudniillik a Hermina tér helyére épült Ybl Operaháza, amit noha tönkreépítettek, lebontani mindmáig nem sikerült.

Nem így a Nemzeti Színház albérelte Népszínház. A tárgyhoz nem tartozik hozzá az új Nemzeti időről időre fölmerülő délibábjának végigmozása. A főváros ostroma után már 1948-ban fölbukkan az álom: *A régi óhaj és terv – értesülésünk szerint – most végre a megvalósulás felé közeledik. Az építésügyi minisztérium ugyanis már annyira komolyan foglalkozik az új*

színház fölépítésével, hogy a nyári hónapokban Győri László miniszteri osztályfőnök, építési főigazgató vezetésével és irányításával az építési terv kivitelére irányuló értekezletek lesznek az építési főigazgatóságon. Az értekezleten részt vesznek az illetékes minisztériumok képviselőin kívül az építési főigazgatóság (volt közmunkatanács) városrendezési osztályának, a műemlékek országos bizottságának és a Nemzeti Színház igazgatóságának szakértői, illetőleg küldöttei. (Hírlap, 1948. július 20.)

Kijelölik tehát a fölállítandó színház helyszínét. (Hovatovább már nem azon helyszíneket kell számon tartanunk, ahol nem épült meg egy-egy elvetélt terv szerint új Nemzeti, sokkal könnyebb észben tartani: hová nem terveztek Nemzetit a városban.)

A centenáriumi évben legtöbben a háború alatt kiégett Lloyd-palota telkét látják legalkalmasabbnak (ahol még *Rak-piac* korában Széchenyi kiszemelte a Duna-parti első színházhelyet). Itt állott az elmúlt század elején az Ullmann-palota, ezt alakították át Európa Szállóvá, mielőtt a Tudományos Akadémia épületét megépítették volna. Itt díszelgett a Nákó-palota és a Libaschinszky-ház. A téren találhatták az utasok a Diána fürdőt. Ennek volt lakója a Lánchíd fölépültéig a gróf, ablakaiból vetett szemet a térre, odaképzelte kedvenc hídja pesti fejéhez kedvenc színházát. A Lloyd-palota telke előzékeny helyet kínált az ábrándozó gróf szép színházi tervének: költött helyétől ötven méterre gondolták 1948-ban fölépíteni az új Nemzetit. Takarékos esztendők a háborút követőek: miután a Lloyd biztosítótársaság ostrom alatt rommá lőtt épületének homlokzatát amúgy is műemléknek nyilvánították, azt javasolták: a megmaradt *facade*-ot használják fel a Nemzeti építéséhez. Nem így lett. Ma a közismerten randa spenót-ház áll e helyen.

Ugyanekkor felötlött a városligeti Műcsarnok elromosodott épületének telkén felhúzni a Nemzeti Színházat. Mások az Andrássy úton a Hunyadi tér, Vörösmarty és Csengery utca közti területet látták legmegfelelőbbnek. Romantikus javaslatként elhangzott, hogy a Haas-palota kiégett épülete helyén (Vörösmarty tér) történelmi igazságtételként álljon a Nemzeti. Itt működött egykoron a Pesti Német Színház.

Az illetékesek elgondolása szerint ősszel már közelebbi intézkedésekre is sor kerülhet, és a Nemzeti Színház új épülete, amelyre már oly régóta vár az ország népe, a hároméves terv keretében 1952–53-ra már fel is épülhetne. (Hírlap, 1948. július 20.)

Tizenhárom évvel később (1961 tavaszán) kimozdult ideiglenes otthonából a Nemzeti. Szeptemberre – úgy ígérték – visszajöhetnek játszani a színészek, addig a 41. számú Építőipari Vállalat elvégzi a szükséges javításokat. Beállványozták a Fellner & Helmer építette nézőteret. Hatemeletes liftet ragasztottak a színház oldalához: fát, cementet, építőanyagot fuvarozni a felső szintekre. Két hét múltán elakadt a tatarozás. Május 20-án jelenti az *Esti Hírlap*, hogy *a tervező csak május 13-án adta le – nem a tervet, csupán a szakvéleményt.* December 29-én Tolsztoj *Élő holttest*jének előadásával ismét a lélek építői kerültek az épületbe a lélektelen építők helyett. (MTI, 1961. december 20.)

Az MTI 1964. február 15-i közleménye szerint: *Lebontják a Nemzeti Színházat.* A komor hírt a televízióban *Sarlós István*, a Fővárosi Tanács Végrehajtó Bizottságának elnöke jelentette be: *A színház épülete elavult, már évtizedek óta nem tudja biztosítani a korszerű színjátszás feltételeit. Alig néhány évvel ezelőtt erősítették meg a tetőszerkezetet és a nézőtéri mennyezetet, s már ismét nagyon sok és költséges javításra lenne szükség.* A panasz, miszerint évtizedek óta nem tudja biztosítani a színház a korszerű színjátszás feltételeit, elgondolkodtató: a Nemzeti történetének harmadik fénykora zárul ebben az időben. Eddig ragyogó előadásokat tartottak a századfordulón fölállított épület színpadán. A színháztörténeti emlékezet aggódva tudja: mindahányszor új épületet kapott valamely társulat, amint az ünnepi előadáson fölhúzták a függönyt – ráhúzták a társulatra a szemfedelet.

Nem maradhat helyén a színház azért sem, mert a földalatti Blaha Lujza téri állomásának, valamint a Nagykörút és a Rákóczi út többszintes kereszteződésének felépítését is akadályozná.

Kiköltözési határidő: 1964. december vége.

Az új Nemzeti Színház megtervezése és felépítése azonban sokéves munkát jelent. Addig az albérletben élő Nemzeti al-albérletben húzza meg

magát: átköltözik a Nagymező utcába, mert a színház korábbi kamaraszínházát, a régi Magyar Színházat tatarozzák.

A földalatti vasút építésének irányítói elmondották: a Nemzeti Színház lebontásával forgalmi szempontokból sokkal előnyösebbben lehet elhelyezni a földalatti Blaha Lujza téri állomásának kijáratát, és könnyebb lesz az állomás felszín alatti térségének építése, kialakítása. Árulkodó mondat következik az indoklásban: *A Rákóczi úton a földalatti vasút két mélyben húzódó alagútja ugyanis nem követi teljesen a felszíni úttest nyomvonalát, hanem kissé oldalt húzódik, a Nemzeti Színház alatt.* (MTI, 1964. február 15.)

1965 márciusában a Magyar Néphadsereg flottillájának egyetlen győzelme, hogy fölrobbantja a Nemzeti Színház épületét.

Fellner & Helmer épületének nyoma sem maradt ... illetőleg, ha fölnéz az ember a Nemzeti Szálló teteje fölé, kilóg a Józsefváros házai fölé egy téglából rakott trecento-szerű torony. A Nemzeti Színház víztornya. Föladata volt a városi vízvezeték nyomását fölerősíteni, hogy az *Asphaleia-rendszerrel* működő színházi gépezeteket mozgathassa. Idővel a víztorony dolgát végezte, jóllehet az Operaházban a legutolsó tönkreátépítésig bebizonyosodott, hogy minden modern technikai vívmány ellenére a színházban az a szerkezet működik jól, aminek végén egy figyelmes ember áll, hogy végszóra megforgasson egy kereket, meghúzzon vagy eleresszen egy kötelet.

A leszerepelt víztorony a Csokonai utcából kiemelkedő komor épület tetejét díszíti azóta. Itt működött a Nemzeti üzemháza. Itt festették az udvaron és a műtermekben padlóra kifektetve a ringó búzamezőket és sziklaoromra magasodó várkastélyokat, vagy a ködös Dunát keresztülszelő Kossuth hidat. Itt tárolták a József körúti hátsó díszletkapun át kicipelt előző esti dekorációkat.

Csípős naftalinszag fojtogató bűzében aggályos rendben sorakoztak bársonymenték, rókamálas kaftánok, hermelines palástok, selyemrokolyák, aranypaszományos ködmönök, damaszt mellények, frakkok, gérokkok, ferencjóskák, komoly szalonkabátok, ficsúros zakók, rokokó térdnadrágok. Cilinderek, pincskalapok, girardik, sisakok, hugenotta bársonykalpagok, párta, csepesz, orton. Huszárcsizmák, selyemtopánok, saruk, bakancsok és báli cipők emeletnyi terjedelemben. Fogason Stuart Máriák fodros állógallérral. Vállfán Alba herceg spanyolos viselete, az akasztónál, nyakban bevarrva aprócska fehér vászondarab: rajta tintával fölróva, mikor ki hordta. Eleven színháztörténeti múzeum, viselettörténeti tár. Naftalinnal tartósított színháztörténet.

Kiebrudalták innen a Nemzetit. Lett a Csokonai utcai műhelyházból Színházak Központi Műterme. Busás állami dotációval kiállítások berendezéseit gyártották le különhaszonért.

Hajdani előadások anyagi emlékei elköltöztetésükig türelmesen várakoztak feltámadásukra.

Magyar feltámadás lett belőle: a tervezők elhordták a drága és becses anyagokat történelmi filmek produkcióihoz. Anyag nem vész el. Csak ellopódik.

Fellner & Helmer nekem kedves épületét eltörölte az adminisztráció.

Reményét sem látom a jóvátételnek.

Függelék

Fellner & Helmer cég a színházépületeken kívül megrendeléseket kapott lakóépületekre és áruházakra. Ők tervezték és építették a bécsi Stephansplatzon és a Kärntnerstrassén, valamint Grazban és Brünnben a *Thonet-házat*, a Rothenturmstrassén *de Castries hercegnő házát*; a *Rothberger, Kranner* és *Schein* üzletházakat, majd amikor a császárvárosból a pesti Belvárosba telepedett a kereskedő, *Rothberger Jakab első bécsi úriruharaktárát* a Váci utca 6.-ban. Ferry Fellner papája ellenőrző igányításával megtervezi a Mariahilferstrassén a *Gerngross áruházat* (ahol oly sok magyar áldozta pénzét a közép-európai kereskedelmi anomáliákért) – a vasbetonból épített Gerngross a modern áruház prototípusául szolgált akkoriban, csak a közelmúltban *csomagolták át* homlokzatát, hogy beilleszkedjék a bécsi városrendezés kialakította új képbe. A belga építészeti irányzatnak adózva a Fellner-iroda készíti el a *Kastner & Öhler áruházat* ugyancsak vasbetonból Grazban és Prágában, utóbbi a Lőportorony mellett ma is áll Kotor néven, valamint a *Dacia-Romania áruházat* Bukarestben.

Kiemelkedőbb palotáik: *Lanckoronski grófé, Rothschild báróé, von Schenké, von Wessellyé, von*

Seybelé (Bécs), továbbá Budapesten a Múzeum utcában a napjainkban Műszaki Könyvtárként működő *graf Pista Karoly* (!) nemesvonalú palotája, akár egy zsugorított méretű Népszínház-Nemzeti vagy akár a kecskeméti Katona József Színház épülete. Belső-külső megformálásuk kitűnő, kiegyensúlyozott és harmonikus. Polgárian kényelmesek és arisztokratikusan fényűzőek.

Hasonlóak nagyobb és kisebb villáik: *Hartl-villa* (Weidling), *Dr. Fries-* (a morvaországi Zborowban), *Seybel-* (Liesing), *Böhler-* (Kapfenberg), *Thonet-* (Morvaország, Koritsehan), *Bader-* (Chrostau), *Schäffler-* (Karlsbad), *Hirsch-* (Linz), *Bader- és Kargl-* (Pressbaum), *Robert Schwartzenbach – Zeuner-* (a Zürich melletti Rüschlikonban), *Dr. Forster-* (Bécs), a bécsi Lahlenbergen épített három villa, valamint a *Stifft-villa* (Bécs), a *Chaudoir-* (Pitten), *Schattenfroh professzor-* (Dornbach), a *Panhaus és Matzek-villa* (Semmering).

Kastélyok, uradalmi székhelyek: *Potocki* és *Zamoyski grófok* kastélya (Oroszország), *Tarnovski* gróf (Galícia), *Götz* uraság kastélya (Zinkau), *Pawlowitz* (Morvaország), *Ottensheim* (Felső-Ausztria), *Schönegg* (Cilli), *Weinbergschlösschen Schlumberger* (Vöslau), *Gyürki Irma* grófnő kastélya (Szőny), *Rothschild vadászkastély* (Langau), *Steinbach és Unterleiten* kastélyai.

Fellner & Helmer épített *úri kaszinót* Lembergben, valamint más középületeket is, mint például a bécsi cs. és kir. *Csillagvizsgálót*, a bécsi cs. és kir. *Kereskedelmi Minisztérium* iparfejlesztési szolgálati épületét, Karlsbadban a gyógyforrások köré szervezett oszlopcsarnokokat, nyitott zenepavilont és zárt sétányokat, ahol rossz időben, esőben is órák hosszat kerenghetnek csőrös ivópohárral kézben a gyógyulni vágyók, valamint a *Császárfürdőt* és a *Stefania-pihenőt* (Karlsbad), továbbá a Kahlenberg melletti *Stefania-pihenőt*, a *Takarékpénztár* (Fiume), a bécsi *Mária Terézia Női Kórház*, a *Max Springer-féle Árvaház*, a *Residenzclub* (Bécs), a *Műcsarnok* épületét (Zágráb). Alkotásaik közé tartoznak a *Városháza és nagyterem* (Liesing), *Batzenhäusl* (Baden), a brüxeri *Szénbányászati Rt.* igazgatási épülete (Aussig a.d. Elbe), *Pékegyesület díszterme* (Bécs, továbbá az *Osztrák–Magyar Bank* fiókjainak tervei is tőlük származnak (Lemberg, Olmütz, Arad, Bielitz, a morvaországi Osztrava, Trautenau, Drohobic, Csernovic), *Horvát–Lombard és Escomte Bank* (Zágráb), Bulling Inhalatorum épülete (Ischl).

Szállodáik: *Schneeberghotel* és *Hotel Puchberg* (Schneeberg), *Hotel Waldek* (Pilsen), *Hotel George* (Lemberg), *János főherceg Szálloda* posta- és gazdasági épületei, *Hotel Panhans* (Semmering) – ez utóbbi az új idők minden kényelmével fölszerelt létesítmény, tökéletes gyógyüdülőt hoztak létre a legapróbb részletekre kiterjedő figyelemmel; a berendezés és a reprezentációs helyiségek bútora ifjú H. Helmer rajzai alapján készült el.

Magánszállóik: *Springer báró, Reich, Meidling, Schnapper bárónő, Weissweiller, Saleniengasse-Löwenberg, Rosenthal, von Czjzek, von Rittershausen, Schauta professzor, Hohe Warte, Müller,* Geitler Zanetti (Bécs).

Mauzóleumok: *Thonet, Eisler, Gerdhardus, Faber, Taussig* (Bécsi Központi Temető), *von Schenk* (Hietzingi Temető), *Plank* (Weidling), *Schneider* (Vöslau), *Heyrowsky* (Stájerország), *Rosenberg* és *Latzko* (Budapest), *Briss* (Olmütz), *Waldek* (Prága).

Gyárépületeik: *Apolló Gyertya- és Szappangyár* (Simmering és Penzing), *Cs. és kir. Sütőde és raktárhelyiségek* (Bécs, 2. kerület), *Max Springer Szeszgyára* (Rudolfsheim), *Kremenetzky és Watt Elektromossági Gyár* (Bécs), a cs. és kir. *Tengerészet* élelmiszerraktára (Pula), *Konzervgyár* (Inzersdor), *Taussig Szappan és Illatszergyár* (Gauzendorf–Bécs), *Urban és Engel gyár* (Floridsdorf), *Trebitsch és Fia Selyemgyár* (morvaországi Schönberg és a sziléziai Wigstadtl), továbbá körülbelül 100 bécsi bérház.

1906-ban a New York-i Conrad színidirektor megrendeli Fellner & Helmertől az új operaház tervét. 2300 személy befogadására lett volna alkalmas a ház. Tervükben egyedülálló a karzat lépcsőjének szerkezete, ami kivételesen könnyű közlekedést biztosított volna az egyes páholyok és a nagy foyer között. Az opera nem valósul meg, Conrad direktor villája azonban fölépül. Hozzá gazdasági épületek, a konyhaépület, mosoda, üvegház, a kertész lakocskája. Hasonló megbízatást teljesítettek a bécsi Rózsadombon felépítve Rotschild báró ideggyógyászati intézményének portásfülkéjét.

Ludwig Baumann építész-főtanácsossal együttműködve létrehozzák (1911–1912) Bécsben a *cs. és kir. Zene- és Képzőművészeti Akadémia Koncertházát*. Viszonylag szűk területen három koncerttermet kellett tető alá vinniök. A nagyterem 2200 nézőt fogadott be, továbbá a kórusemelvényen 800 énekest, és a pódium lehetővé tette, hogy emelkedő-süllyedő szerkezettel egy 120 fős, láthatatlan zenekar is befért a terembe. A zenekarhoz 175 regiszteres orgona csatlakozott, a tetőtérben 25 regiszteres orgonasíp muzsikált. A nagyterem mellett nyílt a 893 személyes közepes nagyságú koncertterem. Itt kisebb zenekarnak szorítottak helyet; a tetőtérben itt is orgona szólt. 414 személyt fogadott be a kisterem (zenészpódiummal, aprócska színpadtérrel). A szuterénben, a földszinten és a félemeleten a jégpályával szemben úgy helyeztek el egy kiterjedt állványzatot, hogy jelesebb ünnepek vagy bálok alkalmával kényelmesen elfért benne 5–6000 személy. Az épület sarkaira 2 lépcsőházat szerkesztettek liftekkel. Öt nagy tanterem, egy nagy próbaterem, nyolcvan kisebb-nagyobb oktatási helyiség állt az 1000 tanulóra méretezett oktatási intézmény rendelkezésére, valamint az elnöki és igazgatói hivatal, tanári társalgó, kellő számú ruhatár és illemhely. Az udvar közepére került az 521 férőhelyes színház. Volt földszintje és erkélye. 20x10 méteres színpada igazán tágasnak mondható. Fölszerelték minden gépi segédeszközzel, zenei és drámai előadások próbaszínpadául egyformán alkalmassá téve. A zenekari árkot ezért úgy alkották meg, hogy egyszer egy kislétszámú Mozart-zenekar, máskor 30 tagú muzsikusgárda, végül elmélyítve 75 tagú Wagner-zenekar is használhassa.

Fellner & Helmer színházai és koncerttermei

Agram (Zágráb)	Horvát Nemzeti Színház	1894–95
Augsburg	Városi Színház	1876–77
Baden bei Wien	Városi Színház	1908–09
Berlin	Theater Unter den Linden	1891–92
Berndorf	Munkásszínház	1898–99
Brünn	Interimstheater	1870
	Városi Színház	1881–82
Budapest	Népszínház	1874–75
	Somossy Orfeum	1893–94
	Vígszínház	1895–96
Czernowitz	Városi Színház	1904–05
Darmstadt	Udvari Színház átépítése	1904–05
Fiume	Városi Színház	1883–85
Fürth	Városi Színház	1901–02
Gablonz (Jablonec)	Városi Színház	1906–07
Graz	Városi Színház	
	Népszínház terv.	1898–99
Hamburg	Deutsches Schauspielhaus	1900–01
Jassy (Iaşi)	Nemzeti Színház	1894–96
Jungbunzlau (Mladé Boleslav)	Városi Színház	1906–09
Karlsbad (Karlovy Vary)	Városi Színház	1884–86
Kecskemét	Városi Színház	1895–96
Klagenfurt	Városi Színház	1909–10
Klausenburg (Kolozsvár)	Nemzeti Színház	1904–06
Mainz	Városi Színház átépítés	1898
Nagyvárad	Városi Színház	1899–1900
Odessza	Városi Színház	1884–87
Pozsony	Városi Színház	1885–86
Prága	Új Német Színház	1885–87
Ravensburg	Koncertház	1896–97
Reichenberg (Liberec)	Városi Színház	1881–83
Salzburg	Városi Színház	1892–93
Szeged	Városi Színház	1882–83
Szófia	Nemzeti Színház	1904–06
Tata	Kastélyszínház	1888
Temesvár	Városi Színház	1871–75
Teschen	Városi Színház	1909–10
Thorn	Városi Színház	1903–04
Varasdin	Városi Színház és Vigadó	1870–73
Wien	Városi Színház	1870–72
	Ronacher Varietészínház	1887–88
	Deutsches Volkstheater	1888–89
	Kiállítási színház	1891–92
	Modellszínház	1905
Wiesbaden	Városi Színház	1892–94
Zürich	Városi Színház	1890–91
	Tonhalle	1893–95

FELLNER Ferdinánd építész

Moravánszky 1988 51, 53, 54, 56, 112. p. és ill

Tata, Kastélymúzeum
Zágráb, Múzeum
Bp. Somogy-gyűjtemény

III. IST EINE GENAUERE „IDENTIFIZIERUNG" DER BEKRÖNTEN MÖGLICH?

Alle Figuren des Bildes tragen bis auf den *Augustus* keine „Tituli"; man hat es bedauert. Doch dienen damit die Namenlosen lediglich der Illustration des abstrakten Gedankens „Der Kaiser throne über den Königen" und bleiben sie deshalb für immer anonym? Otto selbst durchbricht die Abstraktion. Er, der Empfänger der Handschrift und ihr erster Betrachter, sieht sich selbst im Bilde und erkennt sich an den ihm gebührenden Zeichen. Und bedarf es mehr? Macht Ottos Wiedererkennen bei sich halt? Er residiert nicht unter raum- und zeitlosen Wesen; ihn umgeben keine Allegorien in Menschengestalt. Wie sein Bild auf ihn selbst als leibhaftigen Betrachter verweist, so fordern die gemalten Begleiter ihn auf, in ihnen sein reales Gefolge zu sehen. Wenn — so dürfen wir als methodisches Postulat festhalten — die Hauptgestalt der Szene einen Namen trägt, dann erklären sich für den oder die Empfänger der Handschrift alle menschlichen Begleiter von selbst. Der Betrachter ordnet die mit Kaiser Otto ins Bild Gesetzten diesem zu und identifiziert sie auf

~~Fellner és~~ Helmer

l.

A Pesti Városháza

1936. 2-3 sz

21. l.

h. f: A 40 ezes Vigszínházi szülcbésétől az bj-lipótvárosig

2, 1, 1, 2, 1, 2, 2, 2, 2, 1, 2, 1, 1, . . .
egymásra következése olyan, hogy
n dobásban n_1 fej és n_2 írás
mutatkozik, másszóval a két jel fellépésének hányada

bályos eloszlást közelít meg egyenletesen és aszimptotikusan.

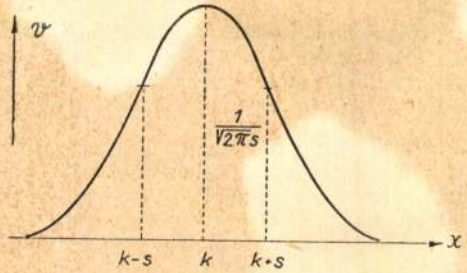

3. ábra. k közepű és s szórású szabályos eloszlás.

Harangalakú vagy szabályos eloszláson itt a 3. ábrán látható

$$v(x) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}\, s}\, e^{-\frac{(x-k)^2}{2s^2}}$$

sűrűségű *folytonos* eloszlást értünk. Súlypont és tehetetlenségi nyomatékszámítással kimutatható, hogy középértéke k, szórása pedig s. A középértéknél *tető-*

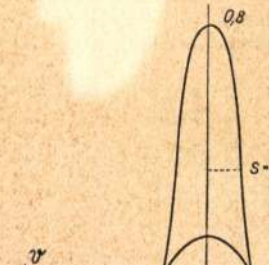

Fellner Ferdinánd Nándor

bécsi szinházépítő

U. 1970

meghalt Bécsben

1916. márc. 26(?) án

Hellmer Hermannal

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA

együtt többi szinházat

épitett hazánkban

Az Est. 1916. márc. 28.

(F. temetése.)

GRILL-FÉL
GERGELY R. R

A NÉPSZÖVETSÉG ÉS A NEMZETKÖZI MEZŐGA

ALAPÍTVA: 1840. ÉVBEN

POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI
CSEKKSZÁMLA: 16197 SZ.
TELEFON: 181-344, 181-345

Könyvelési szám: 720/142

P. Műemlékek

VIII/6.	1.	Corpus Vasorum
IX/10.	1	Kunst in Fö
XI/10.	1	L'Art Byzantin

~~Fellner és~~ Hellner

vód

ory 4 : a

Báth Nemhinhán

413. f.

épi n és
lebont n
Iöt.
MMÉE kvil
1914

~~Fellner's~~ Hellmer

l.

Benyov Bratislava - szky. k:

Pressburg in Wort u. Bild. u.o. 1931

43. l.
59. l.

~~Fellner és~~ Hellmer

Vrod

Beöthy László:

A Vigszínház.

Uj Idők. 1896. II.

14. z. 314–315. l.

~~Feltner~~ és Helmer

vród

A:

Csikvári heged

Várm. troc. III 101. l.

1939

Fellner Ferdinand

épitész

l

E. G. I. 309 l

~~Fellner~~ és Helmer

Lepesti ~~kemeti~~ Nepszinház

Edvi Illés A: alkalmi útmutatóra. 1896

Bprinsz 166, 170 × 181 172

képezzel és alapr.

Vigszinház

n. o. 170. l.

Somossy mulató

n. o. 170. l.

Tellner Ferdinánd

Népszínhaz

Arod.

Gyárdonyi Albert dr.

Ötven esztendő Buda-
pest nőkestőváros
történetéből. Bp.
1925. 24. l.

találjuk, mint a Wiener Genesisben. Az alakok viszonya, valamint jó néhány motívum még teljesen antik, bár az arcoknak az aszkézis és a hideg ünnepélyesség felé hajló kifejezése már a bizánci művészet másik, keleti komponensére utal.

A továbbélő antik hagyomány még jellemzőbb példája a párizsi *Psalterium* (Bibliothèque Nationale, X. sz.), melynek egész oldalas képei még a szakértő szemét is tévedésbe ejthetik. Valószínűleg itt is egy korábbi, talán alexandriai mintakép másolásával van dolgunk. Dávid királyt mint pásztort ábrázoló miniaturája, alakok, tájkép, sőt még kompozíció szempontjából is az antik művészet körébe utalható. Csupán a részletekben mutatkozó bizonytalanság, a perspektivikus hibák és a keret díszítése mutatják, hogy nem az V. században, mint ahogy újabban is feltették, hanem a X. században készült (4. kép).

Az antik örökség hatását még a XI. században is érezni. Legtovább a technikában él, bár kétségtelenül hiányzik az örökölt tudás továbbfejlesztése, ellenkezőleg a készség lassú elhalása tapasztalható. A XI—XII. században mindjobban előretör a

Fellner Ferdinánd

épitész

Gentmüeml

75, 77, 87, 100,

188. l.

államti

g mult hó 27-én 84 szam alatt

:tára részére oly czélból kért 4000

)l a szamvevőségem részére az elmult

ht az érvényesités végett ujabban

tessenek.

vi XX.tcz. végrehajtása tárgyában

lmében az erves kezelési évek

énvesitését és utalványozását később-

l hitel terhére róni nem lehat.

~~Fellner és~~ Hellmer

wód Holzer-féle
ház 1882.

Horváth Thirtzoged és

17, l.

leszmyche
eiszl.
kalauze
1925

Hnihár

u. o. 20. l.

~~Fellner és Helmer~~

ivód

z

Janovics Jenő:

A Farkas utcai

Szinház. Bp. 1941.

306, 307. l. 308. l.

fentiek tervezték

és epitettek

az új kolozsvári

Szinházat

Diszkárgyak, hallstattkori

VI. 131

Fellner Ferdinand

1847 - 1916.

l.

Kismartyr Kechner J.:

12 | 111, l.

Ép. mieu mik

a XIX. sz. 2. felében

1945

~~Fehlner és Helmer~~

tovább Lechner Ödön

Komor Marcell: Pesti

Hirlap 1901. máj. 31.

Osztrák Magyar Bank
tervpályázata

a lehető legnagyobb pontossággal ellátjuk, e
ha ügyfeleink részéről ez iránt különös megb
seknél csak akkor, ha az ezekre vonatkozó n

3. Sorsolás alá kerülő értékpapirok s
tekintetben azonban kötelezettséget, valamint

4. Mellékpiaczokra szóló váltók bevé
tekintetben sem a kellő időben történendő be
tását illetőleg felelősséget nem vállalunk el.

5. Váltók, pénznemek vagy értékpap
teljesitésénél fenntartjuk magunknak a jogot,
illetőleg vevőkként magunk is szerepelhessünk

6. Fenntartjuk magunknak a jogot, h
elhatározásunk szerint beszüntethessünk.

18203 KERTÉSZ JÓZSEF, BUDAPEST. 22211

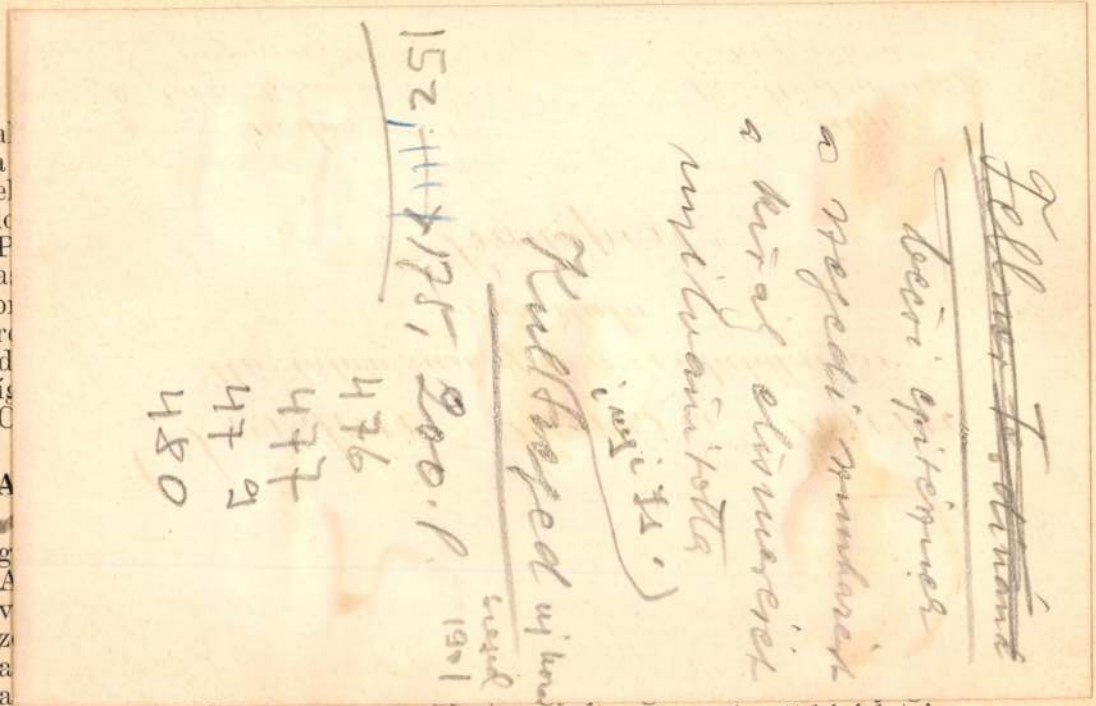

cserére gyakorolt hatás eredménye. Hím patkányokon végzett kísérletei

illusztrálásán, valamint a „Magyar Parasztmesék" című népmesegyüjtemény angol kiadásán. A British Museum az év folyamán 47 fametszetlapját vásárolta meg.

Dr. vitéz Csiky János (1912, Szeged, róm. kat.), budapesti kir. ítélőtáblai tanácsjegyző a szegedi jogi karról (Búza professzor) nemzetközi jogi tanulmányokat folytatott Angliában a II. félévben. Londonban, mint a School of Economics kutatómunkát végző hallgatója A. W. Manning, A. Smith, A. J. Toynbee, C. K. Webster, S. H. Bailey és H. J. Laski professzorok előadásain vett részt és szemináriumi előadásokat tartott. Kutatómunkát folytatott a School Fry, a Chatham Hous, valamint a British Council könyvtárakban. A nemzetközi jog változásainak és ezek között is a békés változásoknak az ú. n. „paceful change" problémájával foglalkozott. Idevágó tanulmányait „A dinamikus elemek a nemzetközi jogban" címen foglalta össze, amelynek egy fejezete „Bírói jogalkotás a nemzetközi jogban" címen a Jog szaklap IV. évfolyama 4. számában jelent meg. Szorosan vett nemzetközi jogi munkásságán kívül közvetlenül tanulmányozta az angol jogi intézményeket is, így rendszeresen látogatta az angol bíróságokat, aminek eredménye: „Egy állam — ügyész nélkül. A vád képviselete az angol büntető eljárásban" című cikke (Jog V. évfolyam 3—4. szám) és a felsőfokú bírói eljárásról készülő tanul-

~~Fellner és~~ Hellmer

vód

Lechner Jenő: A budapesti Népszínház átalakítása. Építő Ipar 1905. apr. 4.

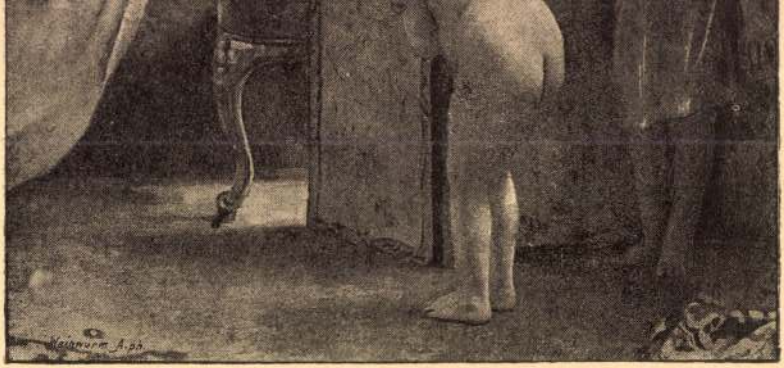

Peel Paul. az ikrek.

~~Fellner~~ és Helmer

Wód

nez J: a

Lechnépmű 516.1

a XIX. sz. 2. felében

Teatr. fest. Tört. 1867-1927

1928

Firenzei és umbriai Madonnái kevés v
a beállitás,a komponálás sokkal vált
való a Louvreban őrzött "Madonna fát
lemes,ritmikus vonalvezetés érvényesü
ránt.Behatóan foglalkozik a fény és á
tónust akar elérni.Az alakok monument
dell'Impannatan"/1514,Firenze,Pitti/
kával halmozták el.A pápa Róma müvész
megbizást tanitványaival végeztetett
nitványai.Ekkor már épitészettel is f
ron is,részt vett a Santa Maria del P
tésében is.A barnás vörös szinekben G
Kiegyensulyozott kompozició a "Madonn
A mozdulatok egymásba kapcsolódnak.Ne
marad.-- Egészen ujszerü kompoziciót á
Maria a kis Jézussal a karján a felhő
gos glóriat fest,ami által plasztikuss
s szépségét kiemeli.Spirituális elgond
galmazza meg,ami egészen eredeti.A föl
tan,átszellemülve nézik a felhőkön meg
San Sisto rend számára készitette a Ma
Előbbi:Róma,Vatikán,1511./.L754-ben ke
volt.Szintén spirituális,viziószerü el
köpenybe burkolt alakja,karján a kis J
balra áll,ugyancsak a felhőkön Sixtus
térdel.Lent egy párkányra két kis angy
Jézus tekintetében valami ijedtség,ter
Hiányzik az anya és gyermeke közötti m
tek és angyalkák alakjával tökéletes e
Rafael ezzel a transcendentális kompozi
Tartalmi tekintetben haladóbb Michelan

~~Fellner és~~ Hellmer

beim epitetisch

Wod

Lyka Károly

Budapesti Napló

1901. máj. 31.

Szerzo levágja az Osztrák Magyar Bank Ipesti palatájának terv pályázatán II. díjat nyert terüket.

zetnek őszinte barátja, bőkezű istápolója volt,
nnak, a közéletnek, hanem a nemzeti kulturá-
k is fájdalmas, pótolhatatlan vesztesége.
agyar maecenás szeplőtlen mintaképe, min-

Nyomt. Buschmann F.

~~Fellner, Ferdinand~~

tovább Helmer Hermann

bécsi építészek

lásd okv

Lyka Közöns

84. l.

Fellner és Helmer

bécsi építész

cred

Magyar Hírlap

1901. máj 30.

Az Osztrák Magyar Bank

szerp. II. díj.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
379/1910 Ik. V/ii

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS
STATISZTIKAI HIVATALA.

Budapest, 1910. április 25.

Központi városháza, IV., Károly-körút 28., I. em.

Tisztelt doktor Úr!

Egy kis, teljesen népszerű könyvecske részére, mely a Dunántúli Turista-Egyesület kiadásában fog megjelenni, szükségem volna Frakno vára-

~~Fellner és~~

ek ~~jelen kelet és ügyszám alatt~~

rhoz ~~intézett rendeletének másolata~~:

Hellner

éjutérték

Lipesti Vigszínház

irod

Magyarország

Képes Albuma

Bp. é. n.

széklakhoz tartozó kápolna helyreál-

Csányi Károly, a Müemlékek Orsz.

ázneggyvennét /847/ K 50 f. tisztelet-

A vallás- és közoktatásügyi m

184.373-1919. szám.

B. XVII.

A Müemlékek Orsz. Bizottsá
gának, f. évi szeptember hó 23-án
172. szám alatt kelt fölterjeszté
sére tudomása és további eljárás
végett kiadom.

Budapest, 1919. október hó 13.

A miniszter rendeletéből:

~~Fellner és~~ Helmer

vod
-2

Magyar Nemzet

1901. maj. 31-

Osztrak Magyar
Bank terop.

II. dij

~~M. N.~~

~~V. L.~~

per kilátásba helyezésével adva nyo-
k, - felszólitotta a Műemlékek Orsz.
tól előlegként felvett 350 kor. visszа-
zobrász azonban az ide /. alatt ere-
atolt beadványában a 350 k-ás kö-
tásnak mondja, perenkivül fizetni

az ügyigazgatóság a nevezett ellen-
ikségesnek véli a nagytek. Bizottság
rat állitásaira vonatkozólag ismerni,
adványának az a rérze, mely szerint
rzabta meg a neki a miniszterelnök úr
lóság összegét, úgy, hogy ez alkalom-
ság az előlegezett összeget okvetlenül
érzt valószinünek látszik, másrérzt a

./.

~~Fellner és~~ Hellmer

tervezte gróf Ester-
házy Miklos tatai
szinházát. 6 tervrajz
kiállitva:

Magyar Szinészeti
Kiállitás a Város-
ligeti ~~[illegible]~~ csarnokban.
Bp. 1890. 39. l.

M
Ipar

tekintetes országos
ságának

Budapest.

ket van szerencsém közölni a
ottság) szives volt „Kiadványai"-
yházmegyei könyvtárunk szá-
.

7 évi október hó 4 én

Méray-Horvath
A fővarosi VI és VII. Ker. Ker.
palotaja.

Müvezi Ipar

1885-86. 1.
92-10

Méray Cikkor

Müvezi Ipolan

Kerem

Follner Fedi-
naud

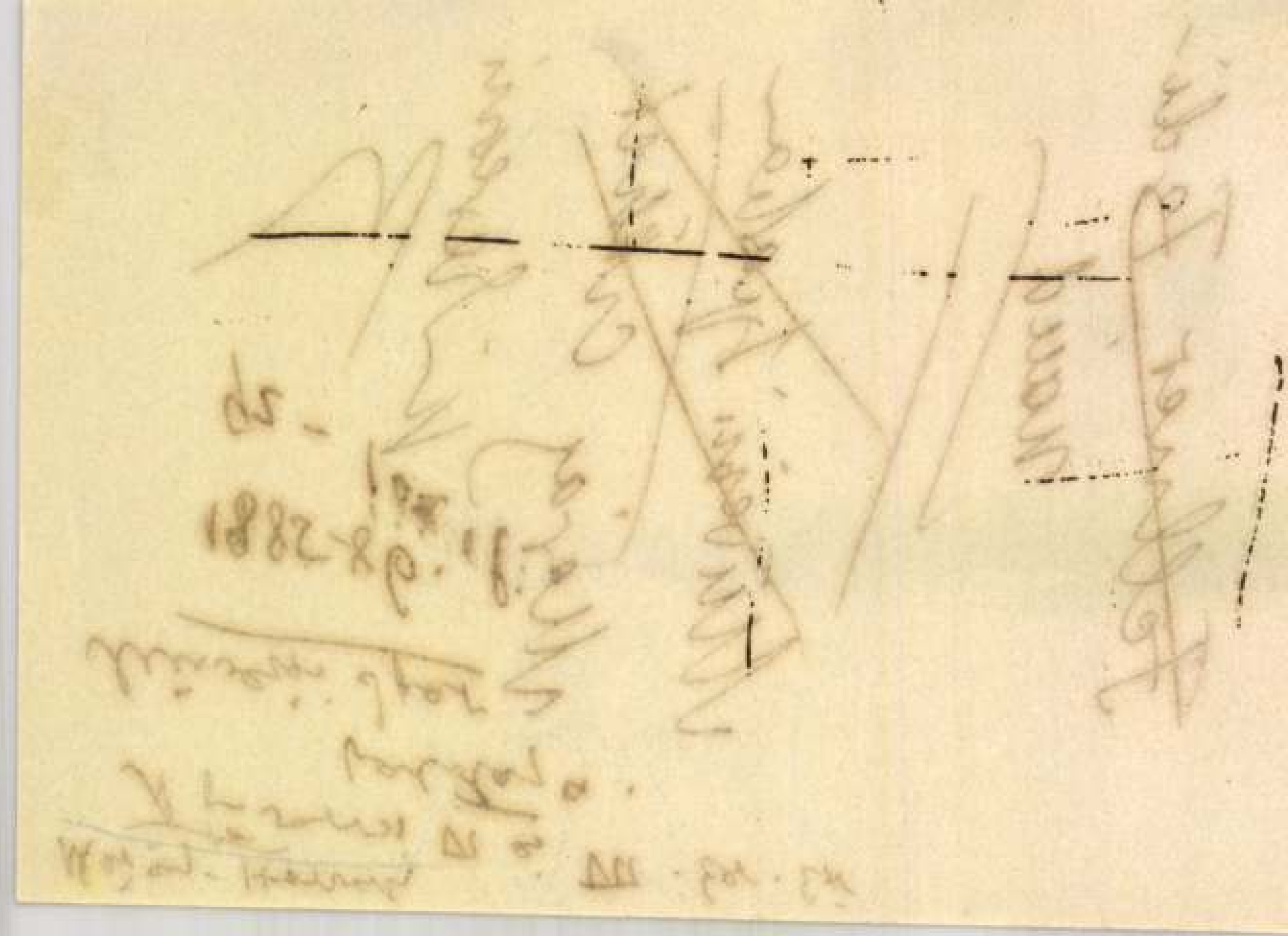

~~Fellmer~~ Hellmer

Sarkantyú-gyűjtemény, temesvári

II. 205.

l. Műcsarnok

1901. 47. l.

Ötvös Gergely

1646 – czehmester

1647 – "

1652 – "

1660 –

1661 –

1666 –

1658. convocatusi biró

~~Fellner~~ i Hellner

l.

Mücsarnok

1901. 57. l.

59. l

60. l.

Gnädig Sándor

nobrim

Bpest.

Mücsarnok

1919. hadviselt.

Colonna prese ad amare il Pizzoli, ch'ebbe occasione con lui di

re
i ;
ne,
vo
lla
la
te,
po
ed
osì
lui

ato
suo
con
ve,

Aug. 29. Vasárn.

Aug. 30. Hétfő

Aug. 31. Kedd

Szept. 1. Szerda

Művészi Ipar

grafia dello Zanotti.

Fig. 3. — Secondo cortile del Collegio Ungaro illirico di Bologna.

Gioacchino Pizzoli nacque a Bologna il 28 maggio del 1651 o del 1652.[9] Il padre era «fabbro di qualunque masserizie, e vasellamenti di rame»,[10] e lavorava anche per il senato. Avrebbe voluto che il figlio continuasse il suo mestiere, ma vedendolo inclinato per l'arte, lo mise a scuola da certo Bottazzone. Chi fosse questo Bottazzone non si sa: il suo nome non ricorre mai, le sue opere sono del tutto sconosciute. Doveva essere un maestro di pittura, da cui il Pizzoli non apprese che i primi elementi, senza trarne una cultura artistica profonda. Questo fatto dovette essere rimarcato dallo stesso Pizzoli, perchè ben presto abbandonò questo suo primo maestro. Gli amici gli procurarono dei disegni del Guercino, che lui prese a copiare. Nella raccolta di disegni dell'Accademia di Bologna, si trovano parecchie copie di disegni

Helmer pontosan megjelent, s rendszerint a

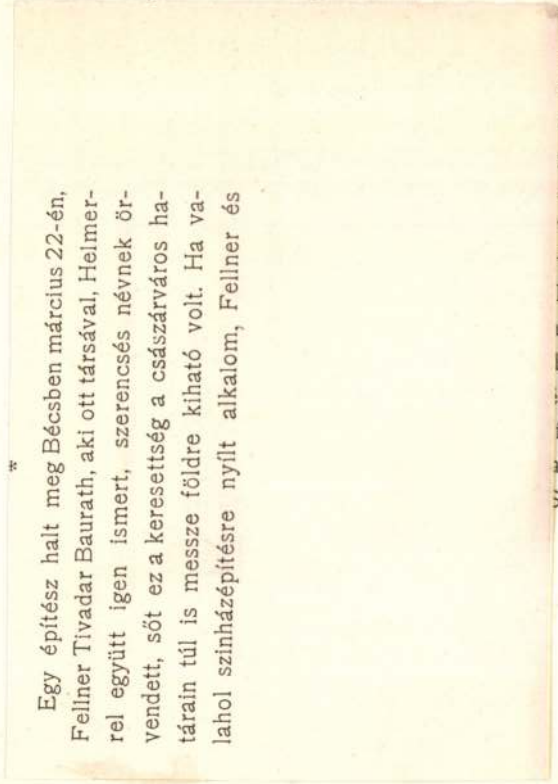

*

Egy építész halt meg Bécsben március 22-én, Fellner Tivadar Baurath, aki ott társával, Helmerrel együtt igen ismert, szerencsés névnek örvendett, sőt ez a keresettség a császárváros határain túl is messze földre kiható volt. Ha valahol színházépítésre nyílt alkalom, Fellner és

ged, Pozsony, Tata, Kecskemét, Nagyvárad, Kolozsvár. Ha ehhez hozzávesszük, amit külföldön, Ausztria igen különböző pontjain, sőt Oroszországban építettek, — így Bécsben (Stadttheater, Deutsches Volkstheater), Augsburgban, Brünnben, Reichenbergben, Karlsbadban, Prágában, Odesszában stb. — úgy a szinházépítés terén Fellner és Helmer a modern architektusok közt csakugyan a rekordot tartja.

Bennünket érintő vonatkozásban Fellnerről azt is meg kell említenünk, hogy reája való tekintettel a budapesti új Nemzeti Szinház pályázatának kiírása is majdnem tárgytalan lett. A magyar építők összeségének, a műszaki világnak teljes erővel kellett síkra lépni, hogy e terv azután lekerült a napirendről s pályázatot

irtak ki. A színházépítésben csakugyan speciálizálódott Fellner, de ami építőművészi jelentőségét illeti, ez korántsem állit arányban tevékenységének kiterjedésével. Fellner egy normálszinház típusra törekedett, a praktikusság szempontjából minél tökéletesebb megoldással, de amikor eljutott egy ily típushoz, amelyre nézve jellemző a budapesti Vígszinház (a korábbi Népszinház még nem): alapjában nem tett egyebet, mint azt egyszerűen mindenütt újraismételte. Az alkotás processzusa nála nem volt minden esetben más, újra kezdődő, az egyes feladatokba elmélyülő. Sablont adott tovább, s ami különbség van szinházépületei közt, az nem művészi különbség, csak annyi, hogy az egyiken több ajtó van, a másikon kevesebb emelet. Csak ilyformán magyarázható meg szinházainak rengeteg sora, amelyek belső kiképzés dolgában is, a menyezet stucco-díszétől a tapéták szinéig, teljesen uniformizáltak. Szinházai rendszerint bécsi barokk-stílusban készültek, de e stílus szépségeinek Fellner nem volt modern gyarapítója.

Ezen a helyen tesszük szóvá azt az átiratot is, amelyet március elején küldött a Magyar Mérnök- és Építészegyesülethez a bécsi építészek központi egyesülete. Az átirat tartalma az volt, hogy a politikailag kapcsolatos két or-

Ferdinand
Fellner Tivadar

bécsi epilap

Helmer és Fellner
cég belt.

† Bécsben 1916.
márc. 22

Müvészet 1916-28-30.

(krónike)

Szalay József dr. VIII. 214.

Fellner, bécsi épitész

Irod

Operaház, A magy-
kir. — 1884–1909
Bpest, 1909. 4. l.

~~Fellner és~~ Helmer

pozsonyi városi mi-
nai 1884-1886-ban
épült.

Orlay Tivadar dr

Pozsony város utcái
és terei. Pozsony 1905.
283, 284. l.

~~Fellner és~~ Hellmer

tervezték 1888–1889-ben
a tatai szinházat az
Esterházy-kastélyban.
1913-ban az épületet
lebontották

Polgárdy Géza

Vértes hegység ka-
lauza. Magyarországi
útikalauzok. 3. 4.
Bp. 1939. 93, 94. l.

RASSEGNA ITALO-UNGHERESE
Diretta da TIBERIO GEREVICH e LUIGI ZAMBRA
Direzione e amministrazione:
BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4
Telefono : 185-618

1021

Felner Ferdinánd, német építész (1849-1916)

1984.IV.21.Televizió 15.5o Gnó

Szófiában, magyarul

- Szeretettel köszöntöm önöket kedves nézőink a bolgár főváros egyik legmagasabb pontjáról, a Vitosáról. Alattunk Szófia kérem tartsanak velünk, ismerkedjünk meg a várossal. Szófia kellős közepén található a bolgár Nemzeti Szinház. Előtte egy nagyon szép szökőkutas park. A Szinházat 19o6-ban épitette két bécsi épitész, Felner és Helner. Ugyan azok, akik a lebontott budapesti Nemzeti Szinházat is. A városképre jellemző a sok fa, virág, gondosan ápolt nagyon szép park, amelyeket bolgár barátaink valóban ki is használnak. Ezt a valóban impozáns szuper-modern kulturális központot és emlékmüvet, nemrég épitették a bolgár állam alapitásának 13oo.évfordulójára. A 9.században élt két szláv hittérítő szerzetes fivér, Kiril és Metod emlékmüve. Ők alakitották ki a szláv irásbeliséget. Mögöttük a Nemzeti Könyvtár palotája volt látható. A Balkán Szálló udvarán találjuk ezt apsisokkal körül vett körtemplomot, amelyet Szent Györgyről neveztek el. Alapjai a 2.-3.században épültek. Mögötte római utszakasz látható. Innen aluljárók vezetnek át ehhez a nagyon érdekes középkori emlékhez, ez a kis templom a 14.-15.században épült és Szent Petykáról nevezték el. Körülötte nagyon hangulatos, teraszos, szökőkutas cukrászdák, butikok. A század elején épült a Szent Vasárnap templom. Ez pedig a bolgár nemzetgyülés épülete, A szocialista Bulgária megteremtőjének, a bolgár és a nemzetközi munkásmozgalom legendás vezéralakjának, G. Dimitrovnak a mauzóleuma. A Vár téren áll a bolgár Kommunista Párt székháza, ez pedig a felszabaditók emlékmüve, II.Sándor lovasszobra. 5oo éves török rabigától szabaditotta meg a bolgár népet. És ismét egy a virágzó parkok közül. És mindezek fölé emelkedik a havas ormóbitusa. Lent a virágok illatoznak, fönt síelni lehet. Ezt az aranyló hármas homlokkupolás kis ékszer templomot Szent Miklósról nevezték el, pontosan vele szemben találjuk a szófiai Magyar Kultur Intézetet. A Szent Cinózus kupolákkal diszitett palotája, a bejárat fölött láthatjuk a bolgár egyház három nagy metropolitájának mozaik képét. És ugyan ezen a parkos téren találjuk a monumentális aranyozott kupoláju Alexander M.székesegyházat. A második világháboruban megsérült, de bolgár barátaink gondosan helyreállitották.

Fellner Ferdinand

osztrák építész

+ Bécs 1916 márc. 22.

Reváz XX. 228. l.

Szerkesztőség !

ágos Bizottsága által rendezett
asitott jóindulatára támaszkodva,
n tisztelt Szerkesztőséget, hogy
kozó és idemellékelt rövid hirde-
ában a közművelődési célravaló te-
óztassék.
ném van megküldeni az előadásról
csak azzal a kéréssel, hogy an-
i számban helyet adni méltóztas-

el

~~Fellner és~~ Helmer

Egyesti vigszínház.

irod
2

Romhányi István:

Szinházalapitási törekvések a főváros egyesitése után

Historia 1929. 126. l.

~~Fellner~~ és Hellmer

Károlyi István gróf
neobarokk palotája

Repr.

Rückwardt, H.

Architektonische Studien-
bilder aus Népszínház
Bp.

Repr. u. o

Berlin 1889

Néferrel

Trifolium hybridum

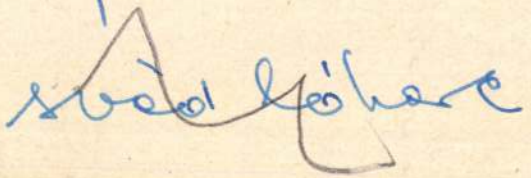

Fellner Nándor

L. 1. a

Siklóssy F K T tört

Honan épült 179. l.

Bp ?

(1870-1930)

1931

~~Feldner~~ és Helmer

róla

Szegedi emlék-
Album Szeged
nyabb épületeiről.
Szeged 1886.

Nagy Mária Ilona, 48
Nagy Zoltán, vitéz, 8
Németh Antal, 37

Szűts Edéne Kovács Mária, 61
Takács Zoltán, 47
Takács Zoltán, 12

BELFÖLDI ÖSZTÖNDÍJASOK

Aczél Márton, 69
Babos Ernő, (800 P), 69
Bacsó László, 66
Balog Győző, 66
Balogh Ilona, 70
Balogh János, (800 P), 70
Bartha Katalin, 77
Benda Kálmán, 70
Benkő István, 66
Bónis György, (800 P), 65
Boros János, 68
Dezső Lóránt, 70
Domján Anna, 79
Dubrauszky Viktor, (800 P), 68
Lechner Kamill, 81
Lovassy Andor, 78
Major Ervin, 83
Makkai László, 74
Mayer Erzsébet, 78
Márkus József, 83
Mátrai Lászlóné Zemplén Jolán, 81
Mentler Sándor, pusztazámori, 82
Mezősi József, 80
Molnár Ernő, 74
Mórotz Kálmán, 83
Nemeskéri János, (800 P), 85
Nőtel Rudolf, 65
Pakucs Béla, 78

Fellner Ferdinánd +

U. 1976

Szegedi Hiradó

1916. márc. 24.

(A Szeged. Hirkár épitője meghalt.)

BESTELLS

Der Unterzeichnete bestellt hiermit ein Exemplar des
Welt, Abt. „Forschungsinstitute, Observatorien, Bibliotheken,

durch die Buchhandlung von .....
vom Verlag selbst

Datum: .....

Name des Bestellers

Wohnort und Straße:

Fellner Ferdinand

épitett

l.

Bineszeti Lexikon

I. 204 l.

Ad vocem Cseresnyés János. Talán a legnépszerübb embere volt a városnak és a megyének. Rendőrkapitányi teendőit more patrio, de igazságosan, megértő lélekkel látta el, hivatalon kivül pedig szellemes, kedves, minden tréfacsinálásban fáradhatatlan volt. Senkit sem bántott, de az ördögtől sem félt. Fiatalabb korában a párbajok tömegét verekedte végig. Justh Gyula arcán a minden karikaturán szereplő mély vágás is az ő kardjától eredt és kis hijján rögtön a másvilágra nem segitette a népszerü függetlenségi vezért. Ezernyi anekdota keringett róla. A legjobb talán az volt, mikor kinaiul beszélt a kaszinóbálon egy közéleti nagyságunkkal, akinek valami toalett-hibája volt, amire a nagy respektus miatt senkisem merte figyelmeztetni. (Akkor még szörnyen tisztelték a méltóságos titulust.) János vállalkozott rá, hogy majd ő megmondja — kinaiul. „Hiszen se te nem tudsz kinaiul, sem őméltósága!“ — mondták neki, de János bátyánk csak mosolygott a bajusza alatt. Aztán odalépett a nagyurhoz és három szótagot mondott neki: «Hej-kinn-csüng!» Ez bizony elég kinaiul hangzott, de a nagyur megértette, sőt meg is köszönte. Szegény Cseresnyés János később belekeveredett a magas politikába, ki is törte a nyakát. Régi cimborája, Kristóffy József kedvéért, aki Csanád-

~~Fellner és~~ Hellner

arád

S.)

Tonelli Szeged

35. l.

Ismertető a város múltjáról
és jelenéről, kultúr-ról
és közg ról

u.o. 1926

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/2 5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszteremében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Fellner és Helmer

l.

F: a

Tölgyery Pozsonyi barok épitészet

40. l.

1937

Nagpajos

Dr. Sze

— Az első és második emeletnek a szinpaddal szemközt eső része amphitheatralis modorban van berendezve, a mennyiben mindenütt körszékek és zártszékek sorai piroslanak rajta. A negyedik emeleten, közvetlen a tető alatt van a karzat.

A szinház épitési munkálatai már megkezdődtek, az alapfalak készek s a munka szépen folyik. Az alapkő ünnepélyes letételére ő felségét, a királyasszonyt akarják fölkérni.

Az ügyet ily elismerésre méltó buzgalommal vezető bizottság elnöke b. Liptay Béla, ki nagy erélyt fejt ki e megbizatásában, s már eddigi működése is kétségtelenné teszi, hogy a népszinház leginkább az ő fáradozásának köszönheti létesülését. Az eszme ujból fölelevenitője Steiger Gyula országos és városi képviselő, s az ő befolyásának tulajdonitható, hogy a főváros ennyire fölkarolta az ügyet s ujra bebizonyitotta, hogy Magyarországnak méltó fővárosa. A bizottság jegyzői teendőit Rákosi Jenő végzi dicséretes szorgalommal és odaadással. Jelenleg két albizottság működik, az u. n. végrehajtó bizottság, mely az épitkezési, szerződési, jogügyi és administrativ egyes ügyekre fölügyel, a másik a pénzügyi bizottság, mely a még hiányzó pénzösszegek beszerzésére szolgálandó módok keresztülvitelével van megbizva.

Törs Kálmán.

Temetők és temetés Párisban.

(Folytatás.)

A forradalom elvette az egyházaktól a temetőket és azok nemzeti vagyonnak nyilvánittatván, áruba bocsáttattak; de az 1791. évi máj. 15-én hozott törvény határozottan kimondotta, hogy a temetők csak is az utolsó temetéstől számitott 10 év letelése után adhatók el. A forradalom heves lázában, a nyaktilónak fáradhatatlan működése közben póttemetőkről kellett gondoskodni, és miután a város keleti és nyugati részén működött a franczia forradalom rémszülötte, a Picpus-zárda kertjei mögött, a Place du Trône közelében kelet felé és a Magdolna parochiával összefüggő nagy szabad téren a Place de la Concorde közelében nyugat felé nyitottak két temetőt. Az előbbibe temették Lafayette tábornokot is. Az utóbbin most a „Chapelle expiatoire“ és egy szép sétány látható. E hely nem volt alkalmas temetkezésre, mert igen népes városrészektől volt körülvéve; uj temetőről kellett tehát gondoskodni. A rue des Errancis szomszédságában jelöltek ki egy nagy, szabad tért, melyet a nép „Cimetière des Errancis“-nak nevezett. Első lakója 1793. évi julius havában Corday Charlotte volt, ezt követték a hegypárt szilárd férfiai, majd Bourbotte, Romme, Goujon, Duquesnoy, Duroy és Soubrany. A nevezetes brumaire 18-ka előtt már nem temettek többé belé. Később mulatóhely lett belőle, melyen ittak, tánczoltak, énekeltek, mint valami kis Tivoliban. Picpus, Madelaine és Errancis azon három nagy dépôt, melybe a nyaktiló áldozatait temették. Nevezetes foglyoknak rögtön bekövetkezett elhalálozása esetében a plébánia-templomok temetőit használták. XVII. Lajos 1795-ben a Sainte-Marguerite, Saint-Antoine régi temetőjébe lőn beásva, de innen titokban még a temetés éjjelén átvitték a Sainte-Cathérine-féle sirkertbe.

Két temető teljesen megfelelt a franczia főváros igényeinek. Az egyik a nyugati vaugirard-i temető, melybe 1803-ban La Harpe-ot temették, a másik a Sainte-Cathérine; ide temették Mirabeau-t, midőn a Pantheonból kivették. A halhatatlan népszónok koporsóját két mètre-nyi mélységben helyezték el és egy vörös rézlapon mai nap is látható neve és czimere. Ugyane temetőbe temették a nivôsehónapban kivégzetteket, itt pihent egyideig Bichat és Pichegru tábornok. Ma a rendőri boncztan iskolája és egy nagy viztartó van rajta, s itt-ott nehány cyprusfa hirdeti a hajdani gyász helyét.

Páris uj temető-rendszerét Frochot prefektnek köszönheti, de most már ez sem kielégitő. Az ő terve szerint három nagy temetkezési hely lett volna kijelölendő a városon kivül: az egyik északon, a másik keleten, a harmadik pedig délen. Egy 1804-ben kelt császári dekretum Frochot eszméit elfogadván, továbbra is megtiltotta a templomok és kórházak körüli temetkezést, elrendelte, miszerint temetőket csupán a városon kivül szabad kijelölni és négy temetőt adott Párisnak, ugymint a Sainte-Cathérine-t délkeleten, a Vaugirard temetőt nyugaton, a Montmartre-t északon és a Père-Lachaise-t vagy Mont-Louise-t keleten. A két elsőt később a mont-parnasse-i temetővel helyettesitették. Midőn 1860-ban a Páris melletti falukat a fővároshoz csatolták, Páris 15 temetővel gazdagodott; de nemsokára még két uj nekropolist kellett megnyitni; ugy, hogy most a majdnem 3 millió lakosból álló Szajna városnak, a régi, de már nem használható temetkezési helyeken kivül, összesen 20 temetője van.

Páris valamennyi temetkezési helyének tulajdonosa maga a város. Mint ilyen eladja, bérbe adja vagy ideiglen odaajándékozza a temetők egyes helyeit. Innen az örökös vagy ideiglenes konczessiók és ingyenes sirok. Az örökös konczessiók, melyek sok hátrányt szülnek a városra nézve, mert tulélik a családot, Frochot-nak köszönthetők. Sokkal czélszerübb lett volna ezek helyett 99 évig tartó jogot hozni be, mely a szükséghez képest megujitható lett volna. Csak az a szerencse, hogy az örökös konczessiók száma nem igen nagy. 1874 évi január 1-ig 67,216 ily konczessió volt az összes párisi temetőkben. Az ideiglenes konczessiók 5 évre szólnak. Ezeknek száma folyton változik. Mihelyt egynek ideje letelt, másnak adják, mert, mint Du Camp Maxime megjegyzi, „a halottak ugy sietnek temetőinkbe, hogy nincs idő rájok várni; sietni kell, hogy helyet adhassanak az érkezőknek, kik minden órában kopogtatnak a sirkert kapuján.“ Az ingyenes temetésekre nincs többé közös gödör, hanem közös árok. A koporsókat nem egymás fölé, hanem 20 centimétre-nyi távolságban egymás mellé rakják. Igy aztán, ha a halottaknak nincs is külön „otthonjuk,“ mint a konczessiós sirokban, legalább elszigetelve vannak egymástól, és sirkeresztjük első kétszava, a szokásos „Itt nyugszik . . .“ nem hazudik. Az ingyenes árok-sir 5 évre szól; mert állitólag 5 év elég arra, hogy a hulla puszta csontvázzá és ártalmatlanná váljék. Ez idő letelése után fölnyitják az árkot, hogy ujból husevő, vagy, mint a görögök mondták, sarkophag lehessen. Az ároknak mindig készen kell lenni, mert rendszerint 100 halottból 10-et örökös, 27-et ideiglenes konczessióval ellátott sirba, 63-at pedig az ingyenes árokba temetnek.

Párisnak hiába van Jory és Saint-Ouenban és a vidék községeiben egy tuczatnál több temetője, mert lakosságának csak háromról van tudomása, a keletiről, déliről és északiról, melyeket Père-Lachaise, montmartre-i és montparnasse-i temetőknek nevez. A legnépszerübb és legkedveltebb a Père-Lachaise. Ezt a nép ép oly kegyelettel tekinti, mint a hajdani Cimetière des Innocens-t. Az egész várost beláthatni róla. Benne pihennek a franczia nemzet nagy emberei. Nagyszerü fákkal van beárnyasitva. Párisnak búcsu- és sétahelye. Mindenki szereti és büszkén mutatja ez emlékkövekben gazdag helyet az idegeneknek. Frochot alapitá a XI-dik évben. Eleinte 17 hectare-nyi* kiterjedésü volt s 160,000 frankba került. 1804-ben $26^1/_2$ hectár és $18^{49}/_{50}$-ben 43 hectarnyi területre terjesztették ki. Ez Páris legnagyobb temetője. A halom, melyen elterül, hajdan szőlő volt, és minthogy a párisi érsekség tulajdonához tartozott, érsek-hegynek neveztetett. Később egy iparosé lett, ki itt mulatóházat épitett. 1615-ben a jezsuiták vették meg. 1652-ben e ház egyik ablakából nézte az akkor még kiskoru XIV. Lajos azon csatát, melyet a Bastille-ágyuk döntöttek el. Innen a halomnak Mont-Louis neve. A király 1676-ban gyóntatójának La-Chaise atyának ajándékozta az egész területet. Az uj tulajdonos nevét megőrizték, de a Mont-Louis elnevezése teljesen elkallódott.

E temető régi része csodálatraméltó. Tavaszkor kell megtekinteni, midőn a fák zöldülnek, a madarak ellepik és a sirokon a legszebb virágok nyilnak. Ritka szép ellentét. Az egyik oldalon enyészet, a másikon az örökké gazdálkodó természet, mely két kézzel szórja adományait. Különösen föltünő a Delille nevét viselő lugas. A vak költővel szemben Talma és egész csoportja a letünt czelebritásoknak nyugszik. Itt minden boulevárdnak, utczának és mesgyének megvan a maga neve. Nincs itt semmi zaj; a nagy város moraja alig hat ide; oly csendes e hely, hogy önkénytelenül elmondjuk Luthernek a wormsi temetőben elmondott szavait: invideo, quia quiescunt; irigylem őket, mert pihennek.

De a Père-Lachaise-nek sem minden része ilyen. Az idő az, mely két kézzel veti be a földet a legtarkább növényekkel, mely sürübbé teszi a lombokat, növeszti a fákat s mohhal fedi be a köveket, csakis az időnek köszönhetni tehát a szép temetőket. Az idő oly titokszerü külsővel fedi el a sirkerteket, hogy látásuk a legkétkedőbb lelket is meginditja; de, ha az idő nyomai nem látszanak meg rajtok, akkor csunyák. A Pére-Lachaise uj része egy rögtönzött városhoz hasonlit, melynek lakói még nem érkeztek meg, s ez visszatetsző. Minden uj benne, az emlékkövek, a föliratok, a rácsozatok, a koszoruk, sőt még a nevek is. Nem a dicsőség, sem a nemesség, hanem a pénz igyekszik leginkább birtokosának nevét a feledéstől megmenteni. Három emlék van a Pére-Lachaiseben, melyek, ugy látszik, a többieket fölülmulni akarják, mind a három ipar által meggazdagodott emberek hamvait fedik. (Folyt. követk.)

* Egy hectare (mondjuk: franczia hold) = 10,000 □ méter, és igy körülbelől 2500 □ öl, valamivel több mint két kis hold nálunk.

Utazás a tenger alatt.

— Első rész. —

X. fejezet. — A korall-tenger veszélyei.

A deczemb. 27-kéről 28-kára virradó éjjel a Nautilus elhagyta a vanikorói partokat és pedig rendkivüli gyorsasággal. Iránya délnyugati volt s három nap alatt átröpülte azt a 750 mérföldet, mely a La Peyrouse szigetcsoportját Papuasia, vagy más néven Uj-Guinéa délkeleti sarkától elválasztja.

E parton érték meg az uj esztendőt.

Másnap, 1863. január 2-án, eddig áthaladott utvonaluk hosszát számba vevén, azt a japáni tengertől idáig tizenegyezer háromszáz negyven tengeri mfldnek (mille) vagyis ötezer kétszáz ötven mérföldnek (lieu) találták. Most a Korall-tenger veszélyes partjai terültek el a Nautilus előtt, — hol a tenger szine alatt csekély mélységben vannak a korall-épitmények csúcsai elrejtve, melyeken minden hajó fennakadt. A Cook hajója is, 1770. junius 10-én, itt veszett volna, ha szerencséjére, a korall-csúcs, mely hajója oldalába akadt s azt kilyukasztotta, az ütődés ereje által le nem válik sziklájáról s az általa ütött nyilásba bele nem törik. A tenger itt mindig háborgó, viharos; a korallsziklák közt hánykolódva, ugy bömböl mint egy vadállat s egy percznyi pihenése sincs. Az apályban, mint egy csontváz gerinczei tünnek elő a tenger alatti képződmények hegyes szakadozott csúcsai, melyeket a dagály áruló módon eltakar, elrejt ismét.

A papuák földét, vagyis Uj-Guineát, Ausztrália nagy szigetétől Uj-Hollandtól egy csak nehány mérföldnyi szélességü csatorna, a Torrés-szoros választja el. E csatorna számtalan apró szigetekkel van sürün behintve, melyek közt kisebb tengerszorosok közt válogathat az átmenni akaró hajó. Nem sok válogatás van köztök: mind egyaránt veszélyes, mert a tenger alatti szirtek még sürübben fogják be a közöket, mint a tenger fölé már kiemelkedett szigetek.

Ugy látszék, Nemo kapitány e legrövidebb, bár legveszélyesebb utat választotta, hogy az indiai Oczeánba kijusson. Ő az itt fenyegető veszélyek közül csak egyiktől: a fennakadástól félthette hajóját, a kilyukadástól, s ennélfogva elsülyedéstől a Nautilus kemény vaskérgét, sima hal-alakjával, legkevésbbé sem volt ok félteni.

A papuák szigete harmincz mértföld szélességben s négyszáz mérföld hosszuságban nyulik el Uj-Holland északi oldala fölött s a déli szélesség 0° 19′ és 10° 2′ és a keleti hosszuság 128° 23′ és 146° 15′ közt fekszik. E nagy szigetet, — mely nagyságban mindjárt Uj-Holland után következik, 1511-ben fedezte föl Serrano Ferencz portugal hajós. Aztán valamennyi földkörülhajózó fölkereste, egész Dumont d'Urville-ig. Ez a legvadabb emberevők,

a papuák fészke, kik a maláj fajhoz tartoznak s a civilisátióra teljességgel nem látszanak hajlammal birni.

Igy a Nautilus a tenger legveszélyesb sikátorának a bejáratánál állott, melybe a legmerészebb hajósok sem igen bátorkodnak belereszkedni; e szorosnak, melyet don Louis Paz de Torres, a déli tengerről jövet, szerencsésen áthajózott s nevét adta neki, de a melyben 1840-ben a Dumas d'Urvill hajói fennakadván, kevésbe mult, hogy a hirneves hajós mindenesttől ott nem veszett. Talán jobban járt — s mindenesetre dicsőbb halála lett volna, mint hogy ő, a ki a földet háromszor s annyi veszélylyel daczolva, szerencsésen hajózta körül, hazájába egy vasuti szerencsétlenség áldozata lőn!

A Nautilus, a sok apró sziget közi csatornák közül, nem épen azon az uton járt, a melyet a Dumont d'Urville két hajója, az Astrolabe és a Zélée követett volt. Északabbra járt valamivel, elcsapott a Murray-sziget mellett, aztán délnyugotra fordult, a Cumberland-szorosan akart áthatolni. Ugy látszott veszély nélkül, könnyen átmegy azon is, vissza északnyugotnak, egy sereg alig ismert apró sziget közt, a Tound-sziget felé s a Mauvais-Canal (Rosz-csatorna) irányában.

A tenger folyvást dühöngött. Dagály volt, a legmagasb vizállás, s tehát a legkedvezőbb esély, ha valaha, most, az áthatolásra. A Nautilus, csak közepes sebességgel, de rendkivüli vigyázattal halad. A kormánykereket, üveg rekeszében maga Nemo kapitány forgatta. Ezt az elővigyázatot a rendkivüli veszély igazolta. Minden pillanatban változtatni kellett az irányt s erre oly helyismeret kellett, a minővel e tengeren csak ő birt.

Aronnax tanár, két társával, a fedélzet magaslatán állott, s a tengeri térképről igyekezett tájékozni magát. Hanem csalódott, épen egy középszerü kis szigethez közeledtek, mely Gueboroar névvel volt jelölve s tropikus növényzet dús pompájában látszék bujálkodni.

Egyszerre a mint ott állott, egy erős ütődés, mely megrenditette a Nautilust, leverte lábáról a tanárt. A Nautilus egy, a tenger szine alatt elrejtett sziklára ütődött, azon fennakadt, s kissé balfelé hajlott helyzetben mozdulatlanul megállott. A tenger hullámai dühösen verődtek oldalához, de megmozditani nem birták.

Ime a helyzet. Jobbra, pár tengeri mérföldnyire csak: Gueboroar sziget; balra s elől apró sziklatömbök, melyek már fejöket a dagály daczára is kidugták a vizből; s ők fennakadva, oly pontján a tengernek, hol a dagály rendesen csekély, a mi kevés reményt nyujtott, hogy a következő dagály, legmagasb pontján is, fölvehesse megakadt hajójukat.

A parancsnok is kilépett rejtekéből. Hogy fönn vannak akadva, ő is megerősitette; de meg azt, hogy egyéb baj nem történt.

— „De, — mondá a tanár, — a dagályok itt csekélyebbek, mintsem holnap, vagy holnapután is jobbat várhatnánk.“

— „Holnap vagy holnapután talán nem! — felelé Nemo kapitány. — De ma jan. 4-dike van; öt nap mulva, 9-én, holdtölte lesz. Teljesen meg vagyok győződve, hogy töltekori helyzetében e nyájas csillagzat szives lesz a rendesnél nagyobb dagályt idézni elő, mely minket ideiglenes lekötöttségünkből kiszabadit. Várjuk el tehát türelemmel — január 9-dikét; addig mindenki mulassa magát a hogy tudja.“

Ezen csakugyan meg kelle nyugodni egyelőre. Land Ned a czethalász, ki már testéből lelkéből megunta a Nautiluson való rabságot, s különösen a bor, kenyér és hus nélküli örökös hal- és csiga-kosztot, abban a nézetben volt, hogy itt volna az ideje végkép megválni a Nautilustól, mely — szerinte — ugy sem fog e korall-sziklák közül kieviczkélni soha. Aronnax tanár azonban előadta neki, hogy inkább a Nautiluson akar elveszni, mint az emberevő papuák hasába kerülni; s a szökéstől, melyet Ned mester ajánlott, hallani sem akart. Egy kis kirándulásra azonban, kisérlet s vadászatképen, a szomszéd Gueboroar szigetre neki is lett volna kedve, ha ugyan Nemo kapitány megengedi.

Nemo kapitány a legszivesebb készséggel megadta az engedélyt, rendelkezésükre bocsátotta a kis czirkáló csónakot, sőt azt, két matrózával mindjárt le is dobatta a vizbe, s a három vendégtől még csak becsületszavukat sem kérte, hogy vissza fognak térni. Azzal dolgozó szobájába vonult, x-ei és y-ai közé, melyekbe egészen elmerült, mig Aronnax és Conseil, a Ned czimbora által vigan hajtott könnyü csolnakban a sziget felé eveztek.

(Folyt. követk.)

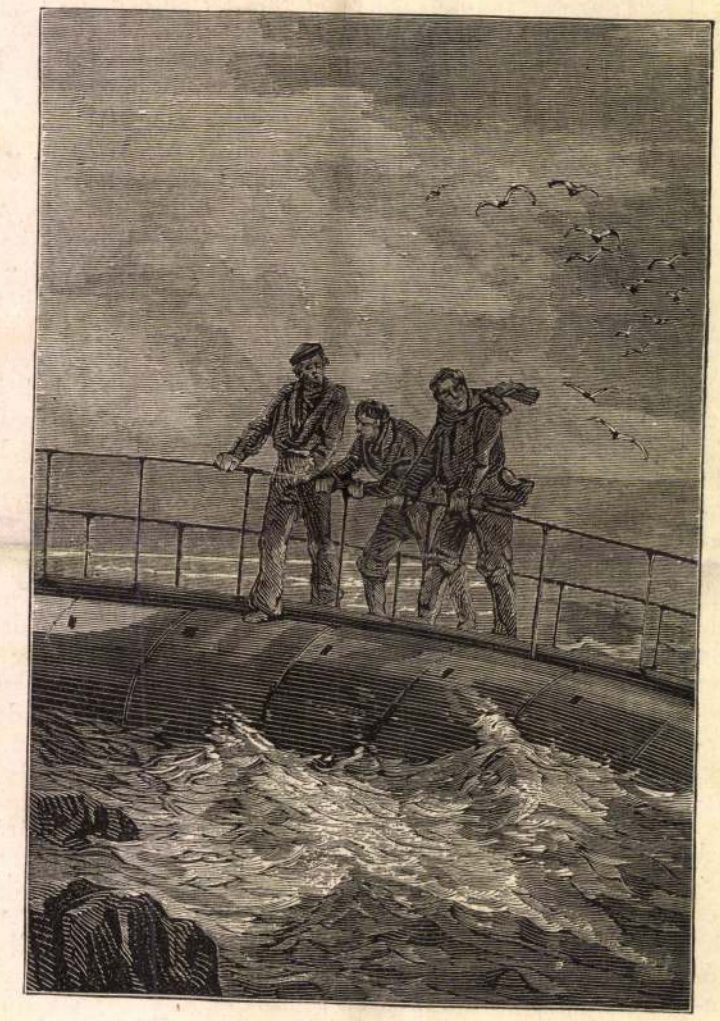

UTAZÁS A TENGER ALATT: A Nautilus fennakadása.

Egyveleg.

·/. **A petroleum és a nemes érczek.** Kétszázötven millió tonnára becsülik azt a petroleum-mennyiséget, melyet a világ összes kőolaj-forrásaiból évenként kibányásznak. Tonnáját egyremásra 10 frankkal számitva, e petroleum-mennyiség mindössze két és fél milliárd frank értéket képvisel. A többi bányák, ide értve még az aranybányákat is, csak 1600 millió frank értékü érczanyagot szolgáltatnak évenként.

·/. **A korán és a szeszes italok.** Tudva levő dolog, hogy a korán, a mohammedánok bibliája, szigoruan tiltja a bor és egyéb szeszes italok élvezetét. Hanem ugy látszik, hogy ma már a mohammedánok sem sokat törődnek a szentirással, mert annyi bizonyos, hogy 1873-ban csupán Franczia-országból 3.443,000 frank értékü bort és más szeszes italokat szállitottak Konstantinápolyba. Legjobban ott is a champagnei pezsgőt szeretik; ennek értéke a fentebbi számban 1.923,000 frankkal szerepel. A pezsgőn kivül igen keresett ital Törökországban a „Grande Chartreuse“-nek nevezett finom pálinka is.

·/. **Óriási vasut.** Az észak-amerikai nagy Pacific-vasutnak (Csöndes-tengeri vaspálya) ide s tova párja fog akadni Dél-Amerikában. Ugyanis Valparaisoból (Chili egyik kitünő városa Dél-Amerika nyugoti partján) Buenos-Ayresig (La Plata fővárosa a keleti parton) vasutat terveznek, mely az Andok alatt 3600 méter hosszu alaguton fog áthaladni. Ugy vélik, hogy e gigantikus vállalat költségeinek összege, az egész 1400 kilometernyi hosszu pályán, a 150 vagy 200 millió frankot nem fogja tulhaladni.

·/. **Indián hirlap.** „Japi Oaye“ („Szóhordó“) a czime egy Dakosah-ban (Észak-Amerika) megjelenő indián nyelvü havi lapnak, mely az idén már a harmadik évfolyamig vitte föl. Mint mondják, 500 jóhiszemü becsületes vörösbörü ember tartja fönn.

·/. **Ausztrália belseje.** Queenslandból nem régen Ausztrália északi részének átkutatására expedició indult el, mely közelebbről visszatérvén, pompás rétségek, czukornád-termelésre alkalmas területek, két uj banán faj s más teljesen ismeretlen növények fölfedezéséről hozott hirt. Különben tudvalévő dolog, hogy Ausztrália belseje még soha sem volt kellően átvizsgálva, ugy hogy minden ujabb expedició uj meg uj bizarr állat- és növényfajokat fedezett föl, melyek a föld kerekségén másutt sehol sem találhatók.

·/. **Házasság villanyerővel.** Amerikából különös házassági szertartás hirét hozzák a lapok. Kurtán és furcsán történt az egész. A menyasszony és vőlegény egy távirdavonal egyik végén, a lelkész a másik végén állott. A szertartás természetesen rövid volt, s a pap a maga részéről következő megáldással rekeszté be: „Keokuk, Jowa, 1874. április 16. Sullivme János és Godwon Francziska, Bonaparte, Jowa. Lelkészi hatalmamnál fogva önöket férjnek és feleségnek nyilvánitom; isten áldja meg önöket, Pratt Vilmos, pap.“

— **Szavatartó amerikaiak.** Három amerikai ivópajtás elválván egymástól a vendéglőben, becsületszavukra fogadták, hogy az első parancsot, melyet mindegyikük nejétől kap, föltétlenül teljesitik, és hogy az, ki a megegyezés ellen cselekszik, másnap öt dollár büntetést fizet. Már másnap mindhárman pontosan helyükön voltak s mindegyikök jelentést tett legujabb élményeiről. Master Walker jelenté, hogy otthon a sötétben a sütő medenczén botlott meg és felesége azt kiáltá neki: „Bill lépj inkább mindjárt a tésztába, melyet készitettem!“ „A hogy neked tetszik, Maggio!“ mondá Walker, lábait a tésztába nyujtá és aztán — ágyába ment. Brown ezt mondá: „Feleségem már lefeküdt volt, s a sötétben butorok állottak utamban, melyeket ide-oda lökdöstem.“ Midőn ezt feleségem hallotta, mérgesen felém kiáltott: „Döntsd föl mindjárt az üvegszekrényt, te korhely!“ Én meglöktem a szekrényt, hogy a szoba másik végére hömpölygött és minden izre-darabra széttörött. Feleségem egészen vaddá lett, és én még sokáig fogok rá gondolni.“ — Master Wilson, a harmadik, hosszu arczot vágott. „Mikor én haza jöttem,“ igy kezdé, „és a sötétben botorkáltam, feleségem azt a nem keresztyéni tanácsot adta: „Bár törnéd ki a nyakadat!“ „Lelkemre, kedves nőm, erre még van időm, de most még nem cselekszem, inkább megfizetem a fogadást! Itt van öt dollárom, és ne kérdezzétek többé, hogy hogyan jártam tovább!“

— **A szél született zenész.** A föld kerekségén mindent megpróbál, hogy miben van zene. A torony nagy harangjából hangot csal ki, midőn a harangozó otthon van és alszik; az óriási fenyvesekből bánatos hárfákat csinál; a leghitványabb kéményt és kürtőt megpróbálja, s hol rémletes zugást és sikoltást, majd éles fütyölést vesz ki belőlök. A nagy fákkal addig játszik, mig minden levél reszket, susog sir, sóhajt, azaz: hangot ad; a folyó hullámait fölveri, hogy sajátságos morajával kisérhesse; néha hangversenyt ad az átala fölkorbácsolt tengeren, s a két világrész közt nagyszerü karéneket fú, mely felhat egészen a csillagokig. De a romokat és a régi elhagyott házakat legszivesebben keresi föl, az eresz alatt nyög, az ablakokat megrázza, a szobákban sohajt, az ajtókat kéz nélkül kinyitja és a kialudt, elhagyott tüzhely körül rég elfelejtett szomoru dalokat fú.

— **Nagy nyelvismeret.** Mithriades 23-féle nyelven tudott az országában levő nemzetekhez beszélni. Mezzofanti bibornok nyelvismerete még azt is felülmulta. Mig a papságra készült, a deák, görög, zsidó, arabs, spanyol, franczia, német és svéd nyelvet tanulta meg. Mint egyetemi tanár 43 éves korában 20 nyelvet értett és olvasott; 18-at pedig folyékonyan beszélt. 1841-ben 67 éves volt, és ekkor a portugál, angol, cseh, dán, orosz, lengyel, oláh, szerb, magyar, török, ir, czigány, szász, albaniai, bolgár, illyriai és lapp nyelvet is jól értette; majd még több ázsiai és afrikai nyelveket megtanult. 1849-ben halt meg s már ekkor 70-féle nyelven tudott irni és beszélni.

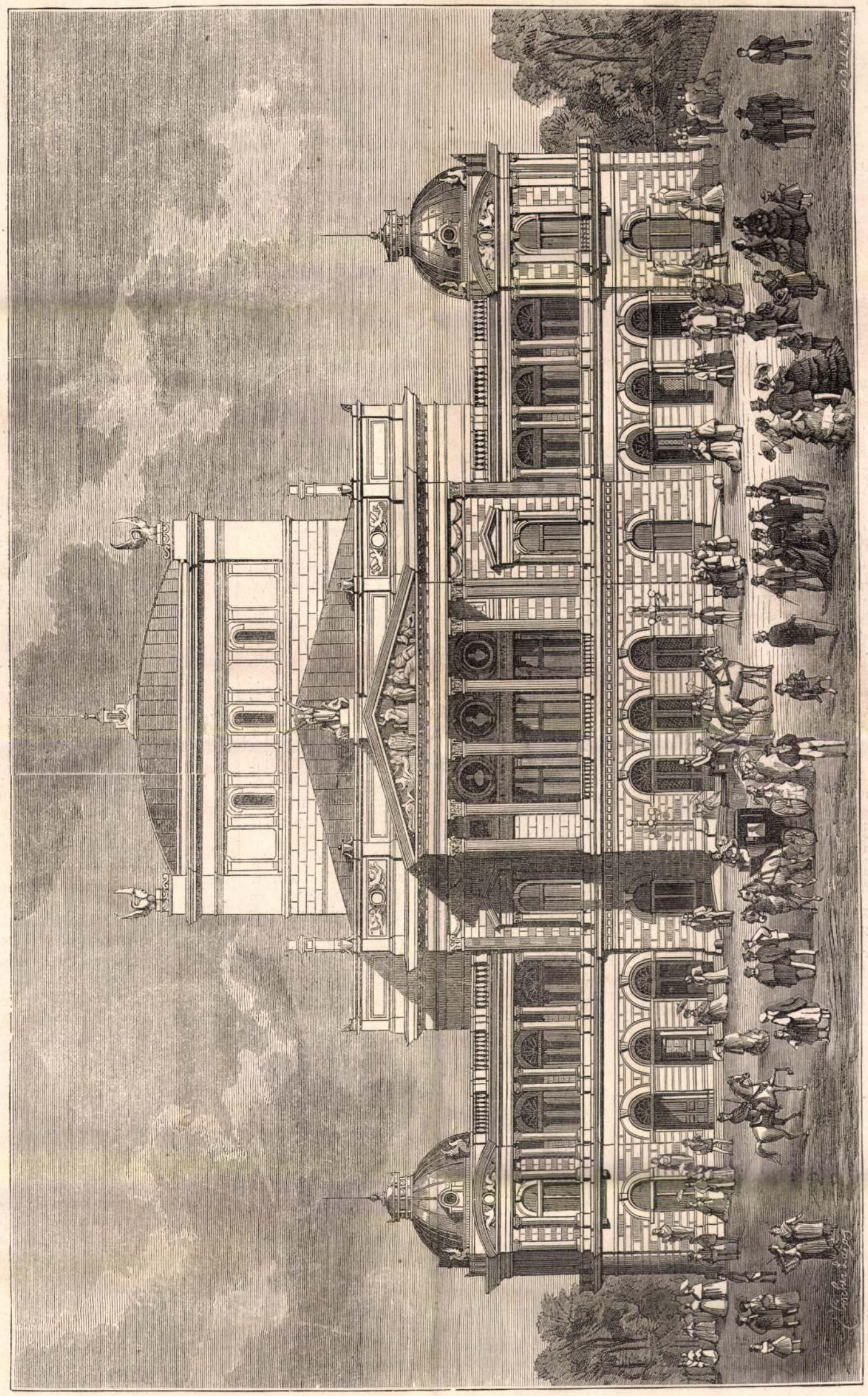

PESTI NÉPSZINHÁZ. (Fellner F. tervrajza után.)

Vas. Ujs. 1874.

féle társulatot, melynek hasonló czimü lapját egy altiszt által leiratva adták ki. Gábriel Ferencz volt a szerkesztő, tartalmának becsesebb részét Sztrokay Elek, Korponay János, Várady Gábor, Nyereggyártó János és más testőrök czikkei képezték. De a béke foglalkozásait ismét csatazaj szakitotta félbe. A magyar szabadságharcz szólitotta fegyverre a nemzet fiait. És a testőrök megértették a haza kivánalmát: egy-két horvát kivételével valamennyien honvédekké lettek, s a testőrség az előbb kiléptekkel együtt, Görgey, Klapka, Bangya, Krivácsy, Földváry Mihály stb. személyében a legkitünőbb katonákat adta a hazának.

A testőrség hadban, békében egyaránt kitünően szolgált. Benne a magyarság erénye, büne egyformán nagyszerü alakzatokban mutatkozott. Ujabb időben, mint annyi más intézményünk, ugy ez is megváltozott. Azelőtt a vármegyék szemelték ki a nemes származásu java fiatal embereket, s küldék föl alhadnagyokul a hadi-iskolával összekötött testőrségbe; jelenleg a hadügyminiszter a magyarországi származásu kapitányok és főhadnagyok közül válogat erre az állomásra, mely mintegy átmenet gyanánt szolgál oly tisztek számára, kik magukat a hadi tudományokban akarják kiképezni.

Most is örömmel s némi büszkeséggel tekinthetünk még erre az 1867-ben ujra szervezett erőteljes csapatra, mely nyilvános megjelenésekor ezüsttel gazdagon sujtásozott vörös diszruhájában, sárga csizmában, zöld posztónyelvvel és kócsagforgóval ékesitett kalpagjával, párduczbőr-kaczagányával kétségkivül utolérhetlenül impozáns és szemgyönyörködtető katonai csapat. Csupán az kár, hogy ma is idegen föld ékessége.

A kath. birodalmi székvárosokat parádék alkalmával is könnyen fölismerhetni, ha másról nem, arról, hogy a körmeneteken részt vesznek a testőrök is. Bécsben, hol különben is az arciér, a trabant, a lovas-zsandártestőrségek, ezenkivül az udvari várőrség állandóan tanyáznak, ott látjuk a magyar testőröket, rendesen őrnagyuk vezetése alatt, pompázni. A szintén per excellentiam kath. Budapesten pedig, nemhogy a többit, de még a magyart is hiába keresnők, a mi nyiltan mutatja egyfelől, hogy a paritás már az udvarban, az államfő környezete elosztásában sincs megtartva, másfelől, hogy fővárosunk még mindig nem székváros. A budai várpalotában napjainkban is mindössze nehány zsandár-testőr őrmester lézeng; magyar testőr csak az országgyülés megnyitása vagy egyéb ilyen alkalmakkor jelenik meg, eszünkbe juttatva, hogy sok ilyen állapot miatt a bécsiek bizony-bizony fennhéjázás nélkül mondhatják velünk szemben is, hogy:

'S gibt nur a Kaiserstadt
'S gibt nur a Wien!

A magyar testőrség a bécsi nagy ünnepélyek fényét nagyban emeli, és azokat, kivált az idegen előtt, fölötte érdekessé teszi. Csoportozatunk az urnapi körmenet egy részét ábrázolja. Ott vonulnak testőreink, ragyogásukkal elhomályositva maguk körül mindent; az elismert szép faj szemen szedett, délczeg tagjai katonás tartással, méltóságos kifejezéssel férfiasan szép arczaikon, tömött sorokban vonulnak el a néptömeg között s annak bámulatát a legnagyobb mértékben költik föl. Hála Istennek, viszonyaink már annyira változtak, hogy bizony nem sokat hederitünk az ilyenforma nemzeti dicsőségre. Sőt alkalmasint eltaláljuk a közérzület hangját, ha azt mondjuk, hogy jobb szeretnénk, ha a helyett, hogy a magyar testőröknek ruháját és testalkatát magasztalja a külföld, valahára a haza fogadná kebelébe s venné hasznát. Személyükben ötven jóravaló taggal szaporodnék a magyar hadsereg főtiszti kara, s vége szakadna annak a félszeg állapotnak, hogy oly előkelő katonák közt, kik parancsnokuktól a legutolsóig kivétel nélkül tősgyökeres magyar nemzetségekből származtak vagy magyar anyanyelvüek, németül folyik az ügyvezetés, vezénylés, egyszóval minden a mi hivatalos. — No de reméljünk, majd csak jobbra fordul ez is. Hiszen a budai királyi lak megnagyobbitása tervben van, s ha ezt kiviszik, a magyar királyi testőrségnek tán csak juttatnak helyet a magyar király koloszszális várpalotájában?

Ballagi Aladár.

A pesti népszinház.

Mióta a szépen indult budai népszinház megbukott, azóta minden kisérlet meghiusult, hogy a népies dráma muzsája Budapesten állandó hajlékot nyerhessen. Egyik vidéki szinigazgató a másik után volt kénytelen keserü csalódással s nem ritkán tetemes anyagi veszteséggel menekülni innen. Igy aztán a népies drámafajok ápolása is az egyetlen nemzeti szinházra maradt, melynek egyik legnagyobb organikus hibája épen az, hogy a nélkül is nagyon sokféle műfajokat kénytelen mivelni, s igy nem öszpontosithatja egész erejét tulajdonképi föladatára.

Ezt az anomaliát mindinkább érezni kezdte a közönség szintugy, mint maga a szinművészet. A közohajtás, hogy a külön műfajok külön is műveltessenek és fejlesztessenek, végre az irányadó körökbe is eljutott s maga a kormány vette kezébe a dalműszinház létesitését, melynek tervezete már kész s nehány év mulva remélhetőleg maga a dalműszinház palotája is ott fog diszleni az uj sugáruton.

A másik, a népszinház, mely a népies és könnyebb dráma és vigjátékfajoknak lesz szentelve, egészen társadalmi uton létesül. Mert hogy létesül, az már biztosnak vehető az eddigiek után is.

Már évek óta pengették egyesek egy népszinház létesitésének szükségét s 1869-ben már komoly lépések is történtek ez irányban. Egy társaság alakult, mely részvényekre akarta alapitani a népszinházat s e végből fölhivást bocsátott ki a közönséghez. Kezdetben csakugyan mutatkozott is eredmény, mert rövid időn közel 80,000 ft tőke lett alájegyezve. Azonban a bekövetkezett szomoru anyagi viszonyok egyszerre meghiusitották a reményeket s az egész terv az aláirások megkezdésének stádiumában maradt. Igy mult el két, csaknem három esztendő, mikor az elhangzott eszme ujra megpendült. Egy összehivott gyülésben ötvenkét tagból álló bizottság alakult, mely föladatává tette, hogy a népszinház létesitésére a kezdeményező lépéseket megteszi. E bizottságban képviselve volt a társadalom minden osztálya, főurak, tekintélyes irók, országos képviselők, bankárok, szinházi szakférfiak, s kivált befolyásos városi polgárok, kik föladatukká tették, hogy a népszinház ügyét némileg a főváros ügyévé teszik. A mi a főváros ismert hazafias szelleme és áldozatkészsége mellett nemis került nagy fáradságba.

Az első ülésekben kissé huzamos viták után megállapittattak a kiviteli módozatok. A részvénykibocsátás helyett elhatároztatott az országos gyüjtés s esetleg az állami sorsjátéknak egyszeri igénybevétele. E módozatok azonban nem vezettek czélhoz. A gyüjtés eredménye, daczára a hirlapok buzgó pártolásának, nem eredményezett többet 25,000 frtnál, az állami sorsjegyek jövedelmének hova forditása fölött pedig a kormány határoz.

Ily körülmények között a terv másodszor is elejtettnek lett volna tekinthető, ha a főváros közönsége pártfogása alá nem veszi. Először is telket jelölt ki a sugár-uton a népszinház számára, mely telket a népszinházi bizottság félmillió forintért adott el a kormánynak és közmunkatanácsnak a dalműszinház számára. Aztán ujabb telket keresett, s megtalálta azt a kerepesi-ut, bodzafa-utcza és sertéskereskedő-utcza összeszögelésénél, a mostani mértékhitelesitő hivatal helyén, épen a most épülő körut mentén s az előtte álló épületek eltávolitása után szabad tér közepén. E telek is a városé levén, azt a város átengedte a népszinháznak annyiért, a mennyibe a jelenlegi mértékhitelesitő hivatal épületeinek elhordatása kerül, vagyis összesen 62,000 forintért. E szerint az eladott telek árából fölmaradó rész és a gyüjtések együtt 463,000 frtot tesznek, s ennyiből áll jelenleg a népszinház alaptőkéje.

E körülmény lehetővé tette, hogy a bizottság a terv keresztül viteléhez is hozzá fogjon, elkészittesse a terveket, megkösse a szerződéseket és tettleg is megkezdje az épitést.

A terveket Fellner Ferdinánd bécsi épitész készité. A képzőművészeti társaság csarnokában láthatók. Ezek után közöljük az uj népszinház rajzát a főhomlokzatról tekintve, mely a város felé lesz fordulva, de hátul a nagy körutra szinte megfelelő homlokzata lesz. Kétfelől utcza lesz vezetve, s igy a szinház egészen szabadon fog állani egy csinos tér közepén. A város felé tekintő homlokzat ugy volt tervezve, hogy két oldalán egy-emeletes toronynyal diszitett szárnyépületek lettek volna alkalmazva, melyek bérhelyiségekül voltak hivatva szolgálni, mint rajzunkon is látható. De az olcsóbbság tekintete arra birta a bizottságot, hogy a tulajdonképi szinházi épülethez különben sem tartozó szárnyakat egyelőre hagyja el, majd az később lesz kiépitendő, ha marad reá, vagy jut neki fedezet. A köruti homlokzat a szinpad meghosszabbitását képező négyszögletes nyujtványban végződik, melynél szinte elmarad az eleinte tervezett melléképités. A szinház telke és az utczák közti téreket apró kertecskék, gyepes helyek fogják kitölteni. A főhomlokzaton oszlopos erkély lesz, mely alá a kocsi föjárat fog vezetni.

A szinház külseje csinos s mindenesetre kellemes benyomást fog tenni a szemlélőre. Négy kijárata pedig lehetővé teszi, hogy a mire ily épületeknél szintén számitani szokás, a tűz könnyen elfojtható legyen, biztossá tegye a közönséget az elmenekülhetésről.

A mi a szinház terjedelmét illeti, az 2672 személy befogadására lesz épitve; e helyek legnagyobb része ülőhely. A három emeleten és a földszinten páholy lesz összesen 52, erkélytámlány 479, erkélyzártszék 221, középamphitheatrumi szék 146, földszinti támlásszék 386, földszinti zártszék 130, állóhely 1086.

A szinpad széle sége 7 öl, mélysége a hátsó szinpaddal együtt 12 öl lesz. Jobbra és balra egy-egy társalgó szoba, a többi mind öltöző szoba.

A nézőtér, melyet a menyezetről lefüggő gázcsillár világit meg, igen nagy és köridomu. Lényeges haladás a beosztásnál az, hogy az ülőhelyekhez előlről, nem pedig hátulról lesz a bejárás, s kereszt- és hosszu-utczák fogják a sorokat szelni, ugy hogy egyes elkésettek miatt nem lesz szükség egész padsorokat fölállitni helyökről. A tágas tornáczok, lépcsők és csarnokok szem előtt vannak s a tömegnek tüz esetén is kényelmes kijuthatást nyujtanak.

Az épület földalatti helyiségeiben lesz a pincze, mely leginkább a légfütés készülékeinek befogadására lesz hivatva. Itt lesznek a fa és kőszén rakhelyek is, a szinpadi villámlások villany inditó ütegei, a tüzi játékokhoz szükséges tüzi szerek, a gázvezeték ellenőrző szobái s a lakatos-, asztalos-, és bádogos műhelyek.

A földszinten a nézőtér és szinpad szintje alatt lesznek a kapus és szinházi őrök lakásai, a bemenet a zenekarba, szoba a hangszerek eltartására, butor-raktár s a statiszták helyisége. A szinpad alatt lesznek a sülyesztő készülékek.

Az öltöző szobák egy szinten feküsznek a szinpaddal, egyik oldalon a nők, másikon a férfiak számára szolgáló szobák, nem különben egy-egy terem a férfiak és nők számára s az orvos szobája.

Az első emeleten vannak a férfi- és női ruhatárak, raktár butorok számára, két terem a férfi és női karnak, egy terem a négyesek gyakorlására.

A második emeleten a szinpad megnyujtása fölött van a nagy ballet-terem, a tánczosok ruhatára, egy külön szoba az első tánczosnő s egy másik az első tánczos részére, szinte a fodrász és balletmesternek; ezek mellett van a paróka- és könyvtár, valamint az olvasó-próbák terme. Az épület másik fele az igazgató és a titkár szobája közt van az előterem; az igazgató szobájából nyilik a gondnoki iroda s ebből a pénztár.

A szinpad mellett még egy emeletet mászva, bejutunk a festőterembe, a szabók műhelyébe és a kelmetárba, s a fegyvertárba. Még fölebb van a kortina-padlás.

A közönség ezekből nem lát semmit, mert a mint a bejáraton átlépett, a vesztibulba ér, honnan csak a nézőtérre mehet. Ott vannak elhelyezve az esteli pénztárak, a közönség ruhatára s a szárnyépületekben egyik oldalt czukrászda, másik oldalt kávéház. A belépő terjedelmes amphitheatrumba lép s a roppant ürhöz képest magát nagyon kicsinynek érzi. A földszint vörös kelmével bevont zártszéksoraihoz négy lejáraton lehet jutni.

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Előfizetési ára
Félévre 8 korona

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Előfizetési ára
Negyedévre 4 korona

X. évfolyam 1903—1904 | 1904 február 14 | 21. szám

A HONSZERZŐ

Regény

Irta Herczeg Ferenc Folytatás

IX.

Azt hitte, hogy soha sem fog többé kitavaszodni és ime, most március eleje volt és ragyogó fehér felhők vonultak el Budapest háztetői és kupolái fölött, az ablakokban és az emberek szemében visszatükröződött a reggeli verőfény és az utcákon finom, epedő virágillat áradozott . . .

György már négy hónap óta lakott a fővárosban. Az első pár hetet a lakása berendezése vette igénybe. Ez a lakás volt jövendő életének szimboluma, afféle eredeti kis poétafészek, a rabságából kiszabadult ember búvóhelye. A családi képeket és azt a néhány kedves bútordarabot, amit fölhozatott Szitnyáról, jól el lehetett benne helyezni. A keleti szőnyegből rögtönzött sátor, néhány régi fegyver, a Rákóczi-féle hadi lobogó, egy gitár és hasonló festői emléktárgyak művészi karaktert kölcsönöztek a kis szalonjának. Egyetlen nagyuri fényüzést itt is megengedett magának: a kandallóét; úgy okoskodott, hogy nem is lakás, ha nincs benne kandalló. A dolgozó szobában a múzsának szentelt oltárként terpeszkedett óriás iróasztala. Az asztal fölött márvány női alak állott, aki arany babérkoszorut nyújtott feléje. Ezt a szimbolumot György ugyan kissé szerénytelennek találta, de Vivó Edit, aki a Glóriát egyik műkereskedésben fölfedezte, rákényszerítette ötletét. A falakat a Szitnyáról hozott könyves polcok borították. A könyvek nagy része ugyan politikai és gazdasági ócskaságokból tellett, de mivel igen szép disznóbőr-kötésben pompáztak, Edit amellett szavazott, hogy meg kell őket tartani mint szobadíszt. A fehér kályhára valami szobor illett volna és György talált is a régiségkereskedőnél egy érdekes Voltaire-szobrot. Bár nem ért még rá, hogy elolvassa Voltaire összes munkáit, dekorativ okokból mégis őt választotta dolgozó szobája géniuszának. Mivel a rendezgetésnél Vivó Editet illette meg a döntő szó, a kész lakás nem is annyira György, mint inkább az ő szeszélyes és pompakedvelő egyéniségéhez illő keret lett.

A birtoka eladása után körülbelül még negyvenezer forintnyi készpénze maradt Györgynek. Számítása szerint az összegnek addig kellett tartania, mig írótollával új pénzforrásokat tud fakasztani. Hogy ez az idő hamarosan be fog következni, abban nem is kételkedett; az Edit határtalan bizalma sugalló hatással volt a tulajdon önérzetére is.

Időközönként eljárt a kaszinójába is. Mivel mindenki tudta, hogy pontosan megfizette Balázsovicsnak tartozását, ebben a körben, ahol egyébként is sok a tönkrement földesúr, mitsem változott a társadalmi helyzete. A régi barátainak nem igen beszélt a terveiről és azok természetesen óvakodtak is, hogy valami túlságos érdeklődést mutassanak a tönkrement ember magánügyei iránt.

Mindjárt néhány nappal azután, hogy áttette lakóhelyét Budapestre, az arany kigyó elfelejtette és vele is elfeledtette Szitnyán tett ünnepies fogadalmát, hogy baráti viszonyuktól mindig távol fogja tartani a szerelmet. Az író Editnél volt és fölolvasta neki az Alvajáró (ez volt színművének címe) legújabb jelenetét. A színmű hőse örök időkre búcsút mond ősei birtokának és a családi kriptájánál összetalálkozik Eszterrel, a pénzember ideális lelkü leányával. Ez volt a darab főjelenete. A párbeszéd, amely a kripta előtt folyik, valósággal elragadta Editet. Egy kis pamlagon ült Györgygyel szemben, a lámpaernyő zöld árnyékában. Ajkát harapdálva figyelt rá, a szeme pedig világított, mint egy aranyszőrü, óriás macskáé. Mikor a szerző befejezte fölolvasását, egyszerre azon vette észre magát, hogy karjaiban tartja Editet, aki reszket és egyszerre nevet is, sír is.

Később az asszony mégis szükségét érezte, hogy kimagyarázza következetlenségét. Ez a magyarázat a maga merész és szokatlan voltával megdöbbentette Györgyöt.

— Mondok neked egy nagy titkot, amelyet minden gondolkozó asszony ismer, de egyik sem árult még el. Nincs női erény! Amit annak szokás nevezni, azt a férfiak eszelték ki. A nők pedig elvállalták a férfiak kedvéért. Az együgyü nők hisznek benne, bár nem értik meg, a gondolkozó nők azonban tudják, hogy az erény nem az ő szívükből nőtt, hanem a férfiéban, az oltotta beléjük. A nő nem erényes, hanem vagy szerelmes, vagy közömbös. A szerelmes nő, aki önzésből vagy gyávaságból megtagadja magát attól, akit szeret, a szíve mélyén épp annyira erkölcstelennek érzi magát, mint a közömbös asszony, aki önzésből odaadja magát annak, akit nem szeret. A nőnek nincsenek elvei, neki csak szíve és idegrendszere van. Minden elv és ideál, az erényé is, a férfi kreációja . . .

Editben különben páratlan lelki alkalmazkodó képesség lappangott. Ő mostanában csak Györgynek és György által akart élni. Ő volt az arany serleg, amelynek mindig az volt a tartalma, amit beleöntöttek. A György kedvéért megint egyszer teljesen átalakult. Azzá az asszonynyá lett, akire az írónak szüksége volt. Még a külsőségeiben is.

Egyébként nagyon szerette az egyszerü angol ruhákat, mostanában megint csak csipkéket akart viselni, puha, villogó prémet. Az ajkán, a szemében, állandóan ott ült a meghatott, kissé fájdalmas és alázatos mosoly, melyet a Györgyhöz hasonló asszonyos férfi ellenállhatatlannak talál. Egy személyben anyja, kedvese, cselédje, és múzsája kivánt lenni. Ha szeretett, rendesen csak rövid ideig tartott szenvedélye, de amíg tartott, egész és becsületes érzés volt. Nemcsak a jelenjét, még a jövőjét, sőt a multját is oda akarta ajándékozni a szeretett ferfinak. A multja csodálatosan sok bánatot és gondot okozott neki mostanában.

Egy este nagyon szomorúnak találta György. Meg akarta csókolni, de Edit keserűen kiszabadította magát karjaiból.

— Barátom, ne nyulj hozzám! Te tiszta és nemes ember vagy és az én érintésem csak szerencsétlenséget és bánatot hozhat rád . . . Legjobban tennéd, ha menekülnél előlem . . . Te nem ismersz engem! Én méltatlan vagyok hozzád! Romlott, gonosz, boldogtalan asszony vagyok . . . A legboldogtalanabb asszony a világon . . . Ezt most érzem csak, amióta téged szeretlek.

A szőnyegen ülve, könyek közt elbeszélte Györgynek élete egész történetét. A legrettenetesebb gyónás volt, amelyet szerelmes asszony valaha férfinak tett. Semmit sem hallgatott el. Eddig úgy élt, mint egy gonosz és vérengző fiatal fenevad, amely kiméletlenül követi a maga vad ösztöneit. Most megtört, síró és szerelmes asszonyként ült a szerelmese lábánál és a lehetetlent kivánta; hogy még egyszer gyermekleánnyá lehessen, aki a kolostori iskola tiszta és hűvös homályából lép György elé. Nem akart előbb fölkelni a szőnyegről, míg György ki nem jelentette, hogy megbocsátja neki az elmultakat.

— Én is ismerem az asszonyi nemnek egy titkát, — mondta Szitnyay. — A nő minden szerelmével ujjá születik. Más jellemet, más gondolkozást, sőt más vérmérsékletet vesz föl. Most olyanná leszel, aminőnek én akarlak . . .

Ez az elmélet láthatólag megnyugtatta Editet.

Egy más alkalommal olyasmit mondott, ami egy pillanatra komolyan megrémítette Györgyöt.

— Van valami, barátom, amire olykor a félelemtől vacogó fogakkal kell gondolni! Én egész életemben mindig nagyon csapodár voltam. Különösen azokat untam meg hamar, akik nagyon is szerettek . . .

György elakarta hallgattatni az asszonyt, de az makacsul folytatta.

— Nem, erről most beszélnünk kell! Én attól félek, hogy előbb-utóbb meg foglak csalni téged is! Esküdjél meg, hogy vigyázni fogsz rám, hogy nem hagysz magamra . . . Ha gyanud van rám, ha azt tapasztalod, hogy nem vagyok már az, aki voltam, akkor verj meg, vagy ölj meg, de ne eressz vissza oda, ahonnan kiszabadítottál . . .

Kétségbeesetten szorította magához Györgyöt, mintha már hallaná a gonosz démon szárnysuhogását, aki elfogja őket választani egymástól.

Első fölvonás, utolsó jelenet

Békei Ödön fényképe

A hajduk hadnagya. Operett három fölvonásban. Szövegét írta Rajna Ferenc, zenéjét Czobor Károly. Színrekerült a Magyar Színházban február 6-dikán

neki a hangok legszebb, legnemesebb fajtája: az althang, amelynek széles, öblös zengése, olyan, mint az orgona hangja átszellemítve azzal, ami az élettelen hangszerből hiányzik: az emberi lélek vibrálásával. És ez a fiatal leány nem törtet a színpadra, amely minden hangot, minden talentumot magához szív és elemészt, mint az örvénylő forgatag, hanem az énekművészet legnemesebb és legnehezebb ágában akar érvényesülni, a hangversenyénekben. Nehéz föladat hatni egy rövidke dallal, amelyet nem támogat a színészi ábrázolás elevensége, mint az operaszínpadon, nem tesz változatossá a kórusok és a zenekar zengése, mint az oratóriumnál, amelyet nem támogat a hangulat állandósága, mert röpke a dal, pár pillanat s új dallal új hangulat kel versenyre az előbbivel, mielőtt még átjárhatta volna a hallgatóság lelkét. Minden kvalitásoknak teljessége kivántatik meg tehát ahhoz, hogy valaki, mint pusztán hangverseny-énekesnő megállhasson. És Alexander Erzsi a maga kvalitásainak ilyen teljességéről állott próbát első hangversenyén. Gyönyörü csengésü sötétes hang, amely a bársonyos lágyságtól az erőteljes drámai akcentusokig minden kifejezésre képes. Elsőrendü zenei érzék: a hangadás tisztasága és helyes, szabatos ritmika; nagy intelligenciára valló, lélektől áthatott, kifejezésteljes előadás: ezek azok a tulajdonságok, amelyek a kezdőként föllépett fiatal úrileányt egyszeriben mint nagyhivatottságu dalénekesnőt mutatták be a budapesti előkelő társaságnak. Ez a fiatal talentum máris lebilincseli a hallgatót s olyan fejlődést igér, hogy benne várhatjuk a kizárólagos hangversenyének első jelentős művelőjét Magyarországon.

Másmin ő természetesen a Bartók Béla jelentősége. Az ő tere nem az az intím művészet, amely a női nem hivatása. Bárha, mint zongoraművész is jelentős és mély bensőségre is képes előadásában, nekünk nagyobb és fontosabb az ő szilaj, egetostromló temperamentuma, amelyet valósággal zenei alkotó lángelme kormányoz. Mert ez a merészképü, alig húszéves ifjuember a „Kossuth“ című szimfoniai költemény megteremtője. Olyan nagyot akaró, aki képes is a nagyra.

Aki annyit tud a zene szerzés „métier“-jéből, amennyit nagyhírü elismert zeneköltők, aki olyan zenekari nyelven, olyan hangszereléssel és komponáló bravurral beszél, mint a legnagyobb modern hangszerelő mesterek s akinek a lelkét, a poétai fantáziáját még sem nyomja agyon a korai roppant tudás, amely szinte természetellenes az ilyen fiatal alig serdült embernél. Aminthogy a lelkének, a fantáziájának magyar voltát sem nyomta agyon az a külsőségeiben idegen zenei stílus, amelyet a német Strauss Richard programu zenei munkáiból és az orosz Csajkovszki alkotásaiból sajátított el. A „Kossuth“-szimfoniában a nagy szabáson kívül éppen a magyar lélek szilaj tüze ragadta meg a hallgatóságot s ez az egyéni vonás lesz az, amely ezt a magyar zeneköltemenyt diadalra fogja vinni Német- és Angolországban is ahol már készülnek az előadására.

Bizonyos, hogy Bartók Bélával nagyjelentőségü talentum állt oda a Dohnányi Ernő oldala mellé s hogy ha ez a két ifju teljesen kifejlődik, meg fogják teremteni az Európa bámulatát is kiérdemlő modern magyar zeneirodalmat. *Lándor Tivadar*

Petronjevics Milánné

Belgrád, február 10

Amikor bejárta az európai sajtót az a hír, hogy Petronjevics Milost, a meggyilkolt Sándor király egykori titkárját elfogták, a belgrádi lapokban egyidejüleg még egy rövidke hír jelent meg.

Petronjevics Milánné, a volt titkár édesanyja súlyos beteg. Fölgyógyulásához kevés a remény . . .

Még ezelőtt pár évvel a szép Petronjevics Milánné szalonja volt az előkelő belgrádi társaság és a külföldi diplomácia találkozási helye. A háziasszony nem volt már nagyon fiatal, de sziporkázó szellemessége eltakarta az évek nyomát. Még mindig rajongó hódolók serege vette körül, bár a dicsőségben osztoznia kellett két bájos, nagyműveltségü leányával, akik közül az idősebb Lyubica, Drága királyné udvarhölgye volt, míg a fiatalabbikat Kosszarát, Welljkovics alezredes, Sándor király volt szárnysegéde vette nőül.

Egyetlen fia Milos volt, azidőben Sándor király titkára. Rokonszenves külsejü, finom és kellemes modoru, de egy kissé nagyon is könnyelmü fiatalember hírében állott.

Jelenleg azzal vádolják, hogy hetvenezer frankot sikkasztott az állampénztárból!

Az egykor híres szépségü Petronjevicsnéről az utóbbi időben nagyon sokat beszélnek. Hogy hogy nem, kiderült a bizalmas barátság titka, amely őt fiatal asszony korában Milán királyhoz fűzte. Akkoriban nem sejtett semmit a világ, sőt később, amikor már Milán megnősült, a női jogaira különben annyira féltékeny Natália királyné sem sejtett semmit és kitüntette rokonszenvével a szép fiatal asszonyt.

PETRONJEVICS MILÁNNÉ

Igaz, hogy ekkor már Petronjevicsné többnyire távol volt Szerbiától, mivelhogy férje mint Szerbia követe és teljhatalmu minisztere előbb Bukarestben, aztán Berlinben, majd Pétervárott és Bécsben működött.

Az öreg Petronjevics, akinek első neje Karagyorgyevics Sándor herceg leánya, a most uralkodó Péter király nővére volt, a szép Czukics Cáját tizenhét évi özvegység után vette nőül. S amikor ő tizenkét évvel ezelőtt mint megtört aggastyán nyugalomba vonult, felesége még mindig viruló asszony volt. S amikor Milán király újra Belgrádba ment fia hivására, hogy átvegye a szerb hadsereg főparancsnokságát, a régi barátság csak még szorosabbra füződött. Különben ő volt a Petronjevics-gyermekek keresztapja is.

. . . A Petronjevicsné háza környékén hírehamva sincs többé a zajos mulatságoknak. A gyászos csendet és méla szomorúságot csak néha veri föl egy vérfagyasztó lárma, amelybe sírás, könyörgés, átkozódás összevegyül . . .

Az ünnepelt szépség, a körülrajongott elmés nő fölött nemsokára beborul az élőhalottak sírja, az őrültek háza. *Á. V.*

Az építészek harca

Amit a magyar architektusok ezen a héten elkövettek, az a mi műtörténetünk legnagyobb szabásu lefőzése. Igaz ügyért rég nem esett meg oly kegyetlen erejü tördöfés, mint amilyen ezen a héten a hivatalos színházépitők májába nyilallott. Az eset oly szép, hogy ide szegezzük a mi hasábjainkra is.

A kolozsvári színházépítés előzményeit a legtöbb olvasó ismeri. S ha rágondol, igen vegyes érzelmek fogják el. Valami szürke szakértő bizottság (isten tudja, hol szedték föl), elhitette a belügyminiszterrel, hogy jó színházat magyar építész nem tud építeni. Sőt egyáltalán csak egy építész-cég van a világon, amely ehhez ért: Fellner és Helmer. Persze bécsi. Hiába bizonyult be napnál világosabban, hogy ennek a cégnek színházai sablónos gyártmányok és régóta nem felelnek meg az ujabb viszonyoknak. Sőt rendkivül veszedelmesek, már beosztásuknál fogva, tűz esetén. A kolozsvári Nemzeti Színház tervelését mégis erre a bécsi cégre bízták.

Nagyszámu cikkben fejtették ki a dologhoz értő emberek, hogy minő helytelen, fonák ez az eljárás s hogy a megbízás nemcsak a magyar épitész-kart sérti, hanem magát az épitőművészeket is. Hiába sereglettek az összes magyar építészek a belügyminisztériumba, hiába bizonyítottak. A józan ész és szakértelem erőtlennek bizonyult. Pedig oly kicsinységet kértek az építészek. Csak ennyit: hirdessen a kormány pályázatot s csak akkor forduljon ahhoz a bécsi céghez, ha a pályázaton kisül, hogy a magyar építészek csakugyan nem tudnak jó színházat tervezni. Ezt is hiába kérték.

Az építészek erre azt mondták: nem hagyjuk ennyiben a dolgot. A közönség egy kicsit mosolyogva olvasta a híradást, mert nem tudta elképzelni, hogy miféle

BARTÓK BÉLA

állította, az ágya mellé, s a virágcsokorból egynéhány szálat ügyesen oda erősített a ráma fölé. A képen egy öreg anglikánus pap volt látható a családjával, egy jóságos arcu öreg úr, a nagyérdemü Mr. Gameson, s egy széles, jóságos mosolyu, csipkefőkötős asszonyság, az ő tiszteletreméltó felesége. Előttük orgonasípban sorakoztak a gyermekek: három kis pufókarcu leány s három erőteljes fiu.

A kis misz, miután egy ideig gyönyörködött bennök, visszasietett a táskájához s csodásnál csodásabb dolgokat hozott napfényre belőle.

Egy kopott himzésü házisapkát, amely bizonyára a jó öreg tisztelendő úr fejét takargatta, egy lyukas gyüszűt, amely bizonyára az édesanyja ujján a sok tűszurástól kopott el, egy féllábu babát és még sok más eltörött olcsó játékszert: apró, drága emlékeket, amelyek megvigasztalják itt a messzeségben.

A kis misz Jameson ezeket a drágaságokat mind kirakta maga elé az asztalra s aztán magára öltve egy fehér fésülőköpenykét, hozzáfogott, mint az angol leányoknál szokás, hogy kikefélje lefekvés előtt hosszu, szőke hajfonatait. S mialatt vékony gyerekujjaival kibontogatta a fonást, a tekintete mindjobban elborult . . . Bizonyára hazagondolt, a messze, a drága, az édes otthonra: a fésü kiesett a kezéből, s a szemeit elöntötte a köny, s egyenkint szorította magához az ő kincseit, könyei mind sűrűbben peregtek le az arcán, még egyszer hősiesen nyelt, aztán már nem bírta tovább . . .

Leborult az asztalra és úgy zokogott, szívettépően, keserüen, éppen úgy, mint Ila, amikor múlt télen apa elvitte egy öreg nagynénihez, mivelhogy Vera kanyaróban feküdt; éppen úgy, mint egy hontalan, megtört szegény kis leány, akit elszakítottak a szüleitől, testvéreitől, az édes hazájától, akinek el kellett menni idegenbe, tán ellenséges indulatu ösmeretlen, közönyös emberek közzé . . .

A két kis gonosz leány megilletődve, megszégyenülve nézett össze. Mindkettőjöknek könyes volt egy kicsit a szeme és érezték, hogy mindketten egyet gondolnak, ahogy megfogják egymás kezét.

Amikor a síró kis misz Jameson fölemelte a fejét, megrémülve látta, hogy két fehér alak nesztelenül beoson a szobájába. Az egyik jobbról, a másik balról öleli át, kipirult kis arcukat odaszorítják az ő arcához s valami idegen, érthetetlen nyelven beszélnek hozzá s bár nem érti, de érzi, hogy dédelgetik, vigasztalják.

S az ő kis bánatos feje bizalommal, mint egy menedéket keresve, odahanyatlik a kis idegenek vállára, aztán hárman sírnak tovább, a könyeik összefolynak s most már egészen megértik egymást . . .

S aztán Vera fölveszi a földre esett fésüt s gyöngéd kis ujjaival összefonja a haját, akárcsak otthon az édesanyja, Ila pedig ügyesen lecsapolja a teás katlant s a meleg, illatos teát szerető gondossággal kanalanként a szájába adja. Aztán egyenkint kisuhannak a szobából és Ila visszatér a csacsifogatot ábrázoló bonboniérrel, amelyet Vámostól nyert tennisz-versenyben s amelyről azt írta a naplójába, hogy csak a halál választhatja el tőle s azt odateszi az ölébe. Aztán Vera egy kis vékony aranykarikát csatol a karjára, amelyen egy kis zöldzománcos szív csüng, — tizenhárméves nagyleányasága egyetlen szimbolumát.

Aztán a kis misz Jameson odafut a táskájához és visszatér két nagy cukros pereccel, amit a mamája pakolt be az útra, aztán odavezeti őket a képhez s egyenkint mutogatja az ujjaival.

— Ez Lizzy, ez Ethel, ez meg Ruth! Ez Johny, Dick, Billy.

Aztán egyszerre nevetnek mindahárman, a Johny gömbölyü kis lábszárain s a Lizzy megszeppent arcocskáján, ahogy az ujját a szájába dugja . . .

Amikor a hold éjféltájban szokásához híven bekukucskált egy fehérfüggönyös ablakon, csodálkozva húzta félre a száját: a két kis gonosz leány ott kuporgott egymásra borulva az ágy lábánál, kezökkel az idegen hontalan kis angol leány kezeit fogják s nyugodt, szabályos lélegzetvétellel aluszszák mindahárman a gyermekkor ártatlan, boldog álmát.

Nyíri Erzsike

A Kisfaludy-Társaság új tagjai

Két költő és egy esztétikus jutott a mult héten a Kisfaludy-Társaság közösségébe. Mind a három író megérdemelte ezt a kitüntetést, régóta szíves rokonszenvébe fogadta őket a magyar közönség is. A három új kisfaludysta: Négyessy László, Sebők Zsigmond és Csengeri János.

Négyessy, az esztétikus, már hosszabb idő óta helyett kapott az Akadémiában. Verstörténeti, kritikai, nyelvészeti munkái nyitották meg neki az útat, művei maradandó értéküek s bár munkássága nem mutat fel zajos szenzációkat, annál mélyebben szántó elme, akinek dolgozataira mindig hivatkozni fognak a magyar nyelv szellemének kutatói. Ebben a jellemvonásban találkozik két új társával, Sebőkkel és Csengerivel: mind a három „csöndes ember", akik sohasem vették igénybe az irodalmi nagydobot. Jellemzi a Kisfaludy-Társaságot, hogy észreveszi

ALEXANDER ERZSIKE

ezeket a „csöndes embereket". Négyessyben megtestesül a zajtalan és mélyreható munka fogalma. Sebők is, akit olvasóink jól ismernek (Keve álnév alatt sokat ir az Uj Időkbe s ő a gyermekvilág egyik legkedvesebb olvasmányának, a „Mackó utazásainak" szerzője), szinte észrevétlenül munkálkodik, annál nagyobb örömet szerez azoknak, akik magyar lélektől áthatott novelláit és rajzait olvassák. Tősgyökeresen magyar zamatu iró. Csengeri Jánosban a műfordítót tüntette ki a Társaság. A klasszikusok egész sorát interpretálta Csengeri a magyar közönségnek, oly finom művészettel, amilyenre ritka példa van irodalmunkban. Aiszkhilosz, Tibullus, Catulus az ő mesteri fordítása révén került irodalmunkba. Ő is akadémikus tanár mint Négyessy. A Kisfaludy-Társaságra nézve is nyereséget jelent e három új tag.

Zenei krónika

Néhány esztendő óta csodálatosan termővé lett ez a mi magyar földünk zenei tehetségekben. Mintha csak egyszerre törne napvilágra mind az a fajtánkba oltott nagy tehetség, amelynek kifejlését, megmutatkozását viharos, sujtó századok megakadályozták, rövid néhány év óta egész sor nagyratermett zenei talentum bukkant fel és működik nagy dicsőséggel.

Nem arról a tehetségről van szó, amely közös minden magyar emberrel s valósággal nemzeti sajátság: a zene iránti nagy érzékről, hajlandóságról, hanem arról az alkotó, formáló képességről, amely újat termel s nemcsak a mi viszonyaink között jelentős, hanem számot tesz az európai mértékkel mérve is.

Ime, nézzétek ezt a két arcképet: érdekes leányarc és markáns ifjui fej, a magyar zeneélet legujabb jelenségei.

A reprodukáló művészet legnemesebb ágának művelője a leány: Alexander Erzsi, az alkotó, teremtő művészet fölkentje az ifju: Bartók Béla. Ritka jelenség mindakettő, nem az oknál fogva, hogy a tehetség egyáltalán ritka, hanem a törekvésénél fogva.

Ime, Alexander Erzsi! Fiatal úrileány, érdekes fej, egy komoly lélek tükre. Adatott

alkalommal tudnának az architektusok ebben a dologban fordulatot teremteni. A hadizenet csak aféle kétségbeesett ötletnek látszott.

Most azonban hirtelenül komolyra fordult a dolog. A Magyar Mérnök- és Építész Egyesület a tett mezéjére lépett. Elhatározta, hogy pályázatot hirdet nemcsak a kolozsvári, hanem a budapesti nemzeti színház tervére is. A saját költségén. Sőt nem is a saját költségén, hanem olyan pénzen, amelyet a magyar építészek adnak össze (Sándy Gyula mindjárt fölajánlott a maga részéről 20.000 koronát). Lássa a kormány, hogy nem a pénz szomja vezeti őket. A legkitűnőbb magyar építészek kötelező igéretet tettek, hogy résztvesznek a pályázaton. S így van rá remény, hogy nem is egy, de több derék tervben gyönyörködhetik a közönség. Ha pedig ezzel meg van nyerve a közvélemény, ám tegyen valamit a kormány. Dobja ki a pénzt az ablakon Fellnerék köténybe, holott erről a pályázatról ingyen kapja a legjobb tervet. Persze, egy hibája mindig lesz a legjobb tervnek: nem bécsi.

A magyar építészek e nobilis cselekedetét maga Kolozsvár városa is elősegíti. Elhatározta, hogy nem adja meg az építési engedélyt senkinek, aki bécsi tervvel jön. Még akkor sem, ha az a valaki belügyminiszter.

Ezt a rövid históriát, amely erkölcsös és jeles, nemcsak az ügy érdekében mondottuk el, hanem a magyar építészek dicséretére is. Igazán jobb sorsot érdemelnének. Munkájuk remélhetőleg túlél még igen sok múló kormányt, nemcsak időben, de jelességben is.

—◆◆—

Flirt

Ferenczy Ferenc színműve.

Nem tagadom, hogy a flirtnek határozottan megvannak a maga kómikus, sőt még a maga komoly oldalai is. Mindig nevetséges, sokszor egészségtelen, — néha veszedelmes. De társadalmi színművet egyedül és kizárólag még sem lehet számára lefoglalni. Kétségkivül nagyon érdekes epizód téma volna — és ha Ferenczy mindazt, amit három felvonáson át elmond róla nehány jelenetbe szorított volna bele, = talán az újabb magyar drámairodalom legszellemesebb jeleneteit neki köszönhetnők.

De Ferenczy néhány jelenet helyett három egész felvonást írt, amelyekben nem történik semmi egyéb, minthogy nehány hölgy és nehány úr mulatságos és elmés dolgokat mond el a flirtről. Hangsúlyozzuk: mindaz, amit a darabban elmondanak, mulatságos és elmés. De a legmulatságosabb, a legelmésebb dolgok elmondásából sem lesz darab — ahhoz cselekmény is kell. Cselekmény pedig Ferenczy darabjában úgyszólván nincsen és az a kevés, ami van, inkább ront, mint javít. Mert ugye, azt mégsem hisszük el még a színpadon sem, hogy egy föltétlenül, — már szinte nevetségesen — prüd és tisztességes asszonykát puszta komédiázással arra lehet rávenni, hogy egy idegen férfiuval annak a lakására menjen, még ha a férfiu százszor is megesküszik arra, hogy egy ujjával sem fog hozzányulni. Az ennyire naiv vidéki asszonyok talán groteszk bohózatokban helyükön vannak, de egy finom társadalmi színműből erősen kirínak.

Ferenczy többi alakjáról sem mondhatjuk el, hogy valami túlságosan sikerültek. A legnagyobb bajuk, hogy nem is újak. A hercegnő, aki aranyigazságokat mond, aki irgalmas szívvel megbocsátja az emberi gyöngéket és aki a szegény, bajba került vidéki asszonyt nagylelkűen kihúzza a csávából, kissé túlságosan emlékeztet Pailleron egy hölgyére, aki ugyanazt a rangot viseli. Az ideális szerelem apostola, a hosszúfürtü költő szintén ugyanebből a Pailleron-darabból való régi, kedves ismerősünk. A minthogy nem új alak a miniszteri titkár sem, aki tréfás cinizmussal beszél saját vagyoni bukásáról, közben pedig a darab fiatal hölgye mellett a jó, az őrző angyal szerepét tölti be. Két fölvonáson át ez kellemetlen foglalkozás, mert a fiatal, tapasztalatlan leány, amint az oly természetes, az érdemetlent szereti és nem akarja a legjobb tanácsot sem bevenni. A harmadik fölvonásban azonban, a keserü kiábrándulás után, rájön arra, hogy tulajdonképpen ki az igaz ember és az őrző angyal elveszi méltó jutalmát. Mindezt Dumas több ízben és igen szemléltetően mutatta be, de a mai közönség már erősen skeptikus és nem hisz többé a frakkos őrangyalokban. Ellenben föltétlenül hisz a hozományvadászban, akit Ferenczy ezuttal egy modern író alakjában visz a színpadra, sőt annyira hisz benne, hogy már nem is kiváncsi reá.

A flirtnek, amint már fennt mondottuk, az a nagy hibája van, hogy túlságosan komolyan vett egy éppenséggel nem túlságosan komoly társadalmi — mondjuk — tünetet, amely éppenséggel nem általános. Nem véletlenül történt, hogy a flirt egyes alakjaiban a beavatottak csupa ismerősre találtak. Tényleg a darab nem egyéb, mint egy meglehetősen szük körre szorított társaság mutatságos félszegségeinek a bemutatása. Az ismerősök között, szalonban ez erősen hat, a nagy közönséget azonban tulajdonképpen nem érdekli. Ferenczy nagy színműírói kvalitásai mégis elérték, hogy még a távolállók sem unatkoztak, mert hisz mindaz, amit hallott — mégegyszer ismételjük, — elmés és mulatságos volt.

Ámde mélyebb hatást a darab nem tehetett. Alapjában véve nagyon közönyös mindnyájunkra nézve, hogy bizonyos hölgyek hogyan udvaroltatnak maguknak. Isten mentsen, nem lehet a színműírótól azt követelni, hogy csupa, az emberiség legmélyebb problemáit érintő kérdést hozzon a színpadra, de azért egy bizonyos fokig mégis közérdekünek kell annak lenni, ami a szemünk előtt történik. És ha mindaz, ami történik, nehány száz ember külön világára vonatkozik, — és még ennek a világnak sem az eleven életét látjuk, csak azt halljuk, amit elmondanak benne, — akkor a legkitünőbb párbeszédek sem tudnak kielégíteni.

A színészek kivétel nélkül igen jól — szinte szokatlanul jól — játszottak. Különösen kiváltak a nők között Lánczy Ilka, a férfiak között Rózsahegyi és Mihályfi. *P.*

A hajduk hadnagya

A Magyar Színház szögre akaszthatja gondját a szezon hátralevő részére: megvan a darabja, amelylyel végigmulathatja a farsangot és kiböjtölheti a böjtöt. Ez a darab Rajna Ferenc és Czobor Károly operettje, amely a sok angol táncoperett után, melyben észszerü cselekményt hasztalan keresünk, végre olyan szöveget ad ismét, amely nem ébreszt kétséget a szerző teljes beszámíthatósága iránt.

De Rajna Ferenc még tovább ment. Szakított teljesen az utolsó évek szövegíróinak hagyományával s olyan szöveget adott, amelyet muzsika nélkül is lehetne élvezni. Jóizü, humoros, magyartárgyu cselekményt, amely azzal is megkapja a nézőt, hogy a magyar história egyik főnevezetességü eseménye: Budavár visszavétele a töröktől szolgál neki hátterül.

Ami pedig a zenét illeti, nagy érdeme elsősorban, hogy tökéletesen egybeolvad a szöveggel, azt kitünően magyarázza és dallamosság tekintetében nagyobb igényeket is kielégít. Fiatal tűz járja át s ahol a szerző a magáéból már nem adhatott, ott egy sereg friss, a kort kitünően jellemző kurucnótát illesztett bele, amely valósággal elénk varázsolja azt a daliás időt, amikor a magyar vitézség visszahódította őseitől örökölt földjét.

A cselekmény hőse Boronay Imre, egy, minden vitézi kalandra kész dalia, aki verekszik, mint Kinizsi Pál és ellenállhatlan szívhódító, akárcsak Mátyás király. Igaz, hogy nem olyan bölcs, mint az utóbbi, de a bölcsesség nem is való operetthősnek.

Ki van adva a szigoru parancs, hogy halálos büntetés terhe mellett senki túl ne menjen a tábori vonalon és neki elég egy szép leány ingerkedő fölszólítása, hogy megszegje a parancsot. E miatt hadi törvényszék elé állítják és halálra itélik. De ekkor is következetes marad önmagához és a szigoru biráknak elénekli pompás bariton hangon, Ráthonyi hangján a következő nótát:

Érzem, tudom, sorsom mi lesz
Azért, mit elkövettem;
Nem tántorít meg éngem ez,
Csöppet sem bánom tettem.
Négy puskacső, egy lobbanás,
Haló szívből egy dobbanás, —
Aztán mindennek vége.
De elkísér a másvilágba,
Letört szerelmem szűz virága;
Egy szép szempár,
Egy kék szempár
Sirontúli hűsége!

Noha négyszer énekeltette el vele a bemutató előadáson a közönség ezt az érzelmes nótát, mi cseppet sem ijedtünk meg, mert tudtuk, hogy a hősnek nem lesz bántódása. Csak arra nézve voltunk kiváncsiak, hogyan vágja ki magát? A szerző megnyugtatott. Segítségül hivta azt a szép német leányt, aki miatt bajba került Boronay Imre, segítségül hivott még egy pár szép asszonyt, leányt és azok francia színészek mezébe bújva, addig játszanak, énekelnek, táncolnak és mókázhak, amig leszedik lábukról a hadi tanács tagjait és lehetővé teszik a hajduknak, hogy hadnagyukat megszöktessék a csatatérre, ahol

elsőnek fölküzdi magát Budavár fokára és ennek a vitézi cselekedetnek révén nemcsak kegyelmet nyer, de feleségül is veheti az ő szőke német szépségét, akiből csakhamar — az operett átalakító erejénél fogva — pompás magyar menyecske lészen.

Sok vidám ötlet és jóízü móka fűszerezi ezt a röviden vázolt cselekményt és nem az utolsó érdeme, hogy kedvesen naiv és romantikus, de cseppet sem sikamlós. Megnézhetik fiatal lányok is.

A hajduk hadnagyát Ráthonyi Ákos játszotta és énekelte. Szemrevalóbb, érzelmesebb és tüzesebb daliát kívánni sem lehet. A többi szerepben Sziklai, Tollagi, Szentgyörgyi Lenke, Tomcsányi Ruzsi és egy fiatal kezdő: Dénes Ella pompásan állották meg helyüket. A kiállítás és a rendezés pedig olyan, hogy valósággal elkápráztat. A Magyar Színház jóindulatu premier-közönsége hálás is volt és megtörtént az, hogy egyes számokat, sőt egész végjeleneteket ötször meg kellett ismételni.

A Magyar Színház tehát szögre akaszthatja a gondját erre a szezonra. Megvan a darabja, amelylyel végigmulathatja a farsangot és kiböjtölheti a böjtöt: sőt még húsvét utánra is jut majd belőle. *t. r.*

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

R. J. *Nagykanizsa.* 1. A levéltári szolgálatban a fogalmazói szakra a doktori oklevél képesít, bármely fakultás szolgáltatta is ki az oklevet. A kezelői szakban azonban elegendő a levéltári szakvizsgálat is, amely egyszersmind a megyei és városi fő- és alevéltárosi állásra is képesít. A levéltári szakvizsgálatot az Országos Levéltárban teheti le az oly jelölt, aki gimnáziumi érettségi vizsgálatot tett s a latin nyelvben, valamint a paleografiában is járatos. Ezenkivül még egy idegen nyelv ismeretét is kivánják. A folyamodást bármikor be lehet nyujtani. 2. Óváry Lipót, Nagy Gyula, Csánki Dezső és Tagányi Károly országos levéltárosok, valamint Barabás Samu, Pettkó Béla és Komáromy András dr. országos allevéltárosok.

B. B. *Somogy-Darány.* Ez esetben se lehet posta- vagy vasuti tiszt, illetőleg a kurzusra nem veszik föl, mert föltétlenül megkivánják az érettségi vizsgálat bizonyítását, amelyet a katonatiszti vizsgálat nem pótol. 2. A honvédséghez is kérheti a beosztását.

Alászolgája. Monológjának utolsó soraiban megvan a válaszunk. Szíveskedjék azt megtenni, amit ott igér.

Alsókubin. Múlt heti számunkban megtalálja azt, amit olyan nagyon óhajt.

Havasi gyopár. Az ön hőse egyszerü havasi pásztor és olyan művelt nyelven beszél, mintha a budapesti zsúrok rendes látogatója volna. Azonfelül a történet, amit elmond, meglehetősen sablonos.

Fuit. Lírai ömlengés eleitől végig, minden mélyebb tartalom nélkül. Hiányzik minden, de különösen a mese, a lélektani indokolás és a megfelelő jellemzés.

A festő anyja. A téma jó, de a kidolgozása nagyon is száraz, minden lendület nélkül való. Forma és tartalom kirívó ellentétben vannak egymással. Mi pedig csak olyasmit közölhetünk, ahol mindakettő művészi értékü.

Falun. Pontos, hűséges leírás, de nincs mélyebb tartalma. Fotográfia, amely kiterjed érdeklődést alig keltő részletekre, de azt, ami lélektani, figyelmen kívül hagyja.

J. V. Pozsony. Ne higyje, hogy a divat megfeledkezett volna az idén a kutyákról.

Ahogy a mult téli stilszerüen kiöltöztette azokat a téli hideg ellen, ebben az esztendőben még tovább ment egy lépéssel és a sportkedvelő ebeket veszi gondjába. Ime, bemutatjuk az „automobil-kutyát", amelynek az a hivatása, hogy gazdáját elkisérje a nagyobb kirándulásokra. Szinte imponáló benyomást tesz a hó és szél ellen védő két nagy szemvédőjével.

Felső-Kör. Első kérdésére az a válaszunk, hogy helyesen cselekszik, ha az illetőnek kikéri a véleményét és a pártfogását. Ő majd tudja a módját, hogyan lehetne az ön fiának megnyitni az ösvényt, hogy tehetségét megbirálják és alkalmat adjanak neki a további fejlődésre. A második kérdésére legközelebbi számunkban válaszolunk.

Sz. K.-né, *Kolozsvár.* Nem szabunk ebben a tekintetben határt. A fő, hogy a kép érdekes legyen és művészi kivitelü.

Dombovár. VI. Bajnok-utca 3.

Meglepetés. Igaza volt. Hasonló esetben nem tudakolja előre a fiatalember, hogyan fogadják valamely figyelmét, hanem virágot küld. Ezt minden leány elfogadhatja a névnapjára.

Cs. Gy. *Szatmár.* Szíves figyelmét köszönjük, de azt még sem tehetjük, hogy másutt megjelent cikket átvegyünk.

Mária. Abban a pár sorban egy és más ügyesen van elmondva. Egy alaknak külső rajza, ha jól van megcsinálva, az is valami — kezdetnek. Várjuk a többit; a hozzávaló cselekményt és a lelki rajzot.

Kéziratok. Utolsó farsang. Üzenet. Húz a cigány. Zajos nagy városban. Felhő sincs a tájon. Várakozás. Piros szemek. Bohém vádak. Az utolsó tavasz. Az utolsó szamurai. Véleményt a legközelebbi számok egyikében mondunk róluk.

I. D. *Szabadka.* Sorsjegyek dolgában nem intézkedünk. Szívesen fölvilágosítja a „Pénzügyi Hirlap" szerkesztősége (Kerepesi-út 44), ha levélben hozzáfordul és a válaszra szükséges bélyeget mellékeli.

És bocsássuk meg. A nagyhangú, egy kicsit pózoló bevezetés után azt lehetett várni, hogy valami sötét drámára készül az iró, amelyre alkalmazhatja teoriáját azokról a bűnösökről, akik már bűnhődtek, de még mindig nem tudnak bocsánatot nyerni a társadalomtól. A cikázó villámok helyett azonban meggyujt nekünk egy szál gyujtót: az a leány, aki legszívesebben hallgatja a hős elmélkedését a társadalom igazságtalan voltáról, bevallja neki, hogy ő is nagybűnös, mert már egyszer megcsókolta őt valaki. Ennyi az egész. Nagyon is kevés!

Nem közölhetők. Holdas estén. Akár bokor, akár erdőség. Madár-halál. A varázsfuvola története. Érettségi után. A verklis. Hazatérés. Egyszer volt. Magda.

A kiadó üzenetei.

V. L. *Szamosujvár.* A „Színes könyvek" 25-ik kötete Benedek Elek „Szülőföldem" című könyve lesz, amely rövid időn belül hagyja el a sajtót. Ára fűzve 1 kor. 50 fill. Diszkötésben 2 kor. 50 fillér.

G. K. *Temesvár.* Szabolcska Mihálytól eddig a következő négy verses kötet jelent meg:

Hangulatok. 2. kiadás. Ára fűzve 2 kor., díszkötésben 4. kor.

Szabad órák. Ára fűzve 2 kor., díszkötésben 4 kor.

Költemények. 2. kiadás. Ára fűzve 2 kor. 40 fill., díszkötésben 4 kor. 80 fill.

Versek. Ára fűzve 2 kor., díszkötésben 4 kor.

Tartalom

Szöveg: *A honszerző.* Irta Herczeg Ferenc. — *Ár ellen.* Irta Szabolcska Mihály. — *Séták a nagyvilágban.* Irta Kozmutzáné. — *Spleen.* Irta Endrődi Sándor. — *Horkayné a kaszinóban.* — *Szent Szerafin megtérése.* Irta Ambrus Zoltán. — *Ujfalvy Károly.* Irta Keve. — *Életképek.* Irta Ego. — *Tudósok, akik könyveket lopnak.* Irta Igric. — *Rovatok:* Mindenféle. — A szerkesztő üzenetei.

Képeink: A hajdúk hadnagya (két kép). — A torinói könyvtár égése (két kép). — Kirándulás Jokohámából (tizenegy kép). — Ujfalvy Károly. — A Kisfaludy-Társaság új tagjai (három kép). — Bartók Béla. — Alexander Erzsike. — Petronjevics Milánné.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Laptulajdonos: **Singer és Wolfner.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI. ker., Andrássy-út 10. sz.

A Rimaszombati Konzervgyár

szállít postán, frankó csomagolás, 1 literes dobozokban zöldborsót, gyengebabot 1 kor., paradicsomot 75 fillér, spárgát 1 kor. 60 fillérért, 1 kilós pohárban mellange-marmeladot 1 kor., áfonya-kompótot 1 korona 20 fillért, 24-féle húskonzervet á 1 korona.

Ha őszül a haja,

használja a *„Stella"* vizet, amely nem fest, hanem a haj eredeti színét adja vissza. Üvegje 2 korona, Zoltán Béla gyógyszertárában Budapest, Sétatér-utca, Szabadság-tér sarkán.

Szép házi torta

csakis a Megay-féle tortabevonó zománccal készülhet otthon, amely évekig tartható, egy doboz két kis vagy egy nagy tortára elegendő, kapható csokoládé-, kávé-, eper-, narancs- és málnaízekkel, dobozonkint használati utasitással ellátva 25 krajcárért minden jobb fü szer- és csemegekereskedésben, vagy négy drb vegyesen bérmentve 1 forint 08 krajcár a készítő *Megay* Róbert cukrásznál Miskolcon.

Aki olcsó és mindamellett gyönyörü kivitelü ékszereket akar vásárolni, az forduljon bizalommal

Schönwald Imre

ékszergyároshoz, Pécsett

510. Női gyűrű, közepén rubin vagy zafirral, valódi gyémántokkal körítve, 14 karátos aranyból 16. frt. Hasonló caprubin és gyöngyökkel 6 frt. — 511. 14 karátos női aranygyűrű. Közepén valódi nemet opállal körítve kis gyémántokkal 14 frt. — 512. 14 karátos arany varázsgyűrű 4 soros, szép kövekkel és gyöngyökkel 6 frt 80 kr., 5 soros 9 forint, 1500 rajzot tartalmazó képes árjegyzék küldetik meg bárkinek.

Lujza tánt: Hoztam magammal egy őszi barackot . . . A ti őszi barackjaitok nagyon emlékeztetnek a petroleumra...

Talján (dörgő hangon): A petroleumra? . . .

Lujza tánt: A fűszeres ott tartja őket a petroleum mellett . . . Én két krajcárral jobban fizetem darabját, de a csemegekereskedő boltjában szerzem be a szükségletemet . . .

Vilma (Huszárhoz): Nem találja, hogy nagyon hasonlítok Lujza tántra? . . .

Huszár: Lujza tántra? . . .

Vilma: Igen, mindenki azt mondja, hogy ő reá ütöttem . . . Ha megöregszem, szakasztott olyan leszek, mint ő . . .

Huszár (nézegeti Lujza tántot): Nagyon bájos öreg dáma... és csakugyan feltűnő a hasonlóság . . .

Vilma (magában): Goromba!

Pongrácné (fölkel az asztaltól): Ha úgy tetszik . . .

Pongrác (az ezredeshez): Mi, öreg harci ágyú, a dolgozószobámban fogunk elszívni egy havannát . . .

Pongrácné (Lujza tánthoz): Gyere, megmutatom a fehérnemü szekrényt . . .

(Pongrác, Pongrácné, Talján és Lujza tánt el. Huszár és Vilma kisasszony egyedül maradnak az ebédlőben. Egy darabig mindketten hallgatnak.)

Huszár: Azt hiszem, szükségtelen, hogy csaljuk egymást, — maga épp olyan jól tudja, mint én, hogyan toppantam be ilyen egyszerre a maguk családi körébe . . .

Vilma: Oh igen, — anyus nagyon megbarátkozott a kanonok bácsijával s most tőle hozott nekünk üdvözletet . . .

Huszár: A kanonok bácsim nem küldött üdvözletet és az ilyesmikért nem is hívják az embert ebédre egy idegen családhoz . . .

Vilma (gúnyosan): Hát akkor minek tulajdonítsam a szerencsét?

Huszár: Azt maga épp olyan jól tudja, mint én . . .

Vilma (komolyan): Hát jó, — beszéljünk értelmesen: maga komolyan arra reflektál, hogy a kezemet elnyerje . .

Huszár: Úgy van.

Vilma: Tehát ne pazaroljuk a szavakat: épp oly kevéssé leszek a maga felesége, mint a nagyváradi püspök.

Huszár: Egészen bizonyos ebben?

Vilma: Egészen bizonyos vagyok.

Huszár: Ne adja a jó isten, hogy minden reményében ennyire csalódjék: maga mához három hónapra a felesége lesz.

Vilma (bámulva): Mit mond?

Huszár: A kedves atyja már tegnapelőtt megadta a beleegyezését, a kedves anyja pedig éppen tegnap este mondta ki a boldogító igent.

Vilma: Akkor vegye el a mamát — én majd magam fogom megválasztani a férjemet.

Huszár: Kedves Vilma kisasszony, beszéljünk egymással úgy, a hogy két okos és modern teremtéshez illik. Maga ma bizonyos gyönyörűséggel feketítette be önmagát az ebéd alatt: önző, hiú, fölületes, léha, pazarló személynek tüntette föl azt a bájos, szorgalmas, komoly és mélygondolkozásu leányt, a ki az asztalnál mellettem ült. Igen tapasztalatlan ifjú lennék: ha a legelső szaváből ki nem találtam volna az igazságot.

Vilma (gúnyosan): És mi az igazság?

Huszár: Hogy maga szerelmes az aljegyzőbe . . .

Vilma: Micsoda aljegyzőbe?

Huszár: Az aljegyzőbe, a gyógyszertáros segédbe, az árvaszéki nyilvántartóba, a helyettes tanfelügyelőbe, — mit tudom én, kibe azok közül, a kik a házukban megfordulnak.

Vilma: Eltalálta.

Huszár: Higyjen egy megőszült praktikusnak: az aljegyzőt úgy el fogja felejteni, mint a szerves vegytant és a kisérleti természettant . . .

Vilma: Soha!

Huszár: Az aljegyző egy gyermekkori álom: egy felsőbbrendü beszélő baba, a kin a kis lányok a szerelmi epedéseket gyakorolják. Az aljegyzőt minden leány szereti, de egy sem mén hozzá feleségül.

Vilma: Kivéve engem.

Huszár: Mint az imént szerencsém volt mondani: maga az én csekély személyemmel lép három hónap mulva az anyakönyvvezető elé. Teljesen tisztában vagyok azzal, hogy nem fog ellentmondani a szüleinek.

Vilma: Az Isten őrizze meg magát attól, hogy én legyek a felesége.

Huszár: Miért?

Vilma: Európa és a kapcsolt tartományok összes férfinépének irok szerelmes leveleket.

Huszár: Ha kedvét leli benne, ám tegye! De engedje remélnem, hogy két hét mulva én lépek az aljegyző helyébe.

Vilma: Annyira biztos benne?

Huszár (mosolyogva): Teljesen. Higyje el, ki tudom érdemelni, hogy egy okos leány megszeressen . . .

Vilma: Nagyon elbizakodott . . .

Huszár: Annyi az egész, hogy ismerem az értékemet.

(Szünet. Mindketten elhallgatnak. Vilma lopva Huszárra néz, a pillantásuk találkozik s egyszerre hangosan elnevetik magukat).

Vilma: Hát komolyan nem fél attól, hogy másokkal kacérkodom? . . .

Huszár: Nem én. Azt hiszem, inkább a kedvére lesz, hogy én velem kacérkodjék.

Vilma: Életében sem eszik többé egy jó falatot, mert én a köményes levest összetévesztem az ananász parfait-vel.

Huszár: A köményes levest ananász parfait gyanánt fogom megenni, ha maga ül velem az asztalnál.

Vilma (megfenyegeti): Hizelgő! — És nem fél, hogy Lujza tántra fogok hasonlítani, ha megöregszem?

Huszár: Én akkor is az én bájos Vilmámat fogom látni a tipegő anyókában . . .

(Pongrác, Pongrácné, Talján és Lujza tánt visszatérnek az ebédlőbe).

Lujza tánt (Pongrácnéhoz): Igazán nagyon szép, édesem, hogy a jó Isten leghitványabb teremtéseit is a szívedbe zárod . . .

Pongrácné (Csodálkozva): Kikről beszélsz?

Lujza tánt: A kedves kis pókokról, akik a spájzod egy szögletében tanyát vertek. Valóban nemes vonás, hogy nem űzöd el őket megszokott kuckójukból.

Talján (magában): Kúriai döntvénynyel kellene kivágatni a nyelvét . . .

Huszár (Ünnepiesen): Tudatom Önökkel, hogy Vilma kisasszony öt perccel ezelőtt a legboldogabb férfiúvá tett: nekem ajándékozta a szívét és a kezét az egész élet tartamára . . .

Pongrácné (a legnagyobb bámulattal): Ohó, összeesküvés a hátam mögött . . .

Pongrác (jovialisan): És engem még csak meg sem kérdeztek, teringettét?

Talján: Bravó, így szeretem a dolgot. Sohasem voltam a sóhajtozások barátja . . . Mikor a kis táncosnő húszéves koromban . . .

Lujza tánt (megbotránkozva fölbeszakitja): Csak nem fog itt beszélni a táncosnőről? Hogy lehet valaki ennyire tapintatlan!

Talján (magában): Még ő tanít valakit tapintatra!

Lujza tánt: Mindent meg tudok bocsátani, csak a tapintatlanságot nem.

Pongrácné (Vilmához): Hát csakugyan szereted?

Vilma (Huszárra néz): Ő azt hiszi, hogy szeretem. Miért ne higyjek neki?

Lujza tánt (Vilmát szemlélve): Bizony Isten nem értem, hogy lehet szeretni ezt a békát?

Huszár: Volt-e bálban a mult télen?

Vilma: Maga szereti a táncot?

Huszár: Ki ne szeretné?

Vilma: Hogy mondhatja . . . A tánc csak a léha lelkeknek való . . . Gyűlölök mindenkit, a ki táncol . . .

Huszár: Eszerint a komolyabb szórakozások barátja?

Vilma: Komolyság . . . dehogy, szívemből megvetem a komoly embereket . . . Az én ideálom a könnyelműség . . . a mulatság, de nem az ostoba tánc . . . Röpködni egyik zsurról a másikra, a cukrászdák, a hangversenyek, a premiérek, a jégpálya — ez az én igazi világom . . .

Huszár: No lám! . . .

Vilma: A szép ruhák, a kalapok, a drága, feltünő toilettek . . . Most egyszerűen kell járnom, mert mama nem szereti a fényűzést . . . de később, ha egyszer férjhez megyek, kedvemre kielégítem a vágyaimat . . .

Huszár (hévvel): Bravó, így kell beszélnie egy okos leánynak . . . Az élet oly rövid és egy szép asszony méltó arra, hogy örökös mámorban élje le a napjait . . .

Vilma (megütődve): Hogyan? . . . Önnek is ez a nézete?

Huszár: Az utolsó betűig.

Vilma: Ha egyszer asszony leszek, mindenkivel kacérkodni fogok, a ki az utamba kerül . . .

Huszár (tapsol): Természetes . . . Modern asszony nem is beszélhet másképp . . . A szende *Burgfräulein*-ek kora véglegesen lejárt és a modern férj megkívánhatja, hogy a felesége másokkal is kacérkodjék . . . Ez a kacérság az olaj a hitvesi szerelem lámpájában . . .

Vilma (izgatottan): De kérem . . .

Huszár: Csodálkozik ugy-e, hogy így beszélek? . . . Évek óta keresek egy leányt, a ki ily őszintén, affektálás nélkül ki merje mondani a nézeteit . . .

Vilma: Bocsásson meg . . . nem vehetem a lelkemre, hogy félreismerjen . . . Mindez tréfa volt, bolondos, éretlen tréfa . . . Gyűlölöm a könnyelműséget, a zsurozó, élvvágyó asszonyokat . . . Egyszerü tréfa volt, elismerem, hogy igen rossz tréfa . . .

Huszár: Pompás . . . a pszikologiám nem vallott szégyent . . . Láttam, hogy nem beszél komolyan és én is csak azért mondtam, a mit mondtam . . .

Vilma: Hát szereti a *Burgfräulein*-okat!

A zágrábi nemzeti színház.

Huszár: Hogyne!

Vilma: És a cukrászdát, a prémiéreket, a jégpályát?

Huszár: Épp úgy nem szenvedhetem, mint maga . . .

Lujza tánt (Pongrácnéhoz): Miért engeded meg édesem, hogy Vilma frufrukat hordjon? . . .

Pongrácné: Hiszen mindenki azt hord . . .

Lujza tánt: Csak a szatócs-kisasszonyok kedvesem . . . A homlok nyilt legyen, már tudniillik azé, a kinek van . . . A szegény Vilmácskának igaz, hogy keskeny kissé a homloka . . .

Taljján (a tányérjába dörmög): Ezt a vén asszonyt államilag ki kellene végeztetni . . .

Lujza tánt: Köszönöm, nem kérek sajtot . . . Szobaleány, hozza be a ridikülömet . . .

Pongrácné: Minek a ridikül?

Uj Idők 1895. 43. sz. 269. l. 47 kép

~~Fellner~~ és Hellmer

vód

a

Vállalkozók Közlönye

1906. aug. 8.

(A hétről.)

Fellner és Helmer

Vállalkozók Lapja 1904. márc. 2. (A magyar nemzeti színházak.) 1904

A kolozsvári színház. Vállalkozók Lapja, márc. 23.

ÉPÍTÉSZET

Nemzeti színházaink. Írta Komor Marcel. Pesti Hirlap, 1904. jan. 17.

A kolozsvári sületlenség (a Nemzeti színház építése). Írta —gé. Pesti Napló, jan. 22.

Az új nemzeti színház (palotája). Pesti Napló, jan. 24.

~~Fővárosunk néhány útvonaláról és középületéről. Írta Keglevich István gróf. Az Ujság, jan 28. (Ugyanaz német fordításban a Pester Lloyd, jan. 28. sz.).~~

Der Bau des Kolozsvárer Nationaltheaters. Pester Lloyd, jan. 31.

A kolozsvári színházépítés ügye. Pesti Napló, jan. 31.

Fellner és Helmer (a kolozsvári nemzeti színház építése). Írta Vulpes. Az Ujság, jan. 31.

~~Boglyakemence-alakú gabonások és egyéb építmények a Nagy-Alföldről. Írta Bátky Zsigmond. A Magyar Nemzeti Múzeum néprajzi osztályának Értesítője. Az Ethnographia melléklete IV. 10.~~

Az erkölcsi obligo (a kolozsvári nemzeti színház építése). Írta —gé. Pesti Napló, febr. 2.

Tisza István, az imperator rex (a kolozsvári nemzeti színház építése). Írta ml. Alkotmány, febr. 2.

Fellner és Helmer. A kolozsvári színház ügye. Írták Vidor Emil és Vulpes. Az Ujság, febr. 2.

A kolozsvári nemzeti színház. Vállalkozók Közl. X. 5.

A kolozsvári Nemzeti színház és az Ujság. Az Ujság, febr. 3.

Rejtély a művészetben (a kolozsvári Nemzeti színház). Írta —gé. Pesti Napló, febr. 5.

Mit követel az élet biztossága a színházakban. Írta dr. Zielinsky Szilárd mérnök. Az Ujság, febr. 5.

A kolozsvári színházépítés. A Magyar Építőművészet Szövetségének memoranduma. Budapesti Hirlap, jan. 27.

Magyar építőművészek és a színházépítés. Magyarország, febr. 9.

Művészet 1904. 142. l.

„Emlékezetes *a nagy Vízözön*, mely a Széna Piatzon tör-
16 ig *1838 Pesten*". (Németül is.) Jelzése: „*F. R. Collar*".
(Acélmetszetben is megjelent.) — Főv. Múz. Lt. 3794.

„Emléke *nagy áradásnak* Therésia Városban nagy Mező utcában *1838-ik* Esztendőbe Martius 15-ik és 16-kán. (Németül is.) Jelzése: „*F. R. Collar.*" — Főv. Múz. Lt. 3617. (Acélmetszetben is megjelent.) —

„*Ofen und Pest während der Ueberschwemmung* im März des Jahres *1838*. — Steindr. v. C. Medau in Leitmeritz." Jelz.:

Modern magyar Festők (Ferenczy Károly, Fényes Adolf, Glatz Oszkár, Grünwald Béla, Kann Gyula, Kernstok Károly, Magyar-Mannheimer Gusztáv, báró Medgyánszky László, Olgyay Ferenc, Vaszary János). Írta Gerő. Művészeti Krónika, I 3.

~~Fellner és~~ Hellmer

l.

Vámos F.
Lechner Ödön
I. 21. l.

ELSŐ EMELE

1. A nagy tánczt

Moder

N° 123.

Wien: 60-

4351. Christoffle Bisschop:
Sz. Leeuwardenben 1828 áprili

6-án

Duzzogás

~~A szemerkedés~~

szemléltheto

Egy részben majolikával k
tan álló fiatal asszony és egy
~~mázolva~~ ábrázolva. Az előbbi ~~arczélben~~
batéve tartja, az utóbbi ~~pedig~~
totta meg, A falon lógó sötét
kinek közelében ülőke ~~van~~ párn
elhelyezést, piros fökötőt, de
~~az arczélben szemléltheto~~
a ~~[illegible]~~ férfi ~~van~~ a ki kal
ben faragott támlásszék tünik
térdig érő nadrágot, sötét har
festmény és néhány ~~[illegible]~~ szekrény fogl
~~[illegible]~~ tenger-mellékel ~~vidéket~~
nyek ~~[illegible]~~ ~~pedig~~ egyes alakoka
Bisschop.

Festmény, aranyozott keretb
(vászon, méretei 70:80 c
~~Gróf Fálffy János hagyo~~
~~[illegible]~~ – Becsértéke 5000 K.

zsörtolódés közben

pedig,

alatt

Clichée,

1(84
4(843

Fellner Ferdinand

** (*A pesti népszinház tervét,*) melyet Fellner bécsi épitész készitett, a szinügyi bizottság, melynek tanácskozásában Ybl, Steindl és Unger pesti épitészek is részt vettek, elfogadta és ajánlani fogja. Csak a kijáró lépcsőket kivánja még kettővel szaporitani, veszély eshetőségére gondolván. A szinpad tervezete kielégitő benne, a mellékhelyiségek (társalgó csarnokok stb.) szintén. A tüzveszélyesb műhelyek a szinházi épülettől tüzi fallal vannak elválasztva, ugy hogy e helyiségek tűz esetén leéghetnek a nélkül, hogy maga a szinház elpusztulna. Az épület külseje izléses. A nézőtéren (a páholyok kivételével) 1360 ülő- s 1160 álló-hely van, s ha mind ülőhely lesz is, befér 2200 néző. A páholyok oldalfalak nélküliek. A költségvetés félmillió, de százezer forinttal többre lehet tenni. A boltokbul remélhető jövedelem hétezer forint.

Vas. Ujs. 1872. 610. l.

190. szám.

BUDAPEST
939 NÁJ. 25. 14
AH 5 AH

[illegible] Asz. Bizottsága
tek. Elnökszenek

Hivatalból.
zolgálati ügyben.
i átalányozva.

Budapest
Hőgyes Endre ú. 10.

1875
644, 646. l. képpel

A temesvári Ferencz-József színház.

Temesvár mult hó 22-kén fényes ünnepet ült, mely emlékezetes fog maradni mindazon körökben, hol a közmüveltség emelését s az arra szolgáló eszközök megszerzését méltatni tudják.

Évtizedeken keresztül egy szatócsok és zsibárusoktól lakott piszkos utczában volt Temesvár városának szinháza, már oly rozzant, szük és ódon, hogy nem tartották érdemesnek kitatarozni és a közönség müigényeinek megfelelőleg restaurálni. Benne a német szó uralkodott. Strampfer, Gallmeyer, Blasel itt gyakorolták bécsi jargon-ukat és a német jodlereket, melyeket a szépészeti érzékkel biró ember sehogy sem tud megkedvelni. Magyar szó csak néha-néha volt e szinházban hallható, a midőn egy-egy magyar vándorszinész csapat próbára tette a még nehány évvel ezelőtt is igen csekélyszámu temesvári magyar közönség vendégszeretetét és áldozatkészségét. A régi szinházban megfordultak a magyar szinművészetnek legjelesebb tagjai, természetesen akkor, a mikor még mint uttörőknek, az édes hazai nyelv kiváltságos őreinek, állandó magyar szinházak vagy játék-engedély hiányában a két magyar hazában bolyonganiok kellett. A régi ház rozzant falaihoz ilymódon sok emlék füződött, melyek nemzeti életünk legszomorubb napjairól, szinészvilágunk nem egy kiválóbb tagjának szerencsésen leküzdött nyomoruságáról szólnak.

De hagyjuk a régi házat, mely nemsokára iskolává fog átalakittatni, s tekintsük meg az ujat, mely összes hazai vidéki szinházainkkal bátran kiállhatja a versenyt.

Temesvár városának, mely közintézetekben nem gazdag, s csak polgárainak áldozatkészségéből tehet szert közmivelődési eszközökre, valóban rendkivüli erőfeszitésébe került az uj szinház felállitása. Majdnem nyolczszázezer forintra volt szükség, hogy a belváros egyik legigénytelenebb helyére, a „harang"-hoz czimzett ház telkére és a volt katonai lovarda porondjára egy palota emeltessék, melyben Thalia és Terpsychore menhelyet találhatnak.

Hányszor lepte el a csüggedés azon kicsinyhitüek keblét, kik soha sem biznak saját erejükben és következéskép mások ernyedetlen törekvésében és szivós kitartásában sem tudnak megnyugodni. Hányszor szárnyaltak a legroszabb hirek a már-már kivihetetlenné vált vállalatról, és — valljuk meg őszintén, — találkozott is elég olyan ember, kik a sötétségben tengődő férgek természetével birván, örvendett azon, hogy a szellemi, művészi és társadalmi élet fejlesztésére szolgáló intézet létesülése kérdéssé tétetett!

A siker teljes öntudatában gyönyörködhetik Temesvár városa egész polgársága ez uj intézetében, melynél csak az a kár, hogy most még nem a magyar muzsának szolgál szentélyül!

Az épület egy egész világ kicsinyben. Van benne szinház, vigadó, szálloda, kávé- és fürdőház, hangversenyterem, közönséges ivó, stb.

Homlokzata a pétervárади kapuval áll szemközt. Közvetlen közelében van a Hunyady-ház, a hajdani Hunyady-várkastély helyén épült tüzérségi laktanya és szertár, a másik oldalán szép kert egy kis filagoriával és az irgalmasok temploma.

A vasuttal Temesvárra érkezőknek már távolról szemükbe ötlik a szép, renaissance-stylben, Fellner bécsi épitész tervei nyomán készült épület, mely a temesvári belső vármüvek lerombolása után egy kis kerttel fog körülvétetni és szabályos térre nyilni.

A homlokzat az első tekintetre eszünkbe juttatj aa párisi Châtelet és Lyrique szinházakat. Egy peristyle-lel bir, mely alól arcade-szerü, s portikussal van ellátva. A portikus fölött van a pompeji styl-ben festett és szobrászatilag diszitett loggia, melyet négy, cementes agyagból készült nagy korynthi és két kisebb dór oszlop diszit. A portikus fölött és alatt dombormüvü sphynx-fejek nyulnak ki diszvirágok tölcséreiből, legfelsőbb része pedig vizszintes vonalakban végződik. A homlokzat felső részén kerekded nyilások vannak, melyekben amourette-eket helyeztek el.

Az oldalfalakon, melyek világos-zöldre vannak mészelve, sürüen egymás mellett négy sorban kőből faragott ablakfők hosszu sorai láthatók. Csak az első emeletiek vannak kőrácsozattal ellátva, a többiek egyszerüsége eszünkbe juttatja a párisi és bécsi üzletházakat.

A szinház előcsarnoka szürke, mint a bécsi dalműházé. Foyer-je alól márványozott, tetőzete pedig gazdagon festett múzsa-alakokkal van ellátva.

A szinház belseje jó benyomást tesz ugy a nézőre, mint a szinészre.

Három sorban diszes páholyok veszik körül a nézőtért, melyeknek külső falai fehérek és aranyozottak, belső falok pedig veresszinü kárpittal van ellátva és aranyozott gyöngyléczecskékkel diszitve. A vendégpáholy damaszt-szövettel van kirakva és veres selyemfüggönyökkel ellátva. Az első emeleti páholyokból félkör alakban erkély nyulik ki. A páholysorok és az erkélypárkányzata dúsan vannak megaranyozva. A szinpad melletti proscenium-páholyok kissé magasabbak a többieknél és ép e miatt nem elég arányosak. Maga a proscenium basrelief korynthi oszlopokkal van diszitve, melyeknek csupán keskeny élei vannak megaranyozva. Fönn a szinpad felett, hol az ország czimere szokott diszleni, egy lant látható. A zenekar jóval alacsonyabb a földszinti nézőtérnél, mi igen gyakorlatinak bizonyult, miután igy a zenészek alig láthatók és a zene hangjai nem oly élesek a szinpadhoz közel ülőknek. A szinház nézőtere, mely mintegy 1200 embert fogad magába, ügyesen van felosztva; az üléssorok mindenütt fokozatosan emelkednek, ugy hogy minden helyről egyenlően jól láthatni a szinpadot.

Az oldalfalak egyszerü pompeji stylben vannak festve. A tetőzet négy medaillonnal diszittetett, melyekben pompás freskóképek láthatók. E freskók az ábrázoló művészet négy válfaját tüntetik fel sikerült allegoriákban.

A szinpad szélessége és mélységével, valamint magas zsinorpadlásával megfelel bármely nagyváros szinpadának.

Lehmann diszleteivel minden tekintetben kielégitette a közönség várakozását.

A külső függöny görög tájképet ábrázol. Közepén terebélyes fa, jobbra hömpölygő patak, balra görög templom oszlopcsarnoka látható. A fa alatt Apollo lantja hurjait pengeti a muzsák jelenlétében. E kép kitünő benyomást tett a néző közönségre.

A diszelőadást ismertetni nem lehet feladatunk. Ugy hiszszük, elég megemlitenünk, hogy az első magyar szó és magyar művész élénk tapssal és tetszésnyilvánitásokkal fogadtatott és a nemzeti szinház művésztagjait a zsufolásig megtelt ház az egész előadás alatt a legélénkebb ovacziókkal tüntette ki.

A temesvári Ferencz-József szinház nevét 1872-ben kapta, a midőn Ő Felsége az árviz által sujtott Dél-Magyarországot és a magyar határőrvidéket beutazta.

E szinház egyik leghathatósabb tényezőjévé válhatnék a magyar nyelv és nemzeti eszme terjesztésének hazánk délkeleti részében, ha a magyar szinművészetnek válnék állandó szentélyévé. Ezt kivánni s erre törekedni kell a dél-magyarországiaknak.

Japán hajdan és most.

VII.

Társadalmi osztályok és családi élet.

Japán régi társadalma kilencz külön kasztra volt felosztva, s kevés kivétellel mindenki abban az osztályban maradt meg, a melyben született. A magasabbra, felsőbb társadalmi osztályokba törekvést nem is nézték jó szemmel, s mindenki meg volt győződve a felől, hogy az uralkodó kasztrendszer igen czélszerü és helyes intézmény, mely a nagyravágyásnak és elégedetlenségnek utját állja, s innen magyarázható ki az a ritka lelki nyugalom, teljes benső megelégedés és boldog vidámság, melyek a japániak legkiválóbb jellemvonásait képezik. Sehol sem látható annyi boldog és elégült ember, kiknél a mások iránt való előitélet vagy irigység annyira hiányoznék, mint Japánban.

A herczegek, nemesek, papok és katonák a négy előkelőbb társadalmi osztályt alkotják s két kard hordozására van velök-született joguk; az alsóbb rendü hivatalnokok és orvosok az ötödik osztályt képezik, s csak egy kardot szabad viselniök. A pénzváltók és nagykereskedők a hatodik, a kisebb kereskedők és iparosok a hetedik, a földmivesek és teherhordók a nyolczadik s végre a szücsök és timárok a kilenczedik osztályt alkotják és kardot semmi szin alatt sem szabad hordaniok. Mindazokat, kik csont-, bőr- vagy enyvkészitéssel foglalkoznak, tisztálalanoknak tekintik, s azoknak nem szabad városokban lakniok, sőt még másfélef oglalkozást vagy kereskedést folytató emberekkel sem szabad együtt élniök. Látszik ebből, hogy a tulszigoru keleti kasztrendszertől az aránylag elég magas müveltségü Japán sem volt ment, csakhogy e társadalmi renden az ott lábra kapott nyugoti polgárosultság ezóta igen sokat változtatott.

Tulajdonképeni polgári osztály eddigelé csak Kiotóban, Yeddóban, Oszakában, Szakaiban és Nangaszakiban tudott kifejlődni, mely öt város azelőtt is a Taikun vagyis politikai uralkodó közvetlen hatalma alatt állott; ez öt városhoz járult e tekintetben közelebbről Yokohama, Hiogo és Hakodati. Humbert szerint e polgári osztály, mely ugy a hogy van, csak a legujabb időben, a nyugottal való érintkezés folytán alakult, a Taikunnak legerősebb támasza és nagy jövőnek néz elébe. Azonban politikai és társadalmi jogai még nincsenek, ugy hogy például a legszegényebb és legalsóbb rendü nemes ember sem bocsátkoznék le annyira, hogy akár a leggazdagabb és legtekintélyesebb kereskedő leányát is nőül vegye.

Mikor egy daimio (főnemes) nagy kiséretével, vagy egy főbb hivatalnok hivatalos jelvényeivel az utczán végig vonul, hirnökök járnak elől, kik a polgároknak tudtul adják, hogy álljanak félre az utból s illedelmes alázatos helyzetben várják végig a nagy ur tova-sétálását. A ki nem ugy cselekszik, kardvágásokkal tanitják becsületre vagy lóval ugratnak rá. Ha egy akindónak (kereskedő) előkelő urral van dolga, ottani szokás szerint sokszor meg kell magát hajtania s mikor egy nemes küszöbét átlépi, letérdepel, homlokával a földet érinti és mindaddig ebben a helyzetben marad, mig a nemes ur a fölkelésre engedélyt ad. Ekkor is csak lehajtott fővel és térdére bocsátott kezekkel szabad a ház ura előtt megállnia és vele beszélnie.

Humbert a következő eseményt beszéli el, a mely a japáni társadalmi viszonyokra élénk, bár nem nagyon irigylendő fényt derit. Egyszer Yeddó belvárosában egy nagy tüzvész óriási pusztitásokat okozott. Másnap egy főhivatalnok ment Yokohamába, hogy onnan japáni ácsokat vigyen, kik akkor a hajógyárban dolgoztak. Egy japáni hajóács illő alázatossággal bátorkodott megjegyezni a hivatalnoknak, hogy az európaiakkal, kiknél az ácsok alkalmazásban állottak, kellemetlenségek támadhatnának, ha a szerződésszerüleg fölfogadott munkásokat minden hir avagy előleges értesités nélkül elviszik a gyárból; az ilyen mégsem járja stb. S mit tett a hivatalnok? kardjával földre terité az alkalmatlan okoskodót.

A polgári osztály szabad mozgása eddigelé, legalább Yeddóban, sokféleképen akadályozva volt, de mióta a külfölddel való érintkezés nagyobb mérveket öltött, sikerült a legtöbb korláton rést törni, s a legmagasabbakat végkép le is rombolni. Hanem azon a körön belől, melyre korábban is szoritva volt, teljes függetlenséget és zavartalan vidámságot élvezhetett. Főleg a tudósok és költők, orvosok, tanulók, festők és komédiások éltek irigylendő vidám életet.

Az élet Yeddó utczáin szerfölött eleven és tarkabarka, de a nyári hónapok alatt, főleg dél tájban, kihaltnak látszik az egész főváros. A csónakok és hajók a csatornák partjainál mozdulatlanul pihennek, s tulajdonosaik déli álmukat aluszszák. Csöndes, zajtalan minden utcza, minden köztér, az egész város; a polgár és munkás hazatér családjához, mig a hajléktalan emberek valamely lombos fa hüs árnyában vonják meg magukat.

A ki a nyári forró napok eme szakában Yeddó utczáin föl s alá sétál, kényelmes és biztos bepillantást szerezhet a japáni polgári osztály házi életébe, s nyugodtan végig nézheti a nyitott ablakon át, hogyan veszi magához az iparos vagy kereskedő család szerény ebédjét. A földre finom szalmából szőtt gyékény-szőnyeget teritnek, mely abroszul szolgál. Az ételek főbb alkatrészét a rizs képezi, mely a japániaknak ugyszólva mindennapi kenyere, s melynek különféle ételekké való elkészitéséhez Japánban igen jól értenek. A zöldségek közül a répát, murkot és csicsókát (édes burgonya) használják; izletes

HERCZEGOVINAI MENEKÜLÖK A MAGYAR KORONA TERÜLETÉN.

LYUBOBRATICS FÖLKELÖ VEZÉR ÉS TÖRZSKARA HERCZEGOVINÁBAN.

A TEMESVÁRI UJ SZINHÁZ.

ből pedig olyan csokros nyakkendő kerül ki, hogy esküvőre is elég gavalléros lenne. Csak a csizma nem olyan, mint a lakadalmas csizma. Nem magassarku, nem fényes, nem ropogós. Sarkatlan, talpatlan, nesztelen járásu, valóságos vászoncsizma; a milyenben járnak az egek lakói, hogy ne kopogjon a csizmasarkuk a halandók feje fölött.

Csak a csizma árulja el, hogy a ki viseli, az a halál csendes vőlegénye.

Csöndes vőlegény, a ki előbb az asztalon, azután a koporsóban fekszik, szótfogadón, engedelmesen, a hogy fektetik.

A szoba is ilyen szomoru vőlegényhez illőleg diszittetik.

A fényes tükröt betakarják lepedővel; az ablakredőnyt leeresztik, s a félhomályu ablakdeszkára égő gyertyát állitanak. Az a gyertya éjjel-nappal ég a halott lelke üdvösségeért.

Mikor igy aztán minden szépen ki van csinositva, akkor jöhetnek a látogatók; minden ajtó tárva, nyitva; ismerős, ismeretlen, szegény, gazdag szabadon bejárhat. A sánta koldus, zsiros ruhájával, a ki eddig az utczaajtóban állt meg az alamizsnáért, most bátran helyet foglalhat a virágos kanapén. A csöndes ember előtt nincsen különbség. Szabad neki a koporsó lábánál álló kis szentelt viztartó pohárból egy kis levéllel meglocsolni a halál vőlegényét; szabad neki hangosan elmondani véleményét az elhunytról, — ugy mint a többinek.

Mert a ki csak oda jön látogatóba, az mind elmondja, a mi jót tud a halottról.

— Áldott egy ember volt, az isten nyugtassa haló földjében, — soha se eresztett el egy karaj kenyér nélkül.

— Már az igaz, hogy segitett az ügyefogyotton, — sohajtja az egyik látogató. — Szentgyörgy után való vasárnap lesz egy esztendeje, hogy az uram a kutba esett. Épen miséről jött a lelkem Márton bátyám, mikor kiszaladok járást csak egyszer is végig vizitáltatná, arról szó sincs.

— No az igaz, hogy egész palaczkfenekek vannak rajta.

— Hát a szegény kajla is bele lépett egybe. Hát lelkem, a szegény Márton bácsi kivette az üveget; aztán bedörzsölgette kámforos pálinkával . . .

— Mivel? kámforos pálinkával? — szól közbe egy öreg asszony, a ki doktor is volna, ha diplomája volna, — igy azonban csak javasasszony.

— Azzal hát.

— Fenével, a ki megette! Hászen arra nem kell egyéb, mint Szentgyörgy előtt fogott bőregér foga, összetörve bazsalikom levéllel, meg nagypénteken éjjel lopott töményporral; aztán ezt az ember beleveti a százféle füből főtt herbatejába, a mi az ember talpára meg lábujja közé ragad husvét hajnalán. Avval a lével aztán napkeletnek fordulva hétszer hét izben megmosogatni az üveg helyét; osztán a tehén szömit befogva elmondani a Lázár imádságát. Nem egy tehenet, de — Fonyó István élő ember, megmondhatja, hogy a szolgállójának a talpát is helyre hoztam vele.

És a szegény halott ezeket a diskurszusokat hallgatja végig, csöndesen; még a fülit se birja befogni.

Hébe-korba bejön a szomoru özvegy is; akkor a többiek elcsöndesülnek s csak az özvegyre néznek, a ki előbb elrakogat egyetmást, aztán megáll a koporsó mellett. Megáll és nézi a csöndes gazdát, s a mint nézi, a végtelen nagy csöndességben a keserüség ugy elszoritja a szivét, hogy zokogásba tör ki. Azután kezdődik a panaszos elsiratás.

Az elsiratás, a fájdalmas panasz; mikor a sziv olyan tele van, hogy azt csak sirva lehet kiönteni; a siró hang szomoru dallamosságot [illegible] a beszéd bizonyos elégikus, hangulat-

Reggel aztán van a háziaknak dolga: a gyászvarrás, az aprójószág gyilkolás, keresztre, lobogóra való kendők, kántornak, papnak való gyertyák bevásárlása, mind másnapi munka. Egyik asszony a papnál jár, másik a boltban, harmadik az ólban; negyedik a kántor urnál bemondani, hogy kik legyenek a bucsúztatóban.

A százféle dologban e napról elmarad az elsiratás — egész a koporsó-leszögezésig. Isten tudja, én ki száz ilyen temetést láttam, csakis a koporsó-lezáráskor észleltem a rokonoknál igazi mély fájdalmat. Igazi kétségbeesést, szivszakitó jajkiáltást; melylyel az asztalos legény szivét akarják meglágyitani, hogy hagyja még a koporsót egy pillanatig nyitva.

A pap és a kántor azonban már ott vár az udvaron; a koporsót le kell szegezni; s az itt maradott özvegy és az árván hagyott gyermekek csöndes megadással követik a kihozott koporsót.

A temetési szertartás, az egyforma mindenütt; de a népnél van egy lényeges czerimónia, a mely el nem maradhat, és ez a „bucsúztató“.

A temetést a nép a bucsúztató után itéli meg, s az olyan embert, a kit családja a kántor által fütől fától elbucsúztat, — holta után évekig megemlegetik.

A kimaradhatatlan elbucsúztatásra érdemesek szokás szerint: a házastársak, gyermekek, menyek és vők, unokák; testvérek, sógorok, komák s al- és felszomszédok. Ha már valamelyik család ki akar nyúlni, ugy egy pár jó barátjától is elbucsuztatják az öreget. S ezt az elbucsúztatottak olyan nagy kitüntetésnek veszik, hogy azt értékkel nem lehetne pótolni a nép előtt.

A bucsúztatás azonban a legköltségesebb része a temetésnek, s van olyan temetés, hogy a három papos assistentia bele kerül tiz forintba, a bucsúztató pedig ötven — egész száz forintba.

Fellner Ferdinand
Vas. Ujs. 1875. 683 l.

— A népszinházban négyszer ismételték a megnyitó előadást, s mindannyiszor eléggé látogatott ház előtt. Ezen előadások alkalmával a két óriási karzat mindig tömve volt, s igy körülbelől bizonyosnak mutatkozik, hogy ez lesz a népszinház legjövedelmezőbb része. Hanem e karzatokon olcsó helyárak mellett aránylag nagy kényelem is uralkodik, s a kitünő akustikánál fogva a leghalkabb suttogás is tisztán fölhangzik a szinpadról. — Azon városi bizottság, mely közelebb megvizsgálta a népszinház épületét, beterjesztette már jelentését a középitési bizottságnak, következő intézkedéseket rendelve el: A népszinház a tüzőrséggel távirósodrony által összeköttetésbe hozandó, a pinczékben elhelyezet ventillatiós gépből a padlásra szintén távirati összeköttetés vezetendő, hogy netáni tüzveszély esetén a padlás őre a szellőztetési készülék működését azonnal megszüntethesse. A padláson állandóan kell őrnek lenni, e czélra két őr fogadandó fel, kik egymást felváltsák. A folyosókon és öltözőkön levő gázlángok sodronykosarakkal látandók el, s végül egy extincteur szerzendő, melylyel a véletlenül kiütő tüzet azonnal el lehessen nyomni. — Szerdán és csütörtökön zárva volt a népszinház azon előkészületek miatt, melyeket Tóth Kálmán uj népszinmüvének, „Az ördög párnájá"-nak szinrehozatala tett szükségessé. Soldosné asszony, ki utóvégre mégis elszerződött a népszinházhoz — egy évre csupán — kedden részt vett már az „Ördög párnájá"-nak próbájában. Az uj népszinmű meséje az iparos osztály körében mozog, s zenéjét Allaga Géza irta. A főszerepeket a darabban Soldosné, Sziklai Emilia, Tihanyi, Sólymosy, Szabó

Bandi és Előry, tehát a népszinház legjobb erői játszák. Az előadásról csak jövő számunkban szólhatunk. — Ágai Adolf a népszinház számára, hir szerint, bohózatot készit, „Borsszem Jankó"-jának ismeretessé vált alakjaival: Mokány Berczi, Kotlik Zirzabella, Spitzig Itzik és Titán Laczival; s ha a szinpadon is oly talpraesetten eleveniti meg őket, mint a hasábokon: akkor élvezetes estékre számithatunk.

Fellner Ferdinand

Vas. Ujs. 1875. 70/l.

— **A temesvári uj szinházat elárverezik.** Alig hangzott el a megnyitási ünnepély örömnapja, már a végrehajtó dobja szólal meg a szinház előtt. A szép, uj temesvári szinház a hozzátartozó redoute-al, a temesvári kir. törvényszék határozata folytán nov. 24-dikén fog elárverezetni. Az osztrák földhitelintézetnek 317,104 frt követelése van a társulaton; e követelés kielégitésére kerül a 640,000 frtra becsült épület végrehajtás alá. Érdekes a hivatalos lapnak erről szóló hirdetése, mely szerint az árverés egy páholybérlő jogainak épségben tartása mellett történik meg, ki ezen jogát a szinházra bekebeleztette. Képzelhető, mint irigylik ennek az előrelátó, óvatos embernek helyzetét a többi páholybérlők.

~~Feltűnő~~ Helmer

vrod

Vas. Ujs. 1881. 447. l.

(Állandó színház Szegeden.)

A BUDAPESTI ORSZÁGOS KIÁLLITÁS ÉPÜLETEI.

Nagy vendéglő.

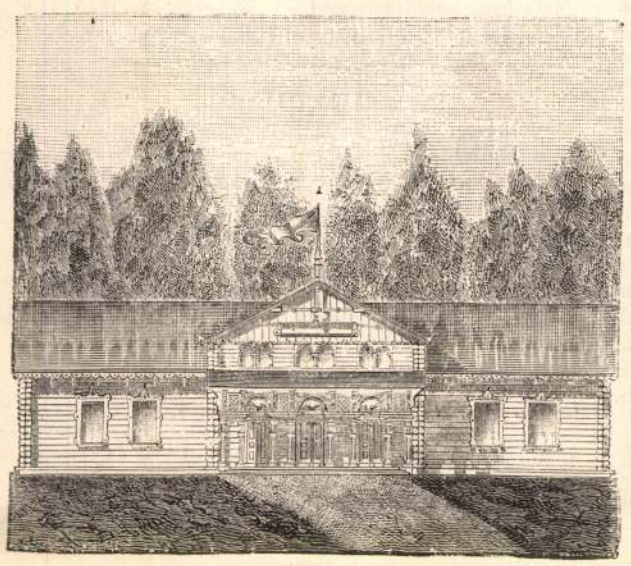

Munkácsi uradalom csarnoka.

Bosnyák kávéház és bazár.

nöki helyet betöltsék. *Barabás* Miklós másodelnök meleg hangon emlékezett meg a lemondott Ipolyi Arnold püspök érdemeiről. Ezután egyhangulag gr. *Károlyi* Tibort választották meg, kit küldöttség hivott meg s nagy tetszéssel fogadták beszédét. *Berzeviczy* Albert min. tanácsos inditványára jegyzőkönyvileg adtak kifejezést az Ipolyi Arnold volt elnök iránti elismerésnek. Végre a másodelnöki szék betöltése került szőnyegre. Báró *Lipthay* Bélát akarták rá megnyerni, de ő nem fogadta el a tisztséget. A közgyülés végre is függőben hagyta ez állás betöltését.

Az irói és müvészi kör e hó 19-én rendkivüli közgyülést tartott az alapszabályok módositása végett. Egyszersmind *Pulszky* Ferenczet megválasztották tiszteletbeli elnöknek. Dolinay Gyula titkár végleg lemondott e tiszt viseléséről; a közgyülés elismerését fejezte ki eddigi sikerteljes müködéséért, s őt tiszteletbeli titkárnak, *Pulszky* Károlyt pedig titkárnak választá meg.

A történelmi arczképcsarnok berendezését megkezdték. Az országos képtár igazgatója: Pulszky Károly a napokban 300 különféle képet és 30 szobrot vitetett át a muzeumból a budai várkert-bazárba, a hol a képcsarnok el fog helyeztetni.

MI UJSÁG?

A király ünnepélyes fogadtatása. Ő felsége május 1-én reggel 7 órakor érkezik Budapestre, a kiállitás megnyitására. Ünnepélyes fogadtatásának részleteiről most tanácskozik a kiállitás végrehajtó bizottsága. A királyt a fővárosi tisztviselők testületileg fogják üdvözölni. A kiállitás megnyitásának napján azokat az utczákat, melyeken ő felsége a budai királyi lakból a városligetbe vonul, zászlókkal, szőnyegekkel diszitik föl.

Az országos kiállitás. A *trónörökös* e hó 20-án majd három óráig időzött a kiállitáson. Csakis azért jött Budapestre, hogy, mint a kiállitás fővédnöke, személyesen meggyőződjék a munkálatok mibenléte felől és a kiállitandó tárgyak rendezéséről. Reggel 7 órakor érkezett, s mielőtt a kiállitás területére ment volna, a budai királyi lakban még kihallgatáson fogadta *Jókai* Mórt, ki «Az osztrák-magyar monarkhia irásban és képben» czimü vállalatról tett előterjesztést. Ő fensége 9 órakor érkezet a kiállitásba, s csaknem déli 12 óráig maradt ott mindent szemügyre véve. Két órakor visszautazott Bécsbe. E hó 30-án jön ismét Budapestre, nejével együtt. — *A királyi udvar* a kiállitás megnyitása alkalmából több napot tölt Budapesten, a kiállitás megnyitására következő május 3-ikán pedig udvari ünnepély lesz a királyi lakban. *Albrecht* főherczeg, kinek az «Európa» fogadóban rendeltek lakást, már jövő szerdán érkezik. A *király* május első napján jön s másnap személyesen nyitja meg a kiállitást; Rudolf trónörökösvédnök fog beszédet intézni ő felségéhez.

A megnyitási ünnepélyre a meghivókat már szétküldték. A meghivott vendégeken kivül a fizető közönség is be fog bocsáttatni, és pedig a beléptidij 5 forintban állapittatott meg. A megnyitás napján 1 órától kezdve a belépti dij már csak 1 frt lesz. Azonban a bérlet-jegyek tulajdonosai, valamint a megnyitás előtt, ugy a kiállitás ünnepélyes megnyitása alkalmával is megjelenhetnek. — Az országos látogatás érdekében a *magyar állami vasutak* igazgatósága elhatározta, hogy a 400 kilométernél nagyobb távolságról, valamint egyátalában külföldről Budapestre utazó közönség, a kiállitási mérsékelt áru menettérti jegyekkel a *gyorsvonatokat* is használhassa, a mi különösen a hazánk északkeleti és erdélyi részeiből, valamint Horvátországból jövőkre nézve jelentékeny könnyebbités. Elhatározta továbbá hogy a kiállitás alatt, tekintettel a közönségnek kevésbbé tehetős részére, a m. kir. államvasutakon havonkint egy 2-od és 3-ad osztályu *feláru* menettérti jegyek is fognak kiadatni, holott a kiállitás alatt hetenkint kétszer kiadandó rendes menettérti jegyek csak harmadrész áru mérsékléssel birnak és azokkal együtt egy kiállitási sorsjegy és kiállitási belépti jegy is váltandó. Mindazon utasok azonkivül a jegyváltás alkalmával füzetet is fognak ingyen kapni, mely többek között kiállitási kalauzt is foglal magában.

Mátyás király ajándéka. A kiállitás boszniai pavillonjában különösen a történészek és műbarátok figyelmét kétségkivül magára fogja vonni egy érdekes kiállitási tárgy. Ez egy diszes misemondó ruha, melyet Korvin Mátyás ajándékozott a bosnyák franczisk ánusoknak. A ruhadarab négy százados kora daczára meglehetős épségben megmaradt, nehéz aranybrokat, gazdag aranyhimzéssel, szinhatása mindazáltal egyszerü és harmonikus. A hát közepén a magyar czimer van himezve. Az értékes ereklye a fojnicziai kolostor tulajdonát képezi.

B. Radvánszky Béla és Tisza Paula esküvője. Fényes nászünnep volt e hó 18-ikán délelőtt; b. Radvánszky Béla zólyomi főispán esküvője a miniszterelnök leányával. A nászmenet a budai miniszterelnöki palotából vonult át a kalvin-téri református templomba, s innen ismét vissza. A közélet legkiválóbbjai jelentek meg a kiséretben, s a közönség is nagy érdeklődést tanusitott. A templom egészen megtelt, s a templom előtt is nagy tömeg gyült egybe.

A násznép összesen negyven kocsin érkezett. Legelől jött a menyasszony násznagya, gr. Tisza Lajos az ifj. gr. Teleky Józ-effel; mindkettő magyar szokás szerint felbokrétázott vőfénybottal, a melyről a Tisza-család szinei, kék és vörös selyemszalagok lobogtak. A fényes társaság a templom középmenetében — balra a nők, jobbra a férfiak — állt sorba. Tisza Kálmán miniszterelnök báró Radvánszky Jánosnét, a vőlegény anyját vezette karján. Utoljára jött a vőlegény a két nyoszolólánynyal, hg. Odescalchi Irmával és gr. Károlyi Ellával. A menyasszonyt testérei: István és Kálmán vezették az oltárhoz; báró Radvánszky Géza a menyasszony édes anyját vezette, ki legkisebbik fiával, Lajossal jelent meg. Az esketést *Szász* Károly ref. püspök végezte, ki emelkedett szellemü beszédet intézett a mátkapárhoz. Vőlegény és menyasszony fenhangon mondták el az esküt, s az egyház szolgája rájok adta áldását. A násznép ezután visszatért a miniszterelnöki palotába, hol villás reggeli volt. Három órakor az uj pár külön vonaton utazott a vőlegény birtokára, Sajó-Kazára, hol a lakosság legszivesebb üdvözlete fogadta őket.

Vámbéry felolvasásai Angliában. Vámbéry Ármin Angliába utazott, hogy több nagyobb városban felolvasást tartson az afghán-kérdésről. A hirneves tudós Angliából kapta a felszólitást e felolvasásokra. Első felolvasásait Sheffieldben e hó 27-én és 28-án tartja, aztán Londonba megy, hol május 1-én olvas föl.

A budapesti egyetem jubileuma. A tudományegyetem megalapitásának harmadfélszázados évfordulóján, f. évi május 13-án ünnepélyt rendez az egyetemi tanács. Az ünnepélyen alkalmi ódát is fognak szavalni, melynek megirására a tudomány- és müegyetemi olvasókör pályázatot hirdetett s jutalmul dr. Bita Dezső rektor ajánlatából 10 darab aranyat tüzött ki. Tizenhét pályamü érkezett s ezeket dr. Bita, Gyulay Pál és Beöthy Zsolt birálják.

A szegedi szinház égése. E hó 22-én Szegedet ismét az elemek sujtották. Szép és nagy szinháza, mely 1883 október 15-én nyilt meg a király jelenlétében, a lángok martaléka lett. Délután 3 órakor tört ki a tüz a zsinorpadláson, s feltarthatlanul pusztitott. Két óra mulva már csak rom volt. A szinházban Nagy Vincze szintársulata működött, épen most Pálmai Ilka vendégszerepelt, s utolsó föllépteül a «Nőemanczipáczió» volt kitűzve. Délelőtt és délben még próbák folytak s ugyanakkor tűzrendőri vizsgálat is volt. A szinház Szeged egyik legimpozánsabb épülete volt, a bécsi Fellner és Hellmer épitész-czég tervei szerint készült és félmillióba került. Négyszázezer forint erejéig volt biztositva. Az igazgató ruhatára és szinpadi készletei odavesztek.

A tüzről először Bajor szinházi festő adott hirt, ki a festő-teremben dolgozva, délután 3 órakor lélekszakadva rohant le a szinházi tüzőrség felügyelőjéhez jelentve, hogy a zsinorpadlás ég. Bajnóczy tűzoltó azonnal megadta a vészjelt, a szinpadra rohant, a vizvezetéki csapot megnyitotta, de a tűz már a magasban lógó függönyök közt elterjedt mindenfelé, az égő padok lezuhantak csakhamar a szinpadra, a szinpad is égni kezdett, és a vasfüggöny alatt átharapőzott a zenekarba, onnan a nézőtér belsejébe. Mikor a tűzoltók megérkeztek, akkor a szinpad megközelithetetlen volt s többé menteni semmit sem lehetett. A szerencsétlenséget az egész városnak tudtul adhatta a rendkivüli füstgomoly, majd pedig a kitörő óriás lángok. Egy Varga László nevü tekintélyes polgárt, a mészáros-ipartársulat elnökét és városi képviselőt, a mint a csongrádi takarékpénztár melletti utcza kanyarulatánál a lángtengerben álló szinházat megpillantotta, az ijedségben szélhüdés érte és halva rogyott össze. Az égés még éjjel is tartott, de akkor már csak a puszta falak közt emésztődött a láng. A tűz keletkezésekor a zsinórpadlás feletti nagy viztartó telve volt vizzel és az első perczben fel is használtatott, de nem nagy eredménynyel, mert a vizcsövek

csakhamar elolvadtak. A szinház tetőzete negyed óra alatt végig lángban állott, a közel eső házakat is veszedelemmel fenyegetve. A mellékhelyiségek is mind leégtek. A pusztitó veszedelem keletkezésének oka eddig ismeretlen, de a hatóság szigoru nyomozást folytat, mert a délben tartott tűzrendőri vizsgálat mindent rendben levőnek talált. A szintársulat helyzetét még sulyosbitja az, hogy az igazgató különben is jelentékeny deficzitekkel küzködött, mert a szép szinház sokszor üresen állt. A szinház épitésénél a tűzbiztonságra kiváló gondosságot forditottak, s általános hiedelem szerint csak a budapesti operaszinház épült e tekintetben biztosabban. Ha mégis porrá égett minden, ugy véletlen nagy szerencsétlenségnek vagy rendkivül gondtalanságnak kellett történni. Igy mondják, de másrészt a szinház épitése ellen sok kifogást lehetett hallani. Mindenesetre megdöbbentő szomoru sors jutott Magyarország legszebb szinházi épületeinek; alig készülnek el, már a lángok pusztitják el. A temesvárit gyorsan követte az aradi, s ezt pedig most a szegedi. Mindez pedig akkor, mikor a szinházak biztosságát egész skrupulusig menő rendelkezésekkel őrizik.

A «Jogtudományi Közlöny» április 24-diki (17-ik) száma a következő tartalommal jelent meg:

Letéti szerződés. (A magyar kötelmi jog tervezetének különös részéből.) Dr. *Apáthy István* budapesti egyetemi tanártól. — Észrevételek a telekkönyvi törvényjavaslatra. Dr. *Imling Konrád* budapesti kir. táblai birótól. — A vegyes nemzetiségü államok nyelvjoga az igazságszolgáltatás terén. Dr. *Jellnek Arthur* budapesti ügyvédtől. — Törvénykezési Szemle: A felmenő rokonoktól származó kiházasitási tárgyak jogi természete. Dr. *Jancsó György* kir. táblai fogalmazótól. — A végrehajtási törvény teréről. *Andrássy Sándor* pozsonyi kir. aljárásbirótól. — Különfélék.

MELLÉKLET: Curai határozatok. — A földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszterium elvi határozatai iparügyekben 1884.

HALÁLOZÁSOK.

Gróf Hadik Béla, ellentengernagy elhunyt Kassán, hosszas betegeskedés után, 64 éves korában. Dédunokája volt a hires és regényes életü gróf Hadik András tábornagynak, ki 1757-ben egy magyar huszárcsapattal megszállta és megsarczolta Berlint s a bukovinai csángó falvakat alapitotta. Gróf Hadik Béla ifjan lépett a hadseregbe s a tengerészetnél gyorsan emelkedett, ugy hogy negyven éves korában, 1861-ben, mint ellentengernagy és belső titkos tanácsos hagyta el a szolgálatot. Meghitt barátja volt néhai Miksa főherczegnek, ki mikor Queretaroban a vesztőhelyre vitték, arany inggombjait a gyontató papnak adta, hogy juttassa el gróf Hadiknak, leghivebb barátjának. Számos kitüntetés is érte az elhunytat. Özvegye szül. Barkóczy Ilona grófnő, kitől öt fia és két leánya született.

Engesszer Mátyás, a magyar zene egyik tevékeny művelője, elhunyt Budapesten e hó 19-én, 73 éves korában. Bonyhádon született, hol atyja tanitó volt. 1840. óta a nemzeti zenedénél mint a zeneelmélet és összhangzattan tanára és az énekosztály vezetője működött. Pár évvel ezelőtt a tanitástól visszavonult s csak a könyvtárnoki tisztet vállalta el a zenedénél. Tanársága mellett «regens chori» volt a belvárosi plébániatemplomban és a ferencziek templomában is. Sokat lehet neki tulajdonitani, hogy a templomi zene nálunk lendületet vett. Számos misét és egyházi darabot szerzett. De a világi zeneköltést szintén sikerrel művelte. Az orsz. magyar daláregyesület és a magyar zeneművészek orsz. segélyegyletének is pénztárnoka volt. Temetése a zenészeti körök mély részvéte mellett ment végbe. A gyászoló gyülekezetben megjelent Haynald bibornok is. Koporsójára annyi koszorut küldtek tisztelői, hogy a gyászmenetben külön kocsi vitte.

Nagy János, olvasó kanonok, a nagy-szombati székes-káptalan tagja, németujvári esperes, a magyar tud. akadémia levelező tagja, 77 éves korában, papságának 53-ik évében.m eghalt N.-Szombaton.

Elhunytak még a közebbi napokban: Lázár Sándor, nyug. erdélyi főkormányszéki tanácsos 70 éves korában Kolozsvártt. — Otrokócsi Végh Dániel, az eperjesi kollegium derék tanára, 43 éves korában. — Molnár Endre, kisujszállási ref. leánytanitó és leányiskolai igazgató, ki huszonegy éves tanitói pályáján sok érdemet szerzett a tanügy körül, s özvegye és három kiskoru árvája is gyászolja, 43 éves korában. — Józsa György, a magyar közbirtokos osztály egyik régi alakja, Vámos-Alatyán. — Ugray Lajos, körorvos, 61 éves korában, Glováczon. — Stetina József, volt állami tisztviselő, ki már negyven év előtt nyugalomba lépett, 92 éves korában, Nagy-Váradon. — Reginer János, Biharmegye egyik legrégibb körjegyzője, Belényes Ujlakon, s a környék nagy részvéte közt temették el. — Csomor Antal, a gyöngyösi polgármester édes atyja, 67 éves korában. — Pusztai Ádám, Orosháza volt városbirája, 72 éves korában. — Krispin András, nyug. néptanitó, Arad egyik tekintélyes családjának feje, 92 éves korában. — Árvay László, ügyvéd, Eszéken. — Dr. Toponárszky Milovj, nagy-kikindai ügyvéd, Belgrádban. — Kováts Elemér, orvosnövendék, 22 éves korában, Nyitrán. — Bermann Gyula, német hirlapiró, egykor a Pester Lloyd munkatársa, Budapesten. — Nagy József, kerületi előljáró, fővárosi háztulajdonos és ref. egyháztanácsnok, 70 éves korában, Budapesten. — Adamovich Sándor, hódmezővásárhelyi adóigazgató és a g. k. egyház főgondnoka, 49 éves korában. — Haach Salamon József, minorita szerzetes, ki a szabadságharcz után hosszas várfogságot szenvedett, 74 éves korában Kolozsvártt. — Mezey Ferencz, Nagy-Várad város főkapitánya, 80 éves korában, Geszten. — Királyföldi András, ügyvéd, jótékony férfiu, 76 éves korában, Pozsonyban. — Id. Pálmai István, városi volt képviselő és 1848-ban nemzetőrszázados, Szegeden. — Göde Gábor, madocsai ref. tanitó, 76 éves korában, melyből negyvenöt évet töltött mint tanitó Madocsán. — Farkas Béla, ügyvéd, urodalmi nyug. felügyelő és Békésmegye közigazgatási bizottságának volt tagja, 68 éves korában, Békés Gyulán. — Csanády Árpád, mérnök, 23 éves korában, Bécsben.

Zeyk Károly, volt belügyminiszteri államtitkár, Alsó-Fehérmegye főispána, mint e hó 23-ikáról egy távirat jelenti, meghalt Nagy-Enyeden, 76 éves korában. Az erdélyi közélet egyik régi és tisztelt alakja, az alkotmányos küzdelmek egyik harczosa szállt a sirba. Az 1847-iki korszak előtt az erdélyi ellenzék közé tartozott; a 48-iki miniszteriumban osztályfőnök lett, a hatvanas években a Deák-párt buzgó tagja volt, s a képviselőháznak is alelnöke. A belügyminiszteriumban hosszas ideig működött mint államtitkár, legutóbb pedig mint főispán megyéjének szentelte közigazgatási ismereteit. A derék hazafi halálának hire a főváros politikai köreiben is mély részvétet okozott. Két fia az országgyülés tagja.

Özv. gr. Rhédey Jánosné szül. hadadi Wesselényi Katalin bárónő, gr. Bánffy Bélának, a képviselőház alelnökének édes anyja, tisztelt urnő, 80 éves korában Budapesten; koporsója fölött Szász Károly ref. püspök mon ott áldást s aztán a halottat kolozsmegyei drághi birtokára szállitották örök nyugalomra. — Kovács Károlyné szül. Hibján Zsuzsánna, Nyiregyháza város alkapitányának neje; szintén Nyiregyházán özv. Bozóky Istvánné szül. Gáspár Julia, 93 éves korában. — Ilkei Vannay Dénesné szül. Zatroch Maria, 40 éves korában Dédesen. — Gruber Andrásné szül. Jäger Genovéva, nyug. főállatorvos neje, 61 éves korában, Ujpesten. — Muszill Lajosné szül. Turai Erzsébet, 25 éves korában, Aradon. — Marosi Polixena Marosi Farkas leánya, 25 éves korában, Maros-Vásárhelytt. — Vajda Johanna, 15 éves korában Gyöngyösön. — Kimiti Lászlóné szül. Szakács Francziska, ref. lelkész neje, Iványiban. — Özv. Szász Józsefné szül. Fórizs Mária, Szász Ferencz kasaly-erkedi ref. lelkész édesanyja, 65 éves korában.

SAKKJÁTÉK.

1327. számu feladvány. Minkwitz J.-tól.

Sötét.

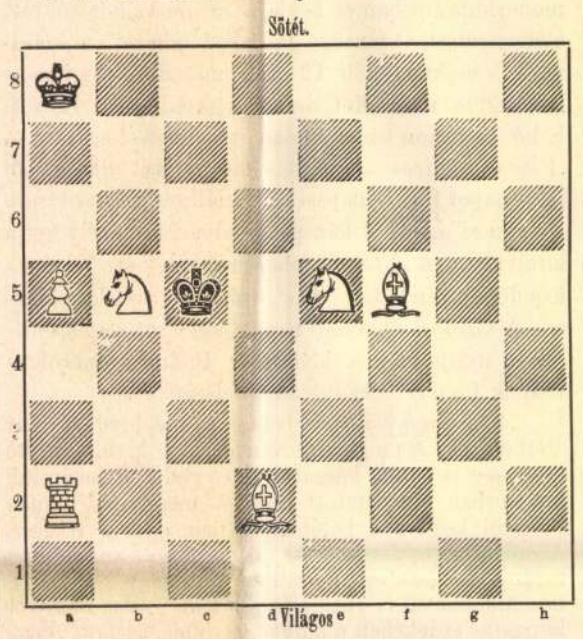

Világos indúl s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1322. sz. feladvány megfejtése

Bayer K.-tól.

Megfejtés.

Világos.	Sötet.
1. Bh8—h4 --- --- ---	He6—c5 (a)
2 Va7—a5 --- ---	t. sz.
3. Fe2—d3—f3 v. H v. V matt.	
a.	
1. --- --- --- --- ---	He6—d8: (b)
2. Va7—e7 † --- ---	t. sz.
3. V v. F mattot ad.	
b.	
1. --- --- --- --- ---	He6—g5
2. Hf7—d6 --- ---	t. sz.
3. Va7—d4 matt.	

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. Andorfi S., Kovács J. — *Az Erkel-sakktársaság nevében:* Exner Kornél. — *Tarnóczon:* Németh Péter. — *Hód-Sz.-Pálon:* Kesztenbaum Sámuel. — *A pesti sakk-kör.*

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Erne bán. Csak hosszasága gátolja már, hogy akaratunk szerint mielőbb nem adhatjuk.

A Királyhágon. Vezérczikknek megjárja, de poézisnak nem tudjuk élvezni; nagyon is hirlapi styl. A másik meg az alkalmi versek összes gyöngeségeiben szenved. Helyi lapban talán helyén volna, de magasb irodalmi mértékkel nem mérhető.

Hildur varázsdala. Honnan forditotta? mi nyelvből? mely forrásból? Különben az ily «különlegesség» inkább csak irodalomtörténeti becscsel bir, élvezni kevés olvasó tudja. Arra pedig, hogy csemegének adjuk, igen nagy adag. A kaviárból csak kevés izlik.

K. E. A három közt legjobb az *Árnyék vagyok* kezdetü; de ez is zavaros helyenként s jelen alakjának közölhető. A más kettő gyöngébb.

Nem közölhetők. Nézzed... Beborul az ág felettem. Kit szeretek?

HETI NAPTÁR. Április ho.

Nap	Katholikus és protestans		Görög-Orosz	Izraelita
26 V	D 3 Józs. olt.	D 3 Jubil.	14 F 3 Arisztárk	11 Illés h.
27 H	Zita sz.	Anasztáz	15 Kreszczencz	12 Séni bt
28 K	Vitalis s Val. vt	Vitályos	16 Ágápe	13
29 S	Péter vt.	Szibilla	17 Simeon pk.	14
30 C	Sz. Kata. Zsófia	Eutróp	18 Jánosszerve.	15
1 P	Fül. és Jak. ap.	Fülöp és Jakab	19 Patnucz	16 Noach
2 S	Athanáz egy. a.	Zsigmond	20 Teodór hv.	17 S. 4. p.

Holdváltozásai: ☾ Utolsó negyed 7-én 9 óra 59 pk. reggel.

Tartalom.

Szöveg: Az uj franczia kormány és elnöke. — A szabadban. (Költemény.) Fejes Istvántól. — Jellemkép Afghanisztánból. K. T. K.-tól. — Angol és orosz haderő. — A mindennapi falat. — Homokból font kötelek. Angol regény. Irta Francillon R. E. — A kigyómarás gyógyitása Kelet-indiában. — Egyveleg. — A kiállitás területén — Képek az országos kiállitásról. — Budapesti séták. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi ujság? — Halálozások. — Sakkjáték. — Szerkesztői mondanivaló. — Hetinaptár.

Képek: Brisson Henrik, az uj franczia miniszterium elnöke. — Budapesti képek: 1. Stefánia-ut a városligetben. 2. A városháztér a régi városházával. 3. A budai alagut és gőz-sikló. 4. Lukács- és császárfürdő. 5. Kilátás a királyi várpalotára a Ferencz-József-térről. 6. A királyi várpalota és a várkert. 7. A dohány-utczai zsinagóga. 8. A városligeti tó a korcsolya-csarnokkal. 9. Egyetemi könyvtár és az I. hazai takarékpénztár-épülete. 10. Török fürdő a Rudas-fürdőben. 11. Fürdőház a Margitszigeten. 12. A József-tér a nádor emlékszoborral. 13. A népszinház. 14. Az üllői-uti uj kórház. 15. Várkert és az alsó Dunarakpart. — A Szabadban. — Az országos kiállitás térképe. — A budapesti országos kiállitás épületei: 1. Bor- és szesz-termelők csarnoka. 2. Zsigmondy Béla furótoronya. 3. Dunagőzhajózási társulat pavillonja. 4. Nagy vendéglő. 5. Munkácsi uradalom csarnoka. 6. Bosnyák kávéház és bazár.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklos.**
(L. Egyetem-tér 6. szám.)

Tiszta selyemkelmék, 75 kr. méterenkint, valamint à 1 frt 5 kr. és 1 frt 30 kr. egész 5 frt 90 kr.-ig (szines, csikos és koczkás alappal) szállit egyes öltönyökre, valamint egész végben, vámmentesen a házba **Henneberg G.** (kir. udvari szállitó) selyemgyári raktára, Zürichben. Minták postafordultával. Levéldij a Svájczba 10 kr.

KÖSZVÉNYESEKNEK.

Kwizda Ferencz János, cs. k. udv. szállitó és kerületi gyógyszerész urnak, Korneuburgban.

Két évig oly fájdalmakat éreztem vállamban hogy kabátomat is csak nehezen birtam felölteni, Miután már mindenfélét siker nélkül használtam, egyik barátom szivességéből **egy palaczkkal kaptam az ön köszvényfolyadékából, és e folyadékkal higitatlan állapotban, este lefekvés előtt magamat bedörzsölve, fájdalmamtól teljesen megszabadultam.**

A midőn ezért legmelegebb köszönetet mondanék s kérném önt, sziveskedjék további három palaczkot küldeni, maradtam teljes tisztelettel

St. Marein, Cilli mellett. **Stoklar Tamás,** földbirtokos.

Kapható minden gyógyszertárban. Főletét: Kwizda Ferencz János, cs. k. udv. szállitó kerületi, gyógyszertára, Korneuburgban.

Szives figyelembe vételül. E készitmény vételénél kérjük a t. közönséget mindig **„Kwizda köszvényfolyadékát“** kérni s arra ügyelni, **hogy minden palaczk,** valamint a **carton** is a **mellékelt védjegygyel** legyen ellátva.

Fellner & Helmer

Vas. Ujs. 1885. 65. l

A fiumei uj szinház utolsó követ ünnepélyesen helyezték el e hó 3-ikán, másnap pedig az előadásokat is megkezdették. A szinház 520,000 frtba került s Hellmer és Fellner bécsi épitészek emelték, a szobrászati és festészeti munkát velenczeiek végezték. A szinházban Cesari olasz opera-társulata játszik. Az első előadás az «Aida» opera volt.

MAGYAR KÖNYVBARÁTOK

ÉVENKÉNT NÉGY ÚJ ILLETMÉNYKÖTETET ADNAK

EGYSÉGESEN ÁTGONDOLT ELV SZERINT AZ EGÉSZ
MAGYAR MŰVELTSÉGANYAGOT FELÖLELIK
AZ ÉVRŐL-ÉVRE MEGJELENŐ POMPÁS KÖTETEK

A MŰVÉSZI KÖNTÖSŰ 4 KÖTET ELŐFIZETÉSI ÁRA 20 P

A MAGYAR KÖNYVBARÁTOK ELŐFIZETŐINEK DÍJMENTESEN JÁR

A MAGYAR KÖNYVBARÁTOK DIÁRIUMA

A MAGYAR SZELLEMI ÉLET EGÉSZÉT SZÁMONTARTÓ KRITIKAI SZEMLE

ÉVENTE NYOLC SZÁMBAN JELENIK MEG

A SZEGEDI SZINHÁZ.

Szegedet sokat látogatja az isten.

Az első szinházát a víz tette tönkre; régi ronda épület volt az, valóságos tűzfészek. Mikor utoljára láttam, a békák kuruttyoltak benne. Ki vékonyan, ki vastagon. Szomoru operette volt az.

Akkor azután épitettek az ócska épület helyett a régi vár és a hajdani börtönök helyén egy fölséges épületet hatalmas homlokzattal a tündéri Tisza-partra. Nagy városba való szinházat gyönyörü berendezéssel, pompás mellékhelyiségekkel, terraszszal, társalgó fülkékkel, kényelmes foyer val, buffet-vel, sőt hogy semmi se hiányozzék, a szinház alá kifundáltak egy diszes vendéglőt, a szinház elé egy gyönyörű kioszkot kávézó-pavillonnal és szökőkuttal.

De a hogy az első szinházat, a tűzfészket a víz vitte el, ebbe meg a tüz kapott bele: a gyönyörű szinház elégett harmadéve.

Szeged városa mindig sok áldozatot hozott a művészetnek. Ott nem czifraság az, hanem szükséges só a mindennapi kenyérhez. Az egyetlen csakhogy talán kisebb és talán szebb is valamivel. Ujra megvan hát Szegeden a szép szinház, de most meg már a közönséget kezdi apasztani a harmadik nagy csapás: a kholera.

—*th* —*n.*

ANGOL TUDÓS UTAZÁSA MAGYARORSZÁGON A MULT SZÁZADBAN.

II.

Townson utazásának legérdekesebb része kétségen kivül Magyarország fővárosának meglátogatása volt, bár a bemenetelt nem tartotta valami kedvezőnek, mivel a városnak nincsenek kapui, se erődjei s «az ember ép ugy vonul be Magyarország metropolisába, mint valami faluba.» Pest lakosságát 16, Budáét 22 ezerre teszi és legtöbbet és legnagyobb elismeréssel mindenekelőtt az invalidusok kórházáról (?) beszél. «A kormányzó, mondja, oly lekötelező volt, hogy maga vezetett végig benne. Nagy megelégedésemre szolgált rögtön hozzá is füzi a kérdést, nem volna-e jó ezt a levágási módot honosítani meg hatóságilag, a melyet a gibraltari mészárosok is gyakorolnak s afrikai szomszédjaiktól tanulták el. Utoljára oroszlán lépett a küzdtérre, eléje egy nyiláson át kendőt lobogtattak s huztak vissza azonnal; több kibocsátott más állat ijedve rebbent szét közeledtére. Egyik állatőr vadkant kergetett lándsával, mely reá rohant s több efféle. Szóval így mulattak Budapesten szépapáink száz évvel ezelőtt.

Egyéb nyilvános mulatságokat nem igen látott utazónk, mert nyáron a lakosság nagy része falura vonul, legfölebb egy-egy vasárnapi polgárbált. Kávéházat azonban látott egy olyat, szemben a hiddal, melynek szerinte aligha volt párja az időben Európában. Egy szép nagy, elegáns butorzatu termén kivül, 2—3 tekeasztallal, volt ott még külön teke-szoba is, «nem dohányzók» számára (nagy isten! hát ilyenek is voltak?) s két-három más szoba mulatságok rendezésére, hol pompás ebédek is kaphatók. Mindkét nem össze szokott itt jönni; «puderes kabátos hajfodorítók s vén kofaasszonyok csak ugy itták

A SZEGEDI SZINHÁZ. *Letzter* fényképe után rajzolta *Mirkovszky* Géza.

város, a hol vasárnap esténkint egyszerű földmüves-családok is a páholyokból hallgatják a jóizű népszinműveket. Szegeden nem nélkülözhették a szinházat s legott megkérték Fellnert, az ismeretes szinház-épitőt, hogy a milyen gyorsan csak teheti, állitsa ismét föl a szegedi szinházat.

Október 2-án nyilt az meg tehát másodszor némi ünnepélyességek közt, — maga a miniszterelnök is lement gr. Tisza Lajossal a megnyitásra s Szeged több előkelő barátja volt hivatalos.

A szinház, melynek képét mai számunkban mutatjuk be, s mely nagyon emeli a képünkön is látható fényes palota-sort, Szeged legszebb pontját, majdnem mindenben hasonlít külsőleg az előbbihez, minthogy a falak épen maradtak, de belől sok hasznos és czélszerű ujítás van.

A páholyok és az izléssel elrendezett vasszékek vörös szövettel vannak behúzva az egész nézőtér gyönyörű lámpákkal van világítva a velenczei doge-terem mintájára. A vasfüggönyben a csalódásig utánozták a perzsa szőnyeget. A zenekar, az uj követelmények szerint, ugy ül, hogy a közönség nem láthatja.

Sok tekintetben hasonlít a népszinházhoz, látni, mily szeliden bánik embereivel és ők viszont ugy tekintették őt, mint barátjokat. *Ő nem vesz föl czigányokat ezredébe*, a mi nagyon bölcs intézkedés.» Annál több gáncsolással említi a polgári kórházat, mely véleménye szerint a legrosszabb Európában. Piszkos kis szobában nyolcz ágyat látott, s csak egyetlen picziny ablakot, s még az is zárva volt, daczára a hőségnek.

Röviden említi az egyetemet, 200,000 frt évi dotációjával, melyből 40,000 a tanárok fizetésére esik, könyvtárát, melyben nagyon kevés a tudományos mű, a füvészkertet, a királyi várbeli csillagvizsgáló tornyot, a budai szinházat, mely eredetileg templom volt s a pestit, melyben néha magyarul is játszanak. De a vasárnapi nagy népmulatságok a Hetz-ek, melyek közül egyet le is ir. Ebben előbb vadbika és ökör mérkőztek, s az előbbi lett a győztes. Azután több napig éheztetett medve jött elő s küzdött meg medvetársával. Majd grönlandi fehér medvével kacsát vétettek üzőbe egy medencze vizében, hanem a kacsa lebukva megmenekült. Most ember küzdött bikával s izgalmas összecsapás és kergetőzés után amaz tőrét az állat gerinczcsigolyájába szurta. A halál, jegyzi meg, majdnem momentán volt, s itt kávéjokat és rozsolisukat, mint bárók és grófok.»

Mivel épen ez időbe esett a pesti vásár, utazónk alkalmat vesz magának Magyarország ipari és mezőgazdasági állapotáról is szólni egyetmást. Nem titok előtte, hogy a bécsi udvar szándékosan nyomta el Magyarország ipari fejlődését, hogy ily módon Ausztria gyarmatává sülyesszse. A lóvásár alkalmából leirja a csikósok karikás-kezelését. Egy pár hizlalt ökör 96—120 pft. (1 pengő forint = 60 kr.), gyapju mázsája 18—22 pfrt, dohány, pécsi 5 pfrt mázsája, a szegedi s a legjobb debrői 8 pfrt. Magyarország helyzetét nagyon kedvezőtlennek tartja, mert köröskörül oly országokkal van körülvéve, melyeknek nincs szüksége terményeire. Folyói ellenkező irányba folynak kereskedelmi irányával, mely túlnyomó részben Ausztria, s a vám, mely kiviteli czikkeit onnan sujtja, csaknem kétszerese annak, a mit a Galicziából jött árukért fizetnek; igy a vaj mázsája után 40 kr., mig a galicziaiért csak 32 kr., buzától egy pozsonyi mérő (2 véka) után 4 kr,, a galicziai áru után 3 kr. Nyers juhbőr száza után 2 pfrt, Galicziából hozva 1 pfrt 36 kr. Három pfrton

*

vett jó bor Triesztbe érkezve már négy pfrttal van terhelve, 1 pfrton vett gabona 3 pfrttal, egy mázsa 6 pengő forintos dohány ugyanannyival.

Magyarország évi kivitele különben szerzőnk szerint ez időben átlag 16 millió volt, behozatala pedig 11 millió. Csakhogy az öt millió kiviteli többlet mind nyers terményekre esik, melyeknek oly bővében volt ez időben az ország, hogy a szerző valamerre ment, mindenütt tele pinczékat, tele csűröket s népes legelőket látott. Meglepetése kifejezésére azonban a válasz rendesen panasz volt a piacz hiánya miatt.

A mi legjobban felkölti utazónk csodálkozását az a főpapság fényes javadalmazása, össze is állítja ezek évi jövedelmeit a következőkép: Az esztergomi érsek jövedelme évi 360,000 frt, az egri püspöké 80,000 frt, a nyitraié 40,000, a győrié 20,000, a váczié 50,000, a pécsi püspöké 30,000, a veszprémié 50,000 frt. A kalocsai és bácsi érsekek évi jövedelmét 50,000 frtra teszi, a nagyváradi püspökét 70,000 frtra, a csanádi püspöket 9000-re, a zágrábiét 20,000 re, a boszniaiét 25,000 s az erdélyiét 12,000 frtra.

Egyáltalában ujabb korban is ritka külföldi utazónál az az alaposság, melyet Townson hazánk az időbeli politikai, közgazdasági, urbéri s egyéb viszonyai ismertetésében elárul. «Milyen nagy,— kiált föl,— a türelmességi szellem a magyar nemzetnél! Hol van nemzet, hol az eltérő felekezetek annyi szabadságban részesülnének? Teljes vallásgyakorlati szabadság, templomokkal és harangokkal, saját iskoláikkal és tudományos intézeteikkel, a közhivatalokban és a törvényhozói testületben való részesedéssel.» Ennek jellemzésére közli is hű fordításban az 1791-diki XXVI-ik tvczikk teljes szövegét. Lelkesedésében nem tartózkodik kimondani, hogy Nagy Lajost nagyobbnak tartja XIV. Lajos franczia királynál is.

De kisérjük tovább hazánk e lelkes barátját utjában, melyet Budáról az alföld felé vesz. Budát nehezen esik elhagynia a joviális angolnak, ki ugy látszik, közelebbi ismeretségben állt a szerencsétlen Hajnóczival, mert egész elegikusan kiált fel: «Hajnóczi, becsületes Hajnóczi, minő szomoru sors ért utolsó összejövetelünk óta! Nem igaz, hogy összeesküdtél az állam ellen, s felebbvalóid iránt áskálódva megbuktatásukat tervezted, sem az, hogy az idők csalékony szellemétől áthatva, álhazafiságból fejedelmed ellen pártot ütöttél. Inkább valamely ármánynak tulajdonítom szerencsétlenségedet, melynek becsületes emberek zavaros időkben gyakran áldozatul esnek, mert tudom, hogy *cselszövényt fontak ellened* s hiszem, hogy méltatlanul vesztéd életedet.»

Gyöngyösre Hatvanon át érkezik, miután Grassalkovich herczeg kastélya megragadta figyelmét, s Orczy József báróhoz száll, kit ugy mutat be, mint Magyarország egyik legszorgalmasabb gazdáját, a ki, bár saját birtoka is terjedelmes, még ezenfelül Grassalkovich herczeg birtokát is bérli, évi 35 ezer forintért. Ugyanő üveghutát is emeltetett jószágain, melyből közönséges üveggyártmányok, ivópoharak, palaczkok, ablaküvegek stb. kerülnek ki. Kompolton, szintén Grassalkovich herczegtől bérelt birtokán bivalokat is tartott, melyeknek husát angolunk a borjuéhoz hasonlitja, de tejét nem kedveli. Magáról a báróról azt jegyzi fel, hogy valamiképen elvesztette Leopold kegyét s az fölmentette azért főispáni állásától. Mikor benyujtotta lemondását, őszintén kijelentette a császárnak, hogy ha szolgálataira nincs szükség, kitüntetésekre sincs szüksége. De a jelenlegi császár (Ferencz) őszinte becsüléssel iránta megigérte, hogy majd ha a trónra jut, más főispánságot ad neki. Szavát meg is tartotta s trónra lépte után zempléni főispánná tette. Megjegyzi Townson, hogy ez csupa tiszteletbeli állás Magyarországon, mert évi javadalmazása alig ezer forint, a mi még a megyegyüléseken adandó ebédek árát sem fedezi.

Régóta hallotta hirét utazónk az egri bor kitünőségének, a mely semmiben sem áll hátrább a burgundinál, azért már előre készitette magát az olympusi élvezethez, Egerbe érve. De mi történik? A fogadós azt mondta, hogy neki csak püspöki borai vannak, melyeknek csupán eláruśitása az ő feladata. Ez pedig oly rossz volt, hogy kólikát kapott a szegény tőle. A magyar korcsmáltatási rendszert átalán igen gáncsolja. Az italmérési jog vagy a hatóságoké, vagy a földesuraké, a kik nagy jövedelmet huznak bérbeadásából. De akár bizományba adják, akár saját magok méretik ki, a fogyasztónak sehogy sem válik előnyére; innen van az, hogy a borairól hires Magyarországon a monopolium miatt az utazó sehol sem kaphat jó bort, hacsak nem magánházaknál s a rossz minőségért azért mégis annyit fizet, mint Bécsben a jóért.

Nem is kerüli ki éles tolla szurkálását a püspök, ki miatt meg lett fosztva a jó egri bor élvezetétől, ámbár elismeri érdemét, mely a költségén épült «egyetem» létrehozásában nyilvánult. «E nagyszerü épület — mondja — butorozással együtt 2 milliójába került. De hát nem csoda, mert a püspök Eszterházy, a kinek csupán magánvagyona 100 ezer frt jövedelmet hajt évenkint s a mellett az egri püspökség is egyike a legjobban javadalmazottaknak, ugy hogy nehány század előtt, roppant jövedelmei miatt elrendelték a magyar királyok, hogy negyedik fiok abból tartassék fenn. A felkeléseknél szolgáltatott csapatlétszám pedig ugyanaz, a mi az esztergomi érsekségnél. Jövedelme 200,000-re megy egy évben, s mindez egyetlen emberé, kiről honfitársai azt sem tudják, hogy bigottnak, bolondnak, vagy mindkettőnek tartsák. Tény, hogy esküdt ellene a protestánsoknak, s annyira viszi vallási buzgóságát, hogy pénzzel vásárolja a lelkeket. Ha egy protestáns nemes szegény és vallását kész megváltoztatni, a család befolyásosságának arányában állandó évi dijt rendel számára. Ily megtértek 6—7000-re mennek évenkint (!)»

De térjünk vissza a tanintézethez, melyet igy ir le az angol látogató. Az épület fejedelmi, termei igen jók, a kápolna, könyvtár, nagy ünnepi terem mind felette diszesek s a két utóbbinak mennyezet-festései kitünőek. A könyvtárban levő a tridenti zsinatot mutatja, s a püspök azzal tanusitotta türelmetlen vakbuzgóságát, hogy villámot festetett oda, mely az eretnek iratokra csap le. A csarnok falain a tudományok vannak jelképezve. Mindez sokban felülmulja a legnevezetesebbeket, sőt az Olaszországban látottakat is. A festő magyar születésü volt, s Bécsben tanult, de már meghalt. Az intézetnek csillagászati észleldéje is van s eszközei Londonból kerültek. Csak egy quadrans 1500 guineába került. S hinné-e az ember, hogy valaki, a ki a vallási dolgokban ily szigoru, fontos erkölcsi feladataiban oly hanyag lehessen? Ugyanez a püspök, kit a korona csaknem vád alá fogott jobbágyai iránti kiméletlenségéért, csak habozva határozta el magát, hogy e szereket Angliából hozassa, mivel mi eretnekek vagyunk. Sőt mondják, anyira ment, hogy Rómába fordult tanácsért, mit tegyen?»

S bár angolunknak kiváló egyénektől volt ajánlólevele a püspökhöz, még sem láthatta őt, betegségét adván okul, a miért nem fogadhatja. Meghitta azonban ebédre, de itt sem találkozhatott vele, mert a püspök külön ebédelt, s meg kellett elégednie az orvos, egy-két kanonok és komoly pap társaságával.

Egerből az alföldön át Debreczenbe veszi utját Townson, melynek «rideg kálvinista lakóit és szokásait» nem valami kedveseknek találja. Főfigyelmét a kollégiumnak szenteli, melyben beismeri, hogy nem csak mély tudományosságot, de költői szellemet is elsajátithatni. Tanulói számosak. A bennlakó *togátusok* száma 400, ezek a magasabb tudományokat hallgatják s 8 van közülök egy szobába belezsufolva. A kisebb tanulók száma megüti az ezeret, de csak tanulási idejöket töltik benn, mely délelőtt is, délután is három órából áll. Mivel tanár csak négy van, kilencz togátus is segédkezik a tanításban, mely fáradságukért csekély dijat kapnak — egy-egy tál kolbászt s effélét. A tanárok fizetése 600 forint egy évre. Fölemlít egy adomát is, mely állitólag egy debreczeni professzorral történt, a ki kilencz évi előadása után a világhistóriában nem jutott tovább a középkornál.

Ismerteti még meglehetős alaposan a tudós utazó a debreczeni szappanfőzést, kenyérsütést és gubaszövést is. Hetven debreczeni szappanfőzőről tud emlitést tenni ez időből. A debreczeni szappant fehérnek, felettebb könnyünek és jónak találja. Kenyeret sem evett, mondja, sehol oly könnyűt, ízletest, fehéret és nagyot, mint itt készitik. Különösen az élesztő készitési módját nagyon ajánlja honfitársai figyelmébe, mint a melyből egyszerre nagyobb mennyiség készithető és tartható el hosszabb ideig. Szintoly alapos, de nagyon bonyolult magyarázatot ad a debreczeni guba készitéséről is, melyet itt szőnek, de a nagyváradi meleg forrásokban mossák.

De nem részletezem tovább e sok tanulságos adattal bővelkedő utazást. Townson még ellátogat Nagyváradra is, és onnan Tokajon át Felső-Magyarországon tér vissza kirándulási helyére. Utjának e része kevésbbé érdekes egyéni vonásokban, s inkább geológiai kutatásokból állt. Mindenesetre hizelgő az akkori Magyarországra nézve, hogy derék angolunk öt havi itt időzése után a legjobb véleménynyel hagyta el hazánkat.

Várnai Sándor.

KAULBARS.

Ez a neve annak az orosz diplomata generálisnak, a ki a czár megbizásából Bulgáriában oly nevezetes missziát teljesített, hogy függetlenségi törekvéseit megzsibbaszsza, a meggvengült orosz befolyást visszaállitsa s talán azzal a titkos utasitással is, hogy a bolgárok vonakodása esetén az orosz okkupácziót előkészitse s arra ürügyet találjon.

A tábornok merész, kihivó föllépése a bolgárokkal s különösen a bolgár regenséggel szemben, a forradalom által szükségessé vált ostromállapot megszüntetésének, a Sándor fejedelem elleni merényletet elkövetett katonatisztek szabadonbocsátásának s a fejedelemválasztás czéljából összehivandó alkotmányozó nemzetgyűlési választások elhalasztásának követelése, valamint az a körút, melyet az orosz tábornok a választó közönségnek orosz szellemben való «megdolgozása» czéljából nem rég befejezett, — az által vonják különösen magukra a politikai körök figyelmét, mivel semmiféle nemzetközi szerződésen nem alapulnak, valaminthogy az orosz tábornok bulgáriai kiküldetésére és ottani működésére sehol elfogadható jogi alap nem található.

Ez teszi Kaulbars tábornokot oly nevezetes emberré, hogy most mi is helyén valónak látjuk közönségünket megismertetni az orosz diplomácia e nevezetes eszközével.

Báró *Kaulbars* Miklós Szentpétervárott 1842 junius 3-án született, s legidősebb fia báró Kaulbars Vilmos altábornagynak, kinek Esthlandban terjedelmes földbirtokai vannak. Testvéröcscse, Kaulbars Sándor tábornok 1883-ban miniszter is volt Bulgáriában, Szobolev tábornokkal egyidejüleg. A szóban levő Kaulbars Miklóst mindjárt gyermekkorában katonának szánták szülei s a szentpétervári kadétiskolába adták, melyből 1861-ben lépett át mint hadnagy a vadász-testőrezredbe s miután a táborkari akadémia tanfolyamát is befejezte, 1868-ban a nagy vezérkarba. 1875 és 76-ban Berlinben időzött, hol mint külön hivatalos megbizott a német hadsereg szervezetéről és intézményeiről tett tanulmányokat, melyeket aztán meg is irt s e munkáját franczia és német nyelvre is lefordították.

Az orosz-török háboruban Kaulbars mint az I. gyalog gárda-hadosztály táborkari főnöke vett részt, az utóbbi időben sokat emlegetett Oldenburgi herczeg parancsnoksága alatt s ott harczolt a dubniki és a Plevna alatti véres ütközetekben, az Etropol-Balkánon való átkelésnél s több csatában, melyek Thrácziában vivattak.

Részint a hadjárat, részint későbbi működése alatt bőséges módja volt megismerkedni a Balkán-félsziget számos részeivel. A berlini szerződés után Kaulbars volt az orosz megbizottja a montenegrói-török határ megállapitására kiküldött nemzetközi bizottságban, mely alkalommal

A KECSKEMÉTI ÚJ SZINHÁZ.

köralakú oldalfala valami jelenetet ábrázolna, a melyre a néző pont az épület közepéből esnék. Legjobb volna e czélra egy kerti jelenet jó világítás mellett. Az ajtók *valódiak* lehetnének a festett épületen, a mi azt a benyomást tenné a nézőre, mintha az emberek az épületből a szabadba jönnének ki. Ez az eszme másképp is megfordult agyamban — irja tovább Breysig. Egy kertben köralakú épületet kellene építeni, olyan formában, mint az előbbit. Ez az épület a világosságot középen felülről kapná, úgy hogy a tető felnyitása alkalmával nem az igazi levegőbe nézne föl az ember, hanem az épületnek egy pótteteje volna, a mely úgy volna festve, hogy az ember azt hinné, hogy az ég borúl rája.»

Látható ebből, hogy Breysig a mai modern körképnek a látszaton és a valóságon alapuló eszméjével teljesen tisztában volt.

Természetesen mindjárt az a kérdés merül fel, hogy ha ő ennyire tisztában volt a körkép eszméjével, mért nem valósitotta meg azt a gyakorlatban is. Ennek az oka igen egyszerű.

Mint afféle igazi német, nem birta magát elhatározni arra, hogy egy nem teljesen biztos dologgal előlépjen. Nagyobb utazást szeretett volna tenni, hogy olyan vidéket keressen föl, a hol zavartalanúl kisérleteket tehetett volna eszméjének gyakorlati kipróbálására. Erre azonban sem alkalma, sem pénze nem volt.

Esztendőkig takarékoskodott, míg végre összegyüjtött annyi pénzt, hogy Olaszországba utazhatott, a melyet terve kivitelére legczélszerűbbnek tartott. Föltevésében nem is csalódott. Róma mellett az ugynevezett «Császárvillá»-ban megtalálta azt a pontot, a melyet kisérleteire megfelelőnek tartott. Terve kivitelével az utolsó részletekig tisztában volt. Terve ugyanis ez volt: Egy fölemelt középpont a nézők számára, körül a palota romjai s a körfalon tájkép. Terve megvalósításához csinált is nyolcz lapra vázlatot és hazament. Tervét azonban legjobb barátjai előtt is titokban tartotta, úgy, hogy nem tudott róla senki. Otthon meg akarta már valósitani, de mikor Olaszországból hazatért, anyagilag oly roszúl állott, hogy gondolni sem mert rá, midőn 1795-ben vagy 1796-ban egyszer csak meglepetve olvasta a lapoknak azt a hirét, hogy az ő tervét, ha nem is oly teljes alapon, de megvalósitották gyakorlatilag Londonban.

Lássuk már most, hogyan áll a dolog az angol Barkerrel, a ki hasonló eszméje kivitelével megelőzte s igy tulajdonképen elvette a föltalálás érdemét Breysigtől.

Barker Róbert irlandi születésű festő volt. Nem tanult művész, de nagy fantáziája és kitünő felfogása volt. Edinbourgban lakott s miniatür és arczképfestésből élt. Meg kell itt jegyezni, hogy Edinbourg egyike a világ legszebb városainak s egy dombjáról a Callon Hill-ről gyönyörű kilátás nyilik köröskörül. Ez a remek kép hozhatta Barkert, a ki ügyes üzletember is volt, arra a gondolatra, hogy bizonyára kifizetné magát, ha ő ezt a pompás és kedves képet lemásolná s minél hűbben visszaadná. A dombról természetesen mindig csak egy-egy képet lehetett látni más-más helyről, de ő úgy okoskodott, hogy a kilátás egész képét úgy kellene művészileg összeállitani, hogy a néző egyszerre áttekinthetné az egészet.

Barker vázlatszerűleg megcsinálta az egész kilátás képét s a vázlatrészeket összeállította félkörbe. Igen egyszerű és kezdetleges volt ez a «körkép», de a nagy közönség tetszéssel fogadta az ujságot. Sokkal ridegebben fogadták azonban művésztársai.

Mikor Barker festményét Londonba vitte s megmutatta a londoni művészeti akadémia igazgatójának, ez nagyon hidegen nyilatkozott róla. Azt mondta, hogy ezen az úton a távlattan törvényeinek mellőzése nélkül lehetetlen valami érdemeset előállitani. Reynold Barker eszméjét érdekesnek, de valóságban kivihetetlennek találta. Barkert azonban ez a hideg fogadtatás nem riasztotta vissza, hanem szabadalmat kért találmányára «La nature à coup d'oeil» czím alatt.

Barker ezután Edinbourg egész körképét csinálta meg s ezt a képet Londonban, Edinbourgban és Dublinben kiállította. De kudarczot vallott vele, mire visszatért a félkörhöz. Fölvette Londonnak egy érdekes tájképét s nagy méretekben kidolgozta. Ez jobban sikerült, úgy hogy Reynold is letett előitéletéről és sikerült a jobb társaság figyelmét megnyernie.

Barker ennek következtében tovább dolgozott eszméjén s tökéletesitette azt. A Leicester Square-n épitett egy köralakú épületet és épen ekkor jött rá, hogy tulajdonképen ez a valódi, a mit ő akart. Míg eddig csak körben vagy félkörben fölállitott festményekkel akarta megcsinálni a körképet, ekkor *1795—96-ban* (az időt egész határozottan nem lehet megállapitani) a plasztika segitségével csinálta meg képét s *ezzel megszületett a mai körképek őse.*

Az első körkép az orosz hadihajókat ábrázolta Spithead-nél, s az akkori lapok a következőleg irják le a körképet:

«Az épület kilenczven láb átmérőjü. Teteje golyóalakú, melyet legfelső részén és alant ablakok futnak körül. Ezek az ablakok olajjal átitatott anyaggal voltak fedve. A középen volt a nézők helye. A képek alsó részét a nézőktől egy vászon födte el, mely a dobogóról indult le.»

A későbbi Breysig-féle körképnél a vászon márványszerűleg volt festve.

A nézők feje fölött az eget ábrázoló festett vászon volt, úgy hogy a nézők a kép felső végét se láthassák.

Ilyen volt tehát az első körkép. Minden fél esztendőben a leicesteri épületben Barker más képet mutatott be.

Nem sokára ezután a körképet átvitték Skócziába, Irországba, onnan Francziaországba és úgy Németországba.

Németországban maga Breysig vette kezébe a dolgot. Breysig 1800 februárjában Berlinbe ment s ott egy ismert miniatür festővel és *Kaaz* tájképfestővel egyesülve erős munka után 1800 nyarán egy faépületben bemutatta Róma látképét. Az épület maga 950 tallérjába került, az egész körkép a festménynyel és a vászonnal együtt kétezer tallérjába. A világosság nála is felülről jött, úgy azonban, hogy a néző nem láthatta a világosság forrását.

Németországban körképek leginkább a német-franczia háború egyes jeleneteit ábrázolják. Nevezetesebbek vannak Berlinben, Drezdában, Münchenben, Lipcsében, stb. Érdekes, hogy Francziaországba az első körképet az amerikai Fulton — ugyanaz, a ki a gőzhajót föltalálta, vitte be.

Magyarországon Budapesten az elsőt Feszty

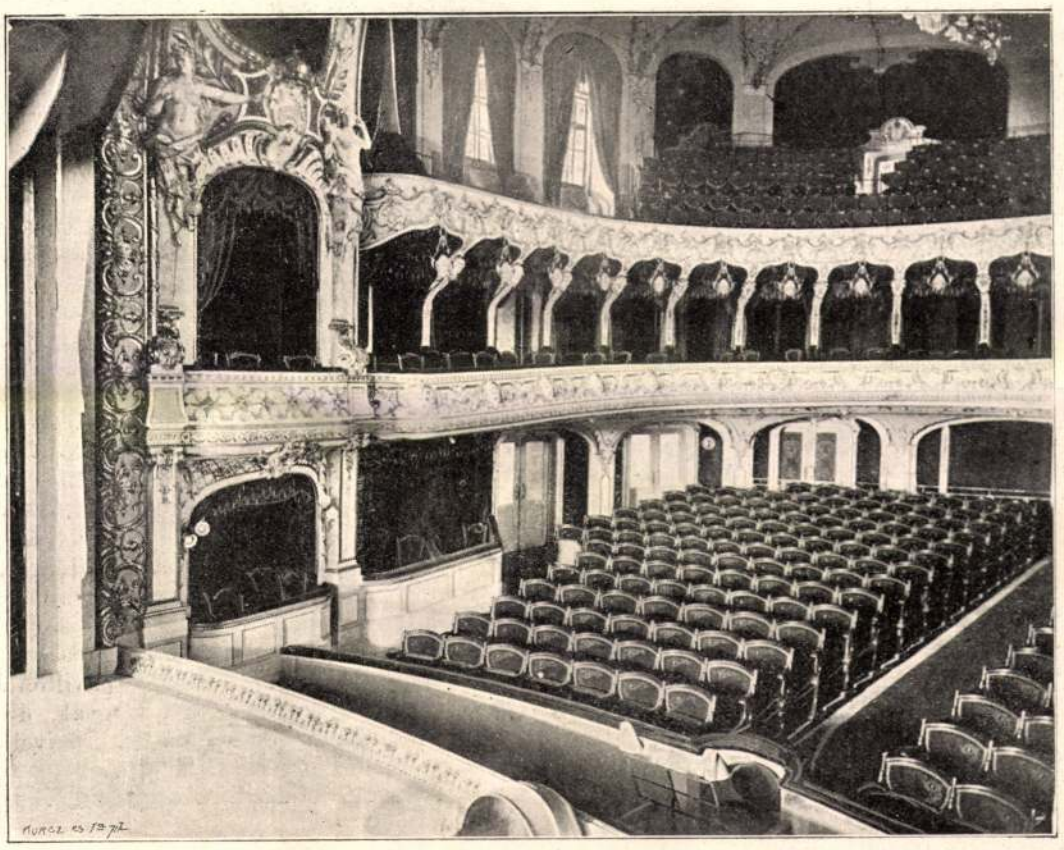

A KECSKEMÉTI ÚJ SZINHÁZ NÉZŐTERE.

Árpád csinálta meg az ismeretes «magyarok bejövetelé»-t, de ezenkivül az országos kiállítás ideje alatt látható volt Budapesten még három más körkép is, s valószinüleg ezentúl is lesz mindig kettő-három fővárosunkban.

Somfai János.

A FALRAGASZOK TÖRTÉNETÉHEZ.

Régi időkben is ismerték a falragaszok becsét s használták is minden művelt államban. Pompéji romjai között a herculanumi kapu egyik széles oszlopán művészileg készített külön fülkék egyenesen e czélra szolgáltak állandóan. Vörös vagy fekete szinü hirdetések hivogatták itt a belépő idegeneket a szinházakba s más mulatóhelyekre. Ha a hely már elfogyott, az új hirdető egyszerüen mészvizzel vonta be a régi hirdetéseket s innen eredt a hirdetőhelyek «album» (fehér) neve, melyet ma kissé finomabb alakban szintén használnak fénykép-gyüjteményekül. Később a középkorban a templomok és iskolák kapuit használták föl fontosabb hirdetésekre, s a XVI-ik században már a képes hirdetések is divatba jöttek; főkép búcsújárásra vagy katonaújonczozásra hivták velök a közönséget.

Kevesen tudják azonban, hogy a mai mozgalmas időkben mily nagy fontosságúak már a falragaszok. Külön művészeti és iparág ez, melynek világhirü művelői vannak s melynek kiváló darabjait szenvedélyesen gyüjtik nemcsak egyes gyüjtők, hanem különféle múzeumok is, oly annyira, hogy például a berlini műiparmúzeumban külön készüléket alkalmaztak, hogy egy pár óriási falragaszt a tetőről lebocsátva közszemlére tegyenek. Irodalma sem csekély. Legtekintélyesebb Maindson «Les affichez illutrées» czimü munkája, melynek két óriási kötete igen gazdag gyüjteményt tartalmaz.

A falragaszok igazi hazája tudvalevőleg Amerika, melynek nagyobb városaiban külön oszlopokat és deszkafalakat építenek tisztán azért, hogy hely legyen rajtuk a tömérdek bizarr és vonzó falragaszok számára, melyek szinte vetekednek egymással, hogy magukra vonják a nagy közönség figyelmét s ábrázolásaik és nagy mondásaik akaratlanúl is bevésődjenek az emberek emlékezetébe. Egy szellemes franczia mondás szerint a falragasztáblák az utcza szalonjai, melyek csodálatos nevelőhatással vannak a nagy közönségre még a mi korunkban is, midőn a nyomtatványokkal elárasztják az embereket s a legtöbb üzleti ember már meg sem nézi a postán hozzá érkezett nyomtatványok egy részét. Még a betük alakját s az izlést is megváltoztatták lassanként ezek a falragaszok, melyeknek csodálatos rajzai, szinei s méter nagyságú betüi csaknem revolverlövésként hatnak az útczán járók idegeire és képzelő tehetségére.

Igazán legfeltünőbb az ily falragaszoknál a kép. Meglepőnek, szokatlannak, érdekesnek s mindenek fölött világosnak kell az ily képnek lennie. Mindezt a tulajdonságot csak hosszú gyakorlat útján lehet elsajátitani s ezért gyakori eset, hogy kiváló művészek által készitett falragaszok egészen hatástalanok, mig egyes mesteremberek igen hatásos falragaszokat létesitenek. De nagyon fontos a szöveg is. Röviden, megkapó módon s mégis világosan kell mindent elmondani. Erre viszont nem annyira alkalmas a költő vagy az iró, mint a gyakorlati üzletember. Amerikában ezért a falragaszok irása és festése már valóságos külön életpálya. Igy Ward Artemas valósággal művész a reklamhirdetések szövegezésében s pár sornyi munkáját is száz dollárokkal fizetik meg. Sőt még a falragasz kifüggesztésére is külön szakemberek vannak Amerikában, kiknek saját külön lapjuk van: a Cincinnatiban megjelenő «Bill Board Advertising» nevü illusztrált lap, mely többek közt verseny- és pályadijakat is tűz ki. Igy közelebb egy 24 négyzetlábnyi nagy falragaszt kellett kifüggeszteni s erre versenyt hirdettek. A nyerő, kinek a kellő ügyesség mellett szokatlan gyorságot kellett tanusitania, 4 percz s 15 másodpercz alatt végezte el munkáját.

A leghiresebb falragaszkészitő jelenleg a franczia Cheret, ki kezdetben egyszerü kőrajzoló (lithographus) volt, ma pedig egy Chaix-Cheret nevü óriási falragaszgyár igazgatója. Bámulatos módon képes ez az ember nehány lemezzel hatalmas színpompát és változatosságot előidézni. Különösen vereshajú s szertelen öltözetü nőalakjai világhirüek, bár rajza nem mindig pontos s nem is egészen szabályszerü az elrendezés. Híres még Grassev is, ki különösen a színezésben nagy mester, úgy, hogy még tinta- és csokoládé-hirdetései is bámulatot keltenek. Steinlen egyetlen falragasza által, melyet egy tejárús számára készitett, oly nagy hirüvé lett, hogy falragaszának példányait ma már drága pénzen veszik. A nálunk is ismert Orell Füssli zürichi könyvkiadó czég igen csinos és hatásos vasúti és közlekedési falragaszokat készittet.

A falragaszok fontossága ma már annyira haladt, hogy a csinos és hatásos falragaszok készitésére Európában is pályázatokat szoktak hirdetni s igen sok nyomda mázsa számra tart készletet izléses falragasz-képekből, azután azokba nyomtatják be a megrendelő által kivánt reklámszöveget. Lipcséből millió számra küldenek szét ilyen falragasz-képeket, sőt olyanokat is, melyek átlátszó képek s igy kirakatokban és ablakokban kiválóan alkalmazhatók. Egyszóval ma már a falragaszkészités a műiparnak igen fejlett s kiváló fontosságú ága, mely első tekintetre talán csak mosolyt kelt, mint a mi kiállitásunk pénzügyi pavillonjának reklámszobájában elhelyezett tárgyak, de később mindinkább hatalommá válik, mivel csak az ügyesség és czélszerüség által képes nagy eredményeket előidézni a forgalom élénkitésében.

Mária Dorothea főherczegnő festménye.

AZ ÁGYAI EMLÉKKÁPOLNA OLTÁRKÉPE.

KECSKEMÉT ÚJ SZINHÁZA.

A kecskeméti új szinház megnyitása fontos határköve a kecskeméti szinészet történetének. Épen száz éve, hogy a magyar nemzeti szinészet atyja, Kelemen László megjelent szinjátszó társaságával Kecskemét városában s megkezdte előadásait egy vendéglő fészerében, s most, száz év mulva egy pompás szinházat avatott fel Kecskemét város. Ez a száz év, ha gazdag is küzdelmekben és nyomorúságokban, de vannak olyan mozzanatai, a melyek fényt vetnek a nemzeti szellem ápolásában buzgó kecskeméti közönségre.

Mikor a szintársulatok mindenütt a legnagyobb részvétlenséggel és közönnyel küzdöttek, Kecskemét valóságos menhelye volt a szinészetnek. Egész sora van a jelesebb vidéki társulatoknak, melyek e városban buzgó pártolásra találtak. Pedig a szegény, nyomorgó Thaliának nagyon szerény kis hajlékokat tudott nyujtani Kecskemét, de e hajlékokat lelkesedő közönség töltötte meg. Legelső szinház itt a Király Sándor theatruma volt, mely 1833-ban épült föl; addig az ú. n. cserepes vendéglőben (ma kir. törvényszék) ütötték fel sátorukat a társulatok. Király szinházának lerombolása után Kovács László szinháza épült, melyet 1870 január 1-én nyitott meg Miklóssy Gyula s melyben azután egész mostanig folytak az előadások. Kimagasló alakja a kecskeméti szinészet történetének a város nagy szülötte, *Katona* József, a «Bánk bán» halhatatlan nevü szerzője, ki 1826-ban új szinházat akart építtetni szülővárosában, de terve nem sikerült.

Jelesebb szinigazgatók voltak Kecskeméten: Kelemen, Pázmány, Kovács Móricz, Völgyi György, Némethy György, Miklósy Gyula, Krecsányi, stb. Itt tett először kisérletet a szinészi pályán 1843-ban Petőfi Sándor. Itt kezdte meg pályáját a külföldön oly híressé vált operetteénekesnőnk: Pálmay Ilka.

Az október 14-én ünnepélyesen megnyitott új szinházat Fellner és Helmer ismert műépitészek tervezték. Alapja 1895 tavaszán tétetett le s az épités 280,000 frtba került. Az új szinház a diszes új városházzal szemben szabad téren, dombon áll. Belseje, a földszint és páholyok berendezése kecskeméti iparosok munkája és az egész berendezés, valamint a díszletek a pécsi szinház kitünő mintái után készültek ifj. Bagi László főjegyző és Kerekes főmérnök ellenőrzése mellett, a kik Kecskemét város megbizásából múlt évben bejárták az ország szinházait s a pécsit találták legtökéletesebbnek. A díszleteket Molnár Árpád népszinházi festő állitotta ki. A szinház villamos világitással, vízvezetékkel, s teljes szinpadi gépezettel van ellátva, s egyike a vidék legczélszerübben berendezett szinházainak.

A pénzalapot a szinházra a város közönsége Ő Felségeik megkoronázása 25-ik évfordulójának emlékére 1892-ben szavazta meg, s a szinház megnyitása az ezredévi ünnepélyek között történt meg.

EGYVELEG.

* **Tündöklő termek.** Párisban különcz előkelők azt gondolták ki, hogy az esti mulatságokon nem gyújtanak lámpát, hanem különféle világító porokat hintenek el, ugy hogy a falak, tetők, butorok s ruhák maguk világítanak. Egy franczia tudós újabban oly szert talált ki, mely az arczokat s ruhákat is világitóvá teszi.

* **A londoni City területe** a földgömbön a legdrágább hely. Vidéken Angliában is egy acre föld értéke átlag 50 forint s igy egy négyzetméteré alig egy krajczár; a Cityben azonban egy négyszögméterért már 7730 forintot is fizetnek, s igy egy acre értéke 30 millió forint volna. Egészben véve itt a föld és ház 2½ négyzet kilométer területen 40 millió forintot jövedelmez s a lakók London lakossága adójának egy hatodrészét fizetik, bár e városnak a területe felülhaladja a 300 négyzetkilométert.

egy nem mindennapi formája. Mi kötötte még hozzá? Csak a pap áldása, meg az együtt eltöltött esztendők épen nem édes emléke. Felébredt mégis gyakran a grófnéban valami erős lelkifurdalás és olyankor keserű akkordok csendülnek meg bájos leveleiben. Fáj neki a szenvedő szenvedése; pedig ha kiszenvedne: ő szerelmének élhetne egészen. Egy perczre, egy pillanatra sem fogta el az az önző és szívtelen óhajtás, hogy vajha megrövidűlne az a fölösleges élet. De sőt takarta előle szive gyöngeségét; szerelmesét a család barátjául ismerte a beteg ember, mint a ki rajongással csüngött kicsiny leányukon, Annán, és ő érte szeretetébe foglalta a szülőket. A beteg ember tán soha nem is tudott volna meg semmit, ha a véletlen nem csinál egy kis galibát.

Balzac — a feltűnés elkerűléseért — időközönként *Chère comtesse* és *Madame*, megszólítású hivatalos hangú leveleket küldött Évának, a mi egyúttal a férjnek is szólt. Szerelmes leveleit idegen czímen, idegen néven küldte, legnagyobbrészt pedig poste restante. Megesett egyszer, hogy két ilyen «p. r.» levelet a gróf vett kézhez s gyanútlan örömmel felbontván, belekábúlt a forró szerelmes áradozás olvasásába. Felesége tudta nélkül számon kérte Balzactól a különös rejtély megfejtését, a mire Balzac — valóságos gyermekies naivsággal és végtelen ügyetlenséggel — azt irta 1834 szept. 16-ikán:

«Egy este, nevetgélés közben mondta a grófné, hogy kiváncsi volna, milyen is lehet egy szerelmes levél? a nélkül, hogy valamit gondolt volna . . . Így irtam én meg ezt a két szerencsétlen levelet!»

A levelezés ezután már csak hivatalos hangon folyt. De az irás mestere azért mester, hogy még a legmerevebb udvariasságba is bele tudjon szőni olyat, a mit más belőle kiolvasni nem tud, csak a kinek szól. A beteg ember gyanúja elmúlt; a barátság régi kedves formában folytatódott éveken, hosszú éveken át egyforma melegséggel. A mikor 1842 januáriusában a gróf meghalt, még mindig érintetlen volt a bensőséges viszony Hanszkiék és Balzac között; hűséges barátja volt a költő a családnak, reménykedő szerelmese az asszonynak. Nem a gróf halálát várták; sokkal nehezebb kérdés volt Balzac zavart pénzügye. A gróf halálát értesítő sorokra valósággal melankólikusan válaszolt a költő:

«Épen e perczben kaptam, drága angyal, fekete szegélyű levelét. Magamról csak azt írhatom, hogy ez az esemény elnémítja bennem azt a forró vágyakozást, a mely tíz év óta örök kivánságom volt; de megvallhatom Ön előtt és az Úristen előtt, hogy az én szivem megadással várakozott és soha gonosz kivánságok nem ébredtek benne. Nem fojthatók el némely önkénytelen sohajtások e mellett. Hányszor szóltam magamhoz így: «Mennyire könnyű volna az életem *vele!*» Mert reménység nélkül elpusztúl a hite, a szíve, az egész benső élete az embernek!»

Az asszony most már özvegy volt; de azért a szerelmesek még sokáig nem gondolhattak a házasságra. A grófnét megviselte nagyon az ura ápolása, az évek gondja, gyötrődése, — Balzacnak meg egész könyvtárnyi remeket kellett összeirnia még, hogy sulyos és bonyolúlt adósságait rendezhesse. Egész könyvtárat azonban — még az ő óriás munkaképessége mellett sem lehet összeirni máról holnapra.

Hat évig tartott még a küzdelem egy jobb jövőért. 1848-ban történhetett csak meg a házasság és azt is nagyon nyugtalanította a költő rosz vagyoni helyzete. Valóságos fátuma volt Balzacnak, hogy élete végeig egy percznyi nyugalmat se találjon s a mikor 1850-ben meghalt, özvegye nem mondhatta el róla, hogy tizenhatévi küzdő reménykedésért ez egy-két esztendőn kárpótolni tudta hűséges, meleg, végtelen szerelmével és ragaszkodásával.

Pintér Ákos.

A NÉPSZINHÁZ.

Október 15-ikén huszonöt esztendeje, hogy megnyilt a budapesti Népszinház, második állandó hajléka a fővárosban a magyar Tháliának. Csaknem teljes negyven évnek kellett elmúlni, míg második magyar szinházat lehetett emelni. Sok küzdelmen, csalódáson, keserű tapasztalatokon kellett keresztül menni, míg ez megtörténhetett. Időközben semmivé lett a budai népszinház és szétzüllött sok magyar szintársulat. Talán épen ezért fogadta bizalmatlanság az erre vonatkozó törekvéseket. A hazafias szép szavak, melyekkel adakozásra buzdítottak, elhangzottak siker nélkül. A Nemzeti Szinház adakozásból épült föl nemzeti lelkesedés közepette. Egy második szinházat így fölépíteni nem sikerült.

A főváros hatósága azonban megtette kötelességét. A tervezett szinház számára oda ajándékozta a legszebb terek egyikét, az akkor épülő Andrássy-úton a Hermina-tért. A kormány már készült akkor operaszinház épitésére és telket

A NÉPSZINHÁZ. — Erdélyi fényképe után.

keresett. Megvette a Népszinháznak ajándékozott telket fél millió forintért. A Népszinház pedig vásárolt a Kerepesi-út közepén telket a várostól. A város olcsón adta. E mellett gyűjtésekből is került néhány ezer forint. Így épült föl a Népszinház — a város végén. Mert 25 esztendővel ezelőtt a mostan óriás forgalmú Kerepesi-útnak csak belső felét tekintették a városhoz tartozónak; a mi a Rókus-kórházon túl volt, az szegényes külvároson, puszta telkek közt vitt végig. A pesti ember nem is járt arra, csak ha a temetőbe ment.

Sok bizalmatlansággal fogadták az új intézetet. A vidékről alig tudta összeállítani társulatát; a primadonnák voltak főkép óvatosak: egyet sem lehetett közülök megnyerni. A Népszinház másik jóltevője a Nemzeti Szinház volt. Átadta neki játékrendje legjövedelmezőbb műfaját, a népszinműveket; átadta Blahánéval és Tamássy Józseffel együtt, kik a Nemzeti Szinházban a népszinművek fényes korszakát támasztották. Csakhogy Blaháné családi körülményei miatt nem akart szerződni, Tamássy is sokáig habozott. Az új szinháznál sokan azt is különös szemmel nézték, hogy bérlője és igazgatója egy lateiner lett, egyszerűn csak magyar iró, *Rákosi* Jenő, a kinek szintársulatok-

A NAGYVÁRADI SZIGLIGETI-SZINHÁZ.

hoz, szinház-igazgatáshoz addig semmi köze sem volt. Maga mellé vette ugyan művezetőnek Molnár Györgyöt, de annak szinpadi prakszisában ott volt a budai népszinház bukása.

1875 október 15-ikén a megnyitó előadás a király, a trónörökös és József főherczeg jelenlétében ment végbe. Az ünnepi hangulat azonban nyomott volt. Kis darabokat játszottak: egy prológot, aztán Erdélyi J. «Villám Bandi» czímű népszinművének egy részletét «Leánykérő» czím alatt. Következett egy kis bohózat «Jeremiás siralmai,» mely nem tetszett. Ezt követte «A király csókja» eredeti operette, melynek szövegét Berczik Árpád irta, zenéjét Huber Károly szerezte. Ez tetszett volna, de a főszerepet olyan fiatal szinésznő énekelte, a ki ezúttal lépett először színpadra. Legvégül tánczot jártak. Az első est hatása meglátszott már másnap. A színház nem telt meg. Egy-két nap múlva azonban az új színháznál már mindenki szilárdan állt helyén. Az igazgatóról kiderült, hogy szakértelme, akaratereje, buzgósága ritka nagy. Blaháné — a ki akkor Soldosné lett — alig egy hét múlva bevonúlt a színházba, melynek ragyogó dicsőségévé vált. Ment vele Tamássy is. Az előadások egyre javúltak, a színészek összeszoktak. A közönség szívesen ment a szép, új színházba; a vidéki szinészeknek becsvágya lett, hogy a tagok közé jussanak. Már nem volt távol senkinek a színház. Ma pedig a város fejlődése folytán nincs jobb helyen egyik színház sem, mint a Népszínház. Ma már azt tartják, hogy azon a helyen magától is meg kell telnie.

Olyan művészeti és eszményi czélok, minők a Nemzeti Szinházra szigorú kötelességeket rónak, a Népszinháznál nem uralkodhatnak. Ez magán vállalkozás, a hol az intézet biztos életének föltételei mindig nevezetes szempontok. Fennállása óta létele soha sem ingadozott. Ebben nagy érdeme van Rákosi Jenőnek, ki önálló játékrendről gondoskodott, kivette a szinházat német szinpadok hatása alól, s az előadásokból és alakításokból a német posszék sablonos, üres hagyományait távol tartotta. A Népszinház játékrendje nyújtja ma a darabok jó nagy részét a vidéki szinészetnek, s ez így a bécsi külvárosi szinházak és szinészek hatásától megszabadúlt. Sokszor hallani azt a panaszt, hogy a Népszinház a népszínműveket jobban ápolhatná. Talán igaz is. De viszont az is tagadhatatlan, hogy a Népszinház műsora a meglevő viszonyokhoz képest sok tekintetben indokolt s a főváros igen vegyes közönségére kétségtelenül megvolt és megvan a hatása. A dal, a zene az idegen ajkúakat is vonzza. Nagy szerencséje a Népszinháznak Blaháné asszony, a természet pazar adományával elhalmozott művésznő. A mi dalt ő elénekel a szinpadon, az körútra megy ajkairól az egész országba.

Három igazgató vitte huszonöt év alatt a Népszinház ügyeit: *Rákosi* Jenő, *Evva* Lajos, kik két évtizedet foglaltak le történetéből, és most *Porzsolt* Kálmán, a kit a jubiláris 25-ik év talál az igazgatói széken.

A Népszinház huszonötödik éve Budapest nyilvános életét, fejlődését, a magyar színművészetet oly változásban találja, mely 1875-ben reménységnek is sok lett volna.

PRIELLE KORNÉLIA NAGY-VÁRADON.

A művésznő levelei nyomán.

Irta NAMÉNYI LAJOS.

Mikor a váradi magyar szinészet száz éves jubileumára megirtam e város szinészetének történetét, megkerestem Prielle Kornéliát is, hogy jegyezzen föl egyet-mást nagyváradi vendégszereplésérőI. A nagy művésznő készséggel teljesitette kérésemet s több érdekes tartalmú levéllel tisztelt meg. E becses levelek szolgálnak alapúl a jelen közleményhez.

Nagy-Váradra 1845-ben jött először Prielle Kornélia, mikor még egészen új tagja a Nemzeti Szinháznak. Az ország első szinpadának Szigligeti fedezte fel, a mint ezt egy kritikájában maga így mondja el: «Barthay igazgatása idejében beutaztam Erdélyt; a többi közt föllépten Enyeden is. Prielle Kornélia még akkor alig volt több, mint egy éves szinésznő. Én láttam őt egy pár szerepben, s benne megismertem a talentumot, mely most ily fényesen s ily művészileg fejlődött ki. Irtam haza (Pestre) és szerződtetését sürgettem. A levél azon szeretettel volt irva, melyet mindig érzettem, midőn valódi talentummal találkoztam. Voltak, kik akkor e miatt gúnyolódtak; de a valóság teljesen igazolt.»

Prielle Kornélia lépésről-lépésre fejlődő tehetsége csakhamar igazolta Szigligetit, s Váradra is azért hívták meg, hogy bemutassák, mint a Nemzeti Szinház legújabban feltűnt tagját.

«1845 késő őszén, — irja Prielle Kornélia, — már novemberben vittek először Nagy-Váradra egyhavi vendégszereplésre, mint a Nemzeti Szinház legújabban feltűnt ifjú tagját. (Mert ekkor voltam első ízben a Nemzeti Szinháznak egy évig szerződött tagja). A nagyváradi társulat igazgatója Várady Pál volt, — ő maga személyesen jött fel értem, midőn Szathmárynét visszahozta; — úgy látszik, akkor a hortobágyi úttól féltek a vendégszereplő művésznők; vinni, hozni kellett őket. A társaságnak nevezetesebb tagjai voltak: Dézsi Zsigmond (jeles hősszinész), Zöldy Miklós, Kollonics Alfonsa (később Váradyné, Várady halála után Sztupáné), Keszyné (később Zöldyné). Vendégszereplésem sorrendjéről pontosan beszámolhatok, de a szindarabok jegyzékét csak 1868-tól kezdve jegyeztem föl, valamint az abból bevett jövedelmeket is. Hanem azért az azelőtti időkből is megtalálja jó emlékezetem azon szerepeket, melyek akkor az ízlésnek, hangulatnak megfeleltek és működésem terét formálták. Így például ama bizonyos első megjelenéskor felléptem Obernyik Károly «Örökség» czímű szinművében; játsztam «Bánk bán» Melindáját (felséges Bánk volt Dézsi Zsiga), «Chivai Dianna» (egy vak leány) franczia színműben; továbbá «Lorenzino», «Pohár viz», «Gritti» és «Zsidó» czímű darabokban. No ezekre hát tökéletesen emlékezem, de aztán többre nem, mivel egy havi ottlétem alatt és akkori szokás szerint az ő művészeiknek is segítettem, — különben akkor csak négy előadás volt egy hét alatt. Azt is megmondhatom, hogy a Várady által felajánlott díjazás ez volt: útiköltség (posta- vagy gyorskocsi), a pesti egy havi gagenak fedezése 60 forint és egy jutalomjáték. Ez utóbbi volt tehát a vendég-*jutalom*.»

Másodízben 1848 telén, még a szabadságharcz kiütése előtt volt Prielle Kornélia Váradon Feleki Miklós társulatával, mint szerződött tag, átutazóban, Nagy-Becskerekről Kolozsvárra, mikor csak néhány előadást rendeztek ott. Ekkor látta a művésznőt először Molnár György, ki utóbb a «Világos előtt» czímű művében oly elragadtatással ir Prielle Kornéliáról. Modora, tartása, minden mozdulata könnyed és előkelő, mintha csak csipkehullámos koronás bölcsőből s nem a szigeti szijgyártó egyszerű fészkéből repült volna ki. Valódi franczia vér és teljes szinészi temperamentum. Molnár elragadtatással ir művészetéről, melynek már akkor a vígjáték volt fényes mezeje. Mikor Molnár visszaemlékezését szóba hoztam, a művésznő szerényen kitért az ünnepeltetés emlegetése elől és egészen másra terelte a szót.

«Megírom, vagyis közbe szúrom Önnek azt is, hogy mikor én olvastam (az előttem olyan jó emlékben élő) Molnár eme leirását, hát azon triumfáltam: lám, hogy mégis szőke voltam! Mert megtörtént velem az a tréfa, hogy 26 éves koromtól kezdve már szürkülni kezdtem. Hovatovább el is felejtették, hogy hát milyen is volt a hajam eredetileg? (Oh! hát hiszen ez is a gondviselés különös adománya volt, hogy szürke hajjal éltem át hosszú virágzásomat). Ez már megint oknélküli kilépés volt az elém szabott írnivalóból.»

A szabadságharcz ideje alatt még egy ízben járt Váradon Prielle Kornélia. Ekkor már a szinészek közül sokan nem elégedtek meg a színpadról elhangzott hazafias szólamokkal, hanem fegyverrel is küzdeni akartak e hazáért, elbúcsúztak a színpadtól és beálltak honvédnek. Így nem is volt rendszeres társasága Döme Lajosnak.

«Játsztunk, a mikor lehetett — irja Prielle Kornélia. — Voltunk, mikor hányan, a kik tudniillik innen-onnan odaverődtünk. Arra jól emlékszem, hogy játsztam az «Angyal és Démon» vígjátékot és Molière «Tartuffe»-jét, ezt Döméért, a ki különben közepes szinész volt. Míg végre Lendvay, az I-ső, jött hozzánk vendégeskedni és adtuk vele a «Báró és Bankár»-t, «Garziek Bristolban»-t, szóval kevés személyzetű darabokat; de mivel Lendvay három részét vette el a jövedelemnek, szégyeltem, hogy a megmaradt harmadrészen osztozkodjam társaimmal; megszűntem működni. Ez nem volt fennakadás, mert akkor érkezett oda a szép Csabayné, akkor még Chiabayné s mintha most is látnám, mikor «Saluzzo Crona» romantikus darabban hogyan rohantak egymás karjaiba Lendvayval. De az előadásokat félbe kellett szakítani, mert a «Zöldfa» termét át kellett engedni a horvát foglyok elhelyezésére. A «Fekete sas» terme szintén valami országos ügygyel-bajjal volt elloglalva. Úgy emlékszem, hogy Mutter kapitány nejével oda jártunk vásznat szabni, varrni a honvédek részére.»

Prielle Kornélia 1857-ben jött ismét Váradra, hol Hetényi és Molnár szintársulata működött. Ekkor lépett fel először a híres váradi «fabódé»-ban, mely évtizedeken át volt mentsvára, legjobb nyári állomása a vidéki magyar szinészetnek.

E váradi vendégszereplése alatt lépett fel először «Gauthier Margit»-ban, néhány nap alatt háromszor is adva e szerepet, továbbá egy ettől teljesen különböző szerepében, a «Tiszaháti

Zichy Mihály rajza Arany költeményéhez.

A «TETEMRE HÍVÁS».

Farkas Ödön új dalműve.

Vörösmarty «Szép Ilonká»-jának dalművé földolgozása óta (1861) magyar költő elbeszélő műve sokáig nem részesült abban, hogy a zene valamelyik nagy teremtő művésze az operaház színpadára kivánta volna vinni. A «Szép Ilonka» zenéjét sem vérbeli magyar ember alkotta: Mosonyi Mihály csak meglett férfikorában ismerkedett meg a magyar élettel és művészettel, Strauss János pedig, a «Keringő-király», osztráknémet volt, és szinte meglepő, hogy 1892-ben eszébe jutott Arany János víg balladájából, a «Pázmán lovag»-ból, operaszöveget iratni Dóczi Lajossal; és nem csoda, hogy a szivének idegenül maradt tárgygyal nem birt sikert aratni Bécsben. Magyarúl előadni sem merték Strauss víg dalművét, pedig a hőse: legnépszerűbb királyunk, Mátyás király, szintúgy, mint Mosonyi operájaé.

A következő évben szintén Aranynak egy másik, nagy elbeszélő műve került dalmű-színpadra, most már a magyar királyi operaházban; Mihalovich Ödön iratta a szövegét (Csiky Gergelylyel, ennek halála után Ábrányi Emillel) a «Toldi szerelmé»-ből.

Ismét Arany költészetének kincses bányájához fordúlt most Farkas Ödön: a «Tetemre hivás»-t iratta át dalműszöveggé Versényi Györgygyel. Ez az ötlet eléggé természetes: hiszen a ballada már maga is színpadra és zenére termett vers, eldalolni való dráma. Csodálatos, hogy zeneszerzőink általában megmaradtak azon a kényelmesebb, biztosabb álláspontón, hogy a színpad számára irt drámákat (a milyen volt Dugonicstól «Báthori Mária», Tóth Lőrincztől «Hunyadi László», Katonától «Bánk bán», Jókaitól «Dózsa György», Obernyiktől «Brankovics György», Dobsától «Szent István király»), használjanak föl operájukhoz szövegűl, mint Erkel Ferencz; még az újabb külföldi zeneszerzők nagyjait sem utánozzák, a kik regényeket dolgoznak fel («Bohémvilág», «Manon Lescaut», «Mignon»), holott a «Karthausi», vagy Jókai bámulatos gazdag képzeletének szülöttei után csak ki kellene nyujtaniok a kezüket.

A legújabb magyar opera szövegének tervezete a zeneszerzőtől való, Farkas Ödöntől, a kolozsvári konzervatorium igazgatójától, a kinek már két dalművét adták operaszinházunkban («A vezeklők» 1894, «Balassa Bálint» 1896); Versényi, az ismert kolozsvári költő és tanár, csak versekbe öntötte az énekelni valót. A tárgyat magát Aranyból mindenki ismeri: a halott tetemléhez hívnak mindenkit, hogy a seb meginduló vérzése elárúlja a gyilkost; de Farkas a dalmű tartalmát, meséjét kibővítette: ugyanis a költő azzal kezdi balladáját, hogy

A radványi sötét erdőben
Halva találták Bárczy Benőt,

s azután leirja a gyilkos kipuhatolásának történetét, Benő menyasszonyának, Kund Abigélnek lelkiismeretfurdalás okozta megőrülését, — az opera pedig a szerelmi tragédia gyászos kifejlésének előzményeit is szemünk elé hozza, megismertet bennünket a hajadon játszi, szeszélyes lényével és vőlegényének sötéten látó, aggódó szerelmével, jogos féltékenységével; látunk egy másik deli ifjat, Csáky Tibort, a ki udvarol Abigélnek, s megértjük Bárczy Benő kétségbeesését, a mely a szinpadon viszi rá a szerelemnek ezt a Hamletjét az öngyilkosságra. A Bárczyak várudvarán történő tetemrehívás maga az alig másfél órányi műnek csak harmadát teszi, Az erdei jelenetek változatossága, a vadászatra gyülekezett vendégek mozgalmas csoportja, Benő és Tibor összetüzése, a szerelmesek légyottja és Abigél könnyűvérű távozása élénkítik a darabot.

Az egyetlen felvonásnak ez első, hosszabb felében pár perczre meg is akad a cselekmény, de csak a mű javára: a vadásztársaságot az öreg Bárczy letelepíti a reggelihez, és ezalatt egy ifjú a tárogatón szivhez szóló dallamot játszik. Az opera zenéjének ez a legszebb része. Vetekszik vele Bárczy Benő utolsó dala: «Vége, vége, soha sem szeretett», és a sirató karének; ezek a melódiák a magyar zeneköltésben számot tesznek. Sajnos, hogy kívűlök még csak egyetlen magyaros dallam van a darabban (az öreg Bárczy jajja: «Fiam, fiam, te drága, szép fiam»), de ez nem tartozik a sikerült szakaszok közé.

A nem magyaros részletek közt igazán kecses Abigél keringője: «Dalra, dalra, vígan, jó leventék», bár operettszerű és dallama nem új; bűvös-szép összhangok kisérik Abigél nyugasztaló szavait: «Vidám valék, mivel hittem, hogy eljösz»; és élénk, pezsgő az ő vadászkedvét festő dala. A zene többi részei csak a zenekarral kitűnően bánni tudó, mint mondani szokták: jól dolgozó, alapos szakemberre vallanak, főleg a bevezető zene és a komoly hangulatú karok; de bágyadtak, közömbösen hatnak ihlettség híjával, művészi érték nélkül valók. Arany János költészetét sokkal melegebb, megragadóbb zenével kellett volna tolmácsolni.

Bármennyire örülne is mindenki egy új magyar dalmű sikerének — még ha a régi operai stílusban van is irva: — a «Tetemre hivás» sikerében nem lehet bízni. Pedig a szereplők derekasan kitesznek magukért: *Kaczér* Margit (Abigél), *Payer* Margit (apródja), *Ney* Dávid (az öreg Bárczy), főleg *Takáts* (Bárczi Benő), *Kertész* (a vetélytárs: Csáky Tibor), *Szendrői* (Tamás, vén szolga), *Ney* Bernát (tiszti pörösztő) és *Benkő* karnagy lelkiismeretesen teljesítik művészi feladatukat.

Kereszty István.

*

A «Tetemre hivás» czimű új opera szinrekerülése alkalmából bemutatunk Arany János balladáinak Zichy Mihály által illusztrált s most a Franklin-Társulat tulajdonában levő kiadásából három rajzot, melyeket a «Tetemre hivás» czimű balladához készitett a nagy művész. Ezek egyike azt a jelenetet tünteti föl, midőn Kund Abigél kis tőrét könnyelműen, enyelegve oda nyújtja az előtte szenvedélyesen esengő Bárczy Benőnek. A második kép annak a megrázó jelenetnek a föltüntetése, midőn a ravatalon fekvő Benő holttestéhez, mely mellett az öreg Bárczy kétségbeesve s mindenkit fürkésző szemmel egy széken ül, az oda gyűjtött udvari népség közt a beidézett Kund Abigél is megjelenik, s elmondja, hogy Benőt nem ő ölte meg, de a tőrt ő adta neki. A harmadik kép a tetemtől őrülten távozó leány.

Odakinn lefut a nyílt utcza során,
Tánczolni, dalolni se' szégyell;
Dala víg: «Egyszer volt egy leány,
Ki csak úgy játszott a legénynyel,
Mint macska szokott az egérrel.»

VADÁSZATI KIÁLLÍTÁSUNK PÁRISBAN.

Ez alkalommal bemutatunk még egy pár képet a párisi magyar vadászati kiállításból, mely oly nagyszabású és egészében eredeti, de a mellett minden részletében kedves és szemet gyönyörködtető, hogy Párisban is osztatlan elismerésben részesül.

Első képünk a *zergéket* mutatja, fent a magasban, a szikla tetején. Ezek is a természethűség minden vonását magukon viselik s magukra vonják a szemlélők figyelmét már messziről. Nagyon szép példányok; különösen az a bak, a melyet *Kendeffy* Gábor retyezáti birtokáról küldött be.

Nagyon sikerült a muflonok, a hiúzok, a farkasok és vadkan csoportja, valamint csinos az előtérben odavarázsolt tóparti környezetben a többféle madár-társaság is.

Ez utóbbi részből is bemutatunk itt néhány szép *kócsagot* és *vadkacsát*, melyek *Lendl* Adolf *dr.* intézetéből kerültek ki. A tó mellett látható egy kis híd is, a melyen a közönség átjár és így közvetlen közelségből tekintheti meg ezt a sikerülten rendezett részt. Vannak aztán még ott *kanalas gémek, gólyák, vörös gémek* fészken, apró *vizi vad, szállkiáltók, vizi csibe,* stb. Alig lehetne valamennyit felsorolni. Némelyik faj fészkestől, családostól van bemutatva, mint például a *szárcsák* is, a melyek képünkön láthatók. Egy nagyobb zsombéktövön van a fészek, benne az apró pelyhes fiókák; fent a figyelő anyamadár, míg a párja alúl bujkál.

Az állatcsoportokat környező növényzet is jellemző s alig lehet ráismerni, hogy mindez csak utánzat. Természetes növényeket nem lehetett használni, mert elfonyadtak volna, ezért csupa mesterséges bokor, virág, fű, fa és virág van ott, de oly művészettel utánozva, hogy a szemlélő természetesnek véli.

Sajnos, hogy a mi szép fővárosunkban nincs még ilyen szemetgyönyörködtető látványosságunk: pedig a mi közönségünk — hiszen nálunk mindenki természetkedvelő — bizonyára nagy érdeklődéssel látogatná s gyönyörűségét találná benne.

L. K.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Budapesti Szemle októberi kötetében az első czikk *Rácz* Lajostól «Kant és censura.» A németek nagy bölcsészének azon kellemetlen küzdelméről szól, melyre II. Frigyes Vilmos porosz király uralkodása alatt a szűkfejű censura kényszerítette. *Hegedüs* Pál befejezi «A dél-afrikai kérdés» czímű dolgozatát. Dél-Afrika és a boer köztársaságok állapotát rajzolta öt közleményben. Az utolsó közlemény az aranybányák gazdagságáról és műveléséről ad tájékoztatást. A kötet további közleményei:

Acsay Antal «Renaissance-tanulmányok» czímű nagyobb dolgozatának első része, a középkor ízlésének és szellemének nagy átalakulásáról, Itália szellemi életéről szól. *Péterfy* Jenőtől, az elhúnyt széptani író hátrahagyott irataiból az ó-kor klasszikusainak ismertetéséből «Herodotos»-ról olvasunk tartalmas kis tanulmányt. *Hatvany* Lajos pedig «Sarcey szinbírálatai» czímen a híres franczia kritikusnak kiadott tárczaczikkeiből közöl érdekes összeállítást. «Állam és irodalom» a czíme egy másik czikknek, mely Barine Arvédnak az állam és irodalom egymáshoz való viszonyáról a «Journal des Dèbats»-ban megjelent közleményét ismerteti. A szépirodalmi közleményekben a német *Sudermann* Hermann «A kivánság czímű elbeszélésének első részét találjuk *Vojnovich* Géza fordításában, továbbá *Lévay* Józsefnek «A sors» czímű költeményét, s *Le Muel* Jenőnek «Gyermekek táncza» czímű költeményét veszi a magyar közönség *Béry* Gyula fordításában. Aztán könyvismertetések következnek. A «Budapesti Szemle» a Franklin-társulat kiadásában jelenik meg. Előfizetési ára félévre 12 korona. Egyes kötet ára 2 korona.

Vándorúton. *Elbeszélések* írta *Kisteleki* Ede. A szerző, ki szeretettel foglalkozik az alföldi magyar népélettel, ezen újabb kötetében is innen, ezen gazdag, kiapadhatatlan forrásából merítette tárgyai legnagyobb részét. Vonzóan ír, bár a megoldás nem mindig kielégítő. Minde mellett is a nyilvánuló tehetség, az elbeszélések folyékony stílusa kellemes olvasmánynyá teszik a kötetet, mely Szegeden Schulhof Károly kiadásában jelent meg, hol két koronáért kapható.

WALTER CRANE.

Kétségtelen, hogy a művészetek szeretete manapság Angolországban a legáltalánosabb, a legerősebb. Míg Európa más országaiban, köztük Francziaországban is, csak a felső tizezer számára létezik művészet és művészeti ipar: a kalmárnak csúfolt angol nép minden rétegébe behatolt a szépművészetek kedvelése, az egyszerű polgár is választékos izléssel rendezi be a maga otthonát, eredeti képeket, vagy legalább műbecscsel biró metszeteket függeszt a falaira, stilszerűleg kötött könyveket tesz az asztalára s gondot fordít arra, hogy közhasználati czikkei is olyanok legyenek, a melyeknek tervezésében szerepe, sőt uralkodó része volt a jó izlésnek. A művészetet Angliában nem érheti a Tolstoj által is hangoztatott keserű vád, hogy kizárólag a gazdag emberek szolgálatába szegődött, mert itt valójában szeretettel alkalmazkodik a szegényebb osztály erszényéhez, s mondhatni mindenki számára teremt szemet gyönyörködtető, kedélyt és szivet nemesítő tárgyakat.

Ez az örvendetes fordulat nem a véletlen műve, hanem a művészek öntudatos buzgólkodásának eredménye az angol földön. Ezek a művészek belátták, hogy a művészet csak akkor virágozhatik föl, ha nem egyes kiváltságos osztályok támogatására számit, hanem a társadalom, az egész nemzet érdeklődésébe veri le gyökereit. A népet kell már gyermekkorától kezdve olyaténképen nevelni, hogy különbséget tudjon tenni a szép és nem szép tárgyak között s már korán fölébredjen benne a vágy, hogy magát művészi értékkel biró, tetszetős dolgokkal vegye körül. Hiszen nem a drága anyagtól, nem a czifra kiállítástól függ a művészi termelés értéke; olcsó pénzen is lehet előállítani művészi becscsel biró képeket, könyveket és bútordarabokat.

Hogyan, hát mindezek a különböző tárgyak a művészet birodalmába tartoznak? Szabad a festményt és bútordarabot egymás mellé állitani, mint művészeti alkotásokat? Hol van a különbség a grand art, «a magasabb fokú» művészet és az «alsóbbrendű» iparművészet között? Sehol, — mondja *Walter Crane** a jelenleg fővárosunkban időző angol művész, kinek hatalmas része van abban, hogy a művészetek Anglia minden zugában barátságos otthonra találtak s a ki immár három évtized óta buzgó apostola a szépművészetek és művészeti ipar egyenjogusításának. Az iparművészetet s az úgynevezett magasabb művészetet, Crane szerint, csak a szobatudósok választották el egymástól mesterségesen fölépített fallal, holott alapjában mind a kettő egy, mert szálaik teljesen egymásba fonódnak, s egymásból táplálkoznak.

És az angol mester nemcsak irodalmi műveiben hirdeti ezt a tant, hanem művészi alkotásaival is igazolja. Bámulatos az a változatosság és sokoldalúság, mely ennek az örökké tevékeny és ruganyos szellemnek termelésében megnyilatkozik. Ma mélyértelmű, önálló kompozicziót fest, mint az «Élet hidja», melyben egy letűnt világ életfelfogása nyilatkozik meg hatalmas erővel; holnap már gyermekek számára illusztrál abcéket és mesés könyveket, vagy bekötési táblát, tapétát tervel. Máskor ismét domborműveket készít, vagy ötvös-, zománcz- és üvegmunkák számára szolgáltat diszítéseket. Képzelődésének termékenysége annyira bámulatos, hogy kiállításait látogatva, elhinni is alig vagyunk képesek, hogy az azokban látható s egymástól gyakran nagyon is elütő természetű munkák mind tőle és csak tőle erednek.

Csodás sokoldalúsága azonban nem gátol meg minket abban, hogy benne mindenekelőtt az iparművészetek fáradhatatlan buzgalmú, lelkes apostolát keressük. Walter Crane az ízlés fejlesztését, nemesítését tekinti élte főczéljául, s érdeklődésével első sorban a gyermekek és a fiatalság felé fordúl, mert jól tudja, hogy a művészeteknek csak akkor teremthetünk állandó és biztos közönséget, ha a szép szeretetét, a művészi formák ismeretét már a kis gyermekek szívébe becsepegtetjük. Egész könyvtárt alkotnak azok a gyermek-olvasmányok, a melyekhez Walter Crane készített illusztrácziókat.

* Képünk az angol művészt széplelkű nejének társaságában mutatja, a ki maga is foglalkozik a művészetekkel.

F. Hollyer fényképe után.

WALTER CRANE ÉS NEJE.

A babyk számára való abcétől kezdve a serdültebbek érdeklődésére számító regékig és elbeszélésekig mindenféle gyermekkönyv birja a rokonszenvét, s valamennyit úgy tudja diszíteni, hogy azokban nemcsak az apró emberek, hanem a felnőttek is gyönyörködhetnek. A Crane által illusztrált gyermekolvasmányok pedagogiai és művészeti szempontból egyaránt annyira értékes művek, hogy ismerek művészeket, a kik az angol mester könyveit rendszerint megvásárolják, s azokat mint becses művészeti alkotásokat mutogatják. Az angol művész gyermekkönyvei százezer és százezer példányokban terjedtek szét. Anglia mai fiatalabb nemzedéke tagadhatatlanúl az ő vezetése alatt nevekedett, s nyert ösztönzést a művészetek nemes alkotásainak megkedvelésére. Ha a művészet az angol földön biztosabb és barátságosabb otthonra talált, mint Európa bármely más országában: az első sorban Walter Cranenak, a szépművészetek pihenést nem ismerő, lelkes apostolának az érdeme.

A mester most hozzánk jött el, hogy nagy eszméit szóval és műveinek kiállításával hirdesse. Csodálatosan tevékeny szellemének változatos alkotásait az Iparművészeti Múzeum kiállításában láthatjuk. És Crane gazdag gyűjteménye nagy élvezetet és tanuságot rejt számunkra, mert nemcsak a ritka tehetség ereje és fénye nyilatkozik meg a gyűjtemény különböző darabjaiban, de megnyilatkozik a művészetek apostolának nagy akaratereje is, mely nem ismer akadályt nemes terveinek kivitelében, s lankadatlanúl, bátran tör előre mindaddig, míg a maga elé kitűzött czélokat el nem érte.

A tehetség fénye elismerésünket, az akarat ereje tiszteletünket biztosítja Walter Crane részére.

Szana Tamás.

A NAGYVÁRADI SZIGLIGETI-SZINHÁZ.

Hetvenhárom esztendeje, hogy Biharmegye közgyülésén először megpendítették az állandó szinház eszméjét, de a szinház csak most készült el. A jelenlegi polgármester, dr. Bulyovszky József érdeme, hogy újabban erélyes kézzel fölkarolta a szinházépítés ügyét, s így épült aztán fel Nagy-Várad állandó szinháza a Bémer-téren. A görög stílban épített szép épület Fellner és Helmer tervei alapján készült, s külsejével a Népszinházra, belsejével pedig a Vígszinházra emlékeztet. Belső menyezetének alapszine sárgásfehér, dúsan aranyozva; páholyai sötétvörös kárpitozásúak; a szobrász dísz mindenütt barok-stílű. Úgy az előcsarnokot, mint az éttermet jelképes alakok diszítik; a falak tükröktől csillognak. A nézőtér ezer ember befogadására alkalmas. A színpad szerkezeténél a műszaki tudomány minden vívmányát fölhasználták, s úgy ez, mint az egész színház villamvilágitással és légfűtéssel van ellátva.

Az új szinház október 15-én nyilik meg; előzőleg a város közönsége díszközgyülést tart, hol a Szigligeti emlékének szentelt szinház jelentőségéről a Szigligeti-Társaság elnöke, Rádl Ödön fog megemlékezni, mig Hoványi Géza, a szinügyi bizottság buzgó elnöke, a szinház történetét mondja el.

Érdekes történet ez. Már 1827-ben sürgette Biharmegye közgyülésén az akkor még külön várost alkotott Várad-Olaszi, hogy épitsenek állandó szinházat. A «nemzeti pallérozottság és nemzeti kharakter» hathatós eszközéül tekintették ezt és ezért a közgyülés nagy lelkesedéssel tette magáévá az eszmét. Mindjárt bizottságot küldtek ki, elkészitették az első tervet s megindult szinházi alapra a gyűjtés. Rövid idő alatt 23,064 forint gyült össze, mi ha elégtelen volt is a szinház felépitésére, de élénk bizonyiték, hogy a váradiak átlátták a szinészet fontosságát. Csak Lajcsák püspök volt egyedüli ellenzője a szinház épitésének. S nem elégedett meg a megyegyülésen tett felszólalásával, hanem a helytartó-tanácshoz is tiltakozó fölterjesztést nyújtott be az épités ellen. Erre a Helytartó-tanács 1832-ben betiltotta az építkezés megkezdését.

Jó ideig pihent ezután a szinházépités ügye, mig 1852-ben újabb mozgalom indult meg. Részvénytársaság alakult, melynek tagjai az első közgyülésen 15,000 forintot irtak alá. De ismét elcsendesült az egész mozgalom, s a váradiak megelégedtek egy ideiglenes nyári szinház («fabódé») felépitésével. Ez az ideiglenes szinház 1885-ben épült föl az akkori kaszinó kertjében, s mintegy 500—600 nézőt volt képes befogadni. Gróf Bethlen Gergelyné, a ház tulajdonosa, később Rimanóczy Kálmán épitészszel átalakittatta. Ez volt az a hires «fabódé», melyben tavaly játszottak utoljára, s melyek évek során át az ország első vidéki szintársulatai működtek nyaranként.

Az állandó szinház dolgában éveken keresztül semmi sem történt, mig végre egy ideális lelkesedésű ember újra fölélesztette a régi tervet. *Gyalokay* Lajos volt ez, a nagyváradi kir. törvényszék későbbi elnöke, a ki mindhaláláig lelkes agitátora volt a szinház épitésének. Törekvése megvalósulását meg nem érhette, de kegyelettel gondol rá a város közönsége ma, s fölidézi emlékében az időt, a mikor Gyalokay Lajos 1888-ban népgyülést hivott össze, a mely kimondta a szinház fölépitésének szükségét. De a város anyagi helyzete ismét késleltette a dolgot. Mikor pedig a város, a regále-jog megváltása révén, kedvezőbb helyzetbe jutott, akkor megindult a hosszas vitatkozás a hely kérdésében, mig végül a város 1897 szeptember 9-én tartott közgyülése a Bémer-teret állapitotta meg a szinház helyéül. Megkötötték a szerződést a Fellner és Hellmer czéggel, s a tervek kivitelét Rimanóczy Kálmán nagyváradi épitészre bizták, a ki Rendes és Guttmann épitészeket vette maga mellé. A szinház fölépült s körülötte is díszes paloták emelkedtek.

~~Fellner és~~ Helmer

Vas. Ujs. 1904. 61. l.

(A kolozsvári Nemzeti Szinház ujjá épitése.)

Girella - tér 5

792

~~Fellner és~~ Helmer

A magyar építőmű-
vészek szövetségének
és a MMÉp. Egyl.-nek
tiltakozása az ellen,
hogy a lenti szinház
ujjáépítésével fenti
cég bizatnék meg.

Vas. Ujs. 1904. 76. l.
(A kolozsvári
Nemzeti Szinház.)

~~Fellner~~ és Helmer

Erőd

Vas. Ujs. 1904. 96. l.
(A kolozsvári Nemzeti Szinház.)

Gróf Tisza István minisztérelnök a MM Ép. Egyl. küldöttsége előtt kijelentette, hogy az eredeti megbízáson már nem változtathat.

~~Fellner és~~ Helmer

irod
z

Vas. Ujs. 1904. 113. l.
(A kolozsvári Nem-
zeti kinhár épitése.)

89/1939.

Krapuahorkai

Mausoleum

~~Fellner és~~ Helmer

cród

Vas. Ujs. 1904. 160. l.
(A kolozsvári Nemzeti Szinház.)

A fenti szinház épitésével végleg a fenti céget biztár meg.

Szentlélek-Ári Szhár

(3)

145

~~Fellner~~ Helmer

Zód

Vas. Ujs. 1904. 208. l.
(A Kolozsvári Nemzeti Színház épülete.)

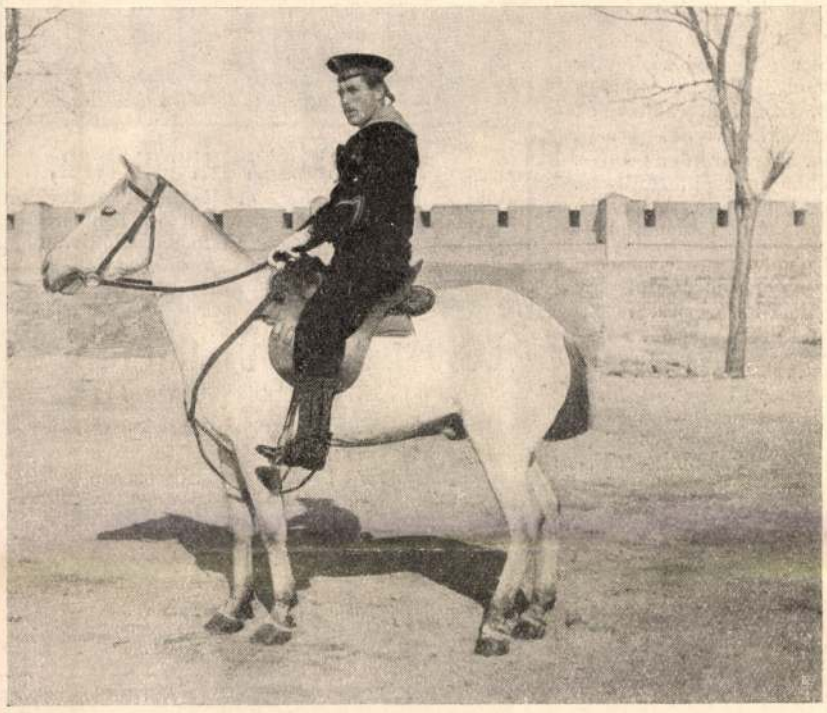

Tengerész altiszt «Boy» nevű lován.

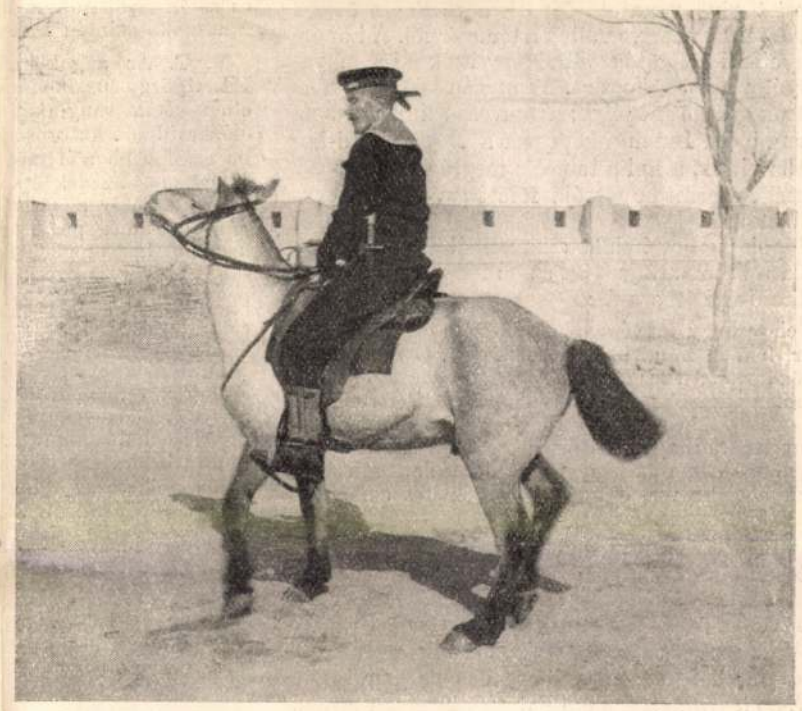

Tengerész altiszt «Csárdás» nevű lován.

A PEKINGI NEMZETKÖZI LÓVERSENYEN GYŐZTES TENGERÉSZEK.

tály parancsnokságától. A főherczeg, ki már régebben beteg, a Rivierán keresett gyógyulást, de betegen tért vissza és kénytelen ismét hosszabb szabadságra menni, a melyet a Mendelen, Dél-Tirolban fog eltölteni. Mint irják, Ottó főherczeg valószinűleg nem foglalja el ismét a hadosztály-parancsnokságot, hanem lovassági főfelügyelővé nevezi ki a király.

József Ágost főherczeg Kecskeméten. A király *József Ágost* főherczeget a budapesti első honvédhuszár ezred parancsnokává nevezvén ki, a főherczeg látogatást tett az ezrednek Kecskeméten állomásozó osztályánál, a hová julius 25-ikén délelőtt érkezett s a polgárság és katonaság ünnepélyesen fogadta a főherczeget, kinek atyja, József főherczeg fiatal korában hosszabb időt töltött a derék városban. Erről József Ágost főherczeg is megemlékezett *Baghy* László helyettes polgármester üdvözletére adott válaszában.

Az utczákon is nagy szivességgel köszöntötték a főherczeget, ki a városházán fogadta a tisztelgő küldöttségeket. Később a Royal-fogadóban lakoma volt, melyből József főherczeget táviratban üdvözölték; este pedig a főherczeg a tisztikar társaságában vacsorázott. A következő napon, julius 26-ikán csapatszemlét tartott. Julius 27-ikén a honvédhuszárok gyakorlatai után látogatást tett a régi ezredesi lakosztályban, mely most városi zeneiskola. Itt lakott egykor atyja, s most megmutatták neki a helyiségeket. Majd megnézte a szép városházát, a városi múzeumot és levéltárt, a hol látni óhajtotta II. Rákóczi Ferencznek sajátkezű aláirását. A látogatás után a Royal-vendéglőben ebédelt a honvédhuszár tisztikarral, hivatalos ügyeket intézett el s estefelé visszautazott Budapestre. A búcsúzáskor Baghy polgármesternek ismételte, hogy gyakran fel fogja keresni ezredét Kecskeméten. *József* főherczeg a lakomáról küldött táviratra Baghy polgármesterhez intézett távirattal válaszolt Alcsuthról ekképen: «Végtelenül örvendek, hogy fiam, mint honvédhuszár ezredparancsnok kedvencz állomáshelyén tartózkodik, a hol 45 év előtt mint dragonyos ezredes, én is oly jól éreztem magamat. Szivből üdvözlöm a kecskemétieket.»

Dr. Párvy szepesi püspök beigtatása méltóságába augusztus első felében lesz. A püspök pár nap előtt érkezett Karlsbadból Savnikvárra s ott tölti a nyár egy részét.

Lukács György békési főispánnak a király a kamarási méltóságot adományozta.

A budai királyi palota mint állami tulajdon. A budai királyi palota, a világ egyik legszebb fejedelmi lakása, már csaknem egészen kész s most rendezik a tulajdonjog ügyét, a beépített vagy máskép fölhasznált területek telekkönyvi beigtatását a magyar korona részére. A palotát és tartozékait a magyar szent korona nevére telekkönyvezik, mert úgy a palota, mint annak összes berendezése a szent korona tulajdona. Egész 1850-ig visszamenőleg kell a katonai és a kabinetirodai irattárakat átvizsgálni, mert a szabadságharcz után gond nélkül osztogatták a várerődítéshez tartozó telkeket építési czélokra, csupán annyit kötve ki, hogy netalán ostrom esetén kötelesek az épületet azonnal lebontani. Az ekkép elosztogatott telkek azonban telekkönyv hiján nincsenek följegyezve, csak névjegyzék maradt arról, hogy kinek, mikor engedték át. Miután a régi épület a szent korona nevén állott s a kibővítés is az állam költségén történt, minden épületrészt és telket egy telekkönyvbe foglalnak, mint a magyar szent korona tulajdonát. Érdekes fölemlíteni, hogy a palota minden részében, a főkupolától az utolsó ablakig, a szent koronát használták czímerül, sőt a belső fölszereléseket, ezüstneműt, stb. is a koronával jelezték s csupán a József Ágost főherczeg lakosztályának egyes dísztárgyain alkalmazták a király monogrammját.

A tatárjárás emlékoszlopa. A borsodmegyei *Muhi* pusztán érte IV. Béla király seregét a végzetes vereség a betörő tatár seregekkel szemben. A szomoru emlékű helyet oszloppal akarja megjelölni a hazafiui kegyelet. E czélból Ónodon bizottság alakult, a mely adakozásra szólítja föl a közönséget. Az adományok a Muhi-emlékoszlop végrehajtóbizottságához küldendők Ónodra.

A Tátrát évről-évre minden nyáron többen és többen keresik föl. Bérczei, völgyei, fenyvesei, gyönyörű tájai mind jobban vonzzák a külföldieket. Ott időzik most *Frigyes Ágost* szász trónörökös is gyermekeivel s igen jól érzi magát Tátra-Füreden, a hol még augusztus 4-ig marad. A trónörökös sok kirándulást tett s most várják a dobsinai jégbarlangba. Julius első napjain, 6—9-ike közt az ifju *Frigyes Vilmos* porosz herczeg, Albrecht braunschveigi herczeg fia időzött a Tátrában. Előbb Budapesten járt inkognitóban, s itt az a hir terjedt el, hogy az előkelő idegen senki más, mint a német trónörökös. A Tátrában időzik *Frigyes* főherczeg családja is. *József* főherczeg családjának szintén díszes nyaralója van ott. Az egészséges és festői hegyvidéket a külföldiek az idén már annyira elözönlötték, hogy egész nemetközi világ van ott.

Borszékről irják lapunknak: Erdély e hires szép fürdője, melyet a természet annyira elhalmozott gazdag adományaival, s melynek természeti kincsei úgyszólván kimeríthetetlenek nagy átalakulások előtt áll, melyek, ha megvalósulnak, minden tekintetben fényes jövőt igérnek Borszéknek. *Fekete* Mór, a tevékeny és vállalkozó szellemű új bérlő nagyszabású újítási terveinek egyelőre csak a nehézkes és kellemetlen közlekedési viszonyok, a fürdőnek a vasúttól messze való fekvése állják útját. Ha majd elkészül a székely körvasút, mely Borszéket is érinti, a fürdő bele fog esni a vasuti forgalomba, könnyebben megközelíthető lesz. Akkor meglesz mindaz, mire a bérlő magát szerződésileg kötelezte: egy nagy új gyógyterem, szállóval, éttermekkel, kávéházzal (építési költsége csak ezeknek 500,000 korona), vizvezeték, csatornázás, villamvilágítás, fedett ivócsarnok kolonádokkal, hova az összes források vizeit bevezetik és számos egyéb kelléke egy modern világfürdőnek. Ma még ez csak a jövő kérdése, de a kik akár mint régi fürdővendégek, akár most először keresték fel Borszéket, most is megtalálják ott azt, a mit kerestek, a természet ritka szépségeit, a kitünő fürdőt, egészséges éghajlatot s élénk társas életet.

Az idén aránylag nagyon sok a vendég Borszéken és pedig legintelligensebb körökből. Szép hölgyek vidám serege, a sétautakon, bálteremben és mulató helyeken, — kirándulások élénkítik az életet. Nincs hiány mulatságokban sem, bár azok — igen helyesen — nem mennek túl a jóizű kedélyesség határain. Múlt szombaton volt az Anna-bál s most kedden még jobban sikerült az erdei estély a Kossuth-kútnál. A különböző szebbnél-szebb kirándulások, Balogh Jancsi szép muzsikája s maga a pompás üde levegő teszik valóban élvezetessé az itt tartózkodást. A közönség egészségéről s egyszersmind a társas élet kellemességéről dr. *Vámossy* Zoltán egyetemi magántanár, fürdőorvos gondoskodik, a két maros-vásárhelyi vendéglős: Radó és Letzter pedig a vendégek jó ellátásáról.

A révi nagy barlang. A Kolozsvár—Nagy-Várad közti vasutvonalon a Körös mellett minden utas ismeri a *révi* vizesést. A vizesés pár évvel ezelőtt egy barlang megtalálásához vezetett, az üreg felkutatása azonban nagy nehézségekkel járt, mert viz, alacsony és szűk nyilások állták utját. Mégis egyesek beljebb hatoltak s kitünt, hogy a Körös mellett a legnagyobb és legszebb cseppkő barlangok egyikét rejtik a bihari hegységek. Sokan leszálltak időközben tovább kutatni s mind ujabb tudósításokat hoztak a barlang kiterjedéséről, a cseppkövek szép formáiról, és a barlangi puhány állatok természetrajzi érdekességéről. Nem régiben nehéz küzdelmek közt *Handl* Károly a barlang felügyelője, *Veress* János Rév község református lelkésze és *Csák* Andor kikutatták a barlang másik nyilását, a mely Diszfalu község határán levő hegycsucson fekszik. Eddig még a barlang óriás terjedelmét nem birták végig kutatni, noha oly részekre akadtak, melyek a világhírü adelsbergi barlang nagyságát felül múlják. Igy egy 50 méter magas, 250 méter hosszu nagy barlangrészt is átvizsgáltak. Az adelsbergi barlang csak 33 méter magas és 217 méter hosszu. Az óriási terem több mellékágra oszlik.

A kolozsvári Nemzeti Szinház építése. A belügyminiszterium a legközelebb mult napokban kötötte meg a szerződést a *Fellner és Helmer* bécsi műépítő-czéggel a kolozsvári uj szinház építésére. Az építést szeptember elején kell megkezdeni s az épületnek a jövő évi márcziusban tető alá jutni; deczemberre pedig minden berendezéssel elkészülni, hogy a próbák azonnal megkezdődhessenek s az első előadást 1905 deczember 15-ikén megtarthassák. A *Fellner és Helmer* czégnek a 850,000 koronára előirányzott költségvetést tullépni nem szabad; tartozik az építkezésnél a magyar nyelvet szóban és irásban biró embert alkalmazni, a ki felügyel, a ki mindenben alá van rendelve a kereskedelmi miniszteriumból kiküldött műszaki közeg intézkedéseinek. Az összes munkálatokat magyar iparosok, első sorban kolozsváriak végzik, a kiknek magyarországi anyagot kell használni és csak magyar munkást szabad alkalmazni.

Szines fényképezés. A szines fényképezéssel tett eddigi kisérletek még nem sikerültek. Legujabban két magyar ember, *Schröder* Albert vegyésztanár és *Bodor* Imre amatőr fényképező kisérleteznek, mint mondják, kecsegtető eredménynyel. Októberben nyilvános fölolvasásban akarják tanulmányukat ismertetni. Hozzáértő körökben érdeklődéssel várják az eredményt.

HALÁLOZÁS.

Csehov holttestét Badenveilerből, a hol elhunyt, Szentpétervárra át Moszkvába szállították s ott helyezték örök nyugalomra. Szentpétervárott igen egyszerű szertartást tartottak, papot is az ott levő ujságirók vittek, hogy az elszállítás előtt beszentelje a koporsót. Annál nagyobb volt a részvét Moszkvá-

ban, a hol a pályaudvaron óriási tömeg várta a holttestet vivő vonatot. Moszkva csaknem összes egyesületei képviselve voltak a temetésnél. A koporsót egyetemi hallgatók vállukon vitték ki a pályaudvarról a halottaskocsira. Az utczán két helyen is tartottak gyászünnepélyt; a művész-szinház és az egyetem előtt. Innen a koporsót a Novodevicsi-kolostorba vitték, a hol a temetés megtörtént. Csehov kívánsága szerint koporsója fölött gyászbeszédeket nem tartottak.

A lapok Csehov halála alkalmából közlik Tolsztojnak, a ki jó barátja volt az elhúnyt Csehovnak, következő nyilatkozatát:

«Csehov nagy művész volt, a kit nem csak az orosz ember, hanem mindenki megérthetett. Ő ama kevés iró közül való, a kiknek műveit többször is el lehet olvasni. Az irásnak tökéletesen új formáit teremtette meg, a melyekhez hasonlókat én seholsem találtam. Csehov halála nagy veszteség nekünk, annál is inkább, mert nemcsak egy hasonlíthatatlan művészt, hanem egy kedves, őszinte és becsületes embert is veszítettünk benne.»

Krüger Pál, Transzvál volt köztársaságnak számüzetésben elhúnyt elnöke földi maradványát egyelőre Hágában helyezték el s csak később viszik Transzválba, a hol Pretóriában október 10-ikén, születésnapján akarják eltemetni. Addig a Hága és Loosduinen között elterülő csendes mezőktől övezett *Eik en Duinen* temető halottas házában pihen. A vasutállomáson temérdek koszorút helyeztek a koporsóra. A sírnál a halott akaratához képest beszédet nem tartottak, csupán csendes imát mondott egy lelkész. A hágai két polgármester kocsin követte a gyászmenetet. *Vilma* királynő részvét-távirata, melyet Krüger családjához intézett, így hanzik; «Fogadják legőszintébb részvétemet Krüger Pál volt elnök elhúnyta alkalmából. A sulyos veszteségben adjon vigaszt önöknek és honfitársaiknak az a tudat, hogy az elhúnyt nagy jellemét és hazaszeretetét most ismét dicsőítik az egész világon». *Steyn*, Oranje szabad állam volt elnöke, személyesen helyezett koszorut a koporsóra.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Darvas János, a szepesváraljai irgalmas rendház tagja, 35 éves korában. — Ifj. Mokry Sámuel, a szegedi állami fém- és faipari szakiskola igazgatója 38 éves korában Gyulán. — Dr. Józsa György, tasnádi körorvos 40 éves korában, és Szilágy-Somlyón temették el. — Dr. Vucsetics Illés, ujvidéki tekintélyes ügyvéd, ki a szerbek politikai életében is mint hazafias magyarbarát és a «Branik» czímű lap alapítója kiváló szerepet vitt, 64 éves korában, Ujvidéken. — Zichermann Herman, lapkiadó, ki három évtizeden keresztül adta ki és egyidőben szerkesztette is a «Debreczen-Nagy-Váradi Értesítőt», mely hatvanhárom évfolyamot ért meg, 72 éves korában Debreczenben. — Kölder Gusztáv 48-as honvéd 78 éves korában Várgedén; Bem alatt harczolt, a szász városok elfoglalásában és a piski-hid ütközeténél vett részt. — Szily sárkányi Sárkányi Lázár gyógyszerész, 65 éves korában Baján. — Röser Mihály gazdálkodó, Röser János tanintézet-tulajdonos öcscse, 56 éves korában Gyertyámoson. — Bábaszéky Lajos posta- és távirótiszt, a fővárosi társaskörökben «uri banda» néven ismert jó zenekar primása, Budapesten. — Szalay István kántor-tanító 64 éves korában Fertő-Szent-Miklóson. — Nagybossányi és kisprónai Bossányi Péter 56 éves korában Bél községben. — Jünker Gusztáv ügyvéd, ügyészségi megbizott, az izr. községkerület helyettes elnöke, 63-ik évében Csurgón. — Gyurkovich Máté Mátyás 48-as honvédszázados, 1849-ben egy ideig a budai királyi palota főfelügyelője Szöllősy ezredessel, Petőfinek is személyes jó ismerőse, a kivel Debreczenben együtt lakott, később Pestváros szolgálatába lépett, majd adóvégrehajtó lett, meghalt száz éves korában. Még 90 éves korában is végezte hivatalos teendőit. — Draskóczy Imre, a diósgyőri állami vas- és aczélgyár szertárának főnök helyettese, 52 éves korában a gyár telepen. — Malcsiner Nándor, a győri lapszerkesztő 62 éves korában Győrben.

Garamveszelei Kazy Józsefné, szül. vecsei Oláh Anna, miniszteri tanácsos és a rutén hegyvidéki kirendeltség vezetőjének neje, 43 éves korában Budapesten és a barsmegyei Nemes-Orosziban temették el. — Özv. Walter Mihályné, dr. Walter Gyula esztergomi prelátus-kanonok, primási irodaigazgató édesanyja, 81-ik évében Esztergomban. — Csokán Lajosné, szül. Tassy Gizella 29-ik évében, Kiskunfélegyházán s Kecskeméten a családi sírboltba temették.

Szerkesztői üzenetek.

Tátra-Széplak. A szép verset köszönettel vettük s legközelebb közöljük.

S. A. Téves az az állítás, hogy Khina területe volna a legnépesebb. Mert ez óriási birodalomban egy négyszögmérföldön átlag 103 ember lakik, Belgiumban 220, Angliában 130, Németországban pedig 105 ember. Igy tehát vannak Khinánál sűrűbb lakosságú államok is.

V. S. Japánban ujabb idők óta meglehetős számban vannak már keresztények s köztük több előkelő ember. Igy pl. a parlamentnek az elnöke s tizenhárom képviselő keresztény. A hadsereg tisztikarának három százaléka, valamint a legnagyobb két csatahajó parancsnoka szintén keresztény.

V. T. Az angol hadseregben a párbajozást már III. György uralkodása alatt eltiltották. A tilalom ellen vétők rangjukat vesztik, azonkívül esküdtszék elé kerülnek. Az orosz tiszt csak akkor vivhat párbajt, ha ezt feljebbvalói megengedik. Egyébiránt az orosz seregben évtizedek óta alig néhány párbaj fordult elő. I. Miklós czár a párbajt halállal büntette. A legtöbb párbaj — még pedig többnyire halálos kimenettel — a német hadseregben fordul elő.

Kolozsvár, K. E. A kérdéses gyógymód, mint egy lapunk ez évi 29-ik számában található czikk is kifejti, ma még a kisérletezés stádiumában van.

Felföldi kép. Sok szép vonás van benne, kár hogy az egész vers nem eléggé «kész». El is van kissé nyujtva, fölösleges részletekkel s nem egy jó megfigyelése hatástalan marad a kifejezés pongyolasága miatt; a rímekre is jobban kellene vigyázni. Érdemes volna gyökeresen átdolgozni. A vershez mellékelt levelet érdeklődéssel olvastuk.

Erzsike imádkozik. A eredetit közölni fogjuk. A fordítás kissé terjedelmes, szivesebben látnánk valami rövidebbet.

Élünk, csak élünk. Kikeletnek jöttén. Majd hogyha meghalok. Csinos részlet akad majd mindegyikben, de sok bennük az elcsépelt banálitás is.

SAKKJÁTÉK.

2391. számu feladvány. Schrüfer Ferencz-től.

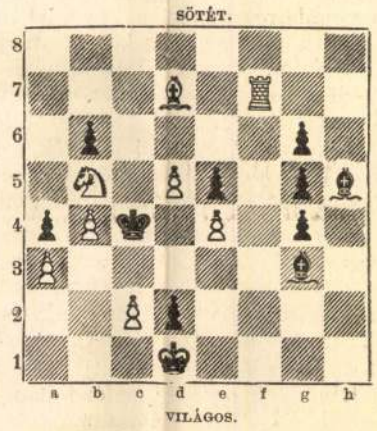

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

A 2376. számu feladvány megfejtése Gottschall H.-tól.

Világos.	*Sötét.*	*Világos.*	*a.*	*Sötét.*
1. Vf1—c4	Vb6—d6 (a)	1.		Ke5—f6: (b)
2. Vc4—c7	t. sz.	2. Vc4—c7		t. sz.
3. V v. H mat.		3. Vc7—g7 mat.		
			c.	
1.	Ke5—d6 (c)	1.		Vb6—f6:
2. Hd4—f5 †	stb.	2. Hd4—f3 †		stb.

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* **K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J.** — *Csomonyán:* **Németh Péter.** — *Bakony-Szentlászlón:* **Szabó János.** — *Gurahonczon:* **Kintzig Róbert.** — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 29. számában megjelent képtalány megfejtése: *Zivatartokól meglepett utasok menedéke a csárda.*

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utcza 9.

Salvator Természetes vasmentes Lithion-forrás kitűn hatású
vese-, hólyag-, rheuma- és köszvénybántalmaknál, vizeleti nehézségeknél, czukorbetegségeknél a légző- és emésztési szervek hurutainál. 10346
Budapesten, főraktár Édeskuty L. urnál.

Burmester a világhirü hegedü-művész húrjait **Reményi Mihály** műhangszerkészitőnél, a m. kir. zene-akadémia szállitójánál szerzi be.
Specialista hegedü-javitásokban, melyek a legművésziesebben készittetnek jótállás mellett.
A hangfokozó gerenda feltalálója, mely bármely hegedü vagy gordonkába alkalmazva annak sokkal erősebb, szebb és kellemesebb hangot ad.
Budapest, VI. kerület, Király-utcza 44/o.
Képes áregyzék ingyen és bérmentve. 9981

PURGO

Vadászathoz fürdőhelyen, 10548
Budapesthez fővonalon, főerdész által vezetve, társak kerestetnek. Tagsági-jegy évi 200 kor. Mindenről a főerdész gondoskodik. — Czim a kiadóhivatalban.

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG 10406
Budapest, V., Ferencz József-tér 3
(Fürdő-utcza sarkán).
Ajánlja: **Margit** befőttes üvegét, mely minden tekintetben felülmulja a más szerkezetüeket. Az üveg szép fehér légmentes zára egyszerü, kezelése könnyü.
Készül 3/10 lit. ürtartalommal à 40 fil.
1/2 « « à 50 «
Kristályüveg asztalkészletek nagy raktára

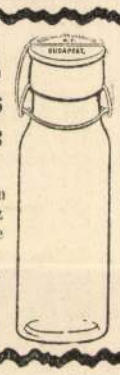

Borszéki gyógy-Borviz
HAZÁNK BÜSZKESÉGE
Ki sulyt helyez arra, hogy egészséges maradjon, az igyék borszéki gyógy-borvizet. Ez a viz nagy szénsavtartalmánál fogva kedvezően befolyásolja az étvágyat és emésztést. Mint borviz, mint hüsitő és üditő ital a legelső minden vizek között. 10494

Borszék gyógyfürdő
MAGYARORSZÁG PARADICSOMA.
Ki sulyt helyez arra, hogy egészsége, ifjui frissesége megmaradjon, visszatérjen, az jöjjön Borszékre, az egészségnek, az ujjászületésnek forrásaihoz.
Gyógyitó tényezők Borszéken: Magas fekvés (900 méter magasan fekszik, fenyő ös-erdőben). Tiszta, portól mentes levegő. Szénsavban gazdag vasas ivóforrások. Szénsavval telitett hideg lobogófürdők. Kitünő vasas lápfürdők. Melegitett szénsavas kádfürdők. Hideg vizzel gyógyitó intézet. Massage. Villamozás. Tej- és savókura. Terrainkura. A fürdővendégek rendelkezésére áll körülbelül 100,000 hold vadászterület.
Prospektusokkal, felvilágositásokkal kivánatra szivesen szolgál a fürdő-igazgatóság. Borszék (Csikmegye).
A gyógy-borviz megrendelhető: Borszék-fürdő gyógy- és ásványvizek vállalatánál. — Budapesten főraktár: Váczi-körut 72. szám. 10494

Mindenütt, minden gyógytárban kapható.
A házban és az uton nélkülözhetetlen szernek van elismerve
Thierry A. gyógyszerész balzsama.

Egyedüli valódi BALZSAM «Védangyal» gyógytárból THIERRY A. Pregrada-ban, Rohitsch-Sauerbrunn mellett.

Legjobb hatásu rossz emésztésnél és a vele együtt fellépő betegségeknél, mint felbőfögés, gyomorégés, székrekedés, savképződés, tulteltség érzete, gyomorgörcs, étvágytalanság, katarrhus, gyuladás, gyengeségi állapot, felfuvódás stb., stb.
Működik mint görcs- és fájdalomcsillapitó, köhögést szüntető, nyálkaoldó és tisztitó szer.
Postán legkevesebb szétküldés **12 kis** vagy **6 nagy** üveg **5 K** költségmentesen, **60 kis** vagy **30 nagy** üveg **15 K** költségmentesen netto.
Kicsinybeni eladásnál a raktárakban **1 kis üveg ára 30 fillér, 1 kettős üveg 60 fillér.**
Ügyeljünk az egyedüli törvényileg bejegyzett zöld apácza védjegyre: «**Ich dien.**» **Egyedül ez valódi.**
Ezen védjegy utánzása, valamint más törvényileg nem engedélyezett, igy forgalomba nem hozható balzsamgyártmányok **viszonteladása** *törvényileg tiltva van.* 10547

Thierry A. gyógyszerész Centifolia-kenőcse

fájdalomszüntető, puhitó, oldó, huzó, gyógyitó stb. Legkisebb postai szétküldés 2 tégely **3 K 60 fillér.** Kicsinybeni eladásnál a raktárakban **1 K 20 fillér** tégelyenként. Főraktár Budapesten: Török J., dr. Egger L. I. gyógyszertára; Lugoson Vértes. Közvetlen rendelések czimzendők: «**Schutzengel Apotheke**» des A. Thierry in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.
Az összeg előzetes beküldése esetén a szállitás egy nappal előbb történik, mint utánvéttel és az utánvételi pótdij is megtakaritható, igy ajánlatosabb az összeget előzetesen utalványozni és a megrendelést a szelvényen eszközölni és a pontos czimet megadni.

Sept. 9. 577-78 képpel

36. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, SZEPTEMBER 9.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

S. A.

A KOLOZSVÁRI ÚJ SZINHÁZ.

A MAGYAR szinjátszásnak legrégibb hagyományai tulajdonképen Kolozsvárra vezetnek vissza. Csak ez az egy város mondhatja el magáról széles ez országban, hogy száztizennégy esztendő óta mindig volt magyar szinjátszás falai között. Az a régi, rozzant épület Kolozsvárott, a melyből most díszes, új palotába vonúl a szinészet, az ősanyja minden magyar szinháznak, egy évszázad művészettörténetének gazdag és becses emlékei vannak vele összeszövődve.

Erdélyben találjuk első nyomait a magyar szinjátszásra való törekvésnek; az a Felvinczi György, a ki először kért 1696-ban magyar szinjátékok tartására engedélyt, tordai származású ember volt. Azután is, századnyi pihenő után Erdélyben, Marosvásárhelyt és Kolozsvárott kezdtek magyar szintársulat alakításával próbálkozni. Az igaz, hogy ilyen félig műkedvelőkből, félig hivatásos szinészekből alakúlt társulat Pesten is kezdett játszani, de míg itt nem lett belőle csak szánalmas bukás, Kolozsvárt sikerült az első állandó magyar társulatot megalapítani. Ebben a főérdem az erdélyi magyar főuraké s legelső sorban az idősb báró Wesselényi Miklósé.

Az erdélyi urak nem voltak annyira elnémetesedve, mint azok a magyarországi mágnások, a kik német szinházakat tartottak kastélyaikban a maguk pénzén. Lelkesen fogadták a kolozsvári magyar szinielőadásokat, sőt legelején mint műkedvelők maguk is részt vettek bennük. Áldoztak pénzt, időt, buzdítottak, agitáltak az ügy érdekében s példájuk magával ragadta a polgárságot is, mely mindig szivesen utánozza a nagy urakat. Wesselényi pedig patronusa, Maecenása és intendánsa volt a magyar szinészeknek, nem sajnálta tőlük sem idejét, sem munkáját, sem pénzét. Ő volt a lelke az egész, kicsiny kezdeteiben is óriási fontosságú

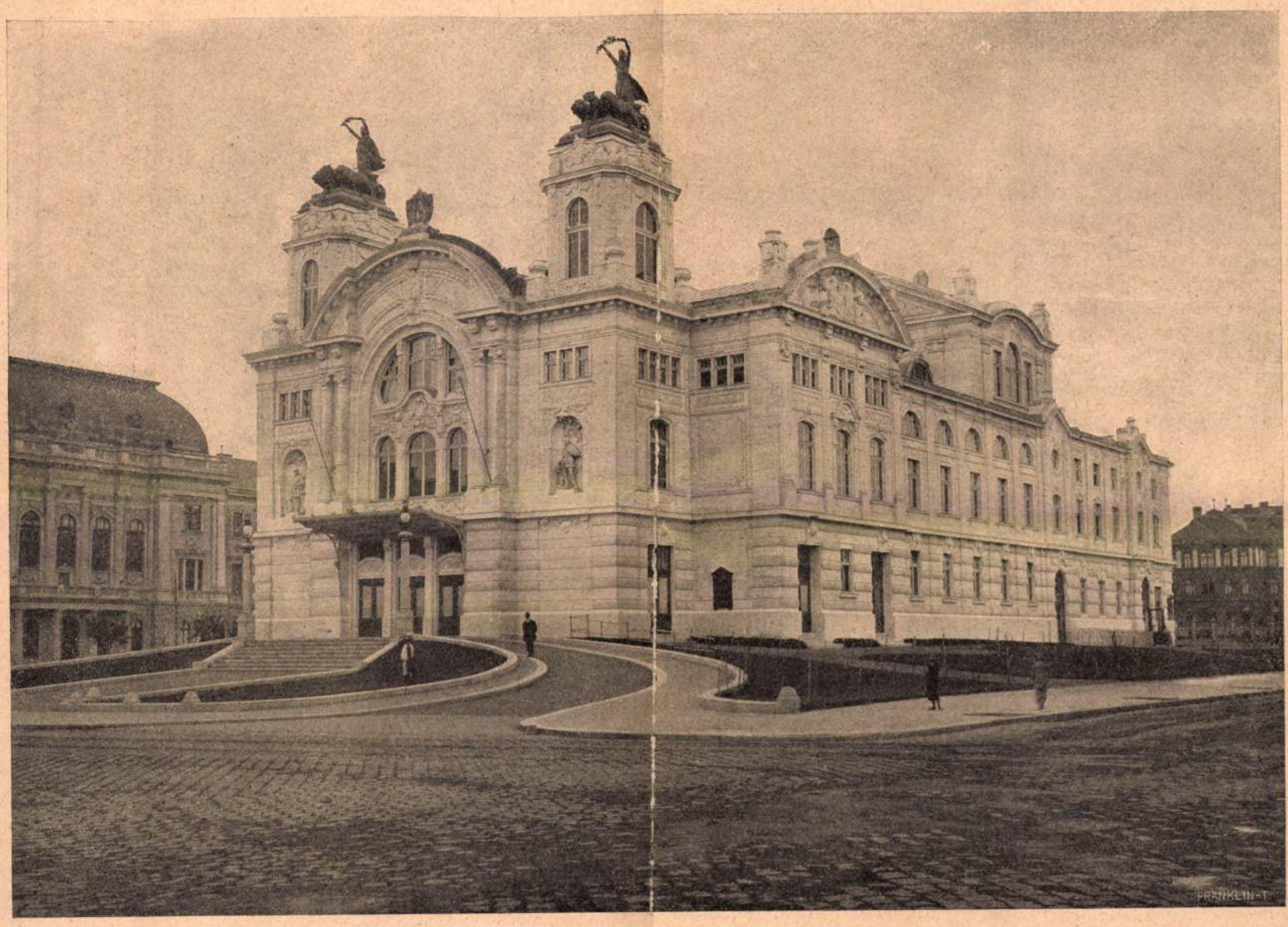

A KOLOZSVÁRI ÚJ NEMZETI SZINHÁZ. *Krudy István fényképe.*

vállalkozásnak, akadályt nem ismerő, szilaj temperamentumának egész hevével küzdött mellette. Nagyra hivatott, de szertelenségeiben önmagát fölemésztett lelkének ez volt a legkedvesebb ügy, pályájának ez a legmaradandóbb érdeme. 1792-től fogva már megvolt a magyar színészet Kolozsvárott s azóta sohasem szűnt meg. Wesselényi s a többi lelkes főurak mellett nem szabad megfeledkezni még egy embernek érdemeiről. Kocsi Patkó János ez, korának legkiválóbb hősszínésze, a ki 1792-ben került a kolozsvári szintársulathoz s csakhamar igazgatója lett. Az ő szakértelme, lelkes buzgósága és szervező képessége tartotta össze a társulatot, fegyelmet, izlést, művészi szellemet vitt bele s ezzel megóvta ezt a mindenféle vidékekről és mindenféle társadalmi osztályokból összeverődött hadat a szertezülléstől.

Tanult színészek, művészi példaképek, hagyományok és főleg használható darabok hiánya mellett is szépen fejlődött a fiatal szintársulat. A Kelemen László-féle gyászosan szétrebbent pesti társulat jobb elemeit is magához vonta, ha Kolozsvárott roszabbra fordult a dolga, kirándult egy-egy időre Debreczenbe, Nagyváradra, más városokba. Igy valahogy megélt, sőt rajokat is bocsátott ki magából. Egyik része külön társulattá alakulva, Magyarországra jött s magjává lett annak a színészhadnak, mely nemsokára Pesten is meggyökereztette a magyar szinpadot. A kolozsvári társulat azonban jó sokáig az első maradt még, a legjobb művészeket számlálta tagjai között, csak a pesti állandó színészet megalakulásával s a drámairodalomnak Kisfaludy Károlylyal kezdődő föllendülésével szorult le az első helyről.

Pesten még csak a legmerészebb képzeletűek mertek álmodni arról, a mit Kolozsvár már a múlt század első évtizedében megvalósított: állandó otthonról az állandó szintársulat számára. 1803-ban már el volt határozva a kolozsvári szinház épitése. Az igaz, hogy csak tizennyolcz év múlva, 1821-ben lett kész az épület, de mily messze volt még akkor a pesti Nemzeti Szinház! Ebben is az erdélyi lelkes főuraké a főérdem, ők adták össze a pénzt a telek vásárlására s nagy részben épitésre is. Mint az akkori idők minden nemzeti intézménye, teljesen társadalmi úton jött létre, egyesek adományaiból az első magyar állandó szinház-épület is. Az ódon, ma már lakatlanná vált épület látta játszani a magyar színészet majd minden nagyságát, Dérynét és Kántornét, Lendvayt és Egressy Gábort s az utánuk következő, ma is szereplő jeleseket, felhangzottak benne Kisfaludy Károlytól és Katona Józseftől kezdve a magyar drámairodalom minden nagyjának szavai. A színészek, ha átvonulnak belőle az új szinházba, lehetetlen, hogy valami borongó fájdalmat ne érezzenek, lehetetlen, hogy e nagy emlékek ereje ne vonzza őket vissza a szűette, kopott deszkákra, melyeket a magyar szinjátszás legszentebb hagyományai tettek szentté. E régi emlékekre az új épületben csak Kocsi Patkó Jánosnak és a kolozsvári színészet nemrég elhunyt másik büszkeségének, E. Kovács Gyulának mellszobrai figyelmeztetnek, de kivánjuk, hogy vigyék őket szivükben magukkal a mai művészek is, mert rájuk és szinházukra még mindig nemes hivatás vár a mai megváltozott viszonyok közt.

Azt szeretnők, hogy a kolozsvári új szinház megnyitása egyúttal új fejlődés kezdete is legyen a kolozsvári színészetben, mely az utóbbi évtizedekben nem fejlődött úgy, a hogy nagy múltja kivánatossá tenné. Az ország első vidéki társulata volt ugyan mindig, de csak anyagi és művészi eszközeinek gazdagabb voltánál fogva, lényegileg nem különbözött a többi vidéki társulatoktól. Nem volt sem önálló műsora, sem önálló játékmódja, alapjában nem volt más, mint a budapesti szinházak életének tükrözője. Jó előadásokat tudott felmutatni, közönséget hódított, de nagyobbra nem tört.

Pedig az volna a kivánatos, hogy a nagyobb vikéki társulatok — s ilyenül első sorban a kolozsvári jön számba — függetlenítsék magukat a budapesti szinházak egyedül uralkodó hatásától, saját egyéniségre igyekezzenek kapni s saját életet élni. Fejleszszenek ki magukból eredeti, saját játékstilust, próbálkozzanak önállóan újabb s újabb művészi feladatokkal s ne várjanak minden kezdést a fővárostól. Lám, a pesti Vigszinház rövid idő alatt saját egyéniséget tudott kialakítani a maga számára, a melylyel nagy népszerűségre jutott. Mért ne érhetné el ugyanezt a kolozsvári szinház is, a mely jelentékeny állami támogatásban is részesül? Mért ne lehetne egyik számba jövő tényezője a művészi irányok ama forrongó harczának, a mely ma világszerte lejátszódik a szinpadokon és az elméleti irodalomban s a melynek hullámverései a fővárosi szinpadokon is érezhetők? Mért ne lehetne saját műsora, a mely nem puszta kópiája a pesti szinházak tavalyi műsorának, a mely, ha fölveszi is magába ezeknek jelesebb és tartalmasabb darabjait, maga is mer valamit kezdeni? A mit eddig próbáltak, alig volt egyéb egyik-másik helyi iró ambicióinak kielégitésénél, az újabb magyar drámairodalom fejlődésében nincs semmi nyoma sem a kolozsvári, sem más vidéki szinpadnak. De még a külföldi darabok dolgában sem mertek eddig önállóan kezdeni, óvatosan megvárták, a mig egy-egy nevezetesebb külföldi darabot előadtak Budapesten s ha itt sikert aratott, elővették ők is. Avagy pl. Shakespearet adták hűségesen a régi sablonok szerint s eszükbe sem jutott az újabb kutatások újabb eredményeinek értékesítése, a mig a budapesti Nemzeti Szinház el nem kezdte. Pedig ez aránylag kevés nehézséggel és kevés koczkázattal járó dolog, csak egy kis merészség kell hozzá. Alighanem anyagilag is hasznosnak bizonyúlna, mert tudomásunk szerint a vidéki városok mivelt közönsége nem oly elfogult, hogy csak a budapesti árút fogadná szivesen szinpadjain.

Mennyivel több élénkséget, életet vinne bele szinházi életünkbe, ha a jobb vidéki társulatok fölvennék a versenyt a fővárosi szinházakkal! Jobban sarkalná eredeti, művészi munkára a színészt, jobban érdekelné a közönséget s okvetlen hatással volna az irodalomra is. Megszünnék az a szegényes állapot, hogy a magyar színészet és dráma fejlődése teljesen egy-két budapesti szinházon múlik s egy-egy kevésbbé hivatott ember ez egy-két szinház élén megakaszthatja évekre mind a kettőt. A fővárosi szinházakban is komolyabb, becsvágyóbb munka folynék, az eddig semmibe vett vidékiek versenye folyton sarkalná őket. Új élet, új szellem költöznék be a magyar szinpadokra s tartalmasabb, művészibb színészekkel népesednének be.

Ha e szép és gazdag eredményekkel kecsegtető fejlődésnek kiinduló pontjává lesz az új kolozsvári szinház, akkor kétszeres örömmel üdvözöljük megnyitását. *S. A.*

KÓCSI-PATKÓ JÁNOS.

E. KOVÁCS GYULA.

Róna József szoborművei a kolozsvári Nemzeti Szinházban.

DALOK.

I.

Róza!... Hát hiába ontom
Sírodra a könnyemet?
Róza!... Hát már egy szavad sincs
Vígasztalni engemet?

Mért e fájó zárkozottság?
Mért e szörnyű hallgatás?
Ennyi jajt és bús könyörgést
Szótlanul nem hagyna más!

Azt hiszed tán: nem szeretlek,
S emléked már elvetém?
Oh ne hidd! E sértő vádat
Nem érdemlem tőled én!

Te vagy minden gondolatom
Most is úgy, mint egykoron,
Most is csendes éjszakákon
Csak te rólad álmodom.

Más viruló jegyesét sem
Szereti oly melegen,
Mint a hogy én a te hideg
Sírhalmodat szeretem!

II.

Hat lábnyinál
Lent a földben
Messzebbre te
Nem vagy tőlem,
S akármennyit
Gondolok rád:
Mégse tudok
Szólni hozzád!

Nagy messzeség
Az a távol,
Nap oda el
Nem világol,
Sóhaj, panasz
Ha útra kél,
Hiába száll:
Oda nem ér!

Nem ér oda,
Nem ér oda
E világból
Semmi soha!
S hogy te mégis
Arra tértél!
S hogy te mégis
Oda értél!

III.

Mindenkinek van itt párja,
Csak én magam vagyok árva!
Mindenkit szeret az Isten,
Egyedül csak engemet nem!

Pedig szerethetne engem,
Én leginkább megérdemlem:
Mikor árvának maradtam,
Mindenemet neki adtam!

IV.

Késő este a sírodnál üldögélek,
Rég elpihent a határon minden élet,
Madaras fák fészkein rég álom foly már,
Egyebet se hallani lágy tücsökszónál.

Feljött a hold jó régen az ég boltjára,
Szomorún néz onnan rám ő, én meg rája.
Alig tudjuk bámulattal győzni magunk:
Mind a ketten olyan összeillők vagyunk!

Ő is, mint én, azon borong bizonyára:
Melyikünk is lehet vajon nagyobb árva?
Arcza vajon melyikünknek halványabb?
S melyikünkben lakik vajon nagyobb bánat?

Jakab Ödön.

Fellner, Ferdinand

MAGYAR MŰVÉSZET
1925. 135.

Ybl E: Ybl életének operahőse

T. 615.

Madonna szemeiből könnyek potyog-
tja, balját pedig keblére tette.
ját palástja védi. Felirata:

rau Maria in
au.

elbeszélő német nyomtatás olvasható.

9 : 6 cm.

~~Fellner~~ és Hellner

l.

Jbl Lotz k. élete és mno.

301. l.

1938

~~2161. Lotz Károly.~~

2161. Heverő Bacchansnő (Tanulmány.)

Földre teritett fehér ~~lo~~ ru
~~hajú Bacchansnő, ki~~ és szembe ~~tekin~~ ner
je alá tette, balját pedig a föl
sos-botját csokorra kötött szala
ver. A háttérben szőlőlugas lát
legelő ló~~vat~~ és egy csikó~~t szem~~

Fa, méretei 10.6: 22.9 cm.
Perlaky Kálmán hagyománya l

Ert

904:IV.30.

~~Fellner és~~ Hellmer

becsi építészek

lásd

Zámborszky Ilona

A magyar országház.

Bp. 1937. 19. l.

22. l.

(2027-től 2428-ig.)

LÁTOGASSA AZ ÁRVERÉSI CSARNOK

NAPI ÁRVERÉSEIT IS!

ÁRVERÉSEK:

Naponta délután 3 órától. Az árverésre kerülő anyagot tartalmazó Árverési Közlöny a helyszinen 10 fillérért kapható

Fellner Ferdinand

Ruhaz Opito

+ 1916

U. 1970

~~Avarkori sír VII. 243~~

Fellner Ferdinánd

Művészeti Lexikon

227 l.

Schönherr – Königstár IV. 251, 256

Fellner Ferdinád

l. Ev.

U. 1976

~~Avarkori lovassirleletek, esztergomi~~

~~VI. 132.~~

raik számára. E kolostorok rendesen kerített helyek s nőnek nem szabad küszöbét átlépni. Kelet- és Nyugat-Tibet mély völgyeiben e hegyoldalokra épített kolostorok igen regényes képet nyujtanak. Abban, a melynek képét mi is közöljük, s mely a Zanszkár völgyében van, Körösi Csoma Sándor is hosszabb ideig tartózkodott. Különösek népesek a kolostorok Lassza vidékén. «A Szera kolostorban, mondja Lóczy, 5500, a Debangban 7700 szerzetes él. A környéken 11 nagyobb kolostor összesen 24,000 szerzetest foglal magában. A kolostornak tibeti neve *gonpa*, vagy *gomba*. A lámák lakása *labrang*, s a templom *lakang* nevet visel. Minden gomba élén a *kampó* (keng-bo) láma áll, ki helyettesével, a *gékő* lámával, kire a szellemi dolgok vannak bizva, intézi a zárda szellemi és anyagi igazgatását. Egy vagy két *gesi* a fegyelemre ügyel. Egy vagy több pénztárnok és gazda, mint nevezik :

Tibeti harczos.

siamdzö és *gnir*-ba kezeli a gomba vagyonát és egyszersmind ügyvivője, képviselője a kolostornak a külvilággal szemben. Ok vezetik a számadásokat és elfoglaltságuk nagy ügyességet feltételez. A Kumbum-i kolostorban alkalmunk volt a kolostor ügyvivőjével és két főnökével hivatalosan összejönnünk és megcsodálnunk azt a beszédet, melyben csaknem félóra hosszat, folyékonyan, ismétlések és megszakitások nélkül és bizonyára kitünő ékesszólással kifejté előttünk az okokot, melyek az utazást Hszi-ning-fu-ból Lasszába lehetetlenné teszik és ezért ők nem adhattak mellénk lámákat kisérőül. Az énekkarok vezetői, vagy előénekesek, *un-dzse* és a *csron-go*, vagy irnokok, mind oly tisztségek, melyek választás utján töltetnek be és egytől öt évig viselhetők.»

A *láma* nevet a tibetiek csak a kiválóan képzett szerzeteseknek adják, kik szigoru vizsgálatok eredményeül nyerték e megtisztelő czimet és a *ramgiam, gilong, gesi* rangfokozaton át emelkednek odáig. A közönséges szerzetesek általános neve *csra-pa*. Vannak kolduló lámák is, kik Lasszából jöve, messze földet barangolnak be, vásárokon és ünnepélyek alkalmával szentképeket magyaráznak, álarczczal és tarka zsinóros öltönyökben tánczolnak, emberi lábszárcsontból készült furulyával, dobbal üzik a gonoszt. Lóczy látott ilyen vándor szerzeteseket, vagy kolduló lámákat Szikkimben, s előtte hosszadalmas tánczot jártak, tarka maskarában. Szerinte e kósza papok mókáiban sok közös vonás van a samánok babonáival. A növendékek neve *csra-csu*, az apáczáké pedig *anni*. A lámák kizárólag vajjal és tejjel élnek, s azt mondja Lóczy, hogy e két élelemanyaggal annyira telítve vannak, hogy ha láma közelit, az avas vaj büze már messziről megérezhető rajta.

Mindennap reggel összegyülnek a lámák imára, de csak közönséges ruháikban, mely veres gyapjudarócz, s arany paszomántos ujju, térden alól érő szoknyából, mellényből és festői ránczokba szedett plaid-féle kendőből áll. A lámák feje és arcza simára van beretválva, süveget rendesen nem viselnek, csak ünnepélyes alkalmaknál öltik fel a sárga bojtos sipkát. Még egy bő, sok fodru köpeny is tartozik a lámák ruházatához; lábaikon csak nagy hidegben viselnek csizmát, de a templom küszöbén mindig levetik. Magasabb rangfokozatu lámák sárga, inkább khinai szabásu öltönyt viselnek s fejükön is sárga, khinaias kalap van. Az az aranynyal himzett köpeny és csinos süveg azonban, melyet egyik képünkön látunk, csak kiváló szertartásoknál jö használatba, a mikor aztán a tárogató, dob, trombita, réztányér, nagy csigahéjak és aczélháromszög hangjai is belevegyülnek a szertartásba.

A közönséges tibetiek öltözetei és szokásai is nagyon különböznek az egyes törzseknél. A férfiak öltönye bokáig érő bő gyapjú-, darócz- vagy bőrkaftán, mely közepütt vagy jobb oldalt gombolható s a csipő felett öv szorítja a derékhoz. Az öv felett a kaftánt felhúzzák úgy, hogy alsó széle a térdet szabadon hagyja. E kaftánnak az öv körül lecsüngő belsejében hordja a tibeti férfi pénzét, élelmét, evőcsészéjét, kését stb. Elől az övbe kardja van dugva s az előkelőknél és katonáknál még egy kés, mindkettőnek markolata türkiszszel, korállal és ezüsttel gazdagon van diszitve, sőt a kardszijat is ezüstcsattok és amuletek ékesitik. Az öv jobb felén tűzszerszámnak való, ezüsttel kivert tenyérnyi bőrtáska függ, s annak aljára van erősítve az aczél, belsejében pedig a kova és tapló foglal helyet. Inget, lábravalót a tibeti nem visel, s lábszárai még kemény télen is meztelenek, csizmája gyapjuszövet, feje nyiratlan s fésületlen s róla varkocs nyúlik le, többnyire a fő körül koszoruba kanyaritva, mely a Tacsing dinasztia iránti meghódolás jelképe, s a homlok felett nagy csont- és türkiszszel ékített ezüst gyürük vannak bele fonva. Fövegök is különböző. Ta-czien-lu vidékén egész rókabőr szolgál kucsmául, melyről a rókafark a háton himbálózik. Batungban burnuszféle kucsmát viselnek, a főnökök kisérete pedig mindenütt tányérkalapot hord, melynek lapos teteje eláll a fejtől és sárga bojtok takarják. De hordják azt a pörge nemezkalapot is, mely Khinában a köznépnél divatos, és a magas peremü magyar kanászkalapokhoz hasonlit.

Főtápláléka a tibetieknek a tej, vaj, pirított árpaliszt és tea. Utazás közben a tanyához közeledve sátort ütnek, mely fekete jakszőr-ponyvákból áll, kivül álló rudakkal akként kifeszitve, hogy menyezetök szélesen kiterjed, s a tetőn, hosszában, zsinegekkel összefűzve és széles rést hagyva magok közt a füst eltávozására — és tüzet gyújtva vizet forralnak. A vizbe a téglateából bele vetnek egy-két ökölnyi darabot egy csomó szodával, s 6—8 perczig főzik, azután leszürik a theát, egy fabödönbe; megsózzák s egy félfont vajat löknek bele, mire felkavarva, az egész tejes kávéhoz lesz hasonló. Ekkor mindenki előveszi facsészéjét s bőven lakozik a gőzölgőzsíros és édesen sós italból. Később előszedik a nyeregzsákokból a kosárdobozt vajjal, sót, paprikát, levegőn szárított juhhust, pirított árpalisztet vajjal és teával föleresztve gombóczczá gyurnak és megsózva költik el; ez a *dzamba*, a legmindennapibb táplálék. A dzamba után hus következik, még pedig néha, ha vaslemez nincs kéznél, egy egész konczot a zsarátnok közé vetnek, aztán a megsült kérget késsel lefaragják, a sületlenül maradt részt pedig ujra visszalökik a tüzbe s igy tovább, mig egész a csontig le nem rágták. Italul a marva-kölest főzik meg, s gyenge erjedés után bambusz-edénybe helyezik, s egy vékony bambusz-csövet meritenek bele és igy szivják fel a vizzel felöntött marva-levet. A pipázás, sőt a burnótozás is el van terjedve s a pipát bambuszgyökérből készitik maguknak.

*

Számos ily érdekes és jellemző apróság után Lóczy még nehány szóval *Körösi Csoma* Sándorról emlékezik meg, ki a dardsilingi régi európai temetőben nyugszik, honnan felséges kilátás nyilik a Kin csin-dsunga havasra s azon hágókra, melyek Szikkimből Tibetbe vezetnek át. A nagy tudós sirját, melyet a «Vasárnapi Ujság» korábbi számából ismer az olvasó, Lóczy könyve ujabb fényképi felvétel után mutatja be. A mi a nagy nevü magyar utazó élete körülményeit és irodalmi hagyatékát illeti, arról *Duka* Tivadar időközben megjelent és általunk is annak idején tüzetesen méltányolt műve után nem sok kiegészíteni való maradt fönn. Érdekes azonban, hogy *Lóczy* Kalkuttában, 1878. januárjában, a a bengali ázsiai társaság könyvtárában feltalálta Körösi Csomának Duka által sikertelenül kutatott önéletrajzát, melyet a kelet-indiai társulat Delhiben székelő rezidensének, Kennedy kapitánynak átnyujtott. Ez önéletrajzot Lóczy könyve egész terjedelmében lefordítva közli s ezzel lényeges kibővítéssel szolgál Duka terjedelmes és kimerítő tanulmányához.

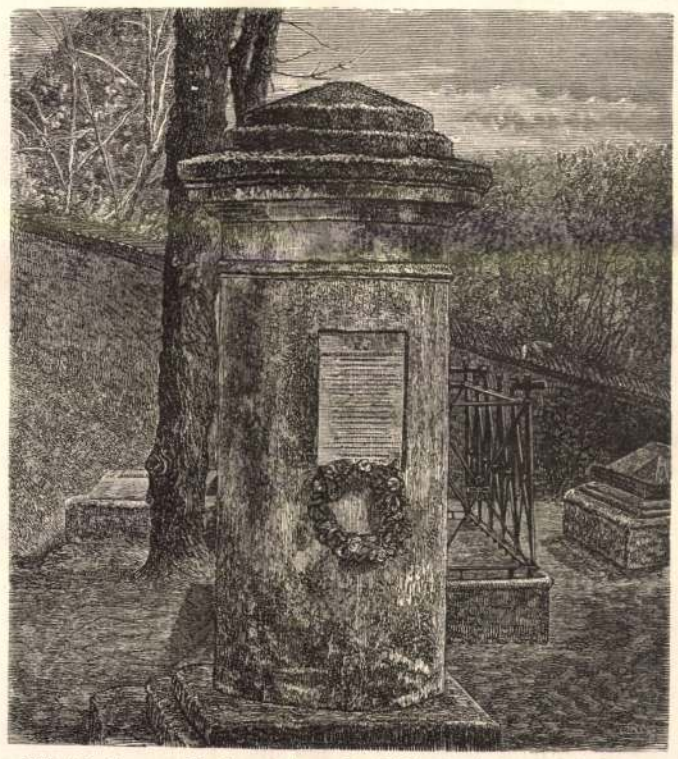

Körösi Csoma Sándor sirja a dardsilingi régi temetőben. — Déchy Mór fényképe után.

A ZSEBKENDŐ TÖRTÉNETÉBŐL.

Ugy kell lenni, hogy a régiek között nem volt a nátha még általános betegség, mert a görögök és rómaiak reánk maradt gazdag irodalmában, mely minden apróságra kiterjed, egyetlen szó sincs a zsebkendőről és a nátha oly ritkaságnak tünik fel, hogy Plautus egyik vigjátékában és Juvenal satyrájában egyenesen házassagbontó oknak neveztetik. Volt azonban náluk is kendő forma, legalább az előbbieknél, melyet az izzadság letörlésére használtak és melyek közül egy, Veronika kendője, a kereszténységben nagy tiszteletben részesült és a középkori képeken igen gyakran ábrázoltatott, habár sokan kétségbe vonják, hogy ez a Veronika valóban élt volna s ugy tartják, hogy neve a Jézus képe alatt levő «Vera icon» (valódi kép) aláirásából származott.

A középkorban Izidor egyenesen megparancsolja a barátoknak, hogy izzadságtörlőt tartsanak arczok tisztítása végett és többször történik említés, hogy zárdáknak és parochiáknak ily kendőket adományoztak, melyek azonban inkább csak disznek szolgáltak és orrfuvásra soha sem használtattak. Valóban az egész középkoron át a tömérdek fenmaradt ruhadarab és készlet-jegyzékekben nyomát sem találjuk a zsebkendőknek, — egyszerüen nem éltek velök. Ungerothen Menyhért brezlaui ur 1490-ben Anna leánya kelengyéjéhez adott többek közt 10 törölközőt, 10 ágyteritőt, 10 asztalkendőt és más kendőket is, de zsebkendőre Anna kisasszonynak nem volt szüksége, talán nem is tudott vele bánni. A középkori képeken a Krisztust vagy valamelyik haldoklót sirató férfiak ruhájuk végével és a nők fejkendőjükkel törlik könnyeiket és csak egy 1490-ből eredő képen látunk külön ruhadarabot, mely azonban izzadságtörlő is lehetett s még később is a Lázár feltámadását jelző képen szereplő egyének, hogy a halott rothadásáról tanuságot tegyenek, ruháikkal dugják be orraikat, holott ha az előkelő körökben divatos lett volna a zsebkendő, a festők itt azt festettek volna.

A 15-ik század legvégén találunk végre említést a zsebkendőről s rotterdami Erasmus már illetlennek tartja hogy valaki ruhájával törölje az orrát. A művelődés ez uj irányát is az olaszok hozták be s az általuk Fazzolettonak nevezett zsebkendő többé-kevésbbé átalakitva ily néven volt ismeretes hosszu éveken át. Mily lassan történtazonban ennek meghonosodása, tanusítja az a körülmény, hogy a 16. század első felében egy-egy fazoletto mint valami ritkaság említtetik fel. Henneberg

*

Henrik gróf kanonok 1520-ban egy ily zsebkendőért 1000 forintot adott. A század második felében azonban a spanyol divattal együtt elterjed a zsebkendő is, egy előkelő főpap hagyatékában 1557-ben már 8 zsebkendő találtatik, a mi bizonyosan nagy pazarlás lehetett. Később különösen az előkelő nőket ritkán festették le zsebkendő nélkül: mint minden divatos dologban, ebben is nagy fényüzést fejtettek ki; a lehető legfinomabb himzések és csipkék, arany ezüst és gyöngyök nem hiányoztak a zsebkendőn; inkább csecsebecsék voltak ezek, mint használati tárgyak s a hatóságnak, mely ez időben mindenféle luxus elleneben felemelte mennydörgő szavát, sok gondja volt megszabni, hogy a zsebkendők e rangfokozat szerint mennyibe kerüljenek. A drezdai tanács még 1595-ben is határozottan eltiltja a köznépnek, hogy zsebkendőt használjon vagy azt menyasszonyi ajándékul adja, mintha attól tartott volna, hogy ez is valami ördöngös államellenes uj találmány.

A zsebkendők gyors elterjedését a divat szeszélyén kívül némileg megmagyarázza az a körülmény is, hogy a nők ebbe rejtették el a különböző szépítő szereket és illatokat. Nehány reczept is maradt fenn e korból, mely eléggé jellemző. Az egyik szerint alaun, mályvagyökér, gummiarabikum, higany, ólomfehér, tojásfejérje, terpentin, ezergyömbér, myrthus, kámfor, ötven csiga, egy kövér lud, narancs, czitrom és czukorsütemények keverékében kétszer egymásután kell megáztatni a zsebkendőt s ki ezzel törli félévig az arczát, örökké szép marad.

A 17-ik században a zsebkendőnek uj hatalmas szövetségese támadt: a dohány. IX. Károly franczia királynak a főfájás ellen hathatós szerül ajánlották a tobákolást s ez idő óta ennek divatja nagyon elterjedt és igen természetesen vele együtt szaporodtak a zsebkendők is. Különösen összeköttetésben vannak ezzel a tarka zsebkendők. A 18-ik században már zsebkendő-irodalom is fejlődött ki. Költeményeket, szinpadi jeleneteket, életszabályokat, egyszóval minden elképzelhető dolgot nyomattak a zsebkendőkre gyakran oly czélból, hogy azok minél tágabb körben elterjedjenek. Angliában a hires férfiak, a Derby-versenyen nyertes paripák arczképei most is láthatók zsebkendőkön. Franciaországban még Németország térképét is sokra nyomatják, hogy a «revanche» élénk emlékezetben maradjon. Nevezetes esemény a zsebkendők történetében az is, hogy I. Napoleon neje, kinek rossz fogai voltak, a zsebkendőt folyton kezében tartotta s lehetőleg szája előtt s e divatot a nők hamar felkapták. Ujabban már a négerek és ausztráliaiak is ismerik a zsebkendőt, de ezek, a középkori lovagokkal ellentétben, kik, mint fentebb láttuk, ruháikat használták zsebkendőknek, az európai csecsebecsét diszruha gyanánt övükre kötik fel. Igy is jól van, a czivilizaczió kétségkivül terjed s a mennyire elhatol, elviszi a zsebkendőt is.

A POZSONYI SZINHÁZ MEGNYITÁSA.

Pozsony fényes ünnepélyek közt, a nemzeti szinház és magyar királyi opera tagjainak közreműködésével, nagytekintélyű vendégek jelenlétében nyitotta meg uj szinházát szeptember 22-ikén. A miniszterek közül jelen volt *Tisza* Kálmán, *Trefort*, ott volt *Jókai*, ki a megnyitó előadás nagyhatásu prológját irta, *Szlávy* József koronaőr, a pozsonyvármegyei kerületek országgyülési képviselői, a művészvilág több nevezetessége, kik külön gőzhajón utaztak föl Budapestről. Elment a nemzeti szinház és operaszinház intendánsa gr. *Keglevich* István is; *Erkel* Ferencz az ősz zeneköltő, kinek egyik operájával nyilt meg a szinház. A megnyitó előadáson megjelent *Frigyes* főherczeg is, nejével, *Izabella* főherczegnővel. És összegyült Pozsonymegye egész intelligenciája, s Pozsonyváros összes lakossága lelkesülten járult hozzá az ünnepélyhez.

A határszéli város kizárólag magyar jellegű ünnepélylyel kivánta fölavatni uj szinházát, habár e szinház nem lesz egyelőre állandó otthona a magyar szinészetnek. Pozsony lakosságának nyelve még nem eléggé magyar arra nézve, hogy a magyar Tháliát élvezhetné. Magyarul érzésének kifejezésére azonban tüntetőleg megragadta az alkalmat.

A szinházban öt előadást rendeznek a budapesti két főszinház művészei, aztán német társulat költözik bele. Tágas és diszes az uj szinház, mely 330,000 frtba került, s Fellner bécsi műépitész tervei szerint készült, ki a magyarországi többi nagyobb szinházakat is épitette, a budapesti népszinházzal együtt. A szinház 1200 nézőre van számítva. Páholy a földszinten 14, az első emeleten 23, a másodikon 16, a harmadik emeleten 2 tiz-tiz személyt befogadó szinészpáholy. Az első emeleten, szemben a szinpaddal, van a városi hatóság páholya. A buffet a második emeleten, diszes terem. Átalán folyosók, foyer, mind jó tágasak, s a közönség ki és bejárása nagyon meg van könnyítve. A második emeleten a páholyokon kivül van 104 erkélyszék, a harmadik emeleten 201 ülés, 50 állóhely. A harmadik emelet 271 helyéhez hat széles ajtó vezet.

A régi szinházat 1884-ben rombolták el. Ez gr. Csáky György fáradozásai folytán 1776-ban nyilt meg s 36,000 frtba került. Benne a mágnás-családok pénzsegélyük fejében ingyen páholyt kaptak. Jellemző, hogy Lessing, Schiller Shakespeare, Goethe és Iffland művei előbb kerültek szinre Pozsonyban, mint Németországban. De ez állandó szinház előtt már 1733-ból vannak feljegyzések szini előadásokról a Weitenhoiban, 1741-ben pedig faszinházban játszottak olasz operákat és német szindarabokat. Az uj szinház belső diszítése is elegans, vörös szövetű ülőhelyekkel, vörös selyem drapériájú páholyokkal. A plafondot Luttgendorf-Leinburg báró festményei diszítik.

Az ünnepélyek sorozatát e hó 22-ikén reggel a *zárkő elhelyezése* nyitotta meg. A kő alatt elhelyezték a szinház épitésének történetét elmondó iratot, a most forgalomban levő pénzeket, a pozsonyi lapok aznapi példányából egyet, s a megnyitó előadás szinlapját. Gr. Esterházy István főispán illesztette helyére a követ.

A délelőtt a *fővárosból érkezett vendégek* fogadtatásával telt el. A város utczái föl voltak lobogózva, s nagy közönség hullámzott. Szives és zajos volt a fogadtatás, s a budapesti vonat megérkezése után hosszú kocsisor szállította a városba a vendégeket. Az indóházban a katonaság is képviselve volt a fogadtatásnál. Jókai mindenütt a legmelegebb ovácziókban részesült.

Mergl polgármester üdvözölte *Tisza* Kálmán miniszterelnököt, ki röviden válaszolt. A miniszterelnök és Trefort a Palugyay-féle fogadóba szálltak, hol délig a megye, a város, a papság, a katonaság, stb. küldöttségeit fogadták. Délben lakoma volt, melyen a polgármester kezdte meg a felköszöntések sorát; majd *Trefort* szólalt föl. *Tisza* Kálmán utalt arra, hogy róla rendesen elmondják, mennyire pongyolán beszél, s ha valamit szépen akar mondani, azt rendesen Jókaira bizza. Igy tesz ő most is. Hadd beszéljen szépen Jókai, ő maga egyszerűen Pozsony boldogulására ürít poharat. (Éljenzés.)

Jókai szólt ezután. Nem fogadhatja el mesterétől e dicséretet, de tehetsége szerint iparkodni fog a miniszterelnök felköszöntőjét kiegészíteni. Már zsenge korában meg tanulta ismerni Pozsony derék hazafiait, kiknek nyelvük németül beszélt, de szivük mindig magyarul érzett, (Élénk éljenzés.) s azt tapasztalta mindig, hogy az egyesíthető a magyar haza eszméjével. Vén korában került ismét vissza s ma a megforditott irányt találja; itt ma a magyar szinház megnyitása előtt állunk s történelmileg konstatálható, hogy a magyar nemesi dotáczió az első nemzeti szinházra Pozsonyban dőlt el. A lelkes város közönségére emeli poharát. (Éljenzés.)

Ebéd után a várost tekintették meg a vendégek. A miniszteréket és Jókait mindenütt legzajosabban köszöntötte a nagy tömeg.

A *megnyitó előadásra* természetesen szűk volt a szinház. A nézőtér festői képet nyujtott. a báliasan öltözött közönséggel. A függöny felgördülte előtt a zenekar eljátszotta Berlioz «Rákóczi-indulóját», azután pedig kilépett *Nagy* Imre fekete magyar ruhában és elszavalta Jókai «*Lidérczfények*» czimű előszavát, mely rendkivüli hatást keltett. Humoros, pathétikus-idilli részleteit zajos tetszéssel fogadták, és végül szünni nem akaró tapsok közt Nagy Imre négyszer jelent meg, Jókai pedig kilenczszer hajolt meg első emeleti páholyában a közönség riadó éljenzésére. A város Jókainak gyönyörű ezüst babérkoszorut nyujtott át nagy ezüst monogrammal, arany szalaggal, kék selyem párnán e felirással: «A Lidérczfények költőjének hódolata jeléül Pozsony városa uj szinházának ünnepi megnyitása alkalmából.» A prolog után kezdődött a «*Bánk-Bánk*» opera előadása, az operaszinház összes személyzetének közreműködésével. A mint az opera szerzője, *Erkel* Ferencz a karmesteri emelvényen megjelent, perczekig tartó lelkes tapssal és éljennel üdvözölte a közönség. Az előadásban részt vettek: Hajós (Bánk-bán), Maleczkyné (Melinda), Odry (Tiborcz). Saxlehner Emma (a királyné), Pauli (Ottó), Ney, Láng, Fektér. A város az összes közreműködő művésznőknek és művészeknek együttesen rendkivül szép koszorut nyujtott át az első felvonás után.

Az előadás közel tizenegy óráig tartott. Ekkor következett a *lakoma*, melyen a miniszterek, s az összes előkelőségek megjelentek. Az első felköszöntőt *Mergl* polgármester mondta a királyra és a királyi családra. Utána *Neusiedler* képviselő a kormányra és ennek jelenlévő képviselőire ürített poharat. *Molecz* százados-hadbiró Keglevich intendánst és a magyar művészeket éltette. *Dröxler* alpolgármester, a hadseregre, *Mergl* polgármester az épitőkre és az épitésben közreműködött személyekre, *Samarjay* tanácsos Jókaira ürített poharat. Ezután *Jókai* éltette a nőket, kik nélkül a férfiak mitsem teremthetnek. Éltette a pozsonyi nőket, mint a magyar szellem terjesztőit. — Éjfél után ért véget a lakoma.

Szeptember 23-án volt a második előadás. A nemzeti szinház tagjainak közreműködésével szinre került Berczik Árpád mulattató vigjátéka, a «*Bálkirálynő*», azt pedig a «*Coppélia*» ballet előadása követte, melyet az operaszinház tánczkara adott elő.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Ráth Mór kiadványaiból ismét egész sorozat jelent meg, folytatván a füzetenkint megjelenő művek kiegészítését. A sorozatban találjuk, mint a «Magyar nemzet családi könyvtára» czimű vállalat egyik kötetét, *II. Rákóczi Ferencz fejedelem emlékiratait a magyar háborúról*, 1703-tól annak végeig, 1711-ig. Közli Thaly Kálmán, ki előszóval, bevezetéssel és jegyzetekkel látta el a becses emlékiratot, melyet a fejedelem eredetileg franczia nyelven irt, már bujdosásában, a franczia közönség tájékozására. Halála után négy évvel (1739) jelent meg először Hágában, de a politikai viszonyok miatt itthon magyarul kiadni csak 1861-ben lehetett. Thaly ennél gondosabb fordítást és kiadást készített s ennek ötödik kiadását veszi most az olvasó. Rákóczi emlékirata mellett Thaly közli a fejedelem nemes szellemű végrendeletét, s a Törökországban elhunyt magyar bujdosók sírjának feliratait. A kötet ára 1 frt.

A folytatólagos füzetekből pedig ezeket kaptuk: *Huszonöt év Magyarország történelméből* (1823—1848), Horváth Mihály műveinek 8-dik és 9-dik kettős füzete, mely az 1839—40 diki országgyülésről s a következő évek reformi és nemzetiségi mozgalmairól szól. Ára 80 kr. — *Életemből* (igaz történetek, humor, örök emlékek. utleirás), Jókai kisebb és vegyes dolgozatainak gyüjteménye. Ötödik füzet, melylyel egyszersmind az első kötet végződik s a második kezdődik. Ára 40 kr. — *Háboru és béke*, történelmi korrajz, irta gr. Tolsztoj Leo. Tizenegyedik füzet; ára 60 kr. — *Turgenyev* összegyüjtött munkáiból «*Dimitri Rudin, Punin és Baburin Heléna.*» A három elbeszélésből már a harmadik foglalja el a most megjelent 3-dik füzetet. Ára 60 krajczár. — *Lucrezia Borgia*, egykoru okiratok és levelezések nyomán irta Gregorovius. Fordították Márkus Miklós és Feleki József. A munkát befejező 3-dik füzet jelent meg. Ára 80 kr. — *Shakspere illusztrált szinműveiből* szintén kaptunk ujabb füzetet (a vállalat hetedik füzete), mely az «Antonius és Kleopatra» tragédiájához való jegyzeteket adja és megkezdi «*Romeo és Julia*» közlését, Szász Károly fordításában. A diszes füzet ára 40 kr. — *Törvények* is jelentek meg Ráthnál. Ezek a hadmentességi dijról szóló 1880-ik törvényt módosító 1883-ik IX. törvényczikk, az erre vonatkozó pénzügyminiszteri rendelet és utasítás, a beszállásolásról szóló törvény, valamint a katonai ellátásról. Ára 90 kr. Az *1886-iki országgyülési tövényczikkek* gyüjteményében pedig a 3-ik füzet a XXIV—XXIX. törvényczikkeket közli. Ára 40 kr.

A «**Monumenta Vaticana Hungariae**» uj kötetében *Fraknói* Vilmos Budavár felszabadításának kétszázados emlékünnepélye alkalmából Buonvisi bibornok, bécsi nunczius jelentéseit teszi közzé. Magyar és latin nyelven irt bevezetés nyitja meg a kötetet, ismertetve a szentszék törekvéseit a török hatalom terjeszkedésének meggátlására, szerepét a Buda felszabadítása érdekében vivott harczban, diplomácziai és pénzbeli támogatását, melylyel a török elleni hadjáratot lehetővé tette. Aztán következnek az eredeti olasz nyelven a követi jelentések, melyekben Buonvisi kimerítő tudosításokat terjeszt a pápai udvar elé küldetéséről s a fölmerült eseményekről. XI. Incze pápa egy gyönyörű napfénymetszetű arczképe s több szép rajz is ékesíti a Franklin-társulat által díszesen kiállított kötetet. A becses kötetnek mai számunkban közlött ismertetéséhez e sikerült és izléses rajzokból is hozzá csatolunk néhányat.

Burns összes költeményeit fordítja Lévay J., s a becses gyüjteményt a Kisfaludy-társaság fogja kiadni.

Kazinczy Ferenczcnek mint költőnek és prózairónak jellemzését irta meg Kovács Lajos miskolczi tanár s az 102 oldalt elfoglaló füzetben most jelent meg Miskolczon, Forster Rezső könyvnyomdájában. A munka az érdemes irodalmi művek közé tartozik.

Megárt! Az egészségtan kis kátéja. Rövid utmutató, miként lehet az emberi testet káros behatásoktól megóvni s az életet okszerű módon a végső határig meghosszabbítani. Irta ifj. Galen. Népszerűn irt

Fellner Ferdinand

SI-52

Az aradi szinház fölépitése ügyében Fellner bécsi épitész már előterjesztette a költségeket, azzal a megjegyzéssel, hogy őszig csak nagy erőfeszitéssel lehet a helyreállitás munkáit elvégezni. A vas szerkezet alkalmazása, a szinpadnak modern berendezése, vizvezetés, szellőztetés tetemesen emelik a költségeket. Ez legalább 140,000 frt. Ha pedig a szinházépület a bérháztól teljesen elkülönittetik, az épitkezés belekerül 180,000 forintba. A diszletek beszerzése, vizvezeték stb. ezenkivül mintegy 40,000 frtot igényel. A bizottság e tárgyban kimeritő jelentést fog a közgyülés elé terjeszteni.

A régi szinház
1883-ban leégett.
Vas. Ujs. 1883. 144. l.

VIII. práter-ucca 5-7.

ukáts Kató

Fellner Ferdinand

Magyar Múzeum
1925. 135

V

Római itatóvályú VI. 277

Fellner és Helmer

Gróf Károlyi István palotája a Múzeum utcában.

Bpmúz. 181. l.

átírve

Fellner és Helmer

temesvári szűkán

ivód

Berkeszi Temesvár

64. l.

117. l. Eggel.

52

52

KOMÁROMI JÁNOS
a Kisfaludy- és a Petőfi-Társaság tagja

Kedves Magyar Testvérem,

az irói jubileumomat rendező Országos Bizottság úgy gondolta, hogy működését leghelyesebben azzal fejezi be, ha áldozatot nem kímélve egy Jubileumi Albumot ad ki csekély személyemről. Kikötöttem azt, hogy a Bizottság bizonyos példányszámot nekem engedjen át arra a célra, hogy ezeket a példányokat ingyen, ajándékképen küldjem el mindazoknak a barátaimnak, akik irántam és irodalmi munkásságom iránt érdeklődnek.

Ebből a Jubileumi Albumból kedves Magyar Testvérem, meg fogod látni, hogy nemcsak születésem szerint vagyok, a legnagyobb magyar költő szavaival élve: „egy népi sarjadék", hanem, hogy érzésben, gondolatban sem szakadtam el [illegible] földtől

Fellner & Helmer

l.

Edv. Bp

181. l –

dupl

9.
12.

mint Fellner és Helmer
céd
9

népszintár
rod Somossy-mulató
2 vigszintár

Edvi Bp.

Dupl

166. l. képpel
170. l. 171 l.
172. képekkel
és alaprajzzal

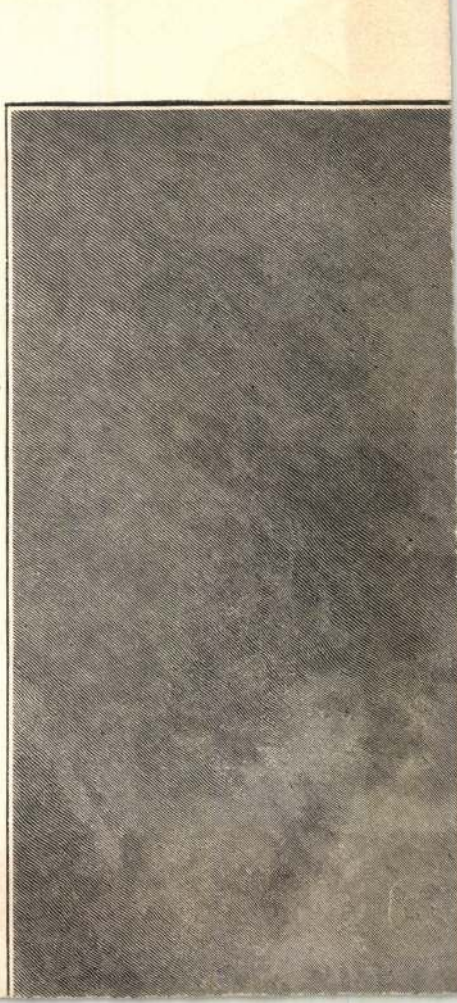

~~Fellner és~~ Helmer

szegedi szintáz

irod Elkészült 1883. ban

Kul Szeged

152. l 476, 477. l.

(A szintáz 1885 ápr. 22 leégett, Fontich módositott terve alapján 2 év alatt ujra felépitették)

479. l. (Ujból megnyitottak 1886-ban) 480. l.

átirva

ösztöndíjasa is. A Mitteleuropäischer Wirtschaftstag ösztöndíjasai közül a következők vették igénybe a kollégiumi lakást: *dr. Örösi Pál Zoltán* az egész tanévben, *dr. Findeisen László* és *dr. Haszler Károly* a második félévben, míg rövidebb ideig az első félév folyamán *dr. Horváth Kálmán, dr. Molnár Gyula* és *dr. Szirmai János.*

Magyar állami kézi ösztöndíjas:

Dr. Szabó Árpád (1913, Budapest, ref.), bölcsészetdoktor, okleveles középiskolai tanár Budapestről (Huszti professzor), 800 pengős belföldi ösztöndíját az Ösztöndíjtanács előterjesztésére nyert kivételes engedéllyel az előző év folyamán Frankfurt a/Mainban végzett tanulmányainak kiegészítésére használta fel, amihez még külön kapott 500 pengő összegű tanulmányi segélyt is. Frobenius professzor kultúrmorfológiai intézetében, valamint Reinhardt professzor klasszika-filológiai szemináriumában dolgozott. Frobenius professzor intézetében előadást tartott „Altkretisches Gottkönigtum" címen, amelyről a Frankfurter Zeitung is megemlékezett, júniusban pedig „Höhlenkult in der Antike" címen tartott előadást.

A Deutscher Akademischer Austauschdienst ösztöndíjasai:

Aranyi József (1913, Heréd, ág. ev.), segédlelkész, Sopronból

Fellner és Helmer

U. 1859

Uas. Zsj.

1906. 36. 4

Dupl

I. 1.– 104 répes tábla ——————— Leipzig

II. I–XII. + 1.–366. M. J.G. Bach

1882

Fellner és Hellmer

l.

Kism Lechn

12. l.

à Tirve

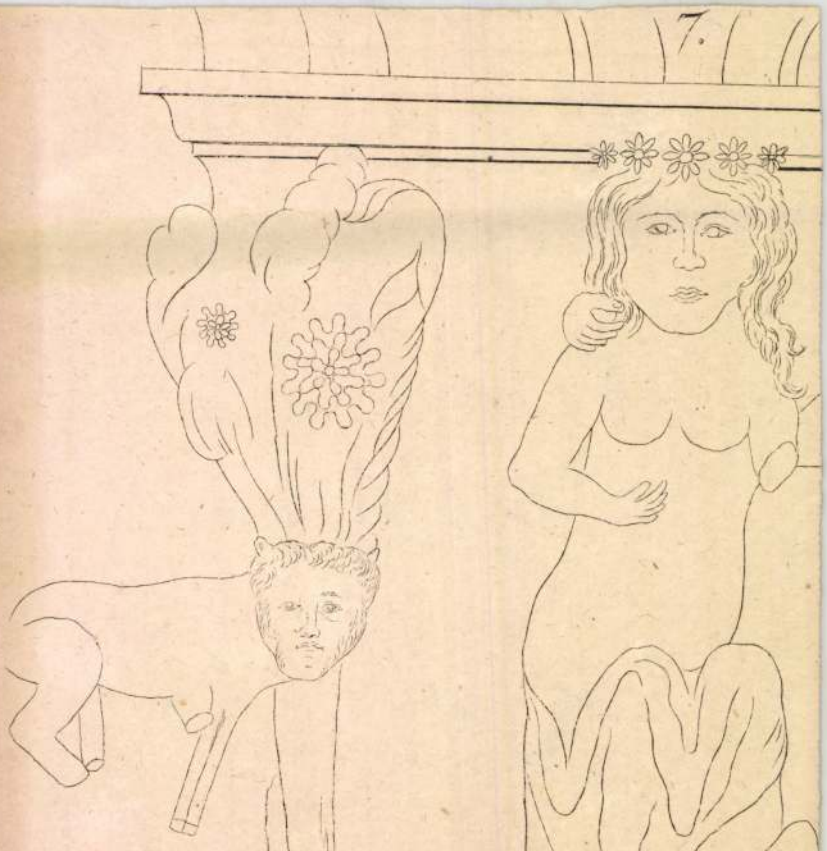

épen spongya, a melyet addig és akkor nyomkodnak, ha a levét kivánják, hogy ők az urai mindennek, és hogy ez az eléggé nem magasztalható rend épen azért ilyen, mert ők annyira eszes és jellemes férfiak. Természetes, hogy végtelen gögjükben hibát nem ismernek magukban. Igazán ama nagyvilági tolvajokra, Tartuffe-okra, Falstaffokra ütöttek ők, kik annyira beleélték magukat a tolvajlás mesterségébe. hogy elvégre meggyőződéssé izmosodott bennük a tudat, hogy igy kell ennek történnie, azaz, hogy az ő feladatuk élni és lopni csupán; oly sokszor biztositottak másokat becsületes voltukról, hogy végtére magok elhitték becsületes voltukat és azt, hogy az ő lopásuk maga a legbecsületesb tett. Hogy lelkiismeretes biró lakozzék szivükben, hogy önmagukat nemesen itéljék meg, arról szó sincsen: némely dolgok iránt szerfelett vastag a bőrük. Náluk mindenben első helyen szerepel kedves aranyos személyük, ez a Moloch és Bél, az ő pompás énjük. A természet, a világ szerintük egy nagyszerű tükör, mely azért van csupán, hogy az én kis bálványom folyton önmagát bámulhassa benne, és önképétől senkit és semmit meg ne lásson. Ki csodálkoznék hát rajta, hogy ily előzmények után mindent rútnak talál? Mindenre van kész frázisa és — a mi szerinte az ügyesség netovábbja — a legujabb divatu frázisa. Sőt ők maguk segítnek a divatnak, mert akaratlanul terjesztik a hallott ötletet, ha sikerült az, széltében — hosszában. Mert van ám annyi érzésük, hogy kiszaglászszák a divatos frázist, másokat megelőzzenek az elsajátitásban és úgy adják a dolgot, mintha tőlük eredne. Főleg sok szófia van náluk készletben, ha az emberiség iránti rokonszenvükről vagy annak a meghatározásáról, mi hát a valódi és észszerű filántrópia, foly a beszéd, vagy pedig ha megszakitás nélkül büntetni akarják a romanticizmust, vagy más szóval, igen gyakran a szépet, az igazat, tehát merőben olyat, minek egy parányna mennyivel becsesebb egész csigabiga-fajzatuknál. De ha az igazság tétovázó, átmeneti, még nem kész alakban szárnyal, azt durván fel nem ismerik, és eltaszitnak maguktól mindent, a mi csak érik, meg nem állapodott és révedez. És az elhizott ember vígságban, bőségben peregteti le élte fonalát, maga nem tett semmit és sejtelme sincs róla, mily nehezen tevődik minden; de nem is tanácsos kissé erősebben felingerelni zsiros érzelmeit: azt meg nem bocsátja soha, visszagondol reá mindenha és mosolygva áll érte boszut. Sok beszédnek sok az alja, s az eredmény mégis az, hogy az én hősöm se több, se kevesebb, mint óriási, kelleténél jobban felfujt zsák, melyből csak ugy potyog a sok jótanács, a divatos frázis és a különféle nemü és faju czimlap.

Egyébiránt M* úrnak az a nevezetes sajátsága vala, hogy figyelemreméltó ember volt: élczelő, beszédes, jó előadó, kinek oldalánál a vendégszobában rendesen kör támadott. Kivált ez estén nagy hatást tőn. Ő vitte a társalgást; elemében volt, vigadott, örült valaminekés mindenkinek figyelmét magára irányzá. M* asszony pedig az egész idő alatt mintha beteg volt volna; arczán olyan bánat üle, hogy nekem ugy tetszék, hogy a nem régi könnyek minden pillanatban felvillanhatnak hosszu pilláin. Mint mondám, szerfelett meglepett és meghatott mindez. Különös érdeklődés érzetével távoztam és egész éjjel M* úrról álmodtam, jóllehet eladdig gyéren volt rossz álmom.

Másnap reggeli után elhittak engemet az élő képek előadása próbájára, miben magamnak is volt szerepem. Élőképek bemutatása, szinház, aztán bál — mindez arra az estére szólott, melyet öt nap mulva a házi ünnepélyen házigazdánk ifjabb leánya születésnapjának alkalmával kellett megtartani. Erre az ugyszólván rögtönzött ünnepélyre meghivtak még Moszkvából és a szomszéd birtokokról is vagy száz embert: volt hát kocsizörgés, lótás-futás bőven. A próbát, vagy helyesebben a jelmezek összeválogatását azért rendezték ily kellemetlen korán, mert rendezőnk, egy ismert nevü művész, barátja és vendége a háziurnak, ki iránta való szeretetből magára vállalta a képek felállitását és a jelenetezést, de egyuttal a betanitást is, most sietett a városba megszerezni a kellékeket és az ünnepre vonatkozó végleges intézkedéseket megtenni, tehát veszteni való időnk nem volt. Én is résztvettem egy képben M* asszonynyal együtt. A kép egy jelenetet ábrázolt a középkori életből és «Az urnő és apródja» czimet viselte.

Kimondhatatlan aggódás szállt meg, midőn M* asszonynyal a próbán találkozám. Ugy rémlett nekem, hogy a szememből kiolvassa minden gondolatomat, kétkedésemet, gyanitásomat, mely az este óta a fejemben csak megfogamzott. Aztán meg az is gyötört, hát ha vétkeztem ellene, könnyezve találván öt tegnap és megháborítván keservét, s ő most önkénytelenül is görbe szemmel kénytelen reám nézni mint titkának kellemetlen tanujára és kéretlen részesére. De hál' istennek, minden baj nélkül elmult a próba: engem észre se vettek. A hölgynek, ugy látszik, nem én forogtam a fejében, de a próba sem: szórakozott, bánatos és borúsan mélázó vala; meglátszott rajta, hogy nagy gond öldökli. Mihelyt elvégeztem szerepemet, siettem átöltözni és tiz percz mulva a kertre nyiló verandán voltam. Ugyanekkor, de más ajtón kijött M* asszony is és velünk szemben váratlan előtünt az önmagával elégedett férj, a ki visszatért a kertből, hova csak az imént kisért el egy csapat hölgyet, kiket sikerült is neki kézről-kézre adogatni a cavalier servant-oknak. A férj és feleség találkozása szemmel láthatólag váratlan vala. M* asszony, nem tudni miért, elkomorult és türelmetlen mozdulatából némi boszankodás ritt ki. A férj uram, ki folyton fütyörészett és utközben egyre szépitgeté barkóját, most, hogy nejével találkozott, elborult és végigmérte őt — jól emlékszem még — határozott fürkésző tekintettel.

— A kertbe? — kérdé, megpillantván a napernyőt és könyvet felesége kezében.

— Nem, a ligetbe, — felelé, könnyedén elpirulva.

— Egyedül?

— Vele... mondotta M* asszony rám mutatva. — Reggelenkint magányosan sétálok, — folytatá bizonytalan, vontatott hangon, mint mikor valaki először mond nem igazat életében.

— Hm... Csak az imént kisértem oda egész társaságot. A viráglugasnál gyülekeznek, hogy kikisérjék N— urat. O távozik, hisz tudja... valami kellemetlensége volt Odesszában... A kegyed huga (a szőke nőt értette) nevet is és szinte könnyei omlanak, nem bir az ember eligazodni rajta. Ő mondta, hogy ön valamiért neheztel N—re, tehát nem megy öt elkiserni. Ez nemde ráfogás?

— Nevet, — felelé M* asszony leszállva a lépcsőn.

— Tehát ez az ön mindennapos lovagja, cavalier servant-ja? — tódítá M* ur, elgörbitvén száját és rám irányozva a lorgnettet.

— Apródja! — kiáltám a lorgnetten s gunyos mosolyon felbőszülve, s nagyot kaczagtam a szemébe, és három lépcsőfokot átugrottam egyszerre...

— Szerencsés utat! — dünnyögé M* ur és dolgára ment.

És valóban rögtön M* asszonyhoz álltam, mihelyt rám mutatott, és oly bátran néztem, mintha legalább is egy órával előbb felszólitott volna, s már egy hónapja sétálgatnék vele reggelenként. Azt azonban sehogy sem birtam kieszelni, miért olyan szomoru, zavart, és mi főtt a fejében, mikor ily gyönge hazugsághoz folyamodott? Mért nem mondotta ki kereken, hogy egyedül megy sétálni? Most már azt se tudtam, hogy nézzek reá; nagy bámulatomban lassankint náivul kezdtem rá fel-feltekinteni. Azonban valamint egy órával előbb a próbán, ugy most sem vevé észre sem pillantásaimat, sem néma kérdéseimet. Még mindig a kinzó aggodalom, de jóval nyilván valóbban, jóval mélyebben, mint akkoron, verődött vissza arczáról, izgatott voltáról és járásáról. Sietett valahova folyvást gyorsitva lépteit és nyugtalanul pillantott be minden fasorba, erdőnyilásba a gyümölcsös felé fordulván. Magam is vártam valamit. Egyszer csak lódobogás hallik mögöttünk. Egész csapat férfi- és nő-lovas haladott kikisérni ugyanazt az N—t, a ki oly váratlan itt hagyta társaságunkat.

A hölgylovasok közt ott volt az én szőke üldözőm is, a kinek könnyező hangulatáról beszélt volt M* ur. Szőke üldözőm, mint rendesen, nagyokat kaczagott, akár egy gyermek és pajzánul ficzánkoltatá pej lovát. Mikor elértek hozzánk, N— ur levette fövegét, de meg nem állt és egy hangot sem szólott M* asszonyhoz. A csapat mihamar eltünt szemünk elől. Feltekinték M* asszonyra és szinte felkiáltek a bámulástól: fehér volt, akár a fal, és nagy könnycsepek hulltak szeméből. Tekinteteink véletlenül találkoztak; M* asszony hirtelen elpirult, pillanatra elfordult, nyugtalanság és boszankodás ült arczán. Sokkal fölöslegesebb voltam most mint tegnap — napnál világosabb, de hát merre pusztuljak?

Egyszer csak felnyitja könyvét, melyet addig kezében tartott és pirulva, nem akarva rám nézni, mintha csak most vette volna észre, mondotta:

— Eh! hisz ez a második rész, tévedtem; kérem, hozza el az első kötetet.

Hogyne érteném! szerepemnek vége mára, nyilt uton nem lehetett elküldeni engem.

Elszaladtam a könyvvel és vissza se tértem. Az első kötet nyugodtan pihenhet miattam e nap reggelén...

Azonban magamon kivül valék; vert szivem, mintha folytonos rettegés kinozná. Azon voltam, hogy M* asszonynyal ne találkozzam. De azért a kiváncsiság bizonyos vad nemével fürkésztem M* ur önmagával elégült egyéniségét, mintha nem tudom, mi nagyszerűség lett volna benne, valóban nem tudom, mi nevet adjak nevetséges kiváncsiságomnak; csupán annyit tudok, hogy különöbámulás vett rajtam erőt, e nap reggelén történtek láttára. Pedig az én napom még alig virradt, oly sok esemény történt velem.

(Folyt. köv.)

A POZSONYI SZINHÁZ.

Hazánknak kétségenkivül egyik legérdekesebb városa Pozsony. Mint régiség is annyi emléket bir fölmutatni a történelemben, mely a várost és különösen épületeit fölöttébb nevezetessé teszi, s mint modern város is bir sok oly tulajdonsággal, melyek folytán kiemelkedik a többi hasonrangu városok közül. A város nem nagy, de annyira nagyvárosias, hogy szinte Budapesttel mérkőzik. Ligete gyönyörű, s bár olyan nagy, hogy háromszor akkora lakosságot is megbirna, kiváló csinnal van ápolva; van kitünően berendezett lovardája, a miben vidéki városaink között Pozsony talán egyetlen; fogadói annyira előkelőek és európaiak, hogy Budapesten is elkelnének elsőranguaknak, s üzletei, kávéházai a czivilizáczió minden kellékével fölruházvák; s aztán élénk, a mint az ekkora lakosságtól alig képzelhető el: s mindezt összevéve tetőtől talpig — német. Azaz, hogy nem, a szive, az magyar, legalább ugy mondják ők, s nekünk ha volna is okunk benne kételkedni, a minthogy nincsen, örömünkre válik, ha hiszszük szó szerint, a mit mondanak.

Építettek a maguk költségén egy gyönyörű szinházat; meg is irigyelhetnők. S játszanak benne németül, legalább most, a mikor a java évad van. A magyarok majd jöhetnek oda, a mikor már megunták a szinházba járást, megbukni. Hanem azért a Keglevich gróf nagylelkűségéből ki tudták vinni, hogy a fővárosból öt napra átengedtük a nemzeti szinházunkat meg az operánkat. Vajjon melyik magyar városért hoztunk volna hasonló áldozatot? A bibliának van igaza: többet ér egy megtért birka száz igazinál. De megtért-e a birka? Majd meghallgatjuk a mekegését. Hanem még a németsége mellett is, a mit Bécs közelségének köszönhet, a mely miatt nagyrészben ezt a németséget soha elveszíteni nem lesz képes, élhetetlen. Azt az összeget, a melylyel garantálniok kellett a mi művészeink költségeit, nem akarta megkoczkáztatni s cselekedte azt maga a német szinházi igazgató. Jól járt vele, mert 1500 frt hasznot húzott belőle. Hát még ebben is okos a német, s szolgáltatja a saját érdekeit a magyarral. Vagy más szempontból véve, a pozsonyiak mégis magyarok, mert valamely helyzet fölismerésében és kihasználásában annyira tájékozatlanok tudtak lenni pénzügyi szempontból, amint ezt a legsarkantyúsabb csongrádi bojtártól sem várhattuk volna rendes körülmények között.

Mindez azonban mellékes. Fődolog, hogy a szinházuk, mely 300,000 frtba került, gyönyörű. A mi operánk el van dugva, a nemzeti szinházunkat pláne föl kell fedezni, s csak este bukkanunk rá a nagy villamos lámpáiról könnyedében; s hogy hamarjában másról is szóljunk: a szé kesfehérvári szinház egy szük utczában szégyenkezik, a szegedi majd beleugrik a Tiszába, a temesvári szinte dulakodásnak ered a várfallal, a nagyváradi sehol sem létezik, — csak a pozsonyinak van gyönyörű nyilt helye. Előtte a legszebb tér terül el, olyan hosszu, mint a Széchenyi-tér, s széles akár az Erzsébet-tér, körüle a legpompásabb házak, előtte gömbölyű kis sétány, azontúl hosszú, hatalmas platánsorok, két percznyire a Duna, túl rajta átbólongatnak a liget pompás százados fái. Derültebb, szebb teret semmiféle monumentális épület elé sem lehet

képzelni, mint a minővel a pozsonyi szinház dicsekedhetik.

A szinház a legtisztább olasz renaissance-stylben épült, a bécsi jóhirü Fellner és Helmer czég tervei nyomán. Elül hatalmas, derült loggiával, tetején szép, büszke kuppal, melyet könnyed, merész faragású szoborcsoportok emelnek a magasba, alacsonyabb, de nem nehézkes két szárnya fölé. Belül, mielőtt a nézőtérbe jutnánk, szinte zavarba ejt a sok kijárás, átjárás, följárás, mert az épitészek különös gondot fordítottak arra, hogy bárminő veszély esetén az egész nézőtér a leggyorsabban kiürülhessen. Így jutottak tömérdek lépcsőhöz, s kiszámították, hogy a zsufolt nézőtér másfél percz alatt teljesen kiürülhet, minthogy egy-egy ajtóra összesen 47 egyén jut. A nézőtér a lehető legkellemesebb. A budapesti szinházak egyikéhez sem lehet hasonlítani, mert valamenynyinek bír egy-egy jó tulajdonságával, és soknak a gyönge oldalát nélkülözi. Így például a nézőtér a kedélyes, kellemes szalon benyomását teszi, mint a nemzeti szinházé; Pozsony lakosságához képest öblös, akár a népszinház, s minden egyes helyéről a legtökéletesebb zavartalansággal lehet a nézőtérre látni; pompás, mint az operaház, a nélkül, hogy ennek pazar fényűzését elérni törekednék, s ez által rákényszerítené a nézőt, hogy öltözésében és magatartásában feszes, díszes, ünnepélyes, s így olyan unalmas legyen, akár a spanyol hidalgo.

Diszitése, a fehér és az arany, a legkedveltebb harmoniába olvad össze a székek és kárpitok piros bársonyával, — ezzel a roppant meleg szövettel, melynek a szinházakból kiküszöbölése olyan sokaknak képezi már régen titkos vágyukat, — csak a menyezet freskói hibázvák el alapszinükben, a mennyibe ez túlságos sötét, elannyira, hogy alakjai alig hogy kivehetőek. A szinház orchestere is nagyon mély, s ámbár azt állitják, hogy ez kellemesen tompitólag hat némely hangszer éles hangjára, alig lesz előnyössé olyan kicsi orchesternél, mint a pozsonyi szinházé lehet, különösen a pianóknál, a midőn a tompítás egyenlővé válhatik a hallatlanná levéssel. A menyezet különben köralaku, mig a nézőtérnek patkóforma van s ha ez minden szinháznál rendes nem volna, azt mondhatnók, hogy ez gyöngéd czélzás akar lenni a hires pozsonyi mákos és diós patkókra.

A szinház nézőterére összesen 1200 ember fér el. Ebből esik a földszintre 14 páholy, 215 ülő- és 153 állóhely, az I. emeletre 23 páholy, a II. emeletre 16 páholy és két óriási szinészpáholy, továbbá 102 erkélyszék; a III. emeletre 201 ülő, és 56 állóhely. Az amphitheatrum olyan meredeken van épitve, hogy a szinpadtól minden nézőt szinte derékig meg lehet látni. A földszinten és a II. emeleten van a buffet, egy kedves, kaczér, aranynyal, diszitményekkel dúsan megrakott kis teremben.

A megnyitó előadás egyike volt a legfényesebbeknek, minőt vidéken elképzelhetni átalában véve nem is lehet. A szinpaddal szemben ült a magyar kormány elnöke, Tisza Kálmán, egy baloldali páholyban foglalt helyet hazánk koszorus költője, Jókai Mór, mig egy jobboldali páholyban ült az uralkodóház emelkedett szellemü ifju tagja, Frigyes főherczeg. A többi páholyok is telides tele kiváló férfiakkal, s a mi sokkal többet mond, a legragyogóbb szépségü nőkkel. Ezek a pozsonyi nők, a magyarságukból eredő bájosságukkal, s a Bécs közelsége folytán elsajátított eleganciájukkal, fölöttébb alkalmasak arra, hogy az embernek kedve támadjon érettük beállani Kraxelhuber Tóbiás elkényeztetett fiának.

A Jókai szép prológja, melyet a «Vasárnapi Ujság» is közölt, rendkivüli hatást aratott.

ADORJÁN SÁNDOR.

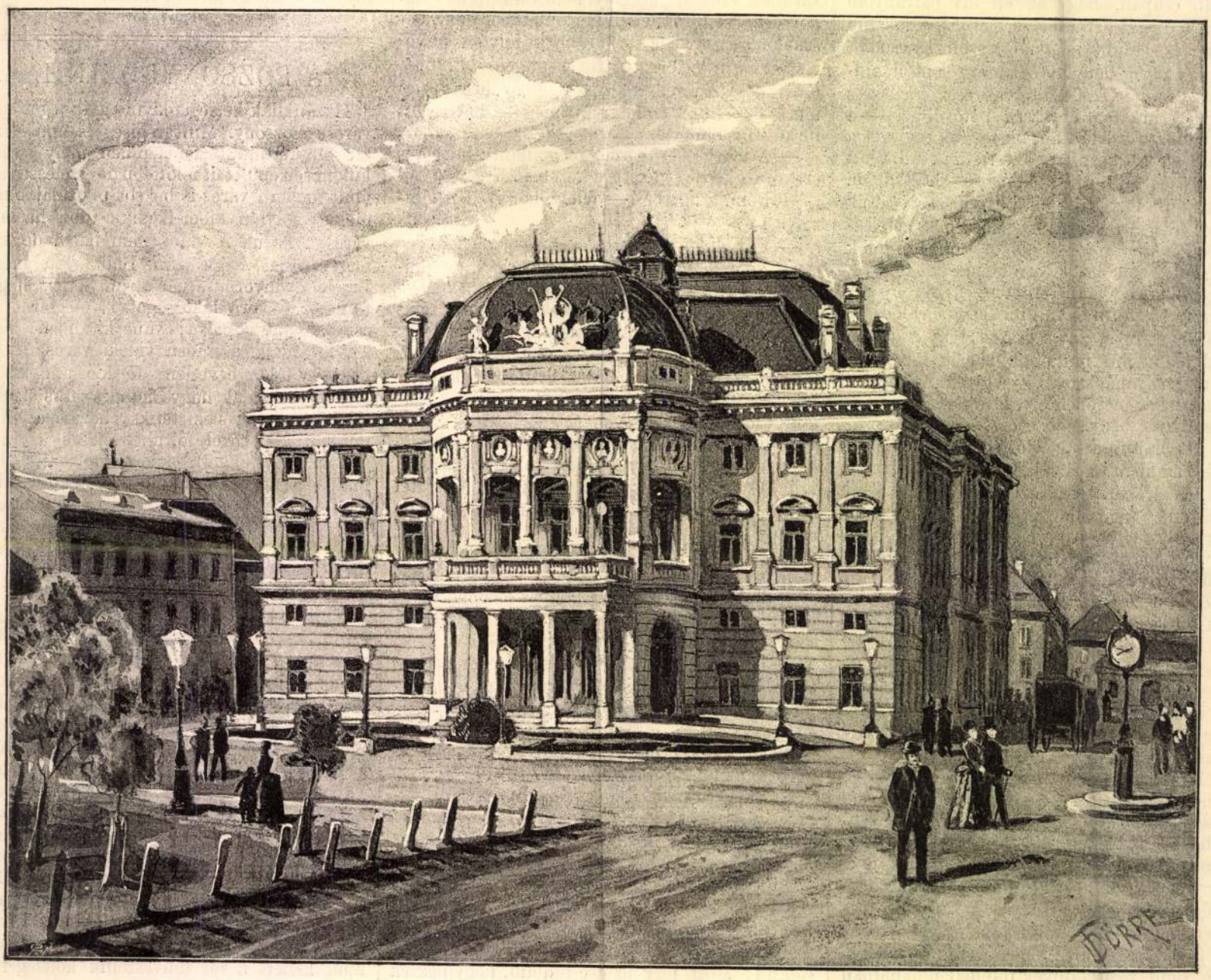

A POZSONYI SZINHÁZ *Kozics* E. fényképe után rajzolta *Dörre* Tivadar.

EGYVELEG.

* **Gazdátlan föld** az Egyesült-államokban 1880-ban még 1.400,000 angol négyszögmérföldnyi volt, az összes területnek körülbelül felerésze. Magára Texasra 137,000 mérföld jut, de a legtöbb a Mississippitől nyugatra eső államokra esik.

* **A gyermekek büntetésének** uj módját találta fel egy amerikai iró. Soha sem veri meg őket, de ha rosszul viselik magukat, kényszeríti, hogy — őt verjék meg s ez nagyon hat lelkiismeretükre.

* **A villamvilágitás** Európában mindeddig csak egy városban szorította ki teljesen a gázvilágitást s ez a kis Hernosand svéd város.

* **Villamos virgácsot** talált ki egy ügyes svájczi ember tanulók használatára. Ez a virgács kellő fájdalmat okoz, de nem hagy hátra tartós kellemetlen emlékeztető jelt.

* **Kitanult kutyákat** alkalmaztak a legutóbbi német hadgyakorlatok alkalmával üzenetek elküldésére. A kutyák e czélra nyakukon bádogszelenczét hordanak. Ha ily szolgálatot nem tettek, sátorőröknek használták fel. A kisérlet igen jól sikerült.

* **Harminczhét ember halt meg éhen** Londonban a mult évben az esküdtek tanubizonysága szerint s ebből 18 a város keleti részére esik.

* **Földrengés következtében** Nápoly királyságban Lacaita számitása szerint 1783—1857 között legalább 111,000 ember vesztette életét, azaz 6 millió főnyi lakosságból évenként átlag mintegy másfélezer.

* **A föld sulya** a legujabb számitások szerint 123,225 trillió 760,674 billió 678,690 millió mázsát tesz.

* **Egy kis hirlap-statisztika.** Az olasz statisztikai hivatal által kiadott évkönyv több állam hirlapjairól ad táblázatos összehasonlító kimutatást. E jellemző s a müveltségi viszonyokról is tájékoztató adatok a következő képet nyujtják:

Állam	Év	Hirlapok száma	Egy hirlapra eső lélekszám.
Egyesült-államok	1880	11,314	4,443
Svájcz	1880	561	5,073
Dánia	1880	327	6,022
Németország	1880	5,041	8,073
Belgium	1880	641	8,612
Francziaország	1881	3,716	10,138
Anglia	1881	3,083	11,409
Svéd- és Norvégország	1880	348	13,120
Ausztria	1880	1,378	16,070
Magyarország	1880	646	21,343
Olaszország	1883	1,298	22,350
Oroszország és Finnland	1880	776	109,611

* **A balletszoknyák** meghonosítója Camargo Mária Anna volt. 1730-ban, midőn az akkor huszéves tánczosnő Párisba jött, Prevost volt az első balletttánczosnő, ki, mint a többiek is, hosszu ruhában tánczolt. A brüsszeli leány ruhája az előadás előtt véletlenül elszakadt s ő hirtelen levágta s ugy lépett a szinpadra. Fellépte hatást keltett s rövid idő mulva mindenki utánozta.

Fellner Ferdinánd, osztrák építész; szül. Bécsben 1847 ápr. 19-én. Bécsben végezte tanulmányait s 1871-ben ugyanott önállósította magát. 1873-ban Helmer Árminnal főleg színházak építésére czéget alapított. A Fellner és Helmer czég tervei alapján épültek nálunk a temesvári színház (1872), a budapesti Népszínház (1874), a szegedi, fiumei (1883), pozsonyi (1886) és tatai (1889) színházak (az utóbbit 1913-ban lebontották), továbbá a budapesti Fővárosi Orfeum (1894), a kecskeméti színház (1896), a budapesti Vígszínház (1896), a nagyváradi Szigligeti-színház (1900) és a kolozsvári Nemzeti Színház (1904). A 70-es években résztvettek a budapesti Operaház, az 1880-as években pedig az országház tervpályázatán. F. és társának tervei szerint épültek még Károlyi István gróf budapesti palotája, a zsombolyai és nagykárolyi uradalmi kastélyok stb.

Adorján Sándor: A pozsonyi színház. *Vas. Ujs.* 1886. 676. l. (képpel). — *Alkotmány.* 1904 febr. 2. — *Az Épitési Ipar.* 1881. 28, 31. sz. — 1883. 96, 201, (Az állandó országház pályatervei.), 434. l. (A szegedi munkák.) — 1886. 27. sz. (Pozsonyból.) — *Az Ujság.* 1904 jan. 31., febr. 2. és 3. sz. — *Berkeszi István dr.:* Temesvári művészek. Temesvár, 1910. 117. l. — *Borovszky Samu dr.:* Magyarország vármegyéi és városai. Pozsony vármegye és Pozsony sz. kir. város. Budapest, é. n. 400. l. — *U. az:* Temesvár. Budapest, é. n. 169, 240. l. — *Budapesti Hirlap.* 1904 jan. 27. — *Esti Ujság.* 1914 máj. 28. (A tatai grófi színház eltünt; képpel.) — *Épitő Ipar.* 1887. 24. l. — 1904. 234. l. — 1904. 4—6. sz. (A kolozsvári Nemzeti Színház.) — *Incze Henrik:* Magyar művészeti almanach. Budapest, 1907. 90. l. — *Képes Családi Lapok.* 1883. 142. l. (képpel). — *Komor Marczel:* A budapesti új mulató épület. (Somossy-orfeum.) *Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye.* XXVIII. k. 141—152. l. és IV-ik tábla. — *Lakos Lajos:* Nagyvárad multja és jelenjéből. Nagyvárad, 1904. 284. l. — *Magyar Géniusz.* 1895. II. 48. sz. (képekkel.) — *Magyarország.* 1904 febr. 9. — *Magyarország és a Nagyvilág.* 1878. 1. sz. (arczképpel). — *Méray-Horváth Károly:* A fővárosi VI. és VII. kerületi kör palotája. *Művészi Ipar.* 1885—86. 95. l. — *Műcsarnok.* 1900. 97. l. — *Országh Sándor dr.:* Budapest középitkezései. 1868—1882. Budapest, 1884. 198. l. — *Ország Világ.* 1884. 628. l. — *Pallas Lexikon.* VII. 33. l. — *Pester Lloyd.* 1904 jan. 31. — *Pesti Napló.* 1904 jan. 22., jan. 24., jan. 31., febr. 2., febr. 5. — *Radisics Jenő:* Károlyi István gróf palotája. *Művészi Ipar.* 1892. 123—135. l. (képekkel). — *Rozinay István:* Budapest épitményei. Budapest—Eperjes, 1892. (képpel). — *Sziklay János dr. és Borovszky Samu dr.:* Magyarország vármegyéi és városai. Fiume és a magyar-horvát tengerpart. Budapest, é. n. 149. l. — *Szmollény Nándor:* A szegedi magyar nemzeti színészet százéves története. Budapest, 1906. 143. l. — *Törs Kálmán:* A pesti Népszínház. *Vas. Ujs.* 1874. 358. l. (képpel). — *Vállalkozók Közlönye.* X. 5. — *Vasárnapi Ujság.* 1875. 646. l. (A temesvári Ferencz József-színház; képpel.) — 1881. 463. l. (A szegedi színház épitése.) — 1883. 138, 144. l. (Az aradi színház.) — 1883. 277. l. (Az országház tervei.) — 1884. 616. l. (Az Operaszínház.) — 1886. 632. l. (A pozsonyi színház.) — 1896. 704. l. (A kecskeméti új színház.) — 1896. 768. l. (képekkel). — 1900. 677. l. (A nagyváradi Szigligeti-színház; képpel.)

477.e

~~Fellner és~~ Helmer

tervezték és építették a szegedi vásosi szinházat 1881—1883 – ban. 1883 okt. 14-én nyitottak meg a király irod jelenlétében. *

Szmollény Nándor: A szegedi magyar nemzeti szinészet száz éves története. Bpest, 1906. 143. l. 145. l.

* Ennek a szinháznak a belsejet az 1885 ápr 22 én d. u. 3 órakor keleskezett tűz teljesen elhamvasztotta. Az ujj a építés, 558. 200 korona. Erült. A kár nagy rész biztosítás révén megtérült

FELLENER ÉS HELLMER épitészek

SÁRMÁNY Ilona: Historizáló épitészet az Osztrák-Magyar Monarchiában. Bp.,Corvina, 1990 69.p.

Károlyi Istvánné palotája

FELLNER ÉS HELLMER

Nemzeti Szinház, 1906

GÁÁL György - VINCZE Zoltán: Kalauz a régi és az uj Kolozsvárhoz. Kolozsvár : Korunk, 1992

107.

Fellner Ferdinand

Hunhárépítő

† 69 éves Korában

1916. márc. 22.

Építő Ipar – Építő

Művészet 1916. márc

26.

Pálffy János hagyom.
Pozsony 106.

Bruxellesben

er 15-én. + ~~Perekben~~ 1690 április 25-én.

:107

tok, lik körül

s nehéz terítővel letakart asztal-
játsz~~ik kecskát~~ anak. Az előbbiek ~~közül~~ egy,
rafordult~~an van ábrázolva~~, ökölre
aljával támaszkodik és egy ~~[illegible]~~ pi-
egy pénzét rakosgatja és egy az asz-
rt és baljával sörös kancsó fülét
hajú és fehér barettet viselő fia-
redmény~~t~~t lesik. Közelökben füles
k ~~van, mig~~ és a földön cserép pipa van.
ik tagja látható, ki bal lábával egy
ordul, ~~[illegible]~~ a nyitott ajtón a korcs-
. Jelzése balról a pipán innen: D.

35

-- Becsértéke 15000 K.
ánya 1907. november 14-én (1429-908)
ltárban 66 és annak kivonatában 11.

108

nt:
Spielende holländische Bauern in altem
men, gekauft bei Ch. Sedelmayer Paris
(Schreibcabinet No. 11)

Nag 49

csakis saját nemzetbeliek részére tették lehetővé a pályázat elnyerését, a németeknél még azzal a hozzáadással, hogy osztrák-német művészek is részt vehetnek. A franciáknál pedig köztudomású, hogy a XIX. század összes középítkezéseinél csak francia építészek pályázhattak.

A Magyar Mérnök- és Építész Egylet 1881 február 16-án feliratot intézett a nemzeti pályázat érdekében a miniszterelnökhöz, hangsúlyozva, hogy »a magyar kultúrtörténelem legújabb és hogy úgy mondjuk epochális jelentőségű fejezetét magyar művész írja, illetőleg rajzolja meg.« [15] Később látni fogjuk azonban, hogy a pályázat mégis nemzetközi lett.

Az 1881. év elején megalakul az Országos Bizottság, melynek a törvényben körülírt hatásköre volt a telek végleges kiszemelése s a kiírandó pályázat útján az építési megbizatás kiadása. A Bizottságban képviselve volt a két Ház, a kormány, a főváros, a Közmunkák Tanácsa.

A Bizottság a pályázatok kiírása előtt fontos elvi határozatot hozott, amely szerint az épülő új Országháza tervezése »ami a beosztást és célszerűséget illeti, nem korlá-

Dícséretet nyert a bécsi Fellner és Hellmer »Moriamur pro rege nostro« jeligéjű terve. »A reneszánsz arányokban tartott és román műformákkal díszített épület perspektívikus hatását a Dunáról szerfelett arányosan befolyásolja a kiugró középső rész, mely azonban a távoli homlokzat nagyrészét elfödi. Az épület testéből nem elég szervesen kinyuló sokszögű kupola, s az alkalmazott karcsú saroktornyok nem engedélyeztek kedvező silhouettet . . .« mondja igen találóan a korabeli kritika. Az alaprajz sem szerencsés, mert az egyes helyiségek megközelíthetetlensége és a termek rossz világítása már a bírálónak is szemet szúr.

Fellner és Hellmer

(az országház tervpáljázatai 1883-ban

Zámborszky Ilona: A magyar Országház. Bpest 1937. 19, 22. l.

Fellner Ferdinán épitész

Magyar Müvészet 1925.133-148.o.
Ybl Ervin:Ybl Miklós Operaháza.

Szerkentőség: Bp. Szkfv. acélvázas szükség-lakás

épitkezése.

Tér és Forma. Vé: f. 1932. 113-118 l. 30 ábrg.

Fellner Ferdinand osztrák épitész
(1847–1916)

Pesti Hirlap. 1886. szept. 18. 5.

a pozsonyi uj szinház

F e l l n e r /Ferdinánd/ épitész,
Bécs

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
145-152.
"Ybl emlékezete"

Fellner [és Hellmer], építész

A Somosy-orfeumot – mai Operettszínház – a két nagyhírű bécsi mester: Fellner és Hellmer tervezte. A reneszánsz homlokzatú palota 1894-ben nyílt meg.

(fencsik): Haj-má-si-Pé-ter ... 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. ápr. 17.

Fellner Ferdinand

és Helmer Hermann tervei alapján épült fel 1881-ben a. Műszaki könyvtár épülete: VIII. Muzeum utca 17.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1901

Fellner Ferdinand

és Helmer Hermann építették fel a Nép-
színházat és a Vígszínházat.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopé-
dia, Budapest, 1970.

1781

Fellner Ferdinand

és Helmer Hermann tervei alapján
épült fel a pesti Népszínház és Vígszínház.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia,
Budapest, 1970. 463 l

831.

Fellner Ferdinand

és Helmer Hermann tervei alapján
épült a VI. Nagymező u. 17. sz. alatti
Fővárosi Operettszínház –, 1898.-ban.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia,
Budapest, 1970. 463l

837

MDK

Fellner Ferdinánd bécsi épitész

a népszinház

Vas. Ujs. 1875. dec. 19. 814. l.

MDK

Fellner Frigyes, dékán

1921-22.

József nádor 1938/39. 114. l.

magyar

Fellner György (Jorg)
ötvös

Selmecbányai származásu
1603-607 ig Hilleprandt
Fridrich nürnbergi mester-
nél tanulta az ötvösséget.

Mihalik Sándor:

Németországi magyar
ötvösök.

MAGYAR MUVESZET
1937. 317. l.

Hellmer Hermann
építész

Komor M.:

A budapesti új mulató-épület.

Ismerteti: *Komor Marcell.*

(IV tábla.)

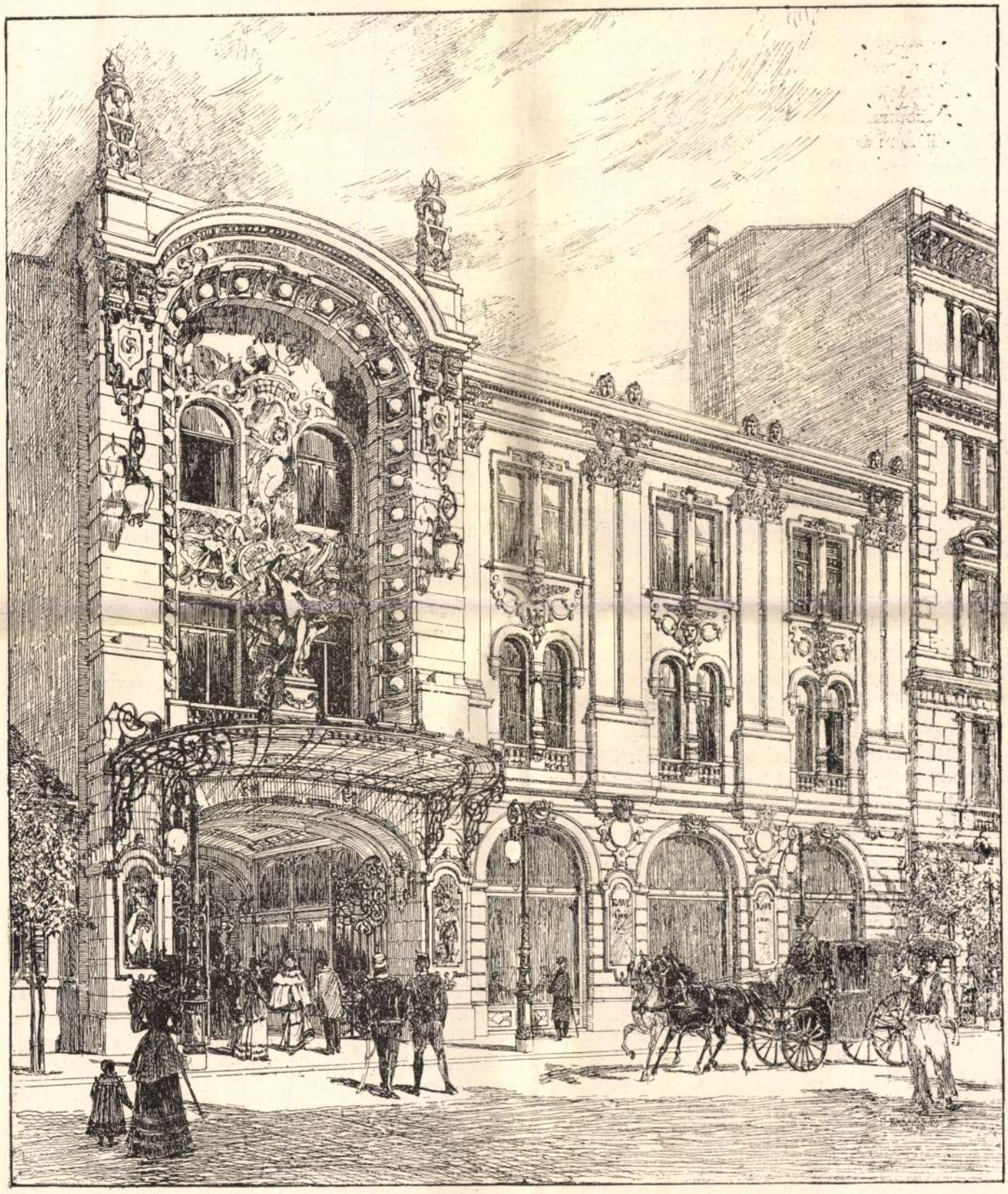

1. ábra. A mulató főhomlokzata.

Azok az állapotok, melyek színházépítészetünk terén uralkodnak, éppenséggel nem mondhatók valami örvendeteseknek. Városaink vagy magánvállalataink színház-tervek beszerzése végett bizony kelleténél gyakrabban fordulnak átalánosan ismert külföldi építészekhez. Ez azonban nem is csoda, mert ezeknek a színházakra

MMÉE Közl. 1894. 141-152. l. és IV. t képekkel és alaprajzokkal

vonatkozó tervproblemák megoldására gyakran kínálkozván alkalmuk, e szakmában oly jártasságot értek el, hogy irányukban meg nem tagadhatjuk a föltétlen elismerést. Azonban a hazai építészekbe vetett bizalom se hullana terméketlen talajba; ha őket sűrűbben keresnék meg ily nemű feladatok megoldásával, bizonynyal rövid idő múltán akárhány elsőrangú építőművészünk annyira beletanúlna a speciális színház-terveknek olcsó és célszerü elkészítésébe, hogy ilyenekért nem volna többé szükség a szomszédhoz kopogtatni. A művészi kiképzést e kérdésnél nem is említem, mert ebben a tekintetben állunk azon a színvonalon, hogy hazai építészetünk bátran sorompóba léphet a külfölddel.

A hiányzó gyakorlat miatt a praktikus fogások csak úgy ismerhetők meg, ha a mintaszerű színházépítkezéseket éber figyelemmel kisérjük s az így szerzett tanúságokat adandó alkalommal értékesítjük.

A mások példáján való okúlás elve vezérelt, a midőn a budapesti új *mulató* terveit a *Magyar Mérnök és Építész-Egylet Közlönyében* való bemutatás céljából megszereztem.

*

Az új mulató-épületet *Fellner és Helmer* ismert nevű bécsi építészek és kiváló színház-építő specialisták a Nagymező- és Mozsár-útca sarka körül fekvő telekre építették. Mivel maga a telek nem igen kedvez a nagyszabású építkezésnek, kiváló dicséret illeti meg a tervezőket azért, hogy a nehézségeket leküzdve, mesteri kézzel oldották meg az alaprajzi elrendezés (2—5. ábra) feladatát. Könnyebb lett volna a dolog, ha a sarki telekrészt nem kellett volna megkerülni, így azonban az aránylag rendkivül keskeny külső homlokzatok, melyeknél szélesebbeket a telek nem engedett meg, nem alkalmasak az épület rendeltetésének külsőleg való kifejezésére.

Nézőtérnek megfelelő területet csupán a telek mélye szolgáltatott s így a tulajdonképpeni színházat ide kellett építeni. A nagymezőútcai telekrészre kávéház, gazdasági tekintetekből pedig kétemeletes bérház építése mutatkozott célszerűnek. E bérház és a színházépület közötti 445 m^2 területü tér kiaknázására a tervezők a kávéházhoz tartozó földszinti télikertet tervezték, míg a Mozsár-útca felé emelt bérház jellegü épület oly közel fekszik a színházhoz, hogy azt az aránylag csekély teret elegendőképpen kihasználhatták a tágas konyha elhelyezésével.

A Nagymező-útcáról való bejárat természetesen kissé hosszúra nyúlik (3. ábra, földszint), azonban ezen a telek alakja miatt nem segíthettek; de a kellő szélesség és a jövedelmező fülkékben elhelyezett üzletek és kirakatok annak valóságos útcajelleget, kellő változatosságot kölcsönöznek. Kijárásul a mozsárútcai tágas és rövidebb kijárat, vagy pedig a télikert választható. Nagyon leleményes gondolatuk volt a tervezőknek az is, hogy a színház-épület tengelyének ferde, az útcavonalakkal közelítőleg 45 fokot alkotó fekvést adtak; így a közönségnek a kijáráskor való helyes eloszlását érték el, a színpad pedig a nagy közönség számára hozzá nem férhető, jól értékesített zúgba került. A ruhatár is a képzelhető legjobb elhelyezést nyerte, mert a tengely vonalában könnyen hozzáférhető, a közönségnek pedig, ha néző helyét el akarja foglalni, okvetetlenül útjába nem esik. Igy tehát a nézők tömegének nagyobb torlódását igen jól kikerülték. Végül a művészszemélyzet öltözője, ruhatára s a színpad tartozékai, a díszletraktár stb. a legkevésbbé értékes helyen a telek függelékébe és a színpaddal a lehető legjobb kapcsolatba kerültek.

Az így csoportosított épületek között az itt-ott szinte véletlenségből keletkezett légudvarok a nappali világítás és a folytonos, természetes szellőztetés szempontjából tesznek jó szolgálatot.

Mielőtt az épület részletes leirásához fognék, nem mulaszthatom el azt a sejtelmemet kifejezni, hogy a bérház, színház, gazdasági és raktárépület-csoportok komplekszusa jelen állapotában aligha teljes; a tervezők bizonyára tekintettel voltak arra az eshetőségre is, hogy a saroktelket majdan bevonják az épületcsoport keretébe; legalább erre vallanak a külső kiképzés alárendeltsége és folytatásra váró jellege, az egyéb szempontokból is üdvös kirakati fülkék mögötti vékony és könnyen áttörhető falazat, valamint az egész alaprajzi diszpozició.

A 24.60 *m* széles nagymezőútcai főhomlokzatot foglalja el a három axisos, 16·25 *m* hosszú kávéházi terem, mely szélességének irányába eső tengelyében fekvő 7·50 *m* széles és 8·50 *m* hosszú billiárd-teremmel együtt elegendő a nappali kávéház céljaira, míg éjjeli kávéháznak a 15·20 *m* széles és 16·20 *m* hosszú télikert is (7. ábra) szolgál.

A kávéházat és télikertet elmés szerkezetű két szárnyú toló-ajtókkal választották el. A kávéházat három nagy csillár és a falakon alkalmazott karos lámpások világitják meg; falait a bársonynyal bevont butorok színével harmonizáló bársony tapéták födik, nyílásait pedig finom selyem drapériák díszitik. A billiárd teremből a női és férfi klozettekbe, a pincébe vezető szolgálati lépcsőre és a kávékonyhába juthatni; az utóbbinak falait mettlachi lemezekkel, a klozettekét pedig 1·50 *m* magasságig kararai-márványlapokkal fedték be; e helyiségeket felülvilágító és a szellőztetésre is szolgáló magas oldalablakok világítják meg. A kávéház fölött van a bérház két emelete, összesen négy kényelmes lakással; e rész belső határfala a lépcsőház belső falával egyezik s mind ez, mind a szerkezeti fal középső része hengerelt vastartókon nyugszik. A lakásokhoz tartozó mosókonyha a fölöttük levő padláson van, fáskamráikat pedig az alattuk levő pincében találjuk meg; mindezekhez az *L. l.*-el jelölt lépcső vezet. A télikert (3. és 7. ábra) háromhajós bazilikális elrendezést láttat; középső, főhajója 9·00 *m*, két mellékhajója pedig egyenkint 2·87 *m* széles; a főhajó legnagyobb magassága 10·00 *m*; dongaboltozatának két oldalába 3—3 ablaknyílás fiók-boltozatai vágnak be; a 6·5 *m* magas mellékhajók fölötti tért hat magas oldalnyílás világítja meg, a főhajó menyezetén pedig három nagy elliptikus felülvilágító nyílás van. Az alacsony mellékhajókat 3—3 kereszt-boltozat

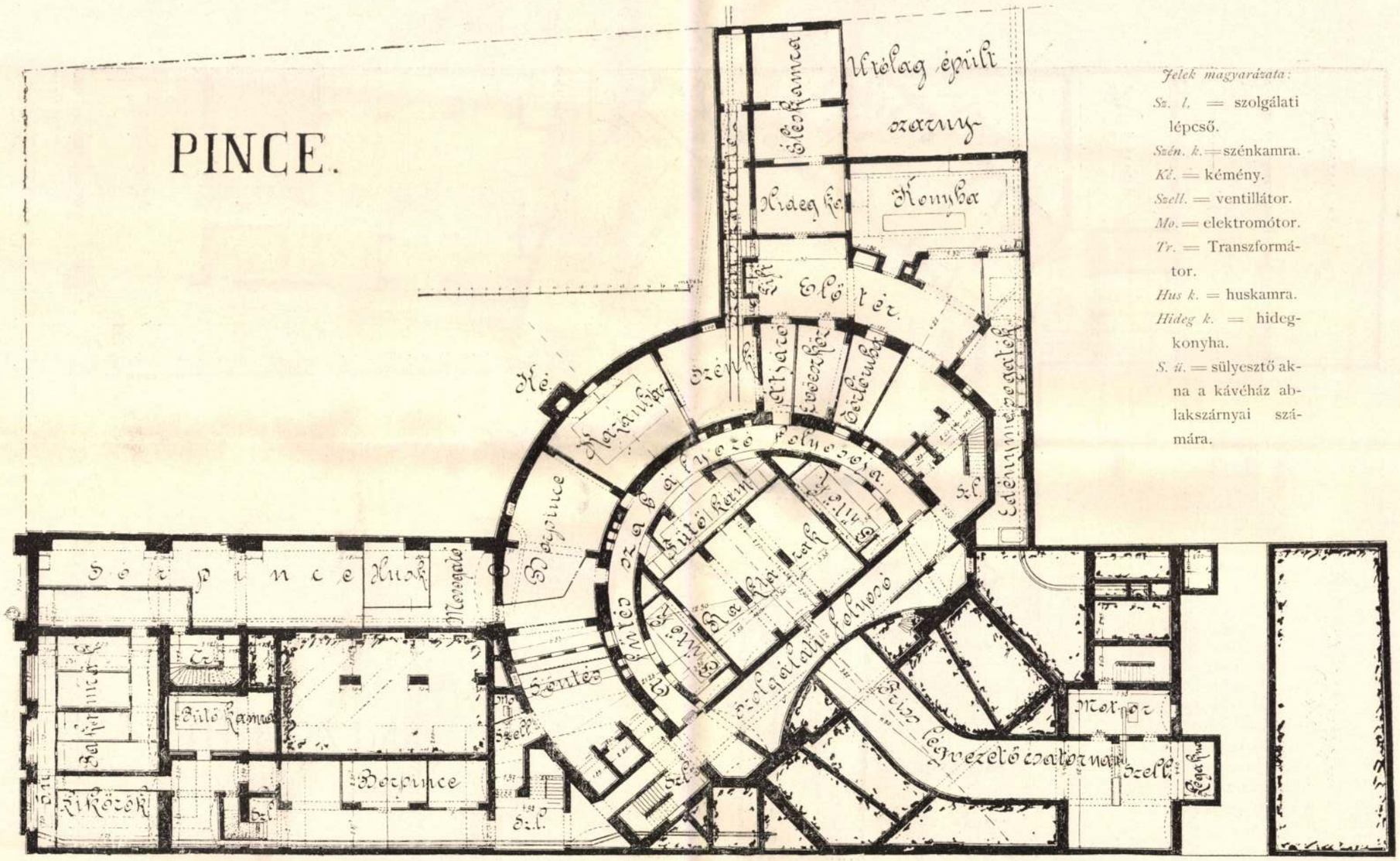

2. ábra. Pince és alapozás alaprajza.

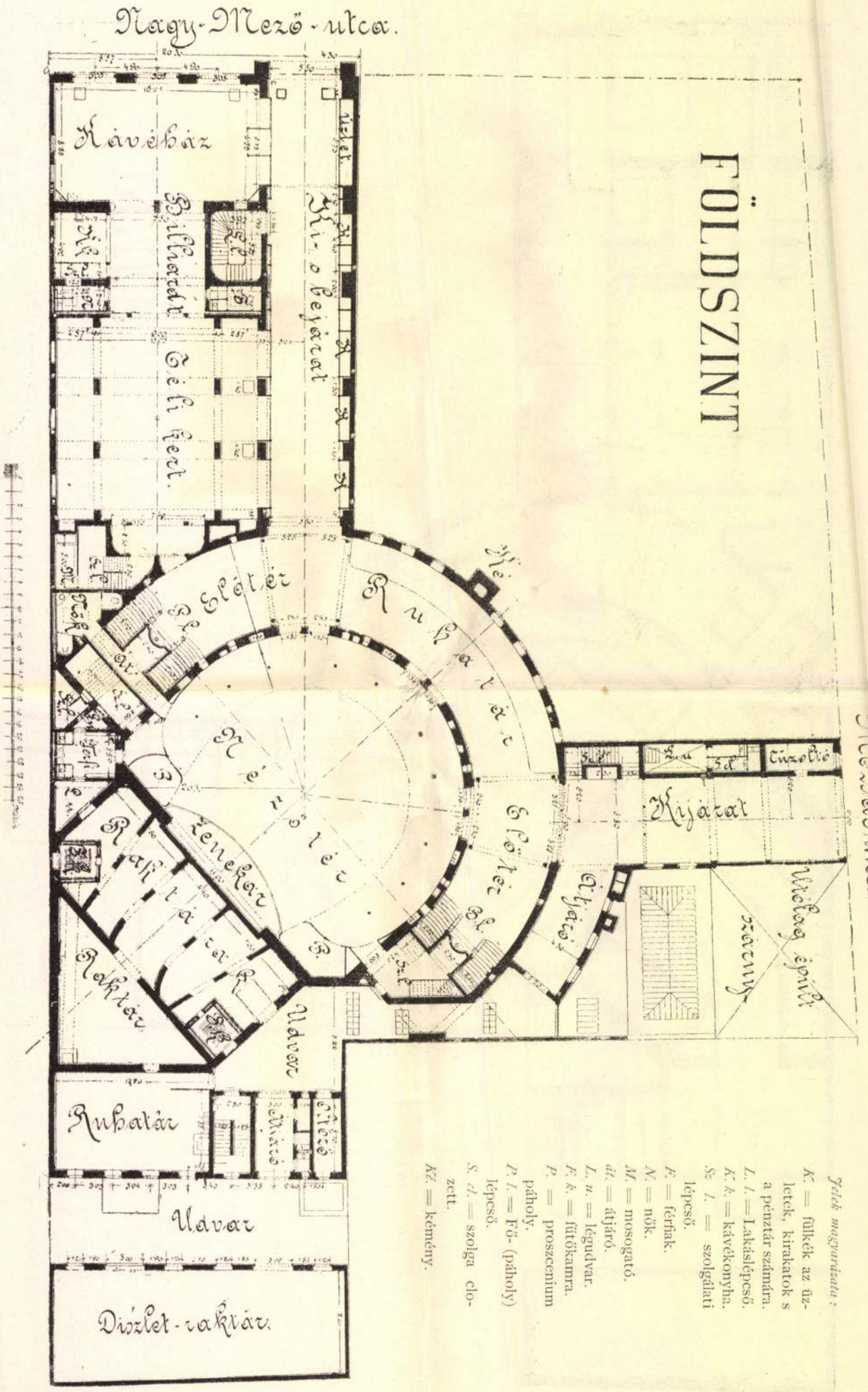

3. ábra. Földszinti alaprajz.

Jelek magyarázata:

K. = fülkék az üzletek, kirakatok s a pénztár számára.
L. l. = Lakáslépcső.
K. k. = kávékonyha.
Sz. l. = szolgálati lépcső.
F. = férfiak.
N. = nők.
M. = mosogató.
át. = átjáró.
L. u. = légudvar.
F. k. = fűtőkamra.
P. = proszcenium páholy.
P. l. = Fő- (páholy) lépcső.
S. cl. = szolga clozett.
Kt. = kémény.

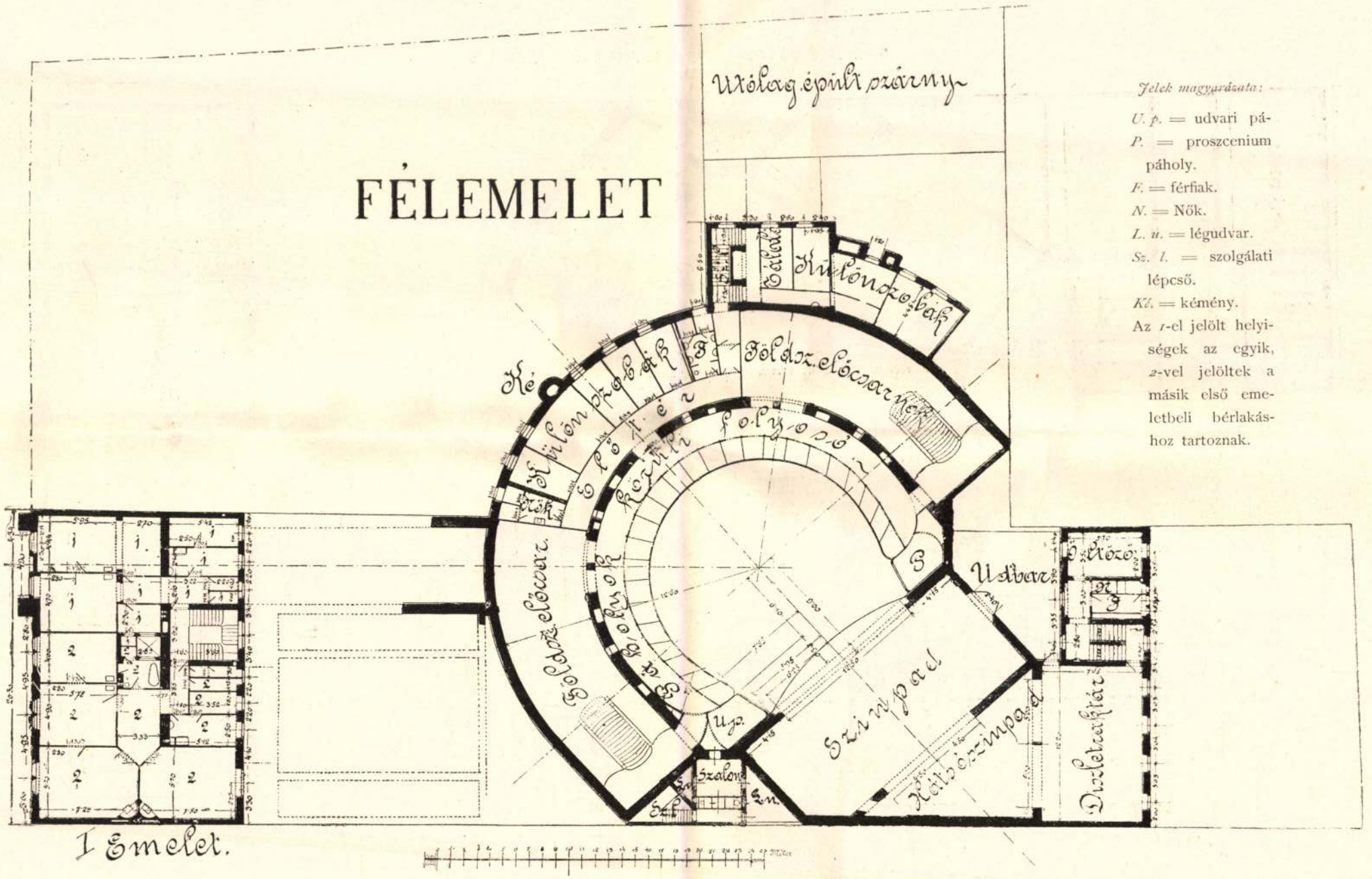

4. ábra. Alaprajz a szinház félemelete magasságában.

Jelek magyarázata:

U. p. = udvari páholy.
P. = proszcenium páholy.
F. = férfiak.
N. = Nők.
L. u. = légudvar.
Sz. l. = szolgálati lépcső.
Kő. = kémény.
Az *1*-el jelölt helyiségek az egyik, *2*-vel jelöltek a másik első emeletbeli bérlakáshoz tartoznak.

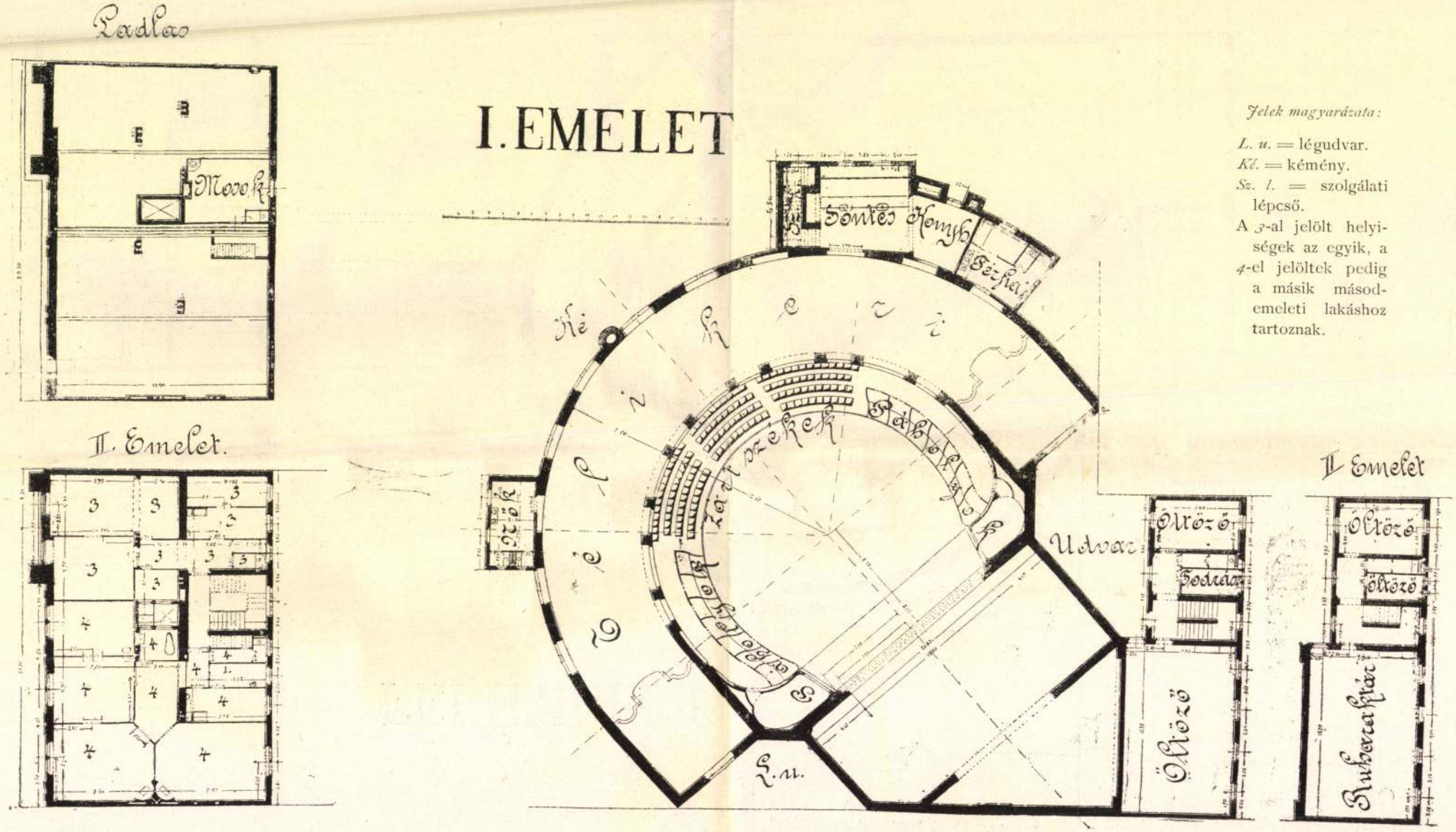

Jelek magyarázata:

L. u. = légudvar.
Ké. = kémény.
Sz. l. = szolgálati lépcső.
A *3*-al jelölt helyiségek az egyik, a *4*-el jelöltek pedig a másik másodemeleti lakáshoz tartoznak.

5. ábra. Alaprajz a színház első emeletének magasságában.

födi. A magas oldalablakok a billiárdtéri fülkében elhelyezett mechanizmussal nyithatók és zárhatók. A főhajó nagy homloknyílásait két-két vasoszlop osztja meg, melyeket táncosnő és énekesnő alakok díszitenek. A színház felé álló két oszlop fölötti karzat a cigányzenekar befogadására szolgál; szemben vele ugyanabban az architektura-keretben megosztott tükörfelület kelti a karzat ismétlődésének csalódását; a karzatra szolgálati vaslépcső vezet fel. A bejárat felőli oldalhajó fala felaprózott tükörből áll, a jobb oldali mellékhajó három falmezejében pedig pompás genrefestmények gyönyörködtetik a szemlélőt. Mind a három festmény a párisi éjjeli életből vett jeleneteket ábrázol.

Ugyancsak a télikert belsejét tarkítják a humoros állatjeleneteket ábrázoló festett medaillonok. A karzat alatti két fülkében bronzból való falikútakat helyeztek el.

A télikert falait és butorzatait rezedaszinű zöld selyemmel vonták be; eredeti az ülőhelyek elrendezése is, melyeket az egymásnak háttal ülő közönség elválasztására magas közös támlával láttak el.

A *télikert* elnevezésre néhány impregnált pálma jogosítja fel e helyiséget, melynek éjjeli világítására két nagy csillár és számos falikar szolgál.

A bejárat egy részének és a télikertnek padozata linoleummal födött beton, mely rugalmas és zajtalan volta miatt rendeltetésének igen jól megfelel.

A bejárat 7·00 *m* széles, terjedelmes kerekded előcsarnokba vezet, melynek a tengelybe eső középső részét a ruhatár alkotja. A ruhatárban a berlini *Unter den Linden* színházban is alkalmazott mozogható karokon, két oldalt váltakozó magasságu fogasokat helyeztek el, melyek 1000 db kabátot és ugyanannyi kalapot tarthatnak.

E félkörű foyer két végén egy-egy szépen kiképzett háromkarú lépcső közvetíti (8. ábra) az emeleti ülőhelyekre és a téli kertre való közlekedést.

A lépcsőket karszt márványból, a ballusztrádokat pedig műmárványból készítették. Eszthetikai szempontból némileg kifogásolható az, hogy a főlépcsők mindegyike alulról nem a középső, hanem a két oldalt fekvő karral indúl; de ezt az elrendezést a főváros építés-rendőri hatósága igy követelte meg, mert a lépcsőház nyugvóhelye a mezzaninra szolgál, már pedig ennek magasságából jóval több közönség távozik lefelé, mint az emeletről a mezzaninig, a hová e szerint elégséges egyetlen lépcsőkar is.

Egyébiránt a tervezők lehetőleg észrevehetetlenné tették e hiányt azzal, hogy a két kar között díszes fülkét képeztek ki és ebbe igen szép női bronzszobrot helyeztek el. A mezzanin és az emelet közötti kar négy-négy sarkán igen szép bronzból való világitó testek láthatók, melyeknek azonban nem válik előnyükre, hogy valamennyien teljesen egyformák.

A köralaku előtérből hat, egyenkint 1·50 *m* széles ajtó vezet a tulajdonképpeni *nézö-térre* (IV. tábla), mely 100 asztalt és 800—1000 személyt fogadhat be; alaprajza ívekkel patkóalakúra megtoldott félkör, szélessége 25·10 *m*, mélysége pedig 21·55 *m*.

Itt van a két proscenium-páholy és a közel 40 zenészre való sülyesztett orcheszter.

A földszint fölötti páholysort 12 alsó oszlop tartja, melyeknek szögvas belsejét angol-cementtel tapasztották be és alakították hengeresre. A szögvasakhoz erősen kinyuló vastartókat, ezekhez pedig a korlátok vasvázait szögecselték; az utóbbiakat enyves gipsztapaszszal rakták ki. Igy készítették a páholyfalakat is, melyeknek összes vastagsága 5—7 *cm*. A földszint női klozettjéhez a jobb oldali főlépcső alatti folyosó vezet; a férfi klozettet e lépcsőház és a színpad között keletkező és az e célra önként kinálkozó légudvarba ékelték be.

A *félemeleten* (4. ábra) 25 nyitott és két zárt proscenium-páholy van; ez utóbbiak közül a jobboldali kizárólag az udvar rendelkezésére áll; külön kis szalónnal, mosdóval, illemhelylyel és szolga-lépcsővel van összekötve. A mezzaninnak ruhatár fölötti része férfi s női klozetteket, továbbá 5 csinosan kiképezett külön szobát foglal magában, melyeket külön-külön XV. Lajos korabeli barokk, továbbá magyar, japán és mór stilusban díszítettek. Épp ily díszes a Mozsár-útca felé eső szárny 3 különszobája is. Ugyanitt van a tágas szolgálati lépcső és a tálaló, ahonnan átjáró útján a páholyokhoz s a különszobákhoz juthatni.

Felérve az I. emeletre (5. ábra), az úgynevezett *téli kertet* (IV. tábla) látjuk magunk előtt, amelyből, a néző-térbe szolgáló tágas nyíláson át a színpadra tekinthetünk. Ez emeleten 134 zártszék, 14 nyitott és két proscenium-páholy fogadja be a közönséget. A télikerttel összefüggésben találjuk a férfi és női mosdó és kényelmi helyiségeket; van még itt kisegítő konyha és kimérő helyiség is. A télikert s a két lépcsőház menyezetét stukkómunka és 5 festmény dísziti; a lépcsőházak feletti festmények a zenét és a táncot, a többi három pedig a bort, a nőt és az éneket ábrázolja. A télikert falazatát vörös selyem szövettel, padlójának egész fölszinét pedig ugyanily színű velours-szőnyeggel vonták be. A nyilások draperiái és a butorok szövete finom selyemből s atlaszból való. Pazar fényt kölcsönöznek a színház e részének a villamos lámpások és a kis négyszögü területekre felosztott nagy tükrök. A nagy és 4 kisebb amerikai buffettet igen alkalmasan a téli kertben helyezték el.

A *színpad* (4. ábra) 21 *m* széles és 8 *m* mély; a mögötte lévő hátsó színpadnak alaprajza derékszögű háromszög. Gépezet dolgában e színpadon nincs sok látni való; a sülyesztők és a díszletek kezelése és elhelyezése nagyobb szerepet nem játszván, elegendő, ha az egyes díszletek időleges eltüntetésére meg van a színpadnak kellő magassága, a mint hogy jelen esetben az alkalmazott 18·50 *m* belső magasság tényleg meg is felel a célnak. A díszletek felhúzásuk után a néző-térről nem is láthatók.

A 12·50 *m* ívkörű proszcenium-nyílást 12000 *kg*, az első és hátsó színpad közötti nyílást pedig 6000 *kg* súlyú rácsos vastartó feszíti át. A hátsó színpadhoz csatlakozik a díszletraktár, mely a készenlét-dekorációk elhelyezésére szolgál.

E felett és alatt lévő három emelet sorban a ruhatárt, raktári helyiségeket és a karszemélyzet öltözőit, hat kisebb öltöző szobát és a fodrásztermet helyezték el; mindezek között külön kétkarú, eléggé kényelmes lépcső közvetíti a közlekedést. A különálló hátsó épület-díszletek felraktározására alkalmas s egyik részét kis terjedelmű istállónak rendezték be.

szellőztetésére a felül és oldalt alkalmazott világító nyílásai is szolgálnak. A konyha körül csoportosulnak a mosogató helyiségek, hideg konyha, kamrák és a szolgálati lépcsők; itt van továbbá a kazánok fütésére szolgáló szénraktár, melyhez síneken járó kocsik szállítják a Mozsár-útcáról bedobott szenet.

A Nagymező-útca felőli épületrész alatt az említett

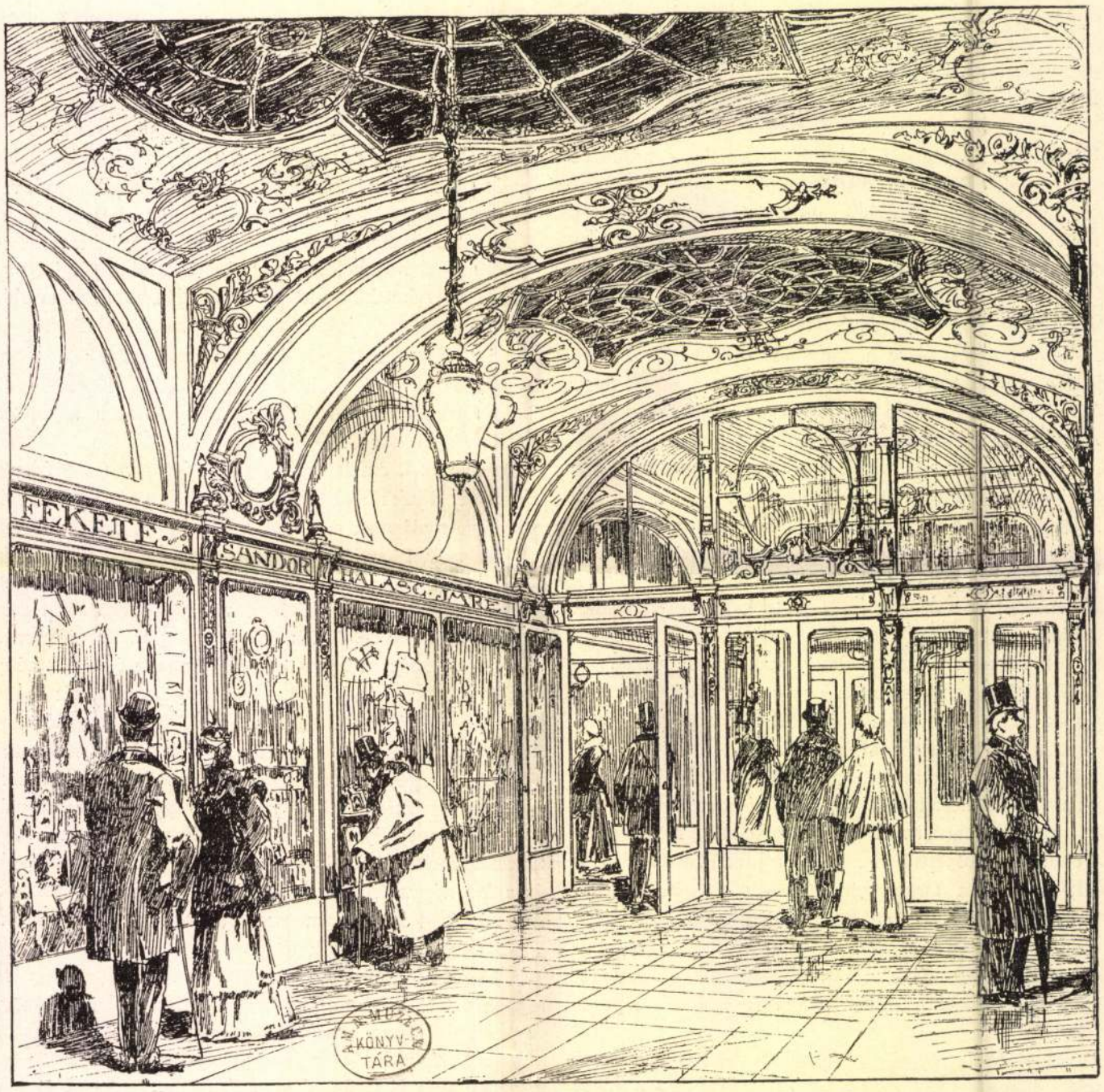

6. ábra. A nagy-mező-útcai bejárat.

A Mozsár-útca felőli épület-szárnyat utólag építették, miért is a bemutatott terveken részletesen nem rajzoltuk ki. Itt helyezték el *földszinten* a tüzőrséget, a söntést és a 6·50 *m* széles kijáratot; az *első* és a *második-emeleten* bérlakások, és az igazgatósági iroda vannak. A *pincében* (2. ábra) a hús és éléskamrákat s a közel 90 m^2 területű tágas konyhát találjuk, mely a pince-helyiségeknek átlagos 3·00 *m*-nyi magasságával szemben 4·00 *m* magas; fáspincéken kivül a kávéház ablakszárnyainak lebocsáthatására szolgáló aknát, kisebb fütőkamrát, transzformátort, a kávéházból levezető szolgálati lépcsőt, likőr és borpincéket találunk; a bejárat alatt van egy vaggon sör elhelyezhetésére sörös-pince, továbbá huskamra és mosogató. A télikert egy része alatt nincsen pince, hanem itt csupán a levegő keringésére szolgáló csatornákat helyezték el. A pincében levő kimérő helyiség

meglehetősen sötét, de jól szellőzött; 4 hektoliteres hordói a falon levő nyílásokon hátúlról helyezhetők a szekrénybe.

A fűtés. A helyiségeket kis nyomású gőzzel fűtik. A ruhatár alatt levő három gőzkazán közvetetlen összeköttetésben áll a tágas szénrakótárral s a 30 *m* magas s az alaprajzokban *Ké*-vel jelölt kéménynyel; e gőzkazánokból vezetett elágazó csövek segítségével melegetik fel a nézőtér alatt lévő s ennek fütésére szolgáló három nagyobb fütő-kamrát, melyekből a meleg levegő egész csatorna-rendszeren száll fel a nagy nézőtérbe. A három kamra körül levő körfolyosóról a fütő szemmel tarthatja a keverő-szellentyűket, melyeknek kezelésére vonatkozólag az egyes fütendő helyiségekből ide vezetett telefon útján kap utasítást. Ily formán egy ember is rendben tarthatja az egész telep fütését és szellőztetését.

Az öltözőket, különszobákat és ruhatárakat bordás fütő-testekkel fűtik. A színpadnak, kávéháznak és téli-kertnek külön fütő-kamrái vannak.

A tervezők *a szellőztetésre* is nagy gondot fordítottak. A fütés légaknái az aspirációs, a ventillátorok pedig a pulziós szellőztetést szolgáltatják. A hátsó udvarban levő légakna a színpad alatti légcsatornába torkol és a 8 lóerejü elektromótorral hajtott ventillátorral a nézőtér alá vezeti a külső friss levegőt (2. ábra). Egy kisebb másfél lóerejü elektromótorral hajtott szellőző a télikert és kávéház friss levegőjét szolgáltatja. A külön szobákat egy-egy kis méretü s a falban helyezett elektromos ventillátor szellőzteti.

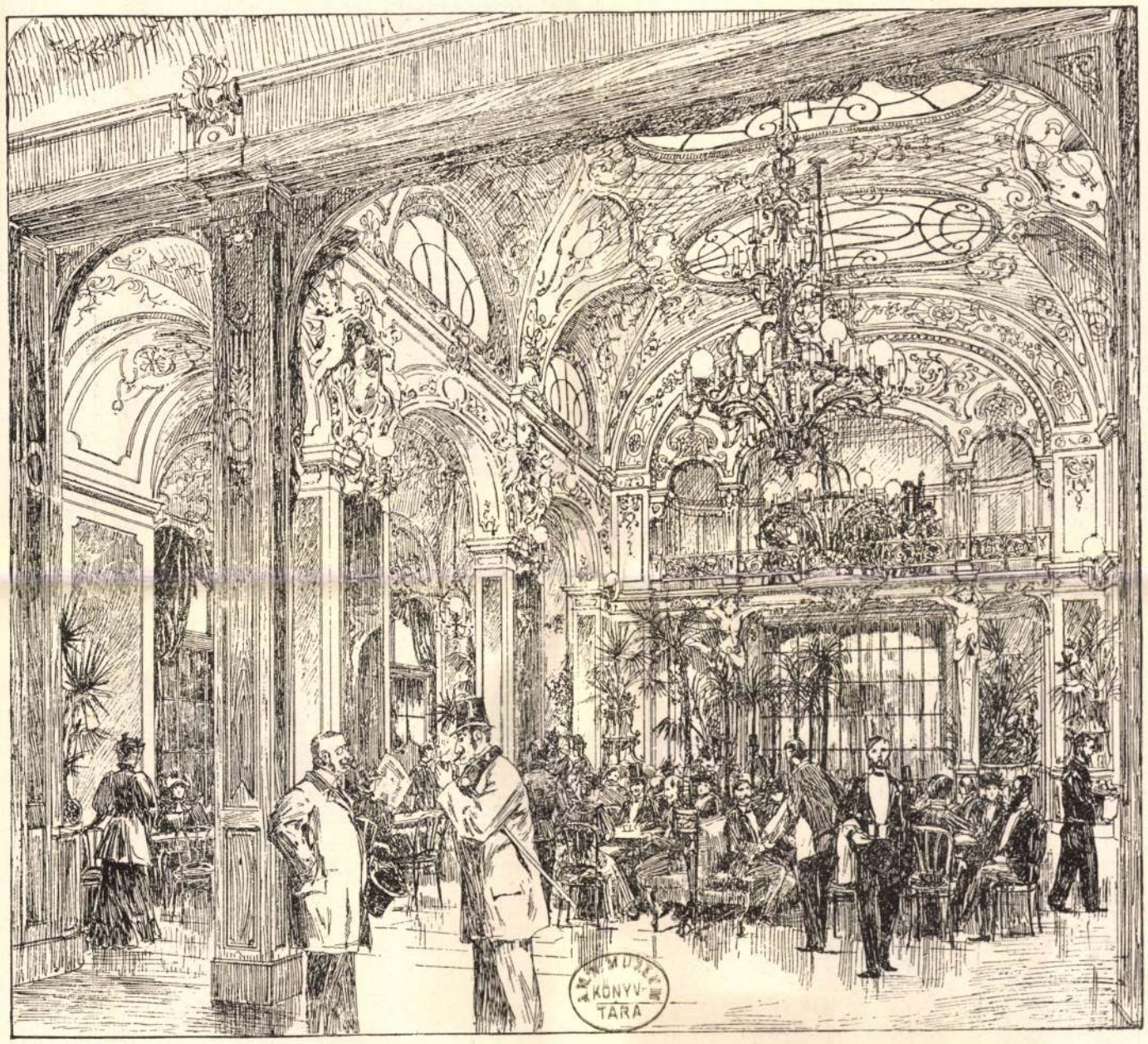
KÖNYV-TÁRA

7. ábra. A kávéház téli kertje.

A nézőtér alá vezető légcsatorna 4·50 *m* széles és 2·00 *m* magas. A nézőtér rossz levegőjét a középső csillár fölötti szellőző akna a tetőn keresztül vezeti el.

A *világítás.* A helyiségeket körülbelül *kétezer* elektromos izzólámpással világítják meg. A nézőtér menyezetén 116 izzólámpásos csillár függ; a páholy korlátját pedig körüskörül ámpolna alakot feltüntető világító testek-díszítik. Az összes izzólámpásokat a stilusnak megfelelően

a régi olajlámpások és az otthonias gyertyák mezébe öltöztették. Az épület nagymező-útcai homlokzatát és bejáratát kilenc ívlámpás világítja meg. A világítás a színpadon elhelyezett modulátor segítségével szabályozható; a színpad hatásos világítása céljából különböző színű világítótestekről és reflektorokról is gondoskodtak.

A nézőtérben (9. ábra) szigorú építészeti forma alig található; a belső alakítást inkább csak a vonalakkal való játszás jellemzi, azért nem is szabad szigorú bírálat alá vennünk a nézőtér és télikertje közötti nyilások laza összefüggését, a hullámos menyezet-párkány túlságos finomságát és a hozzá képest tulerős hatalmas hermák aránytalan

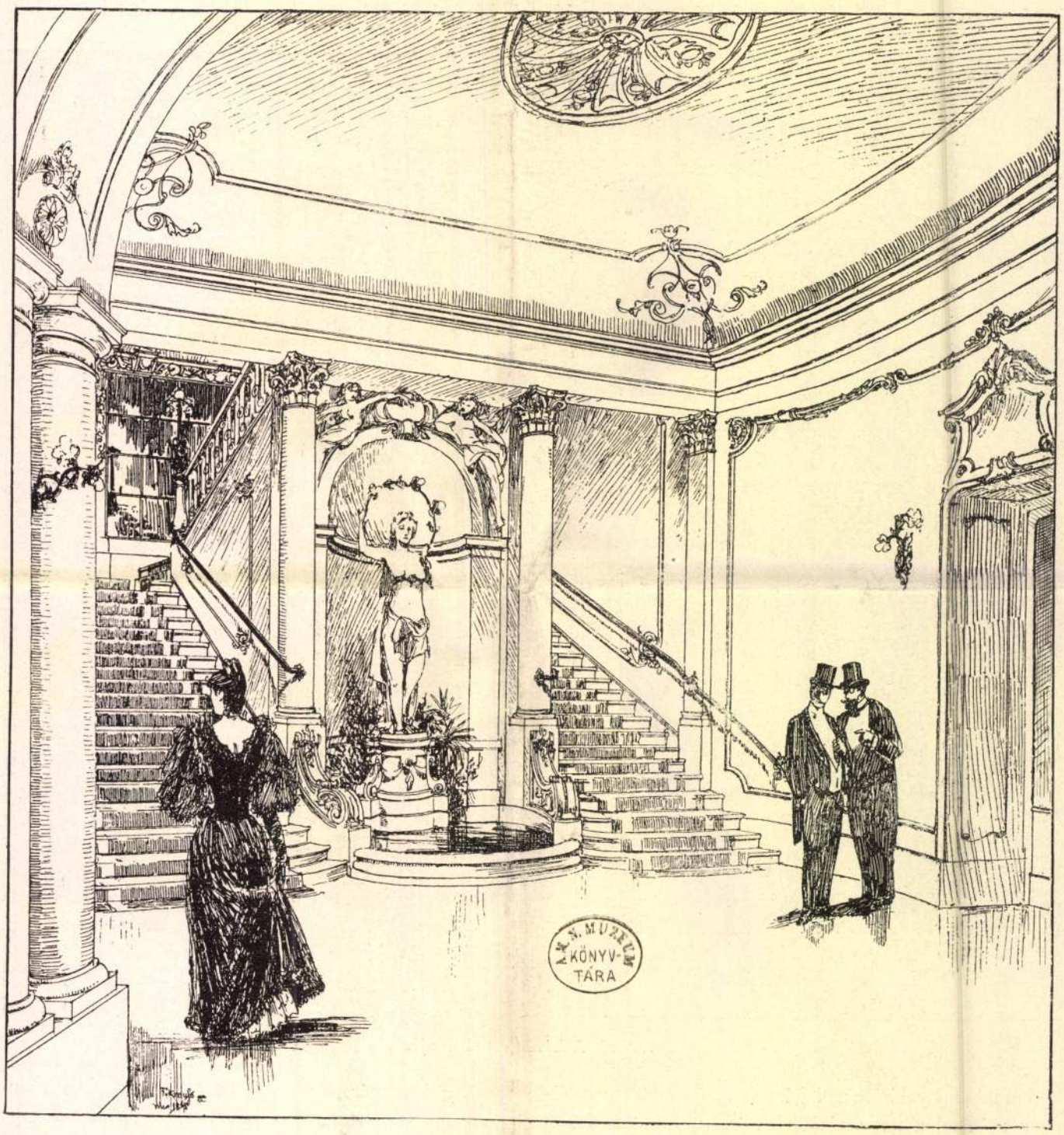
M. K. MÚZEUM KÖNYV-TÁRA

8. ábra. Jobboldali főlépcső.

A villamos áramot két körben vezették, hogy az egyik áramkör zavara esetén a másik áramkör dolgozhasson.

A *mulató* művészi alakítását illetőleg tervezők igen helyesen választották a XV. Lajos korabeli barok-stilust, mely a mulatóhelynek rendeltetéséhez képest játszi, könnyed és minden komolyságot kizáró jelleget kölcsönöz.

méretét, melyek éppenséggel nem keltik azt a benyomást mintha a párkányokat hordanák. A görbe menyezet dekoratív jellege rögtön szembeötlik s még a laikus is érzi, hogy nem ez alkotja a tulajdonképpeni födémet, mert ily alakút és méretűt, csakis álanyagokból készíthetünk.

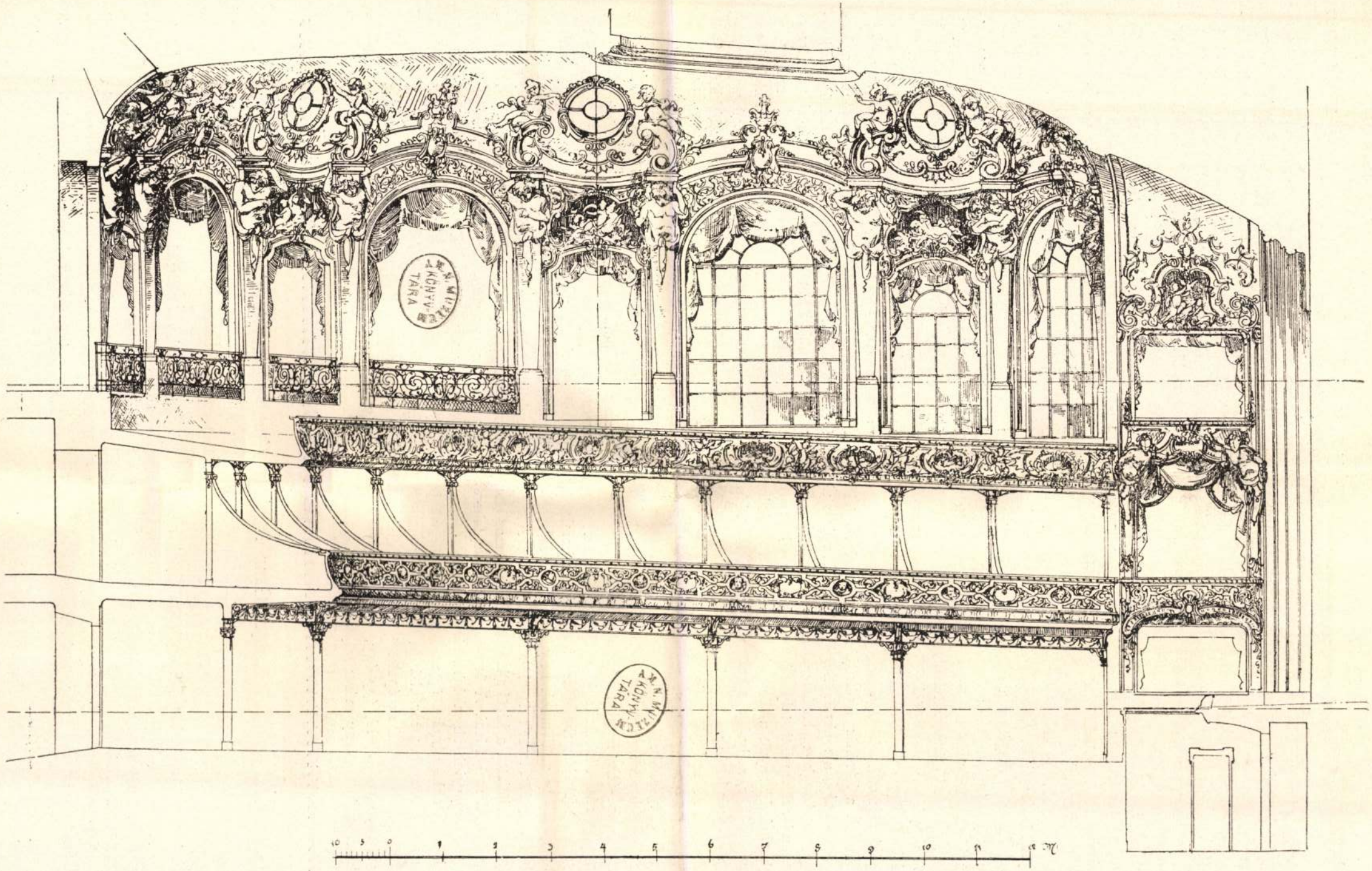

9. ábra. Metszet a nézőtér tengelyében.

Az egész belső térben az architektonikus elemek közötti szigorú logikai kapcsolat helyett fény és árnyék, a színezés és tiszta fehérség közötti kellemes váltakozás lép előtérbe; a finom dekorativ vonalak ellensulyozására pedig megfelelő egymásutánban találjuk a figurális elemet, az egyes nyomatékosabb pontok kiemelése céljából. A felső emelet nyílásai felváltva nagyobbak és kisebbek; e váltakozás adja meg az egész nézőtér alakitásán érezhető s élvezhető ritmikusságot. A nagy menyezet festménye a régi mitológiai istenségek ábrázolását igen ügyesen egyesíti a mulatóhelynek nagyon is modern múzsájával. A festmény kerete szabadon követi a csarnok alaprajzának alakját. Egyébiránt e keret körvonalai rendkívül finomak, magának a festménynek színezése gyengéd, oly annyira, hogy a nem egészen kifogástalan figurális stukkómunka folytán a festés és architektura alig észrevehető átmenettel olvad egymásba.

A drapériák és szövetek jól megválasztott színe és az átalában ügyes stukkó-munka nagyban hozzájárul a helyiségnek otthoniasságához.

Sikerült a kávéház télikertjének művészi megoldása is; a famunka, a szobrászati s festészeti dísz és stukko szép összhangban hatásos egészet alkotnak. Mind itt, mind az emeleti télikertben egyszerü, de hatásos eszköznek bizonyult a fény és elegancia emelésére a számos tükör, melyeket a stilusnak megfelelően, kisebb négyszög-területekre osztottak föl.

Érdekesek a bejárat és télikert nagy mennyiségű kovácsoltvas-munkái, melyek sok leleményre és stilusismeretre vallanak.

Szigorúbb architekturára való törekvés jelei látszanak a Nagymező-útca felőli főhomlokzaton (1. ábra); azonban ez a rész sikerült legkevésbbé; a feladat nehézségei egyébiránt félreismerhetetlenek; a keskeny homlokzaton bajos volt oly motivumok helyes alkalmazása, melyek a belsőre emlékeztetnek és előkészítenek; tervezők aligha vélték e feladatot a kivül alkalmazandó villamos lámpák sokaságával megoldani. A loggia túlságosan takarékos architekturája inkább a bérlakások elrendezésére vall és két-két ablaka, noha ügyes festés köriti, sehogyan sem illik a keretbe; továbbá nélkülözzük a tető-architekturát, mely nélkül az épület fölfelé is a befejezetlenség benyomását kelti, épp úgy, mint a kénytelen féloldalasság és keskeny méret folytán jobb- vagy balfelé kivánja meg szemünk az architektura folytatását. A bacháns-csoport se maszkolja el a külső hiányokat; helyén valóbb lett volna azt valamely intericurban felállítani. Egyébiránt a jelen körülmények között, midőn csekély szélesség mellett e homlokzaton, a kávéház-ablakokon és a *mulató* bejáróján kívül a bérlakások nyílásait is kifejezésre kellett juttatni, csaknem lehetetlen volt a bérházjelleg dominálásának elkerülése; remélhető, hogy az esetleges pótléképitkezések, melyek a kétoldali keskeny épületszárnyakat a sarokra állított nagy szálló alakjában bővítik ki, végleg segitenek majd a külső architektura hiányain.

*

Látnivaló, hogy az új *mulató* tervezői az ízlés és kényelem dolgában támasztható kívánalmak legnagyobb részét kielégitették, úgy, hogy e kiváló épületet méltán tekinthetjük mintaképül arra nézve, mily módon kell az ily nagyszabású és sok elemből összeállított épitő programmot, a legkedvezőtlenebb telekviszonyok közt is, a gyakorlat és művészet igényeinek egyaránt megfelelően megoldani. Az épületnek és berendezésének mintaszerűségét többek közt annak is tudhatjuk be, hogy a tervezők által épitett hasonló berendezésü bécsi Ronacher-féle mulatóhely és a berlini *Unter den Linden* színház-épület építésekor tapasztaltakat itt teljesen kifejezésre juttatták.

Némi elégtételünkre szolgál, hogy a külföldi épitészek terveit legnagyobbrészt *magyar* vállalkozók valósitották meg; csupán a művészi munkálatokat, mint a festést, a szobrokat és a stukkót készitették bécsi művészek.

A költség összegére és a beépitett köbtartalomra vonatkozólag pontos adataink nincsenek, csupán annyi ismeretes, hogy az épitkezés összes költsége közelitőleg 800.000 forint. Az összeg aránylag nem nagy, a mit a homok-talajnak jó minősége s ennek folytán az alapozó munkák egyszerüsége nagyban elősegitett. Az épület természete és a nagy felületű menyezetek szolid szerkezete igen sok vaskontrukciót kivánt, oly annyira, hogy csupán a vasmunkák költsége mintegy 100.000 frtra rug.

Végül még kedves kötelességet teljesitek, a midőn *Fellner* és *Helmer* bécsi épitészek uraknak e helyről is köszönetemet fejezem ki ama készségükért, melylyel a mulatóra vonatkozó terveket és adatokat rendelkezésemre bocsátották.

A Ganz és társa gépgyár gázmótorai.

Bánki Dónát-tól.

(Vége.)

Egész robbanásokat kihagyó szabályzó módoknál a regulátor feladata a vezérelt szellentyűnek meghatározott pillanatokban való ki- vagy bekapcsolása. A gázmótor regulátorának működése tehát annyiban tér el a gőzgépétől, hogy a gőzgép regulátora feladatának már egészen megfelel, hacsak bizonyos sebességváltozásnál tetszőlegesen mozdul ki helyéből és a normális sebességnél és annál alacsonyabbnál ismét előbbeni helyét foglalja el, míg a gőzgépnél a regulátornak a sebességgel arányosan kell kimozdulnia.

A gázmótorszerkesztők a szabályozhatás egyszerübb